Notes du mont Royal

www.notesdumontroyal.com

Cette œuvre est hébergée sur « *Notes du mont Royal* » dans le cadre d'un exposé gratuit sur la littérature.

SOURCE DES IMAGES

Google Livres

OPERA
IOSEPHI VIRI
INTER IVDAEOS DOCTISSIMI AC DISERTISSIMI, QVAE AD nostram ætatem peruenerunt, omnia, nimirum:

DE ANTIQVITATIBVS IVDAICIS LIBRI XX. quibus in fine loco Appendicis vita Iosephi per ipsum conscripta, est adiecta: De bello Iudaico Libri VII. *ex collatione Græcorum Codicum accuratè castigati: Contra Apionem Libri* II. *pro corruptissimis antea, iam ex Græco itidem non solùm emendati, sed etiam suppleti, ac integritati pristinæ restituti: De imperio rationis, siue de Macchabæis Liber vnus, denuò recognitus, Antehac à Græcæ linguæ peritissimo, ac historiarum studiosissimo viro in Latinum sermonem translata, & ad exemplum Græci Codicis accuratè distincta.*

NVNC VERO SVMMA CVM DILIGENTIA CHRONOlogia ad caput vniuscuiusque folij, cùm ex veterum tum recentiorum Scriptorum Commentarijs, cumq; scholijs necessarijs, per doctum quendam virum in communem Rei literariæ vtilitatem recens concinnata.

CVM INDICE LOCVPLETISSIMO.

OMNIA QVAM ABSOLVTISSIME HAC EDItione emendata, & à mendis, quibus scatebant plurimis, repurgata.

FRANCOFORTI AD MOENVM,
impensis Sigismundi Feyerabendij,
CIↃ.IↃ.LXXXVIII.

ud. 3126.

BIBLIOTHECA
REGIA
MONACENSIS.

AMPLISSI-
MAE DIGNITATIS VIRO,
DOCTRINA SAPIENTIAQVE ET MVLto rerum vsu præstantissimo Dn. Erasmo Neustettero, cognomento Sturmero, Præposito Combergensi, Ecclesiarum Bamberg. & Herbipol. Canonico, &c. Equiti Franco, S. P. D.

CVM FL. Iosephi illa à Sigismundo olim Gelenio, V. CL. latinè edita opera denuò typis hîc elegantioribus minoribusq; adornanda curâssem; non modò ad nouæ huius editionis laudem interesse putabam, si tua, Antistes optime, inscriberem ea reuerendæ amplitudini, sed & fore persuasum mihi erat, vt in nomine tuo firmissimum esset situm ipsis aduersus iniquiores Criticorum calculos præsidium, tantoq; venirent amabiliora, etiam quo prodeunt ornatiora. Equidem reuerendam Amplitudinem tuam, honoribus atateq; prouectam, non ignorabã negocijs assiduè grauioribus distineri, & curis occupari maioribus. Itaq; interpellare eam, atq; has illi opinione multorum inanes, quasi merces obtrudere primùm verebar. Verùm vbi reuer. Amplitudinis tuæ ingenium humanitatemq; animo intuerer, ad tuamq; multorum annorum in fouẽdis literarum studijs consuetudinẽ mentem referrem, nihil metui, à tuo vnus ipse vt patrocinio excluderer, summaq; vt liceret obseruantiæ erga te meæ libri recentis inscriptione satisfacere, nimium cùm summissæ id erga te affectionis sit argumentum, non animum meum hoc ex munusculo, sed munusculum ex animo meo æstimabis, respecturus scilicet nõ quid reuer. Amplitudinis tuæ dignitas postulet, sed qd mea possit tenuitas.

Gentis id tuæ proprium est; artium opt. curam suscipere, passimq; iacentibus disciplinis opem ferre, & hoc genus mu-

nuſculorum non aſpernando οὐχ ἥπερ νῦν δὲ φιλάνθρωπον τὸν, *ſecundum Artaxerxem Perſarum regem*, τὸ μεγάλα δίδόναι τὸ μικρὰ λαμβάνειν ἐνόμιζε. *Exempla maiorum tuorum vetuſtiora non adducam, vno iam propinquo tuo Daniele Stibaro contentus; quo in Germania olim tum amico homines docti tum patrono vſi nomen eius & egregia in Rempub. merita per orbem terrarum ſcriptis celebrárunt immortalibus. Ille Herbipolenſis Eccleſiæ columen, Reuerendi collegij ſplendor, totius orientalis Franciæ decus Muſis errantibus, ceu illuſtrem de editiore ſpecula facem prætendens iter oſtendebat & hoſpitium, earumq; conſuetudine in omni vita ſua delectatus, ſubueniebat egentibus, afflictas excitabat. Tuam ille indolem, & maiores ætate ad virtutem impetus cùm animaduerteret, à prima te pueritia ſingulari amore complexus eſt, tuamq; te olim familiam illuſtraturum auguratus, in aula ſua moribus & literis expolitum, ad ſui imitationem, & quaſi imaginem totum effinxit. Adoleſcens igitur cùm aliquam latinæ iam linguæ facultatem conſecutus, cogitationes tuas omnes ad maiores in ſtudijs progreſſus conuertiſſes; autoritate illius Louanium, atq; in eminentiores cum Galliæ tum Italiæ deinceps Academias profectus es; vbi tuum te ingenium, tui te mores ita liberalium diſciplinarum, & Iuris vtriusq; Profeſſoribus, cæteriſq; viris quibuſcum vixiſti præſtantiſſimis, commendârunt, vt incredibili eos ſtudio tui incenderes.*

Præclaram verò eruditionem tuam, tot partam vigilijs & peregrinationibus, vbi bene viuendi conſuetudine confirmâſſes, & tui illius, quem dixi, propinqui de te opinionem comprobaret euentus; inſignes patria tibi eximia, tum rerum cognitione, tum linguarum peregrinarum facultate prædito, honores tribuit, & campum, in quo virtus tua excurreret, aperuit latiſſimum. Impendebat tremenda communi patriæ, cùm odijs capitalibus aucta, tum diſſidentia inuidiaq; confirmata perturbatio; & tempora omnibus propè Reip. membris conuulſis, &

quaſi

quasi luxatis multiplici iam tum calamitate grauida esse videbantur. Istum igitur quasi partum modo omnibus auertere cupientes, Ecclesiarum tum Bambergensis, tum Herbipolensis Proceres, acerrimo in æstimandis hominum moribus iudicio præditi, singulari te studio collegam asciuerunt, atq; ita affecti, vt quæ virtuti præmia debentur libentissimè persoluant, eximijs te sacerdotijs collocupletârunt, ad quos scilicet honorum gradus non illorum te fauor, sed excellens ingenium tuum euexit.

Tum verò Magistratus, quod aiunt, virum indicauit, & quæ cum voluntatis tum industriæ tuæ esset præstantia ostendit. Quot subijsti enim pro communi patria tempestates? quantis sæpe laboribus es perfunctus? dum eò consilia tua omnia, omnes cogitationes conuertis, qua ratione simultatũ illæ ac dissidiorum procellæ, quæ infestare nos multis ab hinc annis cœperunt, vel auerti penitus, vel ita saltem sustineri possint, ne salutem populi in discrimen adducant. Itaq; obeundis sæpe legationibus, multisq; periculorum difficultatibus superatis, demonstrâsti tuam te salutem posteriorem salute communi ducere. Quæ res tibi cùm solidam peperit gloriam, tum reuerendam Amplit. tuam ad sublimiores quoq; honorum gradus extulit.

Insignis Comburgensium Ecclesia te Decano annis pluribus quàm triginta æquabili prosperaq; fortuna vsa nunc eodem te floret Præposito. Annuos ibi reditus maiorem in modum auxisti; ædificia magnifica picturis exornata artificiosissimis extruxisti; Bibliothecam optimorum manuscriptorum etiam, librorum copia instructam aperuisti, suspiciendum ad omnem posteritatem meritorum tuorum monumentum. Cumq; nihil sit difficilius, quàm rebus secundis, atque ad voluntatem nostram fluentibus seruare constantiam, & sic vti fortuna, vt beneficentiæ non arrogantiæ facultatem dedisse videatur; in sublimi dignitate ista rerumq; omnium abundantia, nunquam reue-

renda ampl. tua efferri, nunquam commoueri, nunquam ad se ipsam referre quicquam, sed cuncta Deo, perenni bonorum fonti, ascribere visa est, neq; suo vnquam se rectius officio perfuncturam existimauit, quam de communi hominum societate bene merendo.

Imprimis verò cùm, vt ait ex Ennio M. Tullius, benefacta malelocata malefacta sint, reuer. amplitudinis tuæ liberalitatem commendat eorum, quos beneficijs afficiendos censes delectus. Beneficia enim illa temeraria, in quibus neq; dignitas accipientium, neque iudicium conferentium agnoscitur, nullam existimas laudem mereri. Illis igitur potissimùm reuer. amplitudinis tuæ benignitas rem familiarem aperit, quos vitæ morumq; probitas à cætera clientum turba distinguit, quiq; ingenio præstantes suos iam studiorum edunt fructus.

Assentari nescio, &, vt sciam, non volo, neq; reuer. amplitudinis tuæ seruio auribus. Astipulatur in scriptis hominum vox eruditissimorum, qui æternis ingenij monumentis virtutum tuarum exempla ad posteritatis memoriam transmittunt. Quid referam enim illustria illa Germaniæ lumina Lotichium, Posthium, Rudigerum, Melissum, Modium? quorum splendida iampridem, & plena venustatis poëmata reuerendæ amplitudinis tuæ nomen in omnes vbi humanitas colitur partes Europæ dissipârunt.

Non igitur grauatè reuer. amplit. tua, cùm eruditorum neminem à suo congressu atq; sermone vnquam excluserit, sed sui copiam adhuc fecerit omnibus, erga Iosephum hũc nostrum patroni partes suscipiet, & qua alios eâdem & ipsum benignitate complectetur. Etenim nulla reuer. amplitudini tuæ res adhuc esse potuit tanti, vt vllam putaret voluptatem ea cum voluptate esse conferendam, qua legentes scribentésve afficimur. Legere memini me factos à reuer. amplit. tua versiculos canoros & concinnos, illustria ingenij studiorumq; tuorum argumenta. Herbipolensis igitur Ecclesia tibi septem iam annis Decane

cano cùm ſublimiores ante oculos honores obuerſarentur, vltro eate dignitate abdicâſti, dignuſq; ea, vt eras, videri maluiſti, quàm eadem gerenda occupatus a ſtudijs humanioribus diuelli. Oſtendiſti ſcilicet, virtutem magis ipſam te diligere quàm virtutis inſignia. Verè igitur, ſecundum Poſthium noſtrum,

Tu contemnendo quæ alij mirantur & optant,
Eſſe animo oſtendis cuncta minora tuo.

Iſtud igitur, Antiſtes ampliſſime hiſtoriæ ſacræ compendium, 4035. annorum geſta vno volumine complectens, ſuſcipe, & quoniam conſuetudine virorum illuſtrium delectaris, cum Regibus hîc & Principibus, cumq; prudentiſſimis Rerump. gubernatoribus, imò cum Deo ipſo, loquere.

Prædicari verò à me hîc aut commendari autorem non eſt neceſſe, ipſa eum hæc opera commendant, &, quod dici ſolet, αὐτὸ τὸ ἔργον artificem demonſtrat, neq; etiam notiſſima illa multis in locis commemorata ab alijs Hiſtoriæ præconia, ne actum agerem, hîc retexenda putaui. Quod igitur reſtat, Deum Opt. ter max. qui reuer. amplitudini tuæ iſtam mentem dedit atq; autoritatem, oro toto pectore, vt tuum communibus ſtudijs patrocinium velit eſſe maximè diuturnum, annosq; tuos aquet cum ijs bonis, quæ in te contulit ſumma. Vale. Data ex ædibus meis Francofordiæ ad Mœnum, Calend. Febr. Anno M. D. LXXXVIII.

Reuerendæ amplitudinis tuæ

obſeruantiſsimus

Sigiſmundus Feyerabend,
ciuis & Bibliopola
Francofordenſis.

AVTORES QVORVM POTISSIMVM TESTIMONIO PARTIM comprobato, partim confutato Ioſephus hiſtoriæ ſuæ fidem facit.

Acuſilaus Argiuus
Agatharchides Gnidius
Alexander Polyhiſtor
Andreas
Apion grammaticus
Apollonius Molo
Apollodorus
Ariphanes
Ariſtæus
Ariſtoteles
Beroſus Chaldæus
Cadmus Mileſius
Caſtor Chronographus
Chæremon
Chœrilus poëta
Conon hiſt.
Demetrius Phalereus
Dius hiſt.
Ephorus
Eſtius
Euhemerus
Eupolemus
Hecatæus Abderita
Hellanicus
Hermippus
Hermogenes
Herodotus
Heſiodus
Hieronymus AEgyptius
Homerus
Iſidorus
T. Liuius
Lyſimachus
Manethon
Menander Epheſius
Mnaſeas Damaſcenus
Mochus
Nicolaus Damaſcenus
Pherecydes Syrius
Philon ſenior
Philoſtratus
Polybius Megalopolitanus
Polycrates
Poſidonius
Pythagoras
Strabo
Thales
Theodotus
Theophilus
Theopompus
Theophraſtus
Thucydides
Timæus
Zopyrion

FLAVII IOSEPHI ANTIQVITATVM IVDAICARVM LIBER primus,

SIGISMVNDO GELENIO INTERprete.

SVMMA CAPITVM LIBRI PRIMI Antiquitatum Iudaicarum.

I. *Proœmium, continens cauſas & ſummam ſequentis deſcriptionis.*

II. *De mundi creatione, & elementorum diſpoſitione.*

III. *De poſteritate Adami, & decem ætatibus vſque ad Diluuium.*

IIII. *De Diluuio, & quomodo Noe in Arca cum familia ſeruatus habitauerit in campo Senaar.*

V. *De turri Babylonica, deq; linguarum mutatione.*

VI. *Quomodo Noe poſteri per totum terrarum orbem ſedes ſibi occupauerint.*

VII. *Quòd gentes ſingulæ à ſuis autoribus nomina traxerint.*

VIII. *Quomodo Abraham generis noſtri autor è Chaldæorum terra profectus habitauerit regionem quondam Chananæam, quæ nunc Iudæa dicitur.*

IX. *Fame Chananæam premente, Abrahamus in Aegyptum eſt profectus: & ibi aliquantiſper cõmoratus, retro vnde venerat eſt reuerſus.*

X. *Sodomitarum clades ab Aſſyrijs accepta.*

XI. *Quomodo Abrahamus Aſſyrios aggreſſus, tàm captiuos quàm reliquam prædam victor reduxerit.*

XII. *Quomodo Deus Sodomitarum gentem exciderit, flagitijs eorum offenſus.*

XIII. *De Iſmahele Abrahami filio, eiuſq; poſteris Arabibus.*

XIIII. *De Isaaco legitimo Abrahami filio.*
XV. *Saræ Abrahami coniugis obitus.*
XVI. *Quomodo è Chetura Abrahamo nupta Troglodytarum gens prouenerit.*
XVII *De obitu Abrahami.*
XVIII. *De Isaaci filijs Esaõ & Iacobo, & natiuitate eorum ac educatione.*
XIX. *De Iacobo metu fratris in Mesopotamiam profugo.*
XX. *Mors Isaaci & sepultura in Hebrone.*

PROOEMIVM CONTINENS CAVSAS ET SVMMAM *sequentis descriptionis.*

CAP. I.

Variæ Historiographorũ differentiæ.

AD scribendas historias qui se conferunt, non vnam neque eandem sui propositi causam habere mihi videntur, sed plures easque multum inter se differentes. quidam enim ostentandæ eloquentiæ causa gloriæque ex ea captandæ, ad hoc studiorum genus se applicant. alij quo gratiam illis referrent, quorum res gestas scribendas sibi sumpserunt, nulli labori, quantum in se fuit, pepercerunt. Sunt quos res ipsa compulit, vt quibus gerendis interfuerant, ea scripto cõplexa in vulgum proderent. nec defuerunt, qui res insignes, cognituque dignas in obscuto latêre non ferrent, atque ideo narrationem earum in communem vtilitatem proferrent. Ex iam dictis causis posterior duæ me quoque ad idem permouerunt. Bellum enim quod cum Romanis habuimus, & res vtrinque gestas, ac demum euentum, quæ omnia præsens ipse meo periculo didici, narrare coactus sum, propter quosdam qui scriptis suis veritatem deprauauerunt. Præsens verò opus aggressus sum, ratus Græcis omnibus cognitu non iniucundũ fore. Complectetur enim vniuersam nostræ gentis antiquitatem, formamq; reipublicæ, ex Hebraicis literis translatam. Cogitaueram equidem & antea, iam tum cum historiam de bello scriberem, docere, vnde primum oriundi Iudæi, quam varia fortuna vsi, sub quali legislatore ad pietatem cæteraque virtutes instituti, quibus belli s per tot secula gestis, inuiti ad postremum contra Romanos bellũ sint pertracti: sed quoniam prolixius erat hoc argumentum, seorsim illud propriè dicato opere exorsus vsque ad finem suum perduxi. Procedente dein tempore, sicut vsu venit his qui res arduas aggrediuntur, cunctatio quædam ac segnities mihi incesit, tantam materiam in alienam ac peregrinã linguam traducturo: sed fuerunt qui cupiditate cognoscendi ad opus me adhortabantur, & præ cunctis Epaphroditus, vir cum omnis generis disciplinarum, tum verò rerum gestarum peritiæ sum primis auidus, vt qui ipse in

Impulsiuæ causæ huius Historiæ conscribendæ.

Iosephi hãc historiã non Hebraica sed peregrina lingua, Græca n. mirum conscripsit.

Epaphroditus.

se in maximis negocijs & varijs fortunæ casibus versatus, in omnibus eximiam naturæ indolem præ[illegible]liisset, inconcussumque virtutis studium perpetuo retinuisset. Huic igitur morem gerens, assiduo cunctorum vtile aliquid ac honestum molientium fautori, cum me mei iam pudaret, si viderer ignauiam speciosissimo labori anteponere, vires animumque resumpsi: simul hac quoque reputatione non leuiter permotus, quod & maiores olim nostri exteris sua benignè communicauerunt, & Græcorum nonnulli vehementi res nostras cognoscendi studio flagrauerunt. Itaque inuenio literis proditum, quòd Ptolemæus secundus eius nominis Rex, totus disciplinis colligendisque libris deditus, magnopere contenderit legem nostram, eiusque instituta, & viuendi formam præscriptam, in Græcum eloquiũ transferri. Eleazarus autem pontificum nostrorum nemini secundus, Regi hanc vtilitatem non inuidit, reclamaturus omninò, nisi consuetudinem haberemus à maioribus acceptam, res bonas & honestas celare neminem. Proinde mihi quoque conuenire duxi, vt & pontificis nostri imitarer magnanimitatem: & hodie quoque Regis illius multos perfimiles putarem, dummodo ad discendi cupiditatem attinet. neque enim totam scripturam occupauit ille, sed legem solam ei tradiderunt interpretes, qui ob hoc Alexandriam missi fuerant. Sunt autem innumera sacris literis prodita, vt quæ quinque millium annorum historiam in se complectatur, in qua diuersi sunt inopinati casus, varia belli fortuna, multa imperatorum præclara facinora, multæ rerum publicarum mutationes. In vniuersum autem ex huius potissimum historiæ lectione cognoscere licet, quòd his qui Dei voluntati obsequuntur, & leges bene latas transgredi retentur, omnia prospere succedunt supra quàm credi possit, & felicitas illis præmium à Deo proponitur. quòd si ab illarum diligenti obseruatione discedant, neq; consilia eorum exitum inueniunt, & boni ipsorũ opinione conatus in calamitates immedicabiles desinunt. Quapropter ia nunc lecturos hæc volumina adhortor, vt Deo mentẽ adhibeant, & legislatorem nostrum probent, si naturam, vt dignum est, cõsiderauit, & virtuti eius conuenientes semper operationes assignauit, puramque suam narrationem ab omni, qualis apud alios est, fabularum vanitate conseruauit: tametsi quantum ad longitudinem temporis, rerumq; vetustatem attinet, impune poterat quælibet mendacia confingere. Natus enim est ante annos bis mille, cum ad tot retro secula etiam Poetæ ne Deorum quidem suorũ natales, nedum mortalium leges aut res gestas referre ausi fuerint. Sed hæc omnia procedens oratio accurate suo quaq; ordine docebit, ita vt nos facturos sumus polliciti, neq; subtrahendo quicquam, nec addendo. Cæterum quoniã fermè omnia pendẽt à Mosis legislatoris sapientia, necesse habeo paucis de illo præfari, ne quẽ forte cogitatio subeat, q factũ sit, vt quũ operis inscriptio res gestas polliceatur, tam multa ad naturæ cognitionẽ spectantia scriptis nostris inseruerimus. Scire igitur oportet, quòd vir ille ante omnia necessariũ existimauit, vel vitam suam rectè disposituro, vel alijs leges posituro, vt in primis naturæ Dei cognitionem habeat, atque ita consideratis eius operibus, egregium illud exemplar imitari, quantum in suis viribus est, & sectari conetur, alioquin absque hac contemplatione neq; legislatorem ipsum vnquam bonam mentem sibi paraturum, neq; scripta eius vllum momentum ad virtutem auditorum allaturã, nisi ante omnia discerem.

Ptolemæus Philadelphus.

Eleazarus.

Septuaginta interpretes. *Anno 268. ante Christum nat.*

Quid potissimũ ex huius historiæ lectione peti debeat.

Ad Lectorẽ Iosephi adhortatio.

Norma Magistratus & Legislatorũ

XIIII. *De Isaaco legitimo Abrahami filio.*
XV. *Saræ Abrahami coniugis obitus.*
XVI. *Quomodo è Chetura Abrahamo nupta Troglodytarum gens prouenerit.*
XVII *De obitu Abrahami.*
XVIII. *De Isaaci filijs Esao & Iacobo, & natiuitate eorum ac educatione.*
XIX. *De Iacobo meru fratris in Mesopotamiam profugo.*
XX. *Mors Isaaci & sepultura in Hebrone.*

PROOEMIVM CONTINENS CAVSAS ET SVMMAM *sequentis descriptionis.*

CAP. I.

Variæ Historiographorũ differentiæ.

ADscribendas historias qui se conferunt, non vnam neque eandem sui propositi causam habere mihi videntur, sed plures easque multum inter se differentes. quidam enim ostentandæ eloquentiæ causa gloriæque ex ea captandæ, ad hoc studiorum genus se applicant. alij quò gratiam illis referrent, quorum res gestas scribendas sibi sumpserunt, nulli labori, quantum in se fuit, pepercerunt. Sunt quos res ipsa compulit, vt quibus gerendis interfuerant, ea scripto cõplexa in vulgum proderent. nec defuerunt, qui res insignes, cognituque dignas in obscuro latêre non ferrent, atque ideo narrationem earum in communem vtilitatem proferrent. Ex iam dictis causis postremæ duæ me quoque ad idem permouerunt. Bellum enim quod cum Romanis habuimus, & res vtrinque gestas, ac demum euentum, quæ omnia præsens ipse meo periculo didici, narrare coactus sum, propter quosdam qui scriptis suis veritatem deprauauerunt. Præsens verò opus aggressus sum, ratus Græcis omnibus cognitu non iniucundũ fore. Complectetur enim vniuersam nostræ gentis antiquitatem, formamq; reipublicæ, ex Hebraicis literis translatam. Cogitaueram equidem & antea, iam tum cum historiam de bello scriberem, docere, vnde primum oriundi Iudæi, quam varia fortuna vsi, sub quali legislatore ad pietatem cæteraque virtutes instituti, quibus bellis per tot secula gestis, inuiti ad postremum contra Romanos bellũ sint pertracti: sed quoniam prolixius erat hoc argumentum, seorsim illud propriè dicato opere exorsus vsque ad finem suum perduxi. Procedente dein tempore, sicut vsu venit his qui res arduas aggrediuntur, cunctatio quædam ac segnities mihi incessit, tantam materiam in alienam ac peregrinã linguam traducturo: sed fuerunt qui cupiditate cognoscendi ad opus me adhortabantur, & præ cunctis Epaphroditus, vir cum omnis generis disciplinarum, tum verò rerum gestarum peritiæ tum primis auidus, vt qui ipse in

Impulsiuæ causæ huius Historiæ conscribendæ.

Iosephꝰ hãc historiã non Hebraica sed peregrina lingua, Græca nimirum conscripsit.

Epaphroditus.

ſcim maximis negocijs & varijs fortunæ caſibus verſatus, in omnibus etiamiam naturæ indolem præſeferebat, inconcuſſumque virtutis ſtudium perpetuo retinuiſſet. Huic igitur morem gerens, aſsiduo cunctorum vtile aliquid ac honeſtum molientium fautori, cum me iam oppideret, ſi viderer ignauiam ſpecioſiſsimo labori anteponere, vires animumque reſumpſi: ſimul hac quoque reputatione non leuiter permotus, quod & maiores olim noſtri exteris ſua benignè communicauerint, & Græcorum nonnulli vehementi res noſtras cognoſcendi ſtudio ſegregarint. Itaque inuenio literis proditum, quòd Ptolemæus ſecundus eius nominis Rex, totus diſciplinis colligendisque libris deditus, magnopere contenderit legem noſtram, eiusque inſtituta, & viuendi formam præſcriptam, in Græcum eloquiũ transferri. Eleazarus autem pontificum noſtrorum nemini ſecundus, Regi hanc vtilitatem non inuidit, reclamaturus omnino, niſi conſuetudinem haberemus à maioribus acceptam, res bonas & honeſtas celare neminem. Proinde mihi quoque conuenire duxi, vt & pontificis noſtri imitarer magnanimitatem: & hodie quoque Regis illius multos perſimiles putarem, dum tanta quod ad diſcendi cupiditatem attinet. neque enim totam ſcripturam occupauit ille, ſed legem ſolam ei tradiderunt interpretes, qui ob hoc Alexandriam miſi fuerant. Sunt autem innumera ſacris literis prodita, vt quæ quinque millium annorum hiſtoriam in ſe complectatur, in qua diuerſi ſunt inopinati caſus, varia belli fortuna, multa imperatorum præclara facinora, multæ rerum publicarum mutationes. In primis autem huius potiſsimum hiſtoriæ lectione cognoſcere licet, quòd his qui Dei voluptati obſequuntur, & leges bene latas tranſgredi veretur, omnia proſpere ſuccedunt, ſupra quàm credi poſſit, & felicitas illis præmium à Deo proponitur. quòd ſi ab illarum diligenti obſeruatione diſcedant, nec; conſilia eorum exitum inueniunt, & boni ipſorũ opinione conatus in calamitates immedicabiles deſinunt. Quapropter & te hunc lectorem hæc volumina adhortor, vt Deo mentẽ adhibeant, & legiſlatorem noſtrum probent, ſi naturam, vt dignum eſt, cõſiderauit, & virtuti eius conuenientes ſemper operationes aſſignauit, puramque ſuam narrationem ab omni, qualis apud alios eſt, fabularum vanitate coluerit. Nam etſi quantum ad longitudinem temporis, rerumq; veritatem attinet, impune poterat quælibet mendacia confingere. Natus enim eſt ante annos bis mille, cum ad tot retro ſecula etiam Poëtæ ne Deorum quidem ſuorũ natales, nedum mortalium leges aut res geſtas referre auſi fuerint. Sed hæc omnia procedens oratio accurate ſuo quoq; ordine docebit, ita vt nos facturos ſumus polliciti, neq; ſubtrahendo quicquam, neq; addendo. Cæterum quoniã fermè omnia pendẽt à Moſis legiſlatoris ſapientia, neceſſe habeo paucis de illo præfari, ne quẽ forte cogitatio ſubeat, q factũ ſit, vt quũ operis inſcriptio res geſtas polliceatur, tam multa ad naturæ cognitionẽ ſpectantia ſcripſerit noſtris inuenerimus. Scire igitur oportet, quòd vir ille ante omnia neceſſariũ exiſtimauit, vel vitam ſuam recte diſpoſituro, vel alijs leges poſituro, vt in primis naturæ Dei cognitionem habeat, atque ita conſideratis eius operibus, egregium illud exemplar imitari quantum in ſuis viribus eſt, & fieri conetur, alioquin abſque hac contemplatione neq; legiſlatorem ipſum vnquam bonam mentem ſibi paraturum, neq; ſcripta eius vllum momentum ad virtutem auditorum allaturæ, niſi ante omnia diuerſum

Ptolemæus Philadelphus.

Eleazarus.

Septuaginta interpretes. *Anno 268. ante Chriſtum nat.*

Quid potiſsimũ ex huius hiſtoriæ lectione peti debeat.

Ad Lectorẽ Ioſephi adhortatio.

Norma Magiſtratus & Legiſlatorũ

Discrimen Mosis & aliorum Legislatorum.

discerent, quòd Deus cum sit parens omnium ac Dominus, omniaque contueatur, eis quidem qui se sectantur, felicem vitam donat: qui autem à virtutis tramite digrediuntur, illos maximis calamitatibus involuit. Hanc doctrinam ciues suos docere volens, non à pactis aut conuentis & mutuo circa hæc iure leges est auspicatus, quemadmodum alij solent: sed ad Deum & mundum ab eo conditum erectos mente, & persuasos quòd in terris pulcherrimum Dei opus simus homines, cum iam ad pietatem haberet obsequentes, facile deinceps de reliquis omnibus edocuit. Itaque alij Legislatores priscas fabulas sequuti, pudenda hominum peccata in Deos suos verbis transtulerunt, atque hoc pacto hominibus malis magnum incitamentum ad maliciam addiderunt. at noster Legislator posteaquam puram virtutẽ habere Deum docuisset, censuit pro se quenque adniti oportere, vt in partem eius aliquam perueniret posset: in eosq; qui neq; sapiunt, hæc neq; credũt, seuere admodum animaduertit. Ad hoc igitur præscriptum volo Lectorem hæc nostra examinare namque sic considerãtibus nihil vel absurdum, vel Dei magnificentia indignum esse videbitur. omnia enim summa cõcinnitate iuxta vniuersi naturam sunt disposita, partim ita vt dignum erat à Legislatore subindicata, partim decentissimis allegorijs cõuestita: partim etiam diserte expressa, nimirum quæcunque absque ambagibus erant proferenda: quorum causas si quis ingillatim considerare vellet, sublimis inde & valde Philosophica speculatio exoriretur, in aliud tẽpus differenda. Quòd si Deus longiorem ætatem concesserit, absolutis quæ nunc tractamus, vt illa quoque perscribantur operã dabimus: nunc ad rerum seriẽ vertemus stylum, præmissis quæ Moses narrat de mundo condito: ea è sacris codicibus ita vt illuenimus transsumpta, in hunc ferme modum se habent.

Epilogus Proœmij.

CAP. II.

De mundi creatione, & elementorum dispositione.

Ann. mundi 1. *Ante Christum natum* 3963.

IN principio creauit Deus cœlum & terram. Hæc cum in conspectum non veniret, alta caligine tecta, spiritusque eam supernè permearet, lucem Deus fieri iussit: quæ cum effulsisset, considerata tota materia, discreuit lucem à tenebris & his nomen imposuit noctem, illam verò diem appellauit, vesperæ & mane vocabulo exordijs lucis & quietis indito. Atq; hæc quidem prima dies extitit. Moses autem vnam eam dixit, Cuius causam possem equidem & nunc reddere: sed quoniam promisi me omnium causas proprio volumine cõscriptas editurum, in illud tempus hanc quoque rationem differam. Post hæc secunda die cœlum vniuersitati rerum superim posuit, discretum à cæteris, & in sublimi per se collocatum, glacieque circumpactum, & humida ac pluuia natura ob terram irroratione inuandam competenter temperatum. Tertia verò terram statuit, mari vndiquaque circunfusam: eademque die continuò plantæ simul & semina è terra sunt exorta. Quarta verò cœlu soleac luna, alijsq; sideribus exornauit, mandato eis dato, vt suo motu & meatu temporum anni reuolutionem manifeste indicarent. Quinta verò die animantia, tũ natatilia, tum per sublime volantia, per aitum perq; aerẽ dimisit, copulata prius & ad congressus genituræ causa com-

Creatio mũdi.
Prima dies.
Secũda dies.
Tertia dies.
Quarta dies.
Quinta dies.
Genes. 1. Hedio & Ruffinus cap. 1.

ſa comparata, quo genus eorũ creſceret ſimul ac multiplicaretur. Sexta autem die quadrupedũ genus condidit, maſculo & fœmineo ſexu diſtinctum: in hac verò hominem etiam finxit. atq; ita mundum ſex diebus vniuerſum, & omnia quæ mundo continentur, Moſes facta eſſe dicit. ſeptimam autem requieuiſſe Deum, & ab operibus ceſſauiſſe. quamobrem etiam nos vacationem à laboribus per hanc diem celebramus, appellantes eam Sabbatum: quæ vox requiem Hebræorum lingua ſignificat. Quin etiam naturam interpretari poſt ſeptimam diem Moſes incepit, de hominis fabricatione in hunc modum diſſerens. Finxit Deus hominẽ humo tellur s ſumpta, immiſitq; in eum ſpiritum & animam: homo autem hic vocatus eſt Adamus. ſignificat aũt hoc Hebræorum lingua rufum: quandoquidem è rufa humo fermentata eſt factus. talis enim eſt intacta terra & vera. Statuit aũt Deus coram Adamo diuerſa animalium genera tam maſculina quàm fœminina ei oſtendens: qui eis nomina indidit, quibus hodie quoq; nominantur. Videns aũt Adamum carentem ſocietate & conuictu fœminæ (nondũ enim erat) mirantemq; quòd reliquæ animantes ita ſe haberent: ſopito illi coſta vna exempta, mulierẽ ex ea formauit: moxq; vt eſt adducta ex ſe productam Adamus agnouit. Iſſa autem Hebræorũ lingua vocatur mulier. huius autem nomen erat Eua, id ſignificat matrem omnium viuentium. Narrat præterea Deum hortum ad orientem plantaſſe omni virenti planta: & in his fuiſſe arborem vitæ, & aliam ſcientiæ, per quam dignoſceretur bonum à malo. in hunc hortum cum introduxiſſet Deus Adamum cum vxore, iuſsit eos plantarum curam habere. Rigatur autem hic hortus ab vno amne, vniuerſam in circuitu terram luſtrante, qui in quatuor diuerſos alueos finditur. Horũ qui Phiſon nominatur (ea vox multitudinem ſignificat) ad terram Indiam delatus, in illud ſe pelagus exonerat, Græcis Ganges appellatus. Euphrates autem & Tigris in rubrum mare exeunt: quorum Euphrates vocatur Phora, id ſignificat vel diſperſionem vel florem. Tigris autem Diglath, quod interpretatur anguſtus ſimul & velox. Geon autem Ægyptum mediam ſecat: id nobis ab oriente exortum ſignat, quem Græci Nilum appellare ſolent. Porrò Deus Adamum & vxorem de cæteris plantis guſtare iuſſit, vna arbore ſcientiæ ſolum illis interdixit, præmonitis ſi attigerint, confeſtim exitium eis affuturum. Cum autem per id tempus nullum eſſet inter animalia diſſidium, & ſerpens familiariter cum Adamo ac vxore degeret, inuidebat eis felicitatem venturam, ſi iuſſis Dei parere perſeuerarent: & ratus in calamitatem caſuros, ſi mandata neglexiſſent, maliciosè perſuadet mulieri vt de arbore ſcientiæ guſtaret, aſſeuerans ineſſe ei vim dignoſcendi boni ac mali, de qua ſi guſtaſſent, beatam nihiloq; deteriorem quàm Deus vitam acturos. atq; hoc pacto mulierem ſubuertit, vt mandatum Dei contemneret: quæ guſtato arboris fructu, ciboq; hoc delectata, etiam Adamo vſum eius perſuaſit. iamq; ſe nudos eſſe ſentiebant, & de tegmento ſibi deſpiciebant. arbori enim acuminis & cogitandi vis inerat. Foliis igitur ſiculnis ſeſe texerunt, atq; ita conuelatis pudendis, videbantur ſibi feliciores, qui inueniſſent quo prius carebant. Mox cum Deus in hortũ veniſſet, Adamus antea familiariter cum Deo colloqui ſolitus, conſcius ſibi iniuſticiæ ſecedebat. Deus aũtẽ miratus cauſam ſciſcitabatur, quid ita prius delectatus ſua conſuetudine, nunc fugitaret ac latitaret. Illo verò tacente præ conſcientia nõ ſernati

Sexta dies.

Sabbathum.

An. mundi 1. Ante Chriſtum nat. 3963.

Hedio & Ruffinus Cap. 2. Gen. 2.

Omnium rerum nominis origo.

Eua mater omnium viuentium.

Paradiſus.

Quatuor Paradiſi fluuij.

1. Phiſon ſiue Ganges, γάγγης.

Hed. Seth.

2. Euphrates

3. Tigris.

4. Geon, Nilus.

Hedio & Ruffinus. Cap. 3. Gen. 3.

Aſtus ſerpentis.

Adami & Euæ lapſus.

An. mundi 1. Ante Chriſt. nat. 3963.

Adamum Deus alloquitur.

uati præcepti, Deus ita infit: Equidem prospexerã vobis, quomodo vita felicem omnisq; mali expertem viuefetis. nulla noua cura in animo solicitati, omnibus quæcunq; ad vsum ac voluptatem conferunt, tua spõte vobis prouenientibus, mea vnius prouidentia citra omnem vestrum laborem aut solicitudinem: quibus fruentes vos neq; senectus celeriter opprimeret, & vita diuturna quàm longissimè proferretur. tu verò hãc meam sententiam ludibrio habuisti, mandato meo contempto. non enim propter bonum aliquod taces, sed propter malam conscientiam. quare & senectus ocyor superueniat. & vita vestra minus sit diuturna.

Adamus irã Dei deprecatur.

Adamus autem excusabat peccatum, & iram Dei deprecabatur culpam in vxorem referens, & dicens, ab illa deceptum se peccauisse: at illa serpentem accusabat. Tum Deus mulctauit eum, quòd muliebri consilio cessisset: terramq; nullos posthac fructus sponte proferre iussit: laborantibus autem & opere attritis alia dare, alia negare. Euam autem parturitionibus & hoc genus doloribus castigauit, eo quòd ipsa à serpente decepta Adamũ eisdem dolis illectum in calamitates conieciſſet. quin

Adami pœna.

Euæ pœna.

Semen mulieris (hoc est Christus) conteret caput serpẽtis. Gen. 3.

& serpenti vocem ademit, iratus ob maliciam, qua erga Adamum est vsus: venenumq; linguæ eius indidit, & hostem eorum declarauit: admonuitq;, caput eius plagis impetendum esse, tum quòd in hoc pernicies hominis sita sit, tum quòd ipsa bestia hoc pacto facilime opprimatur. ad hæc pedibus priuatum trahi per terram, ac volui fecit. His pœnis impositis Deus Adamum & Euam ex horto in aliam regionem transtulit.

Pœna serpentis.

CAP. III.

De posteritate Adami, & decem ætatibus vsq; diluuium.

Hedio & Ruffinus Cap. 4. Gen. 4.

NAti sunt autem eis & filij mares duo, horum prior appellatus est Cain, quod interpretatur acquisitio: Abel autem secundus, ea vox luctum significat. Natæ sunt eis etiam filiæ. Hi fratres suis quisq; studijs intenti erant. Abel iustitiam colebat, & omnibus actionibus suis Deum præsentem ratus, virtuti operam dabat. pastoralis autem eius erat vita. Cain verò quum alioquin etiam pessimus esset, lucrumq; solum spectaret, terram quoq; arare primus excogitauit: ac postremò fratrem etiam interemit tali de caula. Quum vitum eis esset sacrificare Deo, Cain agri & arborum fructus obtulit, Abel lac & primogenita pecorum. Huius sacrificium Deo fuit acceptius, quòd sponte naturæ genitis constaret, quàm ea quæ homo auarus & industrius per vim quandã à natura extorserat. ideo Cain ægrè ferens prælatum sibi à Deo Abelem, interfecit fratrem, & eadauere eius abdito, rem clàm fore putabat. Quo cognito Deus venit ad Cain, rogans de fratre, vbi nam esset. multis enim diebus se non vidisse eum, quem reliquo omni tempore cum ipso versari animaduertisset. Tum Cain anxius, nec habens quod responderet Deo, primùm se quoq; demirari ait, qui factum sit, quòd frater nusquam compareat. Instante verò Deo, & accuratius inquirente, iam commotior negauit se pædagogum fratris aut rerum eius obseruatorẽ esse. Tum Deus conuicit Cain parricidij, mirari se dicens, quòd negaret se quicquam de fratre scire, quem ipse interemisset. & supplicium quidem quòd cæde commeruerat ei remittit, sacrificio placatus

De Cain & Abel fratribus.

An. mun. 4670 Ante Christum nat. 3894.

Sacrificium Cain & Abel.

Abel à Cain interfectus.

Colloquiũ Dei & Cain.

ne grauius

ne grauius in ſupplicem ſæuiret: ſed malè ominatus ei & poſteris ipſius, vſq; ſeptimam progeniem puniturum ſe eſt comminatus: & ex illa regione extorrem vnà cum vxore fecit. Illo autem timente, ne oberrãs in feras incideret, atq; ita periret, ſecurum eſſe iuſſit, quod ad hoc periculum attinet, & impunidè terras peragrare: & ſigno ei indito quo noſci poſſet, abire procul iuſſit. Cain autè multas regiones vnà cum vxore emenſus tandem Naida condidit: id loci nomen eſt: atq; illic ſedem optauit, vbi etiam liberos procreauit. Cæterùm tantum abfuit vt hac caſtigatione in melius vitam mutauerit, vt peior etiam ſit factus, ſuis voluptatibus vel cum aliorum iniuria indulgens: & facultates domeſticas per vim ac rapinas accumulans, acciſis vndecunq; latrocinijs & nequitiæ ſocijs, magiſter illis ad facinoroſam vitam eſt effectus. Adhæc ſimplicè hactenus viuendi rationem, excogitatis menſuris & ponderibus immutauit, priſtinamq; ſinceritatem & generoſitatem ignarã talium artium in nouam quandam verſutiam deprauauit. Primus agrorum terminos fixit, vrbemq; extructam & communitam coactis in vnum domeſticis & clientibus inhabitandam tradidit, Enoſæ nomine impoſito ab Enoſo liberorum natu maximo. Is Iaredum genuit, ex quo Malchel, & ex eo deinceps Mathuſala eſt progenitus. huic Lamechus fuit filius, qui liberos habuit ſeptuaginta & ſeptem, ex duabus ſuſceptos vxoribus, Sella & Ada. Ex his Iobel ex Ada natus, tabernaculis conſtructis paſtorali cultu ac victu fuit contentus. Iubal verò germanus eius Muſicæ operam dedit, pſalteriumq; & citharam inuenit. Thobel autem vnus ex altera vxore prognatorum viribus excellens rem militarem egregiè tractauit, cuius artibus & opes ampliores, & victum lautiorem ſibi comparauit. quin & æraria primus eſt commentus, & filiæ factus eſt pater vnius, nomine Naamæ. Porrò Lamechus diuini iuris non imperitus, videns pœnas ſe exoluturum parricidij à Caino perpetrati, vxoribus ſuis hoc indicauit. Cæterum ſuperſtite etiam tum Adamo Caini ſoboles ſceleratiſſima euaſit, dum poſterior quiſq; fit deterior, nec ſolum imitatur priorum vitia, ſed & ſuperat, interim nec à bellis, nec à latrocinijs temperando: & qui à cædibus abſtinebant, alioquin auare & ſuperbe inter ſuos viuebant. Adamus autem qui primus è terra factus, vt ad illum oratio noſtra recurrat, poſteaquam Abel eſſet mactatus, & Cain propter cædem ſolum vertiſſet, procreandis liberis operam dedit, quod magno prolis deſiderio teneretur, annos iam natus triginta ſupra ducentos: quibus cum acceſſiſſent ſeptingenti, tandem vita defunctus eſt. ex hulus liberis, quos complures habuit, fuit etiam Sethus. ſed quia de alijs longum eſſet narrare, de ſolo Setho mentionem faciam. hic à patre educatus, vbi eò ætatis venit, vt iam quod rectum eſt diſcernere valeret, virtutis ſtudijs ſe totum dedidit: & cum ipſe vir optimus euaſiſſet, etiam nepotes ſui ſimiles poſt ſe reliquit. qui quoniam erant omnes bona indole præditi, & patriam abſq; ſeditione incolebant, in perpetua felicitate vitam exegerunt: & fideralem ſcientiam ac cœleſtium rerum cognitionem excogitauerunt. ne aũt inuenta ſua ex hominũ noticia dilaberentur, & prius perirẽt quàm pernoſcerẽtur, ſcientes Adamũ vniuerſalẽ rerũ interitum præcecinifſe, vnũ incendio, diluuio alterũ, excitatis duabus columnis, vtriq; ſua inuenta inſcripſerãt, vt ſi lateritiã diluuio deleri cõtingeret, lapides ſuperſtes hominibus diſcendi copiã faceret, & quæ inſcripta cõtinebat, ſpectanda exhiberẽt.

Cain regione extorris.

Cain Dei caſtigatione haud melior redditur.

Menſuras & pondera Cain excogitat.

Enoſa vrbs prima.

Iubal Muſicæ inuẽtor.

Thobel inuentor ærariæ.

Cain Hypocritarum & ſceleratorũ parens.

Adami ætas 930. anni.

Seth Adami filius vir optimus.

Columnæ duæ excitatæ.

habiberet. aiunt enim lapideam illam ab ipsis dedicatam, quæ & nostris temporibus extat in terra Syria.

CAP. IIII.

De diluuio, & quomodo Noe in arca cum familia seruatus habitarit in campo Senaar.

Hedio & Ruffinus Cap. 6.

Gen. 5. 6. Quos Iosephus hic Angelos, Moses Dei filios nominat.

Gen. 6. Noe in aliã regionem migrat.

Area Noe.

Genealogia Noe. Diluuium. *An. mundi* 1656. *Ante Christum natum* 2308. Nisan vel Xanthicus nobis est Aprilis.

IN hunc modum per septem generationes perseuerarunt vnum Deum colentes omnium rerum dominum, semperque virtutis respectum habentes. Procedente dein tempore à patrijs institutis degenerarunt, neque humana iura seruantes, neque Deo consuetos honores persoluentes. & qui prius certatim virtutem exercuerant, postea duplo maiore studio maliciam consectabantur: atque ita Deum infensum sibi reddiderunt. nam multi Angeli Dei cum mulieribus congressi progeniem procreauerunt insolentem, & fiducia roboris omne ius & fas contemnentem: quorum facinora non absimilia his quæ de gigantibus Græci memorant, posteritati sunt tradita. Noe autem facta eorum molestè & indignè ferens, suadebat vt in melius voluntates ac opera sua transmutarent: verùm cum videret illos sibi non parére, totosque vitiorum dulcedini succumbere, veritus ne & se & familiam suam interimerent, secedens cum suis in aliam regionem migrauit, tum Deus viri iusticia delectatus, non eius solum seculi homines extremæ maliciæ damnauit: sed cum decreuisset vniuersum humanum genus extinguere, aliudq; nouum & à vicijs purum instaurare, primum vitam eorum breuiore spacio circumscripsit, & abrogata longæuitate intra centum & viginti annos coercuit, dein continentem terram in pelagi faciem tranimutauit, atq; ita genus aliud aboleuit vniuersum. Noe autẽ solus est seruatus, diuino oraculo viam euadendi & rationem edoctus talem. Arcam quatuor contignationum exstruxit, longitudine cubitorum CCC. latitudine L. patentem in altum cubitos XXX. in eam cum matre liberorum suorum, eorumq; coniugibus conscendit: impositis prius quæ ad vitam sustentandam forent vtui, & omne genus animantibus ad seminarium conseruandum iugatim pro sexus ratione introductis, & quibusdam ex his septenarium vsq; numerum. erat autẽ arca tàm tecto quã laterib. firmis contra omnem vim tempestatũ, & vndarũ insultũ. In hunc modũ seruatus est Noe cum familia, gentis successione ab Adamo decimus. nam Lamecho est genitus, cui pater fuit Mathusala. hic autẽ Enochi fuit filij Iaredi, Malahelo geniti, qui cum pluribus fratribus ex Cainane prognatus fuerat Enosi filio. Enosus verò Sethi filius erat, Adami nepos. contigit autem hæc vastitas anno ætatis Noe sexcentesimo, mense secundo, qui Dius à Macedonibus vocatur, ab Hebræis Marsonane. sic enim Ægyptij distinxerunt annum. Moses autem Nisan qui est Xanthicus, mensem primũ in suis fastis ordinauit, quòd per hunc Hebræos ex Ægypto eduxisset. eundem etiam omnium quæ ad rẽ diuinam pertinerent, exordiũ fecit: alioqui quod ad nundinationes rerum venalium reliquamq; dispensationẽ anni attinet, nihil de pristino ritu innouauit. Vim autem imbrium cœpisse ait vigesima septima iam dicti mensis, post annũ ab Adamo primo homine bis millesimum sexcentesimum quinquagesimum sextum. hoc spatium temporis relatũ est in sacros

in sacros codices, diligenter annotantibus priscis illustrium virorũ tam natales quàm obitus. Adæ siquidem, qui nongentos & triginta vixit annos, cum esset triginta & ducentorum annorum, Sethus filius natus est. Sethus autem ducentesimo & quinto anno genuit Enosum. qui dum quinq; & nongentis vixisset annis, Cainani filio suo rerum curam tradidit, quem genuerat anno centesimo nonagesimo. hic vixit annis decem & nongentis. Cainan cum vixisset decem & nongentis annis, Malalehelem filiũ dereliquit, quem genuit anno ætatis centesimo septuagesimo. Iste Malalehel cum vixisset quinq; ac nonaginta & octingentis annis, defunctus est, laredum filium derelinquens, quem genuit quum sexaginta duorum & centum esset annorum. cui nouem & sexaginta & nongentis annis viuenti, Enochus filius successit, natus cum sexaginta & centum annorum pater eius existeret. qui exactis trecentis sexaginta quinq; annis, discessit ad Deum: vnde finis eius non inuenitur esse conscriptus. Matusala autem Enochi filius, quinto ei & cẽtesimo natus anno, Lamechum filium habuit quum esset annorum octoginta septem & centum: cui tradidit principatum, quem ipse tenuerat annis nongentis sexaginta & nouem. Lamechus autem cum habuisset principatum annis septingentis & septem, Noe filium suum rebus præfecit: qui de Lamecho natus est agẽte annum ætatis secundum & octogesimum supra centesimum. quique quinquaginta & nongentis annis rerum administrationi præfuit. Hi anni in vnam summam contracti supra scriptũ tempus conficiunt. Non sunt autem disquirendi obitus virorum illorum: cum liberis enim suis agebant vitam, eamque vsque ad ipsorum nepotes extendebant: sed natales tantum eorum in hac ratione sunt spectãdi. Cæterùm Deus signo dato imbres emisit: qui cum nonaginta cõtinuis diebus ruerent, ad quindecim cubitos aqua super terram extitit: quæ causa omnem salutem ademit, non habentibus quò se in tutum reciperent. centesima autem & quinquagesima die postquam pluere desiit, tandem cœperunt aquæ fidere, mense septimo, vicesimoseptimo die mensis. defituta deinde arca in vertice montis cuiusdam in Armenia, sentiens hoc Noe, aperuit eam: & videns circa ipsam aliquantulum terræ, meliore spe concepta paulisper quieuit: mox post paucos dies magis recedente aqua, emisit coruum, cupiens cognoscere si qua alia parte terrarum aquæ decessissent, vt tutò exscendere posset. at ille comperto totum adhuc stagnare, ad Noe est reuersus. is post septem dies columbam ad explorandum terræ statum emisit quæ cum lutata & frondem oliuæ ferens rediisset, intellecto terram à diluuio iam esse liberatã, postquam alios septem dies expectasset, animantes ex arca emisit. & ipse quoque cum liberis egressus, mactatis Deo victimis, epulabatur vnà cum familia. Apobaterion, id est egressorium, loco nomen Armeni fecerunt. Huius autem diluuij & arcæ meminerunt omnes barbaricæ historiæ scriptores, & in his Berosus Chaldæus. narrans enim de hoc diluuio, sic fermè scribit: Fertur autem & nauigij huius pars in Armenia apud montem Cordæorum supereſſe, & quosdam bitumen inde abrasum secum reportare: quo vice amuleti loci eius homines vti solent. Meminit horum & Hieronymus Ægyptius, qui antiquitates Phœnicum scripsit, & Mnaseas, & alij plures. quin & Nicolaus Damascenus libro XCVI. de his rebus narrat in hæc verba: Est super regionem Minyarum magnus mons in Armenia, nomine Baris, in quo multos profugos diluuij tempore

An. mundi 1656. Ante Christ. nat. 2308.

Hæc computatio cũ Hellanicum & Berosum interpretib. exacte non congruit.

Enochi finis in sacris literis nõ inuenitur conscriptus.

Gen. 7. 8.

In Græco Codice & Mose sunt dies 40.

Ex arca Noe corui emittit.

Noe egreditur ex arca, mactatis Deo victimis.

Nic. Damascenus de arca Noe.

An. mundi 1657. *Ante Christum nat.* 2307.

pore seruatos ferunt, & quendam arca vectum in huius vertice hæsisse ac reliquias lignorum eius longo tempore durauisse, qui fortasse is fuit, de quo etiam Moses scribit Iudæorum legislator. Noe autem veritus ne Deus damnatis ad interitum hominibus, per singulos annos terram inundaret, victimis incensis precabatur vt in posterum pristinus rerū ordo maneret, & nulla tanta incideret calamitas, per quam vniuersum animalium genus in salutis periculum adduceretur: vtq; affectis merito supplicio scelestis, parceret innocentibus, quos ipse superstites esse voluerit, & sua sententia absoluerit. alioqui miseriore cōditione ipsos fore & grauius damnatos, si non in vniuersum incolumes alteri diluuio reseruarentur, & prioris pauorem ac spectaculum perpessi, & posterioris exitio destinati, orabat igitur, acciperet sacrificium propitius, neue vllā posthac tantam iram contra terrā conciperet: vt operibus suis eam excolerent, & vrbibus exstructis feliciter vitam degerent, nullis cōmodis carentes quibus ante cataclysmum fruebātur, & ad extremam senectutem longæuitatemq;, qualis maiorum suorum fuerat perucnientes.

Hedio & Rufinus Cap. 6. Noe precatur ne Deus terram iterū inundaret. Precibus & sacrificiis Noe Deum propitium reddit.

His precibus finitis, Deus iustitia viri delectatus, votis eius annuit, negans se deletis interitus autorem fuisse: sed ipsos sibi suapte malicia debitas pœnas accīuisse. Si enim deletos superet, nunquam in hunc vitam eos introducturum fuisse. Potius enim esse ne dare quidem vitam, quàm eos, quibus dederis, perdere. sed continuis, inquit, contumeliis quibus pietatem mihi debitam violabant, coegerunt me vindictam de se sumere. nō sum autem posthac tam iracunde pœnas peccatorum exacturus, præsertim te deprecatore. quod si quando maiores tempestates cōcitauero, cauete expauescatis ob vim imbrium, nunquam enim in posterum aquæ terram sunt inundaturæ. Iubeo tamen vt ab humana cæde puras manus abstineatis, & qui contrà fecerit, seuerè puniatis. aliorum animalium vsum ad voluntatem ac libitum vestrū permitto. Dominos enim vos feci omnium tam terrestrium quàm natatilium, & eorū quæ per sublime feruntur, absq; sanguine: nam in hoc inest anima. Arcus cœlestis signum vobis erit cessaturæ meæ iaculationis. nam iris arcus Dei apud illos habetur. His mandatis & promissis Deus abiit. Noe aūt cum post diluuium superuixisset CCCL. annos, totumq; hoc tempus feliciter exegisset, defunctus est expletis annis in vniuersum DCCCCL. Nec est cur aliquis præsentem vitam, annorumq; eius paucitatem cum priscorum rebus conferendo fidem nobis abroget, aut quia nunc eam non peræque prorogari videt, coniecturam hinc de illorum longæuitate faciat. Illi enim Deo chari quum essent, ipsiusq; recens etiam tum opificium, & commodiore victu ad diuturnitatem vterentur, merito per tam multos annos viuebant. Præterea tum propter studium virtutis, tum propter vtilitatem inuentarum artium, vt astronomiæ, ac geometriæ, Deus illis prolixiorem largitus est vitam: quarum certitudinem assequi non poterant, si minus DC. annis vixissent. ex tot enim magnus annus constat. Attestantur autem mihi omnes qui Græcas barbaricasue antiquitates literis prodiderunt. Namque & Manetho Ægyptiarum rerum scriptor, & Berosus Chaldaicarum, adhæc Mochus, Hestiæus, Hieronymus Ægyptius, qui Phœnicum res prosequuti sunt, nobiscum consonāt. Hesiodusq uoq; cum Hecatæo, Hellanicus & Acusilaus, Ephorus & Nicolaus, narrant priscos illos ad mille annos vitam produxisse. De his igitur quisque vt sibi visum fuerit, accipiat.

An. mundi 2007. *Ante Christum nat.* 1959.

Hedio & Rufinus Cap. 7. Homo sui interitus autor, nō Deus. Fœdus Dei cum Noe.

Iris signum fœderis inter Deum & Noe.

Hedio & Rufinus Cap. 8. Noe ætas, 950. anni. Priscorū vita quamobrem prorogata, nūc nō peræque. Magnus annus.

De

CAP. V.

De turri Babylonica, deq; linguarum mutatione.

An. mundi 1790. Ante Christum nat. 2174.

TRes verò Noe filij, Semas, Iaphetus, & Chamas, centum annis ante diluuium nati, primi relictis montibus planiciem habitare cœperunt, & aliis recenti etiam tam cladis memoria pauidis, nec audentibus à celsiore loco descendere, idem faciendi autores & exemplum fuere. Campo, quem primum colere sunt aggressi, nomen est Senaar. Cæterum Deo iubente vt propagandi multiplicandique generis gratia colonias deducerent, homines rudes non paruerunt: quamobrem calamitatibus implicati, offensum illum errore suo sunt experti. Cum enim florerent iuuentutis multitudine, Deus rursum de colonia deducenda admonebat. Illi verò obliti se ipsius benignitate præsentibus commodis perfrui, totamque illam felicitatem suis viribus acceptam ferentes, dicto eius non fuerunt obedientes. Et quod peius erat, consilium de coloniis non fauorem numinis, sed insidias interpretabantur, videlicet quo facilius diuersi possent opprimi. Hanc superbiam Deique contemptum excitauit in eis Nabrodes, nepos Chamæ, filij Noe, vir audax & manu promptus, subinde iactans, non Deo, sed propriæ virtuti præsentem felicitatem eos debere: atque ita paulatim rem ad Tyrannidem trahebat, ratus fore vt homines ad se deficerent à Deo, si se illis ducem præberet, opem suam offerens contra nouum aliud diluuium intentantem. Turrim enim se exædificaturum, excelsiorem quàm quò aqua ascendere posset: & insuper maiorum suorum interitum vlturum. Vulgus autem facilè Nabrodis placitis obtemperabat, ignauum ratus Deo cedere: atque ita structuram turris occœperunt, nulli labori parcentes, nihilque sibi ad summam industriam reliquum facientes. Cumque ingens esset operarum numerus, surgebat opus supra quàm sperauerant. Crassitudo enim erat tanta, vt proceritatem obscuraret. Struebant autem lateribus coctis, ad firmitatem bitumine ferruminatis. Hanc eorum væsaniam videns Deus, delere quidem omnes noluit, quando ne priore quidem clade ad meliorem mentem profecerunt, sed dissidium in eos immisit, linguis eorum variatis, ita vt ob diuersitatem sermonis mutuò se non intelligerent. Locus verò turris nunc Babylon vocatur, propter confusam linguam quæ prius omnibus ex æquo clara fuerat. Nam Hebræi confusionem nominant Babel. De turri autem hæc, deque linguis hominum mutatis, meminit & Sibylla his verbis: Cum vniuersi homines vno eloquio vterentur, turrim ædificauerunt excelsissimam, quasi ad cœlum per eam ascensuri. Dij verò procellis immissis turrim subuerterunt, & suam cuique linguam dederunt: quæ causa fuit vt vrbs ea Babylonis vocabulum acceperit.

De loco autem qui Senaar in Babylonia nominatur, meminit Hestiæus hoc modo: Aiunt sacerdotes cladis eius superstites, Enyelij Iouis sacra ferentes, in Senaar Babyloniæ perue-nisse.

An. mundi 1790. Ante Christum nat. 2174.

Gen. 10. Tres Noe filij.

Noe posteris vt terrá colerent Deus mandat.

Nemroth primus Tyrannus turrim Babylonicam exædificat. Gen. 11.

Linguarum confusio.

Sibyllæ de Babylonia turri.

CAP. VI.

Quomodo Noe posteri per totum terrarum orbem sedes sibi occupauerint.

An. mundi 1790. *Ante Christ. nat.* 2174.

ILlo ex tempore dispersi sunt passim, propter diuersitatem linguarum coloniis nusquam non deductis: & quò quenq; sors & Deus tulit, eam terram cum suis occupauit, vt tàm maritima quam mediterranea cultoribus replerentur. Nec defuerunt qui conscensis nauibus ad insulas habitandas traijcerent. Porrò gentium quædam adhuc seruant detiuatam a suis conditoribus appellationem, quædam etiam mutauerunt, nonnulla in tam illicrem accolis & notiorem vocem sunt versæ, Græcis potissimum talis nomenclaturæ autoribus. Hi enim posteritati seculis veterem locorum gloriam sibi vsurpauerunt, dum gentes nominibus sibi notis insigniunt, dumq; tanquam ad suum ius attinerent, mores quoque proprios in illas inuehunt.

Hedio & Ruffin° Cap.10. Nomina regionum & gentium.

CAP. VII.

Quòd gentes singulæ à suis autoribus nomina traxerint.

Hedio & Ruffinus Cap.11. Gen.10.

ERant autem Noe filiorum liberi, in quorum honorem gentibus nomina imponebant, vt qui sq; terram aliquam occupauerat siquidem Iapheto Noe filio fuerũt septem. Horum sedes a Tauro & Amano montibus incipientes, pertinebant in Asia ad amnem vsque Tanaim, in Europa vsque Gades, in terris hactenus vacuis occupatæ: quo factum est, vt ipsorum nomina gentibus imponerentur. Quos enim nunc Græci Galatas vocant, Gomarenses olim dictos, Gomar condidit. Magoges verò Magogarum a se denominatorum fuit autor, qui ab ipsis vocantur Scythæ. Iauan & alii Iapheti filii Iauanæ & Mado, ab hoc Madæi deficedunt, Grecis Medi nominati: a Iauane verò Ionia, totumque Græcorum genus.

Galatæ à Gomar oriũdi. Iapheti Noe primogeniti progenies.

Quin & Thobelus Thobelis sedem dedit, qui nunc sunt Iberi: & Meschinæ Meicho autore appellantur Cappadocum enim appellatio noua est, veteris autem vestigium adhuc supereſt. Vrbs enim est apud eos hodie quoque Mazaca, latis indicans intelligere volenti, hoc priscum fuisse genti nomen. Thires autem Thiras de se vocauit, quorum fuit princeps: eos Græci Thracas dicere maluerunt. Et tot gentes à Iapheti filiis sunt institutæ. Gomaris autem, trium liberorum parentis, vnus filius Aschanaxes originem Aschanaxis dedit, qui nunc Rhegines à Græcis nominantur: Rhiphates verò Riphatæis, nunc Paphlagonibus: & Thygrammes Thygrammæis, quos Phrygas Græcis libuit vocare. Iauanis item trium filiorum vnus Alisas Alisæis vt originem ita nomen dedit, qui hodie sunt Æoles: pariq́ue modo Tharsensibus Tharsus. Sic enim olim appellabatur Cilicia: cuius rei signum est Tharsus vrbium eius celeberrima cæterarumq; princeps. prima nominis litera in tau mutata. Porrò Chetimus insulam occupauit, tunc Chetimam, nunc Cyprũ, quo factum est vt tum insulas omnes, tum pleraque loca maritima Hebræi gentili voce Chetim significent. Attestatur mihi vnà è Cypriis vrbibus, quæ adhuc nomen retinet. Citium enim vocatur ab his qui in Græcum sonum vocabula detorquent, ne sic quidem abludès à Chetimi nomine. Tot gentium fuere principes Iapheti filij nepotesq; Cæterum

Progenies filiorũ Gomar.

Progenies filiorũ Iauanii.

Tharsus Pauli patria Actor.9.

quod

quod Græci fortassis ignorant prius dicam, deinde cœptam narrationẽ prosequar. Nomina ista decoris causa in Græcam formam murari ad aurium voluptatem. nostrates enim huiusmodi forma non vtuntur: sed eandem apud nos perpetuò speciem obtinent, nec terminationem variant. Adamus certè nobis Adam vocatur, & Noe qui Græcis Nochos diceretur, eaque forma nullam variationem admittit. Chamæ verò filij Syriam & regionem Amano Libanoque montibus hærentem obtinuerunt, quicquid eius ad mare vergit occupando, & Oceanum vsq; ad Mesa nionis terminos proferendo. vocabula tamen partim omnino euanuerunt, partim ita deprauata sunt in diuersum, vt haud facile agnoscãtur. ex quatuor enim Chamæ liberis Chusо nihil detrimenti tempus attulit. Æthiopes enim quibus præfuit, nunc quoque tam à seipsis, quam ab Asianis omnibus Chusæi nominantur. Mesræis etiam sua mansit appellatio Ægyptum enim Mesren, & Mesæos Ægyptios vocamus quotquot eam regionem incolimus. Quin & Libyæ colonos dedit Phutes, deque suo nomine Phutos dici voluit. extat & flumen in Mauritania hoc nomine: & cõplures apud Græcos historici eius mentionem faciũt, sicut adiacentis etiam regionis, quę Phute dicitur. mutauit aũt præsens nomen ab vno filiorum Mesræi, qui vocabatur Libys. cur autem Africa sit dicta, paulo post docebimus. Quirtus Chamæ filius Chananæus Iudæam nunc vocatam habitauit, gentemq; suam Chanaan nominauit. Hi quoque liberos genuerunt, & in his Chusus filios sex. quorum è numero Sabas Sabæorum author fuit, & Euilas Euilæorum, qui nunc Getuli appellantur. Sabathes verò Sabathenos, qui Græcis dicuntur Astaborri: Sabactas quoque Sabactenos instituit. Romus item Romæos cõdidit, & duos filios habuit. alter Iudas genti Iudęorum inter occidentales Æthiopes originem dedit & nomen, Sabæus alter Sabæis. Nabrodes autẽ manens apud Babylonios tyrannidem arripuit, sicut iam ante diximus. Mesræi verò filij numero octo quantum terrarum à Gaza Ægyptum vsque patet possederunt, sed solius Phyliſtini nomen ipsius regio seruauit. Palestinam enim Græci eius portionem vocant. reliquorũ, Lumæi, Enamię, Labimi, q solus colonis in Lybiã ductis regionẽ à se denominauit, tũ Nethemi, Phætrosimi, Chesloemi, Chephthomi, tam res quàm nomina sunt in obscuro. Bello enim Æthiopico, de quo suo loco dicetur, vrbes eorum sunt euersæ. Chananæo quoq; filij fuerunt hi. Sidonius, qui & vrbem sibi cognominem condidit in Phœnice, Sidonem à Græcis vocatam. Amathus verò Amathen habitauit, quæ adhuc extat, & ab accolis Amathe vocitatur: tametsi hanc Macedones Epiphaniam ab vno è Regum successoribus denominauerunt. Arudæus Aradum insulam obtinuit, Arucæus Arcen vrbem in Libano sitam. cæterorum septem, Euæi, Chettæi, Iebusæi, Eudæi, Sinæi, Samaræi, Gergesæi, præter nomina nihil in sacris codicibus superest: nam Hebræi vrbes eorum exciderunt, quæ clades causam habuit hanc.

An. mundi 1790. Ante natũ Chr. ſtum 2174.

Mesraio nominum vnde orta. *Hedio & Ruffinus Cap. 12.*

Genes. 10.

De Chamilijs ipsorũq; progenie.

Libya siue Africa.

Progenies Chananęorum.

Nabrodes siue Neroth.

Palestina à Phyliſtino nominata.

Filij Chananæi.

Hedio & Ruffinus Cap. 13.

Genes. 9.

Postquam terra finito diluuio in pristinam naturam est restituta, Noe cœpit eam colere, quam cum vitibus conseuisset, suoque tempore vindemiasset, inuento vini vsu, sacris prius operatus epulabatur: ebrius q; factus ac sopore grauatus, parum decorè nudatus iacuit, id conspicatus filiorum natu minimus, per ludibrium fratribus indicauit: illi reuersi parentem operuerunt. Sensit hoc Noe: & precatus alijs filijs felicitatem, ne Chamam quidem diris deuouit, respectu sui sanguinis sed tantum

Noe inebriatur, nudatur. & prolubrio habetur vnde de risorẽ diris deuouet.

An. mundi 1790. Ante Christ. nat. 2174. tantum eius posteros : quas cum cæteri euasissent, Chananæi liberos vltio diuina est consecuta. sed de his rebus dicemus postea Semæ verò tertio Noe filio filij fuerunt quinq; , quorum iam vsq; ad Indicum Oceanum incoluerunt , ab Euphrate propagandæ ditionis initio facto. nam Elymus posteros reliquit Elymos , à quibus Persæ originem traxerunt. Assuras vrbem Ninum condidit , & subditos de se Assyrios denominauit, quorum opes præ cæteris efflorerunt. Arphaxades eos qui nunc Chaldæi sunt Arphaxadæos nominauit, imperio gentis potitus. Aramæos Aramus tenuit,quos Græci Syros appellare malunt. qui verò Lydi nunc vocantur,olim Ludi dicti, Ludam autorem generis habuerunt. Ex Arami verò quatuor liberis Vses habitator Trachonitidis fuit, Damasciq; conditor . ea sita est Palestinæ inter & Syriam cognomine Cœlen. Armeniã Otrus tenuit,Getheris Bactrianos:Mesas verò Mesanæos: nunc Pasini castrum vocatur Ex Arphaxade prognatus est Sales,ex hoc Heberus,à quo Iudæi Hebræi quondam appellabantur. Porrò Heberus Iuctam & Phalegum genuit , qui natus est dum habitationes distribuerẽtur.nam hæc vox Phalec partitionẽ Hebræis sonat. Iuctæ verò Heberi filio liberi fuerũt,Elmodadus,Salephus, Azermothes,Iraes, Edoramus, Vzalis,Dacles,Ebalus,Ebemaelus,Saphas, Ophires, Euilas,Iobelus.Hi à Cophenæ flumine Indiæ ad Assyriam vsq; habitant. Hactenus de Semæ progeniæ sit dictum.nunc de Hebræis erit narratio. Ex Phalego enim Heberi filio prognatus est Ragaus:ex hoc Serugus , ex quo Nachores est genitus, & ex hoc Tharrus. hic Abrahami fuit pater, qui fuit decimus a Noe, & natus est post diluuium anno secundo supra ducentesimum & nonagesimum . siquidem Tharrus septuagesimo anno genuit Abrahamum. Nachores cùm esset viginti & octo annorũ genuit Tharrum.de Serugo autem Nachores nascitur circa annum trigesimum secundum. Ragaus factus est Serugi pater cùm esset annorum triginta duorum totidem verò annorum Phalegus genuit Ragaum. Heberus autem quarto & tricesimo ætatis anno genuit.Phalegum,ipse de Sale prognatus annum nato tricesimum : quem Arphaxades genuit quinto & tricesimo ætatis anno. Semæ filius Arphaxades natus est post annos duos à diluuio. Abrahamus autem fratres habuit Nachorem & Aranen. Ex his Aranes relicto filio Lotho , & filiabus Sara & Melcha, in regione Chaldæorum est mortuus,in vrbe quæ Vra Chaldæorum vocatur, & sepulchrum eius nunc vsque ostenditur . neptes verò ex fratre duxerunt coniuges,Melcham Nachores,Saram Abrahamus. Cæterum cùm Tharrus exosam haberet Chaldæam propter luctum Aranis , omnes simul migrauerunt Carras Mesopotamiæ, vbi etiam Tharrum defunctum sepeliuerunt,anno exactæ vitæ ducentesimo quinto. Iam enim paulatim subtrahebatur de vitæ spatijs,vsque ad Mosis ætatem post quem CXX. annorum terminus Deo finitore est statutus , quãtum temporis & Moses ipse vixit. Itaq; Nachores è Melcha octo filios suscepit, Vxum, Bauxum,Manhelem,Zachamum,Azamum,Pheldam, Iadelpham, Bathuelem. atque hi legitimi Nachoris filij fuere . nam Tabæum , Gadamum, Tauanm & Macham è Ruma concubina genuit. Porrò Bathuelis vni è legitimis Nachoris filijs nati sunt, Rebecca filia , & filius nomine Labanus.

Genealogia Abrahami.

An. mundi 1950 Ante Christ. nat. 2014.

Hebræorum origo.

De filijs 8ẽ, tertij Noe filij,& de pgenie ipsorũ & Abrahami.

Ex Arphaxade prognatus est Sales.

Humanæ vitæ terminus Annus 120.

Quomodo

CAP. VIII.

An. mundi 2024. Ante Chri. nat. 1940.

Quomodo Abraham generis nostri autor è Chaldæorum terra profectus, habitauit regionem quondam Chananæam, quæ nunc Iudæa dicitur.

ABrahamus verò Lothum Aranis fratris sui filium, Saræ coniugis suæ fratrem, adoptauit, quòd germano filio careret: & cum iam esset annorum LXXV. monitus oraculo Chaldæam terram mutauit Chananæa: quam & ipse habitauit, & posteris reliquit: vir sapiens ex æquo & eloquens, & in coniectando sagax. Cumque ob virtutem eximiam sapiens esset præ cunctis habitus, auctus est vulgo receptam de Deo persuasionem conuellere, & in melius vertere. Ergo primus omnium clara voce prædicauit, vnum esse Deum rerum vniuersitatis conditorem: de cætero si quid ad felicitatem conferat, non nostris nobis viribus, sed illius voluntate contingere. Hoc verò ex terræ ac maris obseruatione colligebat, tum eorum quæ circa solem ac lunam & reliqua sidera videbat accidere. esse nimirum potentiam quandam quæ horum curam gerat, & omnia decenter administret, qua cessante nihil nostris vtilitatibus seruiturum, cùm nihil suapte virtute polleat, sed vniuersa omnipotenti ipsius voluntati obsecundent. quapropter huic vni honorē deberi, huic gratias agi oportere. Quamobrem cum Chaldæi Mesopotamitæq; cæteri contra se insurgerent, consiliū migrandi cepit, & voluntate ac fauore Dei fretus terrā Chananæam tenuit: vbi sedibus positis Deo struxit aram, & hostias mactauit. Meminit aūt patris nostri Abrahami Berosus quoq; non tamen eum nominans, his verbis. Post diluuiū autem decima ætatē apud Chaldæos erat quidam iusticiæ cultor, vir magnus & sideralis scientiæ peritus. Hecatæus verò non meminit tantum obiter, sed libro in hoc conscripto res eius posteritati tradidit. Nicolaus autem Damascenus in quarto Historiarū sic scribit. Abrahamus regnauit apud Damascum aduena, vt qui cum exercitu venerat è regione supra Babylonē sita, quæ Chaldæorū dicitur. neq; ita multo pòst hinc quoq; migrans cum suo populo, sedem transtulit in terram tunc Chananæam, nunc verò Iudæam nominatam: eiusq; posteritas ibi creuit in ingentem numerum, quorum res alibi sum narraturus. Abrahami verò nomen etiam nunc est apud Damascenos celebre, & vicus ostenditur, quem vocant Abrahami domicilium.

Hedio & Ruffinus Cap. 15. Genes. 11. 12.

Sapientia Abrahami.

Abraham primus verbi diuini concionator.

Berosus.

Hecatæus.

Nicolaus Damascen.

Domicilium Abrahami.

CAP. IX.

An. mund. 2026. Ante Chri. nat. 1938.

Quòd fame Chananæam premente, Abrahamus in Aegyptum est profectus: & ibi aliquantisper commoratus, retrò vnde venerat est reuersus.

FAME deinde Chananæam terram inuadente, Abrahamus audita Ægypti vbertate, proficisci illuc decreuit, tū vt copijs eorum frueretur tum vt sententiam sacerdotum de diuinitate cognosceret: aut secundum illorum opinionem, si modo melior esset, aut ipse rectiora eis

Hedio & Ruffinus Cap. 16. Genes. 12. 13

An. mundi 2016. Ante Christum natũ 1938.

commonstraturus. Cæterum cum & Saram secum duceret, veritus Ægyptiorum libidinem, ne fortè ob excellentem vxoris formam à rege interimeretur, artem commentus est talem Fratrem eius se finxit, monita prius, vt ob præsentem necessitatem simulationi suæ subseruiat. Vt autem ventum est in Ægyptum, id, quod suspicatus fuerat, euenit: iam enim coniugis pulchritudinem fama diuulgauerat. quamobrem Pharaothes gentis rex audita oculis suis cognoscere, ac muliere etiam potiri concupiuit. Huic malæ libidini Deus obstitit, pestilentia & seditione res regis infestans: consultiq; de remedio Sacerdotes quóve modo placandum esset numen, hanc mali causam respondérunt, quòd hospitis matrimonio iniuriam inferre parauisset. Rex territus primum scitatur, quænam sit, quisve eius comes. cognita deinde rei veritate, Abrahamo satisfecit: sororem se putasse non vxorem, & affinitatem contrahere, non iniuriam inferre voluisse: donatoque magna pecunia, potestatem fecit congrediendi cum præstantissimo quoque Ægyptiorum ac doctissimo: quo factum est vt virtutis nomine in maximam existimationem veniret. nam cum ea gens in diuersos ritus & opiniones scinderetur, & per mutuum contemptum atque infectationem infensis inter se animis ageret, collisos inter se eorum de religione sermones & à seipsis confutatos, vanissimos esse nihilq; prorsus veritatis habere declarauit. ob has dissertationes in pretio habitus, vt qui magnam tam intelligendi, quàm eloquendi docendiq; facultatem præ se ferret, & numerorum scientiam & siderum benignè illis communicauit. nam ante Abrahami ad se aduentum, Ægyptij rudes erant huiusmodi disciplinarum: quæ à Chaldæis ad Ægyptios profectæ, hinc ad Græcos tandem peruenerunt. Reuersus inde in Chananæam, agros cum Lotho diuisit, orta verò inter opiliones contentione de iure ac terminis pascuorum, arbitrium & opinionem Lotho permisit: ipse contentus relicta sibi portione agri submontani, domicilium elegit in oppido Hebrone. id septem annis est antiquius quàm vrbs Ægypti Tanis. Lotho verò campi cesserunt, & planicies Iordani fluuio contigua, non longè à Sodomorum vrbe: quæ tunc bona & magna, nunc diuina vltione ac ira, vt ne vestigium quidem supersit, est deleta: cuius rei causa mox suo loco dicetur.

Ægyptiorũ libido.

Abrahamus Ægyptios religionem docuit & artes.

Abraham egregius Astronomus.

Diuisio agri Abrahami & Lothi.

CAP. X.

Sodomitarum clades ab Assiriis accepta.

Hedio & Ruffin. Cap. 17. Genes. 14. Quinq; Reges Sodomitarum.

EOdem tempore cùm Imperium Asiæ penes Assyrios esset, Sodomitarum res tam opibus quàm numerosa iuuentute florebat, vt à quinque Regibus administrarentur. hi erant Ballas, Bareas, Senabarus, Symoborus & Balin, suo quisque regno præpositus. Hos Assyrij bello petierunt, diuisisque quadrifariam copijs sub quatuor Imperatoribus, regionem illorum oppugnabant commisso tandem prælio victores Assyrij Sodomitarum Regibus tributum imperauerunt. cumque per duodecim annos imperata fecissent, & tributa soluissent, decimotertio defecerunt: quo factum est vt noua in eos Assyriorum expeditio fieret, ductu & auspicijs Mariphadis, Ariochi, Chodollogomori, & Thargali. Hi & Syriam vniuersam rapinis vastauerunt, & gigantum posteros perdomuerunt.

merunt. cumque in agrum Sodomorum esset ventum, castra metati sunt in valle puteorum bituminis, tunc enim putei fuerant in eo loco: mox vero Sodomis deletis, lacus ibi, quem à scatenti bitumine Asphaltiten dixere, repentè extitit, eo de lacu paulò pòst dicemus. cæterum Sodomitæ cum Assyriis congressi, post egregiam pugnam editam, partim in acie ceciderunt, partim deditionem fecerunt, cum quibus & Lothus captiuus est abductus, qui Sodomitis in auxilium venerat. *Anno mundi 2051. Ante Christum natũ 1953.* Asphaltites lacus.

CAP. XI.

Quomodo Abrahamus Assyrios aggressus tam captiuos, quàm reliquam prædam victor reduxit.

Hedio & Ruffinus Cap. 18. Genes. 14.

His auditis Abrahamus, tum Lothi cognati, tum Sodomitarum amicorum ac vicinorum clade commotus, nil cunctatus in succursum eorum cum suis properauit: & quinta nocte hostem assecutus circa Danum (hoc alteri Iordanis fontium est nomen) oppressum ex improuiso facile superauit. Securi enim & incauti partim in cubilibus inermes sunt cæsi, partim præ temulentia pugnæ inutiles in fugam se conuerterunt, quos Abrahamus acriter à tergo sequenti quoq; luce perurgens ad Soba Damascenorum compulit. Quo facto nemini dubium reliquit, victoriam non in multitudine militum, sed in bellatorum alacritate consistere, & virtutem nulli numero succumbere. vt qui cum domestica tricenaria cohorte, & insuper decem & octo vernaculis, triumque amicorum auxiliis tantũ exercitum profligauerit. quotquot aũt ex hac clade euadere contigit, cum ignominia domum se receperunt. Abraham verò captiuis incolumibus reductis, parta pace victor ad suos rediit. redeunti Rex Sodomitarũ vsq; in locũ quem Campum regium vocant, gratulabundus occurrit: vbi à Solymæ vrbis Rege Melch sedeco est exceptus id nomen interpretatur, rex iustus, erat enim reuera talis, omniũ cõsensu sacerdotio summi Dei ob iusticiã dignus habitus. Sed Solyma posterior ætas vocauit Hierosolyma. Hic Melchisedecus milites Abrahami hospitaliter habuit, nihil eis ad victum deesse passus: simulq; ipsum adhibitũ mensæ meritis laudibus extulit, & Deo cuius fauore victoria contigerat, debitos hymnos vt sua pietate dignum erat cecinit. Abrahamus cõtrà de manubiis decimas ei dono dedit. Rex vero Sodomorum Abrahamo prædam omnem cedens solos captiuos suæ regionis reposcebat. hãc conditionem ille non accepit, negans ad se quicquam inde redituru, exceptis alimentis militum: amicis tantum in prædæ partem admissis. hi erant Eschol, Ennerus, & Mambres. Hac viri virtute delectatus Deus: non carebis, inquit, præmio quòd pro tot rebus egregiè gestis tibi debetur. Quo respondente, & quam voluptatem ista præmia mihi afferre poterunt, cum hærede caream? (nondum enim pater factus erat) tum Deus & filium illi est pollicitus, & posteritatem ex eo tantam, quæ stellas cœli posset æquare numero. His auditis lætus, sacrificium Deo iussu ipsius obtulit. Porrò sacrificij ritus erat hic. mactata iuuenca trienni, capra trienni, ariete item trienni, cæteras victimas vt iussus fuerat diuisit, solis auibus exceptis. deinde priusquam erigeretur ara aduolitantibus alitibus ad victimarum cruorem, oraculum redditur, prænuncians progeniem eius malos vicinos per annos CCCC. in Ægypto habituram;

In quibus victoria consistat.

Abrahã Lothum captũ cum Sodomitis reducit.

Campus regius.

Melchisedech Rex iustus.

Solyma postea Hierosolyma vocata.

Gen. 15.

Deus Abrahamo filium pollicetur.

Abrahamo Deus progeniē eius malos vicinos in Ægypto habituram prænunciat.

Gen. 16.

Sara Abrahamo in thalamum adducit Agar.

An. mundi 2034. *Ante Christum nat.* 1930.

Agar Saram contemnit.

Ismahel Deo exaudit.

Isaac Abrahamo promissus.

Genes. 17.

Circumcisio instituta.

quo tempore grauiter afflictos, victoriam tamen de inimicis reportaturos, deuictisque Chananæis regionem eorum & vrbes occupaturos. Habitabat tum Abrahamus circa quercum quæ vocabatur Ogis. id agri nomen erat non longè ab vrbe Hebrone. Cæterum ægrè ferens coniugis sterilitatem, supplex à Deo petiit vt prolem sibi masculam largiretur. Tum Deus de cætero quoque bene sperare illum iussit, vt qui non temerè Mesopotamiam reliquisset, atque insuper liberos ei non defuturos promisit. ibi Sara Dei monitu in thalamum eius adducit vnam famularū nomine Agaren Ægyptiam genere, quo liberos sibi ex ea quæreret. & cùm vterum se gerere sensisset famula, cœpit contemptim habere Saram, ad principatum aspirans, quasi ad prolem suam dominatio peruentura esset. quapropter cùm Abrahamus vxori eam ad pœnam dedisset, decreuit fugere non ferens afflictionem: Deumque rogabat vt sui misereretur. Itaq; per desertum abeunti occurrit Angelus iubens vt ad dominos reuerteretur. fore enim eam meliore conditione, modò se modestè gerat nunc enim ingratitudinis ac arrogantiæ pœnam luere. quòd si contemptis Dei iussis vlterius pergeret, præsens exitiū eam manere aiebat. sin retrò rediret, matrem futuram pueri, qui tandem regno eius regionis esset potiturus. Paruit famula, & reuersa ad dominos, veniam est consecuta: nec ita multo post Ismahelem peperit, ac si dicas exoratum, eo quòd Deus preces matris exaudierit. Hunc Abrahamus sextum supra octogesimum annum natus genuit: cùm autem nonagesimum nonum attigisset, apparuit ei Deus, nuncians quod è Sara susceptурus esset filium. eum iussit vocari Isaacum, addens prodituras ex eo gentes magnas & Reges: easque iure belli occupaturas vniuersam Chananæam à Sidone vsque Ægyptum. Iussit etiam genus ipsius, quod nolebat cum aliis permixtum, pudenda circumcidi, idque octaua die nati-uitatis. causam verò nostræ circumcisionis dicam alibi. Consulente verò Abrahamo & de Ismahele, an esset victurus, responsum est, fore longæuum simul & multarum gentium parentem. Tum Abrahamus posteaquam Deo gratias egisset, eueſtigiò circumcisus est cum tota familia, similiter & Ismahel, annum tunc agens decimumtertium: ipse verò pater nonum iam agebat supra nonagesimum.

CAP. XII.

Quomodo Deus Sodomitarum gentem excidit flagitiū eorum offensus.

Hedio & Ruffinus. Cap. 19.

Sodomitarū flagitia.

Angelos Abrahamus suscipit hospitio.

PEr idem tempus Sodomitæ diuitiis & abundantia pecuniarum elati, tam in homines contumelioſi erant, quàm erga Deum impij: quippe qui neq; beneficiorum eius meminerant, & hospites auersabantur, denique mutuis etiam libidinibus sese inceſtabant. His rebus offensus Deus decreuit superbiæ pœnas de illis sumere, & regionem eorū adeò vastam reddere, vt posthac nec plantas nec fructum vllum produceret. His ita decretis de Sodomis, Abrahamus conspicatus tres Angelos (sedebat enim ad quercū Mambræ pro foribus domicilij sui) ratus esse hospites, assurgens salutauit eos, rogauitq; vt ad se diuertentes fruerentur hospitio. illis verò annuentibus iubet panes è simila fieri, & mactatum vitulum ac assatum sub quercu discumbentibus apposuit. at illi visi sunt ei como-

An. mundi 2948. Ante Chri. nat. 1916.

ſi comedere, & de vxore quærebant, vbinam eſſet Sara. quo referente, intus eam eſſe: aiunt ſe aliquanto poſt reuerſuros, eamq; inuenturos iã matrem. muliere autem arridente, & negante fieri poſſe vt liberos gigneret ipſa nonagenaria, è marito centeſimum annum agente: nõ ſuſtinuerunt amplius ſimulare: ſed faſſi ſunt ſe Dei eſſe Angelos: & quòd miſſi eſſent, vnus nunciatum de filio, duo verò ad delendos Sodomitas. Quo audito Abrahamus indoluit propter Sodomitas, & ſurgens deprecatus eſt Deum, ne promiſcue iuſtos cum iniuſtis perderet. Deo verò negante quẽquam Sodomitarum eſſe bonum, alioqui ſi vel decem inter eos eſſent, omnibus remiſſurum fuiſſe pœnam, Abrahamus deſtitit. Angeli verò peruenerunt Sodoma. ciues autem cùm vidiſſent adoleſcentes forma præſtantes ad Lothum diuertiſſe, ad illudendum per vim ætati eorum ſunt verſi. Lotho verò ſuadẽte continerent ſe. néve in probrum hoſpitũ ruerent, ſed hoſpitio ſuo nonnihil honoris haberẽt: aut ſi tẽperare ſibi non quirent, filias ſe pro illis eorũ libidini exhibiturũ: ne ſic quidem parère voluerunt. Deus aũt illorum audacia cõmotus ad irã, ipſos quidẽ excæcauit, ne in ædes introitum inueniri poſſent. cæterum Sodomitarum populũ vniuerſum ad ſupplitiũ adiudicauit. Lothus aũt ab ipſo præmonitus de futuro excidio, diſceſſit inde, aſſumpta etiã vxore & duabus filiabus etiã tum innuptis. ſponſi enim earum monentẽ de exeundo cõtemſerant vt delirum qui talia diceret. Tum Deus iaculatur telum in vrbem, eamq; cum ipſis incolis exurit, & agrum quoq; pari deuaſtat incendio, quẽadmodum mihi iam dictum eſt in cõmentarijs quos de bello Iudaico prodidi. Cæterum Lothi vxor inter abeundum ſubinde ad vrbem reſpiciens, & curioſius cladem hanc contra mandatum Dei ſpectans, in ſtatuam ſalis eſt verſa. dictum eſt mihi iam & de illamam extat hodie quoque: ipſe verò cum filiabus in paruum quoddã rus euaſit, cui ſoli ignis omnia circumquaque vaſtans pepercit. id Zoor nunc vſque vocatur, ſic paruum Hebræorum lingua ſignificante. In hac ſolitudine vitam inopem aliquãdiſper tolerauit. puellæ verò vniuerſum genus humanum extinctum ratæ, aſtu circumuento parente, cum incio ſunt cõgreſſæ, curantes ne totum genus deficeret. ex hoc congreſſu nati ſunt filij: maiori Moabus, ac ſi dicas è patre: iuniori Ammõus, quod nomen ſignificat filium generis. Horum alter Moabitarum fuit autor, magnæ gentis etiam noſtra ætate. alter verò Ammonitarum. vtrique Syriam Cœlen incolunt. Et in hunc modum Lothus reliquit Sodoma. Abrahamus autem migrauit in Gerara Paleſtinæ, Saram ac ſi ſororem ſecum ducens, eadem arte qua quondam, nimirum inſidiarum metu timebat enim Abimelechum eius loci regem: qui & ipſe amore Saræ captus, ea potiri cupiebat. eam cupidinem morbus grauis impediuit diuinitus immiſſus: atque ita medicorum ope deſtitutus, in ſomnis admonetur, abſtineret ſe ab iniuria coniugis hoſpitis. mox cùm meliuſcule habere cœpiſſet, indicat amicis, quod Deus ſibi hunc morbum immiſiſſet vindicans ius hoſpitis, & vxori eius ab iniuria cauens. non enim ſororem eſſe, ſed vxorem legitimam. Hæc loquutus Abrahamum de cõſilio amicorum accerſitum, ſecurum eſſe de pudicitia cõiugis iubet. Deũ enim eius curã habere, cuius auxilio nihil turpe paſſam ſe illi reſtituere, idq; ita eſſe Deum teſtabatur, & mulieris conſcientiã. ac ne expetiturũ quidem eam fuiſſe, ſi nuptam eſſe ſciuiſſet. ad hæc rogabat, vt æquo animo in ſe eſſet, Deumque propitium redderet. Et ſiue apud ſe maneret, nihil

Angeli Abrahamo filiũ naſciturum nunciant, & delendos Sodomitas.

Ad Lothum Angeli diuertunt.

Sodomitas De excęcat.

Lothus cum ſuis ſeruatur.

In Zoor Lothus euadit.

Explicatio nominis Moabus & Ammon.

Hedio & Ruffinus Cap. 20. Gen. 20.

Abimelech amore Sarę captus.

An. mun. di 2048. Ante Chri. natũ 1916.

nihil ei defore: siue abire mallet, deductores est pollicit⁹, & omnia quorum causa ad ipsum veniſſet. Hæc locuto Abrahamus nec omnino ſicti consanguinitatem ie bat: esse enim fratris filiam: & sine hac simulatione parum tutam peregrinationē credidisse. ac ne morbi quidem causam ei se fuisse excusabat. Quin & salutem regis sibi curæ futurã, & mansurum quoq; cum illo libenter. tum rex tàm agri quàm pecuniarũ partem ei cessit: & conditiones pacis bona fide vtrinq; seruandas dixit, fœdere cum eo super puteo quodam icto, qui Berſabe vocatur. ea vox iuramenti puteum significat: & id nomẽ & hodie locus seruat. Nec ita multò post Abrahamus filium è Sara susceptit, iuxta promissa Dei, quẽ Isaacum nominauit. Sic risus Hebræis significatur. siquidem risus Saræ, dũ proles ei iam natu grandi præter expectationem promittitur, in causa fuit huius appellationis ipsa enim erat nonagenaria, Abrahamus verò annorum centum, ipso anno quo Isaacus est natus. eum octaua mox die circumcidunt. qui mos adhuc Iudæis durat, vt post totidem dies circumcisionem celebrent.

Berſabe iuramenti puteus. Genes. 21.

Isaac risus.

CAP. XIII.

De Ismahele Abrahami filio, eiusq; posteris Arabibus.

Medio & Ruffinus Cap. 21. Gen. 21.

Iudæi octauo die circũcisionẽ celebrant, Arabes post decimumtertiũ annũ.

ARabes verò post decimumtertium annum id faciunt. Ismahel enim gentis eorum autor Abrahamo è concubina natus, post tantum temporis est circumcisus, de quo iam dicendum. Amabat Sara Ismahelem ab initio, è famula Agare natum, non secus ac si ex se esset genitus. alebatur enim in spem successionis. verùm postquam ipsa Isacum peperit, non amplius æquum censebat Ismahelem cum hoc educari: quippe qui natu maior, defuncto communi patre iniuriam ei facilè inferre potuisset. Suasit igitur Abrahamo vt eum vnà cum matre aliquò ablegaret. ille verò primum non aduertebat mentem ad Saræ consilium, rem atrocem ratus, puerum nondum adultum & mulierem egenã ablegare tandem verò approbante Deo, Saræ voluntati paruit: puerumq; matri cõmisit, nondum per se peregrinationi aptum: & dato eis vtre aquæ ac panibus iussit ire quò eos necessitas duceret, & cùm defeciſſet commeatus, in anxietate erat mater. cumque nihil aquæ supereſſet, depoſito sub abiete puero animam agente, ne spectatrix esset expirantis vlterius pergebat. cui occurrens angelus Dei, & fontem in propinquo indicauit, & curam educandi pueri habere iussit. sperandam enim illi eximiã felicitatem è salute Ismahelis. tum verò mulier meliori spe concepta, cùm incidisset in pastores, eorum benignitate miseriam euasit. Postquam autem ad virilem ætatem peruenit, vxorem ei coniunxit Ægyptiam genere, vnde & ipsa erat oriunda: ex qua Ismahel duodecim suscepit liberos. hi erant, Nabæothes, Cedarus, Abdeel, Edumas, Maſſamus, Memaſſus, Maſmeſus, Chodamus, Themanus, Ieturus, Naphæſus, Calmaſus. hi quicquid terrarum est, Euphratem inter & rubrum mare habitant, Nabathæ nomine regioni indito. Sunt autem hi à quibus Arabes gentem suam eiusq; tribus denominauerunt, tum propter ipsorum virtutem, tum propter Abrahami autoritatem.

Ismahelẽ cũ matre Abrahã ablegat.

Angelus Dei occurit Agar

Duodecim Ismahelis liberi. Genes. 25.

Nabathæa regio.

De Isaco

CAP. XIIII.

An. mundi 2074. Ante Christum nat. 1890.

De Isaco legitimo Abrahami filio.

Isacum autem Abrahamus supra modum amabat vt vnigenitum, & quem in senectute Dei dono susceperat. hunc affectum & beneuolentiam parentum puer ipse magis ac magis accendebat, omni virtuti deditus, & tam parentes quàm Deum colens: quo successore omnium fortunarum relicto, Abrahamus haud grauatim vita excessurus videbatur: id quod ipsi Dei benignitate contigit. Volens tamen pietatis eius periculum facere, Deus apparuit ei: enumeratisq; omnibus beneficijs in eum collatis, vt victoriam illi de hostibus olim concesserit, vtq; præsenti felicitate suo fauore frueretur, filium Isacum popposcit vt sacrificium & victimam sibi offerret iubebat autem vt in montem Morium subductum holocaustum faceret. sic enim pietatem eius illustriorē fore, si vel filij salutem voluntati diuinæ posthaberet. Abrahamus verò nefas ducens quauis in re Deo morem non gerere, quin potius per omnia parendum ei per quem omnes viuerent, celans vxorem tam Dei mandatum, quàm suam de pueri cæde sententiam. ac ne famulorum quidem vlli rem indicans, ne fortè aliquis sibi obstaculo esset, absumpto Isaco cum duobus seruis, impositisq; in asinum rebus ad sacrificium necessarijs, proficiscebatur ad montem. ac biduum quidem comitati sunt eum serui tertia verò die cum iam in prospectu esset mons, relictis alijs in campo cum solo puero ascendit in montem. in quo pòst Dauid templum constituit: ferebantq; secum quicquid ad sacrificium pertinet, absq; victima. Isaco verò qui tum vigesimum quintum annum agebat, rem apparante, percontanteq; quidnam mactaturus esset nullam habens hostiam: tum ille Deum daturum aiebat, qui potens esset hominibus & quæ non habeant largiri, & quæ habeant adimere, si in illis fiduciam collocent. daturum ergo sibi quoq; victimam, siquidem propitius esset his sacris interuenturus. postquam autem structa ara ligna imposuerat, omnibus apparatis sic infit. Fili, mille votis te expetitum, postquam in hanc vitam venisti, summa cura ac solicitudine educaui, nihil beatius existimans quàm si te virum videre daretur, & tandem hæredem meæ ditionis relinquere. Sed quoniam Deo visum est vt te susciperem, ac nūc rursum vt te amittam, fer generose hoc sacrificium. Cedo enim Deo, qui à nobis hunc honorem reposcit, pro perpetuo fauore quo nos belli ac pacis tempore est prosecutus. Nunc lege naturæ natus cum sis vt moriaris, nō vulgarem habebis vitæ exitum, sed à proprio patre patri vniuersorum Deo sacrifico ritu oblatus, ipso vt credere par est indignum te censente qui aut morbo, aut bello, aut alia quapiam humana calamitate de vita decedas: sed inter precamina & sacra animam tuam exceptam apud se collocabit: vbi memor cur te potissimum educauerim senectutem meam sustentabis, non quidem per te ipsum, sed Deum mihi curatorē tuo loco relinquens. tum Isacus haud quaquam à tanto parente degener, libenter hæc verba accepit, negans se dignum qui vnquam natus esset, si tam Dei quàm patris decreto reluctans, non alacriter se præberet vtriusq; placitis: quandoquidem etiamsi pater solus ita vellet, nefas esset non obsequi. iamq; minimum aberat

Hedio & Ruffinus Cap. 22. Abrahami obedientia.

Gen. 22.

Isac mactandus annum agit vigesimum quintum.

Oratio Abrahami ad Isacum ante mactatum.

Isaci ad paterna rem responsio.

aberat quin perpetraretur facinus, ni Deus obstitisset. Inclamat enim nomine Abrahamum, neci pueri intercedens. non enim cupidine sanguinis humani, pueri cædem imperasse, neq; vt quem patrem ipse fecerat, liberis per impietatem orbaret, sed vt probaret eius animum, an etiam talibus iussis pariturus esset. nunc cognita eius promptitudine ac præcellenti pietate ratum se habere quicquid illi hactenus concesserat. non defuturam autem nec in posterum suam prouidentiam, tam ipsi quàm eius generi. hunc quoq; filium longissimo tempore victurum, vitáque feliciter exacta filijs germanis & probis magnum principatum relicturum prædixit etiam fore vt genus eorum in multas gentes crescerent, nec minus opibus quàm numero augeretur: ipsorum etiam autorum eius generis memoriam fore sempiternam. regione quoq; Chananæa bello quæsita, vsque ad inuidiam omnium exterarum gentium fortunatos fore. Hoc oraculo reddito, Deus illis arietem ad victimam ex improuiso præsto esse voluit. At illi ex insperato sibi redditi, auditáque tantæ felicitatis promissione, mutuò se complectebantur: mactata deinde victima incolumes ad Saram se receperunt: vixeruntq; beati, omnes eorum conatus Deo prosperante.

Arietem ad victimam loco Isaci Deus offert Abrahamo.

CAP. XV.

Saræ obitus Abrahami coniugis.

An. mundi 2087. Ante Christum nat. 1877. Hedio & Ruffinus Cap. 23. Gen. 23. Ætas Saræ, 127. anni.

SAra autem non multo pòst moritur, cum vixisset annos vigintiseptem supra centum. Sepulta est in Hebrone, Chananæis publice ius sepulchri offerentibus. Abrahamus tamen maluit sepulturæ locũ quadringentis siclis emere de Ephremo quodam Hebronensi ciue: vbi monumenta eius & posterorum sunt exædificata.

CAP. XVI.

Quomodo è Chætura Abrahamo nupta Troglodytarum gens prouenit.

An. mundi 2087. Ante Christum nat. 1877. Gen. 24. 25. Troglodytarum origo. Libya denominatur Aphrica. Alexander Polyhistor.

POst hæc duxit Chæturam, ex qua nati sunt ei filij sex, viri prudentes & industrij, Zembranes, Iazares, Madanes, Madianes, Lusubacus, Suus: qui & ipsi filios habuerunt. Suo Sabacanes natus est & Dadanes. huic Latusimus, Asurus, Luures. Madanis verò fuerunt, Epha, Ophres, Anochus, Ebidas, Eldas. His omnibus filijs ac nepotibus Abrahamus deducendi colonias fuit autor, occupaueruntq; Troglodyticam regionem, & Arabiæ Felicis quicquid ad rubrum mare pertinet. Fertur etiam quòd hic Ophres cum exercitu profectus occupauit Libyam, quam postea nepotes eius tenuerunt, Aphricam ab ipso denominatam. Atteſtatur huic opinioni & Alexander Polyhistor sic scribens: Cleodemus, inquit, propheta, cognomine Malchus, qui ad imitationẽ Mosis legislatoris Iudæorũ historiam contexuit, narrat Abrahamũ è Chætura aliquot filios suscepisse, tres nominatim recensens, Aphram, Surim, Iaphram. à Suri appellatam Assyriam. ab Aphra verò & Iaphra vrbem Aphram & regionem Aphricam nominatas. hos enim ductu Herculis in

Libya

Libya militasse contra Anteum Herculem etiã ex Aphræ filia genuisse filium Dedorum, ex hoc Sophonem prognatum, à quo Sophaces barbari habent nomen. Isaco autem iam fermè quadragenario Abrahamus pater coniungere volens vxorem Rebeccam Nachoris fratris sui neptem, mittit maximum natu famulorum ad sponsalia, prius accepta fide obligatum modus verò deuinciendi fuit talis. Subditis alter alteri manibus sub fœmota, Deum ita testem inuocabant eorum quæ destinauerant. Misit etiam dona ad illos, vel rara illic vel nunquam antè visa. Profectus autem famulus diuturnum iter faciens, eò quòd difficilis esset transitus per Mesopotamiam hyeme propter cœni altitudinem, æstate ob aquarum inopiam: ad hæc propter latrocinia quæ vitari non poterant, nisi à cautis, tandem peruenit ad vrbem Carras. & cum venisset in suburbium, incidit in complures puellas euntes aquatum: moxque inter se precatur, si Deo gratæ forent hæ nuptiæ, vt inter illas inueniretur Rebecca, ad quam filio desponsandam Abrahamus eum miserat: & hoc signo dignosceretur, quòd cæteris negantibus ipsa potũ roganti præberet. hæc secũ volutans accedit ad puteũ, poscens ab eis potũ. illis verò causantibus aquam se non sine labore acquirere, quam domum deferant, non alijs præbeant: vna omnium obiurgatis reliquis negando eas vnquam inter homines versatas, quæ ne aquam quidem impartirent, benigne hospiti potũ offert. at ille certa iam spe de euentu concepta, volens tamen verum cognoscere, collaudata prius virginis indole & benignitate, quæ vel cum sua fatigatione rogãti subministrare non grauaretur, scisciatur ex quibus nam esset parentibus: gratulatus eis talem filiam, & imprecatus vt eam ex animi sententia viro probo elocarent, ex quo germanos ac legitimos liberos pareret. puella in hoc quoque ei gratificatura genus suum indicat. Rebecca, inquit, mihi nomen est, pater verò fuit Bathuel. quo defuncto Labanus frater meus & domum curat & matrem, meæ quoque virginitatis tutor. His cognitis homo gaudebat ob ea quæ sibi acciderent, quæque audiuisset: manifestò cernens Deum hoc iter prosperare. prolato deinde monili & alijs quibusdam ornamentis quibus ætas ea delectatur, obtulit puellæ, ditens hanc esse gratiam & honorem pro communicato potu, ipsamque dignam quæ accipiat, cum inter tot virgines bonitas eius emineat: rogabat etiã vt ad domesticos ipsius diuertere liceat, quandoquidẽ nocte iam appetente vlterius progredi nõ detur. ferre se mundũ muliebrem magni precij, qui nusquã tutior esse possit quàm apud eos quorũ probitatem iam esset expertus. coniecturam enim se facere ex ipsius moribus, matrẽ quoq; & fratrẽ pari humanitate esse præditos, neq; grauatim hospitẽ admissuros, præsertim ipsis nec oneri nec sumptui futurũ, ad hæc illa, bene eum de parentum humanitate coniectare, sed non recte facere quòd tam illiberales suspicetur. omnia enim sine precio habiturũ, indicaturã tamen prius Labano fratri, cuius permissu ipsum adducturam. quo facto postquã adduxit hospitẽ, serui Labani camelos curandos acceperunt, ipse verò ad cœnã eum secum duxit qua peracta sic eum & matrẽ puellæ est allocutus. Abrahamus filius est Tharri, vester ũr cognatus. Nachores enim tuorum mi matrona liberorum auus, Abrahami erat frater, eodẽ patre eademq; matre prognatus. is nunc mittit me ad vos, postulans hanc virginem filio suo coniugem dari, quem legitimum habet & vnicum, ad omnium suarum facultatum hæreditatem

Hedio & Ruffinus Cap. 24.

Isaac Rebeccam vxorem ducit.

Mos veterib. iurandi.

Anno mundi 2089. Ante Christum nat. 1875.

Rebecca familiaritatẽ contrahit cũ Abrahami seruo.

Oratio serui Abrahami & Rebeccæ.

Anno mundi 2124. Ante Christum nat. 1840. Hedio & Ruffinus, Cap. 28. Gen. 25.

tatem educatum. cui cum posset opulentissimam quamuis x. eius regionis fœminis deligere, non est ita visum: sed malens hunc honorem cognationi suæ habere, procurat has nuptias: cuius voluntatem nolite contemnere. diuino enim fauore præter alia quæ mihi feliciter in hoc itinere successerunt, & puellam hãc & vestras ædes inueni. propinquus enim iam oppido, conspicatus multas virgines puteum petentes, optaui vt in hanc inciderem: quod & factum est. has igitur nuptias auspice Deo conciliatas, vos quoque vestra auctoritate ratas habetote. & Abrahamum qui me tam accuratè huc misit, vestro annutu honorate. illi verò tum quòd rem tam optabilem approbarent, tum quòd Dei sententiam accedere cognoscerent, mittunt eam quibus postulabatur conditionibus: duxitq; illam Isacus, facultatum paternarum iam dominus.

CAP. XVII.

De obitu Abrahami.

Abrahã moritur ætatis anno 175.

DEfunctus est autem Abrahamus non ita multo post, vir in omni virtute eximius, & pro sua insigni pietate Deo egregiè carus, Vixit annos 175, sepultus est in Hebrone iuxta vxorem Saram, communi cura filiorum suorum, Isaci & Ismahelis.

CAP. XVIII.

De Isaci filijs Esao & Iacobo, & natiuitate eorum ac educatione.

Hedio & Ruffinus capit. 26. Gen. 25.

DEfuncto autem Abrahamo vxor Isaci gerebat vterum: cuius mole crescente indies, anxius consuluit oraculum. Responsum est, gemellos ei pariturum Rebeccam, & ab vtroque descensuram gentem autori suo cognominem: & quæ minor videbitur, eam fore potiorem. nec multo post, sicut prædictum erat, nascuntur ei gemini, quorum grandior à capite ad pedes erat hispidus. minor verò exeuntis ante se calcaneum retinebat. pater autem amabat seniorem Esaum ex re cognomen habentem. nam Hebræi pilos vocant Seir. Iacobus verò iuniorem à matre amabatur. Fame autem in ea terra grassante, Isacus volens ire in Aegyptum propter vbertatem regionis peruenit Gerara, Deo sic iubente. rex autem Abimelechus excepit eum, quia hospitij & amicitiæ ius inter eum & Abrahamum interceserat. cumque hominem initio magna beneuolentia prosequeretur, motus inuidia non potuit in eo affectu permanere. videns enim Deum Isaco propitium, suumq; fauorem declarantem, expulit illum. at ille expertus mutatum præ inuidia, secessit non longè à Geraris in locum qui vocatur Fauces. ibi dum foderet puteum, pastores irruentes aggressi sunt armis opus impedire: sed illo vltro cedente, visi sunt vicisse. mox cum alio loco fodere cœpisset, rursum vi prohibentibus alijs Abimelechi pastoribus, hunc quoque puteum imperfectum reliquit, prudenti consilio meliorem occasionem expectans. qua deinde oblata, rege sponte fodiendi potestatem faciente, puteo Rooboth nomen imposuit, quod significat amplum. è prioribus verò alterum vocauit Escon hoc est pugnam: alterum Siennam, hoc est inimici-

Isacus peruenit Gerara. Genes. 26. Abimelech Isacum inuidia motus expellit.

inimicitiam. Itaq; Isaci potẽtia cum opibus indies magis ac magis crescebat. Abimelech autẽ ratus contra se fortunas Isaci augeri, cum quo parum sincere consuetudinem habuerat, & qui ob simultatis suspicionem aliquantisper secesserat, veritus ne quando apud eum plus recens offensa quam pristinæ amicitiæ memoria valeret, néue iniuriam acceptam vlciscereturꝫ profectus ad illum amicitiam cum eo renouat. vno è suis amicis arbitro adhibito. cumq; Isacus pro naturæ bonitate iniurias suas paternę amicitiæ libenter donaret, voti compos domum est reuersus. Alter autem filiorum Isaci, in quem pater erat propensior, quadraginta annos natus. duxit Adam Helonis, & Alibamen Esebeonis, dyna ſiarum inter Chananæos filias, idque autoritate propria, ne patre quidem consulto. neque enim ille permissurus erat, si filius ipsius sententiam ipsius expectasset, quippe qui non delectabatur affinitate eius regionis hominum. nolens tamen molestus esse filio, iubendo eum, vt mulieres missas faceret, decreuit rem totam silentio transmittere. Sed cum esset senex, & visu orbatus, accito filio, præfatusque ætatem, per quam etiamsi cæcitatis calamitas non accessisset, non liceret sibi amplius Deum solito cultu venerari, iussit eum venatum ire. Cura, inquit, vt quod poteris capias, & para mihi cœnã: qua sumpta precabor Deum, vt tibi dignetur esse auxiliator & adiutor per omnẽ vitam tuam. nam meæ finis quàm longè absit incertus sum: qui prius quàm me opprimat, æquum est vt meis precibus Deum tibi faciam propitium. Vadit Esaus venatum: interim Rebecca malens Iacobo Deum propitium, etiam præter Isaci mentem, iubet eum hædis iugulatis cœnam instruere. ille obsequitur matri, iussu ipsius omnia faciens. cœna verò parata, circumuoluit hædino exuuio brachijs, vt cõtactis pilis Esaus crederetur: nam cætera omnino similis vt gemellus, hoc solo differebat: solicitus ne matre in malo dolo deprehẽsus pro fãustis precaminibus diras imprecationes reportaret, apponebat cœnam patri. at Isaeus sentiens in voce nonnihil peculiare, aduocat filiũ. illo verò protendẽte brachium hædina pelle amictum voce, inquit, propior es Iacobo, attamen ob piloſitatem Esaus mihi videris. nec quidquam doli suspicans, iam conatus ad Deum precibus inuocandum se vertit. Domine, inquit, omnium seculorum, & conditor omnium creaturarum, tu patri meo maxima bona pollicitus, etiam mihi præsentem felicitatem es largitus, meis quoque posteris propitium te fore, & maioribus beneficijs eos cumulaturum promisisti. hic tuus fauor perpetuus sit precor, néue me propter hanc debilitatem despicias, quæ facit vt magis etiam ope tua egeam. Serua puerum hunc propitius, & ab omni calamitate illæsum custodi. da ei vitam felicem & possessionem bonorum quæ in tua sunt potestate. fac eum formidabilem inimicis, apud amicos gratiosum. Sic ille Deum inuocabat, putans se Esao benè precari. vix absoluerat preces, cùm Esaus à venatu reuertit, & Isaeus intellecto errore nihil tamen est commotus. Esaus verò postulabat vt sibi quoque sicut fratri faceret. dementẽ id patre, eo quòd omnes preces in Iacobum absumpsisset, lugebat quod voti compos non esset. quin & pater mœrore eius motus, studijs quidem venandi, & robore corporis armorumque præstantia celebrem fore prædicit, eamq; gloriam tum ipsi, tum eius posteris manſuram sempiternam: seruituram tamen fratri. Cæterum cum Iacobus timeret fratrem, ne pœnas à se exigeret ob circumuentum in votis fa-

An. mundi 2124. Ante Christum nat. 1840.

Abimelech amicitiã renouat cum Isaco.

Vxores Esau.

Genes. 27.

Isaac mittit venatũ Esau.

Ann. mundi 2186. Ante Christum natum 1778.

Matris hortatu Iacob fratris benedictionem auertit.

Esau sibi quoq; benedictionem postulat.

Hedio & Ruffinus Cap. 27.

 ciendi

An. mundi 2186. Ante Christ. nat. 1778.

ciendis patrem, mater eum huic periculo eximit persuadet enim merito, vt Iacobo Mesopotamenam vxorem daret, propinquam genere. iam enim etiam Esaus duxerat Basemmathen Ismaelis filiam. Male enim Chananæis volebant Isacus cum suis, priori affinitate offensi, in quorum gratiam filius Basemmathen duxit, quam postea magis quàm cæteras dilexit.

CAP. XIX.

De Iacobo metu fratris in Mesopotamiam profugo.

Genes. 28.

IAcobus autem in Mesopotamiam missus à matre, ducturus vxorem suæ Labani filiam, consentiente etiam patre iter faciebat per Chananæam: cumque simultatem haberet cum ea gente, nolebat ad quemquam diuertere. sed sub dio quiescebat, lapide vice puluini capiti subiecto cui dormienti visio talis est oblata. Videre videbatur scalam à terra ad cœlum pertingentem, & per eam species descendentes, supra humanam naturam augustas: & in summa scala Deum manifestè apparentem, & nominatim se his verbis compellantem: Iacobe, cum sis patre bono, & auo ob suam virtutem celebri prognatus, non debes præsenti necessitati succumbere, sed meliora potius sperare. Meo præsidio magna te manet felicitas, nam & Abrahamum ego è Mesopotamia huc adduxi pulsum à cognatis, & patrem tuum beatum reddidi, nec tua conditio deterior est futura. quare bono animo hanc viam perge, fretus me deductore. eueniet ex tua sententia coniugium ad quod properas, accedent inde & liberi. eorum numerus erit magnus, & ipsi rursus maiorem prolem post se relinquent. his ego terræ huius imperium dabo, & eorum posteris, qui repleturi sunt terram omnè & mare quàm latè sol aspicit. tu ne cedi vlli vel labori vel periculo, tui curam mihi committens & nunc, & magis etiam in posterum. hoc oraculum Deus Iacobo reddidit: quo lætus vngit lapidem in quo dormienti tanta spes affulsit, & votum Deo facit sacrificaturum se illic, si incolumi & facultatibus aucto reditus contingeret: quòd pòst reuertens soluit, omnium bonorum suorum decimis oblatis. honorem etiam loco addidit, Bethel nominato: quod græcis domiciliũ Dei significat. Pergens deinde cœptum iter in Mesopotamiam, tandem peruenit Carras & cum pastores offendisset in suburbio, & adolescentes ac puellas ad puteum quendam sedentes, poposcit potũ. hinc orto sermone percontatus est an nossent quendam Labanum suum popularem, si fortè adhuc sit superstes. aiunt omnibus sibi notum. neq; enim talem esse vt ignotus esse possit. quin & filiam eius vnà pascere, demariq; se quòd nondum adsit. ex ea facile quæ cuperet cognituros. vix hæc verba finierunt, cum puella accedit comitantibus suis pastoribus. ei Iacobum ostendũt, dicentes hospitem de ipsius patre sciscitari. quæ puellariter gauisa Iacobi aduentu, rogabat quisnam & vnde ad eos veniret, & cuius rei causa: addens optare se vt possent illi gratificari, quacunque re opus haberet. Iacobus verò non tam cognatione aut huius affectu quàm insigni puellæ forma captus, obstupuit, vt qui perpaucas viderat pulchritudine huic conferendas. Mihi, inquit, tecum & cum tuo patre, siquidè Labani es filia antiquior intercedit necessitudo, quàm sit vel tua ætas vel mea. Thatro enim Abraha-

Scala Iacobi. Verbum Dei ad Iacobum.

Iacobus se sanctificaturũ votum Deo facit, locumque nominat Bethel, id est, domicilium Dei.

Genes. 29.

Iacobus in Mesopotamiam perue nit Carras ad cognationẽ matris.

Iacobi cum Rachel colloquium.

Rachel insigni forma prædita.

Abrahamus, Aranes, & Nachores fuere filij, ex his Bathuelus tuus auus Nachoris fuit filius: Abrahami verò & Saræ Aranis filiæ Isacus, meus pater. est & ppinquior ac recentior necessitudo, qua sumus mutuò deuincti. Rebecca enim mater mea, Labani patris tui soror est eodem patre ac matre genita. itaque consobrini sumus ego & tu. & nunc veniò salutaturus vos, cognationisque officia, ita vt par est, renouaturus. At illa memor eorum quæ de Rebecca ex patre, vt fit, audierat, sciensque parentes desiderare aliquid de ea cognoscere, præ amore patris lachrymabunda ruit in collum eius, cõplexoque iuuene: optatissimam, inquit, & maximam voluptatem affers patri cum tota familia, qui nunquam matris tuæ obliuiscitur, crebram. Illius mentionem faciens eumque nuncium cum quantauis felicitate non permutaret. tum iubet vt è vestigio se ad patrem sequatur, néue diutius eum hac voluptate fraudet. His dictis adduxit eum ad Labanum: & agnitus ab auunculo, tum ipse fuit securus iam apud suos, tum illis inexpectato aduẽtu magnam voluptatẽ attulit. Post aliquot autem dies Labanus gaudere se quidem eius præsentia magis quàm verbis exprimere posset aiebat, rogabat tamen quamobrem venisset relictis parentibus ætate confectis, & qui ipsius obsequijs ægrè carerent pollicebatur etiam benignitatem & operam suam in quacunque re opus haberet. Iacobus verò totam ei causam recensuit. Isaco esse filios geminos, se & Esaum. eum quia fraudatus sit patris fausta imprecatione per matris artem in se translata, cupere se interimere, quasi raptorem principatus à Deo destinati, & reliquorum votorum paternorum. hanc esse causam sui aduentus, & mandata matris, præsertim cum omnes sint inter se consanguinei, sed propiore gradu mater. Sperare se in rebus angustis post Deum præsidium maximum in auunculo reperturum. Labanus contra omnem illi humanitatem pollicetur, tum propter communes auos, tum etiam vt affectum sorori absenti debitum erga ipsum præsentem declararet. velle se eum gregum suorum magistris præficere & quando ad suos reuertitibuerit, nec indonatum nec inhonoratum abiturũ, quemadmodum tam propinquè cognatum deceat. ad hæc Iacobus, se verò libenter accipere conditionem quantumuis laboriosam, sed æquum esse mercedis loco sibi dari Rachelis coniugium, quam & ipsius virtutis causa diligeret, & quia eius opera in tale hospitium sit introductus. amor enim puellæ cogebat eum hanc mentionem inijcere. ibi Labanus ipso vultu lætitiam præferens, eius petitioni annuit, negans sibi optatiorem generum potuisse contingere. sed opus esse vt aliquandiu secũ maneat. In Chananæam enim non missurum filiam, quin & sororis in tam longinquam regione. n nuptam datæ propemodum pœnitere. His assentiente Iacobo, de septem annis est conuentum. tot enim voluit seruire mercede apud socerum, vt dato virtutis specimine, magis cognosceretur quinam vir esset, cæterum elapso præstituto tempore Labanus epulũ nuptiale apparat. noctu verò nõ sentiente Iacobo inducit in thalamum alteram filiam Rachele maiorem natu, facieq; non admodum liberali. at ille vino & tenebris fallentibus, congressus est cum ea. luce deinde cognito errore expostulauit cum Labano ille veniam petebat necessitati, qua cõpulsus hoc fecerit. non malitiosè, inquit, Liã supposui, sed cõsuetudine regionis huius cogente. nihil tamen hoc oberit Rachelis coniugio, sed dabo eam tibi videnti ac scienti post alterum septennium Pas-

Ann. mundi 2186. Ante Christum natum 1778.

Iacobi cum Labano colloquium

Ann. mundi 2193. Ante Christum natũ 1771.

Iacobus mercedis loco petit Rachelis coniugiũ.

Iacobo Rachelis loco Lia in thalamum inducitur.

An. mundi 2193. Ante Christum natũ 1771.

sus est hoc sibi persuaderi Iacobus: nec enim aliter facere poterat amore puellæ deuinctus; & exacto altero septennio Rachelem duxit. Erant autem ambabus famulæ additæ à patre, Zelpha Liæ, Racheli Bala, nequaquam ancillæ, subditæ tamen. sed Liam male habebat amor mariti, quo sororem prosequebatur, expectabatque post partum se fore in pretio: idque assiduis precibus à Deo contendebat. cumque puer masculus natus esset, & maritus ob hoc propensior in eam factus, Rubelum nominauit, qui sibi miseratione diuina contigisset. Sic enim interpretatur hæc vox. Aliquanto post nascuntur ei tres alij: Simeon, quod significat exorabilem ei fuisse Deum: Leui, quod est firmator societatis: Iudas, quod est gratiarum actio. Rachel autem verita ne propter fœcunditatem sororis deteriore apud maritum conditione esset, iubet famulam suam Balam cum Iacobo cubare ex ea nascitur puer nomine Dan, quasi dicas, Dei iudicium: & aliquanto post alter nomine Nephthalim, ac si dicas artificiosum: quòd mater arte certauerit cum sororis fœcunditate. Idem mox & Lia facit, sororis arte contra eam ipsam vsa. deducit suam famulam in sui mariti accubitum, ex ea quoque nascitur filius Gadas, fortuitũ significante nomine: & post eum Aser, quod sonat beatificum, quòd mactam fœcunditate se Lia duceret. Porrò cum Rubelus filiorum Liæ maximus mandragoræ mala matri afferret, Rachel hoc viso concupiuit hunc cibum, partemq; à sorore precario petijt. Illa verò denegante, iubenteq; contentam esse, quòd honoris prærogatiuam apud communem maritũ haberet: Rachel mitigatura indignationem sororis, ait se illi virum cessuram in sequentem noctem, quam gratiam altera libenter accipiente, Iacobus cum Lia cubauit in Rachelis gratiam. Rursum igitur ei filij nascuntur: Isachares, quod nomen significat ex mercede natum: & Zabulon, quod significat pignus beneuolentiæ: præterq; filia Dina. Tandem etiam Rachel peperit Iosephum filium: ea vox significat additamentum. Hoc toto tempore, quod fuit annorum viginti, pascuis soceri & gregibus præfuit. quo exacto, æquum esse aiebat, vt cum vxoribus ad suos reuerteretur. Socero verò non permittente, clam hoc facere cogitabat: pertentabatq; animum vxorum, quomodo laturæ essent peregrinationem, quibus cum gratum hoc esset, Rachel sigillis etiam Deorum patriæ religionis sublatis, vnà cum sorore fugiebat: simulque vtriusque liberi & famulæ cum suis filijs, asportatis etiã totis, quantæ erant, facultatibus. Adducebat etiam Iacob dimidium pecorum, priusquam Laban rescire posset. sigilla verò Deorum secum ferebat Rachel: non quòd Deos coleret, quorum contemptum à marito didicerat: sed vti forte pater fugientes assequeretur, haberet quo confugeret veniam impetratura. Labanus autem post vnã diem cognito Iacobi & filiarum discessu, indignatus persequebatur eum cum valida manu, & septima demum die deprehendit eos in quodã colle quiescentes: quumq; esset diei serum, ab omni vi se continuit. per noctẽ verò Deus in somnis illi visus vetuit ne quid in deprehensum in fuga generum cum filiabus durius præ ira cõsuleret: sed potius fœdus cum eo feriret: néue paucitatem fugientium cõtemneret, alioqui se illis propugnatorem futurum. Sequenti verò luce Labanus Iacobũ ad colloquium euocat, non dissimulans oraculum: quumq; ille fidei eius se cõmisisset, cœpit hominem accusare, exprobrans quòd pauperem omniumq; egenum susceptisset, & de suis facultatibus abunde ipsi suppeditasset. Præterea

Nomina filiorum Iacobi & explicatio. Genes. 30.

Rachel Iacobo Balam ad ducit.

Lia Zelphã adducit Iacobo.

Anno mundi 2206. Ante Christum nat. 1758.

Genes. 31.

Iacobus cum vxoribus filijs & gregibus inscio socero proficiscitur.

Rachel parẽtis Deos aufert.

Laban Iacobum persequitur. Deus verò à proposito eum deterret.

Labani contra Iacobum accusatio.

terea filias, inquit, tibi coniunxi, putans hoc pacto beneuolentiam erga nos tuam fore firmiorem. tu verò neque matrem tuam & cõmunem sanguinem, neque vxores apud nos ductas, neque liberos quorum ego auus sum, reueritus, non aliter quàm hostem me tractasti. rapuisti mea bona, filiabus vt parentem fugerent autor fuisti: sacra patria domum tecum portasti, & apud maiores meos, & apud me in summa veneratione habita. & quæ vix hostis hosti faceret, tu cognatus, è sorore nepos, gener, hospes ac domesticus conuictor mihi fecisti. Iacobus contrà pro se afferebat, non sibi soli, sed omnibus esse innatum patriæ desiderium, æquumque vt post tanti temporis moras tandem ad eam reuertatur. Quòd verò prædæ, inquit, abactæ crimen obijcis, ipse iniustitiæ sub alio iudice damnareris. Cum enim gratiam mihi pro facultatibus tuis conseruatis & auctis debeas, an non iniquum est ægrè ferre quòd partem earum modicam vsurpauimus? certè quod ad filias attinet, scito nõ hoc lædendi animo à me factum, sed caritatis coniugalis hoc esse officium. sequuntur igitur non tam me quàm suos liberos. Hæc pro se: retorquebat deinde accusationem in ipsum, quòd auunculus ac socer duris mandatis eum per annos XX. vexauerit. & illa quidem quæ nuptiarum spe tulerit, quãuis per se grauia, sibi tamen leuiora fuisse: quæ verò postea secuta sunt, multo graviora, quæ nemo nisi benevolus perferret. etenim Labanus valdè iniquè Iacobum tractauerat. videns enim eum in omnibus rebus à Deo adiuuari, pollicebatur ei daturum se futuros fœtus, modo quicquid album nasceretur, modo quicquid nigrum. cùm verò magno numero nascerentur, quæ Iacobo destinata essent, non seruabat fidem in præsens, sed in proximè sequentem annum promittebat, quòd esset ad rem attentior, promittens quidem eo quod non speraret tantum prouentum, ac mox vbi prouenerat fallens sacras tamen effigies permissum est inquirere. Rachel autem cognito patrem permissa potestate vti velle, deponit figilla in sarcinam cameli qua ipsa vectabatur: sedebatque desuper dicens se menstruis laborare: & Laban destitit amplius inquirere, credens filiam sic affectam non fuisse sacris propius accessuram. Post hęc offensæ veniam pollicetur, viciſſim alter amorem filiarum, idque iureiurando sanciunt. Hoc fœdus ictum est super monte quodam, vbi columnam erexerunt aræ specie: vnde Galades collinomen factum, à quo Galadena terra est dicta. Post fœdus coniuio celebrato, Laban ad sua rediit. Iacobo autem in Chananæam iter cœptum prosequenti visiones obueniebant, bonam spem in posterum facientes: cui loco Dei castra nomen indidit. Volens autem scire animum fratris erga se, præmisit diligenter cuncta exploraturos, timens eũ propter veterem suspicionem: quos ita frattem iussit alloqui. Vltro se patriam reliquisse, ne cum offenso fratre degeret. nunc credere tantum temporis spatium satis valere ad reconciliationem, ideoq; redire cum vxoribus ac liberis & facultatibus industria quæsitis, vt se & quicquid earum haberet illi dedat, quandoquidem nihil felicius existimet, quàm ea quæ Deus largitus est, cum frarre habere communia. His nunciatis Esaus vehementer exhilaratus, occurrit fratri cum CCCC. armatis. At Iacobus, audiens eum obuiam properare cum tot armatis, extimuit valde. Deo tamen seruatore fretus prouidebat pro tempore ne quid detrimenti acciperet, vtque suos ab iniuria defenderet. Distributo igitur agmine alios procedere iussit, alios propere subsequi: vt si qua primos

An. mundi 2206. Ante Christũ nat. 1758.

Iacobi ad Labani accusationem responsio.

Iacobi cõtra Labanum acculatio.

Labani contra Iacobũ dolus.

Laban cum Iacobo fœdus sancit. Genes. 32.

Iacob ad Esau fratrem nuncios mittit.

Genes. 33.

An. mundi 2206. Ante Christ. nat. 1758.

aggrederetur, ad ſequens agmen haberent refugium: & hoc modo inſtructis qui circa ſe erant, præmittit quoſdam ad fratrem cum muneribus. ea conſtabant iumentis multisq; ac variis quadrupedibus, accipiēti placituris propter raritatem. veniebāt autem alij poſt alios, vt crebrius occurrentes plures quàm pro numero viderentur: & credibile erat donis placatum remiſſurum iram, ſi qua adhuc eſſet reliqua. quin & illud mandatum eſt præmiſſis, vt blande hominem alloquerentur. His ita per totā diem diſpoſitis, noctu mouit agmen. Cumq; Iobacchū torrentem tranſiſſent, Iacobus aliquantū ab agmine relictus incidit in luctā cum ſpectro, ipſe prior laceſſitus: eratq; ſuperior: exclamat igitur mactū virtute qui non quemuis aduerſariū, ſed Angelum Dei vicerit: idq; illi eſſe magnæ felicitatis præſagiū: genusq; eius nunquam defore, nec vllis vnquam humanis viribus poſſe opprimi, iuſſitq; illū poſthac vocari Iſraelem: quod Hebræis Angelo reluctanté ſignificat. Hæc ſunt prædicta Iacobo id ipſum roganti. Cùm enim ſenſiſſet Angelū eſſe Dei, precatus eſt vt ex eo fatum ſuū cognoſcere liceret. His dictis ſpectrum euanuit. Iacobus verò lætus auditis, impoſuit loco nomen Phanuel. id ſignificat Dei faciē, ſed quia latum neruum inter luctandum læſit, & ipſe poſt eo cibo abſtinuit, & nobis illo propter eum veſci non licet. Cognito verò fratrem iam non longè abeſſe, iubet vxores procedere per ſe quanquecum pediſſequis, vt e longinquo ſpectarent pugnam virorū, ſi eam frater mallet. ipſe propior factus adorauit fratrē, non malè de ſe cogitantem. at Eſaus eo ſalutato, interrogabat de turba mulierum ac puerorū: & cùm didiciſſet omnia, volebat eos deducere ad patrem. Iacobo verò excuſante laſſitudinem iumentorum, reuerſus eſt in Sairam. illic enim habitabat, vernacula lingua loco ab hirſutie ſua denominato. Iacobus aūt peruenit ad Scenas quas vocant, vetus nomen adhuc retinentes. inde profectus eſt Sicima, quæ eſt vrbs Chananæorum & cùm eſſet celebritas apud Sicimitas, Dina vnica Iacobi filia venit in vrbem ad viſendum cultum mulierum eius regionis. qua viſa Sychemis Emmoris Regis filius, rapræ ſtuprum obtulit: & correptus amore patrem ſuum rogauit, vt puellam vxorem habere liceret. Ille morem ei gerens, venit ad Iacobum, rogans vt filio ſuo Dinam in matrimonium collocaret. Iacobus verò qui neque negare poterat propter maieſtatem rogantis, neq; fas putabat alienigenæ filiam nuptum tradere, deliberandi ſpatiū poſcit. Rex ſperans Iacobum aſſenſurum, abiit. Ille verò indicata filiis iniuria ſororis, & Emmoris petitione, iuſſit eos conſultare quid facto opus eſſet. maior pars hærebat incerti quid eſſet agendum. Simeon verò & Leui vterini puellæ fratres tale conſilium inter ſe capiunt. Obſeruato feſto die quo Sicimitæ voluptati & conuiuiis operam dabant, inuaſis noctu cuſtodibus ſopitos contrucidant: atque ita facilè vrbe potiti, mares vniuerſos interimunt vnà cū Rege ac filio, ſolis parcentes fœminis. quo facinore citra conſenſum patris perpetrato, ſororem reducunt. Iacobum aūt obſtupefactum audacia tanta filiorum, indigneq; ferentem, Deus per viſum bono animo eſſe iuſſum, luſtrare tentoria, ſacrificiumq; quod olim poſt ſomnium illud in profectione Meſopotamena vouerat, perſoluere imperat itaq; dum luſtrat, incidit in Laban Dīs Bethel (neciebat enim Rachelem eos furatam) his apud Sicima defoſſis in terram ſub quadam quercu, profectus inde ſacrificauit apud Bethela, vbi ſomnium illud diuinum viderat iter faciens in Meſopotamiam.

Iacob fratrē muneribus reconciliat.

Iacob luctatur cū ſpectro & vocatur Iſrael.

Iacob Eſaū fratrem accedit.

Iacobus peruenit ad Scenas.

Geneſ 34. Dinæ Iacobi filiæ hiſtoria.

Simeon & Leui Sicimitas cōtrucidant.

Geneſ 35.

Iacob deoſſis Labani Dīs Bethel profiſciſcitur.

mlam. Progressus deinde in agrum Ephratanum, Rachelem ibi ex partu mortuam sepelit, solam monumento cognatorum in Hebrone non illatam. Quam quum mirum in modum lugeret, infantulum nominauit Beniamin, eo quòd doloris causa matri fuerit. Atq; hic est filiorum Iacobi numerus, mares duodecim, fœmina vna. ex his octo legitimi, è Lia sex, duo è Rachele: quatuor verò e pediſſequis, è ſingulis duo: quorum nomina iam dixi.

An. mundi 2006. Ante Christ. nat. 1758. Rachel ex partu moritur. Hedio & Ruffinus. Cap. 28.

Inde venit Hebronem in Chananæa ſitam, vbi Iſacus habitabat. Nec diuturnus fuit eorum conuictus.

CAP. XX.

Mors Iſaci & ſepultura in Hebrone.

An. mundi 2230. Ante Christ. nat. 1734. Iſaac ætatis anno 185. moritur. Geneſ. 35.

REbecca enim iam antè defuncta, Iſacus quoque eam ſequitur, non multò poſt filij reditum: & ſepultus eſt à filiis iuxta vxorem in Hebrone, in monumento parentum ſuorum. Fuit autem Iſacus vir Deo charus, & magna prouidentia dignus ab eo habitus, poſt Abrahamum patrem valdè lõgo etiam tempore vixit. Mortuus eſt enim exactis cum virtute annis octuaginta quinque ſupra centum.

FLAVII IOSEPHI ANTIQVITATVM IVDAICARVM LIBER Secundus.

SVMMA CAPITVM LIBRI II. Antiquitatum Iudaicarum.

I. *Quomodo Eſau & Iacobus Iſaci filij diuiſerunt habitationem, & quòd Eſao Idumæa, Iacobo Chananæa cõtigit.*

II. *Quomodo Ioſephus Iacobi filiorum natu minimus propter ſomnia futuræ ſuæ felicitatis prænuncia in fratrum inuidiam incurrit.*

III. *Quomodo Ioſephus in Aegyptum venditus à fratribus, illuſtris ibi factus eſt, & fratres tandem in ſua poteſtate habuit.*

IIII. *Quomodo Iacobus cum tota progenie ad filium migrauit.*

V. *De afflictionibus Hebræorum in Aegypto per annos 400.*

VI. *Quomodo Moſe duce Aegyptum reliquerunt.*

VII. *Quomodo mare ſciſſum Hebræis Aegyptios fugientibus viam aperuit.*

CAP. I.

Quomodo Esam & Iacobus Isaci filij diuiserunt habitationem, & quòd Esao Idumæa, Iacobo Chananæa contigit.

Anno mũdi 2230 Ante Christũ nat. 1734.

DEfuncto autem Isaco, filij partiti sunt inter se habitationem, nec ambo paternam retinuerunt: sed Esaus Hebrone fratri concessa habitauit in Saira, & Idumææ dominatus est à seipso denominatæ. Adomus enim cognominabatur ob causam talem Olim adolescens etiam tum reuersus à venatu famelicus offendit fratrem coquentem sibiipsi in prandium lenticulam rubentem colore, quo magis etiam excitatus, rogauit, vt expetitum sibi cibum traderet. at ille adiuuante fratris fame, ius primogeniti pro cibo dare eum compulit: coactus enim inedia, cessit ei suum ius interposito iureiurando. Ob eius cibi colorem à colluforibus adolescentibus Adomus est per ludibrium cognominatus. Adoma enim Hebræis significat rubens. id nomen post in regionẽ ipsius ditionis est deriuatum, quod Græci in mollius deflexerunt, Idumæam dicendo. Genuit autem filios numero quinque. ex his Iaus, Iolamus, & Coreus cadẽ matre Alibama nati: ex reliquis duobus Aliphazem Aza, Raguelem Mosametha ei peperit. Hos filios habuit Esaus. Aliphazæ item quinq; legitimi filij fuere, Themanus. Omerus. Ophus, Ioth. mus, Ocanazus. Nam Amalecus erat nothus, è Thamna concubina genitus. Hi habitauerunt Idumææ regionem quæ Gobolitis dicitur, & eam quæ de Amaleci nomine Amaleçitis est appellata. Quondam enim late patentem terr. m Idumææ nomen complectebatur, cuius partes à primis colonorum inductoribus denominatæ appellationes eas postea retinuerunt.

Esaũ primogeniti ius ob lenticulam cedit.

Esaũ Edom dictus.

Esaũ filij & posteri.

CAP. II.

Quomodo Iosephus Iacobi filiorum natu minimus propter somnia futuræ suæ felicitatis prænuncia in fratrum inuidiam incurrit.

An. mundi 2306. Ante Christ. nat. 1658.

IAcobus autem ad tantam felicitatem peruenit, ad quantam vix alius quisquam, nam & opibus excellebat inter eius regionis homines, & propter filiorum virtutes beatus erat ac conspicuus. nihil enim eis deerat, sed industrij fuere omnes, & generosa quadam fortitudine simul ac prudentia præditi. Tantam autem ipsius felicitatis curam gerebat cœleste numen, vt etiam ex rebus, sicut tum videbantur, aduersis maximorum bonorum occasionem præberet, & per ipsum eiusq; liberos patribus nostris viam ad exitum ex Ægypto præstrueret ac præmuniret. Iosephum è Rachele sibi natum pater tum ob corporis præstantiam, tum ob animi virtutem (erat enim prudentissimus) præ cæteris liberis amabat. is parentis affectus odium & inuidiam fratrum in eum prouocauit. accesserunt eò somnia, quæ sibi visa patri ac illis indicauit magnæ felicitatis prænuncia, quæ res etiam cõiunctissimos ad æmulationẽ facile concitat. Visiones aũt Iosephi fuere tales. Missus cum fratribus à patre ad colligẽdas fruges messis tempore, visionẽ vidit quæ non poterat existimari vna ex istis vulgaribus quales in somnis obuersari

Genes. 25. Hedio & Ruffinus Cap. 2.

Iosephũ odio & inuidia Iacobi filij prosequũtur, Iosephi somnium.

Genes. 37.

sati solent: eam experrectus fratribus interpretandam narrauit, dicens visum sibi præterita nocte suum tritici manipulum stare loco, illorũ verò manipulos accurrentes adorare eum, quod videbatur & amplã fortunam ipsi prænunciare, & fratres quoq; in eius potestate futuros. At illi nihil tale Iosepho sunt interpretati, dissimulãtes se intelligere: sed taciti precabantur irritum fieri præsagium, ipsumq; maiore etiam odio prosequebantur. Deus autem aduersus eorum inuidiam contendẽs, alteram visionem Iosepho immittit, priore magis mirabilem. Vidit enim Solem cum Luna & vndecim Stellis descendere in terram, & adorare ipsum. Hoc somnium in præsentia fratrum, nihil mali de illis suspicatus, patri indicauit, rogans vt interpretari dignaretur: quod ei nõ mediocri fuit voluptati. Præsagiũ enim somnij colligens, & sapienter euentũ cõijciens, gaudebat eo quod ingens filio felicitas portendi videretur: venturum olim tempus quando tam à parentibus quàm à fratribus adoratione dignus haberetur. Intelligebat per Solem ac Lunam patrẽ & matrem, quòd altera augeret omnia & aleret, alter formam rebus & vim inderet. Porrò stellarum nomine fratres accipiebat, tum quòd numerus non discreparet, tum quia vim à sole & luna habeant. Et Iacobus quidem talem interpretationem non imprudenter attulit. Fratres autẽ Iosephi valdè contristauit id præsagium, haud aliter quàm si alieno cuipiam hæc felicitas portenderetur, ac non fratri, cum quo pariter omnibus fortunis frui possent, tam felicitatis quàm generis socij: decreuerunt q; adolescentem tollere: & hoc consilio comprobato, frumẽtis iam collectis, contulerunt se cum pecoribus in Sicima agrum pascuis percõmodum, non præmonito patre: atq; ibi pastoricias curas obibant. At ille nemine à gregibus veniente, nec certi quicquam nunciante, de filijs solicitus ac mœrens, mittit Iosephum ad greges cognituram res fratrũ, & quid agant renunciaturum.

Ann. mundi 2206. Ante natũ Christum 1758.

De Sole, Luna & Stellis Iosephi somnium.

Iosephi somnij interpretatio.

Iosephi fratres eum tollere decernunt.

Sicima pascuis percommoda.

CAP. III.

Quomodo Iosephus in Aegyptum venditus à fratribus illustris ibi factus est, & fratres tandem in jus potestate habuit.

ILli autem viso fratre aduentante gauisi sunt, non ob aduentum germani à patre missi, sed tanquam inimico in manus suas à Deo tradito: volebantq; confestim eum interimere, neq; præsentem occasionem etabi sinere. Rubelus autem inter hos natu maximus videns eos conspirasse, conabatur impetum eorum remorari, docens quantum facinus molirentur, & quantam inuidiam pariturum. Nefariam rem haberi tã Deiquàm hominum iudicio cædem hominis vel non cognati, sed longe sceleratius esse necis fraternæ reos deprehendi, quo sublato etiam in patrem eam iniuriam redundaturam, & matrem quoque in luctum ac diram orbitatem coniecturos. hos respicerent, reputanteſq; quantam ex calamitatem allatura sit mors filij tum probi tum natu minimi, abstinerent à tam nefario scelere. Deum quinetiã veretẽtur spectatorem ac testem consilij contra fratrẽ initi. hunc si à cœpto desistant, acceptum eorum pœnitentiam atq; resipiscẽtiam: sin pergant, fieri nõ posse

Iosephus venit ad fratres, qui eũ è medio tollere conantur.

Ruben fratris necem remoratur.

Ann. mundi 2217. Ante Christ. 1747.

quin exigat ab eis parricidij pœnas, cùm nihil ipſius prouidẽtiam latere poſſit, ſiue in ſolitudine admittatur ſiue in ciuitate. Vbicunq; enim ſint homines, exiſtimandum ibi Deum quoque adeſſe. Sed & propriam conſcientiam poſt tantum ſcelus illis aduerſariam fore, quam nunquã abire, ſiue bona ſit, ſiue talis qualis ipſorum foret ſi fratrem interfecerint. Addebat, ne læſo quidem fas eſſe germanum occidere. Satius eſſe dare veniam amicis ſicubi non feciſſe officium videantur. Ioſephũ verò ne peccaſſe quidẽ in illos, cuius ætas miſerationem potius mereatur, & illos ipſos tutores ac protectores. Cauſam etiam cędis facinus eorum grauaturam, ſi videantur ob inuidiam futurę felicitatis ei vitam ademiſſe, qua felicitate propter cognationem ipſis quoq; frui licebat. Debere enim ita exiſtimare, ipſorum eſſe qui quid Deus Ioſepho largitus proinde cogitandum eo graniorem fore indignationem Dei, ſi eum quem ipſe omni bona fortuna dignum iudicaſſet interimendo, materiam diuinæ beneficentiæ ſubtraxerint. Hæc Rubelus & his plura commemorans conabatur eos abſterrere à parricidio. Poſtquam autem nihil ſe proficere vidit, ſed omnino ad cædem accenſos, conſulebat vt ſaltem modum necis mitiorem eligerent. Diſſuaſiſſe quidem ſe primum pro virili, ſed quandoquidem ſemel decretum ſit fratrem tolli, minus mali futurum ſi ſuo conſilio pareant. Sic enim voluntatem eorum habituram effectum, leuiorem tamen ac minus malum, ſi ad cædem conferatur. Satius eſſe temperare à manibus, & proiectum in proximum puteum illic extigui ſinere, vt ſaltem manus puras ſeruarent. In hanc ſententiam itum eſt, abductumq; adoleſcentẽ Rubelus fune religatum demiſit ſenſim in puteũ: erat enim ſatis ſiccus. Quo facto abijt paſcua quæſiturus. Iudas autem vnus e Iacobi filijs, conſpicatus negotiatores Arabas Iſmaelitici generis, aromata & Syriacas merces deferentes in Ægyptum è Galadena, profecto iam Rubelo conſilium dedit fratribus vt extractum Ioſephum venderent Arabibus. & illum enim hoc pacto abiegatum apud exteros moriturum, & ſe impolluros permanſuros quo approbato, eximunt eum, & negociatoribus vendunt viginti minis annos ſeptendecim natum. Rubelus autem noctu ad puteum veniens inſcijs fratribus ſeruare Ioſephum voluit. quo fruſtra inclamato ſuſpicatus per ſuam abſentiam interemptum, fratres incuſabat: cognitoque quid accidiſſet, lugere deſijt. his perpetratis fratres cõſultare cœperũt, quomodo patris ſuſpicionem à ſe alienarent. placuit tandem tunicam qua indutus Ioſephus ad eos venerat, quamq; demittendo in puteum detraxerant, laceratam prius ſanguine hircino inficere, atque ita patri allatam oſtendere, vt à feris deuoratum putaret. quo facto venerunt ad ſenem, non ignarum de infortunio filij. aiebant autem Ioſephum quidem neq; vidiſſe ſe, neq; ſcire quid illi acciderit: tunicam tamen hanc inueniſſe laceram & cruentatam. quamobrem ſuſpicari beluarum incurſu perijſſe, ſi tamen eam indutus domo exiuerit. Iacobus autem qui hactenus leuius malum ſperauerat, captiuum aliquò abductum puerum, opinionẽ hanc abiecit, euidens argumentum necis tunicam ratus: agnoſcebat enim eſſe qua indutum miſerat: iamque haud aliter quàm extincto ſe afflictans, lugebat tanquam vnicum, aliorum conſolationem non admittens, quod nihil dubitaret in itinere à feris deuoratum. Sedebat ergo ſacco amictus, & neque filij conſolando quicquam proficiebant, nec ipſe luctum ſatietate remittebat. Ioſephum autem de negociato-

Ruben Ioſephum in puteum proijciendũ ibiq; necandum ſuadet. Hedio & Ruffin. Cap. 3.

Gene. 37. 39.

Ioſephus Iudę conſilio Arabib⁹ negociatoribus venditur.

Rubẽ noctu venit ad puteum.

Ioſephi fratres eum à feris deuoratum patri perſuadent.

Iacob Ioſephũ tanquã iam extinctum luget.

negociatoribus emptum Petephres vir Ægyptius, qui Pharaothis cogn. *Anno mundi* præerat, habuit liberaliter, quem & disciplinis ingenuorum erudiendã curauit, & victu commodiore quàm pro seruili conditione vti præcepit: denique totius domus curæ præposuit. illeverò fruebatur concessis, nec tamen innatam virtutem propter hanc sui status mutationem amisit: docuitque prudentiam aduersanti fortunæ non succumbere, si quis ea legitime, & non secundis tantum in rebus vtatur. Herilis enim vxor tũ dexteritate eius tum forma in amorem illecta, rataque si rem aperiret se facilius eo potituram, & in parte felicitatis habituram si contingeret ab hera se rogari, æstimans eum magis ex præsenti conditione quàm ex immutabili morum generositate, concupiscentia detecta mentionem de concubitu facit. at ille preces eius repulit, ne fas ducens talem ei gratiam referre, quæcum tam benigni domini contumelia & iniuria coniuncta esset. quin & ipsam hortabatur vt morbo suo repugnaret, negans vnquam se in hac re illi obsequuturum. Desineret sperare, quo potiri non liceat: sic enim fore vt mala cupiditas facile federur se quidvis potius perpessurum, quàm vt huic eius voluntati pareat. quamuis enim aduersari heræ seruum non deceat, ipsam tamen rei fœditatem reclamare ne quid tale admitteretur. Illam verò repulsa magis etiam accendebat, quod non putaret Iosephum pernegaturum: & non cessante morbo, secundas illi machinas admouere cogitat. Ergo publico festo instante, cuius celebritatem fœminas quoq; frequentare mos erat, fingit morbum apud maritum, captans solitudinem, & ad Iosephum solicitandum opportunitatem, quam nacta supplex blandicijs talibus eum adoritur. Satius quidem erat primis precibus non repugnãtem cedere, idq; vel dignitati precantis deferre, vel amoris vehementię, qua cogente oblita me dominam ad tam abiecta verba descendi: sapies ramẽ si vel nunc cedes, & prius erratum corriges. siue enim iterum rogari expectabas, iam facio accuratius etiam quàm antè. nam & ægritudinem ad hoc finxi, & festi lætitiam tuæ consuetudini posthabui. siue prius diffidebas, non rentari te malitiosè certo argumento colligere potes, quia in eadẽ voluntate perfto. quare aut præsentem voluptatem elige, & amãti obsequere, maiora etiam commoda expectans: aut odium meum & vindictam, si meæ gratiæ castitatis opinionem præfers. Nihil ea re iuuabit, mihi credo, si ad maritum te deferam, & de stupro me appellatã dicam, quantumlibet tua veriora fuerint, meis verbis maiorem fidem habituros est Petephres, quàm tuis. ad hæc verba lachrymasq; verborũ testes, nec miseratione induci, nec terrore cogi potuit, quò minus perstaret in suo pudicitiæ proposito: constanterq; restitit intentanti iniustam afflictionem, malens acerbissima quæq; sufferre, quàm oblatis perfrui: non ignarus iusto se dignum supplicio, si quidquam tale in mulieris gratiã admitteret. Ipsam quoq; officij sui monuit, iurisq; coniugalis ac cõsuetudinis, iubens huius maiorem habere rationem, quàm momentaneæ libidinis. huic enim præsto esse poenitentiam, quæ factum quidem dolet, infectum ramẽ reddere nõ potest: adesse & timorem continuũ, qui pro magno habeat nõ prodisuũ dedecus: at cõiugalem consuetudinem & voluptatem habere securam, & conscientiæ fiduciã tam apud Deum quàm apud homines. quin & conducibilius esse, si impolluta manẽs habeat se herili iure subditum, potius quàm flagitij communis conscium. satius enim esse conscientia recto factorum, quàm peccati latebris fidere.

ante Chri. nat. 1747.

Iosephus in Ægypto Potiphari venditur.

Gene. 39.

Potipharis vxor de concubitu Iosephum solicitat.

Iosepho Potipharis vxor secundas machinas admouet.

Iosephus adulterium iterum deuitat.

An. mun. di 2217. Ante Chri. natũ 1747.

fidere. his & alijs ſimilibus verbis mulieris impetum retundere conabatur, eamq; à praua affectione ad rationis arbitrium reuocare. at illa vehementius inſtabat, & cum verbis nihil proficeret, iniectis manibus hominem ad obſequium cogere nitebatur. Ibi verò Ioſephus intemperias mulieris vlterius non ferens, relicta etiam interula ex qua retinebatur, proſilit è cubiculo. Illa partim repulſæ dolore, partim metu ne ſuam petulantiam maritus cognoſceret, decreuit prior Ioſephum falſo deferre, & hoc pacto vindictam de eo ſumere, dignum muliebri ſtultitia rata, ſi accuſationem præoccuparet. itaq; ſedebat mœrens & perturbata, qui erat dolor ob fruſtratam libidinem, eſſe indignationem tentatæ pudicitiæ ſimulans. Marito autem reuerſo, & ad hunc aſpectum turbato, cauſamq; ſcitante, Ne viuas, inquit, marite, ni ſceleſtum ſeruum, cubile tuum violare conatum, digna pœna mulctaueris, oblitum & qualis in ædes noſtras venerit, & quanta benuolentia ſit à te complexus: qui ingratiſſimus habendus ni omnibus modis frugi ſe approbaret, ne à cõiugio quidem tuo iniuriam abſtinuit: idque die feſto obſeruata abſentia tua, vt facilè appareat, modeſtiam quam prius præ ſe ferebat, ab herili metu, non ab indole recta profectam. Quod vt auderet, à te præter ſpem ac meritum indulgente corruptus eſt. videns enim omnia tua bona fidei ac diſpenſationi ſuæ credita, grandioribuſq; conſeruis ſe præpoſitum, æquum putauit vxorem quoq, tuam attrectare. & vt verbis fidē aſtrueret, protulit tunicam, quaſi in colluctatione relictā. Petephres autem victus oratione & lacrymis mulieris, & coniugis amori plus æquo tribuens, omiſſa ampliore veritatis inquiſitione, collaudata prius vxoris fide, audacis facinoris Ioſephum damnatum in maleficorũ carcerem coniecit: ob vxoriſq; pudicitiam magis ſibi placebat, teſtis iam compertæ ipſius honeſtatis.

Ioſephus autem innocentiam ſuam Deo committens, neq; ſe defendere curauit, neq; rem ita vt geſta erat indicare: ſed vinculorum neceſſitatem tacitus ferens, vna ſpe conſolabatur, nimirum potiorem eſſe Deum his qui ſe vinxerant, cuius prouidentiam confeſtim eſt expertus. Cuſtos enim carceris tum fidem eius ac diligentiam in abſoluendis operum penſis conſiderans, tum formæ dignitatem, ſoluit eum à vinculis, eamq; miſeriam aliquanto leuiorem reddidit: victu etiam commodiore quàm reliquos vinctos vti permiſit. Cæterùm his qui in eodem erant ergaſtulo, quoties labor intermitteretur, cõfabulantibus ita vt ſolent miſeriarum ſocij, & inter ſe cauſam damnationis percontantibus, pincerna quidē regi charus, per irā ab illo ad cõpedes damnat⁹, familiaritatem cum Ioſepho contraxit: & quia prudentem exiſtimauit, viſum ſomnium expoſuit, orans vt indicaret ſi quod ſubeſſet præſagium, deplorans ſuum infortunium, cui non ſatis erat regis indignatio, niſi per quietem etiam ſomnijs diuinitus turbaretur. Aiebat enim ſe in ſomnis vidiſſe trium palmitum vitis vuas è ſingulis enatas pēdere grandes iam & vindemiæ tempeſtiuas: eaſq; ſe exprimere, ſubdente rege phialam. Collatum deinde muſtū ſe obtuliſſe regi, illumq; libenter bibiſſe. Narrato hoc ſomnio rogabat vt ſi quid ſcientiæ datū à Deo haberet, interpres viſionis eſſe dignaretur. Ille verò bono animo hominem eſſe iubet, & expectare intra triduum ſolutionem à vinculis, regem ipſius miniſterium requirente, ad quod ei denuò ſit redeundum. Interpretabatur enim vitem fructum mortalibus in bonum vſum afferre, quandoquidē eo con-

Ioſeph⁹ vestibus muliebri relictis aufugit.

Adulteræ accuſatio contra Ioſephum.

Ioſephus in carcerem cõijcitur.

Hedio & Ruffinus Cap. 4. Gen. 40.

Ioſephi patiētia in vinculis.

Cuſtos carceris amicè agit cum Ioſepho.

Pincernæ ſomnij explicatio.

eo conciliante fides ac amicitia inter ipsos sanciatur, & inimicitiæ dis- Ann. mundi 2228.
soluantur, adhæc moleſtiæ mœroresq; vſu eius diſcutiantur, pro quibus Ante Chriſtum natum 1736.
lætitia ſuccedat. Hunc ais, inquit, manibus tuis expreſſum accepiſſe re-
gem. Scito igitur bonum tibi ſomnium oblatum, & ſignificare miſeriæ
huius remiſſionem intra tot dies, ex quot palmitibus fructum vinde-
miaſti in ſomnis. Tu verò memento mei poſtquam euentus hanc fau-
ſtam prædictionem non falſam approbauerit: & iam liber ne deſpexe-
ris nos in hac miſeria, in qua relinquimur te ad prænunciatam hanc fe-
licitatem diſcedente. neq; enim ſontes in hæc vincula ſumus compulſi,
ſed ob virtutem ac modeſtiam quaſi malefici punimur, quòd potiorem
habuerimus honorem domus in qua verſabamur, & eius qui nos huc
contruſit, quàm propriam voluptatem. Atq; ita pincerna, vt par erat,
lætus hoc interpretamento euentum expectabat. Alius verò quidam Pistoris somnium.
ſeruus piſtoribus regis præpoſitus, in eiſdem vinculis degens cum pin-
cerna, ex tam fauſta Ioſephi interpretatione ſpe concepta, quia & ipſe
ſomnium viderat, rogat eum quidnam ſibi quoq; præteritæ noctis viſio
portenderet: erat autem huiuſmodi. Tria caniſtra, inquit, ſupra caput
baiulare mihi videbar. ex his duo panibus erant plena, tertium carni-
bus & varijs edulijs, qualia regibus apparari ſolent. Deuolantes autem
alites abſumpſiſſe omnia, ab ipſo licet arcente nihil deterritas. His di-
ctis ſimilè priori præſagium expectabat. Tum Ioſephus coniectura ſom- Pistoris somnij enodatio.
nij facta, præfatusq; quòd mallet ei lætiora prænunciare, quam quæ
ſomnium portenderet, dicit duos omninò dies vitæ ipſi ſupereſſe. Hoc
enim ſignificare caniſtra. tertia verò cruci ſuffixum ab alitibus deuoran-
dum, quas à ſe arcere non poſſet. Nec aliter euenit vtriſq;, quàm vt Io-
ſephus prædixerat. Ad præſcriptam enim in ſomnis diem rex natalicium
epulum celebrans, præpoſitum piſtorum in crucem egit: pincernam Gen. 41.
vinculis exemptum miniſterio priſtino reſtituit. Ioſephum autem poſt
biennij tempus in miſeria carceris exactum, nihil interim ab ingrato
pincerna adiutum, Deus eripuit tali via ad libertatem præſtructa. Pha- Pharaonis Ægyptiorũ regis ſomnium.
raothes rex cum eadem nocte in ſomnis duas viſiones vidiſſet, pariter-
que interpretationem earum, hanc oblitus, ſola ſomnia retinuit, nihil
lætum vt conijcere poterat ſignificantia: conuocatisq; prima luce do-
ctiſſimis Ægyptiorum, interpretationem requirebat. Illis verò nihil
explicantibus tanto magis rex turbabatur. Quo viſo pincernæ ſubit re-
cordatio Ioſephi, eiusq; in hoc genus coniecturis prudentiæ & adito re-
ge, indicauit ei de Ioſepho, & de viſione in carcere agenti ſibi oblata e-
iusq; euentu iuxta illius interpretationem: quodq; eadem die piſtorũ
præpoſitus cruci ſuffixus tanto magis fidem prædictionibus eius aſtru-
xerit. vinctum autem à Petephre coquorum præfecto, cuius eſſet ſeruus. Ioſephus liberatur vinculis.
ipſum autem dicere, apud Hebræos ſe genere ac parentibus cum primis
claris natum. Hunc, inquit, euocari iubeto, néve contemperis hominẽ
propter præſentem miſeriam: clarè enim ſignificata ſomniorum ex eo
diſcere poteris. Confeſtim igitur accerſitum rex, manuq; apprehenſum
comiter his verbis alloquitur: Bone iuuenis, quandoquidẽ te prudentẽ
indicio famuli mei cognoui, enarra ſomniorũ meorum præſagia, quem-
admodũ & illi enarraſti, rem gratiſſimã mihi facturus. caue autem vel Pharaonis somnium de ſeptem bobus.
metu quicquam ſupprimas, vel ad gratiam ac voluptatem loquaris, ſed
vera omnia, etiamſi forteſſe non admodum læta. Viſus ſum mihi ſecun-
dum flumen inambulare, videreq; boues benè paſtas & benè magnas

humero

Ab. mundi 2231. Ante Christum nat. 1773.

numero ſeptem à fluentis ad paludes progredi: & alias totidem à paludibus obuiam eis factas, vehementer extenuatas macie ac viſu fœdas. quæ cum deuoraſſent ſeptem illas ſaginatas & magnas, nihil tamē profecerunt, miſerè à fame vexatæ. Poſt hanc viſionem experrectus è ſomno turbatusque dum mecum agito quidnam ſibi velint ſpecies per ſomnum obuerſatæ, obrepente ſenſim ſopore grauatus iterum obdormiui: iterumq; ſomnium vidi priore prodigioſius, quod me magis etiam turbat ac terret. Spicas ſeptem videbam ab vna radice enatas, fruge grauatas & vertice pronas, meſſiq; iam maturas: iuxta quas totidem alias ſpicas languidas & præ roris inopia deficientibus ſimiles: quæ cum illas alteras ingentes ac pulchras abſumpſiſſent, attonitum miraculo me reddiderunt. Ad hæc Ioſephus, Somnium hoc Rex, duplici licet ſpecie viſum, vnum tamen & eundem euentum ſignificat. Namque & boues animal aratro & labori natum, viſę ab exilioribus deuorari, & ſpicæ è deterioribus abſumptæ, famem Ægypto & ſterilitatem ad totidem prænunciant annos, ad quot prius vbertatis felicitatem: horumq; ſterilitatem à totidem ſequentium ſterilitate abſumendam huic inopiæ nō facilè videtur proſpiciendum & occurrere: id quod inde conijcio, quia macræ boues deuoratis pinguibus, ſatiari non potuerunt Sed iſta Deus nō vt terreat & contriſtet, prænunciat hominibus: ſed vt præmoniti ſibi prouideant, quò leuius imminenti malo premantur. tu ergo ſi vberioris temporis prouentus repoſueris ac diſpenſaueris, inſequentem penuriam Ægyptus non ſentiet. Cumque rex admiratus Ioſephi prudentiam & ſapientiam percontaretur quonam modo eſſet in futurum proſpiciendum vbertatis tempore, quò tolerabilior fieret ventura ſterilitas: monuit & conſuluit Ægyptijs vtendum parſimonia, & quod præſenti vſui ſupereſſet ad futuram neceſſitatem reſeruandum. ſuaſit etiam vt indicta profeſſione frumenti, aratores iuberet id in horrea condere, & quantum ſat eſſet, & non amplius, populo diſtribueret. ibi rex tam conſilio quàm interpretatione Ioſephi collaudatis, ipſum huic diſpenſationi præfecit, iubetq; prouidere quæcunq; putaret in rem eſſe vel ipſius regis vel populi: præfatus neminem ſibi videri magis idoneum ad hoc conſilium exequendum, quàm ipſum eius authorē. qua poteſtate à rege auctus, accepto etiam annulo regis ſignatorio, & iure purpuræ geſtandæ, in ſella curuli ſublimis per Ægyptū circumuectabatur, frumentumq; comportabat, tantum inde aratoribus demetiens, quantum in alimenta & ſementē ſufficeret, nemine ſciente cauſam, cur hoc faceret. Trigeſimum iam ætatis annum exegerat, in ſummo apud Regem honore habitus, & ob incredibilem prudentiam Pſontomphanechus ab eo cognominatus, quòd occultorum inuentorem ſignificat: ſed & conſortem ducit iugium nactus eſt honoratiſſimum. Duxit enim Rege connubium hoc procurante virginem Petephræ Heliopolitani ſacerdotis filiam, cui nomen erat Aſanethe: ex qua & liberos genuit ante agrorū ſterilitatem, ex his maior dictus eſt Manaſſes, quo nomine ſignificatur obliuio, quia meliorem fortunam nactus venit in prioris obliuionem: iunior verò Ephræmes, quod redditum ſignificat, eo quòd maiorum ſuorum libertati reſtitutus eſſet. Ægyptum autem iuxta Ioſephi interpretamentum ſeptennio per diuitem affluentiam exacto, octauus annus fame infeſtabat, & quia malum improuiſum erat, promiſcua multitudo grauiter laborans ad fores Regiæ confluebat. Rex Ioſephum accerſit, qui mox frumenta

Somnij Pharaonis enodatio.

Ioſephi cōſilio tolerabilior euadit ventura ſterilitas.

Ioſephus à Pharaone ingentibus honoribus auctus.

Hedio & Ruffinus Cap. 5.

Ioſephus vxorem ex qua genuit Manaſſem & Ephraim.

In Ægypto annonæ caritas.

frumenta diuidendo seruator populi citra controuersiam extitit. nec solum eius regionis hominibus forum aperuit, sed etiam exteris, existimans vniuersum genus hominum inter se cognatum, & in rebus angustis fortunatiorum ope subleuari dignum. Et quoniam eadem calamitas & Chananæam & reliquas orbis regiones premebat, Iacobus quoque omnes filios in Ægyptum frumentatum mittit, cum cognouisset quòd & exteris eo foro vti liceret, solo Beniami retento, quem è Rachele susceperat, vterinum Iosephi fratrem. Qui postquam in Ægyptum peruenere, Iosephum accedunt, mercatum sibi permitti rogantes, nihil enim nisi ex ipsius sententia gerebatur. nam tum demum regem coluisse proderat, si ne Iosephi quidem gratia negligeretur. Ille agnitis fratribus nihil tum minus quàm de se cogitantibus, quòd adolescens ab eis distractus iam per ætatem faciei liniamenta mutauerat, ac de tanta dignitate ne suspicari quidem poterant, tentare eos decreuit quali mente essent præditi, nam & frumenti emendi potestatem eis negauit, & pro speculatoribus comprehendi voluit, dicens conuenisse è diuersis regionibus, & cognationem simulare qui enim fieri posse, vt vir priuatus tot tam insignes filios educauerit, quæ felicitas vel regibus rarò contingeret. id faciebat vt de patre cognosceret, quóve in statu per suam absentiam res eius interim fuerint, quidue de Beniamine sit factum. solicitus enim erat ne & eum quemadmodum se de medio sustulerint. at illos magnus pauor occupat, imminens periculum reputantes, & frustra se tantum iter emensos existimantes: cumque crimen amoliendum viderent, Rubelus natu maximus sic communem causam agere cœpit. Nos neque speculatum huc venimus, neque regi damnum aliquod allaturi: sed dira fames cuius effugium quærimus, venire huc compulit, fretos vestra humanitate, quos non ciuibus solis, sed exteris quoq; salutem vobis debituris frumentum venale proposuisse audiuimus. Quòd autem fratres simus & ex eodem sanguine, vel facies nostræ argumento sunt, non admodum inter se variantes. Pater nobis est Iacobus vir Hebræus, qui nos duodecim è quatuor mulieribus suscepit, qui donec omnes essent incolumes, res nostræ satis prosperæ fuerunt. Cæterùm vno, cui Iosepho fuit nomen, absumpto, domesticæ fortunæ in peius labi cœperunt. Pater in perpetuo luctu est, cuius lamentatio non minus nos afficit, quàm olim suauissimi fratris immaturus interitus. nunc frumentatum venimus, patris cura Beniamini natu minimo commissa. Hæc ita esse, potes aliquo ad nostram domum misso cognoscere Hæc Rubelus pro se ac fratribus, quo falsam Iosepho suspicionem eximeret. qui cognito patrem ac fratrem esse incolumes, iubet eos includi in carcerem, quasi per otium quæstioni admoturus. Post triduum deinde productis, quoniam, inquit, asseueratis vos in detrimentum regis ac regni nō venisse, fratresque esse ex patre quem nominastis, facietis mihi fidem hæc ita se habere, si relicto interim vno ex vobis apud me nihil durius passuro, cum frumento ad patrem profecti, rursum ad me reuertamini, adducentes vobiscum fratrem quem asserebatis illic relictum esse. hoc enim fuerit argumentum vos nihil fingere His verbis perculsi, ratiq; iam extremam calamitatem instare, lamentabantur fortunam suam, crebrò iactantes, adesse diras vltrices fratris per summam immanitatem oppressi. Rubelus insuper increpabat seram & inutilem eorum pœnitentiam fortiter

An. mundi 2238. Ante Christum natum 1726.

Iacobus in Ægyptum filios frumentatū mittit. Gen. 42.

Iosephus fratres tentat, vt parentis statum & Beniamin explicari queat.

Ruben ad Iosephum pro se & fratribus depulsio.

Iosephus in carcerem fratres includit.

Iosephi fratres peccata in eum commissa deplorant.

An. mundi 2238. Ante Christum nat. 1726.

fortiter ferenda mala distitans quæ Deus innocentiæ vindex in impios fratres immitteret. Talibus se inuicem alloquebantur, credētes linguæ Hebreæ gnarum intereſſe neminē: mœrebantq; omnes tacti verbis Rubeli, & ſcelus perpetratū damnabant, ac ſi non ipſi eſſent autores facinoris, cui tum iuſtiſſimā pœnam à Deo iudicabant infligendam. In hac anxietate conſtitutos videns Ioſephus, diſſimulare fratrē vlterius non valēs, quòd lachrymæ iam prorumperent, quas etiā tum celari volebat, ſubduxit ſe de medio. Nec multo poſt reuerſus retento Simeone qui interim obſes eſſet dum fratres ad ſe redirent, frumentū emere permiſſos abire iuſſit, quū prius vni è ſuis mandaſſet, vt pecunia quā pro frumento attulerant, clàm in ſarcinas indita, poteſtatem abeundi eis faceret. peregit mandata famulus. Iacobi verò filij reuerſi in Chananæam, renunciauerunt patri quicquid eis in Ægypto acciderat, & quòd pro ſpeculatoribus regni fuerint comprehenſi: quumq; dicerent fratres ſe eſſe, & vndecimum domi relictum apud patrem, noluiſſe illos credere. relictum etiam Simeonem apud præſidem, donec Beniamin illuc profectus, verbis eorum fidem aſtrueret: poſtulabantq; vt pater nihil ſollicitus iuuenem cum eis mitteret. Iacobo verò filiorum factum diſplicuit, & cum ne Simeonem quidem illic relictum probaret, morte durius putabat etiam Beniamine priuari ac ne Rubelo quidem rogante, filioſq; ſuos dedere, vt ſi quid Beniamini accidiſſet in itinere, in illos suus fæuiret, Iacobo vt aſſentiret perſuaderi potuit. at illos quid agendum incertos magis etiam terruit pecunia reperta in ſaccis frumentarijs. Cæterùm deficiente iam tritico, vrgente fame compulſus Iacobus deliberauit Beniaminem vnà cum reliquis mittere. non enim licebat eis in Ægyptum reuerti, niſi ſeruato pacto. Cumq; indies maior neceſſitas incumberet, & filij rogare non deſinerent, adhuc tamē hæſitabat. Tandem Iudas vir natura vehemens cœpit liberius arguere patrem, quòd nimis de fratre ſolicitus eſſet, cui nihil præter voluntatem Dei poſſet accidere ſiue foris ſiue domi. ſi verò in certam perniciem tradi, dum ob inanem de puero curam vnicum à Pharaothe præſidium adimitur. habendam etiam rationem Simeonis incolumitatis, ne dum Beniaminem peregrinationi committere cunctantur, interim ille ab Ægyptijs occidatur. crederet Deo ſalutem filij: ſi certè aut eum ſaluum reducturum, aut illic vnà periturum. ac tum demum Iacobus cedens tradit eis puerum, & duplex frumenti precium: addit & dona ferenda Ioſepho ex prouentu Chananææ, balaninum vnguentum, ſtacten, terebinthum & mel: atq; ita multis vtrinq; fuſis lachrymis à patre digreduntur, ſene miſerè timente ſaluti filiorum, illis contra ſolicitis ne per ſuam abſentiam mœrori pater ſuccumberet. in hoc dolore integrum diem exegerunt. mox pater afflictans ſe domi ſubſtitit, illi in Ægyptum tendentes præſentem triſtitiam ſpe melioris fortunæ leniebant. quo poſtquam eſt peruentum, apud Ioſephum diuertunt, nō parum ſoliciti, ne calumnia ſibi intenderetur, quaſi dolo malo prioris frumenti precium ſecum abſtulerint: quod mox apud Ioſephi diſpenſatorem diligenter excuſauerunt, dicentes pecuniam domi repertam in frumento dum ſaccos exinaniunt, quam nunc bona fide reportarēt. illo vero negante ſe vnquā eam pecuniam deſideraſſe, liberati hoc metu ſecuriores eſſe cœperunt. moxq; Simeon iam liber inter fratres verſari eſt permiſſus. Interea Ioſepho ab officio reuerſo, dona ei offerūt, & ſciſcitanti de patre, bene valere aiunt.

Ioſephus fratres Simeone retento dimittit.

Iacobus propter abſentem Simeonem & Beniamin ablegandum ſolicitus.

Gen. 43.

Iacobi filij præſertim Iuda vt Beniamin peregrinationi committat, vrgent.

Iacob filios eum muneribus mittit in Ægyptū.

Iacobi filij veniunt in Ægyptum & Simeon liberatur.

bant. tum ille cognito Beniaminem superesse quem inter eos videbat, percontatur an is esset frater natu minimus: & audito quòd is esset, hoc tantum effatus, Deum vniuersis rebus prouidere, secessit nolens ab eis aduerti lachrymas, quas vlterius continere nō poterat. Acceptos deinde conuiuio iussit ordine, quo apud patrem solebant discumbere: cumque omnes comiter haberet, duplicibus partibus Beniaminem honorabat. Post cœnam autem illis iam cubantibus iubet dispensatorem frumentum admetiri quod asporaturi erant, & precium rursus in saccis abscondere: in Beniaminis verò sarcinam cyphum argenteum, quo ipse præcipuè delectabatur, immittere. id faciebat volēs experiri fratrum animum, essentne adfuturi Beniamini reo furti, an illo relicto ac simaleficium hoc nihil ad se attineret, ad patrem reuerterentur. quæ vbi facta sunt vt imperatum erat, prima luce omnium ignari filij Iacobi profecisuntur assumpto Simeone, læti tam huius restitutione, quàm Beniaminis reditu, quem patri se reducturos fidē dederant: & ecce agmen equitū repentè illos circumuenit, inter quos erat famulus qui cyphum in sarcinam indiderat. illis verò turbatis inopinato incursu, & rogantibus cur irruerent in viros quos paulo ante honore hospitij dignati fuerint: Ægyptij contrà sceleratos inclamabant, qui huius ipsius beneficij, Ioseph inq; comitatis immemores, ausi sint pro talibus meritis iniuriam reponere: datutosque furti pœnas minitabantur. non fefelliſſe enim eos Deum, licet ad tempus ministrum mensæ fefellerint. & nunc rogitare satis ne sani essent, quasi verò nesciant statim se ad pœnam rapiendos. his & similibus verbis famulus præ cæteris insultabat. at illi vt qui nihil de dolo composito sciebant, conuiciabantur ei, demirari se hominis intemperias temerè obijcientis furti crimen eis viris, qui ne frumenti quidem precium in saccis inuentum retinuerint, sed secum reportauerint, cum nullus de ea pecunia præter ipsos sciret: tantum abesse vt data opera damnum inferre vellent: certiorem tamen rati inquisitionem quàm negationem, iubent eos scrutari sarcinas: nec recusabant vniuersi pœnas dare, si vnus aliquis ex ipsis in furto deprehenderetur. tanta erat securitas & innocentiæ fiducia. acceperunt illi conditionem inquisitionis, supplicium tamen solius fore penes quem furtum inuentum fuerit. Inquisitionem deinde aggressi, omniumque ordine sarcinas scrutati, postremò ad Beniaminem veniunt, non quòd nescirent in eius sacco latere cyphum, sed vt accuratè officium facere viderentur. Itaque cæteri iam secuti de se, de vno Beniamine adhuc nonnihil erant soliciti. sperabant tamen ne ipsum quidem in maleficio deprehendendum, adeò vt iam liberius indignarentur persecutoribus, per quorum importunitatem stetisset ne bonam partem itineris iam confectam haberent: vt verò Beniaminis sarcinam scrutati cyphum protulerunt, ad lamenta & ploratus continuò versi, tum fratrem deflebant mox furti supplicium daturum, tum suam ipsorum vicem, qui fidem de Beniaminis salute parenti datam præsenti casu fallere cogerentur augebat etiam dolorem eorum, quòd cum maximè euasisse omnia pericula videbantur, fortunæ inuidia peruenerint in tantam calamitatem. atque huius tam fratris quàm parentis infortunij se autores fatebantur, qui inuitum ac reluctantem ad puerum simul mittendum precibus importunis tantum non compulissent. Et equites quidem comprehensum Beniaminem ducebant secum ad Ioseph um, sequentibus

Ant. mund. 2238. Ante Christum nat. 1726.

Ioseph us fratribus incognitus eos salutat & Beniamin.

Hedio & Ruffinus Cap. 6. Genes. 44.

Ioseph us fratres num inaduersis Beniamin essent subsidio, tentat.

Ioseph i fratres in via Ægyptij prehendunt.

Iacobi filij accusantur furti.

Beniamin vt reus capitur.

 re-

An. mundi 2238. Ante Christum nat. 1726.

& reliquis fratribus. Tum ille videns fratre in carcerem contruſo cæteros lugubri habitu adſtare, Itáne, inquit, ſceleſtiſſimi omniũ vel meam humanitatem vel Dei prouidentiam contempſiſtis, vt tam nefariũ facinus contra hoſpitem ac benefactorem veſtrum audereti? at illi vicarios ſe pro Beniamine ad ſuppl. cium offerebant: rurſumq; Ioſephi crebra mentio, felicem eum qui morte à vita calamitatibus ſit exemptus, ſi tamen eſſet mortuus: quòd ſi viuat, qui dignus ſit habitus ob cuius iniuriam Deus tam ſeuere in ipſos vindicaret. patris quoque ſe peſtem eſſe & infortunium maximum, cui ad veterem luctum recentem hunc afferrent. nec deſinebat Rubelus denuo illis ſcelus eorum exprobrare. Ioſephus verò negabat ſe alios morari, quorum innocentiam compertam haberet, contentus vnius pueri ſupplicio. nam neque hunc dimittit in gratiam inſontium æquum eſſe, neque illos alieni peccati pœnas perſoluere. abirent quò vellent, ſe curaturum vt tutum iter facere liceat. his verbis grauiter ictos, cæteros præ dolore vox defecit: Iudas verò qui patri adoleſcentem mittere perſuaſerat, vir alioquin etiam ſtrenuus, decreuit ſe pro fratris ſalute periculo obijcere. Fatemur, in-

Iudæ ad Ioſephum pro Beniamin oratio.

quit, Præſes, grauiter à nobis peccatum, ſuppliciumque commeritos, quod parati ſumus omnes luere, licet non omnium ſit culpa, ſed vnius natu minimi. ſed quamuis ſalutem eius penè pro deplorata habeamus, vnica tamen effugij ſpes in clementia tua bonitateque ſupereſt. quamobrem oramus vt non tam noſtri commiſſi rationem habeas, quàm tuæ naturæ, & in hac cauſa non indignationem iuſtam, ſed natiuam tuam bonitatem in conſilium adhibeas: iramque magno animo comprimas, cui vulgares homines in magnis iuxtà ac paruis rebus ſuccumbere ſolent. diſpice quæſo num ex tua dignitate ſit eos occidere, qui ipſi ſe dedũt ad pœnam, & ſalutem nonniſi precario tibi debere cupiũt, quam non nunc primum tuæ benignitati ſunt acceptam laturi. ne committas, vt illud beneficium tibi pereat, dum fami ereptis, & frumento liberaliter adiutis, etiam ad familiam eodem periculo laborantem domum alimenta perferendi poteſtatẽ feciſti. Eiuſdem enim bonitatis eſt, ſeruare fame de vita periclitantes, & mortem meritis culpam condonare, quibus fortuna tuam beneficentiam inuidiſſe viſa eſt. eadem planè gratia eſt, diuerſo modo collata. Seruabis enim quos pauiſti, & vitã quam præ fame deficere non es paſſus denuò donabis, quò commendabilior ſit tua clementia, dum & vitam donas, & per quæ vita retinetur. Quin etiam Deum ipſum exiſtimo tibi hanc virtutis exercendæ materiam ſuppeditare: vt appareat te proprias quoque offenſas benefaciendi voluntati poſthabere, & nõ in ſolos innoxios egenos liberalẽ eſſe. Quantumuis enim magna laus eſt opem ferre in rebus angustis, non minus tamen principem ornat clementia, præſertim in cauſa quæ ad ipſius iniuriã priuatim attineat. Si enim parua peccata remittentes meritò laus ſequitur, quid in capitali crimine iram cohibuiſſe, an non diuinæ clementiæ proximũ videri debet? Quod niſi Ioſephi interitu compertum haberem quàm moleſtè ferat pater orbari filijs, nõ adeò pro ſalute noſtra laborarem, niſi quatenus tibi clementiæ laudem conciliatura videtur: & ſi non haberemus quibus mors noſtra luctum ac mœrorem ſit allatura, æquo animo ſupplicium perferremus. Nunc verò quàndo non tam noſtri nos miſeret, tametſi iuuenes adhuc non multum fructũ aut voluptatis vitæ percepimus: quàm parentis miſeri, ætate curisq; confecti, has

cti, has tibi preces illius quoque nomine offerimus, & vitam nobis donari oramus, supplicio per hodiernum malefactum obnoxiam. ille certè vir bonus est, nosque vt similes essemus genuit, dignus qui nunquam talem calamitatem experiatur, qui nunc ob nostram absentiã curis ac mœrore discruciatur. quòd si talem nostri interitus nuncium acceperit, simulq; eius causam, non sustinebit amplius viuere, nostræ mortis infamia illius mortẽ approperabit, hoc ipso infeliciorẽ, quia ne nostri dedecoris rumorem sentiret, è viuis excessisse videbitur. His igitur perpensis tametsi ad iustam indignationem hoc scelere permotus, patri tamen vindictæ gratiã facito: & plus illius miseratio apud te valeat, quã nostra iniquitas. Defer hoc honoris senectuti eius, quæ si nobis orbetur superstes durare nec volet nec poterit, defer tui parentis memoriæ, defer ipsi patris vocabulo quod tibi iam contigit, ita tibi Deus omnium pater hoc felix faxit ac perpetuũ. quem & ipsum honorabis hac pietate propter cõmune nomen, si te calamitatis senis patris misereat, quã orbatum manere est credibile. Nunc tuum est quæ nobis Deus dedit cum iure possis, non auferendo iterum dare, & hoc pacto Dei benignitatem imitari, & hac parte similẽ ei fieri. Cum enim tantundẽ ad vtrumlibet valeas, præstat bonè facere quàm malè, & potestate contentum sui iuris non meminisse, sed tantũ ad seruandos homines potentiam tibi datam existimare, & quo pluribus salutem dederis, hoc teipsum illustriorem fore. potes aũt fratri erroris venia data nos omnes seruare. neq; incolumes esse possumus nisi hoc incolumi, neq; domũ absq; hoc ad patrem redire licet, sed hic ferendũ est quicquid frater tulerit. neq; enim aliam gratiam à te Præses petimus, si hanc non impetramus, quàm vt nos eodem afficias supplicio, non secus ac sceleris socios. hoc enim satius fuerit, quàm si præ mœrore nobis ipsi manus inferamus. Non addam iuuenem esse & per ætatem nondum satis sapere, & talibus non grauatim veniam dari solere, sed hic finem dicendi faciã, vt siue damnemur, mihi imputetur nõ satis diligenter huic causæ patrocinato: siue absoluamur, insolidum hanc gratiam tuæ clementiæ ac bonitati debeamus, cuius laudi hoc quoque accedet, quòd non solum nos seruaueris, sed plura etiam quàm nos ipsi in causa nostra, quæ pro nobis faciant videris. Siue igitur plectere vis hunc, me vicario ad supplicium accepto, patri eum remittito Siue ad seruitium addicere mauis, ego tuis ministeriis magis sum idoneus. & ad vtrumuis vt vides magis paratus. His dictis Iudas promptus ad quiduis pro fratris salute libenter subeundum, accidens Iosepho ad pedes, quantum in se erat mollire ac placare iram conatur: patique modo & cæteri prosternuntur, pro Beniamine sese offerentes. Iosephus autem pietate victus & iam ægrè personam irati sustinens, abigit alios qui tum aderant, vt sine arbitris à fratribus agnosceretur. eumque soli essent, aperit seipsum & infit. Pietatem vestram & amorem quo fratrem prosequimini non laudare non possum, quem maiorem comperio, quàm expectaram, coniecturam faciens ex his quæ mihi olim acciderunt: in hoc enim hæc omnia feci vt fraternæ beneuolentiæ caperem experimentum cuius quoniam egregium specimen edidistis, ne illud quidem in me commissum vestræ naturæ imputare libet, sed Dei potius voluntati totũ ascribo, qui vobis & præsentia cõmoda procurauit, & maiora est largiturus, si nobis propitius fauorem suum non subtraxerit. quando igitur & patris incolumitatem optatam magis quàm

An. mundi 2238. Ante Christum nat. 1726.

Potentia ad salutẽ data.

Genes. 45. Iosephus à fratribus agnoscitur.

An. mundi 2238. Ante Christum nat. 1726.

gis quàm ſperatam cognoui,& vos tales quales cupiebam erga fratrem comperi,libenter iniuriæ olim mihi factæ obliuiſcor, malens vobis vt miniſtris diuinæ prouidentiæ in hoc tempus communi noſtræ vtilitati proſpicientis gratiam habere, quam veſtræ, vt tum videri poterat, maliciæ meminiſſe.Vos quoque temporis illius immemores iubeo bono animo eſſe, & mali conſilij bonum euentum libenter ferre, neque pudore præteriti errati quicquam cõtriſtari.quid enim eſt cur vos malè habeat iniquæ quondam veſtræ ſententiæ pœnitentia,quam fruſtratam eſſe iam videtis.Læti igitur hac diuina diſpenſatione ite felices patri hæc renunciaturi, ne fortè illo conſumpto immodica de vobis ſolicitudine, præcipuus felicitatis meæ fructus intercidat, priuſquam ille in conſpectum meum veniat,& horum bonorum fiat particeps, quamobrem & ipſum & vxores ac liberos veſtros totamq; cognationem aſſumentes migrare vos huc volo. Non enim decet mihi chariſsimos ab hac mea felicitate abeſſe,præſertim fame quinque adhuc annis duraturа,Hæc locutus complectitur fratres. illi vero in lachrymis erãt ac mœrore,tanto maiore pœnitentia quòd in tam bonum fratrem peccauiſſent.mox conuiuium eſt ſecutum. Rex autem coghito fratrum Ioſephi aduentu,quaſi ſibijpſi aliquid boni accidiſſet lætatus eſt, donauitq; eis currus onuſtos frumento & aurum ac argentũ, munera ad patrem deferenda. qui pluribus etiam à fratre acceptis, partim patri, partim in ſingulos donatis,ſed præcipuis Beniamini, reuerſi ſunt ad ſuos. Iacobus autem poſtquam ex filijs ſtatum Ioſephi cognouit,quòd non ſolum mortem effugit,quam tam diu luxerat,ſed etiã in ſplendida fortuna viuit cum Rege adminiſtrans Ægyptum, & penè totã illius regionis gubernationem commiſſam habens,facilè iſta credidit,cogitans tum magnificentiam Dei,tum erga ſe fauorem, tametſi aliquantiſper vt videbatur intermiſſum:nec diu moratus iter aggreſſus eſt ad Ioſephum properans.

Rex cognito fratrum Ioſephi aduentu,quaſi ſibijpſi aliquid boni accidiſſet lætatus eſt, donauitq; eis currus onuſtos frumento & aurum ac argentũ, munera ad patrem deferenda. qui pluribus etiam à fratre acceptis, partim patri, partim in ſingulos donatis, ſed præcipuis Beniamini, reuerſi ſunt ad ſuos. Iacobus autem poſtquam ex filijs ſtatum Ioſephi cognouit,quòd non ſolum mortem effugit,quam tam diu luxerat,ſed etiã in ſplendida fortuna viuit cum Rege adminiſtrans Ægyptum, & penè totã illius regionis gubernationem commiſſam habens,facilè iſta credidit,cogitans tum magnificentiam Dei,tum erga ſe fauorem, tametſi aliquantiſper vt videbatur intermiſſum:nec diu moratus iter aggreſſus eſt ad Ioſephum properans.

Hedio & Ruffinus capir.7.al.4. Iacobus dũ Ioſephi ſtatum ex filijs cognoſcit, maximo perfunditur gaudio.

CAP. IIII.

Quomodo Iacobus cum tota progenie ad filium migrauit.

An. mundi 2239. Ante Christum nat. 1725.

VT vero ventũ eſt ad puteum iuramenti, oblato Deo ſacrificio,cum timeret ne filijs propter vbertatem Ægypti cupiditate habitandæ regionis captis poſteritas ſua non rediret in Chananæam occupatura eam iuxta promiſſa Dei:néve inconſulto Deo migratione præſenti facta genus ipſius clade aliqua feriretur: ad hæc ne fortè ipſe antequã Ioſephum aſpicere contingat, ex hac vita eximatur:talia volũtati in animo & ſomno grauato Deus per viſionẽ affitit,eumq; bis nominatim in clamauit. Quo rogante quiſnam eſſet,an non agnoſcis,inquit, Iacobe Deũ perpetuum tam tuum quàm tuorum maiorum protectorẽ ſimulc auxiliatorem ? qui contra patris tui propoſitum principem familiæ te conſtitui,& cùm ſolus in Meſopotamiam profectus eſſes, effeci vt coniugium nactus fortunatum redires & liberis multis & facultatibus auctus,incolumem etiam progeniẽ tuam ſeruaui, & quem amiſiſſe videbaris Ioſephũ,ad tam ſublime dignitatis faſtigium euexi,vt nõ multum à Rege Ægypti differat. Nunc quoq; in hoc veni vt me ducẽ huius itineris habeas,vtq; tibi præſũciem inter manus Ioſephi te è vita exiturum.

Genes.46. Iacobo Deus apud iuramenti puteũ apparet.

rum, & posteritatem tuam per multa seculа potentem fore simul & illustrem, occupaturamq; terram cuius ditionem ei sum pollicitus. Hoc somnio fretus eo libentius in Ægyptum cum filiis ac nepotibus properabat, qui erant in vniuersum LXX. Eorũ nomina cùm sint duriora non eram adscripturus, nisi propter quosdam qui nos Ægyptios contendũt esse non Mesopotamenos. Ergo Iacobi filij fuere duodecim, ex quibus Iosephus iam antea venerat. recensendi sunt nũc reliqui, cum sua quisque progenie. Rubeli fuerunt quatuor filij, Anoches, Phalles, Essaron, Charmisus. Simeonis sex, Iumilus, Iaminus, Puthodus, Iachenus, Goar, Saar. Leuis quoq; tres fuerunt, Gelsemis, Caathus, Mararis. Iudæ item tres, Sala Phares, Zara, & duo filij Pharæ Esron & Amyrus. Issacharę quatuor, Thulas, Phruras, Iobus Samaron. Zabulonis tres, Saradus, Elon, Ianel: & hoc quidem genus è Lia, quæ secum ducebat filiam Dinam, quorum numerus triginta tres. Rachelis autem filij fuerunt duo, quorum alter Iosephus filios habuit Manassem & Ephræmen. alteri verò Beniamini fuerũt decem, Bolossus, Baccharis, Asabel, Gela, Næmanes. Ises, Aros, Nomphthis, Optais, Sarodus. isti quatuordecim superioribus additi, fiunt numero quadraginta septem. & legitimum quidem Iacobi genus hoc fuit. è Bala verò famula Rachelis fuerunt Danus & Nephthalim, quem quatuor sequebantur filij, Eleinus, Gunes, Sares, Hellimus. Dano verò vnicus erat filius nomine Vsis. his ad iam dictos additis, quinquaginta quatuor numerus expletur. Gades autem & Asserus nati fuerunt è Zelpha Liæ famula, ex his Gadem sequebantur filij septem, Zophonias, Vgis, Sunis, Zabros, Ærines, Erodes, Ariel. Asserum verò vna filia, & mares numero sex, quorum nomina Iomnes, Essus, Iubes, Baris, Abarus, Melmiel. his quindecim adiectis ad prædictos quinquaginta quatuor, supra dictus numerus completur, annumerato etiam Iacobo. Iosephus autem cognito patrem aduentare (etenim Iudas præcurrens id significauerat) profectus obuiam ad Heroum oppidum illi occurrit: qui præ nimia lætitia minimũ abfuit quin expiraret. sed Iosephus eum refouit, quamuis & ipse præ gaudio periclitaretur, nõ tamen æquè ac pater. deinde iusso eo paulatim progredi, ipse assumptis quinq; fratribus properauit ad Regem, nunciaturus adesse cũ familia Iacobum, quo audito lætus ille per contatus est Iosephũ quibusnam studiis potissimum delectarentur. ait, pastoralem artem callere, & nihil aliud exercere: idq; eo consilio respondit, ne fortè distraherentur, sed vt vnà degentes curam patris haberent: tum ne qua æmulatio cum Ægyptiis interueniret si circa eadem cum illis studia versarentur. Nam ei genti non erat licitum greges aut pascua curare. Iacobo autem salutatum ad Regẽ perducto, post fausta ominationes acceptas, rogauit eum Pharao quantum temporis vixisset. & cùm audisset triginta supra centum annos natum, admiratus est hominem tam longæuum. cumq; ille adiecisset maiores suos longioris ætatis fuisse, iussit eum cum filiis degere in Heliopoli, vbi etiam Regij pastores habebant pascua. Fames aũt crescebat in Ægypto, nec aderat remedium, neque flumine agris rigante. non enim ascendebat, neq; vllis de cœlo pluuiis: ad hæc grauius erat malum quia vulgo improuisum, qui nihil parati habebat, neq; Iosephus frumentum dabat nisi numerata pecunia. quæ postquam defecit, pecudes ac mancipia pro frumento permutabant. quibus verò agri fuere, partem aliquam in precium alimentorũ Regi decidebant. cumq;

An. mun. 2239. Ante Chr. nat. 1725.

Iacobus cũ filiis ac nepotib. proficiscitur in Ægyptum.

Iacobi progenies.

Iacob quia expiraret præ nimia lætitia parũ abfuit.

Iosephus eũ quinq; fratribus Pharaonem Regẽ accedit.

Genes. 47.

Iacobus cũ Pharaone Rege loquitur, & inhabitandam accipit Heliopolin.

Annonæ caritas in Ægypto.

An. mundi 2245. Ante Christ. nat. 1719. Ingens moles ex penuria & caritate proueniens.

ad hunc modū omnes eorū possessiones in ius Regis deuenissent, alius aliò migrabant, quo certius esset Regium dominiū. Soli Sacerdotes immunitatem & agros retinuerunt. postremò hæc necessitas adeò nō corpora solum, sed & animos gentis in seruitutem redegit, vt nihil turpe putarent quo victus vtcunq; parari posset. postquam aūt cessauit fames, & rigante flumine terra ad pristinam fertilitatē rediit, Iosephus regionis vrbes obeūdo conuocata per singulas multitudine, agrorū quos Regi cesserant vsufructum illis restituit, & adhortatus vt non secus quàm proprios colerent, iussit quintā partem fructuum Regi pendere, quæ ei iure dominij deberetur. qui læti insperata restitutione agrorū culturā strenuè aggrediebātur. atq; hoc pacto tum Iosephi autoritas, tum gentis erga Regem beneuolentia nō mediocriter creuit: & ius quintæ partis fructuū etiā penes Regum posteros ac successores permāsit. Iacobus aūt cùm decimū septimum annū in Ægypto exegisset, inter manus filiorūvitā finiuit, precatus eis prius prosperitatem & abundantiā, & vaticinatus quòd singulorū posteri in partē possessionis Chananæ terræ essent peruenturi, id quod factum est aliquāto pòst tempore. præterea collaudato Iosepho quòd oblitus iniuriarum plura fratribus bona contulerit, quàm vel benefactoribus deberentur, mandauit suis filiis vt Iosephi filios Ephræmen & Manassen in suum numerum admitterēt diuisuri scilicet Chananæam, quemadmodum postea dicetur. postremo rogauit vt in Hebrone sepeliretur. Mortuus est aūt cùm vixisset annos cētum quinquaginta minus tribus, ex maioribus suis nulli pietate secundus, cuius digna præmia Dei benignitate est consecutus. Iosephus verò permittente Rege deportatū patris corpus in Hebronem magnificè sepeliuit. cæterùm fratribus recusantibus cum eo reuerti, quòd timerent ne defuncto patre in se vindicaret, cùm non amplius esset in cuius gratiam daturum veniam sperarent, iussit eos posito metu nihil mali suspicari: & reductis secum magnas possessiones largitus est, nec vnquam eos summa beneuolentia prosequi destitit. Moritur aūt & ipse centesimo & decimo vitæ anno exacto, vir admirabili virtute præditus, in omnibus negociis prudēs, & potestate bene vtus, quibus artibus factum est vt neq; externum genus, neq; calamitas de qua diximus, quicquam offecerit quò minus ad summā dignitatem eueheretur. Reliqui etiam fratres vita feliciter exacta in Ægypto sunt mortui, quorum corpora filij & nepotes in Hebronem relata sepeliuerunt. Iosephi autem ossa postea translata sunt in Chananæam per Hebræos, dum ex Ægypto populariter migrarent. hoc enim ipse adiuratis prius mandauerat. Sed & hoc & alia huius populi gesta narraturi, dicemus prius causam propter quam ex Ægypto exiuerunt.

Iacobus ætatis anno 147. moritur.

Iacobus in Hebrone sepultus.

An. mundi 2311. Ante Christ. nat. 1653.

Iosephus ætatis anno 110. moritur.

Iosephi ossa in Chananæam translata.

Historia Libri Exodi. Hedio & Ruffinus Cap 9.

CAP. V.

De afflictionibus Hebræorum in Aegypto per annos CCCC.

Exod. 1. Ægyptiorū erga Hebræos inuidia.

AEgyptij gens delicata & ad laborem segnis, voluptatibus solum & captandis vndecunq; lucris dedita, malè volebat Hebræis, quòd per inuidiam ferre æquo animo illorum felicitatem non poterat, videntes enim genus Israelitarum florere, & opibus labore atq; industria quæsi-

tis

tis abundare, non satis tuta sibi eorum incrementa existimauerunt: & cùm iam Ioſephi beneficiorum memoriã tempus obliteraſſet, regnumque Ægypti in aliam familiã demigraſſet, inhumanè tractabant Iſraelitas & variis laboribus atterebant. nam & flumen in multas foſſas diducere iuſſi & mœnia exædificare, & aggeres exſtruere, quibus inundationes fluminis arcerentur. pyramidum etiã inſanis ſubſtructionibus vexabãt gentem noſtrã, cogendo varias artes ediſcere, & laboribus ferendis adſueſcere. atque in hunc modum per CCGC. annos fuit laboratum, Ægyptiis id agentibus vt Iſraelitas nimio labore perderent, noſtris contrà omnes difficultates eluctari conantibus. Exortum eſt deinde aliud quiddam, cur genus noſtrum magis etiam cuperent extinctum. Quidam ex eo genere hominum quo gens illa vocat ſacrorum ſcribas, quorumque prædictionibus multum tribuit, prænunciat Regi naſciturum per id tempus apud Iſraelitas quendam res Ægyptiorum olim grauiter afflicturum, Iſraelitas contrà euecturum, ſi modo ad ætatem adultam peruenerit. nam & virtute fore præcellentiſſimum, & gloria per omne æuũ celebrem. Quo terrore percitus Rex, edicit ex ipſius monitoris ſententia, quicquid maſculini ſexus inter Iſraelitas naſceretur, in flumen proiectum necari: obſtetrices etiam Ægyptias diligenter obſeruare partus Hebræarum ac parturitiones. Sic enim cautum putabat ne obſtetrices ob cognationem edictum Regium contemnerent. propoſuit etiam pœnam ſi quis clàm ſeruare fœtus auderet, vt cum tota familia tolleretur. Grauis fuit hæc calamitas non eo ſolum quia liberis orbabantur, & quia parentes ipſi miniſtri eorum interitus eſſe cogebantur: ſed futurum quoque tempus proſpicientes inconſolabiliter triſtabantur, certum generis exitium expectantes, quandoquidem & proles necabantur, & ipſis parentibus non multò poſt erat moriendum: atque ita in extremo infortunio conſtituti ſibi videbantur. Sed nemo poteſt Dei voluntati reſiſtere etiamſi infinitas artes in hoc comminiſcatur. nam & puer de quo ſacrorum ſcriba prædixerat, eluſis Regiis obſeruatoribus clàm fuit educatus, & vatem non fuiſſe vanum euentus rei comprobauit, Amarames Hebræus vir inter ſuos nobilis, ſolicitus tum publico periculo ne gens defectu iuuẽtutis ad nihilũ redigeretur, tum priuatim quòd domi prægnantẽ vxorem haberet, inopia conſilij laborabat: & ad implorandũ diuinum præſidium cõuerſus, orabat vt tandẽ miſeraretur homines à quibus vnis perpetuo cultus fuerit: daretq; finem præſentis afflictionis quæ toti generi perniciẽ minaretur. Deus aũt precibus ſupplicis ad miſericordiam flexus, aſtitit ei per ſomnum, iuſſitq; in futurum benè ſperare. Memorem ſe eſſe pietatis eorum à maioribus acceptæ, nec ipſis defutura præmia, ſicut nec progenitoribus defuiſſe. Se enim illorum progeniem ad tam numeroſam multitudinẽ auxiſſe: ſuo fauore Abrahamum ſolum è Meſopotamia in Chananæã profectum præter reliquas felicitates ex vxore antea ſterili liberos ſuſcepiſſe, & ſucceſſoribus amplas regiones reliquiſſe, Iſmaeli Arabiam, Chæturæ filiis Troglodytidem, Iſaco Chananæam. Res etiam bello meis auſpiciis feliciter ab eo geſtas nunquã ſine impietatis & ingratitudinis nota nõ meminiſſe poteſtis. Iacobi verò nomen etiã apud exteras gentes celebre eſt, tum ob eam felicitatẽ in qua ipſe vixit, tum ob eã quæ poſteris eius quaſi hæreditario iure obtigit: qui à ſeptuaginta viris patrem in Ægyptum comitatis oriundi iam ad ſexcentorum

An. mundi 2353. Ante Chriſt. nat. 1611.

Hebræorum ſeruitus intolerabilis.

Præſagium de Moſe.

Pharao Hebræorũ maſculos necari edicit.

Exod. 2.

An. mundi 2373. Ante Chriſt. nat. 1591.

Amarames futurus Moſis parens Deum orat & Hebræis.

An. mundi 2373. Ante Christ. nat. 1591.

millium numerum creuerũt. nunc quoq; scito mihi cordi esse & publicam vestrã incolumitatem, & priuatim tuam gloriã. puer enim iste cuius natiuitatis metu Ægyptij fœtus vestros ad necem damnauerũt, tibi nascetur. hic neq; deprehendetur ab obseruatoribus, & postquam euaserit præter opinionem educatores nactus, suo tẽpore Hebræos ex Ægyptia seruitute liberabit, memoriamq; sempiternam hoc præclaro facinore consequetur non apud suos tantũ, sed & apud exteros, me istud beneficiũ in te tuosq; posteros conferente. fratrem quoq; talẽ habebit, qui dignus sit meo Sacerdotio ipse & posteri eius in omne ẽuũ. His per visionẽ cognitis Amarames experrectus narrauit hoc Iochabeli vxori, quæ res vtriusq; solicitudinem auxit. iam enim non puero tantũ timebant, sed ne quo pacto promissa felicitas intercideret. sed mox oraculo fidem fecit mulieris partus, quæ tam facilẽ est enixa vt obseruatores fefellerit, nihil sentientes eorũ quæ in vulgaribus puerperiis sentiri solent. hunc infantulum per tres menses clam nutrierunt. deinde Amarames veritus ne re deprehensa iram Regis incurreret, ac mox & ipse vnà cum puero sublatus è medio promissionem Dei faceret irritã, maluit salutem filij totam ipsius prouidentiæ cõmittere: ratus etiamsi puer lateret, quod tamen perdifficile erat, molestũ tamen in cõtinuo periculo viuere, non eius tantum, sed & suo. De Deo verò certam spem habebat, prouisurum vt oraculi veritatem euentus indicaret. Hoc consiliũ postquam satis placuit, excogitauerunt tale quiddam: lectulo è papyro contexto, quantus infantulum commodè capere poterat, bitumineq; illito, ne aqua penetrare posset, indiderũt puerum: atq; ita in flumen proiecti salutem diuinę prouidentiæ commiserunt. in hunc modum cùm à flumine deferretur, Mariame infãtuli soror iussu matris ex aduerso per ripam descendebat, obseruatura quò tandem papiraceum illud vas deportaretur à flumine. hic verò manifestissimè Deus declarauit, nihil humana sapientia, sed omnia bonitate illius omnipotenti confici: cosque qui propter vtilitatem suam aut securitatẽ aliis perniciem moliuntur, quantaliber vtantur diligentia, sæpè tamen vota cõpores non fieri: rursum qui suam salutem Deo cõmittunt, præter opinionem è mediis periculis emergere: quod & in hoc puero videre licet. Erat filia Regi nomine Thermuthis. hæc dum ludit ad ripas fluminis conspicata vas fluitans, missis natatoribus iubet lectulum ad se in ripam extrahi. quo, vt iussum erat, allato, mirè placuit puer, quòd esset magnus ac pulcher. Tãto enim fauore Deus Mosen prosecutus est, vt eum fecerit ab illis ipsis nutriri & educari, qui propter eius natiuitatem reliquos quoque Hebræos perdendos decreuerant. Itaque iubet Thermuthis mulierem alicunde adduci, quę puero mammã præbeat. quo non admittente mammam, sed auersante, idque cum alia post aliam adduceretur: Mariame quasi non data opera, sed fortuito ad spectandum interuenisset, Nihil agis, inquit, Regina dum nutrices infanti adhibes alieni generis mulieres. quòd si Hebræam aliquam accerseres, tum fortè popularis mammam admitteret. cumque rectè monere videretur puella, iussa est ipsa hoc negocium exequi, & lactantem quampiam adducere: ac mox via permissa potestate, rediit adducens communem matrem, ignotam omnibus qui tum aderant. tum infans perquam libenter inhærere mamillæ viius est: & rogante Regina mulier cõmissi infantis curã suscepit. & quia proiectus fuerat in profluentem, ab hoc casu nomen est sortitus, aquam

Moses nat.

Moses in flumen proijcitur.

Thermuthis Pharaonis filia extrahit ex flumine Mosen.

aquam enim Ægyptij vocant Mo, yſes verò ſeruatos. quare compoſita voce ex vtriſq; nomen infanti fuit inditum: qui deinde citra cõtrouerſiam prudentiſſimus Hebræorũ euaſit. ita vt Deus iam antè prædixerat. erat enim ab Abrahamo ſeptimus. nam ipſe Amaramæ filius fuit, ſicut pater eius Cathi, hic verò Leuis, & Leuis Iacobi, qui ex Iſaco erat prognatus. hic autem Abrahami erat filius. puer autẽ non pro ætate proficiebat intellectu, ſed inter ludendum præ cæteris æqualibus ſapere videbatur, & quicquid ageret, noua quàdam indole res magnas olim gerendas præ ſe ferebat. poſt tertium verò annũ ætatis admirandam gratiam ei Deus addidit. nemo enim erat adeò tetricus, vt viſa Moſis pulchritudine non obſtupeſceret: & perſæpè accidebat vt dum geſtatur ac circũfertur, obuios quoſq; in ſe cõuerteret, ita vt relictis ſerijs negocijs mallent præcellenti eius forma oculos paſcere. Tanta erat puerilis gratia, vt inuiti homines ab hoc ſpectaculo diſcederent. quo factum eſt vt Thermuthis hunc ſibi filium adoptauerit, cum alioquin germanis liberis careret. allatumq; patri oſtentabat, dicens de ſucceſſore ſe cogitare, etiam ſi Deus illi nullum filium gignere dederit. Hunc puerum, inquit, ego educaui non minus indole quàm pulchritudine diuina excellentẽ, quem Nilus ipſe in ſinum meum tradidiſſe videri poteſt, quem decreui adoptare mihi filium, tibi verò in principatu ac imperio ſucceſſorem. & cum dicto patri infantem in manus impoſuit. at ille poſtquam acceptum ad pectus appreſſiſſet, filiæ gratificaturus comiter diadema ſuum eius capiti impoſuit. Moſes verò capiti pueriliter detractum prolabi in humum paſſus, pedibus etiam calcauit. id quod mox ominoſum eſt viſum, & regno nihil boni portendere. moxq; ille ſacrorum ſcriba qui natiuitatem eius Ægypto cladem allaturam prædixerat, occidere puerum volebat, vociferans: Rex, puer iſte per cuius necem nobis ſecuritatem Deus pollicetur, vaticinium iam confirmauit, inſultando tuo regno & diadema calcando. Hoc interempto tam Ægyptijs metũ quàm Hebræis ſpem & fiduciam adime. Thermuthis verò confeſtim eum eripit, regeq; quoq; non inuito, cui Deus talem animum indiderat, Moſes ſaluti prouidens. itaq; educabatur quàm accuratiſſimè. Quamobrẽ Hebræi quidem felicitatem ſuo generi ſperabant, Ægyptijs verò ſuſpecta erat hæc educatio. ſed cum nemo extaret vel è cognatis regijs vel ex alijs optimatibus, qui etiamſi Moſes ſublatus eſſet, magnopere videretur procuraturus Ægyptiorum commoda abſtinuerunt ab eius cæde. Itaq; ſic natus, & ſic educatus, poſtquam adoleuit, breui ſuæ virtutis ſpecimen edidit, & quantum momenti vel ſuis vel Ægyptijs eſſet allaturus, occaſionem nactus talem. Æthiopes qui ſupra Ægyptũ incolunt, agebant & ferebant facultates Ægyptiorum. illi moti indignatione ducunt in eos exercitum, contumeliam cum iniuria coniunctam vlturi: mox prælio commiſſo, partim in acie ceciderunt, partim in fugam turpiter compulſi retrò ad ſuos ſe receperunt. quo ſucceſſu elati Æthiopes fugientibus inſtabant, & ignauum rati ſi fortuna non vterentur, concepta ſpe ſubiugandæ Ægypti, latè eam populabantur: deguſtataq; prædę dulcedine, non temperantes ſibi ad maiora audenda accendebantur. cumq; vicinas regiones peruagantibus nemo cum armis obuiam iret, pergebant vlterius Memphim vſque & mare, nulla ciuitate reſiſtere valente. Quibus calamitatibus Ægyptij preſſi, mittunt qui remedium ab oraculis petant. cumq; reſponſum eſſet, Hebræũ in auxiliũ aduocandũ,

An. mundi 2376. Ante Chriſtum nat. 1588.

Moſes vnde nominatus.

Moſes ab Abrahamo ſeptimus.

Moſes Thermuthis Pharaonis filiæ adoptiuus filius.

Moſes diutina prouidẽtia morti eripitur.

Hedio & Ruffinus Cap. 10. al. 7. Ægyptiorũ Rex in Æthiopes.

An. mundi 2376. Ante Christum nat. 1588.

Rex à filia postulat Mosen qui vniuersis copijs cum imperio præsit: paruit illa, sed prius Rege iureiurando obstricto, nihil in perniciem iuuenis machinaturum, pro magno hoc auxilium imputans, & sacerdotibus probro dans, quod non puderet nunc eius opem implorare, quem prius vt hostem occidendum esse monuerint ac tulerint. Moses verò Thermuthidis simul ac Regis rogatu libenter hoc negocium suscipit. quod factum gentis vtriusq; vatibus læticiam attulit. Ægyptij post partam eius virtute de Æthiopibus victoriam, occasionem sibi per dolũ tollendi non defore sperabant: contra Hebræi, Mose copijs præposito, adfore sibi facultatem euadendi ex Ægyptia seruitute. Ille verò volens hostem opprimere priusquam de aduentu suo cognosceret, nõ per fluminis ripam, sed per interiora terræ expeditionem fecit, qua in re satis declarauit quantum ingenio polleret ac prudentia. cum enim hoc iter difficile esset præ multitudine serpentum (nam hi tractus plurimos gignit, aliquot etiam genera quæ nusquam alibi reperiuntur, noxios omnes & ipso aspectu horrendos, & in his quosdam volucres, vt non solum humi latentes insidientur, sed & sublimes ex improuiso noceant) commentus est ad securum iter exercitus stratagema dignum admiratione. vasa enim plexilia non pauca è papyro in arcæ formam fieri curauit, quæ completa ibibus secum deferebat. est autem hoc animal infestissimum serpentum generi. quapropter fugitant earũ infectationem, & inter fugiendum sicut à ceruis retracti deuorantur. sunt autem mansuetæ alites, & contra solos serpentes feroces. de quibus nunc desinõ plura, vtpote apud Græcos non incognitis. postquam igitur ventum est in terram venenosis bestiolis scatentem, ibes illis immisit. quarum bona opera vsus, itinere impunè peracto, nec opinos Æthiopes inuasit: commissoq; prælio fusos ac fugatos, & spe occupandæ Ægypti frustratos retrò in suam regionem compulit. nec hoc contentus oppida illorũ euertebat, & vbiq; magna cædes hostium patrabatur. quo factum est vt post hæc auspicijs Mosis feliciter gesta tantam alacritatem exercitus præ se ferret, vt nihil non laboris toleraturus videretur, iamq; aut excidium aut captiuitas Æthiopibus immineret. ad vltimum compulsi in Saba regiam eius gentis, quam postea Cambyses Persarum rex de sororis suæ nomine Meroen appellauit, obsidione sunt cincti. erat autem penè inexpugnabilis, vtpote Nilo circumquaque cincta, accedentibus ad eius munitionem & alijs fluuijs Astapo & Astoborra, qui obiectu suo difficiliorem traiectum facerent. itaque sita in insula, & muro valido inclusa, nõ fluminibus tantum arcebat hostem, sed & aggeribus, qui mœnia inter & flumina ad eorum inundationes prohibendas exstructi, ad hoc quoq; tum proderant quòd hosti etiã post superata flumina aditum ad vrbem oppugnandam negabant. Hic cum Moses desidere exercitum ociosum ægre ferret, hoste nõ audente manus conserere, interim tale quiddam accidit. erat Æthiopum regi filia nomine Tharbis. hæc Mosen mœnibus exercitum admouentem & egregiè dimicantem conspicata, virtutemq; viri admirata, qui & Ægyptiorum fortunam labantem in integrum restituisset, & Æthiopas modo victores in extremum periculum adduxisset, vehementi eius amore est correpta: quo indies crescente, mittit ad eum è seruis fidissimos cõiugium suum offerens. assensit ille hac conditione iureiurando firmatã, post vrbem sibi traditã ducturum se eam vxorem: ac mox dicta factũ sequitur.

Mosen Ægyptij exercitus ducem postulant.

Moses in Æthiopes mouet.

Mosis & Hebræorum contra Æthiopes victoria.

Saba regia obsidione cincta.

Tharbis Æthiopum Regis filia Mosis coniugiũ petit.

Sæuitum

Sæuitum est nihilominus in hostem, & actis Deo gratijs huptijsq; celebratis, Ægyptiorum exercitus victor domum est reductus. illi verò accepta salute odium pro gratia Mosi reposuerũt, & maioribus studijs insidias contra eum machinabantur: suspicatiq; ne rebus feliciter gestis elatus res nouas in Ægypto moliretur, apud regem eum cædis accusauerunt. iam enim & ipse suspectum hominem habere cœperat, partim inuidia motus ob bellum fortiter ac prudenter administratum, partim etiam metu alicuius cladis, sollicitantibus huc & irritantibus indesinenter scribis ac sacrificis: vt iam Moses minimo-minus abesset à pernicie, opprimendus dubio procul, nisi rem olfaciens in ipso temporis articulo se clàm subduxisset. & cum vias obseruari intelligeret, per solitudines fugam arripuit, quà euasurum inimici minime suspicabantur: & quamuis alimenta nusquam inueniret, inediam patientia superabat. cumq; ad vrbem Madienam peruenisset, in rubri maris littore sitã, denominatam ab vno ex Abrahami & Chæturæ filijs, sedens ad quendam puteum lassitudinem ex laborioso itinere contractam recreabat. erat enim tempus meridianũ, & vrbem iam in prospectu habebat. Ho c loco ei negocium incidit natum ex incolarum viuendi ratione, per quod & virtutem suam declarauit, & melioris fortunæ occasionem inuenit. cũ enim ea regio laboret aquarum inopia, pastores operam dabant vt primi puteos occuparent, ne forte exhausta aqua ab alijs, ipsorum pecora potu carere cogerentur. Veniunt igitur ad puteum septem virgines sorores, Raguelis sacerdotis filiæ, qui in magno honore ab eius loci habitatoribus habebatur: quæ patris gregum curam gerentes, id quod etiam per fœminas apud Troglodytas ex more fit, hausta aqua quantum satis videbatur, gregibus eam potandam in lacunas ad hunc vsum factas diffundunt. cumq; pastores superuenissent, & repellendo puellas aquam sibi vsurparent, Moses iniquum ratus non ferre opem iniuriam patientibus virginibus, & se inspectante vim virorum plus pollere quàm ius puellarum, abactis vsurpatoribus auxilium eis ita vt decebat præbuit. at illæ accepto beneficio postquam ad patrem venerunt, & pastorum iniuriam & quomodo ab hospite adiutæ fuerint, ei retulerunt: rogabantq; ne illi hoc beneficium periret tum ille collaudata puellarum erga benefactorem gratitudine, iussit vt Mosen adducerent meritam gratiam recepturum. Qui vbi venit, indicauit ei quomodo ex filiabus cognouisset de auxilio quod eis tulerat, & virtutem eius admiratus, in non ingratos hoc beneficiũ collocatum aiebat. relaturum enim se gratiam, non modò parem, sed etiam aliquãto maiorem. deinde adoptato in filium vnam ex filiabus nuptum tradit: ad hæc pecorum, ex quibus olim vniuersa barbarorũ possessio constabat, curatorem eum ac dominum constituit. Hanc fortunam Moses nactus apud Ietheglæum, quod Raguelis cognomen erat, degebat apud socerum pascens pecora. aliquanto verò pòst, egit pastum greges in montem, qui dicitur Sina, omnium in ea regione celsissimum, & pascuis valde commodum. abundabat enim herba, eo quòd vulgato rumore numen illic habitare, pastoribus hactenus inaccessus ob religionem loci fuerat. in eo monte mirabile vidit prodigium. ignis enim rubi fruticem depascere visus, nec fo[illegible], nec flores, nec ramos quicquam læsit, cum tamẽ inde maxima & [illegible]grantissimæ flamma emicuisset. ille tam inopinato spectaculo non mediocriter attonitus magis etiam obstupuit postquam vocem ex igne

An. mundi 2409. Ante Christum nat. 1564.

Mosi insidiantur Ægyptij. Exod. 2.

An. mundi 2413. Ante Christum nat. 1551.

Hedio & Ruffinus Cap. 11, al. 8. Moses ad Madienam vrbem profugit.

Moses Raguelis sacerdotis filiabus fert opẽ contra pastores.

Raguel Mosi vnam ex filiabus nuptum tradit. Hedio & Ruffinus Cap. 12. al. 9. Exodi 3. Mosi Deus in rube ardente apparet.

An. mundi 2454. Ante Christum nat. 1510.

igne emissam & nominatim sibi vocato verba facientem audiuit: quibus & audaciam eius taxauit, qui non sit veritus locum hactenus ob religionem hominibus inaccessum calcare, & consuluit insuper vt quàm longissimè à flammis abscederet: & contentus quidem sit hac visione, non indignus ea propter suam ac maiorum suorum virtutem habitus, exterùm vlterius nihil curiosè inquirat. prædixit etiam quantum honorem ac gloriam consecuturus esset apud homines diuino fauore assistente: iussitque confidenter in Ægyptum proficisci, futurum illic ducem ac ductorem Hebræorum multitudinis, & liberaturum cognatum populum ab iniqua eius gentis dominatione. Etenim habituri sunt, inquit, terram illam quam Abrahamus generis vestri princeps tenuit, & omnia bona eius percepturi, tua prudentia ad hanc felicitatem illos perducente. Sed fac memineris, vt eductis Hebræis ex Ægypto in hoc loco sacrificium gratiarum actionis ob felicem successum offeras. & oraculum quidem tale ex igne prodijt. Moses verò tàm visis quàm auditis territus infit, Potentiæ quidem tuæ domine quem & ego veneror & maiores mei coluerunt, non sum tam insanus vt parere dubitem: attamen non intelligo quomodo vir priuatus & nullis viribus præditus, vel meis persuadere potero, vt relicta terra quam nunc habitant, me ducem sequantur: vel etiamsi persuasero, quomodo Pharaothes sit cogendus vt illos exire permittat, quorum opera & labore constat Ægyptiorum felicitas. Deus autem iussit illum securum esse de toto hoc negocio, se illi nunquam non adfuturum pollicitus, & siue verbis opus fuerit, vim persuadendi largiturum, siue operibus, virium satis additurum. mox iussit vt virga in terram proiecta fidem promissorum acciperet. quo facto, draco humi repebat, & in spiras se conuoluens caput erigebat quasi repugnaturus si quis insequeretur: ac mox denuò in virgam est mutatus. post hoc manum in sinum mittere iussus cum paruisset, albam & colore calci similem exemit, quæ mox in pristinum colorem redijt. iussus deinde aquam è propinquo haustam humi effundere, vidit in colorem sanguineum versam. Ad hæc stupentem vt confidat hortatur, cum sciat maximum sibi adiutorem affore, vtq; apud omnes his prodigijs vtendo fidem illis faciat à Deo se missum, eiusq; iussu omnia facere. iret sine cunctatione, & festinus in Ægyptum properaret, neq; die neq; nocte iter intermittendo, néve diu tempus terendo longiorem Hebræis seruitutem & afflictionem redderet. Moses autem nihil amplius dubitans de promissionibus, quarum certitudinem tot argumentis auditis & visis satis colligebat, precatus vt eandem potentiã in Ægypto, cum exerta opus fuerit, experiretur: supplex illud etiam rogabat vt quem conspectu ac colloquio suo dignatus fuerat, ei nomen quoq; suum volens ac libens indicaret, vt rem diuinam illi aliquando facturus nominatim eum ad sacrificium inuocare posset. tum Deus aperit ei suum nomen, nunquam antea hominum vlli auditum aut cognitum, quod mihi eloqui nec ius nec fas esse arbitror. Mosi verò non tunc tantum, sed quotiescunq; opus esset talium prodigiorum facultas aderat, atq; ita nihil dubitans de oraculi ex igne redditi veritate, deq; Dei adiutoris fauore, magnam spem concepit fore vt tandem & sui liberarentur, & Ægyptij insigni aliqua clade afficerentur.

Moses & Israelitas miraculis Deus conuincit, vt ipsius promissionibus fidem habeant: Exod. 4.

Mosis virga in Draconẽ mutata.

Mosis manus alba.

Moses aquã effundit humi, quæ vertitur in sanguinem.

Moses in Ægyptum ad liberandos Israelitas mittitur.

Hedio & Ruffinus Cap. 13. al. 10.

Cumq; cognouisset Pharaothem Ægyptiorum regem sub quo ipse fugerat, esse defunctũ, à Raguele commeatũ rogat, vt salua eius pace ac gratia

gratia liceat sibi in Ægyptum ob publicam cognatorum ac tribuliũ suorum vtilitatem proficiſci. quo impetrato & aſſumpta quam ibi duxerat Raguelis filia, liberiſq; cõmunibus, Gerſo & Eleazaro, iter in Ægyptũ arripuit: quorum nominum prius peregrinum ſignificat, poſterius, Dei auxilium, quòd diuina ope inſidias Ægyptiorum euaſiſſet, cumq; iam non longè à limitibus abeſſent, Aaron frater venit obuiam Deo ſic iubente: cui mox indicauit quicquid in monte viderat, & omnia mandata quæ diuinit⁹ illic acceperat. mox vlterius progreſſus obuios inuenit præſtantiſſimos quoſque Hebræorum, qui aduentum eius præſenſerant: & mox ne quid amplius de fide Moſis dubitarent, prodigia diuinæ voluntati atteſtantia ſunt eis ob oculos exhibita: quibus præter omnem opinionem viſis attoniti, ſperare iam cœperunt prouidentiam Dei ſecuriati illorum & incolumitati non defuturam. Atque ita obſequentiores nactus Hebræos, & in poteſtate ipſius ſe futuros pollicentes, accenſos nimirum libertatis amore, ad nouum regem ſe confert. Ibi poſteaquam commemoraſſet operam ſuam pro Ægyptijs contra Æthiopas contemptim agros eorum vaſtantes nauatam, laboreſque exhauſtos dum non aliter quàm pro ſuis popularibus bellum adminiſtraret, adijcit malam gratiam pro tot beneficijs ſibi redditam. oraculum deinde in Sina monte acceptum regi aperit. nec non prodigia quibus de voluntate Dei confirmatus omnem hæſitationem poſuerit, ſingillatim enumerat. addit deinde preces ne per incredulitatem Dei decretis obſtaculo eſſe velit. cæterùm cùm à rege contemptim audiri ſe animaduerteret, exhibet illi ſpecimen prodigiorum quæ in Sina viderat. Rex verò iratus ſceleratum eum appellat, qui Ægyptiorum olim fugitiuus, nunc magicis præſtigijs inſtructus ad reliquos decipiendos venerit. Habere ſe quoque ſacerdotes qui eadem oſtenta repreſentare noſſent, non minus peritos huiuſmodi artium: nec eſſe cur ſe Moſes iactare debeat, quaſi ſolus diuina præ cæteris virtute polleat, atque ita apud rudem multitudinem quaſi ſupra mortalem conditionem poſitus ſe venditet: confeſtimque cùm & ipſi ſuas virgas proiecíſſent, in dracones ſunt verſæ. Tum Moſes nihil his motus, ne ipſe quidem, inquit, ignoro aut contemno artes Ægyptiorum, attamen quæ ego operor, tanta præſtantiora eſſe aio, quàm iſtorum magiam, quanto interuallo res diuinæ humanas poſt ſe relinquunt. iamque manifeſtè declarabo non eſſe hoc præſtigias veritatis ſpecie parum cautis imponentes, ſed ipſiſſimam Dei virtutem, argumentum omnipotentis illius voluntatis apud incredulos futuram: & cum dicto virgam in terram mittit, iubens vt fiat draco, quæ mox dicto parens Ægyptiorum virgas quæ draconum ſpecie reptabant, vnà poſt aliam aggreſſa omnes ad vnam deuorauit. ac mox in priſtinam ſpeciem reuerſam Moſes rurſum ſuſtulit. Rex autem ad indignationem magis quàm admirationem hoc facto commotus, cùm nihil acturũ reſpondiſſet, neq; quicquam Ægyptiacis artibus profecturum, mandat operarum exactori qui Hebræis erat præpoſitus, vt de labore nihil eis remittat, ſed grauioribus etiam quàm ante operum difficultatibus premat. at ille priuspaleas eis ad lateres fingendos præbere ſolitus, poſthac id facere deſijt: ſed interdiu detentos in opere noctu ad comportandas pale[illegible] mittebat, priſtini laboris onus conduplicaturus. Moſes autem [illegible]; minis regis à propoſito deterrebatur, neq; aſſiduis ſuorũ querelis vt à cœpto deſiſteret vel minimũ flectebatur: ſed obfirmato cõtra vtrumque

An. mundi 2454. Ante Chri. nat. 1510.

Moſes ex Median in Ægyptum proficiſcitur.

Moſis duo filij Gerſon & Eleazarus.

Moſes abit Hebræis in Ægypto exceptus miracu-lis eis exhibet.

Exod. 5.

Moſes Ægypti regẽ vt Iſraelitas dimittat hortatur.

Pharaoni prodigia exhibet Moſes.

Moſis virga deuorat Ægyptiorum virgas.

Pharao Hebræos grauioribus operũ difficultatibus premit.

Exod. 6.

An. mundi 2454. *Ante Chri. nat.* 1510.

vtrunq; animo, in hoc totus erat, vt ſuos in optatiſſimam libertatem reſtitueret. itaq; denuò Regem accedit, ſuadens vt dimittat Hebræos in Sina montem, illic Deo ſacrificaturos. hoc enim ipſum iuſſiſſe, nec poſſe quenquam eius voluntati reſiſtere. quapropter dandam operam ne fauorem eius contemnere videatur, vtq; populo poteſtatem exeundi faciat, ne fortè contra moliendo poſt hac culpam in ſe transferat, ſi quid ipſi tale acciderit, qualia Dei voluntati reſiſtentibus euenire ſolent. Nã neceſſariò calamitates eos comprehendere, qui diuinam iram in ſe prouocauerint: & tum terram tum aërem illis infeſtum exiſtere, tum procreationem filiorum parum feliciter procedere, elementis etiam ad vindicandum in eos concitatis. atque hæc mala non poſſe euitare Ægyptios, etiamſi Hebræos regionem eorum exire contingant, niſi hanc profectionem bona pace ipſorum impetrauerint. Rege verò nihili faciente verba Moſis, neque vel tantillum ad eius preces aduertente, grauiſſima mala in Ægyptios incubuerunt: quę ſingulatim recenſebo tum propter eorum nouitatem, tum vt eo magis appareat non vanas fuiſſe vatis noſtri prædictiones: poſtremò quia hominum intereſt talia cognoſcere, quo magis ea caueant, quibus irritatus Deus ad infligendas pœnas commoueri ſolet: Primum amnis ſanguineis fluentis prolabens, ad potus inopiam eos redegit, cum præterea nullum fontem habeant. nec coloris tantum id erat vitium, ſed ſi quis ſiti coactus guſtaret, confeſtim acri dolore corripiebatur: eratq; talis Ægyptijs ſolis, Hebræis verò dulcis ac potabilis, & omninò priſtinam naturam retinens. quo miraculo Rex inops conſilij, timens incolumitati gentis, permiſit Hebræos abire. cumque malum ceſſaſſet, rurſum ad priſtinam mentem redijt, ſententiam ſuam reuocans. Deus autem motus hominis ingratitudine, qui nec à periculo liberatus vellet ſapere, aliam plagam Ægypto infligit. Ranarum vis immenſa terram eorum populabatur, refertus erat & fluuius, vt aqua inde non niſi ſanie harum vitiata hauriri poſſet, immoriẽtibus earum pleriſque & imputreſcentibus. plena erat & terra turpi limo ex quo enaſcebantur, rurſuſque in eundem reſoluebantur: quin & domeſticum victum fœdabant in eſculentis ac poculentis nuſquam nõ repertæ, & in cubilibus quoque paſſim oberrantes: ita vt omnia fœterent putore e ranis mortuis exhalante infecta. His malis cùm exagitarentur Ægyptij, Rex iubet Moſen cum Hebræis abire quo velit: & quã primum hoc dixit euanuerunt ranæ, terraque ſimul & fluuius in priſtinam naturam ſunt reſtituta. vix dum hoc malum ceſſauerat, cum Pharaothes denuo mutatus, priorum oblitus retinere populũ cœpit: & quaſi aliarum etiam afflictionum naturas experiri vellet, negabat exitum quem prius conceſſerat timore magis compulſus quàm ex animi ſui ſententia. Rurſum igitur Deus alia clade in hominem fraudulentum vindicat. pedunculorum enim magna vis è corporibus Ægyptiorum ſcatebat, à quibus mali male perdebantur, neque lauacris, neque medicamentorum inunctionibus extinguere eos valentes. Qua noua peſte turbatus Rex, & non magis ipſo periculo quàm eius fœditate ac turpitudine territus, nequam cum eſſet, ægrè dimidiata ex parte reſipuit. Hebræis enim exire permiſſis, ac mox malo ceſſante, liberos & vxores reditus obſides ab eis exigebat. quo facto magis etiã De[illegible]ſperat. putans ſe prouidentiam eius circumuenire poſſe, quaſi Moſe & nõ potius Deus pœnas de Ægyptijs Hebræorum oppreſſionibus ſumeret.

Moſes Regẽ iterum Hebræos vt dimittat hortatur.

Prima Ægyptiorũ plaga: Aqua in ſanguinem mutatá. Exod. 7.

Exod. 8. 9. Altera plaga, Ranæ.

Tertia plaga, Pediculi.

Varias

Varias ergo & multiformes beſtiolarum ſpecies immittit, quales nemo ante eam diem vnquam viderat, tanta copia, vt tota regio malo hoc repleretur: præ quarum frequentia & homines plurimi extinguebantur, & terra nullo pacto coli poterat: & qui præſentaneum exitium euadebant, infecti tamen earum veneno à morbis corripiebantur. Rege verò ne tum quidem reſipiſcente vt voluntati quinæ cederet, ſed mulieres quidem cum viris dimittente, pueros verò retinere volẽte, non defuerunt Deo variæ prioribus etiam grauiores pœnæ, quibus ob Regis malitiam in vniuerſam gentẽ ſeuerè animaduerteret: ſed exulceratis intus & in cute corporibus miſerabilem in modũ nõ mediocris numerus abſumebatur. Et cum ne ſic quidẽ Rex reſipiſceret, grando nunquam ante in Ægyptio cœlo viſa, tunc verò maior quã apud alios hyberno tempore, aut in ſeptentrionali regione, verè iam adulto ſupernè ruens omnes eorum fructus contriuit: & ſi quid intactum grando reliquit, nubes locuſtarum ſuperuenientes ita abſumpſerunt, vt fructuum colligendorũ ſpes Ægyptijs omnibus omninò ſit adempta. Quod ſi Rex ſtultus tantum, & non etiam malus fuiſſet, poterat vel iam dictis cladibus admonitus reſipiſcere, vt tandẽ de aliquo tot malorum remedio cogitare inciperet. at Pharaothes tametſi non ita inſaniebat vt cauſam nõ intelligeret, tamen tanta malicia pectus eius obſederat, vt adduci nullo modò poſſet, quin Deo quaſi per contentionem repugnare, & in publica commoda ſciens volensque peccare pergeret. itaq; tandem Hebræis pueros etiam vnà cum mulieribus concedit, ſed iuſſis vt bona ſua Ægyptijs tanquam prædam relinquerent, eo quod ex ipſorum bonis nihil poſt tot calamitates ſupereſſe conquerebantur. Moſe verò negante æquum poſtulari, alioqui non habituros vnde ſacrificarent, atque hac controuerſia diutius durante, tam denſæ tenebræ omniſq; luminis expres Ægyptijs ſunt circumfuſæ, vt proſpectu in vniuerſum priuati alij alio caſu abſumerentur, illo quoque metu imminente, ne fortè penitus ab ea caligine abſorberentur. deinde his diſcuſſis poſt tres dies ac totidem noctes, cùm nondum flecteretur Pharaothes vt liberum exitum permitteret, his verbis eum Moſes aggreditur, Quouſque repugnabis Dei voluntati, qui omnino vult ac iubet Hebræos dimitti, nec eſt aliud præter hoc remedium aduerſus mala, quibus affligimini. Rex verò irate ferens hanc dicendi libertatem, minatus eſt eum capite plectendum, ſi poſthac de hac re moleſtus eſſe pergeret. Reſpondit Moſes, ſe non amplius hac de cauſa verba facturum, ſed ipſum cum optimatibus Ægyptijs vltrò Hebræos rogaturum vt quàm primum inde proficiſcantur. atq; his dictis abijt. Deus autem eùm decreuiſſet adhuc vna plaga ictos Ægyptios cogere ad dimittendos Hebræos, iuſſit Moſen edicere populo, vt paratum habeant ſacrificium, præparatum tertiadecima Xantici menſis in quartamdecimam, qui apud Ægyptios Pharmuthi vocatur, item Hebræis Niſan & Macedonibus Xanticus: vtque ipſe Hebræos eduſtat omnia ſua ſecum portantes. ille verò inſtructos prius ad profectionem, & per ſodalitia diſtributos in vno loco continebat. illuceſcẽte verò quartadecima omnes ad exitum animati ſacrificabant, & ſanguine domos iuſtrabant, aſperſas hyſſopo: & peracta cœna reliquias carnium exuſſerunt, tanquam exituri. vnde nunc quoque ſolenne manet nobis idem ſacrificium, quam feſtiuitatem vocamus Paſcha. id tranſitum ſignificat, eo quòd Deus illa die præteritis

An. mundi 2454. Ante Chri. nat. 1516.

Quarta plaga, Beſtiolæ.

Quinta plaga, Peſtis. Exod. 9.

Sexta plaga, Vlcera.

Séptima plaga, Grãdo.

Octaua plaga, Locuſtæ. Exod. 10.

Nona plaga, Tenebræ. Moſen Pharao appellit. Exo. 10. 11. 12.

Xantic⁹ Macedonibus teſte Suida eſt Aprilis.

Iudæorum Paſcha trãſitum ſignificat.

di 2454. Ante Christum nat. 1510.

ritis illæsis Hebræis, Ægyptios morbo percussit. nam pestis illa nocte absumpsit primogenita Ægyptiorum, vt agminatim ad regiam concurreretur à proximis vociferantibus non amplius detinendos Hebræos. tum Rex accito Mose mandat vt abeant, ratus post eorum exitum regionem cessantibus calamitatibus sublevandam. donis etiam Hebræos honorabant, alij quo celerius discederent, alij propter vicinitatis consuetudinem. atque hoc pacto exitum est, fientibus Aegyptijs & pœnitentibus ob præteritam malam tractationem. Iter autem faciebant per Latopolim tunc desertam: Babylon enim post eo loco est condita, Cambyse Ægyptum vastante. cumque abeuntes iter strenuè continuarent, tertia die peruenerunt Beelsephontem ad rubrum mare sitam. cumque nihil per viam inuenirent propter solitudinem, macerata farina & modico calore in panis speciem solidata se sustentabant: quo victu per triginta dies sunt vsi. neq; enim plus commeatus Ægypto extulerant, atque eum ipsum parcè dispensabant ad necessitatem magis quàm ad satietatem. quapropter in memoriam eius inopiæ festa per octo dies celebramus, quos vocamus azymorũ. cæterùm multitudo migrantium vnà cum liberis & vxoribus, vix erat numerabilis, qui verò militarem ætatem habebant, sexcentorum millium numerum explebant.

Decima plaga, Ægypti primogenitorum hominum & animalium interitus.

Israelitæ ex Ægypto discedunt.

Azymorum festum.

Filiorum Israel numerus.

CAP. VI.

Quemodo Mose duce Aegyptum reliquerunt.

Tempus exitus ex Ægypto. Exod. 12.

RElinquerunt autem Ægyptum mense Xanthico, luna quintadecima anno quadringentesimo trigesimo postquam Abraham pater noster in Chananæam venit: & post Iacobi migrationem in Ægyptum anno ducentesimo decimoquinto. Moses verò annum tunc agebat octuagesimum, & frater eius Aaron triennio erat maior. deferebant etiam secum ossa Iosephi, ita vt filijs suis mandauerat. Ægyptios autem pœnituit quòd Hebræos dimisissent: cumq; rex præ cæteris hanc rem ægre ferret, totum præstigijs Mosis imputans, decretum est, vt in eos inuerent: & correptis armis reliquoque apparatu, persequebantur, retracturi si possent assequi non enim timendum ne Deus offendatur, cùm iam semel exitus illis sit concessus. sperabant etiam facilè se in potestatem redacturos inermes & de via lassos. itaque obuium quemque rogantes quà tenderent, raptim insequebantur, tametsi per viam difficilem non solum exercitibus, sed expeditis quoque viatoribus. Moses autem hac Hebræos ideò duxit, vt si Ægyptij mutata sententia persequi eos vellent, pœnas maliciæ violatiq; pacti persoluerent, neue Palæstini, quos ob veterem simultatem infensos habebat, de hac profectione certiores fieri possent. est enim illorum regio Ægypto contermina. quapropter omissa via quæ in Palæstinam ducit, per desertum via difficili voluit Chananæã inuadere: obiterq; iuxta Dei mandata in montem Sina populum sacrificaturum adducere. sed vbi ad rubrum mare peruentum est, ecce Ægyptiorum multitudo circumfusa in arctum eos compellit. aderant enim septingenti currus cum equitum quinquaginta millibus, & ducenta millia scutatorum peditum. hi vias omnes obsederant, quibus effugium Hebræis patere poterat, inter rupes & mare conclusis.

Israelitæ ab Ægytiorum multitudine ad mare rubrum cingũtur. Exodi 14.

concluſis, quo loco mons præ aſpretis inuius ad littus vſque procurrit. atq; ita ne fugæ quidem ſpe relicta Hebræos mare inter & montē obſidione premebant, oppoſitis armatis quà exitus in campos aperiebatur. in hac locorum iniquitate concluſi, cum nec obſidionem præ inopia tolerare, nec exitum ad fugam inuenire poſſent, nec arma adeſſent etiamſi maximè pugnare cuperent, nihil ſupereſſe videbāt niſi vt turpi deditione ſaluti conſulerent: quo factum eſt vt Moſen incuſarent, obliti prodigiorum quibus libertatem eis Deus ſignificauerat: minimum q́ue aberat quin Propheta lapidato, contemptisq; per incredulitatem pollicitationibus, deditione in priſtinam ſeruitutem redirent. nam & lamentis mulierum ac puerorum exaſperabantur, nihil niſi perniciem expectātium, cum eſſent rupibus & mari & armatis circumcirca cincti, nec vlla ſpes effugij relinqueretur. Moſes autem efferata licet contra ſe turba nulli ſuccumbens difficultati nō ceſſabat eis proſpicere, Deo fretus, quem poſt tot libertatis præſagia probabile non erat permiſſurum vt aut delerentur, aut in poteſtatem inimicorum relaberentur. cumq; medius in concione conſtetiſſet, ſic ad eos verba fecit. Si homo aliquis res veſtras benè ac prudenter hactenus adminiſtraſſet, oportebat & in poſterum ſimilē eius curam & diligentiam expectare; nunc poſtquam Deus ipſe gubernandos vos ſuſcepit, quantæ inſaniæ fuerit eius opem non ſperare, qui per me vltrò vobis præſtitit quicquid ad veſtram ſalutem ac libertatem conferre videbatur. imò hæc ipſa difficultas & angustia magis vos ad ſperandum accendere debuerat. ipſe enim vos in arctum hunc locū concludi voluit, vt ex tanta neceſſitate præter veſtram æquè ac hoſtium opinionem ſeruaret, atq; hunc in modum declararet, non ſolum potentiam ſuam, ſed fauorem etiam quo vos perpetuò proſequitur. non enim in paruis rebus Deus propitius auxilium afferre ſoler, ſed tum potiſſimum quando ſpei ſupereſt minimū. ergo huius opem veri, qui poteſt & ex parvis magna facere, & horum potentiam debilem reddere, ne terreamini Ægyptiorū apparatu, neq; propter fugam mari & montibus impeditam animum deſpondete. poteſt enim Deus & hos in planiciem & mare in terram vertere.

Anno mundi 2454, Ante Chriſtum nat. 1510.

Iſraelitici populi ab Ægyptijs concluſi anxietas.

Moſes populum vt Deo totū ſe dedat hortatur.

Quando potiſſimū Deus auxilium afferre ſoleat.

CAP. VII.

Quomodo mare ſciſſum Hebræis Ægyptios fugientibus viam aperuit.

HÆc effatus ad mare eos Ægyptijs ſpectantibus ducebat. Habentes enim eos ſub oculis, quòd eſſent perſequendo defatigati, pugnam in ſequentem diem differre conſultius putabant vt verò ad extremum littus ventum eſt, tum Moſes ſumpta virga Deum in auxilium ſupplex inuocat, dicens: Tu Domine ſcis ipſe quòd nec viribus nec artibus humanis vllum hinc nobis patet effugium: ſupereſt vt ipſe ſalutem huic populo expedias, qui Ægypto relicta huc eſt delatus, tuam voluntatem tuamq́ue fidem ſecutus. ad te ſolum omni alia ſpe, omni conſilio deſtituti confugimus: ad tuam tantum prouidentiam reſpicimus, quæ ſola nos iratis Ægyptijs eripere poteſt. ſuccurre igitur propere, & potētiam tuam exere, & populum iam conclamatæ ſalut s ad fiduciam & ſpem

Moſis ad Deum precatio.

An. mundi 2454. Ante Christum nat. 1510.

excita. in difficultatibus constituti sumus, sed nostris non tuis. tunm est Domine hoc mare, tuus & mons qui nos claudit: & hic potest te iubente aperiri, & illud in terram verti possumus & per aerem sublimes effugere, si ita nos seruari tibi placeat. hæc precatus, mare virga percutit: quo ictu repente scissum, & retrorsum se recipiens, nudum solum Hebræis ad fugam capessendam relinquit. Moses autem videns adesse Deum, & mare de suo solo cessisse primus progreditur. hortatus Hebræos vt alacriter sequantur per viam diuinitus datam, & læti præterito periculo gratias agant ob tam incredibilem salutis rationem tam subito exortam. illis verò impigrè subsequentibus, nimirum diuina ope fretis, Ægyptij primum insanire eos putabant in manifestam perniciē ruentes. postquam verò viderunt eos longe processisse, & impune abscq; omni impedimento iter facere impetu facto persequi eos cœperunt, quasi & ipsi tutū per mare iter habituri: & præmissis equitibus à littore descendebant: iamq; in aduersum littus euaserant Hebræi, hostib. à tergo relictis, quos armis graues ipsa etiam miraculi nouitas nonnihil est remorata: sed cum incolumes illos terram tenere viderent, sibi quoque eundem euentum pollicebantur. Verum fefellit eos hæc opinio, nescientes non quorumuis talem viam esse, sed Hebræorum tātum, & fugientibus tantum ad salutem patere, non hostibus qui eos perdendi animo insectarentur. ergo cum iam vniuersus exercitus introgressus esset, refunditur iterum mare, & Ægyptios fluctibus inuoluit, ventis etiam eodem impellentibus: accesserunt & imbres de cœlo, & aspera tonitrua fulguribus simul intermicantibus: fulmina quoque deferebantur, & nihil omnino deerat eorum quæ ab irato Deo hominibus ad perniciem immitti solent: nam & nox eos caliginosa nimis ac tenebrosa comprehendit. atque ita totus ille exercitus est deletus, vt ne nuncius quidem cladis domū reuerteretur. Hebræi verò vix sui compotes erant præ gaudio ex tam inopinata salute concepto, accedente huc etiam hostium interitu, quò maior esset libertatis securitas, nemine superstite qui eos in seruitutem vindicare cuperet, & Deo ex professo illis auxilium submittente. quapropter tum sua salute, tum inimicorum supplicio læti magis quam vlli ante hac homines in hymnis & hilaritate totam noctem exegerunt: & Moses carmen laudes Dei & ob præsentem fauorem gratiarum actiones continens hexametro versu composuit. Hæc ego vt in sacris codicibus inueni, ita singillatim conscripsi. Nemo autem mirari debet tanquam incredibilia, si priscis hominibus & ad maliciam etiam tum rudibus, de salute periclitantibus via per mare patuit, siue dei voluntate, siue naturæ sponte: quandoquidem heri & nudiustertius Alexandri ductu Macedonibus Pamphylium mare cessit, & aliam viam non habentibus illac iter aperuit, cum Deus eius opera ad destruendum Persarum imperium vti decreuisset: id quod omnes testantur qui res gestas illius Regis scripto prodiderunt. Sed de his vt cuiq; libet ita sentiat. Postera verò die cum æstus & ventus arma Ægyptiorum in littus expulisset in quo tum Hebræi castra posuerant, Moses id quoque diuina prouidentia factum interpretatus, ne post hac inermes essent, collecta viritim distribuit: atque ita iam probe munitos ad Sina montem duxit, sacrificaturus ibi Deo & munera pro salute populi oblaturus, quemadmodum iussum esse iam ante dictum est.

Mare rubrū findit̃r.

Israelitæ incolumes per mare rubrū euadunt & Ægyptios inuoluit.

Exod. 15. Carmen & gratiarum actio Mosis & Israelitarum pro præsenti liberatione.

Pamphyliū mare quomodo Alexandro cesserit dum moneret in Persas.

Ægyptiorū arma ventus in Hebræorū castra expellit.

FLAVII IOSEPHI ANTIQVITATVM IVDAICARVM LIBER Tertius.

SVMMA CAPITVM LIBRI III. Antiquitatum Iudaicarum.

I. *Quomodo Moſes populum ex Aegypto in Sina montem eduxit.*

II. *De Amalecitarum & ſociorum clade, & præda quæ Iſraelitis inde obtigit.*

III. *Raguelis conſilium quod genero ſuo Moſi dedit.*

IIII. *Moſes conſcenſo Sina monte acceptas à Deo decem præceptorum tabulas ad populum reportat.*

V. *De tabernaculo per Moſem in tera deſerta facto, quod ſimilitudinem templi portatilis referebat.*

VI. *De arca in qua tabulas legis Moſes collocauit.*

VII. *De menſa & candelabro aureis, deque altaribus tabernaculi.*

VIII. *De Pontificali ac Sacerdotali ornatu.*

IX. *De Aaronis Sacerdotio, & legibus quæ ad feſta ac ſacrificia ſpectant.*

X. *Leges de ſacrificijs & purificationibus.*

XI. *Leges belli & conſuetudines.*

XII. *Seditio contra Moſen propter ægeſtatē & ſeditioſorum pœna.*

XIII. *De ſpeculatoribus, qui explorata Chananæorum regione reuerſi Iſraelitis terrorem hoſtium incuſſerunt.*

CAP. I.

Quomodo Moses populum ex Aegypto in Sina montem eduxit.

An. mundi 2454. Ante Christum nat. 1510.

RECENTEM hanc lætitiam ex insperato acceptæ salutis offuscauit nonnihil itineris molestia, quo per deserta in Sina montem ducebantur: quòd emetienda esset regio difficilis propter ciborum & aquarum extremam inopiam, & ne brutis quidem alendis, nedum hominibus, idonea. erat enim tota squalida, & nihil omninò humoris habens, vnde fructus prouenire solent. talem autem viam necessariò sunt ingressi, cum aliam non possent, deferebantq; secum aquam priusquam desertum intrarent haustam duce ita præmonente. qua absumpta puteos magno labore propter duritiem terræ fodientes aquabantur: ac ne sic quidem vel satis bonam, vel quantum sufficeret inueniebant. in hunc modum iter facientes perueniunt prima vespera in locum quendam, cui propter aquas vitiosas nomen fecerunt Mar, amarorem vocabulo significante: ibiq; lassis de via & commeatu quoq; iam absumpto inopiam sentire incipientibus, diuertere placuit. inuitabat ad manendum puteus fortè repertus, qui tametsi tantis copijs non posset sufficere, nonnihil tamen solatij propter naturam regionis præbebat. audiebant enim nihil aquæ in progressu se inuenturos. hæc ipsa quoq; amara fuit & nulli potabilis, non homini solum, sed ne iumento quidem. Moses aût videns eis animũ cecidisse, nec habens quod diceret, nõ enim erat res cum hoste quem virtute repellere posset, sed & viri & imbellis mulierum ac puerorũ multitudo ex æquo periclitabãtur, ægrè expediebat consilium populi miseriam ad proprium infortunium referẽs. ad hunc vnum enim concurrebant, mulierculæ infantibus opem implorantes, viri verò mulieribus, ne se despiceret, vtq; salutis remedium aliquod quæreret. ad preces igitur versus orat vt Deus mutata aqua ex vitiosa potabilem reddat: quo annuente hanc gratiam, arripit frustũ ligni fortè ibi iacens, & medium per longitudinem scissum in aquam mittens, docet Hebræos Deum exauditis precibus pollicitum daturũ se aquam desiderantibus, si gnauiter iussa peragerent. quibus rogantibus quid facto opus sit vt aqua mutetur, iubet robustissimum quemq; certatim puteũ exhaurire, dicens, maiore parte euacuata reliquũ potabile fore. quo facto aqua agitatione continua purior reddita, potum iam non aspernandum multitudini exhibuit. Hinc castris motis perueneruntin Ilym, agrum, vt primo aspectu è longinquo videbatur, non malum. fe-rebat enim palmas. vt verò propius est ventum, fefellit omnium expe-ctationem. palmæ enim non plures erant quàm septuaginta, eæq; non admodum proceræ propter loci ariditatem. nam nec à fontibus quidem rigabantur, qui duodecim eo loco erant, sed non ita largi vt emissis riuulis humiditatẽ terræ subministrarent. quare ad egerendam arenam versi in nullas venas incidere poterant, & si quid modicum distillaret, fossione turbatũ inutile ad potũ reddebatur. arbores quoq; non multum fructũ ferebant propter eandem aquarum inopiam. quamobrem exortum est murmur multitudinis contra ductorem, omnem miseriæ suæ

Mar amarorem significat. Exod. 15.

Moses Deũ orat vt aquã vitiosam potabilẽ reddat.

Israelitæ in Elym perueniunt, vbi contra Mosen ob commeatus penuriam murmur exoritur Exod. 16.

Israelitæ in deserto aquę penuria laborant.

suæ causam in vnũ illum conferentis. triginta enim dierum itinere cõfecto, commeatum omnem quem secum extulerant iam absumptũ desiderabant, & cùm nihil alimentorum in terra deserta inuenirent, minimum à desperatione aberãt: atq; ita præsente egestate præteritorum tam Dei quàm Mosis beneficiorum memoriam excutiente, in iram cõcitati videbãtur iamiam correptis saxis in imperatorem suum inuasuri, autorem interitus sibi clamitantes. at ille irritatã multitudinem & tam acriter in se concitatã animaduertens, fretus Deo & conscientia rei bona fide administratæ, prodit in medios vociferantes & saxa intentãtes: cumq; singularem quandã gratiam in vultu præferret, populariq; facundia cum primis polleret, exorsus est iram eorũ mitigare, obsecrans ne in præsentem necessitatẽ intenti omnium præteritorũ beneficiorum memoriã abijcerent: vtq; à difficultate tunc premẽte animum ad Dei gratiam ac dona verterẽt, quibus toties præter opinionem cumulati fuissent. nunc quoq; expectarent eum bonũ exitum procuraturum, quem verisimile sit ad probandã eorum fortitudinẽ, patientiam & gratitudinem, vtq; appareat præteritáne an præsentia plus apud eos possint, hãc rerum angustiam immisisse. cauendũ igitur ne ob intolerantiã atq; ingratitudinem diuino fauore indigni deprehendantur, qui & voluntatẽ ipsius quam secuti Ægyptum reliquissent, cõtemnant, & se ministrum eius iniquis odiis perlequantur, præsertim cùm hactenus in nullo eorũ quæ Dei iussu gerenda susceperat, deceptos se queri possint. Enumerat deinde singillatim, quomodo afflicti fuerint Ægyptij dũ eos cõtra Dei voluntatẽ detinere conarentur: quomodo idẽ flumen illis quidem cruentum & ad potũ inutile, ipsis verò dulce fuerit ac potabile. quomodo item refluo mari locũ eis & viã ad effugium cedente, ipsi quidẽ per eam euadentes salutem sint consecuti, inimicos verò interneciõe deletos inspectauerint: & quomodo in eum vsq; diẽ inermes, Deo præbente armorum quoq; copiam sibi cõparauerint: tum quoties ex ipsis interitus faucibus eos præter omnium opinionẽ incolumes Deus eripuerit, qui cùm semper sit omnipotens, ne tum quidem de ipsius prouidentia desperandum. quamobrem æquo animo ferenda omnia, cogitandumque non esse serum auxilium quantumuis differatur, quod rebus adhuc integris accipitur: & sic existimandum, non contemni à Deo sua pericula, sed fortitudinem probari ac libertatis amorem, vt videat, vtrum eius cupidine & ciborum & aquarũ inopiã sustinere valeant, an potius more pecudum dominis in suum vsum pascentibus seruire malint. Se quidẽ nõ tam sibi priuatim timere, cui cæso iniustè nihil mali accidere possit: quàm ipsorũ incolumitati, si per istã lapidationem facta & cõsilia Dei damnare videantur. His verbis furentes ad saniorẽ mentem reduxit, & iam ad facinus armatis saxa de manibus excussit. sed quoniã intelligebat non de nihilo cõcitatos, ad preces & supplicationes confugit: & cõscensa quadã specula, opem Dei rebus per inopiam afflictis deposcebat. in cuius solius manibus salus populi reposita esset: vtq; propitius veniã daret populo duris rebus exasperato, & propter hoc more humano ab officio decedenti. Deus verò curæ sibi populum fore pollicetur, & opem quam peterẽt iamiam affuturã. His impetratis Moses defendit ad multitudinẽ: illi verò animaduertentes promissionibus djuinis lætũ, & ipsi posito mœrore vultus hilares assumpserunt. tum ille stans in medio cõmonis, ait se præsenti necessitati à Deo remedium afferre: nec ita multò

Anno mũdi 2454 Ante Christũ nat. 1510.

Moses populum vt animũ ad Dei dona ac gratiã vertant hortatur.

Moses Dei beneficia populo Israelitico exhibita enumerat.

Moses opem Dei implorat.

Anno mũdi 2454. Ante Christũ nat. 1510.

In Hebræorum castra coturnices Deus immittit.

Manna Israelitas Deus cibat.

Edictũ quantum Mannæ quotidie quilibet colligeret.

Manna quid significet. Exod. 17.

Israelitæ 40. annos Manna sustẽtati.

Israelitæ in Raphidim perueniũt, vbi laborãt siti.

Moses virga petram ferit & larga profilit vnda.

pòst magna vis coturnicum, quod genus auium præ cæteris Arabicus sinus alit, superato interiacente mari lõgo volatu fessarum, qui alioquin etiam nõ est sublimis, in Hebræos defertur. illi verò cibos diuinitus oblatos certatim comprehendentes, remedium inopiæ quærebant: & Moses rursum ad supplicationes vertitur ob auxilium à Deo promissum simul atq; exhibitum: qui ad hunc modum pastis, alia mox alimenta demisit. nam interim dum Moses precabundus palmas attollit, ros de cælo delabitur: qui cũ manibus eius hærens cõcreuisset, suspicatus ille hãc quoq; alimoniam à Deo dimitti, degustat: lætusq; re cõperta, turbam ignaram & putantẽ hiberna tempestate ningere, monet opinione falli, nec vulgarẽ rorẽ de cælo descẽdere, sed alimoniã, quæ ope alia destitutos periculo famis eximeret: ac mox præguſtatum offert, vt experti crederent. illi verò ad eius exemplum nouo cibo læti fruebantur, qui suauitate ad mellis dulcedinem accedebat, aspectu verò ad aromatis similitudinem quod bdellium dicitur, magnitudine coriandri semini similis: eumq; pro se quisq; certatim colligebãt. sed mox edicto admonentur, vt ex æquo assaronis mensuram quotidie colligerent: nõ enim defore hoc cibi genus, quod eò factum est ne infirmioribus deesset, dum robustiores per auaritiam plus satis colligunt. quod si quis contempto edicto vltra præscriptum modũ collegisset, plus defatigatus nihilo plus habebat quàm cæteri. quicquid enim vltra assatonem sequẽti die supererat, inutile reddebatur, amaritudine ac vermibus corruptum: adeò diuinus & incredibilis erat hic cibus: cuius hæc natura est, vt qui hunc habet alium non desideret. Quin & nostris temporibus tota ea regio genere hoc compluitur, quemadmodum olim in Mosis gratiam Deus id alimentum demisit. hoc Hebræi Manna vocãt. nam hæc vox Man, in nostra vernacula est percontatiua, quid hoc est interrogans. atq; ita perpetuum gaudiũ ac securitatem per hunc cibum sunt adepti, quo per annos XL. deinceps sunt sustentati: tantum enim temporis in deserto hæserũt. Sed ex loco in quo hæc primum contigerunt castris motis, postquam in Raphidim perũenerunt extrema iam siti laborabatur: eo quòd & præcedentibus diebus raros fontes inuenire datum est, & tũc in regionem omnino aquis carentem inciderunt. Rursum igitur Mosi irascebantur. ille verò declinato aliquantisper turbæ furore, ad deprecandũ vertitur, rogans vt qui cibum in egestate dederat, nunc potum quoq; in extrema necessitate largiretur tantum non siti deficientibus, quandoquidẽ solus cibus in hoc rerum statu nihil proderat. Deus verò nihil cunctatus promittit Mosi daturum se fontem & aquarũ abundantiam vnde minimè sperarent: iubetq; vt virga feriens petram in conspectu sitam, inde peteret ea quæ desiderabant. velle se vt per ocium & absq; labore potum adipiscantur. His acceptis à Deo Moses reuertitur ad populum præstolantem & intentis oculis se spectantem. iam enim videbant à specula descendentem. qui postquam reuersus est, ait Deum eos ex hac etiã necessitate liberaturum, & insperato modo salutem largiturum, fluuio de petra illa prorumpente. quo audito territis, si lassitudine ac siti enectis petra esset excidenda, Moses ferit eam virga, quæ eucstigio dehiscens aquam euomuit copiosissimam simul ac limpidissimam. illi verò inopinato spectaculo attoniti, vel aspectu ipso recreabantur: moxq; magna cum voluptate bibebant, quòd esset dulcis & qualem diuinitus datam esse conueniebat. quapropter & Mosen plurimi faciebant, quem Deo tam

tam carum viderent, & Deo pro accepto beneficio quas poterant per sacrificia gratias referebant. Testantur autem sacræ literæ in templo dedicatæ, quòd Deus Mosi prædixerit petram ex se aquam profluentem esse edituram. *An. mundi 2454. Ante Christ. nat. 1510.*

CAP. II.

De Amalecitarum & sociorum clade, & præda quæ Israelitæ inde obtigit.

HEbræorum aût fama longè lateq; diuulgata, rumoribusq; de his per omnes gentes circumquaq; sparsis; non mediocris metus accolas eius regionis occupauit: & missis vltro citroq; legationibus adhortabantur se inuicem, vt aut arcerent, aut delerent etiam, si modo possent, aduentantem multitudinem. præcipui vero huius expeditionis instigatores erant qui Gobolitidem regionem & vrbem Petram incolunt, vocanturq; Amalecitæ, inter eas gentes pugnacissimi. Horum Reges & se inuicem & finitimos ad Hebraicum bellum concitabant, externũ exercitum Ægyptiorũ fugitiuos perniciem sibi struere dictitantes: quos non oportere contemni, sed priusquàm vires eorum augeantur vberem aliquam regionem adeptæ, & fiducia ex ipsorum cessatione cõcepta priores bellum aggrediantur, tutò posse opprimi. consultiusq; esse in deserto eorum conatus vlcisci, quàm expectare dum vrbibus bonis ac opulentis potiantur. Hoc enim esse prudentium, initiis aduersariorum potentiæ quàm primum obstare, nec expectare dum quotidianis successibus in maius augeatur, & potius curare ne in discrimen veniant, quàm vt periculo eximantur. Post huiusmodi legationes decretum est cõmuni consilio, vt Hebræos adorti prælio repellere conẽtur. Nihil tum minus expectabat Moses quàm motum aliquem indigenarum: ergo cùm videret trepidare ac tumultuari populum, cui de improuiso & imparato cum instructissimo hoste cõfligendum erat: hortatur vt Dei sententia freti, cuius auspiciis libertatem seruituti prætulissent, nihil aliud quàm victoriam cogitarẽt: neue reputarent quòd armis, pecuniis, commeatu & aliis huiusmodi præsidiis sint inferiores, sed cùm Deum pro se contra hostes stantem habeant, tales animos conciperent ac si humanis etiam opibus essent longe superiores. nec ignorare illos quantus sit adiutor, toties in grauioribus malis expertos. hunc & hostibus esse infensum, & Hebræis propitium: eumq; tauorem satis declaratum dum famẽ ac sitim prodigiosè ab eis depellit, dum mari & monte inclusis insperatum effugium expedit. ad hæc tanto magis ad victoriam aspirandum, quòd post hanc nihil sint desideraturi eorum quæ ad humaniorem victum pertinere videntur. Talibus dictis animato populo, conuocatisq; tribunis & optimatibus, vniuersos & singulos hortatur, iuniores quidem vt grandiorum dicto audiant, hos vero vt omnes imperatoris sui nutus obseruent. at illi periculum contemnentes & conflictus cupidi, sperabant hanc pugnam miseriæ finem allaturam, & vltrò Mosen rogabant vt se confestim in hostem duceret, neue intempestiua cunctatione alacritatem militum hebetaret. tum ille selectis è reliqua multitudine ad pugnam idoneis Iesum præficit Naueci filium è tribu Ephræmitide, viriũm manu ac consilio iuxtà promptum, & pietate insignem, & à Mose præceptore hac parte nõ degenerantem. aliquot etiam cohortes ita disponit

Hedio & Ruffinus Cap. 2. Exod. 17.

Amalecitæ mouent in Israelitas.

Moses populum, vt nihil aliud quàm victoriã cogitarẽt, hortatur.

Amalecitas fundunt fugantque Israelitæ.

An. mundi. 2454. Ante Chri. na. 1510.

disponit ne ab aquatione intercludi possit, plures etiã ad præsidium castrorum & imbellis multitudinis relinquit. Per noctẽ deinde ad prælium se expediunt, & armis simul ac corporibus curatis, intenti signũ classico per Mosen dari expectant: qui & ipse pernox cum Iesu consultabat, eumq; de instruendis ordinibus admonebat. appetente verò iam die, hortatur ducem vt spei de se conceptæ respondere studeat, & re feliciter gesta existimationẽ sibi apud milites cõparare. similiter Hebræorũ optimum quenq; priuatim, ac mox omnes armatos verbis ad fortitudinem accendit: atq; ita instructos & animatos Iesu & Deo cõmittit, ipse montem ascẽdit. iamq; ad manus ventum erat, pugnabaturq; strenuè, nec adhortationes mutuæ deerant: & quandiu Moses erectas manus tendebat, Amalecitæ deteriore cõditione præliabantur. Moses verò extensione manuum lassatus, cùm obseruasset quotiescunq; manus demitteret, toties suos non ferentes hostis impressionem cedere, iubet fratrem Aaronem, & sororis Mariames maritũ Vronem, vtrinq; astantes manus sibi indesinenter sustinere, neq; permittere vt per lassitudinem deferrentur. quo facto egregiè viceruntHebræi, fuissentq; internecione deleti Amalecitæ, nisi interueniente nocte fuga & latebris quidam eorum salutem sibi quæsissent qua victoria non alia vel magnificentior vel magis opportuna maioribus nostris contigit. nam & occurrentẽ exercitum fuderunt ac fugauerunt; & omnibus circumquaq; degentibus magnum terrorẽ incusserunt, & laboris præmium prædã opimam reportauerunt. namq; castris etiam hostilibus expugnatis publicè & priuatim sunt ditati, qui ad eam diem vix quotidianum victum sibi parare poterãt. nec in præsens tantũ ea victoria profuit, sed in futurum etiam. nõ solum enim corpora aduersariorum, sed animi quoq; eo prælio sunt fracti: & omnibus circumquaq; gentib⁹ ex illo tẽpore facti sunt formidolosi. ipsis verò opulentiæ non mediocris accessio est facta. multum enim auri & argenti in castris fuit repertum, multa æramenta vel escaria vel coquinaria, magnus etiam pecuniæ signatæ numerus: ad hæc textilia & armorum ornatus, aliaq; suppellex castrensis, & varia præda iumentorum & impedimentorum quæ exercitum sequi solent. quin & audaciores multrò succesſus hic Hebræos reddidit, & fortitudinis ac industriæ magis studiosos, nihil non sibi pollicentes si virtutẽ strenuè colerent. Et hoc quidẽ prælium talem exitum est sortitum. Sequenti verò die Moses cæsorum cadauera spoliauit, arma quæ fugientes abiecerant collegit, & illis, quorum opera insignior fuerat, præmia distribuit, Iesumq; ducem pro concione collaudauit, milite per acclamationes laudem viri cõprobante. adeoq; incruenta fuit hęc victoria vt ne vnus quidem ex Hebræis desideraretur, cum hostil um cadauerum numerus præ multitudine incompertus manserit. Mactatis deinde pro gratiarum actione victimis, aram DEO VICTORI posuit: prædixitq; internecione delendos Amalecitas, vt ne vnus quidẽ eius generis relinquatur, quòd Hebræos vltro armis aggressi essent, idq; in deserto & inopia laborantes. postremò ducẽ exercitus victoriali epulo excepit. hoc fuit primum prælium post exitum de Ægypto, quo hostem lacentem fortiter reiectum magna clade affecerunt: post quod per dies aliquot festis epiniciis celebratis, & quiete viribus reparatis, instructo agmine iter continuabant, iam enim creuerat armatorum numerus. & ad hunc modum paulatim procedentes, tertio mense post quàm ex Ægypto mouerant, ad mon-

Iosua Israelitarũ Dux designatur.

Israelitæ prædã opimam ab Amalecitis reportant.

Spoliorũ & præmiorum distributio.

Amalecitas internecione delẽdos prædicit.

Israelitæ ad montẽ Sina perueniunt.

ad montem Sina peruenerunt, in quo Moses visionem ardentis rubi viderat, vt iam ante commemorauimus. *An. mundi 2454. Ante Chri. nat. 1510.*

CAP. III.

Raguelis consilium quod genero suo Mosi dedit.

Hedio & Ruffinus Cap. 3. Exod. 18.

CVm autem rei feliciter gestæ fama ad Raguelem quoque peruenisset, gratulabundus occurrit Mosen & Sepphoram & eorum liberos salutaturus. Is lætus soceri aduentu sacrificium instaurat, & populo epulum præbet prope rubum, qui flagrationem illæsus euaserat. dum verò multitudo per suas quisque cognationes epulatur, Aaron cum suis assumpto & Raguele laudes diuinas concinebant, autorem salutis ac libertatis celebrantes: ducem quoq; suum fastis carminibus prosequebantur, cuius virtute omnia sibi ex sententia successissent. Raguel quoque priuatim multa in populi laudem, multa in Mosis eius seruatoris cecinit, cuius auspicijs tot viri boni ac fortes regerentur. Sequenti autem die Raguel videns Mosen multitudine negociorum obrui (finiebat enim lites quorum opus erat, omnibus ad ipsum deferentibus, & alio arbitro ius suum tenere se posse non existimantibus, & his etiam qui causam sub tali iudice perdebant æquo animo sententiam ferentibus) tunc quidem siluit, neminem volens impedire quò minus iustitia viri frueretur. vbi verò tandem à negociorum tumultu absolutum vidit, seductum seorsum quid facto opus esset docuit: consuluitq; vt minores causas alijs cognoscendas cederet, ipse verò tantum Reipublicæ negocia tractaret. non deesse enim Hebræis & alios dijudicandis litibus idoneos: curam verò tot millium salutis sustinere posse neminem, nisi Moũ similem. itaq; cùm non ignores, inquit, tuas dotes, quæ toties populo periclitanti fuerunt vsui, tibi ipse parcens, permitte alijs vt ipsi inter se lites ex iure dirimant: tu verò diuino tantum cultui deditus esto, quò facilius populum è præsenti necessitate eximas. Quin & illud pro virili consulueri, vt lustratis ac recensitis copijs eas in dena millia distribuas singulis huiusmodi legionibus suos duces præficiendo: easque rursum in cohortes millenarias, quingenarias, centenarias & quinquagenarias partiaris: itéq; in manipulos triginta & viginti & decẽ commilitonum: tum deinde ita distinctis præfectos imponas, singulis appellatione à numero subditorum militũ indita. Iudices aũt viros virtute ac iustitia præstantes populi suffragijs creabis, qui de controuersijs eorum decernant, & si forte quid grauius inciderit, eius cognitionem ad te relegent. atq; hoc pacto neq; Hebræorum quisquam suo iure fraudabitur, & tu sine interpellatione Deum colens fauorem eius propẽsiorem exercitui conciliabis.

Hedio & Ruffinus Cap. 4.

Raguel siue Iethro Mosis socer ex Israelitis iudices deligẽdos cõsulit.

Hedio & Ruffinus Cap. 5.

Hoc Raguelis consilium Moses libenter admisit, fecitq; quicquid ille monuerat, non sibi hoc commentum vsurpans, neq; authorem eius celans, sed pro concione populo indicans cuius hoc inuentum fuerit. Quin & in libris suis Ragueli adscribit inuentionẽ ordinum militariũ ac iudiciorum, malens dignos sua laude non fraudare, quàm sibi alienũ decus vsurpare, vt hinc quoq; virtutem ipsius conijcere liceat: de qua suis locis sæpè nobis dicendũ erit. Interea dum his locis populus hæret,

Moses soceri consilium admittit.

An. mundi 2454. Ante Chri. nat. 1510. Moses pro concione ait se ire in montem Sina collocuturum cum Deo, & aliquid vtile eis inde reportaturum: iubetq; vt ipsi interim in propin. quo castra metentur, viciniores Deo futuri.

CAP. IIII.

Moses conscenso Sina monte acceptas à Deo decem præceptorum tabulas ad populum reportat.

Hedio & Ruffinus Cap. 6.

Moses Sina montem ascendit.

HIs dictis ascendit Sina montem omnium regionis eius celsissimum, & ob nimiam altitudinem cautelque præruptas non ascensus tantum hominum, sed aspectus quoq; ipsos defatigantem, vt non immeritò propter numen incolens religiosus haberetur. Hebræi verò iuxta mandatum prophetæ motis castris radices montis occupant, suspensi animis quidnam boni ita vt promiserat, esset à Deo reportaturus: atque interim dum ductorem suum expectant, festos dies agebant, castitatem seruantes tum in cæteris, tum abstinendo à congressu mulierum p triduum, sicut iussi fuerant, & assiduis precibus Deum solicitantes, vt propitius Mosem excipiens, donum sibi per eum aliquod mitteret. quod ad vitam bene ac feliciter degendum conducibile foret. interim & victu sumptuosiore vtebantur, & ornatu splendidiore vnà cum vxoribus ac liberis excolebantur. atq; in hunc modum duobus diebus inter epulas exactis, appetente iam tertia nubes primum præter solitum supra tota castra Hebræorum sublimis pependit, tentoria quàm latè patebant cõtegens, reliquum cœlum circumquaq; clara serenitate obtinente: procellæ deinde cum imbre vehementi ruebant, & fulgura simul crebro micantia terrebãt, fulminaq; elisa significabant Mosen ex sententia cũ Deo propitio conueniisse. Hæc lecturi vt cuiq; placuerit accipiant, mihi certè fas nõ fuit discedere ab illis quę in sacra historia conscripta habẽtur. Cæterũ Hebræi visa insolita tẽpestate, eiusq; horrendo strepitu aures feriente supra modũ turbabantur. nam & rei nouitas terrebat, & rumor vulgatus de monte, quod crebro Deus eum inuiseret. quamobrem continebant se intra tabernacula mœsti, putantes actum de salute Mosi, & illo per iram Dei sublato, se quoq; simile exitium manere. In tali rerum statu ecce tibi Moses exultans lætitia, vultuq; ipso animum gaudio gestientem præferens. quo conspecto repentè metus omnis abijt, inq; locũ eius spes magni alicuius boni successit: nam & aër ad eius aduentũ pristinam serenitatẽ recepit. Mox igitur concionem aduocat auditurã quæ mandata à Deo referat. quã vbi conueniisse animaduertit, è superiore loco, vt ab vniuersis exaudiretur, in hunc modum est affatus:

Horrenda fulmina in mõte Sina.

Mosis ad Israelitas oratio.

Viri Hebræi, Deus optimus maximus, quẽadmodum nunquã antea vota nostra est aspernatus, ita hoc quoq; tempore legatũ vestrum benignissimè excepit, & iam in castra vestra præsens ac propitius adest, præscripturus vobis viuendi rationem, qua nulla beatior ne cogitari quidem potest. quare per ipsum perque eius magnifica opera vos obsecro, ne contemnatis quæ vobis dicturus sum; meam mediocritatem intuentes, quodque humanam linguam audituri estis: sed expendentes mandatorum bonitatem ac vtilitatem, agnoscite eius maiestatem, qui vt vestra

stra commoda prouehat, me internuncio ad vos vti non est dedignatus. Non enim Moses Amaramæ & Iochabelis filius, sed is qui pro vestra salute Nilum sanguineis fluentis labi fecit, & Ægyptiorum contumaciã tam varijs calamitatibus fregit, qui per mare viam vobis muniuit, qui omnium egenis cibos cœlitus excogitauit, qui potum desiderantibus è petra scatere iussit, à quo Adamus terræ ac maris vsum fructum accepit, per quem Noe diluuium effugit, per quem Abrahamus nostri generis autor ex errone posse ior Chananææ terræ est factus, per quem Isacus confectis senio parentibus est natus, per quem Iacobus XII. honestissimis filijs est ornatus, per quem Iosephus in Ægyptiorum præsidem euasit: is inquam vobis hæc præcepta largitur, ego nihil aliud sum quàm tanti numinis interpres. ea vobis sacrosancta erunt, & coniugibus ac liberis antiquiora. illis enim parendo beatam vitam agetis, fruentes terra fertili, mari tranquillo, progenie iuxta naturæ leges felici, eritisq; hostibus vestris semper formidolosi. ego enim cum Deo coràm colloquutus, immortalem eius vocem audiui: adeo illi cordi estis vos & generis vestri incolumitas. His dictis adducit populum cum liberis & coniugibus vt Deum loquentẽ eis audiant, & quid agendum docẽtem, ne dicta minus auctoritatis haberent, si per humanã linguam in animos eorum illaberentur. itaq; omnes audiebant vocem è sublimi descendentem, vt nemo non intelligeret. Præcepta autem quæ Moses duabus tabulis inscripta reliquit, non est fas totidem verbis eunlgare, sententias tantũ eorum indicabimus. Docet enim nos

Primum præceptum, Deum esse vnum, & hunc solum colendum.
Secundum, Nullius animalis simulacrum adorandum.
Tertium, Non temerè iurandum.
Quartum, Septimi diei ferias nullo opere profanandas.
Quintum, Parentes honorandos.
Sextum, A cæde abstinendum.
Septimum, Non adulterandum.
Octauum, Non committendum furtum.
Nonum, Non deponendum falsum testimonium.
Decimum, Nihil alienum concupiscendum.

Hæc vbi multitudo læta ex ipso Deo sicut Moses prædixerat audiuit, dimissa est concio. Sequentibus autem diebus sæpius ad ducis tentorium ventitantes postulabant vt etiam leges eis à Deo deportaret. ille & in hoc eis gratificatus leges tulit, & quid quoue modo agendum esset per idem tempus præscripsit, sicut suo loco dicetur. sed maiorẽ legum partem in aliud tempus differo, priuatim de his commentaturus. Eodẽ ferè tempore Moses rursum in Sina montem ascendit, præmonito ante populo: nam & spectare eos ascensionem suam voluit. cumq; diutius moraretur, per XL. enim dies abfuit, cœperunt solliciti esse, ne quid grauius illi accidisset. neq; in tot ærumnis aliud quicquam eos sic contristauit, vt interitus Mosis opinio. variabant enim rumores, dũ alij deuoratum à bestijs iactant, maximè qui minus eum amabant: alij raptum à Deo videri malunt. qui verò prudentiores erant, inter vtranq; sentẽtiam ancipites, quòd alterum ab humanis casibus non alienum, alterum viri illius virtuti cõuenientius videbãt, ipsius sortem satis æquo animo ferebant: suam aũt vicẽ dolebãt, quod tali præside ac patrono essent orbati, qualem

An. mundi 2454. Ante Christ. nat. 1510.

Populus Israeliticus Deum de monte Sinai loquentem audit.

Decem præcepta. Exod. 20. Deuter. 5.

Exod. 21.

Exod. 24.

Per 40. dies & 40. noctes in monte Sinai Moses moratur.

An. mun. 2454. Ante Chri. nat. 1510.

qualem alium inueniri credebant impoſſibile: & neq; ſolicitudo ſperare eos ſinebat, neque ſpe adempta non dolere poterant. ac ne caſtra mouere quidem audebant, reditum expectare iuſſi. tandem XL. diebus totidemque noctibus elapſis reuertitur, nullo interim humano alimento deguſtato: aduentuque ſuo tota caſtra ingenti gaudio replent, diuinam prouidentiam illis adeſſe ſignificans, & rationem benè ac beatè viuendi ſe per eos dies didiciſſe. poſtulareq; Deum vt tabernaculum ei faciant, quo deſcenderet quoties placeret, quod etiam migrantes ſecũ circumferre poſſent, vt non ſit opus amplius in Siua aſcendere, ſed interuiſitans crebro & tantum non cohabitans præſto ſit votis eorum ac deprecationibus. menſuram quoque & formam tabernaculi ſibi pmonſtratam, nihilq; ſupereſſe, niſi vt ad eius fabricam quam primum ſe accingerent. His dictis, profert duas tabulas continentes decem præcepta inſcripta, in ſingulis quina. erat autem Dei manus ea ſcriptura. Illi verò præſentia ſermoneq; Moſis læti pro ſe quiſque certatim ad ſtructuram tabernaculi conferebant, aurum, argentum, cuprum, materiem ligneã elegantem & contra cariem firmam, pilos caprarum, & ouiũ pelles partim hyacinthina, partim punicea tinctura, quaſdam etiam candidas colore, & alias purpuræ flore infectas, ad hæc lanas eiſdem coloribus tinctas, & linum byſſinum. lapillos quoq; pretioſos, qui ad ornatum auro includi ſolent, atq; inſuper vim magnam odoramentorum. nam huiuſmodi erat mater. a tabernaculi, quod nihil ab ambulatorio templo & portatili differebat. ergo poſteaquam iſtæ ſpecies ambitioſæ ſunt collatæ, viritim contribuentibus, nonnullis etiam plura quàm pro domeſticis facultatibus, architectos operi Propheta præficit ex mandato Dei, ſed tales vt non alij deligendi fuerint, etiamſi populi ſuffragijs res commiſſa fuiſſet. Eorum nomina etiam nunc in ſacris codicibus extant: Beſeleel ex tribu Iudæ, Vronis filius & Mariammes, quæ erat ducis ſoror: & Eliabus Iſamachi, tribus Danidis. Plebs autem tanta alacritate operam & impenſam offerebat, vt edicto coercendi fuerint, & præconis voce admonendi non eſſe opus pluribus ita enim fabricatoribus eſt viſum. atq; ita ſtructurã tabernaculi aggrediuntur. Moſe & menſuram & magnitudinem deſignante, ſicut in monte ex Dei colloquio didicerat, tum quantũ inſtrumentum capere deberet ad vſum ſacrificiorũ & ſacrorum miniſterium, ritè ac ordinatè præſcribente. nec minor fuit largitio mulierum circa veſtes ſacerdotales, & extera quę vel ad tabernaculi ornamentum, vel ad diuinum cultum attinere videbantur.

Quadraginta dies & noctes Moſes ieiunat. Exod. 24.

Duæ tabulæ Moſis. Exod. 35.

Iſraelitæ læti certatim ad ſtructurã tabernaculi conferunt.

Exod. 36. Beſeleel & Eliab Architecti tabernaculi.

Edictoplebs coercenda, ne quicquã amplius ad tabernaculi ſtructurã offerant.

CAP. V.

De tabernaculo per Moſen in terra deſerta facto, quod ſimilitudinem templi portatilis referebat.

Exod. 36. Hedio & Ruffinus Cap. 7.

OMnibus autem paratis, & vaſis aureis & æramẽtis ac textilibus, Moſes indicto feſto & ſacrificio pro cuiuſque opibus, tabernaculum erigit hoc modo. Atrium primo dimenſus latitudine L. cubitorum, longitudine C vallos æreos ſtatuit altos quinque cubita per longiora latera vicenos, & in poſtico latere X. In vnoquoque inerant annuli, & capitella argentea, baſes verò auratæ mucronatæ, imæ haſtæ ſimiles, ex ære factæ & in terram defixæ. annulis innectebantur funes, qui ab

Moſes in deſerto tabernaculum erigit.

Atrium tabernaculi primum.

ab altero capite clauis æreis cubitalibus humi confixi singulos vallos firmabant, & contra ventorum vim tabernaculum muniebant. Linteum deinde byssinum molliſſimum circumtendebatur à capitellis ad baſes dependens, totumq; eum locum ſepiens, vt nihil à pariete differre videretur. atq; hoc modo ſe habebant ſepti tria latera. quartum verò latus. Item cubitorum totius operis erat frons, cuius ianua viginti cubita patebat, vtrinq; habens geminatos vallos inſtar poſtium. ex argento hi quoq; conſtabant præter baſes, quæ erant æneæ. ab vtroq; autem latere ſtabant tres valli benè firmati. erant autem & illi linteo è byſſo contexto circumducti. ad ianuam verò pendebat velum viginti cubita longum, & quinq; altum, ex purpura byſſoq; & hyacintho contextum, varie picturatum exceptis animantium formis. intra ianuas autem erat aſperſorium æneum, baſi ex eadem materia ſuperpoſitum, vnde ſacerdotes manus abluerent, & pedes perfunderent. Hunc in modum ſeptũ atrij ſe habuit. Tabernaculum autem ſtatuit in eius medio verſum ad orientem, vt ſol ſurgens radios in illud mitteret: eratq; longum cubitá triginta, & latum duodecim. alter parietum erat auſtralis, alter ad ſeptẽ triones obuerſus. tergum ad occidentem ſpectabat, attollebatq; tantum, quantum in latitudinem patebat. Erantq; tabulæ lignea vicenæ ex vtroq; latere quãdrangulæ, craſſitudine quatuor digitorum, latitudine vnius & dimidij cubiti, intus & extra laminis aureis contectæ: & ſingulis tabulis inerant cardines bini immiſſi per duas baſes quæ erant argenteæ, & in ſuis foraminibus tabularum cardines ſuſcipiebant. Parietis verò occidentalis tabulæ ſex erant, intus & extra deauratæ, inter ſe omnes ita compaginatæ, vt vnus paries eſſe videretur. Ex lateribus autem tabulæ erant vicenæ, quarum latitudo habebat menſuram vnius & dimidij cubiti, craſſitudo tertiam partem palmæ, & ita triginta cubitaã implebant. poſterioris verò parietis nouem cubitos ſex tabulæ faciebant quibus coniunctæ ſunt aliæ duæ tabulæ, ex medio cubito ſectæ, quas angulares poſuerunt ad inſtar maiorum tabularum. Singulæ verò tabulæ annulos habebant aureos, per exteriores frontes eminentes, veluti quibuſdam radicibus confixos per ordinem, ad inuicem per circuitum reſpicientes: & per eos deaurati vectes immiſſi, ſinguli cubitorum quinq;, tabulas coniungebant: intrabatq; caput veſtis vnicuiuſq; in alio capite, in modum pyxidis: & poſt tergum parietum in longitudine poſitorum, vnus erat ordo, per tabulas omnes vadens, quo per vncinos vtriuſq; parietis latera continebantur, incaſtrationibus factis & immiſſis ad inuicem. atq; ita cautum eſt tabernaculo contra ventorum vim aliosve impetus, vt ſecurum & immobile conſiſteret. Intus autem diuiſa in tres partes longitudine, poſt decem cubita intima, ſtatutæ ſunt columnæ quatuor eodem opere & ex eadem materia factæ, ſimilibus baſibus impoſitæ, paribus interuallis per tranſuerſum diſſitæ: vltra has fuit adytum, reliquum verò tabernaculi ſacerdotibus patebat. atq; hæc tabernaculi trifariam diuiſio, vniuerſitatis naturam referebat. nam tertia pars quæ intra quatuor columnas continebatur, ſacerdotibus inacceſſa cælum Dei quodammodo repræſentabat: viginti verò cubitorũ ſpatium, tanquam mare & terra hominibus inacceſſibilis, ſolis ſacerdotibus concedebatur. à fronte verò quà aditus patebat, columnas ſtatuerunt quinq; æreis baſibus innixas. poſt hæc vela ſunt per tabernaculum expanſa, è byſſo contexta, & purpureo, hyacinthino, puniceo, coloribus

An. mundi 2455. *Ante Chriſtum nat.* 1509.

Tabernaculum.

Sanctuarij.

Tabernaculi diuiſionis ſignificatio.

An. mundi 2455. Ante Christum nat. 1509.

Exodi 26. Templum sanctum Sanctũ sanctorum.

ribus distincta. horum primum cubita decem quaquauersum patebat quod per columnas est distentum, quæ adytum à reliquo spatio disparabant, & à conspectu hominum excludebant. totumq; hoc fanum vocabatur sanctum, adytum verò vltra IIII. columnas situ dicebatur sanctumsanctorum. fuitq; hoc linteum omnis generis floribus quæ terra fert alijsq; ornamentis picturatũ, exceptis tantum animantiũ figuris. alterũ antè velum magnitudine, colore, textura priori par, circa ingressum sitas quinq; columnas tegebat: quod à summo ad dimidiũ columnarum pendens ibi anulis sustinebatur, & accessum sacerdotibus subintrantibus præbebat. huic penè contiguum erat aliud velum magnitudine par sed & e lino contextum, anulis à funiculo per transuersum pendens: quod aliquando adducebatur, aliquando festis præcipuè diebus reductum populi prospectũ admittebat. reliquis diebus, & maximè parum serenis obiectu suo picturatum illud velum à tempestatibus protegebat. vnde mos mansit etiam post templum exædificatum, vt velum huic simile in aditu prætenderetur. erant præterea decem aulea quaternorum cubitorum latitudinis, longitudinis vicenumoctonûm cum vncinis aureis qui contiguorum anulis ita inserebantur, vt coaptata vnum viderentur: quæ extensa fanum supernè obtegebant, & parietes à lateribus & à tergo, minus vno pede ad terram pertingentia. erant & alia peripetasmata vndecim æquè lata, sed longiora, videlicet triginta cubitorum singula, è pilis eadem subtilitate qua illa è lana contexta: quæ tegmine tuo vsq; terram fusa instar thalami exhibebant. vno à fronte prominente, quod in hunc vsum supra denarium numerum erat adnexum. hæc rursus ab alijs è pellibus consutis contra æstus ac pluuiarum iniuriam protegebantur. quapropter è longinquo spectantibus res erat miraculo dignissima: colores enim tabernaculi non aliter micabant, quàm si cælum quis contueretur. cæterùm cilicia & pellicea vela ita pendebant, sicut illud circa fani introitum, ad arcendas tempestates obiecta.

CAP. VI.

De arca in qua tabulæ legũ Moses collocauit.

Exodi 37. Hedio & Ruffinus Cap. 8. De arca sacra Deo.

TAbernaculo autem hunc in modum constituto, etiam aream Deo sacram inferunt, è materie natura valida & ab omni carie inuiolabili. hæc vernacula nostra lingua dicitur Heoron, figura tali. longitudo eius erat quinq; palmorum: latitudo verò & latitudo trinûm palmorũ: eratq; intus & extra tota laminis aureis incrustata: & habebat tegmen aureis cardinibus coaptatum, nulla ex parte prominens, ex vtroq; autem longiore latere inerant anuli aurei duo, totum lignum penetrantes, & per eos vectes aurati vtrinq; traiecti, vt quoties opus esset quocunq; transportari posset. neq; enim à iumentis vehebatur, sed sacerdotum humeris transferebatur. operculo autem eius impositæ erant effigies duæ, quas Hebræi Cherubeis appellant, ea sunt animantia volucria, noua specie nec vnquam cuiquam hominum visa: quæ Moses in Dei solio viderat figurata. in hanc arcam reposuit tabulas decem præcepta continentes, in vtraq; quina, & in singulis paginis duo cum dimidio: ipsamq; arcam intra adytum recondidit.

Cherubin.

Legis tabulæ in arca.

De mensa

CAP. VII.

An. mundi 2455. Ante Christum nat. 1509.

De mensa & candelabro aureis, deq; altaribus tabernaculi.

IN fano autem mensam collocauit Delphicis non absimilem, longitudine duûm cubitorum, latitudine vnius, altitudine palmorum trium. eam sustinebant pedes dimidia sui parte inferiore per omnia pedibus similes, quales lectis Dorienses addere solent: sed supernè quadrangulares erant. habebatq; circumquaq; labrum quatuor digitis tàm infernè quàm supernè prominens. & per singulos pedes inerant anuli ferè circa summum pedem: adhibebanturq; vtrinq; duo ceu manubria è ligno firmissimo deaurata, quæ non per circulum vtrunq; vt vectes traijciebantur, sed fibulato morsu mensæ labrum supernè, infernè pedis anulũ comprehendendo, facultatem transferendi quocunq; opus esset præbebant. hæc solebat deponi in fano versus septentrionalem parietem non longè ab adyto. & in ea disponebantur duodecim panes non fermentati, seni è regione sibi duobus ordinibus oppositi, mundissimi concecti è farina duorum assaronum, quæ mensura Hebræorũ septem cotylas Atticas continet. super panes autem ponebantur duæ phialæ aureæ thure plenæ. post septem verò dies alij panes inferebãtur, festo quod nos vocamus sabbatum: cuius ritus caula aliàs est à nobis indicanda. Ex aduerso mensæ propius meridianum parietem situm erat candelabrũ ex auro fusili sed non solido, pondo minarũ centũ. hoc pondus Hebræi cinchares, Græci talentum sua lingua nominant: eratq; distinctum globulis, lilijs, malis punicis, craterculis ab vna basi in altum assurgentibus, in septem ramos diffisis iuxta numerum solis & reliquorum planetarum. exibat autem in septem capita ordine inter sese respondentia: quibus imponebantur septem lucernæ secundum totidem planetarum numerum: respiciuntq; ad orientem & meridiem, candelabro obliquè posito. inter hoc & mensam vt dixi sita erat arula suffumigatoria, & ipsa è ligno imputribili, sed solida lamina circumquaq; contecta, cubitali in quadrum latitudine, altitudine verò dupla, super qua stabat foculus corona aurea circumquaq; cinctus: cui anuli inerãt cum suis vectibus, quo per viam à sacerdotibus deportari posset. Sed & pro foribus tabernaculi erat ara alia hæc quoque lignea, laminis æreis intecta, in quadrum quinq; cubita patens, altitudine trium cubitorum, inaurata, cratem pro foculo superpositam habens. excipiebat enim terra quicquid ignitum supernè decidebat, quòd basis nulla subesset. ad aram verò præsto erant infundibula & phialæ, thuribulaq; & crateres cum instrumento alio rei diuinæ peragendæ accommodo, nihil non ex auro purissimo.

Hedio & Ruffinus Cap 9. Mensa.

Hedio & Ruffinus Cap. 10. Candelabrũ aureum.

Ara suffumigatoria.

Exodi 38.

CAP. VIII.

Hedio & Ruffinus Cap. 11. Exodi 39.

De Pontificali ac Sacerdotali ornatu.

ET tabernaculum quidem cum paratu suo sic se habebat. nunc restat dicendum de vestitu tam reliquorum sacerdotum quos illi chanees vocant,

Vestitus sacerdotum.

An. mundi 2455. Ante Christum nat. 1509.

vocant, quàm pontificis, quem anarabachem nominant, ſic ſummum ſacerdotem ſignificantes: ac primùm de vulgo ſacerdotum. Sacerdos ſacris operaturus purus inxta legem & caſtus accedens ante omnia manachaſen quem vocant induitur: quaſi dicas conſtrictorium eſt autem ſubligar circa verenda, conſutum e byſſo retorto: in quod pedibus inſertis ſubducunt velut dimidiatas bracas, atq; ita circum ilia conſtringunt. ſuper hoc induit lineam interulam byſſinam è duplicata tela cõfectam, chetomene noſtris vocatur, ſignificatq; ea vox lineam linum enim vocamus chethon. id indumentum eſt tunica talaris coarctata, habens manicas circa brachia & ipſas ſtrictas, quæ accingitur circa pectus paulo axillis inferius zona lata digitos quatuor intus inani, ita contexta vt ſerpentes exuuium videri poſſit. floribus etiam picturatur puniceis, purpureis, hyacinthinis & byſſinis: ſtamen verò è ſola byſſo conſtat: quæ ſemel atq; iterum circa pectus reuoluta ad talos vſque defluit, tantiſper dum ſacerdotes à ſacris feriantur: idq; ad ornatum conferre videtur. cùm verò ſacris eſt miniſtrandum, ne ventilata ſit impedimento ſuper humerum læuum reijcitur. hanc zonam Moſes nominauit abaneth, nos vocabulo à Babylonijs mutuato eamdem dicimus. ſic enim illi nominant. ſed tunica nuſquam ſinuatur, habetq; circa collum amplam aperturam, cuius oræ vncinis à pectore & à tergo committuntur: maſſabazanem vocant. ſuper caput autem geſtat pileum non faſtigiatum, neque totum caput comprehendentem, ſed paulò plus quàm medium. hic vocatur maſnaemphthes eſt autem tali paratu, vt videatur vitta linea ſæpè in orbem replicata & conſuta, quam ſupernè alia tela integit vſq; ad frontem deſcendens & per ſuperficiem verticis futurarum deformitatem occultans. hic adaptatur accuratè, ne inter ſacrificandum delabatur. Et ſacerdotum quidem ornatus in genere eſt talis. Pontifex verò vtitur quidem etiam hoc, nihil eorum quæ enumerauimus omittens, ſed ſuperinduitur hyacinthinam tunicam talarem, quam noſtrates methir nominant: aſtringitq; eam zona coloribus ſupra dictæ ſimili, niſi quòd auro intertexta. cæterùm ima veſtis ornabatur limbo effigie malorum punicorum diſtincto, à quo tintinabula aurea ſic dependebant, vt medium eſſet quodque malum punicum inter duo tintinabula ſitum, & tintinabulum inter duo mala punica, hæc tunica non conſtat è duobus ſegmentis, vt futuras habeat in humeris ac lateribus: ſed vnica tela in longum contexta aperturam in ſummo habet non tranſuerſam, ſed in longum deſcendentem à tergo & ante vſq; ad medium pectus: cui decoris cauſa aſſuta eſt fimbria ne ſciſſura appareat. eodem modo quà manus exeruntur eſt ſciſſa. Super hanc terram etiamnum induit vocatam ephoden, græcanicæ epomidi ſimilem, ea fit hoc modo: ex variis coloribus auro intermixto ita contexitur. vt circa medium pectus lacuna quædam relinquatur, manuclis quoq; ita extantibus vt planè tunica appareat. lacunæ verò inſeritur fruſtum amplitudine palmi auro eiſdemq; coloribus, quibus ephodes, variegatũ. id vocatur eſſen ac ſi dicas rationale: quod ita quadrat, vt ad amuſſim ſpacium illud circa pectus à texente relictum expleat. id committitur cum tunica anulis aureis per ſingulos angulos ex oris tunicæ ac eſſenis extantibus, intercurrente tænia hyacinthina: & nequid inter circulos hiet filo hyacinthino futuram explente. in vtroq; autem humero ſinguli ſardonyches auro incluſi fibularum vice epomiden adnectunt: his inſculpta

Manachaſes.

Chetomene.

Abaneth.

Maſſabazanes.

Maſnaemphthes.

Pontificis ornatus.

Methir.

Ephod.

Eſſen ſiue Logion.

Inſculpta ſunt Iacobi filiorum nomina literis vernaculis linguæ noſtræ tis, in vtroq; lapide ſena, ita vt ſeniores dextrum humerum obtineant. quin & eſſenem ipſum duodecim gemmæ diſtinguunt, eximia vel magnitudine vel pulchritudine, ornatus hominibus propter enorme precium incomparabilis cui ternæ per ordines quatuor inerant, conſertæ coronulis aureis ita vt excidere nõ poſſent: in primo ordine, ſardonyx, topazus, ſmaragdus: in ſecundo carbunculus, iaſpis, ſapphiris: in tertio lyncurius, amethyſtus, achates: in quarto chryſolithus, onyx, beryllus. his erant inſculpta filiorum Iacobi nomina, quos tribuum autores habemus, ordine quo olim ſinguli nati fuerant. Cum autẽ per ſe illi quos diximus anull ſint infirmi, nec poſsint põdus gemmarũ ſuſtinere: alios duos maiores in extremitate rationalis quæ reſpicit ad collũ, eminentes è textura fecerunt: qui ſuſcipiant catenas aureas, opere plexili, venientes per fiſtulas quaſdam ad extremitates humerorum: quarum catenarum ſummitas aſcendens reducitur poſt tergum, & circulo qui eſt à tergo in epomidis fimbria connectitur: id quod præcipuè ſuſtinet ephoden ne quo pacto defluere poſsit. eſſeni autem affuta erat zona iam dictis coloribus & auro diſtincta, quæ totum complexa rurſumque ſupra futuram nodata, deorſum propendere ſinebatur. omnes autem fimbriæ quibuſdam oris fiſtuloſis vtrinque includebantur. Porrò pileo, quali cæ eri ſacerdotes, vtebatur: ſuper quem extabat alius conſutulis ex hyacintho variatus. hunc aurea corona triplici ordine circumdabat, in qua ſpectabantur calyculi aurei, quales videmus in herba quæ apud nos vocatur daccharus, apud Græcorũ herbarios hyoſciamus. quòd ſi quis aut viſam aliquando non ſatis animaduertit, aut nomine tenus auditam de facie non nouit, huic etiam deſcribere eam non grauabor. herba eſt tres palmos ſæpe in altitudinem excedens, napo ſimilem radicem habens: vix enim hac parte eſt alia ſimilior: folia verò apio. hæc è ramis emittit calyculũ ipſis inhærentem: veſtiturq; tunica quadam, quam exuit fructu ad maturitatem tendente. calyculus autem eſt quantus articulus minimi digiti, circumferentiam habens crateri ſimilem. quod ipſum clarius faciam propter ignorantes. ima ſui parte circa fundum dimidiato globo eſt rotunditate ſimilis, mox in proceſſu paulatim coarctatur, donec in extremitate rurſum dilatatus in labrũ exeat mali punici vmbilico inciſuris ſimile, cui operculum orbiculare inhæret, quaſi de induſtria tornatum, eminentes habens inciſuras quas dixi vt in malo punico aculeatas & in acutos mucrones deſinentes. continet autẽ ſub operculo fructum per totum calyculum, herbæ ſideritidis ſemini ſimilem. florem verò fert qui papaueris videri poſſit. eiuſmodi corona ab occipitio circum tempora vtraq; procedebat: nam frontem iſti calyculi non ambiebant: ſed ceu lorum quoddam latum aureum, quod ſacris characteribus Dei nomen inciſum habebat. atq; hic erat pontificis ornatus. Proinde mirari ſuccurrit, quomodo homines odio nos proſequantur propter perpetuã opinionem de nobis conceptã, quaſi per impietatem numen contemnamus quod ipſi aſſiduo cultu venerentur. Nam ſi quis tabernaculi fabricam cõtempletur, & Sacerdotis ornatum, & vaſa quibus inter ſacrificandum vtimur, comperiet legiſlatorem noſtrum diuinum quendam virum fuiſſe, & falsò nobis impietatis calumniã impingi. in his enim omnibus repræſentatã quodãmodo vniuerſitatis rerum naturam inuenire licet, ſi quis non ociosè ſed prudenter ſingula conſideret.

An. mundi 2455. Ante Christum nat. 1509.

Pontificis aurea corona triplex.

Sideritis.

Significatio tabernaculi fabricæ & Sacerdotis ornatus.

Anno mundi 2455. Ante Christum nat. 2509.

deret. Nam & tabernaculū longitudine 30. cubitorum trifariā partitus, & duabus partib. Sacerdotibus permissis, quasi profano loco, terram & mare significat. hęc enim ab omnibus promiscuè calcantur. tertiam verò partem soli Deo designauit, eo quòd cœlum hominibus sit inaccessibile. itidem per duodecim panes in mensa dispositos, annum significauit in duodecim mēses diuisum. & cum candelabrū è septuaginta partibus compositum, duodecim signa per quæ planetæ feruntur subindicauit: & per septem lucernas impositas totidem planetarum cursum vela quoq; equatuor coloribus contecta elementorum naturam designant. nam byssus terram referre videtur, ex qua lini hoc genus prouenit purpura verò mare, eo quòd conchylij cruore sit fucata. aërem verò hyacinthus repræsentare videtur: sicut puniceus color ignem quin & pontificis tunica cum sit lintea, terram similiter significat: hyacinthus verò polum, per mala punica fulgetra referens. sicut tonitrua per tintinabulorum strepitum. epomis etiam vniuersi huius naturā indicat è quatuor coloribus cōtexta, quibus aurum accessit, sicut ego interpretor, propter adiunctam rebus omnibus lucem esse quoque in eius medio est insertus, non aliter quàm terra medium mundi locum obtinet. Zona item qua cingitur, oceani similitudine habet, qui vniuersa circumplectitur. duo præterea sardonyches in vestitu pontificis pro fibulis additi, solis & lunæ significationem habent. gemmarum etiam duodenarium siue ad menses retuleris, siue ad parem partium numerū eius circuli quem Græci zodiacum vocant, nequaquam à vera coniectura aberraueris. pileus item cæli significatio videtur esse, cùm sit ex hyacintho confectus: alioqui non sustineret Dei nomen: & corona illustratur aurea propter splendorem quo maximè Deus delectatur. atque hæc in hunc modum interpretati sumus per occasionem, ne latentem in his legislatoris sapientiam vltrò dissimulare videremur.

CAP. IX.

De Aaronis Sacerdotio, & legibus quæ ad festa ac sacrificia spectant.

Hedio & Ruffinus Cap. 12. Exod. 28. 29. 30. 40.

HIs ita peractis, priusquam dedicarentur apparuit Deus Mosi, iussitq; vt Sacerdotium Aaroni fratri suo conferret, ea virtute prædito vt merito præcæteris eius ratio habenda videretur. qui aduocata concione recensuit virtutes illius, & quàm studiosus esset publicorum cōmodorum, pro quibus toties in salutis etiā discrimē venire non dubitasset.

Aaropi Mosis fratri Sacerdotium confertur à Deo.

Cumq; omnes dicta eius comprobarent, & fauorem Aaronis vultibus ipsis præ se ferret, Viri inquit, Israelitæ, opera iam sunt absoluta, qualia vel Deus poposcit, vel nostræ facultates præstare valuerunt: & quoniam scitis eum in hoc tabernaculo excipiendū, ante omnia prospiciendum est quis sit idoneus sacerdotio, qui sacra curet & pro vobis vota faciat. quòd si res arbitrij mei fuisset, mihi ipsi honorē hūc adiudicassem, tum quòd ita natura comparatum sit vt quisq; sibi optimè velit, tum quod mihi conscius sim laborū pro repub. susceptorū, quibus tale præmium iure meo reposcere possem. Nunc Deus ipse cuius est sacerdotiū, Aaroni hunc honorem deferendum decreuit, eiq; sui calculi prærogatiuam contulit, vt qui iustitia in toto populo præmineat: cui iam ante vestem sacratam & curam sacrorū altarisq; sui destinauit. is pro vobis vota faciet

tiet apud Deum, eo libentius exauditurum, quòd & iam antè in vos est propensus, & propitiatorē habituri estis quem ipse in hoc elegit. Grata fuit hæc oratio populo, & suo quoq; suffragio Dei comprobauit electionem. Erat enim Aaron propter genus & prophetiā & virtutem fratris honore hoc longè dignissimus, cui fuerunt eo tempore filij 4. Nabadus, Abius, Eleazarus, Ithamarus. Quicquid autem ex collatis ad fabricam tabernaculi superfuit, totum iussi sunt in vela tectoria tabernaculi & candelabri, & aræ in qua suffitus fieret, aliorumq; vasorum impendere, vt hæc dum in itinere transportantur, neque puluere neque pluuia aut alia quacunque iniuria lædi possent. Post hæc conuocato populo imperauit vt rursum contribuerent viritim dimidium siclum. siclus autem nummi genus est apud Hebræos, quales sunt tetradrachmi Attici. at illi fine mora paruerunt quorum numerus fuit sexies centena millia, & insuper quinque millia quingenti quinquaginta: conferebantque id argentum soli ingenui ætatis annorum viginti & supra vsque ad annum quinquagesimum: quod mox in vsus tabernaculi est insumptum. deinde & tabernaculum & Sacerdotes lustrauit in hunc modum. myrræ electæ siclos quingentos, ireos tantundem, cinamomi & calami (est & hæc odoramenti species) dimidium pondēris concisa ac contusa iussit macerari in olei oliuarum hin: mensuræ nomen est quæ capit duos choas atticos: quibus permixtis, & arte vnguentariorum decoctis factum est vnguentum suauissimum: quo & sacerdotes, & totum tabernaculum vngens purificauit. Offerebantur deinde multa & varia super altare aureum adolenda precioſa valde, quorum naturam, ne sim prolixitate Lectori molestus, recensere supersedeo. oportebat autem bis in die suffitum facere, ante ortum & circa occasum solis: & oleum purificatum ad lucernas seruare, quarum tres in sacro candelabro per totam diem Deo lucebant, reliquæ sub vesperam accendebantur. Postrò omnibus iam absolutis, palmam artis fabrilis tulerunt Beseleel & Eliabus. nam & aliorum inuenta excoluerunt, & ipsi multa de nouo inuenerunt: ex his tamen duobus præcellebat Beseleel. insumptumque est huic fabricæ tempus mensium septem: quo transacto primus annus ab exitu ex Ægypto est explerus. Initio verò sequentis anni mense Xanthico Macedonum, Hebræorum nisan, nouilunio tabernaculum dedicatum est, & quicquid vasorum in eo fuerat. Statimque Deus indicauit gratum sibi esse & non superuacaneum laborem Hebræorum, præsentem se fano suo hunc in modum declarans. cum cælum esset alias serenum, super solum tabernaculum caligo descendit, non quidem tantæ quantæ solent esse hibernæ nebulæ, nec tamen tam tenuis vt aspectum humanum transmitteret: iucundusq; ros distillabat ab ea, præsentiæ Dei fidem porrigens. Moses autem distributis prius in fabricatores tanti operis pro cuiusque merito præmijs, victimas mactabat in atrio tabernaculi iuxta præscriptum, taurum & arietem, hædumq; pro peccatis. Sed quo ritu hæc fieri soleant, dicā dū de sacrificijs tractabo, & quæ victimæ solidæ tradātur conflagrationi, & quæ iuxta legē in epulas cedant. Deinde sanguine victimarū ornatum Aaronis & filiorum eius asperſit, purificans eos fontanis aquis ac vnguento, vt Dei fierent Sacerdotes. atque hoc modo per septem dies ipsos & vestes eorū curabat: tabernaculum item & eius vasa vnguento sicut iam dixi confecto, & sanguine taurorum & arietū alternis diebus iuxta genus suum mactatorum.

An. mundi 2455. *Ante Christum nat.* 1509. Aaronis filij. Exod. 37. Siclus. Israelitarum ætatis annorum viginti & supra vsq; ad annum quinquagesimum nu merus. Vnguentum sanctum. Sacrificia. Beseleel. Exod. 45. Tabernaculum in desertō dedicatū primo die Aprilis, anno secundo exitus ex Ægypto, mundi conditi 2455. ante natum Christū 1509. Tabernaculi & Sacerdotū dedicatio. Leuit. 18.

Anno mundi 2455. Ante Christum nat. 3509.

torum. octaua autem die festum indixit, & sacrificare vnumquenq; pro facultatibus imperauit. at illi dicto parentes certatim & ambitiose victimas offerebant, quibus super ară impositis subito sponte sua ex illis ignis fulguris in morē emicuit: & inspectante populo omnia flāma absumpsit. Per idem tempus accidit Aaroni quędā calamitas, paterno animo grauis, quam tamen generose pertulit. erat enim vir fortis, & intelligebat hoc non sine Dei voluntate factum. Ex quatuor filijs quos dixi,

Leuit. 9. Sacrificium sponte sua accenditur.

seniores duo Nabadus & Abjus, cum in aram intulissent victimas non iuxta præscriptū Mosis, sed quales antea solebant, combusti sunt flamma in eos conuersa, & vultus ac pectora eorum depascente: nec succurri potuit quin ita occumberent. Moses aūt iussit patrem eorum ac fratres sublata cadauera extra castra deferre, atq; ibi honorificè sepelire:

Leuit. 10. Nadab & Abiu Aaronis filij combusti.

totusq; populus inopinatam hanc eorum mortem luxit: solos fratres ac patrem Moses voluit à mœrore abstinere, & potiorem Dei honorem quàm suam tristitiam habere. iam enim sacrum amictum Aaron gestabat. Cæterum Moses recusatis omnib. honoribus à populo sibi oblatis, totus cultuī diuino erat deditus: & in Sina quidem non amplius ascendebat, sed in tabernaculū ventitans oracula quoties opus erat à Deo referebat, cultu & habitu priuati hominis vti perseuerās, neq; quicquam præter reip. curam præ alijs sibi vendicans. Leges præterea scribebat & viuendi rationem, quam seruantes & Deo placere possent, & ipsi inter se socialiter & pacatè viuere: atq; hæc omnia Dei monitu faciebat. Dicam aūt & de illis legibus suo loco, nūc illud succurrit, quod in mentione Sacerdotalis ornatus omissum non oportuit. nam ea vestis omnē sub

Gemmarum in Pontificali ornatu miraculum.

prophetiæ prætextu impostorarū occasionē ademit his qui illa vtebantur: liberumq; Deo vel adesse Sacerdotibus, vel non, omnib. & populoribus demonstrauit, & exteris, si qui fortè huic spectaculo interuenirēt. Ex lapillis enim quos Pontifex in humeris gestabat (sardonyches erāt, quorum naturam nulli non notam narrare superuacuum puto) micabat alter quoties litatum esset, is qui dextrum humerum occupabat: tantumq; fulgorem emittebat vt procul etiam intuentibus conspiceretur, idq; præter naturam suam & consuetudinem: quod certè admirationem meretur apud omnes, nisi si qui ex contemptu religionis sapientiæ opinionē aucupantur. Sed mirabilius est quod nunc dicturus sum. per duodecim gemmas, quas in pectore pontifex insutas esseni gestat, in bello victoriam prænunciare Deus solebat. nam priusquàm exercitus se moueret, tantus fulgor ex eis emicabat, vt toti populo facile innotesceret, adesse Deum, opemq; & auxilium suum inuocantibus esse allaturum. quapropter Græci qui à nostra religione non abhorrēt cum hoc miraculū pro compertissimo habeant, ita vt negari non possit, esse na vocāt lógion hoc est oraculū. Desijt tam essen quam sardonyx fulgorem emittere annis ducentis antè quàm hæc cōmentaremus, irato Deo propter legū suarū preuaricationē: de quo aliàs oportunius dicetur, nūc cœptam narrationē deinceps prosequar. Tabernaculo dedicato, & omnibus quæcunq; ad Sacerdotalē ordinē pertinebant ritè peractis, populus Deo in castrorū contuberniū recepto lætus ad hymnos & sacrificia se conuertit, non aliter quàm omnib. iam malis auerruncatis, & omnia prospera in posterū sperantes: donaq; Deo tam priuatim quàm publice per singulas tribus offerebant. Principes enim tribuū bini de suo conferentes plaustrū cum duobus bobus contribuebant, vt sex plaustra tabernaculo

Principum tribuum sacrificia & dona. Nume. 7.

bernaculo per viam deuehendo inſeruirent: & præter hoc vnuſquiſq; eorum obtulit phialam & trulleum & acerram. hæc decem Daricos valebat, eratq; odoramentis referta. trulleum verò & phiala, vtraq; ſimul ducentos ſiclos pendebant, ſed phiala ſeorſim tantùm ſeptuaginta. hæc farina erant plena, oleo ſubacta, quali ad altare in ſacrificiis vtebantur. præterea vitulum & arietem cum agno anniculo in holocauſtum, & hircum pro peccatis. ad hæc obtulit vnuſquiſq; Principum alias victimas quæ ſalutares vocabantur, per ſingulos dies boues duos & quinq; arietes cum agnis agniculis & hædis. atque ita per duodecim cõtinuos dies ſacrificauerunt, qualibet die vnus. Moſes autem non amplius in Sina monte, ſed tabernaculum introgreſſus, conſulebat Deum de rebus agendis, & de ferendis legibus: quas meliores quàm vt ad hominem autorem referri debeant, poſteritas multis ſeculis ſeruauit, diuinitus datas credens: adeò vt eas nec in pace ob voluptatem, nec in bello ob neceſſitatem violare fas putarent. ſed de his nunc deſino, proprium volumen aliquando huic tractationi dicaturus.

An. mun. 2455. Ante Chr. nat. 1509.

Moſes in tabernaculo Deum conſulit.

CAP. X.

Leges de ſacrificiis & purificationibus.

NVnc paucas tantum cõmemorabo, quæ ad purificationes & ſacrificia pertinent: quandoquidem in ſacrificiorum mentionem incidimus. Duo ſunt ſacrificiorum genera, priuatum & publicum. horum vtrumq; duobus fit modis. Aut enim tota victima igni abſumitur, quod ideo vocatur holocautoma. aut pro gratiarum actione perſoluitur, & in epulum ſacrum facientium vertitur. De priore prius ſum dicturus. Vir priuatus holocautoma facturus, mactat bouem, agnum & hœdũ: & hos quidem anniculos, bouẽ verò licet mactare etiã grandiorem. Sed opus eſt vt ſint omnia maſcula quę ſolida concremantur. his iugulatis Sacerdotes aram circumquaque ſanguine horum tingunt: deinde mundata membratim diſſecant, & ſale conſperſa in aram imponunt, ſtrue lignorum iam ardente, deinde pedes & inteſtina omnia diligenter primum ſepurgata ad reliquum aceruum adijciunt: tergora verò Sacerdotibus cedunt. & holocautomata quidem ad hunc modum fiunt. Quum verò pro gratiarum actione ſacrificant, eorundem generum animalia mactant, ſed quæ vitio careant, & anniculis ſint maiora, & maſcula fœminis copulata. his iugulatis primum ſanguine aram imbuunt, deinde renes & omentum & omnem pinguedinem cum fibra iecoris, & inſuper caudam agni aræ inferunt. pectore verò ac dextro crure Sacerdotibus cõceſſo, reliquis carnibus per biduum epulum inſtruunt, & quæ ſuperfuerunt igni cõburunt. idem ritus ſeruatur & in ſacrificio pro peccatis. Sed qui victimas maiores non habent, par columbarum aut turturum offerunt, quarum altera fit holocautoma, altera Sacerdotibus in cibum datur. Accuratius autem de his in libro de ſacrificiis diſſeremus. Nam qui per ignorantiam peccauit, agnum & hœdum fœminam eiuſdem ætatis offert: Sacerdosq; ſanguine non vt antè aram, ſed cornua eius ſola imbuit: renesque & reliquam pinguedinem cum fibra iecoris in aram infert. Sacerdotes verò tollunt ſibi & pelles & carnes eadem die abſumendas in fano. nam lex vetat quicquam in poſteram diem reliquum facere.

Hedio & Ruffinus Cap. 13. al. 12. Duo ſacrificiorum genera.

Holocautomata.

Leuit. 1.

Sacrificium pro gratiarũ actione.

Leuit. 4. 5.

Sacrificia pro peccatis per ignorantiã commiſſis.

An. mundi 2455. Ante Chri. na. 1509.

facere. Qui autem sciens peccauit, nemine conscio, arietem offert lege ita iubente: cuius carnes in fano similiter Sacerdotes eadem die consumunt. Principes quoq; cum pro peccato sacrificant, eadem, quæ plebeij, offerunt, hac tantum differentia, quòd victimas adducunt taurũ & hædum masculum. Iubet etiam lex vt tam in priuatis quàm in publicis sacrificiis farina afferatur purissima, cum agno affaronis mensura, cum ariete duorũ, cum tauro trium. hanc consecrant in altari oleo subactam. nam & oleum sacrificantes afferunt, cum boue hinis dimidium, cum ariete tertiam partem, cum agno quartam. ea est mensura prisca Hebræorum, duos choas Atticos continens, qua oleum ac vinũ metiuntur. nam vinum circa altare libant. Si quis aũt non sacrificans ex voto similam offert, eius primitias pugillum vnum in aram conijcit. reliquum eius Sacerdotes in cibum sumunt, aut coctum: nam oleo subigitur: aut panibus inde confectis. quantumcunq; aũt Sacerdos offert, totum comburi oportet. Vetat etiam lex offerri eadem die natum animal vnà cum genitrice, & aliàs quoq; non nisi octauo à partu die admittit. Fiunt & alia sacrificia pro recuperanda valetudine, aut alia de causa, in quibus liba cum victimis insumuntur, ex quibus nihil in posterũ diem relinqui fas est, Sacerdotibus quoq; partem suã inde sumentibus. Publicis verò impensis lex iubet quotidie agnum anniculum mactari manè ac vespere. Septima aũt quaq; die duos iugulant, eodem modo sacrificantes: & nouilunio præter quotidianas victimas duos boues cum agnis anniculis septem, & arietem: hædum verò pro peccato, si quid forte per obliuionem omissum fuerit. Septimo item mense, quem Macedones hyperberetæum vocant, præter iam dicta taurũ & arietem & septem agnos mactant, & hædum pro peccatis, decima deinde luna eiusdem mensis ieiunant vsq; vesperam: sacrificantq; eadem die taurum & arietes duos & agnos septem: & pro peccato hædum. adducunt autem duos præter hũc hædos: quorum alter viuus extra fines in desertum emittitur, in quem, si quid mali propter peccata populo immineat, auertatur. alterum verò in suburbanum in locum purissimum eductum cum ipsa pelle exurunt nihil omnino purgantes. & cum eo simul exuritur taurus, non à populo adductus, sed sumptu pontificis. quo mactato, & sanguine eius simul & hædi in fanum illato, aspergit digito tectum septies, totiesq; pauimentum, rursusq; toties interiora fani circum altare: reliquum deinde circum altare maius quod est sub diuo in atrio. deinde extremitates & renes & adipes cum fibra iecoris inferuns altari: pontifexq; adijcit arietem de suo, solidum Deo cõflagraturum. Eiusdem mensis decimaquinta, tempore iam in hibernum vergente, tabernacula compingere iubentur per singulas familias contra ventura frigora quæ annus senescens afferre solet. quin & in patria tandem constituti, accedere in eam vrbẽ quam propter templum caput regionis sint habituri, & octo dies festos ducere, victimasq; Deo solidas incendere, & simul pro gratiarum actione sacrificare, manibus interim gestantes ramos myrti, salicis & palmæ. ex quibus mala persica dependeant prima die sacrificium debet esse holocaustoma ex tredecim bobus. & agnis vno pluribus, & arietibus duobus, addito hædo pro peccato. Sequentibus diebus idem numerus agnorum & arietũ vna cum hædo mactatur, sed per singulos dies vnum de numero boum detrahunt, donec ad septenariũ perueniatur. Octauo die feriantur ab omni opere, mactantq; sicut diximus vitulũ & arietem & agnos

Sacrificium si quis sciẽs peccauit. Leuit. 49.

Cõsuetudo in sacrificiis obseruata. Leuit. 2.

Num. 28. 29.

Sacrificium mensis Octobris.

Tabernaculorũ festũ. Exod. 23. Leuit. 23. Deut. 31.

& agnos septem, & pro peccatis hædum. Atq; hæ sunt Hebræis ceremoniæ tabernaculorum, à maioribus acceptæ. Mense aũt Xantico, qui nostris nisan vocatur, & annum exorditur, luna quartadecima, sole arietem obtinẽte, quandoquidem hoc mense ab Ægyptiaca seruitute liberati sumus, sacrificium quod tunc exeuntes feciſſe diximus, Pascha nominatum, quotannis instaurare lege iubemur: celebramusq; id per sodalicia, nihil è victimis in sequentem diem relinquentes, quæ est quinta decima & azymorum festiuitatis prima. nam hoc festum priori continenter succedit, duratq; dies septem, per quos panibus non fermentatis vescuntur: & per singulos dies tauri iugulantur duo, aries vnus, agni septem. hæc holocautoma fiunt, additurq; hædus pro peccatis in quotidianum epulum sacerdotibus. Secunda azymorum die, quæ est mensis huius decima sexta, frugibus demessis & hactenus intactis incipiunt frui: æquumq; rati Deũ huius vbertatis autorem per gratitudinem honorari, hordei primitias offerunt in hunc modum. Spicarum manipulum igni torrent, hordeum deinde pinsunt, atq; ita in alicæ modũ fracti assaronem ad aram offerunt: inde pugillo vno in eam iniecto reliquum Sacerdotum vsui cedit: & ex eo licitum sit publices ac priuatas messes metere, primitiarum tempore agnus in holocaustum Deo mactatur. Post Paschale sacrum elapsis septem septimanis, hoc est quadraginta nouem diebus, quinquagesima quam à numero asartha Hebræi vocant, offerunt Deo panem è farina triticeæ duobus assaronibus cum fermento cõfectum, mactantq; agnos duos: hæc oblata mox in cœnam Sacerdotibus apponuntur. & eadem die sic vt nihil supersit absumuntur. cæterum holocautoma faciunt è tribus vitulis, arietibus duobus, agnis quatuordecim, hœdisq; pro peccato duobus. Nullum aũt festum ducitur absq; holocautomate & laborum vacatione, sed in omnibus omnino hæc duo lex obseruari iubet: & post sacrificium in epulis degũt. ex publico præbetur panis non fermentatus ex farinæ assaronibus viginti quatuor. coquuntur aũt bini pridie Sabbati: & Sabbato mane proponuntur in sacra mensa duobus ordinibus seni ex aduerso sese respicientes: atq; ita cum duabus lancibus thure plenis permanent vsq; in proximè sequens Sabbatum. tunc demum alij pro illis recentes supponuntur, & hi priores Sacerdotibus in cibum dantur: thus item sacro igne aboletur, quo ad holocautomata vti solẽt, & pro eo quoq; aliud cũ panibus proponitur. Sacerdos autem de suo quotidie bis offert Deo farinam oleo maceratã, & modica coctura duratam: estq; demensum eius farinę assaron vnus. huius dimidium mane, tantundẽ vespere, in ignem infert. Sed de his hactenus, quorum rationem aliàs diligentiùs explicabimus. Cæterùm Moses tribum Leuiticam à cætero populo exemptam, vt Deo sacrandã, fontanis aquis perennibus & solenni sacrificio purgauit: eiq; tabernaculum cum sacris vasis sartum tectum curandum commisit, iubens vt ad præscripta Sacerdotum sacrũ ministerium capesserent: atq; eo tempore sacri & Deo dicati sunt habiti. Post hæc animalia discreuit, quæ ad cibum essent pura, & quibus vesci non liceret: de quibus aliquando per occasionẽ disseremus, quam ob causam aliorũ etiam permiserit, aliorum interdixerit. Sanguinis certè ideò vetuit, quòd hũc animam & spiritum putaret: neq; animalis nõ occisi carnẽ ad cibũ concessit. ad hæc reticuli & adipis caprini, ouilli & bubuli abstinentiã indixit. Eiecit etiã è cœtu & cõsuetudine hominũ leprosos, & seminis profluuio

An. mundi 2455. Ante Christ. nat. 1509.

Exod. 12. 13. 23. Leuit. 23. Nume. 9. Deut. 16.

Pascha decima quarta Aprilis die.

Festum azymorum.

Leuit. 2.

Primitiæ frugum.

Sacrificium Pẽtecostes.

In singulis festis & sacrificiis quid obseruetur.

Panes propositionis.

Leuit. 8. Num. 3.

Leui tribus cultui sacrata.

Res immũdæ.

Leui. 12. 13. 14. 15.

Qui homines immundi.

De Leprosis.

An. mundi. 2455. *Ante Chri. na.* 1509.

fluuio laborantes: mulieres etiã quæ naturaliter purgantur versari inter homines vetuit, nec nisi post septimã diem puras haberi voluit. eum quoque qui cadauer curasset, per totidem dies à cœtu arcuit. si quis autem vltrà hanc dierum numerum diuturniore pollutione teneatur, sacrificare iubetur agnas duas: quarum alteram sanctificare oportet, alteram Sacerdotes accipiũt. eodem modo & pro gonoroico sacrificari mos est. qui verò per somnium genituram emisit, si se mergat in aquam frigidam, vt solet fieri post legitimæ vxoris cõgressum, pro puro habetur. Leprosos autem in perpetuum relegauit, tanquam nihil à cadauere differentes. quòd si quis pristinam valetudinem à Deo precibus impetrauerit, & in cutem sanitatis color redierit, hic variis sacrificiis Deo gratitudinem suam attestatur, de quibus aliàs dicemus. Quo magis ridenda est illorum fabula, qui dicũt Mosen propter lepram ex Ægypto profugum, turbam eodem morbo laborantium in Chananæam duxisse.

Contra illes qui Mosen & Israelitas propter lepram profugisse ex Ægypto contendunt.

Nisi enim vanus ille rumor esset, nunquam Moses in suam ignominiã talem legem tulisset, qualem etiam alio ferente, probabile erat ipsum reclamaturum: præsertim quum inter multas gentes leprosi versentur, & in pretio sint: & adeò nec relegentur, nec contemptim habeantur, vt & in expeditionibus militares dignitates, & in administratione reipublicæ ciuiles illis committantur, ac ne à templis quidem & fanis arceantur. Quid igitur vetabat, si tali vitio fuit infectus, quò minus apud multitudinem sibi parentem eas leges statueret, quæ ipsi honorem potius quàm detrimentum afferrent? Qua re manifestum sit quòd hæc per inuidiam de nobis fingantur: Moses enim purus ipse & inter puros degens, ad honorem Dei talium legum autor esse voluit. Sed hæc quisque ita vt libitum fuerit accipiat.

Hedio & Ruffinus Cap. 14.

Cæterùm puerperas fanum introgredi vetuit, aut sacris interesse vsque in quadragesimum diem si fœtus sit masculus: quòd si fœmina sit, duplum eius tẽporis præscribitur. Ac ne post præstitutum quidem terminum intrant absque victimis, quæ partim Deo, partim Sacerdotibus cedunt. Quòd si quis adulterij suspicionẽ de vxore habuerit, offert hordeaceæ farinæ assaronẽ, & immisso ex ea pugillo super altare, quod reliquum est Sacerdotibus vescendũ datur. Deinde aliquis Sacerdotũ statuit mulierem ad portã, quæ est obuersa ad fanum: & inscripto primum Dei nomine in mẽbrana, defert ei iusiurandum cum imprecatione, vt si pudicitiã læsisset, luxato crure dextro & ventre disrupto miserè moriatur: sin aũt præ amore nimio & præ zelotypia maritus ad iniquã suspicionem sit cõmotus, decimo mẽse infantem masculũ pariat. peracto iuramento de membrana deletũ nomen in phialam exprimit, & sumpto è fano puluere humi collecto, atque in poculũ asperso, ebibendum porrigit. mulier verò si iniustè est delata, prægnans facta maturè & feliciter enititur. quòd si coniugalẽ fidem & Deũ iurisiurandi testem fefellit, turpiter moritur, crure luxato, & ventrẽ aqua intercute inuadẽte.

Puerperę leges. Numer. 5.

Adulterij leges & zelotypiæ.

De adulterio & incestu. Exod. 22. Deut. 17. Leui. 18. 20. 21. 29.

Hæc sunt quæ Moses genti suæ de sacrificiis ac purificationibus præscripsit. Leges autem tulit tales. Adulterium in vniuersum prohibuit, ratus coniugum summam felicitatem, si fides ac pudicitia seruetur, & reipublicæ quoq; interesse vt liberi legitimi proueniãt. Item incestum cum matre, aut nouerca, cum amita aut matertera, cum sorore natiue, omnesq; tales coitus vt nefarios damnauit. vetuit & cũ muliere menstruum fluxum patiente copgredi, & cum brutis: damnauit etiam eos qui

qui ex formosis maribus turpem voluptatem captarent: & qui contrà fecisset, capitalem pœnam inflixit. Sacerdotes autem duplo castiores esse voluit. hos enim non solum prædictis legibus sicut reliquos teneri iussit, sed etiam non quamuis fœminam in coniugalem thorum admittere, non quæ corpore quæstum fecisset, non seruam aut captiuam, neque cauponariam aut stabulariam, neq; à priore marito quacunque de causa repudiatam. Pontifici verò ne viduam quidem permisit, quod tamen cæteris Sacerdotibus liberum reliquit: sed solum virginem ducere concessit, eamq; seruare. Idem nec ad mortuum sinitur accedere, quod tamen cæteris est licitum, ad fratres & parentes ac liberos mortuos accedere. Iidem iubentur simplices esse, omniq; fuco carere. Quicunque è Sacerdotibus integer corpore non esset, partem quidem suam cum cæteris accipere sinitur, sed ad altare ascendere, & fanum intrare prohibetur. Nec solum in sacris obeundis puros esse oportet, sed vitam etiã irreprehensibilẽ præstare. quapropter qui sacrum amictũ gestant, tãtisper dum eo vtuntur, præter aliam castitatem, puritatem & sobrietatẽ à vino quoq; interim arcẽtur. Victimæ etiã integri corporis mactãtur, omniq; vicio carentes. Hæc sunt quæ Moses iam tunc vitæ suæ tẽpore obseruanda tradidit: quædam etiã in futurum, ipse licet in deserto degens, Chananæam terram tandẽ adeptis prospexit. Septimo quoq; anno remissionem agris dedit, intactosq́ue aratro & plantatione esse iussit, quemadmodum iam ante populo septima quaq; die remissionem à laboribꝰ dederat. quæ verò per hunc annum sponte sua terra protulerit, publica esse & promiscui vsus iussit, & neq; indigenam neque aduenam ab eis fructibus colligendis arceri: idemq; obseruari post septimam annorum septimanam, qui numerus quinquaginta conficit, vocaturq́ue Hebræis quinquagesimus quisq; annus iobelus: in quo & debitoribus fœnus remittitur, & serui manumittuntur, qui contribules cùm essent, legem aliquam violauerint, & supplicij vice in seruitutem vindicati fuerint. Agri quoque ad priscinos dominos ex hac lege redeunt hunc in modum. Instante Iobelo, quæ vox libertatem significat, conueniunt venditor & agri emptor, computatisq; fructibus ac expensis in agrum factis, si fructus maiores fuisse comperiantur, recipit agrum venditor. quòd si expensæ maiores fuerint, hoc quod deest recipiens emptor possessionem alteri cedit. sin vtraque paria fuerint, possessio ad veteres dominos reuertitur. idem ius est & in domos quæ in vicis non munitis venduntur: diuersum verò de illis quæ intra oppidorum mœnia venduntur. Licet enim ante annũ elapsum reddita pecunia domum recipere: quòd si integer annus interim abiuerit, emptori possessionis ius confirmatur. Has leges Moses in castris in Sina populo tradendas accepit à Deo, moxq́ue literis mandatas ad posteros etiam obseruandas transmisit.

An. mundi 2455. Ante Chri. nat. 1509.

Leuit. 21. Qualis vxor Sacerdoti ducenda.

Leuit. 25. Lex septimi cuiusque anni.

Annus Iobelus.

CAP. XI.

Leges belli & consuetudines.

Hedio & Ruffinus Cap. 15. al. 12. Num. 1.

IEgibus ad hunc modum digestis, ad rei militaris curam animum aduertit, de bellis futuris iam tum cogitans. indicit igitur censum tribuum, excepta Leuitica: eiusq; cura principibus demandata, numerum eorum qui militari ætate essent, ad se referri iubet. Leuitæ enim sacri Moses popu lũ numerat.

An. mundi 2455. Ante Chri. nat 1509. erant & immunes à militia. Censa sunt capita sexcenta millia eorum qui arma ferre valerent, ætatis ab anno vigesimo vsque quinquagesimum, & super hunc numerum M M M D C L. Pro Leui autem allegit inter autores tribuum Manassem Iosephi filium, & Ephræmen pro Iosepho. Hos enim Iacobus in adoptionem à Iosepho impetrauerat, sicut suprà diximus. Compacto igitur tabernaculo in medium castrorum illud receperunt, tribus tribubus p latera singula tendentibus, inter quas viæ intercedebant. Forum quoq; rerũ venalium est propositum, & merces suo quæq; loco dispositæ: aderantque opifices omniũ artium in suis officinis, vt planè ciuitas videretur, huc atq; illuc cõmeans. Loca aũt tabernaculo proxima sacerdotes occupabant, ac deinceps Leuitæ. Eorum (nam & hi seorsim sunt recensiti) numerus erat viginti tria millia, octingenti octuaginta, maribus tantum, & qui trigesimum à natiuitate diem excederent, in hunc censum venientibus. Et quamdiu nubes super tabernaculum perseuerabat, tantisper velut præsente Deo castra eodem loco manebant, quoties verò se aliò mouebat, tum etiam ipsi migrabãt. Inuenit autem & buccinæ speciem ex argento factæ talem. Canna erat tibia paulò crassior, longitudine paulo minus cubitali, cuius os tantum patebat, quantum ad inflandam sufficeret, desinebatq; in extremitatẽ campanulæ simílem, quemadmodum tuba. Asotra vocatur hoc genus apud Hebræos. Duas tales fecit, quarum vna plebs ad concionem vocabatur, altera principes ad consultandum de Republica excitebantur: v. trisq; verò clangentibus vniuersus populus conuocabatur. Quoties verò tabernaculum moueretur, hic modus seruabatur. Primo signo canente qui in orientali parte castrorum tendebãt, excitabantur: secundo verò, qui à tergo tabernaculi tentoria sua fixerant: deinde tabernaculum dissolutum medium portabatur inter sex tribus præcedentes, & alias sex ponè sequentes. Leuitæ verò tabernaculum circumdabant. Ad tertium autem signum pars castrorum meridionalis mouebatur, & ad quartum septentrionalis. His buccinis vtebantur etiam in sacrificijs, in quibus victimas cædi mos est, tam sabbatis quàm cæteris diebus. Tunc etiam primum pascha solennibus victimis est celebratum ex eo tempore quo in libertatem vindicati, Ægyptiorum dominationem effugerant.

Num. 2. 3. 4.

Dispositio castrorum.

Nubes sup tabernaculum. Num. 9.

Num. 10. Buccinę duę ex argento factæ.

Ordo castrorum cum tabernaculo.

CAP. XII.

Seditio contra Mosen propter egestatem & seditiosorum pœna.

Hedio & Ruffinus Cap. 16. al. 13 Num. 11. Seditio cõtra Mosen.

NOn multo pòst à Sina monte castra mouentur: & post aliquot mansiones, de quibus dicemus, ventum est ad locum qui dicitur Iseremoth vbi denuò populus seditionibus agitari cœpit, & laboriosæ peregrinationis culpam in Mosen conferre. Illius suasu se reliquisse regionẽ fertilissimam, & nunc non solum eius vbertate carere, verumetiam pro sperata felicitate in extremis miserijs huc & illuc oberrare, aquarum inopia laborantes: & si manna quoq; aliquo casu deficiat, procul dubio fame interituros. His addebant multa conuicia, quæ in virum optimè meritum passim iactabantur. exortus est interim vnus è populo, qui admonitos præteritorum Mosi beneficiorum, bonam spem habere hortabatur, ne tum quidem opem diuinam frustra requisituros. Vulgus autem

tem his verbis vehementius concitatum, magis ac magis contra prophetam tumultuabatur. Qui videns ita desperatos, iubet æquo animo esse, pollicendo se quamuis grauibus contumelijs immeritò petitum, copias tamen carnium eis exhibiturum, non in vnum tantum diem, sed in plures etiam. Illis verò credere nolentibus, quodam etiam rogante, vnde tot hominum millibus prouidere posset: Deus, inquit, & ego, quantumuis malè apud vos audientes, nunquam tamen desinemus vestri curam gerere: idque breui effectis visuri. Vix hæc dixerat, cum tota castra coturnicibus complentur, quas aceruatim venabantur. Deus tamen non multo post in Hebræorum insolentiam ac maledicta animaduertit, non paucis è populo desideratis. Nam & hodie locus ille nomen ex eo casu inditum retinet, vocaturque Cabrothaba, quasi dicas concupiscentiæ monumenta.

An. mun. 2455. Ante Chri. nat. 1509.

Israelitæ in deserto coturnicū carnes impetrant.

Cōcupiscētiæ sepulchra.

CAP. XIII.

De speculatoribus, qui explorata Chananæorum regione reuersi Israelitis terrorem hostium incusserunt.

MOses autem posteaquam abductos inde adduxisset in locum humanæ habitationi parum aptum, non longè à finibus Chananæorum situm, qui dicitur Fauces, in concionem populum aduocat. Cumque in medijs constitisset, Duo bona, inquit, Deus vobis dare decreuit, libertatem, & felicis terræ possessionem: quorum alterum ex ipsius munificentia iam habetis, alterum quoq; mox habituri. Sumus enim in Chananæorum finibus, à quibus adeo nulla ciuitas, nullusne Rex nos arcebit, vt ne vniuersa quidem gēs collatis in vnum viribus efficere hoc valeat. Ergo parati simus ad rem fortiter gerendam. neq; enim sine prælio regione sua nobis sunt cessuri, sed post magna certamina victorię præmiū erit. Sed ante omnia mittēdi sunt speculatores, qui & terræ vbertatem, & habitatorum potentiam explorent. Nos verò in primis concordiæ studere oportet, & Deum adiutorem ac auxiliatorem nostrum debito cultu prosequi. Hæc vbi locutus est, populus collaudato Mosis consilio, explorato[illegible]it duodecim nobilissimos, ex vnaquaq; tribu vnum: qui exorti [illegible]bus ad Ægyptum vergentibus, totam Chananæorum regionem perlustrauerant, donec ad Amathen vrbem & Libanum mōtem peruenirent, exploratáq; terræ simul & incolarum natura, reuersi sunt ad suos, quadraginta diebus in hoc negocium insumptis. Et fructuum quidem pulchritudo quorum specimen erat allatum, vbertasque regionis quam audiebant, animos multitudinis ad bellum suscipiendum erigebat. contrà deterrebantur narrantibus difficilem fore eius acquisitionem, quòd flumina superanda essent magna & profunda, & montes ardui transcendendi, & vrbes mœnibus firmissimis cingantur. Apud Hebronem verò etiam gigantum progeniem se reperisse aiebāt, atq; ita exploratores cum omnia maiora apud Chananæos inuenissent, quam quæ hactenus post exitum ex Ægypto viderant, suo timore reliquam etiam multitudinē data opera impleuerunt. Qui ex eorum narratione impossibile rati talē terram acquirere, soluta concione domum reuersi

Hedio & Ruffinus Cap. 17. al. 14 Num. 13. 14.

Exploratores terræ Chanaan mittit Moses.

Exploratores Israelitis terrorem incutiunt.

An. mun. 2455. Ante Chri. nat. 1509.

reuerſi cum vxoribus & liberis lamentabantur, dicentes Deum verbis tantum multa polliceri, re autem omninò nihil auxilij præſtare. rurſumq; Moſen incuſantes, in eum ſimul & fratrem eius Aaronem pontificem vociferabantur: atq; ita totam noctem inquieti exegerunt, in vtrunque conuicia iactando. manè verò ad concionem concurrunt hoc animo, vt lapidatis Moſe ac fratre, in Ægyptum retro vnde venerant reuerterentur. Quem euentum metuentes duo è ſpeculatoribus, Ieſus Nauecì filius ex tribu Ephræmitide, & Chalebus ex tribu Iudæ, procedunt in medium, & populum cõpeſcunt, orantes vt bona ſpe ſint, neue Deũ inſimulent mendacij, temerè fidem habentes quibuſdam, qui vanis ſermonibus de rebus Chananæorum vulgatis multitudinem credulam territarent: quin potius eos ſequerentur, qui illis regionem tam felicem acquirendi autores ac duces ſe præberent. neque enim montium magnitudinem, neque amnium profunditatem obſtaturam viris fortiter rem gerere paratis, præſertim auſpice Deo, & pro illis in acie prælaturo. Ite, inquiunt, poſito omni timore alacres, Deoque freti, quà vos ducemus ſequimini. Talibus verbis conabantur ſedare tumultuantem populum. Moſes interim & Aaron procidentes in faciem ſupplicabant Deo, non pro ſua ſalute, ſed vt inſanientem multitudinem ad ſanam mentem reduceret, tot præſentibus & inſtantibus neceſſitatibus turbatam: cùm ſubito nubes ſuper tabernaculum exorta, adeſſe præſentem Deum ſignificat. Quo viſo Moſes animatus infert ſe in turbam, & vltrò pœnam eis à Deo tanta inſolentia prouocato minatur, non tamen quãtam peccati enormitas merebatur, ſed qualis eſſe ſolet paterna caſtigatio. Sibi enim tabernaculum ingreſſo, & internecionem populi cum lachrymis deprecanti, commemoraſſe Deum, quot & quantis beneficijs affecti ingrati eſſe pergerent: & quod nunc ſpeculatorum ignauia ſeducti, eorum verbis plus veritatis ineſſe putarent, quàm ſuis promiſſionibus. quamobrem non deleturum quidem totum illud quod cæteris mortalibus omnibus prætuliſſet: attamen terram Chananæam eiuſque vbertatem illis non conceſſurũ, ſed ſine lare & ſine vrbe in deſerto quadraginta annis erraturos, quò peccati pœnas exſoluant. Liberis tamen eorum terram illam daturum, eoſque commodorum quibus patres ſeper intemperantiam indignos redderent, dominos eſſe conſtituturum. His denunciationibus vulgus attonitum, totum ſe mœſtitia dedidit: Moſenque obſecrabat, vt deprecaretur Deum, quo reconciliatus peccatiſque condonatis, vrbes hoſtiles eis traderet. Ille verò negabat Deum latурum talibus ſe tentari precibus. non enim temerè aut humano more ad hanc indignationem eſſe commotum, ſed iuſtam hanc ſententiam protuliſſe. Non eſt autem incredibile, Moſen vnicum virum innumera penè hominum millia concitata ſedauiſſe, quandoquidem Deus illi præſens placabiliorem faciebat multitudinem, ſæpè iam ſuo malo expertam, conducibilius eſſe non repugnare diuinæ voluntati: & alioquin etiam vir ille digniſſimus eſt admiratione, tum ob ſingularem virtutem, tum ob fidem non tantum à ſui ſeculi hominibus, ſed à poſteris etiam impetratam: quandoquidem hodie quoq; nemo eſt Hebræorum, quin etiamſi latere poſſit, quaſi præſentem reuereatur, & quaſi pœnas exacturum, ſi quid præter decorum ab ipſo præſcriptum geſſerit. Authoritatis eius pluſquam humanæ argumenta ſunt plurima, & in his illud non minimum, quòd quidam ex regionibus vltra Euphratem ſitis

Murmur populi contra Moſen.

Ioſua & Chaleb populũ cõpeſcunt.

Moſes & Aaron Deo ſupplicant.

Hedio & Ruffinus Cap. 18. al. 14

Iſraelitę in deſerto quadraginta annis erraturi.

Pœnitentia populi.

Moſes vir maximæ autoritatis.

fitis ad honorem noſtri templi quatuor menſium iter magno ſumptu, nec ſine periculo emenſi, ſacrificioq; peracto, non potuerunt tamen partem aliquam de victima conſequi, exiſtente aliqua cauſa, cur per leges noſtras id minus liceret. Et quidam ne ſacro quidem facto, alij ſemiperfecto ſacrificio relicto, nonnulli ne templum quidem adire permiſſi, re infecta redierunt, malentes Moſis legibus quàm ſuo propoſito obſequi: idq; nemine redarguente, niſi propria conſcientia. Tantum valet ſemel concepta de hoc viro opinio, vt maior homine habeatur qui leges à Deo acceptas hominibus tradidiſſe creditur. Nuper etiam non longè ante Iudaicum bellum principatu Claudij, pontificatum apud nos Iſmaele obtinente, quum tam valida fames regionem noſtram premeret, vt aſſaron quatuor drachmis veniret. & in feſtiuitate azymorum allati eſſent cori ſeptuaginta, hoc eſt medimni Siculi triginta & vnus, Attici verò quadraginta & vnus, nemo tamen ſacerdotum auſus eſt micam vnam inde comedere, tanta egeſtate premente, legem tantum & iram diuinam veritus, quæ in occulta etiam peccata grauiter animaduertere ſolet. Quare non eſt cur aliquis miretur quæ illo tempore ſunt geſta, quandoquidem etiam ſcripta poſteris ab illo relicta tantam vim & autoritatem obtinent, vt vel inimici noſtri fateantur quòd talem viuendi rationem Deus per Moſen inſtituerit. Sed de his qui ſq; vt videbitur ſentiat.

An. mundi 2455. Ante Chriſtum natum 1509.

Annonæ caritas principatu Claudij.

FLAVII

An. mundi 2455. Ante Christum nat. 1509.

FLAVII IOSEPHI ANTIQVITATVM IVDAICARVM LIBER Quartus.

SVMMA CAPITVM LIBRI IIII. Antiquitatum Iudaicarum.

I. *Hebræorum, inscio Mose, cũ Chananæis pugna & clades.*

II. *Seditio per Chorem aduersus Mosem ac fratrem propter Sacerdotium excitata.*

III. *Quomodo seditionis concitatoribus diuina vltione extinctis, sacerdotium Aaroni & filijs sit confirmatum.*

IIII. *Quæ Hebræis in deserto per annos 38. obuenerint.*

V. *Quomodo Moses deuicerit Sehonem & Ogem Amorræorum Reges, deleueritq; eorum copias.*

VI. *De Balaamo vate.*

VII. *Hebræorum de Madianitis victoria, & Amoritis regio quomodo à Mose duabus cum dimidiata tribubus concessa.*

VIII. *Mosis leges, & quomodo ex hominibus fuerit sublatus.*

CAP. I.

Hebræorum, inscio Mose, cum Chananæis pugna & clades.

Num. 14. Israelitæ absque Dei mandato & Mosis, eum hostibus cõgredi cogitant.

HEBRÆOS autem duram vitam in deserto agentes, & multis miserijs afflictos, nihil peius habuit, quàm quòd Deus non sinebat eos armis cum Chananæis experiri: nec iam amplius Mosem audire volebant, quiescere iubentem, rati etiam sine illius auspicijs victoriam de hoste se posse obtinere: accusabantq; eum, quasi hoc tantum agentem, vt in magna inopia constituti, semper ab illius consilijs penderent: & omnino pugnare decreuerunt, auxilium Dei sibi pollicentes, non tam Mosis respectu, quàm quòd in eius tutela iam inde à maioribus essent: & quos prius ob pietatem dignos libertate duxisset, eis nunc quoq; si rem strenuè gerant, victoriam non negaturum. Satis sibi virium aduersus eas gentes, etiamsi Moses Deum ab ipsis alienare conetur: omninoq; expedire

pedire sibi vt arbitratu suo potius rem gerant, quàm pro excussa Ægyptiorum seruitute Mosis tyrannidem suscipiant, eiusq; libidini seducti pareant, iactantis diuina colloquia, quibus vt Deo præ cæteris carus de rebus gerendis præmoneatur: quasi verò non omnes ex æquo Abrahæ essent posteri, vt vnus singulari gratia præscientiam futurorum diuinitus habere debeat. Prudentium esse vt contempta vnius hominis arrogantia, Deo potius promissori credentes, ad acquirendam eam regionem se expedirent, neq; diutius sub Dei prætextu verba sibi dari sinant. Cogitandum de præsenti inopia, quam loca deserta grauiorem in dies reddant, & ductore Deo manus cum Chananæis quamprimùm conserendas, nec amplius assensum legislatoris expectandum. Comprobata deinde omnium calculis hac sententia, populariter in hostes vadunt: qui neque feroci eorum impetu, neque immensa multitudine perterriti, irruentes in se excipiunt fortiter: & bona parte Hebræorum cæsa, reliquos turpiter vertere terga coactos insequendo, trepidos in castra compellunt. Ea clades præter omnium opinionem oblata vehementer animos multitudinis deiecit, peiora metuentis, cogitantisque ab irato numine immissam esse, eo quòd non expectato oraculo ad pugnam prorupissent. Moses autem videns tum suos accepta clade consternatos, tum hostem victoria recenti elatum, veritus ne præsenti successu non contentus maiora moliretur, decreuit copias retrò in desertum reducere. Quumque populus posthac in ducis potestate se fore polliceretur, malo admonitus nihil absque ipsius consilio prosperè cessurum, motis castris itum est in desertum hoc animo, vt non prius contra Chananæos pugnam capesserent, quàm signo diuinitus accepto. Sed quemadmodum in exercitu ingenti vsu venit, maximè rebus aduersis, vt difficiles se moderatoribus præbeant, ita Iudæis etiam idem accidit. Quum enim essent numero sexcenta millia, & vel in secunda fortuna parum tractabiles præfectis viderentur, tanto magis in egestate ac infortunio tam in se inuicem quàm in imperatorem suum exasperabantur. Quapropter tanta seditione est laboratum, quantam nec apud Græcos nec apud barbaros vnquam fuisse accepimus. quæ res duobio procul in extremum iam periculum delatos perdidisset, ni Moses oblitus acceptæ iniuriæ, quòd minimum abfuit quin lapidaretur, rebus labantibus opem attulisset. Ac ne Deus quidem curam eorum prorsus abiecit, sed tametsi contumeliosos non solum erga legislatorem, verùm etiam in mandata diuina per Mosem accepta, liberauit tamen è pernicioſissima seditione, cuius absq; sua prouidentia non nisi tristissimus exitus expectari poterat. Hanc seditionem, & quemadmodum ea sedata Moses rem administrauerit, nunc dicemus, causa eius primum exposita.

An. mundi 2455. Ante Christum natum 1509.

Hebræos Chananæi cæduat.

Moses retrò populum ducit in desertum.

Seditio aduersus Mosen.

CAP. II.

Seditio per Chorem aduersus Mosem ac fratrem propter Sacerdotium excitata.

Num. 16. Cores populum excitare aduersus Mosen conatur.

COres vir genere & opibus inter Hebræos clarus, & populari quadam facundia præditus, videns Mosem in celso dignitatis constitutum, moleste ac inuidenter id ferebat. Cum enim esset ex eadem tribu & cognatione,

An. mundi 2455. Ante Christum nat. 1509.

gnatione, iniquum censebat se illi posthaberi, & diuitijs pollentiorem & genere nihilo inferiorem: multaq; in illum apud contribules Leuitas & inter cognatos concionabundus vociferabatur, rem indignam dictitans, nec diutius ferendam, Mosem ambitiosis artibus sub prætextu cuiusdam diuinitatis cum aliorum iniuria suæ tantum gloriæ studere: & nuper præter ius & fas sacerdotium absq; populi suffragio fratri Aaroni dedisse, & alias dignitates quasi tyrannide arrepta pro libidine distribuere. Grauem hanc esse iniuriam, quòd ita latenter se in dominationem insinuet, vt priusquam sentiri possit, populi libertas opprimatur. Qui enim principatu se dignum sibi sit conscius, eum volente ac persuaso populo sine vi ad tale fastigium aspirare. Qui verò bonis artibus eò peruenire desperent, à vi quidem abstinere ne honestatis opinionem amittant, sed technis malitiosis ad id consequendum niti. Talium conatus in medium protractos puniri è Repub. esse, priusquam è clancularijs insidiatoribus aperti hostes euadant. Quam enim rationem Mosem afferre posse, cur Aaroni potissimum & filijs sacerdotium dederit. Si enim ex Leuitica tribu alicui honor is ex diuina voluntate deberetur, se meritò fuisse præferendum, genere Mosi parem, ætate atq; opibus potiorem. quòd si antiquissimæ tribus ratio haberetur, optimo iure viris Rubelitidis tribus dignitatem eam deferendam, Dathamo, Abironi, & Phalao, diuitijs iuxtà ac ætate inter contribules præminentibus. Hæc Cores, videri volens rei publicæ curam habere, reuera hoc tantum agens, vt concitato populo pontificatum inuaderet. Nec diu se intra vnam tribum hæ criminationes continuerunt, verùm sparsus paulatim rumor, dum quisq; auditis de suo aliquid addit, totis iam castris peruagabatur: breuiq; eò res deuenit, vt ducenti quinquaginta primatibus factionem Coræ sequerentur, qui omnes operam dabant vt sacerdotium fratri Mosis ademptum, in illum transferretur. populus præterea tam concitatus erat, vt ad lapides conclamaretur: concurrebatq; incondita multitudo in concionem, vbi stans ante Dei tabernaculum vociferabatur, tollendum tyrannum, & populum è seruitute eximendum, cui sub religionis prætextu dura imperata imponerentur. Deum enim si ipse esset sacerdotis electo r, aliquem dignum fuisse ad hunc honorem prouecturum, non eum qui multis esset meritò posthabendus: vel si Aaroni eũ dare decreuisset, populi suffragio potius quàm fratris beneficio fuisse daturum. Moses autem qui Coræ calumnias non ignorabat, *videns populum irritatum nequaquam expauit*: sed fretus conscientia rei benè administratæ, & sciens fratrem electione Dei peruenisse ad sacerdotium, non sua gratia, prodijt in concionem: & quoniam non erat imperitus artium quibus vulgus tractandum est, ad Corem versus elata voce, Mihi, inquit, Cores, vel tu vel vnus quiuis ex istis, intenta in ducentos & quinquaginta viros manu, honore digni videmini: imò ne reliquam quidem concionem contemno, etiam si vobis diuitijs & cæteris dotibus non sint conferendi. Nam nec Aaron ideo sacerdotio potitur, quia ditior. Tu enim ampliores quàm vterq; nostrum, facultates possides. neq; quia nobilior. Commune enim vniuersis nobis genus Deus voluit, cuius eundem cunctis autorem dedit. neq; fraterno affectu motus quod alijs debebatur, fratri contuli. Nisi enim ius & fas præ oculis habuissem, nequaquam oblitus mei, dedissem alteri: cum nemo sit mihi meipso propinquior, & mihi non minus quàm

Aliàs Balas.

Coræ factionem ducenti quinquaginta viri sequuntur.

Mosen lapidibus obruendum clamant.

Mosis, ad Corem seditiosum oratio.

quàm illi benè velim. & alioqui qualis erat prudentiæ, me violati iuris rerum facere, & huius facinoris præmium alteri cedere? Verùm & à mea probitate abfit tale scelus, neque Deus sustinuisset aut se contemni, aut vos ignorare quid illi gratissimum facturi essetis. Ipse sacerdotem sibi elegit, ipse ab hoc crimine immunem me reddidit. Attamen licet non meo beneficio, sed diuina electione hunc honorem adeptus, non dubitat in medium depositum vestris suffragijs committere, nullam prærogatiuam postulans ex eo quòd hactenus eo sit legitimè functus, vt qui omni ambitione posita, malit vos sine seditione videre, tametsi vestris etiam calculis iam antè comprobatus. neque enim Dei voluntatem in hoc læsimus, quòd vestrũ etiam assensum accedere voluimus. sed quod ille vltrò detulit, salus pietate recusare non licuit: quemadmodum & illud æquum est, vt qui semel dedit, suum donum ratum ac perpetuum efficiat. Quamobrem iudicabit denuò quem velit pro vobis sacra facere, & pietatis vestræ antistitem esse. Iniquissimum enim fuerit, Corem per ambitionem obstare, quò minus liberam Deus electionem sui sacerdotis habeat. Nihil est igitur quod seditionibus turbemini, quantum ad hanc causam attinet. Cras manè cum sua quisq; acerra & igne ac odoramẽtis adesto. Tu verò Cores cede Deo, & calculum eius expecta, neq; maiorem, quàm Deus habeat, authoritatẽ tibi arroga: sed tu quoque inter cæteros huius honoris competitores iudicandus adesto. nec video cur vel Aaron à petitione debeat excludi, eodem genere natus, & qui iam in hac functione irreprehensibile sui specimen dedit. vbi verò conuenerit is, coram toto populo suffitum facitote, & cuius sacrificium acceptius Deo fuerit, eum mea quoq; autoritate confirmabo, meq; ab hac calumnia collatæ per priuatam gratiam in fratrem summæ dignitatis exoluam. His auditis turba & tumultuari simul, & malè suspicari de Mose destitit, & insuper consilium eius collaudauit tanquam è Republica futurum: atq; ita concio dimittitur. *An. mundi 2455. Ante Chri. nat. 1509.*

CAP. III.

Quomodo seditionis concitatoribus diuina vltione extinctis, sacerdotium Aaroni & filijs sit confirmatum.

POstera verò die reditur in concionem vt sacro facto interessent diuino iudicio per quod competitorum certamẽ erat dirimendũ: eratq; nonnihil tumultus, multitudine suspensa ad euentus expectationem, quibusdam Mosem in ordinem redigi cupientibus: qui verò prudentiores erant seditionum finem exoptantibus. timebant enim ne actum esset de Repub si vlterius seditio procederet. multitudo quoq; natura nouarum rerum cupida, & ad obloquendum magistratibus prona, omnibus rumoribus circunferebatur. Moses autem missis ad Dathamum & Abironem viatoribus, iussit vt ad condictum venirent sacris interfuturi. postquam autem negauerunt se obtemperaturos, neque diutius passuros Mosi potentiam artibus malis quæsitam in populo augeri: his renunciatis assumptisq; aliquot præstantioribus, non est dedignatus ad contumaciem Dathami factionem venire, sequentibus se libenter quos iusserat. Tum Dathamus cum suis audito Mosem cum primatibus *Ruffin. Cap. 2. Num. 16.* *Dathan & Abiram cum tumaces.*

An mundi 2455. Ante Christ. nat. 1509.

Mosis ad Deum precatio.

ad se aduentare, progressi cum liberis & vxoribus ante tabernacula, & spectabant quidnam acturus esset. aderant etiam satellites qui arcerent eum si quid vi agere vellet. ille verò iam propior sublatis in cœlũ manibus, & elata voce vt à tota multitudine exaudiri posset, Domine, inquit cœli & terræ ac maris, tu qui mihi testis es fide dignissimus, quod quicquid hactenus feci, ex tua sententia feci, qui miseratus res Hebræorum perpetuus adiutor mihi fuisti, exaudi hanc orationem. tu enim scis omnia, ipsas etiam cogitationes hominum: quapropter non dedignaberis rei veritatem atq; istorum ingratitudinem in medium proferre. Nosti sanè exactè & illa quæ natiuitatẽ meam præcesserũt, visa nimirum non audita: nunc in illis rebus testimonio tuo me subleua, quas isti cũ non ignorent, malè suspicari tamen non verentur. Ego cum vitam agerem quietã, id quod mea virtute & tua voluntate Raguelisq; soceri beneficio consecutus eram, tamẽ relictis eius voluptatib. & cõmodis meipsum totum dedidi ærumnis pro isto populo perferendis: & primum pro libertate eorum, nunc vero pro salute promptissimè magnos labores suscepi. Nunc ergo quoniam in suspicionem veni hominibus, qui mea cura ac prouidentia tot mala incolumes euaserunt, tu qui in igne illo ad montẽ Sina mihi apparuisti, & voce tua spectaculoq; illorum prodigiorum me dignatus es, qui in Ægypto legatione tuo nomine fungi voluisti, qui Ægyptiorũ opibus afflictis seruitutem eorũ effugere concessisti, & Pharaonis potentiã succumbere mihi fecisti, qui ignaris viæ per mare mediũ iter aperuisti, cuius postea fluctibus Ægyptios inuoluisti, qui inermes armis muniuisti, qui ex vitiosis fontibus potabiles reddidisti, & potum nobis inopia laborantibus è petra produxisti, cibumq; in terra non inuenientibus à mari attulisti, è cœlo deniq; nunquam antè auditum es largitus, qui legibus ac institutis rem nostrã ornasti, adesto mihi Domine iudex omnium ac testis incorruptissimus, quòd neq; munera à quoquam Hebræorum fauorem meum contra iustitiam captante sed misi, neq; pauperem bonam causam habentem propter aduersariũ diuitem perdere litẽ sum passus, & nunc Republica sinceriſſimè administrata in suspicionem culpæ, à qua tum alienissimus, venio, quasi fiatrì ob priuatum affectum & non tua voluntate sacerdotiũ tuum contulerim. ostende quòd omnia tua prouidẽtia dispensantur, & nihil fortuitis casibus, sed tua volũtate ad effectum peruenit: & quòd res Hebræorum cordi tibi sint, iusta in Dathamum & Abironem animaduersione declara, qui te stupidum faciunt meis impostoris circumueniri iactantes. facies autem manifestam aduersus insanos gloriæ tuæ detrectatores vindictam, si non communi more intereant, ne quis nihil nisi humanum passos existimet, sed terra quam indigni calcant dehiscẽs cum familijs & facultatibus eos absorbeat. hoc modo & tua potentia omnibus apparebit, & exemplum posteris statuetur, ne quis secus quàm pium est de tua maiestate sentire audeat: & meum ministerium ex tua sententia esse comprobabitur. Quòd si vera sunt crimina quæ in me congerũt, tum in meum caput diræ vertant, illis quos execratus sum incolumibus. Atque ita exacta pœna à populi tui turbatoribus, reliquam multitudinem in pace, concordia, & mandatorum tuorum custodia seruà intactam & expertem supplicij sceleratis hominibus debiti: quandoquidem alienum est à tua iustitia, illorum pœnas immeritam Israelitarum turbam dependere. Hæc cum lachrymis effato, terra horrẽdum repente contremit, &

mit, & vndãte superficie, non secus quam pelagus vento fluctuans, vniuersum populum terruit: immani mox sonitu eliso, qua seditioso tendebant, solum subsidit, & eodem momento omnes ad vnũ absorbet: sublatisq; in hunc modum profanis, hiatus ille ita rursum clauditur, vt ne vestigium quidem eius supereesset. Hic finis seditiosæ factionis, illustre argumentum diuinæ prouidentiæ simul & potentiæ: fuitq; hic casus eo miserabilior, quòd adeò nemo ne propinquorum quidem aut cognatorum eos est miseratus, vt totus quantus erat populus, ante actorum oblitus, lætis acclamationibus Dei sententiam comprobaret, ac ne luctu quidem dignos, vt pestem ac perniciem popularium existimaret. Post Dathamum cum suis extinctum Moses pontificatus æmulos conuocat, Deo denuo commissurus electionem, vt ei sit ratũ Sacerdotium, cuius sacrificium Deo gratissimũ apparuerit. Itaq; conueniunt ducenti quinquaginta viri summo in pretio semper apud populares habiti, tum quòd à maioribus omni virtute præclaris oriundi essent, tum quòd ipsi nequaquã degenerarent: cumq; his prosedunt & Aaron & Cores: deinde stantes ante Dei tabernaculum adolebant acerris odoramenta quæ secum attulerant: cum subito tantus ignis effulsit, quàntum nec homines ipsi vnquam excitauerunt, nec in terris sponte ardentibus, nec in syluis per æstum austri flatu collisis & attritis excitatũ viderũt, sed qualis diuinitus accendi poterat fulgentissimus simul ac flagrantissimus: cuius vi ac impetu ducenti illi & quinquaginta vnà cum Core ita sunt absumpti, vt ne cadauerum quidem reliquiæ comparerent: solus Aaron superfuit illæsus, vt manifestum esset, diuinitus coortũ hoc incendium. His ita absumptis, Moses volens perpetuũ eius supplicij memoriam ad posteros tradi, vt & illis non ignoraretur, iussit Eleazarum Aaronis filium acerras eorum affixas altari æreo conscerare, vt hoc monumento omnes terrerentur, qui cæleste numen humanis dolis circumueniri posse putant.

An. mundi 2455. Ante Christum nat. 1509.

Datam & Abiram absorbet terra.

Corem cum ducẽtis quinquaginta viris ignis absumit.

CAP. IIII.

Quæ Hebræis in deserto per annos 38. obuenerint.

POst tam euidens argumentum cum iam satis constaret, non ambitu aut fratris gratia, sed diuino iudicio Sacerdotiũ ad Aaronẽ peruenisse, sine vlla controuersia posthac illud tenuit, nec tamen ob hoc diu cessatum est à seditione, imò penè grauior priore est insequuta. nã ex talibus causis ortum habuit, vt facile appareret longo tempore duraturam. Cum enim semel animos hominum occupasset hęc persuasio, nihil sine Dei voluntate geri, arbitrabantur Deum in gratiam Mosis ista facere. huic igitur imputabant omnia, tanquam non peccatorũ odio Deus sæuiret, sed à Mose solicitatus: ægreq; ferebant, quòd non solum impunè tot optimatum morte populum mulctasset, sed præmiũ etiam auferret confirmatum iam fratris pontificatum: quandoquidem nemo posthac eum affectaturus erat, cum alijs id male cessisse videret. ad hæc cognati extinctorũ agebant apud populũ, rogantes vt superbæ & nimiæ Mosis potestati modũ aliquẽ statuerent. facile enim hoc illi esse. Tum ille maturè sentiens excitari turbas, veritus ne q rursum res nouas molirẽtur, vnde magnũ aliquod malum accidere posset, concionem aduocari iubet. & auditis postulatis nihil respondens ne magis irritarentur, hoc

Numer. 17.

Alia seditio contra Moysen.

An. mundi 2455. Ante Christum nat. 1509.

tantum principibus tribuum mandauit, vt virgas afferrent tribuū nō minibus inſcriptas. eius enim fore Sacerdotium, in cuius virga Deus ſignum oſtenderit. quod vbi placuit, inſcriptas attulerunt, cum alij, tum Aaron, inſcriptam habens in ſua Leuiticam. eas Moſes acceptas in Dei tabernaculum depoſuit. ſequenti verò die omnes protulit, quæ facile agnoſcebantur, quòd eſſent & à principibus qui attulerant, & à cætero populo notatæ: videbantq; alias eadem ſpecie manere, qua erāt pridie cum eas Moſes acciperet, ex Aaronis verò ramos & germina eſſe exorta, &, quod magis mirum, amygdala matura, quod virga ex hoc genus ligno conſtaret. hac nouitate ſpectaculi vulgus attonitum, omiſſis odijs quibus tam Moſem quàm Aaronem proſequebatur, totum in admirationem diuini iudicij verſum, amplius Deo repugnare deſijt, ratumque Aaroni ſacerdotium eſſe voluit: atq; ita tertio Dei calculo confirmatus, nemine poſthac contradicente, fuit Pontifex, & Hebræorum populus longis ſeditionibus agitatus hoc modo ad quietem tandem peruenit.

Aaronis virgæ germinat.

Hedio & Ruffinus Cap. 3. 4. Num. 18. 35. Leuit. 14. 18. & 26.

Moſes autem poſteaquam Leuiticam tribū diuino cultui dicatam, immunem à militia feciſſet, ne forte in parandis ad vitam neceſſarijs occupati, negligentius ſacra tractarent, mandauit vt poſt armis ac Dei fauore quæſitam Chananæam ex oppidis eius quadraginta octo bona & pulchra Leuitis diſtribuerentur, cum agro mœnibus eorum contiguo duum milliū cubitorū, & inſuper à toto populo decimas annui fructus exegit Leuitis ſimul ac Sacerdotibus conferendas: atq; hi poſt hac eius tribus ſolennes reditus fuēre. Nunc dicendū quæ ſint Sacerdotum propria. ex quadraginta octo oppidis iuſsit vt Leuitæ concederent eis tredecim, & decimarum à populo quotannis acceptarum decimas penderent: præterea vt populus Deo primitias omnium fructuum è terra prouenientium offerret, & ex quadrupedibus quæ mactare fas eſt, primogenitum, ſi maſculum fuerit, ſacrificandum Sacerdotibus adducat, vt eo cum familia veſcantur in vrbe ſacra. pro eis verò quibus patria lex veſci vetat, dominus fœtus ſiclum cum dimidio dependat, pro homine verò primogenito quinque ſiclos. deberi eis etiam primitias tonſurę ouium: & qui panes coquant liba aliquot eis præbere. Qui verò ex voto ſe conſecrant, Nazaræi dicti, capillū alentes, & vinum non guſtantes, cum capillum cōſecrant, victimas eorū Sacerdotibus cedere. Item qui Corban ſeipſos nominant, hoc eſt, Dei donum, ſi velint à miniſterio, ad quod ſe vltrò obligauerunt, dimitti, Sacerdotibus pecuniam numerare, mulierem triginta ſiclos, virum quinquaginta. qui verò tantum pecuniæ non habuerint, hos Sacerdotum arbitrio relinquendos. quin & ſi quis domi mactet ad priuatum epulum, nō ob cultum diuinum, offerendū tamen Sacerdotibus pecoris pectus & brachium dextrū. Tantum eſt quod Sacerdotibus Moſes attribuit, præterque quicquid pro peccatis populus offert, vt in proximè præcedente volumine diximus. Quicquid autem à populo Sacerdotum ordini contribuitur, ex eo tam vxores quàm filias & famulos etiam participes eſſe voluit, exceptis quæ pro peccatis offeruntur. hæc enim in fano ſoli Sacerdotio fungentes mares eodē die abſumunt. His ita poſt ſeditionem diſpoſitis caſtra mouit, & cum omnib. copijs ad Idumææ fines peruenit, legatis primum ad Regem præmiſſis, petebat ab eo tantum liberum tranſitum, paratus ipſius arbitrio fidem dare ſine cuiuſquam iniuria iter ſe facturum: præterea forum rerum venalium ſuis exhiberi poſcebat, perſoluturus etiam aquæ pretium.

Reditus.

Nume. 6. De Nazaræis.

Ann. mundi 2493. Ante Christum natum 1473.

Nume. 20. Moſis ad Idumæos legatio.

tium, si Rex ita iuberet. ille verò legatis, re infecta, dimissis, negatoque transitu, armatus cum exercitu est obuiam profectus, prohibiturus Mosen si vi viâ aperire conaretur. at Propheta consulto prius oraculo, & Deo non permittente, vt ipse pugnæ principiũ faceret, retrorsum abduxit exercitũ, per desertum iter facturus. Eodem tempore sorori eius Mariamnæ vltimus vitæ dies aduenit, quadragesimo anno ex quo Ægyptum reliquerat, mensis Xanthici luna prima: sepultaq; est publico sumptu magnificè, super quodã mõte, qui appellatur Seir. & post menstruum luctum lustrauit Moses populum hunc in modum. Iuuencã laboris & aratri expertem, colore toto corpore rufam, paulum ante castra productam Pontifex in loco purissimo mactauit, & sanguinem septies digito aspersit versus Dei tabernaculum. Deinde solida iuuenca ita vt procubuit cum pelle ac intestinis ardente, lignum cedrinũ in medium ignem injiciunt, simulq; hyssopum & lanam cocco tinctam. huius cinerem vniuersum vir purus ac castus collectum reponit in locum purissimum: & quotquot posthac funesti purificatione opus habebãt, paulum huius cineris in fontanã immittentes, & hyssopi ramulum intingentes, aspergebant se die tertia & septima, quo facto pro puris posthac habebantur. & hunc lustrandi morem etiã in terra belli sorte quæsita seruari præcepit. Cæterum funesto exercitu ita vt dixi lustrato, per desertum cum exercitu pergẽs Arabiã petiit. Quumq; venisset in agrum vrbis Arabum primariæ, quæ olim Arce, nunc Petra nominatur, hoc loco montem excelsum, quo ager clauditur, Aaron cõscendit, præmonitus à Mose quòd esset moriturus: & in cõspectu totius exercitus, stãs in loco acliui, exutam pontificiã stolam Eleazaro filio tradidit, ad quẽ iure ætatis successio pertinebat, atq; ita spectãte populo moritur, eodẽ ipso anno quo sororẽ amisit, anno ætatis cẽtesimo vigesimo tertio, dies mortis eius incidit in primam lunã mensis qui Athenienſibus hecatombæon dicitur, Macedonibus Ious, Hebræis Sabba. Luxit eum populus diebus triginta, & luctu finito, Mosis ductu peruenit ad fluuiũ qui nominatur Arnon. is ex Arabiæ montibus exortus, desertum mediũ perterrans, in Asphaltitem lacũ influit, Moabitas ab Amoræis disterminãs. estq; hæc regio frugifera, & fructus quantũ satis est incolis suppeditat. ad eius Regem Sehonem misit legatos Moses, qui transitũ per regnum peterent, fidem daturus, quòd sine detrimento vel agrorum vel colonorum militem traduceret: sed persoluturum precium rerum venalium ex æquo & bono, etiam si potum aquæ sine precio dare grauarentur. Sehon verò negato transitu, & armato suorum exercitu, vada Arnonis occupat, prohibiturus si Hebræi fluuium transire conarentur.

An. mundi 2493. Ante Chr. nat. 1473.

Mariamne soror Mosis defuncta. Nume. 19.

Mos lustrãdi populum.

Nume. 20.

Aaron moritur.

Ruffinus Cap. 4. Hed. Cap. 5. Nume. 21.

Mosis ad Sehonẽ Amorræorum Regẽ legatio.

CAP. V.

Quomodo Moses deuicerit Sehonem & Ogem Amorræorum Reges, deleueritq; eorum copias.

MOses aũt postquam intellexit Amorræos hostilem in se animũ gerere, haud ferendũ contemptum ratus, & videns Hebræos genus hominum intractabile, ocio simul & egestate facilè adduci posse vt pristinos tumultus ac seditiones renouarent, occasionẽ eis adimere volẽs, consuluit Deum, an bello viam aperire permitteret. Deo verò annuente, & victoriam insuper pollicente, magnopere hac spe animatus, militem

Nume. 21. Hebræi pugnam parãt aduersus Amorræos.

An. mundi 2493. Ante Chri. an. 1473.

tem quoq; fiducia cõplet, clamitans adesse tempus quo pugnandi cupã, ditatẽ exlatiarent, auspice Deo & quò sponte iam propenderẽt autoritate sua cõpellente. at illi permissa potestate læti, arma corripiunt, & è vestigio instructa acie ad hostẽ properãt. Amoræus contrà vt vidit aduentantes, oblitus pristinæ ferociæ, tum ipse est territus, tum milites animos, quos ante visum hostem præ se ferebãt, præ timore demiserunt. Itaq; vix primo cõflictu excepto, terga vertunt, in sola fuga spem salutis reponentes. confidebant enim munitis vrbibus, quæ tamen nihil profuis eis profuerunt. Nã Hebræi vt primum animaduerterũt hostes cedere, acriter institerunt, turbatisq; eorũ ordinibus, in extremã formidinẽ illos coniecerunt. Iamq; totis campis sparsi effuso cursu alij alias vrbes petebant. nec alteri perlequendo fatigantur, imperfectã victoriam relinquere nolentes, sed cùm essent funditores optimi, & eius pugnæ generis, quod omni telorũ genere eminus geritur in primis periti, & expeditiores quàm vt armis grauarẽtur, aut pedibus fugatos assequebantur, aut glãdibus & iaculis, si quos celeriores timor fecerat. Itaq; magna strages editur, & si qui effugerant, cum vulneribus & siti conflictabantur. erat enim æstas. Cumq; desiderio potus ad fluuium agmine magno ferrentur, ab insequentibus circumuenti eminus sagittis ac iaculis sunt cõfixi: & inter cæteros Sehon Rex cecidit. Hebræi verò exsos spoliabãt, prædas agebãt, magna rerũ copia fruebantur, quòd fructus nondum ex agris collecti essent. & milites totum regionẽ percurrebant impunè diripiendo, captiuosq; abducendo. nemo enim resistebat, robore eius regionis in pugna absumpto. Talis clades Amoræis accidit, qui nec cõsilio prudenter, nec armis fortiter sunt vsi. Hebræi verò terrã eam occupauerunt, inter tres amnes insulæ modo sitam. Nã Arnonis ripæ meridionale eius latus terminãt, Iobacchus verò septentrionale, qui in Iordanem influens nomen amittit: occidentalis tractus Iordane amne alluitur. In hoc igitur statu exoritur Israelitis nouus hostis Oges Galadinæ & Gaulanitidis regionũ Rex, in auxilium Sehonis amici & socij veniens: cuius res quum iam perditas videret, nihilominus victoriam sperans, virtutis suorum ac hostiũ periculum facere decreuit. Qua spe frustratus & ipse in prælio periit, & exercitus ad vnum est deletus. Moses verò Iobaccho fluuio superato, regnum Ogis ingressus vrbem vnã post aliam subuertebat, habitatores interneclone vastãs, qui omnes eius terræ homines diuitiis & agrorũ fertilitate superabant. Oges etiã vir heroica specie corporis, ne viribus quidem ac virtute fuit inferior: cuius roboris & staturæ argumentũ exstabat in expugnata Regia vrbe Ammanitidis regionis, dicta Rabatha: lectus erat ferreus quatuor cubitorũ latitudine, nouem longitudine. Huius viri casum non solum præsens Hebræorum felicitas est insecuta, sed in futurum etiã maiorum successũ illis causa est facta. Septuaginta enim oppida egregiè munita de eius ditione ceperunt, & ex præda tam priuatim quàm publicè sunt locupletati. Post hæc Moses castra Iordanẽ versus mouet, & campum magnum è regione Hierichuntis. ea est vrbs copiosa, palmis abundans & balsamum ferens. Iamq; in tantum creuerant Israelitarum animi, vt nihil magis quàm pugnas ac prælia cuperent: & Moses vtendum hac promptitudine suorũ ratus, victimis Deo pro gratiarum actione mactatis, epuloq; exercitui dato, partem eius armatam ad Madianitarum regionẽ vastandam misit, vrbesq; gentis eius expugnandas. cuius belli origo talem causam habuit.

Amoræos Hebræi fudunt fugãtque.

Sehon Amoræorũ Rex interfectus.

Hebræi terrã Amoræorum occupant.

Amorææorũ terræ situs.

Oges Rex eũ exercitu trucidatur.

Ruffin. c. 5. Hedio c. 6. Hieriche.

Do

CAP. VI.

De Balamo vate.

An. mundi 2493. Ante Chr. nat. 1473.

BAlacus Moabitarum Rex, habens veterem amicitiam & societatem cum Madianitis, cum res Israelitarum in tãtum crescere videret, cœpit etiã de suo regno esse solicitus. Nesciebat enim Deum vetare, ne Hebræi quicquam vlterius præter Chananæã vsurpare appetant: atq; ita non satis cõsultè de rebus nouis cogitauit. & bello quidẽ aggredi elatos tot victoriarum successu nõ est ausus, obstare tamen volens ne vlterius procederẽt, legatos de cõmunibus commodis ad Madianitas mittit. Illi ad Balamum quendã vltrã Euphratem, nobilẽ in eis locis vatem, & sibi amicũm, cum Balaci legatis mittunt etiã de suis honoratissimũ quenq;, rogantes vt veniret ad se, & diris imprecationibus Israelitas deuoueret. Vates legatis comiter exceptis, & hospitali mensæ adhibitis, cõsulit Deum, quæ sit eius de Madianitarum postulatis sententia. qui cum vetaret illis obsequi, reuersus ad eos, ait sibi nõ deesse voluntatẽ illis gratificandi, sed obstare Deum, cuius beneficio debeat gloriã ex veris hactenus prædictionibus cõparatam. nam exercitum illum, quẽ ipsi execratum velint, esse Deo longè chariſſimum. deditq; consiliũ, vt ob hanc causam ad Israelitas profecti, pacẽ cum illis quibuscunq; cõditionibus facerent. his dictis legationẽ dimisit. at Madianitę Balaco maximis precibus vrgente, eadẽ de re denuò legatos mittunt ad Balamum: qui cupiens hominibus obsequi, Deũ consulit. Deus verò offensus iubet vt legatis assentiatur. is ratus Deũ hęc seriò iubere, cum legaris proficiscitur. inter eundum aũt cum ventum esset in viam quandã angustam inter duas macerias sitã, occurrit ei Angelus: quo animaduerso asina qua vehebatur declinans appressit eum ad alterũ septum, nihilq; mouebatur verberibus sessoris pressurã molestè ferentis: cumq; nec Angelus de via cederet, nec vates verberandi finẽ faceret, tandẽ procumbens Deo sic volente humana voce Balamũ incusat, quòd nunquã antehac læsus fuisset in se, non intelligens Deũ prohibere quò minùs quibus cuperet obsequatur. Hoc prodigioso asinæ sermone dum ille turbatur, apparuit ei Angelus, obiurgans verberatorẽ, quòd iumentum non esset in culpa, sed ipse obstaret iter contra Dei voluntatẽ facienti. Tum vates territus volebat retrò abire: sed Deus iussit eum pergere quò instituerat, modo ne quid aliter agat quàm diuinitùs admoneretur. His mandatis perceptis ad Balacũ peruenit: exceptusq; à Rege honorificẽtissimè, voluit ad quendã montem deduci, vnde Hebræorũ castra contemplari posset. Balacus verò ipse cũ regio comitatu deducit vatem in montẽ proximè imminentẽ, qui à castris stadia sexaginta aberat. quibus consideratis iubet Regem septẽ aras exstruere, & totidem tauros ac arietes exhibere. Id vbi celeriter iussu Regis est factũ, mactat victimas, vt victoriã præsagire posset. deinde sic fatur Felices vos quibus Deus largam bonorum præbet copiam, & prouidentiam suam perpetuam ducem & auxiliatricem annuit. quoniam nullum est hominum genus, cui non innocentia morum, virtutisq; ac probitatis studio siris anteferendi, liberos præstantiores etiam successores habituri, quandoquidem Deus vos hominum solos cõplectitur, & vt omnium sub sole felicissimi sitis prospicit. quamobrem obtinebitis terram ad quam vos misit, & posteris vestris in perpetuum possidendam relinquetis: & gloria vestri nominis implebitur

Balaci Moabitarum Regis ad Madianitas legatio.

Balaci & Madianitarum ad Balamã legatio.

An. mundi 2493. Ante Christ. nat. 1471.

Secunda ad Balamum legatio.

Balami Angelus resistit.

Balami asina loquitur.

Balamus obiurgatur ab Angelo.

Balamus ad Balacũ peruenit.

Balami de Israelitico populo vaticinium.

An. mundi 2493. Ante Chri. na. 1471.

vniuersa terra simul & mare, adeoq; multiplicabitur gens vestra, vt nulla non orbis regio vestri sanguinis homines admixtos sit habitura. Beatus vos exercitus & admiratione dignissimus, ex vno parēte in tantum auctus. nunc vobis parum amplum pro numero ac dignitate domicilii Chananæa continget, sed totum olim terrarū orbem habitationi vestrę destinatū scitote, vt tam in insulis quàm in continente sit vobis degendum præ multitudine ipsis cæli stellis numero æquiparāda. Cumq; tam innumeri futuri sitis, nihilominus nihil vobis ad summā rerum copiam deesse patietur in pace, & in bello virtutem viris addet. inimicis nostris in mentem veniat, vt hostes vestri esse, & in vos arma sumere velint. nō enim reuerteretur è tali prælio victor, qui lætitiam coniugibus ac liberis afferat. Tāta vobis fortitudo diuino fauore contigit, qui solus potest & quod supersit detrahere, & quod deest addere. Talia vates fatidica voce canebat, extra se raptus, & numine totus correptus, rege indignè ferente, & pacta non seruare clamitante, licet magnis muneribus ab amicis cōductū: venisse eum ad execrandum hostes, quos nunc mactos virtute ac pietate caneret. Ad quem vates, Putas, inquit, quoties fata sunt aperienda, in nobis situ esse quid dicamus aut taceamus afflati diuino spiritu. ipse voces quales vult profert & oracula, nobis nec scientibus nec cogitantibus. Equidē satis memini ad quid precibus Madianitarum sim adductus, eaq; causa veni vt voluntati tuæ morē gererem. Sed potētior est Deus quàm mea voluntas, qui cōtra Dei voluntatē ad gratiā hominum loqui proposuerā. quàm primum enim nostrum pectus subintrat, nihil amplius nostrū ibi remanet. ego certè nihil in horū laudem dicere, in animo habui, nec quæ Deus eorum generi dare decreuit, cōmemoranda putaui: sed numen illis propiciū, quod gentis felicitati studet ac gloriæ, pro destinatis hæc verba mihi subdidit. Nunc age, quando animus est tibi atq; Madianitis rem gratā facere, quorum preces me non decet nō admittere, alias aras erigamus & sacra instauremus, si fortè Deū flectere possim, vt execrationibus hoc genus hominū deuouere liceat. Cumq; Balacus id fieri permisisset, ac ne iterato quidē sacro potestatem deuouendi impetrasset, collapsus in faciē pronus prædicebat quicquid euenturū esset regibus & ciuitatibus clarissimis, quarum quædam nondum cōditæ videntur, quæ verò extant earum res terra mariq; gestæ ita prædictionibus respōderunt vsq; ad nostrā memoriam, vt facilis sit cōiectura, reliquum etiā eius oraculi non vanum fuisse euentum aliquando comprobaturum. Balacus autem ægrè ferens expectationem frustratam, sine honore vatem ablegat. Ille domum repetens cum iam Euphratem attigisset, accito Balaco & principibus Madianitarum, Balace, inquit, vosque Madianitæ, quandoquidem necesse est vt vel præter Dei voluntatem vobis obsequar, Hebræorum quidem genus nunquam est interiturum, nec bello, aut pestilentia famēve, aut alio casu delebitur. Deus enim curam habet eius gentis à malis seruandæ, ne quando talis clades incidat qua vniuersi de medio tollantur, interdum tamen quædam vitari non poterunt, quibus ad tēpus afflicti, mox magis quàm antè florebunt, castigatione tali ad sanitatē reuocati. quapropter si breuem victoriam de illis consequi quęritis, hoc consilio voti compotes efficiam. Filiarum formosissimas, quæ pulchritudine sua mentes eorū expugnare possint, quantum fieri potest cultas ac ornatas mittite, vt circum castra obuersentur, & iuuenibus complexus expetentibus faciles se præ-

Balacus iratus reprehēdit Balamū.

Balami responsio.

Num. 25.

Balami de rebus futuris vaticinium.

Balami aduersus Hebræos consilium.

præbeant: vbi verò cupidine captos viderint, subito se propipiant. cũque rogatæ fuerint vt maneant, non annuant nisi persuasis, vt relictis patrijs legibus & cultu Dei à quo illas acceperunt, Madianitarũ & Moabitarum Deos venerentur. sic enim Deum iratum sibi reddent. Post hęc monita abijt. Madianitis autẽ ita vt moniti fuerant filias mittentibus, Hebræorum iuuenes pulchritudine puellarum capiuntur: & in colloquium venientes rogant ne sibi voluptatem ex earum pulchritudine capere inuideant, néve consuetudinẽ eorum auersentur. Illę libenter & verba iuuenum & complexus admittunt: iamq; blandicijs illectos, & cupidine feruentes relinquere parant. tum illi tristes mulierum discessũ, precibus instant ne se relinquant, sed futuræ coniuges & omnium facultatum dominæ apud illos maneant. hæc promissa iureiurando cõfirmabant Deum testẽ inuocando, & lachrymas fundendo, quò magis eas ad miserationẽ flecterent. tum illæ postquã omninò captos & cõsuetudine sua deuinctos animaduerterũt, sic respondẽt: Optimi iuuenes, nõ desunt nobis domi nec amplæ facultates, nec parentũ ac domesticorũ affectus: neq; inopia talium rerum huc ad vos venimus, aut formã corporis nundinaturæ preces vestras admisimus: sed psuasæ viros esse bonos has hospitali gratia non dedignatæ qua vos opus habere videbamus, faciles nos vobis præbuimus. Nunc quandoquidẽ amare vos, & abitionem nostram molestè ferre asseueratis, ne has quidem preces auersabimur. quæ si beneuolentiæ coniugalis fidẽ dederitis, quæ sola nobis satisfacere potest, libenter vobiscũ vt legitimæ nuptæ conuictura sumus. veremur enim ne libidine exsatiata, cum iniuria & contumelia nos retrò ad parentes nostros ablegeris: cui nostræ solicitudini veniã vos dare æquum postulamus. Illis verò quolibet modo fidẽ daturos se polliciẽtibus, & nihil præ amore nimio recusantibus: quandoquidẽ, inquiunt, ita vobis videtur, & mores habetis ab alijs diuersissimos, vt cibis etiam proprijs vestro more vtamini, nec potum cum alijs communem sustineatis, necesse est si vultis nobiscũ vitam degere, Deos nostros colatis: neq; enim alio argumento persuadebitis amorem istum vos non fingere, nisi eosdẽ nobiscum Deos adoretis. Nec absurdum fuerit aut vitio vertendum, si terræ in quam venistis peculiares Deos colere malitis: præsertim cùm nostri per omnes regiones honorentur, vestrum nemo præter vos cultu dignetur aut ceremonijs. aut igitur cæterorũ more vobis est viuendum, aut alius orbis quærẽdus, vbi soli iuxta vestra instituta vitã agatis. At illi cupidine cæci dicta eorum cõprobant, & quò trahebãtur sequentes à religione patrum desciscunt: & plures Deos credere inducti, sacra illis ei⁹ gentis ritu faciunt: cibis quoq; indifferenter vtebantur, & in mulierum gratiam nihil non contra legẽ faciebant: vt iam tota castra iuuenũ impietas inuaderet, & seditio priore peior glisceret, & aucta religio in extremum periculũ deduceretur. iuuẽtus enim gustatis semel peregrinis moribus inexplebiliter in eos ferebatur: & si qui nobilitate à maioribus accepta præcellebant, vnà cum reliqua turba corrumpebantur. Zambrias etiã Simeonidis tribus princeps ducta Chosbi Madianitide, Vri filia gẽtis eius dynastæ, iussus ab vxore, & contẽptis in eius gratiam Mosis placitis, alieno ritu sacrificabat, & alienigena coniuge nõ dissimulanter se oblectabat. In hoc rerũ statu Moses veritus ne grauius aliquid sequeretur, aduocata concione, neminem quidem nominatim accusauit, nolens in desperationem adducere eos, qui tantisper dum latere se putarant,

An. mundi 2493. Ante Chri. nat. 1472.

Madianitarum filiæ ad Hebræorũ castra perueniunt.

Madianitarum filię Hebręos ad idolatriam ducunt.

Hebræi mulierum cupidine ducti à patrum religione desciscunt.

Zambrias. Chosbi.

Moses Israelitarum idolatriam & voluptatem accusat.

An. mundi 2493. Ante Christ. nat. 1472.

putant, ad ſanitatem reduci poterant: ſed dicebat rem indignam, nec ipſis nec maioribus eorum decorã, quòd voluptatem pluris quàm Deũ & religionem facerent. Expedire illis vt dum tempus eſt reſipiſcant, & non legum contemptu, ſed compeſcendis prauis cupiditatibus fortes ſe viros declarent. abſurdum præterea dicebat, & cùm in deſerto modeſtè vixiſſent, nunc in bona regione ita baccharentur, & quæ per inopiã quæſiuerant, nunc per affluentiam perditum irent. Talibus dictis conabatur iuuentutem corrigere, & ad ſaniorem mentem reducere. Tum Zambrias inſurgens, Tu, inquit, Moſes tuis legibus vtere, quibus iam longo vſu robur addidiſti: quod ni feciſſes, ſæpè iam pœnas dediſſes, & tuo malo non eſſe Hebræis imponendum didiciſſes. me certè nũquam ad tua tyrannica iuſſa obſtrictum habebis. neq; enim aliud hactenus, quàm ſub legis ac religionis prætextu nobis ſeruitutem, tibi principatum malicioſis artibus adſtruis, voluptatem nobis ac vitæ licentiam adimens, quæ liberorum ſunt, & ſub nullius imperio degentium. hoc enim vel Ægyptiaca ſeruitute fuerit grauius, in quemuis tuis legibus pro tuo libitu animaduertere: cùm ipſe multò dignior ſis qui puniaris, quãdoquidem abrogatis quæ omnium conſenſus approbat, plus tua quàm cæterorum mortalium placita valere poſtulas. ego quę nunc facio, quia benè facta iudico, ne fateri quidem in hoc cœtu grauabor, mulierculã alienigenã me duxiſſe. audis à meipſo mea facta, vt ab ingenuo. neq; enim latere cupio. Sacra etiã Dijs facio præter cõſuetum, quia id æquum cẽſeo, ex multis mihi veritatẽ quærere, & non ſicut ſub tyrannide viuere, de vnius tantũ fiducia pendentẽ. nemo mihi rem gratam fecerit, qui in rebus meis meipſo plus arbitrij habere voluerit. Hæc Zambria pro ſe & quibuſdam ſui ſimilibus afferente, populus quietus expectabat quonã audacia hæc eſſet euaſura, maximè & videret legiſlatorem amplius nolle contendere, ne hominẽ inſolentem iritatiorem redderet. verebatur enim ne plures tales in loquendo impudentię imitatores facti, turbas in populo excitarent. Atq; ita tum concio diſſoluitur. ac fortaſſe vlterius malum hoc ſerpſiſſet, niZambrias maturè ſublatus eſſet talem ob cauſam. Phinees tum alijs rebus, tum patris dignitate, iuuentutis facilè princeps, Eleazari pontificis filius, & Moſen magnum patruum habens, ægerrimè tulit Zambriæ contumaciam: cuius impunitate ne legum cõtemptus creſceret, vindicare in flagitioſos decreuit. non ignarus & exẽpla primatum in vtramuis partem plurimum valeant. Cumq; tãto eſſet animi & corporis robore, vt non temere aliquid arduum aggrederetur, quod non etiam perficeret, ad Zambriæ tẽtorium vadit, & eodem ictu ipſum vnà cum Chosby transfigit. quo exemplo iuuentus ad pulcherrimam virtutis æmulationem accenſa, certatim in eiuſdem criminis reos facit impetum, & bonam illorum partem ferro conficit, reliquos inſecuta peſtis ſuſtulit, per iram numinis inflicta, & ne illis quidem pepercit, qui cum iure cognationis talẽ ſuorum petulantiam cohibere deberent, aut diſſimulare aut accendere etiam maluerunt: nec prius deſtitit, quã quatuordecim millia virorum deſiderarentur. Hanc ob rem Moſes in Madianitas concitus, ad gẽtem internecione delendam exercitum miſit, de qua expeditione mox narrabimus, poſtquam quòd omiſſum antè non oportuit, dixerimus. Balamum illum, qui à Madianitis accitus ad execrandos Hebræos, quo minus hoc faceret à Deo eſt prohibitus, nihilo ſecius tamen tale hoſtibus conſilium dedit, quo effectum eſt vt quibuſdam

Zambriæ aduerſus Moſen oratio.

Phinees Zãbriã & Chosbi vno ictu transfigit.

Al. 24000. Moſes in Madianitas mouet.

quibusdam infectis prana opinione, penè totius populi religio sit corrupta: hunc inquam Balamum tanto honore dignatus est propheta, vt oracula eius suis literis inseruerit: cumq; nihil vetaret quin ea pro suis ederet; nec vllo teste id factum eius coargui posset, maluit eum debita apud posteros memoria non fraudare. Sed hæc quisq; vt libuerit ita cõsideret. Moses autem vt dicere cœperam, in Madianitas misit exercitũ duodecim millium, singulis tribubus mille militibus imperatis: eisque copijs Phineem præfecit, cuius opera leges vindicatas, & de Zambria violatore earum pœnas exactas paulò ante memorauimus. *An. mundi 2493. Ante Christ. nat. 1472. Num. 31.*

CAP. VII.

Hebræorum de Madianitis victoria, & Amoritis regio quomodo à Mose duabus cum dimidiata tribubus concessa.

MAdianitæ verò intellecto hostium aduentu, & quòd iam non longè abessent, & ipsi copias in vnum contrahunt, & qua in regionẽ suam irrupturos putabant, munito pro tempore aditu, præstò erant, impetus eorum pro viribus propulsaturi. Sed mox primo congressu tanta multitudo Madianitarum est cæsa, vt numerus cadauerum iniri non posset, ne regibus quidem seruatis. Hi fuêre Ochus, Sures, Robeas, Vbes, & quintus Recemus, à quo deductum nomen primaria vrbs Arabum & hodie retinet, Receme dicta, quam Græci Petram vocare malunt. Fusis hostibus Hebræi regionem sunt populati, prædas abigendo, & incolas vnà cum mulieribus interimendo, solis parcentes virginibus: hoc enim Phinees à Mose mandatum acceperat. qui reducto incolumi ac illæso exercitu, prædam quoq; memorabilem retulit, boum quinquaginta duo millia & insuper sexaginta septem: asinorum sexaginta millia, vasorum aureorum & argenteorum magnum numerum, quibus in domestica suppellectile vtebantur. Etenim pro opibus lautiore victu delectabantur. Abductæ sunt etiam virgines circiter triginta duo millia. Moses autem partitus prædam, quinquagesimam eius partem Eleazaro dedit & sacerdotibus, & Leuitis alterius quinquagesimam: reliquum verò populo distribuit. quo factum est vt deinde suauiter viuerent, opibus virtute quæsitis, ocium quoque ad fruendum nacti. Moses autem iam admodum senex Iesum designauit, qui sibi in prophetæ & ducis (si opus foret) munijs succederet, Deo ita iubente vt hunc principatus successorem faceret. Erat enim totius diuini atque humani iuris peritissimus, Mosi sibi successe præceptore doctus. Per idem tempus duæ tribus, Gade & Rubeli, & dimidia Manassitis, numero pecudum & alijs rebus abundantes, de communi consilio rogant Mosen, vt sibi extra sortem traderet Amoritidem terram, quæ non multo ante bello capta fuerat. esse enim pascuis vberem. Ille verò suspicatus eos prælia contra Chananæos metu detrectare, & curam pecudum ignauiæ prætexere, conuicio viros excipit, meticulosos simulatores dictitans. Velle eos in ocio luxu q; ne terram marte quæsitam communi possidere, & nolle arma cum cæteto exercitu ferentes, terram vltra Iordanẽ à Deo promissam capere, deuictis gẽtibus quas ille p hostib⁹ haberi iusserat. Qui videtes eũ iratũ, ne meri- *Hedio Cap. 7. Ruffi. Cap. 5. Quinq; Reges Madianitarum cęsi. Aliàs Arecene vel Arcæ. Ingens præda de Madianitis parta. Num. 27. Deut. 3. Iosuam Moses sibi successorẽ designat. Num. 32. Tribus Ruben, Gad, & dimidia Manassis, Amoritidẽ terrã expetunt.*

An. mun-di 2493. Ante Chri. nat. 1472.

ne merito irasci videretur, respondent se neq; per ignauiam pericula, neq; per desidiam labores fugere, sed hoc tantum agere vt præda in locis commodis relicta, expeditiores ad certamina fierent: paratosq; se abire, si oppida ad tutelam liberorum & coniugum ac facultatum ipso dante acciperent, reliquũ exercitum armatos quocunq; ducerentur sequi, & communibus militare auspicijs. Tum Moses comprobata eorum voluntate, aduocatoq; Eleazaro pontifice & Iesu, cæterisq; magistratibus, concedit illis Amoritidem hac conditione, vt simul cum cognato populo aduersus communem hostem bellum gerant, donec omnia ex sententia cõfecta fuerint. atq; hoc pacto accepto quod petierunt, & extructis munitis oppidis, liberos & vxores atq; impedimenta in illis deponunt. Moses quoq; in eadem regione decẽ vrbes cõdidit, in illum quadraginta octo numerũ computandas, in quarum tribus asyla sanciuit, illis tantũ profutura, qui cæde non sponte cõmissa eò confugissent. statuitq; talibus exilij tempus, tantisper dum pontifex viueret sub quo cædes accidit, post cuius obitum redire in patriam permisit. Exilij verò tẽpore licere cuiuis è cognatis interempti homicidam impunè occidere, duntaxat extra vrbẽ refugij deprehensum: idq; ius solis cognatis esse voluit, alijs non itẽ. Cæterũ oppida refugij fuerunt hæc. ad fines Arabiæ Bosora, in Galadena regione Arimanum, in Bataneade Gauladeaman. & post captã Chananæam totidem ex Leuiticis oppidis iussu Mosis destinata sunt, vt hoc genus exulibus refugium & habitationẽ præberent. Eodem tempore cum defunctus esset quidam è primatibus Manassitidis tribus nomine Salpades, liberis deterioris tantum sexus relictis, tribules eius viri insignes Mosen consulunt, an filiarum eius in diuisione & sortitione agrorum ratio haberi debeat. Is respondit, si in domum tribulis nuptum darentur, sortem dotalẽ fore: sin mallent in aliam tribũ elocari, sortẽ in sua tribu relinquerent. atq; hac occasione instituit, vt cuiq; tribui suæ sortes perpetuò manerent. Quumq; iam de quadragesimo migrationis anno triginta tantum dies superessent, aduocata concione ad Iordanem eo loco vbi nunc oppidum Abila visitur, agrum habens palmetis consitum, vbi populum omnem præsto vidit, in hunc modum verba fecit.

Num. 35. Deut. 4. 19. Ios. 20.

Oppida refugij.

Num. 27. 36. Salpadis filiæ parentis loco hereditatẽ capiũt.

Historia Deuteronomij. Ruffinus Cap. 5. Hedio Capit 8. Deut. 4.

CAP. VIII.

Mosis leges, & quomodo ex hominibus fuerit sublatus.

Mosis ad populum ante obitũ oratio

VIri commilitones, & longi laboris socij, quoniã Deus ita vult, & ætas CXX. annorum exacta postulat, vt ex hac vita discedam, & rebus vltra Iordanem gerendis interesse me Deo non est visum, æquum duxi, vt quantum ad vestram felicitatem attinet, ne nũc quidem officio desim: sed pro gratia mihi data prouideam, vt pro commonstrata ad eam via, sempiterna apud vos memoria dignus habear. Age igitur, vbi prius in quo tàm vestra quàm posterorum beatitudo consistat indicauerimus, & hoc pietatis erga vos nostræ perpetuum monumentum reliquerimus, libentes ex hac vita discedamus. Fidẽ enim, sat scio, mereor, vel quòd antehac vestris commodis indesinenter seruiens nunquã vos fefelli, vel quòd anima prope exitũ constituta in omni vitæ ac veritate seipsa

seipsa melior redditur. Filij Israëlis, vna omnibus hominibus felicitatis est causa Deus propitius: quam solus dignis dare, & peccantibus in se auferre potis est. cui si vos tales præstiteritis quales ipse postulat, qualésve ego ex ipsius sententia instituo, nunquam non macti virtute, æmulandiq; omnibus eritis: sed & quæ iam contigerunt bona erunt perpetua, & quod deest breui consequemini. Tantum voluntati diuinæ obsequimini, & mandatis eius parete: & neq; legibus per me latis alias præponite, neq; in religione per contemptum quicquam nouate. Quod si feceritis, bello præstantissimi inter omnes gentes, & omnibus hostibus insuperabiles eritis. nam auxiliante Deo, minæ omnes facilè contemnuntur. Cæterùm virtutis præmia magna per omnem vitam sunt proposita, & ipsa sibi primum est ac potissimum præmium: deinde per hanc cætera bona facilè parantur: qua inter vos inuicem vtentes & vitam beatam ducetis, & gloriam tum apud exteros tum apud posteros immortalem consequemini. Hæc vobis sunt speranda, si leges monitu Dei me perferente scriptas, nec ipsi violetis, nec alios violare patiamini, & harum intellectum ac vsum nunquam non meditemini. Ego verò commodis vestris lætus discedo, vosq; pietatis ac prudentiæ legibus, & virtuti ductum ac magistratuum commendo, qui incolumitatis ac felicitatis vestræ posthac curam sunt habituri. Deus autem sub cuius ductu hactenus egistis, & cuius fauori debetis quicquid vtilitatis ex me percepistis, non desinet vobis prospicere, sed quamdiu ipsum & pietatem coluerit is, tam diu sub eius præsidio tuti permanebitis. Nec deerunt qui vobis optima monita suggerant, quibus parentes beati eritis. nimirum pontifex Eleazarus & Iesus, & senatus ac primates tribuum, quibus cauete vos difficiles præbeatis, scientes quòd qui benè parere nouit, etiam benè imperaturus est vbi ad potestatem peruenerit: néve in hoc libertatem sitam existimetis, si mandatis principum obmurmuraueritis. nam hactenus in contumacia contra benefactores libertatem reponebatis: à quo vicio si vos in posterum seruaueritis, res vestras in melioresstatu videbitis. Absit autem vt ita in hos exasperemini, quemadmodum aliquoties in me incanduistis. meministis enim quòd sæpius à vobis de salute periclitatus sum quàm ab hostibus. quod non exprobrandi causa dico: nolim enim vos hac commemoratione in exitu vitæ contristatos relinquere, qui etiam tunc æquo animos vos tuli: sed vt admoniti in posterum sapiatis, id quod in vestram etiam rem futurum est, & ne in præpositos contumelioſi sitis elati opum affluentia, quibus traiecto Iordane & occupata Chananæa potiemini. alioqui si per has insolentiores facti in contumaciam & virtutis contemptum prolabamini, Deum fautorem nequaquam estis habituri. quem si vestro merito inimicum vobis reddideritis, & terram virtute partam oppressi ab hostibus per summam ignominiam amittetis, & per totum quàm late patet orbem dispersi seruitute vestra terras ac maria replebitis. quò si quidem fuerit, iam frustra pœnitebit patrias leges non seruasse. quapropter quò minus periculi sit, ne illas violetis, post victoriam neminem hostium superesse patimini: id rebus vestris conducibilius existimate, ne cum illis viuentes ad similia studia prolapsi patriam institutionem corrumpatis. Præterea lucos & aras & templa quotquot habent ad vnum tolli iubeo, ferroq; & flammis ita deleri, vt etiam memoria eorum omnis abolea-tur. Sic enim bona vestra tutius cõseruabitis. Verùm ne per ignorantiã meliorum

Ann. mundi 2493. Ante Christum nat. 1471.

Mosis ad Israelitas vt Deo ipsiusq; mandatis sint obedientes adhortatio.

Diuini auxilij promissio.

Obedientia erga magistratum.

Deuter. 7. 11.

Israelitæ hortes, eorumque idola tollere iubentur.

An. mundi 2493. Ante Christum nat. 1471.

Moses Israelitis Codicē, leges scriptas & institutas continentem tradit.

meliorum natura vestra in deterius deprauetur, Deo iubente & legem conscripsi, & formam administrationis rerum tàm publicarum quàm priuatarum, à quibus si nusquam discedatis, mortalium omnium felicissimi eritis. Hæc loquutus tradit eis Codicem, leges scriptas & institutas benè viuendi continentē. Illi verò soluebantur in lachrymas, & iam tum desiderio ducis mœrebant: memoresq; quāta pericula pertulissent, quamq; alacriter salutem ipsorum procurauisset: & de futuro soliciti quòd non essent talem principem habituri, ac ne Deum quidem æquè propitium Mose non amplius deprecatore: tum pœnitentes eorū quæ in deserto per furorem contra illum commiserant, grauissimè dolebāt: ita vt totus populus lachrymans nullam consolationem admitteret. Moses verò solabatur eos, & iubens à lachrymis desistere, ad leges acciendas hortabatur, atq; ita tum concio est dissoluta. Nunc priusquam ad reliqua transitum faciam, operæ pretium duxi, leges talis latoris maiestate ac virtute dignas hic inserere, quo lector cognoscat, qualia sint nostra iam inde à priscis seculis instituta. Extant autem omnia quæ ille vir scripsit, vt nihil ornatus causa liceat affingere: seriem tantum nouauimus, & leges quas ille sparsim vt quamq; à Deo retulerat, scripsit, nos generatim in suos ordines digessimus: qua de re lector admonendus erat, ne si quis fortè ex contribulibus in hæc nostra inciderit, calumniam temerè struat, quasi parum sincerè scripta Mosaica tractantibus. Enumerabo autem eas potissimum leges quæ ad publicam institutionem, ritusq; gentiles pertinent: quæ verò ad priuatam consuetudinem aut contractus vel cum exteris vel cum nostratibus spectant, in eum commentarium distulimus, quem de moribus & sacrorum causis Deo fauente scribere est animus.

Leges à Mose latæ.

Ruffin. Cap. 7.

Excusatio Historiographi, cur Legū seriem innouarit.

Israelitæ quomodo in terra Chanaan victuri.

Vrbs sacra & templum in Chananæa.

Conuicium Deo faciens.

Leuit. 4.

Deut. 16.

Ter in anno Hebræi conuenire debent.

Postquam acquisita Chananæa terra, vrbibusq; conditis, victorię fructus securi carpere cœperitis, hæc mandata obseruando rem Deo gratā facietis, & partam felicitatem constabilietis. Vrbs sacra sit vna in regione Chananæa, in loco illustri & fertili, quam Deus per oraculum elegerit: & templum in ea sit vnum, & altare vnum ex lapidibus non politis, sed collectitijs constructum, qui inducti tectorio, decoram & mundam speciem præ se ferant: ascensusq; sit ad illud non per gradus, sed terra leniter per accliue aggesta: in alia verò vrbe nec altare sit vllum neq; templum. Deus enim vnus est, & Hebræorum genus vnum. Qui conuicium Deo fecerit, lapidatus per diem pendeat, deinde ignominiosè & obscurè sepeliatur.

In sacram vrbem & templum ter in anno conuentus fiat Hebræorum ex vniuersa eorum ditione, vt Deo pro acceptis beneficijs gratias agāt, & in futurum precibus eum demeteantur, & per conuersationes ac cōuiuia mutuam beneuolentiam alant. Expedit enim vt inter se noscantur, quibus idem est genus, quiq; eisdem studijs delectantur. Id verò ex huiusmodi congressibus facilè contingit, dum aspectus & colloquia pertinaciter in animis hærent: sicut contrà qui nunquam conueniunt, eos alienissimos à se inuicem esse oportet.

Decimæ.

Deut. 18.

Merces meretricis.

Sint præterea decimæ fructuum seorsum ab illis quæ sacerdotibus ac Leuitis debentur, quibus in patria venditis, pecunia inde redacta in sacra vrbe insumatur in sacrificia & conuiuia. Æquum enim est ex prouentu terræ à Deo datæ in ipsius honorem hilariter agere. Ex mercede meretricis non est sacrificandum, neq; enim quicquam Deum delectat-

cum

cum iniuria coniunctum: neque maior est turpitudo quàm quæ corporibus infertur. Similiter si quis mercedem pro admissura canis venatici aut pastoralis acceperit, nec inde quidem Deo sacrificare est licitum. Dijs alienis nemo malè loquatur. Fana externa non sunt spolianda, neque sacra donaria tollenda. Nemo veste è lino & lana contexta vtatur. est enim solorum sacerdotum. Septimo quoq; anno, quando per Scenopegiæ festa apud Sanctam vrbem sacrorum causa conuenitur, pontifex e sublimi suggesto, vnde à tota multitudine exaudiri possit, legem pro concione legat: & neq; mulieres neq; pueri ab auscultando arceantur, imò ne mancipia quidem. Nam bonum est vt inscriptam in animis nunquam delendam memoria retineant. sic enim minus peccabunt, non ignari quid sit in lege decretum. Leges etiam vim maiorē obtinebunt in delinquentium conscientijs, dum sua placita minis interpositis in auditorum animas infigunt: ita vt nunquam nō legis voluntas intus obuersetur, & quantas pœnas contemptus eius incurrat. Pueri etiam ente omnia leges ediscant, qua disciplina nec honestior est alia, nec ad felicitatem conducibilior. Bis quotidiè, ineunte die, & cum itur cubitum, commemoranda summi Dei beneficia quæ liberatis ex Ægypto præstitit. æquum enim est gratias agere quæ pro acceptis rependuntur, & in futurum tempus fauorem conciliant. Inscribenda sunt etiam foribus præcipua, & in brachijs ostentanda. & quæ potentiam eius ac beneficentiam indicant, circunferenda sunt inscripta in capite & brachio, vt vndiquaque conspicua sit Dei erga populum suum benignitas. Oppidatim præsint septem viri probatæ virtutis, & iustitiæ cultores. Singulis magistratibus attribuantur duo ministri de tribu Leuitica. Quibus iudicandi sors obtigit in suis ciuitatibus summo in honore habeantur, vt præsentibus illis nec conuiciari liceat, nec asperius agere. Sic enim futurum est, vt assueti homines reuereri, ad pietatem quoque assuefiant, & tanto longius à contemptu numinis absint. Iudicibus quicquid visum fuerit, illorum sententia valere debet, nisi constet pecunijs esse corruptos, aut manifestè coargui possint non rectè decreuisse. Oportet enim sine lucri & dignitatis respectu iudicare, & iustitiam omnibus alijs rebus anteponere. Hæc enim iniuria in Dei contumeliam recidit, quasi vero is infirmior sit habendus, quàm illi quorum potentiæ metu præter ius fertur calculus. nam Dei potentia est iustitia. Ergo qui in magnatum gratiam præuaricatur, potentiores illos quàm Deum facit. Quòd si iudices nesciant de negocio ad se delato pronunciare, sicut interdum accidit, in sanctam vrbem integram causam relegēt: tum verò pontifex & propheta vnà cum senatu quod visum fuerit decernāt. Vni testi fides non habeatur, sed tribus, aut vt minimum duobus, quorum testimonium vita ante acta faciat verisimile. Mulieribus autem testimonium deponere non liceat, propter leuitatem ac temeritatem eius generis. Neque seruum hominem testem esse liceat, propter animos degeneres. probabile enim est aut lucri causa aut præ metu non verum testimonium deposituros. Quòd si cui falso testi creditū fuerit, isq; posteà falsi coarguatur, ei pœnæ sit obnoxius, quam reus daturus erat, si grauante hoc testimonio condemnatus fuisset. Homicidio in aliquo agro commisso, si autor nusquam compareat, neque suspicio sit à quopiam per odium occisum hominem, inquisitio fiat summa cura proposītis indici præmijs. quòd si nullus existat index, magistratus oppidorū vicinorum

Ante mundi 2493. Ante Christum nat. 1471.

Dij alieni.
Deut. 22.
Linum & lana.
Deut. 11.
Legis libes in tabernaculorum festo prælegendus.
Pueri Legem ediscant.
Deut. 6.
Signa Legis.
Septem Præsides.
Honor magistratus.
Officium Iudicum.
Iustitia est Dei potētia.
Deut. 19.
Falsi testis pœna.
Deut. 21.
De homicidio compositis missō.

An. mundi 2493. Ante Christum nat. 1471.

vicinorum agro in quo cædes est facta, & senatus conuenientes, metiantur à loco in quo iacet cadauer: & quod fuerit proximum oppidum, eius oppidani emptam iuuencam & adductam in tesqua nec sementi nec plantationi idonea, neruis ceruicis abscisis, cædant, & ablutis manibus supra caput iuuencæ sacerdotes & Leuitæ ac senatus illius oppidi, puras se manus ab ea cæde habere proclament, eamq; nec feciſſe se, nec dum fieret interfuiſſe. inuocentq; Deum vt propitius factus nunquam posthac in ea regione tale malum accidere permittat.

Aristocratia optimum regimen.

Optimum quidem est optimatum regimen, & sic in administrata Republica viuere, nec est cur aliam eius speciem concupiscatis: sed præstat vt hac contenti in legum & vestra ipsorum potestate sitis. Satis enim est Deum habere præsidem. Attamen si regis vos cupido teperit,

Deut. 17. De Regis electione.

nemo sit nisi vestri generis & sanguinis, & cui iustitia sit cordi cum cæteris virtutibus. Is quisquis fuerit, plus legibus & Deo quàm suæ sapientiæ tribuat, nihilq; præter pontificis ac senatus sententiam faciat: nec multas alat vxores, aut pecunijs equisve plurimis gaudeat: quarum rerum copia facilè contemptor legum posset euadere. & si talibus studijs plus æquo fuerit deditus, obstandum est ne potentior fiat quàm rebus vestris expedit. Terminos terræ mouere non est fas, nec propriæ,

Deut. 19. Termini terræ non mouendi.

nec alienæ, dummodo pacatæ: sed religiosè cauendum vt tanquam Dei calculus in æternum fixus maneat: quòd hæc præcipua causa sit bellorum & seditionum, si auaritia certis terminis non circumscribatur. Facilè enim legum præscripta transilit, qui terminis cupiditatem suam cohiberi non patitur.

Leuit. 25. Plantarum ante quartũ annum fructus prohibiti.

Qui terram plantauerit, si plantæ ante quartum annum fructum protulerint, nec Deo primitias inde offerre oportet, nec in proprium vsum conuertere. intempestiuus enim est talis fructus quicquid autem præmaturè à natura extorquetur, eius vsus nec Deo conuenit, nec domino. quarto verò anno colligat quicquid iam tempestiuum, & in sanctam vrbem deferat, & cum reliqui prouentus decimis in cõuiuijs cum amicis consumat, & cum pupillis ac viduis. quinto demum anno arbitratu suo fructus colligat. Agrum vitibus consitum ne semines. sufficit enim quòd hanc plantam nutriat, nec opus est vt & aratro vexetur.

Vites plantandæ. Terra arãda.

Bobus aranda est terra, nec aliud animal cum eis subiugandum, sed eiusdẽ semper generis sub idem iugum agenda. Semina quoq; debent esse pura & impermixta, nec duũm simul aut trium generum sunt seminanda. abhorret enim natura communionem dissimilium. Neq; diuersi generis iumentorum coitus sunt admittendi. verendum enim ne hos exemplo & ad homines contemptus generis sui perueniat, vt solent à minimis principijs res in peius proficere. Cauendum est autem magnoperè, ne quid eiusmodi permittatur, ex cuius imitatione mores publici deprauari possint. quapropter ne leuia quidem leges dissimulant, dum of-

Deut. 24. Egenis aliquid in agro relinquendum.

ficio suo nusquam deesse cupiunt. Metentes & demessa colligentes ne spicilegium faciant, quin & de manipulis nonnihil egenis relinquant, vt hæc tanquam à fortuna obiecta in vsum suum conuertant & alimoniam. De vindemia quoq; racemuli relinquantur pauperibus: similiter de oliuetorum fructu nonnihil, vt sit egenis quod colligant, quandoquidem de suo non possunt. non enim tantum ex negligentiori collectione decedit, quantum accedit è pauperum gratia. Deus etiam ad enutriendos fructus terram alacriorem faciet, si non quisq; suis tantum

commodis

commodis prouideat, sed inopum quoque rationem habeat. Nec bobus in area triturantibus os obligandum est. non enim æquum est vetare laboris socios quò minus & fructuum sint participes. Nec à pomis maturis viatores sunt arcendi, sed sinendi vt tanquam proprijs se saçient: & siue indigenæ siue sint exteri, libenter illis ad esum exhibenda sunt. auferre verò secum non liceat. Neque vindemiantes vetent obuios degustare ex his quæ ad torcular deferunt: iniquum enim fuerit de bonis à Deo concessis inuidere tantillum concupiscentibus, præsertim cum id ad aliquod tempus sit fertilissimum, & iuxta Dei ordinationē non diu duraturū. & si quis præ pudore cunctetur attingere, vt sumant hortentur, Israelitas quidem vt socios, & quibus propter cognationem liceat hoc facere: aduenas verò hospitalibus his munusculis dignentur, quæ ipsis Deus pro tempore præbuit. Non enim debet existimari detrimentum, quod liberali animo sumēdum hominibus permittitur; quia non in hoc Deus abundantiam bonarum rerum largitur, vt his soli fruamur, sed vt de nostro etiam alios honoremus: volens hoc modo singularem erga Israelitas fauorem ac liberalitatem suam gentibus innotescere, dum id quod ipsis superest benignè cum illis communicant. Qui verò contrà fecerit, plagas vna minus quadraginta publica scutica accipiens illiberalem pœnā hanc sustineat, eò quòd cum esset ingenuus, luero seruiens ipse suam dignitatem læserit. Rectum enim est vt cum ipsi multa in Ægypto & deserto sitis perpessi, aliorum miserias non negligatis. & Dei benignitate amplas facultates consequuti, ex his nonnihil per compassionē egenis decidatis. Vltra duas decimas quas quotannis pendere iam iussi, alteram Leuitis, alteram in sacras epulas, tertio tertio quoq; anno est conferenda, quæ in egenas viduas & pupillos distribuatur. E fructibus primos prouentus in templum deferāt, & pro accepta terra quæ eos tulit Deo gratijs actis, & sacrificijs iuxta legem ritè peractis, primitias sacerdotibus offerant. Hæc omnia vbi quis perfecerit, & vtrasque decimas tum quæ Leuitis debentur, tum quæ epulis attulerit, iter ingressurus consistat è regione templi, ante omnia Deo gratias agat, quòd ab Ægyptiorum graui seruitute liberatis terram vberem & amplam fruendam dederit: testatusq; decimas se iuxta Mosis legem soluisse precetur Deum, vt tum sibi priuatim, tum Hebræis publicè propitius & quæ bona hactenus dedit conseruet, & pro sua potentia ac benignitate augere etiam dignetur.

An. mundi 2493. Ante Christum nat. 1471.

Deut. 25. Boues triturantes. Viatores à pomis maturis nō arcendi. Plagæ quadraginta. Decimæ egenorum. Primitiæ frugum. Deut. 26.

Vbi ætas maturuerit vxores ducant virgines ingenuas ex honestis parentibus prognatas. qui autem non ducit virginem, ne sibi coniungat alteri maritatam, néue priorem eius virum contristet. Ancillas ne ducant ingenui, ne adamatas quidem. decet enim cupiditatibus imperare, & ad retinendam dignitatem id magnopere conducit. Neq; meretrici sit ius nuptiarum, cuius propter iniuriam suo corpori factā, nuptiale sacrum Deus non admittit. atq; hæc ita obseruari valdè interest, ad hoc vt proles nascatur ingenua, & ad studium virtutis erecta, si non è turpi aut liberali matrimonio sint prognati.

De vxoribus ducendis. Ancillas inducant ingenui non ducant. Meretricis nuptiæ. Pœna mulieris pro virgine desponsata non inuenta. Deut. 22.

Si quis aliquam pro virgine desponsam postea talem non inuenerit, in ius vocatā accuset, afferatq; argumenta quæ habet: puellæ verò cautam agat pater aut frater, aut qui post hos genere videtur proximus. Et siquidē puella fuerit absoluta, degat in accusatoris coniugio, isq; nullum post hac dimittendi eam ius habeat, nisi talem ipsi causam præbuerit, quæ

An. mundi 2493. Ante Christum natũ 1471.

rit, quæ contradictionem nõ recipiat. cæterùm temeritatis & petulantiæ qua insontem detulit, pœnas luat quadraginta vna minus plagis acceptis, & quinquaginta siclos puellæ patri mulctæ nomine numerare cogatur. Quòd si viciata fuisse coarguatur, si quidem plebeia fuerit, eò quòd parum solicitè pudicitiã vsq; ad nuptiarum tempus seruauerit, lapidibus obruatur. quòd si ex sacerdotibus prognata fuerit, viuens exuratur. Si quis duarum vxorum maritus propter amorem, aut formam, aut aliam quamuis causam, alteri plus beneuolentiæ honorisq; detulerit, alteri verò minus: si filius dilectæ iunior quàm ille ex altera natus, propterea quòd sua mater in maiore gratia patris fuisset, postulet ius primogenituræ, vt duplicem facultatem paternarum parrem iuxta meas leges auferat, nõ permittatur. iniquũ enim est eum qui sit natu grandior propter matrem negligentius à patre habitam suo priuilegio fraudari. Qui virgini alteri desponsatæ stuprum obtulerit, si quidem persuasæ vt id præberet, simul cum ea capitalis esto. sontes enim sunt ambo: hic quia puellæ persuasit vt liberali coniugio rem turpissimã anteponeret: hæc verò quia lucro aut voluptati succubuit. quòd si solitariã alicubi nactus, vi oppresserit, solus det supplicium. Qui virginem nondũ desponsatam constuprauerit, ipse ducat. quòd si pater puellæ nolit hanc ei nuptũ tradere, quinquaginta siclos iniuriæ pretium numeret Qui à coniuge quacunq; de causa, vt sæpè hominibus vsu venit, disiungi postulat, scripto ei securitatem faciat, quòd eam nolit amplius repetere. sic enim habebit potestatem alterius coniugis quærendi, alioqui diuortium non permittitur. Quod si & alterum offenderit, aut post eius mortẽ prior maritus reducere eam voluerit, non licet vt ad eum redeat.

Deut. 21. Primogenitus ius suum retineat.

Deut. 22. Stupri pœna.

Virgo constuprata.

Leuit. 25. Defuncti fratris vxor ducenda.

Si cuius maritus nondum susceptis liberis defunctus fuerit, frater mariti eam ducito: & filium ex ea natum defuncti nomine vocatum, sortis hæredem nutrito. nam hoc è Republica erit, dum nec familiæ deficiunt, & possessiones apud cognatos remanent. mulieri quoque leuius fit calamitas, cum prioris mariti coniunctissimo victuræ. quòd si frater nolit eam ducere, mulier senatũ accedens testetur, quòd volentem eam in familia manere, & ex ipso liberos gignere, cum iniuria defuncti repulerit. Rogante verò senatu causam, siue magnam siue parũam afferat, hoc tantum res euadet: vxor fratris soluto viri illius calceo, & consputa eius facie, meritò hæc illũ pati dicet, qui fratris defuncti memoriæ iniuriam fecerit. atq; ita ille quidem è curia discedet, in omnem vitam notatus ignominia: mulier verò cui vult nubito. Si quis vel virginem vel maritatam captiuam abduxerit, eique legitimè coniungi voluerit, non ante ius esto cubile eius tangere, quàm raso capite sumptoq; lugubri habitu cognatos & amicos in bello amissos deplorauerit, vt ita mœrore satiata tum demùm ad nuptiale conuiuiũ veniat. Bonũ enim & iustum est, vt qui mulierem ex qua liberos gignat accipit, morem gerat eius affectibus & non suæ tantum voluptati indulgens illius desiderio negligat Elapsis aũt luctus triginta diebus, tot enim sapienti ad deplorandos caros sufficiunt, tunc nuptis dare operam liceat. Quòd si satiata concupiscentia pro coniuge eam habere dedignatus fuerit, ne pro serua quidẽ eam tractare ius habeat: sed quocunq; mulier abire maluerit, liberam hoc faciendi potestatem habeat. Quicunque è iunioribus parentes suos contempserint, & debitum honorem præ pudore aut cõtumacia reddere eis neglexerint, & insuper cõtumaces ac proterui in eos fuerint,

Cum capta coniugium. Deut. 21.

Luctus triginta dies.

Deut. 21. De liberorũ ἀγωγίαν.

fuerint, hos primum verbis parentes moneant. nam hos natura fecit idoneos iudices. dicánt; non voluptatis causa in matrimoniũ se conueniſſe, neq; vt collatis in commune facultatibus opulentiores fierent: sed vt liberos acquirerent, qui se in senectute nutriant, & neceſſaria sibi suppeditent. Acceptos autem à Deo cum gratiarum actione ac gaudio, summa cura educauiſſe, nulli rei parcentes quæ ad eorum salutem & inſtitutionem pertinere viſa ſit. nunc quoque quando iuuentutis erraris gnoſcendum eſt, ſatis ſit quòd officij hactenus oblitus es. proinde reſipiſce & cogita, quòd etiam Deus læſis parentibus offenditur, qui & ipſe humani parens eſt generis, & ad ſe pertinere iniuriam exiſtimat, quæ infertur hominibus cum quibus illi communis eſt appellatio. quin & lex talibus pœnam inclementer infligit, cuius abſit vt tu facias periculum. His verbis ſi arrogantia iuuenum emẽdata fuerit, per inſcitiam commiſſis debetur venia. hoc enim & ad legiſlatoris clementiæ laudem, & ad parentum felicitatem pertinet, ſi nec filium nec filium legibus dare pœnas videant. quòd ſi hi ſermones & præcepta nihil profecerint, ſed contumacibus in parentes auſis pergat leges tibi infeſtas reddere, ab ipſis extra vrbem ſequente turba productus obruatur lapidibus, & per totum diem omnibus ad ſpectandum propoſitus, nocte demum ſepeliatur. Similiter & qui quomodocunque legibus damnati dant ſupplicium. Quin & hoſtes ſepeliantur, nec mortuus quiſquam expers terræ iaceat, vltra quàm iuſtum eſt pœnas exſoluens. Mutuum dare ad vſuram Hebræorum nemini liceat, neque cibum neque potum. non enim iuſtum eſt reditus captare ex fortunis tribulium, ſed præſtat opem ferre illorum neceſſitatibus, & ad lucrum imputare eorum gratiarum actionem, & Dei retributionem, quæ huiuſmodi beneficen tiam ſolet conſequi. Qui verò acceperint mutuo ſiue pecuniam, ſiue fructum aliquem aridum aut liquidum, vbi Deo fauente ex ſententia fruges ipſorum prouenerint, alacres reſtituant eis qui mutuauerunt, quaſi ſua reponentes, & vſuri denuo ſi opus fuerit. Quod ſi non pudeat eos non reddere, non ſunt è domibus auferenda pignora, niſi iuſſu iudicum: & pignus foris eſt expectandum. is verò qui afferre debet, nihil contradicat ei qui cum legum auxilio ad ſe venit. & ſi quidem non inops fuerit qui oppignorauerit, retineatur pignus donec reddatur mutuum. ſin autem pauper, reſtituat id creditor priuſquàm Sol occidat, maximè ſi veſtimentum pignus fuerit: vt habeat iturus cubitum, quandoquidem Deus à natura erga pauperes eſt miſericors. Molam & inſtrumentum quod ad hanc pertinet non eſto ius pignus capere: ne carentibus his ſi deſit cibum parandi facultas, ob inopiam grauiùs aliquid accidat. Plagium qui cõmiſerit, mulctator capite: qui verò aurum aut argentum ſubtraxerit, duplum reſtituito. Qui in furto deprehenſum, aut parietem perfodientem occiderit, impune eſto. Pecudem qui furatus fuerit, quadruplo mulctator, excepto boue. pro hoc enim quintuplum numerandum eſt. Qui verò mulctam ſoluere non valet, in ſeruitutem vindicetur. Qui tribuli in ſeruitutem eſt venditus, ſexennio ſeruiat, ſeptimo anno manumittatur. Quòd ſi in herili domo prolem è conſerua ſuſceperit, & propter ſuos affectus ſeruire maluerit, anno iobileo, is eſt quinquageſimus, liber eſto vnà cum filiis & vxore. Si quis aurum aut argentum in via inuenerit, quærat eum qui perdidit, per præconẽ indicato loco in quo inuenit: reddatq; ſciens non eſſe

An mundi 2493 Ante Chriſtum nat. 1471.

Hoſtes ſepeliendi. Deut. 23.

Mutuum dare ad vſuram Hebræorum nemini licet.

Mutuũ reddendum. Deut. 24.

Pignus.

Furtum.

Hebræus ſeruus anno ſeptimo manumittendus.

Inuenta bona.

An. mundi 2493. Ante Christum natũ 1471.

bonum ex alieno damno lucrum facere. Sic & de pecudibus in quas errantes in deserto inciderit, si ignoretur dominus, statim apud se reseruet, Deum testatus quòd aliena vsurpare non cupiat. Iumentum per tempestatem in luto hærens prætерire non licet, sed subleuandum est non secus quàm proprium. Viam ignoranti commonstrare oportet, non per ludibrium risum captando alienas vtilitates impedire. Absenti & surdo nemo malè loquitor. Percussus in rixa absq; ferro, cõfestim vindicetur: idem patiente eo qui percussit, quod fecit. quòd si domum relatus complures dies ægrotauerit, deinde moriatur, qui percussit à cæde insons esto. sin autem reualuerit, & multa in ægritudine insumpserit, percussor quicquid interim dum decubuit impensum est dissoluat. prætereq; mercedem medici. Qui mulierem vterum gerentem calce percusserit, si quidem mulier abortiat, pecunia mulctetur à iudicibus, quòd corrupto fœtu populum vno ciue diminuerit: & aliam præterea pecuniam det marito mulieris. quòd si illa moriatur, & ipse det pœnas capite: quandoquidem vitam pro vita reponi iustum est.

Deut. 22. Homicidæ lex.

Venenum.

Venenum. Venenum neque lethale, neq; alias noxium quisquam Israelitarũ penes se habeat: quòd si habere deprehensus sit, morte mulctetur, & patiatur id quod facturus erat illis aduersus quos venenũ parauerat.

Pœna talionis.

Qui excæcauerit quenquam, similia patiatur, priuatus quo priuauit alium, nisi is malit pecuniam accipere. nam ipsi lex permittit arbitrium æstimandi suum casum, si nolit haberi seuerior.

De boue cornupeta.

Bouem cornupetam dominus iugulet. quòd si in area quenquam percussum interfecerit, ipse quidem obruatur saxis, indignus qui vel in cibum veniat. quòd si & dominus coarguatur nouisse ingenium eius, neq; tamen cauisse, & ipse morte mulctetur, vt qui à bone necato mortis causa fuerit. Quòd si seruum aut ancillam bos interfecerit, ipse quidem lapidetur, dominus autem eius triginta sicles necati hero persoluat. Quòd si bos à boue alio ita percussus mortuus fuerit vendãtur tam mortuus quàm qui percussit, & pretium vtriusq; inter se domini partiantur.

Deut. 22. Fœnus.

Qui puteum aut lacum fodiunt, diligenter curent vt iniectis tabulis operiantur, non vt aquatio non sit libera, sed vt absit periculum ne quid incidat. quòd si in talem fossam non clausam pecus alicuius illapsum moriatur, pretium eius domino restitui debet. tecta quoq; circumsepienda sunt obicibus, qui non facilè prolabi sinant ac decidere.

Deut. 24.

Depositum tanquam rem sacram qui accepit, diligenter custodiat, & nemo eius commissorem fraudare sustineat, neq; vir, neq; mulier, etiam si nemine coarguente ingentem auri vim lucrifacturus sit. in vniuersum enim danda est opera vt sua cuique conscientia sana sit, & huic testi approbari satis est quicquid laudem meretur apud homines. Præcipuus autem Dei respectus habendus est, quem nemo malus vnquam potest fallere. quòd si absq; dolo malo cui cõmissum est id perdiderit, accedens ad septem illos iudices, iureiurando Deum teste faciat, quòd nihil sua voluntate aut malicia sit perditũ, nec vsum se parte depositi, atq; ita absolutus abeat. quòd si vel minima commissorum parte vsus pòst perdiderit, ad rehibendũ quod accepit, insolidũ cõdemnetur.

Ibidem. Ibidem.

Merces.

Idem ius esto de mercedibus quæ parantur labore corporis. Cauendum ne quis virum pauperem mercede sua defraudet, memor q; is vice agri & facultatum hoc à Deo sortitus sit. proinde non procrastinanda solutio, sed eadem die reddenda, cùm constet Deum nolle vt operarius laboris sui fructu careat.

Liberi ob parentum iniquitatẽ non puniendi.

Liberi ob parentum iniquitatem puniendi non sunt,

sunt, nimirum propter suam virtutem digniores miseratione, quòd è talibus nati sint, quàm odio propter illorum vicia. Neq; patribus peccata filiorum sunt imputanda, qui contempta parentum disciplina multa sibi permittunt facere. Spadones abominare & auersare, qui virilitate & genitura se ipsi priuauerunt, quam nobis Deus ad incrementum & multiplicationem addidit. Procul arcendum est hoc genus, quod non modo posteritatem quantum in se est, sed multò ante propriam innocentiam ac puritatem perdidit. Satis enim constat quòd effœminato primum animo etiam corpora habent muliebria similiter abhorrere oportet quicquid inter portenta ducitur. *An. mundi 2493. Ante Christ. nat. 1471.*

Spadones.

Castrare nec hominem licet, nec vllum aliud animal.

Hæ paeis leges & instituta sunto, & Deus propicius inconcussam eam & impertubatam conseruabit. absit aũt vt vllum tempus veniat quod hæc innouet & in contrariam formam transferat. Quoniam autem necesse est homines vel sponte vel inuitos in turbelas ac pericula incidere, age etiam de his pauca præcipiamus, vt scientes quid opus facto sit, cum vsus erit in promptu habeatis salutaria consilia, nec sitis hac parte imparati in ipso temporis articulo. Faxitq; Deus vt terram quam vobis pro labore vestro ac virtute dedit, in pace ac trãquillitate colentes possideatis, nec hostibus incursantibus, nec domestica seditione turbante, quæ abrogatis patrum legibus & institutis, in contrariam disciplinam vos inducat: vtquein perpetua legum à Deo comprobatarum obseruatione permaneatis. Bella verò vel vobis vel vestris posteris gerenda, extra fines Deus auertat. Cæterum cum bellum instabit, caduceatores primum ad destinatos hostes sunt mittendi. decet enim antè arma verbis ad eos vti, docendo quòd quamuis & copiæ vobis adsint numerosæ, & equi, & arma, & super omnia Deus auxiliator propicius, mauultis tamen non cogi ad bellum, neque ex rebus illorum direptis ingrata lucra quærere. Et si quidem quod æquum est persuaderi sibi patiantur, præstat pacem inuiolatam seruare: quòd si plus suis viribus tribuentes ius in armis reponant, exercitum contra eos educite, imperium Deo committentes, creato vno aliquo forti viro qui vicarius illi sit, & quasi proimperator. multorum enim imperium non modo moram affert rebus strenuè gerendis, sed non rarò plus nocet quàm prodest. Delectus autem habendus est virorum tantum robore tam animi quàm corporis præstantium: ignaui verò minimè admiscendi, ne dum res armis geritur, in fugam auersi hostium conditionem potiorem faciant. Immunes autem sint à militia, qui ædificata noua domo nondum integrum annum illa sunt vsi: tum qui plantata vinea nondum ex ea fructus perceperunt: & præter hos qui desponsata vxore nondum eam domum duxerunt: ne harum rerum desiderio sibi parcentes, & seruantes se relictis voluptatibus, in gratiam vxorum parum fortiter rem gerant,

Belli leges. Deut 20.

Caduceatores ablegandi.

In belli fide mittendi.

Castris autem positis cauete ne quid asperè ac crudeliter faciatis: & oppugnaturi vrbem si desit materies ad machinarum fabricam, ne deglabretis terram frugiferas arbores excidendo: sed parcite, non ignorantes in vsum hominum ista creata, & si vox eis daretur expostulatura vobiscum, quòd, cum ipsa belli causa non fuerint, iniustè affligantur, mutatura domicilium si liceat, & aliò migratura. Victores in prælio facti, eos qui in aduersa acie steterunt cædite, cæteros tributarios futuros seruate, excepta Chananæorum gente. Hi enim cum totis familiis

Arbores frugiferæ non excindendæ. Deut. 20.

Chananæorum gentẽ extirpandã.

Ann. mundi 2493. Ante Christ. nat. 1471.

sunt delendi. Cauete autem, maximè in bello, vt neque mulier habitum virili vtatur, neque vir stola muliebri. Hæc sunt instituta quæ Moses reliquit. Leges vero ante quadragesimo anno cõscriptas tradidit, de quibus in aliis commentariis dicemus.

Deut. 30. 31. 32. 33. 34. Mosis carmẽ & benedictio.

Sequentibus deinceps diebus, nam continenter conciones aduocabat, fastis eos precationibus Deo commendauit, sicut contrà diris imprecationibus eos deuouit, qui neglectis legibus aduersus earum præscriptum agerent, deinde carmen hexametrum eis recitauit, quod scriptum reliquit in sacro volumine, continens prædictionem futurorum, iuxta quam omnia facta sunt, atq; fiunt, euentis nusquã non congruentibus. Hæc volumina & Arcam Sacerdotibus tradidit, in qua decem illa præcepta in duabus tabulis scripta reposuerat. & præterea tabernaculũ populo etiam mandauit, vt occupata terra & fixis sedibus, non obliuisceretur iniuriæ ab Amalecitis acceptæ: sed expeditione in eos suscepta pœnas reposceret pro damnis in deserto sibi illatis. Capta aũt Chananæa, & plebe eius, vt par est deleta, aram erigere iussit ad solem orientem obuersam, non procul à Sicimis vrbe inter duos montes, dextrum Garizeum, sinistrũ Gibalem: diuisasq; copias in senas tribus super duobus montibus consistere, & vnà cum illis Leuitas ac Sacerdotes. & primum illos in Garizeo precari omnia fausta leges Dei & religionem seruantibus, & Mosis cõstitutiones non violantibus, alteros verò acclamationibus hoc approbare: & rursum his precantibus illos acclamare. deinde pari modo transgressoribus execrationes inferre, succinctes sibi inuicem, ab alteris dicta cõprobantes. & tam fastas ominationes quam deuotiones in literas retulit, vt in perpetuum cuiuis eas liceret legere. Amalecitas plectendos. Deut. 27. 28.

Deut. 29. Mosis Hebræos iureiurando ad legum custodiam astringit.

Has aũt quæ tandẽ huic aræ inscriptæ sunt, ex vtroq; latere, quâ populus iussus est stare, & holocausta mata offerre. & post eam diem nunqua alias victimas imponere: neq; enim fas esse. Hæc sunt quæ Moses præcepit, & quæ Hebræorum gens indefinenter obseruat. Postridie populo cum vxoribus & liberis in concionem collecto, ne mancipiis quidem exclusis iureiurãdo eas ad legum custodiã astrinxit: vtq; Dei voluntatem diligenter expendentes, neq; cognationis gratiam, neq; periculorum motum, neq; vllam aliam causam tanti facerent, vt eam potiorẽ legibus ducentes, ab earum præscriptis discederent: sed siue consanguineorum vnus aliquis, siue vrbs quæpiam, circa eas turbare aliquid, aut statum earum labefactare conetur, priuatim & publicè illis periclitantibus auxilium ferrent. quam si vicissent, à fundamentis vt desertricem reuellerent, & ne solum quidem ipsius, si fieri posset, superesse paterentur. sin verò id efficere non valerent, nec pœnas meritas exigere, saltem testarentur se impietati alienæ non consentire. hæc populus ita fore iureiurando firmauit. Post hæc docebat eos quomodo sacrificia Deo gratiora fierent: & quomodo expeditiones suscipiendæ, captato signo ex lapillis de quibus iam diximus. Sed & Iesus superstite etiam tum & præsente Mose vaticinatus est quicquid pro salute populi gesturus erat, vel foris bello administrando, vel domi ferendis legibus: & ad viuendi rationem recens instituta eos præparans, diuino monitu se præsagire aiebat, quòd si patriam religionem violarent, clades non effugerent. nam & regionem ipsorum armis exterorum opplendam, & vrbes diruendas, & templum incendendum, & ipsos sub hasta victoris venundandos, seruituros{que} gentibus quæ assistorum nulla misereri[illegible]

mum feram atq; inutilem erratorum pœnitentiam acturos. Deum tamen ipſorum cõditorem, & vrbes ſuis ciuibus & templum populo redditurum. Hæc autem fore, vt non ſemel tantum amittant, ſed ſæpius. Deinde & Moſes exhortatus Ieſum vt in Chananæos exercitum duceret, affuturumq́ cœptis eius Deum pollicitus, & populo omnia fauſta ominatus. Quoniam, inquit, ad patres noſtros abeo, & Deus hanc mihi diem abitus præfiniuit, gratias illi viuens adhuc & vobis præſentibus ago pro cura ac prouidentia quam de rebus veſtris hactenus habuit, non ſolum depellendis aduerſis, ſed commodis etiam largiter exhibendis: & quia laborem meum ac ſolicitudinem dum veſtrum ſtatum in meliorem fortunam reducere conor, propicius ſemper adiuuit: imò verò ipſe & exorſus eſt rem & abſoluit, me miniſtro vſus & vicario in obeundis quæ ad veſtram felicitatem pertinere viſa ſunt. Quapropter æquum eſt, vt priuſquàm decedam, eius potentiæ, qui & in poſterum vobis non deerit, dignas laudes rependam, meq́ue hoc debito exſolnam, veſtræq́ue memoriæ commendem, quòd hunc ſolum colere & venerari conuenit: & leges eius habere in pretio, vt quæ omnibus reliquis donis iam acceptis, aut in poſterum à propitio conferendis, longè ſint anteponenda. Grauis enim aduerſarius eſt vel homo legiſlator, ſi conſtitutionibus ſuis autoritatem adimi ſentiat. Dei verò indignationem abſit vt experiamini. quæ legibus ipſius contemptis excitari poſſet. Hæc poſtrema verba Moſe loquente, & ſingulis tribubus ſua fata aperiente, vniuerſa multitudo in lachrymas erupit, vt mulieres plangentes dolorem ob futuram ipſius mortem conceptum declararent. quin & pueri præ mœroris impotentia plorantes præ ſe ferebant, quòd tanta eſſet viri virtus ac magnificentia, vt ne illam quidem ætatem latere poſſet. Itaque certamen quoddam erat inter minores & grandiores, vtros maior haberet mœſtitia. alteri enim intelligentes quali orbarentur antiſtite, futuram ſuam conditionem lamentabantur. alteri hoc ipſum lugebant, quòd priuſquàm eius virtutem ſatis deguſtaſſent, iam carendum eo, ſeq́; deſtituendos videbant. Quantus aũt fuerit populi ploratus & querimoniæ, coniecturam capere licet ex eo quod tum Prophetæ accidit. Quamuis enim perſuaſiſſimum ſemper habuit, non eſſe inſtante morte dolendum, vt quæ præter Dei voluntatem ac naturæ leges non veniat, viſo tamen affectu populi, à lachrymis temperare non valuit: dum verò eò proficiſcitur, vbi diſpariturus erat, omnes cum fletu ſequebantur. Tum Moſes his qui longiùs aberant manu mota ſignificauit vt conſiſterent: proprioresautem rogabat, ne exceſſum ſuum lachrymabilẽ facere pergerent, cum fletu proſequendo. Illi verò & hanc extremam gratiam ei referendam exiſtimantes, vt quemadmodum cupiebat ſeorſum ſecederet, continuerunt ſe inter ſe lachrymantes. Solus autem ſenatus eum deduxit, & pontifex Eleazarus, & imperator Ieſus. Vt verò in monte Abari vocato conſtitit, qui celſus è regione Hierichuntis attollitur, & conſcendentibus latè Chananææ terræ proſpectum exhibet, ſenatum dimiſit. Cumq́ue poſt mutuos complexus Eleazaro ac Ieſu vltimum vale diceret, inter loquendum repentina nube circumdatus in vallem quandam eſt ablatus. In ſacris autem voluminibus ſcripſit ſe mortuum, veritus ne propter excellentem eius virtutem à Deo raptum prædicarent. Vitæ eius tempus vniuerſum centum viginti annorum fuit, cuius tertiam partem in imperio exe-

Anno mundi 2493. Ante Chriſtũ nat. 1471.

Ioſuam Moſes hortatur.

Deut. 31.

Deut. 32. 48

Hebræorum ob Moſis obitum planctus.

Moſes centũ xtatis anno ablatus.

Mundi 2493. Ante Christum 1471. Adar Hebræis mensis duodecimus, nobis, Martius dictus.

Moses imperator bonus & vates.

git, vno mẽse minus. Mortuusq; est vltimo anni mense, die prima mensis qui à Macedonibus Dystrus dicitur, à nostris verò Adar: vir omnium quotquot vnquam fuêre prudentissimus, & qui consilia bona optime nosset exsequi: adhæc eloquentia & in tractando populo gratia & dexteritate incomparabilis: affectus quoq; ita semper in potestate habuit, vt omninò illis carere videretur, & nomina tantum eorum ex his quæ in aliis hominibus conspiceret, cognita habere. Imperator idem cum primis bonus, vates verò qualis nemo alius, vt omnia eius verba vim oraculorum obtinerent. Quapropter triginta diebus eum luxit populus, cui nunquam quicquam tristius acidit, quàm tunc prophetæ mors, nec in præsens tantummodò sui desiderium reliquit, sed maximam apud omnes existimationem quotquot scripta eius euoluere contigit, dum eius virtutem ex illis æstimant. Atque hæc sunt quæ de Mosis exitu dicenda habuimus.

FLAVII IOSEPHI ANTIQVITATVM IVDAICARVM LIBER Quintus.

SVMMA CAPITVM LIBRI V. Antiquitatum Iudaicarum.

I. *Quomodo Iesus Hebræorum Imperator debellatis ac cæsis Chananæis terram eorum sorte diuiserit tribubus.*

II. *Quomodo post mortem Imperatoris Israelitæ neglectis patriis religionibus in extremas calamitates inciderint, & exorto ciuili bello ex vniuersis Beniamitis 300. tantum fuerint superstites.*

III. *Quomodo propter impietatem in Assyriorum seruitutem à Deo populus Israelitarum sit traditus.*

IIII. *Libertas per Cenizum tradita.*

V. *Quomodo populus rursum à Moabitis sit subiugatus, & per Iodem è seruitute exemptus.*

VI. *Quomodo sub Chananæorum imperium redacti, & per Baracum in libertatem sint repositi.*

VII. Quo-

VII. *Quomodo Amalecitæ deuicti Israelitis regionem eorum per septem annos vastauerint.* *An. mundi* 2494.
VIII. *Quomodo Gedeon populum liberauerit.* *Ante Chri.*
IX. *Quomodo aliquot successores Gedeonis cum gentibus circumquaq; finitimis bella gesserint.* *nat. 1470.*
X. *De Samsonis fortitudine, & quanta mala Palæstinis fecerit.*
XI. *Quomodo filij Sacerdotis Eli à Palæstinis in prælio cæsi fuerint.*
XII. *Quomodo Eli audita filiorum cæde, & Arcæ amissione prouolutus de throno expirauerit.*

CAP. I.

Quomodo Iesus Hebræorum Imperator debellatis ac cæsis Chananæis terram eorum sorte diuiserit tribubus.

POST Mosen quemadmodum dixi ex hominibus sublatum, officiumque memoriæ viri exhibitum, sedato luctu, Iesus iubet copias ad expeditionem instrui: mittitque exploratores in Hierichuntem, quo mentem eorum & vires cognosceret: castra deinde mouet maturè Iordanem traiecturus. mox conuocatis Rubelidis & Gadidis tribuum principibus, atque etiam Manassetidis: nam & huic tribui dimidiatæ Amoræam habitare permissum erat, quæ fuit Chananææ pars septima: reuocauit eis in mentem quid Mosi fuissent pollicti: rogauitque vt in eius gratiam qui ne vltimo quidem vitæ tempore prospicere eis defatigatus est, & propter communem vtilitatem, alacriter præstarent quæ promiserant. illis verò imperata haud grauatim facientibus, armatis quinquaginta millibus, ab Abila ad Iordanem sexaginta stadia castra promouit: quæ postquam metatus est, commodum speculatores aderãt, omnibus apud Chananæos exploratis. ignoti enim à principio, totam illorum vrbem per otium considerauerunt, & mœnia qua parte magis aut minus erant munita, & portarum quænam assultum minus ferre possint, & capi essent faciliores. nec quisquam obuiorum spectantibus singula fuit molestus, dum curiositatem hospitum cõsuetam interpretantur, nec hostile adhuc quicquam suspicantur. vt verò sub vesperam secesserunt in quoddã diuersorium non longè à mœnibus, in quod primum fuerant deducti, iamque cœna peracta de reditu consultabant, indicatum est Regi cœnanti, venisse speculatum quosdam è castris Hebræorum, & nunc diuertentes apud Rachaben hoc tantum curare

Iesus explo-ratores mittit in Hieri-chuntem.

Tribui Ru-ben, Gad, & Manassis qd Mosi fuisset polliciti Ie-sus in men-tẽ reuocat. Num. 32.

Hierichun-tem specula tores explo rant.

An mundi 2494. Ante Christ. 1470.

quomodo latenter se subducant. Ille verò confestim mittit qui eos dom prehendant, quæstioni admouendos vt causam aduentus sui aperiant. quos vbi aduentare Rachabe cognouit, fortè enim lini manipulos ficca bat in mœnibus, speculatores his contexit. missis autem à Rege dixit, hospites quosdã ignotos paulo ante solis occasum apud se cœnatos discessisse, qui si suspecti essent Regi, quasi detrimentum aliquod reipublicæ allaturi, paruo negocio posse ab insequentibus de via retrahi. Tum illi decepti à muliere, quam serio loqui putabãt, ne perscrutati quidem diuertorium abierunt. & exurrentes per vias quibus verisimile erat eos discedere, & quæ ad flumen ducebant, vestigio nullo inuento, frustra laborare destiterunt. Sedato autem tumultu Rachabe deductos de mœnibus, & admoniros quanto sue periculo saluti eorum consuluisset, vt quæ in dolo deprehensa pœnam capitis cum tota familia Regi erat daturæ, rogatosq; vt occupata terra Chananæa memores beneficij gratiam sibi rependerent pro accepta salute, iussit vt bono animo abirent: iureiurando prius delato, quòd expugnata vrbe, & alijs iuxta ipsorum decretum internecioni traditis, mulieri salus manebit incolumis. hunc enim euentum sibi Deum iam antè significasse. illi & in præsens ei gratias agunt, & in futurum abundè relaturos iureiurando confirmant, & hoc consilium dant, vt cùm præsenserit vrbem expugnandam, contractis facultatibus & propinquis intra diuersorium, vestem coccineam pro foribus expandat. imperatorem enim edicto inhibiturum, ne quis eam domum lædere audeat, quo datæ sibi salutis gratiam recipiat. & si aliquis ex eius propinquis in pugna caderet, ipsius culpam fore non suam: neque se ad eius incolumitatem præstandam iureiurãdo teneri velle. His conditionibus discessum est, cùm se fune de mœnibus demisissent: reuersique ad suos rem totam vt erat acta narrauerunt. Tum Iesus Pontifici Eleazaro cum senatu indicat quid exploratores Rachabæ iurauerint: eorumque autoritate iusiurandum ratum est habitum. Imperatore autem solicito de traiectu (amnis enim auctus aquis fluebat, & cùm põtem non haberet, ne fabricari quidem hostis passurus videbatur, nec naues vllæ præsto aderant) Deus se illis transitum procuraturum promisit, fluentis eius imminutis. Itaq; Iesus postquam duos dies expectasset, copias omnes ad hunc modum in vlteriorem ripam traduxit. Sacerdotes cum Arca agmen præcedebant, post eos ibant Leuitæ portantes tabernaculum & vasa sacrificijs destinata. Sequebatur deinde totum agmen in suas tribus distinctum, receptis in medium mulieribus ac pueris, quò tutiores essent ab impetu fluminis. Vt verò Sacerdotibus primis ingressis vadabile est visum, & aqua decreuisset, & glarea non amplius vndarum volueretur, sed stabile solũ exciperet vestigia, oës iam intrepidè vadũ transibant, tale redditum cernentes quale Deus promiserat. steteruntq; in aluei medio Sacerdotes, donec transiret multitudo, & in tuto consisteret. quod vbi factum est, & ipsi egressi fluuiũ, liberum ei solitum cursum reliquerunt: qui confestim auctus, ad pristinam aquarum molẽ redijt. Exercitus aũt quinquaginta stadia progressus, ad decimum à Hierichunte stadium castra metatus est. Porrò Iosus ara exstructa è lapidibus quos singuli tribuum principes ex aluco, proheta iubente, sustulerãt, vt monumẽtum esset prodigiosè refrenati fluminis, sacrum in ea Deo fecit: & Paschæ solennitas eo loci celebrata est, omnibus rebus iam affluentibus, quarum penuria hactenus laborauerant. nam & fœcundam

Rachab exploratores contegit.

Iosue 3. Iesus Iordanem traijcit cũ copijs.

Iosue 4. 5. Iesus monumẽtum extruit ad Iordanem. Israelitæ Paschа celebrant, terræ frugibus fruuntur & desijt Manna.

segetes Chananæorum maturas tum demetebant, & alias prædas abigebant. eodem enim tempore & Manna eis defecerat, post annum, ex quo ea primum vti cœperant, quadragesimum. Cumque hæc omnia secure & impunè Israelitæ facerent, nusquam occurrentibus Chananæis, sed intra mœnia præ metu se continentibus, expugnare vrbes eorum Iesus decreuit. Itaq; prima die festiuitatis, Sacerdotes Arcã gestantes, stipati armatorũ custodia, accesserunt ad vrbe septem cornubus clangendo, & ad virtutem suos adhortando circumambulabant mœnia senatu comitãte, nec aliud quicquã faciendo, quã vt inflarent cornua, retrò in castra reuertebantur. Cumq; per sex continuos dies idem fecissent, septima Iesus cõtractis in vnũ copijs, reliquo populo conuocato, lætũ illis affert nunciũ, vrbẽ ea die fine labore capiendã, Deo hanc in potestatẽ ipsorũ tradente, & ruentibus sua spõte mœnibus facilẽ aditum aperiente. iussitq; oẽs occidi quotquot in manus militum deuenirent, & neq; lassitudine, neq; miseratione, neq; prędæ cupidine à cædibus auocari, aut effugium vllũ hostibus permittere: sed qcquid spiritum vitalẽ habet extinguere, nihil in prædã aut propriũ emolumentum cessurum reseruando. quicquid autem auri ac argenti repertum fuerit, in vnum comportari voluit, vt primitiæ ob rẽ feliciter gestã spolia de primũ capta vrbe Deo dedicarentur. solum aũt Rachaben cum sua cognatione seruari, propter iusiurandum ab exploratoribus acceptum. Hæc locutus instructũ exercitum ad muros admouet. vrbem deinde rursum circumambulant, præcedentibus cum Arca Sacerdotibus, & cornuum classico militem ad aggrediendum opus incitantibus. cumque septies lustrata paulisper constitissent, collapsa sunt mœnia, nec machinis admotis, nec vlla alia vi ab exercitu illata. Hebræi verò nullo negotio per ruinam irrumpentes in Hierichuntem, omnes promiscuè cædunt, inopinato mœnium casu cõsternatos, & subitaneo stupore ad pugnam inutiles: passimq; cædueribus viæ sternebantur, nullum nec præsidium nec effugium incolis inuenientibus, ita vt ne fœminis quidem parceretur ac pueris. repletaq; tum ædibus vrbs, & postremò incẽsa rogum defunctis præbuit, in agros quoque pari sæuiente incendio. Rachaben verò cum domesticis qui in diuersorium confugerant, exploratores periculo exemerunt: ac mox ad Iesum adductę gratiæ sunt ob seruatos speculatores actę, dicente se meritis illam præmijs remuneraturum. moxque agris donatam, in honore postea semper habuit. Reliquias autem vrbis quæ incendio supererant, ferro diruit, diris execratus quisquis semel vastatam instaurare aggredetur: nimirum vt prima fundamenta iaciens orbaretur filio primogenito, & absoluto opere natu minimum è liberis amitteret. Nec irritam esse voluit Deus imprecationem, sicut suo loco dicetur. E direptione autem ingens vis argenti ac auri, atque etiam æris in vnum aceruum est redacta, nemine edictum non obseruante, aut sibi prædam ac lucrũ inde quærente. Eas manubias Iesus sacerdotibus in thesauros reponendas tradidit. Ac Hierichuntis quidem excidium in hunc modum se habuit. Achar autem quidam Zebediæ filius ex tribu Iudæ, nactus paludamentum regium totum ex auro contextum, & massam auri trecentorum siclorum pondo, & iniquum ratus si nullum periculi pretium ad se rediret, sed oblatum à fortuna lucrum Deo nihil talibus rebus opus habenti offerret, intra tentorium in canum profundum defodit, putans sicut commilitones ita & Deum se posse fallere. Erant tum castra in loco

An. mundi 2494. Ante Christ. nat. 1470.

Iosuæ 6.

Iesus cũ copijs vrbẽ circumãbulat.

Iesus nemini præter Rachab parcere iubet.

Hierichuntis mœnia sponte sua collapsa.

Hiericho capta, homines trucidati, vrbs prostrata & incensa.

Ios. 7. 8.

Achar quidam ex præda cõtra Dei mandatum abscondit

An. mundi 2494. Ante Christ. nat. 1470.

in loco qui vocatur Galgala, voce libertatem significante transgressi enim fluuium, tandē se & ab Ægyptijs & ab æruumnis in deserto exantlatis liberatos existimabant. Paucis autem pòst diebus quàm Hierichus est excisa, mittit Iesus tria millia militum ad vrbem Ainam supra Hierichuntem sitam: qui cum Ainatis prælio congressi, & in fugam versi, triginta sex è suis desiderauerunt. Huius incommodi accepti nuncius postquam in castra peruenit, maiorem quàm pro cæsorum numero mœstitiam attulit: non tam propter amissos, tametsi omnes viri fortes & honore digni fuerant, quàm propter desperationem. Credentes enim se iam ea regione potitos, & illæsum exercitum habituros vt Deus promiserat, nunc mirum in modū elatos hoc successu animos hostium videbant. Itaq; saccos induti p totam diē hoc habitu in luctu ac lachrymis perseuerabant: nullaq; interim corporum curandorum ratione habita, totos se dolori dediderant. Iesus aūt vidēs exercitū sic affectum, & nihil læti amplius sperantem, cum fiducia Deum alloquitur: Nos, inquit, non nostra temeritate adducti sumus, vt terram hanc armis subigere conaremur, sed Moses seruus tuus ad hoc nos excuit, cui multis attestantibus prodigijs pollicitus es, traditurum te nobis hanc terram possidendam, & exercitum nostrum ope tua fretum semper in conflictu aduersarijs fore superiorem. atque harum promissionum euentum non semel iam sumus experti. Nunc autem præter opinionem clade accepta, & militibus aliquot desideratis, hoc casu territi, & de promissis tuis ac Mosis hæsitantes, & à prælijs abstinemus, & post talia belli exordia nihilo feliciores progressus sperare possumus. Tu ergo domine, potes enim, fer opem, & præsentem mœrorem victoriam largitus adime, desperationemque in futurum attonitus exime. Talibus exorabat Deum Iesus, in faciem humi prolapsus. Responsum deinde accipit, surgeret & lustraret exercitum pollutum sacrilegio & violata religione. hanc enim causam esse præsentis calamitatis. inquisitione autem facta & pœna à sacrilego exacta, Israelitarum fore victoriam. hoc oraculum Iesus populo indicat, & vocato Eleazaro pontifice, ac magistratibus sortem per singulas tribus mittebat. eumque sors in Iudæ tribum cecidisset, rursum per cognationes mittebatur. & cùm in Sachariæ cognatione maleficium esset inuentum, eam rursum viritim examinantes, Achorem deprehenderunt. qui videns non locum esse tergiuersandi contra diuinū indiciū, furtum fassus res furtiuas in medium protulit: moxque affectus supplicio, noctu ignominiosæ sepulturæ traditur, quem admodum solent damnati iudicio publico. Iesus autem lustratum exercitum ad Ainam ducit, & noctu dispositis circa vrbem insidijs, diluculo hostem ad certamen prolicit. illis verò audacter ob proximam victoriam irruentibus, simulata fuga procul eos ab oppido abstrahit, fusum hostem existimantes, & quasi victoria iam parta insolescentes. postquam autem subitò conuersis copijs in faciem illis obstitit, & alijs qui in insidijs latebant ex composito signum datum est, coorti celeri cursu ad Ainam feruntur, & auersam eius portam occupant, plerisque ciuium è muris suorum vt tum putabant victoriam spectantibus: vrbemque ingressi sine discrimine eædem ingentem edunt. Interim alia parte Iesus obuios in fugam vertit: qui vrbem petentes integram adhuc rati, vbi hāc quoque ab hoste captā & cū vxoribus ac liberis incensam animaduerterūt, per agros dispalati, cùm sibi inuicem præsidio non possent esse, alij alijs in lo-

Galgal, libertas.

Iosuæ 5.

Israelitæ ab Ainatis fusi fugatique.

Iosuæ ad Deū p̄catio.

Responsum diuinum ad Iosuæ p̄ces.

Achor sorte deprehenditur & punitur.

Ain expugnata atque combusta.

An. mundi 2494. Ante Christum nat. 1470.

Præda populo distributa. II. Ioſ. 9.

Gabaonitæ legatos mittunt ad Ieſum.

Gabaonitarum ad Hebræos oratio.

Ieſus cum Gabaonitis fœdus facit.

Gabaonitæ miniſterijs publicis deputati. Ioſ. 10.

Rex Hieroſolymitarũ in Gabaonitas mouet.

Hieroſolymitanos fundit fugatq; Ieſus

ſu locis ſunt oppreſſi. Poſt hanc Ainatarum cladem magna multitudo puerorum & mulierum atq; mancipiorum capta eſt, & ſuppellex ſine numero: pecudum item greges non modici, & inſuper ſignata pecunia multa: erat enim ea regio prædiues. atq; hæc omnia Ieſus inter milites partitus eſt in eis caſtris quæ habuit ad Galgala. Cæterùm Gabaonitæ qui non longè à Hieroſolymis habitant, cognito Hierichuntiorum & Ainatarum caſu, iamq; in ſe iturum hoſtem ſuſpicati, Ieſum quidē precibus flectere non tentauerunt, fruſtra eas fore putantes apud eum qui interneciuum bellum cum Chananæis gereret: ſed maluerunt vicinos Cepheritas & Cathieremitas in ſocietatem adſciſcere, dicentes nec ipſos poſſe euadere periculum niſi maturè prouiderent: quòd ſi ſuum cōſilium ſequantur, non deeſſe remedium. Quod vbi perſuaſerunt, mittunt legatos ad Ieſum de fœdere, quos maximè credebant ad negocium conficiendum idoneos. Qui periculoſum rati ſi ſe Chananæos faterentur, & multo tutius ſi nihil ſibi cum illis commune dicerent, ſed lōgè diuerſas ſedes habere: aiunt ſe fama viri excitos multorum dierum iter feciſſe, & hoc eſſe verū ex habitu comprobabant. veſtes enim quas viam ingreſſuri nouas induiſſent, longo itinere detritas. ſumpterant enim tritas data opera, vt veriſimilia dicere viderentur. Hoc habitu in concionem ingreſſi, dicunt ſe miſſos à Gabaonitis & vicinis vrbibus. vt ſaluis patrijs inſtitutis, in amicitiam eorum venirent. comperto enim quòd Deus gratuito munere Chananæorum terram illis conceſſiſſet, gratulari ſe eis, & ius ciuitatis petere. his dictis & oſtentatis veſtibus in ſignum longi itineris, orabant vt in fœdus & amicitiam admitterentur. Ieſus autem credens eorum verbis quòd Chananæi non eſſent, recipit eos in fidem & amicitiam: & Eleazarus pontifex cum ſenatu iurauit, habituros ſe eos pro amicis ac ſocijs, & nihil contra eos iniuſtū molituros, approbante id fœdus vniuerſo populo. hoc æſtu voti compotes domum ad ſuos ſunt reuerſi. Ieſus autem exercitu ducto in ſubmontanum Chananææ tractum, cum audiſſet Gabaonitas non longè à Hieroſolymis habitare, & eſſe Chananæorum generis, euocatus eorum honoratioribus, fraudem eorum incuſabat. illis verò excuſantibus nō alium ſe modum ſalutis quærendæ habuiſſe, & ideò ad dolum verſos neceſſitate cogente, Eleazarum pontificem & ſenatum conuocat. cumq; decretum eſſet non violandam fidem iureiurando ſancitam, ſed publicis miniſterijs deputandos, in hac conditione poſtea ſunt habiti: atq; hoc pacto imminenti periculo ſe ſubtraxerunt. Cæterùm cum Rex Hieroſolymitarum indigne ferret Gabaonitas ad Ieſum defeciſſe, & quatuor proximarum gentium Reges ad bellum contra eos gerendum acciuiſſet, Gabaonitæ videntes ſe peti, & hoſtes caſtris circa quendam fontem non longè ab vrbe poſitis, ad oppugnationem expediri, Ieſum in auxilium aduocant. nam eò tum res deuenerat, vt ab his perniciem expectarent, in illis verò qui ad excidium Chananæorum venerant, propter nouam amicitiam vnicam ſpem ſalutis reponerent. Tum Ieſus cum toto exercitu in ſuccurſum properans, die & nocte itinere facto, diluculo parantes oppugnationem adoritur: cumq; terga vertiſſent, per decliue fugientes eſt perſecutus Bethora is locus dicitur. Interfuiſſe huic prœlio diuinum auxilium euidentibus prodigijs apparuit, cœlo tonante & crebris fulminum ictibus, grandine inſuper maiore ſolito ruente. acceſſit & illud nunquam antea viſum, quòd dies factus eſt longior, ne inter-

uentu

An. mundi 2494 *Ante Christum nat.* 1470.

Quinque Reges trucidati.

Sol immotus consistit. Ios. 10.

Chananæorum Reges mouent in Hebræos.

Chananæorum ingens exercitus,

Chananæorum Reges omnes ad vnum cæsi.

Chananæorum regionem totam Iosua deuastat.

Iosua in duas partes copias diuidit.

Hedio & Ruffinus Cap. 3 Ios. 13. 14. 15.

Iosua diuidendam regionem, & suas tribus cum dimidia remittēdas hostatus.

uentu noctis victori hostis eriperetur. quo factum est vt Iesus Regos istos caperet in spelunca quadam latebras quærentes iuxta Macchidam de omnibusq; supplicium sumeret. creuisse autem eam diem vltra consuetum, extat relatum in sacra volumina quæ in templo sunt asseruata. Debellatis in hunc modum regibus qui Gabaonitas inuaserant, Iesus in Chananææ montana ducit exercitum: & magna in ea regione cæde edita, prædaq; abacta, exercitum reducit in Galgala. cumq; latè per circumquaq; sitas regiones rumor de rebus Hebræorum fortiter gestis spargeretur, deq; stupenda multitudine cæsorum, excitati sunt in eos Reges Libani accolæ, & ipsi Chananæi generis: & quantum Chananæorum campestria coiit adscitis Palæstinis castra posuerunt ad vrbem Galilææ Beroham, non longè à superiore Cædesa, quæ etiam in Galilæorum agro sita est. erantq; omnes hæ copiæ, peditum trecenta millia, equitum decem millia, curruum viginti millia: quæ tanta hostium multitudo adeò tam ipsum Iesum quàm cæteros Israëlitas terruit, vt præ metu minimum a desperatione abessent. Sed cum Deus exprobrasset eis formidinem, & quod eius præsidio se non sat tutos putarent, pollicitusq; victoriam, equos captiuos eneruari & currus incendi iussisset: cōcepta ex his promissis fiducia, ducit in hostem: quē die quinto adeptus pugnandi copiā facit, fitq; conflictus validus, & strages maior, quàm vt facile credi possit, est edita, in fuga quoq; plurimi ceciderunt, vt præter paucos totus hostilis exercitus interierit. reges etiam ad vnum omnes sunt cæsi: adeoq; iæuitum est in victos, vt hominibus sublatis in equos ferrum exercerent, & currus exurerent. Totam deindè regionem peruagatus est, nemine eq; audente congredi, expugnabat oppida, & quotquot ad manus suas peruenirent interficiebat. Iamq; quinto huius belli anno exacto Chananæorum nemo supererat, nisi si qui in loca munitissima confugerant. Iesus autem castris è Galgalis in montana translatis, sacrum tabernaculum in vrbe Silunte fixit: quòd is locus propter pulchritudinem visus sit idoneus in quo tantisper maneret, dū maior commoditas ædificandi templi se præberet. Inde cum omni populo profectus versus Sicima, altare, ita vt Moses præceperat, statuit: & diuiso exercitu, in Garizeo monte dimidium ēius collocauit, & in Gibale alterum dimidium, in quo altare erat cum Leuitis ac sacerdotibus. vbi mactatis victimis, execrationibusq; peractis & in altari insculptis, in Siluntem sunt reuersi. Iesus autem iam senex, cum videret Chananæorum vrbes penè inexpugnabiles, tum propter situm natura tutum, tum propter munitiones ad fruſtrandos hostium conatus arte additas: nam cognito Israëlitarum ex Ægypto exitu, & quòd ad suum excidium properarent, toto illo tempore in muniendis oppidis occupati fuerant: conuentu populi in Siluntem indicto concionem aduocat; cumq; frequens concursus factus esset, res hactenus fortiter ac felicitēr gestas recensuit, quales par erat Dei auspicijs à populo religiosissimo geri: Reges triginta & vnum ausos manus conserere deuictos, exercitusque potentissimos prœlio superatos, & internecione cæsos, vt ne reliquiæ quidem generis supererent. cæterùm quoniam ex vrbibus aliis captæ essent, aliæ munitiores & ob hoc obstinatiores longa oppugnatione opus haberent, censuit eos qui ex regione vltra lordanē sita in cōmunem expeditionē profecti fuerant, & propter cognationem socios periculorū se adiunxerant, gratijs prius actis ad proprias sedes remittendos. deinde ex singulis tribubus singulos testatæ probitatis viros o-

gendos, qui regionē totam permensi bona fide & absq; dolo magnitudinem eius renunciarent. In eam sententiā itum est ab vniuerso populo: morq; eos viros misit ad metiendam terram adiunctis ad eos quibusdam geometrię peritis, qui propter hanc scientiam errare ac falli nō poterant: hisq; mandata dedit, vt æstimationem agrorum iuxta bonitatem terræ facerent. nam Chananæa natura talis est, vt videre liceat campos magnos & frugum ac fructuum feraciſſimos, qui collati ad aliā terram admodum vberes videri possent: quòd si ijdē ad Hierichuntinū aut Hierosolymitanum agrum conferantur, iam non magni precij videbuntur: cum tamen hi agri parui sint & bona ex parte montani, sed quantum ad fertilitatem attinet, nullis alijs secundi. hanc ob rem voluit iuxta æstimationem potius quàm iuxta mensuram sortitionem fieri, quòd nonnunquam vnum iugerum pro mille alijs valeat. Decemuiri autem huic negocio destinati perlustrata regione & æstimatione terræ peracta, septimo mense reuersi sunt ad eum in Siluntem, vbi tum tabernaculi sedes erat. Tum Iesus assumpto Eleazaro cum senatu ac tribum principibus diuisit regionem nouē tribubus & Manassitarum dimidiæ parti, cuiq; tribui pro eius magnitudine agrum admetiens. cumq; ad sortes ventum esset, tribui Iudæ obuenit tota superior Iudęa pertinges vsq; Hierosolyma. latitudo verò eius Sodomiticum lacum attingebat in hac sorte vrbes erant Ascalon & Gaza. Secundo loco Simeonis sortita est Idumææ partem Ægypto & Arabiæ conterminam. Beniamitæ deinde regionem sortiti sunt, quæ à Iordane amne vsq; mare portēditur. latitudo verò eius patet Hierosolyma inter & Bethela. angustissima autem hæc sors fuit, propter agri bonitatem. Hierosolyma enim & Hierichuntem acceperunt. Ephræmi autem tribus terram à Iordane vsq; Gadara in longum protensam sortita est, in latum patentem à Bethelis vsque magnum campum. Manassetidis item dimidia pars agrum à Iordane vsque Dora vrbem, latitudine vsque Bethsana, quæ nunc Scythopolis vocatur. Post hos Isacharis in longum patentem à flumine vsque Carmelum montem, latitudinis verò mons Itabyrius fuit terminus. Zabulonitæ vsq; Genesaritem lacum terram Carmelo & mari contiguam sunt sortiti. Quæ autem regio post Carmelum sita est conuallis ex re nomen habens tota Aseritis cessit quà ad Sidonem est obuersa. In hac portione fuit vrbs Arce, alio nomine Actipus. Quæ verò ad orientem spectant vsq; Damascum vrbem, & superior Galilæa Nephthalitis obtigit, vsq; Libani montem & Iordanis fontes qui ex hoc monte oriuntur, quà fines sunt Arces vrbis versus septentriones sitæ. Porrò Danitæ adepti sunt quicquid conuallis ad occidentem solem vergit, Azoto & Dotis terminati. horum est Iamnia & Gitta, & totus ager qui ab Acarone pertingit vsq; montem à quo Iudæ tribus initium fecit. Ad hunc modum sex gentium à filijs Chananæi denominatarum regionem Iesus diuisit, & nouem cum dimidia tribubus habitandam dedit. Amorræam enim & ipsam ab vno ex filijs eius dictam Moses iam ante duabus cum dimidia tribubus diuiserat, vt suprà diximus. Sidoniorum autem, Aruæorum, Amatheorum & Aritheorum agri nihil ad hanc diuisionem pertinuerunt. Cæterùm Iesus ætate iam defecta cum non valeret consilia sua per se exequi, & qui vicē eius gerebant, negligentius Rempubl. administrarent, præcepit vnicuiq; tribui vt ex sua sorte Chananæorum reliquias tolleret. In hoc enim consistere & ipsorum securitatem, & disciplinæ ac religionis incolumitatem: idq; eos non ex Mosi tantum

An. mundi 2499. Ante Christum nat. 1465.

Iosua ad metiendam & diuidendam terrā quosdā mittit.

Iosua Chananæorum regionem nouem tribubus & dimidiæ Manassis diuidit.

Ios. 16. 17.

Suprà lib. Cap. 7. Num. 32. Ios. 13.

Iosua vni cuiq; tribui ex sua sorte Chananæorum reliquias tolleret, præcipit.

An. mundi 2499. Ante Christum nat. 1465.

monitis, sed suomet experimento didiciſſe: deinde vt Leuitis triginta octo deſtinatas vrbes redderent, iam enim decem in Amoræa trans flumen acceperant. ex his in tribus profugis receptacula ſunt inſtituta. nihil enim magis erat curæ, quàm vt nuſquam à Moſis præſcriptis recederetur. hæ fuerunt, in tribu Iudæ Hebron, in Ephræmi Sicima, in Nephthalidite Cedeſis, quæ eſt in ſuperiore Galilæa. poſt hæc quod de præda reliquum erat diuiſit: ſupererat enim permultum. vnde non mediocris diuitiarum acceſſio & publicè & priuatim facta eſt. tantum erat auri & veſtimentorum ac reliquæ ſuppellectilis: tantum etiam iumentorum ac pecudum, vt numero comprehendi non poſſent. Poſthæc aduocato in concionem exercitu, ad eos qui ex regione vltra Iordanem ſita vnà militabant numero quinquaginta millia, in hanc ſententiam locutus eſt. Quoniam Deus & pater qui eſt dominus Hebræorum generis, terram hanc & acquirere dedit. & in perpetuum manſuram nobis promiſit: vosq; opem veſtram indigentibus ex mandato Dei alacriter & impigre præſtitiſtis, æquum eſt, cum iam nihil arduum ſuperſit, miſſionem vobis dari, & promptitudine veſtra non abuti: quandoquidem certi ſumus, ſi in poſterum ſit opus, nihilo ſegnius operam veſtram nobis paratam fore. Itaq; gratias vobis agimus, quòd ſocij periculorum eſſe voluiſtis, rogamusq;, vt in hac mutua beneuolentia perſeueretis, memores amicorum, & quòd vos quoq; veſtras poſſeſſiones noſtris auxilijs paraſtis, ſicut nos ad hanc felicitatem, Deo fauente & vobis adnitentibus, peruenimus, nec id ſine veſtræ operæ præmio: quandoquidem ex hac militia ditati eſtis, multumq; prædæ, auri & argenti, referetis, & ſuper omnia noſtram beneuolentiam ad referendam vicem nunquam non promptam ac paratam. Nam & Moſis mandatis ſatisfeciſtis, non contempta autoritate mortui, & nihil vobis ad noſtram gratiam promerendam reliquum feciſtis. Lætos igitur vos ad veſtras poſſeſſiones dimittimus, hoc vnum rogatos, vt nullum terminum exiſtimetis cognationem noſtram diſtimere, neve propter flumen medium alios nos putetis quàm Hebræos. omnes enim Abrahæ ſtirps ſumus, qui vel hanc vel illam ripam incolimus, vnus Deus tàm noſtros quàm veſtros maiores in hanc lucem protulit: cuius leges ac religio per Moſen inſtituta, diligenter obſeruanda ſunt. hoc enim pacto futurus eſt adiutor & propitius: ſicut contrà, ſi in alienos ritus degenerauerimus, & ipſe nos auerſabitur. Hæc locutus & ſigillatim primatibus populoq; in commune dicto vale, ipſe quidem eodem loco reſtitit, reliqua autem multitudo vniuerſa cum lachrymis eos deducebat, & ægrè à ſe inuicem diuellebantur.

Oppida refugij. Num. 35. Deut. 4. Ioſ. 20.

Præda diuiſio.

Ioſuę ad eos, qui ex regione vltra Iordanem ſita militabant, oratio.

Medio & Ruffinus Cap. 4.

Itaq; traiecto fluuio Rubelis tribus & Gaddis & quotquot Manaſſitarum eos ſunt ſecuti altare ſuper ripam Iordanis erigunt, monumentum poſteris & ſignum coniunctionis cum reliquis qui vltra Iordanem incolunt. Quo audito apud cæteros Iſraëlitas, cum altare exſtructum ſcirent, non etiam quo animo, putabant eos nouata religione alienorum numinum cultum velle introducere: & temerè hac ſuſpicione violatæ religionis moti, arma corripuerant vindicaturi patrios ritus, & pœnas à violatoribus exacturi. exiſtimabant enim non tam cognationis ac dignitatis eorum qui in hoc erant crimine, quàm diuinæ voluntatis rationem habendam. atq; ita irati ad expeditionem ſe accinxerunt. Ieſus verò & pontifex Eleazarus cum ſenatu cohibebant eos, dicentes verbis prius quàm armis rem aggrediendam & ſcitandum qua mente id fecerint.

Ioſ. 22. Iſraelitæ traiecto fluuio, altare ſuper ripam Iordanis erigunt. Decem tribuum ad reliquos Iſraelitas legatio.

sint: & si fortè malo animo factum deprehensum sit, tum demum armis impetendos. mittunt igitur eò legatos, Phineesem filium Eleazari & eum eo decem honoratos in populo, qui cognoscant quid sibi volentes altare in ripa construxissent. Vt verò traiecto flumine & conuentu adhocato Phineeses in concione constitit: Maius inquit vestrum delictum est quàm vt verbis tantum castigari debeat. attamen non culpæ magnitudine moti repentè ad arma conclamauimus vt pœnas sumeremus, sed respectu cognationis, & ea spe quòd fortasse admonitione ad sanitatem reduci possitis, legationem ad vos suscepimus, vt cognita causa extructi altaris, non temere armasse nos in vos videamur, si pijs rationibus adducti id feciſtis: sin autem in culpa sitis, iustam vltionem violatæ pietatis inferamus. Vix enim credere potuimus, vos qui perspectam Dei sententiam habetis, & legum eius auditores estis, disiunctos à nobis & in vestram possessionem reuersos, quam Deo ferre acceptam debetis, cuius prouidentia vobis contigit, beneficiorum ipsius oblitos, & relictis tabernaculo, Arca, & altari patrio, externos Deos complecti, ac Chananæorum impietati accedere. Sed venia dabitur, si resipiscatis, & non ad maiorem insaniam prolabamini, ad domesticarum legum reuerentiã reducti. Quòd si in malè cœptis obstinatè persistatis, non grauabimur vllum laborem pro legum defensione suscipere, sed ad has simul & Dei honorem tuendum flumine traiecto, pro Chananæis habitos, non secus atq; illos exterminabimus. Cauete enim putetis quia extra limitem nostrum estis, extra potestatem etiam Dei vos euasisse. vbi vbi estis, omnia sunt illius, nec licet ius eius ac iudicium effugere. Quòd si putaris locum vobis ad rectè sapiendum esse obstaculo, præstat nouam agrorum diuisionem facere, & hanc regionem pecoribus compascuam relinquere. Satius est igitur vt resipiscatis, & à nouitatibus mutato proposito desistatis: rogamusq; vos per salutem liberorum ac coniugum, & quicquid habetis charissimum, ne nobis belli suscipiendi necessitatem imponatis, contra quos minimè volumus. In hac enim concione & consultatione situm est, vtrum pace nostra & vestris affectibus perpetuò frui malitis, à nobis persuasi, an vos & vestra omnia belli periculis exponere.

Ann. mundi 2499. Ante Christum natum 1465.

Phineæ ad Rubenitas oratio.

Postquam hæc Phineeses dicere desiit, qui concioni præerant, pro communis causæ defensione hæc attulerũt. Viri fratres, nos neq; à cognatione deficere volumus, neque in religione cuius nequaquã pœnitet, quicquam innouare. Vnum Deum nouimus Hebræis omnibus communem, & altare eius æreum quod est ante tabernaculũ, nec aliud vnquam nostras excipiet victimas. nam hoc quod nunc erexim̃us, quodq; vestræ suspicioni ansam præbuit, non ad Deum sacrificijs placandum exstructum est, sed vt perpetuum argumentum exstet nostræ necessitudinis, nosque patriæ religionis admoneat, non vt vos suspicamini, violandæ religionis sit initium. & hanc fuisse nobis exstruendi causam, Deus ipse testis esto idoneus. quapropter meliorem posthac de nobis opinionẽ habetote, abũtq; vt nos affines existimetis ei crimini, cui quis quis ex Abrahæ posteris se obnoxium fecerit, & à patrijs moribus ac ritibus degenerauerit, absq; capitali pœna expiari nõ valeat. His auditis Phineeses, collaudataq; eorum cõstantia, reuersus ad Iesum rem totam apud populum exposuit, qui lætus quòd nec delectu opus esset nec ciuili sanguine, gratias egit Deo per sacrificia: moxque soluto conuentu,

Rubenitarũ responsio.

Ann. mundi 2499. Ante Christum natum 1465.

reuersis ad sua singulis, ipse apud Sicima elegit domicilium. Anno autem post vigesimo iam decurso, accitis oppidatim honoratioribus, & cum senatu magistratibus, tum ex plebe quotquot erat commodum, vbi vidit omnes adesse: primum Dei beneficia in memoriam illis reuocat plurima, per quæ ex rebus afflictis in tantas opes tantamq; gloriam peruenerant. hortatur deinde vt dent operam, vt Deum in posterum æque habeant propitium, cum sciant eius beneuolentiam non alijs retineri posse quam pietatis artibus. Suum enim fuisse, vt, priusquam decederet, illos officij commonefaceret. postremo rogauit vt hanc admonitionem boni consulerent, essentq; eius perpetuo memores post hanc concionem naturæ debitum exoluit, anno vitæ cētesimo decimo: quorum quadraginta sub Mose magistro minister ipsius exegit, & post eius obitum viginti quinque Reipub. præfuit, vir incomparabili tum prudentia tum eloquentia, ad hæc in re imperatoria fortis & impiger, nec minus in pace bonus & vtilis, denique in quauis virtute eximius. Sepultus est in oppido Thamna tribus Ephræmitidis. per idem tempus moritur & Eleazarus Pontifex, Phineesi hæreditarium relinquens Sacerdotium sepulturæ eius monumentum impositum extat in vibe Gabatha. Post horum obitum consultus Phineeses à populo de voluntate Dei, cuiusnam foret imperium in bello Chananæo, respondit, iubere Deum vt Iudæ tribus ductu bellū gererent, quæ mox assumpta Simeonide, his conditionibus rē aggressa est, vt sublatis è sua ditione hostium reliquijs, tum tributarijs, in alterius tribus exstirpandis huius generis reliquijs vicem rependeret.

Iosuæ domicilium ad Sicima.

Ios. 23. 24.

Iosuæ postrema ad seniores & Magistratus Hebræorum adhortatio.

Iosua moritur.

Eleazarus moritur.

Iudic. 1.

CAP. II.

Quomodo post mortem Imperatorū Israelitæ neglectis patrijs religionibus in extremas calamitates inciderint, & exorto ciuili bello ex vniuersis Beniamitū 300. tantum fuerint superstites.

Hedio & Ruffinus cap. 5. al. 2.

AT Chananæi quorum res tum erant satis integræ, cum magno exercitu apud Bezecam vrbem eos expectabant, ductu loci Regis Adonibezeci. id nomen Bezecenorū dominū significat. adoni enim Hebræorum lingua dominus dicitur. Hi spem victoriæ reponebāt in hoc, quòd Iesus dux Israelitarum esset defunctus. aduersus hos quas dixi duæ tribus egregiè pugnauerūt: & cæsis decem millibus dum reliquos fugientes insequuntur Adonibezecum ceperunt qui manibus ac pedib. truncatus, agnouit diuinam iustitiam, septuaginta & duos Reges antea hūc in modum à se mulctatos confessus. sic affectum detulerunt non longè à Hierosolymis, vbi fato functū terræ mandauerunt. deinde circa oppida bellum circumferebant: quorū bona parte capta, Hierosolyma sunt adorti, & capta inferiore eius parte, omnes habitatores contrucidauerunt. at superior natura loci & munitionibus est defensa. quare oppugnatione in Hebronem translata, vrbeq; vi capta, in oppidanos omnes sæuitum est. apud hos in eam diem superstites erant quidā è gigantum genere, statura & specie cæteris mortalib. dispares, vilu simul & auditu horribiles:

Chananæorum decem millia trucidantur & Adonibezeck capitur.

Hierosolymę pars capta eiusq; habitatores interfecti.

horribiles: quorum ossa adhuc ostenduntur, qualia vix credant qui non viderunt ipsi. Hoc oppidum Leuitis honoris gratia concessum est cum illis duobus cubitorum millibus: reliquum eius agrum Chalebo dono dederunt, iuxta mãdatum Mosis. fuerat hic vnus è speculatoribus, quos Moses in Chananæam præmiserat. Habita est ratio Iethræ quoq; Madianitæ olim Mosis soceri, cuius posteris ager est attributus, quia relicta patria comites se adiunxerant, & in deserto ærumnarum socij fuerant. expugnatis montanis oppidis, in campestria & maritima descendentes prædictæ duæ tribus Ascalonem & Azotum de Chananæis ceperunt. Euasit autem eos Gaza & Accaron, quòd in planicie sitæ & abundantes turribus, inuadentes se malè mulctatos facile reijciebant. Atque ita hæ duæ tribus magnis opibus bello acquisitis domum se receperunt, & arma deposuerunt. Beniamitę verò, in quorum sorte erant Hierosolyma, tributo impositio habitatores bus eius pacem dederunt: & in posterũ alteri à cædibus alteri à periculis feriati, ad culturam agrorũ vtriq; se contulerunt. Beniamitarum exemplo motæ reliquæ tribus & ipsæ idem fecerunt, & tributis contenti pacem Chananæis dederunt. Ephræmi verò tribus cum assidendo Bethelis multo tempore ac labore impenso nihil proficeret, in cœptis tamen pertinaciter durauit. tandem comprehenso vno ciuium qui in vrbem importabat necessaria, fide data & accepta, & iureiurando firmata, intromissos clàm ipsum cum familia seruaturos, proditione eius facti sunt voti cõpotes: cæsisq; reliquis omnibus præter hos quibus salus ex pacto debebatur, ipsi posthac vrbis dominiũ habuerunt. Omisso deinde bello Israelitæ omnes agriculturæ tantum operam dabãt: atq; ita pace longa emolliti, voluptati magis quàm honestati studebant, disciplinæ ac legum diuinarum immemores. qua iniuria Deus commotus per vatem admonet eos non è sua sentẽtia hosti Chananæo parcere, quamobrem fore vt aliquando per occasionem pro intempestiua clementia crudelitatem eis reponeret. at illis, tametsi territis oraculo, bellũ tamen non libebat suscipere, tum quod multa è Chananæo perciperent commoda, tum quòd ob luxum ad laborẽ nõ essent idonei: deprauata iam reipublicæ forma, & autoritate optimatũ inualida, dum nec senatus vt ante legitur, nec magistratus solennes creantur: dumque relicta cura status publici, omnes priuatis tantum lucris sunt dediti. In tanta licentia perturbatio grauis incidit, ex qua mox bellum ciuile exortum est, quod hanc causam habuit. Vir è plebe Leuitica in Ephræmitarum ditione habitans, duxit vxorẽ natam in oppido Bethlemis, quod ad tribum Iudæ attinet. hanc cùm vehementer ob formam amaret, parum respondere in amore ægrè ferebat. hinc orto dissidio, mulier continuas expostulationes non ferens, relicto marito mense quarto ad parentes reuertitur. is coactus desiderio, & ipse venit ad soceros, quorum opera missis querelis cũ vxore in gratiã reuertitur. eo loci quatuor dies exegit, comiter à puellæ parentib. habitus. quinta cùm decreuisset domum repetere, post meridiẽ iter ingreditur. cunctanter enim parentes filiam dimiserũt, nec nisi meliore diei parte transacta. comes erat vnus famulus, & mulier vehebatur asina. cumq; emensi triginta stadia non longè abessent à Hierosolymis, famulus dabat consiliũ vt aliquò diuerterent: ne, si nox iter facientes opprimeret, in aliquod incõmodum incíderent, præsertim propinquis hostibus, cum serotina hora etiàm amicorum loca suspecta facere soleat. marito non placuit alienigenarum

An. mundi 2525. Ante Christum nat. 1439.

Ios. 21. Iethræ Mosis soceri posteris ager attributus.

Israelitę Chananæos non vno actu deuicerunt.

Ephraimitæ proditione occupant Bethel.

Hedio & Ruffinus Cap. 6. al. 3.

Israelitæ bellum omittunt.

Iudic. 19. Historia de vxore Leuitæ.

Triginta stadia quatuor milliaria ità

Ann. mundi 2526. Ante Christum nat. 1438.

vti hospitio, nam Chananæi tum vrbem tenebant, malebatq; progressus viginti stadia ad sui generis homines diuertere, in hoc consentientibus omnibus, peruenit in Gabã tribus Beniamitidis foro admodum, cumq; in foro inueniret neminem qui se inuitaret ad hospitium, senex quidam è rure domum repetens, Ephræmita genere, sed Gabæ habitãs, casu repertum interrogat, quis nam sit, & cur crepusculo denum cœnam è foro peteret, ille se Leuitam att, & vxorem à parentibus domum reducere, & in Ephræmitarũ ditione se habere domicilium: tum senex respectu cognationis ac tribus, & quod fortè oblatus hospes visus est, ad se deducit hominem. Gabaeni verò quidam iuuenes qui mulierculam in foro viderant, mirati eius formam, postquam ad senem illum diuertisse cognouerunt, contempta imbecillitate & solitudine, venerunt ad ianuam: rogantèq; sene vt abirent, & vim abstinerent ac iniuriam, postulabant, vt exhibita hospita quieti suæ consuleret. cumq; ille contra diceret cognatam esse & Leuitidem, peccaturos eos grauiter si propter voluptatem leges violarent, iuuenesque iura contemnerent ac deriderent, cædem minantes si obstare libidini eorum pergeret, senex ait se filiam eis permittere, vt saluo hospitali iure cupiditatem explerent, volens, quantum in se erat, tutos ab iniuria præstare quos exceperat. illis vero pertinaciter hospitã expetẽtibus, & hanc omninò accipere volẽtibus, simplex orabat ne quid contra leges cõmitterent. at illi furentes vi raptã mulierem domum abducunt, cumq; ei per totã noctem ad satietatem libidinem fecissent, diluculo dimiserunt: quæ ita miserè affecta ad hospitium reuertitur: & præ nimio dolore ac verecundia, non audens in mariti conspectum venire: quod hunc indignissimè rem laturum putaret, humi collapta expirauit. Leuita ratus sopore oppressam, & nihil grauius suspicans, excitare conabatur, consolaturus eo quòd non sponte se ad stuprum præbuisset, sed vi in alienas ædes abrepta, vt verò defunctam sensit, satis prudenter pro calamitatis magnitudine se gerens, cadauer iumento impositum domũ reportat: & membratim diuisum in partes duodecim, ad singulas tribus misit, mandans perferentibus, vt indicarent per tribus qui mulieri causa mortis fuerint, & de eorum violentia. Tum verò illi, nunquam tali antè viso vel audito spectaculo, ad indignationem grauiter commoti, & iusto furore perciti apud Siluntem conuentum faciunt, & congregati ante tabernaculum, Gabaenos hostiliter armis impetere decernunt. Hunc impetum senatus cohibuit, suadens nonita temerè cognatis bellum inferendum, priusquàm verbis agerent de criminibus: quando ne in exteros quidem ob iniuriam acceptã armari leges permittunt, nisi legatis prius de satisfactione missis. rectum igitur esse ad Gabaenos mittere qui sontes ad supplicii depoſcant, qui se dedantur, horum pœna contentos esse debere, sin contumaces fuerint bello in eos vindicandum. Itaq; mittuntur ad Gabaenos accusaturi eos iuuenes qui vim pudicitiæ mulieris intulerãt, & postulaturi, vt pro violatis legibus morte iustas pœnas dependerent. Gabaeni verò non dediderunt iuuenes, arbitrati sibi pudendum, si alienis imperatis metu, belli parerent, eũ multitudine ac virtute nulli se cedere videri vellent: eratq; magnus apparatus totius tribus, cũ cæteri non defuturos se, pmitterẽt, si quis eos vi & armis aggredi vellet. Quæ postquã Israelitis à Gabaenis renũciata sunt, iureiurando sanciũt neminem ex suis vxo Beniamitæ filiam traditurum in coniugem, & acriore bello persecuturos

Duo millia Italica cũ dimidio.

Iosinus detestandũ Gabaenorum.

Leuita vxorem in duo decim partes diuerpram ad singulas tribus mittit.

Iudic. 20.

Israelitæ mittunt ad Gabaenos qui sontes ad supplicium depoſcant.

Israelitis Gabaeni sontes non tradũt.

Israelitæ iureiurando sanciunt, neminẽ ex suis vxo Beniamitæ filiam traditurũ in coniugẽ, & quadringentorum millium exercitum contra eos educũt.

perſecuturos ſe eam tribũ, quàm maiores eorum Chananæos perſecuti ſint. Et confeſtim eduxerunt cõtra eos exercitum quadringentorum millium armatorum. Beniamitæ verò habuerunt viginti quinq; armatorum millia, & inſuper ſexcentos. ex eo numero fuêre quingenti funditores peritiſſimi, qui læua manu fetiebant. Itaq; commiſſo apud Gabam prælio, egregiè vicêre Bẽiamitæ, cæſis ex aduerſa acie viginti duobus millibus. & fortaſſe plures cecidiſſent, niſi nox prælių diremiſſet. atque ita Beniamitæ læti ſe intra mœnia receperunt, Iſraelitæ verò in caſtra inſperata clade attoniti. Sequenti die prælių inſtauratur, & Beniamitis rurſum vincentibus, decem octo millia cadunt ex parte Iſraelitarum, quo factum eſt vt caſtra motu deſererent. profectiq; Bethela, quæ vrbs non longè aberat, poſtridiè ieiunio peracto ſupplicauerunt Deo per Phineeſem pontificem vt ab ira deſiſteret, & contentus duabus cladibus victoriam & robur contra hoſtem concederet. Deus verò precibus eorum annuit, & per eundem vatem fauorem eſt pollicitus. Ergo diuiſis bifariam copijs, dimidiam partem noctu circa vrbem in inſidiis collocant, reliqua in aciem producta cum Beniamitis manus conſerunt, moxq; vt impares paulatim pedem referunt. eò magis Beniamitæ inſtant ſponte cedentibus quò longiùs hoſtem ab vrbe abſtraherent, ita vt etiam illi qui in vrbe propter ætatem imbellem relicti fuerant, procurrerent quaſi prædæ futuri ſocij. poſtquã autem ſatis longè à mœnibus diſceſſum eſt, Hebræi reuerſi in pugnam ſignum dant inſidiatoribus: qui mox coorti eum clamore hoſtem à tergo inuadunt. Senſerunt illi ſe deceptos, & cum conſilium in anceipiti metu non ſuppeteret, in conuallem quandam compulſi, circumdatis expeditionibus qui eminus pugnare aſſueuerant, telis ferarum in morem ſunt confixi. Sexcenti tantum euaſerunt incolumes: qui conglobati & facto cuneo, ferociter per medios hoſtes eruperunt: & in montem quendam fuga delati natura loci ſe tutati ſunt. reliqui omnes ceciderunt, numero circiter viginti quinque millia. Iſraelitæ verò Gabam incenderunt, & mulieres atque impuberes contruciauerunt. pari modo & in alias Beniamitarum vrbes ſæuitum eſt: adeoque indignatio iuſta eos efferauerat, vt ad expugnandam etiam Iabiſum Galaditidis vrbem, quæ auxilium contra Beniamitas negauerat, duodecim ſelecta millia mitterent. qui potiti vrbe occiderunt tam viros quàm mulieres & pueros, ſeruatis tantum quadringentis virginibus. Tantus erat dolor ac furor ob perpetratum in mulierem ſcelus, recentibus etiam cladibus exaſperatus. qui poſtquàm reſedit, ſubſecuta eſt pœnitentia, dum vna ſe tribu diminutos reputant. & quamuis iuſtis armis oppreſſos cenſerent, vt qui contra leges diuinas peccauerant, ieiunium tamen indixerunt ob eorum exitium. Sexcentos quoque illos qui effugerant, miſſis legatis, reuocant. hi petram quandam, quæ Rhoa dicitur, in deſerto occupauerant. Legati verò apud illos tam ipſorum quàm ſuam cladem conqueſti, quod infectum eſſe non poterat, ſuaſerunt æquo ferrent animo, & ad ſui generis reliquos aggregarentur, néue quantum in ſe eſſet, vniuerſam tribum Beniamiticam irent perditum. Licere enim illis pace ſua tribus totius agros recipere, & prædam inſuper quantam poſſent abigere. At illi agnoſcentes ſuam iniuſtitiam iuſto Dei iudicio damnatam, reuerſi ſunt in ſuæ tribus ditionem, parentes ſuorum horratibus. Iſraelitæ verò dederunt eis in vxores quadringentas illas virgines Iabiticas. de reliquis

An. mundi 2526. Ante Chriſt. nat. 1438.

Iſraelitarũ in acie viginti duo millia cadunt.

Iſraelitarũ iterum decẽ & octo millia cadunt.

Iſraelitæ copiarum partem in inſidiis collocant, & vt impares paulatim pedẽ referunt.

Beniamitarum viginti quinq; millia trucidantur, tantum ſexcenti inuolumes euadunt.

Gibea & aliæ Beniamitarum vrbes incenſæ.

Iabes in Galead quę auxilium contra Beniamitas negauerat deſtruitur.

Iudic. 21.

Iſraelitæ ſexcentos Beniamitas reuocant.

An. mundi 2526. Ante Chri. na. 1438.

liquis verò deliberabant vnde illis vxores ad sufficiendam prolem parari possent. cùm enim ante initium belli iureiurando cautum esset, ne quis filiam in Beniamiticâ tribum elocaret, non deerant qui negligendum id Sacramentum consulerent, quod ab ira profectum esset, non à iudicio. Non ingratam rem Deo fore, si quomodo prouideatur, ne integra tribus pereat: & periuria non, quando necessario fiunt, periculosa esse ac grauia, sed cum ausu malicioso cõmittuntur. Cùm verò senatus sucelamatione periurij mentionem abominaretur, extitit quidam qui diceret habere se consilium, quomodo saluo iureiurando Beniamitis vxores possent contingere. Proferte deinde id à senatu iussus, Singulis, inquit, annis nobis mos est apud Siluntem ad celebritatem conuenire, in quo comitatu sequuntur & coniuges & filiæ. harũ quotquot potuerint rapere, Beniamitis impunè sit, vobis nec iubentibus nec prohibentibus. quòd si patres earum ægrè tulerint, & vindictã postulauerint, dicemus ipsos in culpa esse qui filias negligenter custodierint: & quod non oporteat iræ in Beniamitas nimis indulgere, qua iam ante plus satis cõtra consanguineos sint vsi. In hanc sententiã concessum est decretumq; vt liceat Beniamitis vxores rapto quærere. Instante aũt festo ducenti illi bini trinive ante vrbem insidiabantur aduentantibus virginibus inter vineta & per alias latebras. illæ verò nihil suspicantes, lusitando securè iter faciebant. iuuenes aũt coorti dispersas corripiebant atq; hoc pacto quæsitis nuptiis, agriculturæ insudantes, dederunt operã vt ad pristinam felicitatem aliquãdo redire possent. Quo factum est vt Beniamitarum tribus quæ minimum ab internecione abfuit, prudenti hoc Israelitarum consilio seruaretur: moxq; magnis incrementis tam numero quàm opibus est aucta. Hic finis fuit belli Beniamitici.

Beniamitæ quadringẽtas virgines Iabiticas ducunt.

Quando & quomodo iuramentũ seruandum.

Beniamitis, vt virgines rapiant, cõceditur.

Hedio & Ruffinus cap. 7. al. 4. Iudic. 18.

Nec felicior per idem tempus fuit Daniana tribus, tali fortuna vsa. Israelitis iam desuetis armorum exercitio, & in colendis agris tantum occupatis, Chananæi in contemptum gentis collegerunt copias, non quòd sibi timerent, sed vt, illata Hebræis aliqua memorabili clade, securiùs in posterum suas vrbes habitarent: & coniuratione facta, magnoq; numero peditum armato, adiunctis etiam curribus, Ascalonem & Accaronẽ in sorte Iudæ sitas in partes suas traxerunt, & alias pleraſq; campestres ciuitates: ita vt Danitæ in montana compellerentur, ne pedem quidem vbi ponerẽt in campestribus habentes. qui cùm nec bello essent pares, nec pro numero satis agrorum haberent, miserunt ex suis quinque viros in mediterranea, dispecturos num quem locum inuenirent deducendis colonis idoneum. illi à campo magno Sidonis iter vnius diei progressi, non longè à Libano & minoris Iordanis fontibus inuento agro bono ac fertili, rem totam suis renunciant. qui mox cum exercitu illò profecti condiderunt vrbem Dana, cognomine vni è Iacobi filiis, & à sua tribu denominatam. Israelitarum autem res in deterius prolabebantur, quòd neque ad laborem se exercerent, neque pietatem colerent. luxato enim reipublicæ statu, magna licentia pro suo quisque libito viuebat, vt domestica Chananæorum vicia iam totam gentem impunè inundarent.

Daniana tribus à Chananæis pressa.

Danitæ locũ inhabitandum quærunt.

Dana extructa.

Quemo-

CAP. III.

An. mundi 2526. Ante Chri. na. 1438.

Quomodo propter impietatem in Assyriorum seruitutem à Deo populus Israelitarum sit traditus.

HAnc ob rem irato Deo, felicitas populi multis laboribus acquisita, per luxum ac voluptatem breui disperiit. Bello enim à Chusarte Rege Assyriorum petiti, & in acie multos amiserunt, & oppidatim infestati, aut vi aut deditione in potestatem eius venerunt. Tributis deinde iniquioribus grauati, & alias varias iniurias ferre sunt coacti annos octo, quibus exactis in hunc modum sunt libertati restituti.

Iudic.3. Israelitæ à Chusarthe oppressi.

CAP. IIII.

Libertas per Cenizum reddita.

ERat in tribu Iudæ Cenizus vir industrius & magnanimus, hic oraculo monitus ne pateretur Israelitas diutius tales miserias perferre, sed vt ad audendum pro libertate accenderetur, adscitis paucis quibusdam periculorum sociis, quos præsentis status tædebat & mutatum cupiebant, primò præsidium suis à Chusarthe impositum interfecit: tantumq; primus successus valuit, vt indies crescente suorum numero, iam aperto marte hosti pares viderentur. itaque congressi cum hoste vno prælio se in libertatem asserunt, reliquiæ fusi & fugati exercitus vltra Euphratem se recipiunt. Cenizus vero egregie nouatæ operæ præmium principatum à populo accepit, nomine Iudicis: in quo postquam annos quadraginta exegit, vita functus est.

Ibidem. Cenizus, siue, vt sancta scriptura loquitur, ipsius filius Athniel octo annos regnat.

CAP. V.

Quomodo populus rursum à Moabitis sit subiugatus, & per Iodem è seruitute exemptus.

POst cuius mortem, vacante principatu, res Israelitarum rursum in peius ruere cœperunt, idq; tanto magis, quòd nec Deo debitum honorem, nec legibus obedientiam exhiberent: quæ res in causa fuit, vt Eglon Moabitarum Rex opportunos ad iniuriam ratus, bello adoriretur. exceperunt tamen eum aliquot præliis, sed omnibus victi, ferocia posita, iugum acceperunt, tributarij facti. Rex victor, translato Hierichunte in domicilio, modis omnibus plebem vexauit, ita vt in summa miseria per annos XVIII. degerent. Deus autem calamitatibus eorum & supplicationibus flexus, à dura dominatione eos liberauit in hunc modum. Iodes filius Geræ, tribus Beniamiticæ, iuuenis ad quoduis egregium facinus & animo & vtraque manu ex æquo promptus habitabat ipse quoq; apud Hierichuntē. is in familiaritatē Eglonis se insinuauit, crebris muneribus hominem sibi cōcilians, & eo nomine amicis etiam Regiis gratus. accidit vt semel cum duobus famulis dona ferens, pugione prius subter sagum ad dextrum femur accinctus, ad Regem introgrederetur. erat autem æstas & dici medium, quo remissius agebatur

Hedio & Ruffi. cap. 8. Iudic. 3. Eglon Rex Moabitarū Israelitas subiugat. *Anno mūdi 2534. Ante Christū nat. 1430.* Iodes siue Ehud in Eglonis familiaritatem se insinuat.

An. mundi 2534. Ante Chri. na. 1450.

custodia, partim propter æstũ, partim fatellitibus occupatis eirca prandium. iuuenis igitur oblatis Egloni muneribus, qui tum in æstiuo quodam cubiculo morabatur, confabulari cum eo cœpit, erant autem soli, quia Rex familiariter cum Iode collocuturus famulicium ablegauerat. sedebatq; in sella, & Iodes verebatur, ne, fallente ictu, plagam non satis lethalem inferret. iubet igitur eum surgere dicens habere se somnium, quod ex Dei mandato Regi sit indicandum. cumq; ille audiendi cupidus alacriter assurrexisset, Iodes inflicto in cor pugione, & relicto in vulnere, exiuit clausis prius foribus. Regij famuli interim quiescebãt, dormire eum putantes. Iodes verò Hierichuntiis re clàm indicata, autorem se illis libertatis vindicandæ præbuit. illi verò libenter hæc accipientes, & ipsi confestim arma corripiebant, & cornicines per totam eam regionem dimittebant. Sic enim illic multitudinẽ conuocari mos erat. Eglonis aũt domesticos diu latuit quod acciderat. sed cùm iam adueſperascēret, veriti ne quid noui homini accidisset, ingressi sunt in cubiculum: cumque mortuum inuenissent, hærebant inopes consilij: & priusquàm satellitium conglobaretur, Israelitarum turba superuenit. ex his pars in vestigio cõfodiuntur, pars alia, circiter millia decem, fuga Moabiticam regionem petunt. eos Israelitæ, præoccupato Iordanis transitu, in fuga intercipiebant, maximè circa ipsa vada, ita vt ne vnus quidem incolumis euaderet. Atq; ita Hebræi Moabitarum imperium excussērunt: Iodæ autem huius felicitatis autor is honor consensu multitudinis est habitus, vt confestim princeps declaratus sit. eum principatum per annos octuaginta obtinuit, vir a ioquin etiam laude dignissimus: post quem Sanagarus Anathi filius electus in imperium, vix toto vertente anno vitam finiit.

Iodes Eglonem trucidat.

Moabitæ ab Israelitis fugati.

An. mundi 2614. Ante Christ. nat. 1350.

CAP. VI.

Quomodo Israelitæ sub Chananæorum imperium redacti, & per Baracum in libertatem sint repositi.

Hedio & Ruffinus Cap. 9. Iudic. 4.

Iabin Rex Chananæorum Israelitas subiugat.

Sysares siue Sisara præfectus exercitus.

Debora Prophetissa.

Baracus contra hostes Imperator designatus.

ISraelitæ verò, quos præteritæ calamitates nihilo castigatiores reddiderant, in pristinam impietatem atque inobedientiam relapsi priusquàm satis à Moabitica seruitute respirassent, imperio Iabini Chananæorum Regis subiugati sunt. Is regiam habens apud Asorum, quæ vrbs sita est super Samachonitem lacum, peditum alebat millia trecenta, equitum decem, præterq; currus bellicos habebat ter mille. His copiis præfectus Sysares primus inter amicos regios, cõgressus cum Israelitis in tantam desperationem res illorum adduxit, vt libenter incolumitatem tributaria seruitute paciscerentur, quam per viginti annos ferre sunt coacti, præ nimia seruitute, caput non audentes attollere, etiam Deo sic volente, quò nimiam gentis contumaciam & ingratitudinem retunderet. Qui tandem respipiscentes, & agnita calamitatum causa, nimirum quòd à legum contemptu proficiscerentur, Deborã quandam Prophetidem adeunt (nomen hoc apem Hebræis significat) rogantes vt precibus Deum ad misericordiam flectat, ne ita patiatur eos à Chananæis opprimi. Deus autem exoratus salutem illis annuit, imperatore designato Baraco, viro tribus Nephthalitidis: eius nomen interpretatur fulgur. Debora autem accersito Baraco, iubet eum delectu habito,

habito,& conscripto decem millium virorum exercitu,in hostem duce re. Satis enim esse tot ad victoriam,quam Deus oraculo promiserit. Baraco verò negante se accipere imperium,nisi & illa vnà secum administratura id esset,illa commotior,Tu,inquit,mulieri cedis honorem,quē Deus te habere voluit? ego verò non recuso.& conscriptis decem millibus,castra posuerunt ad montem Itabyrium.occurrit mox eodem Sysares, Regis suo sic iubente, & non longe ab hoste cum exercitu consedit. Baracum autem & Israelitas multitudine hostium territos,& in tutiora se recipere volentes,retinuit Debora,iussitque eadem die prælio decernere..Victoriam enim penes ipsos fore,& Deum subsidium & opem allaturum.Itaque commissa pugna vehemens imber mixtus grandine superuenit, quem ventus in aduersos Chananæorum vultus ingerens, & prospectum adimens, inutiles eorum iaculatores ac funditores reddidit: atque etiam scutati manibus rigentibus præfrigore gladios vix retinebant.Israelitas verò tempestas à tergo imminens non solum minus offendebat,sed alacriores etiam faciebat,manifestario Dei præsentis ac fauentis signo accensos.itaque rupta aduersa acie,turbatisq; ordinibus, ingentem hostium stragem ediderunt. atq; ita pars telis Israeliticis cadebant,pars à suomet ipsorum equitatu ac curribus proterebantur. Sysares verò vt vidit suos terga vertere, desiliens à curru fuga delatus est ad quandam mulierem Cenetidem,nomine Ialen. quæ latebras petentem excepit,& potum poscenti lac acidum exhibuit quod ille cùm auidius ingurgitasset, in somnum est solutus. quem Iale aggressa, ferreum clauum sopito per tempora adegit malleo,moxque Baracanis superuenientibus solo affixum ostendit. atque ita mulier iuxta Deboræ præsagium autor fuit victoriæ. Baracus autem ducens ad Asorum, Iabinum obuiam factum interfecit:& cæso Rege,ac solo vrbe æquata,quadraginta annis imperium Israelitarum tenuit.

An. mundi 2614. Ante Christ. nat. 1350.

Debora & Baracus in hostes mouent.

Sisseram cum suo exercitu trucidatur.

Iael Sisserā ferreo clauo interficit.

Baracus quadraginta annis Israelitarū imperiū tenuit.

CAP. VII.

Quemodo Amalecita deuicti Israelitis regionem eorum per septem annos vastauerint.

DEfunctis autem Baraco & Debora eodem ferè tempore, paulo post Madianitæ,socijs Amalecitis & Arabibus, expeditionem contra Israelitas fecerunt: & congredi ausos magno prælio vicerunt : vastatisque frugibus prædam abegerunt. cumque idem per continuos septem annos facerent, Israelitas in montana compulsos campestri solo cedere coegerunt. qui, speluncis & subterraneis ædificijs excauatis , quicquid hostium violentiam euadere poterat , intrò receptum asseruabant. Nam Madianitæ per æstatem facientes expeditionem, hyeme agros colere Israelitas permittebant, vt possent denuò labores eorum vastare. Itaque in perpetua fame ac egestate viuebant, nec iam vllum supererat præsidium nisi in precibus ad Deum & supplicationibus.

Hedio & Ruffinus Cap.10. Iudic 6. Madianitæ Amalecitis socijs Israelitas magno prælio vincunt.

CAP. VIII.

Quomodo Gedeon populum liberauerit.

An. mund. 2654. *Ante Chri.* 1310.

PER idem tempus Gedeon Iasi fil us, vnus ex primatibus tribus Manassetidis, manipulos frugum clam in torcular comportatos flagellabat. non enim auſus eſt propter hoſtem propalam hoc in area facere. cumq; ſpectrum ei adoleſcentis ſpecie ſe obtuliſſet, & felicem ac Deo carum appellau. ſſet: reſpondens, Hoc, inquit, meæ felicitatis argumentum eſt maximum, quod torculari nunc vtor pro area. illo contrà iubente vt bono eſſet animo, & de libertate vindicanda cogitaret, negabat fieri poſſe. nam & tribum ſuam cuiuis alteri cedere numero, & ſe iuuenem eſſe & tam arduis negocijs imparem. Deus autem quicquid deeſſet ſe ſuppleturum pollicebatur, & victoriam Iſraelitis daturum, modo ipſe imperium aſſumere non grauaretur. Hanc rem Gedeon cum quibuſdam iuuenibus communicauit, qui libenter credentes oraculo ſine mora effecerunt, vt præſtò eſſent decem millia militum, ad quiduis pro libertate audendum paratiſſima. Gedeoni autem Deus in ſomnis apparens, dixit homines tali eſſe ingenio, vt ſibi placeres nemini velint virtute cedere, & victoriam ſibi potius, quàm Deo tribuant, nimirum magnis copijs freti. vt igitur ſciant rem totam pendere ab ipſius auxilio, iuſſit vt circa meridiem, cum æſtus feruet maxime, exercitum ducat ad fluuium, & quotquot procumbentes biberent, eos viros fortes crederet. quotquot autem trepidè ac tumultuariè potum ſumerent, ſic exiſtimaret, eos metu hoſtium hoc facere. quod poſteaquam ita, vt iuſſus eſt, fecit, trecenti inuenti ſunt cum perturbatione aquâ ſummere, cauis manibus ori admouendo imperauitq; Deus, vt his aſſumptis hoſtē inuaderet. Gedeone verò ſolicito, quia mandatum acceperat à Deo, noctu illos adoriri, volens ei metum omnem eximere. iuſſit vt aſſumpto vno milite clam accederet ad Madianitarum tentoria ab illis enim accepturum occaſionem fiduciæ. vadit ille quò iuſſus eſt, vno tantum comitante famulo. cumq; ad quoddam tabernaculū adrepſiſſet, offendit inſomnes in eo milites, & quendam cōmilitoni narrantem ſomnium, ita vt à Gedeone quoq; exaudiri poſſet, erat aūt tale. Viſus erat ſibi videre maſſam hordeaceam, præ vilitate homini faſtidiendam, p caſtra prouolui, & primò regis tentoriū, mox cæterorum omnium proſternere. q reſpondit interitum exercitus ſignificari addēs vnde hoc ita colligeret. inter oēs, inquit, fruges hordeum eſt ſine controuerſia viliſſimum: & inter omnes Aſiaticas gentes non facilè reperias viliorem quàm hodie ſunt Iſraelitæ, vt meritò cōferri poſſint hordeo. hi nunc autore Gedeone contraxerunt copias, & res nouas moliuntur. ergo quia dicis te vidiſſe illam maſſam tentoria noſtra ſubuertentem, vereor ne Deus Gedeoni triumphū de nobis concedat. Gedeon autem audito hoc ſomnio plenus bona ſpe & fiducia, edicit ſuis vt omnes in armis eſſent, edoctis de viſione quam in caſtris hoſtium audiuerat. fecerunt illi quod imperatum eſt, accenſi hoc ſigno ad quiduis laboris aut periculi ſubeundum. tum Gedeō circa quartam fermè vigiliam ſuos in hoſtem ducit trifariam in tres cohortes diuiſos. erant autem centenariæ. gerebantq; ſinguli amphoras vacuas & in eis faces ardentes, vt clàm poſſent hoſtem inuadere nihil tale expectantem: & in dextris cornu arietinum vice tubæ. hoſtium caſtra latè patebant,

Iud. 7. Gedeonē exiguas copias Deus eligere iubet. Victoria Deo tribuenda.

Gedeon ad Madianitarum tētoria accedit, & ab illis ſomnio confirmatur.

Gedeon cū trecētis viris pugnam adornat.

Gedeoni, vt Iſraelitas à Madianitis liberet, Dei mandat.

patebant, eò quòd camelorum magnum numerum haberent: & cum iuxta gentilitates distributi tenderent, omnes tamen intra eundũ ambitũ continebantur. Hebræi verò à duce ante præmoniti, cùm iam non longè ab hoste abesſent, dato inter ſe ſigno, cornibus ſonantes, & cõfractis amphoris, ſublatoq; militari clamore, certi Deum adeſſe Gedeoni, cum facibus in caſtra impetum faciunt. Qua arte, accedẽtibus diuinitus nocturnis terroribus, tanta inter ſemiſomnes cõſternatio exoritur, vt incomparabiliter plures mutuis vulneribus quàm hoſtili ferro caderent. quòd diuerſæ linguæ homines eadem caſtra haberent. ſemel enim pauore confuſi, omnes obuios pro hoſtibus trucidabant. Tantæ cædis & Gedeonis victoriæ rumor vbi ad cæteros Iſraelitas peruenit, correptis armis fugientem hoſtem inſequuntur: quem adepti circa loca torrẽtibus impedita hærentem circumueniunt, & quotquot ad manus venêre, occidunt, interq; cæteros Reges etiam duos, Oriben & Zibum. Qui verò ſuperfuere duces, cum reliquijs exercitus ferme decem & octo millia hominum, quantum potuerunt, procul ab hoſte caſtris locum ceperũt. Nec Gedeon deſeſſus cum copijs eò properat, & iterum congreſſus poſtremò hoc conflictu ad omnes vnum trucidat, & reliquos duos duces capit, Zebim & Hezarbunim. his prælijs cæſa ſunt Madianitarum & cæterorum Arabum, qui eis auxilio venerant, circiter centum viginti millia: præda etiam magna, auri, argenti, textilium, camelorum & iumentorum Hebræi ſunt potiti. Gedeon verò reuerſus in patriam ſuam Ephraim, ſupplicium ſumpſit de Madianitarum regibus. Cæterùm Ephræmi tribus iniquo animo ferens Gedeonis bonam fortunam, bello eum petere decreuit, eò quòd, inſcijs ipſis, hoſtem eſſet aggreſſus. Gedeon vir in omni virtute ſummus, modeſtè reſpondit, ſe non ſuo arbitratu hoſtem abſque illis aggreſſum, ſed iuſſu diuino. Victoriam tamen nihilo minus illorum eſſe, quàm ſuam ipſorum qui militaſſent: atq; his verbis ſedata eorum ira non minus profuit Hebræis quàm rebus proſperè geſtis. obſtitit enim ne ciuile bellum exoriretur. huius tamen ſuperbiæ tribus hæc pœnas dedit, ſicut ſuo loco dicemus. porrò Gedeon cùm vellet imperium deponere, compulſus eſt id retinere per annos XL. dicendo ius & litibus finiendis occupatus, populo ratum habente quicquid ille in cauſis controuerſis pronunciaret. in ſenecta deinde mortuus, apud Ephraim in patria ſepelitur.

An. mundi 2654. Ante Chri. nat. 1310.

Madianitæ & confœderati mutuis vulneribus cadunt.

Iſraelitę hoſtes inſequũtur, & Reges duos Oribũ & Zibum occidunt.

Iud. 8. Gedeõ duos duces Zebim & Hezarbunim capit

Madianitarum & confœderatorũ centum viginti millia trucidati.

Gedeon per annos 40. regnat.

CAP. IX.

Quomodo aliquot ſucceſſores Gedeonis cum gentibus circumquaque finitimis bella geſſerint.

HAbuit autem filios legitimos quidem ſeptuaginta, non ex vno matrimonio ſuſceptos, nothum vero vnum ex concubina Druma. cui nomen Abimelechus. is defuncto patre profectus Sicima, vnde mater fuit oriunda, adiutuſque à maternis cognatis pecunia, cùm videret malis artibus inſignes & ad quoduis facinus promptos, vnà cum eis ad paternas ædes reuerſus, omnes fratres interemit, excepto vno Iothane. hic enim fuga incolumitatem quæſiuit. Abimelechus autem, occupata ſemel tyrãnide, omnia pro ſuo libitu, nihil iuxta legũ præſcripta gerere, omnibus

Hedio & Ruffinus Cap. 11. Iud. 8. 9. Abimelech ſeptuaginta nouem fratres interficit.

Ann. mundi 2694. Ante Christ. nat. 1270.

omnibus iustitiæ defensoribus inuisus æquè ac infestus. Itaq; dum quodam tempore publica in Sicimis festiuitas celebratur, ad quam plebs vniuersa conuenerat, frater eius Iothanes, quem fuga seruatū diximus, conscenso monte Garizeo qui Sicimis imminet, & sublata voce vt ab omnibus exaudiri posset, silentium ei populo præbēte, rogauit vt pauca verba audire dignarentur. Cumq; illi magis etiam silerēt intenti, dixit, quòd arbores olim humana voce vsæ, in conuentu ad id habito rogauerunt ficum, vt imperium in eas acciperet. Recusante autem illa, quod cō tenta honore quem propter fructus suos percipiebat, non requireret alium: arbores non destiterunt principem quærere: visumq; est viti hunc honorem deferre. ea verò totidem verbis, quot ficus, recusauit & simili modo etiam olea. itum est deinde cum eisdem postulatis ad rubum, cuius lignum ad ignaria valet. Is respōdit, Si serio me Regem poscitis, sub vmbra mea requiescite. sin autem insidias mihi struitis, egrediatur ignis ex me, & absumat vos. Hæc, inquit Iothanes, non risus mouendi causa vobis fabulor, sed quia maximis beneficijs à Gedeone affecti, sustinetis Abimelechum, necatis fratribus, principatum vsurpare, cuius ingenium nihil ab igne differt. Hæc locutus recessit, & per triennium in latebris montium vixit, Abimelechi potentiam fugitans. Nec ita multo pòst, Sicimitæ pœnitentia ducti eorum quæ in filios Gedeonis patrauerant, Abimelechum ex vrbe & tota tribu expulerunt. Ille verò cogitabat quomodo ciuitatem aliqua clade afficeret. cumq; instaret vindemia non audebant colligere fructus, metuentes ne quid incommodi ab Abimelecho acciperent. Fortè per eosdem dies contulerat se eò cum armatorum manu & cognatis quidam princeps nomine Gales. hunc exorauerunt Sicimitæ, vt tantisper sui custodiam susciperet, dum vindemia peragitur: coperuntq; securè fructus conuehere, & per sodalitia cœnātes audebant apertè in Abimelechum conuicia iactare. & principis cōnati dispositis circa vrbē insidijs, multos ex Abimelechitanis in eas præcipitatos interficiebant. Zebellus verò quidam è Sicimitarum primatibus, hospes Abimelechi, per nuncium ei significauit, quomodo Gales populū contra ipsum irritaret: hortatus etiam vt insidias ei ante vrbem tenderet. se enim Galem illò adducturū: atq; ita fore facilè vt inimico gratiā, qualē meretur, referat. quo facto curaturū se, vt eum populo reconciliet. cumq; Abimelechus locum insidijs aptum cepisset, & Gales cum Zebello in suburbanis negligentius ageret, conspectis repente armatis exclamat, Zebelle hostem video. illo respōdente, vmbras esse cautium, iam propiores cernens, imò non vmbræ sunt, inquit, sed virorum cohors. ad hæc Zebellus. Nónne tu Abimelecho ignauiam obijcis? quin igitur ostendis qui vir sis, & armis hominem aggrederis? Gales verò tum batus excipit primum impetum: cumque suos inferiores animaduerteret, amissis aliquot, cæteros intra mœnia recipit. Zebellus arrepta occasione, calūniatus eum quasi volēs malè pugnasset, effecit vt vrbe pelleretur. cæterū Abimelechus cognito & Sicimitæ ad vindemiæ reliquum exituri essent, insidias circa vrbē disponit. cumq; prodissent tertiā suorū partem occupare portas iubet ne ciuibus reditus in vrbē pateret. cæteri verò dispersos circumueniunt. Itaq; vhiq; plurima cædes patrabatur. & vrbe capta primo impetu ac solo æquata, saleq; in ruinis eis seminato, tum demum militem inde abduxit. atq; ita Sicimitæ sunt deleti. Quotquot autem per regionē dispalati periculum euaserant, collecti denuò,

petra

Iothan apologo Sicimitis in Gedeonem ingratitudinē obijcit.

Arborū de Rege deligēdo consiliū.

Abimelechū Sicimitæ expellunt.

Abimelechus in Sicimitas mouet.

Gales ab Abimelecho fugatus à Sicimitis vrbe pellitur.

Sicima capta ac solo æquata.

pètra quadam occupata, locum natura munitum muro insuper cingere volebant. Sed hoc consilium præuenit Abimelechus, qui quamprimùm id cognouit, exercitum eò adduxit. & arrepto fasce arido, iussisq; cæteris idem facere, breui petram struc lignorum circumdedit, subiectoq; igne, & fomentis ingestis flammam ingentem excitauit, ita vt nemo euaderet, sed vnà cum vxoribus & liberis absumerentur. numerus virorum fuit circiter mille quingentos, præter imbellem turbam satis magnam. Tale fuit Sicimitarum exitium, dolendum sanè, nisi quòd meritas pœnas dederunt ingratitudinis erga virum optimè de se meritũ. Abimelechus autem Israelitis Sicimitarum internecione perterritis, videbatur non fore præsenti fortuna contentus, neq; prius conquieturus quàm vniuersos perderet. mox enim exercitum ad Thebas duxit: & capto ex incursu oppido, circa turrim quandam restitit, quæ quòd esset non mediocris, populo fuit receptaculum. hanc expugnaturus cum propius iamnam accessisset mulier, fragmine molæ demisso, caput subeuntis ferit ad quem ictum humi collapsus rogauit armigerum, vt eum occideret, ne mulieris manu perijsse diceretur. quo facto fratribus debitas impietatis pœnas exsoluit, simul & crudelitatis, qua in Sicimitas vsus est: quæ quidem clades iuxta Iorhamis præsagium illis accidit. cæterùm exercitus duce mortuo, miles in tuas quisq; domos reuersus est. Israelitarum deinde gubernacula Iairus Galadenus de tribu Manasseti de suscepit, vir tum rebus cæteris tum numerosa prole felix. triginta enim filios habuit, equites egregios, & Galadenæ oppidorum principes. is cum viginti & duos annos in principatu vixisset, iam senex defunctus, in Camone vrbe Galadenæ est sepultus. Res autem Hebræorum rursus in peiore statu erant, legibus autoritatem suam non amplius obtinentibus. qua occasione arrepta Ammanitæ & Palæstini tum valido exercitu regionem eorum ingressi omnia rapinis vastabant: & occupatis locis vltra Iordanem, traijcere flumen & reliquam regionem inuadere parabant. Hebræi verò calamitatibus castigati supplices opẽ diu nam implorant: & victimis numen placare conati, rogabant vt irã finiret, aut certe moderatius exerceret. Deus autem iam propitius, auxilium eis non negauit. Igitur Ammanitis Galadenam cum exercitu ingressis, incolæ eius regionis obuiam illis cum armis veniunt: sed Imperatore carebant. Erat autem quidam Iaphthes, vir patris virtute celebris, qui proprios milites alebat. ad hunc missis nuntijs rogabant vt in auxilium veniret, promittentes se perpetuum copiarum imperium ei tradituros. ille non admisit preces, causatus quòd nullam opem ei tulerint, dum à fratribus manifestam iniuriam pateretur. Cum enim non esset eadem matre natus, sed externa, quam pater amore captus in ædes induxerat, contempta eius soliturdine ejecerunt hominem. tunc autem in Galadena degebat, omnibus, quotquot ad se venirent, stipendia soluens. Tandem exoratus, & iureiurando accepto imperium copiarum penes se fore, militem suum cum eis coniunxit. Et cum maturè quicquid facto opus erat prouidisset, exercitu in vrbe Maspha collocato, mittit legatos ad Regem Ammanitarum, expostulatum quòd res alienas inuaderet. Quj missis alijs oratoribus respondit, ipsos potius iniquè agere, qui Ægyptiorum fugitiui alienis bonis incubarent: postulabatq; vt de regione Amorza decederent, quæ ad maiorum suorum ditionem pertineat. Contra Iaphthes negabat eum merito queri de adepta quõdam

An. mun. di 2694. Ante Christum nat. 1270. Sicimitæ profugi in petra comburuntur.

Abimelechus Thebas capit.

Abimelechi mulier ferit, & armiger eum occidit.

Hedio & Ruffinus Cap. 12. al. 13 Iud. 10.

An. mun. 2697. Ante Christum nat. 1267. Thola 23. an. regnauit.

Post eum Iair annos 22.

An. mun. 2719. Ante Christum nat. 1245. Israelitæ ab Ammanitis & Palæstinis oppressi.

An. mun. 2742. Ante Christum nat. 1222. Iaphthes Dux Israelitarũ creatur.

An. mundi 2760. Ante Christum nat. 1204. Iaphthes votum facit. Iaphthes Ammanitas fundit fugatq;.

dam Amoræa, sed magis gratiam debere pro Ammanitide relicta (pote tuisse enim Mosen & illam occupare.) Se verò agris nequaquam cessurum, quos annis iam trecentis Deo volente tenuissent, & potius litem hanc armis dirempturum. His dictis legatos dimisit. ipse votum fecit, si victoria potiretur, sacrificaturum se quicquid domum reuerso primum occurrisset. congressus deinde cum hoste vicit egregiè: fugientesque persecutus est vsq; vrbem Maniathen. & ingressus regionem Ammanitidem multas vrbes deleuit, præda militi concessa: finemq; seruituti imposuit, quam sua gens per annos decem & octo pertulerat, fortunatior militiæ quàm domi. redeunti enim obuiam facta est filia virgo, præter quam nullos alios liberos habuit Ingemuit pater, ictus dolore nimio: deinconqueſtus de importuno officio, indicauit victimam esse Deo destinatam. at illa non illibenter accepit, gratulatoriam se fore pro victoria patris & ciuium libertate hostiam. vnum rogauit, vt sibi liceret iuuentutem suam cum æqualibus per bimestre tempus deplorare, atq; ita voto patrem soluere. quo impetrato, ad præfinitum terminū pater mactatam holocauroma obtulit, neq; legitimum neq; Deo gratū sacrum faciens, nec quicquam pensi habens quid fama de hoc facto locutura esset. Petitus post hæc bello ab Ephræmi tribu, quòd sine illis in Ammanitas expeditionem fecisset, & nunc solus præda simul & gloria frueretur, primo excusauit, nec ignorasse eos quòd consanguinei bello premerentur, nec auxilium attulisse, quod vel non vocatos ferre decebat. vltrò deinde accusauit, quòd iniquè facerent, qui non ausi hostem aggredi, nunc contra cognatos ferocirent. postremò minatus est, pœnas sibi Deo volente daturos, si insanire pergerent. vt verò nihil se verbis proficere sensit, accito è Galadena exercitu venientes excepit: plurimisq; in conflictu cæsis, & postquam in fugam versi sunt, præmissis qui vada Iordanis occuparent, intercluso effugio, circiter quadraginta duo millia hominum peremit. ipse expletis sex principatus annis defunctus sepelitur in patria sua Sebei, quæ sita est in regione Galadena. Huic in principatu successit Apsanes, natus è tribu Iudæ, ex Bethlemis oppido. huic liberi fuêre sexaginta, mares triginta, totidem deterioris sexus, quos omnes superstites reliquit, has nuptas, illos vxoribus cura & opera sua coniunctos. cumq; nihil memorabile in principatu septenni gessisset, admodum senex diem obijt, in patria sua sepultus. Helon post hunc assumpsit principatum, tribu Zabulonita: quo per decennium functus, nec ipse quicquam gessit memoratu dignum. Qui deinde successit Abdon Elelis filius tribu Ephræmita, ex vrbe Pharathone, nihil præter numerosam prolem habet memorabile, alioqui per summam securitatem & pacem quæ sub eo floruit, nulla data est ei rerum fortiter & gloriosè gerendarum occasio. filios habuit quadraginta, nepotes triginta: atq; egregijs equitibus septuaginta comitatus circumuectabatur, quos omnes superstites reliquit. Mortuus est iam senex, & in Pharathone magnifice sepultus.

Iaphthes filiam mactat. Ephræmi tribus mouet in Iaphthem. Iud. 12. Ex tribu Ephraim circiter quadraginta duo millia cæsi. Iaphthes moritur. Apsanes per septennium Iudex. Helon per decennium Iudex. *An. mun. 2773. Ante Christum nat. 1198.* Abdō Iudex.

CAP. X.

De Samsonis fortitudine, & quanta mala Palæstinis fecerit.

Israelitæ à Palæstinis superati. Iud. 13.

POst huius mortem Palæstini superauerunt Israëlitas, & tributa ab eis exegerunt per annos quadraginta. ab ea miseria liberati sunt in hūc modum.

modum. Manoches quidam vir inter Danitas optimus, & patriæ suæ
sine controuersia princeps, vxorem habuit eximia pulchritudine su-
piendam supra omnes eius ætatis fœminas: ex qua cum nihil libero-
rum susciperet, ægrè ferens orbitatem, in suburbanum suum, quod
erat in campo magno, cum vxore ventitans, crebris precibus solici-
tabat Deum, vt daret sibi liberos. insaniebat autem in vxorem præ a-
more, eratque vehementer zelotypus, cumque aliquando sola ageret
mulier, spectrum se illius oculis obtulit Angelus Dei specie iuuenis
pulchri & magni, lætum nuncium afferens, fore vt fauore Dei nasca-
tur eis filius, pulcher & insigni robore: qui vbi ad virilem ætatem per-
uenerit, compescendam esse ab eo Palæstinorum insolentiam. iussit-
que ne capillitium ei detonderetur, vtque, Deo sic volente, ab omni
alio potu abstineret, sola aqua contentus. postremò addens à Deo se
missum abijt. illa marito reuerso Angeli verba indicat, mirè prædicans
iuuenis staturam & pulchritudinem, ita vt vir tali laudatione motus
ad zelotypiam, non nihil de vxoris pudicitia malè suspicari inciperet.
quæ volens hunc mariti stultum mœrorem adimi, supplex Deum ro-
gauit, vt iterum Angelum mittere dignaretur, quò ille à coniuge etiam
posset conspici: & impetrata hac gratia, rursum in suburbano versan-
tibus apparuit Angelus soli mulieri. illa rogat vt paulisper maneat,
dum virum adducat: quo permittente, cum Manoche mox ad eum re-
uertitur. quo viso, ne tum quidem suspicari desijt: rogauitque vt sibi
quoque eadem indicaret. illo respondente, satis esse quòd mulier sci-
at, iubet, quisnam esset, dicere: vt, nato filio, referre ei gratiam &
munus aliquod donare possint. negauit ille sibi opus muneribus, nec
enim horum causa de filio lætum se attulisse nuncium. cúmque iterum
rogaretur vt saltem hospitalem tractationem admitteret, non annuit.
tandem exoratus vt paulisper maneret dum aliquid affertur, cum ma-
ctasset hædum Manoches, coquendumq; vxori dedisset, paratis omni-
bus iussit deponi in petra & panes & carnes absque vasculis. quo facto
virga, quam gestabat, carnes attigit: confestimq; flamma emicante
cum panibus absumptæ sunt, & Angelus fumo tanquam vehiculo in
cœlum ascendere ab eis visus est. Manoche autem solicito ne quid pe-
riculi immineret ex aspectu numinis, vxor bono eum iubet esse ani-
mo, affirmans magno suo bono Deum se vidisse: cumque concepisset,
diligenter mandata retinuit. Nato deinde infanti, Samson est nomen
inditum, quod robustum significat: qui mox egregia animi ac corpo-
ris indole præditus, promisso capillitio victusq; sobrietate diuinum
nescio quid præ se ferebat. Cumq; adoleuisset, comitatus parentes in
Thamnam vrbem Palæstinorum conuentus tempore, implicitus amore
puellæ indigenæ, rogauit suos parentes, vt id connubium procurarent.
quibus excusantibus quòd diuersi esset generis, quodq; religio vetaret
eiusmodi nuptias, vicit iuuenis pertinacia, effecitq; vt virgo sibi despō-
deretur, crebrò deinde sponsam interuisens, in itinere in leonem inci-
dit, nec tamen eius occursum declinauit licet inermis, sed nudis mani
bus adortus beluæ fauces elisit, eiusq; cadauer in dumetum viæ vicinũ
abiecit. aliquot post diebus eandem viam ad puellam remetiens, offen-
ditexamen apũ mellificare in leonis pectore, & sumptis inde tribus fa-
uis, eos cũ cæteris muneribus adamatæ obtulit. Ad nuptias deinde cele-
brandas Thamnitas conuocat, qui quod vires eius haberent suspectas,
honoris

An. mun. 2783. Ante Christum nat 1181.

Hedio & Ruffino Cap. 13. al. 10.

Samsonis natiuitatem Angelus nunciat.

Manochi Angelus iterum apparet.

Samson natus. Iud. 14.

Samson Palæstinã virginẽ ducit.

Samson Leonem nudis manibus discerpit.

An. mundi 2791. Ante Christum nat. 1173.

honoris specie triginta affectatores ex æqualium numero inuenti adhibent, iussos obseruare ne quid auderet. Conuiuis deinde, vt fit, hilarescentibus, ait se quæstionem propositurum suis sodalibus quam si intra sex dies soluerent, cuiq; sindonem se daturum & tunicam. qui tũ quòd sagaces videri cuperent, tum quòd lucrum non fastidirent, iubent eum proponere. Ille, ex voraci, inquit, cibus prodiit, & ex immiti suauitas. in his explicandis cum hæsissent triduo, nec proficerent, puellam aggrediuntur minis simul & precibus, vt expiscara secretum e marito indicium sibi faceret, ille repulsis aliquandiu blandicijs, cum regandi finem non faceret, & lachrymans gratam se illi negaret, tandem nihil suspicans rẽ totam de leone aperit, & vnde tres illos fauos nactus fuerit. illa iuuenibus prodit omnia. ergo cum præfinita soluendæ quæstioni dies adesset, ante solis occasum conuenientes, Neq; leone, inquiunt, quicquam occurrenti immitius, neq; melle gustanti suauius. Ibi Samson subiecit, neq; muliere dolosius, quæ vobis quæstionem nostram aperuit. Nihilominus illis pe tsoluit quæ promiserat, spoliatis quibusdam Ascalonitis, quos fortè per viam inuenit obuios: sed iratus mulieri remisso nuncio res suas sibi habere iussit ac gerere. at puella contempta vt vicissim illi moueret stomachum, nupsit eius sodali qui priores nuptias conciliauerat. Hac contumelia commotus Samson, decreuit de tota gente pœnas sumere: & cõmodum maturis segetibus tempus iam messis aderat. ergo comprehensis trecentis vulpibus, & facibus ad caudas earum adnexis, per arua Palæstinorum omnes dimisit, quibus passim discurrentibus totus frugum prouentus momento ferè temporis cõcremata est. Quo cognito gentis principes, & quid Samsonem ad perpetrandum facinus mouerit, missis in hoc Thamnam satellitibus, vxorem quondam eius cum cognatis, damni dati reos prius factos, viuos exusserunt publicè. Samson autem in Palæstinos latè grassatus cædibus, ad habitandam Ætam se contulit. ea est petra benè firma in tribu Iudæ sita. At Palæstini totam tribum bello impetunt. quibus bellum deprecantibus, quòd nec Samsonis culpæ essent affines, nec de solenni tributo quicquam diminuerent, responsum est non absoluendos ab hoc crimine ni Samsonis deditionem facerent. Illi volentes hanc suspicionem à se amotam armatis tribus millibus ad petram veniunt: & expostulantes, quod suis facinoribus Palæstinos Hebræis infensos redderet, qui irritati facilè possent toti genti magnam aliquam cladem rependere, dicentesque in hoc se venisse, vt comprehensum illis dederent, postulabant vt consensu ipsius facere hoc sibi liceat qui, iureiurando accepto nihil præterea molituros, sed hosti tantum deditionem faciendam, descendens de petra in cognatæ gentis potestatem se permisit: & illi vinctum prius duobus funibus, Palæstinis tradendum ducebant. cumq; ventum esset ad locum, qui obscurus antè, nunc ex Samsonis facinore inclaruit; Maxilla nominatus, nec procul abessent à castris hostium, procurrentibus obuiam Palæstinis, & lætitiam, re ex sententia gesta, clamore testantibus Samson abruptis repentè vinculis, arreptaq; asini quæ fortè iacebat præ pedibus, in medios hostes irruit: qua feriens quotquot asse-qui potuit, circiter mille interfectis, cæteros metu terga dare compulit. qua victoria plus satis elatus, & opis diuinæ immemor, cum totum sibi tribueret, quòd maxilla tantum armatus fudisset ac fugasset hostiles copias, ingenti sitis oborta, confessus nihili esse quantaslibet vires humanas.

Samsonis vxor Thamnitis ænigma proponit.

Samsonis vxor Thamnitis aperit ænigma.

Samson Ascalonitas aliquot truci dat, eiusq; coniunx alteri nubet.

Iud. 15.

Samson Palæstinorum fruges comburit.

Samson tradirus Palæstinis.

Samson asinimaxilla mille viros, interficit.

humanas, Deo victoriam acceptam retulit: supplexq; rogauit, vt arrogantiæ data venia, succurreret & periculo se eximeret. nec irritæ fuêre preces, sed copiosus fons subitò è quadam petra prorupit. Loco maxillæ nomen Samsõn imposuit, quod in hodiernum vsq; durat. Post hoc prælium iam Palæstinos contemnens venit Gazam, & in publico diuersorio egit. Quo audito Gazeorum magistratus, ne clàm abire posset, stationes pro portis collocant. Samson verò qui insidias maturè senserat, circa mediam noctem surgens, portas cum ipsis clausstris ac vectibus cæteroq; paratu reuulsas, & humeris impositas, in montem qui est supra Hebronem perlatas deposuit. paulo verò pòst à patrijs institutis desciscere & in peregrinos mores degenerare incepit, quod ei omniũ malorum fuit principium. Cùm enim meretricem quandã Palæstinam adamasset, nomine Dalalen, consuetudine eius delectabatur. Quamobrem qui apud Palæstinos rerum potiebantur accedunt eam, & magnis pollicitationibus inducunt, vt eliciat è Samsone causam tanti roboris, propter quod inuictus haberetur ab hostibus. Assensit illa, & cum prima occasio data est, inter compotationem & muliebres blanditias extollens eius res gestas, omni astu vtebatur vt cognosceret, cur tantopere virtute excelleret. Samson verò adhuc mentis compos eisdem artibus contra mulierem vtens: si septenis, inquit, vitibus flexilibus reuinctus fuero, fiam nihilo alijs fortior. Tacuit illa, rem ita se habere putãs, communicatoq; super hoc cum magistratibus consilio, inclusaq; in penitiore domus parte manu militum, benè potum ac sopitum accuratè, vt ab ipso didicerat, vinxit. deinde excitato indicat, adesse quosdam qui illum vellent aggredi, ille ruptis virgeis vinculis ad resistendum se expedit. Mulier tunc frustrata paulo pòst aliam opportunitatẽ nacta, grauibus querelis aggressa est virum, quòd amanti non satis fidens, celaret eam id, quod maximè scire cuperet, ac si nesciat tacere, quicquid alios scire amatio suo non expedit: rursumq; simili figmento elusa est, cum septem funibus alligatum perditurum se vires diceret. experta enim hoc quoque nihil effecit: curnq; vrgere non desisteret, tertiò mulierem ludificatus est, dicens capillos suos oportere implecti licio, atq; ita parari vinculum. Ac ne hoc quidem verum experta, postremo adhibitis omnibus artibus non prius rogandi finem fecit, quàm fatali iam necessitate instante, victus importunitate Samson in gratiam mulierculæ suum ipse secretum prodidit. Deus, inquit, mei curã habet, & eius prouidentia natus hanc comam alo, cuius tonsuram ipse mihi interminatus est. nam in eo capillitio totas sibi vires cõsistere. Hoc cognito, nesciẽti comam derasit, & hoc pacto imbecillem factum inimicis prodidit, repugnare amplius non valentem. illi orbatum oculis & vinctum abduxerunt. Procedente deinde tempore cum iam capillus repullularet, cumq; solenne Palæstinis adesset epulum, confidentibus optimatibus in quodam fano cuius tectum duabus columnis sustinebatur, accitus est, & Samson, vt misero inter compotandum illuderent. qui hoc extremum malum existimans quòd illusores vlcisci nõ quiret, iubet puerum, à quo manu ducebatur, vt ad illas columnas se acclinet, iam, vt tum simulabat, defatigatum: quibus admotus sic eas concussit, vt subuersæ totius ædificij ruinam traherent, qua tria millia hominum sunt oppressa, & inter cæteros ipse Samson. Hic finis viri fuit, exacto principatus anno vigesimo, admirandi ob incomparabilẽ animi simul ac corporis fortitudinem, qua

An. mundi 2791. Ante Christ. nat. 1173.

Samson fortẽ impetrat precibus. Iudic. 16.

Samson Gazæ portas reuulsas aufert.

Dalale meretrix è Samsone causam tãti roboris expiscari conatur, & ter deluditur.

Samson suũ roboris causam Dalale aperit, Palæstini oculis orbatũ vinctumq; abducunt.

An. mundi 2811. Ante Christum nat. 1153.

Samson cũ tribus millibus Palæstinorum moritur.

An. mundi 2811. *Ante Christum nat.* 1153.

in hostium pernicièm vsque ad extremum halitum vsus est. Nam quòd à muliere deceptus est, humanæ infirmitati imputari conuenit, pronæ ad eiusmodi vicia. cętera dignus sempiterna memoria virtutis nomine, cognati verò eius cadauer in patriam reportatum, apud Saraſam oppidum monumento maiorum intulerunt.

Samſon viginti annos regnat.

CAP. XI.

Quomodo filij Sacerdotũ Elis à Palæſtinis in prælio cæſi fuerint.

Ruth. 1. Hedio & Ruffinus cap. 14.

POſt Samſonis autem obitum præfuit Iſraelitis Elis Pontifex, in cuius principatu fames valida eam regionem inuaſit. quam non ferens Abimelechus Bethlemorum ciuis, quod oppidũ eſt tribus Iudæ aſſumpta vxore Naami, & filijs communib. Chellione & Mallone, in Moabiticam terram migrauit. cumq; ibi proſpera fortuna vteretur, filijs ſuis vxores dedit eius gentis fœminas, Chellioni Orpham, Ruthẽ Malloni. exacto autem decennio, Abimelechus cũ filijs breui tempore alius poſt alium obijt. quo caſu Naamis in maximum mœrorem coniecta deſolata à chariſſimis quorum conſuetudinem amori patriæ prætulerat, mutato prore conſilio, reuerti ad ſua decreuit. iam enim res patriæ in meliori ſtatu eſſe perceperat. Nurus autem eius non ſuſtinebant ab ea diuelli, & velit nolit comitari eam volebant at illa precata eis felicius coniugium, quàm in quo cum filijs ſuis vixiſſent, & in reliquis rebus proſperitatẽ, & docens quod in ſe nihil eſſet opis, rogabat, vt manerent hęue, relicta patria, in euentum incertum ſequi miſeram ſocrum cuperent. His monitis Orpha paruit: Ruthem verò nolentem manere, cuiuluis fortunæ futuram ſociam ſecum ſocrus abduxit. Quæ poſtquàm vnà peruenerunt Bethlema, Bozus Abimelechi cognatus eas excepit hoſpitio. cumque Naamis à ciuibus ſuo nomine appellaretur, iuſtius, inquit, vocaretis me Maram. Significat autem Hebræorum ſermone Naamis felicitatem, Mara dolorem. Et cùm eſſet meſsis tempus, Ruthe permiſſu ſocrus exibat ad ſpicilegium, vt cibos ſibi pararent, caſuq; in Bozi rus deuenit. qui cùm paulò poſt ſuperueniſſet, conſpicatus puellam, de ea villicum percontatur. is denarrauit omnia domino, quæ paulo ante ex ipſa cognouerat qui exoſculatus in ea beneuolentiam erga ſocrum, & affectum erga defunctum maritum, noluit ſpicilegio contentam eſſe, ſed permiſit vt ſibijpſi metereet quantum poſſet, ac ſumeret: mandauitque villico ne eam prohiberet, & vt vnà cum meſſoribus prandium ac potum ei præberet. Ruthe verò acceptam ab eo polentam ſeruauit ſocrui, & veſpere cum frugibus collectis ſimul attulit: ſed & Naamis ſeruauerat ipſi quaſdam partes ciborũ, ques ei vicini contulerant. narrat deinde ſocrui, quid ei Bozus dixerit: auditoq; ex ea, quòd cognatus eſſet, & propter pietatem forſan curam earum habiturus, exiuit etiam ſequentibus diebus ad ſpicilegium cum Bozi ancillis. poſt aliquot dies, iam hordei tritura peracta, venit Bozus in ſuum rus, & cubabat in area. hoc cognito cogitauit Naamis in rem ambarum fore ſi Ruthe cum eo cubaret: miſitq; eò Ruthem dormituram ad pedes eius. quæ nefas fata non parêre ſocrui, fecit quod iuſſa eſt. ac primò non ſenſit hoc Bozus altum dormiens:

Naamis poſt mariti & filiorum obitum cu Ruth in patriam redit.

Ruth in Bethlehem proficiſcitur.

Ruth 2. Bozus Naami & Ruth amicus.

Ruth 3. Ruth ſocrus ſuaſu ad pedes Bozi cubat.

dormiens: sed circa mediam noctem experrectus, sentiensq; eam vnà cubare, quæsiuit quænam esset. edidit illa nomen, & famulam se in eius potestate dixit. Tacuit ille tum, sed mane summo priusquam famuli ad opus surgerent, excitatam iussit hordei quantum se posset capere, & priusquam aliquis eam ibi dormisse videat, ad socrum redire. cauendos enim tales rumores, maximè si non de nihilo oriãtur Cæterum meum, inquit, consiliũ est hoc. rogabis eũ qui tibi propinquior est quàm ego, an te vxore opus habeat. quod si aiat, sequeris eum: sin minus, mea legitima coniux eris. Hæc verba vbi renuncianit socrui, bonam spem habuerunt, Bozo res earum curę futuras. circa meridiem vero reuersus ille in oppidum, senatum coire fecit: ac mox Ruthem & cognatum illum accitit. Qui postquam venit: Abimelechi inquit Bozus, & filiorum sortem possides. falsus est alter possidere se, idque iure propinquitatis. Tum Bozus, ergo non ex parte tantum legum meminisse oportet, sed omnia iuxta præscriptum earum facere. ecce adest mulier, quam si vis possessionem agrorũ retinere, lex te ducere iubet. at ille Bozo & sortem & mulierem cessit, quandoquidem & ipse defunctorum esset cognatus. Sibi enim iam & vxorem esse & liberos. Id Bozus apud senatum contestatus, iussit mulierem accedere illum, & iuxta legem calceum ei detractum in faciem incutere, quo facto, Bozus duxit Ruthem, &, anno elapso, natus est illis infans masculus. hunc Naamis nutricans Obedem de consilio mulierum nominauit, sibi in senectute constitutæ inseruiturum nam ea vox Hebræis inseruientem significat. ex Obede prognatus est Iessæus, ex hoc Dauid Rex, qui posteris suis regnum reliquit per viginti & vnam ætates duraturum. Hæc necesse habui de Ruthe narrare, volens Dei potentiam ostendere, cui facilè est etiam vulgares homines ad amplissimam dignitatem perducere, sicut perduxit Dauidem ex mediocribus maioribus oriundum. Porrò Hebræi per hoc tempus rebus suis iam labantibus, bellum Palæstinis inferunt ob causam talem. Eli Pontifici duo filij fuerunt, Ophnes & Phineeses. hi contra omne ius & fas, omnia sibi licere volebant: nec contenti honorarijs muneribus, etiam à rapinis non abstinebant: mulierum insuper, religionis ergo confluentium ad sacrum locum, pudicitiam, vel vi vel donis expugnabant, ita vt nihil à tyrannorum moribus differrent. hanc insolentiam iuuenum & pater ipse magnoperè detestabatur, diuinam vltionem nunquam non expectans, & populus iniquissimè ferebat. postquam autem illorum exitium Deus & patri & Samueli Prophetæ etiam tum puero prædixit, tum verò non aliter quam defunctos filios lugebat. Sed priusquam de clade, in qua sunt absumpti, dicam, quædam de hoc Prophetæ narranda sunt. Helcanes Leuita vir ingenuus Ramatham vrbem in sorte Ephræmitarum habitans duas vxores habuit, Annam & Phenannam: ex quarum posteriore liberos susceptt, nihilominus alteram quanquam sterilem diligens. is cum sacrificatum venisset in Siunten, vbi tunc Dei tabernaculum fuisse diximus, & de epulo partes vxoribus ac liberis distribueret, Anna videns alterius liberos cum matre cõsidentes, in lacrymas prorupit, admonita orbitatis & solitudinis. cumq; consolationem mariti non admitteret; abijt in tabernaculum supplicatura, votumq; factura, ablata sterilitate matrẽ factam primum filium se consecraturam, ad ministeria Dei non vulgari more educatum. In huiusmodi precibus longas moras protrahentem animaduer-

Ann. mundi 2811. Ante Christum natum 1153.

Ruth 4. Bozus, Ruth cognatum, eam vt ducat hortatur.

Bozus ex Ruth Obedem Dauidis auũ genuit.

1. Reg. 2. Elis Pontificis filij Ophnes & Phinees nefarij. Hedio & Ruffinus cap. 15. al. 14.

Anna Helcanæ vxor liberos a Deo petit.

An. mundi 2818. Ante Christ. nat. 1146.

Anno mundi 2818. Ante Christum nat. 1146.

tens Elis Pontifex, qui ante tabernaculum sedebat, tanquam parum sobriam iussit abire. quæ cum respondisset, aquam se potare, sed mœstam quòd liberis careat, precibus à Deo sterilitatis remedium petere, bono animo eam esse iussit pollicitus habituram ex Dei munificentia filium. tum demum hilaris ad maritum reuersa, cibis antè præmœrore fastiditis vsa est. in patriâ deinde reuersa, breui vterum gerere cœpit. mox vbi pariendi tempus aduenit enixa filium, Samueli nomen indidit, quasi dicas exoptatum à Deo. cumq; parentes gratias acturi Deo pro accepto filio, & sacrificaturi rediissent, simulq; decimas ex more afferentes, munier voti rea puerum Eli tradidit, Deo consecratum, Prophetamq; futurum. itaq; & comam alebat, & aqua tantum in potu vtebatur, degebatque circa fanum, cuius ministerijs educabatur. Helcanæ autem alij præterea filij ex Anna nati sunt, & filiæ tres. Porrò Samuel exacto anno ætatis duodecimo Prophetâ agere cœpit. Quadam enim nocte dormientem Deus nomine vocauit. tum ille ratus à Pontifice se vocari, accurrit ad eum. Quo negante à se vocatum, Deus idem tertio fecit. Tum Elis rem perspiciens ait: Ego mi Samuel nunc quoq;, vt ante, filui, sed Deus te vocat. quapropter præsto esse te responde. Itaq; rursum Deo vocante, rogauit quid iuberet, paratum se ad ministeriũ offerens. Tum Deus: quando, inquit, præsto es, audi imminere Israelitis cladem maiorem quàm credibile est, & filios Elis ambos vna die perituros, & Sacerdotium meum migraturum in familiam Eleazari. Elis enim pluris fecit suos filios quàm meum cultum, idq; ne cum ipsorum quidem commodo. hoc oraculum cum ab adiurato extorsisset Pontifex, alioqui se non contristaturo, certiorem iam expectationem exitij filiorum habuit. Samuelis autẽ gloria magis ac magis crescebat, omnes eius prædictiones veras euentu approbante. Per idem tempus Palæstini susceptæ expeditione contra Israelitas, castra metati sunt apud vrbem Amphecã: & nemine ibi occurente vlterius processerunt. tandem congressi prælio, Hebræorum circiter quatuor millia peremerunt, reliquis trepidè in castra compulsis. Quamobrem Hebræi periculum extremum instare putantes, mittunt ad pontificem atq; senatum, qui postulent Arcam in aciem proferri, vt eius præsentia freti hostem superent, ignari eum, qui sententiam semel aduersum eos tulerat fore vt vincerẽtur, maiorem esse, quàm Arcam, quæ propter ipsum erat veneranda. Venit igitur Arca in exercitum, & cum ea Pontificis filij, accepto à patre mandato, si amissa Arca viuere sustineant, ne vnquam in conspectum sibi veniant. quorum Phineeses iam sacerdotio fungebatur, patre propter senium honorem concedente. Vehementer autem Hebræis Arca animos addidit, victoriam in hac sitam existimantibus: contra hostes metuebant ne Arca Israelitis esset præsidio. attamen vtrorumq; expectationem euentus fefellit. Nam post conflictum sperata Hebræis victoria Palæstinis contigit: & quam cladem hi timuerant, eam Hebræi passi, cognouerunt frustra se in Arca fiduciam collocauisse. namque primo impetu in fugam sunt auersi, in qua triginta hominum millia sunt amissa, inter quos Pontificis filij ceciderunt: & Arca quoque in hostium potestatem deuenit.

Samueli Deum Elis & filiorum pœnam ostendit. Hedio & Ruffinus Cap. 16. 1. Reg. 4

Anno mundi 2818. Ante Christum nat. 1146.

Samuelem Anna Helcanæ coniunx genuit.

1. Reg. 2.

Israelitarum Palæstini quatuor millia trucidãt.

An. mundi 2850. Ante Christum nat. 1114.

Hebræi in aciem proferunt Arcam fœderis. Ophin & Phinees cũ triginta millibus cadũt, & Arca in hostium potestatem deuenit.

CAP.

CAP. XII.

An. mundi 2850. Ante Christ. nat. 1114.

Quomodo Elis audita filiorum cæde, & Arcæ amissione prouolutus de throno expirauerit.

Ibidem. Eli in Silo filiorum cædes & Arcæ amissio significatur.

HAnc cladem & Arcæ captiuitatem postquam in Siluntem Beniamita quidam iuuenis ægrè seruatus è prælio renunciauit, tota vrbe repleta luctu, Elis Pontifex, qui ad alteram portam sublimis in sella sedebat, audito eiulatu, suspicatus id quod res erat, noui aliquid mali suis accidisse, iuuenem accersit, cumq; audisset euentum prælij, tam militum quàm filiorum cladem satis æquo animo tulit, vt qui Deo prænunciante iam antè hæc præsciuerat. Solent enim longè grauius afficere quæ præter expectationem accidunt. Vt verò etiam Arcam in hostium potestatem factam cognouit, insperato malo ictus, & doloris impatiēs, prolapsus è throno exhalauit animam, vitæ anno nonagesimo octauo, principatus quadragesimo. Eadem die Phineesis quoque alterius è filiis vxor obiit, non valens superesse mariti infortunio. Peperit ea filium septimestrem quidem, vitalem tamen, cui ob acceptam ignominiam Ioachabes fuit nomen, quam ea vox apud Hebræos significat. Primus autem hic Elis ex Ithamari familia, qui fuit alter Aaronis filius, Pontificatum obtinuit. nam antè in Eleazari familia fuit hoc Sacerdotium, quod à patre per manus accipiebat. Ille enim Phineesi id tradidit, quod mox filius & successor eius Abiezeres filio suo Boceiæ reliquit: ab hoc Ozis filius eius accepit: post quem Elis sacerdotio potitus est, de quo nunc loquimur: quod mansit eius generi vsque ad Solomonis tempora, quando ad Eleazari familiam rursum rediit.

Eli audita Arcæ amissione expirat.

Phineis vxor Ioachaben parit & moritur.

Eli Pontificis Genealogia & progenies.

FLAVII IOSEPHI

FLAVII IOSEPHI ANTIQVITATVM IVDAICARVM LIBER Sextus.

SVMMA CAPITVM LIBRI VI. Antiquitatum Iudaicarum.

I. *Quomodo Palæstini peste & fame coacti Arcam Hebræis remiserint.*

II. *Victoria Hebræorum ductu Samuelis.*

III. *Quomodo Samuel defícientibus per ætatem viribus, rerum administrationem filiis suis commiserit.*

IIII. *Quòd populus offensus Samuelis filiorum moribus, Regem sibi dari postulauerit.*

V. *Saulus iubente Deo Rex declaratur.*

VI. *Sauli victoria contra Ammanitas.*

VII. *Palæstini Hebræis bello aggressi vincuntur.*

VIII. *Victoria Sauli contra Amalecitas.*

IX. *Samuel ad Dauidem Regiam potestatem transfert.*

X. *Expeditio noua Palæstinorum contra Hebræos.*

XI. *Singulare certamen Dauidis & Goliath, secutaq; Palæstinorum clades.*

XII. *Saulus Dauidis fortitudinem admiratus, filiam ei in matrimonium collocat.*

XIII. *Quòd Rex Dauidi necem sit molitus.*

XIIII. *Quomodo Dauid aliquoties insidias Regis ægrè elapsus, hic tamen eum in potestatem suam redactum interficere non sustinuerit.*

XV. *Hebræi à Palæstinis magno prælio vincũtur, in quo Saulus Rex vnà cum filiis fortiter pugnans occubuit.*

Quomodo

CAP. I.

An. mundi 2850. Ante Chr. nat. 1114.

Quomodo Palæstini peste & fame coacti Arcam fœderis Hebræis remiserint.

ARTA de Hebræis victoria, sacraq; Arca, quemadmodum diximus, capta, Palæstini cum cæteris spoliis Azotum eam referunt, & in fano Dei sui Dagonis inter donaria collocant. Sequenti verò die mane venientes, vt adorarent Deum suum, inuenerunt eum e basi excidisse, & pronum prostratum ante Arcam: quod ægrè ferentes, in pristinum locum eum reponunt. cumque sæpius illuc accedentes, semper prostratum & adorabundum reperirent, stupor maximus ac perturbatio totum populum inuasit. postremò grauissima pestis Azotiorum vrbem atq; agrum adorta est. correpti enim dysenteria cruciabiliter moriebantur, nonnulli interanea vitiata morboq; corrosa euomebant. Ager verò totus scatebat muribus, qui omnia vastãtes, nec segetibus parcebant, nec cæteris fructibus. His calamitatibus Azotij pressi, nec valentes amplius tolerare, intellexerunt Arcam in causa esse, & victoriam cum eiusmodi spoliis luctuosam sibi contigisse. miserunt igitur ad Ascalonitas, postulantes, vt Arcam in ipsorum vrbem transferrent: qui non grauatim Azotiorum legationi annuentes, cupidè Arcam ad se receperunt, moxque eisdem, quibus illi, malis laborauerunt. Cum Arca enim simul etiam calamitates sunt translatæ: itaque hinc quoque ablegata est ad alios, sed ne apud illos quidem permansura. agitati enim eisdem pestibus, ad vicinas vrbes eam transmittebant. atq; in hunc modum quinque Palæstinorum vrbes peruagata est Arca, veluti tributum per singulas pœnam violatæ religionis exigens. Quæ defessæ tot malis, & aliis exemplum factæ ne Arcam reciperent talia hospitij præmia referentem, nihil superesse videbãt, quàm vt bono aliquo modo à se eam ablegarent: & cum conueniissent quinque ciuitatum Principes, Gittæ, Accaronis, Ascalonis, Gazæ & Azoti, dispiciebant quid facto opus esset. Ac primum visum est remittendam esse Arcam ad suos, cuius captiuitatem Deus vlcisceretur, quum tot mala simul cum ea regionem ingressa homines & agros vastare non desinant. Nec defuerunt qui huic sententiæ contradicerent, negantes hæc imputanda captiuæ isti Arcæ: cuius si tanta vis esset, aut si omninò Deo cara fuisset: nunquam illam in diuersæ religionis hominum manus deuenire permisissent: suadentesq; vt hos casus æquo animo ferrent, & sic cogitarent, hæc omnia nõ aliunde quàm à natura prouenire quæ & corporibus & terris & plantis & cæteris potẽtiæ suæ subditis per certas temporum vices huiusmodi mutationes ingenerare solet. Sed vicit sententia probatæ prudentiæ hominum, qui tunc aptiora ad propositũ negotium censere videbantur. His neq; remitti Arcam placuit, neq; retineri sed pro quinque ciuitatibus quinq; statuas aureas dedicari Deo in testimonium gratitudinis, quòd eius fauore seruati essent ex ea peste quam humanis remediis euadere fuerit impossibile: & totidem mures aureos addi illis similes qui agris vastitatem intulerunt. His omnibus in loculum inclusis & super Arcam impositis plaustrum ei nouum fabricari: vaccas deinde nuper enixas

1. Reg. 5. Hedio & Ruffi cap 1. Arca sacra à Palæstinisin fanũ Dei sui Dagonis defertur.

Azoti propter Arcam ereptã horribiliter cruciantur.

Mures Azotiorum agrũ vastant.

1. Reg. 6.

De Arca sacra consultatio.

Deliberatio nis de Arca sacra conclusio.

An. mundi 2851. Ante Christ. nat. 1113.

plaustro subiungi, inclusis domi earum vitulis, ne sint impedimẽto mꝛ tribus, & vt fœtuum desiderio magis properẽt. ipsas verò deducí in xiuium Arcam vehentes, atque ibi relinqui vt quamcunque velint vaꝛ ineant. Et siquidem ad Hebræorum regionem se verterint, ad eaſque perrexerint, credere Arcam fuisse calamitatum causam. sin alio deflexerint, retrahendas ex itinere, indubitato argumento nihil in hac inesse virium. hoc consilium omnibus calculis est approbatum, quod mox opere sunt exsecuti: & paratis quæ diximus, productoq; in xiuiũ plaustro, ac ibi relicto, ipsi retrorsum discesserunt.

CAP. II.

Victoria Hebræorum ductu Samuelis.

Ibidem. Arca sacra Bethsama peruenit.

VAccis autem veram viam ingressis, & recta non aliter, quàm si deducerentur, tendentibus, princeps Palæstinorum sequebantur, cupientes cognoscere quò peruenirent, & vbi plaustrum sisterent. Vicus est quidam in tribu Iudæ, nomine Bethsama. huc postquam venerunt vaccæ, tametsi pulchram planitiem ante se haberent, vlterius tamen non sunt progressæ, sed ibi plaustrum statuerunt: ad quod spectaculum à vicanis mox cum gratulatione est concursum. Cum enim esset æstas, & fruges ex aruis comportarentur: vt viderunt Arcam præ gaudio mittentes opus è manibus, ad plaustrum illud properabant. demptam deinde Arcam, & vas quod statuas illas ac mures continebat, in petra quadam quæ in campo exstabat, deposuerunt: & accitis victimis peractoq; sacrificio splendidè epulati, plaustrũ simul ac vaccas holocautoma Deo fecerunt. quo viso principes Palæstinorum retrò ad suos sunt reuersi.

Gratulatio Bethsamitarum super Arca sacra.

Ruffinus ponit Deũ percussisse de populo septuaginta viros, & quinquaginta millia plebis, vt est 1. Reg. 6.

Cæterùm indignatio Dei Bethsamitas inuasit, ex quibus septuaginta occidit, quòd, cùm non essent sacerdotes, profanis manibus contrectare Arcam sint ausi. quæ res lætitiam vicanorũ nouo luctu nonnihil obscurauit, eò magis quòd suos non fatali morte, sed diuina vltione extinctos desiderabant. quamobrem indignos se ducentes qui hospitium Arcæ præberent, mittunt nuncios ad vniuersos Hebræos, qui certiores faciant de Arca à Palæstinis reddita. illi re cognita transferunt eam in Cariathiarim, vrbem vicinam Bethsamitis, atq; ibi apud Aminadabum quendam Leuitam, opinione religionis ac iustitiæ celebrem, in ædibus eius collocãt, idoneum sacrario locum existimantes vbi vir iustus haberet domicilium. cura Arcæ commissa est eius filiis, quam per viginti annos cum summa laude gesserunt. tot enim annos in Cariathiari mansit, quatuor solis mensibus apud Palæstinos detenta. Cumq; populus toto hoc vicẽnio votis & sacrificiis operam daret, magnamq; religionem & cultus diuini curam præ se ferret, propheta Samuel animaduersa eorum promptitudine, putans se nactum occasionem adhortandi ad libertatem, & bona quæ illam sequuntur, orationem & tempori accõmodans & negocio, verba in hanc fermè sententiam ad eos fecit: Viri Israelitæ, quandoquidem nec hostis infestus esse desinit, & Deus vestris precibus flexus propicius esse incipit, oportet non votis tantum libertatem expetere, sed eò totis viribus incumbere, vt vel nunc tandem illa potiri contingat. Cauete ergo ne vestrismet moribus hac indigni reddamini, sed pro se quisque colat iustitiam: expulsisq; omnibus vitiis ex animo,

Arca in Cariathiarim transfertur.

Hedio & Rufi. cap. 2. Israelitarũ pœnitẽtia.

Samuelis ad Israelitas oratio.

purgatas

purgatas mentes ad Deum conuertite, & in eius veneratione constanter perseuerate. hæc enim facientibus breui omnia bona venient, & in primis noua libertas & victoria de hostibus: quæ neque armis, neque robore corporum, neque copiarum multitudine consequi licet. non enim his rebus Deus præmia proposuit, sed probitati ac iustitiæ: qui vestram expectationem non fallet, mihi credite. Hanc adhortationem alacris populus faustis acclamationibus excepit, promptum se offerens ad omnia quæcunque Deus velit ac iubeat. Samuel autem edixit, vt conuenirent in oppidum Maspha tim, quæ vox conspicuum significat. ibi hausta aqua libauerunt Deo, &, indicto vnius diei ieiunio, publicè supplicatum est. Nec latuit Palæstinos, Hebræos circa Maspha tim congregari, sed confestim cum magno exercitu affuêre, sperantes se illos nec opinos posse opprimere. quapropter trepidi ad Samuelem concurrunt, consilium dubijs rebus petentes, nihil dissimulantes, non esse sibi satis vel virium, vel animi ad confligendum cum tam potente hoste, à quo toties victi discessissent: & libenter quieturos, si liceat, ne vltrò sibi perniciem accersere videantur. conuenisse se ad supplicationes & sacrificia, vtque sacramento ad militiam adigerentur: nunc imparatis & inermibus imminere hostem, vt nulla spes salutis superst, ni Deus à propheta exoratus periclitantes in tutelam accipiat. Ille iubet eos securo animo esse, neque enim auxilium Dei defore. & mactato agno lactante, rogat Deum, vt in se sperantes protegat, & à vi Palæstinorum tutos faciat: néve patiatur iam iterum ab eodem hoste cladem accipere. hac victima egregiè litatum est, & Deus præsens ac propitius insignem victoriam annuit. Sed priusquam totam flamma absumeret, nondum sacro peracto, hostis in conspectu aciem explicat, rem factam se habere putans, interceptis Iudæis imparatis ad pugnam, & tantum non inermibus, vt qui non in hoc in eum locum conuenerant. At longè aliter accepti sunt quàm crederent, etiam si quis prædixisset. Primùm enim terra, iubente Deo, sub pedibus eorum intremuit, & vacillante vestigio nutabant, nonnulli etiam in improuisos hiatus prolabebantur: deinde fulminibus crebris attoniti, & ignitis fulguribus oculos ac manus semiustulati, vt ne arma quidem retinere possent, in fuga spem totam ponebant. cum subitò Samuel in perturbatos irruit, cæsisque plurimis, reliquos vsque Corræos (id loco nomen est) persequi non destitit. & fixo ibi suæ victoriæ fugæque hostium termino, qui trophæi vice esset, appellauit eum Fortem, in signum donatæ à Deo contra hostem fortitudinis: qui post hanc cladem nunquam bellum instaurare est ausus, sed cohibente metu & accepti incommodi memoria intra fines suos se continuerunt: & inuersis rerum vicibus, eorum ferocia in partes victoris transijt. Nec his contentus Samuel crebris expeditionibus & multis cædibus eos vastauit, donec omninò superbiam gentis perdomaret. agrum etiam quem prælio victis Iudæis abstulerant, quam latè inter Gittam & Accaronem patet, armis recepit. Reliqui verò Chananæi pacem eo tempore cum Israelitis habebant.

An. mundi 2871. *Ante Christ. nat.* 1093.

Samuelis ad salutarē pœnitentiā adhortatio.

Ieiunium, p̄ces, & supplicatio Israelitarum in Maspha tim.

Quæ hosti potissimū in militia opponenda.

Samuel populum consolatur.

Sacrificiū & precatio Samuelis.

Victima cœlesti flamma absumpta, auxilij diuini indiciū.

Horrēdus in hostiū acie terræmotus.

Samuelis de hostibus victoria.

Iudæorum agrū armis Samuel recuperat.

CAP. III.

An mundi 2871. Ante Chri. nat. 1093.

Quomodo Samuel deficientibus per ætatem viribus, rerum administrationem filijs suis commiserit.

Samuel leges, & iuridicos conuentus p vrbes instituit. Hedio & Ruffin. Cap 3. 1. Reg. 8.

REbus autem populi compositis, & iuridicis conuentibus per certas vrbes institutis, Samuel singulis annis bis eas obibat, & iura reddebat: multoque tempore hanc præcipuam curam habuit, vt patrijs legibus Respublica administraretur. Deinde senio grauante, vt consuetis munijs sufficere non posset, filijs suis principatum & curam Reipub. tra didit: quorum seniori Iohel, iuniori Abia, nomen erat: mandauitque vt alter in Bethelis, alter in Bersabe ius diceret, partito populo, & sua cuique iudici parte attributa. In his manifestum exemplum exhibitum est, non semper patribus similes nasci filios. sed interdum ex malis bonos, sicut tunc contrà ex bono mali prognati sunt. Relictis enim paternis institutis diuersissimam viam ingressi, muneribus corrupti iustitiam opprimebant, solutique in luxum ac delicias, tum Dei voluntatem tum patris contemnebant, cui nihil magis erat cordi, quàm vt in populo iustitia vigeret quàm maximè.

Samuel filijs suis, Iohel & Abię principatũ & Reip. curã tradit. Exẽplũ non semp patribus similes nasci filios.

CAP. IIII.

Quomodo populus offensus Samuelis filiorum moribus, Regem sibi dari postulauerit.

Israelitæ Samueli filiorũ iniquitates commemorant, eũq; vt Regẽ aliquẽ declaret, obnixè precantur. Hedio & Ruffinus Cap. 4. Samuelẽ populi volũtas contristat. Samuelem consolatur Deus. Samuelem Deus Regẽ creare iubet.

POpulus autem videns Rempub. curam & diligentia prophetæ optimè constitutam, labefactari per filiorum eius impotentiam, vehementer offensus ad patrem concursum fecit, qui tum habitabat in vrbe Ramatha: & commemoratis filiorum eius iniquitatibus, quodq; ipse iam senio debilis, more solito præesse administrationi rerum nõ posset, obnixè precabatur, vt Regem aliquem declararet, qui toti genti cum Imperio præsit, & à Palæstinis illatæ toties iniuriæ pœnas debitas exigat. Hæc populi voluntas vehementer Samuelem contristauit, qui propter innatam iustitiam non amabat regiam potestatem vt nimiam. Valdè enim optimatum gubernatione delectabatur, non aliam ad felicitatem populi conducibiliorem existimans. adeoq; res hæc hominem solicitũ habuit, vt nec cibum nec somnum præ cura caperet, sed per totam noctem se in lecto versaret, multa interim animo volutans. Sic affecto Deus se videndum præbuit, consolatus eum, ne postulata populi ægrè ferat: dicens non tam ad ipsum pertinere hanc contumeliam, quàm ad se, quem nolint sibi solum esse Regem: idque moliri cœpisse iam inde, ex quo primùm ope sua ex Ægypto sunt educti. verùm non multò pòst futurum est, inquit, vt eos consilij huius serò pœniteat, quando nec factum infectum esse poterit, & ipsi suam erga me æquè ac te ingratitudinem damnabunt. Nunc iubeo te eis creare Regem, quem ego designauero: idque prius quàm facias, præmonebis quantum malorum sibi vltrò adsciscant, protestaberisque eos, te inuito, ad mutationem status in deterius properare. His auditis Samuel, manè conuocatis Iudæis,

declara-

declaraturum se illis Regem promisit, addens velle se prius indicare, quæ erunt sub Regibus ferenda, & in quantis incommoditatibus erit viuendum. Scitote ergo primum, quòd à vobis abstrahent vestros liberos, & alios aurigas sibi facient, alios equites & satellites, & cursores, & tribunos ac centuriones: & alios item opifices, armorum suorum ac curruum, aliorumque instrumentorum fabros: præterea villicos agrorum suorum & aratores, & vinearum fossores: & nihil est quod non cogentur facere more mancipiorum quæ pecunia parantur. Filias quoque vestras facient sibi vnguentarias, & culinarias, & panificas: & ad alia ministeria compellent, quæ ancillæ necessario verberum formidine obeunt. possessiones etiã vestras vobis ablatas eunuchis suis & satellitibus donabunt, & pecorum greges vnicuiuis è suis largientur, &, vt compendio dicam, seruietis vnà cum omnibus vestris Regi, non secus atque domestici eorum famuli. cumque hæc omnia patiemini, veniet vobis in mentem huius meæ prædictionis, & pœnitentia tacti supplices Dei miserationem implorabitis, vt vos à Regibus liberet. verùm ille non admittet eas preces, sed repulsos sinet dare pœnas inconsultæ temeritatis. His præmonitionibus multitudo erat surda, nec à proposito dimoueri poterat, contemptis omnibus quæ Samuel in rem eorum afferebat: sed vrgebat obstinatè, vt missa futuri cura Regem crearet: quandoquidem nisi Regis ductu vindicare se de inimicis gentibus non valerent: nec esse absurdum, si, cum finitimi omnes regnentur, & ipsi eandem Reipub. formam accipiant. Samuel verò videns se prædictionibus suis parum proficere, sed pertinaciter eos in sententia manere: Nunc, inquit, abite domum quisque suam, & cùm tempus erit accersam vos, quàm primum cognouero, quem vobis Regem Deus dare velit.

An. mundi 2871. Ante Christ. nat. 1093.

Samuel Israelitis incommoda sub Regibus ferenda indicat.

Populus in proposito creandi Regẽ, pertinaciter perseuerat.

CAP. V.

Saulus iubente Deo Rex declaratur.

ERat quidã ex tribu Beniamitide, vir benè natus & laudatis moribus, nomine Cis. huic erat filius, nomine Saul, egregia tũ statura, tũ specie, quibus respondebat & animus. Hic Cis cùm eximias asinas, quibus præ cæteris iumẽtis delectabatur, à reliquo grege aberrantes amisisset, filium cum vno famulo ad eas quærendas misit. qui cùm perluſtrata sua tribu eas non inuenisset, ad alias venit: & cùm nusquam comparerent, decreuit redire, ne patri solicitudinis causa fieret. & dum non longè à Ramatha oppido iter faciunt, famulo admonente habitare ibi prophetam veridicum, eumque omnino consulendum esse: sic enim scituros quid actum esset de asinis: respondit, nihil se habere quod mercedem diuinationis daret. iam enim viaticum esse consumptum. & dicente famulo, superesse quadrantem sicli, eumque dari posse, nesciebant enim prophetam mercedes non accipere, itum est ad illum: inuentisque circa portam virginibus aquatum euntibus, interrogant vbinam sit prophetæ domicilium. quæ indicatis ædibus, iubent properare prius quàm eat ad cœnam. præbere enim eum epulum, & nihil esse in mora, nisi vt ille primus accũbat. Samuel aũt hac ipsa de causa conuiuas vocauerat. nam pridie cùm per totam diẽ precatus esset Deum vt certiorẽ se redderet, quẽ creaturus esset Regẽ, in crastinũ se illud facturũ pollicitus est:

An. mundi 2880. Ante Christũ nat. 1084.

1. Reg. 9.

Saulus asinas amissas quærit.

Saul Samuelis domicilium vbi nãsit interrogat.

Samuelem Deus quem creaturus esset Regem, certiorem reddit.

An. mundi 2880. Ante Christ. nat. 1084.

Samuelem Saulus accedit.

Saulo Samuel Regiam dignitatē annunciat.

Samuel Saulum ad conuiuium deducit.

1. Reg. 10. Saulum Samuel in Regē vngit.

Samuel Sauli in itinere euentura, vt ipsius verbis fide habeat, prædicit.

Saul reticet Regiam dignitatem.

Inconstantia amoris in hominib.

Samuelis prophetæ de Rege Saul ad populum oratio.

est: circa eandem enim horam missurum se Beniamitam quendam iuuenem. quamobrem sedebat in solario, expectans præfinitum tempus: quo peracto ad cœnam se conferebat. cumq; Saulum offendisset, Deus inspirauit ei, hunc esse futurum principem. Saulus verò accedens eum, salutatum prius rogat vbi propheta habitet. hospitem enim se hoc ignorare. cumq; ille respondisset, se eum esse, & ad cœnam duceret, dicēs non asinas tantum quas quæreret saluas, sed omnium omnia bona in potestatem eius fore: supra spem, inquit, meam sunt ista domine. neque enim ea est mea tribus quę Reges proferat, & familia mea humilior est aliis familijs, tu verò ludis me, & maiora quā pro mea cōditione loqueris. Propheta autē deductum eum ad conuiuium accumbere fecit, & famulum supra alios vocatos. erant hi septuaginta numero. iussitq; ministris vt Saulo portionē regiam apponerent. cumq; iam hora dormiendi adesset, alii quidem surgentes domum quisq; suam reuertebantur. Saulus verò apud prophetam cum famulo pernoctauit. & cùm primum dies illuxit, Samuel excitatum eum in viam deduxit. Postquam autē egressi sunt vrbem, monuit, vt, famulo præcedere iusso, ipse paulisper subsisteret. esse enim quod sine arbitris illi vellet dicere. tum Saulus famulum ablegat, & propheta deprompta lecytho caput iuuenis oleo perfundit, simulq; Regem salutat, Deum ei honorem hunc ratum facere dicēs pro tutela Hebræorū, quorū iniurias, bello Palæstinis illato, vlcisci debeat. hæc ita fore hoc argumento cognoscere poteris. In hoc itinere offendes tres homines religionis ergo tendētes ad Bethela: quorū primum videbis ferre tres panes, secundū hædum. hos tertius sequetur vtrē vini baiulans. hi tibi comiter salutato dabunt panes duos, & accipies. inde venies ad Rachelis monumētū, vbi occurret tibi q nunciet inuētas esse asinas. Inde progressus ad oppidū Gabatha, in cœtum prophetarum incides: & correptus diuino spiritu, vnà cum illis prophetabis, vt quotquot hæc viderint, attoniti miraculo dicant, vnde hæc felicitas Cisi filio? his signis visis certo scito Deum esse tecū: & saluta patrē tuum & cognatos. Venies aūt Galgala, me accersente, vt pro his Deo pacifica hostias immolemus. His prædictis dimisit iuuenē: & qcquid prædictū est occurrit ei in hoc itinere. Postquā aūt domū redijt, pcontante cognato suo Abenaro, quē præ cęteris diligebat, quomodo successisset peregrinatio, nihil illū celabit, ne hoc quidē cp apud prophetā fuisset, & ex eo cognouisset inuentas esse asinas. de regno tantum tacuit, ne ea res vel credita inuidiā, vel non credita vanitatis opinionē ei contraheret. quāuis enim & amicus esset & cognatus, tutius tamen ac consultius arbitratus est silentium, reputans credo humanæ naturæ infirmitatem, cp nemo constans in amore, sed etiamsi manifesto diuino suffragio felicitas contingat tamen alios sibi præferri iniquè & inuidè ferunt. Porrò Samuel populum in oppidum Masphatim conuocat, & cum frequentes adesse videret, in hanc sententiam alloquitur. Hæc iussit me dominus suo nomine ad vos pferre. Ego vos in libertatem vindicaui, primum Ægyptiorum seruos, deinde à vicinis Regibus toties victos ac subiugatos. pro quibus beneficijs hanc mihi gratiam reponitis, quòd abrogaro mihi quantum in vobis est imperio, quasi nesciatis vtilissimum esse homini à Deo regi, vnum è vestro numero digniorem existimatis, qui vobis præsit: qui subditis tanquam pecudibus pro sua libidine vtens, quidlibet in quemuis licere sibi volet. non enim fieri pōt, vt homo erga hominem sic affectus

sit,

fit, quemadmodum ego erga à meipso conditum. Eia quando plus apud vos potest temerarius animi impetus quàm vel religio vel beneficiorũ memoria, digeratur multitudo per tribus & familias, & fiat sortitio. Quo facto Beniamiticæ tribus sors exijt. dein familiarum nominibus in vrnam coniectis, Metri familię sors obuenit, postremo cum viritim sortitio fieret, Saulo Cisi filio regnum fortito obtigit. Iuuenis verò qui hoc præsciebat, abdiderat se, videri volens inuitus ad regnũ accedere. Tanta fuit præditus modestia simul & temperantia, vt cum pleriq; vel modica felicitate potiti vix sui præ lætitia sint compotes, & omnibus se ob oculos ingerant: hic tot populorum Rex declaratus ac dominus, non modò non ostentaret se, verùm etiam è subditorum conspectu subduceret, vt non absq; negocio posset inueniri. cumq; nusquam comparẽte Saulo omnes essent soliciti, hæsitantes quidnam fieri oporteat, propheta precibus Deum appellat, vt latebras indicet, desideratumq; iuuenem exhibere dignetur. quod vbi impetratum est, mittit qui eum adducant: & postquam venit, in medio populi iuuenem statuit vniuersis conspicuum, vt qui humeris tenus supra omnes excelleret, & ipsa statura maiestatem regiam præ se ferret. Tum propheta: Hunc vobis Deus dat Regem. contemplamini quantum omnibus præminet, & quàm sit hoc honore dignus. Cumq; populus acclamasset, Viuat Rex: propheta conscriptis in libro omnibus quæ illis sub regia dominatione erant euentura, recitauit ea populo Rege præsente, & librum in tabernaculum Dei reposuit, vt esset apud posteros prædictionis suæ monumentum. His ita perfectis, dimissoq; populo, ipse reuersus est Ramatha in patriam. Saulum verò in natale oppidum Gabatha redeuntem multi boni viri comitabantur, vt nouo Regi debitum officium præstantes. Sed plures mali & factum hoc eorum vitio vertebant, & ipsi contempto Rege nullis vel muneribus vel obsequijs gratiam eius demereri conabantur. Mense autem post acceptum regnum elapso, exortum contra Naasen Ammanitarum Regem bellum apud omnes ex æquo autoritatem illi parauit. Hic enim diu Iudæis vltra Iordanem habitantibus infestus, postremò cum magno & forti exercitu regionem ingressus, vrbes eorum subiugare cœpit: nec contentus libertatem in præsens abstulisse, vt omnem rebellandi materiam in futurum adimeret, tam vltrò deditis, quàm vi subactis dextrum oculum eruebat: vt quoniam scutum sinistro prospectum negat, omninò inutiles bello fierent. hoc modo tractatis trans amnem incolentibus in Galadenam exercitum duxit: & castrametatus ad primariam regionis vrbem, cui nomen est Iabes, oratores eò misit, qui conditiones offerrent, vt aut deditione facta dextris oculis orbentur vt alij: aut internecionem hominum & oppidorum excidium expectent. eligerent ipsi vtrum mallent, paruam corporis particulam decidere, an in omnium facultatum simul & vitæ discrimen venire. Tam ancipiti optione territi Galadeni, nec hostile responsum dare ausi sunt, nec pacatum: sed inducias septem dierum petierunt, vt missis ad consanguineos nuncijs postularent auxilium. & si impetratum fuerit, bellum gerant. sin minus, promittebant se deditionem facturos quacunq; conditione hosti liberet. Naases autem qui Galadenos contemnebat, non grauatim inducias dedit, permissis vndecunq; suppetias implorare. qui eueſtigio per omnes Israëlitarum vrbes nuncios dimiserunt, significantes se minis Naasis in extremam desperationem adductos. sed quocunq;

An. mundi 2880. Ante Christum nat. 1084.

Per tribus & familias sortitio.

Sauli modestiã & temperantia in regno suscipiendo.

Saulus è subditorum cõspectu sese subducit.

Saul procera statura.

Saul Rex à populo declaratur.

Saulum quidam comitantur, quidam verò cõtemnunt. Hedio & Ruffinus Cap. 5. 1. Reg. 11.

Sauli contra Ammanitas bellum.

Naas Ammanitarum Rex Galadenis iniustas conditiones pacis offert.

Galadenorum ad Israelitas legatio.

An. mun. 2880. Ante Christum nat. 1084.

quocunq; illi venirent tantundem metus quantum mœroris afferebat, vt nemo se mouere auderet cæterùm cum ad regiam quoq; venissent, & ibi etiam populus sicut in alijs oppidis afficeretur, nil aliud quam mœrens. Saulus rure domum reuertens, & animaduersa mœstitia populi, scitatus satin salua res esset, & quæ noua causa tristitiæ: ex nuncijs omnia cognouit. mox percitus diuino afflatu, ire eos iubet, & Iabesenis referre, se tertia die venturum auxilio, & ante solem exortum hostes profligaturum, vt exoriens Ammonitas fusos ac fugatos, miseros vero ciues periculo exemptos inspiciat. atq; his mandatis, aliquot ex eis retinuit, quibus itineris ducibus vti decreuerat.

Saul Iabesinis auxilium promittit.

CAP. VI.

Sauli victoria contra Ammanitas.

Sauli ad bellum mandatum & feria adhortatio.

1. Reg. 12.

VOlens autem pœnæ formidine populum ad Ammaniticum bellum excitare. quò celerius conueniret, boum, qui fortè ab opere veniebant, neruos succidit, idem passuros minatus qui postridie cum armis ad Iordanem nõ afforent, secuturi quocunq; ipse ac prõpheta ducerẽt. Eo metu factum est, vt, cum omnes ad præfinitum tempus præstò essent, recensitis apud Balam oppidũ copijs inuenirentur septingenta millia cõfluxisse, absq; tribu Iudæ: quæ sola armauit LXX millia. Transgressus

Decẽ Schœni 37. miliaria Italica constituunt.

dein Iordanem & decem schœnorum spatium nocte vna emensus, ante solis ortum, quò destinarat, peruenit: & diuiso trifariam exercitu, vndiquaq; hostem nihil tale expectantem aggreditur: & acriter pugnando, ingẽti strage edita, inter cæteros Naasen Regem occidit. Hæc victoria Sauli nomen apud omnes Hebræos inclytũ reddidit, fama longè lateq; fortitudinem viri celebrante. Si qui enim erant qui priùs eum cõtemnerent, tunc mutata in diuersum opinione nullo non honore dignum prædicabant. nam non contentus Iabesenos seruasse, in Ammanitarum regionem irruptione facta totam vastauit, & ditato ex præda exercitu, gloriosè domum reuersus est. Populus verò nimio gaudio gestiens, placebat sibi quòd talem Regem esset nactus, & illis, qui inutilẽ fore dixerant, insultabat, rogitans vbi nunc essent isti contemptores, & ad supplicium eos depoſcens. & alia multa iactabat, vt solet multitudo, quoties in aliqua felicitate constituta contra autorum aduersarios iratatur. Saulus interea studium quidem ac beneuolentiam eorum collaudabat, sed iureiurando affirmauit non passurum, vt quisquam è conſanguinea multitudine tam festo die rapiatur ad supplicium. Perniquum enim esse victoriam à Deo datã ciuili sanguine polluere: sed magis decere vt positis odijs diem epulis ac hilaritate transigãt. Posthæc, Samuele monente opus esse alteris comitijs, per quæ Saulo rata fiat regni possessio, conuentus fit apud oppidum Galgala ibi rursum inspectante tota multitudine propheta vnxit Saulum sacro oleo, atq; iterum Regem consalutari fecit. Ita factum est, vt mutato Reip. statu, regia dominatio introduceretur. Sub Mose enim & discipulo eius Iesu, qui tum exercitui cum imperio præfuit, optimates rem administrabant. post cuius mortẽ octodecim an. populus sine summo magistratu vixit: deinde rursum ad pristinam regiminis formã redierunt, qui belli gerendi scientia & fortitudine præcelleret, supremum iudicem constituendo. quam ob rẽ totum hoc tempus, quo talis status durauit, appellauerunt Iudicũ. Samuel autem

Decẽ Schœnorum spatium.

Saul nomen suum apud omnes Hebræos inclytum reddit.

Saul laudatur à populo.

Sauli contra aduersarios lenitas.

Saulum Samuel iterũ vngit in Galgala.

Distinctio gubernationis in populo Israelitico.

autem propheta, priusquam comitia dissoluerentur, sic est allocutus populum: Adiuro vos per maximum Deum, qui vobis optimos illos fratres Mosem & Aaronem misit, & patres vestros ex Ægypto eduxit, vt absq; pudore ac metu omnive affectu alio, liberè dicatis, num quid contra ius & æquum fecerim, vel proprij lucri cupiditate, vel in alterius cuiusquam gratiã. Coarguite me, si cuius vitulum aut ouem, aut aliud quid tale acceperim: cum tamen huiusmodi munuscula, quæ in quotidianum victum cedunt, ab vltrò dantibus sumere, vitio verti non soleat: aut si cuius iumento ad meas necessitates vsus sum. in his & similibus, si quem offendi, nunc Rege præsente dicite. Acclamatum est vno ore, nihil tale eum fecisse, sed sanctè & iustè principatum gessisse. Tum ille, Gaudeo nullas esse vestras de me querelas, at ego habeo non nihil quod cõquerar, si vera loqui licet: quæ tamen iniuria magis ad Deum attinet, quem certè hoc facto valde offendistis, quòd alium Regem poposcistis. oportebat enim vos meminisse, quòd auus vester Iacobus, LXX. solis hominibus vestri generis comitatus, fame coactus in Ægyptũ deuenit. Cumq; ibi in multa millia propagata esset eius progenies, eaq; graui & contumelioſa seruitute ab Ægyptijs premeretur, inuocantibus vestris patribus, absq; vllo Rege Deus tantam multitudinem eripuit, missis in hoc Mose & Aarone fratribus: qui vos in hanc terram induxerunt, quã nunc possideris, & tamen post talia beneficia non semel prodidistis verã pietatem ac religionem. Nihilominus subiugatos ab hostibus liberauit, dũ eius ope vicistis primum Assyriorum potentiam, deinde Ammanitarũ ac Moabitarum, & postremò Palæstinos. atq; hæc omnia confecistis nõ Regum auspicijs, sed ductu Iephthæ & Gedeonis. Quæ igitur dementia vos impulit, vt detrectantes imperium Dei, sub Rege esse malletis? Gessi tamen vobis morem, eo declarato, quem ipse elegit. Vt autem manifestè sciatis, Deum vobis iratum, nec ei placere in regnum versam vestram Rempublicam, dabo euidens signũ diuinitus. Qualem enim nũquam quisquam, ætatis medio, vidit in hac regione tempestatem, talẽ nunc impetrabo à Deo, quę verbis meis fidem astruat. Vix ea fatus erat, cum tanta vis tonitruum ac fulgurum & grandinis ingruit, vt attoniti, extremaq; timentes faterentur se peccasse & per insciti am in hunc errorem prolapsos, rogarentq; Prophetam, vt paterno affectu eos cõplexus, in gratiam Dei placati reponeret, & quemadmodum aliorum anteà, huius quoq; peccati veniam impetraret. pollicitus est ille rogaturũ se pro eis Deum, & exoraturum: simulq; consilium dedit, vt probi ac iusti esse perpetuò studerent, nec vnquam obtuiscerentur, in quantas clades & calamitates, ob neglectum virtutis, incidissent: memorabant præterea prodigiorum Dei legumq; per Mosem latarum, si earum haberent, vel suam ipsorum vel Regis incolumitatem quod si hæc negligerent, prædixit grauem vltionem tam ipsis, quàm Regi non defore. atque ita denuò confirmato in regno Saulo, conuentum missum fecit.

Ann. mun. 2880. Ante Christum nat. 1084.

Samuel innocentiam suam populo testatam facit.

Samuel populo peccata & ingratitudinem exprobrat.

Sęua tempestas diuinitus Israelitis immissa.

Adhortatio ad confidendum auxilij & beneficij Dei Israelitis exhibiti.

CAP. VII.

Palæstini Hebræos bello aggressi vincuntur.

REx autem delectu habito, conscriptisq; tribus millibus, duo millia sibi voluit esse satellitium, cum quibus ad habitandũ Bethesa se cõtu lit:

Hedio & Ruffinus Cap. 9.

An. mun. 2880. Ante Christum nat. 1084.

lit: reliquos Ionathæ filij ſatellites eſſe iuſſit, quē miſit in Gabā. ille verò expugnauit caſtrum quoddam Palæſtinorum nō longè inde diſtans. Qui enim Gabam tenebant, perdomitis Iudæis arma ademerunt, & occupatis opportunis locis præſidijs ea communiuerunt, & omni prorſus ferri vſu eis interdixerunt. quamobrem ſi quando agricolis opus eſſet aliquo ferramento, puta vomere aut ligone, aut alio ad colendū agrum neceſſario, à Palæſtinis inſtrumentum erat petendum. Vt verò audiuerunt expugnatum caſtrum, indignati & non ferendā contumeliā dictitantes, armant contra Iudæos trecēta millia peditum, curruum triginta millia, equitum ſex millia: & caſtra metati ſunt ad oppidum Machmam. His cognitis Rex Saulus profectus eſt Galgala: & dimiſſis præconibus per totam ditionem, edicit, vt, qui ſaluam vult libertatem populi, contra Palæſtinos arma capiat: diſſimulans interim eorum potentiam, & negans tales eſſe, vt timeri debeant. ſed vbi certò compertum eſt, maximum eſſe hoſtium numerum, metus omnes Sauli ſubditos occupat: & pars in ſpeluncas, ac loca ſubterranea ſe abdunt, plures verò vltra Iordanem fugiunt, quæ regio à Gadis & Rubeli tribubus tenebatur. Saulus autem accerſit Prophetam, vt de communi conſilio res geratur. Ille renunciat, debere eum eodem loco manentem comparare victimas: ſe enim poſt ſeptem dies venturum, vt, immolatis Sabbato victimis, cum hoſte prælio decernatur. at ille expectauit quidem quantum Propheta iuſſerat, ſed non per omnia fuit obediens. Cum enim cunctans Prophetam cerneret, & ſe paulatim à militibus deſeri, victimas ad altare obtulit. Cumq; nunciatum eſſet, Prophetam aduentare, honoris cauſa obuiam ei prodijt. Ille malè factum dixit, quod, neglectis ſuis mandatis, ſe abſentę preces & ſacrificia, quæ Dei voluntate facienda erant pro populo, temerè occupaſſet. Saulo verò excuſante, expectaſſe ſe ad ſtatutum dierum numerum: ſed cum milites, audito hoſtem relicta Machma petere Galgala, metu ſe deſererent, neceſſitate cogente, properaſſe ad ſacrificium: Conſultius, inquit Propheta, feciſſes, ſi mihi paruiſſes, & præ nimia feſtinatione Deum, cuius ego mentis interpres ſum, non contempſiſſes. nam per obedientiam & tibi diuturnitatem regni, & poſteris ſucceſſionem parare poteras. Ita Samuel offenſus Regis facto domum eſt reuerſus. Saulus autem cum ſexcentis tantum militibus & Ionatha filio venit in vrbem Gabaonem. horum maior pars non erat armis inſtructa, quòd ea regio nec ferrum haberet, nec armorum fabros: quod cura Palæſtinorum cautum fuiſſe diximus. hi diuiſo trifariam exercitu, per totidem vias regionem Hebræorum ingreſſi omnia populabantur, ſpectante Saulo Rege cum filio, nec valente prohibere hoſtem, propter ſuorum paucitatem. Occupauerant enim collem quendam cum Pontifice Achia, qui fuit vnus ex Elis Pontificis poſteris, & videntes ſuorum res impunè agi & ferri, grauiter angebantur, quòd in ſe nihil eſſet præſidij. Filius verò Saulis cum armigero ſuo cōſpirat, vt clàm ingreſſi caſtra hoſtium tumultum aliquem & trepidationem in eis excitarent: & famulo omnem operam in quemuis euentum pollicente, etiam ſi mori oporteat, ſoli à colle deſcendentes verſus hoſtium caſtra iter faciunt. ea ſita erant in loco prærupto, qui tribus angulis in longum excurrebat, rupe circumquaq; cincta, ceu munimento contra inſultus hoſtium. Quapropter negligentius cuſtodiebātur, quia propter naturam loci non ſolum aſcendere, ſed ne accedere quidem tutum

1. Reg. 13. Saul tria millia ſibi & Ionathæ filio ſatellites cōſcribit.

Saul Palæſtinorum caſtrum expugnat.

Palæſtini in Iſraelitas ſigna mouēt.

Iſraelitæ hoſtium copijs terrentur.

Saul contra Dei mandatum & Samuelis voluntatem victimas ad altare offert.

Samuēl Regem Saul accuſat.

Hedio & Ruffinus Galgala.

Palæſtini Hebræorum regionem populantur.

1. Reg. 14. Ionathas cū armigero clā hoſtium caſtra ingreditur.

tutum videbatur. Ergo postquam eò accesserunt, Ionathas confortabat armigerum ad hostem aggrediendum. Si nos, inquit, viderint, iusseriatq; ascendere, omen victoriæ accipiendum est: quod si tacuerint, neq; nos vocauerint, reuertamur. Cumq; propius ad hostilia castra accederent apperente iam die, Palæstini vbi hoc viderunt inter se dicebant: ex antris & cuniculis prorepunt Hebræi. deinde Ionathæ cum armigero inclamabant, Venite huc daturi pœnas audaciæ. Quam vocem Sauli filius cupidè arripiens, vt indubitatum omen victoriæ, tunc quidem recessit è loco in quo conspectè fuerant. sed ex alia parte ad rupem accedentes propter situm incustoditam, magno labore difficultate loci superata euaserunt ad hostem. aggressiq; sopitos viginti ex his interfecerunt, & totum exercitum stupore ac consternatione repleuerūt: vt abiectis armis in fugam se darent. pleriq; verò non noscitantes inter se, quòd ex multis gentibus conflati essent, pro hostibus se inuicem inuadebant: & cum non putarent duos tantum Hebræos in castra penetrasse, mutuo mactabant. quidam metu vulnerū in præcipitia aut ipsi ruebant, aut, vt fit in turba tumultuante, alij ab alijs protrudebantur. Cumq; renunciatum esset Regi per speculatores tumultum esse in castris Palæstinorum, interrogauit Saulus, num aliquis è suis abesset: & audito filium cum armigero abesse, iubet Pontificem sumpto Sacerdotali habitu de futuris vaticinari. Quo respondente victoriam Deum & hostium cladem promittere: ducit militem in Palæstinos, & perturbatos aduritur, iam ante ipsos inter se depugnantes. quo audito, qui antè in speluncas & subterranea se abdiderant, & ipsi prorumpentes militibus Sauli se agglomerant. iamq; ad decem millia creuerant, hostemq; tota ea regione palantem insectabantur. ibi Rex siue nimio gaudio parum sui compos, quòd difficile sit eximiam felicitatem moderato animo ferre, siue per inscitiam, dignum quiddam reprehensione admisit. Volens enim meritas pœnas à Palæstinis ad satietatem repetere, diris deuouit eum, quicunq; intermissa cæde, ante noctem cibum caperet, nolens ante tenebras insequendi & cædendi finem facere. Paulo post cum delati essent ad quandam syluam Ephræmiticæ tribus refertā apibus, filius Sauli, qui non exaudiuerat patris imprecationes, easq; consensu populi ratas habitas, fauū fortè nactus expressum inde mel edebat. & monitus, quòd pater additis execrationibus, interdixisset, ne quisquam cibū ante solis occasum sumeret, edere quidem destitit: negauit tamen rectè id à patre factū. maiore enim vi & alacritate hostem persecuturos fuisse, si corpora cibo recurauissent, & longè plures assecuturos fuisse ac trucidaturos. Itaq; cæsis Palæstinorū multis millibus, sub vesperam demum eorum castra diripiunt: & inter cæterā prædam, magna pecudum copia reperta, mactant, carnibusq; nondum à cruore purgatis vescuntur: quod è vestigio Regi à scribis renunciatum est, vulgus militum in Deum peccare, & carnes etiam tum cruentas coquere ac edere. Tum Saulus iubet saxum grande in medium prouolui: edicitq;ne, vt super illud pecudes ingulent, néue carnes cum sanguine comedant: quia factum hoc Deo displicet. cui edicto cum omnes parerent, statuit ibi altare, & impositis victimis holocautoma Deo incendit: idq; altare omnium primum à Saulo exstructum est. cumque eadem nocte, priusquam vires & animos resumerent, hostium reliquias vellet conficere, & milites haud grauatim imperata faceret, magnam præ se ferens alacritatem,

An. mundi 2880. Ante Christum nat. 1084.

Ionathas in Palæstinorū exercitu quosdam trucidat, reliqui se inuicem inuadūt & dant se in fugam. Hedio & Ruffinus cap. 7.

Saul tumultuē esse in castris Palæstinorum certior factus, eos aduritur.

Sauli edictū quod Ionathas inscius violat.

Carnibus cruentis Hebræi vescuntur.

An. mundi 2880. Ante Christum nat. 1084.

lacrtatem, accito Pontifice, iubet eum diuinam super hoc voluntatem quærere, an sibi reliquum hostilem exercitum delere permittatur. Pontifice verò negante Deum responsum velle reddere: non temere est, inquit Rex, hoc Dei silentium, qui ante hac vltrò solebat, quid facto esset opus, consulere: sed oportet aliquod latens in nobis peccatum esse, quo offensus tacet. Sed iuro per eum ipsum, quòd etiam si filius meus Ionathas peccatum id commisisset, vt Deum placem, capitis pœnam ab eo exigam, non secus, quàm si de quouis, nihil ad cognationem meam pertinente, supplicium sumendum sit: tum acclamante multitudine, vt hac faciat, vniuersos confestim in vnum locum statuit: & ipse cum filio seorsum stans, sorte deprehensurus quis in culpa sit. cumque sors Ionathan indicaret, interrogat quid feciſſet, & cuius peccati sibi esset conscius. tum ille, Equidem pater, nihil aliud scio, nisi quòd heri dum hostem persequor, edicti tui nescius de fauo degustaui. Saulus verò iurat se eum occisurum, pluris, quàm genus aut naturam aut affectus, iusiurandum faciēs. Ille ne præsenti quidem periculo territus, magno ac generoso animo se præbuit. Nihil, inquit, deprecor pater. Libenter enim hanc mortem fero, quæ te religione soluat, dum prius tam magnificam victoriam videre contigit. maximum enim mihi fuerit solatium, Palæstinorum insolentiam ab Hebræis esse perdomitam. Hac iuuenis indole omnis multitudo ad dolorem & miserationem flexa est, iurantq; non laturos se, vt occidatur Ionathas autor tam luculentæ victoriæ. atq; ita iuuenem irato patri eripiunt, & vota Deo faciunt, vt ipsum immunem à peccato faciat. Saulus victor domum reuertitur, cæsis circiter sexaginta millibus hostium. Feliciter deinde regnauit, & contra finitimos Ammanitas & Moabitas, Palæstinosq; & Idumæos ac Amalecitas, & Regem Obæ multas res gessit prosperè. Habuit autem liberos mares tres, Ionatham, Iesum, Melchisum. Filiæ fuerunt ei Merob & Michaal. Copiarum imperium dedit patrueli Abenaro. Is Neri fuit filius. Nerus verò & Cis Sauli pater germani fuêre Abeliæ filij. Abundabat autem & equitatu & curribus, & cum quocunq; hoste congressus semper victor reuertebatur, ita vt Hebræorum res ad felicem statū perduxerit, & potentiam eorum in tantum auxerit, vt omnibus finitimis essent formidabiles. ex iuuentutis verò numero robore ac specie præstantissimū quenq; suum deligebat satellitium.

Saul per sortes causam iratí Dei perquirit.

Saulus proprium filiū mori paratū interficere conatur.

Israelitæ Ionathan irato patri eripiunt.

Obaſiue Soba.

Saul semper victor.

CAP. VIII.

Victoria Sauli contra Amalecitas.

Hedio & Ruffinus cap. 8.

1. Reg. 15.

Samuel Saulum ex Dei mandato cū Amalecitis bellum vt gerat commonefacit.

SAmuel autem ad Saulum veniens, ait se ad illum missum à Deo, vt eum cōmonefaceret, electione Dei cæteris eum in regno prælatum, atq; ideò par esse, vt ei morem gerat in omnibus: quandoquidem ipse præsit populis, Deus autem & Regibus & cæteris rebus omnibus. Hæc igitur, inquit, sunt mandata Domini. Quoniam Amalecitæ Hebræos in deserto multis affecerunt iniurijs, dum egressi exÆgypto in eam, quam nunc tenent regionem, proficiscūtur, oportet iusto bello in eos vindicare, & deuictos internecione delere: fœmineq; in omnem sexum ac ætatem, & has illis pro iniurijs patribus olim illatis pœnas repēdere. ac nē iumentis quidem alijsq; pecudibus parcere, aut inde quicquam prædæ nomine

nomine vſurpare, ſed omnia Deo ſacrà eſſe, vt iuxtà Moſis præceptum Amalecitarum nomẽ è rerum natura deleatur. Pollicitus eſt Saulus facturum ſe omnia: & ratus obedientiam in hoc conſiſtere, ſi non pareret tantùm, ſed etiam quàm celerrimè mandata exſequeretur, confeſtim omnes vndiq; copias contrahit, & recenſito apud Galgala milite, abſq; tribu Iuda circiter quadraginta millia comperit: quæ tribus ex ſuo tantum delectu præbuit triginta millia. Saulus aũt Amalecitarum terram cum exercitu irrumpens, pluribus locis inſidias circà torrentem diſpoſuit, vt non ſolum marte aperto eos infeſtaret, ſed ex improuiſo etiã per vias circumuentos opprimeret. Poſtremò magno prælio in fugã verſos non prius perſequi deſiit, quàm ad vnum omnes ferro tolleret. Quod opus poſteaquam ita, vt diuinitus prædictũ fuerat, ſucceſſit, oppidatim bellum circumferre cœpit: quorum aliquot machinis, alia cuniculis & operibus, nonnullà fame, ſiti, alijſq; modis eum expugnaſſet, vſque ad mulieres & pueros cædibus graſſatus eſt, nec crudele nec inhumanum hoc ratus: primum quod in hoſtem ſeuiret, deinde quod iuſſu Dei, cui non parere periculoſum eſt. Cepit etiam Regem hoſtium Agagum, cuius magnitudinem ac pulchritudinem corporis miratus, ſeruare eum decreuit, idq; non ex Dei ſententia, ſed victus affectu proprio, inconceſſam miſerendi licentiam ſuo periculo ſibi vſurpans. Deus enim ita Amalecitas oderat, vt ne infantibus quidem parceret, quos natura ipſa miſeratione cæteris digniores eſſe voluit. Saulus autem Regem ipſum hoſtium, & malorum omnium Hebræis autorem ſeruauit, pluris eius formam, quàm Dei mandata faciens. Hoc eius peccatum imitatus eſt mox populus & ipſi enim iumentis ac pecoribus pepercerunt, in prædam contra Dei mandatum abactis, pecunias etiam, cæteras q; opes diripuerunt, nihil perdentes niſi contemptibile. Itaq; deuictis omnibus, à Peluſio, quæ vrbs eſt in Ægypti finibus, vſq; ad rubrum mare, totam eam regionem Saulus vaſtauit, ſola Sicimitarum gente intacta, qui in Madianæ terræ meditullio habitant. Hos ante belli principium admonuit per nuncios, vt ſecederent, néue res ſuas cum Amalecitarum rebus miſcerent, ne ex eo bello & ad ipſos cladis aliquid peruenire. Studere enim ſe eorum incolumitati, proprer cognationem quæ illis cum Raguele Moſis ſocero intercedebat. Atque ita Saulus, ac ſi nihil eſſet prætermiſſum ex iis quæ Prophetæ iuxta Dei voluntatem de bello gerendo mandauerat, ſed omnia fuiſſent ad vnguem obſeruata, lætus victoria domum reuertitur. Deus autem offenſus eſt, quod regi erat pareitum, & quod populus pecudes in prædam verterat, cum ipſe neutrum permiſſet. Iniquum enim erat, cuius opẽ victoria contigiſſet, eius mandata contemni, etiam ſi is mortalis aliquis rex fuiſſet. Admonens igitur ea de re Prophetam, ait ſe pœnitere Saulum elegiſſe, qui non curet iuſſa ſua exequi, ſed malit, quicquid ipſi viſum fuerit, facere. His auditis Samuel vehementer conturbatus, per totam noctem fuſis precibus Deum Saulo cõciliare conabatur. At ille quantumlibet à Prophetа rogatus veniam Regi non annuit, quòd non placeret peccata donari in gratiam deprecatoris: quæ non aliunde magis naſcantur, quàm ex animis eorum, in quos peccãrit indulgentia: qui dum lenitatis gloriam aucupantur, imprudentes maiorem delinquendi animum offerunt. Poſtquam igitur Deus preces Prophetæ non admiſit, & ſatis apparuit fieri cum non poſſe, prima luce Samuel ad Regem, Galgalis tum agen-

An. mundi 2883. *Ante Chriſtum nat.* 1081.

Saul recenſito milite in tribu Iuda triginta millia inuenit.

Saul Amalecitarum vrbes expugnat.

Agagum Amalecitarũ Regem Saul capit & contrà Dei mandatũ ſeruat.

Hebræi iumentis & pecoribus hoſtium in prædam contra Dei mandatum abactis parcunt.

Medio & Ruffinus cap. 9.

Deus propter inobediẽtiam Saulis offenditur.

Samuel Deũ Saulo cõciliare conatur.

Indulgentia animis & benignitate multi in proprio cõmendatur.

An. mundi 2883. Ante Christum natū 1081.

tem, proficiscitur. hunc quam primum Rex vidit, accurrens salutauit, dicens se gratias agere Deo pro victoria: omniaque iuxta voluntatem eius esse peracta. Tum Samuel: qui fit igitur quod voces iumentorum & pecudum in castris audiō? Respondit Rex, populum hæc ad sacrificia reseruasse, sed gentem Amalecitarum internecione iuxta mandatum deletam, nemine superstite. Solum se captiuum adducere eorum Regem, de quo ex Prophetæ consilio se decreturum. Ad hæc Propheta respondit, Nō sacrificijs delectari Deū, sed viris bonis est cōsentis. hoc autem esse, qui voluntati & mandatis eius obsequuntur, nihilq; à se rectè fieri putant, nisi quod iuxta eius præcepta fiat. Cōtemptum enim eius consistere, non in non sacrificando, sed in non obediendo: & qui non obediunt, vniuersq; hoc & verum sacrificium non offerunt, ab his Deum neq; multas saginatas victimas, nec donaria ex auro argentoue fabricata vel postulare vel admittere: sed auersari hæc vt maliciæ magis quàm pietatis argumenta. Contrà qui id solum meminerunt quod ab ipso iussum est, & mori mallent quàm inde discedere, his delectari, ac ne victimas quidem ab his requirere. quòd si etiam sacrificare aliquid libuerit, pauperem honorem gratius ab his accipere, quàm à quocunq; alio vel ditissimo. Tu igitur, inquit, scitò te in iram Dei incurrisse: contemptisti enim & neglexisti mandata eius. Nam quibus oculis putas eum inspecturum sacrificium ex rebus perditioni destinatis, nisi fortè idem esse putas, perire, & immolari Deo. Quapropter expectabis amissionem regni & huius portentatis, qua elatus contra autorē tuæ felicitatis, mandata eius neglexisti. Saulus autem fassus est se peccasse & malè fecisse, quòd verbis Prophetæ non paruisset. metu tamen coactum se id fecisse, quòd non auderet militem prædæ cupiditate accensum cohibere. Sed da veniam, inquit, & propitius esto. Cauebo enim in posterum, ne in simile peccatum incidam. Rogabatque, vt maneret tantisper, dum pacificas hostias pro se offerret. Ille verò qui præuidebat Deum nulla delectandum victima, abire incepit.

Samuel Saulo iram Dei & regni amissionem denunciat.

Saul se peccasse fatetur, ac veniā precatur, quæ tamen ei denegatur.

CAP. IX.

Samuel ad Dauidem regiam potestatem transfert.

Saulus Samuelem retinere volēs, vestimentū eius scindit.

TVm Saulus retinere eum volens iniecit manum in pallium: & quia Samuel properantius discedebat, scissura facta est in vestimento. cumq; Propheta dixisset, sic scinderdum eius regnum, & peruenturum ad virum iustum & bonum (Deum enim in proposito manere, neque similem esse homini naturā mutabili) Saulus fatebatur Deum sibi meritò infensum, sed factum infectum fieri nō posse. Rogabatq; saltem hoc honoris sibi haberet, vt Deum simul in præsentia populi adoraret. Fecit ei hanc gratiam Samuel, & vna cum illo adoratum iuit. Post hæc adductus est ad eum Agagus Rex Amalecitarum, qui cum ō mortem amaram exclamasset, audiuit à Propheta: quemadmodū tu multis Hebræorum matribus cæsis earum filijs lamenta & luctum attulisti, ita æquum est, vt ipse matri tuæ mœstitiam afferas. iussitque eum ibidem in Galgalis interfici: ipse verò reuersus est Ramatham. Rex verò tum demum sentiens in quæ mala, offenso Deo, peruenisset, ad Gaba regiam proficiscitur, quod nomen collem significat: nec post illam diem

Hedio & Ruffinus Cap. 10.

Amalecitarū Rex Samuelis iussu interficitur. 1. Regum. 16.

vnquam

vnquam in Prophetæ conſpectum venit. Samueli verò vicem eius moleſtè ferenti, Deus hanc curam mittere iuſſit, &, aſſumpto ſacro oleo, Bethlema proficiſci ad Ieſſæum Obedæ filium, & ex eius filiis eum vngere, quem ipſe indicaſſet ſibi regno dignum videri. Cumque Propheta diceret vereri ſe, ne, ſi Saulus hoc ſenſerit, vel per inſidias vel etiam aperta vi perniciem ſibi moliretur, iuſſus hac de re ſecurus eſſe, ad dictũ oppidum peruenit. Eo loci magno hominũ concurſu ſalutatus eſt, quæ xentibusque aduentus cauſam, ſacrificatum ſe veniſſe dixit. Peracto ſacro Ieſſæum ad epulas vnà cum filiis conuocat: viſoque natu maximo eximia ſtatura ac forma iuuene, cõijciebat inde hunc eſſe regnaturum. Sed hac parte non eſt aſſequutus Dei prouidentiam. Percontanti enim an hunc iuuenem vngere deberet, quem ipſe admiratus dignum regno ducebat, reſponſum eſt, non eadem ſpectare Deum quæ homines. Tu inquit, viſa iuuenis pulchritudine, iam ſatis dignum principatu exiſtimas: apud me verò non eximiæ corporis formæ præmium eſt regnum, ſed animi virtuti: & eum requiro qui hac ſit perfectè exćultus, pietate, ac iuſtitia, obedientia & fortitudine animum exornatus. His auditis Propheta iubet Ieſſæum filios omnes oſtendere: moxque & alij quinque adfuerunt, horum nomina iuxta ætatis ordinem ſunt hæc: Eliabus, Aminadabus, Samma, Nathanael, Rael, Aſamus. His quoque viſis, qui nihilo deteriores forma erant, Propheta rogat Deum, quiſnam ex his eligendus eſſet. & audito quòd nullus, ſciſcitatur ex Ieſſæo, num quos præterea liberos habeat. Quo reſpondente, eſſe etiam vnum nomine Dauidem, qui curam gerat gregum, Propheta iubet vt confeſtim vocetur: non enim licitum eſſe abſque illo ſacrum epulum celebrari. qui poſtquam accitus à patre venit, adoleſcens colore flauus, & mentium quidem nigra, alioqui liberali ſpecie: tum Propheta ad patrem verſus ſubmiſſa voce, hic eſt, inquit, quem regnare Deo viſum eſt. & cum dicto accumbit, & proximum ſibi adoleſcentem collocat, ac deinceps patrem cum reliquis filiis. Depromit deinde ſacrum oleum, quo delibutum Dauidem in aurem admonet, Deum ita velle vt regnum in populum obtineat: præcipitque, vt iuſtitiam colat, & operam det, ne vnquam à mãdatis Dei diſcedat. Hoc enim pacto & regnum eius fore diuturnum, & familiam vniuerſam illuſtre nomen conſequuturam. Palæſtinos quoque ab illo ſubigendos, & cum quibuſcunque gentibus congreſſus fuerit, ſemper victorem rediturum, inſignemque inde gloriam tam ſibi paraturũ quàm poſteris relicturum. Poſt hæc mandata Samuel domum proficiſcitur, ſimulq; numen, deſerto Saulo, ad Dauidem commigrat. quo factum eſt vt hic concepto diuino ſpiritu prophetare inciperet, Saulus verò in morbum dæmoniacum incideret, ita vt præfocari ac ſtrangulari videretur, nec aliam opem inuenirent medici, quàm ſi quis peritus excantator adhiberetur. monuerunt que vbique inquirendum, qui quoties Rex à dæmone agitaretur, ſtans ad caput eius voce ac fidibus ſacros hymnos caneret. Cumque Rex ſine mora quæri talem mandaſſet, quidam ex aſtantibus ait ſe apud Bethlema vidiſſe filium Ieſſæi, adoleſcentem liberali forma, & præter aliam honeſtam inſtitutionem hymnos ad cytharam canere doctum, ac ne militarium quidem exercitiorum rudem. Mittuntur ergo ad Ieſſæum abducturi Dauidem à gregibus: nunciantque patri, Regem audita adoleſcentis tam forma quàm virtute, cupere ipſum videre. Paruit Ieſſæus, ſimulque munera

An. mundi 2883. Ante Chriſt. nat. 1081.

Samuelem Deus Bethlehem Dauidẽ in Regẽ vt vngat, mittit.

Deus nõ corporis formã, ſed animi virtutes ſpectat.

Ieſſæi filij præſtãti corpore regno haud præficiendi.

Dauidem in Regem Samuel vngit.

Numen deſerto Saulo ad Dauidem commigrat qui prophetare incipit.

An. mundi 2883. Ante Christ. nat. 1081.

per filium Regi misit. Cumq; venisset, confestim à Rege admodum lato in satellitium assumitur, in magno apud eum pretio habitus. Quoties enim à dæmone agitaretur, vnicum erat in excantatione remedium: & solus Dauid hymnos ad Citharā accinens, Regem ad sanam mentem reducebat. Impetratū est igitur à Iessæo, vt filium apud Regem degere pateretur, quandoquidem tantopere eius præsentia delectabatur.

Dauid de Saulus in Satellitium assumit.

CAP. X.

Expeditio noua Palæstinorum contra Hebræos.

Hedio & Ruffi cap. 11. 1. Reg. 17.

ALiquanto autem post Palæstini conscripto numeroso exercitu bellum Israelitis inferunt, & castra inter Sochum & Azecum oppida metantur. nec Saulus cunctatus, ducto in hostem exercitu, effecit, vt præoccupatis castris relictis in munitiorem quendam collem e regione Israelitarum Palæstini se conferrent, valle quadam inter vtrosque intercedente. In hanc è castris hostium descēdit Gittæus Goliathus, vir prodigiosa statura: quatuor enim cubitos vno palmo superabat, vastos artus cōuenienti armatura protectus. Thorax quinq; millia siclorum pendebat, huic moli respondebat & galea & ocreæ. prægrandem etiam hastam nō dextra gestabat, sed humero sustinebat, sexcentorum siclorum ferro cuspidatam. ponè sequebatur armatorum phalanx. Hic cum inter vtranq; aciem constitisset, immani voce sublata: Quid opus est, inquit, Hebræi ancipitem martis aleam vos subire? Date mihi aduersarium, & duorum periculo decernatur, penes vtros futura sit victoria: vt quorum miles succubuerit, alterius partis iugum ex pacto suscipiant. præstat enim vnum aliquem, quàm totum exercitum, in periculum adducere. Hæc locutus retrò ad suos reuertitur. Sequenti die rursum procedens eisdem verbis est vsus: atq; ita per quadraginta dies prouocare hostem prædictis conditionibus non destitit, stupente Saulo cum vniuerso exercitu qui prodibant quidem in aciem, sed à neutris initium pugnę fiebat. Ad hanc expeditionem profecturus Saulus Dauidem remiserat patri, contentus tribus aliis eius filiis, qui tum signa regia sequebantur, isque ad gregum curam intermissam se receperat. Sed dum bellum ducitur magis quàm geritur, missus à patre venit in castra, visurus quo in statu res essent, & fratribus necessaria portaturus. Interim Goliathus ex more progreditur, & iam insolentior exprobrat, ne vnum quidem esse inter Hebræos qui in singulare certamen descendere audeat. Fortè tum Dauid cum fratribus colloquebatur de patre & rebus domesticis, auditisq; barbari conuiciis grauiter commotus, se paratum dixit vt hostem excipiat. At Eliabus maximus fratrum obiurgat hominem, per imperitiam rerum supra quam ætatem eius deceat ferocientem, addens satius esse vt ad patrem ac greges quàm primum reuertatur. reueritus est Dauid fratrem, nihilominus apud alios milites professus est sibi non deesse animum ad singularem pugnam, ita vt celeriter ad Regem de hoc fit perlatum. quare accitus & iussus quid vellet dicere, Non est, inquit, Rex cur abijciamus animos aut formidemus. Ego congressus cum hoste insolentiam eius compescam, & elatum, ac ferocientem profternam, & ex terribili deridendum reddam: tantoque exit tua simul & tuorum illustrior gloria, quòd ab adolescente magis quam viro hostis deuictus videbis

Alia Palæstinorū contra Hebræos expeditio.

Goliath vir prodigiosa statura inter Palæstinos.

Goliath singulare certamen Hebræis denūciat.

Saulus Dauidē remittit patri.

Dauid cum Goliath cōgredi cupit.

videbitur. Saulo verò laudante generosum eius animum, nec tamen audente rem tantam tam teneræ ætati committere: Non est, inquit, quod dubites: nam hæc Deo fretus polliceor, cuius fauorem iam non semel expertus sum. Quum enim paternos greges pascerem, raptum agnum ex ore leonis recepi, ipsamque feram in me impetum vertentem cauda correptam, soloque afflictam occidi: neque mitius tractaui vrsum greges inuadentem: & hanc quoque beluam nihilo pluris facio, qui cum in Deum atque homines conuicia euomat, non patietur cœleste numen impunè hoc illum auferre, sed meis eum manibus perdomabit. Effecit tam promptè audacia iuuenis, vt Rex omnia fausta precatus ad pugnam eum mitteret, instructum prius thorace regio simulque ense ac galea. Tum Dauid, qui armis gestandis non assueuerat, grauari se his magis quàm muniri sentiens: Tuus sit, inquit, hic ornatus, qui gestare eum es idoneus: mihi famulo tuo permitte meo arbitratu pugnam capessere. & eum dicto arma deponit, baculumque tantum assumit: & coniectis in peram quinque lapidibus de glarea torrentis, funda dextram armatus in hostem properat. Hunc apparatum postquam vidit barbarus adeò contempsit, vt per ludibrium percontaretur, num se canem putaret, qui armis ad canes arcendos aptis instructus ad pugnam prodiret. Imò cane viliorem, respondit Dauid. quo dicto commotus Goliathus, fanda & infanda conuiciatus, minatus est se cadauer eius frustatim feris alitibusque pabulo sparsurum. Tum Dauid, Tu me inuadis hasta tua confisus ac thorace & gladio: mihi verò pro armatura Deus est, qui te ac tuum exercitum nostris manibus hodie deleturus est. auferam enim tuum caput, & reliquum truncum canibus tui similibus laniandum relinquam: & discent omnes quòd Deus curam Hebræorum habet, eiusque prouidentia vires nobis simul atque arma suggerit: sicut contrà vbi eius fauor deest, nullus apparatus proficit. Interim Palæstinus armis grauior quàm vt procurrere posset, magnis passibus in iuuenem ac inermem contemptim ferebatur.

An. mundi 2883. Ante Christ. nat. 1081.

Dauid agnũ raptum ex ore Leonis recipit, ipsamq; ferã occidit.

Dauid vrsũ trucidat.

Dauid armis, quibus ad pugnã à Saulo instructus erat, depositis, funda armatus in hostem properat.

Dauid hostẽ accedens, contemnitur.

Dauidis cũ Goliatho ante congressum colloquium.

CAP. XI.

Singulare certamen Dauidis & Goliath, secutæq; Palæstinorum clades.

HVic Dauid impigrè occurrit, occultum adiutorem Deum secum in certamen ducens: & promptum è pera in hoc selectum è torrente vnum lapidem, funda rotatum tanta vi in aduersam hostis frontem infligit, vt ad cerebrum vsque penetrauerit: quo ictu sopitus Goliathus in faciem est prostratus. Accurrit victor alacris, & quòd ipse inermis esset, suo sibi gladio barbarum obtruncat: tantumque in eo momenti fuit, vt è vestigio Palæstini terga verterent. Videntes enim præstantissimum ex suis iacere, nullam amplius spem superesse rati, turpi ac ignominiosa fuga periculo se eximere conabantur. Tum Saulus & vniuersus Hebræorum exercitus, sublato militari clamore, in trepidos irruunt, & quotquot assequi poterant cædentes, vsque ad Gittæ fines ac portas Ascalonis persequuntur. Ceciderunt que Palæstinorum triginta millia, & duplo plures sunt vulnerati. Saulus verò à per-

Dauidis victoria de Goliatho.

Palæstini terga vertunt.

Palæstinorũ triginta millia cæsa.

An. mundi 2883. Ante Christ. nat. 1081.

sequendo reuersus castra hostium diripit ac incendit. Caput autem Goliathi Dauid in suum tentorium reportauit, & gladium eius Deo consecrauit. Motus deinde inuidia Saulus cœpit clàm Dauidem odisse, hac potissimùm occasione. Cum enim victor cum exercitu reuerteretur, honoris causa obuiam venerunt ei mulierum ac puellarum ehori ad cymbala ac tympana canentes. Mulierum cantio fuit, Saulum millenos hostes profligasse: virginum item, Dauidem decies millenos sustulisse. Itaque audiens decuplo potiores victoriæ partes adolescenti tribui, & ratus post tam gloriosum testimonium nihil ei superesse sperandum nisi regnum, suspectum eum habere cœpit: & parum tutum putans armatum circa se versari, ex satellite tribunum fecit, non tam illius honori quàm suæ securitati consultum volens, vt sæpè hostibus obiectum aliquis casus è medio tolleret. Dauid autem nusquam diuina ope destitutus, quocunque mitteretur rem feliciter gerebat: vt ob eximiam fortitudinem non solum apud populum gratiosus fieret, sed etiam Sauli filia virgo amore eius caperetur, ita vt ne patrem quidem latere id posset. Nactum enim se ampliorem insidiarum tentendarum occasionem putans, renunciantibus puellæ amorem, libenter se illam ei traditurum respondit, futuram periculorum & exitij causam. Promitto, inquit, filiæ coniugium, si sexcenta hostium capita afferat. Scio illum honoris auidum, & ex periculis gloriam petere non recusaturum, sed fortiter Palæstinos inuasurum: id quod mihi bonum erit & commodum. sic enim sine mea infamia sublatus securitatem nobis afferet. Mittit deinde domesticos qui Dauidis mentem pertentarent, quomodo erga puellæ coniugium sit affectus. Qui cum indicassent ei, quòd ob gratiam qua cum apud Regem tum apud populum polleret, Saulus generum sibi eum destinasset: Vobis, inquit, fortassis mediocris ætes videtur generum regium fieri, mihi certè non item, qui conscius mihi sum quàm plebeiis ortus sim natalibus. Quo renunciato, Saulus ad domesticos, dicite, inquit, nihil memorari pecunias aut dona quæ sponsæ offerat. hoc enim vendere fuerit filiam magis quàm elocare. Sed cupere generum, fortitudine aliisque virtutibus præcellentem, quales in ipso iam comperi. poscere autem pro nuptiis filiæ non aurum aut argentum quod è paternis ædibus afferat, sed cladem Palæstinorum, & sexcenta eius gentis virorum capita. Nam & mihi nullum aliud tali munere optabilius: & filiæ fuerit honorificum non vulgaria dona ista accipere, sed in matrimonium viri spectatæ ac testatæ fortitudinis conuenire. Quibus auditis Dauid putans sincerè à Rege affinitatem suam expeti, nihil cunctatus neque expendens negocij difficultatem, cum suo sodalitio ad imperata exsequenda properat: & hic quoque, vt in cæteris propitium numen expertus, rem ex sententia conficit. Cæsis enim plurimis hostium, sexcenta capita abscissa signum victoriæ ad Regem retulit, promissi eum admonens.

1. Reg. 18. Saulus clam odit Dauidem.

Saulus Danidem ex satellite tribunum facit, vt sæpè hostibus obiectum aliquis casus è medio tolleret.

Sauli filia Dauidis amore capitur.

Saulus Dauidem Palæstinis interficiendũ obtrudere dolo conatur.

Saul Dauidi filiæ coniugium promittit, si sexcenta Palæstinorum capita afferat.

Dauid vt plurimum propitium numen expetitur.

1. Reg. 19. Saulus Dauidi filiã Melchã siue Michol collocat.

CAP. XII.

Saulus Dauidis fortitudinem admiratus, filiam ei in matrimonium collocat.

SAulus autem non valens tergiuersari, quòd turpe diceret, vel mentiri, vel prætextu affinitatis insidias & perniciem per mandata tam pericu-

periculoſa viro forti ſtruxiſſe videri, collocat ei filiam nomine Melchã. Nec tamen hæc neceſſitudo animum regis immutauit. Videns enim fauorem Dauidis & apud Deum & apud populum augeri, parum tutũ hoc exiſtimauit vel regno ſuo vel vitæ: & cùm durum eſſet vel de alterutro periclitari, tollere hominem decreuit: eiusq; necis, Ionatham filium cũ domeſticorum fidiſſimis, miniſtros eſſe voluit. Quj demiratus patris inconſtantiam, quòd non ſolùm amare talem iuuenem deſiuerit, ſed mortem etiam eius expeteret, tum propria benenolentia, tum virtute hominis motus, ſecretam patris voluntatem ei nunciat: ſimulq; conſulit, vt ſaluti ſuæ maturè fuga proſpiciat, neu in ſequentẽ diem vſquã in propinquo appareat. Interim, inquit, ego patrem ſalutabo, & nactus occaſionem de te mentionem inijciam, & cognita indignationis cauſa, refellere eam conabor. Nullam enim exiſtere poſſe idoneam rationẽ, cur optimè & de Republica & de Rege meritus opprimi debeat. Nam etiã ſi quid peccatum ſit, oportere hoc priſtinis eius meritis donari. poſt colloquium autem certiorem te de patris animo faciam. Paruit huic conſilio Dauid, ſeq; quàm primum è conſpectu Regis ſubtraxit.

An. mund. 2883. Ante Chri. nat. 1081.

Hedio & Ruffi. cap. 12. Saulus Dauidem tollere cogitat.

Ionathas Dauidẽ amat, patris voluntatẽ ei nunciat, ſimulq; conſulit, vt ſaluti ſuę fuga proſpiciat.

CAP. XIII.

Quòd Rex Dauidi necem ſit molitus.

IOnathas autem die ſequenti patrem accedens, cùm hilarem ac lubentem eum offendiſſet, cœpit de Dauide verba facere. Pater, inquit, qua nam in re vel magna vel parua læſus iubes interfici virum, qui tantum momentum ad ſalutem noſtram attulit, nec minus ad cladem Palæſtinorum: quique à quadraginta dierum ignominia populum Hebræum vindicauit, ſolus prouocato hoſti opponere ſe auſus. idem poſtea relato præſcripto capitum numero, honoris cauſa ſororem meam in matrimonium accepit: quo magis lugubris fiat nobis eius mors, non ſolum ob virtutem, ſed etiam ob neceſſitudinem. Iniuria enim hæc ad filiam quoque tuam pertinet, quæ prius viduitatem quàm coniugij fructus experietur. Hæc igitur reputans fine te flecti ad mitiora, neue ſæuias in virum primum optimè de familia noſtra meritum, quando te dæmoniaco morbo miſerè vexatum, priſtinæ ſanitati reſtitutum ſeruauit: deinde qui in perpetuos noſtros hoſtes tam egregiè vindicauit. Indecorũ enim fuerit horum omnium obliuiſci. His perſuaſus Saulus, iurat filio, poſthac omnem iniuriam à Dauide abſtinere ſe velle. Vicit enim æquitas iram ac formidinem. Ionathas autem accito Dauidi indicat mollitum patrem iam nihil magis quàm ſalutem ipſius cupere: reductumque in aulam patri reconciliat, vt ſolita officia circa eum, quemadmodum antè, obiret.

Ionathas patrenti præclaras Dauidis res geſtas cõmemorat, ouindicans ne tanto opere in eiuſmodi viob virtutem, ſed etiam ob neceſſitudinem. Iniuria enim hæc ad filiam rum ſæuiat,

Ionathas Dauidi mollitum patrem indicat.

CAP. XIIII.

Quomodo Dauid aliquoties inſidias Regis ægrè elapſus, hũ tamen eum in poteſtatem ſuam redactum interficere non ſuſtinuerit.

Dauid Palæſtinos magna eorum edita ſtrage vincit.

PER idem tempus Palæſtinis bellum redintegrantibus, Dauid cum exercitu contra illos mittitur. breuiq; victor, magna eorum ſtrage edita,

An. mun. 2883. Ante Chri. nat. 1081.

dita, ad Regem reuertitur. At nō ita exceptus est ab eo, vt sperabat, vtq; post rē feliciter administratā excipi oportebat: sed successu mœstus. eius felicitatē periculosam sibi fore existimabat. Cumq; rursum intēperiis, vt antè agitaretur, accitū in cubiculū, in quo decumbebat, spiculum manu tenens, iussit psalmos ac hymnos incantare: & illo iussa exsequente, spiculū in eum iaculatus est. quod cùm Dauid flexu corporis declinasset, domū refugit, ibiq; per totam eam diē mansit. Noctu verò misit Rex q vsque mane ædes eius seruarent, ne elam eluderetur, vt in iudicium euocatum capitali sententia damnaret. Melcha autem eius vxor & Regis filia, vbi patris voluntatem cognouit, accurrit ad maritum, quanto is in periculo esset, ipsaque vnà cum eo renuncians, quo fine viuere nec vellet nec posset. Caue, inquit, ne te sol hic deprehendat, aut nunquā posthac te videbit. sed fuge dum per nocturnas tenebras licet, quas Deus ad tuam salutem longiores faciat. alioqui scito, quòd si te patet inuenerit, sine mora est interfecturus. His dictis fune per fenestram demissum periculo exemit. deinde, parato lecto, tanquam ægrotanti, stragulis iecur capræ recens exemptum subiecit: diluculoque venientibus, quos pater ad Dauidem miserat, ostendit lectum opertum, & quòd palpitatione iecoris stragula moueri viderent, maritum ægrum anhelare persuasit, addens totam noctem inquietam eum exegisse. Quod vbi renunciatum est Regi, ea nocte in aduersam valetudinē incidisse, iubet sic vt erat eū afferri. omninò enim illi moriendū esse. qui cum reuersi ac retecto cubili artem muliebrem tandem deprehendissent, rem totam ad regem deferunt. & cùm pater expostularet quòd inimicum sibi eripuisset, excusationem verisimilem commenta est. Ait illum mortem sibi, ni pareret ac adiutaret, comminatum: itaq; venia se dignam quæ hoc non sponte fecerit, sed necessitate cōpulsa debere enim illi cariorem esse vitam filiæ, quàm inimici interitum. atq; ita veniam consequitur. Dauid aūt fuga elapsus peruenit ad prophetam Samuelem in Ramatha: eiq; rem oēm, quo erga se esset animo Rex esset, indicat, & quàm minimum abfuerit, quin spiculo ab eo traiectus fuerit: idq; cùm neq; Regem vlla in re læsisset, neq; in bello segniter aut improuidè se gessisset, sed fauēte Deo cuncta ex sententia confecisset. atq; hoc ipsum esse quod Saulum ad inuidiam ac odium magis excitaret. Propheta verò, cognita Regis iniquitate, relicta Ramatha Dauidem ad quēdam locum deducit, cui nomen Galbath: ibiq; aliquandiu cum eo habitauit. Vt verò nunciatum est Regi Dauidem apud prophetam agere, mittit armatos qui eum comprehensum ad se pertrahant. Qui postquam ad Samuelem venerunt, offendūt eum in cœtu prophetarū: moxq; eodem spiritu afflati, & ipsi prophetare cœperunt. Hoc audito Saulus alios eò mittit, Dauidē comprehensuros. quibus cùm idem quod prioribus accidisset, rursum alios mittit. cumq; tertij quoq; prophetico spiritu corriperentur: tandem iræ impotens ipse eò properat. iamq; non longè ab eo loco remotus, priusquam in conspectum Samuelis veniret, eius opera & ipse prophetam agere incepit. Cumq; ad destinatum locum peruenisset, alienatus à mente, abiectoq; vestitu nudus per diem ac noctem in conspectu Dauidis & prophetæ iacuit. Paulò post ad Ionatham Dauid peruenit, multa de patris eius insidijs conquerens, & se nihil tale meritum totis viribus opprimere cupere. Ille verò rogabat, ne vel ipse hoc temerè suspicaretur, vel alijs fortè suggerentibus talia facilè crederet: sed sibi soli fideret, cui cōpertum sit nihil

Saulus in Dauidem spiculum eiaculatur.

Michol Regis seruis, Dauidem ægrotare, persuader.

Michol sese & Dauidem eripuerit, excusat.

Dauid Samuelis Regis erga sese animū indicat.

Saul armatos q Dauidem ad se pertrahant, mittit, qui prophetare incipiunt, tandē ipse quoque eò properās, prophetare agere incipit.

1. Reg 20. Dauid Ionathē de patris insidijs conqueritur, Ionathas autē parentē excusat.

nihil mali patrem contra ipsum moliri alioqui indicaturum eum sibi fuisse, cùm absq; ipsius consilio nihil agere soleat. Contrà Dauid iureiurando affeuerabat se vera dicere: obtestabaturq;, vt mallet credere ac saluti amici prospicere, quàm contemptis eius verbis tanquam vanis tum demum fidem habere, posteaquam extinctum vel viderit vel audierit. Nam patrem talia consilia ideo cum ipso non communicare, quòd non ignoret mutuam beneuolentiam quæ inter ipsos intercedat. Quare tristis quòd iam persuasus esset, percontatus est, qua nam in re posset illi gratificari. Tum Dauid: Scio, inquit, quòd benè mihi velis, & gratificari cupias. Cras erit prima luna & solenne Regis conuiuium, cui me quoq; adhibere solet. quare si ita videtur extra vrbem in agro clam te præsto labor. tu verò cùm requisiuerit me. dic profectum in patriam Bethlema, vt interim festo quod mea tribus celebrat: idque permissu tuo factum. Quòd si, vt mos est, de amicis, dixerit, feliciter profectus sit, scito illum nihil mali aduersum me in pectore coquere. Sin autem aliter responderit, hoc erit tibi iniqui in me animi argumentum. indicabisq; mihi rem, ita vt præsenti mea calamitate mutuaq; nostra amicitia dignum est, quam fide in hoc data & accepta dominus cum seruo tuo voluisti inire. qua si me indignum aut erga parentem tuum iniurium censes, nihil expectatis eius iussis iã nunc me tuo gladio confodito. Hæc vltima verba grauiter ferens Ionathas, facturũ se postulata promisit, & si quid patrem malè de ipso cogitare deprehenderit, indicaturum. & quo maiorem ei fidem faceret, educto sub diuum iureiurando cõfirmat, nihil se non tentaturum quod ad salutem ipsius pertineat. Deus, inquit, qui hanc vniuersitatem quàm latè vides, implet ac moderatur, quique priusquã eloquar mentẽ meam nouit, testis esto initi inter nos fœderis, quodq; non prius patris voluntatem scrutari desistam, quàm compertũ habuero, ecquid latentis odij aduersum te conceperit: & quicquid deprehendero, siue amicum, siue infensum, confestim tibi significabo. Nouit Deus & ipsum tibi perpetuò propitium precor, vtq; semper tuas res prosperet, quemadmodum & nunc facit, & posthac facturus est. & siue pater meus, siue ego tibi aduersèr, tu tamen ope illius nunquam nõ victor euades. Tu verò memor esto huius nostri affectus, & si me perire contingat, liberos meos serua, & mihi debitam gratiam in illos colloca. Post hoc iusiurandum Dauidem dimittit, iussum in certum agri locum secedere, in quo se exercere solebat. cognito enim patris animo, venturum se illuc vnà cum puero. & si, inquit, emissis tribus ad scopum iaculis, collecta puerum referre iussero: iacere enim ante ipsum: scito nihil triste à patre timendum quòd si contrarium me dicere audieris, patrem quoq; contrario modo affectum existima vtcunq; tamen ceciderit, ego dabo operam, ne quid tibi secus, quàm velimus, accidat. Tu cùm lætiora tempora venerint, fac memor sis horum, & liberos meos commendatos habeto. His Ionathæ promissionibus confirmatus Dauid ad constitutum locum proficiscitur. Sequenti verò die qua fuit nouilunium, Rex de more castè ac purè ad cœnam venit. cumque filius Ionathas dexter illi accumberet, alterumque latus Abenares exercitus imperator claudaret, videns Dauidis locum vacuum tacuit, suspicatus eum ideo abesse, quòd à congressu vxoris non esset purus. sed cùm ne postridie quidẽ adesset, scisciatus est ex filio, qua de causa neq; tunc neq; hesterna die adfuisset, solennibus epulis Iessæi filius. Respõdit ille profectũ in patriam

An. mundi 2883. Ante Chri. nat 1081.

Dauid dicit Ionathã, vt pareris ergà se animum expiscari & significare velit.

Ionathas amicitiam cũ Dauide iureiurando confirmat.

Ionathas Dauidi signa Regis animum declarantia constituit.

Saul Dauidis absentiã scisciatur, respõdet Ionathas, Regis animum cognoscere cupit.

Ann. mundi 2883. Ante Christ. nat. 1084.

patriam ad solennem tribus eius festiuitatem, commeatu à se impetrato. Quinetiam me, inquit, ad hoc epulum inuitauit: &, si tibi idem videtur, ibo. nosti enim quanta beneuolentia hominem prosequar. Hic iam non amplius odium suum Saulus apud filium dissimulare potuit, & euidenter patuit quàm infesto esset in Dauidem animo. Iurgio enim adortus filium, desertorem eum patris ac hostem appellauit, sociumque & adiutorem Dauidis. Nec pudere eum quòd nullo parentum respectu cum inimicis conspiret, & non possit induci vt credat nunquam securè regnaturos incolumi Dauide. simulque iubet, vt hominem accersat, daturum debitum supplicium. cumq; filius quærere vellet, ob quam culpam eum capite plectere vellet, non iam intra verba iram continens propiuit se, & nactus alicunde spiculum impetum in filium fecit: perpetrassetque impium facinus, ni intercursu amicorum fuisset cohibitus. atque ita manifestè malignum & infestum erga Dauidem animum apud filium prodidit, cùm minimum abfuerit, quin suis ipsum manibus propter illum perimeret. Ac tum quidem regius filius è conuiuio profugus, oblitus epularum, tum suum periculum, tum amici iam neci destinati vicem dolens, in mœrore noctem exegit: & prima luce ante vrbem in agrum prætextu exercendi se, sed reuera, vt amico indicaret omnia, processit. peractisque in iaculatione his quæ promiserat, ablegatoque in vrbem comite puero, solitudinem nactus ad colloquium Dauidis properat, qui vt primum in conspectum est datus, procumbens ad eius pedes seruatorem suum salutauit. ille erectum à terra complectitur atque ita æquales duo in mutuis amplexibus hærentes iniquam sortem suam deplorabant, quæ illis suauissimam cõsuetudinem inuideret, & inuitissimos à se inuicem distraheret, quod illis morte nihilo mitius videbatur. ac vix tandem multis lamentis exsatiati, obtestatique se inuicem, vt mutuæ fidei perpetuò meminissent, digreditur. Inde Dauid fugiens infestissimum Regem, in oppidum Nabam ad Achimelechum sacerdotem peruenit: qui solum neque famulitio stipatum, neque amicis comitatum aduenisse videns, motus admiratione tantæ solitudinis causam percontatus est. tum ille secreta mandata à Rege se habere dixit, ad quæ peragenda nullo comitatu opus esset. nam famulos in cõstituto loco sibi occurrere iussos. poposcit autem ab eo viaticum, sic enim & amici officium facturum, & ad præsens negocium opem collaturum, quo impetrato, armorum etiam aliquid petijt, aut hastam aut gladium. Fortè autem aderat Sauli quidam seruus natione Syrus, nomine Doëcus, regiarum mularum curator. Pontifex verò negauit sibi esse quicquam armorum. esse tamen ibi Goliathi gladium, quẽ occiso Palæstino Deo cõsecrauerat. Hoc accepto Dauid extra ditionem Hebræorum aufugit in Gittam Palæstinorum, apud quam regnabat Anchus. vbi agnitus à Regis ministris, & indicio ad Regem perlato, hunc esse Dauidem qui tam multa Palæstinorum millia neci dederit: veritus ne ab eo perimeretur, & periculum quod apud Saulum effugerat, apud hunc incideret. furorem ac rabiem simulat, ita vt ore spumã emitteret, & alia signa insaniæ præ se ferret, quibus morbo fidem apud Gittenium Regem astrueret. qui iratus famulis quòd mente captum hominem ad se adduxissent, iussit vt quàm primùm eijceretur. Hoc pacto è Gitta cùm euasisset, in tribum Iudæ peruenit, & agens in spelunca quæ est in agro Adullamæ, misit ad fratres qui eos doceret, vbinam

Saul malignum in Dauidẽ animũ prodit.

Dauidem Ionathas excusans, à parẽte spiculo petitur.

Ionathas è conuiuio profugit.

Ionathas & Dauid in agro conueniunt.

Hedia & Ruffi. cap. 13. 1. Reg. 21.

Dauid Nabã ad Achimelechũ sacerdotem peruenit.

Dauid Goliathi gladio accepto, in Gittam Palæstinorũ ad Anchum se confert.

Dauid Regẽ Anchum timens, furorem ac rabiẽ simulat. 1. Reg. 22.

vbinam ipſe moraretur. at illi cum tota cognatione ſe ad eum contulerunt, necnon & alij multi aut rerum nouarum cupidi, aut Saulum timentes, ad eum vltrò confluxerunt, operam ſuam ad omnem eius nutum offerentes. quorum numerus ad quadringentos creuit. quorum multitudine ac ope fretus, relicto eo loco, ad Moabitarum Regem proficiſcitur, rogatq; hominem, vt parentes ipſius intra regni ſui fines tantiſper reciperet, dum res eorum in meliore ſtatu collocarentur. Quo impetrato, & parentibus in magno honore apud Regem quamdiu illic manſerunt habitis, ipſe iuſſu prophetæ relicto deſerto in tribum Iudæ ſe cum ſuis tranſtulit, apud Sarim oppidum ſe continens. Quod poſtquam ad Saulum delatum eſt, Dauidem cum armatorum manu eſſe cõſpectum, in non mediocrem metum ac perturbationem Regem coniecit. Sciens enim eius magnanimitatem ac fortitudinem, aliquid magnum molituram ſuſpicabatur, quod rebus Regis aut periculum, aut certè difficultatis ac laboris plurimum afferret. conuocatiſq; amicis & ducibus & vniuerſis ſuis tribulibus ad regiam vrbem Gabam ſedens in loco cui nomen Aruum, adſtante honoratiſſimo quoq; & toto ſatellitio, ſic eos eſt affatus. Viri contribules, ſcio vos meminiſſe quantis à me affecti ſitis beneficijs, & agris locupletati, & honoribus ac præfecturis aucti. Rogo igitur num plura & maiora munera à Ieſſæi filio exſpectetis. ſcio enim vos omnes in illum propenſiores, initio facto à Ionatha filio, qui & vobis huius ſententiæ autor eſt. non enim me latent clandeſtina inter illum & Dauidem icta fœdera: neq; quòd conſilio & opibus aduerſariorum partes contra me adiuuat. Vos autem nihil hæc cura tangit, ſed quieti, quò res euaſura ſit, exſpectatis. Poſt hæc Regis verba cæteris ſilentibus, ſolus Doëcus Syrus mularum regiarum curator reſpondit ſe vidiſſe Dauidem in Noba oppido, quò cum ad Pontificem Achimelechum veniſſet, ab eo de euentu rerum oraculum accepiſſe, aduntumq; commeatu & gladio Goliathi armatum, quò volebat deductũ eſſe. Accitus eſt mox cum tota cognatione Pontifex: cui Rex, Qua noſtra iniuria prouocatus excepiſti Ieſſæi filium, & Regis inſidiatorem armis atq; commeatu inſtruxiſti? aut cur etiam de futuris oracula ei reddidiſti? Non enim ignorabas, quod propter odium, quo familiam meam proſequitur, hinc aufugerit. Pontifex autem nihil horum inficiatus, libere faſſus eſt hæc ſe non tam Dauidi præſtitiſſe quàm ipſi Regi. Excepi, inquit, non vt inimicum tuum, ſed vt fidiſſimum miniſtrum & tribunum, & quod maius eſt, generum, ac propinqua neceſſitudine cõiunctum. quis enim putaret eum, qui hoc honore à te dignatus ſit, inimicum eſſe, ac non potius cum primis benevolum? Conſultus etiam de diuina voluntate, non nunc primùm ei reſpondi, ſed aliàs quoq; ſæpenumerò. Cumq; ſe diceret à te miſſum ad arduum negocium properare, non ſuppeditare quæ requirebat, ad tuam magis quàm ad illius iniuriam pertinere iudicabam. Quare non eſt quod de me malè ſuſpiceris, aut ſi quid noui nunc Dauidem moliri audiuiſti, ob exhibitam à me humanitatem, fauere me illi aduerſum te cogites. in amicum enim ac generum & tribunum tuum collatum volui, quicquid officij in illum contuli. His verbis Saulus fidem habere noluit, quò plus apud eum metus periculi valeret quàm excuſatio quantumuis iuſta. itaq; circumdatum armatis cum tota familia iubet contrucidari. cumq; illis religio eſſet viros Deo ſacros ferro violare, Doëcum Syrum eam cædem perpetrare.

Ann. mun. 2883. Ante Chriſtum nat. 1081.

Dauid ad Moabitarũ Regem proficiſcens, parentes ei cõmendat.

Dauid ad Sarim oppidũ peruenit.

Saul Dauidẽ timet.

Sauli ad amicos, Duces & tribules oratio, in qua Dauidem accuſat.

Doëcus Saulo, ſe Dauidẽ in Noba apud Achimelechum vidiſſe, ſignificat.

Saulus Achimelecho & Dauidem armis atq; cõmeatu inſtruxerit, exprobrat.

Achimelechi proditionis à Saule inſimulati apologia.

Iniuſta Achimelechi cũ tota familia cædes.

An. mun. 2183. Ante Christum nat. 1081.

trare mandauit. qui assumptis ad hoc aliquot sui similibus facinorosis, Pontificem cum tota cognatione interfecit: quorum numerus erat trecenti octuaginta quinq;. moxq; missi sunt à Rege Nobam sacerdotum oppidum qui contrucidatis ad vnum habitatoribus, nullo vel ætatis vel sexus respectu postremò flammis eam deleuerunt: ex qua clade vnicus tantum Achimelechi filius, nomine Abiatharus seruatus est: idq; totũ iuxta oraculum Dei Eli Pontifici olim redditum contigit, quo prædictũ erat, propter filiorum iniquitatem eius posteritatem aliquando interituram. Rex autem Saulus tam sæuo facinore perpetrato, stirpe Pontificia internecione deleta, neq; teneram ætatem miseratus, neq; grandæuos reueritus, insuperq; ciuitate quam patriam ac alumnam Sacerdotum & Prophetarum singulari priuilegio Deus elegerat, solo æquata, satis declarauit quàm prauum sit hominum ingenium. Tantisper enim dum humiles sunt atq; plebeij, quia non audent, neq; liberum est naturæ obsequi, æqui ac boni viri esse videntur, mirumq; quoddam iustitiæ studium præ se ferunt. quin & pietatem interea colunt. Deumque omnibus actionibus nostris interesse, omnes deniq; cogitationes inueri persuasum habent. sed simul atq; ad potentiam & imperium promoti sunt, exutis priscis moribus, & tanquam in scena mutato habitu, nouaq; persona assumpta, in omnem audaciam & insolentiam diuinarumq; æquè ac humanarum rerum contemptum prolabuntur. & cum ad superandam inuidiam maximè illis opus est pietate & iustitia, eumq; omnes eorum non actiones solum, verum etiam voluntates in conspectu sint omnibus propositæ, tum maximè tanquam aut dissimulante Deo, aut & ipso potestatem eorum formidante, in subditos debacchantur. & quicquid aut per inanem metum, aut odium vel fauorem irrationabilem decernunt, id tum hominibus ratum, tum Deo quoq; ipsi probatum esse existimant: futurorum verò prorsus nullum nec respectum nec rationẽ habent. Quotquot enim in eorũ gratiã plurimos liberes exhauriunt, eos primum euehũt, deinde iam honoratos per inuidiam non solum dignitatibus priuant, sed per calumniã etiã sæpe opprimunt, nõ considerantes quàm meritò, tantumq; temerarijs delationibus absq; vlla probatione fidem adhibentes: & sæuiunt non in quos oportet, sed in quos ipsis sæuire est facile. Hæc ita esse manifestũ exemplum in Saulo Cisi filio nobis est exhibitum, qui primus post sublatam optimatum administrationem ac iudicum supremum magistratũ Rex Hebræorum creatus, propter suspectum Abimelechum trecentos Sacerdotes & Prophetas interfecit: cæsosq; excidio vrbis obruit, & quantum in se fuit summi Dei fanum Sacerdotibus sacrisq; ministerijs orbauit, post tam numerosam cædem ne patriam quidem eorum & seminarium superesse passus. Abiatharus autem Achimelechi filius, qui solus generis sui superstes cædem Sacerdotum euaserat, ad Dauidem fuga delatus, familiæ cladem & patris interitum ei renunciauit. at ille iam ante se hoc præsagiuisse dicebat, cum illic Doecum videret: facileq; suspicatum, calumniam Pontifici apud Regem struendam: ægerrimeq; ferebat quòd ipse tanti mali occasionem præbuisset. simulq; iussit, vt apud se maneret, quod nusquam tutiores latebras inuenire posset. Per idem tempus cum indicatum esset Dauidi Palæstinos in Cillanorum agrum irrupisse, eumq; quantus est populari, decreuit illos adoriri, consulto prius Propheta, an Deus victoriam annueret: confirmatusq; oraculo, & cum

Noba sacerdotum oppidum, habitatoribus ad vnum occisis, incenditur. Sup. lib. 5. cap. 11. 1. Reg. 2. & 3.

Exemplum eius quod dicitur, honores mutãt mores.

Abiathar manib. Sauli elapsus, Dauidi patris & Sacerdotũ nunciat cædem.

Dauid Cillanos contra Palæstinorũ incursiones defendit.

1. Regum 23.

tum ſua cohorte hoſtem aggreſſus magna cæde repulit, prædasq; ex hoſtico egit, & Cillanis præſidio fuit dum fruges ex areis conueherent. Reſciuit hoc maturè Saulus. nam rei feliciter geſtæ fama contineri nō potuit quin latè propagata ad regias quoq; aures permanaret, non ſine ipſius Dauidis laude. Quo nuncio lætus Rex putauit ſe iam rem factā habere, audiens inimicū ſe intra vnius oppidi mœnia concluſiſſe, & diuinitus hanc occaſionē opprimendi eius datā dictitans, edicit populo vt Cillam properè circumuentam tam diu premant obſidione, donec Dauidem in poteſtatem redactum interficiant. At ille oraculo admonitus, niſi maturè ſuis rebus cōſuleret, fore vt Cillani eius deditione ab ira Regis ſe redimant, relicta vrbe in deſertū cum quadringentis armatis cōtulit, ibiq; collem quendam munitū inſedit, nomine Engelain. Saulus autē cognito quòd Dauid nō amplius apud Cillam eſſet, expeditionem eam omiſit. Dauid verò ex deſerto in Cænam locū agri Zipheni ſe cum ſuis tranſtulit: quò etiam Ionathas Regis filius præſto fuit ſalutaturus amicū, & de futuris collocuturus. Hortabaturq; eū vt benè ſperaret, néve præſentibus difficultatibus defatigatus cederet. omnino enim regnaturum eum, & vniuerſo Hebræorum populo præfuturū. Tales autem felicitates non ſolere ociosis contingere. Renouatisq; fœderibus, & ſancita ſub Deo teſte in omnem vitā amicitia, additisq; diris execrationibus in eum qui prior à pactis recederet, illum eo loci reliquit, metu nonnihil ac ſolicitudine leuarū: ipſe verò domum ſuam repetijt. Zipheni verò gratiam Regis captantes, certiorē eum faciunt, Dauidem in agro ſuo morari: pollicebanturq; ſuam operam, vt in manus Regis traderetur: occupatis enim quibuſdam faucibus, nullum reliquū illi fore effugium. Saulus verò hominibus collaudatis, gratijsq; actis quòd inimicum ſibi indicaſſent, cumulatè ſe illis beneficium repoſiturum pollicitus, miſit qui diligēter quærerent Dauidem, omnesq; deſerti latebras perſcrutarentur: dicens ſe breui cum exercitu ſecuturū. Atq; ita Zipheni duces ſe Regi ad perquirendum eum & comprehendendum obtulerunt, ſtudium ſuum erga ipſum non indicio tantū declaraturi, ſed omnibus viribus conando, vt in poteſtatem redactum Regi traderent. Sed non habuit ſucceſſum iniqua eorum cupiditas, quibus cum nullum periculum ex ſilentio immineret, per adulationem & auaritiam virum pium & præter ius ad mortem quæſitum, Regi ſe tradituros erant pollicit. Dauid enim, cognitā eorū malicia, ſimulq; Regis aduentu, relictis locorum anguſtijs in quibus tum verſabatur, euaſit ad magnam petram quæ ſita eſt in deſerto Simonis. Nec Saulus deſtitit illum inſequi. cognito enim inter eundum quòd ſuperatis faucibus euaſiſſet, ad alterum petræ latus peruenit: futurumq; erat vt Dauid circumuentus comprehenderetur, niſi Rex trepidis nuncijs reuocatus eſſet, qui Palæſtinos in ditionem eius hoſtiliter irrupiſſe adferebant. Satius enim iudicauit hos perpetuos ac germanos hoſtes vlciſci, agrisq; ſuis, quò minus vaſtarentur, opem afferre, quàm ſtudio capiendi inimici, regionem illis populandam prodere. atq; ita Dauid præter omnium opinionem ſeruatus, ad fauces agri Engadeni ſe contulit. Saulo autem poſt reiectos Palæſtinos nunciatum eſt, Dauidem intra fines Engadenorum morari: moxq; aſſumptis tribus armatorum millibus ex omni exercitu ſelectis, propere eos ad locum indicatum duxit. cumq; nō longè abeſſet, offendit ſpelunca longo receſſu opacam, & in penitiore ſinu latè patentē, in qua tum

An. mun. 2883. Ante Chriſtum nat. 1081.

Saulus Dauidem in cil la hærentem obſidere conatur.

Dauid oraculo monitus fugit.

Dauid in Cænam cum ſuis ſe confert, quò & Ionathas perueniens, eum conſolatur, & fœdus cū eo renouat.

Zipheni Saulum, Dauidē in agro ſuo morari certiorem faciunt.

Dauid cognito Regis aduentu fuga ſibi conſulit.

Saulus Dauidem inſequitur, eumque circumuentum cōprehendiſſet, niſi nuncijs reuocatus fuiſſet.

An. mundi 2883. *Ante Christum nat.* 1081.

tum forte Dauid cum ſua cohorte delitescebat: in eamq; ſolus ad requiſita naturæ ſe inſinuauit. Animaduerſum eſt id continuò ab vno è Dauidis comitibus, qui eum eum moneret tempus vltionis offerre Deum, nec eſſe negligendam occaſionem tot erumnas finiendi, abſciſſo infeſtiſſimi Regis capite, laciniam tantum Regij pallij præcidit: indignũ ratus in proprium dominum ſæuire, quem Deus ipſe ad imperij faſtigium electione ſua prouexerat. nec enim par eſſe iniurijs certare cum eo, qui immeritum extinguere cuperet. Egreſſo deinde è ſpelunca Saulo, Dauid quoq; in apertum progreſſus Regem inclamat, & tum ad agnitam vocem ſe conuertiſſet, ex more prius adoratum ſic alloquitur. Quàm iniquum eſt Rex, te calumniatoribus patulas aures præbentem, & vaniſſimis hominibus fidem adhibentem, de amicis ſpectatis ſuſpicari, quos ex ipſorum factis potius iudicare oportebat. verba enim vel falſa poſſunt eſſe vel vera: ſed nullum apertius de animo quàm ex factis argumentum poteſt colligi. quemadmodum nunc quoq; iudicare poteſ, num temere illis crediderīs, qui eius criminis me apud te reum faciunt, quod ne in mentem quidem vnquam venit: & in tantum te exaſperauerunt, vt nocte atq; die nihil magis quàm de mea pernicie cogites. An non vides vaniſſimam eſſe tuam opinionem, qua perſuaſus es me familiæ veſtræ inimicum, tuæq; imprimis necis eſſe cupidum? Aut quibus oculis Deum putas immanitatem tuam aſpicere, qui hominem ad eadem expetis, oblata vindictæ tali occaſione tibi parcentem, quam ipſe nactus nunquam elabi è manibus ſiuiſſes? Nihilo enim maiore negocio caput tibi præcidere poteram, quàm hanc veſtis laciniam. Simulq; pannum protulit, qui verbis fidem aſtrueret. Ego certè ne iuſtæ quidem vltioni indulſi, & tu iniuſtas ſimultates contra me exercere non vereris. Sed horum Deus iudex erit, probabitq; vter noſtrum æquioribus moribus ſit præditus. Tum Saulus demirans è quanto periculo eſſet ſeruatus, modeſtiaq; iuuenis attonitus, ingemuit: ſimilemq; gemitum referente Dauide, Rex ſe iuſtius gemere faſſus eſt. Tu enim, inquit, multorum bonorum cauſa mihi fuiſti, ego contrà tibi multarum calamitatũ autor. Et nunc quoq; declaraſti te à priſcorum æquitate non degenerē, qui inimicos in ſolitudine ad iniuriam expoſitos nacti, incolumes dimittere maluerunt. Itaq; hodie manifeſtè cerno regnum tibi à Deo repoſitum, & ſub tuum imperium vniuerſam Hebræorum gentem conceſſuram. quamobrem poſtulo vt iureiurando fidem mihi facias, te rerum potitum obliuioni iniurias meas traditurum, & familiam meam ſaluam eſſe paſſurum. pollicitus eſt id Dauid interpoſito iureiurando, atq; ita Regem in regnum remiſit. In idem tempus mors Samuelis Prophetæ incidit, viri qui ſuo merito in maximo ſemper apud Hebræos precio fuerat: illuſtreq; virtutis ipſius ac ſuæ obſeruantiæ populus teſtimonium edidit, dum defuncti exequias & ſepulturam magnifico ſumptu concelebrat: & poſtquam iuſta exſoluit in Ramatha patria ſepulto luctum in longum tempus prorogat, non quaſi in publico mœrore, ſed quaſi ad vnum quemuis propriè hæc orbitas pertineret. fuerat enim vir ad omnem iuſtitiam ac bonitatem à natura compoſitus, & ob has virtutes Deo longè acceptiſſimus. Præfuit populo poſt Elis Pontificis obitũ primum ſolus annis duodecim, deinde Saulo regnante annis decem & octo. cuius extremi dies in hæc vt dixi tempora inciderunt. In locis autem, in quibus tum Dauid verſabatur, erat Ziphenus quidam in oppido Emma,

Dauid laciniam Regij pallij præcidit.

Dauid Regi Saulo, quod ſibi inſonti inſidias ſtruat exprobrat.

Saulus ſuam malitiam & Dauidis innocentiam agnoſcit, eumq; rogat, vt ad regnũ euectus ipſius familiam ſaluam eſſe pateretur.

Samuelis mors & ſepultura. 1. Reg. 25.

Emma, vir locuples & multorum gregum dominus. habebat enim in pascuis ouium tria millia,& capras mille:ab his Dauid omnē iniuriam abstinuit,grauiter interminatus suis ne vel cupiditate,vel egestate, vel latendi spe impulsi quidquam violarent, sed pluris iustitiam facerent, & Dei voluntatem,cui nunquam placuerunt qui in alienas res manus auidas inijcerent in hac disciplina suos continebat, putans se in hominem probum & sua beneuolentia dignū hoc officium collocare. Nabalus verò(hoc erat viro nomē) homo erat agrestis & malis moribus præditus,sed honestæ ac prudentis & elegantis mulieris maritus. Ad hunc Dauid pecora tondentem decem è suis misit salutatum, qui illi in multos annos eam felicitatem ominarentur:simulq; rogarent vt è facultatibus suis aliquid communicaret, cum è pastoribus intelligere posset, quòd longo iā tempore in solitudine versati adeò nihil detrimenti attulerint gregibus,vt custodes eorum fuisse potius videri possint. Quicquid autem in Dauidem contulerit,in hominem gratum ac memorem collaturum. Ad hæc postulata homo suo more nimis durè dedit responsum. Percontatus enim quis esset Dauid, vt audiuit esse Iessæi filium, Nunc,inquit,fugitiui relictis dominis insolenter ac superbè se gerunt. Quibus renunciatis Dauid in iram accensus, quadringentis armatis assumptis, & ducentis ad custodiam impedimentorum relictis,(tam enim sexcentorum manum coēgerat)contra Nabalum proficiscebatur, iratus quòd ea nocte & familiam eius & opes omnes esset euersurus. Neq; enim se tam ægrè ferre, quòd homo ingratus officij nihil reponderet,quàm quòd vltrò conuicijs se impeteret, nulla vnquam affectus iniuria. Interea quidam è seruis pastoribus ad heram suā, illius vxorem, venit nuncians quòd Dauid à marito eius modicum quiddam postulans non solum nihil impetrauerit, sed conuicijs etiam non ferendis fit appetitus,cum tamen in eam diem semper greges eius intactos præstitisset:eamq; insolentiam domini posse illi magnam aliquam calamitatem adferre Hoc audito Abigæa(id nomē mulieri fuit) oneratis multis asinis,& varijs xenijs in sarcinas cōgestis,inscio marito & per temulentiam sopito, ad Dauidem properat:eiq; in vallis cuiusdam descensu contra Nabalum armatorum agmen ducenti fit obuiam. Quem postquam appropinquare vidit,de iumento desilijt,& prona in faciem adorabunda deprecata est ne verbis Nabali moueretur, qui reuera esset id quod vocabatur.Nabalus enim Hebræorum lingua vocatur insipiens. Excusabatq; se neminem eorum vidisse, qui ad maritum missi fuerant. Quare obsecro, inquit, da veniam, & age gratias Deo,qui per me tibi obstitit, quo minus humano sanguine manus polluas. Si enim incontaminatus a cæde permanseris,ipse pro te pœnas ab his, qui te læserunt exacturus est. Quod enim Nabalum manet infortunium, inimicorum tuorum contingat capitibus.Tu verò propitius hæc mea munuscula admitte, & iram qua merito in maritum meum es commotus, in meam gratiam remitte. Decet enim clementia & humanitas eum, cui fata regnum destinauerūt. Ille verò muneribus acceptis, Profectò,inquit,Dei voluntate ad nos hodie venisti: alioqui craſtinam diem non videres.iurauit enim me hac nocte domum vestram subuersurum, & neminem superstitem relicturum ex familia hominis ingrati, ac in me meosque contumelioſi.nunc verò Deus tibi in mentē immisit,vt maturè occurreas furorem meum delinires. Nabalus autem tametsi propter te vesiam

Ann. mundi 2883. Ante Christum nat. 1081.

Nabali gregibus à Dauide paretur. Dauidis legatis petentibus aliquid commeatus, dure respondetur a Nabalo.

Dauid cōtra Nabalum cū quadringentis armatis proficiscitur.

Abigea Nabali vxor muneribus Dauidem placat.

Nabalus, stultus.

Dauid à propositō Nabalum euertendi desistit.

An. mundi 2883. Ante Chri. nat. 1081.

niam nunc consequitur, pœnam tamen non euadet, sed sui mores per aliam occasionem perdent hominem. Hæc locutus mulierem dimisit. Ea domum reuersa offendit maritum cum æqualibus compotantem, iamq́ua vino grauem, ideoq; tum nihil eorum quæ gesserat indicauit. sequenti vero die posteaquam sobrio rem totam expoſuisset, in tantum mœrorem eum cõiecit, vt toto corpore sideratus decima pòst die mortem obiret. Quod vbi Dauidi relatum est, meritas pœnas Deo persoluisse eum dixit. suapte enim malicia perditum, & vltioni subiectum, idq́ue incontaminatis eius manibus qui iniuriam acceperat. Atque hoc quoque exemplo didicit, neminem scelestum vindictam Dei posse euadere, nec humanas res a Deo neglectas ferri temere: sed bona bonis, & malis, quod illis dignum est, rependi. Mox q; , missis ad vxorẽ eius nuncijs, acciuit eam in legitimum thorum coniugem sibi inducturus. quæ profata prius se indignam vt vel pedes eius contingeret, cum omni tamen suo paratu venit: & vxoris loco posthac habita est, hunc honorem ab eo consecuta tum propter modestiam bonosq́ue mores, tum propter eximiam formæ gratiam. Habuerat autem Dauid & antea coniugem, ex Abesaro oppido oriundam. Nam & Melcham Sauli filiam prius Dauidi nuptam pater Liso Pheltiæ filio elocauit, in oppido Gethla habitanti. Nec ita multo post Ziphenorum quidam renunciant Saulo, Dauidem rursum in eorum regione esse, & si velit adiutare, posse eum cõprehendi at ille cum tribus millibus militum eò proficiscitur: & superueniente nocte castra metatus est in quodam loco, cui nomen Sycella. Dauid autem cognito quòd Rex contra se cum armis veniret, speculatoribus missis iussit vt se certiorem facerent, quonam vsque processisset: cumq́ue audisset eum esse apud Sycellam, noctu ignaris suis omnibus, duobus tantum comitatus, Abisæo sororis suæ Saruiæ filio, & Abimelecho Chettæo, in castra hostium penetrat. Dormienteq́ue Saulo & circum eum satellitio, simulq́; imperatore copiarum Abenero, in tentorium Regium insinuatus, neque Regem agnito eius cubili ex spiculo interficere sustinuit, neque Abisæum accensum ad facinus permisit: sed cohibuit admonitum nefas esse Regem diuino suffragio creatum interimere, quãtumuis malum: eius enim esse in eum vindicare, qui regnum dedisset. vtq; aliquod signum esset, quòd nactus potestatem Regis opprimendi non esset ea vsus, ablato spiculo & lecytho aquali, quæ iuxta cubile sita erant, nemine sentiente castra exiit, intrepide & quasi per ocium inter sopitos versatus, partim nocturnis tenebris partim audacia propria fretus. transgressusq́ue torrentem, & conscenso montis vertice, vnde facile poterat exaudiri, inclamatis Sauli militibus & Imperatore eorum Abenero è somno eos excitat. & cum Imperator nominatim appellatus scitaretur quisnam esset qui se vocaret, sic respondit, Dauid ego sum Ieſsæi filius, à vobis profugus. Sed qui factum est, vt tã vir tantus & inter amicos Regios maxime honoratus, tam negligenter domini corpus custodias, vt dormire malis quàm curam salutis eius gerere. Capitalem enim culpam admisistis, qui paulo ante quosdam è nostris clam in castra Regia subrepentes nõ sensistis. Vide igitur quonam deuenerit spiculum Regium, & aquæ lecythus: & disce quantum flagitium sit commissum. Saulus autẽ agnita Dauidis voce, & cognito quòd adeptus eum à somno & custodum negligentia proditum, non tamen interfecit, cum id iure suo facere potuisset gratias se illi habere pro sa-

Nabal in tantum se conjicit mœrorẽ vt toto corpore sideratus mortem obiret.

Exemplum prouidentiæ diuinæ, nullum scelestũ Dei vindictã euadere.

Dauid Abigeam Nabali viduã ducit.

Saul Melchã prius Dauidi nuptam alij elocat.

2. Reg. 26.

Zipheni rursum Dauidẽ in eorũ esse regione Saulo renunciant.

Dauid cum duob. in hostium castra penetrãs Sauli spiculũ & lecythũ aquam aufert.

Dauid Sauli Imperatori Abenero & Regiũ spiculum & aquæ lecythum auferri passus sit exprobrat.

lute:

lare confessa professus est, hortabaturque vt bono esset animo, nihilque mali in posterum timeret, ad proprias ædes reuerteretur. Compertum enim habere, non sibi ipsi salutem suam cariorem esse quàm Dauidi. Seruatorem enim suum, hominem spectatæ per multa officia beneuolentiæ, in exilium actum, & sæpe in capitis discrimen adductum; amicorumque consuetudine orbatum persequi non desistere. illum verò pro hostili infectatione salutem sibi reponere. Tum Dauid iussit vt mitteretur qui speculum & lecythum reportarent, hoc attestatus, quod Deus futurus esset vtriusque naturæ & morum ac gestorum iudex eui notum esset quòd ea quoque die pepercisset inimico, quem in manu erat interficere. Atque hoc modo Saulus iam iterum clementia Dauidis incolumis è manibus emissus, retro in Regiam se recepit. Cæterum Dauid veritus ne si diutius in eis locis hæreret tandem comprehenderetur, consultius putauit in Palæstinam transire, & illic degere: quod cum cæteris quoque visum esset, vnà cum sexcentorum manu ad Anchum se contulit Regem Gittæ vnius è quinque eius gentis ciuitatibus: vbi domicilio accepto à Rege cum duabus vxoribus Achima & Abigæa habitauit. Saulus autem cautior factus posthac destitit contra eum aut proficisci aut militem mittere, videns id sibi iam bis malè cessisse, minimum que abfuisse quin captando caperetur. Dauidi autem non placuit in vrbe Gitta manere, sed petijt à Rege vt ad pristinam ergasse hospitalitatem hoc quoque adijceret, & agri partem ad incolendum ei cum suis attribueret. Veteri enim se ne intra mœnia morando onerosus Gittensibus videatur. annuit eius precibus Rex, & vicũ quendam nomine Secellam ei donauit, quam Dauid postea regnum adeptus adeo ditexit, vt suam & posterorum priuatam possessionem in perpetuum esse voluerit: qua de re aliàs fusius dicturi sumus. totum autem temporis quo Dauid apud Secellam vixit, fuerunt menses quatuor, additis viginti diebus. ex eo loco clancularijs excursionibus Palæstinæ gentis vicinos sibi Saritas & Amalecitas infestabat, magnas iumentorum & camelorũ prædas abigens. mancipia enim non abstrahebat, veritus ne horum indicio res ad Anchum Regem perferretur. De manubijs autem munera mittere ad Regem solebat. quo per contante vnde eas prædas ageret, meridionalem Iudæorum regionem campestrem incursiare esse respondens, Regi facile persuasit vt crederet quod verum esse vehementer cupiebat. sperabat enim Dauidẽ si hostiliter gentem propriam tractasset, præcluso reditu semper posthac obnoxium se habiturum. Et parabatur tum bellum in Hebræos communi Palæstinorum decreto, vbi dicto ómnibus eius nominis socijs die ad cõueniendum in Rengam, vbi collectum exercitum Anchus in hostem ducturus erat: & inter cætera auxilia Dauidẽ cum sexcentorum cohorte euocauerat. quo prompte operam pollicente, & dicente adesse tempus referendæ hospitalis gratiæ, Rex contrà quò magis eum sibi deuinciret, promisit se eum re benè gesta in summo apud se honore habiturum, & satellitio suo præpositurum.

An. mundi 2889. Ante Chri. nat. 1705.

Saulus Dauidem collaudat, vtq; bono esset animo, & ad propriasædes reuerteretur hortatur.

Dauid Saulo innocentiã suã declarat. 1. Reg. 27.

Dauid enim sexcentorũ manu & duabus vxoribus in Palæstinã ad Anchum Gittæ Regẽ se confert.

Saul contra Dauidẽ proficisci destitit.

Dauid à Rege petit, vt agri partẽ ad incolendum ei cũ suis attribueret.

Rex Secellã ei donat.

Dauid Saritas & Amalecitas excursionibus infestat, de manubijs munera Regi mittit, eiq; meridionalem Iudæorũ Regionẽ se incursiare persuadet.

CAP. XV.

Hebræi à Palæstinis magno prælio vincuntur, in quo Saulus Rex vnà cum filijs fortiter pugnans occubuit.

An. mundi 2890. Ante Christum natũ 1074.

Saulus è regno ventriloquos ac ariolos eijcit.

SAulus autem è regno suo diuinos omnes & ventriloquos ac ariolos cæterosq; similis vanitatis homines eiecerat, solis Prophetis retentis: cumq; audisset Palæstinos Sonnam vsq; vrbem progressos castra ibi metatos, & ipse cum suis copijs illuc occurrit: & iuxta montẽ quendam Gelboe dictum castra è regione hostium posuit. vbi non mediocris trepidatio illum incessit, reputantem hostilem exercitum viribus longè præcellere: qua de re solicitus ad oraculum Dei confugit, euentum prælij sciscitans. Deo autem silente, magis etiam territus, prorsus animum despondit, præsagiens cladem imminere, posteaquam Deus præter solitum auxiliatricem manum subtraheret: quæri nihilominus imperat mulierculam quampiam ventriloquam, & manes elicere callentem, quò vel secretum euentum præsciceret. nam ventriloquorum genus euocatis defunctorum animabus per eas futura sciscitantibus prædicunt. cumque indicio cuiusdam familiaris sui comperisset esse talem mulierculam in oppido Endoro, ignaris omnibus, mutato regio habitu, assumptisque duobus fidissimis famulis, ad Endorum & mulierem fatidicam proficiscitur: rogatque eam vt diuinet, educatque ad superos animam viri, cuius ipse voluerit. illa autem repugnante & negante se edictum Regis contempturam, qui hoc diuinaculorum genus à suo regno arceat: & obtestante ne nulla iniuria lacessitus insidias sibi struxisse deprehensa vetitas artes attrectare ad supplicium raperetur: iurauit neminem hoc resciturum, neque se responsum cum alijs communicaturum, sed fore eam extra omne periculum. Vt verò iureiurando persuasa est non timere, iussit eam Samuelis animam excitare. quæ cum nesciret quisnam fuisset Samuel, ab inferis hunc euocat. quo in conspectum veniente, mulier specie viri diuina & veneranda perterrita ac stupefacta, versa ad Regem, nónne, inquit, tu es Saulus Rex? hoc enim ex Samuele didicerat. Quo annuente & rogante trepidationis causam, ait se videre ascendentem virum diuina quadam specie præditum. percontante deinde qua effigie, quóue habitu esset ac ætate, ait senem esse venerandum, habitu Sacerdotali amictum. Agnouit Rex Samuelem esse, & prócidens adoratione salutauit. animá autem Samuelis interrogante quam ob causam se elici ac suis moueri sedibus iusserit, necessitate se huc adactum conqueritur est. imminere enim grauem hostium exercitum, & se inopem esse consilij destitutũ à Deo, neq; per vates, neq; per somniorũ visiones futura præsignare dignante. quapropter ad eum se cõfugisse, cui res suas semper cunctæ fuisse sit expertus. Samuel verò adesse iam Regi extremũ vitę diem præuidens, superuacaneum respondit ex ipso futura scitari, cum à Deo destitutũ se agnoscat. Audi tamen, inquit, in fatis esse vt Dauid assumpta regia dignitate bellum ex sententia conficiat. te verò & principatũ & vitam simul amittere, eò quòd in bello, quod contra Amalecitas gessisti, obediens Deo non fueris, &, quæ tibi per me etiam tum viuum mandauit, neglexeris. Scito igitur & exercitum tuum ab hoste profligandum, & te vnà cum filijs in præ-

Saulus Endorum ad mulierem fatidicam proficiscitur.

Saulus Pythoniſſam Samuelis animam excitare iubet.

Saulus Samueli de necessitate sua cõqueritur, cumq; consulit.

Samuelis anima Saulo visa belli cũ Palæstinis euentũ prædicit.

In prælio cadentem cras mecum futurum. His auditis Saulus obmutuit præmœstitia, & in humum collapsus est, siue ob subitaneam tristitiam viribus deficientibus, siue ob inediam, quòd ea nocte ac præterita die corpus cibo recurare neglexisset. tandem cum ægrè ad seipsum redisset, mulier rogabat eum vt cibum sumeret, hanc gratiam ab ipso reposcens officij, quod per interdictas artes non sine suo periculo poscenti præstiterat, priusquam sciret hunc ipsum esse qui interdixit. pro quo beneficio hoc tantum reposcebat, vt mensa apposita vires refoueret, quo ad exercitum redire valeret. resistentem verò & cibum omnem præ desperatione suersari pergentem, tantum nō adegit improbis precibus vt assentiretur, cumq; vnicum haberet vitulum domi à se educatum mulier quotidianis operis victum sibi parans, & nihil præterea possidens, hoc mactato carnes coctas ipsi & famulis apposuit. Saulus verò eadem nocte in castra est reuersus. Mirari succurrit hoc loco mulieris huius comitatem ac liberalitatem, quæ tametsi à Rege artem exercere vetita qua victum parare assueuerat, hominem nunquam antè visum, immemor totam alendi se rationem per hunc sibi adempram, non auersata est vt hospitem & ignotum, sed cōmiserata & consolata ad sastidium cibum sumendū adhortata est: & quod solum mulieri pauperi superfuit, prompte ac libenti animo apposuit, nec gratiam pro beneficio rependēs, nec officio fauorem Regis captans, quem iamiam moriturum præsciebat: cum tamen homines natura ita cōparati simus, vt tum demum officiosos esse libeat, quando aut pro meritis gratia est rependenda, aut ipsi demereri quempiā cupimus, quem cumulatè aliquando beneficiū repositurum speramus. Egregium igitur exemplar beneficentiæ nobis exhibuit, ostendens nihil esse potius, quam in necessitate cōstitutos subleuare, nihil quod hominem magis deceat, nihil quod Deum æquè cōciliet, & ad benefaciendum nobis pronocet, atque hæc de muliere illa dixisse sufficiat. Nunc aliam quandam admonitionem scriptis meis iuuat inserere, cum populis ac gentibus profuturā, tum præcipuè viris eximiis & ad gloriam natis incitamento futuram ad virtutem: quandoquidē hæc sola in sempiterna memoria sui cultores collocare valens, magnū calcar ad honesta studia tam Regibus gentium, quam ciuitatum magistratibus debet subdere, vt contemptis periculis atq; etiā certa morte, nihil durum præstare, subire ac sustinere subterfugiant. Quod vt faciam opportune Sauli Hebræorum Regis illustre exemplum flagitat. Hic enim licet futuri gnarus, & de obitu suo præmonitus à Propheta, noluit tamē eum vitare, & ob vitæ cupiditatem exercitum hosti prodere, atque hoc modo Regiam maiestatem dehonestare: sed cum liberis totaq; familia periculo se obijciēs, pulchrum existimauit in prælio pro suo subditis imperio pugnando cadere, & filios in eiusdem laudis societatē assumere potius quam superstites relinquere, incertū quales nam futuros. Sic enim existimauit, loco posteritatis perpetuam laudem & immortalem memoriam sibi futuram. Quamobrem hic mihi verè iustus & fortis ac prudens fuisse videtur, & si quis huic similis fuit aut futurus est, huic virtutis testimonium ab omnibus reddi æquum censeo. Nam illos qui cum certa victoriæ incolumitatis q; spe bellū aggrediuntur, posteaquam magnificum aliquid gesserint, non censeo meritò fortitudinis titulis insigniri ab historicis aliisq; scriptoribus. Sed quamuis & illis sua laus debeatur, soli tamen generosi ac fortes periculorumq; cōemptores iure

An. mundi 2890. Ante Chri. na. 1074.

Saulus ob subitaneā tristitiam, viribus deficientibus in humum collabitur.

Pythonissa Saulum vt mensa apposita vires refoueret adigit.

Exemplum comitatis ac liberalitatis in Pythonissa.

Iosephus Regem Saulū tanquā insignem & infractum Heroem sese cū tota familia periculo obijcientē, futuri præsentim gnarū, laudat.

An. mundi 2890. Ante Chri. na. 1974.

res iure dici possunt, qui Saulum æmulãtur. Quid enim magni est communem martis aleam subire, & inter spem & metum fluctuando, si fortuna affulserit fauore eius vtiꝫ contrà nihil lætum sperantem, & præsertim quod necesse sit in pugna cadere, intrepide tamen & imperculso animo fato minanti occurrere, id verò generosi & verè fortis viri tacitus ego censeo. Hæc est Sauli nostri laus, qui exemplo est omnibus veræ gloriæ amatoribus, vt si honesti apud posteros nominis rationem habent, idem sibi, si quando vius veniat proponant: in primis autem Regibus, quibus propter fortunæ sublimitatem adeò non licet esse ignauis, vt turpe sit etiam mediocritatem fortitudinis nõ excedere. Possem quidem etiam plura in hoc argumento de Sauli generositate dicere, verum ne videar immodicus, eò vnde digressi sumus reuertar. Palæstinis copias vndiq; contrahentibus, delectuq; per singulas gentes ac regna & satrapias habito, nouissimus venit cum suo milite Rex Anchus, quẽ secutus est Dauid cum sexcentorum cohorte. quem vbi viderunt Palæstinorum duces, percõtabantur Regem vndenam venirent Hebræi, aut à quo vocati. Is respondit Dauidem iram domini sui Sauli fugientem, ipse exceptum, nunc vt gratiam hospitij referat, vtq; de Saulo vindictam sumat, in auxilium venisse. at illis non probabatur, quòd veterẽ hostem in auxilium acciuisset: suadebantque vt eum retrò remitteret, ne fortè cladem aliquam ipsis afferat. facilè enim habiturum occasionem reconciliandi se domino, si hostibus eius detrimentum aliquod attulerit. Quare prospiciendum esse in futurum, Dauidemq; cum sua cohorte ad agros à Rege illi assignatos remittendum. Hunc enim esse illum Dauidem virginibus cantatum quòd plurima Palæstinorum millia deleuisset. Visum est Regi quoque Gittæ recte illos monere: moxque accito Dauide, equidem, inquit, fidem tuam ac virtutem compertam habens socium huius expeditionis te assumpsi, sed cæteris ducibus hoc nõ probatur. quare confestim agrum, quem tibi donaui, repete, nihil de voluntate nostra dubitans: & illic esto præsidio meæ regioni, ne interim dum cum exercitu absum, hostes aliqui eam per occasionem inuadant. hoc enim pacto non minus amici ac socij præstiteris officium. Paruit Dauid, & ad Sicellam se recepit. Sed interim dum Palæstinorum castra sequeretur, Amalecitarum gens expugnata & incẽsa Sicella, prædaq; tam inde quàm ex vicinis Palæstinorum agris abacta, in suam regionẽ reuertebatur. Dauid autem vicum suum vastatum inueniens, omnibusq; direptis vtranq; etiam vxorem abductam, & pari modo cõmilitonum uxores ac liberos cum cætera præda abactos, doloris impatiens scidit vestimenta sua: & adeò huic calamitati succubuit, vt non prius fleret ac lamentari suam & suorũ vicem desineret, quàm lachrymæ eum deficerẽt, nec multum aberat quin ab iratis ob iacturã coniugum & liberorũ militibus saxis impeteretur, quòd in ipsum causam tanti mali reijcerent. Postquam autem à mœrore se recollegit, & animam ad Deum erexit, rogauit Pontificem Abiatharum, vt sumpto sacerdotali amictu Deum consuleret, & oraculum referret, num Deus concessurus sit affecuto Amalecitas vxores ac liberos recipere, pœnasq; de hoste sumere. Pontifice verò iubente persequi assumptis sexcentis armatis quantum potuit per vestigia hostium properauit. cumq; ad torrentem quendã nomine Basselum peruenisset, incidit in quendam Ægyptium errantem, iamq; inopia & fame deficientem, qui toto triduo per desertum impastus o-

1. Reg. 29.

Anchus secũ Dauidẽ contra Hebræos educit, qui à Palæstinorũ Ducibus reprobatur.

Anchus Dauidẽ remittit.

Amalecitarũ gens expugnata & incẽsa Sicella, prædã abegerunt.

Dauid Deũ cõsulit, num ob Amalecitis vxores ac liberos recipere sit concessurus.

errauerat,

errauerat. hunc cibo & potu prius refocillatum, rogat cuius esset, & qua natione. is respondit se Ægyptium genere, à domino relictū in itinere, quòd propter languorem non posset agmen cōsequi eorum, qui vastata Sicella finitimisq; locis domum se recipiebāt. Itaq; hoc ductore Dauid vsus ad persequendos Amalecitas, assecutusq; eos in terram proiectos, & partim prandium sumentes, partim iam temulentos, & rebus ex præda quæsitis se oblectantes, ex improuiso irruens magnā eorum stragem edidit. Inermes enim & nihil tale expectantes, & epulis tantum ac compotationibus intenti, facilè ab armatis conficiebantur. alij enim instructis mensis accubantes, cruore appositos cibos inundabant, alij propinantes sibi inuicem opprimebantur, nonnulli verò somno iam ac vino sopiti: & si qui se interim armare potuerunt, non multo maiore negocio quàm cæteri cædebantur. durauit enim ea cædes à prandio vsq; ad vesperam, vt ex omnibus Amalecitarum copiis ægrè quadringenti celeritate camelorum ab internecione sint exempti cæterùm præda omnis est recepta, vxores q; tam ipsius Dauidis quàm cōmilitonum. Remetientes autem iter postquam ad eum locum peruenerunt, vbi ducentos minus expeditos ad custodiam impedimentorum reliquerāt, quadringenti illi nolebant eos in prædæ partem admittere, quòd per ignauiam in persequendo hoste delassati fuissent, aiebantq; contentos esse oportere receptis vxoribus ac liberis. Hanc eorum voluntatem iniquam Dauid pronunciauit. Par enim esse, vt victoria diuinitus cōcessa, receptisq; ex hoste spoliis, vniuersi milites ex æquo fruerentur, maxime cum reliqui impedimēta interim asseruauerint. & ex eo præiudicio mos in posterum obtinuit, vt tantundem ex præda cederet iis qui pugnæ interfuerunt, & iis qui interim circa impedimentorum custodiam sunt versati. Reuersus deinde Sycellam Dauid, per totam tribum Iudæ partes ex præda ad amicos & familiares misit. atq; in hunc modū circa Sycellā & in persequendis Amalecitis res gesta est. Interea Palæstini acri prælio cum hoste congressi & superiores facti, plurimos ex aduersa acie sternunt. ibi Saulus & filij contra hostem egregiè certantes, & hoc tantum agentes ne inulti caderent, vtque honestis vulneribus confecti luctuosam hosti victoriam relinquerent, totam vim hostium in se conuerterunt: & circumuenti multitudine, magna circa se strage Palæstinorum edita postremò & ipsi hostium telis sunt obruti. fuerunt autem Sauli filij, Ionathas, Aminadabus & Melchisus. post quorum casum vniuersus Hebræorum exercitus profligatur: dumque nullo ordine trepidi fugiunt, instantibus à tergo barbaris ingens cædes est perpetrata. Saulus quoque stipatus suorum caterua fugiebat: in quem Palæstini immissis sagittariis & iaculatoribus, omnes paucis exceptis confixerunt. ipse verò post multa fortia facinora edita, grauatus vulneribus, vt iam nec subsistere, nec sibi ipse manus inferre valeret, obsecrauit armigerum vt se ferro transfigeret, priusquam viuus in hostium potestatem fieret. quod cum armiger ob maiestatis reuerētiam detrectaret, ipse admoto ad pectus proprij gladij mucrone in eum incubuit. & cum deficientibus viribus trajicere se non posset, circumspiciens iuuenem proximum rogat, quisnam esset: auditoque esse Amalecitam, orat vt se iuuaret efficere, quod ipse suis manibus non quiret. qui postquam eius optata exsecutus est, ademptis aureis armillis & corona insigni regio, quantum potuit festinus inde se proripuit. armiger autem regius conspecta Sauli

An. mundi 2890. Ante Chri. na. 1074.

Dauid Ægyptio seruo ductore, Amalecitas assequitur.

Dauid in Amalecitas irruit, magnā eorum stragem edit, omnemque prædam recuperat.

Dauid custodes impedimentorum, obstrepētibus pugnæ sociis, in prædæ partem admittit. 1. Reg. 31.

Saulus cum filiis in Palæstinorum pugna, reliquo exercitu fuso fugatoq; cadit.

Saulus seipsum interficere molitur, eumque iuuenis Amalecita iuuat.

An mundi 2890. Ante Chri. na. 1074.

Hebræi vallē vltra Iordanem sitā habitantes, relictis suis oppidis in munitissimas vrbes confugiunt. Palæstini Sauli filiorumq; corpora crucibus affigūt. Ciues in Iabissa, Sauli & filiorum cadauera dempta sepeliunt.

nece, ipse quoque se iugulauit. pari modo & vniuersum eius satellitium vnà cum domino suo cecidit, circa montē qui nominatur Gelboe. Qua clade audita ab Hebræis qui vallem vltra Iordanem sitam habitāt, quique campestres vrbes tenent, quòd Saulus Rex cum filiis & exercitu in prœlio cecidisset, relictis suis oppidis in munitissimas quasque vrbes confugerunt: quæ Palæstini deserta nacti, facilè occupata ipsi posthac incoluerunt. Die verò quæ prœlium proximè consecuta est, dum cæsorum cadauera spoliant, inciderunt in Sauli filiorumque eius corpora, quibus exutis capita etiam præciderunt: & dimissis in hoc per totam suam regionem certis hominibus, hostes cecidisse nunciauerunt: quorum arma in templo Astartes dedicauerunt, porrò corpora eorum circa mœnia vrbis Bethsanæ, quæ nunc est Scythopolis, crucibus affixerunt. Quod posteaquā auditum est in Iabissa vrbe regionis Galaditidis, truncata esse Sauli ac filiorum cadauera, rem indignam rati eos extremo exsequiarum honore fraudari, aliquammulti fortissimi & audacissimi egrediuntur, (alit enim hæc vrbs hòmines robustos ac feroces) factoque per totam noctem itinere, ad Bethsanæ mœnia peruenientes, demptis Sauli & filiorum corporibus Iabissam ea deportauerunt, nemine hostium arcere eos aut aggredi propter virtutem ipsorum audente. Iabissem autem populariter eos deploratos in celeberrimo agri sui loco sepeliuerunt, & indicto ob Regis & filiorum cædem luctu ac ieiunio dierum septem, in lamentis & planctu eos exegerunt. Hic finis fuit Sauli iuxta Samuelis vaticinium, propterea quòd mandata Dei de bello contra Amalecitas gerendo non est exsecutus, & quia trucidato cum tota cognatione Achimelecho Pontifice, vrbem quoque Pontificalem iubuertit. Regnauitque viuente Samuele annis decem & octo, & post mortem eius annis viginti: quo tempore exacto, eum quem diximus vitæ finem est sortitus.

FLAVII IOSEPHI ANTIQVITATVM IVDAICARVM LIBER Septimus.

SVMMA CAPITVM LIBRI VII. Antiquitatum Iudaicarum.

I. *Dauid apud Hebronem vnius tribus Rex creatur, in reliquis Sauli filius paternum regnum obtinet.*

II. *Ieboſtho amicorum inſidijs interfecto, vniuerſum regnũ ad Dauidem deuenit.*

III. *Dauid in captũ Hieroſolymũ Chananæos inde populariter ejcit, vrbemq; Iudæis victoribus inhabitandam tradit.*

IIII. *Dauid Palæſtinorum bello impetitus: apud Hieroſolyma victoriam illuſtrem conſequitur.*

V. *Dauid ſubactis finitimis gentibus tributa illis imponit.*

VI. *Damaſceni à Dauide vincuntur.*

VII. *Quomodo Dauid Meſopotamios deuicerit.*

VIII. *Quomodo per inteſtinum familiæ diſſidium, Dauid à filio regno pulſus fuerit.*

IX. *Abſolony contra patrem profecti, cum exercitu interitus.*

X. *Dauidis iam in regnum reſtituti ſtatus felix.*

XI. *Dauid ſe viuente Solomonem filium ſuum regnum auſpicari voluit.*

XII. *Mors Dauidis, & quantum filio adſtructuram templi reliquerit.*

CAP. I.

Dauid apud Hebronem vnius tribus Rex creatur, in reliquũ Sauli filius paternum regnum obtinet.

An. mundi 2891. Ante Christ. nat. 1073.

HOC prælium in eum diem incidit, quo Dauid de Amalecitis victor Sycellam est reuersus. tertio autẽ post eius reditum die, elapsus è prælio Sauli interfector, scissa veste, caputque sparsus cinere, ad Dauidem peruenit: adoratoque eo, interrogatus vnde veniret, è conflictu Israelitarum ait se venire. id fuisse illorum partibus infortunatum, cæsis multis Hebræorum millibus, & insuper Rege cum filijs post eam pugnam desiderato. atque se nunciare suis oculis visa, cùm fortè in fugientẽ eum suis Regem incidisset, quem à se, rogatu ipsius, cęsum fatebatur, ne viuus in manus hostium deueniret: cum enim in gladium incubuisset, non potuisse seipsum præ multitudine vulnerum interficere. eius deinde cædis argumenta certissima ostendebat, armillas aureas, & insigne regium, quæ ipse mortuo detraxerat, vt Dauidi afferret. At ille tam certis indicijs credere coactus, scidit vestimentum, & in fletu ac lamentis totam diem cum amicis exegit. accedebat ad mœroris cumulum Ionathas Sauli filius, fidissimus eius amicus, & salutis ipsius non semel autor. Tanta autem fuit Dauidis virtus & erga Saulum beneuolentia, vt quamuis sæpius capitalibus eius insidijs appetitus, nõ solum ægerrimè tulerit eius interitum, verùm etiam interfectorem illius affici supplicio iusserit. Præfarus enim quòd ipse sui accusator extiterit, Regis cædem professus, & per hoc Amalecitæ filium se declarauerit, duci hominem mandauit. præterea lamentationes & epitaphia in laudem Sauli & Ionathæ composuit, quæ in hodiernum vsque diem leguntur. His extremis officijs honorato Rege, luctuq; finito, consuluit Deum per prophetam, quamnam ex vrbibus Iudæ tribus habitandam sibi concederet, cumq; responsum esset, Hebronem concedi, relicta Sicella eò cõmigrauit, ambabus vxoribus illò adductis, & cohorte domestica: moxq; tota tribus ad eum locum confluens, Regẽ eum communi suffragio declarauit. Audito deinde quòd Saulum cum filijs Iabiseni in Galaditide regione sepeliissent, misit illuc q collaudato eorũ facinore, gratiã illis referendã suo nomine pollicerentur, simulq; nunciarent, q Iudæ tribus Regem se cõsalutasset. Interea Sauli copiarum præfectus Abenerus filius Neri vir strenuus & ad magnas res obeundas natus, quàm primum cognouit cecidisse Regem & Ionatham, alioſq; duos eius filios, properè in castra delatus, reliquum ex omnibus filijs nomine Iebosthum periculo eripit, & superato vnà cum illo Iordane, totius populi Regem eum constituit, excepta tribu Iudę regiamq; ei elegit apud Iordanem. Inde profectus est cum delectissimo milite vt prælio cum Iudę tribu decerneret, iratus quòd Dauidem Regem creauissent. Huic occurrit Ioabus Saruię Dauidis sororis filius, natus ex patre Suri, duos secum fratres, Abisæum & Asaelem, vniuersumque Dauidis exercitum ducens: & cùm circa quendam fonticulum apud vrbem Gabao in eum incidisset, aciem ad prælium explicat, Cumque Abenerus dixisset cupere se experiri vtrius partis præstan-

2. Reg. 1. Amalecita Dauidi regẽ Saulum cæsum nũciat, & eius cædis argumẽta armillas aureas & insigne regiũ affert.

Dauid Sauli & Ionathæ necẽ deplorat.

Dauid Amalecitam Sauli interfectorẽ affici supplicio iubet.

Dauid ex Dei iussu Hebronẽ cõmigrans, à Iudę tribu Rex declaratur.

Dauid Iabisenos quòd Saulum cũ filijs sepelissent, collaudat.

Abnerus Neri filius Sauli filium Iebosthum populi Regem constituit.

Abnerꝰ contra Iudæ tribũ copias educit, cuiloab cũ viniuerso Dauidis exercitu occurrit.

præstantiores milites essent, ex pacto vtrinq; duodeni ad certamẽ sunt destinati. qui progressi inter vtranq; aciem, emissis prius pilis, gladios stringunt: comprehensisq; aduersariorum capitibus, latera & ilia feriebant, donec mutuis vulneribus ad vnum se conficerent. quo facto exercitus etiam conflixerunt, & post acre certamen, partes Abeneri succubuerunt. Versos deinde in fugam Ioabus non destitit persequi, sed tergis eorum inhærens hortabatur suos vt ne defatigarentur: idemq; etiã fratres eius faciebant, præcipuè iunior Asael ob eximiam pedum pernicitatem celebris, & non solum cum hominibus, sed cum equis etiam cursu contendere solitus. is tum Abenerum recta insequebatur, nec in sinistram nec in dextram deflectens. Conuersus autem Abenerus, & impetum eius frustrari volens, primum vnius militis armatura cum eo depacisci voluit, vt persequi desineret. deinde rogabat, ne se in hanc necessitatem adduceret, vt illo interfecto in fratris eius conspectum posthac venire non auderet. cumq; ille his verbis nihil moueretur, sed persequi pergeret, ita vt versa hasta fugiebat, imminenti lethale vulnus infligit, vt in vestigio concideret. qui verò cum eo Abenerum insectabantur, postquam ad locum, in quo Asael iacebat, peruenerunt, obliti amplioris persecutionis circum cadauer constiterunt. Ioabus autem & frater eius Abisæus, præter exanime corpus cursu prouecti, incitatique ira extincti fratris, mira pernicitate ac alacritate vsque ad solis occasum gsecuti sunt Abenerum, & vsque locum qui ab aquæ ductu nomen accepit, hic in loco eminentiore consistit, Abenerum cum Beniamitis fugiẽtem prospiciens. qui cùm exclamasset, satis iam indignationi indultum nec esse viros consanguineos improba infectatione cogendos omissa fuga in certamen redire: culpam enim penes fratrem eius Asaelem esse, quod monitus ab insequendo desistere noluisset, & ideo ictus cecidisset. visus est non male admonere: moxque Ioabus, dato receptui signo, suos cohibuit: & in eo loco castris positis pernoctauit. Abnerus verò continuato per totam noctem itinere trans Iordanem in Iebosthi regiam se contulit. sequenti die Ioabus recensitis cæsorum cadaueribus omnes sepultura dignatus est. ceciderant autem ex Abeneri exercitu trecenti sexaginta: ex Dauidis nouendecim, præter Asael: cuius cadauer Bethlema reportatum fratres cùm patrijs monumentis intulissent, ad Regem suum in Hebronem sunt reuersi. Hoc fuit inter Hebræos ciuilis belli initium, quod aliquandiu durauit, sed ita vt Dauidis partes magis ac magis proficerent, contra eorum qui sub Sauli filij degebant imperio, indies deteriores fierent. Interea Dauid sex filios e totidem vxoribus susceptit, quorum natu maximus è matre Achima natus, Ammon dictus est. Secundus ex vxore Abigæa Daniel. Tertius ex Machama filia Tholomæi natus Regis Gessirorum, nomine Abesalõ Quartus Adonias ex vxore Angite susceptus. quintũ verò & sextum Gerthesam & Galam nominauit. Porrò post conflatum ciuile bellum, & crebros partium conflictus, præcipuum momentum fuit in Abenero, qui quòd esset vir prudens & ad popularem gratiam factus, multitudinem in officio continebat, vt longo tempore in fide Iebosthi permanerent. Deinde verò insimulatus apud eum quòd consuetudinem haberet cum concubina eius Ræspha filia Sibathi, & ea de causa obiurgatus, dolore & indignatione motus quasi non bona gratia sibi pro fideli studio redderetur: minatus est se regnum ad Dauidem transfaturum, & de-

An. mundi 2891. Ante Chri. nat. 1073.

Duodeni milites congrediuntur, qui ad vnum se cõficiunt, & Abeneri partes succumbunt.

Asael Ioabi frater Abenerum insequitur.

Abenerus in fugã conuersus, Asael trucidat.

Ioabus & Abisæus vsq; ad solis occasum Abenerũ psequuntur.

Ioabus dato receptui signo suos cohibet.

In vtroque exercitu quot ceciderint.

2. Reg. 3. Ciuilis belli inter Hebræos initium.

Sex filij Dauid in Hebrone nati.

Abenerus multitudinẽ in officio cõtinet, vt longo tẽpore in fide Iebosthi pmanerent.

An. mundi 2891. Ante Chri. nat. 1073.

& declaraturum quòd Ieboſthus non tam propria virtute aut prudentia regno trans Iordanem potiretur, quàm ipſius bellicis artibus & eximia in eam diem fide. moxque miſit in Hebronem ad Dauidem qui ſuo nomine fœdus cum eo ferirent, hac conditione, vt inter præcipuos Regis amicos reciperetur, ſi populo ad defectionẽ à filio Sauli cõcitato efficeret vt Dauid ab vniuerſis Hebræis Rex agnoſceretur. Qui cũ vehemẽter hoc nuncio lætus conditionẽ accepiſſet, & quò magis ratũ eſſet fœdus, poſtulaſſet vt Melcholen vxorẽ ad eum remitteret, quã magno ſuo periculo & annumeratis Saulo ſexcentis Palæſtinorũ capitibus emerat: ante omnia remiſit eam abſtractã à Phelti æ coniugio, adiuuante etiam Ieboſtho nam & huic Dauid ſcripſerat, æquum eſſe vxorem ſibi reſtitui. deinde conuocatis ſenioribus populi, & præfectis militiæ in eam ſententiam locutus eſt apud eos, remoratum ſe quidem illos, quò minus, relicto Ieboſtho, ad Dauidem deſciſcerent: nunc autem libenter ſe hoc illis permiſſurum, quandoquidem certo comperiſſet hunc per Samuelem prophetam totius Hebræorum gentis Regem diuino iudicio deſignatum eſſe. eundemq; vatem præcecinniſſe, quòd huius ductu vindicandum ſit in Palæſtinos, nec alio Rege ſub iugum Iſraëlitarum eos poſſe ſubigi. His auditis ſeniores & præfecti, certi iam in eorum ſententiam Abenerum tranſiſſe, Dauidi in poſterum apertè ſtuduerunt. Supererat vt & Beniamitæ in hanc ſententiam concederent, quòd ex hac tribu eſſet Ieboſthi ſatellitium. ad quos quum eadem verba feciſſet, ac ne illos quidem reniti animaduertiſſet, cum viginti fermè comitibus ad Dauidem proficiſcitur, vt præſens fœdus initum confirmaret: tum quia quiſque in rebus ſuis ſibi magis quàm alijs fidit, tum quia volebat certiorẽ facere, qd in cauſa eius cum ſenioribus & ducibus egiſſet, & quòd ipſam quoq; Beniamiticam tribum in partes ipſius traduxiſſet. à quo comiter exceptus, & ſplendidis ac ſumptuoſis epulis per aliquot dies adhibitus, tandẽ petijt vt dimitteretur, traducturus ad eum exercitũ, & ꝙ promiſerat re exhibiturus, & quaſi in manum imperium gentis ei traditurus, Vix ad hæc promiſſa exſequenda miſſus à Dauide Hebronem exiuerat, cùm Ioabus copiarum imperator peregrè rediens illuc aduenit: cognitoq; quòd Abnerus icto cum Dauide fœdere paulo ante abiſſet regnũ ei tradi curaturus: veritus ne is primum inter amicos locum obtineret, author illi factus regij faſtigij, & alioqui vir prudens in conſilijs capiendis, & rerum momentis obſeruandis: ipſe verò deteriori conditione eſſe inciperet, & præfectura copiarum priuaretur, malum & iniquum cõſilium concipit. ac primum calumnijs eum aggreſſus, perſuadere conatur Regi, vt caueat ſibi, neque fidem illius verbis adhibeat. Nihil enim illum non tentare quo regnum Sauli filio conſtabiliat: & nunc ſtructis dolis aduenisse, & optatis potitum, cum certa ſpe inſidijs circumuenien di Dauidis abire. Poſtquam autem fruſtra ſe verba fundere animaduertit, ac ne tantillum quidem Regem his moueri, mutato conſilio facinus audax mente concipit, & certus hominem tollere, mittit confeſtim qui curſim ꝑ eius veſtigia viam carperent, & aſſecuti eum Dauidis nomine reuocarent, quaſi per obliuionem quiddã maximè ad rem pertinens illi ſignificare omiſiſſet. Abnerus autẽ poſtquam hæc audiuit ex nuncijs in loco cui nomen Beſira viginti ſtadijs ab Hebrone diſſito, nihil eorum quæ euentura erant ſuſpicatus ad vrbem reuertitur. Cui obuiam factus ante mœnia Ioabus, humaniſſimè exceptum ſummam beneuolentiam

Abenerus ad Dauidem in Hebronẽ mittit legatos, q ſuo nomine fœdus cum eo ferirent.

Dauid vxorem Melcholen ab Abenero poſtulat.

Abenerus apud ſeniores populi, præfectoſq; militiæ, vt ad Dauidem deſciſceret, loquitur.

Seniores & Præfecti ab Abnero ꝑſuaſi, Dauidi ſgtè ſtudẽt.

Beniamitæ in Abneri ſententiam cõcedunt, ipſe ad Dauidẽ ꝓficiſcitur, & hac de re certiorẽ facit.

Abnerus à Dauide comiter exceptus amicè dimittitur.

tiam præ ſe ferens (vt ſæpè fit cum ad obtexendas inſidias malum aliquod facinus molientes ſummam bonitatem ſimulant) ſeorſum à cæteris comitatu ſeducit, quaſi ſecretius aliquid cum eo colloqui vellet: atq; ita abductum in locum portæ ſolitarium, vno tantum fratre Abiſæo præſente ſtricto ferro per ilia traijcit. Hunc exitum habuit vir egregius, inſidijs à Ioabo interceptus, vt ipſe videri volebat in vltionem fratris Aſaëlis, quem in prœlio ad Hebronem commiſſo Abenerus pertinaciter ſe inſequentem interemerat: re autem vera quòd miſerè timeret, ne honore quem obtinebat priuaretur, Dauid de imperium exercitus in Abenerum transferente. Hinc ſanè videre licet quàm nihil non audeant homines ambitioni & auaritiæ dediti, dum nomini cedere volunt. Nam & dum cupitis potiri properant, non dubitant quoduis perpetrare facinus: & ne, quod ſemel nacti ſunt, amittant, maiora etiam non reformidant: ſic exiſtimantes, leuius incommodum eſſe ad ſummum faſtigium non peruenire, quàm ab aſſueris iam bonis excidere. ideoq; plus illis ſemper audaciæ ſupereſt, dum timent, ne priſtina felicitate priuentur. Sed de his ſatis eſt paucis admoniſſe. Porrò Dauid, audita Abeneri nece, vehementer indoluit, ſublataq; ad cœlum dextera, magna voce proteſtatus eſt, quòd nec iubente ſe, nec conſcio, cædes ea fuerit commiſſa. ad hæc diris imprecationibus autorem necis huius execratus, & familiam eius & facinoris ſocios præiudicio ſuo damnauit. Valde enim ſolicitus erat, ne videretur hoc contra fœdus cum Abenero ictum fuiſſe admiſſum edixitq; vt totus populus defleret ac lugeret virum, & ſolennibus funeralibus ei parentaret. ſciſſis veſtibus & ſaccos indutus: atq; hoc modo exequias frequentari voluit, quas & ipſe vnà cum honoratioribus ac præfectis deduxit, planctu & lachrymis ſatis indicans vel benevolentiam erga viuum, vel mœrorem ob defunctum quodq; præter ipſius voluntatem interemptus fuerit. quin & magnificè apud Hebronẽ ſepultum, ac epitaphio à ſe compoſito honoratum, ſtans ſuper monumentum primus deplorauit, ſuoq; exemplo cæteros ad idem faciendum prouocauit adeoq; grauiter Abeneri morte affectus eſt, vt nullis amicorum precibus ad guſtandum ea die cibum adduci potuerit, ſed iuratus ieiunium vſq; ad ſolis occaſum ſeruauerit. quod ſanè non mediocrem ipſi gratiam apud multitudinem conciliauit. Nam quotquot erant Abeneri ſtudioſi vehementer hunc defuncti extremum honorem & ſeruatam ad vltimum fidem probauerunt, quòd omnia in eum contuliſſet quæ in amicos conferri ſolent, & non vt inimicum aliquando neglectæ & ignominioſæ ſepulturæ tradidiſſet: tum confideranres pro ſe quiſque egregiam Regis benignitatem, eadem ſibi quoq; ab illo pollicebantur. atque hoc modo optimè Dauid famæ ſuæ conſuluit, nemine amplius ſuſpicante ipſius voluntate cæſum fuiſſe Abenerum. quin & priuſquam multitudo, quæ ad funus celebrandum conuenerat, digrederetur, docuit eos, quantum ipſe in animo vulnus accepiſſet, quantumq; totus populus detrimentum, amiſſo viro in rebus belliciis tàm cõſilio quàm manu præſtantiſſimo. Sed Deus, inquit, qui vniuerſa gubernat, necem huius inultam non ſinet. Is mihi teſtis eſto quòd in Ioabum & Abiſæum animaduertere non valeo, qui apud exercitum penè plus poſſunt quàm ego ipſe pœnam tamen diuinitus infligendam non effugient. Et Abenerus quidem in hunc modum vitam finiuit.

An. mundi 2899. Ante Chriſtum nat. 1065.

Homines ambitioni & auaritiæ dediti, nihil non audent.

Dauid cum toto populo Abenerum deflet ac luget, & ſolennibus funeralibus ei parentat.

Dauid famæ ſuæ conſulit, nemine ſuſpicante ipſius voluntate cæſum fuiſſe Abenerum.

Ieboſthe

CAP. II.

Ann. mun. 2899. Ante Christum nat. 1065.

Iebostho a amicorum insidijs interfecto, vniuersum regnum ad Dauidem deuenit.

Hedio & Ruffinus Cap. 2. 2. Regum 4.

IEbosthus autem Sauli filius, morte eius auditâ, grauiter hoc tulit, quòd priuatus esset viro consanguineo, qui præcipuus autor ei fuerat, vt in paternum regnum succederet, mirumq; in modum ob hanc causam se afflictauit. Nec ipse diu superstes fuit, sed à filijs Hieremmonis Banaotha & Thanno per insidias est oppressus. Hi enim cũ essent Beniamitæ genere, & inter præcipuos optimates, existimantes, si Iebosthũ interficerent, magna se munera à Dauide accepturos, & aut amplas præfecturas aut aliud quid honorificũ apud eum per hoc factum se cõsecuturos, nacti solum Iebosthum in cubiculo meridiantẽ, videntesq; nec satellitum quenquam adesse, nec ianitricem vigilare, sed & ipsam partim lassitudine partim æstu in somnum solutam, subintrogressi ad eum, dormientem interemerunt: præcisoq; capite, & per totam noctem ac diem itinere continuato, tanquam à læsis properantes ad eum, quẽ magno beneficio demeruissent, Hebronem peruenerunt: ostensoq; Dauidi Iebosthi capite, commendabant ei suam operam ac beneuolentiam, quòd regni æmulum de medio sustulissent. Sed multum eos spes sua fefellit: neq; enim pro eorum opinione illos excepit Rex. Sceleratissimi, inquit, & iamiam pœnas daturi, an nesciebatis quòd à me operę præmium Saulii interfector retulerit, qui ad me coronã eius auream apportauerat? & ille quidem rogatus hoc ei præstiterat, ne ab hostibus caperetur. Aut forte alium me iam factum credebatis, vt mutatis moribus delectarer viris maleficis, & domini cædem tanquam beneficium oblatum complecterer: idq; occiso à vobis in suo lecto viro iusto, qui neminem vnquã læsit, vos verò maxima etiam beneuolentia summisq; honoribus prosecutus est. quapropter eadem opera & illi pœnas violatæ fidei dabitis, & mihi iniquæ de me opinationis, quem putastis de tali Iebosthi cæde libenter auditurum. Neq; enim alio modo grauius existimationem meam lædere potuistis. Hæc locutus iussit eos exquisitissimis tormentis excruciatos supplicio dedi: caputq; Iebosthi cum omni honore funeratũ in Abeneri monumentũ intulit. His ita finitis vniuersi Hebræorum proceres Hebronẽ ad Dauidem cõuenerunt, cum tribunis ac præfectis, seq; & sua omnia illi dediderunt, commemoratis prius veteribus officijs quæ in eum viuente etiam tum Saulo contulissent, & quòd tribunũ tunc Regium in summo honore habuissent. & quòd diuino suffragio per Samuelem Prophetam Rex vnà cum suis filijs declaratus esset: eiq; soli destinatum esset, vt, perdomitis Palæstinis, Hebræorum rebus perpetuã salutẽ ac securitatẽ afferret. At ille collaudato eorum studio, hortatusq; vt in cœptis permanerent, fore enim vt nunquã eos pœniteat, conuiuio & omni comitate exceptos remisit ad populum in regiam adducendum. Conuenerunt itaq;, ex tribu Iudæ armatorum sex millia octingenti, scuta & lanceas gestantes, qui hactenus Sauli filium secuti fuerant, & sine quibus hęc tribus Dauidi regnũ decreuerat. ex tribu Simeonis septem millia & centum eo amplius. ex tribu Leuitica quatuor millia septingenti cum Principe suo Iodamo, cum his erat Põtifex Sadacus cum viginti duobus cognatis principibus. ex tribu Beniamitide

Iebosthi caput ad Dauidem defertur.

Oratio Dauidis in Iebosthi interfectores acerrima: pœnaq; illis irrogata.

2. Regum 5. Hebræorum proceres Hebronem ad Dauidem conueniunt eumq; Regẽ declarãt.

Dauid Proceres & Præfectos comiter atq; benignè excipit.

Armati ad Dauidem venientes.

mitide armati quater mille. Hæc enim tribus adhuc ſuſtinebat credens aliquem ex genere Sauli regnaturum. Ex tribu Ephræmi viginti millia & octingenti, viri animis & viribus præſtantes. Ex dimidia tribu Manaſſitide millia decem & octo. Ex tribu Iſaſchar ducenti futurorum preſcij, & armatorum viginti millia. Ex tribu Zabulon armatorum lectiſſimorum quinquaginta millia. Hæc enim tribus ſola vniuerſa ad Dauidem confluxit. hi omnes eadem armatura vtebantur, qua tribus Gadi. Ex tribu Nephthalitide inſigniores & ductores mille, ſcuto & haſta armati: quo ſequebantur reliqui tribules eorum, multitudo penè innumerabilis. Ex tribu Danitide ſelectorum viginti ſeptem millia, ex tribu Aſeri quadraginta millia. ex duabus autem tribubus trans Iordanem habitantibus & reliquo tribus Manaſſitidis armatorum ſcuto & haſta galeaq; ac gladio viginti duo millia. Reliquæ quoq; tribus gladijs vtebantur. Hæ fuerunt copiæ quæ in Hebronem ad Dauidem ſunt collectæ cum magno cõmeatu frumenti & vini cæterorumq; ad victum cõmodorum, omnesq; eõmuni ſententia regnum ei ratum ac firmum eſſe voluerunt. cumq; triduo illic feſta celebraſſent epuliſq; operati eſſent, Dauid cum omnibus his copijs Hieroſolyma eſt profectus. Iebuſæi verò qui tum vrbem incolebant, Chananæorũ & ipſi generis, clauſis ad eius aduentum portis, & in mœnibus quotquot erant cæci vel claudi, aut alioqui mutili in contemptum Regis collocatis, dictitabant hos ad arcẽdum hoſtem ſufficere, freti munitionum firmitate. Quo ludibrio ad iræ concitatus, oppugnationem aggreditur: & cum ſtrenua militum opera vteretur, omnibus adnitentibus vt vnius vrbis expugnatione cæteris, ſi qui ſimiliter pertinaces eſſent, metus incuteretur, vi inferiorem vrbis partem occupat. Reſiſtente autem ſola arce, decreuit propoſitis honoribus ac præmijs militem ad rem alacriter gerendam excitare: promiſitque ei, qui per ſubiectam vallem in arcem euaſiſſet, totius exercitus imperium ſe commiſſurum. & cum eò certatim omnes eniterentur, cupiditate ſummæ præfecturæ accenſi, Saruiæ filius Ioabus alios præuenit, &, conſcenſa arce, clamore ſublato à Rege promiſſum copiarum imperium repoposcit.

An. mun. 2899. Ante Chriſtum nat. 1065.

Hedio & Ruffinus Cap. 3.

Oppugnatio Ieruſalem à Dauide ſuſcipitur.

Dauid Hieroſolymæ partem inferiorem occupat.

Virtus militum Dauidis, Ioabi præſertim.

CAP. III.

Dauid vi captũ Hieroſolymũ Chananæos inde populariter ejicit, vrbemq; Iudæis victoribus inhabitandam tradit.

Electis deinde ex arce Iebuſæis, & inſtauratis Hieroſolymis, Rex ciuitatem Dauidis appellauit, ac per omne regni ſui tempus domicilij ibi habuit. cæterum tempus, quo apud Hebronem ſolius tribus Iudæ Rex fuit, ſeptem anni fuêre, & menſes ſex. poſtquam autem Hieroſolymis regiam ſibi optauit, in dies magis ac magis res ei ex voto ſuccedebant, Deo prouidente vt ea vrbs egregijs acceſſionibus quam celeberri ma redderetur. Per idem tempus Iramus, legatione in hoc miſſa, in amicitiam ac ſocietatem Dauidis eſt receptus: miſitq; ei dono materiam cedrinam & architectos ac fabros, qui Regiam ei Hieroſolymis exædificarent. Dauid autem ſuperiorem vrbis partem & arcem in ea conditam

Dauid Iebuſæos ex arce & Hieroſolymis eiicit, & ciuitatem Dauidis appellat.

Societas Dauidis & Irami.

in vnum

An. mundi 2899. Ante Christum nat. 1069. in vnum corpus redegit, cingendumq; eisdem munitionibus Ioabo demandauit. Igitur primus Dauid, Iebusæis inde eiectis, à se ciuitatem denominauit. Nam tempore Abrahami generis nostri auctoris Solyma vocabatur. nec desunt qui affirment etiam apud Homerum Solymorũ nomine hanc vrbem intelligendam. templum enim iuxta Hebræorũ linguam nominatum est hac voce, securitatem significante. Totum autem hoc tempus ex quo Iesus Hebræorum aduertus Chananæos Imperator, deuictæ regionis agros suis diuisit, post quem Israelitæ nunquam barbaros ex Hierosolymis eiicere valuerunt, vsq; ad hanc Dauidis expugnationem, anni fuêre quingenti & quindecim. Nec prætermittendus est per silentium Orphonas vir inter Iebusæos opulentus, cui in expugnatione Hierosolymorum pars tum est à Rege, tum propter perpetuam eius erga Hebræos beneuolentiam, tum quia priuato quodam officio demeritus est eum, vt paulo pòst magis opportuno loco indicabimus. Dauid deinde alias quoq; vxores duxit, & concubinas sibi adiunxit. filios etiam vndecim suscepit, quorum nomina, Amnas. Ellus, Sebas, Nathan, Solomon, Iebar, Eliel, Phalna, Ennaphen, Ienes. Eliphal. & præterea filiam Thamaram. Horum nouem ex legitimis coniugibus nati sunt, duo verò postremi è concubinis. Thamara autem Abesalomi germana fuit.

Anni à Iosue tempore vsque ad hanc expugnationẽ fuere 515.

Orphonas Iebusæus ciuis Hierosol. amicus Dauidis.

2. Reg. 24. Dauidis liberi Hierosolymis suscepti.

Hedio & Ruffinus Cap. 4.

CAP. IIII.

Dauid Palæstinorum bello impetitus apud Hierosolyma victoriam illustrem consequitur.

PAlæstini autem cognito quòd Hebræi Dauidem Regem creassent, collecto contra eos exercitu, & occupata conualle quæ dicitur Gigãtum non procul Hierosolymis sita, castra ibi posuerunt. Iudæorum verò Rex nihil inconsulto Deo solitus agere, iussit Pontificem, quid tunc quoq; de euentu belli polliceretur, prædicere. à quo postquam læta omnia didicit, incunctanter & ipse exercitum contra hostes eduxit: & cõmisso prælio, ipse à tergo eos ex improuiso adortus, partim occidit, partim in fugam compulit. Nemo autem suspicetur modicum aut ignauũ fuisse Palæstinorum exercitum qui tum Hebræos inuaserat, coniecturà inde faciens, quòd non magno negocio sit profligatus, nulla prius memorabili re gesta: sed sciat vniuersam Syriam ac Phœnicen, consociatis armis, auxilium illis tulisse: quæ causa fuit vt toties victi, tam multis millibus desideratis, denuo bellum maioribus viribus redintegrarent: quandoquidem post præsentem quoq; cladem triplicato exercitu, Dauidis ditionem inuaserunt, & eoden, quo prius loco castra metati sunt ausi. Rege verò iterum de euentu oraculum consulente, respondit Pontifex, in sylua quæ fletus cognominata non longe ab hoste aberat, exercitum continendum, nec prius ad pugnam educendum quàm sylua, nullo perflante vento, suapte sponte agitaretur. quod vbi primum obseruatum est, & Deus maturè præsentiæ suæ signum dedit, nihil moratus ad paratam iam & indubitatam victoriam est progressus. nam ne primum quidem impetum hostilis acies sustinuit, sed mox, vt ad manus ventum est, terga vertit. nec segnius Hebræus insistit, sed iam dosq; terga

Palæstini in Dauidem signa mouentes partim occiduntur, partim in fugam vertuntur.

Palæstini ingenti exercitu multis consociatis Hebræos inuaserant.

tergа fugientium,& multos proſternendo, vſq; Gezara quod oppidum in vtrorumq; confinio ſitum erat, victos eſt inſecutus. itum eſt deinde ad caſtra expugnanda, vbi non magno labore ingenti præda potiti, Deos etiam eorum confractos diripuerunt. Et quia iam iterum contra hoſtem res feliciter geſta erat, viſum eſt Regi de communi ſeniorum & optimatum ac tribunorum conſilio omne ſuæ tribus robur ex tota eorum ditione conuocare,& itidem ſacerdotes ac leuitas,atque ita profectus vnà ad oppidum Cariathiarim,'Arcam Dei, ex eo loco, Hieroſolyma tranſportare, omnemque diuinum cultum cum ſacrificijs & ceremonijs à maioribus acceptis, in poſterum in hac vrbe celebrari. Si enim ſub Saulo facta non fuiſſent neglecta, nunquam talem cladem populum accepturum fuiſſe. Conuentu igitur, ſicut decretum fuerat, habito, Rex ad transferendam Arcam accedit: quam Sacerdotes ex ædibus Aminadabi elatam,in plauſtrumque nouum impoſitam, ſubiunctis bobus,fratribus eius & liberis ducendam permiſerunt. Præcedebat Rex & cum eo multitudo, ſacros hymnos canentes & omne genus patriorum carminum, & ad variorum inſtrumentorum muſicorum pulſum ſaltantes,accedentibus & tubis & cymbalis, atq; ita Arcam Hieroſolyma deducentes. poſtquam autem ventum eſt ad locum cui nomen Chidonis area, manifeſta numinis ira Oza quidam exanimatus eſt.bobus enim exorbitantibus plauſtrum & Arca inclinata, Oza cum non eſſet ſacerdos auſus manum ſuſtentãdi cauſa admoliri, in veſtigio exſpirauit,& loco nomen reliquit, qui inde vſq; hodiernum Ozæ percuſſio vocatur. Tum Dauid territus & cogitans ſe fortè idem paſſurum quod Oza,ſi ad ſe in vrbem Arcam reciperet,quandoquidem ille manu tantum in eam extenſa morte mulctatus ſit,ſuperſedit illam Hieroſolyma inducere, diuertensque paulum in villam hominis cuiuſdam iuſti nomine Obadami,genere Leuitæ,apud hunc eam depoſuit. quæ per tres integros menſes hoc hoſpitio vſa,rem Obadami familiarem auxit, eiusque domum multis felicitatibus cumulauit. Rex autem cognito quod Leuita is ex paupere & humili repente,vſque ad inuidiam eorum qui incrementa eius viderent,felix exſtitiſſet, nihil amplius mali veritus Arcam in vrbem ſuam tranſtulit hac pompa, vt à ſacerdotibus deportaretur,deducereturque à ſeptem choris à ſe in hoc inſtitutis & ordinatis, Rege ipſo interim citharam pulſante ac plaudente, ita vt Michole vxor eius, Sauli prioris Regis filia, factum hoc improbaret.quæ vbi intra vrbem illata eſt, repoſuerunt eam in tabernaculum à Dauide in hunc vſum erectum.In ea feſtiuitate ſumptuoſe ac ſplendidè ſacrificatum eſt,& totus populus exceptus conuiuio,vt tam mulieribus quàm viris ac pueris in ſingulos diſtribueretur libum panis ſubcinericij, & laganum frixum, & fruſtum de victima. atque his epulis populo paſto, ipſe domum reuertitur. Huic occurrens Michole vxor, filia Sauli,omnia precata eſt illi,quęcunque Deus propitius largiri ſolet: reprehendit tamen quòd præter decorum tantus Rex ſaltaſſet, ita vt in conſpectu ſeruorum ſuorum & ancillarum partes quaſdam inter ſaltandum deuadiarit.at ille non pudere ſe huius facti reſpondit,quod ſciret gratum eſſe Deo, qui eum & patri ipſius mulieri s & alijs omnibus prætuliſſet: tantarumque ſe ei ſæpius ac ſaltaturum, nihil curantem quàm indecorum hoc aut ipſi, aut ipſius ancillis videatur. Hæc Michole ex Dauidis coniugio nullos filios peperit,ſed ex alio marito, cui pater à priore

Ann. mun. di 2899. Ante Chriſtum natum 1065.

Palæſtinorũ fuga.

2.Reg.6. Mandatum Dauidis de tranſportanda Arca.

Oza Dei Arcæ manu admonens in veſtigio expirat.

Dauid Arcã in ædes Obadami Leuitæ deponit, cuius domus multis felicitatibus cumulatur.

Arca in vrbẽ reducta, in tabernaculũ reponitur.

Irridetur Dauid à Michol.

Ann. mundi 2900. Ante Christum natum 1064.

abstractam tradidit, quinq; liberos genuit, vt suo loco dicetur. Cæterum Rex videns res suas quotidianis successibus per Dei fauorem proficere peccare se putauit, quòd cum ipse habitaret in alta regia cedrinis trabibus extructa, & omni exornata artificio, Arcã patereturin tabernaculo iacere: itaq; decreuit exædificare Deo templum, quemadmodũ Moses prædixerat. communicatoq; super ea re consilio cum Nathane Propheta, cum is autor esset proposita exsequẽdi, pollicereturq; Deum opem ad hoc laturũ, audior etiam structuendi templi factus est. Sequenti verò nocte Deus Nathani per visionẽ apparuit, iubens vt Dauidi nunciaret, gratam quidem sibi esse eius voluntatem, quòd primus omnium de ædificando templo cogitauerit: non tamen se permittere, vt is, qui multis bellis implicitus hostili sanguine manus polluerat, sacratissimũ fanum constrũeret. Veruntamen postquam longam vitam Rex ad vltimam senectutem prouectus felici fine clauserit, exstruendũ esse templum à filio eius & successore, qui vocandus esset Solomon. cuius non aliter quàm filij curam se habiturum pollicebatur, regnumq; per posteros eius continuaturum: quòd si quid peccauerit, pœnam non vltra morbos & terræ sterilitatẽ processuram. His ex Propheta cognitis Dauid lætus, quòd iam sciret posteris suis imperium permansurum, & familiam suam fore illustrem ac celebrem, ad Arcam se contulit: prociditq; densq; in faciem adorauit Deum, gratias agens pro omnibus beneficijs acceptis, quòd se ex humili pastore ad tantum rerũ fastigium tantamq; gloriam euexisset: proq; promissa posteris etiam suis felicitatẽ, perpetuaq; prouidentia qua res Hebræorum augere atq; ornare non desineret: atque ita gratijs actis hymnoque decantato, è tabernaculo digressus est.

2. Regum 7. Dauid Deo templum exædificare decernit.

Dauidi Deus per Nathanẽ, à Salomone templũ exstruendum nunciat.

Dauid Deo, pro promissa per Nathanẽ felicitate, gratias agit.

CAP. V.

Dauid subactis finitimis gentibus tributa illis imponit.

Medio & Ruffinus cap. 5.

NOn multo deinde interiecto tempore expeditionem in Palæstinos decreuit, ablegato omni ocio & segnicie, & quemadmodum Deus prædixerat, deuictis hostibus pacatum regnum successoribus relinqueret. Et indicta die militibus ad conueniendum, iussisque omnibus, vt quam instructissimi ad bellum essent, vbi satis omnia parata existimauit, profectus Hierosolymis in Palæstinam peruenit: hostibusq; magno prælio victis, & bona agrorum parte mulctatis, hisq; agris Iudæorum terræ contributis, in Moabitas bellum traduxit. eorum copias ita concidit, vt tertia tantum pars superesset, quam in deditionem accepit. His quoq; annuo tributo imposito contra Adrazarum Arachi filium mouit, Sophenorum Regem: cum quo ad Euphratem congressus, viginti peditum millia, equites quinquies mille occidit. currus etiam mille cepit, ex quibus, incensis reliquis, centum solos sibi reseruauit.

Dauid in Palæstinos mouet, eisq; bonam agrorũ partem adimit.

2. Reg. 8. Maxima Moabitarũ stragis.

Dauid Sophenorum Regẽ vincit.

CAP.

CAP. VI.

Damasceni à Dauide vincuntur.

Ante Natiu. Chri. ann. 1040. Anno mundi 2900.

INterim Adadus Damasci & Syrorum Rex audito quòd Dauid Adrazaro bellum intulisset, cum esset eius amicus ac socius, cum valido exercitu in auxilium eius properat, sperans se bellum ab eo depulsurum esse; & ipse non procul Euphrate cum Dauide confligisset, prælio victus magnam exercitus partem amisit. Desideratis enim ex eius acie viginti millibus, reliqui fuga saluti suæ consuluerunt. Huius Adadi etiam Nicolaus in quarto historiarum suarum libro, in hæc verbà meminit. Longo deinde post tempore indigenarũ quidam nomine Adadus, exteris potentior, Damasci & reliquæ Syriæ præter Phœnicen regnum obtinuit. Hic bello inter eum & Dauidem Iudæorum Regem exorto, crebris prælijs cum eo conflictatus, in postremo quo apud Euphratem victus est, multis editis facinoribus Regem se & virium & animi robore præstantissimum declarauit. Idem de posteris quoque eius narrat, quod quasi per manus alius ab alio regnum simul & nomen acceperint. Illo, in quit, defuncto, posteri eius decimam vsque generationem regnum obtinuerunt, quisque à suo patre cum imperio nomen accipiens, quemadmodum apud Ægyptios Ptolemęi ex his potentissimus ordine tertius instaurato bello abolere volens ignominiam aui temporibus acceptam, expeditione contra Iudæos facta, Samariam vastauit. Nec à vero aberrauit hac parte. hic est enim ille Adadus, qui Achabo apud Israelitas regnante, Samariam inuasit, de quo suo ipsõ dicturi sumus. Porrò Dauid peragrata cum victore exercitu Damasco & reliqua Syria, totam sub imperium redegit, dispositisq; opportunis in locis præsidijs, & tributo imposito, domum est reuersus: & ceu tropæum aureas sagittelimen Adadi pharetras reliquamque eorum armaturam Deo Hierosolymis consecrauit. has postea Susacus Ægyptiorum Rex, victo Roboam huius nepote, spoliata vrbe cum multis alijs diuitijs exportauit. Sed hæc, postquam ad ea tempora ventum fuerit, dicentur. Hebræorum autem Rex fauore numinis vtens, & fortunam belli sequens, præcipuas Adrazari vrbes aggressus est, Betteam & Machonem, easque vi expugnatas diripuit. in his magna vis auri & argenti reperta est: & præter hæc æris genus, quod auro pretiosius est habitum: ex quo postea Solomon fecit magnum illud vas mare appellatum, & pulcherrima polubra, cum templum adornaret. Amathenorum autem Rex audita Adrazari clade, quodque exercitum amisisset, timens sibi decreuit in fidem & amicitiam Dauidis vltrò venire: misitque ad eum Adoramum filium, qui victoriam de communi inimico ei suo nomine gratularetur, & in societatem atque amicitiam recipi peteret, & munera offerret, antiqui operis vasa aurea & argentea & ærea. Dauid verò inita amicitia cum Theno (sic Amathenus vocabatur) & acceptis muneribus, filium eius pro vtriusque dignitate tractatum dimisit. munera verò illa, cum alio auro ex manubijs captarum vrbium redacto, auctori victoriæ Deo dedicauit. qui non solum, quoties ipse Rex bellum administraret, rem prosperabat verum etiam, misso in Idumæam Abesaro Ioab summi copiarum ducis fratre, illius ductu Idumæos perdomari concessit. Decem enim & octo ex illorum exercitu millia in

Adadus Damasci & Syrorum Rex à Dauide prælio vincitur. Nicolaus Historiographus Regis Adadi eiusq; cum Dauide belli meminit.

De alio Syriæ Rege, qui Samariam vastauit. 3. Reg. 20.

Dauid Syriæ subiugatæ tributum imponit. 2. Reg. 8.

Hierosolyma à Susaco Ægyptiorũ Rege spoliata. 3.

Præda ex bello capta.

2. Reg. 8. Amathenorum Rex Dauidis societatem petit.

Dauid Idumæos, vt vicitim tributa persoluerent, coegit.

An. mundi 2900. Ante Chri. nat. 1064.

acie ceciderunt: & occupatâ præsidijs recepo capta regione, Rex non ex agris tantum, sed viritim etiam tributa exegit. Erat autem natura iustus, & in reddendo iure verum tantum & æquum respiciebat. exercituì verò vniuerso Ioabum præfecerat. à commentarijs habuit Iosaphatum Achilli filium. Designauit etiam ex Phinees familia Sadocum Pontificem cum Abiatharo, amicus enim ei erat. Scribam verò Sisam constituit. Banaiam Ioiadæ filium satellitio suo præposuit: omnes Regis seniores filij inter patris satellites versabantur. His ita ordinatis succurrit illi recordatio amici quondam Ionathæ fœderisque mutui, quòd inter eos intercesserat. nam inter cæteras omnes virtutes hanc quoque habuit, quòd egregiè meminerat beneficiorum quæ vnquam accepisset. Igitur scitatus est, num quis superesset ex amici genere, cui gratiam referre posset pro iucundissima olim cum Ionatha acta consuetudine. cumque adductus esset ad eum quidã è libertis Saulis, qui poterat superstites noscere, percontatus est, num posset aliquem indicare ex Ionathæ genere viuum, cui pro beneficijs à veteri amico perceptis gratiam reponere quiret, quo respondente: superesse filium eius Memphibosthum, pedibus claudum: eo quòd nutrix, audita clade in qua pater eius & auus ceciderant, dum rapto puero trepidè fugit, prolapsum ex humeris læserit: diligenter perueſtigauit, vbinam & apud quos educaretur. quo comperto misit in Labatham oppidum ad Machirum (id alteris nomen fuit) qui eum adduceret. Memphibosthus verò postquam ad Regem peruenit, procidens in faciem, adorauit illum: moxque iussus est bono animo esse, & omnia, quæ cuperet, de benignissimo Rege, sibi polliceri: & aultam domum cum prædijs ad illam pertinentibus accepit: iussusque est ad eandem cum Rege mensam accumbere, & nulla die conuiuio non interesse. cumque adolescens lætus promissionibus & muneribus Regis, gratias agens, adorauisset, Rex accito Siba, ait se adolescenti paternam domum cum omnibus auitis possessionibus donasse: iussitque eum, villicatione agrorum suscepta, omnes reditus Hierosolyma referre. Post hæc singulis diebus eum mensæ adhibuit: & Sibam cum quindecim filijs & viginti seruis Memphibostho largitus est his ita ordinatis, Siba adorato Rege, omnia se facturum pollicitus, discessit. Ionathæ verò filius posthac Hierosolymis habitauit, conuictor Regis, nec aliter quàm si ipsius filius esset tractatus, filium etiam ex se genitum, Michanum nominauit. atque hoc honore Ionathæ posteri à Rege fuêre affecti. Cæterum cum per idem tempus Ammanitarum Rex Naasses, socius & amicus, defunctus esset, filiusque in regnum paternum succeſſisset, Dauid per legatos officiosè eum consolatus est, hortatus vt æquo animo patris obitum ferret, eandemque, quam pater expertus fuerat, amicitiam à se expectaret. Primores verò Ammanitarum, secus quàm de Dauide suspicari par erat, malitiosè hanc legationem missam interpretati sunt: concitaueruntque Regem, dicentes Dauidem speculatores regionis & opum eius sub officij prætextu misisse. proinde cauendum ab illis, & verbis eorum non credendum, ne fortè deceptus in aliquam incommodabilem cladem se conijciat. At Rex Ammanitarum Naasses ab optimatibus contra rei veritatem persuasus, cum iniuria legatos Dauidis reiecit. Rasis enim media ex parte eorũ barbis, præcisoq; dimidio vestimentorum, factis non verbis animum suum declarauit. Quam rem

Dauid num quis ex Ionathæ genere superesset scitatur.

Memphibosthus donatus paternis & auitis bonis mensæ Dauidis adhibetur.

Dauid Sibæ Ionathæ facultates cõmẽdat, eumque omnes reditus Hierosolyma referre iubet.

Hedio & Ruffinus cap. 6. 2. Reg. 10.

Dauidis legati ad Ammanitarum Regem ob patris obitum cõsolãdi causa missi contumeliosè tractantur.

Dauid

Dauid indignissimè tulit, nihil dissimulans non neglecturum se iniuriam cum contumelia coniunctam, sed bello vindicaturum in Ammanitas, & pœnas violatæ contra ius gentium legationis à Rege eorũ exacturum. Quod posteaquam perlatum est ad Regis barbari necessarios, & copiarum eius præfectos, conscij sibi violati fœderis, ac debitam pœnam metuẽtes, & ipsi ad bellum se parabant. & missis legatis ad Syrum Mesopotamenorũ Regem cum mille talentis societatem eius hac mercede impetrauerunt, adducto in suas partes & Suba. Hi Reges habebant peditum viginti millia. conduxerunt etiam Regem Michæ regionis, & quartum nomine Istobum, qui & ipsi viginti duo millia militum in armis habebant. *An. mundi 2900. Ante Chr. nat. 1064.* Dauid Ammanitarum iniuriã fert indignissimè, eamque vindicare cogitat.

CAP. VII.

Quomodo Dauid Mesopotamios deuicerit.

Ammanitæ exterorũ societate mercede impetrata, in Dauidẽ copias parant.

NOn terruit tamen Dauidem Ammanitarum apparatus & inita cum Regibus societas, Deo fretum, & scientem quòd bonam causam haberet, iustisq; armis iniuriam sibi illatam vlciscereturlitaq; Ioabo commissa belli administratione, cum lectissimo milite eum contra hostem misit: qui mox primariam ad eius gentis vrbem castra admouit. Hostibus verò vrbem egressis, & duas seorsum acies explicantibus: alteram quæ ex auxiliis constabat, in patenti campo: alteram verò quæ Ammanitarum gentis erat, pro portis quæ Hebræos spectabant: Ioabus hoc animaduerso & ipse ad militares artes confugit. & assumptis fortissimis militũ, ipse Syro alisq; Regibus se opposuit. reliquis Abisæo fratri traditis, iussit, vt contra Ammanitas aciem dirigeret: admonito prius, vt si videret Syros sibi præualere, adducto propere suo milite succurreret. idem se facturum si ipsum Ammanitas ægrè sustinere contingeret. cum his mandatis dimisso fratre, hortatusq; vt generosè & alacriter rem gereret, daretq; operam ne quam ignominiam acciperet, ipse Syros aggreditur. qui cum aliquantisper magna vi restitissent, multis suorũ cadentibus terga vertere sunt coacti. quo viso Ammonitæ territi, Abisæũ cum suo milite aduentantem non expectauerunt, sed moti sociorum exemplo intra mœnia refugerunt. atq; ita Ioabus, malè mulctatis hostibus, victorem exercitum Hierosolyma reduxit. Nec tamen ea clades Ammanitarum effecit, vt experti se impares in posterum quiescerẽt. sed missis nunciis ad Chalamam Syrorum transeuphratẽsium Regem, eius auxilia mercede conduxerunt. Huius vicem in exercitu gerebat Sabecus, qui constabat ex octuaginta peditum, equitum verò decem millibus. Tum Hebræorum Rex intellecto quòd denuo tam magnas copias Ammanitæ contra se parauissent, nolens amplius per legatos cum eis bellum gerere, ipse cum vniuerso exercitu Iordanem transgressus illis occurrit: & cõmisso prælio victor euasit, cæsis peditum quadraginta, equitum verò septem millibus. Sabecus quoq; hostiũ Imperator in eo prælio vulnus accepit à Rege, ex quo postea curam non admittente mori eum contigit. Mesopotamitæ deinde cognito tam tristi pugnæ euentu, sine mora legatione ad Dauidẽ cum muneribus missa, deditionem fecerunt. atq; ita, appetente iam hyeme, Hierosolyma est reuersus. Vere sequente, Ioabum ad bellum Ammaniticum misit. Is longè lateq; vastatis hostium agris, cõpulsos eos in Rabatham gentis Metropolim obsidione Ioabi & Abisæi acies. *An. mundi 2910. Ante Chri. nat. 1054.* Victoria Ioabi. Syri cũ Ammanitis in Dauidẽ mouent. Mesopotamitæ vltrò ad Dauidem deditionem faciunt. Rabatha ob eum contigit. sidione cinsine mora legatione ad Dauidẽ cum muneribus missa, deditionem fegitur.

Hed. & Rufin. cap. 7. 2 Reg. 11.

An. mundi 2910. Ante Chri. ann. 1054.

fidlone cinxit: quo tempore Dauid tametsi vir iustus ac pius & patriarum legum obseruator diligens, in graue tamen peccatum incidit. Cum enim, vergente iam die, in solario Regis more solito deambularet, prospexit in vicinis ædibus mulierem frigida lauantem, insigni forma præcellentem, cui nomen Bethsabe: victusque eius pulchritudine, & à concupita sibi temperare non valens, accitam ad se complexus est. Paulo pòst mulier grauidam se sentiens, nunciat Regi, vt dispiciat, quomodo factum hoc latere posset, alioqui publicis legibus adulterij damnatam supplicium daturam. Rex itaque accersitum ad se ex castris Ioab armigerum maritum mulieris Vriam nomine, de exercitu, & quomodo oppugnatio procedat, percontatur. quo referente omnia cedere ex sententia, partes ei de sua cœna obtulit, iussitq; vt profectus ad vxorem apud illam pernoctaret. at ille non ita fecit, sed inibi in regia & inter satellites Regis noctem eam exegit. quo cognito, Rex icitatus est ex eo, quamobrem tanto post tempore domum reuersus, ad vxorem non iuisset, idque præter communem omnium hominum morem, quicunque peregre ad suos redeunt. respõdit ille non esse æquum, vt interim, dum imperator suus & commilitones in hostili solo in castris humi cubitãt, ipse in vxoris amplexibus se oblectet. hæc locutũ manere inibi ea quoque die iussit, sequenti ad vicarium suum ducem dimissurus. vocatus deinde ad cœnam, & Rege de industria crebrioribus propinationibus inuitante ad ebrietatem vsque progressus, nihilo minus tum quoque pro foribus regij cubiculi pernoctauit, nullo vxoris desiderio tactus. hanc ob rem indignatus Rex scripsit Ioabo, vt in Vriam pœnam meritum animaduerteret: modumque puniendi indicauit, ne manifestum fieret suo iussu hoc factum. iussit enim, vt, quà plurimum periculi esset, hostl opponeretur, moxq; à sociis, quò facilius opprimi posset, destitueretur. his ita scriptis, & proprio sigillo obsignatis, epistolam Vriæ commisit ad Ioabum perferendam: qui receptis literis, & cognita Regis voluntate, quem locum maximè ab hostibus infestari sciebat, in eo collocaturus Vriam, adiunctis illi lectissimis aliquot militibus, pollicitus est se cum toto exercitu affore, si qua parte muri suffossa aditum intra vrbem patefeciſſent: hortatus eum vt existimationi quam tum apud Regem, tum apud cõmilitones sibi parauerat, respondens, libenter potius quàm grauatim iussa capesseret. cumq; Vrias magna alacritate demandatum munus suscepisset, manipulo illi adiungõdo clam imperauit, vt cum primùm occurrentibus hostibus vrgeri hominem viderent, deserto illo in tutum se reciperent. Itaq; cum Hebræi fecissent assultũ ad mœnia, veriti Ammanitæ, ne ab illa parte hostis murum occuparet, fortissimus quisq; reclusa repentè porta magno impetu erumpunt. quod vbi viderunt qui circa Vriam versabantur, memores Ioabi mandatorũ, vno agmine sese retrorsum receperunt. Solus Vrias quòd puderet contra quàm promiserat assignatum locum non tueri, in se ruentes sustinuit, ferroq; exceptos interemit non paucos, donec circumuentus cum aliquot aliis, quos ignaros consilij pudor idem in officio continuerat, non inultus occubuit. His ita gestis Ioabus Regi per nunciũ significat, quod non ferens obsidionis moras, oppugnatione adortus mœnia, amissis aliquam multis, infecta re, in castra redire sit cõpulsus. mandarat autem nuncio, si Regem hoc factũ ægrè ferre sentiret, vt de Vriæ quoq; morte renunciaret: id quod etiã euenit. Rex enim his cognitis male factum

Dauidis adulterium.

Bethsabe Regi se grauidã esse nunciat.

Dauid Vriã accersit, eũque vt profectus ad vxorẽ, ibi pernoctaret, iubet, quod tamen non facit.

Dauid Ioabo, vt in Vriã animaduerterat, scribit.

Ioabus iussu Regis Vriam in hostes mittit.

Vrias cũ qui busdã assultum ad mœnia faciens, à suis, vt mãdarum illis erat, cũ Ammanitæ erũperet, deseritur.

Vrias cũ aliquot aliis occubuit, quod mox Regi per nunciũ significatur.

aiebat, quòd aperta vi mœnia tentassent. oportuisse enim machinis ac cuniculis aditū moliri, maximè cum Abimelechus Gedeonis filius domesticum exemplum illis esse debuerit, qui Thebis turrim vi capere conatus, saxo ab anicula misso ictus turpiter vitam amisit: alioqui fortissimus, quòd inconsultè difficilimum oppugnationis genus esset aggressus. Utilissimum autem in re militari quid aliis bene aut secus cesserit considerando, cum simile periculum incidit, hæc sequi, illa fugere. postquam aūt indignabundo de Vriæ quoq; morte relatum est, irasci desiit: iussitq; Ioabo renunciari, vulgare esse id incommodum, nec à natura belli alienum, cuius hæ sint vicissitudines. debere tamen eum in posterum cautius rem administrare, & aggeribus ac machinis expugnatam vrbem solo æquare, & habitatores eius ad vnum necidedere. Cum his mandatis nuncius ad Ioabum properè se recepit cæterū Bethsabe, audito mariti morte, per aliquot dies eum luxit: vbi verò à mœrore ac lachrymis destitit, sine mora eam Rex cōiugem sibi asciuit: ex qua mox puer masculus ei natus est. Has nuptias Deus nequaquam æquis oculis inspexit, sed iratus Dauidi, cum prophetæ Nathani per visum nocturnum se obtulisset, Regē grauiter incusauit. propheta verò qui esset vir festiuus ac prudens, reputans Reges, quoties suis affectibus rapiuntur, non magnū iuris respectum habere solere, cōminatione numinis ad tempus dissimulata, maluit illum blanda oratione aggredi, in hunc modum sententiam eius exploraturus. Duo viri, inquit, eandē vrbem incolebant: alterq; prædives multorumq; armentorum & gregum dominus: alter vnius tantū ouiculæ possessor. eam vnà cum pueris suis domi quotidianis cibis alebat, non alio affectu quàm si esset filia: cumverò hospes diuiti superuenisset, ille parcens suis pecoribus nullum in amici gratiam mactare voluit: sed abstracta per vim ouicula pauperis, iugulatam & apparatam hospiti apposuit. His verbis Rex grauiter commotus, scelestum hominem illum facinus hoc ausum pronunciauit, iustumq; esse vt quadruplum pro adempta ouicula restituatur, & ipse insuper capite plectatur. Tum Nathan incunctanter subiecit, ipsum esse qui hac pœna dignus sit, suopte iudicio nefarij sceleris damnatus. ac tum demū illi expoluit in quantam indignationem numinis incurrisset, cuius fauore vniuersæ gentis Hebræorum Rex constitutus, circumquaque vicinarum etiam gentium earumque multarum & magnarum dominium consecutus esset: non semel antea liberatus è Sauli manibus. nunc cum eiusdem benignitate aliquot legitimas vxores habeat, contempto omni humano simul atque diuino iure, alienam eum duxisse vxorem, marito ipsius interfecto & hosti prodito. Igitur affore diuinam vltionem, & ipsius quoq; mulieres ab vno è filiis per vim constuprandas, & ipsum insidiis ab eodem appetendum, vt pro clam admisso peccato, in propatulo pœnas persoluat. quin & puerum ex ea natum sine mora esse cōsequitur. interiturum. territo autem per hanc denunciationem Rege, vehementerq; perturbato, & cū lachrymis fatēte se peccasse in Deum: erat enim vir pius, &, qui hoc vno excepto, in tota vita nihil admiserat: placatus Deus recepto in gratiam promisit, & regnum & vitam ei seruaturum se esse. post pœnitentiam enim nō amplius se irasci. Atq; ita Nathan postquam futura Regi aperuisset, domum reuertitur. Porrò infans ex vxore Vriæ natus Dauidi, immittente Deo, graui morbo corripitur, cuius vicem mœstissimus pater dolētes ferens per septem dies à familiaribus

An. mundi 2990. Ante Chri. na. 1054.

Dauidis ob cladem acceptā indignatio.

Dauid Vriæ nece audita, irasci desinit.

Dauid Bethsabæ coniugem sibi asciscit, ex qua puer ei nascitur. 2. Reg 12.

Dauidē propria sententia damnatum, grauiter accusat, pœnasq; ei denunciat Nathan.

Dauid fassus peccatum, à Deo veniā per

Dauid per septem dies, infantis ex Bethsabe fœcepti, vicé dolenter ferens, iciunat.

An. mundi 2910. Ante Chri. ann. 1054.

Dauid puerũ extinctũ sentiens, surgit, ac lotus cibũ capit.

Dauid causã, cur mortuo puero ei bum capiat, quorũ nihil puero adhuc ægrotãte fecerat, indicat.

Salomõ Dauidi ex Bethsabe natus.

Ioabus per literas Dauidẽ ad Rabathæ excidiũ vocat.

Dauid Rabathã vi captã, militi diripiendam permittit.

Hed. & Ruffin. cap. 8.

2. Reg. 12.

An. mundi 2912. Ante Chri. ann. 1052.

Ionathas Amnoni dat consilium, quomodo optatis potiri valeat.

ribus indulsi non potuit vt vllum cibum degustaret: sed stratus & sacco amictus, humi prostratus iacebat, & à Deo salutem pueri precabatur. Nimis enim eius matrem diligebat. Septima verò die mortuo puero, familiares non audebant hoc Regi indicare, veriti ne se cognita pertinacius etiam à cibo reliquaq; cura corporis abstineret desiderio defuncti infantis, cuius morbum tam impotenter tulisset. qui cum turbatam familiam sentiret, & aliquid mali celari, facilè intellexit extinctũ puerum: accitoq; vno è famulis, postquam veritatem comperit, confestim surrexit: lotus deinde sumptaq; veste candida, ad Dei tabernaculũ properauit. posthæc iussis famulis vt cœnã sibi apponerent præter omnem opinionem, admirationi fuit omnibus cognatis & domesticis, stupentibus quòd cum nihil horum, ægrotante puero, fecisset, nunc post eius obitum omnia simul faceret: impetrataq; prius licentia, causam scisciabantur. Tum ille. Non intelligitis, inquit, quod dum puer viueret, de salute eius sperans, nihil non faciebam quo Deum flecterem? nunc postquam is obiit, superuacaneum sit inaniter mœrore confici. His auditis omnes sapientiam eius laudauerunt. nec ita multo post Bethsabe grauida, exactis legitimis naturæ mensibus, filium ei peperit, quem Nathanis monitu Solomonem nominauit. Interea Ioabus Ammanitas acri obsidione premebat, præcisis aquæ ductibus, & commeatibus interceptis, ita vt fame simul & siti laboraretur. ab vnico enim puteo spes eorum pendebat, ac ne hoc quidem ad satietatem vtebantur, parcè aquam dispensantes, ne fortè in totum deficeret. Hæc Ioabus per literas Regi significauit, hortans vt ad excidium vrbis ipse veniret, & hunc quoque titulum victoriis suis apponeret. qui collaudato ducis officio fideq;, assumpto secum exercitu ad deuastandam Rabatham proficiscitur: eamque mox vi captam, militi diripiendam permisit. ipse verò ex præda nactus est Ammanitarum Regis auream coronam talentum pendentem, & precioso sardonyche insignem: quam postea capite gestare solitus est. nec non & alia multa ac magni precij præda in ea vrbe potitus est. viros verò eius excruciatos prius ad vnum interemit: neq; mitius alias Ammanitarum vrbes tractauit, pari modo expugnatas. Post hãc victoriam domum reuerso graue quiddam accidit ex tali causa. Filiam habebat adhuc virginem, formosissimas quasque mulieres pulchritudine vincentem: Thamaram nomine, ex eadem, qua Absalomus, genitrice natam. huius amore correptus Amnon filiorum Dauidis natu maximus, cum propter virginitatem ipsius & asseruationem potiri ea non posset, adeò passione hac conflictabatur, vt non aliter quàm ex morbo lentam tabem ac pallorem sibi contraheret. id malum deprehendit Ionathas quidam eius cognatus & amicus, vir prudens & magni consilij. videns enim Amnonem à natiua corporis habitudine indies magis ac magis deficere, acceſſit illum rogans vt causam sibi indicaret. Suspicari enim se, amatoriam quandam esse hanc passionem. quo fatente sororem germanam sibi adamatam, consilium dat quomodo optatis potiri valeat. suasit enim vt simulata ægritudine, simul atq; pater visendi causa illum accessisset, roget vt sororem ad se mittat, cuius ministeriis releuatus eo citius cõualescere possit. Paruit Amnon, & cum nihil cunctatus decubuisset, simulare morbum cœpit. Dein cum pater officiosè inuisens percontaretur de valetudine, petiit sororẽ ad se mitti. ea postquam iussu patris accita venit, postulauit vt suis manibus colyphia frixa adferret.

adferret. Sic enim libentius ſe commeſturum. quæ in conſpectu fratris farina ſubacta, formatiſq; colyphijs ac frixis, iuueni obtulit. at ille nõ ea guſtauit, ſed famulis mãdauit, vt quotquot pro foribus cubiculi obuerſa rentur, ſubmouerẽt: dicens ſe abſq; ſtrepitu geſcere cupere. quo facto iuſſit ſororẽ in intimum conclaue paratã cœnam inferre. quod cùm puella feciſſet, apprehenſæ ſuadere cœpit, vt ſui copiam faceret. At puella exclamat, Abſtine vim frater abſtine, nefas eſt te rem tam turpẽ perpetrare. Deſine à tam flagitioſa concupiſcẽtia, quæ nihil præter dedecus & infamiam toti familiæ noſtræ adferre põt. aut ſi reſiſtere ei non vales, à patre tibi hoc impetrandũ eſt, non per vim extorquendum. at ille amore feruens non paruit, ſed libidinis æſtro percitus reluctantem per vim opprimit: atq; poſt oblatum vitium, in contrarium mox affectum vertitur, & exoſam ac faſtiditam conuitijs aggreſſus iubet vt eueſtigio ſe inde faceſſat. quę cùm hanc iniuriã priore grauiorem duceret, q̃ conſtupratam vel vſq; noctem illic manere non patiatur, ſed confeſtim extrudat clara adhuc luce, vt turpitudinis ſuæ teſtibus occurrat: mandauit famulo vt eam eijceret. illa verò ſciſſa talari tunica, qualibus tum regiæ puellæ ex more velabantur, & cinere caput ſparſa, per mediam vrbem diſcedebat, vim ſibi illatam quiritando. in quam ſic affectam cum Abeſalomus frater incidiſſet, ſcitatus eſt quid mali haberet quòd ita ſeſe afflictaret. cumque illa de ſtupro rem totam ei denarraſſet, ſolatus eam hortabatur vt æquo animo factum hoc ferret, nec ad iniuriam ſuam pertinere putaret, cùm à fratre ſit vitiata. quibus verbis placata puella vociferari ac quiritari deſijt: & deinde aliquammulto tempore in cœlibatu apud Abeſalomum fratrem perſeuerauit. His cognitis Dauid pater vehementer indoluit, ſed quia diligebat Amnonem vt filiorum natu maximum, non ſuſtinuit illi moleſtus eſſe. Porrò Abeſalomus graue odium eius in pectore celabat, opportunitatem vindictæ expectans. iamque alter annus abierat, ex quo pudicitiæ ſororis eius illuſum eſt: & cùm eſſet iturus in Belſephon, quod eſt oppidum tribus Ephræmiticæ, ad tõdendos ſuos greges, inuitauit patrem ac fratres ad ſolenne conuiuium quo excuſante quòd nollet eum grauare, rogauit vt pace eius liceret filijs proficiſci. quo impetrato ſuis iniunxit, vt quamprimùm animaduerſiſſent Amnonem temeto grauatum, neminem veriti ad nutum ſuum illum trucidarent.

An. mundi 2912. Ante Chriſtũ nat. 1058.

Amnon ſorori vt ſui copiã faceret, ſuadet.

Amnon ſororẽ reluctãtem p̃ vim opprimit, mox exoſã & faſtiditã extrudit.

Abeſalomus ſororẽ Thamaram ſolatur.

Abeſalom⁹ vindictæ opportunitatẽ expectat.

Abeſalom⁹ patrẽ ac fratres ad ſolẽne conuiuiũ inuitat, & Amnonem vino ſepultum, trucidari curat.

CAP. VIII.

Quomodo per inteſtinum familiæ diſſidium, Dauid à filio regno pulſus ſit.

VT verò perpetratum eſt quod mandauerat, ſtupor & trepidatio fratres occupat: & ſibi quiſq; timens, correptis equis curſu ad patrem ferebantur. Interim quidam præueniens, oẽs ab Abeſalomo cæſos nunciat. qui non aliter quàm par erat amiſſis ſimul tot filijs, idq; fratris ſcelere, graui dolore ictus, ne cauſam quidem rogauit, neq; expectato nũcio in re propter facinoris magnitudinem incredibili, totum ſe luctui tradens, conſciſſa veſte humi proſtratus iacebat, deplorans non magis quos peremptos acceperat, quàm ipſum interfectorem. Ionathas verò Sammæ fratris eius filius hortabatur, vt moderatius doleret, negans ſe de morte exterorum credere: nec enim cauſam facti inuenire poſſe

Dauidi oẽs filios ab Abeſalomo cæſos nunciatur.

Ionathas Dauidem cõſolatur, mortẽ cæterorum negãs, de ſolo Amnone diligentius perquirendum cenſet.

Bayerische Staatsbibliothek München

An. mundi 2912. Ante Chri. na. 1052.

de solo Amnone dicens diligentius perquirendum. nam de hoc probabile esse, q̃ memor iniuriæ sororis frater in eum tale aliquid ausus sit. interea sonitus aduentantiũ equorum, & quorundam eos præcurrẽtiũ, omnes in se conuertit. hi fuêre nũij Regis, qui, relicto conuiuio, profugerant. ibi pater occurrit flens flentibus, ex insperato videns quos paulo ante extinctos acceperat. denuoq; gemitus ac lachrymæ instaurãtur: his fratrem, Rege filium fœdè trucidatum deplorantibus. At Abesalomus in Gesura ad maternum auum fugit, eius regionis dynastam, ibiq; toto triennio permansit. Cùm autem Dauidi animus esset Abesalomum ad se reuocare, non ad supplicium, sed vt eum apud se haberet: (iam enim ira resederat) vltrò huc propensum Ioabus imperator suis attibus impulit. mulierculam enim quandam grandi natu subornat, quæ lugubri cultu ad Regem accedens, aiebat inter duos suos filios rure agentes rixam exortam adeò increuduisse, vt, cùm soli essent ac nemo adesset qui dirimeret, alter ab altero ictus exspirauerit: rogabatque hanc gratiam, vt quoniam cognati eius qui interfectus est alterum ad cædem expeterẽt, saluti eius consuleret, ne reliqua spe suæ senectutis orbaretur. neque enim aliud remedium superesse, si nullum apud Regem inueniret. nam nihil esse quod illos compescere queat, præter maiestatis regiæ reuerentiam. Cumq; Rex postulatis eius annuisset, hæc verba subiecit: Tuæ quidem benignitati Rex gratias ago, q̃ senectutem meam & tantum non orbitatem miseraris: sed quò certior sim de tua clementia, tuum ipsius filium prius in gratiam recipe, & indignationem contra eum depone. alioqui quomodo possem de concessa hac mihi gratia nõ dubitare, cùm ipse adhuc ob similem iniuriam filio infensus esse pergas. At cuius est prudẽtiæ, vno contra voluntatem amisso, vltrò necem alterius adderet? Tetigit mox Regis animum suspitio, personam à Ioabo esse subornatã: & cognito ex anicula rem ita se habere, accersit Ioabum, dicens eum assecutum quod cupiebat, licereq; vt Abesalomũ reducat. Non enim amplius se in eum stomachari, sed totam indignationem præterijsse. At ille adorato Rege, & verbis eius libenter acceptis, euestigio Gesura properauit, & assumptum secum Abesalomum Hierosolyma reduxit. Rex verò audiens filium aduẽtare, misit qui ei denunciaret, ne ad ipsum accederet. nondum enim ita se affectum, vt reuersum videre statim sustineat. Ille ita vt iussus est deuitato patris conspectu, intra domesticos parietes cũ suo famulitio se continebat. nec tamen aliquid eius pulchritudini decessit, vel propter mœrorem, vel quòd non ea tractatione vteretur, qua vti regium iuuenem par erat: sed tam forma quàm statura quoquis in maximis delicijs degentes superabat. Tanta autem fuit eius cæsaries, vt intra octauum quemque mensem ad ducentos siclos, hoc est, ad quinq; pondo accresceret. Ad hunc modum priuato cultu per biẽnium Hierosolymis habitauit: natique sunt ei filij tres & vna filia formosissima, quæ Solomonis filio Roboamo postea nupsit, & filium ei nomine Abiam peperit. Deinde misit ad Ioabum rogans vt se penitus in paternam gratiam reducat, & impetret vt sibi liceat patrem inuisere & alloqui. quod quum Ioabus facere cunctaretur, agrum eius vicinum per quosdam è suis incendio vastari iussit. Is quum re cognita ad Abesalomum venisset, expostulanti, quo suo merito damnum ab eo accepisset, respondit se hoc stratagemate illũ ad se elicere voluisse, quandoquidem mandata de conciliando sibi patre negligeret. quam ob rem, inquit, nunc

Dauidis filij ad patrẽ, Absalomus verò ad auũ confugit.

2. Reg. 14. Absalon callidè p̃ mulierem à Ioabo subornatam reuocatur Hierosolyma.

Abesalom reductus patris Dauidis conspectum deuitare iubetur.

Abesalomi Hierosolymis nati liberi.

2 Reg. 13.

Ioabus incẽdio agri reuocatus, reconciliat Abesalomum patri.

hunc te præsentem obsecro, vt placatum mihi reddas genitorem, quandoquidem molestior est mihi reditus in patriam quàm exilium fuerat, si ille in indignatione sit pertinax. Tum Ioabus his verbis inductus, & vicem eius miseratus, deprecatus est Regem pro illo, & tam accuratè & feliciter eius causam egit, vt flexus ad pietatem confestim eum acciri iuberet. Qui cùm supplex illi ad genua veniam peccati petens procidisset, sua manu erecto obliuionem omnium ante actorum est pollicitus. Porrò Absalomus in integram gratiam patris receptus breui magnum equitatum & multos currus sibi comparauit, & satellitium armatorum L & per singulos dies manè regiam frequentans, eos qui ius illue petentes causa cadebant, comiter appellabat: dictitansq; malos adesse patri consiliarios, aut etiam ipsum in ferenda sententia lapsum, popularem auram ita captabat. His artibus conciliatis sibi populi studijs, certus iam de eius fauore, quarto post recõciliationem anno orauit patrem, vt cum bona eius gratia Hebronem ad vota, quæ in exilio concesserat, persoluenda abire sibi liceat: permissuq; eius profectus, mox vndique plurimos ad se acciuit, ita vt cæteruatim illò confluerent. Inter cæteros affuit etiam Dauidis cõsiliarius Achitophel Gelmonæus, & ducenti Hierosolymitæ, non quidem conscij conspirationis, sed quasi ad sacrificium euocati: nec mora stratagemate succedente, Rex ab vniuersis consalutatur. Cæterum Dauid audita ex insperato filij tyrannide, impia hominis audacia perculsus, qui immemor condonatæ prioris noxæ, multo sceleratiora consilia cepisset, primum vsurpandi regni quod patri diuinitus datum sciret, deinde ipsius genitoris toilendi, decreuit vltra Iordanem in loca tutiora se recipere: conuocatisque amicorum intimis, & collocutus cum eis de insolentia filij, totum negocium iudici Deo committens, reliquit regiæ custodiam decem pellicibus, & Hierosolymis excessit, cum alia multitudine magna alacritate prosequente, tum præcipuè sexcentorum cohorte, quæ etiam regnante Saulo à latere fugitantis nusquam discesserat. Abiatharum verò & Sadocum Pontifices & quicquid Leuitici generis aderat simul abire cupientes, Arcamque asportare, bonis rationibus manere persuasit, dicens etiam sine Arcæ præsidio diuina ope è periculis se seruandum: simulque mandauit vt de omnibus quæ inciderent per clanculatios nuncios se certiorem facerent. fidelem enim operam in talibus negotijs præstiterunt filij Pontificum, Sadochi Achimas & Abiathari Ionathas. Ethæo quoque Gittæus nullis Regis monitis adduci potuit, vt maneret, quo magis illustris fuit eius erga Regem fides ac beneuolentia. Ascendenti autem per cliuum Oliueti montis, omnibus circa eum lachrymantibus renunciatum est etiam Achitophelem, mutatis studijs, in partes Absalomi concessisse: quo vix aliud tristius ei in hac calamitate accidit. quamobrem precatus est Deum, vt Absalomi animum ab Achitophele alienaret, verebatur enim ne eius consilijs contra se vteretur, viri prudentissimi & oculatissimi in dispiciendo quid facto opus esset. Quumque in verticem montis peruenisset, respiciebat ciuitatem, & cum multis lachrymis non aliter quàm regno eiectus Deum precabatur. ibi offendit virum in amicitia constantem, nomine Chusim: hunc conspicatus scisso amictu & caput cineribus oppletum, & mutabilitatem rerum deplorantem, solatus est pro tempore iussum æquo animo præsentem statum ferre: ac postremò obnixè precatus

An. mundi 2916. Ante Chri. nat. 1048. Hedio & Ruffinus Cap. 9.

Absalomus patris sui affectat regnũ astutè satis & callidè.

An. mundi 2920. Ante Chri. nat. 1044.

Absalomus Rex ab vniuersis salutatur.

Dauid Hierosolymis excedit.

Dauid fugiens, sacerdotes in vrbe manere vult vt per eos, quæ in ea agatur cognoscat.

Ethæo fit Dauidi exilij comes.

Achitophel ad Absalomũ deficit, cuius consilia ne succedant Dauid precatur.

est,

Ann. mundi 2920. *Ante Chri. nat.* 1044.

est, vt simulato Abesalomi partium studio, diligenter secreta eius perscrutaretur, & Achitophelis consilijs semper se opponeret: sic enim eum magis partibus profuturum, quàm si vnà maneret. atque ita persuasus à Dauide, eo relicto Hierosolyma se contulit: quò paulo post etiam Abesalomus pernenit. Interim Dauid paulum progressus obuiam habuit Sibam Memphibosthi seruum, quem ipse ad curam prædiorum amici filio donatorum miserat, agentem præ se duos asinos necessarijs ad victū onustos. Is obtulit ei vt quicquid vellet sibi ac suis acciperet, simulq; rogatus vbinam Memphibosthum reliquisset, Hierosolymis relictum respondit. Sperare enim eum, rebus turbatis, fore vt ob Sauli meritorum memoriam ipse suffragijs populi Rex crearetur. quamobrem indignatus, omnia, quæ prius domino eius concesserat, Sibæ est largitus: dicens hunc digniorem quàm illum vt talibus possessionibus fruatur. Hac liberalitate Siba gauisus est. Dauidi verò iuxta locum Bachoram supernenit cognatus Sauli nomine Semeis, filius Geræ, saxis eum simul & conuicijs impetens: cumq; amici eum protegerent, magis etiam exasperatus ad conuicia, sanguinarium & multorum malorum causam appellabat, iubens vt impurus ac execrabilis regione excederet: gratialq; agebat Deo, quòd per proprium filium pœnam peccatorum ab illo exigeret, & eorum quæ olim in dominum suum commiserat. Hæc tam sæua petulantia concitatis omnibus ad indignationem, Abisæo verò etiam interficere Semeim volente, Dauid eos cohibuit, negans addendam ad præsentia mala noui alicuius motus occasionem. Nihil, inquit, moror hunc rabidum canem, & Deo cedo, qui eum in nos immisit. Mirum verò si hæc ab isto patimur, quando etiam filius pietatis est oblitus. Sed hæc misericordi Deo curæ erunt, cuius fauore tandem inimici nobis succūbent. His dictis continuabat iter, contempto Semei parte alia montis cursim cum conuicijs affectante. Delatus deinde ad Iordanem, suos ex itinere fatigatos ibi recolligebat ac reficiebat. Interim Abesalomo cum Achitophele consiliario Hierosolyma ingresso, concursu populi salutatis ad eos facto, inter cæteros etiam Dauidis amicus ad eos venit, & adorato nouo Rege, precatus est illi perpetuum hoc imperium. Rogatus deinde ab eo, quid ita cum hactenus inter præcipuos ac fidissimos patris amicos esset habitus, nunc deserto illo ad se transiret: cordatè respondit, non esse Dei voluntati & populi consensui repugnandum. Hos, inquit, tibi studentes, ego quoque merito sequor. à Deo enim regnum hoc accepisti. quòd si me in tuorum numerum recipere dignatus fueris, quam fidem & beneuolentiam patri tuo me præstitisse nosti, eandem tibi præstabo. Nemo enim præsentem statum iniquè ferre debet, quando non in aliam familiam regnum translatum est, sed in eadem manet, filio succedente. His verbis iuueni omnem suspicionem exemit. Aduocato deinde Achitophele consultabatur quidnam esset agendum. Is suasit vt cum paternis pellicibus congrederetur. Sic enim populum cōstantius in partibus perseueraturum, sublata reconciliationis spe: & promptè contra patrē militaturum. Nam hactenus non libēter eos inimicos se illi profiteri, veritos ne pax inter patrem & filium coëat. Paruit iuuenis, iussitq; famulis vt in regia tentorium sibi erigerent in spectante populo, in quod ingressus cum pellicibus patris concubuit. Idque totum iuxta Nathanis prophetæ vaticinium euenit, quod Dauidi futurum, vt ab vno è filijs oppugnaretur, prædixerat.

Chusim Dauid vt Achitophelis cōsilijs se opponeret, ob nixè pcatur.

2. Reg. 16.

Siba heri falsò accusati opibus potitur.

Semeis in Dauidem iniuria.

Dauid Semeim occidi vetat.

Chusim simulatè offert Abesalomo studiū ac fidē suā.

Achitophel Abesalomo vt cum paternis pellicibus cōgrederetur suadet.

Absalomi

CAP. IX.

Anno mundi 2940. Ante Christum nat. 1044.

Absalomi contra patrem profecti cum exercitu interitus.

2. Reg. 17. Achitophelis consilio suadentis Dauidē bello prosequēdum Chusim se opponit.

HOc Achitophelis cōsilium exsequutus, iterum postulat quid de belli ratione censeat. Respondit illic, oportere sibi attribui decem millia lectorum militum. Cum his se profectum interfecturum patrem, atque ita partibus suis incolumitatem, & ipsi secutum imperium eadem opera, Dauide sublato, pariturum. Hac sententia delectatus, accersit Chusim Dauidis amicorum principem (sic enim eum ille vocabat) & exposito Achitophelis consilio, quid ipsi videretur quærebat. At ille intelligens quòd hoc modo Dauid in potestatem redactus facilè occidi posset, contrariam sententiam attulit. Scis, inquit, Rex virtutem patris & eorum qui illum sequuntur, quòd in multis conflictibus semper victor euasit. Profectò veteranus bellator artibus contra nos vtetur. & intellecto nostrorum aduentu, noctu vallem aliquam cum parte militum insidebit, aut post rupem aliquam delitescet. Deinde nostris exercitum eius inuadentibus paulatim illi pedem referent, expectantes occasionem dum a Regi propiores facti rotis vitibus in pugnam redeant. interim ille ex improuiso superueniens, suis animū addet, nostris verò metum ac consternationem afferet. Expende igitur meum quoq; consilium sanè melius, & Achitophelis opinionem missam fac. ac potius edicto per totam Hebræorum regionem copias contra patrem colligeque vbi in vnum conuenerint, imperium earum tu ipse assume, néve alteri tibi committas. Facilè enim illum deuinces, si in aperto campo assequi aris, quòd ille paucos circa se habeat, tu verò tàm multa millia virorum, qui dari sibi occasionem cupiunt declarandi quàm sint tui nominis studiosi. quòd si patet intra mœnia cuiuspiam oppidi se concluserit, machinis ac cuniculis id expugnabimus. In huius sententiam itum est, Absalomo autore consilio Achitophelis prælatam: sed hoc ipsum Deus effecit, vt Chusis consultor magis placeret. qui properè ad Pontifices Sadocum & Abiatharum veniens, suum & Achitophelis consilium eis exposuit, quodq; ipsius comprobatum sit: petijt deinde vt hæc Dauidi per nuncios significarent, adhortarenturq; eum vt sine mora Iordanē transiret: ne fortè filius, mutata sententia, persequatur eum, & priusquam in tutum se recipiat, comprehendat. Pontifices autem iam ante curauerant, vt extra vrbem latérent filij, renunciaturi Dauidi quid in vrbe agatur. ad hos igitur fidam famulam miserunt, afferentem quid Absalomo decretum sit: mandaruntq;, vt, quantum possent, properarent Dauidi hæc indicaturi. qui vestigio cum patrum mandatis, vt pios ac fides ministros decebat, nihil sibi ad summam celeritatem reliquū facientes, ad Dauidem properabant. Vix duo stadia promouerant, quū à quibusdam equitibus conspecti, apud Absalomum deferuntur: qui mox ad capiendum eos misit. Senserunt hoc maturè Pontificum filij, & diuertentes à via publica in propinquum vicum agri Hierosolymitani nomine Bocchuram se dederunt, ibiq; mulierem quandam rogauerūt vt se absconderet. ea mox demissis per funem in puteum, os eius vestibus contexit: rogataq; à superuenientibus persecutoribus num eos vidisset, conspectos sibi nō negauit. accepto enim à se potu statim abiuisse dicebat: & si modo alacriter persequantur, forè, vt eos comprehendant.

Chusi consilium, quod etiam Achitophelis reiecto, recipitur.

Sadocus & Abiatharus filios ad Dauidem mittunt.

Pontificum filij ad Dauidem missi, in puteum sese abscondunt.

Ann. mundi 2970. Ante Christum nat. 1044.

dant. Illi diu frustra persequuti, retrò sunt reuersi. Mulier verò vbi hoc animaduertit, & non esse amplius periculum iuuenibus ne capiantur, per funem rursum extractos cœptum iter continuare iussit. Illi quanta potuerunt festinatione ad Dauidem peruenerunt, & omnes Abesalomi conatus illi renunciauerunt: qui suos confestim Iordanem transire edixit, quamuis nox esset, nihil cunctari passus. Porrò Achitophel vbi suum alterius consilio posthabitum vidit, conscenso iumento Gelmonem patriã petijt. Ibi conuocatis omnibus domesticis, exposuit eis quæ Abesalomo consuluerat, addens quoniã non persuasisset, certo se breui periturum, Dauidem enim omnino superiorem hoc bello fore, & amissum regnum recepturum esse. Præstat igitur, inquit, magno animo, vt virum ingenium decet, è vita exire, quam Dauidi ob filio nauatam cõtra eum operam, excarnificandum se præbere. His dictis in penitissimas ædes digressus, se ipse suspendit, atque ita Achitophelem, suopte iudicio tali morti addictum, cognati eius laqueo demptum funerauerunt. Cæterùm Dauid, superato, vt diximus, Iordane, peruenit Castrũ, pulcherrimam ac munitissimam eius tractus. Ibi cum summa beneuolentia ab omnibus eius regionis optimatibus exceptus est, partim præsenti hominis necessitate motis, partim reuerentia pristinæ felicitatis. Fuerunt autem hi Barzelæus Galadita, & Siphar Ammanitidis dynastes, & Mabhirus Galaditidis regionis primas. Hi quicquid ad victum pertinebat, largiter Regi cum suis præbebant, vt nec lecti straticis deesset, nec panis ac vinum, quin & carnium copia semper adesset, & quicquid vel ad alimoniam, vel ad lassitudinis refectionem opus esset. Interim Abesalomus coacto grandi contra patrem exercitu, & traiecto Iordane amne, constitit non longè à Castro oppido Galaditidis, loco Ioabi præposito exercitui cognato eius Amasa. prognatus enim erat patre Iotharsa, & matre Abigæa. hæc verò & Saruia Ioabi mater, sorores erant Dauidis. Rex autem recensitis, qui circa se erant, comparatoq; numero circiter quatuor millium, decreuit non exspectare dum Abesalomus prior ipsum aggrediatur, sed creatis tribunis, diuisoq; in tres partes exercitu, vnam Ioabo imperatori attribuit, alteram fratri eius Abisæo: tertiam tradidit Ethæo, amico quidem & familiari, sed è Gitta oriundo. Ipsum autem volentem adesse in exercitu amici prohibuerunt, iuq; prudentissima ratione. Si enim, eo præsente, vincerẽtur, nihil spei reliquum fore. quòd si vna parte exercitus victi, cum cætera ad ipsum refugissent, reparandarum virium facultatem non defore alioquin etiam hostem suspicaturum, alium exercitum circa Regem esse. Placuit hoc consilium: itaq; persuasus apud Castrum mansit. Sed dum amicos ad pugnam dimitteret, obtestabatur vt memores omnium acceptorum beneficiorum strenuam ac fidelem operam sibi nauarent: & vt post victoriam filio parcerent, ne occiso illo, aliquid mali in seipsum statueret. atq; ita precatus illis victoriam, exercitum emisit. Cæterum cum Ioabus ex aduerso hostium aciem suam explicuisset in planicie sylua à tergo habente, Abesalomus quoq; suos contrà eduxit: & congressi acriterq; pugnantes multa vtrinque præclara facinora edebant: hi dummodo Dauid regnum recipiat, quiduis periculi magno animo cõtemnentibus: illis contrà ne Abesalomus & hoc priuetur, & patri insuper audaciæ pœnas det, nihil non vel facere vel pati paratis. Iidem cum numero longè præstarent, ignominiosum ducebant tanto paucioribus

Dauid de Absalomi conatibus certior factus, cum suis lordanẽ transit.

Achitophel, suo consilio explosa, laqueo, sibi vitam finit.

Dauid Mahanaim peruenit, vbi cũ summa reuerentia ab optimatibus excipitur. Hedio & Ruffinus cap. 10. 2. Regum 18.

Absalomus Iordanem traijcit.

Diuisio exercitus Dauidici.

Dauidẽ adesse volentem in exercitu amici prohibent.

Mandatum Dauidis de parcendo filio.

Prælium inter Absalomum & Ioabum.

tibribus Ioabi militibus succumbere. Contrà Regij vt tot millia profligarent omni ope connixi, tandem, vt erat dignum veteranis & rei militaris peritissimis, hostē terga vertere coegerunt. fugientes deinde per saltus & abrupta insequendo, alios capriuabant, alios trucidabant, ita, vt multo plures in fuga caderent, quàm in prælio. Interfecta sunt enim ea die fermè viginti millia. Plurimi autē in Abesalomū ferebantur, insignem tam pulchritudine quàm statura corporis. Is veritus ne vitus caperetur, conscensa mula Regia effuso cursu fugiebat. Cumq; per agitationem ventilaretur capillitium, asperæ arboris prominenti ramo inopinatè implicitum iuuenem suspendit. Iumentū enim vehementi impetu ferebatur, non aliter quàm sessorē gerens. at ille sublimis in ramo retinebatur, ne hostem effugeret. Quod animaduersum quidā è militibus Danidis indicauit Ioabo: eoq; quinquaginta siclos promittente, si illum cōfoderet, respondit; Nec si duo millia daturus esses, facerem hoc domini mei filio, maximè cum omnibus nobis audientibus parci iuueni sit precatus. At ille iussit vt indicaret vbinam pendentem vidērit, moxq; defixo in cor telo eum interemit. Armigeri verò Ioabi circumsistentes ab arbore eum detraxerunt, & proiectum in hiatum profundum ac obscurū congestis saxis obruerunt, ita vt tumuli forma extaret. Deinde cum receptui cecinisset Ioabus suos à persequendo cohibuit, parcendum ciuili sanguini ratus. Porrò Abesalomus erexerat sibi in valle Regis columnam marmoreā cum inscriptione, duobus stadijs à Hierosolymis dissitam, quam voluit vocari Manum Abesalomi dicens, quòd, etiam si liberos eius perire contingat, in hac tamen nomen ipsius esset mansurum. Habuit enim tres mares, & vnam filiam Thamaram, quemadmodum iam antè diximus: quæ Danidis nepoti Roboamo nupta, Abiam eius successorem peperit, sicut pòst loco suo copiosius dicetur.

An. mun. 2926. Ante Christum nat. 1044.

Fuga & strages exercitus Abesalomi.

Ioabus Absalomum interimit.

Absalomi columna marmorea.

CAP. X.

Dauidi iam in regnum restituti status felix.

Defuncto Abesalomo populus eius domum quisque suam dilapsus est. Achimas verò Sadoci Pontificis filius adito Ioabo, rogauit vt sibi permitteret ad Dauidem ire, nunciaturo læta omnia, quodq; diuina ope ac prouidentia victoriam sit consequutus. Negauit hoc Imperator, dicens non conuenire, vt antehac afferre læta solitus, nunc de morte filij Regem certiorem faceret: iussitque eum ibi manere. sed vocato Chusi illi mandauit, vt omnia quæ sciret ad Regē perferret. Achima verò denuo rogante, vt ipse mitteretur, victoriam tantum nunciaturus, non etiam Abesalomi mortem, passus est eum hoc facere. Is viam compendiosam ingressus soli sibi notam, Chusim anteuertit. Sedente autem Rege in porta, & expectante aliquē de prælio nuncium, speculatorum vnus conspecto Achima currente, necdum valens eum agnoscere, ait ad Regē, videre se quempiā accurrentem. Cumq; Rex bonum esse nuncium ominaretur: paulo pòst sequi illum alterum quendam indicauit. Respondente Rege, hunc quoq; bonum fore nuncium, speculator iam propiorem Achimam noscitans, Sadoci Pontificis filiū ait curriculo aduentare. Tum Dauid, profectò hunc bonum & optatū nunciū afferre de prælio. Vix hæc verba finierat, dum Achimas Regem adoratum salutat:

Chusis victoriæ nuncius ad Dauidem missus ab Achima ante vertitur.

An. mundi 3920. Ante Christum ann. 1044.

lutat: & ſcitante de pugna, lætam victoriam annunciat. rogatus deinde quid filio factum ſit, ait ſe verſis in fugam hoſtibus confeſtim iter arripuiſſe, audiſſe tamen clamorem militum Abeſalomum perſequentium: nec præterea quicquam comperti habere, quòd iubente Ioabe properè diſcedendum fuerit, vt victoriam renunciaret. iamq; & Chuſis aderat Regem adorans & victoriam annuncians. qui ſimiliter de filio rogatus: Inimicis, inquit, tuis eueniat idem quod Abeſalomo. Hæc verba in cauſa fuerunt, vt nullum ex ea victoria voluptatem nec Rex perciperet, nec milites. Ipſe enim conſcenſa editiſſima vrbis parte deflebat filiũ, plangens pectus, & capillitium lacerans, & modis omnibus ſeſe afflictans, ac vociferans, Fili mi, vtinam mihi tecum mortem oppetere contingeret. Cum enim eſſet natura ſuorum amantiſſimus, præ cæteris hunc maiore affectione proſequebatur. Exercitum autem & Ioabum, audito quòd Rex filium ita lugeat, puduit triumphabundos in oppidum ingredi: ſed demiſſo capite iachrymantes, non aliter quàm clade accepta veniebãt. Cæterum quum Rex operto capite gemere deſiderio filij perſeueraret, Ioabus conſolandi cauſa ad eum ingreſſus: Quid facis, inquit, ô Rex? an nescis quòd pacto tibi ipſe calumniam ſtruis, quaſi amicos pro tua ſalute periculis ſe exponentes, atq; adeò teipſum & familiam tuam oderis? ames verò tibi infeſtiſſimos, & iuſtiſſima pœna abſumptos deſideres? non deſinas? Nam ſi Abeſalomus viciſſet, & regnum ſuum conſtabiliſſet, nihil ex nobis omnibus reliquum feciſſet: ſed à te ac tuis liberis initio facto, ad vnum miſerabilem in modum perdidiſſet, non deflentibus nos inimicis, ſed gaudentibus, & grauiter punientibus eos qui noſtram vicem miſerarentur. Te verò non pudet hæc facere propter hominem inimiciſſimum, qui quum eſſet tuus filius, tantopere in te fuit impius? Deſine igitur ab iniuſto luctu, & da te in conſpectum tuorum militum, & gratias illis age, quòd ſua virtute hanc victoriam nobis pepererunt: alioqui ſi quà cœpiſti pergas, hodie regnum ac exercitum alteri tradã, efficiamq; vt iam grauius ac verius quàm antè lugeas. Talibus verbis Ioabus Regi mœſtitiam excuſſit, eumq; ad curam Reipublicæ adduxit. Sumpto enim habitu alio, quò gratior eſſet militi eius conſpectus, proſoribus portæ conſedit, ita vt hoc audito vniuerſus populus ad ſalutandum eum concurreret. Dum hæc ita geruntur, qui ex Abeſalomi exercitu cladi ſuperfuerunt, domum reuerſi nuncios oppidatim diſmiſerũt, admonentes quantum beneficiorum à Dauide accepiſſent, & quomodo poſt multa ac magna bella in libertatem ab eo vindicati fuiſſent: & quàm iniquè hoc eiecto alteri regnum commiſiſſent. Itaq; debere eos, extincto quem elegerant, Dauidem rogare, vt omiſſa ira in gratiam populum ſuum recipiat, & quemadmodum antè curam Reipublicæ ſuſcipiat. De hac re crebri nuncij veniebant ad Regem: iſq; mox Sadoco & Abiatharo Pontificibus per literas mandauit, vt Principes tribus Iudæ compellent, turpe illis eſſe, alias tribus ante eos in regnum Dauidem reponere, maximè cum is tribulis ſit ac conſanguineus. pari modo Amaſam Imperatorem eos alloqui iuſſit, qui fieret quòd cum eſſet ipſius ex ſorore nepos, exercitui non perſuaderet, vt Dauidi regnum in manus reddat. Sperandam autem illi non ſolum veniam, quæ iam contigiſſet, verumetiam vniuerſarum copiarum præfecturam, quam Abeſalomus ei conceſſerat. Pontifices verò tum Principes dictæ tribus ſunt alloquuti, tum Amaſam oſtentata Regis pollicitatione in partes ipſius traduxerunt.

Dauid cognita filij cæde à Chuſi actet eum deflet. 2. Regum 19.

Ioabus cum exercitu lugens vrbem ingreditur.

Taxatus Dauid ob filij luctum exceſſæ mœſtitiæ, prodit in publicum.

Hedio & Ruffinus Cap. 11.

Iſraeliticum regnum Dauidi iterum offertur.

Dauid Amaſæ veniam & vniuerſarum copiarũ Præfecturã concedit.

traduxerunt. Ac primum contribules Dauidis incunctanter per legatos eum in regnum reuocant: quorum exemplo simul & Amasæ autoritate moti cæteri Israelitæ & ipsi idem faciunt. atque hæ legationes ad eum Hierosolymis excipiendum confluebant. Sed singulare Iudæ tribus officium extitit, quæ vsque Iordanem amnem illi occurrit. eodem præsto fuit Semeis filius Gerę, sequentibus mille viris è tribu Beniamitica: nec non Siba libertus Sauli comitatus quindecim filijs & seruis viginti. Hi vnà cum tribu Iudæ ponte ripas fluminis iunxerunt, vt Rex cum suis absque negocio transire posset. Vt verò ad Iordanem peruenit, salutatus est à tribu Iudæ: & Semeis in pontem progressus, accidensq; ad Regis pedes, rogabat veniam commissorum, vtque infensus sibi esse desineret, neue recepta potestate in se primũ animaduerteret: réputaretq; id quoque, quòd errotis pœnitentia ductus, primus ipse reuertenti occurrisset. In hunc modum supplicanti ac misericordiam imploranti. Abilæus Ioabi frater, satin hoc, inquit, putas ad effugiẽdum supplicium, quod maledico in Regem diuinitus electum ore es commeritus? Tum Rex ad eum versus: Desinite Saruiæ filij, néue nouas turbas ac seditiones excitate. Sic enim vos existimare volo, hanc esse mihi aditialem regni diem. quam ob rem iuro me omnibus omnem pœnam remittere, qui quocunq; modo in maiestatem meam peccauerunt, neq; in quenquam ea de causa animaduersurum esse. tu quoque Semei bono animo esto, nihil de supplicio solicitus, At ille adorato Rege, cœpit eum præcedere. Post hæc Memphibosthus Sauli nepos ei venit obuiam, sordidatus & promisso ac neglecto capillitio. ex quo enim Rex profugerat; neque comam totondit, neq; vestem purgauit, calamitatẽ eius nõ secus quàm propriam ferens: ad hæc à suo procuratore apud Regẽ falso delatus fuerat. Is post salutatum & adoratum Regẽ interrogatus ab eo, qua de causa non simul exisset, socius fugæ futurus: respondit Sibam esse in culpa: Hunc iussum parare ad profectionem necessaria, verba sua non aliter quàm alicuius mancipij contempsisse. alioquin, inquit, si pedibus integris fuissem, & ad profectionem his vti potuissem, nunquã abs te relinqui passus fuissem. Nec contentus meâ erga te domine pietatem impedisse, insuper maliciosè ac mendaciter me detulit. Sed benè noui quòd tua prudentia tales calumnias non admittat: quum sis iustus, & Deum ac veritatem, cui tantopere studes, diligas. Cum enim in grauissimis periculis aui mei temporib. versatus sis, licereté; tibi de tota familia nostra eo nomine pœnas sumere, quæ tua bonitas est ac modestia, omnes acceptas iniurias obliuioni tradidisti, recenti etiam tum earũ memoria summam potestatẽ assecutus prætérea in amicorum ordinẽ allectum, & mensæ tuæ quotidianum cõuiuam adhibitum, nihilo deteriore conditione quam vnum quemuis è maximè necessarijs apud te esse voluisti. his auditis neq; Memphibosthum punire libuit, neq; an Siba calumniator fuerit cognoscere. sed præfatus cuncta se eius bona Sibæ largitũ, veniam tamen illi & dimidiæ partis restitutionẽ promisit. Tum Memphibosthus: Habeat sibi totam Siba, mihi satis est te in tuum regnum restitutum esse. Berzelæum deinde Galaditam virum magnum ac bonum, cuius benignitate belli tempore adiutus fuerat, deducentẽ se Iordanem vsq;, Rex rogauit vt simul Hierosolyma proficisceretur: pollicitus eum parentis loco se habiturum, nihilq; illi defore quo extremæ eius ætati refouendæ sit opus. at ille excusauit, rem domesticã conuiuiq; regio

Ann. mundi 2920. Ante Christ. nat. 1044.

Iudæ tribus ad Iordanẽ vsq; Dauidi occurrit, & ponte fluminis ripas iungit.

Semeis veniam consequitur.

Memphibosthus à calũniis Sibæ se purgat.

Dauid Memphibosthoveniam & dimidiæ partis bonorũ Sibæ donatorum restitutionẽ promittit.

Berzelæus Hierosolyma, patre eò proficisci nolente, cum Dauide contendit.

An. mundi 2920. Ante Christ. 1044.

regio præferens: dicens se iam octuagenarium non posse Regiæ voluptatibus perfrui, iam de absoluendo extremo vitæ actu & sepultura solicitum rogansq; vt sibi cum bona Regis gratia liceat suo more domi vlcere: quandoquidem iam per ætatem non amplius vllam è potu aut cibo voluptatem capiat, & aures obturatas habeat ad sonos tibiarum cæterorumq; instrumentorũ quibus aulici Regij se oblectare solent. Quo ita instanter rogante, Te, inquit, dimitto: hunc verò Achimanum filium mecum abire finito. Omnium enim bonorum meorum particeps erit. Tum Berzellæus relicto filio, & adorato Rege, omniaq; fausta illi precatus, domum est reuersus. Dauid autem Galgala peruenit, iam dimidium totius populi circa se habens, & Iudæ tribum integram. Eò venerunt ad illum primores eius regionis. sequente magna hominum multitudine: incusabantq; Iudæ tribum, quòd insciis cæteris ad Regem se cõtulisset, cui omnes simul vnanimiter occurrere debuerint. Principes verò tribus Iudæ rogabant, vt æquo animo ferrent, quòd præventi essent. Exhibitum enim hoc officium propter cognationem, qua deuinctum sibi feruentioribus studijs prosequerentur. neque enim se hac de causa vlla munera accepisse, vt merito ægrè ferre debeant, serius se ad illum peruenisse. Non tulerunt hoc dictum cæterarum tribuum Principes, Demiramur, inquiunt, fratres, quòd Regem vobis propriè cognatum vindicatis, ac si non omnium nostrũm cognatus sit habendus, quem omnibus nobis ex æquo Deus præesse voluit: ergo cum totus populus vndecim partes habeat, vos vnicam, tantoque potiores simus, præter æquum feciſtis quòd nobis nescientibus ad Regem veniſtis. In hac Principum altercatione exortus est vir quidam malus ac seditiosus, Sabæus filius Bochoriæ, tribus Beniamitidis: qui sublata voce in medio multitudinis exclamauit, Non est nobis pars apud Dauidem, nec hæreditas apud Iessæi filium, simulq; cornicine iusso canere bellicum, omnes, relicto Dauide, illum sunt secuti, sola Iudæ tribu circa eum manente, à qua mox in regiam Hierosolymorum est deductus. Vbi cõcubinis, cum quibus filius Abesalomus congressus fuerat, in alias ædes traductis, omnia benignè vt ante administrari iussit, ipse verò post hac non amplius eis est vsus. Amasam deinde exercitui præposuit, dignitate in hunc collata, quæ prius Ioabi fuerat: iussitque vt collectis quantis posset è tribu Iudæ copijs post triduum ad se veniret, vt eum, tradito exercitu cum imperio contra Bochoriæ filium mitteret. Quo ad colligendum militem profecto, quum in ea re occupatior maiore non rediret, tertia die Rex Ioabo dixit, non esse in rem publicam, dilationem Sabæo concedi: ne forte instructior factus plus damni det, plusque exhibeat negocij, quàm modo Abesalomus exhibuisset. Non est, inquit, vlterius expectandum, sed cum his quæ nunc ad manum sunt, copijs, & lexcentorum coborte, cum Abiæo fratre hostem persequere: & vbicunque illum adeptus fueris, da operam, vt prælio decernatur: & caue, ne occupatis munitis vrbibus multorum nobis certaminum & laborum materiam præbeat. Ioabus nihil cunctatus paruit, & assumpto fratre ac coborte, reliquisque qui tum Hierosolymis aderant, militibus, contra Sabæum raptim exercitum ducit. Cumque Gabaonem, qui vicus quadraginta stadijs à Hierosolymis abest, peruenisset, obuiam ei factus est Amasa magnum exercitum adducens. Ibi Ioabus thorace munitus, accinctusq; gladio, accedente ad complectendum Amasa, de industria

Tribus Iudę, quòd insciis Israelitis Regem reduxerit, accusatio & excusatio.

2. Regum 20. Sabæus homo seditiosus auertit Israelitas à Dauide.

Dauidis concubinæ à filio stupratæ aliò traduntur.

Ioabus contra Sabæum paucis copijs Amasa in colligendo exercitu cunctante, mittitur.

ſtria gladium ſibi è vagina elabi paſſus eſt: eoque mox à terra ſublato, & altera manu barba Amaſæ ſeu deoſculandi prehenſa, improuiſo ictu ventrem ei perfodit, hominemque confecit, facinus ſanè impium, quòd bonum & cognatum iuuenem immerentem propter æmulationem ſummæ præfecturæ & regiæ gratiæ ſuſtulit. Hac enim de cauſa iam ante Abeneri quoque cædem perpetrauerat. Sed illud facinus propter honeſtum prætextum fraternæ vltionis dignius venia videbatur: in Amaſæ verò cæde nihil tale habuit quod prætenderet. Cæſo autem imperatore pergebat ad Sabæum debellandum, vno relicto apud cadauer. hunc iuſſit proclamare ad exercitum, Amaſam iure cæſum meritas pœnas dediſſe: qui verò partes Regis fouerent, Ioabum & fratrē Abiſæum eius duces ſequi debere, iacente verò in via corpore, & tota multitudine ad id confluente, & vt fieri ſolet cum admiratione circumſtante, cuſtos tranſlatum illud in villam quandam longè à via remotam depoſuit, & veſte contexit: quo facto omnes Ioabum ſunt ſequuti. Is quum per totam Iſraeliticam regionem Sabæum eſſet perſequutus, indicio cuiuſdam cognouit eum eſſe in munita quadam vrbe, nomine Abelmachea qua obſeſſa & circumuallata, iubet militem muros eius ſuffodere & euertere: valde enim trafcebatur, quòd portas ei clauſiſſent. mulier autem quædam honeſta & prudens, videns patriam in extremo periculo, conſcenſis mœnibus Ioabum per militem ad colloquium euocat. qui poſtquam proceſſit, Deus, inquit, Reges & Imperatores creat, vt deletis Hebræorum hoſtibus in pace Iſraelitas contineant: tu verò nulla in re læſus, primariam Iſraelitarum vrbem expugnatum veniſti. Tum ille abominatus eius verba, & meliorem ſibi mentem precatus, negauit ſe vel vnum è plebe occiſum cupere, tantum abeſſe vt vrbem tam egregiam exciſam velit: & ſi ad ſupplicium dedatur Sabæus Bochoriæ filius, Regi rebellis, omiſſa oppugnatione confeſtim ſe inde exercitum abducturum. His auditis mulier, Ioabum rogat, vt pauliſper ſuſtineat, polliciturque illi caput hoſtis ſtatim è mœnibus deijciendum: moxque ad ciues reuerſa, Vultis, inquit, mali malè perire cum liberis ac coniugibus propter hominem malum & ignotum, eumque pro Dauide, cuius tanta in vos extant beneficia, regnare, & vnam hanc vrbem tam valido exercitui reſiſtere? Quibus verbis perſuaſi, præciſo capite Sabæi, ad milites Ioabi hoc deijciunt: confeſtimque ſigno receptui dato dux obſidionem ſoluit: & Hieroſolyma reuerſus denuo vniuerſis copijs Imperator præficitur. Banaias quoque ſatellitibus & ſexcentorum cohorti à Rege præponitur. Adoramus quæſtor tributis recipiendis conſtituitur. Sabathes & Achilaus Commentarienſium fiunt Principes Suſa ſcribis præpoſitus, Pontificatus quoq; Sadoco & Abiathare manſit.

An. mundi 2920. *Ante Chri. nat.* 1044. Ioabus Amasam iugulat.

Ioabus Sabæum in vrbe Abelmachea circumuallat.

Mulier Ioabo vrbē quā iuſtius conſeruaret euerſuro, opprobrat.

Cōditio obſidionis ſoluendæ à Ioabo propoſita.

Supplicium de Sabæo ſumptum.

Officia à Davide diſtributa.

Poſt hæc fame regionem premente, Rex ſupplex à Deo petijt, vt populum miſeratus cauſam atq; remedium tanti mali oſtenderet dignaretur. Reſponſum eſt per Prophetas, poſtulare Deū, vt Gabaonitæ vindicentur, quos Saulus Rex deceptos præter ius & fas interfecerat, & iuſiurandum quod illis olim Ieſus imperator & ſenatus iurauit, violauerat. Quamobrem ſi Gabaonitis pro cæſis ciuibus pœnas quas ipſi voluerint exigere permittat Rex, fore vt placatus Deus populū è præſenti calamitate eximat. quod poſteaquā ex Prophetarū rélatione compertū eſt, accitis Gabaonitis percontatus eſt quid à ſe peterent: qui cum ſeptem è

Hedio & Ruffino cap. 12. 2. Regum 21. Fames ob iuramentum violatū, Iſraelitis immiſſa.

An. mundi 2924. *Ante Chri.* *nat.* 1040.

Sauli progenie depoſcerent ad ſuppliciũ, Rex perquiſitos eis tradidit, Memphibooſtho tamen Ionathæ filio parcens. his acceptis Gabaonitæ, vt libitum eſt, in eos animaduerterunt: confeſtimq; pluente Deo terra poſito ſqualore ad priſtinam fertilitatẽ rediit, populusq; copia rerum vt antè fruebatur. Aliquanto poſt Rex bello Palæſtinos adortus, & prælio cum eis congreſſus, dum victos auidius perſequitur, vltra cæteros ſolus eſt longiùs prouectus. hunc iam laſſulum conſpicit Acmon filius Araphi, vnus è Gigantum ſobole, indutus loricam circulis conſertam, & lanceam gerens trecentos ſiclos pendentem, accinctusq; gladio: & conuerſus è fuga haud dubiè confeciſſet Regẽ, ni Abiſæus Ioabi frater repentè ſuperueniens eum protexiſſet iam proſtratum, & hoſtẽ trucidaſſet. quo Regis periculo grauiter cõmotus eſt exercitus, & duces iureiurando eum deuinxerunt, ne in poſterum cum alijs intereſſet prælio, ne, ſi propter fortitudinẽ & audaciam humanam aliquid ei cõtingeret, populus ea felicitate, quam ex ipſius adminiſtratione percipiebat, orbaretur. Cumq; poſt hanc pugnam Palæſtini ad Gazaram vrbẽ conueniſſent, Rex quamprimum hoc cognouit, exercitum contra eos confeſtim ire iuſsit. in hac expeditione egregiam laudem ob præclara facinora edita meruit Sobacchis Chettæus, vnus è fortiſſimis Dauidis militibus, complures enim qui ſe de gigantũ genere iactabant, & viribus eximijs inſoleſcebant, orco tradidit, præcipuus autor victoriæ quã tum Hebræus de hoſte reportauit. Redintegrantibusq; bellum Palæſtinis, & nouo exercitu in eos miſſo à Rege, optimè ſe geſsit Nephanus cognatus ipſius. ſingulari enim certamine cum fortiſſimo Palæſtinorum congreſſus, occiſo illo effecit, vt reliqui terga verterent: multiq; hoſtium in ea pugna ſunt deſiderati. Nec ita multo poſt rurſum caſtra metati ſunt ad quoddam oppidum non procul Hebræorũ finibus: fuitq; in eo exercitu vir ſtatura cubitorũ ſex: cui ſeni digiti erant in manib. ac pedibus. Huic ex Regis exercitu Ionathas Samę filius ſolus ſe oppoſuit, ſtratoq; aduerſario maximũ momentum ad victoriã attulit, & ipſe fortiſſimi viri laudem retulit. nam & hic barbarus oriundũ ſe à gigantibus iactabat. Hoc prælium cum gente fuit vltimum, non auſa poſtea ſe contra Iſraelitas mouere. Cæterum Dauid perfunctus iam bellis ac periculis, & in altiſſima pace degẽs, vario genere carminum odas & hymnos in honorẽ Dei compoſuit, partim trimetro verſu, partim pentametro: inſtrumentisq; muſicis comparatis docuit Leuitas ad pulſum eorum laudes Dei decantare, tam Sabbatis diebus, quàm in cæteris feſtiuitatibus. ſpecies autem inſtrumentorum hæ fuere: cinnyra decẽ chordis intenditur, & plectro pulſatur: nabla duodecim ſonos continet, ſed digitis carpitur: cumq; his aderant & cymbala ærea, bene magna atque lata: quòd ſanè de prædictorum inſtrumentorum natura, ne prorſus ignorentur, dixiſſe, ſufficit. Porro Rex fortiſſimos viros circa ſe habuit, ſed maximè inſignes præclaris facinoribus 38. quorum quinq; tantum virtutem commemorabo, facili ex his de reliquis coniectura. tales enim erant hi qui poſſent vel regiones ſubigere, vel magnas gentes debellare. Primus Iſſæmus filius Achemæi, qui non ſemel in aciem hoſtium irruens nõ prius à cæde abſtitit, quàm nongentos occideret. Poſt hũc Eleazarus filius Dodeiæ, qui fuit cũ Rege in Araſamo. Hic in quodã prælio Iſraelitis multitudine hoſtium territis & in fugã verſis, ſolus locũ ſuũ non deſeruit: & cõgreſſus cum hoſtib. multos interfecit, adeò vt cruore gladius eius ad dextrã adglutina-

Septem viri è Sauli progenie ad ſupplicium Gabaonitis traduntur.

Dauid in vitæ diſcrimẽ vocatus ab Abiſæo liberatur.

Dauidi, vt prælijs abſtineat, ſuadetur.

Heroes Dauidis.

Sabachis.

Nephanus.

Ionathas.

2. Regum 22. Dauid Poeta.

Inſtrumenta Muſica Dauidis.

2. Regum 23. Triginta octo Dauidis Heroes.

Eſſæmus, Eleaſar.

glutinaretur: quo viſo reuerſi in prælium Iſraelitæ cedentē iam hoſtem vrgendo admirandam ac celebratam victoriam retulerunt, Eleazaro ſternente, vulgo verò militum proſtratos ſpoliante. Tertius erat Illi filius Sebas. hic quoq; cum bello Palæſtino in loco qui Maxilla dicitur, aciem ex aduerſo conſtitiſſent, Hebræiq; rurſum territi loco cederent, ſolus in aciei vicem hoſti ſe oppoſuit: & non paucis letho datis, reliquos impreſſionem eius non ſuſtinentes, in fugam effuſos inſectatus eſt. Hęc fuerunt facinora quæ hi tres in prælijs ediderunt. Eo verò tempore, quo Rege Hieroſolymis agente Palæſtinorum exercitus vſq; ad vrbem acceſſit, & dum ille conſulturus Deum de bello, arcem aſcendit, in ea valle caſtra metatus eſt, quæ XX. ſtadiorum ſpatio vſq; Bethlema pertinet: dicente ad amicos: ò quàm bonam aquam habemus in patria mea, maximè in ciſterna portæ vicina: ò ſi quis eam mihi afferret, id certè mallem quàm multum argēti accipere: tres iſti his auditis, eueſtigio excurrerūt, & cùm per media hoſtium caſtra Bethlema perueniſſent, hauſta aqua per eandē viam ad Regem ſunt reuerſi, attonitis audacia tanta barbaris, nec auſis paucitatem eorum contemnere. eam aquam Rex bibere noluit, dicens, periculo ſanguinis emptam, & ob hoc ſibi non conuenire: ſed Deo inde libauit, gratias agens, pro virorum incolumitate. Poſt hos erat Ioabi frater, Abiſæus, qui vna die DC. hoſtes interemit. Quintus Banaias, genere Sacerdos. hic prouocatus à duobus fratribus, virtute inter Moabitas illuſtribus, vtrumq; confecit. Rurſum ex prouocatione, cum miræ ſtaturæ Ægyptio certans, inermis cum armato, haſta ex ipſius manibus extorta hominem cōfodit: quo inſignior fuit victoria, quòd adhuc viuenti ademptis armis, prius eum ſpoliauit, mox propriis armis occidit. Eſt & aliud eius facinus, quod iam dictis, quantum ad animoſitatem vel præferri poteſt, vel certè conferri. Quum enim ningeret, leo in quendam puteum illapſus eſt: cuius os quòd anguſtum eſſet, videbat breui fore, vt id niuibus oppleretur: atque ita deſperato exitu, & ſalute, rugire occepit. Banaias autem fortè fortuna iter faciēs, accurrit ad rugitum beſtiæ: & quum deſcendiſſet in puteum, repugnantem ictu baculi quem gerebat exanimauit. nec deteriores virtute fuerunt reliqui triginta tres. Cæterum Dauid volens cognoſcere quantus millium numerus recenſeri poſſet in populo, oblitus præceptorum Moſis, qui prædixerat, quoties cenſeretur populus in ſingula eius capita pendendum Deo ſemiſiclum, iuſſit Ioabum imperatorem, vt iret ad cenſum peragendum. quo excuſante nihil opus eſſe, nihil motus coēgit ſine mora ad imperata exequenda proficiſci. Ioabus autem aſſumptis ad hoc negocium principibus tribuum & ſcribis, obita tota Iſraelitarum regione, & cognito quanta eſſet populi multitudo, poſt nouem menſes & viginti dies Hieroſolyma reuerſus ad Regem numerum ei populi reddidit, abſque tribu Beniamitica: quam nondum ad cenſum vocauerat, ſicut nec Leuiticam. Rex enim interim pœnituit, agnoſcens in Deum ſe peccaſſe. Erat autem reliquorum Iſraelitarum numerus nongenta millia, duntaxat eorum qui ad militiam eſſent idonei. In Iudæ verò tribu quadringenta millia cenſebantur. Prophetis deinde referentibus ad Dauidem, quòd Deum offendiſſet. ſupplex orare cœpit, vt propitius redditus facti huius daret veniam. Qui exoratus Gadum Prophetam ad eum miſit, tres optiones offerentē, vt ex his quam mallet eligeret, aut famem per ſeptennium duraturam, aut bellum per

An. mundi 2924. Ante Chri. nat. 1040.

Sebas.

Heroes tres per hoſtium caſtra excurrūt, in Bethlehem aquā hauriunt, & Dauidi afferunt.

Abiſæus.

Banaias.

Banaias Ægyptiū haſta ex ipſius manibus extorta confodit.

Banaias Leonem exanimat.

Hedio & Ruffi cap. 17. 2. Reg. 24.

Dauid Ioabū ad peragendū cēſum mittit.

Numerati populi ſumma.

Dauid tribus malis propoſitis peſtem eligit.

An. mundi 2930. Ante Chri. na. 1034.

tres menſes iniquo marte cum hoſte gerendum, aut peſtilentiam per triduum in Hebræos ſæuituram. Illo verò hærente ac turbato propter difficilem inter hæc mala electionem, & Propheta vrgente ad celerem reſponſionem, vt Deo renunciare poſſet: Rex cogitans, quòd ſi famem peteret, ſui magis quàm aliorum rationem habuiſſe videri poſſet, quandoquidem ipſi nihil periculi eſſet multum frumenti in horreis habenti, illis nō item: quòd ſi per tres menſes ab hoſte vinci elegiſſet, ſic quoque ſibi conſuluiſſe. qui arces & fortiſſimam circa ſe cohortem haberet: optauit malum regnantibus æquè ac regnatis commune, in quo omnibus par metus imminet: præfatus melius eſſe incidere in manus Dei, quàm in manus hoſtium. Hæc ita, vt audiuit Propheta Deo renunciante, peſtilentia in Hebræos ingruit, ita vt variis modis abſumerentur, nec facile eſſet morbum cognoſcere. mors enim vna erat, ſed plurimis & incompertis cauſis homines rapiebat. alius enim poſt alium efferebatur, & clanculum obrepens malum celeriter exitium afferebat. quidam enim, repentè cum vehementi dolore, & amaro cruciatu animam exhalabāt. alij paulo lentiore vexati malo ne curationem quidem ferre poterant, ſed inter officia medicorum exſpirabant. alij ſubitò tenebris ob oculos obortis, ceu præfocati exanimabantur. nonnulli interim dum aliquem domeſticorum funerant, ſepultura nondum abſoluta commoriebantur. quo factum eſt vt à matutina hora vſq; ad prandium hac peſte ſeptuaginta millia hominum ſint abſumpta. iamque genius à Deo miſſus Hieroſolyma petebat. eam quoque vrbem ſimili malo affligturus. Tum Rex ſaccum indutus & humi proſtratus, ſupplex orabat Deū, vt peſtem ſedaret, & iam mortuis contentus de cætero quieſceret. inter has preces ſublatis oculis, cernens genium per aërem ſtricto gladio Hieroſolyma petentem, exclamat ad Deum: ſe eſſe paſtorem pœna dignum, cæterùm greges nihil commeruiſſe. Effunderet iram in ſe ac ſuam familiam, & innocenti populo parceret. Deus autem admiſſa ſupplicatione peſtem repulit: miſſoque ad eum Gado propheta, mandauit vt confeſtim aſcenderet in aream Oronnæ Iebuſæi, & exſtructo altari, inibi ſacrificaret: qui mandatum hoc non neglexit, ſed mox ad deſtinatum locum ſe contulit. Oronna verò circa triturām frugum occupatus, vt Regem vnà cum omnibus filiis accedentem vidit, occurrens adorauit eum. Erat autem genere quidem Iebuſæus, ſed inter præcipuos amicos Dauidis: quæ cauſa fuit vt capta vrbe nihil illi moleſtum acciderit, quemadmodum ſuperius diximus. Hoc percontante, quamobrem herus ad ſeruum accederet, ait ſe velle aream eius emere, vt in ea Domino altare conſtrueret, & ſacra faceret. at ille & aream & aratra & boues in holocautoma gratis largiri ſe dixit, precatique vt Deus libens ac propitius hoc ſacrificium admittat. Rex verò gratam ſibi eius ſimplicitatem ac magnanimitatem profeſſus, voluit vt precium acciperet. Iniquum enim eſſe de gratuitis offerre ſacrificium. Oronna verò dicente, facturum ſe quicquid Rex vellet, aream hanc de eo quinquaginta ſiclis emit: exſtructoque ibi altari, ſacrificia & holocautomata ſuper eo perfecit, & hoſtias pacificas obtulit. quo feſto Deus placatus, propitius vt antè eſt redditus. Erat autem is locus in quem olim Abrahamus filium, vt holocautoma faceret, adduxerat, & cum iamiam iugulandus eſſet puer, aries repentè adſtans altari apparuerat: qui pueri vice fuit mactatus, vt iam antè ſcripſimus. Dauid autem cum animaduertiſſet ſe exauditum, & gra-

Ingens Hebræorū ſtrages ob peſtē a Deo immiſſam.

Dauid pro innocente orat populo.

Mandatū de altari exſtruendo.

Oronna Iebuſæus Sup. lib. 7. cap. 3. Orphona dictus.

Oronna aream Dauidi donat.

Precium pro area datum.

Locus altaris exſtructi. Gen. 22. Sup. lib. 1. cap. 13.

& gratum fuisse sacrificium, decreuit totum illum locum altare vniuersi populi appellare, & Deo templum ibi exædificare: quam eius vocem Deus in futurum ratam esse voluit. mox enim propheta ad eum misso, illic templum exstruendum prædixit à filio, quem regni successorem esset relicturus. Post hanc prophetiam iussit Rex numerari inquilinos, & inuenta sunt eorum centum & octuaginta millia. ex his constituit lapicidarum octuaginta millia: reliquos ad conuehendos lapides deputauit, ex quibus tria millia & quingentos operariis præfecit. magnam quoque vim ferri ac æris ad horum operum vsum congessit: materiemque cedrinam multam & prægrandem, Tyriis & Sidoniis hanc suppeditantibus, à quibus huius copiam impetrauerat. dicebatq; suis amicis, hæc ideò se apparare, vt filio successuro materiam ad ædificandum relinqueret, & non tum demum eam comportare necesse haberet, adhuc per ætatem rudis talium negociorũ, sed omnibus in promptu sitis facile opus absoluat.

An. mundi 2930. Ante Chri. na. 1034.

Hedio & Ruffi ca. 14. Architecti templi extruendi. 1. Par. 22.

Dauid magnã vim ferri, æris & lignorũ comportat.

CAP. XI.

Dauid se viuente Solomonem filium suum regnum auspicari voluit.

ACcito deinde Solomoni filio mandauit, vt quamprimùm regnum adeptus esset, templum Deo construeret, dicens se id voluisse quidẽ, sed oraculo prohibitum, quòd propter crebra bella cruentus haberetur, prædictumq; sibi id ædificium à fatis destinatum filiorũ natu minimo, qui Solomon esset appellandus: quem non aliter quàm filium patri ipsi Deo curæ futurum: atq; etiam totam Hebræorum regionem hoc Principe felicem fore, & inter cætera bona id quod omniũ est potissimum, pacem habituram, vtpote alienam non tantum ab externis bellis, verumetiam ab intestinis seditionibus. Ergo, inquit, quandoquidem à Deo designatus es Rex, antequam natus, da operam vt alioquin etiam dignus sis eius prouidentia, pietatem colens & iustitiam atque fortitudinem, & præcepta eius legesque per Mosem traditas obseruans, & ab aliis eas violari non permittens: & insuper templum quod te regnante strui sibi voluit, cura vt sicut debes ei reddas, nihil deterritus operis magnitudine. omnia enim ante obitum parata tibi relinquam. Scito sane auri quidem collecta decem millia, argenti verò talentorum centum millia æris item ac ferri tantum congessi, quantum vix numero comprehendi possit: & ad hæc lapidum & lignorum materiem copiosissimam. Habes præterea multa millia fabrorum lignariorum & cæmentariorum: & si quid his defuerit, tu supplebis. Quapropter hoc opere absoluto carus eris Deo, eumq; perpetuum protectorem habebis. Post hæc adhortatus est principes populi, vt in ea structura filium adiuuarẽt, & securi de omnibus aduersitatibus, cultui tantum diuino vacarẽt. percepturos enim pro hoc pacem & bonum ac legitimum Reipublicæ statum, quæ præmia piis ac iustis Deus solet reddere. Postquam aũt absolutum fuerit templũ, iussit Arcam in eo reponi, cæteramq; sacram suppellectilẽ, cuius receptaculo iam pridẽ templũ debuerat exstrui, nisi patres mandatũ Dei neglexissent, qui præceperat, vt quamprimũ hostilem terram occupassent, templum illi exædificarent. Hæ fuerunt Dauidis adhor-

Extructio tẽpli Solomoni mandatur.

Dauid Solomonem vt Deũ colat, hortatur. Thesaurus ad tẽpli structuram congestus. Adiutores Salomonis in tẽplo exædificando. Mandatũ de Arca, cæteraque sacra suppellectile in templũ reponenda.

Anno mundi 2930. Ante Chri. na. 1034. Hedio & Ruffi. ca. 15. 3. Reg. 1. Dauid alsiosus fact⁹, Abisace eum recalefecit.

adhortationes, tam ad filium quàm ad Principes. Prægrauante autem iam seni, & corpore per ætatem frigescente, alsiosus factus est, vt ne iectis quidem multis stragulis calefieret: quumque ex communi medicorum consilio decretum esset, vt lectissima è formosis totius regionis virginibus cum Rege cubaret: hoc enim fore contra frigus remedium, fouente eum puella: inuenta est in vrbe vna fœmina omnium eius ætatis pulcherrima, Abisace nomine, quæ cum Rege cubitans, nihil aliud quàm recalefaciebat eum: iam enim præ senio ad venereas res elanguerat. sed de hac virgine paulo post incidet mentio. Cæterùm quartus filius Dauidis, iuuenis pulcher & magnus, ex vxore Ægistha ei natus, nomine Adonias, Abesalomo quod ambitionem attinet similis, de occupando regno cogitare cœpit, & cum amicis egit, vt sibi Principatum deferrent: parauitq; sibi currus multos & equos, & quinquaginta viros stipatores: id quod pater videns, nec obiurgauit eum, nec compescuit, ac ne scitatus quidem est, quid sibi vellet talis apparatus. Adiutores autem habebat Adonias Ioabum imperatorem & Pontificem Abiatharum. Soli autem conatibus eius resistebant, Pontifex Sadocus & propheta Nathan, & Banaias præfectus satellitum, & Semeis Dauidis amicus. & manus fortissimorum. Porrò Adonias paratis in suburbano epulis, ad fontem qui est in hortis regiis, & inuitatis illuc omnibus fratribus excepto Solomone, assumpsit secum & imperatorem Ioabum & Abiatharum & principes tribus Iudæ. Eos verò qui Pontificis & Nathanis prophetæ & Banaiæ satellitum præfecti partium erant, ad hoc conuiuium non vocauit. Hoc Solomonis matri Bethsabæ propheta Nathan indicauit, Adoniam regnare insciente Dauide: suasitque vt tam propriæ saluti, quàm filij regno consuleret: ingressaque ad Dauidem sola diceret ei, quòd ipse quidem iurasset post se regnaturum Solomonem, & interim Adonias regnum occupasset. Hæc loquenti cum Rege se quoque superuenturum propheta pollicitus est, & verbis eius testem futurum. Paruit Bethsabe, & Regem adiit. Quo adorato impetrataque dicendi copia, omnia sicut propheta submonuerat indicauit, exposuitque ordine quemadmodum Adonias epulum adornauerit, & Abiatharum Pontificem Ioabumque principem exercitus vocauerit, & filios regios absq; Solomone ac eius necessariis amicis. addebat etiam totum populum suspensum expectare, quemnam esset successorem declaraturus: vt cogitet rogans, quòd se defuncto mori necesse esset tàm ipsam quàm Solomonem filium. Adhuc ea loquente cubicularij nunciant Nathanem venisse vt Regem viseret: statimque admissus percontabatur, num hodie Regem declaret Adoniam, & principatum suum in illum transferat. Parato enim splendido conuiuio, vocatos ab eo filios eius omnes excepto Solomone, & præter hos Ioabum imperatorem: hos omnes suauiter epulantes cum plausu & alacritate, faustis acclamationibus perpetuum imperium nouo Regi ominari. Sed neq; me, inquit, vocauit, neque Sadocum Pontificem aut Banaiam satellitio tuo præpositum. quare æquum est, vt ab omnibus sciatur, num hæc gerātur ex tua sententia. His auditis Rex iubet acciri Bethsaben, excesserat enim cubiculo propheta veniente. qua introgressa: Iuro, inquit, tibi maximum Deum, regnaturum tuum filium vt iam antè iurauī, eumque in solio meo sessurum, idq; hac ipsa die. Ad quæ verba cum mulier adorato Rege longam ei vitam esset precata, Sadocum accersit Pontificem, & Banaiam

Anno mundi 2931. Ante Chri. na. 1033.

Bethsabe studium Adoniæ, sic suadente Nathane, Dauidi indicat.

Salomoni iuramento regnū promittitur.

Banaiam præfectum satellitum : quibus mox venientibus iubet vt assumpto Nathane propheta & cohorte regia, impositoq; filio ipsius Solomone in mulam regiam, extra vrbem illum deducerent ad fontē Gion: vnctumq; sacro oleo Regem declararent. hoc autem munus Sadoci Pōtifici, & Nathanæ prophetæ iniunxit : mandauitque vt inuecto per mediam vrbem præcinente tubicine profequentium multitudo acclamaret, In æternum Solomon Rex in solio regio sedeat: vt norum fiat vniuerso populo, Regem eum à patre declaratum. Solomoni verò præcepta imperādi dedit, vt iuste & pie præsit tum Iudæ tribui, tum vniuerso Hebræorū populo. Post hęc Banaias Deum Solomoni propitiū fieri precatus, cum cæteris sine mora eum in regiam mulam imponit: & deductum extra vrbem ad fontē, oleoque vnctum : rursum in eam cū fastis acclamationibus introducunt, vt multos annos in hoc principatu feliciter exigat : moxque adductum in regiam, in solio paterno collocant. quo facto populus totus ad conuiuia festiuitatemque animum aduertit, choris & tibijs sese obiectans, vt præconcentu instrumentorum terra simul ac aër resonaret. Vt verò has voces Adonias & eius conuiuæ audiuēre, vehementer sunt perturbati: & Ioabus imperator negauit sibi placere vel sonitum illum vel tubam. Cumq; nemo frueretur appositis, sed omnes cogitabundi accumberent, accurrit ad eos Pontificis Abiathari filius Ionathas: & cùm Adonias libenter visum iuuenem bonum nuncium ominatus esset, ordine illis rem totam de Solomone & Regis voluntatem exposuit. quo audito protinus se omnes è conuiuio, & suam quisque domum diffugiunt. Adonias autem veritus ne Rex factum eius iniquo animo ferret, supplex ad altare confugit, & hoc apprehenso se tutabatur. quod vbi ad Solomonem est perlatum, quodque rogaret fidem sibi dari de obliuione huius iniuriæ, & securitate impunitatis : clementer simul ac prudenter præteriti quidem errati veniam ei concessit, sed præmonito vt caueret in posterum : alioqui, si amplius aliquid nouare deprehenderetur, ipsum sibi causam exitij futurum. misit deinde qui illum ex asylo educerent. qui cùm venisset, nouumque Regem adorasset : iussit eum domum suam abire nihil solicitum, ac in reliquum curare vt vir bonus sit, quādoquidem hoc ipsi maximè expediat. Dauid autem volens eum totius populi Regem declarare, cōuocatq; principes Hierosolyma, vnà cum Sacerdotibus ac Leuitis quibus recensitis inuenit eorum, qui trigesimum annum excederent, XXXVIII. millia: ex quibus designauit curatores ædificij templi ter mille supra viginti millia: iudices verò populi & scribas eorum sex millia : ianitorum verò domus Dei quatuor millia: tantundemq; eorum qui hymnos Deo canerent, & instrumentis Musicis à Dauide vt diximus in hoc præparatis vtereptur. Hos diuisit in cognationes, & separatis à reliqua tribu sacerdotibus, viginti quatuor eorum cognationes inuenit: ex Eleazari familia sexdecim, ex Ithamari octo. Instituitque vt vna cognatio ministraret Deo per dies octo, à sabbatho vsque sabbathum : atque ita sortitio facta est omnium cognationum in præsentia Dauidis & Sadoci ac Abiathari Pontificum & omnium Principum. & cuius prima sors exijt, descripta est cognatio prima. & post hanc secunda, deincepsque vsque vigesimam quartam: quæ quidem diuisio durat vsq; in hodiernum diē. Leuiticam quoque tribum in partes viginti quatuor diuisit: & sortitione facta & illis quemadmodum sacerdotibus octoni ministerij dies obue-

An. mun. 2931. Ante Chri. nat. 1033.

Salomon in Regē vnct⁹, in solio paterno collocatur.

Adonias ex conuiuio se propipies, ad altaris cornua confugit.

Dauid Leuitas numerat eorumq; officia distribuit.

1. Paral. 23.

Diuisio Sacerdotū in 24. cognationes.

2. Paral. 24.

Leuitica tribus in partes 24. diuiditur.

Thesauri diuini custodes, Mosis posteri.

Anno mundi 3931. Ante Christ. nat. 1033.

obuenerunt. Præcipuus autem honos Mosis posteris est habitus. Constituit enim eos custodes thesaurorum Dei, & donariorum quæ Reges solent dedicare. instituitq; vt vniuersa Leuitarum tribus & sacerdotes per suas quisq; vices interdiu noctuq; circa cultum diuini numinis versarẽtur sicut olim à Mose præscriptum fuerat. Post hæc totas copias in duodecim partes distribuit, eisq; tribunos, centuriones & præfectos assignauit. cõtinebat quęq; partis millia viginti quatuor: voluitq; vt singulę singulis mensibus stationẽ agerent circa regiam Solomonis, vnà cum tribunis suis ac centurionibus: & cuiq; suum ducé præfecit, virum iustum & spectatæ bonitatis. quin & thesauris & vicis & agris, eorumq; cultoribus, & armẽtis cum suis pastoribus præfectos attribuit, quos nominatim recensere necesse non habeo. Postquam autem omnia sicut dixim⁹ ordinauit, aduocatis in concionẽ magistratibus Hebræorum & tribuũ principibus, & ducibus quos singulis exercitus sui partibus præposuerat, adhæc omnibus qui negocijs & facultatibus regijs præerant è suggestu celsiore in hunc modum multitudinem est alloquutus. Fratres & populares, notum vobis esse volo, quòd cùm decreuissem templũ exstruere, multum auri eum in vsum & argenti centum millia talẽtorum comparaui. sed Deus ipse per prophetam Nathanem me vetuit, eo quòd bellis quæ pro libertate vestra gessi, dextram hostili cruore contaminauerim: & filium meum regniq; successorem templum sibi iussit extruere. Nunc igitur quandoquidem scitis quod etiam maiores nostri Iacobi filij quum duodecim essent, Iudas tamen consensu omnium principatũ obtinuit, & mihi cùm sex fratres essent, posthabitis illis Deum ad me regnum detulisse, neque eorum quenquam id factum iniquè tulisse: ita ego quoq; postulo, vt Solomone imperium consecuto, cæteri mei filij nec contra illum nec inter se inuicem seditiones agitent, sed scientes hunc diuinitus electum, libenter eius dominio sint subiecti. Cùm enim æquum sit, si Deus ita velit, vel externos ferre dominos, quanto magis gratulari & fauere decet fratri, non secus quàm eiusdem honoris participes. Ego sanè nihil magis in votis habeo quàm vt promissiones Dei deducantur ad effectum, & felicitas quæ hanc regionem sub Solomonis regno manet, quamprimum totam eam occupet, & in perpetuum in ea duret. Quod quidem dubio procul ita futurum est, & omnia rectè euenient, si tu fili mi pietatis & iusticiæ, patriarumq; legum custodẽ geras: alioquin si hæ non seruentur, nihil nisi triste est expectandum. Hoc sermone finito inspectantibus omnibus Solomoni templi descriptionẽ ac formam dedit, in qua fundamenta & cellæ tàm inferiores quàm superiores, earumque numerus & quantitas ac capacitas designabatur: tum quo pondere quæq; vasa tam aurea quàm argentea fieri deberent præfiniuit, hortatusque est eum vt summam diligentiam ad hoc opus adhiberet: simulq; principes & tribum Leuiticam, vt eum adiutarent, tum propter ætatem nondum sat maturam, tum quia diuinitus & ad regnũ esset electus, & ad templum ædificandum. quam quidem fabricam nequaquã fore difficilẽ, præparata per se iam antè materia, multis auri talentis, plumbi item argenti, & trabibus fabrorumq; ac cæmẽtariorum multitudine, & smaragdis alijsq; omnis generis gemmis. Postremò nũc se in hunc vsum ex proprio fisco erogare alia tria millia talentorum auri purissimi, ad exornandum ædytum & currum Dei cherubinos, quos oporteret supra Arcam stare eamque protegere. Postquam autem Dauid

1. Par. 26.

Copiæ in partes duodecim congestę.

1. Para. 27.

Dauid principibus tribuum cõuocatis Solomonem cõmendat.

1. Para. 28.

Forma tẽpli extruendi Solomoni datur.

nid finem loquendi fecit, secuta est magna alacritas principum & sacerdotum, & tribus Leuiticæ, de suo quoq; conferentium, & multa liberaliter ac magnificè pollicentium, obtulerunt enim se contributuros talentorum auri quinq; millia, & stateres decies mille, argenti verò C. milia, ferti quoq; talentorum multa millia & si cui lapillus aliquis erat pretiosus, afferebat & tradebat in thesauros reponendum, quorum curæ præpositus erat vnus è Mosis posteris nomine Ialus. Ea res magna voluptate affecit totum populum, & maximè Dauid visa principum & sacerdotum reliquorumq; omniũ promptitudine, elata voce Deũ laudauit, patrem ac conditorem huius vniuersitatis appellitans, fabricatoremq; rerum tam humanarũ quàm diuinarum, & præsidem ac gubernatorem generis Hebræorum eorumq; felicitatis & regni ab ipso sibi commissi. Post hæc precatus omni populo bona omnia, priuatimq; filio mentem bonam & iustam, omniq; virtute præditam: iussit vt populus quoq; Deo laudes persolueret. Illi verò prostrati humi Deum adorauerunt: versi deinde ad Dauidem, pro omnibus ei bonis, quæ ipso regnante perceperant, gratias egerunt. Sequenti verò die sacrificia sunt instaurata, mille vitulis, mille arietibus, mille agnis in holocautoma oblatis: ad pacifica quoque sacrificia multis millibus victimarum mactatis: & tota ea die Rex vnà cum omni populo festiuitati operam dedit: Solomonq; denuò est inunctus & legitimus Rex declaratus: simulq; Sadocus Pontifex totius multitudinis designatus. Deducto deinde in regiã Solomone, & in solio paterno collocato, ex ea die in posterum obedientes ei fuerunt.

Ann. mundi 2931. Ante Christ. 1033.

Principes Israelitarũ ingentẽ vim auri, argẽti, æris & gemmarum ad tẽpli structu rã conferũt. 1. Par. 29.

Sacrificia & festiuitas in regni Solomonis confirmatione instituta.

CAP. XII.

Mors Dauidis, & quantum filio ad structuram templi reliquerit.

PAtlo autem post Dauid accedente ad senium morbo videns iam instare sibi mortem, accito Solomone sic illum est affatus. Ego fili, fato vocante ad patres meos abeo, & viam omnibus qui nunc sunt, quiue post erunt communem ingredior: quam remetiri non licebit, nec quid in hac vita geratur reuisere. Quapropter viuens adhuc & morti vicinus iterum atq; iterum te moneo quæ & antè consului, vt iustus sis erga subditos, & pius erga Deum qui te hoc regno cohonestauit: vtque custodias præcepta eius & leges, quas nobis per Mosem demisit: & caue ne vel gratia vel assentatione aut cupiditate aliaue affectione ad neglectum earum deflectas. Nequaquam enim Dei fauorem poteris retinere, nisi seruatis eius legibus, alioqui suam prouidentiam à te auertet. Quòd si talem te erga eum exhibueris, qualem decet, & qualem optamus, efficies vt regnum in familia nostra maneat, & nulla vnquam alia domus præter nostram in Hebræos dominationem obtineat. Memento etiam iniquitatis Ioabi, qui propter æmulationem duos duces iustos ac bonos interemit, Abnerum Neri filium, & Amasam filium Iethranis. in eum tuo arbitratu animaduertes, quandoquidem hactenus pœnam euasit, quòd meipso esset potentior. Commendo tibi etiam Berzellæi Galaditæ filios, quos mea causa omni honore ac studio prosequeris, non conferens in eos beneficium, sed referens, pro officijs quæ pater illorũ in me exulẽ liberaliter congessit, & p quę nos sibi debitores effecit.

Hedio & Ruffinus Cap. 16.

1. Reg. 2. Dauidis ad Solomonẽ postremum alloquium.

Dauid Solomoni Ioabũ puniendum mandat.

Berzellæi filios Solomoni Dauid cõmendat.

Ab. mundi 2932.
Ante Chri. nat. 1033.

effecit. præterea Geræ filium Semeim Beniamitam, qui me pulsum multis affecit conuicijs quando castrum petebam, moxq; ad Iordanem occurrens fidem incolumitatis tunc à me impetrauit, nunc occasionē rationabilem nactus punito. His mandatis filio de Republica & amicis, & eis quos punitos volebat, expirauit, exactis septuaginta vitę annis, postquam regnasset apud Hebronem tribui Iudæ imperitans annos septem & menses sex, Hierosolymis verò vniuersæ regionis Rex annos triginta tres. vir optimus & omnibus virtutibus præditus, quas Regē tot gentiū incolumitati prospicientē habere oportebat. Nam fortis erat vt nemo alius, & in certaminibus pro subiectorum tutela susceptis primus se periculis obijciebat, exēplo suo militem ad præclara facinora excitans, & non tanquam dominus pro imperio ad officium cogens. idem in consilijs prudentissimus, & egregiè callens quid in præsens, quidue in futurū conduceret. ad hæc sobrius, mitis, benignus erga calamitosos, iustus, humanus, quæ quidem præcipuæ sunt Regum virtutes. nec in tanta potestate vnquam ab æquitate deflexit, nisi quod ad Vriæ vxorem attinet.

Semeisquomodo puniendus.

Anni ætatis & regiminis, itē virtutes & diuitiæ Dauidis.

Tantas præterea diuitias hæredi reliquit, quantas nullus alius Rex vel Hebræorum vel aliarum gentium. Sepeliuit autem eum filius Solomon Hierosolymis magnificè, præter solennia illa in Regum funeribus, illatis etiam in monumentum eius maximis diuitijs, quarum magnitudinem facilè fit cōiectare ex hoc quod dicemus. Nam post annos MCCC. Hyrcanus Pontifex oppugnatus ab Antiocho cognomine Pio, Demetrij filio, volens pecuniam ei dare vt abducto exercitu obsidionem solueret, nec valens aliunde sumere, aperta cella monumenti Dauidis, & prolatis inde tribus talentorum millibus, eorumq; parte Antiocho numerata, oppugnationis periculo se exemit, sicut & alibi indicauimus. Ac rursum post multos annos elapsos Herodes Rex alia cella aperta magnā pecuniam sustulit. ad loculos tamen qui Regum cineres continent neuter eorum peruenit. singulari enim arte ita erant sub terram conditi, vt ab ingredientibus monumentum inueniri nequirent. Sed de his hactenus dixisse sufficit.

Sepultura Dauidis splendida.

Hircan⁹ ingentē pecuniæ summā ex Dauidis sepulchro aufert.

Herodes Dauidis sepulchrum spoliat.

FLAVII IOSEPHI ANTIQVITATVM IVDAICARVM LIBER Octauus.

SVMMA CAPITVM LIBRI VIII. Antiquitatum Iudaicarum.

I. *Quomodo Solomon regnum adeptus, inimicos expulerit.*

II. *De sapientia Solomonis & prudentia & diuitijs, quodq; primus Hierosolymis templum ædificauerit.*

III. *Solomone defuncto populus à Roboamo eius filio deficiens, Hieroboamum decem tribuum Regem fecit.*

IIII. *Susacus Aegyptiorum Rex capta Hierosolymis, diuitias eius vrbis in Aegyptum transportauit.*

V. *Hieroboami contra Abiam filium Roboami expeditio & clades, & quod Basanes Hieroboami genera exstirpator ipse regnum occupauerit.*

VI. *Aethiopum irruptio in agrum Hierosolymitanum sub Asano, & exercitus eorum interitus.*

VII. *Basanis stirpe sublata apud Israelitas Zamares, & post hunc Amarinus & Achabus filius regnum obtinent.*

VIII. *Adadus Damasci & Syriæ Rex, bis contra Achabum duplici exercitu, profligatur.*

IX. *De Iosaphato Rege Hierosolymorum.*

X. *Achabus à Syris bello lacessitus in prælio victus occiditur.*

CAP. I.

Quomodo Solomon regnum adeptus, inimicos expulerit.

DE Dauide igitur & eius virtute, quantorumq; bonorum suæ genti autor fuerit, & quantis bellis feliciter gestis senio confectus decesserit, in proximo volumine docuimus. Cæterùm posteaquam Solomon eius filius, ætate etiam tum iuuenis, regnũ adeptus ex sententia patris & decreto diuini numinis in solio consedit, populus quidem totus, vt nouis

1. Reg. 2. Solomon post obitum Dauidis, Rex Israelis.

An. mun. 2971. Ante Christum nat. 1033.

nouis Regibus solet, faustis acclamationibus precatus est ei perpetuam rerum felicitatem, & post regnum benè administratum diuturnam senectutem. Adonias verò qui etiam viuente patre occupare conatus est regnum, accessit ad Regis matrem, eamq; blandè salutauit. Qua quærente, nunquid venisset quod opera sua opus haberet, omniaq; benignè pollicente, ortus est dicere, Ipsam quoq; nosse, quòd tam ætatis prærogatiua, quàm populi consensu regnum sibi deberetur sed quoniam Deo visum sit id transferre in filium eius Solomonē, se quoq; libenter ferre illius dominationem, & contentū esse præsenti conditione. rogauit deinde, vt apud fratrem pro se intercederet. eiq; persuaderet, vt bona eius pace liceat sibi ducere Abisacen cum patre cubare solitam. Esse enim adhuc virginem, quòd pater præ senio congredi cum ea non valuisset. Bethsabe verò promisit operā suam in hoc negocio. & de hoc coniugio benè eum sperare voluit, tum quòd Rex vltro fratri gratificari cuperet, tum quòd eo preces matris essent accessurę: atq; ita plenum spe hominē dimisit: moxq; ipsa ad filium properauit, colloquutura de eo quod Adoniæ petenti promiserat. cui cum Rex occurrisset, complexuq; eam excepisset, deducta in cubiculū in quo tum erat regia sella, sedit, iussitq; alteram matri à dextris poni. Quæ postquā consedit, Vnam, inquit, gratiam fili petenti mihi annue, neq; tuo renutu tristiorem facias. Respōdit ille, iuberet quicquid vellet, pium enim esse matri quidlibet concedere: nec oportuisse eam sic præfari, ac si negaturum suspicaretur, sed certam impetrandi spem habere. tum illa rogat, vt virginem Abisacen Adoniæ fratri nuptum tradat. At Rex iratus dimisit matrem, dicens Adoniam maiora moliri, miratiq; se quòd non eadem opera postularet, vt regnum ei tanquam natu grandiori cederet, quando Abisacæ coniugium expetat, habens amicos potentes, Ioabum Imperatorem copiarum & Abiatharum Sacerdotem. Moxq; accito Banaia præfecto satellitum, mandauit ei vt Adoniam fratrem interficeret. Vocato deinde Abiatharo Sacerdote, Te, inquit, supplicio eximunt tum alij labores acti cum meo patre, tum illud præcipuè quòd vnà cum eo Arcam transtulisti. Hæc autem pœna tibi erit Adoniæ partes sequuto, vt neque hic maneas, neque in conspectum meum venias: sed abi in patriam tuam, & illic rure viue, atque ibi vsque ad mortem dege, quandoquidem talia commisisti propter quæ indignus es, vt honoribus fruaris. Ob hanc itaq; causam ablatus est Sacerdotalis honor à domo Ithamari, sicut Deus Eli prædixerat auo Abiathari, & translatus est in genus Phineesis ad Sadocum Cæterum eo tempore quo Pontificatus in Ithamari domo fuit, post Elim primum ex ea familia Pontificem, ex Phineesis gente priuatam vitam egerunt hi: filius Ioseph Pontificis Boccias, & huius Ioathamus, Ioathami verò Marzothus, & Marzothi Arophæus, Arophæi Achitobus, cuius fuit Sadocus, qui primus Dauide regnante Pontifex est creatus. Porrò Ioabus imperator audita nece Adoniæ, valde extimuit. eius enim amicitiā magis quàm Regis coluerat, & ideo non immeritò malè suspicans ad altare confugit, impunitatem se inde quæsiturum existimans, propter notam Regis erga Deum pietatem. Qui posteaquàm de Ioabo renunciatum est, misit Banaiam, qui citaret eum ad suum tribunal causam dicturum. Ioabus autem negabat se fanum relicturum, sed ibi potius quàm aliàs moriturum. Hoc eius responso per Banaiam accepto, Rex iussit, vt inibi caput eius ita vt vellet abscinderetur,

Adonias cū Abisace coniugium expetit.

Adonias interficitur.

Abiatharus Sacerdotali honore priuatur.

Genealogia Pontificis Sadoci.

Ioabus interficitur, in cuius locum Banaias surrogatur.

abſcinderetur, & hanc pœnam lueret pro duobus Imperatoribus, quos contra omne fas peremerat. Corpus verò ſepeliri, vt peccata eius apud poſteros manerent, ipſe verò ac pater innocentes eſſent quod ad Ioabi mortem attinet. Banaias verò exſequutus mandatum, ipſe in imperium copiarum ei ſucceſſit. Poſt hæc abrogato Abiatharo Pontificatu, Rex ſolum Sadocum id Sacerdotium obtinere voluit. Semei deinde imperauit, domo Hieroſolymis exſtructa inibi apud ſe manere, interdicto Cedronis torrentis tranſitu: aut ſi ſecus fecerit eſſe capite mulctandum. nec contentus interminatione, iureiurando hominem ad id mãdatum ſeruandum adegit. Semeis verò profeſſus ſibi gratiſſimum hoc regium mandatum, & iuratus facturum ſe imperata, patria relicta Hieroſolymis domicilium habuit. Triennio dein exacto, quum audiſſet duos fugitiuos ſuos apud Gittam agere, retracturus eos illuc proficiſcitur. Rex autem poſteaquam intellexit eum vnà cum illis reuerſum, ægrè tulit non præſcriptum modo ſuum contemptim habitũ, ſed Sacramentum etiam Dei violatum. Accitoq; mox, Nonne tu, inquit, iurafti te nũquam me derelicturum, neq; ex hac vrbe in aliam commeaturum? non euades pœnam petiurij, vir peſſime, ſed lues etiam illa quæ olim per petulantiam in patrem meum erectum es debacchatus: vt ſcias quòd nihil lucrentur nocentes etiam ſi non ſtatim poſt peccatum puniantur, ſed per omne tempus quo propter impunitatem ſecuri ſibi vidẽtur, creſcit illorum pœna quam iamdudum ſunt promeriti. atq; ita Semeim iuſſu Regis Banaias interfecit. Solomon autem ſublatis iam inimicis, regnoque conſtabilito, Pharaonis Ægyptiorum Regis filiam duxit vxorem: inſtauratisq; Hieroſolymorum mœnibus maioribus multo & munitioribus, in tranquilliſſima pace rempublicam deinde adminiſtrauit, nihil impeditus iuuenili ætate, quo minus vel iuſtitiam coleret & leges cuſtodiret, vel mandata, quæ à patre morituro acceperat, exſequeretur: ſed non ſecus ac ſi grandis natu eſſet, maturæq; iam prudentiæ, omnibus rebus diligentiſſimè proſpiciebat.

An. mun. 2931. Ante Chriſtum nat. 1033.

Sadocus loco Abiathari Sacerdotium obtinet.

Semeis pœna & mors.

Hedio & Ruffinus cap. 2. 3. Regum 3. Solomon Ægyptiorũ Regis filiam ducit vxorẽ, regnumq; conſtabilit.

CAP. II.

De ſapientia Solomonis & prudentia & diuitijs, quodq; primus Hieroſolymis templum ædificauerit.

VIſum eſt autem ei Hebronem petere, & ſuper altare æreum à Moſe fabricatum ſacrificare, mille victimarũ holocaustomati cælesti numini oblatis: qui honor Deo fuit acceptiſſimus. illa ipſa enim nocte, cũ in ſomnis ei cõſpiciendum ſe præbuiſſet, iuſſit eum poſtulare quicquid donorum pro hac pietate rependi ſibi cuperet. Solomon verò pulcherrimum quiddam ac maximum petijt, quod & Deus libentiſſimè largitur, & homini eſt vtiliſſimum. Non enim aurum aut argentum aut alias id genus diuitias vt homo iuuenis petijt. nam hæc ſola vulgò hominum videntur expetenda, hæc ſola diuina munificentia digna. Sed da mihi, inquit, domine mentem ſanam, & intellectum bonum, vt his acceptis populum hunc verè ac iuſtè iudicare valeam. Hac poſtulatione delectatus Deus, pollicitus eſt ſe etiam alia quæ non petierat, additurũ, diuitias & gloriam, ſed ante omnia talem intellectum ac ſapientiam, qualem

Deus Solomoni in ſomnis obtulit, quid maximè cuperet, eum poſtulare iubet. Solomõ ſapientiam à Deo petens tantum, & diuitias cõſequitur.

An. mundi 2931. Ante Christum nat. 1033.

qualem antehac nemo habuerit vel regum vel priuatorum. adhæc conseruaturum regnum in eius familia per multas ætates, modo iustus esse pergat Deoq; per omnia parere, & paternis vestigijs incedere, præcipuas eius virtutes imitando. His diuinitus auditis Solomon è stratis se proripit, & adorato Deo Hierosolyma est reuersus: & mactatis ante tabernaculum plurimis victimis, epulum omnibus suis exhibuit. Per eosdem dies iudicium ad eum delatum est arduum, cuius exitum inuenire fuit difficile. Rem autem controuersam de qua lis erat, necessarium duxi indicare, vt qui hæc legent difficultatem decernendi intelligant: & si quando tale quippiam inciderit, ad exemplar solertiæ regiæ difficultatem disquirendi sibi comparent. Duæ mulieres quæstus meretricij venerunt ad eum, quarum altera quæ iniuriam pati videbatur, sic est exorsa. Ego, Rex, & mulier hæc habitamus in eodem cubiculo. Accidit autem vt ambæ eadem die, eademq; hora infantes masculos pareremus. Post triduum ista iuxta cubantem suum infantem per somnum oppressit, & sublato è meo gremio infante meo, mortuum illum dormienti mihi in sinum imposuit. Illucescente die mammam præbere volens infanti, meum non inueni, sed istius mortuum vidi iuxta me iacentem: id quod certissimis indicijs deprehendi, & quia repetens meum filium mihil profeci, ad tuum auxilium Domine confugi. nam quia propter solitudinem nemo est qui coarguat, pertinaciter, quod meum est, abnegat. Tum Rex interrogat alteram, ecquid habeat quod accusationi huius opponat. Illa negante se hoc feciſſe, & asseuerante suum esse superstitem infantem, alterius verò mortuum: nemineq; inueniente quid decerni posset, sed omnibus vt in re obscurissima cæcutientibus, solus Rex tale quiddam excogitauit. Iussis afferri infantibus, tam viuo quàm mortuo, vocat quendam è satellitibus, imperatq; vt stricto gladio, puerum vtrumq; secet in duas partes, quo vtraq; dimidium accipiat tam viui quàm mortui. Hanc sententiam totus populus tacitè damnabat vt puerilem, sed interim cùm vera mater exclamasset, non ita faciendum, sed potius alteri addicendum infantem: sibi enim sat esse, si viuum videat, etiam si alienus existimetur: altera verò parata esset, ex alieno dolore crudelem voluptatem capere: animaduertens Rex has postremas voces non fingi, ei quæ exclamauerat infantem adiudicauit, quòd hæc reuera mater esset: alterius verò maliciam damnauit, quòd & suũ perdidisset, & amicæ infantem perdere conaretur. Visum est hoc populo insigne argumentum Regiæ, prudentiæ simul & patientiæ, & ex illa die non secus quàm diuina mente prædito obtemperabant. In tota autem sua ditione præfectos & duces habuit hos: Toparchiæ Bethlemis, quæ sortem Ephræmi complectebatur, præerat Vres. Ea verò in qua Dora sunt & regio maritima, parebat Aminadabo Solomonis genero. Magnus campus erat sub Banaia filio Achilli, cuius præfecturæ contributa erat, & ea regio quæ vsq; ad Iordanem pertinet. Galaditicam & Gaulanitidem vsq; montem Libanum, vrbesq; in eis sexaginta magnas ac benè munitas Gabaris administrabat. Achinadabus Galilææ toti Sidonem vsq; præerat, habens & ipse in matrimonio Solomonis filiam nomine Basimam. Maritimam verò quæ est circa Arcen Banacates obtinebat: Saphates Itabyrium montem & Carmelum totamq; inferiorem Galilæam. Subeæ Beniamitica ditio fuit commissa. Tabares regionem trans Iordanem sitam sub se habuit, & rursum his omnibus vnus præerat

Duæ mulieres sese inuicem de infante permutato accusant.

Solomon vtrumque puerum secari mãdat.

Ex sermone & gestu mulierum matrem infantis viui Solomon agnoscit.

Præfecti & Duces Solomonis.

3. Regum 4.

erat Princeps. Mirandum autem in modum per id tempus auctæ sunt res Hebræorum, & tribus Iudæ, populo ad agrorum colendorum studium conuerso. Pace enim potiti, & nullis bellicis tumultibus distracti, adhæc optatissima libertate auidè perfruentes, in hoc potissimum erant intenti, vt suas quisque facultates augeret & maioris pretij faceret. Erant præterea Regi alij præfecti, qui Syrorum cæterorumque barbarorum Euphratem inter & Ægyptum incolentium gubernabãt regiones, tributa ex eis colligendo. Hi barbari conferebant in quotidianos regiæ mensæ sumptus similę coros triginta, farinæ sexaginta, saginatos boues decem, & pascuales viginti, & saginatos agnos centum. præter capturas venationum quæ cõstabant ceruis ac bubalis, præterq; aues & pisces. Tantam etiam curruum multitudinem habebat, vt quadraginta millia præsepium numerarentur, in quibus equi iugales alebantur. & absque his equitatus ei fuit duodecim milliũ, quorum media pars Hierosolymis circa Regem versabatur, reliqui verò sparsim per villas regias degebant. & qui Regijs impensis præerat, idem etiam equis necessaria suppeditabat, eò conuehendo vbicunque Rex habitaret. Tanta autem fuit sapientia & prudentia quam Solomon diuinitus acceperat, vt omnes priscos superaret, atque etiam Ægyptios, qui omnium sapientissimi habentur, longè pòst se relinqueret, præcellebat etiam eos, qui per idem tempus, in maxima opinione sapientiæ fuerunt apud Hebræos, quorum nomina non tacebo. Fuerunt autem hi: Athanus, Æmanus, Chalceus, Dodanus, filij Hemaonis. Composuit etiam libros odarum & carminum quinque supra mille, & parabolarum ac similitudinum libros, ter mille. cuilibet enim speciei plantarum suam adhibuit parabolam, ab hysopo vsq; cedrum: idem fecit de pecoribus & cæteris terrestribus animantibus, natatilibusq; & quæ per aerem feruntur. nullius enim horum naturam ignorauit, aut inscrutatam reliquit: sed circa omnes Philosophatus est, & scientiam proprietatum earum summam præ se tulit. quin & eam artem diuinitus cõsecutus est ad vtilitatem & medelam hominũ, quæ aduersus dæmones est efficax. Incantationes enim composuit, quibus morbi pelluntur: & coniurationum modos scriptos reliquit, quibus cedentes dæmones ita fugantur, vt in posterum nunquam reuerti audeant; atq; hoc sanationis genus nunc vsq; plurimum apud nostrates pollet. Vidi enim ex popularibus meis quendam Eleazarum, in præsentia Vespasiani & filiorum & tribunorũ reliquorumq; militum, multos at repticios percurantem. Modus verò curationis erat hic. Admoto naribus dæmoniaci anulo, sub cuius sigillo inclusa erat radicis species à Solomone indicata, ad eius olfactũ per nasum extrahebatur dæmonium: & collapso mox homine, adiurabat id ne amplius rediret, Solomonis interim mentione faciens, & incãtationes ab illo inuentas recitans. Volens dein Eleazarus his qui aderant ostendere suæ artis efficaciam, nõ longè inde ponebat poculũ aut pelubrum aqua plenum, imperabatq; dæmonio hominem exeunti vt his subuertis signum daret spectantibus quod reliquisset hominem. quo facto nemini dubiũ erat quanta fuisset Solomonis scientia & sapientia: quamobrem libuit hoc quoq; narrare, vt omnibus nota sit eximia Regis huius natura, quamq; carus Deo fuerit, & in omni genere virtutum excellentissimus. Porrò Tyriorũ Rex Itomus audito, quòd Solomon patri in regnũ successisset, vehementer eò gauisus est nam Dauidis amicus fuerat: & per legatos salu-

An. mundi 2931. Ante Chri. nat. 1033.

Alma pax Israelitarum Solomonis tempore viget.

Sumptꝰ quotidiani Solomonis.

Currus & equites Solomonis.

Sapientia & prudentia Solomonis.

Solomon edit incantationum modos, quibus Dæmones fugãtur, conscripsit.

Iudæus Dæmones ejecit.

Itomi legati ad Solomonem.

An. mundi 2931. *Ante Chri.* nat. 1033.

tato gratulatus est præsentem felicitatẽ. per quos Solomon scripsit ad eum in hunc fermè modum. Solomon Iromo Regi. Scito patrẽ meum cum voluisset ædificare templum Deo, bellis assiduis impeditum. neque enim prius à subiugandis hostibus destitit, quàm omnes sibi tributarios redderet. Ego verò gratias habeo Deo, pro pace, qua nũc fruimur, & præsenti ocio decreui vti ad exstruẽdum cælesti numini domiciliũ. id enim à me fabricandũ, iam antè patri meo Deus prædixit: quamobrem rogo, vt aliquos vnà cum meis mittas in montem Libanum ad materiam cædendam quandoquidem hanc artem Sidonij melius callent quàm nostrates. mercedis autem quanta huiusmodi operarijs persoluenda sit, te arbitrum facio. Eam Epistolam Iromus libenter legit, Solomoniq; in hunc modum rescripsit. Rex Iromus Regi Solomoni. Gratia Deo, quòd tibi paternum principatum tradidit. viro sapienti & omni virtutũ genere prædito. Quare cum nihil mihi gratius accidere potuerit, voluntati tuæ libens obsequar. Excisis enim multis & magnis trabibus cedrinis atq; cypariſſinis, per meos ad mare deducendas curabo: eosdemq; iubebo, vt compactis ratibus ad quemcunq; volueris, tuæ regionis locũ eas appellant, vnde pòst per tuos, Hierosolyma deportentur. Tu verò hanc nobis gratiam repones, vt exportãdi ad nos frumenti potestatẽ facias, quo vt pote insulares maximè indigemus. Harum literarũ exemplaria hodie quoq; durant, tam in nostris quàm Tyriorum annalib. & si cui libuerit hæc certius cognoscere, impetrata à publicorũ commentariorũ conseruatoribus visendi copia, comperiet eorũ scripta, consonare cum his, quæ à nobis produntur. quod ideo admonui, vt qui hæc legunt, sciant, nos nihil veris affingere, neq; verisimilia quædam & ad delectationem accõmoda narrationi nostræ interserere, atq; deinde postulare, vt lector nihil amplius disquirendo fidẽ nobis habeat: quandoquidem in hac commentatione à decoro discedere absq; nefario scelere non licet. quapropter non reculamus quin scripta nostra reijciantur, nisi talia sunt, vt eorum veritas validissimis argumentis approbari possit. Cæterum Solomon Rex acceptis Regis Tyriorum literis, & facilitatẽ eius & beneuolentiam collaudauit, & insuper quibus ipsum cupere intellexit, præmijs eum est remuneratus, frumẽti annuos bis mille coros mittendo, & totidem olei bados. badus autem capit sextarios 72 parem quoq; vini modum illi exhibuit. Et ab his initijs amicitia Regum horum exorta, maioribusq; incrementis aucta in tantum adoleuit, vt in perpetuum firma duraverit. Solomon autem à populo suo millia 30. operariorum exegit, prudenter inter eos operas partitus, quò minus labor sentiretur. Decem enim millia iussit in Libano sylua per mensem integrum cædere, ac deinde per duos alios domi interquiescere, dum reliqua viginti millia suum opus absolunnt, ita vt quarto demum mense labor ad primos illos decies mille rediret. His omnib. Adoramus est præpositus. Præter hos erant in opere inquilini illi quos Dauid eò destinauerat, conuectores saxorũ cæterq; materiæ 70000. & cæmentarij 80000. magistriq; horum ter mille & 200. ijs mandatum fuerat, vt saxa, prægrandia excíderent in vsum fundamentorum templi, eaq; in monte prius in quadrum dedolata, ita demum in vrbem conueherent: idq; non modo indigenis, sed & missis ab Iromo opificibus erat iniunctũ. Exorsusq; est Solomon fabricã hanc, anno regni sui quarto, secundo mense, (hunc Macedones artemisium vocant, Iar verò Hebræi) annis 610. duob. post-

3. Regum 5. Solomon ab Iromo fabros & operarios petit.

Iromus Solomoni ligna promittit, eorumq; vicẽ frumentũ petit.

Veritas Iosephi Historiæ.

Solomon Iromo ingentem frumenti, olei & vini numerũ mittit.

Ordo fabrorũ lignariorum in Libano.

Ordo cæmẽtariorum & aliorum operariorum.

Hedio & Ruffinus Cap. 3.

3. Regum 6.

quam

quam Israelitæ ex Ægypto excesserãt: mille & 20. annis post Abrahami ex Mesopotamena regione in Chananæam migrationẽ post diluuium verò annis 1440. quòd si ab Adamo creato, vsque templi ædificationem temporum ratio subducatur, comperientur anni 3102 Initium verò fabricandi templi in annum vndecimum regni Iromi incidit, apud Tyrum regnantis, quæ condita est 240. annis antequam templum extrueretur. Iecit igitur Rex in altissimam terræ profunditatem fundamenta templi è saxis validissimis, quæ contra omnem temporum iniuriam resistere possent, ita vt cum contigua terra coalita solum ac firmamentum imponendis substructionibus præberent, & propter inconcussam soliditatem facile molem ædificij cum paratu ornamentorum sumptuosissimo perferrent, non minorem admirationem habitura, quàm quæ supernè ad amplitudinem, pulchritudinem & magnificentiam operis per artifices elaborata sunt, exstruxeruntque illud vsque lacunar ex albo lapide. Huius ædificij altitudo fuit cubitorum texaginta, & totidem longitudo, latitudo verò viginti. Super hoc autem erat aliud ædificium pari mensura, ita vt tota altitudo templi centum viginti cubitis constaret. versum autem erat ad orientem. Et porticus in aditu eius erat viginti cubitorum longitudinis, iuxta mensuram latitudinis templi, lata cubitos decem, surgens in altum cubitis centum viginti. In circuitu deinde templi construxit triginta cellas, quæ inter se constipatæ externè parietes templi fulciebant. erantq; inter te peruiæ & parebant singulæ in longum viginti quinque cubitos, ac totidem in latum, & viginti cubitis attollebantur. Super has alia series cellarum erat exstructa, super quam rursum aliæ, omnes inter se numero & amplitudine pares, ita vt coniunctæ inferius ædificium æquarent altitudine. Nam superius non erat circumædificatum. fuerunt autem omnia cedro contecta. Et cellæ quidem suum quæque tectum habebant, non proximo contiguum. reliquum ex longissimis trabibus erat consertum, ad vtrunque latus pertingentibus, ita vt ipsi parietes hoc pacto confibulati firmiores redderentur. His trabibus subnexa erant laquearia politissima, cælaturis & bracteis aureis ornata. Parietes etiam cedrinis tabulis auro illitis erant incrustati, ita vt omnia rendèrent auro, & intrantium oculos fulgor vndique occurrens perstringeret. Tota verò structura ex lapidibus politissimis constabat, ita ad vnguem inter se quadrantibus, & commissuris oculos fallentibus, vt intuentibus nullum vsquam mallei aut cuiuslibet fabrilis instrumenti vestigium appareret, sed connata potius omnia quam arte congesta viderentur. Porrò ascensum in superiorem templi partem sic commentus est Rex, vt cochleam in hunc vsum crassitudini parietis includeret. Hæc enim pars non habebat ab oriente magnam anuam vt inferior, sed à lateribus inerant parua hostiola. nec parum ad firmitatem conferebant tabulæ cedrinæ se inuicem complectentes, & crassis catenis inter se constrictæ. Diuiso deinde in duas partes fano, penetrale eius viginti cubitorum nulli fecit accessibile, reliquum quadraginta cubitorum spatium in vsum Sacerdotum consecrauit: & in pariete adytum a reliquo corpore separante fores apposuit cedrinas, has quoque cælatas & inauratas, eas prætexuit velis picturatissimis, hyacintho, purpura, cocco, byssoq; splendidissima ac mollissima distinctis. Post hęc in adyto viginti cubitos quaqua versum patẽte dedicauit duos cherubinos ex auro solido,

An. mundi 2933. Ante Christ. nat. 1031.

Quando ædificatio templi fit inceptà.

Profunditas fundamentorum templi.

Altitudo, longitudo & latitudo templi.

Porticus ante templum.

Cellæ in circuitu templi constructæ.

Trabes & parietes auro incrustati.

Cochlea.

Templũ in partes duas diuisum.

Cherubini duo.

An mundi 2933. ante Christ. nat. 1071.

solido, vtrunq; quinq; cubitorum altitudine. vterq; duas alas habebat ad quinque cubitos protensas: quapropter non longe seiunctos interuallo statuit, vt vna ala australem parietem attingeret, altera septentrionalem: reliquæ duæ sese contingentes in medio sitam Arcam protegerent. Hæ cherubicæ effigies quanam specie fuerint, nemo vel conijcere potest vel eloqui. Pauimentum etiam templi constrauit laminis aureis. Ianuæ demum fores altitudini parietis pro portione conuenientes addidit, latas cubitos viginti, & auro illitas. Atque, vt compendio dicam, nihil tam intus quàm foris omisit, quod non inauraret. Oppansum est præterea aulæum & huic ianuæ, simile illi quod interior ianua habuit. Cæterum porticus nihil tale habebat. Post hæc Solomon accersiuit Tyro ab Hiromo artificem nomine Chiramum, filium mulieris Nephthalitidis, patre Tyrio ab Israelitis oriundo, operarium insignem in quauis materia, sed præcipue in auro & argento ac ære. Huius opera vsus est in omnibus quæ artificiosè in templo fieri voluit. Is fecit duas columnas æreas crassitudine quatuor digitorum, altas decem & octo cubitos, quarum circumferentia duodecim cubitos complectebatur. his imposita erant capitella fusilia liliata proceritate quinque cubitorum: quibus circundata erant retiacula ærea quæ operiebant lilia, dependebantque inde duæ series malorum punicorum ducentorum numero. Has columnas posuit in aditu vestibuli, alteram à dextris nominatam iachin, alteram à sinistris nominatam boz. Fecit etiam vas aheneum fusile semiorbis specie, quod propter capacitatem appellatum est mare. Erat enim labrum patens per diametrientem lineam in cubitos decem, crassitudine palmari. eius meditullium sustinebatur spira decies replicata, cuius dimetiens linea fuit cubitalis. Id labrum circumstabant duodecim iuuenci ad tractus quatuor ventorum obuersi terni, quorum postica subsidebant vt eis orbiculare illud vas incumberet, in medio sui depressius. Capiebat autem hoc mare congiorum tria millia. Fecit præterea labrorum decem bases æreas quadrangulas. harum quæque longitudine fuit cubitorum quinque, latitudine quatuor, altitudine trium. huius operis partes seorsim fabricatæ sic compingebantur. Quatuor erant columellæ per totidem angulos dispositæ quadrangulæ, quibus latera basium vtrinq; inferebantur. erant aût hæc tripertita, & inter iuncturas cælaturis distincta, alibi leonis effigie, tauri alibi aut aquilæ. Columellæ quoq; eisdem cælaturis erant ornatæ. Totũ verò opus quatuor rotis suspendebatur, quæ fusiles erant, habebantq; modiolos & radios, sesquicubitali inter vtramq; extremitatem interuallo. eratq; mirum videre rotarum circumferentias, quomodo lateribus basium cõpactæ cantis suis insistebant. Angulos autem superne continebant fusiles humeruli manuum extensarum. his imposita erat spira, cui labrum inserebatur, ita vt manibus sustineri videretur: qua partè effigies leonũ & aquilarum sic erant adaptatæ, vt connatæ putares, interuenientibus inter eas palmarum arbuscul. s. Atque hæc fuit decem basium structura. Deinde ex eodem ære fecit decem labra rotunda conchæ specie, quorũ quodq; capiebat congios quadraginta. erat enim altitudo quatuor cubitorum, & tantundem spatij patebat inter margines. Ea labra decẽ illis basibus impoluit, quas mechonoth sua lingua appellabant horũ quinque ad sinistrum latus templi septentrionale collocauit, totidem ad dextrum australe, ita vt orientem spectarent: quo loco etiam mare illud dedicauit.

Pauimentũ templi, omniaq; alia tẽpli auro illita.

Solomon Tyro Chiramũ artificem accersit.

3 Regum 7.

Colũnæ duæ ingentes.

Vas aheneũ mare appellatum.

Decem bases æreæ labrorum.

Decem labra rotunda.

dedicauit. Omnibus deinde aqua repletis, mare quidem in eum vſum aſſignauit, vt inde Sacerdotes templum ingredientes manus ac pedes abluerent, ad altare aſcenſuri: labra autem vt eorum aqua purgarentur inteſtina ac pedes animantium ad holocautoma deſtinatorum. Fabricauit etiam altare æreum viginti cubitorum longitudine: totidem latitudine, altitudine verò decem, in quo holocautomata incenderentur. Fecit item vaſa eius ex ære omnia, lebetes & amulas, tenacula & harpagones & reliqua, auri fulgorem referentia. Menſas quoq; multas dedicauit Rex, & in his vnam magnam auream, in qua proponebantur ſacri panes, reliquæ non multo deteriores diuerſo modo factæ ſuſtinebant phialas & pateras, aureas vigeſies mille, argenteorum quadraginta millia. Candelabrorum item fecit decem millia, iuxta præceptum Moſis: ex quibus vnum in templo dedicauit, vt interdiu lucceret iuxta legem: & menſam vnam impoſitos panes habentem, ſitam ad ſeptentrionale templi latus ex aduerſo candelabri. id enim ad auſtrale latus collocauerat. medium autem inter vtrunque locum obtinebat altare illud aureum. Hæc omnia continebat anterior illa templi pars quadraginta cubitos longa, & velo diſparata ab adyto. illò enim Arca erat inferenda. Cantharorum autem vinariorum octuaginta millia Rex comparauit, & phialarum aurearum millia decem, argenteorum verò alterum tantum. Lancium item aurearum, ad offerendam in eis ſimilam maceratam ad altare, octuaginta millia, duplum verò argenteorum. Craterarum quoque in quibus ſimilam oleo ſubigebant, ſexaginta millia aurearũ, & alterum tantum argenteorum. Menſurarum verò quales Moſi hin vocantur & aſſaron, aurearum erant viginti millia, & duplicatus numerus argenteorum. Acerræ quoque aureæ quibus odoramenta in templum inferri ſolent, erant numero viginti millia: & aliæ quibus deferebatur ignis à magno altari in paruum intra templum ſitum quinquaginta millia. Paratæ erant & Sacerdotales veſtes in vſum Pontificum, annumeratis talaribus & epomidibus atque logio cum ſuis gemmis in vniuerſum mille. Corona verò in qua Moſes Dei nomen inſcripſit, vnica fuit, & vſque in hodiernum germanſit. Stolas autem Sacerdotales è byſſo fieri curauit, cum decies mille zonis purpureis, & tubarum quales Moſes præſcripſit CCM. Item alias ſtolas byſſinas Leuitis hymnorum cantoribus, numero ducenta millia. Inſtrumentorum præterea muſicorum, quæ naula & cinnyræ vocantur, in vſum hymnodiarum ex electro confecit quadringenta millia. Quæ omnia Solomon ad honorem Dei magnifice paranit, nullis parcens ſumptibus: ſed omni liberalitate vſus hęc in theſauris Dei condidit. Circumdedit deinde templo ſeptum quoddam trium cubitorum altitudine, quod noſtra lingua giſon vocamus, excluſurum profanam multitudinem, & ſolos Sacerdotes admiſſurum. extra hoc ſeptum erat fanum, porticibus magnis ac latis cinctum, & portis altis patens: quarum ſingulæ ſingulos ventos ſpectabãt, & foribus auratis claudebantur. in hoc fanum cuilibet è populo, puro modo ac caſto & præſcriptorum legis obſeruanti, acceſſus patebat. Dici autem non poteſt, ac vix etiam oculis credi, quàm mirandum fuerit illud exterius fanum: vallibus enim expletis, tam profundis, vt ad proſpectum oculi caligarent, & aggeſta ad quadringẽtos cubitos terra, eam vertici montis in quo templum exſtructum eſt æquauit: atque hoc modo factum eſt vt area fani cum ſolo templi æquaretur. hanc cinxit duplicibus

An. mundi 2933. Ante Chriſtum 1071.

Maris & decem labrorum vſus

Altare & vaſa ad illud pertinentia.

Mensa ſacri panis.

Candelabra.

Canthari & phialæ.

Lances.

Crateres.

Menſura.

Acerræ.

Veſtes Sacerdotales.

Corona.

Stolæ Leuitarum.

Naula & cinnyræ.

Septũ circa templum.

Fanum.

Valles ingẽtes in quib. templũ fuit extructum explentur.

An. mundi 2941. Ante Chri. na. 1023. Hedio & Ruffi. cap. 4. 3. Reg. 8.

plicibus porticibus, quas columnæ è natiuo saxo sustentabant, & laquearia cedro expolita tegebant. Fores verò habebant omnes ex argento fabricatas. His tam magnis ac pulchris operibus & donariis septennio perfectis, non ad opulentiæ modo, sed & celeritatis ostentationem: quæ enim ætatem integram hominis poscere videbantur, tam breui, si ad magnitudinem conferatur, tempore erant absoluta: Solomon Rex per literas iussit magistratus ac seniores Hebræorum totum populum Hierosolyma congregare, ad spectandum templum, & ad transferendam illuc arcam Deo sacratam: denunciataque omnibus profectione Hierosolymitana, septimo demum mense conuenerunt, qui nostratibus est thuri, Macedonibus hyperberetæus: inciditque in idem tempus scenopegia, festum apud Hebræos sanctissimum & maximum. Tollentes igitur Arcam, & tabernaculum quod Moses construxerat, & omnia vasa ad ministerium sacrificiorum Dei parata, transportauerunt in templum: accesserunt que illo cum victimis tam Rex quàm vniuersus populus ac Leuitæ, libaminibus & multo hostiarum sanguine viam pertundentes, & infinitam vim odoramentorum adolentes, vt circumquaque totus aer suauitate repletus etiam longè remotis sentiretur, constanti omnium opinione, aduentare Deum ad inhabitandum recens exstructum ac dedicatum sibi locum. nam neque hymnos canentibus, neque choreas ducentibus, lassitudo est oborta, dum ad templum peruenirent. atque in hunc modum Arca est translata. Quum vero iam in adytum inferri deberet, reliqua quidem multitudo abscessit, soli verò baiulantes Sacerdotes inter duos Cherubinos eam deposuerunt: quæ effigies coniunctis alarum extremitatibus (sic enim artifex eas fecerat) Arcam velut sub vmbella aut tholo protexerunt. continebat hæc nihil aliud quàm duas tabulas lapideas, quæ decem præcepta, Dei ore in monte Sina prodita, insculpta eis conseruabant. Candelabrum autem & mensam & Altare æreum statuerunt in templo ante adytum, eisdem locis in quibus in tabernaculo prius sita fuerant: vbi quotidianas hostias offerebant. Cæterum Altare æreum pro foribus templi est positum, vt apertis illis in conspectu esset sacrificiorum magnificentia. reliquorum verò vasorum instrumentum omne in vnum congestum, intra templum est repositum. Postquam autem, omnibus quæ ad Arcam attinebant ritè peractis, Sacerdotes sanctuarium exiuerunt, repente globus nebulæ, non asper, nec qualis hiberno tempore grauidus pluuia condensatur, sed diffusus ac temperatus in templum influxit: & primò Sacerdotum visum, vt vix se inuicem cernerent, obscurauit, deinde in omnibus eam cogitationem excitauit, quòd Deus in templum descendens, præsens ac libens hoc domicilium sibi optaret. His talia voluentibus animo, Rex qui tum forte sedebat, assurrexit: verbisque & se & Deo dignis cæleste numen est allocutus. Tu quidem, inquit, sempiternam domum habes Domine, nec ignoramus te tibiipsi hanc vniuersi molem condidisse, quæ cælo, aere, terra & mari constat: quam totam imples, nec tamen ab ea caperis. hoc verò templum ideò tuo nomini adornauimus, vt in hoc sacrificiis ac precibus in cælum missis tibi propitio litaremus, certo persuasi, quòd & hic ades, & nusquam interim abes. Quum enim omnia videas, audias omnia, nihil obstabit hæc ædes quo minus vbicunque te dignum est habites, à nemine alienus, & omnibus proximus, præcipue his, qui te desiderant nocte

Solomonis templum in Oliberi conscendit. Arca Dei in templum transportatur.

Sacerdotes Arcam Dei in qua decē præcepta tabulis lapideis inscripta asseruabātur, in suū locū deponunt. Cādelabrū, mensa & altare aureū. Altare æreū. Nebula in templo.

Precatio Salomonis ad Deum. Deus immēsus. Causa extructi templi.

nocte dieq; præsens ac propitius. His vocibus Deum precatus, vertit orationem ad populum, docens eos de potentia Dei simul & prouidentia. Hunc Dauidi suo patri futura, quæq; iam euenerint, quæq; euentura sint prædixisse: hunc ipsi nondum nato nomen imposuisse, quo vocandus esset: quodque paterni regni successor templum ei ædificaturus esset, prænunciasse. ergo cum vaticinium magna ex parte euentu sit cõprobatum, debere eos Deo laudes offerre cum gratiarum actione, & de promissionibus futuræ felicitatis nihil dubitare, quibus iam nũc fidem adstrui conspicerent. His affatus multitudinem Rex, rursum ad templum vertit oculos, & extensa ad multitudinem dextera: Operibus quidem, inquit, impossibile est hominibus gratiam Deo pro acceptis beneficiis reddere. Nullius enim rei diuinum numen indiget, nimirum maius quàm cui tales retributiones conueniant. sed hoc vno quo nos cæteris animantibus præstantiores voluisti, laudare nos maiestatem tuam decet, & pro his quibus familiam meam atq; Hebræorum populum dignatus es, necesse est gratias agere. Qua enim re magis vel parum propitius placandus, vel in fauore es retinẽdus, quàm voce quam ex ære haurimus, & per hunc rursum ascendere nouimus? Quapropter gratias tibi ago, primùm quòd patrem meum ex obscuro loco ad tantam gloriam euexisti: deinde quòd mihiipsi in præsentem diem omnia quæcunque promiseras præstitisti: precorque vt in posterum largiaris quæ Deus hominibus caris largiri potest, & familiam nostram in sempiternum augeas, quemadmodum patri meo & viuo & morituro es pollicitus, quòd apud nos regnum sit permansurum, & per innumeras successiones propagandum. Hæc igitur nobis concede, simulque meis omnibus virtutem qua potissimùm delectaris. Ad hæc supplex oro, vt aliquid de tuo spiritu ad hoc templum ineolendum deducas, vt nobis appareat, in terris quoque te degere. Alioquin tibi paruum est domicilium vniuersum hoc cœli conuexum, nedum hoc qualẽcunque templum Tu tamen hoc vt proprium integrum seruato à vi hostium, oro, & tanquam possessionis tuæ curam gerito. Et si quando populus in peccatum prolapsus, ob hoc te affligente aut sterilitate terræ, aut pestilentia, similive malo mulctatus fuerit, qualibus in pietatis præuaricatores soles animaduertere: ac deinde affluens ad tuum templum supplex confugerit, salutem votis expetens exaudi tanquam præsens, & miseratus eos e calamitatibus eripe. Nec solis Hebræis errantibus hanc opem a te precor: sed etiam si ab extremis orbis finibus aliqui venerint, aut vndecunque profecti in hoc loco boni quippiam impetrare à te voluerint, exoratus illis largire. Sic enim omnibus erit euidẽs, quòd & tu hanc ædem apud nos tibi exstrui voluisti, & nos nec inhumani fumus nec alienigenis iniqui, sed libenter ferimus te communiter omnibus tum opitulatorem esse, tum bonarum rerum omniũ largitorem. Hæc loquutus & pronus humi stratus, cum aliquamdiu adorauisset, surrexit, hostiasq; ad altare adhibuit: quumq; id solidis victimis repleuisset, litatum Deo manifesto argumento cognouit. Ignis enim ex aëre emicans, omnibusq; inspectãtibus in altare delapsus, correptas victimas absumpsit: ad quod prodigium populus haud dubiam coniecturam fecit, in eo templo numen esse habitaturum, & præ gaudio procidens in solum, vnanimiter adorauit. Rex autem ad laudes Dei versus, multitudinem ad idem hortabatur, quandoquidem signa vidissent eius benuolentiæ:

An. mundi 2941. Ante Chr. ua. 1023.

Deus verax in promissis.

Oratio Solomonis, qua primũ Deo pro acceptis beneficiis gratias agit, & vt in posterum eum conseruet, precatur.

Solomon Deum vt tẽplũ hoc tanquã suũ domicilũ protegat, supplex orat.

Exteri quoque vt exaudiantur in hoc loco precatur.

Solomonis victimas ignis ex aere in altare delapsus, absumit. 3. Reg. 8.

Anno mundi 2941. Ante Chri. ann. 1023.

precandum admonens, vt perpetuò talem se exhibeat, & mentem earum puram ab omni peccati labe custodiat in iustitia & religione, quò possint præcepta per Mosem diuinitus tradita constanter obseruare. Sic enim fore genus Hebræorum fel.cissimum omniũ, & cæteris mortalibus longè beatius. Simulque iubebat eos meminisse, quòd, quibus artibus parauissent tanta bona, eisdem & hæc retenturi essent, & alia maiora atque cumulatiora quæsituri. Neq; enim aliter existimandum, quàm iustitiæ ac pietatis meritò hæc illis contigisse. esse autem facilius parare quæ desint, quàm parta tueri, & cauere ne vllum detrimentum admittatur. His affatus multitudinem Rex concionem dimisit, sacris primùm factis tam pro se quàm pro populo: mactauitque vitulorum duodecim millia, agnorum centum & viginti millia, nam tum primùm templum victimarum cruore imbutum est, & omnes Hebræi cum liberis ac vxoribus epulo sunt excepti. Præterea scenopegiæ festum ante templum splendidè ac magnificè Rex per quatuordecim dies celebrauit cum vniuerso populo epulatus. Peractis autem his omnibus, & nullo pietatis officio prætermisso, dimissi sunt suam quisque domum, actis prius Regi gratiis, pro benè curata Republica, & pro tantis operibus absolutis, precatique vt eis omnipotens Deus in longum tempus Solomone Rege frui concederet. Faciebant autem iter gaudentes ac gestientes hymnosque sacros canentes, ita vt præ gaudio nullum vitæ tædium in reuertendo sentirent. Cæterùm illata in templum Arca, & spectaculo tam elegantis & ampli ædificij publicè exhibito, festisque diebus inter sacra & epulas exactis, cum iam singuli ad suas vrbes essent reuersi, Rex in somnis est admonitus, gratum Deo fuisse eius sacrificium, & vota exaudita esse. quodque seruaturus esset suum templum, & semper inhabitaturus, donec ipsius posteri cum subiecto populo iustitiam colerent: inprimisque ipsum si à paternis præceptis nusquam discederet, ad summum felicitatis fastigium euehendum, & genus eius per continuatas successiones ei regioni præfuturum, nec vnquam è Iudæ tribu Regem defore. Quòd si prodito & obliuioni tradito pietatis studio, ad exterparum religionum ritus se transferret, radicitus eum excidendum: & neque generis ipsius reliquias mansuras, neque Israelitas calamitatem euasuros: sed bellis & aliis innumeris cladibus afflictos, & è patrio solo extorres, peregrè apud exteras gentes obertraturos. Templum verò quod tum recens exstructum esset, Dei permissione à barbaris direptum atque incensum iri, vrbe insuper hostili manu diruta; ita vt vbique sparso earum calamitatum rumore, & multis ob earum magnitudinem ægrè credentibus, finitimi demiraturi sint, & interrogaturi, qua de causa Hebræi in tantam nunc indignationem incidissent, quum antea eius ope ad maximas diuitias maximamq; gloriam essent euecti. Quibus reliquias generis responsuras, quòd propter peccata sua & patriarum legum præuaricationem hæc omnia contigissent. Hæc illi per somnium denunciata sacræ literæ continent. Absoluta aũt templi fabrica, quæ septennio vt dictum est durauit, regiæ structuram est aggressus, quam vix tertio decimo anno consummauit, neque enim tantam curam huic operi, quantæ ædificando templo impendit, Sed illud quidem amplum licet, & plus quàm credi possit celebre, cooperãti Deo intra iam dictum tempus perfectum est: regia verò tametsi multũ magnificentię templi cederet, quòd neque materia eius tanto ante præparata

Solomon populũ ad laudes Dei, gratiarũ actionem & preces hortatur.

3.Reg.8. Solomonis in templi dedicationem sacrificia.

Scenopegiæ festum.

Populũ Rex dimittit.

3.Reg.9. Solomoni Deus iterũ apparet, eique bona quæque si à paternis præceptis nusquã discederet, pollicetur.

Cõminatio grauis Israelitis à veræ pietatis tramite exorbitãtibus proposita.

Hodie & Ruffi. cap. 5. Solomonis regia tredecim annis absoluitur.

cta fuiſſet, & Regi non Deo ſtrueretur domicilium, eo tardius ad finẽ eſt perducta. Et hæc tamen pro dignitate fortunarum Regis ac gentis eſt exædificata. Operæpretium autem fuerit totum eius ordinem ac diſpoſitionem indicaſſe, vt ex eius deſcriptione totam amplitudinem lector colligere ac conſiderare poſſit. Baſilica erat magna & pulchra, multis columnis ſuffulta, quam ad cauſas forenſes agitandas, & lites decernendas condidit, capacem multitudinis, quæ eo ius peteret, longam cubitos centum, latam quinquaginta, altam triginta. hanc ſexdecim columnæ quadrangulæ ſuſtinebant, teſtam opere Corinthiaco, additis paribus poſtibus cum valuis cælatis ad ornamentum loci ſimul & munimentum. In eius medio fuit ædes alia, quadrata, lata triginta cubitos, columnis validis ſuffulta; & in ea tribunal magnificum, vbi Rex iura ſolebat reddere. Huic ædificio coniuncta erat domus in vſum Reginæ facta, & aliæ aulæ quò ſe negocijs pactis animi cauſa cõferebant, omnes cedrinis tabulis cõſtratę partim ſaxo quadrato decẽcubitali conſtructę, partim ita vt ſolent regiæ vel tẽpla, incruſtatæ pretioſo marmore quod è locis eo nomine celebribus apportatur. Et tribus quidem ordinibus aulæis Babylonicis prætexebantur: quartus verò ſculptorum admirabile artificium oſtentabat, in quo effictæ erant variæ arborum ac plantarum ſpecies, frõdibus & foliis tanta ſubtilitate expreſſis vt agitari quodammodo viderentur. Reliquum verò quod ſupererat vſq; ad laconar, opere albario tectum, & diſcoloribus picturis erat variegatum. Præter hæc erant & alia cubicula ad voluptatem facta, & porticus ad ornatum regiæ longiſſimæ. in quibus ſplendidiſſima triclinia referta auro, vt quę aurea ſuppellectili ad omne regij cõuiuij miniſterium erant inſtructiſſima. Difficile eſt enumerare amplitudinem ac varietatem aularũ, tàm maiorum quàm mediocrium, tum quæ ſub terra latebant, quæue in aẽrem elegantiſſimè attollebantur. In ſumma totum ædificium è marmore candido & cedro, & auro atq; argento conſtabat: diſpoſitis per parietes & laquearia varijs lapillis auro incluſis, quemadmodum & in ornatu templi factum fuerat. Quin & ex ebore factum erat prægrande ſoliũ cælatum, ſpecie tribunalis, quod ſex gradibus aſcendebatur, in quorum ſingulis in extremitatibus leonum effigies erãt impoſitæ, totidem alijs ſupernè imminentibus. qua verò parte Rex inſidebat, manuum effigies eum excipiebant; & quà reclinabatur, dimidiatus erat iuuencus tergum ſuum reſpiciens: totumq; tribunal auro coagmentatum erat. Hęc opera Solomon viginti annis perfecit, conferente magnam auri vim, maiorẽ argenti Iromo Tyriorum Rege, & præter hæc cedri atq; pinus materiẽ. Sed & ipſe maximis donis Iromum eſt remuneratus, ſingulis annis frumentum ei mittens & vinum atq; oleum, quibus maximè opus habebat, vt diximus, eo quòd inſulam incoleret. Præterea Galileæ oppida numero viginti non procul à Tyro diſſita ei donauit: quæ cùm ille perluſtrata ſatis conſideraſſet, & non valdè probaſſet, renunciari iuſſit Solomoni, ſibi non eſſe opus eis oppidis. & ex eo terra Chabalon eſt appellata, voce Phœnicum lingua, id quod diſplicet ſignificante. Quæſtiones etiam ænigmaticas Tyrius Rex ad Solomonem tranſmiſit, rogans vt eas explicaret, & dubitationem ſibi omnem eximeret. At ille callens huiuſmodi rerum ac naturæ prudentiſſimus, nihil inexplicatum relinquebat: ſed omnia ratione peruincens, & perſcrutatus eorum intellectum, apertiſſimè declarabat. Meminit horum duorum Regum & Menander.

An. mundi 2941. *Ante Chriſt.* 1023.

Baſilica.

Tribunal.

Reginæ domus aliæque aulæ.

Ornamenta Solomonis regia.

Cubicula ad voluptatem facta aurea ſuppellectili referta.

3 Reg. 10.

Solomonis ſolium ex ebore factũ.

3. Reg. 5. Gratitudo Solomonis erga Iromũ pro acceptis beneficijs.

3. Reg. 9.

3. Reg. 5. Solomõ Tyrio Regi ænigmata ſolata explicat.

Menander Hiſtoriographus Solomonis & Iromi meminit

Am. mun. 3941. Ante Chri. na. 3023.

nander, qui è Phœnicum lingua annales Tyriorum in Græcum sermonem est interpretatus, in hunc modum scribens. Defuncto Abibalo successit in regnum filius Iromus, qui vixit annos quinquaginta tres, & regnauit annos triginta quatuor. hic aggessit ad insulam agrum qui dicitur amplus, & auream columnam in Iouis delubro dedicauit. idem materiem multam in monte Libano excidit ad contegenda templa, & demolitus antiqua templa, Herculi & Astartæ noua instauravit: primusq; Herculi statuam erexit mense peritio. Deinde expeditione contra Eyceos suscepta, quòd debita tributa non persoluerent, subactis illis victor est domum reuersus. Huius temporibus erat Abdemonus adolescès, qui problemata à Solomone Hierosolymorum Rege iniuncta dissoluebat.

Dius Iromi meminit.

Meminit & Dius sic scribens. Abibalo defuncto filius eius Iromus regnum excepit. Is orientalem vrbis partem aggeribus auxit, & eo pacto pomœria protulit. templum quoq; Iouis Olympij: quod antè separatũ erat, medio spacio repleto aggeribus cum vrbe coniunxit, & aureis donarijs ornauit. consecto deinde Libano materiem ad structuram templorum cæcidit. Additq; Solomonem Hierosolymorum Regem ad hũc Iromum ænigmata misisse, solutionem eorum postulantem: quod cùm ille non valuisset, magna pecunia mulctatum esse. Deinde per Abdemonum quendam virum Tyrium proposita explicuisse, & ipsum alia proposuisse: in quibus soluendis quum Solomon hæreret, maiorem etiam pecuniam eum illi remisisse. Et Dius quidem ita scribit. Cæterùm Rex quum videret mœnia Hierosolymorum turribus & propugnaculis ad securitatem egere, nec ea dignitati vrbis satis respondere, & muros instauravit, & turres magnas in eis erexit.

Dius de Solomone.

Solomon Hierosolymis muros instaurat, & turres erigit.

Condidit etiam vrbes vel præcipuis annumerandas, Asorum & Megedonem, & tertiam Gazara Palæstinæ vrbem, quam Pharao Rex Ægypti bello aggressus expugnauerat, eccisisq; ad vnum habitatoribus diruerat, ac deinde filiæ suæ Solomoni nuptæ dono dederat. quamobrem denuò Rex eam exædificauit, quòd esset natura munita, & ad bella rumq; nouitates opportuna. Nec procul inde alias duas vrbes condidit, quarum altera Betachora, altera Baleth vocabatur. necnon & alias ad secessus, voluptarios aptas ob aeris temperiẽ fructuumq; vberratem, & perennibus aquis irriguas. Ingressus deinde in desertum quod est super Syriam, eiusq; regionis potitus, vrbem ibi maximam condidit, duorum dierum itinere à superiore Syria distantem, ab Euphrate verò vnius. ad magnam autem Babylonem inde sex dierum via protendebatur. Quare autem à reliquis cultæ Syriæ partibus hæc vrbs tam procul habitetur, causa est hæc, quòd mediterranea per desertum petentibus, ibi demum fontes ac putei reperiuntur. Hac igitur vrbe extructa, & mœnibus validissimis cincta, Thadamoram eam appellauit, quo nomine etiam nunc à Syris vocitatur. Græci Palmiram nominant. Atque hæc fuerunt per id tempus Solomonis opera. Nunc quoniam video multos quærere, qui factum sit vt omnes Ægyptiorum Reges à Menæo illo qui Memphin condidit, quique multis annis auum nostrum Abrahamum præcessit, vsque ad Solomonis tempora, per mille trecentos & amplius annos Pharaones dicti sint à quodam Rege nomine desumpto: operæprecium existimo eorum ignorantiæ mederi, & manifestam huius appellationis causam reddere. Pharao Regem Ægyptij sonat. Opinor autem ipsos à pueritia nominibus alijs discretos, quàm primùm Reges creati fuerint, potestatis

Hedio & Ruffinus Cap. 6.

Solomon vrbes aliquot condit.

Asorus, Magedo, Gazara.

Betachora, Baleth.

Thadamora, siue Palmira.

Ægyptiorũ Reges cur Pharaones dicti.

Anno mundi 2953. Ante Christ. nat. 1021.

poteſtatis eius nomen patriæ linguæ vernaculum aſſumere. Nam & Alexandrini Reges alijs prius nominibus vocati poſt aſſumptum regnũ vocati ſunt Ptolemæi à primo eius vrbis Rege: & Romanorum imperatores alioquin gentilia nomina habentes, Cæſares appellantur, principatus & honoris vocabulo, poſthabito illo priore quod à parentibus hereditarium in eos demanauit. Et hinc eſt, ni fallor, quòd Herodotus Halicarnaſſeus cum CCCXXX. Reges poſt Minæum Memphis cõditorem deinceps ſucceſſiſſe dixerit, nomina eorum non recenſuit, quia Pharaones vocati ſint omnes. Quum enim poſt hos mulier imperium arripuiſſet, nomen eius ponit Nicaulen, nimirum ea de cauſa, quòd cùm ſoli mares huius appellationis eſſent capaces, & non etiam fœmina, oportuit peculiare ipſius nomen dicere. Ego verò in noſtræ gentis commẽtarijs reperi, quòd poſt Solomonis ſocerum Pharaonem nemo Ægyptiorum Regum amplius hoc nomine ſit vocatus: & quod poſt illum venerit ad Solomonem iam dicta mulier, quæ tum Ægypti ſimul ac Æthiopiæ regnum obtinebat. Sed de hac paulo poſt dicemus: nunc verò ideo hæc memorauì, vt oſtenderem noſtros libros & Ægyptiorum in multis conſentire. Solomon autem Rex reliquias Chananæorum quæ Libanum montem vſque ad vrbem Amathen colebant, & imperium eius detrectabant, ſub ditionem ſuam redactas tributa pendere coegit, & per ſingulos annos certum numerum ſeruorum & colonorum, qui per agros diſtribuerentur, exegit, Hebræorum enim nemo ad ſeruiles operas adigebatur: nec erat æquum, vt cùm tam multas gentes Deus ſub eorum imperium ſubdidiſſet, ex his potius quàm deuictis eiuſmodi conditionis homines cẽſerentur: ſed oẽs arma & currus atq; equos & rem militarem tractare malebant. Chananæis verò quos ad ſeruitutem abduxit, ſexcentos præfectos præpoſuit, qui procuratores eſſent regij, & ſua cuique opera atq; negotia præſcriberent. Quin & claſſem Rex in Ægyptio ſinu ædificauit, in quodam loco ad mare rubrum, qui nominatur Aſiongaber. Hæc nunc Berenice vocatur, non procul ab Elana vrbe, quæ regio tum in Hebræorum dit one cenſebatur. Et in hac quoq; claſſe munificentia Iromi Regis amici fuit vſui. Viros enim gubernatores & nauticæ rei peritos ei miſit quotquot voluit, qui nauigantes cum regijs procuratoribus in regionẽ Indiæ, olim Sophyram, nunc Auream terram nominatã, aurum illi adferrent. hi collectis circiter quadringẽtis talentis rerrò ad Regem ſunt reuerſi. Interim ad Ægypti Æthiopiq́; Reginam, mulierẽ ſapientiæ ſtudioſam, & cætera quoq; egregiam, Solomonis virtutum ac ſapiẽtiæ fama delata, cupiditas eam inceſſit coràm viſendi: ſic enim fore vt experimento, non rumoribus crederet, q ſæpenumero falſi eo quòd toti à fide renunciantium pendeant, paulo poſt euaneſcunt: decreuitq́; ſuſcepta longinqua peregrinatione illius ſapientia perfrui, & de rebus arduis cum eo differere. Venit igitur Hieroſolyma ſplendido & opulento apparatu. Adducebat enim ſecum camelos onuſtos auro & varijs aromatibus lapilliſq́ue preciosis. Rex verò honorificentiſſimè exceptam, & in cæteris comiter ac liberaliter habuit, & propoſitiones illius pro ſua prudentia facilè explicans, opinione citius diſſoluebat. At illa ſtupebat ad Regis ſapientiam, tanto maiorem experta quàm audierat: magiſq́; etiam admirabatur regiam tam elegantem ac magnificam, & tam belle diſpoſitum ædificiorum ordinem, quòd hic quoque ingenium Regis contemplaretur. Sed nihil magis mirata eſt quàm aurium,

Ptolemæi. Cæſares. Herodotus Ægyptiorum Regum nomina nõ recenſet. Nicaule Ægypti & Æthiopiæ Regina ad Solomonem venit. 3 Reg. 10. Solomõ Chananæorũ reliquias tributa pendere cogit. 3. Reg. 10. Hebræorum libertas, & Chananæorũ ſeruitus. Solomonis claſſis. 3. Reg 10.

Ægypti & Æthiopiæ Regina ad Solomonẽ venit.

Solomon Reginæ ænigmata cum prudentia explicat.

Æthiopiæ Regina Solomonis ſapiẽtiam ſtupet.

An. mun. 2953. Ante Chri. nat. 1011.

aulam, cui cognomen Saltus Libani, & quotidianos conuiuiorum sumptus tam dapsiles, apparatumq; ministerij. nam & cultu erant decentissimo, & perquàm scitè omnia administrabant. Nec minor fuit admiratio dum quotidiana sacrificia viderent, quantaq; cura & religione sacerdotes ac Leuitæ circa ea versarentur. Hæc quotidie contemplando vehementer admirabatur, id quod nec dissimulare potuit, sed apud Regē ingenuè fassa est, quantopere huiusmodi spectaculis afficeretur. Omnia, inquit, Rex, quæ auditu percipiuntur cunctatius credere solemus: sed de tuis bonis, quæ vel intra te sunt reposita, sapientia videlicet ac prudentia, vel tam amplum regnum tibi suppeditat, non vana fama ad nos perlata est: sed quum esset vera, non respondisse tamen eam tuæ felicitati nunc præsens video. Quamuis enim auribus persuadere conabatur, non potuit tamen res ita pro dignitate repræsentare, sicut nunc oculis nostris subijciuntur. de me quidem fatendum est, quòd cùm de fide eius hæsitassem, ne fortè aliquid affingeret, nunc longè maiora eis conspexi. Macti tanta felicitate Hebræi, macti amici ac familiares tui, quibus perpetuò sapientia tua frui datum est. Laudandus Deus qui regionem hanc & habitatores eius adeò dilexit, vt te Regem eis præficeret. Nec contenta verbis indicasse quanti Regē faceret, etiam muneribus suam erga illum obseruantiā testari voluit. Viginti enim auri talenta ei donauit, & aromatum vim magnæ æstimationis, lapillorumq; pretiosissimorum. Aiunt etiam & balsami plantam, cuius hodie quoque ferax est nostra regio, illius Reginæ munificentiæ ferri acceptam oportuit. Nec minora fuēre quæ ipsa à Rege recepit, optione etiā illi gmissa. nihil enim roganti negarū est: sed libentius quā illa peteret largiēs, insignē præ se tulit liberalitatē. Atq; ita Ægyptiorum Regina datis simul & acceptis amplissimis muneribus in patrium solum reuertitur. Per idē tempus allatis ex Aurea, sicut vocant, terra gēmis & lignis pineis, ex hac materie Rex fulcra templi ac regiæ fecit, eiusq; parte vsus est ad instrumenta musica, cinnyras & nabla, quibus Leuitæ diuinos hymnos solent accinere. nunquam enim antehac tam elegās apportata fuerat. Sed nemo sic cogitet, quæ nunc pinea ligna vocantur, quæue ad illiciēdos emptores hac appellatione mangonizant negociatores, illis esse similia. illa enim aspectu ficulnā materiem referunt, nisi quòd candidiora sunt & fulgentiora: id quod admonere officij nostri duximus, ne quis per ignorantiam in his discernendis fallatur, quandoquidem res Solomonis in huius materiei mentionem nos induxerunt. Eadem classis attulit Regi auri talenta DCLXVI. non annumerato quod priuatim negociatores mercati sunt, nec eo quod toparchæ & Reges Arabiæ dono illi miserūt. Ex eo fecit ducenta scuta fusilia singula sexcētos siclos pendentia, & trecentos clypeos, quorum singuli trecentas minas pēderent: atq; hæc oia in aulā Saltus Libani vocata reposuit. Sed & pocula ex auro solido parauit, & è lapide pretioso, in vsum conuiuij singulari arte fabrefacta, reliquamq; oēm suppellectilem regiam ex auro fieri curauit. Nullum enim tum argento in commercijs erat pretium. Multa enim nauigia Rex in mari, quod vocatur Tharsicum, habuit, quæ ad remotas gentes merces varias deferre iussit, pro quibus exportatis aurum & argentum Regi referebant, multumq; eboris, & mancipia Æthiopica & simias. Ea nauigatio in itu ac reditu triennium integrum absumebat. Fama etiā celeberrima per omnes circumquaque regiones de Solomonis virtutibus ac sapientia

Æthiopiæ Reginā Solomonis prudentiam & sapientiam laudat.

Solomoni Regina splēdida munera donat.

Solomō Reginæ liberalitatem remunerat. Hedio & Ruffinus Cap. 7.

Ligna ptiosa Solomoni allata.

Solomonis naues in itinere triennium absumebant.

sapientia diuagabatur: qua excitipleriq; Reges, quo certiores de iam dictis fierent, visendi eius cupidine flagrabant, & exquisita munificentia studiosos eius se delarabant. Mittebantur vasa tam aurea quam argentea, & vestes purpureæ, & omnè genus aromata: equi præterea currusq;, & muli subuehendis sarcinis, qui vel robore vel pulchritudine Regi placituri videbantur: vt ad eum equorum ac curruum numerum, quem iam antè habuerat, ex donatiçis quadringenti currus accederet. Habuit enim prius currus mille, equorum viginti millia, hi quum pulcherrimi fuere, tum ad cursum exercitatissimi, vt collati ad cæteros omnes post se relinquerent. His decus addebant equites, flos iuuentutis, procera statura, promissoq; capillitio conspicui, & tunicas è sarrana purpura induti. adhæc ramenti auri capillum quotidie spargebant, vt ad solarium radiorum contactum fulgor à capitibus eorum reflecteretur. Hi armati & pharetris succincti regium currum stipabant, quo sublimis inuectus, & amictus veste candida, manè solebat vrbem egredi. Aberat ab Hierosolymis duorum schœnorum spacio prædium nomine Hettam, hortis & inductis fontibus amœnum simul ac opulentum. In eum locũ vectari delectabatur. Diuina autem quadam diligentia & prouidentia rebus in omnibus vtebatur, & quum esset elegantiarum amator, ne virarum quidem curam præterimisit, sed & harum quotquot Hierosolyma regiæ sedem ducebant, silice constrauit, rum vt viro citroq; commeantibus essent faciles, tum ad ostentandam hac quoq; parte principatus sui magnificentiam. Distribuisq; oppidatim curribus, & in singula certo numero ad alendum præfinito, circa se quidem paucos reseruauit: loca verò vbi alebantur, curruum oppida appellauit. Argenti etiam tantam copiam Hierosolymis esse fecit, quanta fuit saxorum: & cedros arbores antehac nunquam in Iudæa visas, in campis eius adeò multiplicauit, vt moros numero æquarent. Mandauit etiam negotiatoribus Ægyptiacis vt equos venales ad se adducerent, in singulas bigas sexcentarum argenti drachmarum pretio constituto: quos deinde ad Syriæ Reges & transeuphratenses mittere solebat. Quumq; esset omnium Regum gloriosissimus & pissimus, & opibus ac prudentia omnes superasset, qui ante illum rem Hebræorum administrauerant, deterior factus est ante obitum: & à patrijs moribus desciscendo, indignum antè gestis rebus vitæ exitum habuit. Nam insaniens in mulieres, & in rebus venereis immodicus, non contentus suæ regionis mulieribus, multas externæ originis duxit, Sidonias, Tyrias, Ammanitidas, Idumæas: atq; ita contemptis semel Mosis institutis, quæ non nisi gentis eiusdem coniuges permittebant, illarum deos colere cœpit, amori earum hoc tribuens. Atqui hanc ipsam rem legislator præcauere voluerat, ne per hanc occasionem peregrinis implicarentur ritibus, neve relicto patrij numinis cultu, ad illarum religiones se transferrent. Sed hæc Salomon contempsit, voluptate irrationali victus: ductisq; vxoribus è principibus virisq; illustribus prognatis septingentis numero, & concubinis trecentis. & in his Ægyptiorum Regis filia, adeò consuetudine earum est captus, vt tirus earum imitaretur, quò magis illis hoc argumento fidem amoris ac beneuolentiæ faceret. ætate deinde prouectior, & mente iam paulatim senescente, magis etiam patriæ religionis oblitus cultum Dei sui neglexit, & mulierum externarum ritibus assuefactus: quamuis iam ante quoq; à præscripto legum discessisset, quando

An. mund. 2953. Ante Christum nat. 1011.

Solomoni pleriq; Reges exquisita munera mittunt.

Munera Solomoni allata, eiusq; equitatus.

Hettam

Viæ circa Hierosolyma silice stratæ.

Oppida curruum.

Argenti, Solomonis tempore, copia.

Equi Ægyptiaci.

3. Regum 11. Solomon exteras matrimonio sibi iungens, ab ijs seducitur.

An. mundi 2964. Ante Christum nat. 1000.

eruit

An. mundi 2964. Ante Christum nat. 1000.

reas boum effigies basi maris illius addiderat, sicut solio suo leonum post apposuit. Nam neq; illa fas erat facere. Cumq; domesticũ haberet exemplum pulcherrimum parentis virtutem, & gloriam quam propter pietatẽ ad posteros reliquerat. discedens ab eius imitatione, idq; bis in somnis monitus sequi paterna vestigia, mortem inglorius oppetijt. Venit itaq; ad illũ prophetа missus à Deo, dicens neq; clam esse eius impietatem, neq; diutius impunitа fore: vivo tamen regnũ non auferendũ, quando patri eius diuinitus sit promissum non alium successorem futurum: sed post hunc defunctum, filium pœnas daturum: ita tamen vt non vniuersum regnum deficeret, sed decem solæ tribus seruo ipsius cederent, reliquæ duæ penes nepotem Dauidis remanerent, idq; ipsius aui respectu, & vrbis Hierosolymorum in qua Deus templum sibi elegisset. His auditis Solomon vehementer perturbatus indoluit, omni felicitate, qua hactenus susp iciebatur, in contrariũ vergente. Nec multũ temporis post hanc prophetæ denunciationẽ est elapsum, dũ hostis ei, Deo sic volente, exortus est, cui nomen Aderus, Regi infensus ob causam hanc. Idumæus fuit genere, & è regio stemmate. Cumq; Ioabus copiarũ Dauidis imperator Idumæã subigeret, omnibus eius gentis, qui per ætatem arma ferre possent, internecione intra semestre deletis, hic etiam tum adolescentulus ad Pharaonem Ægyptiorũ Regem euasit, ab eo comiter exceptus, & domum & agros ex quorum reditibus viueret, munificentia illius est consecutus: & postquam adoleuit tam carus ei factus est, vt Rex coniugis suæ *sororem*, nomine Taphinen, nuptum ei tradere: ex qua filius natus, cum Regis liberis est educatus. Porrò accepto in Ægypto de Dauidis & Ioabi morte nuncio, adiit, rogans vt sibi *in* patriã reuerti permitteret. Rege autem percontante quid illi deesset, quæve sua iniuria prouocatus relinquere amicum bene meritum cuperet, etsi non semel id petitum, impetrare tamen tunc nequaquam valuit. Sed cum iam res Solomonis labare inciperent, Deo impietatem eius non amplius ferente, cuius nutu Pharao difficilem se hactenus præbuerat, Aderus impetrato à suo Rege commeatu, in Idumæam reuertitur. & cum non posset gentem suam ad defectionem à Solomone perpellere, eo quòd validis præsidijs impositis in officio contineretur, nec liceret impunè res nouas ibi moliri, profectus inde in Syriam se contulit. Vbi cum incidisset in quendam Razarum, qui defciuerat à Sophenæ Rege Adrazaro, & eas terras cum latronum manu incursionibus populabatur, societatem cum homine inijt: cuius ope occupata ea parte Syriæ, Rex declaratus, Israëlitarum ditionem crebrò irrumpendo, viuo adhuc Solomone rapinis omnia miscebat & cædibus. Et quasi parum esset Hebræus vnus hostis externus, domi extitit qui Solomonem infestaret, Hieroboamus Nabatæi filius, veteri quodam oraculo ad res nouandas excitatus. Cum enim patre orbatus adolescens adhuc à matre educaretur, Solomon animaduersa generosa eius indole, præfecit eum fabricæ murorum, quando Hierosolyma mœnibus cingebat. Eius operis curam tanta solertia gessit, vt Rex, comprobata hominis industria, præmio dignum ducens, eum Iosephi tribui præficeret. Ad quam dum Hierosolymis egressus iter faceret, obuiam ei fit Propheta nomine Achia, Silunte oppido oriundus. Is salutatum eum de via paulum seduxit in rus quoddam diuertens, in quo tum nemo alius aderat: sciscitatoq; in duodecim frusta pallio quo ipse amiciebatur, iussit Hieroboamum decem

Pœna Solomoni imminet tenda, ob Deos alienos receptos.

Aderus Solomoni infensus.

Aderus in Ægyptum profugit.

Aderus Pharaonem vt sibi in patriã reuerti permittat, orat.

Aderus in Idumæã reuertitur, inde in Syriam se confert.

Razarus cũ Adero hostis Solomonis.

Hieroboamus Solomonem infestat.

Achia Prophetа Hieroboamum decem tribuum Regẽ futurum ostendit.

inde

inde ſumere, præfatus Deum hoc iubere. Ille, inquit, ſciſſo imperio Solomonis, eius filio propter promiſſionem Dauidi factam tribũ vnam eũ altera ei contigua daturus eſt: tibi verò decem propter Solomonis peccatum, qui mulieribus & dijs earum totũ ſe deuouit. Quare ſciens cauſam propter quam Deus ab illo eſt alienatus, iuſtitiam colito, & legum perpetuus cuſtos ac conſeruator eſto, cum pietatis ac religionis præmiũ maximum tibi ſit propoſitum, nimirum vt tantus euadas, quantum ſcis Dauidem prius fuiſſe. His Prophetæ verbis erectus ad ſpes magnas Hieroboamus, cum eſſet alioqui ambitioſo & inquieto ingenio, quamprimum in ſuam prouinciam peruenit, non immemor præſagij Prophetici ſolicitare populum cœpit, vt à Solomone deficeret, ipſiq; principatum deferret. Cuius conatibus & inſidijs cognitis Solomon volebat eum cõprehenſum occidere. At ille ad Suſacum Ægypti Regem profugus & præſens periculum euaſit, & manendo illic vſq; Solomonis obitum regno ſe Iſraelitico incolumem ſeruauit.

Ann. mundi 2971. Ante Chriſtum nat. 993.

Hieroboamus in Ægyptum profugit, vbi vſque ad Solomonis obitũ manet.

CAP. III.

Solomone defuncto, populum à Roboamo eius filio deficiens Hieroboamum decem tribuum Regem fecit.

SOlomon autem iam admodum ſenex moritur, exactis regni annis octuaginta, vitæ verò nonaginta quatuor ſepelitur; Hieroſolymis, omnium Regum felicitſſimus & opulentiſſimus atq; prudentiſſimus, excepto peccato, ad quod iam ſeneſcens à mulieribus eſt pertractus, de quo & conſecutis mox Hebræorum calamitatibus ſatis dictum eſt. Cæterum defuncto Solomone, & ſuccedente in principatũ eius filio Roboamo, quem è Noma Ammanitici generis muliere ſuſceperat, mox quidam è proceribus in Ægyptum miſerunt, qui Hieroboamũ reuocarent. qui cum ad eos in vrbem Sicima veniſſet, etiam Roboamus eodem peruenit. Placuit enim conuentu Iſraelitarum illic habito, regnum de populi conſenſu accipere. Accedunt itaq; illum principes populi vnà cum Hieroboamo, rogantes vt aliquid de ſeruitio remitteret, & patre ſuo vellet eſſe mitior. Graui enim illius iugo ſe preſſos fuiſſe. Sic enim firmius ei fore imperiũ, ſi amari mallet quàm metui. Ille poſt triduum ad poſtulata reſponſurum ſe pollicitus, ſtatim in ſuſpicionem venit, quòd ſine mora votis eorum non annuiſſet. Decere enim eius ætatẽ putabant, procliuẽ eſſe ad benè merendum. nonnihil tamen ſpei ſuberat, quòd non ſtatim eſſent repulſam paſſi. Interim ille cõuocatis paternis amicis cõſultabat, quale reſponſum populo dari oporteat. qui, quũ benè ipſi cuperent, & populi naturã probè callerẽt, ſuaſerunt, vt comiter populum alloqueretur, &, poſito aliquantiſper faſtu regio, ad captandam multitudinis gratiam ſe accommodaret. hac enim arte captos facilè illum amaturos, quòd natura ita comparatum ſit, vt ſubiecti delectentur Regibus manſuetis, & de ſuo faſtigio nõnihil ſe demittẽtibus. Ibi Deus ſine dubio mentẽ ademit homini, cui tam vtilis in omne tẽpus ſententia, certè ad præſens ambienti regnũ neceſſaria, nõ probabatur: ſed accitis æqualibus ſuis iuuenibus, & expoſito ſeniorũ cõſilio, qd ipſis videretur, proferre iuſſit. Illi, quia nec præſentẽ poterãt, nec Deus ſinebat, vlteriora cernere,

Mors Solomonis.

Hedio & Ruffinus cap. 8. al 4. 3. Regum 12.

Populus à Roboamo onerum mitigationem petit.

Seniorum conſilium ſalutare.

An. mun. 3971. Ante Christum nat. 933.

cernere, aurores ei fiunt sic ad populum respondendi: minimum digitum ipsius crassiorem esse quàm patris lumbi fuerint: & si ab illo duriter habitos se putarent, duriùs etiam in posterum tractandos esse: & si ab illo scuticis cæsi fuissent, expectandum vt ab ipso scorpionibus flagellarentur. His delectatus Rex, & ratus decere maiestatem principatus ita esse responsum, postquam tertia die populus ad audiendum conuenit, omnibus expectatione suspensis, & existimantibus benignum aliquid sibi proponendum, omisso amicorum consilio, ex iuuenum sententia respondit, non sine Dei voluntate, vt Achiæ vaticinium suus eiectus sequeretur. Icti enim velut ferro tam duris verbis non secus ac si à minis ad rem iam esset peruentum, per indignationem vno ore exclamãt, nihil sibi futurum amplius cum Dauidis progenie, haberet ipse templũ quod pater exstruxisset, manifestè defectionem præ se ferentes. Adeoq; pertinax ira fuit, vt Adoramum quęstorem regium, missum ad excusandum iuuenilis linguæ petulantiam, placandosq; cõcitati vulgi animos, ne auditum quidem lapidibus obruerint. Quo facto Roboamus ratus, id quod erat, se in famulo saxis impetitum, veritusq; nè conceptum semel odium in ipsius caput effunderetur, trepidè conscenso curru quantum potuit, Hierosolyma properauit. Et Iudæ quidem ac Beniamis tribus communibus suffragijs Regem eum eligunt: reliqua verò multitudo, ex illo die alienata à progenie Dauidis, Hieroboamo imperium detulit. id Roboamus ægrè ferens, conuentu duarum tribuum sibi subditarum indicto, & delectu CLXXX. millium habito, conatus erat reliquas decem vi ad officium retrahere, nisi Deus per Prophetam intercessisset, admonens nefas esse ciuile bellum mouere, præsertim cum Deo volente populus ab eo defecisset. Nunc prius Hieroboami Israelitarum Regis gesta, ac tum demum res Roboami duarum tribuum Regis dicemus, serie narrationis ita postulante. Ergo Hieroboamus regia Sicimis constructa, inibi domicilium optauit: nec eo contentus, apud Phanuelam vrbẽ aliud ædificauit. Nec multo post instante Scenopegia, cogitans secum, quòd si permitteret populo Hierosolymitanam professionem, & festi illic celebrandi potestatem faceret, populus captus religione templi & ceremonijs, facilè mutatâ voluntate, secq; relicto ad priorem regem accedere posset, idq; non dominationi suæ tantum, verum etiam vitæ periculosum foret, statuit hoc modò rebus suis consulere. Duas vitulas ex auro fecit, & constructis totidem delubris, altero apud Bethela, altero apud Danam, quod oppidum situm est ad minoris Iordanis fontem, effigies illas vtrobiq; consecrauit: & conuentu indicto decem tribuum, quibus ipse præerat, pro concione in hunc modum eas est allocutus. Viri populares, notum vobis existimo, quòd nullus locus Deo est vacuus, & quòd is nullo certo loco includitur, sed vbiq; nota exaudit, vbiq; cultores suos respicit. Quare non placet mihi, hoc tempore vos Hierosolyma vrbem infensam longo itinere proficisci religionis ergò. Homo illud templum statuit, quemadmodum & ego duas aureas vitulas consecraui, alteram in Bethelis, alteram in Dana, vt pro locorum opportunitate ex propinquioribus oppidis ad eas confluentes, illic Deum ritè adoretis. Nec deerunt Sacerdotes ac Leuitæ ex vobis per me designati, ne quid Leuiticam tribum & Aaronis progeniem desideretis. Ergo quicunque ex vobis Sacerdotium ambit, vitulum & arietem Deo mactet, quò ritu ferunt etiam primum sacerdotem Aaronem creatum esse. His ver-

Iuniorum consilium, quod Roboam, seniorũ spreto, sequitur.

Israelitæ petitionis suæ repulsam passi à Roboamo deficiunt.

Roboã apostatas vi retracturus à proposito abstinere iubetur.

Regia Ieroboami.

Vitulæ Ieroboami cur factæ.

Ieroboam idololatriæ suasor.

bis

bis populum decepit, autor ei factus patriæ religionis deferendæ: quæ causa fuit Hebræis omnium calamitatum, vt bello ab exteris gentibus deuicti, postremò in captiuitatem abducerentur, sicut suo loco dicetur. Porrò appetente iam septimi mensis festiuitate, voles & ipse apud Bethela eam celebrare, sicut à duabus tribubus Hierosolymis celebrabatur, ante vitulam altare posuit: moxq; assumpta Pontificis persona, cum suis sacerdotibus ad illud ascendit. Cumq; iam holocautomata in conspectu totius populi pararet incendere, Deo mittente superuenit à Hierosolymis propheta, nomine Iadon. Is in mediam multitudinem progressus, audiente Rege ad altare sermonem vertit. Altare, altare hæc dicit dominus. Exorietur quidam de genere Dauidis, Iosias nomine, is mactabit super te falsos sacerdotes illius temporis, & impostorum ad impietatem populum seducentium ossa super te incendet. Et vt nemini dubium sit prædictionem hanc non esse vanam, prodigio confirmabitur. Rumpetur altare hoc, & adipes victimarum in eo congesti in humum effundentur. His prophetæ verbis iratus Rex, intendit in eum manum, iubens hominem comprehendi: moxque sideratum brachium diriguit, vt reducere manum non posset, torpente membro, haud secus quàm si esset exanime. Altare quoque diruptum, impositas victimas effudit, ita vt vates Dei prædixerat. Ibi Rex videns hominem veridicum esse ac diuinum, rogauit eum, vt Deum exoraret, quò affectæ dexteræ vigorem pristinum redderet, quod cum ita factum esset, lætus recepta sanitate, rogabat propheta vt cum eo prandere dignaretur. excusauit Iadon, negans se in ea vrbe panem aut vinum sumpturum. id enim sibi contra interdictum Dei non licere. vetitum etiam ne per eadem viam reuerteretur qua venerat. Rex autem miratus viri continentiam, eo magis de se cœpit esse solicitus, ex his quæ viderat & audierat, parum felicem rerum suarum exitum augurans. Erat in eo vrbe malus quidã Pseudopropheta, quem Hieroboamus in honore habebat, seductus ab illo omnia ad gratiam loquente. hic tum decumbebat quòd esset senio languidus. cumque audisset à filijs de aduentu prophetæ à Hierosolymis, & prodigijs per eum patratis, & quòd Hieroboamus emortuã dextram ad illius preces sanam recepisset: veritus ne Rex de hospite melius quàm de se opinaretur, mandauit filijs vt euestigio asinum stratum ad iter sibi expedirent. quibus imp grè iussa exsecutis, conscenso iumento per vestigia prophetæ properabat quem assecutus interquiescentem sub quercu patula & vmbrosa, primò salutauit: deinde expostulauit eũ eo quòd non ad se diuertisset, hospitalitate fruiturus. quo referente vetitum se à Deo, ne apud quenquam in ea vrbe cibum sumeret: certè apud me, inquit, licuit sumere nam ego quoque propheta sum eiusdem cuius tu cultor numinis. & nunc ipsius iussu venio, te ad nos adducturus, & prandio hospitali excepturus. Tum vates mentienti credens reuertitur. Adhuc autem illis prandentibus & familiari sermone se oblectantibus, Deus apparuit Iadoni, pœnam inobedientiæ pœnæque modum denuncians. Fore enim vt in itinere à leone discerpatur, nec in paternum monumentum inferatur. Hæc autem Deo volente, contigisse opinor, quò minus apud Hieroboamũ Iadonis verba fidem inuenirent, de mendacio suspecti. Nam redeunti Hierosolymã, leo factus obuiam, detractum de iumento necauit, nihil læso asino. imo & illum & prophetæ cadauer seruabat accubans, donec viatores quidam rem visam pseudopropheta

An mundi 2971. Ante Christ. nat. 993.

Neglectus cultus diuini omnium malorũ causa.

3. Reg. 13.

Vaticinium contra altare in Bethel.

Miraculo vaticiniũ confirmatur.

Emortuæ dextræ sanitas restituitur.

Hedio & Ruffinus Cap. 9.

Propheta ad Ieroboamã missus per mendacium reducitur.

Inobedientis prophetæ pœna & sepultura.

An. mundi 2971. *Ante Chri. nat.* 993.

doprophetæ renunciauerunt. Tum ille filijs in hoc missis corpus eius in vrbem reportauit, inibiq; magnifice sepelijt, monitis filijs, vt se quoque post mortem in idem monumentum inferrent. Vera enim esse quæcunque ille præcecinisset, de vrbe illa & altari, & Sacerdotibus Pseudoprophetis. ad se autem nullam post mortem iniuriam peruenturam, propter communem cum illo sepulturam confuso ossium discrimine. Post iusta funebria Propheræ reddita, & iniuncta filijs mandata, cum esset vir malus & impius, Hieroboamum adit, & quid ita, inquit, istius fatui turbatus es sermonibus? Illo verò de altari & sua ipsius manu referente ac vere hominem Dei vatemq; optimum vocitante, cœpit hanc eius opinionem maliciosè labefactare, & probabilibus rationibus rei veritatem offuscare. Aiebat enim præ lassitudine manum eius obtorpuisse, dum altari infert victimas, ac deinde post quietem pristinum vigorem recepisse. Altare etiam recentis tum structuræ, quod tot ac tantarum victimarum molem non ferret, disruptum concidisse. Postremò vatis mortem indicat, à leone esse necatum: adeò nihil diuinum, nec in vita nec in verbis eius, fuisse. His dictis Reg persuasit, & mentem eius à Deo & iustis ac pijs operibus in totum auertam in extremam impietatem præcipitauit. In tantum enim posthac contra omne ius ac fas debacchatus est, vt nihil aliud quæreret, quàm quomodo indies magis ac magis semetipse nouis sceleribus superaret. Sed hoc omisso, de Solomonis filio Roboamo iam dicendum. Is duarum tribuum regno potitus, vrbes munitas & magnas condidit, quarum nomina hæc: Bethleem, Etame, Thecos, Bethsur, Socho, Odolam, Ipa, Maresa. Zipha, Adoram, Lachis, Azeca, Saraem, Elom, Hebron, omnes in tribu Iudæ sitæ. Aliae deinde æquè magnas in Beniamitica sorte muniuit, singulisq; sua præsidia & præfectos imposuit, frumento, vino, oleo, cæterisque commeatibus abunde instructis. Scutorum etiam & lancearum tantum numerum fabricari curauit, quantus multis millibus sufficeret. Ad hunc Hierosolymis degentem è tota Israelitarum ditione confluxerunt Sacerdotes & Leuitæ, &, quotquot è reliqua plebe erant boni ac iusti, patrias suas relinquebant, vt Hierosolymis Deum colere liceret, offensi Hieroboami tyrannide, qui eos ad suarum vitularum adorationem vi adigere volebat. quo factum est, vt Hieroboami regnum integro triennio talibus accessionibus cresceret. Qui cum ex priore matrimonio cognatam cuiusdam mulieris tres liberos suscepisset, superduxit postea cognatam aliam, Macham è Thamare Abesalomi filia progenitam, ex qua Abia pater factus est. & quamuis etiam ex alijs vxoribus liberos haberet, præ omnibus tamen amauit Macham. erant enim ei legitimæ vxores octodecim, cõcubinæ verò triginta: & ex his viginti octo filij, filiæ verò sexaginta. Abiam verò Maciæ filium successorem sibi designauit, eiusque fidei thesauros suos & munitissimas quasque vrbes credidit. Sed, vt plerunque solent mortales fortuna blandiente corrumpi, Roboamo quoque idem accidit. Videns enim sui regni tanta incrementa, ad iniustas & impias actiones deflexit, factus contemptor veræ religionis. ita vt etiam populum in imitationem sui pertraheret: quandoquidẽ ea est rerum humanarum natura, vt cum principum ac magistratuum moribus etiam subditi depranentur, quorum modestia ceu norma corrigi debebant. & pro virtutibus vitia eorum sequantur. alioquin nisi eadem quæ Reges faciant, improbare facta illorum videntur: sicut sub Roboamo contigit,

Hedio & Ruffinus Cap. 10.

Roboami vrbes munitæ. 2. Paralip. 11.

Pij Israelitæ redeunt ad Roboamũ.

Roboami vxores & liberi.

Regis ad exemplum totus componitur orbis.

pontigit, populo leges ac pietatem egregiè cõtemnente, ne iustitiæ studijs Regem suum offenderet. *Ann. mundi 2975. Ante Christum natum 989.*

CAP. IIII.

Susacus Aegyptiorum Rex captis Hierosolymis, diuitias eius vrbis in Aegyptum transportauit.

HAnc contumeliam Deus per Susacum Ægyptiorum Regem vltus est, cuius res gestas Herodotus per errorẽ Sesostri adscribit. hic enim Susacus quinto anno Roboami regni numerosissimum exercitum contra illum adduxit: in quo fuisse ferunt currus 1020. equitum 60000. peditum 400000. eius miles maximè ex Afris constabat ac Æthiopibus. Irrumpens igitur in Hebræorum regionem, munitissimas Roboami vrbes sponte deditionem facientes in fidem suam recepit, quibus præsidio firmatis, postremo Hierosolyma est aggressus. Roboamus verò vnà cum suis à Susaci exercitu obsessus, vetus ad supplicationes exorare Deum non potuit, vt victoriam annueret. Samæas quoq; Propheta eos terruit, dicens Deum minari deserturũ se illos, qui cultum ipsius priores deseruerant, quamobrem consternati, & videntes nullam saluti spem reliquam, omnes confiteri cœperunt, iure se à Deo propter impietatem ac legum neglectum destitutos. Deus autem videns eos sic affectos, & peccata sua confitentes, per Prophetam denunciauit, nolle se eos perdere: subditurum tamen Ægyptijs, vt experiantur, vtrum commodius sit, Deo seruire an homini. Susacus autem Roboamo propter merum dedente Vrbem, cõditiones non seruauit: sed deprædatus templũ, thesauros tum Deo sacros tum regios expilauit, exportata innumera auri atq; argenti multitudine, ac ne scrupulo quidem relicto. Detraxit etiam aurea scuta & clypeos, quos Salomon Rex fecerat: ac ne pharetras quidem aureas reliquit, quas Dauid dedicauerat, à Sophenæ Rege acceptas: atq; ita cum opima præda domum est reuersus. Meminit aũt huius expeditionis etiam Halicarnassensis Herodotus, in nomine tantum errans, & quòd, peruasis multis aliis gentibus, etiã Palæstinam Syriam subiugarit, hominibus, non expectata vi, deditionẽ facientibus. Apparet aũt tamen, quòd nostram gentem dicere velit ab Ægyptio subiectam. narrat enim hunc columnas reliquisse apud eos, qui prius, quàm martem experirẽtur, deditionem fecissent, in quibus pudenda mulierbria insculpta fuerint. Roboamus aũt is fuit Rex noster, qui vrbem, antequam oppugnaretur, dedidit. Idem ait Æthiopas quoq; ab Ægyptijs circumcisionem virilium didicisse. Phœnicas enim & Syros Palæstinos fateri se hanc ab Ægyptijs accepisse. Constat autem, quòd nulli alij circũcidantur in Palæstina Syriæ præterequam nos. Sed de his quisq; suo arbitratu sentiat. Post Susaci discessum Roboamus pro scutis & clypeis aureis paré æreorũ numerũ refecit, eaq; scutarijs & excubitorib. suis assignauit: & sine vlla memorabili expeditione, aut præclaro facinore, quietus regni sui tẽpora elabi passus est, metu cohibente, eò quòd perpetuum illi esset cum Hieroboamo diffidiũ. Vixit annos 57. ex quib. decem & septẽ in principatu exegit, vir arrogans ac insipiens, vt qui propter

Aliàs cap. 5. Susacus magnis copijs Iudæam inuadit.

Hierosolyma obsessa.

Samæas Propheta Iudæorum impietatẽ arguit. 2. Paral. 2.

Samæas populum consolatur.

Hierosolyma & templum deprædatur. 3 Regum 14. Herodotus de hac expeditione quid scripserit.

Roboamus pro scutis & clypeis aureis parem æreorum numerũ fecit.

Roboamus moritur eiq; Abias in regno succedit.

Ann. mundi 958. ante Christum natum 976. Hedio & Ruffinus cap. 11. 3. Regum 14. Ieroboami impietas.

spretum paternorum amicorum consilium tantam ditionem amisit. Sepultus est Hierosolymis in Regijs conditorijs. In regnum paternum Abias successit, octauum iam supra decimum annum Hieroboamo apud decem tribus regnum obtinente.

Et quoniam huius Regis exitum diximus, superest, vt quis Hieroboami finis fuerit consequenter subnectamus. Is nullum neque modum, neq; finem impietatis faciens, singulis diebus aras in excelsis locis exstruebat, & sacrificos his è vulgo assignabat. Hanc suam contumeliam, dignamq; tanta impietate pœnam, nō multò post Deus in caput ipsius atq; familiæ vertit. Cumq; filius eius Obimes illo tempore ægrotaret, iussit vxorem suam, mutato cultu, sumptoq; priuato habitu, ad Achiam Prophetam proficisci. esse enim hunc virum in prædicendis futuris mirificum, à quo ipse olim regnum sibi deberi cognouisset. mandauitq;, vt quasi peregrina de filio percontaretur, esset ne præsentem morbum euasurus. Illa, habitu mutato, ita vt à marito iussa fuerat, in Silūtem, vbi tum Achias degebat, peruenit. Iamq; aduentante ad illius ædes mulie-

Ieroboami filio ægrotante, mater ad Achiam Prophetam mittitur.

re, cæcutienti præsenio Deus apparuit, indicans & quòd Hieroboami vxor ad eum veniret, & quid ad interrogata respondendum sit. Et cum iam pro foribus esset priuatam hospitem simulans, exclamat, Ingredere Hieroboami coniux, quid te ipsam celas? Deum certè latere non potes, qui me de aduētu tuo prēmonuit, mandauitq; quid tecum loqui debeam. Vade igitur ad maritum, & hæc Dei verbis ei renuncia. Quoniam te magnum è paruo & nihil reddidi, & abscisso à Dauidis familia regno, tibi illud dedi: tu contrà immemor horum beneficiorum fusiles Deos, quàm me, colere maluisti: deò delebo te, & tuum genus, & cadauera vestra à canibus arq; alitibus deuorabuntur. constituam enim Regem super populum meum, qui neminem è Hieroboami genere superstitem est relicturus. Nec populus erit expers vltionis, sed excidet è terra bona hac, & in transeuphratenses regiones dispergetur, quia Regis impietatem est imitatus, & Deos ab illo factos adorat, relictis meis ceremonijs. Tu verò mulier ad maritum propera, hæc illi renunciatura. Filium enim mortuum reperies. nam te vrbem ineunte, ille à vita exiturus est sepelieturq; defletus à toto populo, & publico luctu honoratus. Solus enim hic è Hieroboami familia bonus exstitit. Hoc oraculo mulier territa se proripit, & toto itinere futuram filij mortem iam tum deplorans plangensq; misera properat propter maritum, eadem opera filio fatum accelerans, quem non nisi mortuum visura erat: reuersaque domum, illum quidem, ita vt Prophera prædixerat, exanimem reperit, Regi verò cuncta ordine renunciauit.

Pœna Ieroboamo & populo prædicta.

CAP. V.

Hieroboami contra Abiam filium Roboami expeditio & clades & quòd Basanes Hieroboami generu exstirpator, ipse regnum occupauerit.

Alias Cap. 6. Ieroboami contra Abiā ludæ Regem expeditio.

AT Hieroboamus nihil his motus, magnis delectibus habitis, contra Abiam filium Roboami, duarū tribuum Regē qui tum patri succes-

serat,

ferat, duxit exercitum, propter ætatem eius nō satis administrandis rebus maturam sperans se facilem victoriam reportaturum. Ille verò, audito aduentu Hieroboami, haudquaquam est perterritus, sed supra ætatem, & supra quàm hostis sperauerat, impigre collecto è duabus tribubus exercitu, occurrit Hieroboamo in quodā loco qui appellatur mons Samaron, & prope illum castra metatus ad prælium se & suos parabat. Habebat aūt in castris quadringenta millia militum: Hieroboami copiæ duplo numerosiores fuēre. Vt verò pugnandi studio acies instructæ ex aduerso constitērē, Abias, occupato editiore quodā loco manu mota silentium ab hoste petiit. Quo impetrato, sic orsus est dicere. Quòd Dauidi atq; eius posteris regnū in multas ætates duraturum diuinitus sit concessum, ne ipsi quidem ignoratis: quò magis miror eur, deserto meo patre, Hieroboamo eius seruo adhæsere malueritis, & nunc ab illo contra nos stetis iusto Dei suffragio principatum obtinentes, impugnaturi nos & reliqua regni parte depulsuri. maiorem enim eius partem Hieroboamus iam nunc iniusta vi occupat. Sed non diu fruetur sua tyrannide, dabit Deo pœnas perpetratorum scelerum, qui finem imponet eius nefariis facinoribus, quandoquidem ipse non vult imponere, atque etiam vos ad omnem iniquitatem incitare non desinit. Hoc enim autore nulla iniuria prouocati à meo patre, tantum quia malis consiliis seductus, parum comiter vos allocutus est, irati deseruistis non tam illum quàm Deum optimum maximum, legesq; eius omnium, quæ vnquam fuēre, sanctissimas. Atqui æquum erat veniam dedisse non solum verbi durioris homini iuueni & concionandi non admodū perito, sed etiamsi re aliquid per ætatem peccasset, vel propter Solomonem patrē, & illius in hanc gentem beneficia. Par enim est parentum meritis posterorum errata condonari. Vos verò nullam eorum rationem habuistis, ac ne nunc quidem habetis, sed tam numerosō exercitu contra nos venitis. qua quæso re freti? num aureis illis vitulis, & aris ac lucis celsioribus, quæ non religionis, sed impietatis vestræ argumēta sunt? An fortè multitudo, qua potiores estis spē vobis facit victoriæ? At nihil potest quantumlibet innumera vis exercitus, pro iniustitia contra ius arma ferentis. In sola enim pietate ac iustitia spes victoriæ sita est, quæ profectò penes nos est, qui constanter in seruandis legibus & veri numinis cultu perseueramus: quem non manus artificis e materia fragili sculpserunt, neq; sceleſtus Rex commentus est ad imponendum vulgo ignobili, sed qui conditor est omnium, & principium huius vniuersitatis simul & finis. Quamobrem nunc quoq; suadeo, vt resipiscatis, & secuti meliora consilia desinatis contra instituta patria bellum gerere, per quæ ad tantam felicitatem peruenistis. Dum in hanc sententiam Abias verba facit ad Israeliticum populum, interim à Hieroboamo pars copiarum occultè missa à tergo Abianorum conspicitur: qui circumuentos se videntes nō mediocriter sunt territi. Ibi Abias bono animo suos esse iubet, omnemque fiduciam in Deo ponere: illum certe nullis hominum insidiis circumueniri. Ad hanc Regis vocem redditus est militi animus: & inuocata ope numinis, ad Sacerdotum classica ingenti clamore sublato alacritatis indice in hostem irruunt. Nec defuit cæleste auxilium, quod hostium vigorem retudit, Abianis longè præpollentibus. Tantā enim stragem ediderunt, quanta in nullis vel Græcorum vel barbarorum inuenitur cōmentariis. Cæsis enim quingētis millibus memorabilem apud

An. mundi 2988. Ante Chri. na. 976.

Abias cōtra Ieroboamū exercitum collig t.

Abiæ ad Hebræos oratio, qua defectionem & impietatem eis exprobrat.

Abias victoria potitur.

An. mundi 2988. Ante Chri. na. 976. omnes posteros victoriam retulerunt: & vrbes eorum munitissimas vi captas diripuerunt, Bethelen cum sua ditione, itemque Isanam & huic cõiunctam ditionem. Post eam cladem Hieroboami vires omninò fractæ fuere, quamdiu Abia fuit superstes. Defunctus enim est, non multò post victoriam, exacto tertio principatus sui anno: sepultusq; est Hierosolymis in maiorum suorum conditoriis, relictis filiis viginti duobus, filiabus sexdecim. is liberorũ numerus è mulieribus XIIII. ei susceptus est. In regnum successit filius Asanus, matre Machæa genitus, quo regnante Israelitarum regio decenni pace potita est. Atque hæc sunt, quæ de rebus Abiæ sunt prodita. Mortuus est deinde etiam Hieroboamus Rex decem tribuum, cum regnasset annis viginti duobus, secundo iam anno regni Asanici exacto. Eius loco imperauit filius Nadabus, paternæ malitiæ ac impietatis æmulus, eoq; in principatu biennii exegit. Quo tempore ducto exercitu ad Gabatho Palæstinorum vrbem, putabat se eam obsidione posse capere. Interim quidam è domesticis eius amicis Basanes Macheli filius insidiis interceptum occidit, & arrepto regno totam eius stirpem excidit. euenitq; iuxta Prophetæ vaticinium, vt qui ex Hieroboami cognatis in vrbe trucidabantur à canibus laniati absumerentur: qui vero in agris, ab alitibus. Atq; in hũc modum Hieroboami familia debitas impietatis & scelerum pœnas exsoluit.

Mors Abiæ. 3. Reg. 15. Asanus Rex Iudæ.

An. mundi 2991. Ante Chri. na. 973.

Anno mũdi 2992. Ante Chri. na. 972.

An. mundi 2959. Ante Chri. na. 971.

CAP. VI.

Aethiopum irruptio in agrum Hierosolymitanum sub Asano, & exercitus eorum interitus.

Hedio & Ruffi. ca. 12. al. 8. Asani pietas. 3. Reg. 15.

ASanus autem Hierosolymorum Rex vir erat moribus honestissimis præditus, & cœlestis numinis obseruantissimus, quiq; nihil vel cogitaret vel faceret nisi pietati ac naturæ legibus consonum. is correxit quicquid erat in suo regno vitiosum, sublatis omnibus exoticis immundiciis. habuitq; in exercitu lectissimorum virorum scutatorum ac hastatorum ex tribu Iudæ trecenta millia: ex tribu item Beniamitica scutatorum & sagittariorum ducenta quinquaginta millia. Eius regni anno decimo Zaræus Æthiopum Rex cum maximo exercitu contra eum venit, ducens peditum nongenta millia, equitum centum millia, adiunctis trecentis curribus. Huic progresso vsque Maresam, quę est vrbs ditionis Iudæ, occurrit Asanus: & instructa contra eum acie, non procul ab vrbe in quadam valle, cui nomen Saphatha, vt vidit ingentẽ Æthiopum multitudinem, exclamauit Deum inuocans, oransq; vt victoriam sibi contra tam multa hostium millia dignetur annuere. Venisse se ad dimicandum cum Zerae sola illius opa freetum, qui paucos plurium, & imbecilles fortium victores posset reddere. Hæc precanti Deus victoriæ signum obtulit: quo viso Rex alacris cum hoste conflixit, cæsisque plurimis, reliquos terga vertentes vsque in agrum Gerarenum persequutus est. Versi deinde à cædibus ad rapinas Gerara capiunt ac diripiunt. idem & in castris hostium factum est: vnde multum auri egestum est, prædaq; abacta camelorum, iumentorum, & greges pecorum. Tanta victoria diuinitus parta ditati omnes reuertuntur Hierosolyma: iamque non longe aberant quum illis propheta Azarias fit obuiã. is postea quam agmen consistere iussit, orsus est dicere, hãc victoriam diuino fa-

Aethiopes arma contra Asanum capiunt. 2. Par. 14. An. mũdi 3000. Ante Chri. na. 964. Asani victoria.

uore

more eis cõtigisse propter seruatam iustitiam ac pietatem, & quia semper Dei voluntati obtemperauissent. Quòd si ita, vt cœperant, pergerent, in posterum quoq; victorias de hoste & vitam fortunatã eiusdem fauore illis expectandam: sin vero à religione desciuerint, omnia contraria illos manere: nequuturumque tale tempus, in quo neq; propheta verax in populo reperiatur, neq; sacerdos iustitiæ cultor: tunćq; & vrbes eorum subuertendas esse, & gentem per omnes terras dispergendam; erronumq; more vitam acturam nullis certis sedibus. Quapropter hortabatur vt dum tempus esset probitati studerent, & diuinum fauorem sibiipsis non inuiderent. His auditis Rex vnà cum populo gauisi sunt, dederuntque operam & publicè & priuatim, vt religio sacta tecta maneret, dimissis à Rege per totam regionem, à quibus hoc negocium diligenter curaretur. Nunc relictis in hoc statu Asani duarum tribuum Regis rebus, reuertor ad Basanem Israelitarum Regem, qui, Nadabo Hieroboami filio cæso, regnum eius occupauerat. Hic in Tharse vrbe electo domicilio viginti quatuor annis regnauit, sceleratior, magisque impius quàm vel Roboamus vel illius filius, afflictor populi, & aduersus Deum contumax. Quapropter misso ad eum Gimone propheta prædixit se totum ipsius genus excisurum, & eisdem quibus prius Hieroboamum, cladibus profligaturum: eò quod Rex à se constituus ingratus fuisset, nulla in administrando regno pietatis aut iustitiæ ratione habita, quibus virtutibus nulla vel vtilior populo, vel Deo gratior: sed sceleratissimi Hieroboami factus imitator, omnibus eius vitiis sese contaminasset. Cui quum similis esse voluerit, merito etiam simili exitu habiturum. At Basanes postea quam cognouit imminentes pro scelere sibi ac suo generi calamitates, non hoc curauit, vt correctior in posterum & antè actorum pœnitẽs, placaro numine, vitaret exitium: sed velut proposito præmio, si strenue pergeret, ac si per prophetam amplas spes propositas, non calamitas denunciata esset, seipso factus nequior, indies data opera sceius scelere cumulabat. Postremò cum exercitu aggressus est vrbem non ignobilem Ramathonem, distantem quadraginta stadiis à Hierosolymis: quam captam muniebat, vt eam sedem belli faceret, vnde sui milites excursionibus regnum Asani vastarent. Veritus autem eius conatum Asanus, & cogitans quàm multa damna suæ regioni relictus apud Ramathonem exercitus inferre posset: misit ad Regem Damascenorum legatos cum pecuniis, ambiens eius societatem, & admonẽs quòd paterna inter ipsos intercederet amicitia. At ille & pecuniam libenter accepit, & societatẽ cum eo iniit, relicta Basanis amicitia: mox-que suos duces iubet cum exercitu in illius ditionem proficisci, & vrbes hostiliter infestare: qui sine mora alias incenderunt, salias diripuerunt, videlicet Achionem, Danam, & Abelmaen. His auditis Israelitarum Rex, omissa munitione Ramathonis, ad suas res tuendas reuersus est. Asanus autem è conuecta ab illo materia duo firma oppida in eo loco condidit, quorũ alteri nomen Gaba, alteri Maspha. Nec postea Basanes bellũ instaurare valuit, fatali morte præuentus: sepultusq; est in Arsane oppido. In regnum successit filius Elanus. Hic post alterũ regni annum periit, per insidias cæsus à Zamare sui equitatus dimidiæ partis magistro. Epulantem enim apud Osam suũ procuratorẽ immissa equitum turma facilè oppressit, per absentiam tam præfectorũ quàm militũ, qui tum omnes in obsidione Gabathonis Palæstinorũ vrbis occupati fuere.

An. mundi 3000. Ante Christ. 964.

Azariæ prophetæ ad populũ adhortatio. 2. Paral. 15.

Religio in Israelitico populo renouata.

Basanis impietas.

3. Reg. 16. Prophetia contra Basanem Regem.

Basanes Ramathonem captam munit.

An. mundi 3006. Ante Chr. 958.

Asanus Damascenosin Basanẽ concitat.

An. mundi 3016. Ante Chr. 948.

Alias cap. 9. Mors Basanis.

CAP. VII.

Basanù stirpe sublata apud Israelitas Zamares, & posti hunc Amarinus & Achabus filius regnum obtinent.

An. mundi 3017. Ante Chri. nat. 947.

DEinde ex magistro equitum factus Rex, totam Basanis stirpem iuxta Gimonis vaticinium extinxit. Eodem enim modo eius familia radicitus interiit propter impietatem, quo Hieroboami progeniem interfectione ablumpram diximus. Interea qui Gabathonem obsidebat exercitus, audito Regis casu, & quòd Zamares occisi à se regnum inuasisset, & ipse Amarino imperatori suo regnum detulit: qui soluta Gabathonis obsidione ad Tharsen regiam properat, eaque expugnata vi potitur. Zamares videns vrbem sine præsidio, in intimam regiam se recepit, subiectoque igne simul cum ea se quoque concremauit, regni sui die septimo. Quo facto confestim populus in diuersa scissus est, aliis Thamanum, alius Amarinù regnare volentibus. Cuius factio quum tandem vicisset, occiso Thamano solus totius populi regnum obtinet. Trigesimo anno regni Asani regnauit Amarinus annis duodecim, sex Thersæ, reliquos sex Mareone, quæ à Græcis Samaria dicitur. Ipse Samaræum vocauit à Samaro, de quo montem emerat, in quo vrbs sita est. Hic nihil à prioribus Regibus differebat, nisi quòd illis fuit scelerator. Omnes enim hoc tantum agebant, vt populum quotidianis impietatibus a Deo abalienarent. Quapropter iratus Deus effecit, vt alius alium tolleret, & cum toto suo genere exstirparetur. Hic Samariæ diem suum obiit, succedente Achabo filio. Hunc certè videre licet quàm curæ sint Deo res hominum, & quomodo bonos diligat, malos contra funditus eradicet. Israelitarum enim Reges propter impietatē breui tempore alius ab alio cum totis familiis sublati sunt. Asanus verò Hierosolymorum duarumque tribuum Rex ob pietatem ac iustitiam feliciter Dei fauore viuens, ad extremam peruenit senectam, & post vnum & quadraginta regni annos, bona morte decessit. cui mox Iosaphates successit filius, ex Abida matre natus, omnium testimonio proauitæ pietatis ac fortitudinis æmulus, quibus Dauidem sanctissimum Regem retulit, quemadmodum paulo post dicetur.

An. mundi 3028. Ante Chri. nat. 936.

Extirpatio stirpis Basanis.

Zamares seipsum concremat.

Diuersa populi studia.

Amarinus Rex Israelis.

Anno mundi 3021. Ante Chri. nat. 943.

Amarinus moritur, cui Achabus filius in regno succedit.

An. mundi 3031. Ante Chri. nat. 933.

Alias cap. 10. Asanus Rex moritur, cui Iosaphates filius succedit.

Cæterùm Achabus Israelitarum Rex habitauit Samariæ, vbi viginti duobus annis regnum tenuit, nihil de priorum Regum institutis mutans, nisi si quid fortè deterius commentus est. Omnium enim impietates repræsentauit ac scelera, sed Hieroboami præcipuè. nam & vaccas ab eo consecratas adorauit, & alias super hanc impietates addidit. Vxorem præterea duxit filiam Ithobali, Tyriorum ac Sidoniorum Regis cui nomen Iezabela: moxq; ab ea domesticos illius Deos colere didicit. Erat hæc muliercula audax & temeraria, adeoque impotentis insaniæ, vt non verita sit templum Beli Deo Tyriorum exædificare, & lucum omnis generis arborum plantare: cui etiam sacerdotes & falsos vates instituit. Quin & ipse Rex hoc genus hominum frequens circa se habere delectabatur, dementia & malitia omnes ante se Reges superans. Hunc propheta quidā Dei maximi è Thesbone Galaditica vrbe oriūdus adiit, dicens eum prænunciare, quòd nec pluuiā illis annis daturus sit, nec rorem, donec ipse vates non compareret. Additoq; iureiurando quò magis rem

Iezabela. 3. Reg. 17.

Annonæ caritas Israelitis prædicta.

gis rē confirmaret, ſeceſſit ad tractum auſtralem, vbi ad torrentem quē- dam degebat, vnde potum haberet. Nam cibus ei quotidie per coruos afferebatur. qui poſtquam ob inopiam imbriū exaruit, iubente Deo p- fectus eſt Sareptam, quod oppidum Tyrum inter & Sidonem ſitum eſt. Illic enim ſe mulierem viduam inuenturum prænonitus fuerat; quæ a limenta ſuppeditaret. Iamq; non longe a porta abeſſet, quum videt mulierem operariam ligna colligentem: & ſignificante Deo hanc fore eius altricem ſalutatam prius rogauit, vt aquam potabilem afferret: abeuntemque iam reuocans & panem portare iuſſit. Iurauit illa, nihil ſibi domi eſſe præter vnicum farinæ pugillum & olei paululum: venſeque ſe eo, vt, collectis lignis, ſibi & filio panem coqueret, quem vbi comediſſent, fame abſumerentur, quandoquidem nihil ſupereſſet aliud. Tum propheta, Vade, inquit. bono animo, lætiora ſperans: & primum mihi paululum paratum affer polliceor enim tibi nunquam in vaſe illo farinam defore, nec oleum in fidelia, donec Deus det pluuiam. Paruit mulier, &, quæcunq; propheta petierat, fecit: deincepſq; & ſibi & filio & hoſpiti ſat alimentorum habuit. neutrum enim horum defecit, quandiu durauit ſiccitas. Meminit autem huius inopiæ pluuiarum etiam Menander in geſtis Ithobali Tyriorum Regis ſic ſcribens. Hoc regnante etiam pluuiarum defectus fuit, ab Hyperberetæo menſe vſque ad inſequentis anni Hyperberetæum continuus, qui cum ſupplicationes indixiſſet, ſequuta eſt magna vis tonitruum. Hic Botrym in Phœnice condidit, & Auzaten in Africa. His verbis dubio procul ſiccitatem factam ſub Achabo, cuius tempore Ithobalus apud Tyrum regnauit, Menander in ſuos commentarios retulit. Mulier autem illa propheræ hoſpes, cum filius eius morbo præualente expiraſſet, eiulans & voces quas dolor exprimebat emittens, querebatur de aduentu hominis qui peccata eius detexiſſet, ideo mulctatam ſe filij morte dicitans. Ille conſolabundus iubet eam ſibi tradere filium, breui receptură viuum: acceptumq; mox in proprium cubiculum detulit: quo depoſito ſuper ſuum lectulum, exclamauit ad Deum, non bonam hoſpitij gratiam altrici relatam extincto ipſius puero: rogabatq; vt remiſſo ſpiritu vitam ei reſtitueret. Itaq; Deo genitricem miſerante, & prophetæ gratificante, ne videretur infortunium ſecum in hoſpitium intuliſſe, præter omnem expectationem recepit puer ſpiritum. At illa gratias egit vati, dicens nunc demum ſe agnoſcere diuinæ mentis interpretem. Paulo deinde poſt Dei iuſſu ad Achabum proficiſcitur, indicaturus ei venturam pluuiam. Erat tum fames per totam regionē, & magna rerum ad victum neceſſariarum penuria, vt non ſolum hominibus panis deeſſet, verum etiam equis cæteriſq; iumentis terra negaret pabulum: tanta erat vbiq; ſiccitas. Rex igitur vocato diſpenſatore Obedia, cui iumentorum curam mandauerat, iuſſit vbiq; fontes & torrentes perquirere, ſicubi inueniretur herba ad ſecandum iumentis pabulum. Cumq; multum quæſitus propheta Elias nuſquam cōpareret, iuſſit Obediam quoq; ſe ſequi. Partitis deinde itineribus, aliam Rex, aliam diſpenſator viam ingreditur. Erat autem vir pius, & quo tempore Iezabel Regina in prophetas ſæuiebat cædibus, centum ex eis in cauernis ſubterraneis abdiderat, pane & aqua ſuſtentandos. Huic à Rege digreſſo Elias occurrit, & ex percontatione agnitus à venerabundo ſalutatur. Mox propheta mandante vt aduentum ſuum Regi nunciet: quo, inquit, meo merito me mittis ad eum, qui te vique

An. mundi 3037. Ante Chri. nat. 927.

Eliā coruus cibat.

Sareptanæ viduæ, Eliā ſuſcipiēti, oleū & farinā nō deficit.

Menāder de fame tempore Eliæ.

An. mundi 3037. Ante Chri. nat. 927.

Elias viduę filio vitā reſtituit.

3. Reg 18.

Elias ad Achabū vēturā pluuiā ei indicaturus, mittitur.

An. mundi 3040. Ante Chriſtū natū 924.

Achabus Eliam quærit.

Obedias centum Prophetas abſconditos ſuſtentat.

Plus. minus. 3073. Ante Christ. nat. 917.

gentium ad necem perquirit? Quis enim locus est, ad quem attractum te non miserit? Nunc fieri potest, vt dum ego Regem adeo, te Dei spiritus, quo agitaris alò rapiat: & Rex, te non reperiens, frustratus in caput meum fæuiat. Noli esse in meo periculo tam securus, quum scire possis quàm sim studiosus tui similium, qui centum Dei homines furori Iezabelis eripui, & nunc eis in latebris alimenta suggero. Prophetæ contrà iubet vt nihil metuens Regem adeat, sacramento interposito se quoq; eadem die in eius conspectum venturum. Quo indicio postquam Achabus Eliam adesse didicit, in occursum eius properat: & cum indignatione, Tune es, inquit Hebræorum ille turbator? tune iterilitatis huius autor? At ille nihilo blandior, ipsum & eius familiam cum suis externis sacris causam malorum omnium asseuerat, inuectis peregrinis numinibus, & pro abrogato veri Dei cultu suppositis. Mox iubet vt eat, & totum populum in Carmelum montem ad se conuocet simul; suos & vxoris vates, quorum numerum etiam non tacuit. præterea lucorum prophetas quadringentos plus minus. Vt verò omnes acciti à Rege ad constitutum locum confluxerunt, Elias in medio constitit, & quousque, inquit, inter vtrunque vacillabitis? Si enim Deum nostrum verum & solum creditis, hunc & mandata eius sequimini quod si non huic, sed externis diuinos honores deberi existimatis, illos igitur recipite. Populo verò nihil ad hæc respondente, Elias postulat, vt quo certiore argumento vel proprij vel alienorum probetur potentia, solus ipse Dei cui vates contra illorū trecentos contendat, accepto boue, & in lignorum struem impositio, sed nullo igne subdito: idem oportere & illos facere, atq; ita inuocare suos Deos, vt ligna velint accendere. Hoc enim pacto veram Dei naturam dignosci posse. Quæ sententia postquam placuit, iubet Elias prophetas illos, electo boue, priores sacram rem facere, & sua nominatim inclamare numina. Cumque suis precibus & inuocationibus nihil proficerent, ludens Elias altius eos iubet vocem attollere, si fortè aut peregrè absint aut dormiant. Illis verò à mane vsq; meridiem frustra inclamantibus, & more patrio cultris ac lanceolis sua corpora incidentibus, cùm iam suæ vices sacrificandi venissent, amotis sacrificis illis fanaticis iussit vulgum propius obseruare, ne fortè clam ignem admoueret: qui postquam accessit, acceptis duodecim lapidibus iuxta numerum tribuum Israeliticarum altare exeis instauravit, foditq; circum illud fossam benè profundā. & coaptata super altare strue lignorum victimaq; desuper imposita, quatuor hydrias fontana aqua plenas super altare iussit effundi, ita vt fossa quoq; repleretur aquis superfluentibus. Quibus peractis cœpit inuocare Deum, precariq; vt erranti iam diu populo ostendat suam potentiam: & ecce adhuc illo orante, ignis repentè de cœlo in altare lapsus inspectante populo, tum victimam tum aquam omnem circumfusam absumit, ita vt locus fieret aridus. Quo viso Israelitæ prostrati in terram vnum Deum adorant, hunc maximum & solum verum confiteri do: cæteros nihil aliud esse quàm numina vanis stultorum hominum opinionibus cōficta: moxq; comprehensos eorū prophetas interficiunt, Elia sic iubente: qui & Regem abire ad prandium iussit, nec esse amplius solicitum: breui enim vilurum pluuiam. quo abeunte Elias verticem Carmeli conscendit, & cùm humi desedisset, caput genibus applicuit, iussitq; famulum ascenso quodam scopulo ad mare, prospicere, & indicare si vbi nubem exoriri videret. Parua ille non semel ascenso scopulo, sed

Achabum Elias impietatis accusat.

Elias populi superstitionem arguit,

Eliæ doctrina & officiū miraculo cō firmatur, victima igni cœlitus absumpta.

Beli sacerdotes interfecti.

Elias pluuiā venturam prædicit.

sed nihil se videre retulit. Tandem septimò reuersus ait se vidisse in aëre nescio quid nigricans, humano vestigio non amplius. Quo audito Elias mittit eum mox ad Achabū, iubens vt Rex propere in vrbē redeat, prius quàm profusus imber occupet. Qui postquā ad Iesraelā vrbem cœpit tendere, sine mora offuscato aëre & inuoluto nubibus procella mixtus imber superuenit: & propheta correptus numine regium currum vsque Iesraëlam Azari vrbem currens prosequutus est. Iezabela verò Achabi vxor, audito prodigio per Eliam patrato, quodq; prophetas ipsius omnes interfecisset, misit ad eum nuncios, minando se illum occisuram, quemadmodum ipse prophetas occiderat. At Elias territus fugit in vrbem Bersabe, quæ est in extremis tribus Iudæ finibus, Idumææ contermina: relictoque ibi famulo ipse in desertum abijt. Cumq; precatus esset mortem, quòd non esset cæteris melior, vt illis absumptis ipse vitę cupidus esse debeat, sub arbore quadam obdormijt: & excitatus à quodam, surgens inuenit aquam & cibum appositum. & cùm comedisset collectis ex hoc cibo viribus ad Sinæum vsq; montem peruenit, in quo Moses à Deo legem accepisse proditur: vbi nactus amplum quendam specum, ingressus habitare illic decreuit. Aliapsa deinde ad aurem eius voce incertum vnde profecta, percontante quamobrem, relicta vrbe, desertum coleret, ait se, occisis externorum Deorum vatibus persuasisse populo, quòd vnicus sit Deus qui ab omnibus coli debeat: & ob id factum ad supplicium se à Regina expeti. Mox eadem voce iussus in crastinum sub dium prodire auditurus quid opus facto sit: sequenti luce è spelunca prodijt ibi & terræ motus eius aures perculit, & oculis se candens ignis fulgor obtulit. sequutoq; mox silentio, diuina voce nihil terreri præsentibus iussus est. neminem enim inimicorum fore illius compotem mandatumque mox vt domum reuersus declaret populi Regem Ieum Nemessæi filium: apud Damascum verò Syrorum Azaëlem: & pro se prophetam Elisæum constituat, ex Abela vrbe oriundum. Impios enim pœnam daturos, alios Ieu Regi, alios Azaëli. His auditis Elias in regionem Hebræorum reuertitur: & quum offendisset Saphati filium Elisæum arantem cum quibusdam alijs impellentibus iuga duodecim, accessit & ei pallium suum iniecit qui euestigio prophetare occepit, relictisque bobus, sectator Eliæ factus est. Rogauit tamen vt prius sibi liceret parentibus valedicere, quo impetrato, illum sequutus est, individuus posthac minister ac comes. Et propheræ quidem huius res ita se habuerunt. Cæterùm Nabuthus quidam ciuis vrbis Azari, quum prædium haberet regijs fundis contiguum, sæpè rogatus ab Achabo, vt ei quantolibet precio venderet rus finitimum, adiungendum regio: aut si mallet vnum aliquod è regijs pro eo sibi eligeret: negauit se id facturum. gratius enim sibi esse, è paternis agris fructus percipere. Rex non aliter quàm si suam possessionem amisisset, quia non licebat alienam occupare, contristatus, nec lauare volnit, nec cibum sumere. Iezabela verò scitante, quid accidérit, vt nec balneum admittat, & cœnam æquè ac prandium fastidiat, quàm rusticus sit Nabuthus ei denarrat. Vsum se apud eum comi sermone, & infra regiam maiestatem demisso, pro qua humanitate nihil nisi repulsam retulisse. Mulier contrà hortatur, vt magno sit animo, & mœrore misso ad consuetam corporis curam redeat: se daturam operam, ac Nabuthus hanc contumeliam impunè auferat. Moxque literas

An. mun. 3040. *Ante Chri.na.* 924. 3. Reg. 19.

Iezabelā Elias fugit.

Cura Dei pro suis.

Eliam Deus in deserto alloquitur.

Ieus Rex Israelis.

Elisæi vocatio.

Hedio & Ruffinus Cap. 14. al. 11 3. Reg. 21. Historia Nabuthi ob p̄dium Achabo negatum lapidati.

Achabi

An. mundi 3040. Ante Chri. nat. 924.

Achabi nomine scriptas, mittit ad Israelitarũ præcipuos, hoc argumento: Iubebantur, indicto ieiunio, concionem aduocare, & in ea primum locum Nabutho propter illustre genus attribuere. Deinde subornatis tribus viris nihil non ausuris, horum testimonio conuictum eum blasphemiæ populo lapidandum obijcere atque hoc modo de medio tollere. Id quod ita vt Regina scripserat factum est: & Nabuthus tali testimonio conuictus Deo ac Regi fecisse cõuicium, à populo est saxis obrutus. Quod vbi Iezabelæ relatum est, Regem accedit, suadetque vt sine suo sumptu vinetorum Nabuthi hæreditatem capessat: & ille exiliens præ gaudio, ad visendum id prædium euestigio se confert. Deus autem iratus Eliam mittit, vt Regi in eo rure occurrat, rogetq; quid ita occiso vero domino, eius prædij hæreditatem iniuste sibi vsurpet. Quem vbi ad se venientem vidit, turpe ratus obiurgari, prior fassus erratum, ad satisfaciendum ipsius arbitratu se obtulit. Tum vates prædicit, eo loco vbi Nabuthi cadauer à canibus absumptum est, fundendum & Regis & Reginæ sanguinem, & totum eorum genus delendum propter tam crudele scelus, quo ciuem contra ius per calumniam oppressérat. Tum demum Achabum eius facinoris pœnitentia subijt, & indutus saccum, nudisque pedibus à cibo abstinuit, peccatum confitens, & Deum ita placare cupiens. Deus verò per prophetam denunciat, se quidem vsque post eius obitum dilaturum vindictam, quandoquidem sceleris pœniteat: minas tamen vanas non fore, sed Achabi filium pro commissis pœnas daturum.

Elias Achabo & Iezabelæ vindictã diuinam prædicit.

Achabi pœnitentia.

CAP. VIII.

Adadus Damasci & Syriæ Rex, bis contra Achabum duplici exercitu, profligatur.

3 Reg. 20. Bellum Adadi contra Achabum.

DVM hæc circa Achabum geruntur, eodem tempore Adadi filius Syrorum & Damasci Rex, contractis è toto regno suo copijs, ascitisq; vltra Euphratem triginta duobus socijs Regibus contra Achabum duxit. qui intelligens se imparem eius copijs à cõgressu quidem abstinuit, sed coactis ex agris in vrbes munitissimas omnibus, ipse manfit intra Samariam. Cincta enim erat mœnibus firmissimis, & alioquin videbatur expugnatu difficilis. Syrus autem cum exercitu eò venit, & obsessam vrbem oppugnare cœpit. missoque caduceatore ad Achabum, petijt vt sibi liceat legatos ad eum mittere, proposituros quidnam peteret: quo impetrato quum veniissent legati, ita vt illis mandatum erat, aiunt Achabi diuitias & liberos & vxores esse Adadi. quod si ipse quoque fateatur, & permittat ei quicquid libuerit ex his sumere, abducto exercitu Regem obsidionem soluturum. Achabus verò iubet legatos Regi suo renunciare, & ipsum & suos omnes facultatesq; vniuersas in potestate illius fore. Post hanc legationem rursum aliam Syrus misit, postulans vt quandoquidem ipsius confessione omnia sua essent, admitteret crastina luce mittendos in hoc famulos, eisq; liberum faceret regiam & amicorum ac cognatorum domus scrutari, & auferre quicquid in eis inuentum fuerit pulcherrimũ. Reliqua quæ illis non placuerint, sibi haberet. Achabus lætus secũda legatione Syri, aduocata cõcione dicit se libenter & pace & ciuiũ incolumitate vxores ac liberos suos omnesq; facultates proprias fuisse traditurum. Hoc enim prima legatione Syrum petijsse.

Legatio Syri ad Achabũ.

Nunc

Nunc verò misisse eum famulos qui omnium ædes scrutentur, & nihil in eis quod sit pulcherrimum relinquant, nimirum belli ansam quærentem: vt quandoquidem sciat propter amorem ciuium paratum rebus suis non parcere, occasionem belli ex illorum rebus arripiat. facturum se tamen, quicquid ipsis visum fuerit. Reclamauit tota contio contemnendum esse cum tui mandatis insolentem barbarum, & bellum alacriter gerendum. Accitis igitur legatis hoc responsum referendum dedit, quod primis postulatis nunc quoq; consentiat securitatis ciuium gratia posteriora non admittat atq; ita eos dimisit. Hoc responso commotus ad iram Adadus, terrìò legatos mittit cum minis: ferocem eum esse fiducia mœnium, se verò parem illis aggerem excitaturum, si vel pugillum terræ singuli milites conferant: volens eum copiarum multitudine perterrefacere: Achabo verò respondente, inter armatos non verbis sed factis decernendum, legati reuersi cœnanti tum fortè cum triginta socijs Regibus responsa referunt. Ille cuestigio mandat circumuallari vrbem & aggerem erigi, & nullam oppugnandi rationem prætermitti. Interim Achabus cum omni populo minimum à desperatione aberat. Sed hunc timorem ei prophera quidam superueniens exemit, dicens Deum polliceri, daturum se victoriam de tam multis hostium millibus. Rogatus deinde per quos hæc victoria contingeret per filios, inquit, principum, sed te regente illorum imperitiam. Accitis igitur principum filijs, qui triginta duo erant supra ducentos, cognito quòd Syrus ad epulas & luxum se dedisset, patefactis repentè portis emittit iuuenes. Id postquam ei per speculatorem est significatum, mittit quoldam eis obuiam cum his mandatis, vt siue pacati veniant siue pugnatum, vinctos ad se pertrahant. Interim Achabus etiam reliquum militem intra mœnia paratum cum armis habuit. Filij verò principum congressi cum exeubijs, multis occisis reliquos vsq; ad castra persequuti sunt. Quod vbi succedere Israëlitarum Rex animaduertit, vniuersum reliquum exercitum emittit. At illi repentino impetu in Syros delati, facilè eos profligant, nihil tale expectantes. quo factum est vt in ebrios & inermes impingerent, ita vt, relicta in castris armatura, fugerent, & Rex ipse præceleri equo vix euaserit. Achabus verò longo spatio Syros persequutus est, cædèdo quotquot assequi datum est. Direptis deinde opulentis castris, auro & argento refertis, captis etiam equis Addadi & curribus, domum in vrbem reuersus est. Cæterùm propheta monente vt in sequentem etiam annum paratus sit, & exercitum in promptu habeat, reuersurum enim Syrum iterum, Rex omni ope bellum apparat. Porrò Adadus seruatus è clade cum reliquijs exercitus, aduocatis amicis consultabat, quomodo cùm Israelitis bellum gerere debeat. Illi suaserunt non esse posthac cum eis in montanis confligendum. Deum enim eorũ in talibus locis pollere, & ideò se nunc ab eis victos. Sed si in campestribus committatur prælium, facilè se superiores fore. Præterea consuluerunt, vt, dimissis Regibus quos secum in expeditionem duxerat, copias eorum retineret, & satrapas illis præficeret, supplementumq; in sua ditione, tam equitum quàm peditum, conscriberet. Placuit Regi consilium, dediteq; operam, vt talis apparatus fieret. Mox vbi primum veris signum se protulit, exercitu in Hebræos duxit, & quum peruenisset prope oppidum Apheca, in magno campo castra posuit. Achabus verò cùm suis copijs obuiam illi progressus, castra cum castris contulit, quamuis numero

An. mundi 3040. Ante Christum nat. 924.

Responsum Syris legatis datum.

Fiducia Addadi in milite.

Israelitis Deus contra Syros victoriam pollicetur.

Victoria Achabi à Syris reportata.

Secunda Adadi in Israelitas expeditio & fraga.

An. mundi 3041. Ante Christum nat. 923.

numero militum longè inferior. Superueniente deinde Propheta, victoriam pollicente, vt hostis contra, quam opinabatur, sentiret, Deum Israelitarum non minus potentem in campis, quàm in montibus, per sex dies a neutris castris quicquam motum est. Septima verò, quum hostis pro castris aciem explicuisset, Achabus quoq; suos ex aduerso instruxit. Nec mora collatis signis acriter vtrinq; pugnatum est, donec Syri non ferentes Hebræorum vim terga verterent. quibus impigrè victoriam prosequentibus, confusum agmen trepidè fugientium equitum, peditum, curruum, à seipsis proculcatum obterebatur, non multis pro tanto numero in Aphecam amicam vrbem euadentibus, qui & ipsi murorum ruina oppressi sunt circiter viginti septem millia: in prælio verò centum millia hostium ceciderunt. Adadus aliquot fidissimis famulis comitatus in quandam subterraneam cellam se abdidit. quibus clementiam Israelitici Regis prædicantibus, & spem veniæ facientibus, si consueto supplicum habitu ad eum mitterentur, permissi sunt hoc facere. Illi induti saccos, & restibus capita redimiti, qui tum priscus apud Syros supplicandi mos fuit, Achabum adeunt, & salutis tantum gratiam petère Adadum significant, dediticium eius in perpetuum futurum. Tum ille gratulari se ei dixit, quod è pugna euasisset, fratrisq; loco eum se habiturum pollicitus est. Famuli accepta Sacramenti fide nihil mali passurum, producunt è latebris hominem, & adducunt ad Achabum, qui tum sublimis curru vehebatur. Et quum adorasset, Achabus porrecta dextra in currum eum sustulit, exceptumq; osculo iussit esse bono animo, & nihil se indignum timere. Adadus, actis gratijs, quam longa sibi vita daretur, memorem se fore huius beneficij professus est, redditurumq; Israelitici iuris vrbes, quas maiores eius armis occupauerant: & facturum ei liberam potestatem commeandi Damascum, sicut pater ipsius idem ius Samariæ habuerat. Fœdere deinde icto, & iureiurando firmato, Adadus egregiè donatus in suum regnum remissus est. Post talem Syrorum contra Israelitas expeditionis exitum Propheta quidam, nomine Micheas, accessit ad quendam Israelitam, iussitq; eum vt vulnus sibi in caput infligeret, addens Deum ita velle. Qui quum parere nollet, daturum inobedientiæ pœnam prædixit, & leonis incursu perieturum. Quod quum ita euenisset, alterum Propheta adijt idem imperans. A quo incunctanter ictus, & verticem saucius, obligato capite venit ad Regem, decens se commilitonem eius esse, & à tribuno captiuum quendam asseruandum accepisse: quo fuga elapso, periclitari se nunc, ne interficiatur ab eo qui illum tradiderat, quandoquidem hoc interminatus sit, si captiuus effugeret. Respondente verò Achabo merito id passurum, soluto capite agnoscendum se Micheas præbuit. Hac autem arte vsus est, quò maiorem vim verbis suis adderet. Ait enim Deum in Regem animaduersurum, quòd Adadum hominem impium & contra diuinitatem contumelijs dictis furentem elabi permisisset. Futurum enim vt ipse ab eo, cui pepercit, interficiatur, & populus eius ab exercitu. Rex libertate Prophetæ offensus, iubet eum in carcerem conijci, & vehementer ea prædictione contristatus domum se recipit.

Achabus ingratiam recepto Adado, fœdus cũ eo facit.

Achabus ob dimissum ab ipso Adadũ taxatur.

Præmium eorum dolosorum.

De

CAP. IX.

De Iosaphato Rege Hierosolymorum.

An. mundi 3040. Ante Christum nat. 924.

HActenus de Achabi rebus, nunc ad Iosaphatum Hierosolymorum Regem reuertor: qui aucto suo regno, & præsidijs per vrbes ditionis suæ dispositis, ne illas quidem sine præsidio reliquit, quas Abias auus in sorte Ephræmitica de Hieroboamo decem tribuum Rege ceperat. Hic Rex perpetuo propitium & auxiliatorem Deum habuit, quòd esset vir iustus ac pius, & per singulos dies dabat operam, vt aliquid gratum Deo faceret. Quo factum est, vt & ipsi à circumquaq; vicinis Regibus multus honos haberetur, id quod missilibus ad eum muneribus declarauerunt, vt hinc quoque tam diuitiæ Regis quàm fama non mediocre incrementum caperent. Anno autem regni sui tertio conuocatis Principibus & Sacerdotibus eius regionis, iussit eos obire vniuersam ditionem, & populum oppidatim leges Mosis earumq; obseruantiam atque religionis cultum docere. quod adeò libenter ciues complexi sunt, vt certamen huius studij inter eos susceptum videri posset. Finitimæ quoque gentes constanter hunc Regem amabant, pacem inuiolatam cum eo seruantes. Palæstini etiam ordinaria tributa persoluebant, & Arabes annuos sexcentos triginta agnos, paremq; hædorum numerum. Muniuit etiam magnas vrbes ac validas, & exercitus armis benè instructos contra hostem aluit: ex tribu Iudæ scutatorum trecenta millia, quibus præerat Edraus, Ioannes verò ducentis millibus. Idem dux habebat ex tribu Beniamitica sagittariorum peditum ducenta millia. alius præterea dux nomine Ochobatus ductabat centum octuaginta scutatorum millia, absq; militibus, qui per oppidorum præsidia fuere dispositi. Duxit deinde filio suo Ioramo Achabi decem tribuum Regis filiam Gotholiam. Cumque libuisset ei Samariam inuisere, benignissimè ab Achabo exceptus est, atq; etiam militia quæ suum Regem comitabatur, publicè exhibito frumento, vino & carnibus. rogatusq; est ab Achabo, vt contra Syrorum Regem arma cum eo iungeret, ad recipiendam vrbem Ramatham in Regione Galaditica, quam de ipsius Syri patre ceperat. Iosaphato verò auxilium pollicito, quòd non minorem haberet exercitum, & Samariam accitis à Hierosolymis copijs, progressi extra mœnia duo Reges, & sedentes in suo quisque solio, stipendia militibus numerabant. Iosaphatus verò censebat, si qui Prophetæ essent, accersendos, & consulendos de expeditione quæ contra Syrum parabatur, an & illis videretur eo tempore suscipienda. Etenim Achabo amicitia cum Syro intercedebat triennio continuo, ex quo captum eum dimiserat vsq; in illam diem.

Pax tempore Iosaphati.

Iosaphati exercitus.

Iosaphat cum Achabo in Syros expeditio.

3. Regum 22. *An. mundi 3047. Ante Christum natum 917.*

CAP. X.

Achabus à Syro bello lacessitus in prælio victus occiditur.

ACchabus verò accitis suis Prophetis numero quadringentis iussit eos ex Deo sciscitari, an daturus sit Regi bellū contra Adadum mouenti victoriam & vrbis dominiū, propter quam bellum instaurare placuit.

Pseudoprophetæ placentia prædicunt.

Prophetis

Prophetis verò bellum suadentibus: vincendum enim Syrum, & in potestatem venturum, quemadmodum antea: Iosaphato subuluit fucus ex eorum verbis, & quod falsi vates essent: percontatusq; est Achabum, num quem alium præterea Prophetam habeat, vt certius etiam futura præscire valeant. Respondit ille, esse quidem & alium, sed sibi inimicum, quòd malum euentum prædicat. foreq; vt ipse à Syrorum Rege occisus pereat: & ob eam causam in carcerem eum nunc esse inclusum. eum vocari Michęam Iemblæ filium. Iosaphato verò postulante eum produci, missus cubicularius Prophetam adduxit: qui inter eundum ei indicauerat, cæteros omnes Prophetas victoriam Reg prædicere. Respondit vates, sibi non licere, contra quàm Deus moneat mentiri. sed dicturum se quicquid ex eo de Rege cognouerit. Vbi verò ad Regem peruenit adiuratus, vt vera loqueretur: ait sibi Deum ostendisse Israelitas fugientes, & insequentibus Syris dispersos, non aliter quam greges sublatis pastoribus. Hoc quoq; significare Deum dicebat, quod cæteris incolumibus redeuntibus, solus Achabus in prælio cadere debeat. Hæc loquuto Michæa, versus ad Iosaphatum Achabus, Nonne, inquit, modo tibi dixi quàm malè mihi velit iste. Michæa verò constanter asseuerante se nihil nisi iussu Dei prædicere: illum verò spe victoriæ solicitari a pseudoprophetis ad bellum, in quo ipsi cadendum sit, Rex attentius cogitare cœpit. Interea Sedecias quidam vnus è pseudopropheris in medium progreditur, negans curandum quid Michæas garriat. nihil enim verè eum prædicere. argumento esse prædictionem Eliæ, qui sine dubio melius quàm iste futura cerneret. illum enim prædixisse, apud Iezraelem in Nabuthi suburbano lambendum à canibus Regis sanguinem, quemadmodum lambuissent cruorem Nabuthi opera ipsius lapidati à populo. Perspicuum igitur esse ei tum mentiri qui longe præstantiori Prophetæ non vereatur contrarium dicere. quod perieurus sit Rex ab hinc die tertia. sed mox fore euidentius etiam quàm verax sit aut afflatus diuino spiritu. Percussus, inquit, à me in faciem arefaciat mihi dexteram, sicut Iadon fecit Hieroboamo, cum comprehendi eum Prophetam iussisset. Puto enim te audiuisse quod hoc ita factum sit. & cum dicto inflixit ei alapam. cumq; ei nihil mali propter hoc accideret, securus iam Achabus non amplius dubitauit copias contra Syrum ducere. vincebat enim, opinor, fati vis, plus fidei falsis quàm veris Prophetis astruens, & causas ad futurum euentum præstruens. Sedecias vero aptatis sibi ferreis cornibus, dicit Achabo, Deum significare ventilandam cornibus vniuersam Syriam. Michæa contrà asseuerante breui fore vt Sedecias à cella in cellam fugiat latebras quæritans ne luat pœnas vanilo quid iratus Rex, iubet eum apud Achamonem magistratum vrbis haberi in custodia, nec aliud quicquam præter panem & aquam ei præber. Atq; ita duo Reges versus Ramatham cum copijs profecti sunt. quo audito Rex Syriæ cum exercitu eis occurrens, non procul à Ramatha castra posuit. Conuentum autem erat inter Reges socios, vt Achabus priuato habitu versaretur in prælio. Hierosolymitanus vero sumpto Achabi cultu staret in acie, quo facilius Michææ vaticinium eluderent. sed inuenit eum fatum etiam sine insignibus. Adadus enim mandauit per tribunos militi, vt neminem alium occiderent, sed solum Regem Israelitarum. Syri verò primo congressu videntes Iosaphatum stantem ante aciem, rati esse Achabum impetu facto eum circumuenerunt: sed postquam è propinquo

Michæas verus Propheta.

Medio & Ruffinus cap. 15.

3 Regum 22. aliàs 12.

Achabus & Iosaphatus in Syros mouent.

pinquo cognouerunt esse aliud, omnes se retro receperunt. à mane autem vsq; ad vesperam pugnantes & vincentes occidebant neminem, sicut eis mandatum fuerat, solum Achabum ad necem quærẽdo, nec tamen inueniendo. tandẽ vnus ex Adadi famulis Amanus nomine, missa in incertum sagitta, Regem per thoracem in pulmonem sauciat. Achabus autem noluit hoc scire suum militem, ne tergà verteret: sed antigàm fuffit currum extra prælium euehere, quòd graue ac lethale vulnus acceperit. Cumq; vehementer cruciaretur, perstitit tamen in curru vsque ad solis occubitum, & tandem profluuio sanguinis viribus deficiens interijt. iamq; appetente nocte Syri se in castra recipiũt: & quamprimum per caduceatorem de Achabi morte cognitum est, soluris castris domum quisque reuertitur. Cadauer Regis Samariam relatum, illic sepulturæ traditur. & cum curtus regius cruore fœdatus ad lezarę fontem esset ablutus, veritatem Eliæ prædictionis euentus comprobauit. Canes enim lambebant eius sanguinem: & meretrices posthac ex eo fonte aquabantur. Mortuus autem est apud Ramatham iuxta Miphzæ vaticinium. Ergo quoniam vtriusq; Prophetæ prædictionẽ euentus consecutus est, veneranda sunt illorum oracula, eisque semper plus oportet tribuere, quàm eorum qui ad gratiam loquuntur sermonibus: nec aliter existimare quàm quòd nihil sit illis vtilius, quandoquidem per ea diuinitus monemur quid caueri debeat. Quin & ea reputatio hoc loco subit animum, quod inseparabilis sit fati necessitas, quæ etiam si præsciatur, præcaueri tamen non potest: sed tam diu homines sibi vana ipse blandiuntur, donec in illius casses incidant. Nam hoc quoq; Achabi fatale fuerat, vt prænunciantibus cladem non crederet, & à Prophetantibus ad gratiam deceptus in mortem rueret. cui in principatum Ochozias filius succedit.

An. mundi 3040. Ante Chri. nat. 924.

Achabus in prælio vulneratus moritur.

Achabi cruentẽ canes iuxta Eliæ prædictionem lambunt.

Prophetarũ oracula veneranda.

Fati necessitas insuperabilis.

FLAVII IOSEPHI ANTIQVITATVM IVDAICARVM LIBER Nonus.

SVMMA CAPITVM LIBRI IX. Antiquitatum Iudaicarum.

I. *Ioramus Achabi filius Moabitas bello petitos superat.*

II. *Ioramus Hierosolymorum Rex principatum adeptus, fratres & paternos amicos interficit.*

III. *Exercitus Iorami deletur ab hostibus, & filij perimuntur, vnico excepto, postremò ipse misera morte tollitur.*

IIII. *Damascenorum Rex Israelitarum Regem bello impetit.*

V. *Ioramus à Ieu magistro equitum, cum tota stirpe occiditur, & cum eo Hierosolymitanus Rex Ochozias.*

VI. *Ieus inter Israelitas regnat apud Samariam, & post eum vsque quartam generationem eius progenies.*

VII. *Gotholia per summum nefas Hierosolymis regnum occupat, qua post sextum annum cæsa Pontifex Ochoziæ filium Regem constituit.*

VIII. *Asaelis Damascenorum Regis contra Israelitas, ac mox contra Hierosolymitas expeditiones.*

IX. *Amasias Rex Hierosolymitanus exercitu contra Idumæos & Amalecitas ducto victor exuadit.*

X. *Amasiæ victoria de Israelitis & Ioa Rege eorum reportata.*

XI. *Quomodo Ozias vicinas gentes subegerit.*

XII. *Rabe Damascenorũ Rege Hierosolymitas bello vexante, Achazes eorum Rex coactus est Assyriorum Regem in Damascenos immittere.*

Assyrio-

XII. *Assyriorum Rex vi expugnata Damasco, & occiso Rege, populum traducit in Mediam, alijs gentibus Damascum in coloniam deductis.* *Anno mundi 3048. Ante Christum natum 916.*

XIII. *Salmanasar capto Israelitarum Rege, & decem tribubus translatis in Mediam, Cutheos, in eorum regionem migrare iubet.*

CAP. I.

Ioramus Achabi filius Moabitas bello petitus superat.

IOSAPHATO autem Regi post suppetias contra Adadum Achabo latas Hierosolyma reuerrenti Propheta Ieus occurrens, reprehendit eum, quòd cum homine impio & scelerato arma coniunxisset. Deum enim indigne tuliſſe hanc societatem: seruasse tamen eum propter suam bonitatem, licet male, quod non debuerat, fecerit. Post eam admonitionem Rex supplicationibus & sacrificijs Deo conciliato, vniuersam suam ditionem perlustrauit, populum leges diuinitus per Mosem traditas, & cultum pietatis docendo: constitutisque oppidatum magistratibus, hortatus est eos, vt solius iustitiæ respectu habito eas populis dicerent, nec muneribus corrupti, nec magnatum aut diuitum capsantes gratiam: omnibusque quod æquum est redderent, scientes quòd etiam occulta Deus inspiciat. Hæc cum per singulas earum tribuum vrbes docuisset, Hierosolyma reuersus hic quoque iudices a Sacerdotum ac Leuitarum ordine & è primatibus optauit, & hos prius monitos, vt iustè & accurate iura populo redderent. Quòd si grauiores controuersiæ deferrentur ad eos ex alijs cognatis vrbibus, de horum negocijs maiore etiam diligentia decerni voluit: quòd eam vrbem maxime æquitatis seruantem esse deceat, in qua & templum simul haberetur & regia. eis summos magistratus ex amicorum numero præposuit, Amasiam Sacerdotem, & ex Iudæ tribu Zabadiam. Per idem tempus Moabitæ & Ammanitæ cum Arabum auxilijs bellum inferunt, & an Engaddam vrbem Asphaltitæ lacui vicinam castra metantur, trecentis stadijs à Hierosolymis dissitam, cuius ager egregia palmeta fere & balsamum. Iosaphatus autem cum audisset hostes superato lacu in Regnum suum iam irrupisse, territus concionem aduocat: & ad templum versus Deum inuocat, vt tantum virium & roboris ei suggerat, quantum satis sit ad sumendam de hoste pœnam audaciæ. In hoc enim templum id exstructum à maioribus, vt quoties ab externo hoste immineat periculum, ibi populus coram numen præsens inuocet, diuinaque ope adiutus inuasores suos malè mulctatos arceat, volentes quæ semel diuina munificentia contigere, per vim ad se retrahere. Sic precatus est lacrymans, accedente eodem totius populi cum vxoribus & liberis supplicatione. Ibi Iaziel qui-

4. Reg. 3. 2. Para. 19. 20. Iosaphatum Ieus Propheta, quod Achabo auxiliis tulerat, reprehendit.

Iosaphatus cultum pietatis renouat.

Iosaphatus magistratus & Iudices constituit.

Moabitæ & Ammanitæ Iosaphato bellum inferunt.

Precatio Iosaphati in templo Hierosolymitano pro victoria obtinenda.

Ann. mundi 3048. Ante Chri. nat. 956.

dam Prophetæ exortus è media concione exclamat, Deum preces eorum audiuisse, & ipsum pugnaturum se polliceri pro suæ religionis hominibus. Mox edicit vt in crastinum se parent, iturí obuiam hostibus, & occursuri eis Engaddam inter & Hierosolyma, ad quendam cliuum, cui nomen Sis, vocè Hebræis significante eminentiam. Ibi non fore opus vt cum hoste confligant. sed pugnantem tantum pro se Deum quietí ipsi spectatores conspicerent. Post hoc oraculum Rex & totus populus prostrati in faciem gratias agendo adorabant Deum, & Leuitæ organis suis hymnos accinebant. Diluculo verò progressus Rex in solitudinem subiectam oppido Thecuæ, admonuit multitudinem, credendum esse prædictioni Prophetícæ & non struendam quidem actem, sed in primo agmine constituendos Sacerdotes cum tubis, & Leuitas cum tantoribus, agendasque Deo gratias non aliter quam liberata iam ab hoste patria.

Iaaziel Prophetæ populo victoriam pollicetur.

Placuit omnibus Regis consilium, idque mox etiam exsequuti sunt. Deus verò terrorem & consternationem immisit Ammanitis & eorum socijs. ita vt alij in alios ruentes hostiliter in se inuicem debacchārentur tanto furore, vt ne vnus quidem ex tot millibus reliquus fierer.

Arma quib' Iosaphatus victoriā parauit.

Iosaphatus verò prospiciens in vallem in qua castra hostium fuerant, quum totam videret refertam cadaueribus, lætus tam inopinato Dei auxilio. quod sibi cura sudorem & sanguinem victoria contigisset, permisit suo militi castra diripere, & spoliare cadauera: tantaque fuit multitudo, vt ægrè per integrum triduum omnia spolia legerent.

Ammanitæ & confœderati seipsos inuicem trucidant.

Quartâ verò die congregatus totus populus in quandam cōuallem, potentiam & auxilium Dei debitis concelebrauit laudibus: à quo facto postea locus nomen inuenit, vt in perpetuum Conuallis laudationis appellatus sit. Inde reuersus cum exercitu Rex Hierosolyma, per aliquot dies in sacrificijs occupatus fuit ac epulis.

Ammanitārum spolia.

Laus & nome Iosaphati apud quoscunq;.

Quin & in exteras gentes tam mirifica victoriæ fama perlata, eam Regi sanctitatis ac pietatis opinionem conciliauit, vt res eius sub diuini numinis tutela esse pro compertò crederent: manſitq; vſq; extremum eius diem hæc persuasio. Erat autem amicus & Achabi filio, qui tum Israelitis præerat: cum quo inita societate parandarū nauium, qui merces in Pontū perferent ac emporia Thraciæ, iacturam fecit haud leuiorem. Nauigia enim absumptā sunt naufragijs, quod non bene regerentur præ magnitudine. Quo factum est, vt hac cura vacauerit in posterum. Atq; hactenus de Iosaphato. Achabi verò filius Ochozias regnauit apud Israelitas & Regiam Samariam, vir pessimus, & vtrique parenti omnino similis, & Hieroboami primi Israelitarum seductoris æmulus.

Hedio & Ruffinus cap. 2.

Ochozias Achabi filius Rex Israelitarum. 4. Regum 1.

Eius regni anno secundo Moabitarum Rex defecit, & tributa, quæ patri eius solitus erat, pendere amplius detrectauit. Accidit autem vt Ochozias de solario domus suæ descendens per gradus prolaberetur; morbōq; ex hoc casu contracto, Accaronem ad Myiodes (id Deo nomen erat) oraculum scitaturus de incolumitate mitteret. Hebræorum verò Deus Eliæ Prophetæ mandauit, vt nuncijs ab eo missis occurrens percontaretur, an Israelitæ proprium Deum non haberet, quandoquidem Rex ad alienum mitteret de salute interrogaturos: iuberetq; eos reuerti, & Regi dicere, eam non reualiturum.

Ochozias grauiter prolapsus decūbit oraculū consulit, & ab Elia reprehēditur.

Quod quum Elias fecisset, nuncij his auditis cōfestim ad Regem reuersi sunt. Quo demirante celeritatem reditus, & causam quærente, aiunt sibi occurrisse virum quendam, & vetuisse vlterius progredi: iussisseq; renunciarent suo Regi Israelitarum Dei nomine, quod morbus in peius proficiet.

proficiet. Rege verò iubente, vt sibi figuram hominis illius designarẽt, dicebant hominem esse hispidum & cingulo coriaceo præcinctum. Qui cum intellexisset Eliam per hæc descriptum à nuntiis, misit ad eum attrahendum centurionem cum quinquaginta militibus. Is repertum in montis vertice descendere iussit, & ad Regem venire. In hoc enim se missum, vt ni sponte sua faciat, vi coactum eò pertrahat. Ille præfatus se prodigium editurum, quo verus Propheta noscereturr, & igne ad suas preces cælitus misso, ipsum vnà cum militibus conflagraturum, malum hoc ei imprecatus est: moxque candens turbo delatus centurionem & eius comitatum perdidit. quorum clade ad Regem perlata, iratus alium centurionem cum totidem militibus ad Eliam mittit: qui & ipse cum Prophetæ minatus vim esset, ni volens sequeretur, & hunc ad preces ortus ignis absumpsit quemadmodum alterum. Quo cognito Rex misit tertium. Is quòd esset cordatus & mansuetis moribus, postquam peruenit ad locum vbi tum erat Elias, & amice eum salutauit: Non ignoras, inquit, quòd vt Regis mandata parcam, inuitus ad te venio, sicut & illi qui ante me venerunt. Miserus igitur mei & horum militum volens ac libens descende, nosque ad Regem sequere. Tum Elias delectatus viri ciuilitate & modestis moribus, descendit ac secutus est. Perductus deinde ad Regem, afflatus numine: Hæc, inquit, dicit Dominus; Quia me pro Deo non habuisti, quem de morbo tuo veri nihil prædicere posse putasti, & ad eum qui Accaronitis colitur, de valetudine consulendum mittere maluisti, scito te moriturum. Nec multum exinde tempus elapsum, dum ita, vt Elias prædixit, decedens, quòd liberis careret, Ioramo fratri succedenti locum fecit, homini patrem cum aliis vitiis, tum maximè impietate referenti. Omisso enim sui Dei cultu, totum se externis religionibus dedidit, vir alioqui non ignauus, & ad res gerendas satis industrius. Hoc regnante Elias ex hominibus exemptus est, nec in hodiernum vsq; mortalium quisquam scire potuit quisnam fuerit eius exitus. Discipulum reliquit Elisæum, sicut iam ante diximus. De hoc Elia & Enocho, qui fuit ante vniuersale diluuium, in sacris libris legimus quidem exemptos esse è consuetudine mortalium, mortuos tamen esse nemini vnquam fuit cognitum. Cæterum Ioramus accepto post fratrem regno, Moabitarum Regi Misæ bellum inferre statuit, tributum nolenti reddere, quod Achabo patri antea soluebat, in tonsarum pecudum annua ducenta millia. Ergo postquam domi parauit exercitum, Iosaphatum quoque per nuncios solicitauit, vt quandoquidem amicus esset paternus, auxilia mitteret paranti bellum contra Moabitas, qui iam recens à suo regno defecerant. At ille non se solum venturum auxilio promisit, sed Idumæorum etiam Regem, sibi obnoxium, in eam expeditionem pertracturũ. Ioramus vbi renunciatum est ei de talibus auxiliis, venit Hierosolyma, & splendide ab eius loci Rege exceptus, cum de communi sententia visum esset per Idumææ deserta, quà minimè hostis expectaret, iter facere, cum aliis duobus Regibus Hierosolymis profectus est, videlicet cum hospite, & cum Rege Idumæorum. & circuitu facto, die septima ducibus itineris aberrantibus, in tantam sumenta & milites aquarum penuriam inciderunt, vt omnibus tantum non desperantibus Ioramus doloris impatiens exclamaret ad Deum, quanam sua culpa tres Reges sine prælio in Moabitarum Regis manus traderet? Iosaphatus contrà, vt virum pium decebat, consolabatur

An. mundi 3048. Ante Chr. nat. 916.

Forma & habitus Eliæ Prophetæ. Ochoziæ missi lites. Eliæ attrahendi causa missi abigne consumuntur.

An. mundi 3049. Ante Chr. nat. 915.

Ochozias absq; liberis decedens, Ioramo fratri succedens locum facit. Elias sicut Enoch ex hominibus exemptus. Hebr. 11. & Eccles. cap. 48. 4. Reg. 3. Elisæus. Ioramus à Moabitarũ Rege auxilium petit.

Aquarum in Hebræorum exercitu penuria.

An. mundi 3049. Ante Chri. na. 915.

labatur eum: iussitque perquiri numquis in exercitu Propheta adesset, per quem, quid faciendum, Deus posset consuli: & indicante quodam famulo, vidisse se ibi Eliæ discipulum Eliſæum Saphati filium, suasu Ioſaphati tres Reges ad illum vadunt: quumque ad illius tabernaculum venissent, quòd fortè extra castra fixerat, rogabant quid futurum esset de exercitu, præcipuè Ioramus. At ille iussit vt absisteret, nec molestus esse pergeret, sed potius patris ac matris Prophetas consuleret, illos enim esse veridicos: Rex precibus vrgebat, vt responsum daret, & periclitantes seruaret. At ille iurauit se ei non fuisse responsurum, nisi hoc faceret in gratiam Ioſaphati viri probi & pij. Accito deinde psalte quodam, sic enim vates postularat, eo psallente correptus diuino spiritu, iussit Reges in alueo torrentis multas fossas facere. nam absque vento & pluuia visuros alueum repletum aquis, ita vt militi & iumentis abunde potu suppetente, nullum amplius à siti periculum timeatur. Nec hoc solum, inquit, vobis à Deo contingit, sed & copias hostium eius ope profligabitis, & arbores excidetis, & regionem vastabitis, & fontes ac riuos obturabitis. Hæc loquuto Propheta, sequenti die prius quam sol oriretur torrès magno impetu ferri cœpit, auctus imbribus qui in Idumæam trium dierum itinere inde distantem demissi fuerant: vt & iumentis & militi largissima adesset potus copia. Rex autem Moabitarum vt audiuit tres Reges contra se aduentare, à deserto inuasuros, excita omni sua militia, iussit eos in finibus occurrere, ne eàm in ditionem suam impetum facerent, qui videntes exoriente sole aquam in torrente (non procul enim à terra Moabitide aberat) colore sanguineam, quòd eo tempore maximè aqua radiis icta rutilet, falso opinati sunt hostes propter sitim in semetipsos arma vertisse, & eorum sanguinem per torrentem defluere: & cum hac persuasione Regem suum adeuntes, rogabant vt eos ad diripienda hostilia castra permitteret. quo impetrato, ruentes velut ad paratam prædam, ad Hebræorum castra peruenerunt. Sed valdè eos sua spes frustrata est. Coorientibus enim in eos vndique hostibus partim cæsi sunt, partim dispalati fugiendo ægrè in terram suam euaserunt. Reges verò agros Moabitarum ingressi, diruta oppidis totam regionem prædis abactis exhauserunt, & rura eorum glarea torrentis operierunt, & optimas quasque arbores exciderunt, fontesque aquarum obturauerunt, mœnibus vbique solo æquatis. Rex ipse compulsus in quandam vrbem & obsessus, veritus ne expugnata illa caperetur, erumpere cum septingentis equitibus tentauit, qua parte negligentiores excubiæ visæ sunt. quod vbi præter spem non successit, in vrbem reuersus rem extremæ necessitatis & desperationis aggreditur, seniorem enim filium, qui regni successor destinatus fuerat, productum in mœnia, toto hostili exercitu inspectante, holocaustoma Deo sacrificat. Reges verò hoc viso tantam necessitatem miserati, & humanarum vicissitudinum memores, soluta obsidione, domum quisque suam reuersi sunt. Ioſaphatus verò post hanc expeditionem pacatus quidem, sed non diu Hierosolymis supernixit, exacto vitæ anno sexagesimo, regni vigesimo quinto: sepultusq; est in ea vrbe magnificè, quemadmodum Dauidis imitatorem sepeliri decuit.

Eliſæũ Reges consulunt.

Eliſæus pluuiam venturam & victoriã prædicit.

Mira hostiũ excæcatio, per fluentis vmbram facta.

Hebræorum contra Moabitas victoria.

Moabitarũ Rex filium proprium sacrificat.

Ioſaphati mors.

Ioram

CAP. II.

Ioramus Hierosolymorum Rex principatum adeptus, fratres & paternos amicos interficit.

An. mundi 3050. Ante Chri. na. 914.

EFiliis, quos complures reliquit superstites, Ioramus natu maximus patris voluntate in regnum successit, cum Israelitarum Rege commune nomen habens, vxoris suæ fratre, qui Achabi fuit filius, & tum recens à Moabitico bello Samariam reuersus Elisæum secum adduxerat. Eius prophetæ res memorabiles è sacris libris huc transcriptas inserere nostræ narrationi operæprecium duximus. Obediæ vxor, qui Achabi dispensator fuerat, tunc vidua Elisæum adiit, dicens nec ipsum ignorare quòd ea persecutione, qua Iezabela in prophetas sæuiebat, maritus eius centum ex eo numero seruauerat: quos vt alere clàm posset, multum æris alieni contraxerat. nunc illo defuncto, creditores & ipsam & liberos in seruitutem velle rapere. quapropter orabat vt ob hoc mariti benefactum eius misertus opem aliquam præsentem afferret. Quo scitante ecquid domi haberet, nihil se habere ait, præter olei paululum in fidelia. tum prophetæ iubet illam ire, & acceptis commodato à vicinis vacuis vasis compluribus, foribusque cubiculi clausis, in omnia oleum id indere. Deum enim repleturum omnia. Paruit mulier, & repletis ad vnum omnibus ad prophetam reuersa rem totam illi retulit. Ille consuluit, vt, diuendito oleo, debitum creditoribus redderet. aliquantum enim de olei precio superfore, quod ad liberorum alimenta valeat. atque in hunc modum mulier à creditorum molestia liberata est. Idem Ioramum per nuncios admonuit, vt locum quendam caueret, in quo à Syris occideretur eũ volentibus insidiæ positæ fuerant. Quo factum est, vt ille præmonitus venatũ nõ iret. Adadus aũt frustratis insidijs indignatus est, ratus à suis detectas: & vocatis domesticis per conuicium proditores appellauit, minatus etiam mortem, eo quòd rem solis creditam hostis per eos cognouerit. Quodam autem respondente, non rectè eum facere quòd proditionis amicos insimularet, & suspicaretur ab ipsis detectos qui ad hostem intercipiendũ missi fuerant: sed scire debere, quòd Elisæus propheta nihil non indicet, prodatque vel occultissima consilia: iussit eos per nuncios explorare, in quanã vrbe Elisæus habitet: renunciatumq; est ei apud Dothaim hominẽ degere. Ac mox illuc aliquot equitũ turmas misit cũ curribus, qui Elisæum comprehenderent: qui noctu vrbẽ circumuentam circumquaq; custodiebant. Diluculo aũt minister prophetæ re cognita, quod hostes vellẽt eũ capere, trepidè accurrẽs hoc illi indicat. At ille famulũ ponere metũ, & bono animo esse hortatus est, & ipse interim securus & fidẽs diuino auxilio: rogauitq; Deum, vt ad confirmandũ famulum præsentem se & auxiliatorem ostenderet. Tum Deus exoratus specie magni equitatus & curruũ circa Elisæum fa mulo videndã exhibuit, ita vt animatus his suppetijs nec ipse quicquã timeret amplius. Post hæc vates iterũ Deum orauit, vt obscuraret oculos hostiũ, caligine immissa præ qua agnoscere ipsum nequeant, & impetrato hoc quoq;, dedit se in mediũ illorũ, interrogãs quem quærerẽt. quibus respondentibus, Elisæum prophetã se quærere, pollicitus est hũc se traditurũ eis, si ad vrbem, in qua ille esset, ipsum sequerẽtur. atq; ita,

Ioramus Iosaphati filius, Rex Hierosolymorum. 4. Reg. 4.

Elisæus viduam vt ex olei fidelia plurima vasa adimpleat, iubet.

Ioramũ Elisæus vt Syrorum insidias caueat, admonet. 4. Reg. 6.

Elisæus Dothaim hostibus cingitur. Angeluscirca Elisæum prophetam.

Syros obcæcatos Elisæus in Samariã ducit, eosq; suadẽte, Ioramus liberaliter ac splendidè eos tractatos, remittit.

An. mundi 3050. Ante Chri. ann. 914.

vt qui & oculis & mente à Deo cæcati fuerant, ducentem incunctanter seçuti sunt quos vbi Samariam perduxit, Ioramum Regem iussit portas claudere, & Syris suum militem circumdare: precibus deinde rursum ad Deum missis impetrat, vt purgatis hostium oculis, çaliginem illam tolleret. at illi receptis oculorum aciebus çclusos se animaduerterunt in mediis hostibus. cumque attoniti & inopes consilij hærerent in tam prodigioso negocio, Rege quærente ex propheta, an iaculis eos deberet cõfigere, id quidem facere vetuit solos enim bello superatos hostes occidi fas esse. at hos ne læsa quidem ipsius ditione, Dei voluntate & potentia ignaros omnium eo loci esse productos. consuluit igitur vt hospitali mensa refectos incolumes abire permitteret. Itaq; Ioramus propheta monitis obsequens, liberaliter ac splendidè tractatos Syros ad Regem eorum Adadum remisit. Illi reuersi omnia, quæ eis contigêre, suo Regi renunciant: qui in tanto prodigio manifestam Dei potentiam admiratus, simulq; variis diuinitatem, nihil posthac contra Israelitarum Regem clam molitus est: sed decreuit aperto marte rem gerere potentiorem se ratus & numerosioris exercitus dominum: comparatisq; ingentibus copiis, vniuersas contra eum educit. qui putans se imparem si collatis signis res ferro gerenda sit, intra Samariam se continuit, fretus vrbis munitionibus. Adadus verò cogitans, si non machinis, fame tamen eam se in potestatem redacturũ, oppugnationem aggreditur. Tanta aũt Ioramus laborabat rerum inopia, vt propter nimiam indigentiam intra Samariam veniret octuaginta denariis argẽteis caput asini, & quinque depariis Hebræi colombini stercoris sextarium vice condimenti emerent: nihilq; magis verebatur Rex, quàm ne quis fame adactus & non ferens inopiam, vrbem hostibus proderet. quamobrem per singulos dies ipse obibat mœnia & excubias, dispiciens ne quis in vrbem clam admitteretur, & singulari diligentia huiusmodi occasiones adimens. Cumq; mulier quædam exclamasset, Miserere domine: putãs eam aliquid cibi petere, commotus ira malè precatus est ei, negans sibi esse vel areas vel torcularia, vnde ipsi impartire possit aliquid. illa verò dicente, nihil se eiusmodi petere, nec ob cibum molestam esse, sed vt litem inter se & aliam mulierem finiat: iubet quid rei sit exponere. Mulier ait, se cum amica quadam vicina pactam, vt quãdoquidem nullum aliud adsit contra famem remedium iugulatis infantibus (nam vtrique erat filiolus) vnum atque alterum diem cibo sq̃leret. Se prius suum occidisse, quo hesterna die consumpto in communem alimoniam, alterum illam mulierem à pacto discedere, & suum abscondidisse filium. Perculsus vehementi dolore Ioramus vestem sibi conscidit, & exclamans hoc demum defuisse ad calamitatum summam, ira cõtra prophetam accenditur, tollendum dictitans qui in tantis malis nullũ dignaretur à cœlesti numine impetrare subsidium: cõfestimq; mittit qui caput illi amputet. Et ille quidem ad cædem eius properabat, Elisæũ verò Regis ira non latuit: sed domi sedens cũ discipulis, Ioramus, inquit, homicidæ filius misit qui caput mihi adimat. nũc adueniẽtũ eius obseruate, vt dum erit pro foribus opponatis vos, & obiectis foribus illũ remoremini. mox enim Rex ipse aderit, mãdati iam pœnitens. Illi ita vt iussi sunt, homine venientẽ excludũt: moxq; Ioramus ad se reuersus & veritus ne cædes accelleretur, quantũ potuit ad Elisæũ properat, interuẽturus suo cohibiturus missũ à se hominẽ, & rarè periclitantẽ seruaturus. quò vt ven-

Hedio & Ruffi. cap. 4. Samaria à Syris obsessa.

Fames in Samaria tãta, vt mulier mulieri filiũ comederet.

Ioramus Elisæo mortẽ minatur. 4. Reg. 7.

vt ventum est, incusare eum cœpit, quòd in tantis calamitatibus se cum ciuibus despiceret, nec vllum a Deo peteret remedium. Tum propheta promittit in crastinum eadem hora qua tum Rex ad se venerat, futurā magnam rerum ad victum necessariarum abundantiam, ita vt publicè in foro vno siclo veniret satū similæ, & vno æquè siclo duo sata hordei. His dictis Rex cum suo comitatu supra modum exhilaratus est, propter exptam toties prædictionum fidem tum quoq; nihil addubitās, & præsentem difficultatem spe futuri subleuans. amicus autem quidam regis, tertiæ copiarum eius partis præpositus, cui rum Rex fortè familiariter incumbebat, Non credibilia, inquit, polliceris mi vates, & sicut absurdū sit sperare similæ ac hordei pluuiam, ita nec quod tu dicis mihi fit verisimile. Tum propheta, Videbis ipse, ne dubita, sed videbis modò, non frueris etiam. Hæc prædictio effectum talem habuit. Mos erat apud Samaritas, vt lepra impurati extra mœnia degerent: & tum quoque quatuor numero hac de causa extra portas habebant domicilium. Hi cum propter sæuientem famem nihil ex vrbe ciborum acciperent, & siue in vrbem reditus daretur, siue domi se continerent, fame sibi pereundum certò intelligerent, decreuerunt se hostibus committere: vt siue eis parceretur, viuerent: siue sæuire hostis mallet, certè leuius mortis genus incurrerent. Hæc sententia postquam cōprobata est, noctu eunt in castra hostium. Ea nocte Deus Syros exterruit, immisso in aures eorum sonitu quasi curruum & armatorum aduentantium, adeò vt, crescente magis ac magis suspicione, consternati è totis castris ad regem suum cōcurrerent, dicentes adesse Reges à Ioramo conductos, Regem Ægypti & Regem insularum. iam enim exaudiri eorum strepitum. Hæc nunciatibus & audita creditis, quòd & ipsi aures inani sonitu pulsarentur vt cæteris: & per summam trepidationem omnes sine ordine ad fugam se expediunt, relictisq; intra castra & equis & iumentis & diuitijs maximis totā spem salutis in fugiendo collocant. Leprosi verò illi Samaritæ venientes in castra Syrorum in ipso valli aditu ingens silentium & magnā rerum copiam deprehendunt, progressiq; vlterius & ad vnum quodpiam tentorium delati, postquam ne vnum quidem adesse viderunt, refecti primum cibo ac potu, vestē & multo auro se onerant, eam prædam extra valium elatum in quodam loco abdunt: mox alterum tentorium aggressi faciunt similiter vt prius: idque quater fecerunt, nemine interim conspecto. Vnde facile coniectantes de abitu hostium, damnabant suam negligentiam, quòd hęc non Ioramo & ciuibus indicassent mox à principio. quapropter ad mœnia Samariæ properant, & inclamatis custodibus dilecssum hostium eis significant. illi porrò excubitoribus regijs idem renunciant. Rex cognito negocio amicorum & ducum consilium aduocat. ait rem sibi suspectam, ne astu, simulato abitu, Syri sibi insidias struant, desperantes vrbem fame expugnari posse: vt si ad diripienda castra, quasi fuga deserta procurrant, repente coorti cæsis direptoribus vrbem etiam facilè occupent, quare suam sententiam esse, vt diligenter eam contra insidias muniant, & cauti sint, neq; temerè credita fuga hostium, percurrendo periculo se obijciant. Hoc consilium quidam laudauit vt prudens: addiditque sibi videri mittendi duos equites qui omnia Iordanem vsq; explorent: qui si fortè intercipiantur, cautiores fore cæteros, ne & ipsi temerè progressi circumueniantur: nec duorum equitū fore grauem iacturam, quos fortassis alioquin fames absumeret. id Regi placuit,

An. mundi 3650. Ante Chri. 914.

4. Reg. 7.

Fuga hostiū ob terrorem à Deo immissum.

Leprosi Samaritani hostiū castra deserta esse significant.

Exploratores.

An. mundi 3055. Ante Christ. nat. 909

placuit, & euestigio misit qui omnia dispicerent. illi renunciant nihil se per viam reperisse hostium, sed passim iacere arma iactata, & frumentum reliquasq; sarcinas, quo expeditiores fugerēt. his auditis Rex multitudinem ad castrorum direptionem emittit. nec fuit vulgaris præda, sed auri & argenti plurimum, & varia iumentorum genera, præterea tantum inuenerunt frumenti atque hordei numerum, quantum nec in somnis sperare poterant, vt mox omnes præteritæ famis obliuio caperet. tanta enim fuit abundantia, vt duo sata hordei sicli emerentur, & eodem precio satum similæ, iuxta Elisæi vaticinium. satum autem continet modium Italicum & dimidium solus autem hac copia non est adiutus præfectus ille tertiæ partis militiæ. constitutus enim ad portam à Rege, vt cohiberet proruentis multitudinis impetum, ne se inuicem conculcando obtererent, ipse hoc passus est: atque ita interijt, quemadmodum Elisæus prædixerat, cum prænunciauit annonæ abundantiam nollet credere. Rex autem Syrorum Damascum reuersus incolumis, vbi cognouit diuinitus immisso terrore se vnà cum exercitu in fugam coniectum, & vanum fuisse quod de aduentu hostium crediderant, iratus omninò aduersum se habere numen per animi ægritudinem in morbum etiam corporis incidit. cumque per idem tempus Elisæus Damascum inuiseret, hoc cognito fidissimum e familiaribus suis Azaelem honoris causa ei misit obuiam, non sine muneribus, scitaturum quisnam futurus esset morbi exitus, & num euasurus esset hoc periculum. Azaël assumptis XL. camelis quicquid optimum ager Damascenus fert, & quicquid in regia fuit eximium, in eos impoluit: & obuiam factus Elisæo, reuerenter eum salutat, dicens se ab Adado Rege missum, vt offerret ei munera, & de morbo consuleret. num quod leuamen sperare debeat. propheta nuncio nihil mali renunciare iusso, tantum morituram Regem indicat. id famulus regius dolenter accepit. Elisæus verò flebat, & multis manabat lachrymis, prospiciens quanta mala passurus esset suus populus post Adadi obitum. Azaële deinde rogante causam tristitiæ, fleo, inquit, quòd me Israëlitarum misereat, tam multis à te afficientur cladibus. nam optimos ex eis interficies, & munitissimas eorū vrbes incendes, & infantes ad saxa allides, & dissecabis prægnantes mulieres. Azaele verò dicente, & vnde mihi vires vt hæc faciam, ait sibi diuinitus significatum, quòd ipse regnaturus sit in Syria. Itaque Azael reuersus ad suum dominum, melius eum habiturum nunciat: & sequenti die reti vuido in eum iniecto, præfocati à se regiā occupāt, vir alioquin strenuus & gratiosus apud Syrorum ac Damascenorum multitudinem: quo factum est, vt vsque in præsens tempus, tam Adadus quàm Azael eius successor diuinis apud Syros colantur honoribus, tum propter alia beneficentiam, tum quia magnificè templis exstructis Damascenorum vrbem ornatiorem reddiderint, eorum enim effigies quotidianis pompis honorant, & antiquitatem iactant, nescientes quòd non admodum sint veteres, & nondum centum supra mille anni ab eorum ætate interfluerint. Cæterum Ioramus Israelitarum Rex audita morte Adadi, à continuis pauoribus respirauit, lætus tandem aliquando licere sibi in pace viuere. Alter verò Ioramus qui Hierosolymis imperitans eodem vt dixi nomine censebatur, mox vt principatum iniit, à cædibus fratrum & paternorum amicorum porcitrem auspicatus, videbatur cum Israeliticis Regibus certamen suscepisse, ne inferior haberi posset, quātum ad

Castra hostiū à Samaritanis diripiuntur.

Veritas oraculorū Dei. Incredulitatis pœna.

4. Reg. 8. Elisæus ab Adado ægro tante consuditur.

Vaticiniū de Adadi morte, & regno Azaeli tradendo.

Hedio & Ruffinus Cap. 5.

4. Reg. 8. Iorami impietas.

tum ad impietatem attinet, nactus ad hoc magistram idoneam Gotholiam vxorem: quæ fuit Achabi filia, à qua externorum numinum cultum didicit. Et quamuis Deo certum esset seruare quæ Dauidi promiserat, Ioramus tamen indies nouis superstitionibus iritare eum, & populi religionem depranare non destitit. Accidit interim vt Idumæi ab eius imperio deficerent, eo Rege suo qui Iosaphato hactenus paruerat, & nouo in eius solium impositio: quam iniuriam vlturus Ioramus cum equitatu, qui tum ad manum erat, & curribus in Idumæam noctu irrupit: & exustis vicis finitimis, non est ausus vlterius progredi. nec tamen hac expeditione quicquam profecit. nisi quod plures defectiones secutæ sunt, excutientibus eius iugum & illis qui Labinam regionem incolunt. Tantus autem fuit hominis furor, vt adigeret populum lucos in editis montibus sitos conscendere, & aliena numina colere. Cui sic insanienti & prorsus oblito instituti patrij, affertur ab Elia propheta epistola, vindictam Dei minitans, quod contempto patrum suorum exemplo, ad sectandam Israeliticorum impietatem se contulerit: nec hoc contentus etiam Iudæ tribum & Hierosolymorum ciues impulerit, relicta patria religione, ad externos ritus descisere, & effigies hominum colere, quemadmodum & Achabus sibi subditos compulerat. ad hæc quòd fratres & alios viros bonos ac iustos interfecisset. pœna etiam qualis immineret in eisdem significabatur literis, hostilis manus quæ in populum Regis & domesticam familiam desæuiret, nec liberis parcens nec vxoribus. Ipsum quoque lento ventris profluuio vexatum, intestinis simul paulatim effluentibus, serò per hoc peccatum agnoscentem, miseram efflaturum animam. atque hoc fuit argumentum epistolæ, quæ illi Eliæ nomine est reddita.

An. mun. 3057. Ante Chri. na. 907.

Idumæorum apostasia.

Iorami scelera ab Elia per literas acculantur.

CAP. III.

Exercitus Iorami deletur ab hostibus; & filij perimuntur, vnico excepto, postremò ipse misera morte tollitur.

NEC multo post exercitus Arabum qui versus Æthiopiam incolunt, cum alijs barbaris Ioramj regnum inuadit, qui & regionem omnẽ, & ipsam regiam diripuit, iugulatis etiam vxoribus eius ac liberis. vnicus tantum fuit superstes, ægrè elapsus è manibus hostium, Ochozias nomine. post hanc publicam calamitatem & ipse in morbum incidit, sicut ei iam antè prædictum fuerat. id malum in ventrem eius ingruit, vt manifesto diuinæ iræ indicio miserabiliter periret, videns quotidie per ventrem intestina defluere. quin & populus insultauit eius cadaueri, facilè inde coniectans quàm inuisus Deo fuisset homo nefarius, nec eum Regio funere dignatus est, nec paterno monumento intulit. Vixit annos quadraginta, regnauit octo. populus Hierosolymitanus Ochoziam in paternum solium imposuit.

Arabũ contra Ioramũ expeditio. 2. Paral. 21. *An. mun. 3060. Ante Chri. nat. 904.*

Mors Ioramj.

Damasce-

CAP. IIII.

Damascenorum Rex Israelitarum Regem bello impetit.

An. mundi di 3060. Ante Christ. nat. 904.

Hedio & Ruffinus Cap. 6.

ISraelitarum autem Rex Ioramus sperans post Adadi mortem Ramatham Galaditicam vrbem se posse recipere, magno prius facto apparatu, exercitum ei admouet. In ea oppugnatione sagitta ictus à quodam Syro non lethaliter, in Azaram vrbem se recepit curandi vulneris gratia, relicto in obsidione Ramathæ toto exercitu, cui Ieum Amasis filiũ præfecerat, qui illam vi expugnatam recepit. erat autem ei propositum percurato vulnere Syros bello aggredi. Interim Elisæus dato vno e discipulis suis sacro oleo, misit eum Ramatham, vt eo delibutum Ieum Regem appellaret, diceretque se authoritate diuina Regem eum eligere, mandatis etiam quibusdam alijs, iussit eum fugientis more iter facere, neminę abitus eius conscio. Ille vbi ad destinatam vrbem peruenit, offendit Ieum fortè sedentem medium inter duces exercitus, ita vt Elisæus fore prædixerat: accedensque ad illum, ait se cum eo velle colloqui, & cùm surgens secutus ipsum esset in conclaue, iuuenis depromptum oleum in caput eius effudit. Deus, inquit, te Regem elegit in perniciem Achabi generis, & vt vlciscaris prophetarum eius sanguinem, qui à Iezabela contra omne fas occisi sunt: vt quemadmodum prius Hieroboami & filij ipsius Nabadi, ac mox Basani familiæ propter impietatem interiere funditus, ita nunc nullum semen maneat reliquum ex Achabi genere. Atq; hæc locutus è conclaui se proripuit, nolens à quoquam conspici. Ieus autem statim in consessum ducum redijt. Percontantibus autem illis, qua de causa veniisset is iuuenis, & insanum videri dicentibus: rectè, inquit, conjecturam facitis. nam insani verba locutus est. illis verò magis etiam exponi sibi quid esset orantibus, regnum populi sibi à Deo delatum, ait illum dixisse. Hæc vbi prolocutus est, vnusquisque ducum detraxit sibi pallium, quibus congestis in speciem solij, & ipsa superimposito, tubis & cornibus iusserunt signa canere, Ieum nouum Regem consalutantes faustis acclamationibus. Ille decreuit cum exercitu Iezraelam vrbem petere, vbi tum, vt iam diximus, Ioramus curabat vulnus quod in Ramathensi oppugnatione acceperat. Veneratque eò per officium cognationis etiam Hierosolymorum Rex Ochozias, quod esset sororis eius filius, vt quomodò se habeat vulnus inuiseret. Quos vt Ieus repentino accessu opprimeret, edixit vt è suis militibus nemo Ioramo indicium faceret: hoc enim eximium fore argumentum quòd bona fide regnum sibi detulerint.

Ieus in Regẽ vngitur, Deo sic mandante.

Iorami cædes.

CAP. V.

Ioramus à Ieu magistro equitum, cum tota stirpe occiditur, & cum eo Hierosolymitanum Rex Ochozias.

MIlites verò læti imperata faciunt, & omnes vias obsidẽt, ne quis ad Ioramũ, illis inscijs, puenire, & quid agatur renunciare valeat. Ieus interim stipatus equitũ lectissimis, ad Iezraelã sublimis curru propere vehitur.

vehitur. quo iam appropinquante, speculator à Rege constitutus, vt venientes in vrbem obseruet, vbi vidit Ieum cum turmis aduehi, renunciauit Ioramo aduentare agmen equitum. ille euestigio mittit quendã equitem qui occurrat & cognoscat quisnam veniat. ad quos vbi accessit eques, rogat quid agatur in exercitu. Regem enim scire cupere. Ieus iubet illam nihil de hac re esse solicitum, & vt sequatur se cum alijs. hoc speculator cum vidisset, renunciat Ioramo equitem illum admixtum agmini iter facere cum illis, mox & alterum à Rege missum Ieus idem iubet facere. vt verò & hoc per speculatorem Ioramus didicit, postremò ipse conscenso curru cum Ochozia Hierosolymorum Rege, quem vt cognatum inuisendi gratia illo veniſſe diximus, exiit illi obuiam. nam lente & composito agmine Ieus incedebat. Hunc Ioramus in suburbano Nabuthi nactus, rogat satin salua sint res in exercitu. à quo amarulento conuicio exceptus, & veneficæ meretricis filius appellatus, facilè cogitans nihil lani eum habere in animo, flexis habenis cœpit fugere, dicens Ochozæ, circumuentos se dolo ac insidijs. Ieus verò sagitta per cor transfixum de curru eum præcipitat. mox Badacò tertiæ partis exercitus præfecto imperat, vt cadauer Iorami in Nabuthi agrum proijciat, prophetiam Eliæ in mentem ei reuocans, qua patri huius Achabo prædixerat, fore vt aliquando ipse & eius familia in eo loco pereat. id enim se tum ex ore prophetæ audisse, cum post tergum Achabi in eodem curru sederet. id quod etiam ita, vt prædictum fuerat, euenit. Cæso autem Ioramo, Ochozias suæ quoq; saluti metuens, currum in aliam viam deflexit, latére se Ieum existimans. At ille assecutus eum ad quendam clivum, sagitta ictum sauciat. qui, relicto curru, equum propere conscendit, & continuato cursu delatus est in Magedonem oppidum, vbi paulò post ex eo vulnere mortuus, relatusq; Hierosolyma, illic sepultus est, cum regnasset anno vno, parte filio longè sceleratior.

Ad. mund. 2060. Ante Christum nat. 944.

Veritas oraculorum diuinorum.

Ochoziæ Regis Hierosolymitani mors & sepultura.

CAP. VI.

Ieus inter Israelitas regnat apud Samariam, & post eum vsque quartam generationem eius progenies.

IEu verò veniente Iezraelam, Iezabela ornatu regio stans in turri ô seruum egregium, inquit qui dominum suum occidit. Ille suspiciens rogauit eam quænam esset, iubens ad se descendere. tandem eunuchis ipsius imperat, vt eam de turri dent præcipitem. quæ inter cadendum eruentatis mœnibus, vbi solum attigit, ab equitibus conculcata & obtritu perijt. posthæc Ieus ingressus regiam cum amicis refecit se ab itinere, mandauitq; Iezabelæ famulis vt eam sepelirent in honorem generis, quòd nata esset à Regibus: qui nihil reliquum inuenerunt de cadauere, præter manus & faciem, consumptis cæteris à canibus. his auditis Ieus admiratus est Eliæ mentem diuinam, qui eam Reginam in hac ipsa vrbe malè perituram prædixerat. Et quia septuaginta liberi Achabi apud Samariam educabantur, binas eò literas Ieus, alteras ad eorum pædagogos, alteras ad vrbis magistratus, misit: in quibus hortabatur, vt quandoquidem arma, viri, & currus illis non deessent, creato ex eo numero Rege, qui per ætatem maximè videri posſit idoneus, in domini interfectorum

Exemplum vltionis diuinæ in Iezabela valde insigne.

4. Regum 10.

Am. mun. 3060. Ante Christum nati 934. Achaz. 70. Ioseri Samariæ trucidati

interfectores vindicent. Id faciebat, vt experiretur quomodo Samaritæ erga se animati essent. Magistratus autem & pædagogi, lectis literis, extimuerunt, & cogitantes se huic, qui duos maximos Reges oppressérat, esse impares, rescripserunt, ipsum esse dominum, se verò imperata eius paratos facere. Ille rursum rescripsit, ergo Achabi filiorum capita præcisa ad se mitterent. Tum magistratus accersitis adolescentum altoribus imperant, vt occisis illis, præsecta capita ad Ieum transmittant. illi nihil miserti iussa peregerunt, & congesta in vasis quibusdam plexilibus capita Iezrahelam miserunt. Quæ cum eo perlata essent, renunciatur cœnanti cum amicis Regi, adesse Achabi filiorum capita. ille ante portam ex vtroq; viæ latere aceruos ex eis iussit construi: quo facto diluculo ad ea videnda progressus, vertit se ad populum, etsi ego, inquit, cum coniuratis Dominum meum interfeci, istos omnes quis interfecit? Volebatq; eis persuasum, quicquid Achabi generi accidisset, non volente solum, sed prænunciante etiã Deo factum, qui hoc fore iam ante per Heliam vatem ostenderat. Deinde occisis quotquot etiam apud Israelitas ex ea coniuratione inuenirentur, versus Samariam iter ingressus est. Ec cum incidisset in cognatos Ochoziæ Regis Hierosolymorum, rogauit quonam tenderent: aiunt se venire salutatum Ioramum, & cum eo Regem suum Ochoziam. nesciebant enim vtrunq; ab eo necatum. ille hos quoq; comprehensos iubet interfici, duos & quadraginta numero. Paulo post occurrit ei vir bonus & iustus, nomine Ionadabus, vetus amicus ipsius: qui post mutuam salutationem multis verbis prædicauit eius facinora, quod ex sententia Dei fecerit omnia, dum impiam Achabi familiam exstirpat radicitus. Ieus verò suasit ei, vt conscenso curru, quo ipse vehebatur, simul intraret Samariam. Visurum enim quòd nemini malo parceret; sed falsos vates ac Sacerdotes, qui, populo seducto, autores fuerint, relicta patria religione, externa sacra suscipiendi, ad vnum omnes supplicio dederet. iucundissimum spectaculum fore viro bono, inspicere malos dantes meritas pœnas ante actorum scelerum. Paruit Regi Ionadabus, & eodem curru cum eo Samariam peruectus est. At Ieus quantum cognatorum Achabi, diligenti inquisitione facta, inibi reperit, omnes ad mortem adegit. cumque cuperet nominem è falsis Prophetis & Sacerdotibus profanis euadere, dolo vniuersos circumuenit. Conuocato enim populo, ait se omnes Achabi religiones duplicare velle, idque vt ex sententia Sacerdotum ipsius & Prophetarum fiat, debere omnes eius ordinis ad se conuenire. Celebrandum enim solennibus victimis diem festum Bali: quo nomine Achabi Deus vocabatur. ab ea festiuitate si quis Sacerdotum abfuerit, capitalem fore. dimissis deinde per omnem Israelitarum ditionem qui Sacerdotes ad statum diem Samariam deducerent, iussit omnibus vestes donari. eas cùm accepissent, venit in ædẽ vbi erant, Ionadabo etiam comitatus, & adhibuit qui scrutarentur, ne quis alienus admixtus sit: nolle se dicens vt sacris eorum alienus ac profanus vllus sese ingerat. illis verò negantibus quenquam talem adesse, & iam sacra parantibus aggredi, foris octuaginta viros è fidissimis armat: quibus mãdat, vt pseudoprophetas omnes interimãt, & patrios ritus tam diu neglectos vlciscantur, interminatus quicunque aliquem eorum elabi permiserit, vicarium pro illo moritutum. Illi verò omnes ad vnum necauerunt, & regia ipsa incensa vrbem externis sacris profanatam purificauerunt. Iste Bal Tyriorum Deus erat, quem Achabus

Stirpis Achabi excidio.

Cædes cognatorum Ochoziæ.

Ionadabus.

Baalitarum mactatio.

Bal Tyriorũ Deus.

drabus in gratiam Ithobalis Tyriorum ac Sydoniorum Regis soceri sui soluit, templo ei Samariæ dedicato, & Prophetis cum reliquo cultu assignatis. huius sacris abrogatis Ieus, aureas tamen vaccas Israelitis adorare permisit. Nec tamen ingrata Deo fuit eius in impios animaduersio, qui per Prophetam suum significauit, per quatuor generationes posteros eius apud Israelitas regnaturos. *An. mun. 3060. Ante Christum nat. 904.*

Ieu posteris Regnum promittitur.

CAP. VII.

Gotholia per summum nefas Hierosolymis regnum occupat, qua post sextum annum cæsa Pontifex Ochoziæ filium Regem constituit.

DVM Ieus homines nefarios in hunc modum persequitur, Gotholia Regis Achabi filia cōperta filij morte & generis sui pernicie, decreuit etiā è Dauidis familia neminem superstitem relinquere, ne quis huius sanguinis posthac Hierosolymis regnum obtineat: id quod quantū in ipsa fuit, perfecit. Seruatus tamē est vnus Ochoziæ filius ad hunc ferme modum. Erat Ochoziæ germana soror, Iosabetha nomine, pontifici Ioado nupta. hæc regiam ingressa, cum inter cæsorum cadauera latentē nutricis opera anniculum puerum Ioasum deprehendisset, ablatum furtim domi in suo cubiculo abdidit, & solo marito conscio sex annis in templo clā aluit, quam diu Gotholia Hierosolymorū & duarum tribuū regnum tenuit. Septimo demum anno Ioadus cum quinq; centurionibus cōiurat, vt, communicatis operis, ademptum Gotholiæ regnum ad puerum transferant: dataq; & accepta silentij fide spei pleni negocium hoc modo aggrediuntur. centuriones Ioado ad hoc facinus adsciti pera grata tota regione Sacerdotes ac Leuitas, & aliquot in suis tribubus potentiores Hierosolyma nomine Pontificis euocatos secum adducunt. ille habere se vtile Reipublicæ consilium ait, aperturumq; eis, si id apud se continere velint. opus enim esse nō silentio tantum, sed etiā auxilio. Cumq; Sacramentum ab eis accepisset, tuto se posse quicquid vellet dicere, producto puero Dauidici generis quem alebat, Hic est, inquit, Rex vester, ex illa natus familia, quam scitis Deum prædixisse regnaturam in perpetuum. Itaq; censeo tertiam vestrum partem custodiam eius in templo agere, tertiam item omnia templi loca opportunā occupare: eā verò quæ supereſt, parentem portā, qua itur in regiam, seruare. reliqua verò multitudo in templo inermis sit, neq; quenquam cum armis intrare finite qui non sit Sacerdos. præterea certos è Sacerdotibus ac Leuitis selectos mandauit satellitij more strictis gladijs Regem stipare, & si quis armatus in templum irrumpere ausit, incunctanter occidere, & posito omni metu seruandi tantum Regis curam gerere. illi approbato Pontificis consilio, rem statim aggrediuntur. Ioadus verò aperto armamentario, quod Dauid in templo instruxerat, distribuit centurionibus & Sacerdotibus ac Leuitis quantum ibi hastarum inuenit & pharetrarum, & si quod aliud armorum genus aderat. atque ita armatos templo circumdedit consertis inuicem manibus, vt ab ingressu, quos interesse nō oportebat, excluderent. adductoq; in mediū puero, corona regia capiti redimitum, Hegip. & Ruffinus Cap. 7. 4. Reg. 11. Gotholia omne semen Regium tollit, vno solum modo Ioaso Ozochię filio seruato. Ioasus, Ioado Pontifice auxiliante, in Regem creatur.

An. mun. 3967. Ante Christum nat. 897.

redimitum, & inunctum sacro oleo Regem pronunciat. populus quoq; gaudens simul & plaudens faustis acclamationibus vitam & victoriam nouo Regi congeminat. Tumultus hic & acclamationes præter spem ad aures Gotholiæ venientes effecerunt, vt vehementer perturbato animo cum suo satellitio prosiliret à regia. Venientem deinde in templū ipsam quidem sacerdotes admittunt, sed armatos eam sequentes arcuerunt illi, qui ad hoc ipsum templo à Pontifice circumdati fuerant.

Gotholiæ pœna.

Cæterum Gotholia postquam puerum vidit in suggestu stantem, redimitumq; corona regia, discissa veste sua, magno clamore iubet interfici insidiatorem, & occupatorem tyrannidis. Ioadus contrà accitis centuriobibus iubet mulierem arripi, duciq; in torrentem cedrohis, atq; illic pœnas luere. neq; enim fas esse templum veneficæ suppliciо pollui. mandauit etiam, si quis ei conetur ferre suppetias, & ipsum patrem interimi. Illi igitur quibus hoc demandatum est, eductam extra portam mulorum Regis illic interficiunt. Vt verò conspiratio contrà Gotholiam successit, Ioadus conuocato populo ac militibus in templum omnes Sacramento ad fidem Regis adegit, in columitatē ipsius tuendæ, regnoq; augendo daturos operam. eodem iureiurando mox Regem astrinxit ad diuini numinis reuerentiam, & ad obseruationem legum quas Moses cœlitus acceptas ad populum pertulit. post hæc ad ædem Baal sacram concurritur, quam Gotholia cum marito Ioramo construxerat, in veri Dei contumeliam, & ad Achabi gratiam: eam populus à fundamentis diruit, & Mathanem qui tum sacerdotium eius tenuit, trucidauit.

Rex & populus iuramento ad Dei cultum adstringitur.

Restauratio cultus diuini.

Templi verò curam & custodiam Sacerdotibus ac Leuitis iuxta Dauidis Regis institutum, Ioadus comm sit, iussitq;, vt bis singulis diebus solenne offerrent sacrificium, & suffitum iuxta præscripta legis facerent. Deinde quosdam è Leuitarum numero ianitores ad custodiam templi constituit, ne quis pollutus posset intrò subrepere. Hæc vbi ad hunc modum disposuit, cum centuriobibus & ducibus totoq; populo, ex templo Ioasum in Regiam deduxit: cumq; collocato in solio denuo alacriter acclamarum esset, populus ad epulas conuersus festiuitatem per aliquot dies egit, omnibus scelestæ mulieris cædem libenter ferentibus.

Ioasi, viuente Ioado, pietas. 4. Regum 12.

Erat Ioasus cum in Regnum adsciretur, annorum septem, matre natus Sabia, ex oppido Bersabe oriunda. fuit autem legum & diuini cultus obseruantissimus, toto tempore, quo Ioadus fuit superstes duxitq; vxores duas postquam ætate maturuit, consiliante coniugium eodem Pontifice: ex quibus vtriusq; sexus liberos suscepit. Atque hactenus de Ioasi quomodo elapsus ex insidijs Gotholiæ, tandem regnum assecutus est.

CAP. VIII.

Asaelis Damascenorum Regis contra Israelitas, at mox contra Hierosolymitanas expeditiones.

Hedio & Russinus cap. 8. 4. Reg. 12. 13. Bellū inter Asaelem & Ieum.

ASael autem Syrorum Rex bellum cum Israelitis & Ieo Rege eorum gerens regionis trans Iordanem sitæ orientales tractus vastauit, qui à Rubenitis & Gaditis atq; Manassitis colebantur: nec non Galaditicā & Batanæam, omnia rapinis miscens & incendijs, ac ne ab hominum quidem cæde temperans quotquot in eius manus inciderent. Neque enim

enim Ieus arcere eum à populationibus potuit, contemptor & ipse numinis religionumq; & legum à maioribus per manus acceptarum toto regni sui tempore, quod fuit annorum 27. quo exacto mortuus apud Samariam est sepultus, Ioaza filio successore principatus relicto. Ioasum autem Hierosolymorum Regem instaurandi templi cupido subijt: vocatoque Pontifice Ioado iussit eum per totam suam ditionem Leuitas & sacerdotes dimittere, qui in singula capita semisicium argenti exigerent in vsum eius instaurationis, eò quòd sub Iotamo & Gotholia & eorum liberis tuendi & sartiendi templi cura penitus abiecta fuerat. Pontifex verò hoc non fecit, sciens neminem libenter argentum erogaturum sed anno regni vigesimo tertio Rege incusante, quòd voluntati suæ non obtemperasset, & iubente in futurum templi reparationi prospicere, tale quiddam ad colligendam pecuniam commentus est, quod non grauatim tulit populus. Arcam parauit ligneam, in qua benè clausa vnum tantum foramen supernè reliquit. eam cum in templo iuxta altare deposuisset, iussit quemque pecuniæ quantum liberet per foramen immittere, in templi instaurationem conferendæ. id populus tulit æquissimo animo, & multum auri atque argenti certatim contulit. Arcam verò singulis diebus præsente Rege exinaniebant scriba gazophylacij & Sacerdos eius custos, numerataque pecunia & recondita, rursum vnde sustulerant reponebant. & cum primum videretur collatum quantum sat esset, Pontifex & Rex conduxernnt fabros & cæmentarios, & trabes magnas pulcherrimæ materiei comparauerunt. instaurato deinde templo, quicquid ex collato auro & argento superfuit, superfuit autem non parum, id totum in crateras, cantharos, pocula, & alia vasa insumptum est: insuperque quotidianis sacrificijs altare adolebatur. atque hæc tantisper dum Ioadas vixit diligenter accurata fuerunt. illo autem post annum ætatis centesimum & trigesimum defuncto, & ob probitatem ac iustitiam insignem, tum quod Dauidici generis seruator fuisset, in Regum monumenta illato, Rex Ioas à pristina religionis cura facilè descuit: moxque & primates populi ad eundem modum deprauati sunt, vt nihil apud eos potius haberetur quàm contemptus iuris ac iustitiæ. Deus verò indignatus propter hanc Regis & cæterorum mutationem, misit Prophetas qui contestarentur eos, & à præsenti malitia compescerent. illi verò tam insano affectu eam complectabantur, vt neque exemplis maiorum, qui propter contemptum legum cum totis familijs perierant, neque Prophetarum comminationibus moti resipiscerent, & ad relicta honesta studia reuerterentur. Quin & Zachariam Pontificis Ioadi filium Rex in ipso templo saxis iussit obrui, oblitus patris eius beneficiorum, tantum quia Propheta diuinitus constitutus, pro concione populum & Regem adhortatus ad iustitiam, graues pœnas illis minatus est si moniti parere contemnerent. Moriens tamen Zacharias testem & iudicem Deum inuocauit, quòd pro bono consilio & patris sui beneficijs, à Ioa mortis amarum præmium sibi penderetur. Nec diu debita Regi pœna dilata est. Azael enim Syrorum Rex impressione in regnum eius facta, & Gitta primum direpta atque euersa, mox ipsum Hierosolymis desidentem adortus est. Tum Ioas conterritus omnes thesauros Dei priorumque Regum exhausit, & cum eis detracta templo donaria misit ad Syrum, tanti pacem redimens & securitatem, ne oppugnatus in extremum rerum

An. mundi 3089. Ante Chri. nat. 875.

Instauratio templi.

Ioasi, Ioado mortuo, impietas, eiusque per Prophetam taxatio. 2. Paral. 24.

Zacharias lapidatur.

Templi spoliatio.

An. mundi 3105. *Ante Chri. nat.* 859. Ioasi sublatio.

suarum discrimẽ adduceretur, ille tam ingenti pecunia corruptus, vim exercitus à regia vrbe abstinuit Ioas tamen graui morbo implicitus, amicis Zachariæ pœnas dedit, qui ne filius Pontificis maneret inultus, per insidias eum sustulerunt. Sepultusq; est Hierosolymis, nec tamen propter impietatem dignus habitus qui Regijs monumentis inferretur, cum vixisset annos quadraginta & septem.

CAP. IX.

Amasias Rex Hierosolymitanus exercitu contra Idumæos & Amalecitas ducto victor euadit.

4. Regum 14. Amasias Rex Hierosolymitanus.

IN Regnum successit ei filius Amasias. Anno autẽ Ioasi vigesimo primo, apud Israelitas & Samariã Ieo successit filius Ioazas, in quo principatu exegit annos 17. patri nequaquam similis, sed magis primis eius regni Regib. impijs, qui palam omnem contemptum cælestis numinis præ se tulerunt. Huius copias Rex Syriæ tantopere attriuit, vt ex numeroso exercitu non plus quàm decem millia peditum, equites quingenti supererent: qua expeditione multas magnas vrbes illi ademit, & hostium non mediocres strages edidit. Hæc autem Israelitis acciderunt secundum Elisæi vaticinium, quo tempore Azaeli etiam prædixit, quòd necato Domino Damasci ac Syriæ regnum esset occupaturus. In hac temporum difficultate Ioazas ad preces & supplicationes confugit, orans Deum, vt se è manibus Azaelis liberet, nec ab eo subigi patiatur.

Vires regni Israelitici fractæ, & à Deo restauratæ.

An. mundi 3089. *Ante Chri. nat.* 875. Ioas Israelitarum & Samariæ Rex.

Deus autem, qui non solum perpetuam innocentiam, verumetiam resipiscentiam fauore complectitur, & cum perdere possit, si velit, castigare mauult, exoratus eripuit eum è belli periculis: & regio pacem nacta ad pristinum felicitatis statum breui redijt. Post obitum Ioazæ Ioas filius regno Israelitarum apud Samariam potitur, trigesimo septimo anno regni Ioæ, regnantis in tribu Iudæ: nam & iste eodem quo Hierosolymitanus nomine vocabatur: tenuitq; regnum annis 16. Hic optimus vir erat, nihil paterni ingenij referens: & cum Elisæus iam admodum senex in morbum incidisset, visendi causa eum adijt: quem animaduertens extremum spiritum ducere, flere cœpit & lamẽtari, patrem & clypeum appellitans: quòd eo vjuo armis contra hostem opus non fuerit, sed ipsius prædictionũ beneficio semper inuicti euaserint. Nunc illum è vita discedere, se verò exarmatos Syris & alijs hostibus obijci, quam-

An. mundi 3103. *Ante Chri. nat.* 861.

Ioæ Elisæus à se Syros ter vincendos prædicit.

obrem adempto tali præsidio, sibi quoq; optabilius vnà cum illo hanc vitam relinquere. His querimonijs motus Elisæus, Regem consolatus afferri arcum postulat, eumq; Regem iubet intendere: deinde iniecta in eum manu iubet iaculari. & cum emissis tribus telis destitisset, si, inquit, plura misisses, poteras totum Syrorum regnum exscindere. nunc quia tribus solis contentus fuisti, totidem prælijs vinces Syros, & regionem, quam tuo patri ademerunt, recipies. His auditis Rex abijt, & Pro-

Elisæi mors, & cadaueris in ipsius monumentum coniecti resuscitatio.

phera paulo pòst defunctus est, vir inclytæ iustitiæ, & citra controuersiam Deo longè carissimus. multa enim & miranda diuinæ mentis argumenta exhibuit, quorum memoria apud Hebræos durat clarissima, sepulchro etiam honoratus est magnifico, quale decuit hominem numini

sibi diuino acceptissimum. Contigit autem aliquando, vt latrones occisi à se viatoris cadauer in monumentum eius abderent, quod mox reuixit à contactu Prophetæ corporis. Atq; hæc fuerunt & viui & defuncti vatis opera. Azaele autem Rege extincto, ad Adadum filium Syriæ regnum hæreditario iure peruenit. Huic Ioas Israelitarum Rex tribus prælijs victo omnem eam regionem abstulit, quæ vrbes ac vicos de patre ipsius captos complexa est: quod & ipsum Elisæus iam ante prædixerat postquam verò etiam Ioas fato functus est, Hieroboam eius filius excepit imperium.

Anno mundi 3106. Ante Christum natum 858.

Triplex Ioæ victoria.

CAP. X.

Amasiæ victoria de Israelitis & Ioa Rege eorum reportata.

SEcundo autem anno Ioæ Regis Israelitarum, regnum accepit Amasias Hierosolymis & in tribu Iudæ, matre natus vrbis Regiæ ciue, appellata Iudan, mirum autem in modum iustitiam colebat, tametsi ætate adhuc iuuenis. Reghi administrationem exorsus à necis paternæ vindicta, qui amicorũ insidijs sublatus fuerat. eosq; omnes in potestatem redactos affecit supplicio, parcens tamen ipsorum liberis, iuxta leges à Mose præscripras: quæ iniquum censuit pro parentũ culpis à liberis eorum pœnas repoſcere. Post hæc delectu habito in tribu Iudæ & Beniamitica, conscripto flore iuuenturis, vt pote ætatis annorum plus minus viginti, centuriones his copijs idoneos attribuit. deinde misit ad Israelitarum Regem, qui viginti scutatorum millia conducerent stipendio talentorum argenti centum annumerato. decreuerat enim contra Amalecitarum & Idumæorum atque Gabilitarum gentes exercitum ducere. iamq; propediem moturus erat in eos, cum interueniens Propheta dimittere Israelitas consuluit. esse enim hoc hominum genus impium, & cladem certam imminere oraculo se monitum, si talibus Rex vtatur auxilijs. alioqui, Deo fauente, vel modica manu deuinci posse hostiles exercitus. Rege autem ægre ferente, quia iam publicè stipendium Israelitis numerauerat, hortatus est Propheta, vt Dei voluntatem sequerentur, quo propitio non defora pecuniam illos itaque dimisit, præfatus se donare illis quicquid mercedis nomine accepissent, & cum domesticis tantum copijs contra prædictas gentes prorectus est. Quibus vno prælio victis, interfecit decem millia, & totidem millia captiuorum abducta in magnam petram quæ imminet Arabiæ, eo loco per fupes præcipitata necauit: atq; ita victor cum opima præda domum redijt. Interea viginti illa Israelitarum mercenariorum millia, ignominiosum rati suam missionem, ac si pro inutili damnata essent eorum opera, impetũ in ciuis regnũ faciunt: & progressi vsq; Bethsemera, regionem populati sunt, abacto magno iumentorum numero, cæsisq; tribus colonorum millibus. Amasias verò post victoriã factus insolens, autorem eius Deum cœpit habere cõtemptui, & pro eo venerari asportata de Amalecitis numina. Quamobrẽ à Propheta cõuentus est mirati se dicente, si hos Deos crederet, qui cultoribus suis nihil opis afferre valuerint, nec eos ab Hebræorum vi tutos præstiterint, sed tanquam ad se nõ pertinentes cædi & captiuos trahi passi sint. quin & ipsos belli iure

Hedio & Ruffinus cap. 9.

Amasius Hierosolymorũ Rex. 4. Reg. 14. Deut. 24.

Dimissio Israelitarum. 2. Paral. 25.

Amasiæ de Idumæis victoria.

Amasias à Propheta propter idololatriam reprehenditur.

An. mun. di 3106. Ante Chri. nat. 858.

Amasiæ Hierosolymorum Regis in Ioam Israelitarum Regem expeditio.

abductos inter reliquam captiuorum turbam Hierosolyma peruenisse. Rex his verbis ad iram percitus iussit illum hac de re esse quietum, minatus suppliciũ si negocijs alienis miscere se pergeret. tum ille, se quidem quieturum dixit, Deum tamen vltorem huiusmodi nouitatibus non defore. Nec multò post Amasias felicitatem suam, cuius tamen autorem Deum non agnoscebat, non capiens, sed fastu inflatus, scripsit Ioæ Regi Israelitarũ, vt ipsius imperata faciat cum suo populo, sicut ante hac idem populus maioribus eius Dauidi & Solomoni paruit: quòd si nolit vltrò facere officium, bello esse decernendum de imperij iuribus. Ad hoc Ioas in hæc verba rescripsit. Rex Ioas Regi Amasiæ. Olim in eodem monte Libano cupressus erat & carduus. hic à cupresso filia petijt filio suo dari coniugem. Interim bestia quædam superueniens conculcauit carduum. Hoc exemplum te moneat, ne maiora quàm par est appetas, neue propter recentem de Amalecitis victoriam elatus, & te & regnum tuum incertæ committas aleæ. His lectis Amasias magis etiam ad bellum cõcitatus est, Deo, sicut fas est credere, instigante, vt tandem meritas impietatis pœnas exsolueret. Vbi verò in conspectum hostium venit, instructa vtrinq; acie, tantus repente pauor ac consternatio diuinitus milites eius inuasit, vt priusquam manus conserentur iam terga verterent: & alijs aliò diffugientibus, desertus à suis Amasias in hostis potestatẽ veniret: qui mortem illi minatus est, nisi efficeret, vt Hierosolymitæ apertis portis se cum victore exercitũ admitterent. ea necessitate & vitæ amore adactus, persuasit ciuibus vt hostem reciperent. At ille dirutis ad trecentorum cubitorum spacium mœnibus, curru per id interstitium triumphabundus inuectus est, captiuũ præ se agens Amasiam: & hoc modo factus vrbis dominus, Dei thesauros abstulit, & quicquid auri vel argenti in Regia repertũ est, totum asportauit, ac tum demum dimisso Rege reuersus est Samariã. Hæc Hierosolymitis contigerunt anno regni Amasiæ decimoquarto. Appetitus tandem amicorum insidijs fugit in vrbem Lacheis: nec tamen euasit, illuc quoq; insecutis insidiatoribus, à quib. interfectus est. Corpus Hierosolyma relatũ, & regia munificentia funeratum est. Tam miserum autem exitum habuit propter nouatas religiones & pietatis cõtemptum, post exactũ annum vitæ quinquagesimum, regni verò vicesimum nonum, Ozia filio regni successore.

Amasias ab Israelitarum Rege captus: Hierosolyma dirutа & templũ spoliatum.

Amasiæ cædes.

CAP. XI.

Quomodo Ozias vicinas gentes subegerit.

Hedio & Ruffinus cap. 11. 4. Reg. 14.

DEcimoquinto autem anno regni Amasiæ, Hieroboamus Ioæ filius apud Israelitas regno potitus est, quod per annos quadraginta obtinuit in eadem, qua maiores eius, Samariæ regia. Hic Rex cum esset vehementer impius, totusq; idolis deditus, nihil sibi non permittens, Israelitis etiam innumeras calamitates attulit. Ei Propheta Ionas prædixit, quòd deuictis Syris ditionem suam esset ampliaturus, prolatis eius terminis ad septentriones vsq; Amathem vrbem, ad meridiem verò vsque asphaltitem lacum. his enim olim terminis Chananæa terra finiebatur, uxta Iesu imperatoris definitionem. quo oracuło excitatus Hieroboamus, totos eos tractus ademptos Syris ad suũ regnum addidit, nihil fallente Ionæ vaticinio. Sed quoniam pollicitus sum me

Ampliatio regni Israelitici.

bona

bona fide res Hebræorum proditurum, non dissimulabo quid de hoc Propheta in sacris codicibus inuenerim. Iussus enim à Deo proficisci in regnum Nini, & illic prædicare, quòd imperium illud perituru esset, non ausus est hoc facere: sed putans se posse Deum effugere, conscenso apud Iopen nauigio petebat Tarsum Ciliciæ: exorta autem vehementi tempestate, ita, vt periculum esset, ne nauis mergeretur, gubernator & nautæ, atque ipse etiam nauclerus vota pro incolumitate faciebant: Ionas verò solus operto capite iacebat, nihil quemadmodum alij faciens. cumque turbantibus procellis fluctus magis ac magis crescerent, suspicati aliquem è vectoribus esse in causa, decreuerũt sortito quærere quisnam ille sit. quo facto, sors Prophetæ obtigit. percontantibus quis nam esset, vel quid haberet negotij, ait se Hebræum esse, & Prophetam Dei maximi, consuluitq; vt ipsum in mare iacerent, si vellent præsens periculum euadere: se enim esse propter quem tempestas sæuiat. At illi primum quidem non audebant hoc facere, impium facinus ducentes, hominem hospitem, qui vitam sua fide commendidisset, in tam manifestũ exitium mittere. tandem, vrgente periculo & nauim tantum non mergente, partim Prophetæ autoritate, partim suopte metu compulsi, in mare eum proijciũt. Et tempesta quidem sedata est, Ionam autem fertur à Ceto deuoratum post triduum in Euxinum pontum reuomitum, vinum & toto corpore illæsum. vbi impetrata à Deo erratorum venia, ad Nini vrbem profectus est. & cum in loco vnde exaudiri poterat constitisset, prædicauit quòd paulo pòst amissuri essent imperium Asiæ: & cum hoc dicto abiit. Hæc de eo sic retulimus, vt inuenimus in commentariis. Hieroboamus autem, exactis feliciter in suo principatu XL annis, mortuus apud Samariam sepelitur, Zacharia filio successore. Ozias item successit Amasiæ anno regni Hieroboami decimo quarto, & apud Hierosolyma duabus tribubus præfuit, natus matre Achia, ciue & ipsa Hierosolymitana. Hic erat natura bonus ac iustus, & magnanimus, prouidendisque rebus solers & industrius. is, susceptа expeditione in Palæstinos, prælio victor vrbem eorum vicepit, Gittam & Iamniam, & eatum mœnia diruit. alia deinde expeditione duxit in Arabas Ægypto vicinos: & condita vrbe ad mare rubrum præsidium in ea posuit. post hęc Ammanitis subactis, tributoque genti præfinito, & omnibus locis vsq; ad Ægypti terminos in potestatem suam redactis, in posterum ad cuncta vrbis se contulit. quicquid enim mœnium vel vetustate labefactum erat, vel superiorum regum incuria, totum instaurauit: atq; eam etiam partem, quam Israelitarum Rex, Amasia patre huius capto, diruerat, quando vrbem victor ingressus est his addidit non pauças turres centum quinquaginta cubitorum altitudinis: & arces aliquot in locis minus frequentatis ad tutelam disposuit: aquæductus quoque non paucos exstruxit. habuit etiam iumentorum aliarumq; pecudum infinitam penè multitudinem, quòd regio esset apta pascuis. cumq; admodum esset agriculturæ studiosus, terram variis arborum cæterarumque plantarum generibus excoluit. habuit præterea selectorum militũ trecenta septuaginta millia, quibus præerant centuriones ac tribuni viri generosi & inuicto robore præditi ad duo millia numero: edocuitq; exercitum phalangis ordinem struere in acie, & arma singulis distribuit, gladios, clypeos, & thoraces æreos, arcus etiam & fundas. præterea machinas fecit multas ad expugnanda oppida, quibus vel saxa vel tela emitteret,

An. mundi 3120. Ante Chr. na. 844.

Ionæ 1.

Ionas à Deo in Nini regnum præficiscens iussus nauigiũ conscendit, & in mare præcipitatur.

Ionas à Ceto deuoratus ac reuomitus Niniuitis prædicat. Ionæ 2. & 3.

4. Reg. 14. 15. Ieroboami mors.

Ozias Rex Iudæ.

An. mundi 3136. Ante Christ. na. 828.

Oziæ expeditio, & vrbis per eundem restauratio.

2. Paral. 26.

An. mũdi 3150. Ante Christ. na. 814.

Oziæ diuitiæ & exercitus.

An. mundi 3150. Ante Chri. na. 814.

mitteret, harpagones quoque & alia instrumenta his similia. Dumq; in his studiis & paratibus versarentur, corruptus est arrogãtia, & inflatus mortali potentia, immortalem illam ac sempiternam cœpit non magni facere, nec religionis nec pietatis admodum obseruãs, ita vt ad paternam impietatẽ videretur procliuior, ad quam & ille prolapsus fuerat, quod fortunæ fauorem, & perpetuos successus in rebus maximis moderate ferre nesciret. Et cum venisset solennis festi celebritas, sumpto sacerdotali habitu, ingressus templum ad aureum altare Deo suffitum facturus astitit. Accurrit eò mox Azarias Pontifex octuaginta sacerdotum globo stipatus, & Regem compescuit, vociferans ac negans hoc illi fas esse, sed solis sacerdotibus datum suffire, qui sint ex Aaronis genere. iubebatq; vt exiret, & Deum talibus factis prouocare ad iram desineret. Tum Rex commotus mortem illis, ni quiescerent, minatus est: & ecce ibi terra vehementer concutitur, fissoq; supernè templo radius solis os Regis improbum ferit, quod cuestigio lepra contactum est. accessit huic & aliud prodigium, quòd eodem terræ motu ante vrbem in loco, qui dicitur Eroge, dimidium montis ad occidentem vergentis reuulsum, & per quatuor stadia volutum, obiectu demum orientalis montis cõstitit, obstructa via publica. & oppressis ruina hortis regiis. Sacerdotes verò postquã in facie Regis lepram animaduerterunt, diuinitus inflictam ei plagam indicauerunt, &, vt tanquam pollutus & impuratus vrbe cederet, admonuerunt. at ille pudore calamitatis iam modestior, paruit. superbię cum impietate cõiunctæ tàm miserabili pœna mulctatus. & cum aliquandiu priuatus extra vrbem vixisset, filio Iothamo Rempubl. administrante, mœrore tandem confectus obiit anno ætatis sexagesimo octauo, regni quinquagesimo secundo, sepultusq; est in suis hortis in monumẽto solitario.

Ozias vocationẽ suam trãsgressus, punitur lepra, ob quã vrbe cedere cogitur.

An. mũdi 3170. Ante Christ. na. 794.

Cædes Zachariæ Regis. 4. Reg. 15.

Israelitarum autem Rex Zacharias Hieroboami filius vix sexto regni mense exacto ab vno è suis purpuratis per dolum occiditur. Selesmus is fuit Iabesi filius, qui occupata vacua Zachariæ cæde regia, trigesima post die malè partum regnum malè perdidit.

Manaemus Israelis Rex.

An. mundi 3174. Ante Christ. na. 790.

Manaemus enim dux exercitus, qui per id tempus apud Thapsam vrbem erat, audito Zachariæ casu, cum omnibus copiis properè venit ad Samariam, & prælio victum Selesimum interfecit: dein autoritate propria sumptis regni insignibus, Thapsam cum exercitu victore profectus est. oppidani verò obstrmatis portis noluerunt Regem admittere, at ille vt in defectores sæuiens totum circumquaq; agrum vastauit, & postremò vrbem quoq; vi cepit: & quod esset Thapsensibus infensus omnes ferro confecit, nec teneræ quidem ætati parcens, & nihil sibi ad extremam crudelitatem reliquum faciens. quæ enim ne in barbaros quidem deuictos perpetrare fas fuerit, ea in sui generis homines sibi permisit. nec mitior fuit postea toto decennio quo Israelitis præfuit.

Sapientium trucidatio,

Pax nũmis redimitur.

petitus deinde bello ab Assyriorum Rege Phullo, non ausus est cum eo in certamen descendere, sed pactus M. talentis argenti, maturè se ab ea vexatione redemit. hãc summam Manaëmo populus contulit, exactis L. drachmis in singula capita.

An. mundi 3185. Ante Chr. na. 779.

Phaceias.

Nec multò post mortuus, Samariæ sepultus est, Phaceia regni hærede relicto. is patri crudelitate persimilis, duobus tantũ annis regnauit. quibus exactis in conuiuio cum amicis trucidatus est insidiis Phaceiæ tribuni, qui Romeliæ fuit filius. obtinuit autem hic Phacelas principatũ annis XX. dubium impius magis an iniustus.

Translatio Israelitarum.

Huius tempore Teglaphalasar Assyriorum Rex Israelitas aggressus, subacta Galaditica regione, & quie-

& quicquid trans Iordanem colitur, vicinaq; Galilæa, & Cydida & Aſora, colonos abſtractos in ſuum regnum traduxit, de quo hoc loco hactenus. Porrò Iothamus Oziæ filius regnauit in tribu Iuda & Hieroſolymorũ regia, natus matre vrbani generis nomine Ieraſa. Huic Regi nulle virtus defuit, erga Deum pio, iuſto erga homines, & Reipublicæ ſtudioſo. quicquid enim inſtauratione opus habebat, diligenter ſartiendum curauit in templo veſtibulũ refecit & porticus: mœnium partem labantem reſtituit, & additis magnis ac firmis turribus cõmuniuit. Ammanitas etiam prœlio deuictos tributa pendere coëgit, annua talenta centum & tritici coros decies mille, & totidem hordei. In tantumq; regnum auxit, vt tàm domi felix eſſet, quàm foris formidabilis. Hoc regnante propheta quidam extitit, Naumus nomine, qui de Aſſyriorum & Nini ſubuerſione hæc verba vaticinatus eſt. Ecce Niniue piſcina aquarum fluctuans, ita & populus eius omnis turbatus & fluctuans fugiet. dicentq́ue, ſtate, ſtate, eripite aurum, eripite argentum, & nemo volet. malent enim vitam ſeruare quàm facultates. occupabit enim eos graue diſſidium, & lamentatio, & diſſolutio membrorum, & facies eorum præ pauore fient luridæ. Vbi erit poſthac domicilium leonum, & mater catulorum leoninorum? Dicit tibi Niniue dominus: delebo te, nec poſthac amplius leones ex te egreſſi mundo imperitabunt. & alia multa de Niniue in hanc ſententiam prophetauit, quæ nunc non eſt neceſſe repetere, alioquin moleſtus videri poſſem lectorem plus æquo onerans. Euenerunt autem omnia quæ de Niniue prædicta ſunt, poſt annum CXV. Et de his quidem hactenus.

An. mundi 3187. Ante Chriſtum 777.

Pietas Iothami.

Hedio & Ruffi. ca. 12.

Vaticinium de excidio Niniuæ. Nahum. 2.

CAP. XII.

Raſe Damaſcenorum Rege Hieroſolymitanis bello vexante, Achazes eorum Rex coactus eſt Aſſyriorum Regem in Damaſcenos immittere.

Hedio & Ruffi. cap. 13.

IOthamus autem è viuis abiit ætatis anno XLI. cum regnaſſet annos ſexdecim: quo in regiis cõditoriis depoſito, regnum ad Achazen eius filium hæreditario iure peruenit. qui erga Deum impiiſſimus omnium, & patriarum legum deſertor, ad imitationem Iſraeliticorum Regum ſe contulit, aras Hieroſolymis erigens, & in eis idolis ſacrificans, quibus etiam proprium filium holocautoma obtulit ritu Chananæorum, & his ſimilia multa perpetrauit. Hunc ita inſanientem duo ſimul Reges, Raſes Damaſcenorum & Phaceias Iſraelitarum, bello aggrediuntur (erant enim amici & ſocij) & compulſum Hieroſolyma multum diuq; fruſtrà oppugnauerunt, quòd vrbs eſſet munita egregiè. Interea Syriæ Rex ad mare rubrũ Elam vrbem occupat, & necatis eius habitatoribus Syrorũ coloniam eò deduxit. Multis item arcibus expugnatis, & magno Iudæorum numero interfecto, cum exercitu ex manubiis ditato domum reuerſus eſt. Hieroſolymitanus autem Rex poſtquam cognouit Syros abiiſſe domum, putans ſe Iſraelitarum Rege non inferiorem viribus, eduxit contra eum copias: & cum irato Deo commiſiſſet prœlium, propter tot impia facinora victus eſt. centum enim & viginti millia tunc

An. mundi 3204. Ante Chriſtum 760.

Achazæ impietas.

Filij oblatio.

Impietatis pœna. Eſaiæ 7. 4. Reg. 16.

Strages exercitus Iudaici.

An. mundi 3204. *Ante Chri.na.* 760.

4. Reg. 16. Israelitæ Obela suadẽte ex tribu Iudæ ac Beniamitica captiuos domum remittunt.

ceciderunt de Israelitarum exercitu. In eodem prœlio Zacharias supremus dux Israelitarum cum Amia filio Achazæ cõgressus, superatum occidit, & pari modo Ericam prætorianorum præfectũ adeptus interemit, & Escanã tribus Iudæ copiarum ducem viuum in potestatẽ suam redegit. magnum præterea captiuorum vtriusq; sexus numerum è Beniamitica tribu abegerunt, & õpima prẽda ditati reuersi sunt Samariam. Obelas autem quidam, qui in ea vrbe per id tempus propheta erat, occurrens illis ante mœnia, magna voce hãc victoriam non ipsorum virtute partam asseuerabat, sed quòd Deus Regi Achazæ iratsceretur. incusabatq; eos quòd non contenti præsenti felicitate, auſi sint homines ex tribu Iudæ ac Beniamitica consanguineos suos captiuos abducere: & suadebat vt hos illæsos domum remitterent. quod ni faciant, Deum ab illis pœnas exacturum. post hanc admonitionẽ Israelitæ in concionem conuenientes, deliberabant quid facto opus esset. Exsurgens aũt quidam magnæ inter suos autoritatis, Barachias nomine, cum aliis tribus, negabant se passuros, vt ciues sui captiuos in vrbem introducerent, ne fortè omnes ex æquo diuina vltio perderet. satis esse præteritorũ peccatorum, in quæ propheta clamitẽt, etiamsi nulla noua accedat impietas. His auditis milites permiserunt illos, quicquid vellent, arbitratu suo agere. Tum prædicti viri assumptos exemerũt vinculis, & curatis eorum corporibus, aditos viatico remiserunt domum incolumes. nihilo minus quatuor hi deduxerunt eos vsque Hierichuntem & vlterius, cumq; non longè abessent à Hierosolymis, repetierunt Samariam.

CAP. XIII.

Assyriorum Rex vi expugnata Damasco, & occiso Rege, populum traducit in Mediam, alijs gentibus Damascum in coloniam deductis.

An. mundi 3207. *Ante Chri.na.* 757.

4. Reg. 16. 17. Israelitarũ translatio.

Achazes aurũ & argentum templi, Damascum Assyriorum Regi defert.

Achazes Syrorũ deos, tẽplo Hierosolymorum, quam victoriã inde sibi pollicens, pietatẽ collocare pergeret. post clausio, colit.

ACHazes autem Rex hac clade ab Israelitis affectus, missa ad Assyriorum Regem Teglaphalassarem legatione, auxiliũ ab eo petiit cõtra Israelitas & Damascenos atq; Syros, magnam pecuniam illi pollicens, in præsens etiam magnifica munera mittẽdo. Quam legationem postquam audiuit, ipse in auxilium Achazæ profectus est, & vastata Syria, expugnataque Damasco, Rasem quoque Regem occidit. Damascenos verò in superiorem Mediam populariter traduxit: & pro illis quasdam Assyriorum gentes in agrum Damascenum repostuit. Israelitarum deinde terram populatus, multos ex ea captiuos comprehendit. Post Syros in hunc modum tractatos, Rex Achazes sublato quantum erat auri & argenti in regiis thesauris, atque etiam in ipso templo, & donariis quotquot erant pulcherrima, hęc secum deferens venit Damascum, & sicut antè pactus fuerat, omnia Regi Assyriorum tradidit, actisque pro beneficio gratiis, reuersus est Hierosolyma. Erat autem hic Rex tam stultus ac incogitans, vt quamuis hostiliter cum Syris dissideret, illorum tamen deos colere non desineret, sed in eorum cæremoniis, tande verò acceptã Assyriorũ venerari cœpit numina, quibus potius adoraturus

raturus quàm verum & à maioribus acceptum Deum, cuius indignatione vt tum vinceretur factum est. In tantum aũt religionis contemptum prolapsus est, vt spoliatum prius donarijs tẽplum clauderet, ne illud solennibus sacrificijs honorare liceret. post has insanas impietates tandẽ moritur, cùm vixisset annos triginta sex, & ex his regnasset sedecim, relicto hærede Ezecia filio. Quo tẽpore ẽt Phaceias Israelitarũ regnũ cum vita amisit, cæsus per insidias cuiusdam ex carioribus sibi aulicis, cui nomen Oseas. qui cùm regnũ scelere quæsitum p annos IX. obtineret, vir fuit pessimus, nihil pietatis Deo deferens. In hunc duxit exercitũ Assyriorum Rex Salmanasarus, & quia Deum non habebat propitium, destitutũ eius auxilio facilè subiugauit, & præfinita tributa coegit pendere. Quarto autem anno regni huius Oseæ Ezecias Hierosolymis regnum adeptus est, Achazæ ex Abia Hierosolymitana muliere filius is erat ingenio bono & iusto ac pio præditus. nam statim ab initio principatu nullum magis necessariam vel vtilem tàm sibi quàm subditis curã existimauit, quam religionis ac diuini cultus. quamobrem aduocata populi & sacerdotum Leuitarumq; concione, sic fertur ad eos verba fecisse. Ne ipsi quidẽ ignoratis q propter peccata patris mei, & nõ redditos Deo debitos honores, in multas & magnas calamitates incidistis, quia p extremam demẽtiam passi estis vobis persuaderi, vt eos quos ille Deos putabat, coleretis. Ergo quandoquidem vestro malo didicistis, quàm pernicioſa res ſit impietas, hortor, vt illa obliuioni tradita, purificetis vos à præteritis pollutionibus vnà cum Sacerdotibus & Leuitis, ac tum demum conuenientes aperiatis templum, & lustratum prius expiatumque sacrificijs legitimis in pristinum honorem & reuerentiam restituatis. hoc enim pacto placatum Deum & propitium habebimus. His Regis monitis acsensi sacerdotes templum aperiũt, & eiectis inde inquinamentis, adornatisq; sacris vasis, victimas patrio ritu in altare inferũt. Rex verò dimissis per totã ditionem suam nuncijs, populũ Hierosolyma ad Azymorum celebritatẽ conuocat multo iam tẽpore intermissam propter impiam superiorum Regum incuriam. Quin & Israëlitas p nuncios horratus est, vt, relictis consuetis superstitionibus, ad priscam illam pietatem & veri Dei cultum redirẽt. Se enim illis permissurum, vt Hierosolyma venientes Azymorum festum vnà cum suis ciuibus celebrent. Hæc aũt se suadere non vt suum negotium ageret, sed ipsorum vtilitatis gratia, quos beatos fore si huic consilio paruerint. Israëlitæ verò audito quid legati à suo Rege afferrent, adeò mentẽ non adhibuerũt, vt eos ludibrio habuerint, & prophetas quoq; eodem cohortantes, & præmonẽtes quantæ calamitates instarent ni maturè ad pietatem redirẽt, resperuerint: quos postremò comprehensos necauerunt. nec his facinoribus cõtenti ad peiora etiã sunt prolapsi, ita vt non prius desisterent, quã ob extremam impietatem Deus vltor in potestatem hostium eos tradidit, sicut suo loco dicetur. Multi tamen è Manassitica tribu & Zabulonis atque Isascharis prophetarum monitis parentes ad pietatẽ sunt conuersi: atq; hi oẽs Hierosolyma ad Ezeciam confluxerunt, vt Deum adorarent. Postquam aũt ea multitudo conuenit, Rex, ascenso tẽplo, vnà cum principibus & populo, immolauit pro se tauros septẽ, & totidem arietes, parẽq; hircorum numerum. & cùm primùm manus in capita victimarum imposuissent, tàm Rex quàm principes, sacerdotibus mactandas reliquerunt. illi verò iugulabant, & solidas concremabant, Leuitarum corona

Anno mundi 3215. Ante Christ. nat. 749.

Achazę mors.

Oseę impietas & pœna. Hedio & Ruffinus Cap. 14 4. Reg. 17.

Ezeciæ Regis Iudę pietas.

Ezecię legati ad Israelitas Azymorum festi celebrãdi causa missi occiduntur. 2. Par. 29. 30.

Verbũ Dei nunquã sine ſructu.

Victimæ Ezeciæ.

An. mundi 3218. *Ante Christ. nat.* 746.

circumstante cum instrumentis Musicis, & diuinos hymnos canente, quemadmodum olim Dauid eos psallere docuerat. reliqui verò sacerdotes accinebant buccinis. Interea populus & multitudo humi in faciem prostrati Deum adorabant. post hæc sacrificauit boues LXX arietes C. agnos CC. populo verò ad epulum largitus est boues DC. & reliqui pecoris tria millia. Cumq; omnia ritè sacerdotes perfecissent, Rex lætus epulabatur cum populo, agentes Deo gratias. Instante verò Azymorum festo, paschale sacrum facientes, alias deinceps victimas mactabant per continuos dies septem. populo etiam præter eum numerum quem ipsi mactauerunt, taurorum duo millia, pecorum septem millia Rex de suo largitus est. hanc liberalitatem imitati principes mille tauros eis dederunt, & pecora mille quadringenta. nec vllum festum tam magnificè est celebratum à Solomonis temporibus in eum vsq; diē. peracto festo vrbem egressi totam regionem lustrauerunt, ipsa quoq; Hierosolyma ab omni idolorum spurcicie munda reddiderunt. Quotidiana deinde sacra iuxta legem Rex de suo fieri mandauit, & Sacerdotibus ac Leuitis à populo decimas reddi cum primitijs fructuum, vt possent esse circa diuinū cultum assidui. Quo factum est vt populus omne genus fructuum cōferret Leuitis & Sacerdotibus: Rex verò horum apothecas & promptuaria condidit, vnde singulis partes distribuerentur cum vxoribus & liberis. atq; in hunc modū pristinus cultus restitutus est. His ita constitutis Rex Palæstinis bellum intulit, & parta victoria omnes eorum vrbes à Gitta vsq; Gazam suæ ditioni adiecit. Interea Rex Assyriorum per oratorem ei denunciat, omnem eius regionem se subiugaturum, nisi tributa, quæ prius pater ipsius, penderet. Ezecias verò minas eius non magni fecit, fretus Deo suaq; pietate, ac propheta Elaia, per quem futura cognoscebat. & hactenus de hoc Rex.

Reformatio cultus Dei.

An. mundi 3224. *Ante Christ. nat.* 740.

Palæstinos Ezecias vincit.

Ezecias ab Assyriorum Rege desicit.

CAP. XIIII.

Salmanassar capto Israelitarum Rege, & decem tribubus translatis in Mediam, Cuthæos in eorum regionem migrare iubet.

Hedio & Ruffinus Cap. 15. 4. Reg. 17.

ASsyriorum autem Rex Salmanassar comperto quòd Israelitarū Rex misisset clàm legationem ad Soam Ægyptiorum Regem, inuitans eum ad societatem contra ipsum ineundam, iratus duxit exercitum cōtra Samariam, anno Oseæ regni septimo, & nō receptus ab eo, post tertium obsidionis annum vrbem vi cepit, anno eiusdem Regis nono, Ezeciæ verò Hierosolymorum Regis anno septimo: extinctoq; funditus Israelitarum imperio, populum traduxit in Mediam & Persidem, cum quo etiam Oseas Rex viuus captus est. Deinde migrare iussa quadā Persica gente ex eo tractu qui ab amne Chutho denominatur, sedes ei designauit in agro Samariæ, cęteraq; Israelitarū regione. Migrauerunt igitur decē tribus Israelitarum ex suis sedibus post annos DCCCCXLVII. ex quo maiores eorum Ægyptum egressi armis ea loca suæ ditionis fecerunt: post principatum Iesu annis octingentis. post defectionem verò à Roboamo Dauidis nepote ad Hieroboamum, de qua suprà diximus annis CCXL. menfibus septem, diebus septem. atq; hic fuit finis Israelitarum, qui neq; legi subditi esse voluerunt, neq; prophetas audire, prænunciantes

Israelitę possessionibus suis eiecti, aliò traducūtur, regno Chuthæis dato.

nunciantes adesse pro foribus hanc calamitatem, ni ab impietate desisterent. omnium autem horum malorum initium fuit illa seditio, per quam à Roboamo defecerunt, seruo ipsius in locum eius Rege constituto: qui contemptis diuinis legibus, & populo per suum exēplum ad eandem iniquitatem pertracto indignationem cœlestis numinis eis conciliauit, & ipse quoq; meritas pœnas non effugit. Porrò Assyriorum Rex cum armis totam Syriam & Phœnicen peregrauit, & nomen eius in Tyriorum annalibus scriptum inuenitur. bellauit enim contra Tyrum regnante ibi Elulæo, attestante etiam Menandro, qui in suis chronicis, ex Tyriorum annalibus in Græcam linguam translatis sic scribit. Is deinde qui Elulæus nominabatur, regnauit annos triginta sex. hic deficientes Cittæos cum classe eò profectus sub imperiū suum retraxit. contra quos misso exercitu Assyriorum Rex Phœnicen totam inuasit: facta deinde pace, cum copijs domum reuersus est. paulo post Sydon, Arce, Palætyrus cum multis alijs oppidis à Tyrijs ad Assyriorū Regem defecerunt: & cum soli Tyrij facere eius imperata detrectarent, reuersus est cōtra eos cum LX. nauibus, quas Phœnices instruxerunt, impositis etiam octingentis remigibus. Quibus occurrentes Tyrij cum duodecim nauibus, disiecta hostili classe, quingentos ex ea captiuos abduxerunt, quo facinore non mediocrem rei nauali gloriam sibi comparauerunt. Reuertens autem Rex Assyrius, custodes ad fluuium & aquæ ductus dispositi, qui aquari Tyrios prohiberent: quod cùm per continuos quinq; annos fieret, coacti sunt effossis puteis inde se sustentare. Hæc sunt quæ in Tyriorum annalibus de Salmanassare Assyrio scripta inueniuntur. Cęterum noui Samariæ coloni Chuthæi, sic enim tum appellabantur, quod à Persidis regione Chutha & flumine Chutho essent traducti, cùm quinq; gentium essent, totidē deos patrios secum attulerūt, quos ritu suo colentes Deū maximum ad indignationem irritauerunt. Exorta est enim sæua pestilentia, à qua cùm popularentur, nullam inuenientes opem oraculo admoniti sunt, vt Deum maximum colerent: nam hoc illis præsentem salutem allaturum esse. missis igitur ad Regem Assyrium legatis petierūt, vt sacerdotes aliquot è captiuis Israelitis ad eos remitteret. quo facto legem & Dei colendi rationem ab eis edocti, diligenter eum cœperunt colere: moxq; cessauit pestilentia: permanentq; nunc quoq; in ea religione, Chuthæi vocati Hebræis, Græcis verò Samaritæ. qui pro præsenti semper conditione temporum mutabiles, quoties feliciter degere Iudæos viderint, cognatos se eorum appellāt, vtpote à Iosepho oriundos, & hac ratione sanguine illis coniunctos, quando verò in rebus aduersis eos aspiciunt, nihil ad se pertinere aiunt, nec illis quicquam deberi benevolentiæ, cùm ipsi ex longè remotis gentibus ad ea loca venerint, de quo aliàs dicetur opportunius.

An. mundi 3224. Ante Christ. nat. 746.

Tyriorum annales & Menander de bello Salmanasaris contra Tyrios.

Indignatio Dei in Idololatras Chuthæos.

Chuthæi cultum Dei amplexi, Iudæorū amicos, rebus tantū secundis se profitentur.

FLAVII

FLAVII IOSEPHI ANTIQVITATVM IVDAICARVM LIBER Decimus.

SVMMA CAPITVM LIBRI X. Antiquitatum Iudaicarum.

I. *Senacheribi Assyriorum Regis expeditio Hierosolymitana & Ezechiæ Regis oppugnatio.*

II. *Assyriorum exercitus una nocte per pestem absumptio, & Regis eorum domum reuersi, à filijs insidiosè perpetratæ cædes.*

III. *Ezechiæ post liberationem ab infestatione Assyriorũ status felix atq; quietus, eiusq;, relicto Manasse filio successore, ex hac vita decessio.*

IIII. *Manassæ à Chaldæorũ ac Babyloniorũ Rege vincti captiuitas, eiusdemq; post aliquantum tẽporis in regnum reductio.*

V. *De Iosia Rege historia.*

VI. *Iosiæ in prælio occasus, dum Nechaum Regẽ Aegypti, contra Babylonios per Iudæam exercitum ducere volẽtem, arcere regione conaretur.*

VII. *Ioachimi in Nabuchodonosori Syriam inuadentis, amicitiam & societatem pertractio.*

VIII. *Ioachimi Aegyptiorum rebus studentis cædes, eiusq; filij in regno successio.*

IX. *Ioachimi, Babyloniq; sententiã mutante, obsessio, & spẽtè se dedentis in captiuitatem abductio.*

X. *Sedecias Hierosolymorum Rex à Babylonio constitutus.*

XI. *Iudæorum, Hierosolymis à Nabuchodonosoro captis, in Babyloniam traductio.*

XII. *Sne-*

XII. *Succeſſores Nabuchodonoſori: Babylonici imperij ad Perſas per Cyrum translatio: ſtatus Iudæorum in Babylonia.*

An. mun. 3231. Ante Chriſtum nat. 733.

CAP. I.

Senacheribi Aſſyriorum Regis expeditio Hieroſolymitana, & Ezeciæ Regis oppugnatio.

EZECIÆ duarum tribuum Regis anno quarto decimo Senacheribus Aſſyriorum Rex cum inſtructiſſimo exercitu eum aggreſſus eſt, omnesq; vrbes vicepit quotquot ſunt in Iudæ tribu & Beniamitica. Iamq; ductus erat Hieroſolyma, cum ad illum venit legatio, imperata facturum & tributa ſoluturum promittens. Senacheribus verò, auditis legatis, decreuit, omiſſo bello, poſtulata Regis admittere, & pollicitus eſt ſi argenti talenta trecenta, auri triginta accepiſſet, pactum ſe abiturum, iureiurando interpoſito quòd ab omni iniuria temperaturus eſſet. His perſuaſus Ezecias exhauſtis theſauris mittit eam pecuniam, ratus, hoſte remoto, poſthac ſine periculo ſe regnaturum. Accepit Aſſyrius pecuniam, ſed pacta non præſtitit: nam profectus ipſe cum copijs contra Ægyptios & Æthiopes, Rapſacem ducem cum duobus alijs ad continuandum Hieroſolymitanum bellum reliquit. collegarum nomina erant Tharata & Anacharis. vt verò, admoto mœnibus exercitu, caſtra metati ſunt, per nuncium poſtulauerunt, vt Ezecias ad ſe prodiret in colloquium. ille, quòd ſibi metueret, prodire nolens, tres intimos amicos miſit: Eliacimum procuratorem, & Somnæum & Ioachum à commentarijs. hi cum prodiſſent, ante duces conſiterunt. quos intuitus Rapſaces iuſſit Regi ſuo referre hæc: quòd magnus Rex Senacheribus ſcire vult, quo fretus dominum ſuum refugiat, & obedire nolens exercitum in vrbem non recipiat. an forte Ægyptijs, ſperans ab illis poſſe exercitum regium deleri. id quidem ſi ſperet, dubio procul eũ deſipere, & ſimilem eſſe homini qui fragili arundini innititur, quæ non ſolum non ſuſtinetur, ſed lapſum etiam manum transfigit. Scire autẽ eum oportere, quòd non ſine Dei voluntate facta ſit hæc expeditio, qui ſicut ante de Iſraëlitis victoriam dedit, ita nunc quoq; Ezeciam cum ſuis ſubditis Aſſyriorum armis velit ſuccumbere. Hæc Rapſace Hebraïce dicente, cuius linguæ peritus erat, Eliacimus timens ne multitudo his auditis pauore conſternaretur, rogauit eum vt loqueretur Syriacè. Ille ſatis intelligens quid alter metueret, maiore etiam voce Hebraïcè reſpondit: debere eos audire mandata Regis, & quod in rem ipſorum ſit, deditionem facere. Satis, inquit, ſcio quòd vos & veſter Rex populum vana ſpe ſeducentes, vt reſiſtat ſuaderis. quod ſi quid auderis, & putatis vos poſſe exercitum noſtrum à mœnibus repellere, promptus ſum vos duobus equorum millibus inſtruere: vos datis totidem ſeſſoribus vires veſtras oſtendite. ſed non poteſtis dare quos non habetis. Quid igitur cunctamini, dedere vos validioribus, qui vos poſſunt vel inuitos vincere

4. Regum 18. Iudeæ clades.

Senacheribi iuramentũ & eius violatio.

Rapſaces conuocato Ezecia in colloquium, deditionem ſuadet.

An. mun. 3231. Ante Christum nat. 739.

pere? maximè cum spontanea deditio tuta sit: contrà cum fit à coactis, periculo calamitatis non careat. Hæc cum audissent ex duce tam legati quàm populus, ad Regem etiam perlata sunt. Ille perculsus habitum regalem exuit, & saccum indutus humili specie, vt mos est patrius, in faciē procidens Deo supplicat, vt cum nulla alia spes adsit, opem & salutem afferat. Missis etiam ad Esaiam prophetam amicis aliquot & sacerdotibus, rogauit vt pro communi salute precibus Deum solicitet ac sacrificijs, vt frangens nimias ipes hostium, misereatur sui populi. Paruit Propheta, & monitus oraculo iussit Regem atq; amicos bono esse animo, prædicens hostem sine prælio victum discessurum cum ignominia, & posituru feroces animos. Deum enim ei moliri perniciē. Ipsum quoq; Senacheribum non suceedente expeditione Ægyptiaca domum reuersum, ferro esse interiturum. Fortè autem acciderat, vt eodem tempore venirent ab eo literæ ad Ezeciam in quibus stultum eum dicebat, quòd putaret se posse seruitutem effugere eius qui tam multas gentes perdomuerit: minabaturq; internecionē omnibus, nisi sponte, patefactis portis, exercitū intra Hierosolyma reciperent. Has lectas contempsit propter fiduciam quam in Deo collocauerat, & epistolam complicatam in templo reposuit. Iteratis deinde supplicationibus quib. vtbis salus Deo commendata est, Esaias exoratū esse retulit, nec esse ea tempestate oppugnationem metuendam ab Assyrio. Instare enim feliciora tempora, quibus securi possint agros suos in pace colere, & possessionum suarum curam habere, timentes neminem. Procedēte autem tempore Assyriorum Rex frustrari suos conatus videns, infectis rebus, rediit ex causa tali. Multū temporis contriuit in apparanda oppugnatione Pelusij: iamq; aggerem penè mœnibus æquauerat, & videbatur assultum propediem facturus, cum audiuit aduentare Tharsicem Regem Æthiopum, Ægyptios laturum suppetias, & per desertum copias ducere, vt improuisus adoriatur Assyrios. Territus igitur hoc rumore Senacheribus properè inde cum suis abijt. Herodotus autem hunc contra Vulcani sacerdotem, bellum gessisse dicit, nimirum quòd idem & Rex esset & sacerdos. Oppugnans, inquit, Pelusium, hac de causa obsidionem soluit. Rex Ægyptius implorauit opem sui numinis: quod exoratum magnum Arabi incommodum attulit. nam & in hoc errat, quòd pro Assyrio scribit Arabem. vna, inquit, nocte murium vis tanta extitit, vt hostium arcus & reliqua arma corroderent: quo factum est, vt exarmatus Rex à Pelusio suum exercitum abduceret. Berosus autem Chaldaicarum rerum scriptor Senacheribi Regis meminit: & quòd apud Assyrios regnauerit, totamque Asiam atq; Ægyptum bello infestauerit, his verbis narrat.

Ezeciæ in aduersis ad Deum refugium, & per Esaiam in spem melioris fortunæ erectio.

Herodotus de Senacheribo.

Hedio & Ruffinus cap. 11.

CAP. II.

Quòd Assyriorum exercitus vna nocte peste absumptus est, & quòd Rex eorum domum reuersus filiorum infidis perijt.

Senacheribi in Deū blasphemi pœna.

SEnacheribus autem ab Ægyptiaco bello reuertens offendit ibi exercitum, quem sub Rapsacis imperio reliquerat, peste diuinitus immissa dele-

ſa deletum, prima nocte poſteaquam vrbem oppugnare cœperat, abſumptis cum ducibus & tribunis CLXXXV. millibus militum. qua clade territus, & de reliquis copijs ſolicitus, maximis itineribus in regnum ſuum contendit, ad regiam quæ Ninus dicitur. Vbi paulò poſt per inſidias ſeniorum è filijs ſuis, Adramelechi & Selennari, vitam amiſit, occiſus in ipſo templo Araſci, quem præcipuo cultu dignabatur. quibus ob parricidium à populariburs pulſis, & in Armeniam fugientibus, Aſſaraëhoddas minor filius in regnum ſucceſſit. Atq; hic fuit huius expeditionis exitus. *An. mun. 3231. Ante Chriſtum nat. 733.* Patricida.

CAP. III.

Exechiæ ab infeſtatione Aſſyriorum liberatus cum aliquandiu vixiſſet in pace, decedens Manaſſæ filio regnum reliquit.

EZechias autem præter omnem opinionem liberatus periculo, vota pro incolumitate Deo perſoluit, quandoquidem manifeſtum erat huius ſolius ope hoſtem partim peſte deletum, partim metu ſimilis exitij ab oppugnatione vrbis abſterritum. Dumq; totus circa Dei cultum occupatur, paulo poſt in grauem morbum incidit, ita vt à medicis pro deplorato haberetur, nec amicis quidquã melius ſperantibus nec tam vitæ periculum angebat Regẽ, quàm quòd ſine liberis decedente generis ſucceſſio in eo deficere videbatur, & regnũ ſine legitimo hærede futurũ. hoc igitur mœrore potiſſimũ cõfectus, ſupplex cum lachrymis Deũ rogauit, vt tantiſper differretur vitæ terminus, donec procrearet ſobolẽ, néve nondum factus pater eximeretur numero viuentiũ. Miſertus autem Deus, idq; eo libentius quòd nõ ſibi doleret regni voluptates adimi, ſed ſucceſſorem tantum germanũ principatus quæreret, miſſo ad eum Propheta Eſaia, iuſſit nunciari quòd poſt triduũ morbum euaderet: & ſuperuiuens annos quindecim, non niſi relicto hærede filio decederet. Hæc cum Propheta ita, vt iuſſus erat, ad Regem perferret, ob magnitudinem morbi & inopinatum nuncium dubitans, prodigioſum aliquod ſignum ab Eſaia poſtulat, vt certo poſſet credere, miſſum illum ad ſe à Deo nuncium. quæ enim ſupra ſpem & rationem eſſe videntur, eorum ſolet hoc pacto confirmari veritas. Et rogante Propheta quodnã ſignum exhiberi ſibi poſtuler, voluit vt quando vmbra in ſuo ſolario iam ad decimam lineam proceſſerat, per totidem lineas reuerti eam faceret. Et eum Deus hoc dediſſet Prophetæ precibus, viſo, ita vt voluit, tam inſigni prodigio, confeſtim recepta ſanitate ad templum aſcendit, & adorato Deo, vota perſoluit. Circa eadem fermè tempora imperium Aſſyriorum per Medos diſſolui contigit, de quo dicemus alibi. Babyloniorum autem Rex Baladas, miſſis ad Ezeciam legatis cum muneribus, inuitauit eum ad ſocietatem & amicitiam. Ille exceptis legatis comiter, & conuiuio regali adhibitis theſauros etiam oſtendit & apparatum armorum, & quicquid precioſum auro conſtabat ac gemmis: atq; ita cum donis remiſit ad Baladam. Aditus deinde ab Eſaia, rogatusq; quinam eſſent qui venerant: ait, è Babylone miſſos à Rege veniſſe: oſtendiſſeq; ſe illis omnia, vt, viſis diuitijs, colligẽtes ex his ipſius potentiã, Regi ſuorenũciare poſſent certius. tũ Propheta reſpõdens, Scito, inqt, quòd hę diuitię paulo

Hedio & Ruffinus cap. 3. 4. Reg. 20. Morbus Ezeciæ, & vitæ prorogãdæ, per miraculum cõfirmatio.

Aſſyriorum imperium diſſolutum. Babyloniorũ Regis ad Ezeciam legatio.

An. mun. 3232. *Ante Christum* 732. Captiuitas Babylonica ab Esaia prædicta. Hedio & Ruffinus cap. 4. Ezeciæ mors.

paulo pòst transferentur in Babyloniam, & posteri tui virilitate amissa eunuchi fervient Regi Babylonio. Hæc enim prædicit Dominus. Ezecias contristatus hac prædictione, ait se quidem malle gentem suam in eam calamitatem non incidere, se quando aliter visum sit Deo, precari vt saltem ipse possit in pace quod reliquum vitæ exigere. Huius quoque Baladæ Babyloniorum Regis Berosus meminit. Cæterum Propheta hic tum esset diuinus & vsq; ad miraculum veridicus, certus se nihil à vero alienum dixisse, omnia sua vaticinia scripto tradita reliquit posteris, vt ex euentu certitudo eorum posset intelligi. nec hic solus id fecit, sed alij præterea duodecim: & quicquid vel mali vel boni nobis euenit, totum illorum respondet oraculis. sed hos alias singillatim percensebimus. Ezecias porrò cum quantum iam diximus superuixisset in pace, obijt post annum vitæ quartum & quinquagesimum, regni verò nonum & vigesimum.

CAP. IIII.

Manasses à Chaldæorum ac Babyloniorum Rege captus post aliquantum temporis ab eo rursum in regnum suum restituitur.

4. Regum 21. Manassę impietas & crudelitas. *An. mun.* 3247. *Ante Christum* 717. Hedio & Ruffinus cap. 5. Alias cap. 4. Manasses in Babyloniam captus abductus, postquã resipuit, regno restituitur. *An. mundi* 3288. *Ante Chri.* 676. Manasses vrbẽ lustrat, & templũ denuò cõsecrat

HVius successor Manasses filius, ex matre Achiba Hierosolymitana ciue natus, omissis paternis studijs contrarium vitæ institutum tenuit, nullam impietatem prætermittens, sed per omnia iniquitates Israelitarum imitans, quos Deus propter peccata perdidit, ausus est etiã scelestus templum Dei profanare, atq; adeo totam vrbem & reliquam ditionem quàm latè patuit. Exorsus enim à Dei contemptu, in omnes quotquot erant in Hebræis iustos grassabatur cædibus, ne à Prophetis quidem cruentas manus abstinens. nam & ex horum numero per singulos dies aliquem afficiebat supplicio, vt Hierosolyma inundarentur sanguinibus. His tam nefarijs facinoribus conciratus Deus ad iracundiam, mittebat vnum post alium Prophetam ad Regem simul atq; populum, per quos eadem illis comminabatur calamitates, quas propter contemptum religionis fratres ipsorum Israelitæ aliquanto ante perpessi fuerant. At illi nolentes fidem habere illorum sermonibus, per quos moniti si paruissent imminentia mala vitare poterant, re tandem veritatem eorum experti sunt. Cum enim in eisdem perseuerarent moribus, hostem illis Deus immisit Regem Chaldæorum & Babyloniæ. is missò in Iudæam exercitu, regionem totam depopulatus, Manassem quoq; dolo interceptum & abductum, perpetuò pœnæ habuit obnoxium. Tum demum miser malo suo doctus admissam culpam agnouit, & vt hostem humanum ac clementem experiretur, à Deo precibus petijt. Nec Deus se præbuit inexorabilem, sed misertus exaudijt supplicem: quem post aliquantum temporis spatium Babylonius domum remissum in pristinum principatum restituit. Cæterum clementia victoris postliminio reuersus Hierosolyma, dedit operam, si posset abolere priorum peccatorum etiam memoriam, mutatis moribus totus conuersus ad religionis studia. Nam & vrbem lustrauit, & templum consecrauit denuo: & in reliquum totus fuit in eo, vt gratitudinem Deo posset ex-

probare,& quoad viueret eius retinere beneuolentiã. Idem facere populum quoque docuit,memor in quale incidisset infortunium ob perperam administratam rempublicam. Adornato etiam altari ex præscripto Mosis solennes obtulit super eo victimas. Restitutis in veterem statum religionis ritibus,ad munienda Hierosolyma curam transtulit, ita vt reparatis antiquis mœnibus noua illis circumdaret, & turres excitaret altissimas, suburbanasque arces cum alijs necessarijs tum imprimis commeatibus muniret. Adeoq; in melius mutatus est,vt ex quo Deum colere cœpit,toto vitæ tempore prædicatus sit beatissimus. Cumq; vixisset annos 67. in viuis esse desijt, exactis in regno annis 55. Sepultus est in hortis proprijs:regnum excepit Amos filius,natus matre Emalsema,oriunda ex Iabate oppido. Hic imitatus iuuenilia sui patris opera,& à similibus non abstinens facinoribus,maturè dedit pœnas,domi à suis oppressus familiaribus vix dum exacto anno vitæ quarto & vigesimo, regni verò secundo. In eius interfectores animaduertit populus, ipsum in paternum monumentum intulit,& regnum eius filio Iosiæ nominato tradidit,octo tum annorum puero.

An. mundi 3301. Ante Christ. nat. 662. Manassæ mors. Amos Rex Iudæ impius. Iosias Rex Iudæ. *Anno mundi 3304. Ante Christ. nat. 660.*

CAP. V.

De Iosia Rege historia.

HVius mater fuit ex oppido Boscetha, Ieda nomine,ipse indole optima,& ad virtutem natus, Dauide Rege exemplari & regula totius vitæ sibi proposito, quàm primum enim duodecimũ annum ætatis attigit,egregium edidit pietatis ac iustitiæ specimen. Autor enim fuit populo, vt abiectis erroribus, & relicta de falso creditis Dijs persuasione, conferrent se ad cultum patrij numinis. Et retractatis maiorũ suorum, institutis,quicquid peccatum esset corrigebat,tam prudenter adhibitis remedijs,quam si esset ætate maturissima. quæ verò decenter se habere inuenit,immota seruauit,& imitatus est. Hæc aũt faciebat tum per innatam sapientiam tum etiam seniorum monitis & consilijs. Sequendo enim legum ductum in ordinanda republica & cultu diuini numinis aberrare non potuit, à quibus recedentes priores aliquot Reges seipsos perdiderant. Itaq; obeundo tam vrbem quàm regionem totam,lucos externis dijs dedicatos excidebat,& aras eorũ diruebat,& donaria,quæ eis à maioribus consecrata fuerant,per ludibrium detrahebat,atque ita populum à vana opinatione ad verum Dei cultum conuertit:& consueta holocausta omnia cæteraq; sacrificia super altare obtulit. Constituit etiam certos magistratus & morũ censores qui priuata quoq; negotia sic disponerent,vt in omnibus non minorem iustitiæ quàm vitæ ipsius rationem haberent. dimissis deinde per totam suam ditionem nuncijs, iussit vt,quicunq; vellent,conferrent aurum & argentum in reparationem templi,idq; suo quisq; arbitratu,vt nemo grauaretur:& allatis pecunijs curam sumptuum in templum factum tectum præstandum commisit Amasi præfecto vrbis,& Saphani scribæ,Ioatæ commentarienſi,& Põtifici Eliaciæ. qui,omissis moris & dilationibus,adhibitis architectis, & suppeditatis omnibus rebus ad reparationem necessarijs, incumbebant operi:atq; ita mstauratũ est templum, & ipsum Regiæ pietatis argumentũ futurũ. Anno deinde regni sui decimo octauo iussit Eliaciam

4. Reg. 22. Iosias verum Dei cultum restaurat. *An. mundi 3307. Ante Christ. nat. 657. An. mundi 3321. Ante Christ. nat. 643.* Idololatriæ à Iosia extirpatio. Censores. Studium populi in reparando templo.

An. mun. di 3321. Ante Chri. nat. 643.

Pontificem pecunia, quę instaurationi superfuit, in massas conflatą cęteras inde & libatoria phialasq; ad ministeria templi conficere: præterea quicquid auri argentiue in thesauris esset, id quoq; prolatum in eosdem vsus conuertere: Pontifex autem dum promit aurum, forte incidit in sacros libros Mosis in templo repositos: eos prolatos dedit scribæ Saphani qui cum eos perlegisset, Regem adijt, & quæ imperasset omnia facta indicauit. præterea libros recens inuentos ei legit. Qua lectione audita Rex, scidit sibi vestem, & conuocatis intimis aliquot amicis, ipsoq; scriba, & Eliacia Pontifice, misit eos ad Prophetissam Oldam, vxorem Sallumi, viri clari ac nobilis: vt persuaderent ei Deum placare, & propitium genti suæ reddere. Timendum enim esse, ne propter neglectas à maioribus leges Mosis graues casus immineant, neue electi patrio solo in externis regionibus destituti omnibus commodis miserè vitam finiant. Auditis Regijs mandatis Prophetissa iubet ei renunciari, quòd Deus semel contra eos sententiam tulerit, quę nullis supplicationibus irrita fieri possit: vt populus eijciatur propriis sedibus, & omnibus præsentibus commodis propter nõ seruatas leges mulctetur: quandoquidem, concesso ad resipiscendũ tanto temporis spacio, ne Prophetarum quidem hortatibus ad saniorem mentem reuocari potuerit, debitas impietatis pœnas prædicentium: & ideo decretum id mutari non posse, vt ipso euentu discant esse Dbum, & in Prophetarum eius prædictionibus nihil inesse mendacij, quibus certam suam voluntatem hominibus indicare solet artamen propter bonitatem Regis dilaturum Deum aliquantisper imminentem calamitatem: sed ab eius obitu præfinita iam ante mala in populum immissurũ. Hoc mulieris vaticinium Regi renunciant, qui ad eam missi fuerant. ille circum omnia oppida missis nuncijs, iussit Hierosolyma conuenire Sacerdotes ac Leuitas, & omnes omnis ætatis homines & cum cõgregati essent omnes, primum eis sacros libros legit. deinde stans in editiori loco in medio populi, sacramento adegit vniuersos ad cultum diuini numinis, & seruandas leges Mosaicas: quod illi magno consensu factures se receperunt. moxq; sacra facientes & mactantes victimas Deum precabantur vt propitius adesse dignaretur. Postremo iussit Pontificem, si quod vas in templo superesset à maioribus dicatum idolorum externorum vsui, vt inde eijceretur: & cum non pauca essent collecta, omnibus incensis cinerẽ eorum dispersit. deniq; Sacerdotes idolorũ à genere Aaronis alienos interfecit. His apud Hierosolyma peractis exiuit peregrè, & quicquid per totam regionem in honorem externorum numinũ à Hieroboamo dedicatum inuenit, deleuit funditus: & ossa pseudoprophetarum super altare, quod primus Hieroboamus exstruxerat, cõbussit: sicut superius diximus, iam tum cum super eo Hieroboamus sacra faceret, interuenisse Prophetam, & in præsentia totius populi prænunciasse, quòd vnus ex Dauidis progenie, nomine Iosias, hoc esset facturus: cuius prædictionis euentus post annos trecentos sexaginta vnum secutus est. Post hæc inuisit & alios Israelitas, qui captiuitatem & seruitutem Assyriorum euitauerant, eisq; persuasit, vt omissis impijs actionibus & religionibus externis, Deum maximum ritu patrio colerent, eiq; soli adhærerent. nec hoc contentus oppidatim ac vicatim per domos scrutatus est, ne quid suspectum intus delitesceret. quadrigas etiam solis, quas superiores Reges in vestibulo templi consecrauerant, & si quid aliud diuinis honoribus vulgus imperitus

Mosis libri sacri in templo reperti.

Olda Prophetissa à Iosia consulitur.

Vaticiuiũ de Iudæorum pœna.

4. Reg. 23.

Viua pij principis imago.

Veritas oraculorum diuinorum.

2. Reg. 13.

ſitus dignabatur, de medio ſuſtulit. Cæterum, luſtrata ad hunc modum regione vniuerſa, populum Hieroſolyma conuocauit ad celebrandum feſtum azymorum quod dicitur Paſcha: deditq; populo ad epulum de ſuo triginta hædorum & agnorum millia, & boum tria millia principes quoq; Sacerdotum contulerunt Sacerdotibus ad idem feſtum agnorum duo millia & ſexcentos: & ſimiliter Leuitis eorum primarij dederunt agnorum quinq; millia, boues quingentos. cumq; tanta eſſet victimarum copia, immolabantur omnes iuxta leges Moſis, Sacerdotibus ei curæ præpoſitis, & exemplo ſuo reliquo populo præeuntibus. Et quòd à Samuelis Prophetæ temporibus in eam vſq; diem nulla talis feſtiuitas celebrata fuerit, cauſa eſt, quia tum omnia iuxta præſcripta legum & antiquas conſuetudines peragebant. Poſt hæc Ioſias, cum pace, diuitijs & gloria floruiſſet, vitæ finem habuit huiuſmodi.

Anno mundi 3321. Ante Chri. nat. 643.

Paſchatis celebratio.

Hedio & Ruffinus cap. 6. Alias cap. 5.

CAP. VI.

Ioſiæ in prælio occaſus, dum Nechaum Regem Aegypti, contra Babylonios per Iudæam exercitum ducere volentem, arcere regione conaretur.

An. mundi 3334. Ante Chri. nat. 630.

REx Ægypti Nechaos magnis delectibus habitis copias ad Euphratem duxit contra Medos & Babylonios, qui Aſſyriorum imperium euerterant, volens ſibi Aſiæ regnum quærere. cumq; proceſſiſſet vſq; Menden oppidũ ditionis Ioſiæ, oppoſuit ſe ei, vetans per ſui iuris regionem iter contra Medos facere. tum Nechaos caduceatore miſſo, ait ſe non illum petere bello, ſed ad Euphratem properare. non eſſe ſibi imponendam neceſſitatem præter propoſitũ cum obſtante dimicandi. Ioſias autem verbis Ægyptij nihil mouebatur, ſed perſeuerabat in ea ſententia, vt per ſuam ditionem volenti ducere tranſitũ pernegaret, fato opinor ad hanc arrogantiam vrgente hominem, vt occaſionem aduerſus eum inueniret. Dum enim aciem inſtruens currum ab vno cornu ad alterum vehitur, Ægyptius quidam ſagitta icto bellandi ſtudiũ exemit. ſaucius enim & cruciatum non ferens, iuſſo exercitu deflectere, Hieroſolyma reuertitur: vbi ex eo vulnere eſt mortuus. Sepultus eſt magnifico funere in monumentis paternis, cum vixiſſet annos triginta nouẽ, regnaſſet triginta vnum. Luxit eum populus multis diebus lamẽtis & triſtitia mortem eius proſequens. Hieremias etiam epicedium ei ſcripſit lugubri carmine, quod nunc quoq; exſtare videmus hic Propheta & inſtantem vrbi captiuitatem Babyloniam, & noſtri etiam ſeculi clades prædictas mandauit literis. Nec ſolus ille hæc vaticinatus eſt multitudini ſed & Propheta Hiezeciel, qui primus duos libros hoc argumento ſcriptos reliquit. erant autem hi duo Sacerdotalis generis. quorum Hieremias vixit Hieroſolymis, ab anno decimo tertio regni Ioſiæ vſq; dũ templum vnà cum vrbe eſt diutum: cuius ſuo loco mentionem faciemus. Porrò mortuo, quemadmodum diximus, Ioſia, regnum ſuſcepit filius eius Ioazus, anno ætatis vigeſimo tertio, regiã habens Hieroſolymis. Hic matre natus Ametala, impijs & impuris fuit moribus. Hunc Ægyptiorum Rex à bello reuertens accerſitum ad ſe in vrbem Syriæ Samatham

Via per Iudæam exercitui Ægyptio clauſa vi aperitur. 4. Reg. 23. Mors Ioſiæ. Epicedium à Ieremia Ioſiæ ſcriptũ. 2. Paral. 25. Hieremias captiuitatẽ Babylonicã piæd cit. Ieremias quando vixerit. Ioazus Rex Iudæ. 4 Reg. 23. 2. Paral. 36. Hedio & Ruffinus cap. 7. Alias cap. 6.

An. mundi 3335. Ante Chri. nat. 629. Eliacimus Ioacimus nominatus, Iudæ rex.

vinxit, & fratri eius seniori, eodē patre nato, Eliacimo nomine regnum tradidit, Ioacimi nomine prius illi indito. regioni verò eius centum argenti talentorum tributum imposuit, & vnius talenti auri. atq; ita Ioacimo tributario facto, Ioazum secum in Ægyptum abduxit, vbi mortuus est, cum regnasset menses tres, dies decem. Mater autem Ioacimi vocata est Zabuda, nata ex oppido Abuma. hic quoque malicioso fuit ingenio, nec erga Deum pius, nec mitis erga homines.

CAP. VII.

Ioachimi in Nabuchodonosori Syriam inuadentis, amicitiam & societatem pertractio.

Nabuchodonosorus Babyloniæ Rex contra Ægyptum. *An. mundi 3336. Ante Chri. nat. 625.* Nabuchodonosoro Ioacimus tributa persoluit. 4. Reg. 24. *An. mundi 3343. Ante Chri. nat. 621.* Hedio & Ruffinus Cap. 8. Ioacimus à Babyloniæ Rege desicit. *An. mundi 3345. Ante Chri. nat. 619.* Hieremias Hierosolymorum subuersionem prædicit. Ierem. 22.

ANno autem quarto, ex quo is regnare incepit, quidam Nabuchodonosorus apud Babylonem regno potitus cum instructissimo exercitu Carchabesam ad Euphratem sitam petijt, bellum inferens Ægyptio Nechao, qui tum toti Syriæ dominabatur. at ille cognito Babylonij conatu, non contempsit hostem, sed cum validis & numerosis copijs ad Euphratem ei se opposuit, & collatis signis cum eo congressus, amissis multis millibus, coactus est cedere, Babylonius aūt superato Euphrate, totam Syriem Pelusium vsq; subegit, Iudæa sola excepta. Quarto deinde regni Nabuchodonosori anno, Ioacimi verò octauo, Babylonij Iudæis bellum inferunt magnis viribus, diu minantes ni tributa pendant quemadmodum reliqui Syriæ habitatores. At ille, timore suadente, pacem mercatus pecuniis, integro triennio imperata tributa persoluit. Inductus deinde ad vanas spes rumoribus expeditionis Ægyptiorū contra Babylonios, & negato tributo, expectatione sua frustratus est. nam Ægyptij bellum instaurare non ausi sunt: id quod Propheta Hieremias quotidianis monitis prædicere non destitit, frustra eos in Ægyptiorum præsidio spem ponere. Imminere enim vrbi certam subuersionem à Babylonijs, & Ioacimo Regi captiuitatem. Sed hæc vaticinia quòd nemo eis moueretur, nemini proderant. Et enim tam vulgus quàm proceres contemptim hæc audiebant, & irati male ominanti, Prophetam apud Regem accusabant, deposcentes eum ad supplicium. Delata demum re ad Regium senatum, maxima pars vt improuida calculis suis eum damnauit. pauci verò quidam sapientiores è Regia Prophetam dimiserunt, autoresq; fuerunt etiā alijs ne in eum sæuire pergerent. Adducebantq; rationem, non hunc solum mala vrbi prædicere, sed & Michæam ante talia prædixisse, & multos alios, quorum nemo à sui temporis Regibus aliquid esset passus, sed omnes vt Dei vates habiti sint in precio. atque hoc pacto lenitis animis diuersa sentientium effecerunt vt reuocatis suffragijs Propheta eximeretur supplicio: qui conscriptis omnibus suis Prophetijs, ieiunanti populo & in templum congregato, nono mense quinti anni regni Ioacimi legit eum librum, continentem quid templo & vrbi eiusq; populo deberet accidere. His auditis principes ei librum adimunt, simulq; iubent tam ipsum quàm eius scribam Baruchum è medio secedere, vt omnes lateat vbi sint: librum verò ad Regem perturlerunt. qui præsentibus amicis iussit scribam librum sumere & legere, quo lecto iratus conscidit eum, & iniectum in ignem exussit: iussitque Hieremiam & Baruchum ad se adduci daturos supplicium. sed illi iam se ita eius subduxerant.

CAP.

CAP. VIII.

An mundi 3345. Ante Chri. nat. 619.

Nabuchodonosorus Ioacimum rursum Aegyptiorum rebus studentem interficit, & Ioacimum eius filium pro eo Regem constituit.

NOn multò post venientem cum exercitu Babylonium Regem excipit in vrbe, territus Prophetæ prædictionibus. quòd enim ab eo sibi non timeret, neque exclusit, nec ad bellum se parauit. At ille receptus non seruauit fidem, sed florem iuuentutis Hierosolymitanæ vnà cum ipso Rege interfecit: quem etiam insepultum extra mœnia iussit proijci: & pro eo Ioacimum filium Regem vrbis & regionis constituit eorum verò qui in aliqua dignitate fuerunt, in captiuitatem abduxit Babylonem tria millia, in quibus fuit etiam tum puer Hiezeciel. Hic finis fuit Ioacimi Regis, qui vixit annos XXXVI. regnauit XI. Successor autem eius Ioacimus, natus matre Hierosolymitana nomine Nosta, regnauit menses tres, dies decem.

Nabuchodonosori recepti in vrbem sæuitia. 4. Reg. 24. 2. Paral. 36. Ioachimus siue Iechania Rex Iudæ.

CAP. IX.

Anno mūdi 3346. Ante Chri. nat. 618.

Ioachimi, Babylonio sententium mutante, obsessio, & sponte se dedentis in captiuitatem abductio.

BAbylonium autem Regem statim dedisse regnum Ioacimo pœnituit. Verebatur enim ne memor patris per iniuriam occisi, regionem ad defectionem perpelleret. Misso igitur exercitu Hierosolymis eum obsedit. qui cum esset natura bonus & iustus, non sustinuit periclitantem propter se vrbem despicere: sed matrem & cognates missis à Rege ducibus tradidit obsides, icto in hoc cum eis fœdere, quòd nec vrbi mali aliquid inferrent nec ciuibus. Sed tum quoque ne per integrum quidem annum fides seruata est, Babylonio Rege violante eam, & mandante per literas suis ducibus, vt omnem iuuenturem captiuam ex vrbe abducerent, & quicquid ineffet artificum, & vinctos ad se adducerent. fueruntque hi omnes decem millia numero, & amplius octingenti triginta duo, & in his Ioacimus cum amicis ac matre, qui à Rege in custodia sunt habiti.

Hedió & Ruffi. cap. 9. 4. Reg. 25. Nabuchodonosorus fœdifragus.

CAP. X.

Sedecim Hierosolymorum Rex à Babylonio constitutus.

PRo Ioacimo autem Sedeciam eius patruum Regem constituit, iureiurando astrictum quòd nihil in ea regione esset nouaturus, nec iuraturus Ægyptios. is erat annorum viginti & vnius cum principatum acciperet, natus eadem matre qua frater Ioacimus, sed iusti ac decori negligens, vt qui æquales quoque circa se haberet impios. quin & totus populus in eandem solutus est licentiam. Quamobrem sæpenumero Hieremias Propheta illum adiit, obtestans vt, omissis impietatibus, iustitiæ curam gereret: néue aut ducibus mentem adhiberet, quòd essent

Sedecias Rex Iudæ, à aulicis & falsis prophetis seductus Hieremiam non audit.

An. mundi 3354. Ante Chri. ma. 610.

mali plerique, aut falsis Prophetis crederet, eum decipientibus, & pollicentibus non oppugnaturum amplius vrbē Babylonium, vincendumque bello petitum ab Ægyptiis, hæc enim non vere dici, nec euentura esse vnquam. Sedecias vero tantisper, dum audiebat Prophetam, agnoscebat eum vera dicere, & in rem suam esse, si illi fidē adhibeat: sed per amicos rursum deprauabatur, & abducebatur à Prophetæ cōsiliis in diuersum quocunque vellent. Sed & apud Babylonem Hiezeciel eodem tempore vastationem templi prædicebat, eamq; prædictionem etiam Hierosolyma transmisit. quibus vaticiniis Sedecias hac potissimum de causa noluit credere. In cęteris enim omnib. inter se concinebant, quod & vrbs vi capietur, & Sedecias ipse captiuus abducetur in hoc vero discrepare videbatur Hiezeciel, quòd negaret Sedeciam visurum Babylonem, cum Hieremias asseueraret omninò futurum, vt captiuus cum Babylonius Rex secum abduceret. quare cum hic diuersa dicere eos videret, ne illa quidem vera putabat in quibus consentirent: etiamsi euentus omnia vera fuisse comprobauit, sicut aliàs opportunius dicetur. Igitur cum per octo annos socius Babyloniorum fuisset violato fœdere ad Ægyptios defecit, sperans, si cum illis vires coniungeret Babylonium necessario succūbere. Quo cognito Babylonius exercitū cōtra eum duxit: vastataq; regione, & occupatis arcibus, ad ipsa Hierosolyma oppugnanda accessit. Ægyptius autem audito, in quibus angustiis esset Sedecias socius, assumpto valido exercitu Iudæam petiit, volēs obsidionem soluere. At Babylonius, intermissa obsidione, obuiam illi profectus, vno prælio victū tota Syria expulit. Mox verò vt obsidio soluta est, Pseudoprophetæ Sedeciam deceperunt, vanum iactantes quòd à Babyloniis Regi eiusq; subditis instaret belli periculum, quodúe transferendi essent è suis sedibus in Babyloniam. immò etiam captiuos redituros esse cum omnibus vasis, quibus Rex templū spoliauerat. At Hieremias adito Rege, omnia vera & his contraria prænunciat, dicens eos Regem decipere, nihilq; commodi sperandum ab Ægyptiis: sed, victis illis, Babylonium copias ad Hierosolyma reducturum, &, quotquot oppugnationi ac fami superfuerint, captiuos abducturum: direptisq; omnium facultatibus, & exhaustis templi diuitiis, in vrbem simul & templum ferro ac flammis sęuiturum, nullo sacri aut profani discrimine. Et seruiemus, inquit, ei posterisq; eius per annos LXX. à qua seruitute Persæ & Medi nos eripient extincto Babyloniorum imperio, quorum ope dimissi & huc reuersi templum ædificabimus denuò, & Hierosolyma restituemus. Hæc dicens Hieremias plerisque persuadebat: principes verò & impii velut furiosum cōtemnebant. Cumq; aliquando libuisset ei natale solum Anathoth reuisere, quod à Hierosolymis XX. stadiis est dissitū, quidam è magistratibus in itinere forte obuius comprehensum detinuit, calumnians quòd ad Babylonios vellet transfugere. Propheta contra negauit eum verum crimen afferre, sed ire se in patriam. at ille nihil eius verbis motus, duxit eum ad magistratus in iudiciū, à quibus diu torquetus & excruciatus seruabatur ad supplicium, & aliquanto tempore coactus est viuere in his afflictionibus. Anno autem nono regni Sedeciæ, decima die mensis decimi, Babylonius Rex iterum exercitum admouit Hierosolymis: & continuata per XVIII. mensis obsidione, modis omnibus expugnare vrbem conatus est. præter externam autem oppugnationem duobus grauibus malis intus impugnabatur ciuitas, fame simul & pesti-

Iezeciel tēpli vastationem prædicit.

Sedecias ad Ægyptios defecit.

Iosephi & Ruffi. ca. 10.

Ægypti Rex auxiliaturus Iudæis prælio vincitur.

Sedecias à Pseudoprophetis seductus.

Vaticinium de captiuitate Babylonica, & inde liberatione. Jerem. 25. & 27.

Hierosolyma obsessa. 4. Reg. 25. Jerem. 39. & 52.

Fames & pestilentia.

& pestilentia vehementer grassantibus. Interim Hieremias in carcere non quiescebat, sed clamabat ad multitudinem, apertis portis recipiendum Babylonium: nam hoc facto seruandos esse vnà cum totis familiis, alioquin sine remedio perituros. addebat manentibus in vrbe aut hostili ferro aut fame pereundum. qui verò ad hostem perfugerint, mortem euasuros. At Principes ne malis quidem pressi audire volebant, sed irati, ad Regem omnia deferebant, incusabantq; prophetam vt furentem, & frangentem sibi animos & obnunciandis calamitatibus omnem populi promptitudinem & alacritatem eneruantem. illos enim paratos pugnare pro patria, hunc verò minari tristia, & dicere expugnatam vrbem omninò subuertendam esse. Rex verò suopte quidem ingenio non exacerbabatur: sed ne in principum inuidiam tali tempore incurreret voluntati eorum resistens, permisit eis, vt de propheta, quicquid liberet, facerent: quo impetrato confestim carcerem petentes, exemptum inde in quendam cœnosum puteum per funem demiserũt, vt ibi præfocatus moreretur. ille verò vsque collum mersus ibi manebat. interim quidam è seruis Regis carioribus, genere Æthiops, renũciat domino quid prophetæ acciderit, dicens non rectè Principes statuisse & amicos, quòd vatem in cœnum demerserint, & grauiorẽ quàm quæ in vinculis erat expectanda, mortem homini excogitauerint. His auditis Rex pœnitentia prioris cõsilij, quòd Principibus prophetam in potestatem tradiderat, iubet Æthiopem triginta socios è suo famulitio sibi assumere, funesque capere & quicquid ad viri incolumitatem opus sit, & quantum potest properè è puteo Hieremiã extrahere. tum Æthiops, assumptis, quemadmodum iussus erat, sociis, extractum è cœno permisit abire liberum. Accitus deinde clam ad Regẽ, interrogatus est ecquod posset diuinitus afferre ad rem præsentem remedium. ille habere se ait, sed neminem crediturum sibi, aut præceptis suis obtemperaturum. Sed omnes, inquit amici tui quasi maleficum cupiunt me perdere. & vbi nũc sunt impostores illi qui negabãt Babyloniũ amplius sediturum? Quamobrem vereor apud te veritatem promere, ne forte in vitam meam sæuias. Sed cùm Rex iureiurando confirmasset, nec se illum interfecturum, nec amicos id facere passurum, fretus accepta fide, consuluit vt vrbem Babyloniis dederet. ita enim, se interuunio iubere Deum, si modò velit incolumis esse, & imminens periculum euadere, & cauere ne vrbs solo æquetur, templumq; tradatur incendio: ni faciat, ipsum fore omnium malorum causam tàm sibi ac suæ familiæ, quàm vniuerso populo. Tum Rex, se quidem cupere facere, quæ vates in rem communem consuleret: sed timere amicos qui iam ad Babylonios transfugerant, ne ab illis accusatus apud Regem traderetur supplicio. at propheta addebat illi animum, vanum eum timorem esse dictitans. nihil enim mali passurũ, si ciuitatem dederet, ac ne vxores quidem eius & liberos: mansurum etiam templum incolume. Hæc locutum Hieremiam Rex dimisit: iussum nemini ciuium communicatum inter ipsos consilium prodere, ac ne Principibus quidem indicare, si cogniti collocutos se esse, percontarentur cur nam esset à Rege accersitus: sed prætexendum quòd venerit rogatum, ne posthac amplius haberetur in vinculis. id quod factum est à propheta. volebant enim scire, quanam de causa accessisset ad Sedeciam.

Anno mundi 3354. Ante Christ. nat. 610.

Ieremias suadet deditionem.

Pierũ docto rum in hac vita fortuna.

Sedecias à Hieremia petitum consilium, Principum metu negligit.

CAP. XI.

Iudæorum, Hierosolymis à Nabuchodonosore captis, in Babyloniam traductio.

An. mundi 3354. Ante Chri. na. 610.

Hierosolyma per decē & octo menses obsessa, tandē capiuntur.

INterea Babylonius pergebat in oppugnandis acriter Hierosolymis, extructis aggeribus & erectis turribus, è quibus arcebat propugnatores stantes in mœnibus. multos enim aggeres circumquaque excitauerat, vrbis muro altitudine pares. Nec segniter interim defendebatur vrbs, ciuibus nec fami nec pesti succumbentibus, sed obduratis animis omnia mala perferentibus. ac ne machinis quidem hostium territi, alias contrà machinas excogitabant, vt inter se vtrique non viribus solùm certarent, verùm etiam artibus, dum illi his potissimùm sperant se vrbem posse capere, hi salutem suam in eo putant consistere, si non cessent nouis commentis illorum conatus ludificari. atq; id certamen durauit per menses decem & octo, donec tandem succubuere, partim inedia victi, partim supernè è turribus telorū multitudine oppressi. Capta

An. mundi 3356. Ante Chri. na. 608.

est autem vrbs vndecimo anno regni Sedeciæ, quarti mensis die nona: ceperuntque eam duces Babyloniorum, quibus Nabuchodonosorus oppugnationem cōmiserat, dum ipse apud Reblatha degeret. quod si quis requirat eorum ducum etiam nomina, sunt hæc: Nergelear, Aremātus, Emegar, Nabosaris, Echarampsaris. Vrbe autem capta circa mediam noctem, & ducibus ac reliquis hostibus in templū ingressis, Sedecias Rex vbi hoc sensit, assumptis vxoribus, liberis, ducibus & amicis, fugam arripuit per fauces quasdam angustas in desertum. quod cum Babylonij cognouissent transfugarum indicio, sub auroram aggressi sunt eos persequi, & assecuti eos non procul à Hierichunte circumuenerunt. Amici verò & duces fugæ comites visis è propinquo hostibus, relicto Sedecia dispalati sunt, quà quemq; tulit spes effugij. Ipse penè desertus, cum vxoribus ac liberis & paucis amicis in hostium potestatem deuenit, & mox ad Regem perductus est. Quem postquam in cōspectu habuit Nabuchodonosorus, impium & fœdifragum vocare cœpit, promissionum immemorem, quòd Regi seruare illam regionem esset pollicitus. exprobrabat etiam ingratitudinem, quòd, cum à se accepisset regnum Ioacimo fratri debitum, accepta potestate abusus esset in autorem beneficij. Sed magnus est, inquit, Deus qui te propter mores tuos pessimos in manus meas tradidit. His verbis cum Sedeciam increpuisset, cuestigio iussit ipso & aliis captiuis inspectantibus filios eius & amicos trucidari. Deinde ipsum excęcauit, Babylonem secum abducendū. Atq; ita vtriusque prophetæ prædictiones, tàm Hieremiæ quàm Hiezecielis, quamuis ab illo contemptæ, euentu, nō vanæ fuisse cōprobatæ sunt. quòd captus adducetur ad Babyloniam, & coram cum eo loquetur, & oculis suis faciem eius videbit, Hieremias prædixit. quòd verò cæcatus primò cū Babylonē perductus esset, videre tamen non potuit, Hiezecielis fuerat vaticinium. Quæ quidē ignorātibus satis declarare possunt Dei naturam, quàm varia sit & multimoda, omnia tempestiuè disponens, & futura præsignificans: sicut humanæ insciticæ & incredulitatis insigne exemplum hic eminet, per quam non licuit eis futuram calamitatem euitare, vt ne cauerent quidem fatum ineluctabile. Atque hic fuit Dauidici

Sedecias noctu fuga sibi consulens, à Babyloniis capitur.

Excæcatio Sedeciæ, filiorumq; cædes.

generis Regum exitus, qui vnus & viginti regnauerunt deinceps: idq; tẽporis ſpacium quingentos & quindecim annos continet, & mẽſes inſuper ſex cum diebus decẽ: annumeratis viginti annis primi Regis Sauli, qui fuit tribus alterius. Cæterùm Babylonius poſt victoriam Nabuzardanem ducem miſit Hieroſolyma cum mandatis, vt tẽplum ſpoliatum incenderet, regia quoq; ſimiliter cremata vrbẽ à fundamentis diueret, populum in Babyloniam traduceret. Qui cum eò peruenisſet vndecimo Sedeciæ regni anno, è templo vaſa omnia tam aurea quàm argentea ſuſtulit, & labrum quoq; illud grãde quod Solomon dedicauerat præterea columnas illas æreas cum ſuis capitulis, & menſas aureas atq; candelabra His ſublatis tẽplum incendit menſis quinti die prima, anno regni Sedeciæ vndecimo, regni verò Nabuchodonoſori XVIII. deinde & regiã incendit, & vrbẽ diruit. Incenſum eſt aũt templum annis ex quo exſtructũ fuerat elapſis CCCCLXX. mẽſibus ſex & diebus decẽ additis. exactis à tranſmigratione ex Ægypto annis MLXII. menſibus ſex, dies decẽ. A diluuio vſq; ad tẽpli deuaſtationẽ interceſſerũt anni MDCCCCL. menſes ſex, dies decem. Ab Adamo item cõdito, vſq; ad hunc templi caſum tria millia annorum elapſa ſunt, & inſuper DXIII. menſes ſex, dies decem. Tantus cenſetur annorum numerus, quo temporis ſpacio quid & quando geſtum ſit, ſuo quæq; ordine explicauimus. Dirutis Hieroſolymis & populo migrare iuſſo, dux regius captiuos fecit hos: Pontificẽ Saream, & qui poſt hunc ſecundum inter ſacerdotes locum tenebat, Sephemam: tres præfectos cuſtodiæ templi, eunuchum primarium Regis cubicularium, cum ſeptem alijs regijs amicis. præterea ſcribam regium, & alios Principes viros ſexaginta. quos omnes vnà cum ſpolijs templi p- duxit ad Regem ſuum agentem tunc Reblathis, quæ eſt Syriæ ciuitas. Rex verò Pontificem & Principes in ea vrbe iuſſit capite plecti, reliquã captiuorum multitudinem & in his Sedeciam ipſe Babylonem perduxit. Ioſadocum etiam Pontificem vinctum ſecum duxit, Sareæ Pontificis filium, quem modo Reblathis affectum ſupplicio diximus. Nũc quoniam Regium genus & eorum ſucceſſionem ordine recenſuimus, conueniens duxi etiã Pontificum enumerare nomina, q Regum tẽpore per continuatas ſucceſſiones ſummũ adminiſtrauerunt ſacerdotium. Ergo primus omniũ in templo recens à Solomone exſtructo Põtifex fuit Sadocus, cui filius Achimas ſucceſſit. poſt Achimam Azarias, & poſt hunc Iorãmus. poſt Ioramũ Iſus, & deinceps Axioramus, Phideas, Sudeas, Iulus, Iothamus, Vrias, Nerias, Odeas Saldumus, Elcias, Sareas, Ioſadocus qui captiuus Babylonẽ pertractus eſt. hi oẽs quaſi per manus traditũ ſacerdotium filij parentum ſucceſſores acceperunt, continuata generis ſerie. Cæterùm Rex Babylonem reuerſus, Sedeciam in carcerem vſque ad mortẽ eius detinuit, mortuum tamen regia funeris pompa elatum ſepelijt, vaſa quibus Hieroſolymitanum templum ſpoliauerat, ſuis conſecrauit numinibus. populo in Babylonia ſedes attribuit. Pontificem è vinculis exemit. Nabuzardanes aũt dux qui populum captiuũ abduxerat, trãſfugas & pauperes illic reliquit, duce illis præpoſito nomine Godolia; Aicami hominis nobilis filio, viro æquo & bono. His imperauit, vt prò agris quos ad culturam acceperant, certum tributum Regi penderent. Prophetæ quoq; Hieremiæ è carcere exempto ſuaſit vt iret ſecum Babylonem: iuſſum enim ſe à Rege, vt ei neceſſaria omnia præbeat. Quod ſi ſequi nolit, diceret vbinam habitare cuperet, vt de hoc Regem per literas cer-

An. mundi 3356. Ante Chri. nat. 608.

Dauidici generis Reges quot & quãdiu regnauerint.

Templum, regia, & vrbs ſpoliata, incenſa & diruta.

Captiuitas Babylonica.

Pontifices Hieroſolymitani.

Sedeciæ mors.

Hedio & Ruffinus Cap. 11.

Godolia trãſfugarũ dux.

Hieremias à Babylonio duce exẽptus è carcere magni precij muneribus afficitur.

Anno mundi 3356. Ante Christ. nat. 608.

ras certiorem possit reddere. Propheta verò neq; ducem sequi voluit neq; aliò ad habitandum ire, contentus habitare in rumis patriæ, & eius miseras reliquias colere. At dux voluntate eius cognita, Godoliæ quem ibi relinquebat commendauit hominem, mãdans ne quid ei deesse pateretur, donatoq; vate magni precij muneribus, ipse quoque domum profectus est. Hieremias autem domicilium elegit apud oppidum Masphatam, impetrata prius à Nabuzardane gratia, vt secum e carcere dimitteretur etiam Baruchus Neri filius, insigni familia natus, & in patria lingua egregiè doctus. Nabuzardanes itaq; his peractis Babylonem reuertitur. Illi autem qui obsidionis Hierosolymitanæ tempore diffugerant, postea quã Babylonios recessisse audiuerũt, vndiq; collecti venerunt ad Godoliam Masphatam. Eorum principes erant, Ioannes Careæ filius, & Iezanias & Sareas, & nõnulli alij: præterq; hos Ismael quidam ortus regio genere, vir alioqui malus & dolosissimus, qui tempore obsidionis profugerat ad Bahalem Regem Ammanitarum, & apud eum per id tempus moratus fuerat. His igitur ad se venientibus Godolias suasit vt ibi manerent, nihil timentes à Babylonijs. posse enim eos impunè regionem colere. interpositoq; iureiurãdo paratum se fore suum auxiliũ si quis molestaretur, consuluit vt vnusquisq; habitaret in quo vellet oppido, dicẽs missurũ se vnà aliquot è suis, & daturũ operã vt diruta instaurentur & habitẽtur denuò. illos vero debere, dõnec rẽpestiuũ est, curare ne frumentum & vinum ac oleum desit in futuram hyemem quo sustẽtentur. hæc locutus permisit quenque arbitratu suo quem liberet locũ incolere. Quæ fama postquam ad circumuicinas Iudææ gentes peruenit, quòd profugos ad se venientes Godolias magna humanitate excipiret, & agros eis colendos assignaret, impositò certo tributo quod pẽderetur Babylonio, vndiq; cõcursum est ad eum, & cœperunt regionem colere. Ioannes autem cum alijs principibus videntes regionem coli multum amauerunt Godoliam propter bonitatem eius & humanitatẽ: admonueruntq́ue eum quòd Bahales Ammanitarum Rex ideo misisset Ismaelem, vt ipsum clam dolo interficeret, & principatum inter Israelitas occuparet, cùm sit e genere regio: securum autem fore ab insidijs, si eis permittat Ismaelem clam occidere. Vereri enim se, ne, si ipse insidijs præoccupatus fuerit, reliquiæ Israelitarum in totum pereant. ille verò respondit se non dissimulaturum tales insidias aduersum hominem affectum à se beneficio. non enim esse verisimile, eum, qui in tanta inopia necessitate nihil mali fecerit, nunc contra omne fas erga benefactorem tam ingratum esse, vt cui circumuento insidijs non posset sine scelere non succurrere eum sua manu interimere conetur. Attamen etiãsi vera essent quæ deferrent, emori esse satius, quàm hominem qui salutem suæ fidei commisisset opprimere. Itaque Ioannes cum cæteris frustra hoc conatus psuadere abijt. post dies inde triginta venit ad Godoliam in Masphata Ismael comitatus amicis decem: vbi inter hospitales epulas dum se comiter poculis inuitant, hospitem mero grauem & somnolentum aduertens, cum decem illis socijs adortus interfecit, nec difficilè fuit cæteros conuiuas similiter affectos confodere: quibus necatis adiuuante nocturno tempore per totum oppidum grassati sunt promiscuis cædibus tàm in Iudæos quàm in Babylonios milites securos & passim dormientes. sequenti verò die venerunt cũ munerib. ex agris ad Godoliã circiter octuaginta: omnib. insciis quæ acciderant. quos videns Ismael

Baruchus è carcere dimissus.

Iudæi vndique collecti ad Godoliã Masphatam veniunt.

Godoliæ cædes, & plebis Masphatẽsis abductio.

Ismael intrò vocauit ad Godoliam, & introgressos clauso palatio trucidauit, cadaueraq; eorum in puteum quendam, ne essent conspicua, demersit. Soli autē ex eo numero seruati sunt, qui rogauerunt ne se prius occideret, quàm ei quædam occultata in agris traderent, suppellectilem & vestes atq; frumentum. quib. promissis motus, aliquot ex eis pepercit plebem vero Masphatensem cum mulieribus & pueris abduxit: & in his et Sedeciæ filias, quas Nabuzardanes apud Godoliam reliquerat. His p petratis ad Ammanitarum Regē profectus est. Ioannes aūt cum cæteris ducibus audita Masphatensium clade, & morte Godoliæ, indignissimè tulerunt, & assumptis suis quisq; militibus, Ismaelē hostiliter persecuti sunt, eumq; apud fontē Hebronēsem deprehēderunt, quibus visis captiui Ismaelis læti, rati, id quod erat, auxiliū sibi venire, oēs ad Ioannē trāsiuerunt. Ismael aūt cum octo tantum comitibus ad Ammanitarum Regem perfugit. Cæterùm Ioannes assumptis quos Ismaeli eripuerat, cum eunuchis & mulieribus atq; pueris peruenit in locum qui Mandra dicitur ibiq; ea die māserunt. Voluerunt inde proficisci in Ægyptum, timentes Babylonios, ne irati propter cædem præfecti in ea regione à se constituti, in illos sæuirent. prius tamen consulendum Hieremiam rati, accedentes eum rogauerunt, vt hæsitantibus oraculum expediret, quidnam faciendū sit, iurati facturos se quicquid ille iusserit. cumq; prophetā operam suā esset pollicitus, decima demum die Deus apparens iussit vt Ioanni & cæteris ducib. diceret: si manserint in ea regione, auxilio futurū & prouisurum ne quid incōmodi a Babyloniis, quos timebant, accipiant. Sin in Ægyptum mallent iter facere, curā eorū relicturū, infensumq; tali calamitate affecturū eos, quali paulo ante fratres eorum casti gatos esse viderint. Hæc diuinitus monenti prophetæ noluerunt credere, q̄ ex Dei sentētia iuberet eos manere: sed putauerunt eū falso verbis suis Deū prætexere, re aūt vera loqui in gratiā Baruchi discipuli, ne possint Babyloniorum iram effugere. Go contempto igitur Dei consilio q̄ per prophetam dederat, Ioannes & reliqua multitudo in Ægyptū abiit, abducto simul & Barucho & Hieremia. Quò postquam peruentū est, Deus significauit prophetæ fore vt Babylonius exercitum ducat in Ægyptū: iussitq; prædicere populo, q̄ capiendus Ægyptus & ibi partim interficiētur, partim captiui Babylonē abducentur, id quod etiā factum est. quinto enim post excidium Hierosolymitanum anno, qui fuit regni ipsius Nabuchodonosori vigesimus tertius, cum magnis copijs inuasit Cœlen Syriam. qua subacta bellū gessit contra Ammanitas & Moabitas, & his quoq; perdomitis Ægyptum hostiliter est ingressus: occisoq; qui tunc regnabat, & alio Rege constituto, repertos ibi Iudæos rursum captiuos Babylonē abduxit. Hæc fuit fortuna Hebræorū, vt accepimus, bis vltra Euphratē traductorū. nam p Assyrios decē tribus è Samaria sunt abductæ, regnāte Osea, deinde reliquæ duæ p Nabuchodonosorū Chaldæorū & Babyloniorum Regē captis Hierosolymis. Sed Salmanassar in vacuas Israelitarum sedes deduxit gentem Chuthæorum, qui prius in intima Persidē & Media fuerant, Samaritæ deinde vocati à Regione in quā demigrauerunt. Rex verò Babylonius pro abductis duabus tribubus nullam gentem in eam regionē reposuit: quo factum est vt Iudæa cum Hierosolymis ac templo per septuaginta annos deserta maneret. tēpus autem totum quod inter decem tribuum captiuitatem & duārum reliquarum transmigrationem intercessit, anni fuēre contū triginta, & menses

An. mund. 3356. Ante Christ. nat. 608.

Clades Ismaelis à Ioanne accepta.

Oraculum à Ioanne petitur, quod tñ negligitur. Iere. 42. 43.

Vaticinium de exercitu à Babylonico ducendo, & reliquijs Iudæorum in captiuitatem abducendis.

sex,

Anno mundi 3361. Ante Christ. nat. 603. Hedio & Ruffinus Cap. 12.

sex, dies decem. Cæterùm Nabuchodonosorus selectis nobilissimis Iudæorum pueris, & Sedeciæ Regis cognatis, qui & flore ætatis & decore formæ fuêre conspicui, pædagogos eorum curæ assignauit, exfectis quibusdam ex eo numero, quemadmodum solitus est facere & aliarũ gentium deuictarũ formosis adolescẽtibus: præbebatq; eis de sua mensa victũ, & Chaldæorũ disciplinis instituendos curabat ac literis, in quibus sanè profecerunt plurimũ. in his erant quatuor de Sedeciæ genere, admodum pulchri & egregio præditi ingenio, quorũ nomina, Daniel, Ananias, Misael, Azarias. *his Babylonius mutauit nomina, & pro Daniele* Balthasarẽ, *p* Anania Sedrachẽ, pro Misaele Misechem, pro Azaria Abdenago appellari iussit: eosq; ob egregiam indolẽ & non mediocrẽ eruditionem vehementer earos habuit. Cumq; visum fuisset Danieli cum cognatis victitare durius, & à regiæ mẽsæ abstinere edulijs, atq; adeò ab animatis omnib. accesserunt Aschanem eunuchũ qui curæ eorum erat præpositus, rogantes vt quæ mittebantur à Rege in suos vsus conuerteret, ipsis legumina tantum & palmulas in alimenta præberet, & si quid aliud præterea vellet inanime. se enim, alijs fastiditis, tale victum appetere. Ille verò ait se gratificari eis cupere, sed vereri ne hoc Rex deprehendat extenuatis ipsorũ corporib & immutata specie, *p* necesse sit vt habitudo & color rationi victus respondeat: idq; magis fore cõspicuum ex collatione aliorum q alantur delicatius: atq; ita propter eos adduci se posse in capitis periculũ. Itaq; nacti Aschanem non admodum difficilẽ, psuadent vt saltem per decẽ dies hoc eis permittat experiendi gratia: *p* si corpora eorum nihilo deterius inde habuerint, in eodem victu perseuerare, qui compertus sit innoxius: sin aũt detrimentum aliquod inde acceperint, minus specioſi facti quàm alij, ad pristinam diætam eos reduceret. vt verò apparuit non solum non lædi eos talibus, sed habitiores præ alijs & maiores inde fieri, vt cũ eis non essent conferendi q cibis vescebantur regijs, sed Daniel cũ sociis potius delicatã vitã agere videretur, ex eo tẽpore securè Aschanes partes quę de regia mẽsa mittebantur pueris, sibi retinebat, & illis apponebat quæ iã diximus. Illi verò vtpotè puros iam habentes animos & ad pcipiendas disciplinas idoneos, atq; èt firmiora ad laborẽ corpora, *p* neq; illi læderentur aut grauarẽtur varietate deliciarum, neq; hæc simili de causa emollirentur, facilè oẽm perdidicerunt doctrinã tam Hebraicam quàm Chaldaicã: sed præcipuè Daniel peritus talium artium, coniectandis quoq; somniorum significationibus studuit, visiones etiã diuinas videre solitus. Exacto aũt biennio post Ægypti populationem Nabuchodonosorus cùm vidisset mirandam visionem, cuius etiam euentum Deus ei in somnis indicauerat, mox vt è stratis surrexit eius oblitus est. accersitis igitur Chaldęis, & Magis ac vatibus, ait se somnium vidisse, & quoniam oblitus sit quale fuerit, velle vt & somnium sibi indicent & eius significationẽ. Illis autem respondentibus hoc supra humanas vires esse, atq; si exponeret eis visionem somnij, pollicentibus interpretationẽ, minatus est mortem nisi somnium etiam indicarent: & cùm negarent se id posse, necari omnes imperat. Tum Daniel audito quòd omnes sapientes iussissent occidi, & inter hos se quoq; cum suis cognatis esse in periculo, adijt Ariochum regij præfectũ satellitij: rogauitq; causam cur ita Rex statuisset in oẽs sapientes & Magos atq; Chaldæos animaduertere: & cognito *p* cũ oblit' esset somnij, iussissetq; eos id sibi indicare, nec illi potuissẽt, ad irã commo-

Danielis & sociorũ eius in Chaldaica disciplina institutio & profectus.

Dan. 2. Nabuchodonosorus visionis oblatæ, oblitus, Magos ac vates accersit, eisq; mortẽ, ni indicarẽt minatur.

commotus sit, impetrauit vt præfectus vnius noctis dilationem magis à Rege peteret. spem enim sibi esse, Deum ea ipsa nocte exoratum indicaturum esse id somnium. quæ Danielis postulata cum per Ariochum Regi essent renunciata, iussit eadem Magorum differri, tantisper dum huius promissi fidem experiretur. puer verò cum socijs digressus in suum cubiculum, per totam noctem supplex Deum precibus solicitauit, vt rem sibi aperiret, & Magos cum quibus & ipsi periclitarentur, ab ira Regis eriperet, manifestata sibi visione quam Rex præterita nocte visam elabi è memoria passus sit. Deus autem & periclitantes miseratus, & Danielis sapientia delectatus, tam somnium quàm eius interpretationem ei notam reddidit, vt hanc per eum Rex cognosceret. Ille hac reuelatione lætus, surgens fratribus eam indicat, iam desperantibus vitam, & tantum de morte cogitantibus: hortatusq; vt tranquillo sint animo, & de vita melius sperare non dubitent. Cum quibus actis Deo gratijs quòd ætatem eorum esset miseratus, Ariochum adit, initio dici rogans vt se ad Regem ducat, indicaturum ei somnium quod proxima ante hanc nocte viderat. Ad quem ingressus primum deprecatus est eã opinionem, quasi ipse Chaldæis & Magis esset sapientior, quòd nemine illorum valente inuenire somnium, ipse id esset indicaturus non enim sua peritia, vel quòd intellectu alios præcellat, id fieri: sed Deus, inquit, nos de vita periclitantes miseratus est: rogantiq; mihi pro mea populariumq; vita, & somnium & eius significationem aperuit. neq; enim tã me solicitum habuit ea tristitia, quòd a te indigni vita essemus iudicati, quàm metus de existimatione tuæ gloriæ, cum tot viros bonos & honestos necari iuberes, idq; iniuria, quod non esset humana sapientia comprehensibile quod mandabas, solo Deo valente præstare quod cuperes. Ergo cum hæc te cura teneret, quis nam post te potiturus esset orbis imperio, dormienti tibi Deus volens omnes regnaturos ostendere, tale immisit somnium: videbaris tibi videre statuam grandem stantem, cuius caput erat aureum, humeri ac brachia argentea, venter & femora ærea, crura ac pedes ferrei. deinde saxum vidisti abruptum à monte in statuam illam incidere, & hanc deiectam conterere, vt nulla eius pars maneret integra, sed aurum, argentum, æs & ferrum abiret in minutiorem farina puluerem: eumq; ingruente venti vi dissipatum in terras diuersissimas. Saxum vero illud tam magnum accepisse incrementum, vt quantum est terrarum sua mole opprimeret. Et hoc quidem est quod vidisti somnium, quod in hunc modum interpretari oportet. Aureum illud caput te significat, & alios Reges ante te Babylonios. duæ verò manus & humeri duo portendunt, quod à duobus Regibus vestrum imperium delebitur. illorum quoq; imperium alius ab occidente veniens tollet è medio, amictus armis æreis. Huius quoq; vires debellabuntur ab alio ferro simili, cui propter naturam ferri nihil poterit resistere, quòd ea sit auro, argento & ære validior. adiecit & de saxo interpretationem Daniel, sed mihi hoc narrare non libuit, cuius propositum est præterita, non etiam futura, scribere. quòd si quis veritatis auidus non desistit inquirere, futurorum quoq; obscuros euentus cupiens discere, det operam vt Danielis librum perlegat, qui habetur inter sacras literas. Porrò Nabuchodonosorus his auditis, agnoscens suum somnium, at tonitus est Danielis indole. & procidens in faciem, eũ non aliter quàm Deum adorauit, diuinis iuuenem dignatus honoribus. Nec hoc contentus

Ann. mun. 3363. Ante Christum nat. 601.

Danieli somnium eiusq; interpretatio reuelatur.

Daniel Regi somnium & interpretationem exponit.

Somnium Nabuchodonosori, de quatuor Monarchijs mundi.

Daniel cum socijs ad honores euectus.

tus

An mun. 3364. Ante Christum nat 600.

tus impositō ei Dei sui nomine, vniuersæ ditioni suæ præpositum esse voluit, cum eoq; simul eius cōsanguineos: qui ob hoc inuidiosi facti, in periculum inciderunt offenso Rege propter causam talē. Rex fabrefacta aurea statua, alta sexaginta, lata sex cubitos, in campo magno Babylonis eā statuit: quam dedicaturus cōuocauit ex omni suā ditione Principes: eisq; mandauit, vt quamprimùm tuba dari signū audierint, procidentes in faciem adorent statuā, quod qui nō fecerit, pœnā proposuit, vt conijciatur in ardentis fornacis incendium. Cum igitur omnes audito tubæ signo adorarent eam statuam, Danielis cognati negauerunt se hoc facturos, quod nollent patrias leges transgredi. mox q; delati, & in ignem conjecti diuina seruati sunt prouidentia, & præter omniū opinionem euaserunt mortis periculū. Ignis enim eos non attigit, sed quasi sentiens iniuste in fornacē conjectos, pepercit, & non exeruit vim suam in iuuenes, Deo inuicta flammis faciente horū corpora: quæ quidē res magis etiam eos Regi commendauit, quòd probos & Deo caros esse animaduerteret: quo factum est, vt semper in maximo apud eum honore haberentur. Nam mutò deinde pòst, rursum aliud dormiens Rex, vidit insomnium, quòd primatus regno vitā acturus esset inter bestias, & post exactum eo modo septennīū denuo restituendus esset in priſtinū imperium. quo viso rursum conuocatis Magis percontatus est quid significet. Eius intellectum nemo alius inuenire & Regi indicare potuit, solus Daniel quid portenderet coniectura assecutus est: & quæ hic prædixit, talis etiam euentus affuit. nam cum in solitudine tempus prædictum exegisset, nemine septennio toto audente inuadere dominium exorato Deo rursum in regnum suum restitutus est. Nemo autem mihi vitio debet vertere, quod hæc, ita vt in antiquis libris inuenio, scriptis meis insero. Talibus enim criminatoribus dudum occurri in initijs huius historiæ, palam profitens me tantum Hebraicorum voluminum in Græcam linguam interpretem: & quæ illic continentur bona fide relaturum me promisi, nec addentem quicquā de meo, nec auferentē etiā. Cæterum Nabuchodonosorus cum regnasset annos XLIII. vitam finijt, vir industrius & prioribus Regibus longè fortunatior. Meminit eius & Berosus in tertio rerum Chaldaicarum libro his verbis Pater autem Nabuchodonosorus, audito quod Satrapa quem Ægypto & cauæ Syriæ Phœniciæq; præfecerat, à se defecisset, cum non posset amplius ferre labores militiæ, tradita iuniori Nabuchodonosoro copiarum parte, iussit hunc contra illum proficisci. qui collatis signis cum defectore congressus, & ipsum deuicit, & regiones eius ad suum imperium retraxit. Interea pater Nabuchodonosorus apud Babylonem morbo absumptus est, cum regnasset annos XXI. Nabuchodonosorus verò non multò post patris morte cognita, & constitutis Ægypti ac reliquarum regionum negocijs, demandatáq; amicis cura captiuorum Iudæorum, Syrorum, Phœnicum & Ægyptiorum traducendorum in Babyloniam cum exercitu & impedimentis, ipse cum paucis per desertum Babylonem properauit. Et cum assumpsisset regni administrationem, quæ interim penes Chaldæos fuerat, & ab eorum primo seruata erat in eius reditum, factus est totius paterni imperij dominus. ac primum omnium captiuos recens adductos per opportuna Babyloniæ loca in colonias distribuit: de spolijs bello partis Belitemplum & alia quædam magnifice exornauit. auxit etiam & reparauit antiqua vrbis ædificia, munito & fluminis

Mandatum regium de statua adoranda.

Daniel. 3.

Danielis cognati statuā adorare nolentes, in ignem conjecti, diuina prouidentia seruantur.

An. mundi 3369. Ante Christum nat. 595.

Daniel. 4.

Somnium & eius explicatio.

Mors Nabuchodonosori.

An. mundi 3381. Ante Christum nat. 583.

Berosus de Nabuchodonosoro. Hedio & Ruffinus cap. 13.

aluco,

alueo, ita ne hostes eò possent vti ad ciuitatis incõmodum. Tres quoq; murorum ambitus intra vrbem exstruxit, & totidem foris circumdedit, omnes è coctilibus lateribus. cumq; memorabilibus operibus ciuitatem munisset, & portas in templorũ modum ornasset, paternæ Regiæ contiguam exstruxit aliam Regiam, cuius substructiones & reliquã magnificentiam forte superuacaneum esset dicere: vnum silere nõ possum, quòd tam amplum & superbum ædificium intra quindecim dies absolutum est. In hac Regia moles saxeas fornicibus suspendit, montiũ speciem referentes, supernè consitas varijs arborum generibus, atq; ita celebratos illos pensiles hortos absoluit, eo quòd vxor educata in Media concupisset quandam patriæ suæ similitudinem. Horum hortorũ etiam Megasthenes in quarto rerum Indicarum volumine meminit, vbi ostendere conatur quòd hic Rex virtute & rerum gestarũ magnitudine Herculem longè à tergo reliquerit. subiugasse enim eum & vrbem Africæ primariam, & bonam partem Hispaniæ. Sed & Diocles in secundo rerum Persicarum libro eius Regis mentionem facit, & Philostratus tam in Phœnicum quàm in Indorum historijs, quòd hic Rex per tredecim annos Tyrum oppugnauerit, regnante apud eam vrbem Ithobale. Atque hæc sunt quæ de hoc Rege apud historicos inuenio.

An. mun. 3381. *Ante Christum nat.* 583.

Megasthenes de Nabuchodonosoro.

Diocles.

Philostratus.

CAP. XII.

Successores Nabuchodonosori: Babylonici imperij ad Persas per Cyrum translatio: status Iudæorum in Babylonia.

Abimalarodachus Iechoniam è vinculis dimittit.

CÆterum post Nabuchodonosori obitum Abilamarodochus eius filius regnum suscepit, qui mox Hierosolymorum Regem Iechoniam è vinculis dimisit, & inter necessarios amicos habuit, multis muneribus donatum, & apud Babylonem Regiæ suæ præfectum. Pater enim eius fidem non seruauerat Iechoniæ, qui se ei cum vxoribus & liberis totaq; cognatione sponte tradiderat, respectu solius patriæ, quam nolebat per vim expugnatam dirui, sicut antè diximus. Abilamarodacho post decimum octauum regni sui annũ defuncto Niglisar filius successit, cumq; regnasset annos quadraginta viram cum morte mutauit. cõtinuata deinde successione ad Labosardachũ filium regnum peruenit: apud quem cum nouẽ tantum mensibus hæsisset, post mortẽ eius transijt ad Balthasarem, qui Babylonijs Naboandel nominatur. Huic bellum intulerunt Cyrus Persarum Rex & Darius Medorum, à quibus dum intra Babylonem oppugnatur, mirabilis quædam & prodigiosa visio ei contigit. Discumbebat cœnans in ampla quadam aula, magno apparatu vasorum argenteorum quæ Regiæ mensæ adhiberi solent, accumbentibus etiam concubinis & purpuratorum præcipuis. Deinde cum ita collibuisset, iubet è suo templo afferri vasa Dei, quæ spoliatis Hierosolymis Nabuchodonosor in vsum suum veritus vertere, in Dei sui templo reposuerat. Ipse verò iam mero calens ausus est ex eis potare, verba interim contumeliosa in Deum proferens: & ecce ibi videt manum è pariete prominentem, & in eo syllabas quasdam scribentẽ. qua visione territus cõnocauit

4. Reg. 25. Ierem. 52.

An. mun. 3382. *Ante Christum nat.* 582.

Niglisar.

Labosordochus.

Balthasar siue Naboandel Babyloniæ Rex.

An. mundi 3421. *Ante Christum nat.* 543.

Dan. 5.

An. mun. 3425. Ante Christum nat. 539.

cauit Magos & Chaldæos, & totum hoc genus quod apud Barbaros prodigiorum & somniorum interpretationem profitetur, postulans vt sibi enarrent id quod erat scriptum. Magis autem negantibus se eius intellectum inuenire, Rex ob rei nouitatem mœstus ac solicitus, præconis voce per totam suam ditionem publicauit: quicunq; mentem earum literarum interpretari posset, darurum se ei torquem aureum, & purpureæ vestis vsum, quali Chaldæorum Reges vtuntur, atq; insuper tertiam regni sui partem. Post hoc præconium maior etiam fit Magorum concursus, certatim sensum literarum scrutantibus, nihil tamen proficientibus. Videns autem tristem hac de causa Regem eius auia, solari eum cœpit, dicens esse quendam captiuum Iudæum per Nabuchodonosorũ vastatis Hierosolymis adductum, virum sapientem, qui possit obscura & soli Deo nota perquirere. hunc Nabuchodonosoro, quod quærebat, interpretatum, cum id eo tempore posset alius nemo, rogabatq; vt accito illo percontaretur quid sibi velint hæ literæ, vt coarguta cæterorum insciitia, etiam si triste sit, prodigium id intelligatur. His auditis Balthasar accersit Danielem: & præfatus se resciuisse de eius sapientia, deq; spiritu diuino quem habeat, & quòd solus sit idoneus interpretandis quæ aliorum cognitionem effugiunt, rogauit vt sibi enarret quid scriptura illa significet, pollicens operæ præmium vsum vestis purpureæ torquẽque aureum, & ditionis suæ partem tertiam, vt sapientia eius insignita talibus honoribus, illustris fiat apud omnes qui honoris causam scisciitando cognouerint. Daniel autem recusatis muneribus, quòd his diuinitus concessa sapientia corrumpi nequeat, sed indigentes gratis iuuare parata sit, ait scripturam hanc vitæ finem ei prædicere: eo quòd ne proaui quidem calamitate, quam ille incurrit ob contemptum numinis, doctus sit pietatem colere, & nihil moliri quod sit supra naturam hominis. Nabuchodonosorum enim ob impietatem damnatum ad victum ferinum, post multas preces miserante Deo restitutum ad hominum conuersationem & pristinum imperium, ac deinde per totam vitam agnouisse & laudasse Dei virtutem & prouidentiam: hunc verò oblitum domestici exempli, voces impias iactasse in Deum, & potasse è sacris vasis vnà cum suis pellicibus. Ob hæc iratum Deum per has literas denunciare qualem sit habiturus vitæ exitum. Sic enim interpretanda singula. Mane, hoc est numerus, significat dinumeratum esse iam dierũ tuæ vitæ ac regni numerum, & perbreue tempus superesse. Thecel, quod est ponderis, appensum à Deo regni tui tempus iam ad finem vergere. Phares, quod est fragmen, fracturum Deum tuum regnum, & partes eius in Medos ac Persas distribuendas. Hac interpretatione accepta Rex non poterat non vehementer tristari, attamen Danieli suam munificentiam non subtraxit tanquam malorum præmuncio, sed dona quæ pollicitus est exhibuit, sic cogitans, quod non bona audierit, sui fati culpam esse, non Prophetæ: immò illum boni viri officio fungi, qui sic interpretatus sit vt erat euenturum, tamen si patrum Izius euentus sequeretur. Non multum autem abiit temporis, dum & ipse & vrbs in Cyri Persarum Regis potestatem deuenit. Sub Balthasare enim capta est Babylon, anno regni ejus decimo septimo. Hic finis fertur posterorum Nabuchodonosori. Darius autem cum extingueret Babylonorum imperium; adiutus à Cyro suo cognato annum agebat sexagesimum secundum, qui fuit Astyagis filius, apud Græcos alio vocatus nomine. His etiam

Balthasar manum è pariete prominentem & syllabas quasdã scribentẽ videt.

Daniel Regi scripturã interpretatur.

Danieli Rex dona promissa exhibet.

Babylon à Cyro Persarum Rege capta.

etiam Danielem Prophetam assumptum secum duxit in Mediam, eumque in maximo honore apud se habuit. erat enim vnus è tribus summis satrapis, qui sub se habebāt alios 360. satrapas. tot enim à Dario primum instituti sunt. Itaque cum tam carus & honoratus apud Regem esset, vt qui ei tanquam diuino libenter de quouis negocio consulenti pareret, non effugit cæterorum inuidiam, quemadmodum fieri solet inter eos, qui aliquem sibi à Rege præferri non patiantur æquo animo. cumque æmuli occasionem calumniæ contra eum quærerent, nullam vnquam eis præbuit. cum enim esset contemptor pecuniarum & omnium munerum, turpe sibi ducens etiam pro beneficio licitam gratiam recipere, nullā accusandi ansam inuenire poterant. nec tamen destiterunt quærere quomodo honore deiectum è medio tollerent. & cum animaduertissent Danielem quotidie ter Deo supplicare precibus, commenti sunt occasionem qua eum possent perdere: aditoq; Dario renunciant ei, visum esse satrapis eius & principibus, per triginta dies populo dari intermissionem: quibus, nec ab ipso, nec à quoquam hominum aut Deorum quicquam precari liceat: & si quis contra hoc commune decretum faxit, eum in foueam leonum conijci. Rex verò non perspiciens eorum maliciam, quòd Daniel hoc commento peteretur, ait sibi placere hoc decretum: pollicitusque se id confirmaturū, edictum proposuit in publicum quo satraparum decretum promulgabatur. Id cum omnes præmetu seruare constarentur, magnum fuit vbique silentium. Daniel verò nihil hæc curabat, sed more solito stans in conspectu omnium, adorabat Deum suum, & deprecabatur. Tum satrapæ nacti occasionem quam dudum captauerant, Regem adeunt propere, Danielemque accusant, quòd contempto edicto solus ex omnibus Deos precari ausus sit, id non ob pietatem, sed ob hoc ipsum, quòd obseruari se sciret ab æmulis. Et cum Regem ob nimiam erga Danielem beneuolentiam etiam mandati sui contemptori facile veniam daturum crederent, hoc ipso magis accensi ad inuidiam, inflexibiles ad clementiam postulauerunt, vt iuxta latam legem conijceretur in leonum foueam. Darius autem sperans ope diuina eripiendum à bestijs, hortatus est eum, vt præsentem casum æquo ferret animo: & postquam eò coniectus est, cum obsignasset lapidem, qui ori foueæ incumbebat vice hostij, domum reuersus est: totamque eam noctem cibo & somno exegit de amici salute solicitus. diluculo autem surgens ad foueam se contulit: & inuento illæso signaculo quo lapidem obsignauerat, per apertam fenestram supernè Danielem inclamauit, quærens, an adhuc saluus sit. Ad quam vocē, cum ille respondereret illæsum se & incolumem, iussit eum è fouea bestiarum extrahi. Inimici verò eius, videntes ei nihil mali accidisse, noluerunt hoc Dei prouidentiæ tribuere, sed causam referentes in leonum saturitatem, ausi sunt etiam apud Regem hoc asserere. at ille offensus eorum malitia, iussit multum carnium obijci leonibus, & illis iam saturitatis inimicos Danielis in foueam conijci, vt appareat, si propter saturitatem eos non attingant, ac tum demum euidentissimum fuit vatem ope diuina esse seruatum. nam nemini ex eis pepercerunt, sed non secus ac si fuissent famelici, & alimentis caruissent, sine mora eos dilaniauerunt. euit autem ferarum rabiem non vexatio famis quæ iam eis exempta fuerat sed obiectorum malicia, Deo sic volente, vt ne bruta quidē eam impunitam sinerent. Cum igitur ad hunc modum vatis insidiatores

An. mundi 3425. Ante Christ. nat. 539.

Inuidiæ vis & natura.

Honor Danielis.

Hedio & Ruffinus cap. 14. Daniel. 6.

Daniel in leonum foueam conijcitur.

Danielis inimici à leonibus dilaniati.

An mundi 3425. Ante Christ. 539.

periſſent, Darius Rex per totum ſuum imperium nuncios dimiſit qui Danielis Deum prædicarent, hunc eſſe ſolum verum & omnipotentem Deum aſſeuerando. ipſum deinde patrem in maiore etiam quàm ante honore habuit, primum inter amicos, locū ei tribuens. qui cum ab omnibus Deo carus exiſtimaretur, & propter hanc de ſe opinionem eſſet illuſtriſſimus, ædificauit apud Ecbatana Mediæ turrim, opus pulcherrimum & ſingulari admiratione dignum, quod in hodiernum vſque durat, & ſpectantibus recentiſſimæ ſtructuræ videtur, ac ſi ea ipſa die qua ſpectatur eſſet abſolutum. tantam nouitatis ſpeciem & tam integram pulchritudinem habet. nihil omnino à tam longo tempore læſam, præter aliorum ædificiorum conſuetudinem, quæ æque atque homines vetuſtatis iniuriam ſentiunt, nec firmitatem ſolum, ſed etiam decorem ſenſim deperdunt. Mos autem durat vſque in præſens tempus, vt in ea turri ſepeliantur Medorum Reges & Perſarum atq; Parthorum: eiusque cuſtodia Sacerdoti Iudaici generis hodie quoq; concreditur. Quod aūt in hoc viro præcipua dignum eſt admiratione, ſilentio non præteribimus. Omnis enim eximia felicitas, vt Prophetæ excellentiſſimo ei contigit, & viuenti tam apud Reges quàm apud populum gratioſo, & poſt obitum ſempiternam memoriam conſecuto. libri enim eius quos conſcriptos reliquit, etiam nunc apud nos leguntur, qui nobis certā fidem faciunt, quod Deus cum eo colloquia miſcuerit. non ſolum enim futura prædixit quemadmodum alij Prophetæ; verum etiam tempus quo euentura eſſent præfinijt & cū alij Prophetæ calamitates prædicerent, ideoq; malam gratiam apud Reges & multitudinem vulgarem inirent, hic bonarum rerum vates fuit, vt propter fauſtam ominationem quidem beneuolentiam omnium ſibi conciliaret, propter euentuum verò certitudinem fidem ſibi apud vniuerſum mortalium genus compararet. Exſtat enim in eius ſcriptis vnde maxime illius Propheriæ certitudo poteſt colligi. ait enim ſe apud Suſa primariam Perſidis vrbem cum ſodalibus prodiſſe in campū, & ibi terræmotu repentino exorto diffugientibus metu amicis ſolum eſſe derelictum, ſeipſum quoq; conſternatum in faciem & manus procidiſſe. ibi acceſſiſſe quendam excitantem ſe & iubentem, vt ſurgeret ac videret, quæ poſt multa ſecula euentura eſſent ſuis ciuibus. ſurgenti deinde oſtenſum eſſe arietem magnum, enata habentem multa cornua, & in his vltimū cæteris celſius. verſis deinde ad occidentem oculis, vidiſſe ſe hircū delatum per aërem concurriſſe cum ariete, & bis cornibus ictum proſtrauiſſe humi & conculcaſſe pedibus deinde vidiſſe enatum è fronte hirci cornu maximū, quo defracto erupiſſe pro eo quatuor alia, obuerſa in ventos ſingulos. & ex his etiam aliud minus exortum ſcripſit, quod poſtquàm eſſet adultum, Deus qui hæc oſtendebat, dixit geſturum bellum contra gentem ipſius, & vrbem vi expugnaturum, & ceremonias templi conturbaturum, ſacrificiaque veriturum per dies 1296. hæc eſt viſio quam in campo apud Suſa ſe vidiſſe ſcripſit: eamq; Deum ſic interpretatum eſſe. Arietem ſignificare Perſarum & Medorum regna, cornua verò futuros in his Reges, & horum vltimum deſignari per cornu vltimum, hunc enim fore diuitijs & gloria præſtantiſſimum. Per hircum verò indicari, fore aliquem è Græcorum Regibus, qui cum Perſa bis congreſſus eum prælio ſuperet, totumq; eius imperium occupet. Per cornu verò illud magnum ex hirci fronte exſtans primum Regem ſignificari, & per aliorum quatuor pro illo

Danielis vaticinia.

Danielis viſio de ariete & hirco, per quos Medorum & Perſarum Regnum præfiguratū fuit. Daniel. 8.

illò pullulationem, & ad quatuor terræ tractus singulorum versionem successuros ostendi, post primi Regis mortem, & regni inter eos partitionem. hos neque filios eius, neque alioqui ad cognationem ipsius pertinentes, multis annis per orbem habitatum regnaturos: ex his quorum quendam Regem, qui bellum gerat cum gente Iudæorum & legibus, & formam institutæ iuxta has reipublicæ auferat: spoliatoque templo victimas in id induci per triennium prohibeat. quæ quidem calamitas genti nostræ sub Antiocho Epiphane accidit, ita vt futurũ Daniel ante multos annos scripserat. Eodem autem modo scripsit & de Romanorum imperio, & quantam vastitatem illaturi essent nostris hominibus. Hæc omnia diuinitus sibi demonstrata scripto tradidit, & posteris legenda reliquit, vt videntes euentum non discrepare à prædictionibus, Danielem mirentur ob tam insignem honorem illi à Deo habitum: simulque Epicureorum error coarguatur, qui prouidentiam è vita eiiciunt, & Deo regimen rerum nolunt permittere, nec credunt vniuersitatem à beata illa & immortali essentia vel conseruari vel gubernari, sed sine rectore & curatore mundum suopte impetu ferri asseuerant. qui si ita vt illi autumant careret præside, quemadmodum naues sine gubernatoribus videmus procellis & fluctibus obrui, currusque aurigis destitutos euerti ac confringi, ita & ipse perderetur immoderato impetu. Quamobrem dum Danielis vaticinia considero, non possum non damnare istorum insciitiam, qui Deo negant curæ esse res mortalium. qui enim fieri potuit, vt Prophetijs eius responderet euentus, si temere in mundo gererentur omnia? Verum ego hæc, ita vt inueni in literas retuli, quod si quis mauult diuersam opinionem sequi, id per me quidem erit illi integrum.

An. mundi 3425. Ante Christ. nat. 539.

Danielis de Romanorũ imperio prædictiones. Daniel. 9.

Epicureorũ error coarguitur.

FLAVII IOSEPHI ANTIQVITATVM IVDAICARVM LIBER Vndecimus.

SVMMA CAPITVM LIBRI XI. Antiquitatum Iudaicarum.

I. *Cyrus Persarum Rex Iudæos Babylone dimissos pristinas sedes permittit repetere collata eis in ædificationem templi pecunia.*

II. *Regij Duces & Satrapæ Iudæos ab ædificatione templi prohibent.*

III. *Cambyses Iudæos ab ædificando templo omninò abstinere iubet.*

IIII. *Darius Hystaspis filius templum Iudæis ædificat.*

V. *Xerxis Darij filij in Iudæorum gentem beneficia.*

VI. *Quomodo Artaxerxe regnante parum abfuerit, quin tota Iudæorum gens Amani dolo extingueretur.*

VII. *Bagoses, penes quem Artaxerxis iunioris exercitus fuit imperium, multis iniurijs Iudæos afficit.*

VIII. *Quanta Alexander Macedonum Rex in Iudæos beneficia contulerit.*

CAP.

CAP. I.

An. mundi 3426. Ante Chri. na. 538.

Cyrus Persarum Rex Iudæos Babylone dimissos pristinas sedes permittit repetere, collata eis in ædificationem templi pecunia.

PRIMO autem anno regni Cyri, qui fuit trãsmigrationis nostræ Babylonicæ septuagesimus, miseratus est Deus captiuitatẽ & calamitatem ærumnosi illius populi: & sicut illis per Hieremiã Prophetã ante dirutam vrbẽ prædixerat, quòd postquam seruierint Nabuchodonosoro eiusq; posteris per annos septuaginta, rursum eos restituturus esset in patriã, & ædificato templo redituri essent ad felicitatẽ pristinã, ita eis omnia præstitit. Excitato enim ad id Cyri animo, effecit vt ille in hunc modũ per vniuersam Asiam scriberet: Hæc dicit Cyrus Rex: Quoniã me Deus maximus orbis Regem cõstituit, hunc illũ esse credo, quem Israelitarũ adorat populus. Is enim meum nomen per suos Prophetas prædixit, & quòd templum eius ædificaturus sim Hierosolymis in terra Iudæa. Hoc aũt Cyrus cognouit ex lectione libri, qui Esaiæ Prophetias cõtinet, ducentis & decẽ annis ante ipsius ætatem conscriptas. Hic enim secretum hoc Deũ sibi indicasse dixit, quòd vellet Cyrũ, quem multarũ ac magnarum gentiũ Regem declamaturus esset, remittere populũ suũ in terrã Iudæam, & templum suũ ædificare denuo. Hæc Esaias prædixit centum quadraginta annis antequã templum deuastatũ est. Quibus lectis Rex admiratus vatis diuinitatem correptus est cupidine exsequẽdi quæ scripta legerat: conuocatisq; clarioribus apud Babylonem Iudæis, ait se illis permittere, vt proficiscantur in patriã, vrbemq; Hierosolyma & Dei templũ ædificent denuo. Nam & ipsum Deũ futurum illis auxilio, & se scripturũ vicinis Iudææ ducibus ac satrapis, vt cõferant eis aurum & argentũ ad templi fabricã, & victimas ad sacrificia. Hoc mãdato à Cyro accepto, duarum tribuũ principes, Iudæ & Beniamiticæ, simulq; Leuitæ & Sacerdotes, properè Hierosolyma se conferunt: multi enim maluerũt manere apud Babylonẽ, non sustinentes possessiones suas relinquere. Quò cum peruenissent, omnes amici Regij fuerunt eis auxilio, conferebantq; ad tẽpli structurã alij aurum, argentum alij, nonnulli pecudum & equorum multitudinem: soluentesq; vota quibus damnati fuerant, offerebant solennes victimas, quasi vrbem denuo cõderent, & pristinũ patrij ritus vsum reciperent. Nã & vasa quibus olim templum spoliauerat Nabuchodonosorus, per Cyrũ tunc è Babylone remissa fuerant. ea Mithridati ærarij Regij præfecto tradita sunt perferenda ad Abassarem, asseruanda apud eum dum templũ ædificaretur: cui mandatũ est, vt quàm primũ id absolutum esset, mox ea Sacerdotibus & magistratibus populi redderet in templum restituẽda. quin & epistolam ad Syriæ satrapas in hæc verba scripsit. Rex Cyrus Syrinæ & Sarabazanæ S. Iudæis qui regionem meã habitant permisi, vt quicunq; vellent in propriam patriam reuersi vrbem denuo conderent, & templũ Dei Hierosolymis ædificarent eodem quo prius loco. misi aũt eò etiam ærarij mei præfectum Mithridatem & Zorobabelem principem Iudæorũ, vt fundamentis iactis templum superstruant altitudine cubitorum LX. & totidem

Babylonicæ captiuitatis post septuaginta annos finis. 1. Esd. 1. 3. Esd. 2.

Cyri Persarum Regis edictum. Esaiæ ca. 44. 45. de Cyro vaticinium.

Cyr⁹ Iudæis reditum in patriã, vrbis & templi ædificationẽ permittit.

Templi vasa è Babylone Hierosolyma remissa.

Cyri ad Syriæ Satrapas mandatum.

An. mundi 3426. Ante Chri. na. 578.

tidem latitudine, faciantq; tres ordines è lapide polito, & vnum ligneũ è materie quã fert ea regio: similiter & altare super quo sacrificẽt Deo: quos sumptus omnes de meo volo fieri. Vasa quoq; quæ Nabuchodonosorus Rex de templo prædatus est, mitto per Mithridatem ærarij præfectum & Zorobabelem Iudæorum Principem, vt ea perferant Hierosolyma, & in templum Dei restituant: quorũ numerus est hic: pyxteres aurei quinquaginta, argentei CCCC. thericlea pocula aurea quinquaginta. argentea CCCC. situlæ aureæ quinquaginta, argenteæ D. libatoria aurea XXX. argentea CCC. phialæ aureæ XXX. argenteæ MMCCCC. præterea vasa alia magna mille. Concedo etiam eis eosdem reditus quos maiores eorũ soliti sunt accipere, in precium pecudum, & vini & olei drachmas ducenta quinq; millia quingentas, & in similam artabas duo millia quingentas, atq; hæc à Samariæ tributis præberi volo. immolabuntq; Sacerdotes has victimas iuxta Mosis legem Hierosolymis, & inter sacra precabuntur Deum pro salute Regis eiusq; generis, vt regnum Persarũ incolume maneat. Qui verò per inobedientiam hæc mandata nostra irrita habuerint, eos in crucem agi volo, & facultates ipsorum fisco nostro attribui. Atque hoc fuit Epistolæ argumentum. Numerus autem eorum, qui è captiuitate conuenerant Hierosolyma XLII. millia fuêre, & insuper CCCCLXII.

Iudæorum è captiuitate Hierosolyma profecto rum numerus.

CAP. II.

Regij duces & satrapæ Iudæos ab ædificatione templi prohibent.

Hedio & Ruffi. cap. 2. 1. Esd. 4.

HI dum templi fundamenta iaciunt, & in hoc ædificando toti sunt, circùm finitimæ gentes, præcipuè Chuthæi, quibus olim è Perside ac Media traductis Salmanasar Assyriorum Rex in Samaria Israelitis inde sublatis nouas sedes dederat, rogabant satrapas & eos quibus commendata erat hæc ædificatio, vt Iudæos impedirent, quò minus vrbe ac templum instaurare vàleant. Illi verò pecuniis etiam corrupti vendiderunt Cuthæis suam circa demandatum officium cessationem & negligentiã, Cyro nescíente, vtpote distracto in alia negocia, qui demum Massagetico bello periit. Cambyse deinde in paternum principatum succedente, ex Syria & Phœnice Ammanitarumq; & Moabitarum ac Samaritarum regionibus redditur ei talis Epistola. Domine, seruitui, Rathymus cõmentariensis, & Semelius scriba, & magistratus Phœnices ac Syriæ. Cognoscere te oportet Rex, quòd Iudæi qui Babylonem traducti fuerant, in regionem nostram venerunt, & ciuitatem ob defectionem meritò deletam restituunt, forumq; rerum venalium reparant etiam mœnia & templum exstruunt. quòd si ita pergere sinantur, scito eos nec tributa persoluturos amplius, nec imperata facturos. opponentes enim se ipsis Regibus imperare potius quàm seruire conabuntur. Quando igitur iam feruet templi ædificatio, visum est nostri officij nõ dissimulare hoc negocium, & admonere vt inspicias maiorum tuorum commentarios, inuenturus in eis Iudæos Regum desertores & hostes, vrbemque ipsorum ob hoc crimen desolatam ac diruta m. quin hoc quoque admonendus es, quòd si hæc vrbs incolatur denuo, mœniumq; ambitum absoluat, intercludetur tibi via in Phœnicen & Cœlen Syriam.

Aliàs cap. 3. Samaritarũ & aliorũ ad Cambysem scripta de templi ædificatione accusatio.

An. mũdi 3435. Ante Chri. na. 529.

Cambyses

CAP. III.

An. mundi 3435. Ante Chr. na. 529.

Cambyses Iudæos ab ædificando templo omninò prohibet.

CAmbyses autem lecta epistola, cum esset alioquin etiam natus ad maliciam, grauiter commotus rescripsit hoc modo. Rex Cambyses Rathymo commentariensi, & Beelsemo, & Semelio scribę, & reliquis Samariæ ac Phœnices habitatoribus hæc dicit. Lectis quas misistis literis, iussi inspici maiorum meorum commentarios vbi inuentum est vrbem istam semper inimicam fuisse Regibus, habitatoresque eius seditiosos perpetuò studuisse concitandis bellis & rerum nouitatibus. quodque Reges habuerint potentes ac violentos, qui continuis tributorum exactionibus Phœnicen & cauam Syriam vexauerint. Ego igitur iubeo nō permitti Iudæos vrbem denuò condere, ne per hanc occasionem crescat eorum malicia, qua cōcitati hactenus rebelles fuerunt Regibus. His literis perlectis Rathymus & scriba Semelius cum collegis cuestigiò conscensis equis properarunt Hierosolyma, ducentes secum magnam hominum multitudinem, prohibueruntq; Iudæos ne vrbem & templū ædificare pergerent. Itaq; dilatum est id opus per annos IX. vsq; in secundum annum regni Darii Persarum Regis. Cambyses enim cum per sexennium regnasset, subacta interim Ægypto reuertens ab ea expeditione apud Damascum est mortuus. Sublatis deinde Magis qui post eius obitum regnum per integrum annum occupauerant, septem illæ Persarum familiæ Hystaspis filium Darium communibus suffragiis Regem declarauerunt.

Cābysis rescriptum in quo Iudæos ab ædificando tēplo deterret.

Hedio & Ruffi. cap. 3. Alias cap. 4.

An. mundi 3443. Ante Chri. na. 521.

CAP. IIII.

Darius Hystaspu filius templum Iudæis ædificat.

IS adhuc priuatus vouerat Deo si regnū adipisceretur, quicquid sacrorum vasorum apud Babylonem esset, remissurum se in templum Hierosolyma: & forte fortuna per illud tempus venerat ad eum a Hierosolymis Zorobabel, qui captiuorū Iudæorum dux declaratus fuerat. nam erat vetus Regis amicus. quamobrem inter satellites cum aliis duobus assumptus, speratum honorem consecutus est. Primo aūt sui regni anno Darius splendido ac magnifico apparatu excepit tàm domesticos suos, quàm Medorum ac Persarum satrapas, prouinciarumq; præsides ab Indis vsq; ad Æthiopas, & præfectos copiis per CXXVII. satrapias. Cumq; ad satietatem epulati, discessissent cubitum ad suum quisq; diuersoriū, Darius post breuem in lecto quietem à somno relictus, nec valēs redormiscere, cœpit fabulari cum tribus satellitibus: & qui proponēdam à se quæstionem verius ac prudentius soluerit, ei præmium fore promisit vsum purpuræ & aurei poculi, in cubatu quoq; ac vectatione vsurū instrumento aureo, & tiarā byssina ac torque aureo: & in consessiū habiturum locum Regi proximū, annumeratum inter gētiles regios. post hæc promissa quærit ex primo num vinum maximè polleat, ex secūdo num Reges, ex tertio num mulieres, an fortè veritas magis quàm hæc omnia. his ad inquirendum propositis siluit. Manè verò accersiuit magistanas & satrapas ac toparchas, residensq; vbi solebat iura reddere. iubet satellitū illorū quenq; coram toto cœtu respondere ad quæstionē sibi propositam,

Darius se sacra vasa Hierosolyma remissurum vouet.

Zorobabel.

Darius tribus satellitibus tres quæstiones proponit.

1. Esd. 5. 6.

3. Esd. 3.

An. mūdi 3443. Ante Chri. na. 521.

quid ipſi videatur verius. Tum primus eorum ſic exorſus eſt vini prædicare potentiã. Viri illuſtriſſimi, equidem vino potentiæ palmam tribuere haud dubito, dum eius virium hinc coniecturam capio. Animaduerto enim quòd quorumuis potantium mentẽ ſubuertit, & vel Regis animum ſic afficit, vt non ſecus quàm puer aliquis à parentibus orbus curatoris egeat: ſeruum quoq; ſuæ conditionis oblitum ad dicendi libertatem concitat, & pauperi addit animos diuitis. murat enim & regenerat animas quas ſubingreditur. nã & calamitoſorum extinguit triſtitiã, & ære alieno atq; vſuris oppreſſos facit aliquantiſper omnium horum diriſſimos. vt obliti ſui nihil ſonent humile, ſed lætantia crepent, & alia fortunatorum verba magnifica. præterea tàm ducum quàm Regum illis ſenſum ac metum eximit, & omnem amicorum ac familiarium memoriam. armat enim homines vel aduerſus cariſſimos, eosq; facit videri alieniſſimos. cumq; edormito temeto per noctem ſobrij fuerint redditi, furgunt omnino inſcij quæ eis per ebrietatẽ patrata ſunt. quo fit, vt his argumentis perſuaſus vinum ducã rem omnium longè potiſſimam ſimul & violentiſſimam. Poſtquam primus prolata ſua de vino ſententia dicendi finem fecit, tum ſecundus cœpit extollere poteſtatem regiam, huius vires aſſeuerans eſſe maximas omnium quæ intellectu ac potentia prædita ſunt. id conatus eſt probare his rationibus. Omnium rerum penes homines eſſe imperium qui & terras & maria ad quoſcunq; vſus ſeruire ſibi adigunt. at ipſis hominibus Reges imperitare, eisq; quidlibet pro ſuo mandare arbitrio. proinde qui in fortiſſimum animaliũ habent dominium, eorum vim ac virtutem merito exiſtimandã inſuperabilem. Quid? quòd dum ad bella & pericula ſubditos mittunt, omnes eorũ imperata obſequẽter faciunt, ſiue dum per eos obijciuntur hoſtibus, ſiue dum coguntur cũ mœnibus ac turribus, atq; adeò cum montibus, ipſaq; rerũ natura bellum gerere, ipſorũ iuſſu parati vel occidi vel occidere, dum ne videãtur à regiis mandatis vſquã digredi. parata deinde victoria, belli cõmoda vniuerſa ad Regem redeunt. Jam verò qui alieni à militia, dant agris colendis operã, poſt lõgos labores & ſudores cõportatis fructibus Regi tributa perſoluũt: & quicquid ille iuſſerit, hoc neceſſario ſine mora perficitur. Interim ille expletis omnibus delicijs & voluptatibus dormit in cubiculo, excubantibus ante fores ſatellitibus, & ceu vinctis metu nuſquã diſcedenti. us. nemo enim audet dormiente illo relicto abire ad curãda propria negocia, ſed vnã hãc curam putans neceſſariã, in hac vna eſt aſſiduus. Et qui fieri poteſt, vt non is ſit omnium potentiſſimus, cui tanta hominũ multitudo paret per omnia? His peroratis ſucceſſit tertius Zorobabel, dicturus de mulieribus & veritate, quarũ vis quanta ſit quamq; præpolleat cæteris rebus omnibus, ſic dicere aggreſſus eſt. Confeſſum eſt & vinũ pollere plurimum & Regem cui omnes obtemperant. maior tamen eſt potentia mulierũ. nam & Rex per mulierem in lucem hãc productus eſt, & eos qui vites colendo vinum nobis afferunt, mulieres & educant & pariunt: & nihil eſt omnino quod non illis acceptum ferendum ſit. nam & veſtimẽta nobis texuntur harum opera, & rei domeſticæ cura his eſt concredita. nec vllo pacto poſſumus carere femina. ſed licet argento multo abundemus & auro, precioſiſq; rebus aliis, ſimulatq; mulierem formoſam conſpexerimus, neglectis illis omnibus inhiamus in vlæ pulchritudinem, & libẽter ei bonis cedimus, modo adamata forma frui liceat. Relinquimus etiam

Primus vini potentiam prædicat.

Secũdus poteſtatem regiam extollit.

3. Eſd. 4.

Zorobabel tertius ſatellites mulierũ vim præpollentem primum oſtendens; mox veritati vt infractæ palmam attribuit.

etiam parentes ac patriam, & vel amicissimorum sæpenumero propter mulieres obliuiscimur: ac ne commori quidem cum illis refugimus. addam & aliud argumentum earum potentiæ non minimũ. quicquid terra mariue longo labore quæsitum est, nonne totum hoc mulieribus cõmittimus? Ipsum etiam Regem tantarum rerum dominum vidi aliquando ab Apame Raptacis Themasini filia, concubina sua cædi alapis, nec hoc tantum ferre, sed vt sibi detractum diadema capiti illa suo imponeret, ridentẽ cum ridente, & irata illa mœrẽtem, & adulatoriè se ad affectus illius attẽperando humiliter satisfacientẽ, si quid eã offensam animaduerteret. Interim dum satrapæ mirabundi alij in aliorum vultus inter se mutuò conijciunt oculos, Zorobabel ad veritatis laudes fecit transitum. Dixi, inquit, & declaraui quantum mulieres polleant, veruntamen nec hæ nec Rex veritati vllo modo conferendus est. Nã cum terra sit maxima, cœlum itẽ immensæ altitudinis, & sol celeritatis ineffabilis, cumq; hæc Dei voluntas gubernet ac moueat, q Deus iustus est & verax, consequitur vt veritas sit rerum omnium longè potentissima, contra quã iniustitia nihil omninò valeat. præterea reliqua omnia quãtumuis pollere videantur, mortalia sunt & celeres habent exitus, veritas verò immortalis est atq; sempiterna. Quin & ea quæ ab illa percipimus nec mortalia sunt, nec iniuriæ tẽporum aut fortunæ reciprocis vicibus obnoxia, sed iusta & legitima, secretaq; ab õi labe iniustitiæ. his dictis Zorobabel sermoni finem imposuit. Acclamante verò auditorio q̃ dixisset optimè, & quòd sola veritas vim omnis oblivionis vel mutationis expertem habeat, iussit eum Rex postulare aliquid ex his quæ illi paulo ante vltrò fuerat pollicitus. Libenter enim se cõcessurum, vt viro sapienti, & qui prudentia vincat cæteros. quare posthac, inquit, assessor meus eris, receptus inter cognatas mihi necessitudines. His auditis admonuit eum voti, quo se obligauerat, si adipisceretur potestatẽ regiam: id aũt erat, denuò condere Hierosolymã, & ibi Dei templum instaurare; ac deinde sacra vasa olim per Nabuchodonosorum inde sublata, & Babylonem perlata, restituere. Hæc est, inquit, mea postulatio, quam nunc mihi permittis, sapientem me virum iudicans. Tum Rex lætus assurgẽs excepit eum osculo, moxq; scripsit toparchis & satrapis, iubens eos deducere Zorobabelem. eosq; qui vnà profecturi erant ad instituendam & absoluendam templi fabricam. Mandauit etiam per literas Phœnices ac Syriæ magistratibus vt materiam cedrinam in Libano excisam deportarent Hierosolyma, & instaurantem eam vrbem adiutarent: in quibus literis hoc quoq; adscriptum erat, iubere & velle Regem liberos esse omnes Iudæos quotquot ex captiuitate Hierosolyma postliminio redierint & procuratores suos ac satrapas vetuit quicquam in regios vsus à Iudæis exigere: & quantumcunq; agrorum occupare valeant, permisit eos immunes à tributis colere. Idumæis etiam & Samaritanis atq; Syriæ cauæ habitatoribus imperauit, vt agros qui aliquando Iudæorum iuris fuissent antiquis possessoribus redderent, atque insuper quinquaginta talenta in fabricam templi conferrent. ipsis aũt iuxta patrias leges sacra facere permisit, & quæ in hunc vsum essent necessaria, sacrasq; vestes in quibus Pontifex & cæteri Sacerdotes rem diuinam faciunt, de suo præberi voluit, nec non etiam organa quibus Leuitę sacros hymnos accinunt. & custodibus vrbis atq; templi certas terræ portiones assignari iussit, ac in singulos annos pro alimentis certam pecuniam. deniq; de

An. mun. 3443. Ante Chri. ma. 521.

Zorobabel ex oratione sua laudẽ & munera præclara consequitur.

Darius admonitus voti, templi restaurationẽ mandat.

Ruffinus Cap. 4. Darij Regis scriptum & mandatum de libertate, possessionibus, templo & sacrificijs Iudæorum. 1. Esd. 6.

An. mun. 3443. *Ante Chri. na.* 521.

remittendis sacris vasis, deq; Iudæorũ restitutione, confirmauit omnia quæ prius Cyrus decreuerat. Zorobabel aũt hanc gratiam à Rege consecutus, quam primum egressus est regiã, suspiciens in cœlum, gratias egit Deo, & coram Rege inter concertatores visus sit sapientior, confites totum hoc diuini esse beneficij: peractaq; gratiarum actione, precatus vt & in posterum propitius esse pergeret, Babylonem profectus est, lętum popularibus suis nuncium afferens. Quo audito primùm gratias egerunt Deo pro reddita sibi patria: deinde ad epulas & compotationes versi, per huiusmodi hilaritates continuos septem dies exegerunt, ob receptam patriam ceu natalitiam festiuitatem denuò celebrantes. deinde duces Hierosolymitanæ profectionis ex sua quenque tribu elegerunt, comparatis & iumentis quæ vxores ac liberos veherent: deductentibusq; quos Darius ad hoc ipsum miserat, genialiter viam emetiebantur hilares, personantibus omnia tibijs, & cymbalis per strepentib⁹, prosequente per lusum ac lætitiam & rel qua Iudæorum multitudine. nam certus numerus è singulis cognationibus selectus proficiscebatur: quas nominatim percenserenon libet, ne interrupta narrationis serie lectori tædium afferam. hoc tantum dicam compendio, fuisse pubertatem egressorum quater mille millia & sexcenti, vigintiocto millia, dum taxat ex tribu Iudæ & Beniamitica. Leuitarum enim sequebantur quatuor millia, & septuaginta. promiscuæ verò multitudinis puerorum ac mulierũ numerus erat quadraginta millia DCCXLII. præterea Leuitici generis cantores aderant CXXVIII. ianitores CX sacri serui CCCXXII. ad hæc qui dicebant se Israelitas, nec tamen poterant approbare genus suum, sexcenti quinquaginta duo reiecti sunt etiam ex ordine & honore sacerdotali quotquot duxerant vxores, quarum genus nec ipsi indicare poterant, nec in Leuiticis & sacerdotalis genealogijs inueniebatur. erant aũt numero DXXV. Sequebatur etiam seruitiorum multitudo septem millium CCCXXXVII. cantores etiam & cantatrices CCXLV. cameli CCCCXXXV. iumentã DXXV. Dux aũt multitudinis quam modò recensui, fuit Salathielis filius Zorobabel, ex tribu Iudæ & stirpe Dauidis natus, & cum eo Iesus Iosedeci filius, & Mardochæus ac Serebæus: hi duo tribulium suffragijs ad ducatũ electi, qui etiam contulerunt in sumptus huius profectionis minas auri centum, argenti verò quinquies mille. atq; in hunc modum sacerdotes ac Leuitæ & pars quædam populi Iudęorum qui tum apud Babylonem erat, ad habitanda Hierosolyma sunt deducti. reliqua verò multitudo paulisper discedentes prosecuta, domos quisq; suas redijt. Septimo aũt mense postquam Babylonem exiuerant, Iesus Pontifex & Zorobabel Princeps dimissis circum oppida nuncijs è tota regione populum Hierosolyma conuocauerunt, cupidè ad mandatum eorum conuenientem: & ædificauerunt altare in quo prius fuerat loco, ad offerenda Deo sacrificia iuxta leges per Mosem traditas. Quę dũ faciunt, non æquis oculis aspiciebantur à finitimis gentibus, quibus exosi erant omnibus. Celebrauerunt autem etiam Scenopegiam peridem tẽpus, iuxta legislatoris præscripta. & post hæc oblationes & quotidiana sacrificia, victimasque sabbatorum atq; omnium sanctarum festiuitatum. tum qui vota vouerant, reddebant ea sacrificantes à nouilunio mẽsis septimi. Deinde templi ædificationem sunt aggressi, expendentes multas pecunias in cæmentarios & fabros, & multum alimentorum in cibos eorum qui conuehebant materiem. Hoc enim Sidonij facilè ac libenter

Euangeliũ Iudæis allatum.

Iudæi è Babylone Hierosolyma proficiscuntur.

2. Esd. 5.

Numerus Iudęorum è Babylone profectorum.

1. Esd. 2.

Zorobabel Dux & Iosua Pontifex.

Iesus Pontifex & Zorobabel Princeps altare ædificant.

1. Esd 3.

Scenopegia.

Templum ædificari cœptum.

benter faciebant, trabes cedrinas de Libano deferentes, quibus mox in
ratis compactis, in Ioppensem portum eas perducebant, ita vt primùm
à Cyro, & tum iterum a Dario iussi fuerant. Hæc fiebant anno à reditu
Iudæorum secundo, mense secundo, quando iactis templi fundamentis
prima die Decemb cœperunt superstruere: præposueruntq; operi curã-
do Leuitarum quotquot vigesimum annum attigerant, & Iesum cum fi-
lijs ac fratribus, & Zolimielem Iudæ fratrem, Aminadabi filium, eiusq;
filios: quibus summa cura & diligentia commissum negocium tractan-
tibus, celerius opinione ereſcebat ædificium. Id vbi factum est, accedentes
sacerdotes ornatu suo cum tubis, & Leuitæ Asaphiq; progenies, ca-
nebant sacros hymnos, in Dei laudem à Dauide quõdam institutos. Sa-
cerdotes autem & Leuitæ cognationumq; Principes ætate prouectio-
res, qui & illud prius templum videre meminerant magnum & opulen
tum, & hoc recens pro præsentium fortunarum tenuitate deterius fieri
animaduertebant, reputantes quantum ab illa prisca felicitate abesset,
oborta inde mœstitia temperare à lacrymis non poterant: vulgus autẽ
contentum erat præsenti templo, vt quod nulla priorum temporum cõ
paratione seipsum cruciabat, nec vllum detrimentum factum quibus
animaduertere. contra seniorum ac sacerdotum multo deteriore con-
ditione res suas existimantium gemitus, vix concentu tubarum obscu-
rari poterat. Samaritæ autem inimicis auditis tubis, & lætantium atque
dolentium promiscuis vociferationibus, accurrerunt volentes causam
discere: & cognito quòd Iudæi è captiuitate Babylonica postlimi nio re-
uersi templum instaurarent, adeunt Zorobabelem ac Iesum Principes
que cognationum, postulantes vt eos admitterent ad templum com-
muni sumptu ædificandum. Nam se quoque aiebant eundem Deum
colere, & eius gloriari nomine, religionisq; eius studiosos fuisse, iam in-
de ab illo tempore quo Salmanassar Assyriorum Rex è Chuthia & Me-
dia gentem eam in loca illa transtulerat. Ad quæ postulata illi de com-
muni sententia responderunt, ad templi ædificandum eos admitti non
posse, cùm & prius Cyrus & nunc Darius ipsos ædificare iusserint: licere
tamen eis ibi adorare. idq; facere vetari eorum neminem: ac ne cæte-
rum quidem gentium quenquam, cùm omnibus hominibus eò venien-
tibus templum ad adorandum pateat. His auditis Chuthæi, sic enim nos
Samaritas appellamus, indigne tulerunt: & instigauerunt Syriæ gentes,
vt Satrapas rogarent quẽ admodum sub Cyro primùm, ac mox sub Cam
byse, vt templi ædificationem impedi ent, Iudæorumq; conatus & dili-
gentem circa hoc opus operam quoad liceret de industria remorarentur. Per idem tempus ascendit Hierosolyma Sisines Syriæ ac Phœnices
præfectus, & Sarabazanes cum quibusdam alijs, rogaueruntq; Iudæorũ
Principes, cuius permissu templum sic ædificarent, vt arx potius quàm
fanum existimari possit: & cur tam firmis mœnibus & porticibus vrbem
cinxissent. Responderunt Zorobabel & Iesus, seruos se esse Dei maxi-
mi, cui tẽplum hoc exstructum à quodam eius gentis Rege fortunatissi-
mo & in omni virtute excellentissimo per multos ætates incolume ste-
terit. Deinde ob maiorum suorum impietatem per Nabuchodonosorũ
Babyloniorum & Chaldæorum Regem expugnata & deleta vrbe, tem-
ploq; spoliato ac incenso, & populo in captiuitatem Babylonicam ab-
ducto, Cyrum qui Persidis & Babyloniæ regno potitus sit, regio diplo-
mate mãdasse templi instaurationem, & donaria vasaq; per Nabucho-
donosorum

An. mundi 3443. Ante Christ. nat. 521.

Samaritæ templi ædificationem promouere volentes, reijciuntur.

Samaritæ templi ædificationem impedire cogitant.

Legati Syriq templi & vrbis municiuæ causam quærentes, ad Iudæos missi.

1. Esd. 5.

An. mundi 3444. Ante Chri. nat. 520.

donoſorum ſublata tradidiſſe Zorobabeli & Mithridati ærarij ſui præfecto, vt ea deportarent Hieroſolyma, rurſumq; in templum inſtauratũ reponerent. eiuſdem enim Regis mandato Abaſſarum miſſum ad eam vrbem, vt daret operam, vt id templum primo quoq; tempore abſolueretur. eum acceptis regijs literis confeſtim veniſſe & fundamenta ieciſſe. atq; ex eo tempore nunquam inimicas gentes interturbare ædificationem atq; impedire deſtitiſſe. Quare ſi illis ita videretur, ſcriberent Dario, vt inſpectis regijs cõmentarijs manifeſtum fiat vera ipſos omnia dicere. His auditis Siſines & alij cum eo, noluerunt ædificationem inhibere inconſulto Dario, ſed confeſtim ei de hac re ſcripſerunt. Iudæis enim ſolicitis & metuentibus ne Regem pœniteat iuſſiſſe reparari Hieroſolyma, duo prophetæ qui tum erãt in populo, Aggæus & Zacharias, bono animo eos eſſe iubebant, nec à Perſis quicquam timere: quandoquidem ipſi compe. tam haberent ſuper hac re Dei voluntatem: quibus credẽs populus aſſiduus erat in opere, nulla die id intermittens. Cumq; Samaritæ Dario ſcripſiſſent, accuſantes Iudæos quòd vrbem muniant, templumq; arci quàm fano ſimilius exſtruant: aſſeuerantes nõ eſſe hoc in rem Regis, & oſtendentes Cambyſis epiſtolam, per quam eam ædificationem impediuerat & vetuerat, ratus non eſſe rebus ſuis tutam aut vtilem: poſtquam etiam Siſinis & collegarum de eodem negocio literas accepit, iuſſit regios commentarios ſuper hac re conſuli: & inuentus eſt apud Ecbatana caſtrum Mediæ liber, in quo hęc ſcripta continebantur: Anno primo regni ſui Cyrus Rex decreuit, vt templum Dei cum altari Hieroſolymis ædificaretur altitudine cubitorum LX. & totidem latitudine. quod haberet ordines è lapidibus politis tres, & ligneum vnum è materie quam ferret ea regio: & ſumptus in hoc ex ærario Regis præberentur. Sed & vaſa templi quæ Nabuchodonoſorus ſuſtulerat, reddantur & reportentur Hieroſolyma. Vtq; cura eius negotij ſit penes Abaſſarem Syriæ ac Phœnices præfectum eiuſq; collegas, qui abſtinerent quidem ipſi ab eis locis, ſeruos verò Dei Iudæos & eorum Principes ſinerẽt templum ſtruere: ipſi verò adiutarent eos in hoc opere de tributis ſuæ prouinciæ, & ad ſacrificia quoque ſuppeditarent, tauros, arietes, agnos, hædos, ſimilam, oleum, vinum, & cætera quæ ſacerdotes poſtulauerint, qui deprecaturi ſint Deum pro ſalute Regis atque Perſarum. Quicunq; autem contra mandatum hoc facere auſus fuerit, is vt comprehenſus in crucem agatur, & facultates eius fiſco addicantur. inibi etiam addita erat execratio, vt quicunque eius templi ædificationem vetare voluerit, Deus eum feriat, atq; hoc modo iniquitatem eius cohibeat. Hæc cùm Darius in Cyri commentarijs inueniſſet, reſcripſit Siſini & collegis eius hoc modo. Rex Darius Siſini magiſtro equitum & Sarabazani cæteriſq; magiſtratibus S. Mitto ad vos exemplar epiſtolæ Cyri, quam in ipſius commentarijs inueni: voloq; vt omnia fiant, quemadmodum in ea continentur. Valete. Ergo cognita ex his literis voluntate Regis, Siſines & reliqui decreuerunt eam per omnia ſequi. itaq; ſuſcepta cura ſacræ fabricæ, adiuuabant Iudæos magiſtratuſque illorum & Principes & magnis omnium ſtudijs proficiebat templi ædificatio iuxta mandata Cyri & Darij prophetantibus interim Aggæo & Zacharia: ab ſolorum ipſe eſt intra ſept. anum. Anno autem regni Darij nono, vigeſima tertia die menſis vndecimi, qui noſtris dicitur Adar, Macedonibus Diſtrus, ſacerdotes ac Leuitæ cum reliqua Iſraelitarum multitudine obtulerunt ſacrificia

Aggæus & Zacharias prophetæ.

Samaritę tẽpli & vrbis reſtaurationẽ impedire conantes, magis promouent.

Cyri de Iudæis corũq; templo decretum.

An. mundi 3450. Ante Chri. nat. 514.

3. Eſd. 6.

Darij ad Syriæ præfectos epiſtola

Tẽpli ædificatio abſoluta.

Templum 23. Martij ſeu vt eſt 1. Eſd. 6. Martij 3. dedicatum.

sacrificia pro renouata post captiuitatem pristina felicitate proq; recepto nouo templo, tauros centum, arietes ducentos, agnos CCCC. hircos XII. pro peccatis totidem tribuum: constitueruntq; Leuitæ iuxta Mosis leges ex ordine suo ianitores per singulas portas. ædificauerant enim Iudæi porticus quoq; quibus templum circumquaq; includebatur. Instante deinde azymorum festo, mense primo, qui Macedonibus est Xanthicus, nobis verò Nisan, confluxit totus populus ex oppidis in vrbem: celebrauerunt q; id festum casti ac puri vnà cum coniugibus ac liberis ritu patrio, & victimam paschalem immolantes decimaquarta luna epulati sunt per continuos dies septem, nullis sumptibus parcentes, holocautomata etiam offerentes, & agentes gratias Deo, qui eos tandem antiquæ patriæ & eius legibus ac ritibus restituerit, deflexo ad benignitatem ac clementiam Regis Persici animo. atq; ita summa liberalitate in re diuina vsi inoluerunt Hierosolyma, instituta ea Reipub. forma quæ per optimates administratur. penes Pontifices enim fuit summa autoritas, donec Asamonæorum gens mutato rerum statu regnum obtinuit. ante captiuitatem enim iam inde à Sauli & Dauidis temporibus egerunt sub regibus per annos DXXXII. menses sex, dies decem. & ante hos æquè monarchæ res administrauerunt appellati Iudices, qui Reipub. status plus quam quingentis annis durauit post Mosis & Iesu imperium. Hoc igitur modo se habebant Iudæi in patriam restituti sub Cyro & Dario Regibus. Samaritæ autem, infensa gens & inuida, multis molestijs eos afficiebant, freti opibus, & affectantes cognati Persarum videri, quod inde essent oriundi. nam quæ iussi erant, ex tributis in sacrificia conferre grauabantur, magistris equitum interim connitentibus: & quacunq; in re vel per se, vel per alios poterant nostram gentem lædere, nullam occasionem prætermittebant. Visum est itaq; senatui populoq; Hierosolymitano legationem ad Regem Darium mittere, & Samaritas accusare: cuius legationis caput fuit Zorobabel, assumptis alijs quattuor collegis. Cæterùm Rex cognitis criminibus quæ per legatos Samaritis obijciebantur, dedit eis literis perferendas ad magistros equitum eius prouinciæ, & ad Senatum Samaritanum, in quibus hæc continebantur. Rex Darius Tangaræ & Sambabæ magistris equitum apud Samariam, & Sadracæ ac Bobeloni reliquisq; eorum cõseruis. Zorobabel, Ananias, & Mardochæus Iudæorum legati accusauerunt vos, quòd molesti fueritis templum ædificantibus, quodq; non præbeatis impensas in sacrificia, quas me iubente præbere illis debueratis. Volo igitur vt lecta hac epistola præbeatis eis ex regio ærario in quo tributa Samariæ seruantur, quicquid sacrificiorum vsus postulat, vt non desinentes quotidie sacrificare tàm pro me, quàm pro Persarum gente Deum deprecentur.

An. mundi 3450. Ante Christum nat. 514.

Pascha celebratur.

Reipub. forma Hierosolymis instituta.

Samaritæ Iudæis infensi.

Iudæorum ad Darium legatio.

An. mundi 3464. Ante Chri. nat. 500.

Mandatum de sumptibus ad structuram templi præbendis.

CAP. V.

Xerxis Darij filij in Iudæorum gentem beneficia.

Hedio & Ruffi. cap. 9. 1. Esd 7.

DEfuncto autem Dario successit Xerxes filius, sicut regni ita & pietatis paternæ hæres. nihil enim ex patris institutis circa diuinum cultum mutauit, & Iudæos summa benevolentia prosecutus est. Hoc regnante Pontifex erat Ioacimus Iesu filius: apud Babylonem verò degẽtium

Xerxes Rex Persiæ.

An. mun. 3506. *Ante Christum nat.* 458. Esdras legis peritus. Xerxes Iudæis fauet.

tium Iudæorum primarius sacerdos erat Esdras, vir iustus, & de quo optimus rumor fuit apud populum. is cum esset legum Mosaicarum peritissimus, in Regis amicitiam peruenit. & cum decreuisset proficisci Hierosolyma, secumq; aliquos è Babylonijs Iudæis ducere, petijt à Rege commendatitias ad Syriæ satrapas literas, quas & impetrauit hoc modo scriptas. Rex Regum Xerxes Esdræ sacerdoti. & lectori legis Dei S. Decretum est à me, & septem meis Consiliarijs, vt quicunq; in regno meo de Israëlitis & sacerdotibus eorum ac Leuitis voluerit tecum Hierosolyma petere, per meam benignitatem hoc ei liceat facere, & inniſere Iudæam iuxta Dei legem: vtq; Israëlitarum Deo dona perferatis, quæ ego & amici vouimus. præterea facio tibi potestatem auferendi omne aurum & argentum quantumcunq; populus tuus per totam Babyloniam degens offerre voluerit, quo emantur victimæ super altare Dei vestri immolandæ: & fabricandi ex auro ac argento vasa quæcunq; tu & fratres tui volueritis. Sacra quoq; vasa quæ tibi dantur, Deo tuo dedicabis: & si quid aliud in hunc vsum opus fuerit, pro tua prudentia fieri curabis, & de nostro fisco eos sumptus facies. quin & præfectis ærarij apud Syriam & Phœnicen te commendaui, scribens eis vt quicquid Esdras sacerdos & lector legis Dei petierit, sine mora dent. Et vt Deus propitius sit mihi & meis liberis, volo vsque centum coros tritici Deo secundum legem dari. Vobis quoque magistratibus præcipio, vt à nemine sacerdotum, Leuitarum, sacrorum cantorum, ianitorum, sacrorum seruorum, quicquam exigatis, neve vlla onera eis imponatis. Tu vero Esdra iuxta concessam tibi diuinitus sapientiam constitue iudices, qui per Syriam ac Phœnicen iura reddant populo tuam legem scienti: quin & nescientes doce liberè, vt quisquis legem Dei vel legem regiam violauerit, mulctetur pecunijs, aut etiam damnetur capite, vtpote qui non per ignorantiam, sed per contumaciam peccauerit. Vale. His literis acceptis Esdras gauisus adorauit Deum, & gratias egit, illi benignitatem regiam acceptam referendam, & illum maxime dignum cui gratiæ agantur existimans. Aduocata deinde Iudæorum concione qui apud Babylonem degebant, & perlecta epistola, ipsam quidem retinuit: exemplar verò eius in Mediam ad omnes suæ gentis homines transmisit. qui cognita Regis erga Deum pietate, & erga Esdram beneuolentia, omnes vehementer sunt lætati: multi verò ex eis assumptis suis facultatibus Babylonem venerunt, cupientes reuerti Hierosolyma. reliqua Israëlitarum multitudo assuetum iam domicilium noluit relinquere. quapropter duæ tantum tribus per Asiam & Europam sub Romano degunt imperio. decem autem tribus nunc quoque vltra Euphratem sunt, infinita hominum millia, quæ vix est numero comprehendere. Cæterùm ad Esdram magna multitudo conuenit tã Sacerdotum & Leuitarum, quàm ianitorum sacrorumq; vel cantorum vel ministrorum. Ille verò omnes qui ex captiuitate in patriam reuerti volebant ad Euphratem cõgregauit: vbi peracto triduano ieiunio, votisq; pro incolumitate & felici itinere conceptis, (recusauerat enim deductores equites, dicens Deo salutē suorum curæ futurā) iter ingressi die duodecima primi mensis anno regni Xerxis septimo, peruenerunt Hierosolyma eiusdem anni mense quinto. & continuò Sacerdotibus gazophylacij custodibus Esdras sacram pecuniam tradidit, argenti talenta sexcenta quinquaginta. vasa argentea talentorū centum, vasa aurea talentorum

Esdras Iudæos qui apud Babylonem degunt, conuocat.

Esdras Hierosolyma profectus, vasa aliaq; pretiosa gazophylacij custodibus tradit.

lentorum viginti, vasa ærea auro meliora pondo talentorum XII. Hæc enim erant dona Regis e usq; amicorum, & Israelitarum Babylone manentium. quo facto obtulit Deo secundum legem holocautomata, tauros XII pro cõmuni salute populi, arietes & agnos LXXII. hircos pro peccatis XII. procuratoribus etiam Regijs, & præfectis Phœnices ac Syriæ scriptas à Rege reddidit epistolas: qui cum eis non parere non possent, omni honore gentem nostram prosecuti sunt, & in omnibus necessitatibus eis fuerũt auxilio. Et consiliũ quidem huius migrationis ab Esdra profectum est succesſum autem felicem Deus addidit, vt equidem reor, viri huius virtutem ac pietatem respiciens Aliquanto deinde post cõperit quorundam indicio, quod quidam è vulgo Sacerdotum & Leuitarum patrum seruauerint instituta & leges patrias, & ductis alienigenis vxoribus ordinem Sacerdotalem confuderint: rogatusq; ab eis vt ferret auxilium legibus, ne Deus propter paucos iratus omnes denuo cõmuni clade feriat, scidit vestem præ tristitia, vellens capillos & barbam, & humi se prosternens, eo quòd primores populi deprehensi essent in tali crimine. & cogitans non esse audituros, si iuberet eos vxores cum liberis ejicere, nolebat se à terra attollere. Itaq; concurrerunt ad eum quotquot erant bonæ mentis, & vna flebant addentes se socios eius tristitiæ. Esdras autem sublatis ad cælum manibus, Me quidem, inquit, pudet ad cælum oculos attollere, dum cogito quòd populus ne maiorum quidem suorũ cladibus admonitus à peccando abstinet: tu tamẽ clemẽtissime Deus nostri misertus seminarium aliquod & reliquias superstites conserua, quas Hierosolyma in antiquã patriã reducere dignatus es: & da veniam præsentis erroris, mortem quidem commeritis, veruntamẽ in tua bonitate sperantibus. Dum ita pius Sacerdos lachrymatur cũ eo cœtu qui ad eum conuenerat mixtus ex viris & mulieribus atq; pueris, accessit eò quidam primarius Hierosolymita nomine Achonius, confitens se peccasse qui alienigenas vxores duxerint: suasitq; ei vt omnes adiuraret, vt vxores cum nata ex illis prole abijcerent: & si quis lege parere nollet in eũ animaduerteret. qui secutus vti consiliũ, exegit super hac re iusiurandũ à principibus Leuitarũ & sacerdotũ & tribuum Israeliticarũ. quo facto exiit templo & contulit se in domiciliũ Ioannis & Eliasibi ibiq; totã eam diem ieiunus præ mœrore exegit. Proposito deinde edicto vt omnes e captiuitate reuersi intra biduũ aut triduũ Hierosolyma cõuenirent, & quisquis per contemptũ nõ aduerit intra præscriptum tempus, vt excommunicetur, bonaq; eius sacro ærario addicantur, intra triduum conuenerunt vtriusq; tribus homines, vigesima die noni mensis, quem Hebræi thebethum, Macedones Apellæum nominant. cumq; consedissent in superiore parte templi, præsentibus etiã senioribus, & frigus propter anni tempus esset molestũ, surgens Esdras accusauit eos, qui contra leges duxissent vxores alienigenas. nunc si velint rem Deo gratam & sibimetipsis vtilem facere, ablegandas esse vxores eiusmodi. acclamatum est facturos id omnes æquo animo, sed esse earum non paruum numerum, & tempus esse hibernum, nec posse rem eam intra vnã aut alteram diem perfici. itaq; opus esse vt negocium hoc differatur aliquantisper, & tũ demũ principes aliquot qui sint alieni ab hac culpa, cum selectis vndecunq, senioribus inquisitionẽ faciant eorũ qui contra legis præscriptũ vxores duxerint. consenserunt omnes in eã sententiã, & prima die mensis decimi cœpta inquisitione, quæ duravit vsq;

An. mundi 3506. Ante Christum nat. 458.

Precatio Esdræ pro Leuitis qui duxerant exteras. 1. Esd. 9.

Mandatum de dimittendis exteris 1. Esd. 10.

1. Esd. 10.

An. mun. 3506. Ante Christum nat. 458.

vsq; primam diem mensis sequentis, inuenerunt multos tam ex Iesu Pontificis cognatione quàm ex cæteris Sacerdotibus ac Leuitis & alijs Israelitis, qui & vxores & natos ex eis liberos sine mora abiecerunt, pluris facientes legum obseruantiam, quàm naturales affectus quantumuis violentos: moxq; ad placandum Deum arietes immolauerũt. quorum nomina recensere est necesse. atq; ita Esdras hoc erratum circa connubia correxit, & malam in hoc consuetudinem emendauit, vt in posterum hæc reformatio stabilis ac firma permaneat. Septimo autem mense dum scenopegiæ festum celebratur, & fermè totus populus conuenit, accedentes ad patentem templi partem quæ orientalem portam spectat, rogauerunt Esdram, vt eis legem Mosis legeret: quod & fecit, stans in medio multitudinis, à mane vsq; meridiem. ex qua lectione non solum in præsens & futurum discebant quid esset iustum, sed etiã præteritorum memoriam retractantes lachrymabantur, sic cogitantes, quòd nullas calamitates fuissent perpessi, si præscripta legum diligenter obseruassent. Esdras autem videns eos ad hunc modum affectos, iussit vt domum abirent: esse enim festum, nec licere ea die fiere. quin potius hortabatur, vt ad epulas versi, ita vt festo die decet, hilariter agerent: & hac ante actorum pœnitentia in futurum se munirent, ne in similes casus incurrerent. at illi sequentes eius monita cœperunt re vera festum agere, quod cum per octo dies fecissent, digressi sunt in propriãs patrias, magnam gratiam Esdræ habentes ob reformatam rempublicam: quo factum est, vt post comparatam sibi apud populum egregiam gloriam senex vita defunctus apud Hierosolyma sit magnifice sepultus. Quo tempore cum etiam Ioacimus Pontifex esset mortuus, filius eius Eliasimus in Sacerdotium ei successit. Cæterum quidam ex captiuis Iudæis, pincerna Regis Xerxis, Neemias nomine, deambulans ante primariam Persarum vrbem Susa, cum hospites quosdam post longum iter exactum in vrbem aduentantes Hebraicè inter se confabulari animaduertisset, accedens ad eos, rogabat, vndenam venirent. & audito quòd è Iudæa, rursum scitatus est quomodo se haberet ille populus, & caput eorum Hierosolyma. Quibus male se habere dicentibus, quòd eius mœnia diruta essent, & circumuicinæ gentes multa mala Iudæis inferrent, die noctéq; agros excursionibus ac rapinis populantes, & multos ex ea regione atq; adeò ex vrbe ipsa captiuos abducentes, ita vt passim per vias reperiantur cadauera: fleuit Neemias motus popularium suorum miserijs: & sublatis oculis ad cælum, Quousq;, inquit, patieris Domine gẽtem nostram tantis malis opprimi, vt simus præda omnium? cunctante verò illo apud portam, & ob hæc lamentante, accedens quidam nunciauit ei, Regem iam accubitum ire. ille confestim ita vt erat non abiecta facie ad ministerij sui functionem properat, Rex verò post cœnam iam hilarior, videns Neemiam subtristem, rogabat quid esset in causa. tum ille Deum prius precatus, vt suadæ gratiam verbis suis adderet, Qui possum, inquit, Rex alium vultum sumere, aut mœrorem è corde ponere, quando audio patriæ meæ Hierosolymorum, in qua exstant sepulchra maiorum meorum ac monumenta, & portas incensas esse & disiecta mœnia? Sed oro hanc vnam gratiam mihi concede, permitte mihi, vt profectus illò muros eius exstruam, & quod deest ad fabricam templi suppleam. At Rex petitioni eius annuit, simulq; literas ad satrapas cõmendatitias, vt & honorem ei haberent, & præberent quicquid cuperet, quare

Prælectio legis Mosaicę. 2. Esd. 8.

2. Esd. 1.

Neemias, cõcessa potestate, populum ad restituenda mœnia & templum hortatur.

2. Esd. 2.

quare desine, inquit, tristari, & post hac libens nobis ministra. Ibi Neemias adorato Deo, actisq; Regi pro tam ampla pollicitatione gratijs, abstersò à vultu omni mœrore, frontē exporrexit prælætitia. Sequenti verò die accitus, accepit literas Regias, quas Sadæo Syriæ, Phœnices, ac Samariæ præfecto redderet: in quibus mandabatur de honore Neemiæ habendo, & de præbendis ei quibus ad ædificandum opus sit. cum igitur Babylonem venisset, & multos à popularibus vltro se adiungentes comites assumpsisset, tandē peruenit Hierosolyma, anno regni Xerxis vigesimo quinto: & ostensas prius suis literas Sadæo magistro equitum collegisq; eius reddidit. conuocato deinde Hierosolyma vniuerso populo, stans in medio tēpli sic eos est allocutus. Viri Iudæi scitis quòd Deus Opt. Max memor maiorum nostrorum Abrahami Isaaci & Iacobi eorumq; pietatis, qua illos quondam, eadē nos quoq; prouidentia dignatur: & ecce illius fauore nunc apud Regem obtinui, vt mihi permitteret mœnia vestra restituere, & quod superest ad absoluendum templum perficere. Quamobrem nunc ita faciendum censeo, vt quoniam non ignoratis quàm infensas habeamus gētes vicinas, & quòd cognita vestra in ædificando diligentia nihil nō molientur quo vestros conatus quantum in se erit impediant, primum forti animo sitis, & omnem fiduciam collocetis in Deo qui facilè resistet illorum importunis inimicitijs: deinde nec die nec noctu operis structuram intermittatis, sed omni cura id opus continuetis, quandoquidem nunc maximè tempestiuum est hoc facere. Hæc locutus continuò iussit magistratus dimetiri mœnia, & operas partiri in populum, attributo certo modo in singulos vicos & oppida: pollicitusq; se quoq; cū domesticis velle adiutare impigrè, concionem dimisit. Iudæi verò eius autoritate permoti ad opus se expediebant: quæ appellatio tum primum illis & regioni est indita, quando è Babylonia sunt reuersi, quia Iudæ tribus iam olim ea loca occupauerat. Eius rei fama vbi ad Ammanitas ac Moabitas Samaritasq; & Syriæ Canæ incolas perlata est, iniquissimè tulerunt, nec vnquam cessauerunt insidiari & conatus ipsorum impedire: interceptisq; multis Iudæis, tentauerunt ipsum Neemiā per conducticios sicarios tollere. crebros etiam terrores eis inoutiebant, rumores spargentes, quasi magni diuersarum gentium exercitus eos essent inuasuri, ita vt parū abfuerit quin hoc metu ab incepto opere desisterent. Neemiam vero nihil horum ab instituto deterrere potuit, sed stipatus aliquot satellitib. intrepidus pergebat, præ nimio studio nullum laborem sentiens. eam autem salutis propriæ curam non ideo habuit, quòd mortem timeret, sed quia certo sciebat se extincto ciues suos non reparaturos mœnia. iussitq; in posterum ædificatores accinctos opus facere. & cæmentarius quidē non sine gladio erat, similiterq; qui materiam ei suggerebat: scuta verò non longè inde in promptu esse voluit, & tubicines interuallo quingentorum passuum, vt sicubi se hostes aperuissent, signa canerent, vt populus arreptis armis resisteret, néue inermis ab hoste posset opprimi. ipse verò noctu circumquaq; vrbem obibat, nunquam defessus aut operæ aut duritiæ victus & excubijs, nec cibo nec somno vtens, nisi quantū postularet necessitas: atq; ad hunc modum perduravit duobus annis & tribus mensibus. tantū enim temporis elapsum est donec absoluerentur mœnia, vigesimo octauo regni Xerxis anno, mense nono. Permunita deinde vrbe Neemias & populus Deo sacrificauerunt, & octo dies in epulis transege-

Ann. mundi 3519. Ante Chri. Num. annum 445.

2. Esdræ. 4.

Ardens studium in reparādis mœnibus.

Hierosolymorum mœnia absoluta.

An. mundi 3527. Ante Chri. nat. 437. transegerunt. quæ res vbi Syriæ gentibus est audita, graues indignationes in eis commouit. Neemias autem videns non satis magnam in vrbe populi frequentiam, persuasit circumquaq; vicinis Sacerdotibus & Leuitis, vt migrarēt in vrbem inibi habitaturi, exstructis eis de suo domicilijs: & agricolarum plebem decimas in vrbem conferre iussit, vt esset vnde Sacerdotes ac Leuitæ viuerent, nec auocarentur à diuino cultu ac ceremonijs: quod quidem illi perlibenter fecerunt & hoc pacto factum est, vt vrbs magis frequentaretur in posterum. Post hæc & alia multa honesta & laude digna opera Neemias iam senex defunctus est, vir ad virtutem & iustitiam natus, & in populares suos beneficentissimus, relicto sempiterno sui momento in Hierosolymitanis mœnibus, atq; hæc sunt quæ Xerxe regnante gesta sunt.

Cura pro Sacerdotibus. 2. Esd. 10. Mors Neemiæ.

CAP. VI.

Quomodo Artaxerxe regnante parum abfuit, quin tota Iudæorum gens Amanii dolo extingueretur.

Hedio & Rufinus cap. 6. Esth. 1. Assuerus Rex Persarum Vasten ad conuiuium venire nolentē repudiat.

EO mortuo regnum ad filium eius Cyrum, quem Græci Artaxerxen nominant, peruenit, quo apud Persas regnante in maximum periculum genus Iudæorum adductum est, ne cum vxoribus ac liberis deleretur, ob causam quam paulo pòst referemus. prius enim quædam de ipso Rege dicenda sunt, qui factum sit vt vxorem duceret Iudæā fœminam ex Regio genere natam, quam etiam nostræ gentis seruatricem fuisse ferunt. Artaxerxes enim post susceptum imperium, & constitutos ab India vsq; Æthiopiam 127. satrapas, anno regni tertio amicos & duces gentium Susis accepit epulo sumptuosissimo, vt decebat Regē opulentum magnificos cētum octuaginta dierum apparatus ostentantem: cui plurimę gentes, & earum legati, per continuos septē dies interfuerunt. id erat instructum in hunc modum. Tabernaculum fixit suffultum aureis & argenteis columellis, prætextum telis linteis & purpureis, multorum millium capax. in eo ministrabatur aureis & gemmeis poculis, ad delectationem simul & miraculum factis. Mandauit etiam ministris, ne quem more Persarum ad bibendum cogerent, sed arbitratu suo quenq; appositis frui sinerēt. dimissis etiam per totam ditionem nuncijs edixit, vt feriati ab operibus festum pro incolumitate regni diebus aliquot agerent. Regina quoq; Vaste pari modo mulierum in Regia celebrauit conuiuium: quam Rex ostendere conuiuis cupiens ad se accersiuit, pulchritudine omnes mulieres superantem. illa verò volens Persarum leges seruare, quę vxores vetant ab aliis præter domesticos conspici, non fuit ad Regem: & cum non semel ad eam eunuchos ea de causa misisset, nihilominus in negando fuit pertinax. qua obstinatione mulieris offensus Rex, dimisso cōuiuio septemuiros illos, penes quos apud Persas legū est interpretatio, cōuocat: & apud eos vxorem contumaciæ ream peragit, quòd toties vocata ab ipso in conuiuiū, ne semel quidem paruisset, iubetq;, quid sit iuris proferre sententiam. Quorum vnus Muchæus cum pro sententia diceret, non ipsi soli factam iniuriam, verum etiam Persis omnibus, quibus periculū instet ne despecti ab vxorib. inhonestā vitam degant in posterum: quando nulla post hac maritorū futura

An. mundi 3443. Ante Chri. nat. 521.

An. mundi 3445. Ante Chri. nat. 519.

ram & reuerentia, dum, cæteræ exemplum à Reginæ superbia sumunt, nihil veritæ contra omnipotentem Regem contumaciter agere: suaderetq; tam cõtumacem erga ipsum mulctari grauissimè, idq; decretũ per omnes gentes promulgari: visum est repudiari Vasten & honorẽ transferri in aliam mulierẽ. Rex verò qui vehementer eam amabat, nec disiungi ab ea ferebat, nec tamen retinere propter legẽ poterat, mœrens quòd voluntati suæ non liceret satisfacere. Qua in anxietate videntes eum amici, consulunt, vt inutilẽ mulieris amorem ex animo eijciat, & facta per totum orbem formosarum virginum perquisitione, quam aliis prætulerit optet sibi cõiugem. noua enim inducta prioris aboleri posse desiderium, & eius recenti consuetudine amorem paulatim distractum in totum posse euanescere. Probauit Rex consilium, moxq; mandauit certis hominibus, vt forma celebres virgines ex toto Regno selectas ad eum adducerent. id mandatum illis diligenter exsequentibus, inuenta est Babylone Esther puella vtroq; parente orbata, quæ apud patruum Mardochæũ educabatur. is erat tribus Beniaminitæ, vnus ex Iudæorum primatibus. hæc puella præ cæteris omnibus excellebat pulchritudine, & gratijs vultus in se oculos conuertebat. itaq; vni eunuchorum commendata, tractata est apud eũ delicatissimè, odoramentis atq; vnguentis preciosissim. s, quibus principes fœminæ corpus curare soleant, quotidie delibuta. atq; hac tractatione per sex mẽses vsæ sunt quadringentæ numero virgines. quando verò satis iam curatas existimabat, & Regis lecto tempestiuas, vnam singulis diebus mittebat ad eum, qui post complexus eam ad eundẽ eunuchum remittebat. Perducta verò Esthere delectatus eius consuetudine, & amore correptus, legitimam coniugem eam sibi adiunxit, nuptiasq; celebrauit anno regni sui septimo, mense duodecimo, qui Ader dicitur: dimisitq; quos angaros vocant, per omnes gentes nuptiale festum eis indicens. Ipse verò Persas & Medos & primates aliarum gentium accepit conuiuio nuptiali per mẽsem integrum: & ingressæ Regiam vxori diadema imposuit: atq; ita cum ea conuixit, nunquam interrogata quo nam esset nata genere. patruus verò eius & ipse Babylone Sula migrauit, ibiq; degens obuersabatur quotidie circa Regiam, sciscitans de puella quomodo se habeat. diligebat enim eam haud secus quàm propriam filiam. Rex autem legem tulit, vt nemo è domesticis, inuocatus eum accederet, tantisper dũ sederet in Regio solio: adhibitis in hoc etiam lictoribus cum securibus, vt si quis contra faceret, plecteretur capite. Rex interim virgã tenebat auream, quam quoties aliquem ex inuocatis venientibus seruare vellet, porrigebat ad eum: iste; virga contactu eximebatur periculo, & de his quidem hactenus dixisse sufficit. Aliquanto deinde post cum Bagathous & Theodestes eunuchi conspirassent contra Regem, Barnabazus alter ius seruus genere Iudæus, deprehensas insidias patruo Reginæ indicat. at Mardochæus per ipsam Regi insidiatores prodidit. Rex verò territus, veritatem per quæstiones inuenit: & illis in crucem suffixis, Mardochæo tunc quidem pro salute sua quam ei debebat præmij nihil persoluit, tantum nomen eius in commentarios suos referri iussit & annotari, ipsum verò versari in Regia, receptũ inter amicos Regis necessarios. In eam Regiam quoties Aman filius Amadathis genere Amalecita ad Regẽ veniebat, adorabant eum omnes tam Persæ quàm exteri, idque ipsius Artaxerxis iussu. Mardochæo verò propter patriam insitutio-

An. mundi 3445. *Ante Chri. nat.* 519.

Esther puella fit Regina. Esth. 2.

An. mundi 3449. *Ante Chri. nat.* 515.

Mardocheus patruus Esther Babylone Sula migrat.

Regis Persarum mandatũ vt nemo è domesticis inuocatus eum accederet. Esth. 4.

Mardocheus insidiatores Regi prodit. Esth. 2.

Amã ab omnibus, excepti Iudæis, adoratur. Esth. 3.

An. mundi 3449 *Ante Chri. ann.* 515.

nem non adorante hominem, ille cum hoc obseruasset, percontatus est cuiàs esset, & audito esse Iudæum, iratus exclamauit, rem indignã, cum ingenui Persæ adorarent eum, seruum istum dedignari idem facere: vocatosq; pœnas de Mardochæo sumere, parum putauit ipsum ad supplicium depoſcere, nisi gentẽ eius vniuersam perderet, quòd esset natura Iudæis infestus: quandoquidem Amalecitarum gens, ex qua ipse erat, à Iudæis victoribus extincta fuerat. Igitur adito Rege orsus est accusationem, esse gentem quandam malam, sparsam per vniuersum ipsius regnum, insociabilem, abhorrentem à cæteris hominibus, diuersis cæremonijs & legib. vtentem, infensam & moribus & studijs reliquorũ populorũ & totius mortalium generis. Hanc gentem inquit, si vis subditis tuis gratum facere, exstirpabis funditus, neminẽ vel captiuo, vel seruo superstite relicto. & nequid inde tuis tributis decedat, de meis bonis promitto tibi quadraginta talenta rũ argenti millia, libenter tanta pecunia carituros, modo regnum tuum repurgetur ab ista hominum colluuie. Hæc Amane poscente, Rex & argentũ illud ei se remittere dixit, & homines eos concedere, vt de illis ipse arbitratu suo statueret Aman autem voto potirus, confestim edictum nomine Regis, per omnes nationes euulgat, in hanc sententiam. Rex magnus Artaxerxes 127. satrapis qui Indiam inter & Æthiopiã prouincijs præsunt, hæc scribit. Consecutus imperium tot gentium, & orbis, quàm latè volui, dominio potitus, cum nihil superbum aut sæuũ in subditos admitterem, sed mansueto ac miti moderarer eos regimine, & pacem in primis ac iuris tutelam procurarem, cogitaui quomodo hæc bona possent eis manere perpetua. Admonitus igitur ab amico propter prudentiam & iustitiam mihi semper præ cæteris honorato, & ob egregiam fidem secundum post me locum obtinente Amane, esse permixtam hominũ generi gentem inimicam, & suis quibusdam legibus vtentem à cæteris diuersis inobedientem Regibus, & deprauatam moribus ac ritibus, nec monarchiam, nec negocia nostra probantem, volo ac edico, vt hos ab Amane mihi parentis loco habito indicatos cum vxoribus & liberis perdatis, nemini eorũ parcentes, neq; miserationi plus quàm nostro edicto tribuentes: idq; fieri iubeo decima tertia die duodecimi mensis præsentis anni vt vna die deletis in totum nostris hostibus, in posterum pace ac securitate frui nobis liceat. Hoc edicto oppidatim per totã regionem sparso, omnes ad Iudæorum internecionem in diẽ præscriptũ sese expediebãt, idemq; studiũ erat & Susis in vrbe Regia. Rex interim & Aman conuiuijs vacabãt & compotationibus, perturbata ciuitate & futuri expectatione suspensa. At Mardochæus re cognita, scissis vestibus, operto sacco & sparsis cinere ferebatur per vrbem iniquũ facinus clamitans, maximam gentem internecioni esse addictam: & vociferando talia vsq; regium palatium delatus, ibi demum constitit. non enim fas erat illũ tali habitu in eã ingredi. Nec alius erat Iudæorũ habitus aut affectio in cæteris vrbibus, quacunq; Regiæ literæ perlatæ fuerant, omnibus ob denunciatã sibi cladẽ lugentibus & lamentantibus. Vt verò Reginæ nunciatum est, Mardochæũ in tam miserabili habitu stare pro foribus palatij, perturbata hoc rumore misit qui ei vestimenta mutarent. Qui cũ id recusaret facere, quòd nondum cessasset propter quam eum habitum sumpserat, vocauit ad se eunuchum Achratheum, qui tum fortè aderat, misitq; ad eum, scitatũ quid mali accidisset homini, vt talem cultũ sumeret.

Extirpatio Iudæorum Amani concessa.

Iudæorũ ob decretũ Regium luctus. Esth. 4.

meret, ac ne ipsa quidem rogante vellet deponere. Ibi Mardochæus omnem causam eunucho exponit ordine, & quòd edictū Regium per vniuersam ditionem esset diuulgatum, & quantam vim pecuniæ pollicitus sit Aman, vt internicionem eius gētis à Rege redimeret, ad hæc exemplar edicti Susis propositi ad Reginam perferendum ei tradidit, adiectis mandatis, vt supplex Regem adiret super hoc negocio, nec grauaretur pro incolumitate suæ gentis ad tēpus infra dignitatem sese demittere, & deprecari eius periculum. Amanem enim, cuius secunda fit post Regem dignitas, incitare eum crebris contra Iudæos accusationibus. Hoc cognito Regina rursum Mardochæo nunciat, nec vocatam se à Rege, & capitale esse inuocatum ad eum irrumpere, nisi ipse incolumitatem donare volens virgam auream protenderet. his enim solis impunè esse, quibus hoc forte cōtingeret. Quibus ille auditis rursum per eundem eunuchum orat eadem, dicens non oportere eam respectū habere salutis propriæ, sed potius vniuersi generis. si enim hoc nunc facere negligat, Deum quidem omninò laturum suis auxilium, ipsam verò cum sua familia daturam pœnas eis quos tunc contemneret. Tum Esther nō mutato nuncio iubet patrum Susis cōcionem Iudæorum aduocare, & pro Reginæ salute triduanum ieiunium indicere: se quoq; idem facturam pollicita cum ancillis domesticis, ac tum demum vel contra legem adituram Regem, & mortem etiam libenter perlaturam si ita vsus veniat. Fasuit ille Reginæ & indicto suis publico ieiunio, ipse quoq; supplex Deum precatus est, ne populum suū deleri permitteret, sed quemadmodum antea sæpè saluti eorum prospexisset, & indulsisset peccatorum veniā, tum quoq; eos à denunciato liberaret periculo. non enim sua culpa se venisse in discrimen infamis supplicij, sed ideo sequire Amanem ira percitum, quòd soli Deo debitum adorationis honorē à se non tulerit, & propter diuinarum legum reuerentiam integrè seruatam, vniuerso generi moliri perniciem. Similes erāt preces totius populi, rogantis Deum, vt eorum saluti prospiciat, & totum genus Israeliticū imminenti cladi eximat, quam videbantur sibi habere præ oculis. Regina quoq; supplicabat more patrio humi in faciem prostrata, & amicta vestitu lugubri, per triduum abdicato cibo & potu & omnibus deliciis: rogabatq;, vt miseratus daret ei apud Regem, quali maximè opus esset, facundiā, & maiorem quàm vnquam antea formę gratiam, vt modo vtroque permotus Rex ad clementiā, & in ipsam fieret indulgentior, & populoribus suis in extremo periculo constitutis patrocinantem æquis oculis aspiciat: vtq; in Rege odium inimicorum ingeneret, omniumque imminentium in eorum perniciem, ni ipse auertat infortunium. His precibus solicitata per triduum diuina miseratione, denuò mutat habitum: & sumpto cultu qui Reginā deceat, cum duabus pedissequis, quarum altera sustinebat innixā leniter, altera à tergo sinuosam & fluentē in terram vestem summis attollebat digitis, ad Regē venit, rubore genas suffusa, & maiestate mixtā venustatem præferens, nec omninò à metu libera. Quem vbi conspexit sublimem in solio, insignemq; cultu distincto auro & gemmis ac vnionibus, horror quidā eam repente subiit: & forte torulus eam ac subirato vultu inspexerat: moxq; attonita fluentibus membris in sustinentē ad latus totam se reiecit. Rex aūt non dubium quin volūtate Dei mutatus extimuit, & solicitus ne quid grauius interessura coniugi accideret, à solio se præripuit: blandeq; invlnas exceptam refo-

An. mundi 3454. Ante Chri. nat. 510.

Ieiunium & supplicationes ad Deū pro salute sui populi.

Esther Regi pro Iudæis accedit.

An. mūdi 3454. Ante Chr. na. 510.

uebat suaui alloquio, iubens bono animo esse, securā quòd inuocata venerit. legem enim illam latam esse in subditos ipsi verò, vt regni socia, licere omnia. Hæc locutus sceptrum in manū eius inseruit, & ceruicem eius virga permulcēs aurea, à legis metu omninò fecit liberam. Illa hoc pacto refocillata, Domine, inquit, eloqui nō possum, quid mihi repente acciderit. vt enim te conspexi tanta maiestate verendū, continuo refugiēs interius defecit me animus. & cum hæc verba ægrè languida & exili voce protulisset, magis etiā solicitus solari eam cœpit prolixius, paratum se quiduis gratificari pollicens, vel si dimidium regni sibi deposceret. Esther aūt hoc tantum rogauit, vt ad cœnam sibi paratam conuiua cum Amane amico veniret. Quod cum annuisset, amboq; venissent, inter pocula vxorem iubet dicere quidnam peteret. nihil enim nō impetraturam, etiamsi regni partem cuperet: illa in crastinum differre se petitionem dixit, si modo liberet ei redire cum Amane ad conuiuium. id verò libenter annuente Rege, Aman admodum lætus abiit, quòd solus tali honore dignatus sit. vt cum Rege vocaretur à Regina ad cōuiuium, quod nemini alteri contigerat, & cum obiret in Palatio videret Mardochęum exanduit, quòd nullus ab eo sibi honor exhiberetur: reuersusq; domum, aduocata vxore Zaraza & amicorum cohorte, apud eos denarrauit honorem, in quo esset tam apud Regem quàm apud Reginā nam cùm ea die solus cum Rege apud eam cœnasset, in crastinum quoq; se vocatum esse. vnum sibi esse permolestum, quòd Mardochęum ludæum videret in palatio. cumque Zaraza diceret, oportere eum trabem quinquaginta cubitorum parare, &, mane petita à Rege potestate, Mardochæum in eam crucem tollere: comprobata ea sententia iussit familiares curare, vt eiusmodi trabs erigeretur in suo Palatio, parata ad Mardochæi supplicium: id quod etiam mox factū est. Deus autem irrisit Amanis spem improbam, cui sciebat euenturum longè aliud. Nam ea ipsa nocte somnum Regi ademit: qui nolēs vigilię tempus perdere: sed malens in aliquod regni negocium id impendere, iussit scribam allatis cōmentariis res tam à se quàm à maioribus gestas legere. quo legente, intellexit quendam ob rem egregiè gestam dōnatum amplis possessionibus in Regione cuius nomen erat adscriptum: alium ob fidem munera accepisse precij maximi. tandem ventum est ad eum locum, qui cōtinebat Bagathoi & Theodestis eunuchorum coniurationem, Mardochæi detectam indicio. quo lecto cum scriba ad aliud deinceps transiret, inhibuit eum Rex, percontatus an nō sit adscriptum redditum ei aliquod præmium. illo verò negante quicquam tale scriptum, iussit eum desinere, & quota noctis hora esset scitatus est ab eo cuius hoc erat officium: & audito quod esset iam diluculum, mandauit, vt viserent quis nam amicorum adesset pro Palatij foribus, sibique renunciarent. forte autem Aman aderat, qui solito citius venerat, rogaturus Mardochęi supplicium. famulis verò renunciantibus Amanem esse pro foribus, iussit eum intrò vocari. cui ingresso, cum sciam, inquit, amicum te mihi præ cunctis beneuolum, rogo da mihi consilium, quomodo possim pro mea magnificentia honorare quendam mihi admodum carum hominem. Tum Aman cogitans quācunq; sententiā protulisset, in rem suam fore, quòd ipse præ cæteris Regi carus esset: indicauit ei quod putabat optimū his verbis. Si vis hominem, quem tibi ais dilectum, cumulare insigni gloria, fac vt equo vehatur vestitus sicut tu, & aureo torque ornatus, & vnus aliquis

Amanis in Mardochæū odium. Esth. 5.

Mos in Rege laudandis. Esth. 6.

aſſequis ex intimis tuis amicis præconis ſpecie præcedat, clamans per totam vrbem, quòd ſic honorabitur quem Rex honorare voluerit. Id conſuluit Aman, putans hunc honorem non alij debere quam ſibi. Rex verò lætus, Ergo, inquit, vade, & ſumpto equo, veſte ac torque, Mardochæum Iudæum quære, & ſic ornatum equo inſidentem ipſe præcede, agens præconem interim nam tu amicus es intimus, & conſilium quod dediſti exſequeris optime. debetur enim honor hic meæ vitæ conſeruatori. His præter omnem ſpem auditis vix fuit compos animi, & cum nō haberet quid aliud faceret, exiuit cum equo, purpura & torque aureo: inuentumque ante auiam Mardochæum lacco amictum, iuſſit eo depoſito, induere purpuram. Qui veritatem rei neſciens, ſed illudi ſibi putans. Sceleſtiſſime, inquit, adeone calamitati noſtræ inſultas? Perſuaſus tandem quòd Rex hoc ei præmium pro accepta ſalute redderet, proque detectis eunuchorum inſidijs, induit purpuram, qua rex ipſe vti eſt ſolitus: & ornatus torque, conſcenſoque equo vrbem obequitabat, præcedente Amane & clamante: ſic honorabitur, quem Rex honorare voluerit. Perluſtrata deinde vrbe, Mardochæus ad Regem ingreditur. Aman verò præ pudore domum ſe contulit, & cum fletu vxori ac amicis quæ contigerant narrauit. Reſponderunt illi, ademptam ei iam omnem occaſionem vindicandi in Mardochæum, quandoquidem illi manifeſtè Deus ſit propitius. Hæc illis adhuc colloquentibus, venerunt Eſtheris eunuchi, Amanem ſine mora ad cœnam vocaturi: quorum vnus Sabuchadas, viſa cruce defixa in ipſius ædibus, quæ parata erat Mardochæo, ſcitatusque è quodam famulo in quem vſum parata ſit: vt cognouit quòd Reginæ patruo, quem Aman volebat à Rege ad ſupplicium depoſcere, tunc quidem ſiluit. Cæterùm poſtquam Rex cum Amane ſuauiter epulis acceptus, iuſſit Reginam indicare quidnam eum ſibi largiri cuperet, accepturam quicquid petierit: cœpit deplorare periculum ſui populi, dicens ſe ad interitum cum tota ſua gente deditam, & ideo nunc ea de re verba facere. Neque enim ſe negocia eius interpellaturam fuiſſe, ſi in amaram ſeruitutem vendi eos iuſſiſſet, quòd mediocrem hāc calamitatem duceret: nunc verò orare, vt ſe ab imminenti clade eripiat. Quærente autem Rege, quiſnam hoc moliretur, iam apertè accuſando in Amanem inueſta eſt, dicens hunc, quòd peſſimè erga eos affectus eſſet, autorem talis conſilij. Tum Rex turbatus recepit ſe in hortos è conuiuio: & Aman paratum ſibi iam intelligens infortunium, cœpit apud Reginam erratum ſuum agnoſcere, & precari veniam: ſimulque in lectum eius procubuit. Interim ſuperueniens Rex, & hoc viſo magis etiam commotus, Sceleſtiſſime, inquit, etiam vim vxori meæ inferre vis? Amane aũt ad hanc vocem exterrito, & ne hiſcere quidem valente, ibi verò Sabuchades eunuchus accedens accuſabat Amanem, quòd in ædibus eius inueniſſet crucem Mardochæo paratam. ip enim ſibi compertum ex ipſius famulo, cum ad inuitandum eum veniſſet. eſſeq; eam crucem altã quinquaginta cubitos. Quo audito Rex, decreuit non alio ipſum afficere ſupplicio, quàm quod in Mardochæum excogitauerat: iuſſitque vt cõfeſtim in eam crucem ſublatus necaretur. Subit hic mihi admirari diuinam potentiam, iuſtitiamq; ac ſapientiam vel ex hoc facto colligere, qui non ſolũ Amanem merito ſupplicio tradidit, verùm etiam penam in alterum excogitatam, in caput inuentoris illo inſcio conuertit. Atq; ita Aman immodicè amicitia Regis vſus periit,

An. mundi 3454. *Ante Chriſtū* 510.

Honos Mardochæo oblatus.

Eſth. 7.

Aman, odio & conſiliis eius in Iudæos in conuiuio patefactis, ſuſpenditur.

Eſth. 8.

Amanis fauitates Mardochæo datur.

Ann. mundi 5454. *Ante Chr. ann.* 510.

periit, & eius facultates eius Reginæ donatæ sunt. Mardochæus autem à Rege accitus, qui iam cognatum esse coniugis ex ipsa didicerat, annulum accepit ab eo, qui prius Amani fuerat cõcreditus. Regina verò possessiones Amanis ei largita est. rogauit deinde Regẽ, vt Iudæis præsentem de vita metum adimeret, docens eum de Amanis Amadathis filij literis, sparsis quàm latè pateret imperium. neq; enim se posse viuere, nisi & patria salua & suis popularibus. Rex autem pollicitus est nihil ipsa inuita se mandaturum, neq; voluntati eius vlla in re contradicturum. Permisit etiam vt ipsius nomine quicquid vellet de Iudæis scriberet, & Regio sigillo obsignatas literas per omnes prouincias dimitteret. confirmatas enim Regio signaculo, autoritatem habituras apud omnes qui eas legerint, & contradicturum eis neminem. Accitis igitur scribis Regiis, iussit eos pro Iudæis scribere ad magistratus omniũ gentium, quæ sitæ sunt Indiam inter & Æthiopiam sub centum XXVII. satrapis: quarum literarum exemplum hoc fuit Rex magnus Artaxerxes magistratibus nostris fidelibus Salutem. Multi elati magnitudine honoris & beneficiorum quæ ex nimia conferentium bonitate percipiũt, non solùm erga inferiores exercent superbiam, verùm etiã cõtra ipsos autores beneficii non verentur insolescere. quantum in se est tollentes omnem omnino gratitudinem quę vsquam est inter homines. & corrupti inopinata felicitate, abutuntur ea contra illos per quos eam adepti sunt, nec Deum quidem timentes, cuius numen putant se posse fallere.

Regiæ literę pro Iudęorũ incolumitate.

Ex his quidam propter amicitiam præpositi cum potestate administrandis publicis negotiis, priuatis indulgent odiis: & decipientes eos quos penes summum est imperium, falsis criminibus ac calumniis efficiunt, vt indignẽtur innoxiis, atq; ita miseros adducunt in salutis periculum: id quod nõ è priscis exemplis aut fama auditis vobis potest esse perspicuum, sed ex facinore quod sub nostris admissum est oculis: vt posthac non oporteat mentem adhibere qualibuscunq; criminibus vel potius calumniis, sed de cognitis causis iudicare: &, si quidem peccatum sit, seuerè animaduertere: sin contrà, absoluere: & rebus non verbis credere. Namq; Aman filius Amadathis genere Amalecita externi, non Persici sanguinis hospitij iure primùm receptus, deinde per nostram bonitatẽ in tanto honore habitus, vt patris appellatione eum dignaremur, & adorari iuberemus, atq; secundum post nos locum obtinere, felicitatem suam ferre non potuit, neq; sobria mente magnitudinem honoris tulit: sed regno meo struxit insidias, & eo cui vitam & imperium debeo, benefactore ac seruatore Mardochæo priuare me voluit, simulque vitæ ac regni socia Esthere, malis artibus petitis ad interitum. Sic enim orbato mihi hominibus amicissimis, imperium postremò voluit adimere. Ego verò quoniam à sceleſto homine destinatos neci Iudæos nõ malos esse compertum habeo, sed optimis institutis viuere, ac Deum colere eum qui & maioribus meis & mihi largitus est & seruat hoc imperium, non solum absoluo eos à pœna quæ prioribus continetur literis, per Amanem ad vos transmissis, quibus mentem adhibere non debetis: verumetiam volo vt eos omni honore prosequamini. nam eum qui his perniciem molitus est, cum tota familia pro portis Susorũ in cruces suffixi, omnipotente Deo iustissimas pœnas à sceleſto exigente. Iubeoq; vt transcriptis in plurima exemplaria & per totam nostram ditionem vulgatis his literis, Iudęos finatis suis legibus in pace viuere: eisq; ſitis auxilio vt possint

vt possint pœnas sumere de illis, qui eorum aduersis tẽporibus iniurias eis facere ausi sunt: idq; decimatertia die mẽsis duodecimi qui est Adar: quandoquidem Deus eam diem pro internecina salutarem eis esse voluit: quæ quidem felix sit ijs qui nobis benè cupiunt, & monumentum vltionis de insidiarum machinatoribus. Notum sanè volo esse omnibus & vrbibus & gentibus, quòd quæcunq; aliquid ex his, quæ nunc mãdamus, per inobedientiam facere neglexerit, ferro & igni vastabitur. atq; hæ literæ proponantur per vniuersam nostram ditionem, & accingant se vtiq; in præscriptam diem, vt se de inimicis suis vindicent. Cum his literis continuò veredarij per omnes vias dimissi sunt. Mardochæum verò cultu regio coronaq; aurea & torque ornatum è palatio prodeuntem vt vidêre Iudæi, felicitatem eam sibi quoq; communem interpretati sunt. Ingens præterea gaudium, quasi noua salutis luce obortа, dum per singulas vrbes proponuntur regiæ literæ, Iudæos omnes, quotquot vel oppida vel agros habitarent, occupauit: ita vt multi aliarum gentium, metu eorum circumsidentes verenda, securitatem sibi hoc pacto quærerent. nam ad decimamtertiam diem mẽsis duodecimi, qui Hebræis Adar, Macedonibus Dystrus dicitur, platæ regiæ literæ animabant Iudæos, vt qua die ipsis imminebat exitium, ea in inimicos impunè sæuirent. quo factum est, vt procuratores, magistratus, satrapæ, tyranni, Reges in precio Iudæos haberent, omnibus modestiam indente metu ex Mardochæo. post diuulgatas enim vbiq; regias literas, etiam apud Susa interfecerunt Iudæi ex inimicis suis circiter D. homines: & cùm Rex coniugi indicaret cæsorum intra mœnia numerum, nam incõpertum esse, quantus sit in alijs ciuitatibus: rogaretq; ecquid amplius vellet, potiturum enim cupitis: rogauit illa vt permitteret Iudæis sequenti quoq; die in reliquias inimicorum ad eundem modum desæuire, & decem Amanis filios in crucem agere: & id quoq; Iudæis concessum est, Rege nolente Estheri in vlla re contradicere. At illi rursum cateruatim decimaquarta Dystri discurrentes, occiderunt fermè trecentos ex aduersarijs, ne minimum quidem attingendo ex eorum facultatibus: per alia verò oppida eodem Iudæorum incursu perierũt LXXV. millia eorum qui pro inimicis sunt habiti: quæ cædes decimatertia die patrata est, sequentem verò festis attribuerunt epulis. apud Susa quoque quartamdecimam sequentis mensis per festos cœtus celebrauerunt: vnde hodie quoque per totum orbem Iudæis hi dies festi sunt, & partes de conuiuijs sibi mittũt inuicem. Scripsitque Mardocheus omnibus sub Artaxerxis dominio degentibus Iudæis, vt vniuersi hos dies festos agerent, & posteritati quoque traderent, vt sempiternum id festum ad perpetuam rei memoriam maneat. Æquum nanque esse, vt cùm per eos dies dolis Amanis in salutis discrimen adducti sint, tàm suæ liberationis, quàm de inimicis vindictæ memoriã celebrent, & pro tanto beneficio Deo agant gratias. Quamobrem ea festa per eos dies obseruant, Phruræa vocantes, quasi conseruatoria. Cæterum Mardochæus illustri loco apud Regem fuit, vir præpotens, Regi administrationis, Reginæ verò etiam vitæ socius: quorum opera Iudæorum res floruerunt supra quàm vel spẽrare potuerant. Atque hæc ferè sunt quæ sub eo Rege genti nostræ euenêre memorabilia.

Ann. mundi 3454. *Ante Christ. nat.* 510.

Esth. 9.

Iudæi vltiscuntur inimicos suos.

Phruræa festa.

Mardoch. auctorit.

CAP. VII.

Bagoses, penes quem Artaxerxis iussorū exercitus fuit imperium, multis iniurijs Iudæos afficit.

An. mundi 3560. Ante Christum nat. 404. Hedio & Ruffinus Cap. 7. Fratricidij à Ioanne Pontifice perpetrati taxatio & vltio.

POst Eliasibi autem Pontificis obitum, sacerdotium eius Iudas filius iure susceptit hæreditario: & huic quoq; defuncto successit Ioannes filius qui in causa fuit, vt Bagoses Artaxerxis copiarum imperator templum pollueret. idem dux etiam tributa Iudæis imposuit, vt priusquam quotidianas hostias offerrent, in singulos annos ex publico quinquaginta drachmas penderent: idque ita ob hanc causam accidit. Erat Ioannis frater Iesus, huic quòd amicus esset Bagoses, Pontificatum se daturum est pollicitus. hac fiducia Iesus cùm fratre in templo altercaretur, re vsque rixam progressa, tantam bilem mouit fratri vt ab eo per iram interficeretur. quæ quidem impietas fuit longè maxima, præsertim in homine sacerdote: & quod grauius est, nullum tale impietatis exemplum extat vel apud Græcos vel apud Barbaros. Deus certè hanc iniuriam non dissimulauit, sed & populus hac de causa libertatem amisit, & templum pollutum est à Persis. Nam Bagoses dux cognito quòd Pontifex proprium fratrem in templo interemisset, superueniens Iudæis iratus clamitabat, Ausi estis sceleſti in vestro templo cædem perpetrare? & cùm conatus templum ingredi arceretur: quid, inquit, an me putatis impuriorem quàm cadauer quod iacet in templo? & his dictis ingressus est: atque hac occasione per septennium eius cædis pœnas à Iudæis exegit. Mortuo deinde Ioanne, Pontificatum accepit filius eius Iaddus. huic quoque frater fuit Manasses nomine: cui Sanaballetes missus in Samariam à Dario Rege vltimo satrapa, Chuthæus genere, vnde & Samaritis origo est, sciens insignem esse vrbem Hierosolyma, Regesque eius multa negocia tam Assyrijs quàm Syris exhibuisse, libenter nuptum dedit filiam Nivxorē ducit. caso, ratus connubium hoc ceu vadem futuræ cum Iudæorum gente amicitiæ.

An. mundi 3584. Ante Christum nat. 380.

An. mundi 3599. Ante Christum nat. 365. Iaddus Pontifex: cuius frater Manasses, Sanaballetis filiā

An. mundi 3608. Ante Christum nat. 556.

CAP. VIII.

Quanta Alexander Macedonum Rex in Iudæos beneficia contulerit.

Alexander post obitum Philippi Macedonum Rex.

PER idem tempus Philippus Macedonum Rex apud Ægeas oppidum a Pausania Ceraste filio ex Orestarum gente insidijs interceptus perijt. Eius filius Alexander paternum regnum adeptus, traiecto Hellesponto, congressus ad Granicum flumen cum Darij ducibus vicit egregiè: subacta deinde Lydia & Ionia, ductoque per Cariam exercitu innasit in Pamphyliam, sicut alibi dictum est. Hierosolymorum autem seniores ægrè ferentes Iaddi Pontificis fratrem, & quodammodo collegam duxisse externi generis fœminam tumultuabantur, rati gradum factum ad antiquandas patrias leges de connubijs, atque ita fore, vt paulatim misceantur profanis gentibus. nam & prioris captiuitatis & malorum quæ secuta sunt causam fuisse, quòd quidam contra legē peccantes duxissent vxores non sui generis. postulabant igitur vt Manasses aut dimitteret vxorem, aut non amplius ad altare accederet. Et cùm

An. mun. 3615. Ante Christū nat. 335.

Pontifex

Pontifex quoq; ab altari eum arceret. profectus Manasses ad Sanaballetem socerum, se quidem amare dixit filiam eius Nicaso, nolle tamen propter eā priuari sacerdotio, qui honor & gentilitius sit ipsi, & apud Iudæos semper in maxima existimatione fuerit. Ad hæc cum Sanaballetes respondisset, se illi non sacerdotium tantum seruaturum, sed & Pontificatum paraturum, & totius suæ prouinciæ Principem eum facturum, modò filiam suam vxorem retineat: ædificaturumq; templum Hierosolymitano simile in monte Garizin, qui imminet Samariæ reliquis montibus celsior: idq; polliceretur ex consensu Regis Darij se facturum: elatus tali spe Manasses mansit apud socerum, putans se Pontificatum dante Rege consecuturum. Iam enim Sanaballetes erat senior. Cumq; multi sacerdotes & Israelitæ intricati essent e usmodi coniugijs, non leuiter turbabatur Hierosolymorum Respublica. omnes enim hi defecerunt ad Manassem, Sanaballete præbente eis & pecuniam & agros ad colendum & domicilia, ac modis omnibus adiuante ambitionem generi. Quo tempore Darius audito, quòd Alexander traiecisset Hellespontum, & prælio victis ad Granicum suis satrapis, vlterius procederet, contractis tàm pedestribus quàm equestribus copijs, decreuit Macedonibus occurrere, priusquam totam Asiam sibi subijceret. Itaq; vltra Euphratem traducto exercitu, & superato Tauro monte Ciliciæ, statuit in ea prouincia hostem excipere prælio. Sanaballetes autem lætus descensu Darij, aiebat se mox præstiturum Manassi pollicita, quam primum Rex reuerteretur post victoriam. persuasum enim erat nō ipsi tantum, sed & omnibus Asiaticis, ne primum quidem congressum expectaturos Macedonas, tanto inferiores numero: sed longe alius fuit euentus quàm ipsorum opinio. Rex enim, collatis cum Macedonibus signis, victus est, & magna exercitus parte amissa, matre etiam & vxore cum liberis in hostium potestatem redactis, fugit in Persidem. Alexāder verò in Syriam veniens cœpit Damascum, &, occupata Sidone, Tyrum quoq; oppugnabat: scriptisq; ad Iudæorum Pontificem literis perebat auxilium, & vt forum rerum venalium præberet exercitui: & vt, quæ prius Dario cōferre sit solitus, nunc det Macedonibus, prælata eorum amicitia. fore enim vt illum non pœniteat. cumq; Pontifex nuncijs respondisset, sacramento se obligatum Dario, ne arma contra eum sumeret, idq; ratum fore quandiu ille vixerit: iratus Alexander Tyri quidem oppugnationem non omisit, qua breui potiturus videbatur: minatus est tamen hac capta mox se ducturum contra Pontificem, vt omnes discāt, cui iusiurandum seruari oporteat. quare non parcens labori tandem Tyrum expugnauit, & constitutis in ea rebus Gazam profectus, in ea Babemesem Persici pſidij præfectū obsedit. Interea Sanaballetes ratus iā adesse tēpus, à Dario defecit: & assumptis octo millib. de sua prouincia, in Alexandri castra se cōtulit. cumq; offendisset eum Tyri oppugnationem aggredientem, & suam prouinciam eius fidei commisit, & hunc pro Dario dominum libenter agnouit. à quo obuijs manibus exceptus, liberè iam quid vellet elocutus, ait se generum habere Manassem, Iaddi Iudæorum Pontificis fratrem: eum sequi multos illius gentis homines, & velle in sua prouincia templum extruere. idque fore in rem ipsius Regis, si diuidatur Iudæorum pontentia: ne fortè de communi sententia rebellantes multum negocij Regibus facessant, quemadmodum soliti sunt Assyrijs imperantibus. quòd vbi impetratum est, omni

An. mundi 3630. Ante Christum 334.

Manasses sacerdotiū, ob exterā, si retineat, fœminā ab eo remouēdus spe maioris boni negligit.

Apostasia sacerdotum.

Hedio & Ruffinus Cap. 8.

Victoria Alexandri à Dario repetita.

Manasses voti fit cōpos:

An. mundi 3630. Ante Christ. nat. 334.

omni ope adnitens templum ædificauit, & Manassem eius sacerdotem constituit, amplissimum hunc honorem filiæ suæ posteris relicturum se existimans. Septem autem mensibus in Tyri oppugnatione, & in Gazæ duobus absumptis, Sanaballates fato functus est: Alexander verò oppugnata Gaza Hierosolyma properè petijt. Iaddus verò Pontifex postquã hoc audiuit, solicitus hærebat inops consilij, nec inueniens quomodo Regem deberet excipere, iratum eo quòd antea neglexisset imperata eius facere. Ergo indictis populo supplicationibus, & immolatis Deo victimis, ad opem eius confugit, illi publicam salutem commendans. Proxima deinde post sacrificium nocte, in somnis ei Deus apparuit, iubens vt bono esset animo, & coronata vrbe portas aperiret: vtque populus in albis vestibus prodiret obuiam, ipse verò cum reliquis sacerdotibus solenni cultu sui ordinis, securi de Dei prouidentia. Experrectus autem è somnis lætus ciuibus hoc oraculum indicat, & paratis omnibus vt in somnis præmonitus fuerat, Regis aduentum præstolabatur: & cùm renunciatum esset eum iam non procul ab vrbe adesse, progressus est cum sacerdotibus & vrbana multitudine pompa quadam noua & venerabili vsque ad locum qui dicitur Sapha, quæ vox speculam significat; quod ibi & vrbs & templum in prospectu sit. Et cùm Phœnices ac Chaldæi sperarent sibi licere quicquid iratus Rex posset permittere, direptionem vrbis, & Pontificis exquisitum supplicium, planè contrarium euenit. Alexander enim vt vidit è longinquo candidatum populum, & sacerdotes amictu bysſino, Pontificem verò insolita hyacinthina ueste distinctum, tiaram in capite gestantem cum præfixa aurea lamina insculpta Dei nomine: solus ad eum accedens nomen illud adorauit, & salutauit Pontificem. Iudæis autem omnibus vno ore Alexandrum consalutantibus, & in orbem cingentibus, Syriæ Reges & reliqui obstupuerunt, vix credentes Regem mentis compotem; solus Parmenio propius accedens rogauit familiariter, quid ita cùm ipse adoraretur ab omnibus, nunc adoraret Iudæorum Pontificem. At ille non hunc se adorasse respondit, sed Deo cuius Pontifex esset, honorem eum exhibuisse. hunc enim, inquit, vidi & antea hoc ipso habitu, cùm adhuc essem in Dio Macedoniæ, qui me deliberantem quomodo Asiam possem subigere, hortatus est forti esse animo, & sine mora exercitum traijcere, nam suo ductu potiturum me Persarum imperio. Quapropter quia nunc primum talem habitum vidi, agnoscens hunc & visionis memor quæ mi ad hanc expeditionem impulit, puto me non sine numine in Darium exercitum ducere, & breui fore victoriæ compotem: & sublato Persarum imperio, cessura mihi omnia ex sententia. Hæc locutus ad Parmenionem, & comiter complexus Pontificem, deducentibus sacerdotibus in vrbem peruenit. & ascendens in templum immolauit Deo ex sacerdotis præscripto, ac Pontifici quoque suum honorem exhibuit. Ostensoque sibi Danielis libro, in quo Græcum quendam Persas debellaturum significat, hunc ipsum se esse interpretatus, lætus dimisit multitudinem. Sequenti verò die vocatis eis iussit vt quicquid vellent peterent. Pontifice autem petente vt patrijs legibus viuere sibi liceat, vtq; septimo quoq; anno concederetur eis tributorum immunitas, concessit omnia. Rogantibus deinde vt eos quoq; Iudæos, qui Babyloniam ac Mediam colerent, sineret vti institutis proprijs, hic etiam postulatis eorum satisfacturum se est pollicitus.

Alexander Hierosolyma obsidere volens, Pontificē obuiã euntem honorificè excipit, ob visionem eodem habitu antè oblatã.

Alexander in templo Hierosol. sacrificans, vaticinio de ipso Danielis ostenso, maximam Iudæis libertatem concedit.

pollicitus. Et cum feciſſet eis poteſtatem, ſi qui vellent ſaluis ſuis Fili-
bus ſequi eius militiam, multi in eam expeditionem dederunt nomi-
na. Atq; his apud Hieroſolyma actis, mouit inde in alias propinquas
vrbes exercitum. cumq; ab omnibus amicè exciperetur, Samaritæ (ho-
rum tunc caput erat Sicima ſita ad montem Garizin, & habitata à de-
ſertoribus gentis Iudaicæ) videntes quòd Alexander Iudæos tractaret
tàm magnificè, decreuerunt ſe quoq; Iudæos profiteri. Sunt enim Sa-
maritæ hoc ingenio vt & antè diximus, in rebus Iudæorum afflictis, ne-
gant ſe cognatos, veritatem tunc dicendo: cum verò affulgere eis for-
tunam viderint, confeſtim in ſocietatem irruunt, attinere ad ſe affir-
mando, & à Ioſepho eiusq; filijs Manaſſe & Ephræmo ſeriem generis
ſui deducendo. Igitur ſplendido paratu & magnam alacritatem præ ſe
ferentes Regi occurrunt penè in Hieroſolymitano agro: collaudatiſq;
ab Alexandro omnibus, Sicimitæ eum adeunt, aſſumptis ſecum militi-
bus quos Sanaballetes miſerat: rogantes vt inuiſat ipſorum vrbem, &
illud quoq; templum præſentia ſua honoret. ille pollicitus eſt hoc in
reditu ſe facturum. cumq; poſtularent vt ſeptimi anni tributum ſibi
remitteretur, nam ne ſe quidem in eo ſeminare: quæſiuit quinam eſ-
ſent qui hoc rogarent. illis verò dicentibus, Hebræos quidem ſe eſſe, ſed
Sicimitas vocari à Sidonijs: iterum quæſiuit an Iudæi eſſent. Negan-
tibus illis, equidem, inquit, Iudæis id conceſſi. Reuerſus tamen & re dili-
gentius cognita, faciam quod æquum videbitur. atq; hoc pacto Sicimi-
tas dimiſit. Sanaballetis autem milites iuſſit vt ſe in Ægyptum ſequan-
tur: ibi enim ſe agros eis diuiſurum: id quod paulo poſt fecit in The-
baide, iuſſis ei regioni eſſe præſidio. Poſt obitum autem Alexandri, im-
perium quidem eius inter ſucceſſores eſt diuiſum: templum vero in
Garizin monte ſitum, manſit incolume: & ſi quis apud Hieroſolymitas
aut illiciti cibi ſumpti, aut violati Iabbati, aut ſimilis criminis reus age-
retur, ad Sicimas confugiebat, calumniam ſe paſſum dictitans, eodem
verò tempore etiam Iaddus Pontifex obierat, Onia filio ſucceſſo-
re: atq; in eo ſtatu res Hieroſolymitanæ
tunc fuêre.

An. mundi 3630. Ante Chriſtum nat. 334.

Samaritæ rebus ſecũdis Iudæorũ amici.

An. mundi 3632. Ante Chriſtum nat. 332.

Templum in monte Garizin.

Onias Iaddi filius Pontifex Hieroſolymis.

An. mundi 3635. Ante Chriſtum nat. 329.

FLAVII

FLAVII IOSEPHI ANTIQVITATVM IVDAICARVM LIBER Duodecimus.

SVMMA CAPITVM LIBRI XII. Antiquitatum Iudaicarum.

I. *Ptolemæus Lagi dolo occupatâ Hierosolymâ cum reliqua Iudæa, multos inde in Aegyptum traduxit.*

II. *Ptolemæus Philadelphus Iudæorum legem in Græcam linguâ vertit, & multis eius gentis captiuis dimissis, donaria multa Deo in templo eius dedicat.*

III. *Quomodo honor à Regibus Asiæ Iudæorum genti habitus, & in ciuitatibus ab illis conditis, ius ciuium ei concessum fuerit.*

IIII. *Iosephus Tobiæ filius imminentem Iudæis calamitatem depellit, amicus Ptolemæo Regi factus.*

V. *Amicitia & societas Lacedæmoniorum cum Onia Pontifice Iudæorum.*

VI. *Iudæi seditionibus agitati, Antiochi opem inuocant.*

VII. *Quemadmodum Antiochus ducto Hierosolyma exercitu, occupatoq; eius vrbis dominio, templum etiam spoliauerit.*

VIII. *Antiocho vetante Iudæos vti patrijs legibus, solus Assamonæi filius Matthias Regem contempsit, profligatis etiam eius ducibus.*

IX. *Matthiæ defuncto Iudas filius succedit.*

X. *Apollonius Antiochi Dux in Iudæa prælio victus occiditur.*

XI. *Lysiæ & Gorgiæ cõtra Iudæos expeditiones & clades.*

XII. *Quomodo diuisis copijs, Simon Tyrios & Ptolemaidenses, Iudas Ammanitas superarit.*

XIII. *Antiochi Epiphanis apud Persas interitus.*

XIIII. *Antiochus Eupator profligato Iudæorum exercitu Iudam in templo obsidet.* XV. An-

XV. *Antiochus omissa oppugnatione, cum Iuda fœdus facit & amicitiam.*

XVI. *Bachides Demetrij Dux cum exercitu contra Iudæos missus, infecto negocio ad suum Regem reuertitur.*

XVII. *Nicanor post Bachidem dux contra Iudam missus, vnà cum vniuerso exercitu internecione perijt.*

XVIII. *Bachidis denuò missi contra Iudæam victoria.*

XIX. *Quomodo Iudas prælio victus occubuerit.*

CAP. I.

Ptolemæus Lagi dolo occupatu Hierosolymis cum reliqua Iudæa, multos inde in Aegyptum traduxit.

ALexander Macedonum Rex in suam potestatem redacto Persarum imperio, & cõstitutis, vt iam dictum est, Iudæorum rebus, vitam finijt. Imperio verò in multos successores distracto, Antigonus Asiam occupat, Seleucus Babylonem cum vicinis gentibus, Lysimachus Hellespontum, Macedoniam Cassander, Ptolemæus Lagi Ægyptum. Qui dum seditionibus agitantur, & de imperio contendunt, durante longo bello & vrbes multæ afflictæ sunt, & habitatores earum plurimi per diuersa præliorum certamina desiderati sunt: id quod tota Syria tum passa est sub Ptolemæo Lagi, quem præter meritum Soterem appellabant. Is & Hierosolyma occupauit, dolo tamen circumuenta. Ingressus enim vrbem sabbato velut sacrorum gratia, Iudæis nec arcentibus quòd nihil hostile suspicarentur, & alioquin eum diem in ocio & quiete agentibus, sine difficultate potitus dominio, acerbè eam & inclementer tractauit. Attestatur nobis Agatharchides Cnidius, qui successorum Alexandri res gestas conscripsit, superstitionem nobis exprobrans, quòd proprer eam libertatem amiserimus. Sic enim scribit. Est gens quæ Iudæorum dicitur, vrbem incolens magnam & bene munitã, nomine Hierosolyma. hanc passi sunt in Ptolemæi potestatem peruenire: & dum propter superstitionem grauantur arma sumere, grauem dominum receperunt. Et Agatharchides quidem de nostris hominibus hæc prodidit. Cæterum Ptolemæus multos captiuos ex montano Iudææ tractu & Hierosolymorum vicinia, Samariaq; & Garizin monte in Ægyptũ traductos iussit sedes ibi figere: & cum Hierosolymitas pertinacissimè iurisiurandi fidem seruare compertum haberet ex responso quod Alexandri legatis post Darij cladem dederant, multa ex eis præsidia disposuit per arces: & cum eis apud Alexandriam ius ciuitatis pari cum Macedonibus conditione dedisset, sacramento omnes deuinxit, seruaturos fidem posteris eius qui tam multa ipsis crediderat. Non pauci præterea reliquorum Iudæorum sponte in Ægyptum migrauerunt, partim vbertate terræ allecti, partim Ptolemæi erga suam gentem liberalitate. Seditiones tamen continuæ fuerunt inter eorũ posteros & Samaritas

Mors Alexandri, & bella inter successores orta.

Hierosolymis dolo captis, Iudæi in Ægyptũ abducuntur.

An. mundi 3643. Ante Christum nat. 321.

Seditio inter Iudæos & Samaritas de templo,

An. mundi 3643. Ante Christum nat. 321.

Samaritas instituta patria peruicaciter retinentes: pugnabantq; interse ingiter, dum Hierosolymitani suum templum sacrosanctum esse affirmant, & victimas à Iudæis non aliò mittendas: Samaritæ contrà in montem Garizin eas mitti debere contendunt.

CAP. II.

Ptolemæus Philadelphus Iudæorum legem in Græcum linguam vertit, & multù eius gentis captiuos dimisit, donaria multa Deo in templo eius dedicat.

An. mundi 3680. Ante Christum nat. 284. Hedio & Ruffino cap. 2. Bibliotheca Ptolemæi Philadelphi.

ASSumpto post hunc Philadelphus Ægypti regno, quod per annos vndequadraginta tenuit, & legem transferri in Græcam linguam curauit, & Hierosolymitas in Ægypto seruientes liberos dimisit, numero centum viginti millia: idq; ex huiusmodi causa. Demetrius Phalereus Regiarum bibliothecarum præfectus dabat operã, vt si fieri posset omnes totius orbis libros colligeret, coëmens quotquot vbicunq; audisset cognitu dignos, aut cupiditati Regis gratos, cuius præcipuum erat in congerendis codicibus studium. hic rogatus aliquando à Rege quàm multa millia iam comparasset, ait se iam habere circiter ducenta millia, sed breui habiturum quingenta millia: præterea compertum sibi certis indicijs multos esse apud Iudæos, qui leges eorum scriptas cõtineant, dignos cognitu & bibliotheca Regia: esseq; scriptos ipsorum lingua & literis, & exhibituros negocium his qui velint eos in Græcum sermonem vertere. Videri quidem quandam cum Syrorum lingua & characterе similitudinem, habero tamen multa peculiaria. Nihil igitur vetaxe, quin & illa ex Hebræo traducta, cum non desint sumptus, in bibliothecam suam referat. Tum Rex collaudato Demetrij circa conquirendos libros studio, scribit Iudæorum Pontifici, vt curet hoc negocium ex sententia sua confici. Interea quidam Aristæus ex intimis Regis amicis, & ob modestiam admodum carus, cum iamdudum animum haberet rogare eum, vt Iudæos in suo regno libertati restitueret: ratus adesse iam optimam occasionem supplicandi, primum cum præfectis satellitum Sosibio Tarentino & Andrea consilium hoc communicat, multum obtestatus, vt preces suas apud Regem quantum possunt adiutent: & postquàm Intellexit ipsis quoq; rem cordi esse, adito Rege sic eum alloquitur est. Quia non decet nos Rex verum dissimulare, sed ingenuè

An. mundi 3684. Ante Christum nat. 280.

proloqui: cum hoc agamus vt Iudæorum leges non transscribantur tãtum, verumetiam vertantur, quonam honesto prætextu id facere possumus, dum tam multi huius hominum generis in regno tuo seruiunt? Quos certè non alienum fuerit à tua bonitate ac magnificentia, liberare à præsenti miseria: quandoquidem is qui tuum gubernat imperium, earum legum autor noscitur, quantum mihi sane de ea re inquirenti peruestigari potuit. Conditorem enim huius vniuersitatis eundem quẽ illi nos quoq; colimus, Iouem nominantes, nimirum quòd inuet vitam omnium. Quapropter vel Deum reuëritus, quem illi eximio præcæteris mortalibus cultu venerantur, redde eis patriam, vt in natali solo liceat eis vitam exigere. Necest quod suspiceris Rex, me vel genere vel tribu eis propinquum has preces offerre in illorum gratiam atq; com-

modum

modum: sed quum omnium hominū idem Deus sit opifex, & sciam illi placere beneficentiam, ideo tibi nunc supplico. Ibi Rex libenti ac hilari vultu illum aspiciens, & quot tādem putas millia, quibus opus sit hoc beneficio? Tum Andreas, qui & ipse aderat, dixit esse circiter centum viginti millia. Ad hæc Rex, Paruáne igitur tibi Aristæ videtur hæc quam poscis liberalitas? Sosibio verò & cæteris præsentibus, dignum esse ipsius magnificentia dicentibus, pro accepto regno hanc Deo reponere gratiam: lætus hoc eorum consensu iussit, vt quando militi stipendium numerauerint, pro singulis captiuis, qui apud eos sint drachmas centum viginti annumerent. atque hoc suum decretum publico edicto propositurum se est pollicitus, quò tam Aristæi petitio quàm Dei voluntas fiat confirmatior. In eo comprehendebantur non hi solum quos pater aut eius exercitus abduxerat, sed illi quoque qui vel antè vel pòst in seruitutem abstracti fuerant. & cum eam vindictam libertatis dicerent plusquam quadraginta talenta poscere, ne hæc quidem impendere grauatus est. Eius edicti exemplar, quò illustrior fiat Regis magnanimitas, libet hoc loco adscribere. Quicunq; ex militia patris nostri Syriam ac Phœnicen incursauerunt, & subacta Iudæa mancipia inde in Regionem nostram eiusq; vrbes abducta diuendiderunt, atque etiam quicunque vel antè vel post diuenditi sunt, hos omnes liberos volo fieri: proq; singulis mancipijs centum viginti drachmas recipere, milites quidem vnà cum cætero stipendio, reliquos verò à Mensarijs Regijs. Censeo enim hos præter patris mei voluntatem & præter omnē æquitatem in captiuitatem abductos militum licentia, qui vastata Iudæa sui commodi causa in Ægyptum abstraxerunt hanc multitudinem. Quapropter iustitiæ respectu & commiseratione eorum qui à potentioribus per vim opprimuntur, iubeo Iudæos omnes qui seruitutem seruiunt dimitti liberos, iam dicta summa heris eorū pro libertate reddita, & absque dolo malo huic nostro mandato satisfieri. Volo autem hoc edictum proponi per triduum ex quo allatum fuerit, & interim heros profiteri huiusmodi mancipiorum numerum: id enim & mihiipsi profuturum existimo. Eum verò qui parere noluerit, cuiuis deferre liceat, mulctandum facultatibus quæ fisco nostro debēt cedere. Hoc edictum cum primum oblatum esset Regi, nec tamen diserte cautum esset illis quoque qui vel antè vel pòst capti fuerant, liberaliter & illis indultum est eadem Regis beneficentia: iussitq; vt ex collectis iam tributis distribueretur pecunia in militem, & in mensarios Regios. Quo facto, intra septem dies peractum est quicquid Rex iusserat, impensis in redemptionem quadringentis sexaginta talentis: quia domini exigebant & pro infantibus illas centum viginti drachmas, quasi Regis edictum etiam hos complecteretur, vbi adscriptum erat pro singulis mancipiorum capitibus eam summam numerandam. Hæc vbi ex sententia Regis magnificè sunt peracta, iussit Demetrium euulgare decretum de transcribendis Iudæorum codicibus, nihil enim temerè fiebat à Regibus, sed omnia diligenter præmeditata: quapropter & suggestionis exemplar & epistolarum in commentarios relatum est, & multitudo missorum donariorum, & quod à quoq; factum est, vt primo aspectu pateat ex ipsis operibus tam autorum quàm artificum præstantia. Suggestionis sanè exemplar fuit tale. Regi magno Demetrius. Quia mādasti Rex, vt quod deest tuæ bibliothecæ suppleamus, & libros qui hactenus nostram in-

An. mundi 3684. Ante Chri. nat. 280.

Ægypti Regis de Iudæorum libertate ab Aristæo impetrata edictum.

Demetrij ad Ptolemæum de Bibliotheca adhortatio.

An. mundi 3684. Ante Chri. nat. 280.

quisitionem effugerunt perquiramus, nihil mihi ad ſummam circa hoc negotium diligentiam reliquum faciens, ſcire te velim inter eos, quos adhuc deſideramus eſſe Iudæorum legis codices. Hebraicis enim characteribus & vernacula ipſorum lingua ſcripti cum ſint, intelligi à nobis non poſſunt. ſunt etiam negligentes: quam par eſt habiti, eo quòd nondum ris Regia prouidentia contigit. neceſſe eſt autē, vt & hos habeas diligenter accuratos. Sapientiorem enim & ſinceriorem legiſlationem continent, vt pote diuinitus proditā. Et hæc eſt cauſa, vt Hecatæus Abderita refert, cur nullus vel Poeta vel hiſtoricus mentionem eius legis faciat, aut virorum qui iuxta eius præſcriptū res ſuas adminiſtrauerunt: quòd ſacroſancta ſit, & profano ore tractari non debeat. Itaq. ſi idem tibi videbitur Rex, ſcribes Iudæorum Pontifici, vt mittat ſenos ex ſingulis tribubus ſeniores, legum earum peritiſſimos. ex quorū interpretatione apertum ac conſonum ſenſum eorum librorum accipientes, dignum aliquid tuo deſiderio colligamus. Ad hanc igitur ſuggeſtionem,

Regis erga Iudæos liberalitas.

iuſſit Rex ſuos, vt ad Eleazarum Iudæorum Pontificem, de hac reſcriberent, ſimulq; per eaſdem literas certiorē facerent de Iudæis per Ægyptū priſtinæ libertati redditis. præterea ad faciendos crateres & phialas ac libatoria, miſit auri talenta quinquaginta, & gemmarum copioſam multitudinem: iuſſitq; cuſtodes Arcarum, in quibus gemmæ ſeruabantur, liberam artificibus electionem permittere. mādauit etiam pecuniæ pro ſacrificijs & reliquis templi vſibus, centum talenta erogari. Dicam autem & opera & eorum ornatum, vbi primum expoſuero exemplar epiſtolæ ſcriptæ ad Eleazarum Pontificem, qui hoc Sacerdotij faſtigium hoc modo conſecutus eſt. Onia Pontifice defuncto, filius eā Simon ſucceſſit, Iuſtus cognominatus, quòd & Deum pie coleret, & ciues ſumma proſequeretur benevolentia. Quo mortuo, ſuperſtite vnico filio paruulo, frater eius Eleazarus, de quo nunc eſt mentio, Pontificatum aſſumpſit: cui Ptolemæus hoc modo ſcripſit.

Epiſtola Ptolemæi, in qua à Pontifice Eleazaro Bibliorū petit interpretes.

Rex Ptolemæus Eleazaro Pontifici ſalutem. Multis Iudæis in regno meo degentibus, quos Perſæ, dum rerum potirentur, captiuos eo pertraxerant, præter meum eos in precio habuit, aliorū opera in militia vſus amplis ſtipendijs conductorum, alijs etiam caſtellorum cuſtodia per Ægyptum aſſignata, vt eſſent terrori indigenis. Ego verò poſtquam principatum adeptus ſum, cum in cæteros benignitate ſum vſus, tum maximè in tuos eiuſdē: quorum ſupra centum millia in libertatem vindicaui, reſtitutis de meo precijs eorum poſſeſſoribus. ex his per ætatem idoneos allegi in militiam: nonnullos quorum fides id meteri videbatur, inter aulicos meos accenſui, ratus nullum gratius me Deo poſſe offerre donarium, pro ea prouidentia qua me dignatus eſt rebus præficere. Ergo vt & his & reliquis per totum orbem Iudæis gratum faciam, viſum eſt mihi legem veſtram in Græcam linguā vertere, & ita verſam in bibliothecam meam reponere. Benè igitur facies, ſi idoneorum delectu per tribus habito, ex vnaquaq; ſex viros bonos iam ſeniores ad nos miſeris, qui per ætatem legum periti poſſint præſtare bonos interpretes. Spero enim, ſi hoc ex ſententia ſucceſſerit, maximam gloriam nos inde acquiſituros. Mitto autem qui tecum de hac re agant, Andræam præfectum ſatellitum, & Ariſtæum, mihi cariſſimos: per quos etiam primitias donariorū templi & victimarum miſimus, talenta argenti cētum. Reſcribes aūt quicquid volueris, facturus nobis rem gratiſſimam. Hac Epiſtola accepta, Eleazarus

ras rescripsit quàm potuit honorificentissimè. Pontifex Eleazarus Regi Ptolemæo salutem. Si vales cum Regina Arsinoe communibusq; liberis, nostræ quoque res se habent optimè: Acceptis tuis literis, gauisi sumus, plurimum ob egregiam tuam voluntatem: aduocataq; concione eas legimus, testes pietatis, qua erga Deum maximum. ostendimus etiam phialas quas misisti aureas viginti, argenteas triginta, & erateras quinque, & mensam dedicandam, centumq; illa talenta, quæ in victimas & alios templi vsus attulerunt Andreas & Aristæus, amici tui carissimi, viri boni ac docti, tuaq; amicitia dignissimi quare scito nos tibi gratificaturos, etiam si quid præter ingenium nostrum facere oporteat. prouocati enim beneficijs in ciues nostros collaris non debemus segnes esse ad referendam gratiam. Quamobrē continuò pro te, sororeq; tua, & liberis & amicis, hostias obtulimus, & populus vota fecit pro felici rerum tuarum successu, & pro pacato regni tui statu: vtq; hæc legis versio, tam felix tibi sit, quam cupis maximè. Delegimus etiam senos per tribus presbyteros, quos ad te cum lege misimus tuæ autem pietatis erit ac iustitiæ, vt transscripta lege ad nos eam turo remittas vna cū eius deportatoribus. benè vale. Hæc sunt quæ rescripsit Pontifex. superuacaneum autem visum est apponere 70. seniorum nomina, qui cum lege ab Eleazaro missi sunt, licet adscripta fuerint in epistola. donariorum tamen, quæ Rex Deo misit, ornatum & magnificentiam, silentio præterire non possum, vt omnibus nota fiat eius Regis erga Deum pietas ac liberalitas. abunde enim sumptus suppeditans, & præsentia sua existimulans artifices, opera eorum assiduè visendo, nullā eis segnitiæ aut negligentiæ relinquebat occasionem: quæ nunc recensebo singula, non quo historiæ contextus hoc admodū postulet, sed quod digne fieq; quæ prædicetur Regis liberalitas: primumq; mensam conabor describere. Cupiens enim longè maiorem facere, mādauit explorari eius, quæ tum Hierosolymis erat, magnitudinem, quanta esset, & an maior posset fieri: & comperta eius mensura, quodq; maior etiam esse posset: ait se eius vel quincuplam magnitudinem redditurum, ni vereretur, ne per hoc ad quotidiana ministeria minus posthac esset vtilis. Cupere enim se ea donaria non solū ad ostentationem, sed ad vsum etiā esse accommodata: itaq; volens declarare se non auri penuria vel parsimonia parē priori facere: quod nō erat integrū addere magnitudini, id eōpensauit varietate ornatus & operis pulchritudine. Cum enim esset ingeniosus in cōtemplandis rerum naturis, & in excogitandis nouis & inusitatis operibus, pro sua sapiētia præscribebat artificibus, exigēs ne quid à præscriptis formulis discederent ac primum constituto mensæ modo in longitudinē cubitorum duorū & semis, in latitudinem vnius, altitudine sesquicubitali, eorū opus ex auro faciēres, loricam ei palmū latam circundederunt: caius cymæ versatiles sculpturā habebant resticulatam indistincta imitatione per tria latera. cū enim essent triangulæ, per singulos angulos eædē erant figurationes, vt conuersæ, non alia, sed eadē specie oculis occurrerent. loricæ verò pars interior ad mēsam vergens egregias sculpturas habebat: sed exterior eius facies lōgè pulchriores, videlicet, quòd hæ totæ essent cōspicuæ quin & cymæ illæ facilè & circò vertebantur, & quemuis è tribus angulis pari mensura oculis subijciebant. resticulis aūt illis sculptilibus insertæ erant gemmæ preciosæ partib. interuallis distantes, fibulis aureis per foramina comprehensæ. exterior aūt

An. mundi 3684 *Ante Chri.* nat. 280.

Responsio Eleazari ad Ptolem. literas.

Descriptio donorum à Ptolemæo Rege templo Hierosolymitano missorum.

Mensa aurea.

Anno mundi 3684. Ante Christ. nat. 280.

loricæ facies gemmis pulchris ouali specie distinguebatur, intercurrente densa sculptura virgarum quæ per circuitum mensæ volubantur. huic subiecta erat corona per circuitum, omne genus fructuum repræsentans, dependentibus racemis, & spicis emergentibus, & malis punicis insertis: quæ omnia constabant è lapillis etiam colorem natiuum fructuum referentibus, & auro circum totam mensam reuinctis. Sub hac corona rursum alia series ouorum priori similis cum virgatis peraque sculpturis visebatur: vt ex vtraq; parte spectaretur eadem operum varietas ac elegantia, etiã in lorica & cymarum ordine, ac ne inuersis quidem mensæ lateribus vlla sentiretur diuersitas, sed idem artificium vsq; imos pedes pertenderet. subdita enim lamina aurea quatuor digitos lata per transuersam mensæ latitudinem, in eam pedes eius inseruerunt, quos fibulis ac clausuris astrinxerunt mensæ iuxta loricã, vt his insistens quaqua verteretur, eandem speciem ostenderet. In mensa aũt sculptus erat Mæander, magni precij gemmis per medium tanquam stellis variegatus, carbunculo & smaragdo suauissime radiantibus, aliisque generibus quæ vbiq; grata sunt propter preciũ. Præter Mæandrum vero rectus ambitus quidam nexus circumquaq; discurrebat, Rhombo circa medium similes. in quo crystallus & succinum per interstitia paria coniunctim cum magna gratia spectabantur. pedum aũt capitella liliorum similitudinem referebant, felix sub mensa le reflectentibus, cum germen alioquin rectũ videretur. basis aũt facta erat è carbunculo palmũ lata crepidinis specie, qua verò pedes innitebantur, octo digitorum latitudine: erantq; sculpti singuli pedes opere subtilissimo, hederis & palmitibus vna cum racemis per eos discurrentibus, indiscreta verorum similitudine. tanta enim erat artis subtilitas, vt perflante vẽto agitata, naturæ non artis opus viderentur. constabatq; totum opus trimembri compositione, sed tanto artificio, vt commissuræ nec oculis nec cogitatione deprehendi possent. Situs autem mensæ erat semicubitalis. Tanta fuit in hoc dono Regis magnificentia, opulentia materiæ, artis pulchritudo ac varietas ad naturæ immitationẽ expressa: quandoquidem hoc erat eius studium, vt si non magnitudine hæc priorem illam mensam superaret, certè nouitate cõmenti & ornamentorũ splendore magis esset conspicienda. Crateræ autem aureæ fuerũt duæ, sqũamatæ, à basi vsq; præcinctura, spiras habentes varijs gemmis distinctas: deinde Mæandrum cubitali altitudine ex omnigenis gemmis compositum: & super eum virgatam sculpturam, & deinceps vsq; labrum plexile quiddam reti simile, crebra Rhomborum specie intercurrente. addebant gratiam, insertæ gemmeæ scutulæ, quatuor digitorum amplitudine. Labrum verò crateris in orbem ornatum erat liliis & floribus, atque implexis inter se palmitibus vuas ferentibus. & ornatus quidem vtriusque erat hic, amplitudo verò quæ amphoram caperet. argenteæ verò quæuis specula splendore vincebant. certius etiã reddentes inspectantium effigies. His addidit Rex triginta phialas, in quibus quicquid spatij gemmis erat vacuum, frondibus hederæ & pampinis sculptilibus adumbrabatur. atq; hæc omnia non solũm artificum ingenijs ornabãtur vsq; ad miraculum, sed quadam etiam Regis circa hæc ambitione diligentius accurabantur. qui nõ satis putans, quòd sine parsimonia sumptus præberet, relictis etiã seriis negocijs sæpe adibat officinas & inuisebat artificũ opera, id quod magis etiam accendebat eorũ diligentiam.

Crateræ aureæ duæ.

Crateræ argenteæ.

Triginta phialæ.

videntes

videntes enim quòd cordi sit ei hoc negocium, maiore attentione versabantur in opere. atq; hæc sunt donaria ab hoc Rege ad Hierotolymitanum templum transmissa. Quibus consecratis Pontifex Eleazarus, & honorifice tractatis qui attulerant, non sine muneribus ad Regem eos remisit. Hi postquam Alexandriam sunt reuersi, Rex cognito eorum simul & septuaginta seniorum aduentu, confestim legatos Andream & Aristæum acciuit: ab eisq; & epistolam Pontificis recepit, & multa præterea sciscitando didicit. Et cum vehementer cuperet congredi cũ septuaginta senioribus qui Hierosolymis ad interpretandam legem venerant, quicunque priuatorum negociorum causa expetebant eius colloquium, præter morem suum dimitti iussit. hos enim quinto quoque die solebat admittere, sicut legatos semel in mense. tunc vero illis dimissis ab Eleazaro missos expectabat. vt verò senes illi venerunt cum muneribus à Pontifice missis, & cum membranis quæ legem aurea literis inscriptam continebant, primum de libris eos rogauit. vt vero ex inuolucris depromptos obtulerunt, multum diuq; miratus membranæ subtilitatem, & commissuras quæ ita latebant vt visu discerni non possent, gratias se illis habere dixit qui venerint, & maiores etiam ei qui miserit, sed longè maximas Deo cuius leges attulerint. cumq; seniores eorumq; comites vno ore omnia fausta Regi acclamassent, præ gaudio lætitia lachrymas non continuit, quæ quidem mœroris insignia erũt magnum gaudium cõsequi natura voluit. iussisq; libros accipere, quorum hoc erat officium, tum deinum viros salutauit, præfatus æquum fuisse, vt prius de ea re, propter quam acciti fuerant percontatus, deinde illos quoq; compellaret. diem quidem aduentus eorum tam gratum sibi cõfessus est, vt quoad viueret per singulos annos redeuntem eius memoriam colere se velle promitteret. forte enim eadẽ erat qua Antigonum nauali prælio vicerat voluitq; vt conuiuæ sibi essent, & diuersoria mandauit eis assignari sub ipsa arce pulcherrima. Nicanor autem qui excipiendis hospitibus præerat, Dorotheum eos curare solitum iussit parare cuique ad victum pertinentia. Sic enim Rex disposuerat, vt exercitationibus quæ in ratione victus aliquid peculiare habent venientibus, more ipsorum omnia pararentur: vt tractati more consueto suauius viuerent, & nulla in hoc nouitate offenderentur. quod honoris his quoque exhibitum est, Dorotheo hac cura commissa, quòd is callebat morem quo solerent viuere. quamobrem omnia per se administrauit quæ ad illos accipiendos facerent. Ac primum duos accubitus strauit Rege ita iubente, quiuolebat dimidiam eorũ partem ad dextrã suam discumbere, reliquam verò post ipsum ordine, nihil omittens ad honorem eorum pertinens, postquam aũt discubitum est, iussit Dorotheum illis ministrare, sicut solet hospitibus ad se à Iudæa venientibus. quapropter præconibus & sacrificulis aliisq; id genus quorũ est à suis precationculis auspicari conuiuium, locus hic non fuit: sed vnum ex conuiuarum numero Sacerdotem Eliæum nomine precatione mensam consecrare ipse Rex iussit: qui stans in medio precatus est omnia fausta Regi simul atq; subditis: applausumq; & acclamatũ est ab omnibus libenti ac hilari animo quo facto fruebantur appositis. cumq; Rex filuisset quantũ satis visum est, cœpit philosophari, proponens singulis quæstionem aliquam de natura subtili disquisitione dignam. illis verò diserte ad quidlibet respondentibus, delectatus eorũ consuetudine per duodecim dies instaurauit conui-

Anno mũdi 3684. Ante Christ. 280.

Ptolemæi sumptus & diligentia in templi donationem collata

Interpretes 70 Alexandriam venientes, honorifice excipiuntur.

Conuiuium Iudæorũ apud Ptolemæũ, & eorundem ante cibũ præces.

Ann. mundi 3684. Ante Chr. ann. 280.

conuiuium. Si quis autem cupit cognoscere quæstiones agitatas in eo conuiuio, legat Aristæi librum quem hoc argumento conscripsit. Quos sermones cum non solum Rex admiratus esset, sed Menedemus etiam philosophus fateretur omnia gubernare prouidentiã, eoq; facilius tueri hanc sententiam, finis est huic quæstioni impositus. Rex vero iam tum se vberem ex eorum aduentu fructum percepisse falsus est, per quos didicisset quomodo regnum administrare oporteat: iussitq; datis prius in singulos ternis talentis deduci eos in diuersorium. Quarto deinde die Demetrius assumptis eis transiuit aggerem illum septem stadiorum, & pontem qui insulam continenti adiungit: & progressus ad septentrionale littus, assignauit eis ibi domum remotam à strepitu, & contemplationi rerum idoneam: rogauitq;, vt quandoquidem ad opus iam ita instructi sint, vt nihil desiderent amplius, ordiantur interpretationem feliciter. illi vero non parcentes labori quàm poterant accuratissimè interpretabantur, vsq; horam nonam assidentes operi: reliquum deinde temporis curando corpori dabant, præter aliam copiam etiam de Regi paratis cibis partes afferente Dorotheo, ita vt mandatum ei fuerat. mane autem Regiam ingressi, salutato Rege in eundem locum ad institutum negocium se referebãt: quod marinis aquis ablutis manibus prius mundati aggrediebãtur. Versione aũt legis intra septuaginta duos dies absoluta, Demetrius aduocatis omnibus Iudæis in locum vbi versa fuerat, præsentibus etiam interpretibus, perlegit codicem. concio verò & seniorum interpretationem approbauit, & Demetrium ipsum collaudauit, cuius suggestionis occasione maxima bona percepisset: rogauitque, vt etiam optimatibus eorum copia legendi fieret. Deinde & Sacerdos & seniores interpretum & magistratus populi postulauerũt, quandoquidem feliciter absoluta esset hæc interpretatio, vt rata permaneat, nihilq; ex ea mutari liceat. quæ sententia, cum omnibus placuisset, iusserunt vt prius. si quis aliquid deprehenderet, vel supresse legi vel deesse, diligentius inspectum & indicatum corrigeret, quando consultum esset, vt res semel approbata rata esset in perpetuum. Quamobrem Rex multum gauisus est, videns hanc quoq; suam voluntatem in publicum cessisse commodum: sed maiorem etiam percepit voluptatem dum sibi lex legeretur, non sine admiratione legislatoris sapientiæ: cœpitq; de ea re conferre cum Demetrio, rogans qui factum sit, vt tam admirandarum legum, nec historicus vllus, nec Poeta mentionem fecerit. Tum Demetrius respondit, neminem ausum eam attingere quam constaret diuinam esse, & omni veneratione dignissimam, & punitos esse quosdam à cœlestibus numinibus qui illam temere attrectare vellent veriti: Theopompum enim volentem inde quædam suis scriptis inferere, mente motum fuisse diebus XXX. & per intervalla insaniæ precibus Deum placasse, facile conijcientem quæ morbi causa fuerit, atq; etiam in somnis admonitum hæc ideo pati, quòd fuisset circa res diuinas curiosior, easq; voluisset proferre profanis hominibus. quare cum à cœpto destitisset, sanam mentem ei fuisse redditam. Theodectæ etiam Poetæ, cum in quadam tragœdia vellet aliquid è sacris libris admiscere, oculos glaucomate suffusos caligasse: & cum erratum agnouisset, exorato Deo redditam sciem. acceptos deinde à Demetrio libros Rex cum adorasset, asseruari iussit diligenter, vt incorrupti manerent: rogauitq; interpretes vt crebro è Iudæa venientes ipsum inuiserent. id enim eis non minus cõmodum fore

Translatio Bibliorũ in Græcam linguam.

Vitio diuina in Ethnicos sacra Biblia tractantes.

dum fore quàm honorificum. Nunc enim æquum esse vt remittantur: sed si vltrò ad eum venerint, cõsecuturos quicquid vel ipsorum sapientia dignum sit, vel regia munificentia. Tunc quoq; remissi sunt donati ternis vestibus optimis, & binis auri talentis, singulisque vnius talenti calicibus, & toris discubitoriis. præterea Pontifici per eosdem misit decem lectos cum argenteis pedibus cum competenti apparatu, & calicem talentorum triginta: ad hæc decem vestes purpureas, & coronã insignem, & telas byssinas centum, præterea phialas & trullas & libatoria, & crateras duas Deo dicandas. rogauitq; eum per literas, vt, si quis ex his viris vellet ad ipsum venire, permitteret, quandoquidem plurimi facerent cum doctis cõsuetudinem, & diuitias libenter in eiusmodi insumerent. Atque hæc sunt in Iudæorum honorem à Philadelpho exhibita.

An. mundi 3684. Ante Chr. nat. 280.

Dona interpretibus dimissis data, & Eleazaro missa.

CAP. III.

Quomodo honor à Regibus Asiæ Iudæorum genti habitus, & in ciuitatibus ab illis conditis, ius ciuium ei concessum fuerit.

SEd & ab Asiæ Regibus honorati sunt, propter nauatam in militis bonam ac fidelem operam. Namq; Seleucus cognomẽto Nicanor in conditis à se per Asiam & inferiorem Syriam vrbibus, in ipsa denique metropoli Antiochia, ius ciuitatis eis dedit, voluitque pari ibi cum Macedonibus ac Græcis conditione degere, quo iure nunc quoque viuunt inter eos homines. Argumento est, quia Iudæis externo oleo nolentibus vti, certa pecunia pro eo à Gymnasiarchis penditur: quem morem cum Antiochensis populus proximo bello abrogare vellet, non permisit Mutianus qui tum Syriæ prouinciæ præerat. Deinde imperante Vespasiano & Tito eius filio, Alexandrini & Antiochenses rogantes adimi Iudæis ius ciuium, impetrare id non potuerunt, manifesto Romanorum æquitatis & magnanimitatis indicio, sed præcipue ipsorum principum: qui cum eo bello multos labores pertulissent, & infensi essent pertinaciter rebellantibus, nihil tamen de iure ipsorum diminutum voluerunt: idq; nec iræ propriæ, nec duobus maximis populis contra eos licere passi sunt, maiorem rationem habentes veterum gentis meritorum quàm præsentis offensionis, aut gratiæ quam hoc facto apud hos populos inire poterant: dicentes eos qui cõtra rem Romanam arma tulerant iam satis supplitiorum exsoluisse: eos verò qui nihil peccassent nõ esse æquum spoliari suis priuilegiis & iuribus. Marcum quoque Agrippam similiter affectum erga Iudæos fuisse proditur. Ionibus enim contra hos seditiosè commotis, & rogantibus Agrippam, vt ciuitatis quam eis dederat Antiochus Seleuci nepos, quem Græci Deum cognominant, soli essent participes: & postulantibus vt siquidem eiusdem generis haberi velint Iudæi, eosdem quoque Deos colerent: cum res ad iudicum cognitionem deuenisset vicerunt causam Iudæi: obtinueruntque vt sibi liceret suis moribus viuere, patrocinio Nicolai Damasceni adiuti. Agrippa enim pronunciauit, nihil sibi licere innouare circa hoc negotiũ. quæ si quis volet exactius cognoscere, legat historiarum Nicolai libros tertium & quartum supra centesimum vigesimum.

Hedio & Ruffi. cap. 3. Immunitates Iudæis à Seleuco Nicanore Syriæ Rege concessæ.

Ius ciuitatis Antiochiæ, Iudæis conseruatum.

Marcus Agrippa.

An. mundi 3684. Ante Chri. na. 280. Antiochus Magnus rex Asiæ & Syriæ Iudæos vexat.

Sed Agrippæ sententiam mirari non debemus: neq; enim tum gens nostra cum Romanis bellum gesserat: Vespasiani vero & Titi magnanimitatem meritò miretur. qui post tanta belli certamina nihil immoderatè in nos statuerunt. Nunc vnde digressus sum reuertar. Antiocho Magno in Asia regnante in continua vexatione tam Iudæa fuit quàm Cœlesyria: quod eo bellum gerente cum Philopatore Ptolemæo, huiusque filio qui Epiphanes cognominatus est, siue vinceret, siue vinceretur, malè mulctarentur, non aliter quàm nauis fluctibus vtrinq; oppugnata, inter prosperam & aduersam Antiochi fortunam iactatæ. Tandem victor Antiochus Iudæam suæ ditioni adiecit. Defuncto verò Philopatore filius eius Magnum exercitum duce Scopa misit in Cœlesyriam: qui

An. mundi 3742. Ante Chr. na. 222. Ptolemæus Epiphanes Rex Ægypti, in Syriæ Reges mouet.

& multas eius vrbes & nostram gentem vi in potestatem eius retraxit. Aliquanto autem post Antiochus ad fontes Iordanis cum Scopa prælio congressus fit superior: cumque recepisset occupatas à Scopa vrbes Cœlesyriæ simul & Samariæ, Iudæi quoque vltrò deditionem fecerunt: receptumque intra mœnia eius exercitum & elephantos liberaliter aluerunt: & oppugnantibus præsidium in arce à Scopa relictum impigrè auxilium tulerunt. Quamobrem Antiochus æquum ducens aliquam Iudæis pro studio suarum partium referre gratiam, scripsit ad amicos suos & duces literas, testes beneficiorum quæ in ipsum contulerant, in quibus etiam significabat quomodo remunerari eos decreuerit. earum exemplar subijciam, citato prius Polybij Megalopolitæ testimonio, ex libro historiarum eius sexto decimo. Scopas, inquit, copiarum Ptolemæi dux ad mediterranea verso impetu per hyemem Iudæorũ gentem subegit. ac paulo post in eodem libro narrat, quomodo victo Scopa Antiochus Batanæam, Samariam, Gadara, & Abila recepit: moxque Iudæi qui Hierosolyma & celebre eius loci templum accolunt, ad eum defecerunt: de quo cum multa essent dicenda, ait se id in aliud tẽpus differre. & hæc quidem Polybius. nos aũt narrationem continuabimus, inserta hic prius Antiochi epistola. Rex Antiochus Ptolemæo salutem. Quoniam Iudæi mox vt regionem eorum sumus ingressi, studium erga nos suum declarauerunt, & in vrbem suam venientes splendidè excepe-

An. mundi 3760. Ante Chr. na. 204. Polybij Megalopolitę de Scopa copiarũ Ptolemæi duce.

runt senatu obuiam progresso, exercituiq; nostro & elephantis copiose victum præbuerũt, & cum eo simul præsidium Ægyptiorum in arce expugnauerunt: visum est nobis gratiam aliquam eis reponere, & vrbem eorum refouere variis calamitatibus affectam, & in pristinam frequentiam restituere, reuocatis in eam, qui nunc dispersi sunt, habitatoribus.

Antiochi ad Ptolemæum de Iudæorũ libertate epistola.

ac primum decreuimus pietatis ergô præberi eis in precium pecudum mactandarum, vini, olei, thuris, argenteorum viginti millia, & ad similam secundum prouincialem legem tritici medimnos mille quadringentos sexaginta, & salis medimnos trecentos septuaginta quinq;. voloq; vt hæc eis præbeantur ita vt mandaui: & quod deest templo absoluatur, siue porticus siue quid aliud ædificare opus fuerit. lignorum autem materies comportetur tàm ex ipsa Iudæa, quàm ex aliis gentibus & ex Libano, immunis à vectigalibus: quæ immunitas & aliis rebus conceditur ad apparatum atque ornatum templi pertinentibus. Permittitur etiam eis vt omnes viuant iuxta leges patrias: & remittitur senatoribus, sacerdotibus, scribis templi atque cantoribus tributum quod penditur pro capite, & aurum coronarium, & si quod est tributum aliud. Et vt eò citius vrbs frequentetur habitatoribus, concedo omnibus

omnibus qui nunc eam habitant, quiue ante hyperberetæum mensem eò se habitatum contulerint, immunitatem omnium tributorum vsq; in triennium, remittimusq; eis in posterum tertiam partem tributorũ, In præteritorum damnorum compensationẽ. Et quotquot ex vrbe abrepti seruiunt, & ipsos & natos eorum volumus esse liberos, ac bona quoq; eis restitui iubemus. Vale. Nec contentus hanc epistolam scripsisse, edictũ etiam in honorẽ templi per totum suum regnũ proposuit tale: Nemini alienigenæ liceat intra septa tẽpli ingredi contra voluntatem Iudæorum, sed solis hoc facere fas sit, qui iuxta præscriptum legis patriæ purificati prius fuerint. Nemo etiã in vrbem canes equinas aut mulinas inferat, nec asini siue feri siue domestici, nec pantheræ, aut vulpis, aut leporis, aut cuiusuis omninò ex his animalibus, quæ Iudæis vetitum est attingere. ac neq; pelles eorum inferre liceat, aut aliquid ex his in vrbe alere: sed tantum solitas more maiorum mactare victimas, quibus Deus litari sibi vult. qui verò aliquid contra edictum hoc fecerit, trium millium drachmarum argenti mulctam luat sacerdotibus. Idem Rex amplum pietatis ac fidei nobis præbuit testimonium, quo tempore quosdam per Phrygiam ac Lydiam nouis rebus studere comperit. Zeuxidem enim amicum præcipuum, in superioribus satrapijs ductantem exercitum, iussit quosdam è nostratibus apud Babylonem degentibus in Phrygiam mittere, scribens in hunc modum. Rex Antiochus Zeuxidi patri salutem. Si vales, benè est, ego quoq; valeo. Quia quosdam in Phrygia ac Lydia res nouas moliri audio, videtur hoc negotium curam meam deposcere. Quapropter consultis de hac re amicis, placuit mihi, ex his Iudæis qui Babyloniam ac Mesopotamiam incolunt duo millia familiarum cum tota suppellectili eò traducere, & locis opportunis per præsidia disponere. Perluasum enim habeo illos fore nostrarum rerum custodes beneuolos: tum quia cœleste numen piè colunt, tum quia fides eorum & promptum obsequium etiam maiorum nostrorum cõprobatur testimonijs. Volo igitur vt eos, licet difficilè videatur, traducas, pollicitus libertatẽ viuendi proprijs legibus. perductis deinde ad iã dicta loca, tum ad ædificandas domos assignabis areas, tum agros ad colẽdum aruis & vineis idoneos: immunitatemq; dabis in decennium, ne quid pendere cogantur ex annuis terræ prouentibus. & donec iplorum agri fruges protulerint, demensum frumentum accipiant in seruorum alimoniam: ac reliquis quoq; tribuatur quantum satis est, vt benignè à nobis habiti alacriores sint in nostris negotijs. Cura autẽ ne quis molestus sit ei populo. Vale. Atq; hactenus de Antiochi magni erga Iudęos beneuolentia dixisse sufficiat. Post hæc amicitia Ptolemæo coniunctus est & fœdere, data in matrimonium Cleopatra filia, & concessa dotis nomine Cœlesyria, vnà cum Phœnice, Iudæaq; & Samaria: diuisisq; inter vtrũq; Regem vectigalibus, optimates suæ quisq; patriæ exactionem eorum redimebant, & collecta quæ imperata esset pecunia, conferebant eam in regium ærarium. Per ea tempora Samaritæ rebus secundis elati sæpè Iudæos infestabant agros vastando, & abducendo in captiuitatem homines, maximè sub Onia Pontifice. Post obitum enim Eleazari Manasses eius patruus Pontificatum assumpsit, quo defuncto Onias successit in sacerdotium, Simonis iusti filius, quem Simonem Eleazari fratrem fuisse diximus. is Onias pusillanimis erat & auarus: quæ causa fuit vt tributum, quod pro populo maiores eius de suo solebãt Regi pendere, talẽta

Anno mundi 3760. Ante Christ. nat. 204. Antiochi Magni in honorẽ templi edictum.

Antiochi ad Zeuxidẽ epistola, in qua honorificã Iudæorum mentionem facit.

An. mundi 3764. Ante Christ. nat. 200. Antiochus & Ptolemæi amicitiã & fœdus faciũt. Samaritæ Iudæos infestant.

An. mundi 3770. Ante Christ. nat. 194. Hedio & Ruffinus Cap. 4.

Ann. mundi 3770. Ante Christ. 194. Onias Pōtifex Ægypti, Regem non soluendo tributū, ad ira commouet.

argenti viginti non soluendo, ad iram commouerit Ptolemæum Euergetem patrem Philopatris. Qui missō Hierosolyma legato incusabat Oniam, quòd tributum non redderet: minabaturq; ni faceret regionem eius militibus suis se diuisurum, & nouas colonias eò deductum. quòd audientes Iudæi perterriti sunt, licet Onias pertincta fronte hæc contemneret, nihil curans præter pecuniam.

CAP. IIII.

Iosephus Tobiæ filius imminentem Iudæis calamitatem depellit, amicus Ptolemæo Regi factus.

Taxatio Pōtificis ob offensum abeo Regem.

IOsephus autem quidam ætate iuuenis, sed honestate, prudentia, iustitia inter Hierosolymitas celebris, Tobia patre natus e sorore Oniæ Pōtificis, cum indicio matris cognouisset de aduentu legati, forte enim in Phichola natali vico aberat, veniens in vrbem, inuectus est in Oniam, qui non curaret securitatem publicam, sed modò pecunijs parcat, conijceret in periculum populum, à quo & Reipublicæ administrationem & Pontificalem honorem acceperat. Quòd si tanto amore pecuniæ teneretur, vt propter eam sustineat, & patriam & ciues in discrimen adduci, iret saltem ad Regem, & precibus obtineret ab eo vel totam vel partem aliquam eius pecuniæ. Onia verò dicente neq; principatum se morari, & Pontificatum etiam, modo liceat, libenter se depositurum: neq; iturum ad Regem, quum nihil curet hoc negocium: rogauit Iosephus num ipsi permitteret legationem publicam suscipere. Quo annuēte ascendit in templum, & aduocata concione, hortatus est eos ne terreantur Oniæ sui auunculi negligentia, sed missa mœstitia, meliorem securitatis spem conciperent. Seipsum enim iturum legatum ad Regē, & causam eorum bona fide acturum, persuasurumque ei quod iracatur immeritò. Quibus auditis plebs gratias egit iuueni. Ipse verò egressus ex templo legatum regium excepit hospitio, & donatum preciosis muneribus, lauteq; per aliquot dies acceptum, præmisit ad Regem, dicens se quoq; mox secuturum. Iam enim magis etiam quàm ante accensus erat ad eam profectionem, quia legatus hortatus fuerat, vt in Ægyptum veniret, operamq; suam obtulerat: effecturum enim se, vt quicquid opus haberet, à Rege impetraret facile. Vehementer enim captus est liberalibus honestissimi iuuenis moribus. Cæterùm reuersus in Ægyptum, denarrauit Regi Onię ingratitudinem, multum interim prędicata Iosephi bonitate: quem breui venturum aiebat, & patrocinaturum populo, cuius curam propter Pontificis segnitiem susceperit. Tantis deniq; iuuenem assiduè ornabat laudibus, vt & Rex & Regina Cleopatra erga absentem adhuc affecti essent optimè. At Iosephus missis in Samariam quibusdam amicis pecuniam mutuo sumerent, satis iam instructus ad profectionem iumentis, vestibus & poculis, impensis in hæc viginti drachmarum millibus, peruenit Alexandriam. Forte fortuna ita accidit, vt illo ipso tempore ad Regem venirent omnes Syriæ ac Phœnices vrbium Principes ad emenda vectigalia, quæ singulis annis Rex vendebat oppidanorum potentioribus. hi videntes Iosephum in itinere, deridebant eius tenuitatem & inopiam. qui cùm apud Alexādriam audisset, Memphi Ptolemæum esse, profectus est illi obuiam. Sedente autem Rege in curru

Legatus regius honorificè excepit, Iosephi liberalitatē apud suos prædicat.

Iosephus Ptolemæo obuiā profectus, honorificè excipitur.

carru vnà cum Regina & Athenione amico (is erat qui legatus Hierosolymis hospitio Iosephi vsus fuerat) conspicatus eum Athenio mox Regi rerum reddidit, dicens hunc illum esse iuuenem, cuius bonitatem ac liberalitatem Hierosolymis reuersus tantopere prædicauerat. Tum Ptolemæus & prior eum salutauit, & currum iussit cõscendere. quo facto Oniã accusare cœpit. At Iosephus, Dãda est, inquit, senecturi venia. Scis enim quòd senes & pueri eundem habent animum. Nos autem iuuenes officio nostro non deerimus, vt nihil de nobis merito possis conqueri. Ex hoc primo colloquio Rex degustata iuuenis ciuilitate, adeò cœpit eum amare, vt iuberet eum diuersari in regia, & quotidie suæ mensę adhiberet. quod cùm primates Syrorum viderent apud Alexandriam, indignè ferebant. Cumque dies auctionis venisset qua addicenda erant vectigalia, licitabantur ea nobiles suæ quisque patriæ: & cùm octo millia talentorum colligerentur è vectigalibus Cœlesyriæ Phœniceśq; & Iudææ ac Samariæ accedens Iosephus culpabat illos licitatores, tanquã de compositio tam parium Regi precium promitterent. Se enim paratum duplum numerare, relictis Regi damnatorum confiscationibus, quæ prius publicanis solebant accedere. Rege verò libenter hæc audiente, & vt amplificatori redituum suorum additurum se promittente, rogante tamen ecquos fideiussores haberet, extiuè respondit, daturum se homines probos & honestos, quibus non grauaretur credere. Quos vt proferret postulatus: Te, inquit, Rex dabo, tuamq; coniugem, vt alter alteri pro me fideiubeat. Tum Rex arridens permisit eum absque fideiussione habere vectigalia: id quod valde molestum fuit his qui posthabiti fuerant, non sine pudore in patriam reuertentibus. Iosephus autem acceptis à Rege duobus militum millibus, quos ideo petierat, vt posset contumaces in vrbibus vi cogere, & mutuatus Alexandriæ ab amicis regijs quingenta talenta, profectus est in Syriam. Et cùm venisset Ascalonem, tributumq; à ciuibus exigeret, & non solum nihil acciperet, sed conuitijs etiam appeteretur: comprehensos circiter viginti eorum primates affecit supplicio: & redactis ex eorum facultatibus mille talentis, Regi eam pecuniam transmisit, indicans quidnam egerit. Ptolemæus autem miratus eius prudentiam, & approbato quod egerat, permisit ei quicquid vellet facere. Hoc audito Syri exemplo recenti castigatæ in Ascalonitis inobedientiæ territi, patentibus portis Iosephum excipientes tributa soluebant. Cumque etiam Scythopolitæ per contumaciam detrectarent imperata more solito tributa dependere, horum quoque necatis primatibus, facultates damnatorum ad Regem misit: cõparatisq; multis pecunijs, & multa lucratus ex redẽptione vectigalium, his opibus ad constabiliendã præsentẽ potentiam vsus est, prudenter existimans optimũ esse iam partã feliciterẽ tueri ex ipsius reditibus. multa namq; munera Regi atq; Reginæ in manũ mittebat, multa etiam horum amicis & omnibus in aula potentibus, beneuolentiam eorum hoc pacto sibi concilians. Vsus est autẽ ea prosperitate per annos XXII. ex vna vxore procreatis septem filijs. suscepto etiam vno ex fratris Solymij filia, nomine Hyrcano: quam hac occasione duxit coniugem. Cùm aliquando venisset Alexandriam cum fratre, ducente secum filiam nubilem, vt eam ibi alicui nobili Iudæo nuptum traderet: cœnans cum Rege, ingressam in conuiuium formosam saltatriculam adamauit, & id fratri hoc indicauit, rogans vt quandoquidem lege vetaretur, habere,

Ant. mundi 3770. Ante Christũ nat. 194.

Vectigalia Cœlesyriæ Iosepho addicuntur.

Ascalonitæ & Scytopolitæ ob tributum non solutum puniti.

Iosephi dignitas & liberi.

Hyrcani ortus & indoles.

An. mundi 3770 Ante Christ. nat. 194.

bere rem cum fœmina alienigena, ſubſeruiret ei, vt clam ea potiri poſſet. Frater verò libenter operam ſuam pollicitus, ornatam filiam ſuam noctu ad eum adduxit, & in lectum eius collocauit: atque ita parum ſobrius, per errorem cum fratris filia congreſſus eſt: & cùm hoc ſæpius feciſſet, magis etiam in amorem accenſus, cõqueſtus apud fratrem, quod periculum eſſet ne non poſſet excutere amorem ſaltatriculæ quàm forte Rex nollet ei cedere. Tum Solymius ait non eſſe opus vt hac de re ſit anxius, licere enim ei frui amata muliere, atq; etiam vxorem eam ducere: faſſus quòd maluerit filiæ fieri iniuriam, quàm fratrem tale dedecus in ſe admittere. Ioſephus collaudata tàm fraterna beneuolentia, vxorem duxit eius filiam: ex eaque genuit quem diximus Hyrcanum filium. Is cùm annos natus tredecim adoleſcens adhuc generoſam & prudentem præ ſe ferret indolem, fratrum in ſe concitauit odia, quòd eos in omnibus videretur antecellere. Ioſephus enim volens cognoſcere quiſnam ex his ad virtutem eſſet idoneus maximè, vnumquemq; miſit ad eos qui tum profeſſione diſciplinarum erant celebres: illi vero propter ſegnitiem & laborum impatientiam indocti domum reuerſi ſunt. Deinde minimum natu Hyrcanum cum trecentis iugoboum miſit itinere ſeptem dierum in ſolitudinem, vt illic ſementem faceret: ſed prius ſubtractis clàm loris quibus arator boues ad iugũ ſolet aſtringere. Quò poſtquam peruentum eſt, cùm non haberet lora, contempto bubulcorum conſilio, ſuadentium aliquem ad patrem mittere qui adferret: nolenſq; interim expectando eorum reditum tempus perdere, commentus eſt quiddam veterano duce magis dignum quàm id ætatis homine. Mactatis enim decem iugis carnes quidem in operarios diſtribuit: ſectis autem tergoribus, & loris inde factis, iuga hoc modo bobus aptauit; & hoc modo arata terra quam pater proſcindi iuſſerat, ſemẽteq; facta, domum redijt. Pater autem reuerſum exoſculatus ob prudentiam & acumen ingenij, & quod excogitata auderet aggredi, vt ſolùm germanum filium, magis etiam poſthac amauit, indigne ferentibus reliquis fratribus. Interea venit quidam nuncians quòd Regi Ptolemæo natus ſit filius: verſiq; omnes Syriæ magnates cum ſubditis ad lætitiam, natalem pueri celebrabant, ac deinde Alexandriam gratulatũ ſunt profecti magno apparatu, Ioſepho ob ætatem iam grauãtem domi manere coacto. pertentauit tamen filiorum animos, num quis ex his vellet eam profectionem ſuſcipere: & recuſantibus cæteris, quòd ſe negarent ſcire mores aulicos, quomodo verſandum ſit cum Regibus, ſuadentibuſq; vt Hyrcanum fratrem mitteret libenter hoc audito, ſtatim eum aduocat: rogatque ecquid liberet, aut idoneum ſe putaret, qui ad Regem ſalutatum accederet. qui cùm prompte eam profectionem ſuſciperet, & modica pecunia ſibi opus fore, diceret: velle enim ſe frugaliter viuere, vt decem drachmarum millia ſufficiant: admodum lætatus eſt filij prudentia. Deinde puer cùm aliquandiu ſiluiſſet, ſuaſit patri ne domo quicquam munerum Regi mitteret: ſed vt ad procuratorem ſuum Alexandrinum ſcriberet, vt pecuniam ipſi præberet ad emendum Regi id quod inueniret pulcherrimum & precioſiſſimum. Ille verò ratus decem fortaſſe talenta impenſurum in munera, & comprobato filij conſilio, ſcripſit procuratori Arioni, qui omnem ipſius pecuniam tractabat Alexandriæ, talentorum circiter tria millia. Ioſephus enim pecunias in Syria collectas, ſolebat eò mittere, & quoties præſtitutum tempus veniret tributa

Ioſephus Hyrcanum filium ad Ptolemæum Regem mittit.

Regi

Regi adnumerandi, Arionem hoc iubebat facere. Ad hunc igitur acceptis à patre literis, Alexandriam proficiscitur: moxq; fratres ad omnes regios amicos scr pserunt, vt eum aliquo modo perderent. Vt verò exacto itinere, Ar oni epistolam reddidit, rogatus quot nam talenta vellet accipere, putabat enim decem petiturum aut non multò amplius: vt respondit m lle sibi opus esse, iratus procurator, obiurgauit eum acriter, quòd vellet ea per luxum perdere: monebatq; vt sequeretur exemplum patris, qui eam pecuniam laboribus & temperantia parauerat. Se enim non plus quàm decem præbiturum, & ea non in alium vsum quàm vt mercaretur Regi munera. Ibi puer iratus Arionem coniecit in vincula Procuratoris autem vxore Reginæ hoc renunciante, & rogante vt puerum compesceret: gratiosus enim apud Cleopatram Arion fuerat: ex Regina hoc Rex didicit, ac mox per quendam missum ad Hyrcanum mitari se nunciat, cur ad se à patre missus, non modò in conspectũ non venerit. sed procuratorem etiam patris sui vinxerit, iubebatq; vt veniret, ac causam eius facti diceret. Ille contrà Regi nunciari iubet, legem esse Iudæis ne quis gustaret de sacrificio, priusquam adito templo mactasset victimas: eaq; ratione nec ipsum hactenus Regem salutasse, expectantem dona quæ offerret Regi de parenti suo benè merito. Seruum autem iure se punisse, qui mandata eius contemneret. Nihil enim differre inter maiorem & minorem dominum. Nisi enim tales dent pœnas meritas, exspectandum mox ipsi Regi vt contemnatur à subditis. His auditis Rex risit, miratus tam magnum in puero animum. Arion autem postquam hoc cognouit, nihil sperans à Rege præsidij, datis adolescenti mille talentis, liberauit se à vinculis. Et aplis deinde tribus diebus, salutaturus Regẽ accessit: à quibus libenti animo exceptus, & mẽsæ communi est adhibitus, in parentis sui gratiam moxq; clàm aditis negotiatoribus emit ab eis centum pueros formosissimos & literarum peritissimos, talento singulos, & totidem puellas eodem precio. tum vocatus ad conuiuium regium tum Principibus, infimo loco iussus est accumbere, propter ætatem posthabitus ab his quorum hoc erat officium. reliquis autem conuiuis ossa partium absumpta carne ante Hyrcanum congerentibus, Tryphon quidam quo plurimum in conuiuijs Rex delectabatur propter scommata & facetias hominis, rogatus à conuiuis ad Regem se vertit: & Viden, inquit, domine, quantum ossium ante Hyrcanum iacẽat. Hinc igitur colli ge, quòd & pater eius totam Syriam ita spoliat, quemadmodum hic ossa nudauit carnibus. Rege verò ad hoc dictum arridente, & rogante Hyrcanum, vnde illa ossium congeries. Nihil mirum, inquit, domine, canum enim est ossa vnà cum carnibus absumere, sicut isti faciunt: vultu commonstrans reliquos, ante quos nihil erat ossium. Homines autem comesis carnibus solent abijcere ossa, quod & ego homo cum hac, nunc feci. Ibi Rex miratus vrbanitatem, iussit omnes conuiuas huic dicto plaudere. Sequenti verò die aditis Regis amicis & aulicis potentioribus, ipse quidem salutauit: ex famulis autem eorum expiscatus est, quidnam oblaturi essent Regi in festo natalitio. Illis referentibus hunc daturum talenta duodecim, alium rursum aliud pro suis quenq; opibus: simulauit se dolere, quòd non haberet vnde tantundem largiri valeat, nec vltra talenta quinq; numerò. idq; mox famuli renunciauêre dominis. Illis autem gaudentibus, quasi offensurus esset Regem Iosephus propter exilitatem muneris, vbi dies

statutus

Ann. mundi 3780. Ante Christum nat. 184.

Insidiæ Hyrcano clam structæ.

Apologia Hyrcani apud Regem accusati.

Hyrcani facetiæ.

An mun. 3780. Ante Christū nat. 184.

statutus aduenit, alij quidem & hi munificentissimi obtulerunt talenta non plus quàm viginti. Hyrcanus autem emptos à se centum pueros totidemq; puellas adduxit, iussos singulos talentum offerre, hos quidem Regi, has verò Cleoparræ. Omnibus verò admirantibus tam profusam & insperatam munificentiam, atq; ipsis etiam Regibus, amicos quoq; Regis & ministros multorum talentorum donis honorauit, ne quid sibi ab illis nasceretur periculi. ad hos enim fratres scripserant, vt quocunq; modo Hyrcanum tollerent. Rex autem delectatus iuuenis munificentia, iussit eum donum quodcunq; vellet petere. At ille nihil aliud petijt, quàm vt se ad patrem fratresq; commendaret per literas. Itaq; honorificentissime tractatum, & donatum regiæ, scriptisq; ad patrem & fratres & omnes suos duces atq; procuratores commendatitijs literis, dimisit liberaliter. Fratres autem cum cognouissent tantùm honoris ei habitum à Regibus, & honoratiorē multo reuerti quàm fuerit antea, decreuerunt obuiam proficisci & de medio illum tollere, ne patre quidem inscio, fratus enim ob profulam in muncra tam immensam pecuniā, non erat de salute eius solicitus. eam tamen iram metu Regis dissimulare coactus est. Sed fratribus adortis eum in itinere, fortiter cōgressus & alios non paucos ex eorum comitatu occidit, & duos quoque fratres inter cæteros: reliqui verò fuga euaserunt ad patrem Hierosolyma Veniens autem ad vrbem cum exciperetur à nemine, territus secessit trans Iordanem fluuium, & ill c vitam egit tributa colligens à barbaris: quo tempore in Asia regnum obtinebat Seleucus cognomine Soter, magni Antiochi filius. Obijt deinde Hyrcani pater Iosephus, vir bonus & magnanimus, qui Iudæis pauperibus tum & inopibus splendidioris vitæ occasionem præbuit, per duos & viginti annos præpositus exigendis Syriæ ac Phœnices & Samariæ vectigalibus: & eodem fere tēpore patruus quoq; eius Onias, relicto successore honoris Simone filio. Cui deinde vita perfuncto Onias filius successit, ad quem Lacedæmoniorum Rex Arius legationem misit cum literis, quarum hoc exemplar exstat.

Hyrcanus ex piscatus qd alij sint donaturi, plus reliquis omnibus donat, ob quod alio honorifico afficitur munere

Hyrcanus à fratribus in itinere circumuentus, strenuè sese defendit, quosdā etiā è medio tollit.

Mors Iosephi.

Onias & post eum Simon filius Pontifex. Hedio & Russinus cap. 4.

CAP. V.

Amicitia & societas Lacedæmoniorum cum Onia Pontifice Iudæorum.

Lacedæmoniorum Regis ad Iudæorum Pontificē epistola. 1. Maccab. 12.

REx Lacedæmoniorum Arius Oniæ salutem. Incidimus in quandam scripturam antiquam, in qua inuenimus cognationem intercessisse inter nostras origines, & nostrum quoq; genus non esse alienum à posteris Abrahæ. Æquum igitur est vt cum fratres nostri sitis, petatis à nobis quæcunq; libuerit. Idem nos quoq; faciemus. & res vestras tanquam nostras existimabimus, nostras item vobiscū cōmunes habituri. Demoteles est qui has vobis reddit literas, in pagina quadrangula scriptas, & obsignatas aquilæ sigillo, draconem tenentis unguibus. Et epistola quidem hæc continebat. Iosepho autem mortuo, populus seditionibus agitatus est propter eius filios, dū maiores fratres Hyrcano bellū inferunt

Seditio in populo mortuo Iosepho.

inferunt natu minimo. pleriq; enim fauebant senioribus, & in his Simon Pontifex propter cognationē. Hyrcanus autem Hierosolyma quidem noluit repetere, sed vltra Iordanem habitans, assiduum bellum gerebat cum Arabibus, multos eorum interficiens, alios in captiuitatem abstrahens. Ædificauit etiam castrum munitissimum, è marmore candido exstructis vsq; tectum eius parietibus, habentibus insculptas diuersorum animalium effigies enormi magnitudine: idq; ædificium fossa profunda & aquis plena circumdedit, & oppositi montis prominentem petram perforans, speluncas in ea fecit multorum stadiorum longitudine. aulas etiam in eo castro fecit aptas conuiuijs, diætasq; alias & cubicula: saluentium etiam aquarum eò tantam induxit copiam, vt loco voluptatem simul & ornamentum adderent. Speluncarum verò ora non amplius aperuit quàm vt vnum caperent: idq; de industria factum est securitatis ac tutelæ gratia. si quando fortè oppugnaretur à fratribus Ædificauit etiam atria magnæ amplitudinis, eaq; hortis speciosis ornauit, & locum hoc pacto instructum & absolutum vocauit Tyrum, qui est in finibus Arabiæ & Iudææ trans Iordanem sitæ, non procul regione Essebonitide: præfuitq; illi tractui per septennium, toto tempore quo Seleucus regnauit in Syria: post cuius obitum Antiochus eius frater in regnum successit, qui cognominatus est Epiphanes. Moritur etiam Ptolemæus & ipse eodem cognomento Epiphanes dictus, superstitibus duobus filijs impuberibus: quorum grandiori Philometor cognomen inditum, minori verò Physcon. Hyrcanus autem videns præpotentem Antiochum, & veritus ne in potestatem eius redactus pœnas daret eorum quæ contra Arabes ausus fuerat, ipse sibi manus intulit: possessionem verò eius vniuersam occupauit Antiochus.

An. mundi 3780. Ante Christum nat. 184.

Hyrcanus assiduum cum Arabibus bellum gerit.

Hyrcanus munitum castrum ædificat.

Antiochus Epiphanes Rex Syriæ.

An. mundi 3790. Ante Christum nat. 174.

Ptolemæi Epiphanis filij, Philometor & Physcon.

Hyrcanus sibiipsi manus infert, Hedio & Ruffinus cap. 6.

CAP. VI.

Iudæi seditionibus agitati Antiochi opem inuocant.

1. Mac. 1.

IAsone defuncto per idem tempus Onia Pontifice, fratri eius Iesu id sacerdotium contulit, quòd filius superstes etiam tum esset paruulus, de quo suo loco dicetur. Hic Iesus priuatus est eo sacerdotio per Regis indignationem: mòxq; in Oniam fratrum minimum Pontificatus translatus est. Simoni enim hi tres fuerunt filij, ad quos omnes Pontificatus pertinuit, vt indicauimus. Cæterùm Iesus Iasonem se vocari maluit, sicut alter frater pro Onia Menelaus dictus est. Concitata autem per fratrem contra nouum Pontificē Menelaum seditione, & populo in partes scisso, Tobiæ filij steterunt à Menelai partibus: maior autem populi pars factionem Iasonis sequebatur. quorū vim non sustinentes Menelaus & Tobiæ filij secesserunt ad Antiochū, dicentes se velle relictis patrijs institutis ac legib. religionē Regis & Græcanicos ritus assumere: rogauerūntq;

Ieſus ab Antiocho Epiphane in Pontificem electus.

Ieſus ſacerdotio priuatur, in cuius locum Onias Menelaus dictus, ſuffrogatur.

Iaſon & Menelaus ſeditionem concitant.

An. mundi 3790. Ante Christum nat. 174. runtq; eum vt sibi permitteret gymnasium Hierosolymis extruere. quo impetrato adduxerunt sibi præputia, vt nudi quoq; nõ essent Græcis dissimiles: & contemptis omnibus patrijs ritibus, imitabantur mores exterarum gentium. Antiochus autem domi vsus fortuna prospera, expeditionem Ægyptiam tentare statuit captus eius regionis cupidine, & contempta Ptolemæi filiorum ætate, rebus administrandis nondum idonea. Profectus igitur cum magno exercitu Pelusium, astu circumuento Philometore Ægyptum occupat, & redacta prius in potestatem Memphi locisq; circumuicinis, ad Alexandriam duxit, & vrbem & Regem subiugaturus. Sed omnes eius conatus vnica Romanorum denunciatione repressi sunt, ita vt iam occupata relinqueret, sicut & aliàs diximus. Nunc prolixius narrabimus de hoc Rege, quomodo Iudæam ac templum occupauerit, quod in prioribus commentarijs breuiter tantum perstrinximus, vt necesse sit idem altius repetere.

Apostatæ à religione Iudaica.

Antiochus Ægypto cedere cogitur.

Historia de Antiocho Epiphane.

CAP. VII.

Quemadmodum Antiochus, ducto Hierosolyma exercitu, occupatoq; eius vrbu dominio, templum etiam spoliauerit.

Antiochus vrbe Hierosol. occupata, templum spoliat.

An. mundi 3796. Ante Christum nat. 168.

REuersus ab Ægypto, quam metu Romanorum reliquerat Rex Antiochus ad Hierosolymitarum vrbem mouit exercitum: & ingressus eam centesimo quadragesimo tertio anno, ex quo primum ad Seleuci familiam Syriæ regnum deuenerat, sine vllo negotio dominus eius factus est, admissus aperris portis per suæ factionis homines. quam dominationem crudeliter exercuit, necatis permultis, qui diuersarum erant partium: direptisq; pecunijs & asportatis Antiochiam. Ea clades accidit anno secundo post vrbem captam, regni eius familiæ centesimo quadragesimo quinto, vigesima quinta eius mensis, qui chaseleus nostris dicitur, Macedonibus apellæus, Olympiade centesima quinquagesima tertia, quando nemo quidem est parcitum, qui quasi pacatè venienti portas aperuerant, quo maiore licentia grassatum est in templi diuitias: quæ cum essent maximi precij, visæ sunt satis amplum violati fœderis præmium. Spoliato igitur templo & ablatis vasis sacri ministerij, & inter cætera candelabris aureis, altari aureo, mensaq; propositionis quam vocant ac ne aulæis quidem relictis quæ è cocco ac byssõ constabant, euacuatis etiam thesauris reconditis ita vt nihil omnino relinqueret, coniecit Iudæos in luctum maximum. nam & quotidiana sacra iuxta legis præscriptum vetuit eos facere: direptaq; tota vrbe, habitatores partim necauit, partim captiuos vnà cum liberis & vxoribus abduxit, vsq; ad decem millium numerum. Incendit etiam ædificiorum eius quicquid erat pulcerrimum, & demolitus mœnia, in inferiore vrbe arcem condidit. erat enim editiore loco sita, ipsi templo imminens. quapropter benè prius firmatæ mœnibus ac turribus Macedonicũ præsidium imposuit. admixti tamen erant ex impijs Iudæis sceleratissimi, à quibus plurimum vexata fuit ciuitas. In templo quoq; ara posita porcos mactauit, sacrificium à Iudæorum religione alienissimum: & cogebat omnes, abrogato veri Dei cultu, ipsius venerari numina: & oppidatim

An. mundi 3798. Ante Christum nat. 166.

Antiochus abrogato Dei cultu summa cum tyrannide falsum illis obtrudit, arcì in hoc, præsidio imposito.

tim exſtructis templis atq; altaribus, porcinas in eis quotidie iugulare victimas. Comminatus eſt etiam grauē pœnam, ſi quis liberos circumcideret, conſtitutis qui mandata exigerent, atque etiam vi ad ea ſeruanda detrectantes cogerent. Et maxima quidem Iudæorum pars vel ſponte vel metu ſupplicij parebat edictis Regijs. qui verò probatiores erant & generoſæ indolis, maiorem rationem habuerunt moris patrij, quàm pœnæ intentatæ ſibi per aduerſarios. quamobrem quotidie necabantur excruciati tormentis crudeliſſimis. Flagris enim cæſi & lacerati corpora, viui adhuc & ſpirantes ſuffigebantur crucibus. Vxores autem eorum, & circumciſos liberos ſtrangulabant, iuxta mandatum Regium, & ſuſpendebant à crucifixorum parentum ceruicibus. abolebatur etiam vbicunque reperetur eſſet facrum volumen aliquod, & ipſi apud quos inuentum eſſet mali malè peribant. Samaritæ autem videntes in tali calamitate conſtitutos Iudæos, non amplius profitebantur ſe cognatos eorum, neque Garizitanum templum eſſe Dei maximi, nihil abſonum facientes à ſuo ingenio, de quo antè diximus: ſed dicentes ſe Medorum & Perſarum colonos, vt re vera ſunt, miſerunt legationem ad Antiochum, cum epiſtola ſcripta in hunc modum: Regi Antiocho Deo illuſtri ſuggeſtio à Sidonijs in Sicimis habitantibus. Maiores noſtri compulſi crebris ſuæ regionis peſtilentijs, & inducti veteri quadam ſuperſtitione, morem fecerunt obſeruandi eam feſtiuitatem quæ apud Iudæos vocatur Sabbathū: & exſtructo in Garizino monte templo innominati numinis, immolauerunt in eo ſolennes victimas. Nunc autem ex quo tibi viſum eſt in Iudæos, vt eorum malicia dignum eſt, animaduertere, qui exſequuntur mandata Regia, exiſtimantes nos hæc propter eorum cognationem facere, volunt nos in communem cum illis cauſam inuoluere, cum ſimus ab origine Sidonij, quemadmodum extat relatum in noſtris annalibus. Rogamus igitur te ſeruatorem ac beneficum, vt mandes Apollonio noſtro præſidi, & Nicanori procuratori regio, ne quid poſt hac nobis moleſti ſint quaſi hærentibus in eodem cum Iudæis crimine à quibus tam diuerſi ſumus moribus, quàm origine: vtque templum quod hactenus nullius Dei titulum habuit, poſthac vocetur Iouis Græcanici. hoc enim pacto erimus à moleſtijs liberi & ſecurius intendentes priuatis negotijs, maiora tibi poterimus tributa ſoluere. Poſt hanc Samaritarum ſupplicationem Rex & ipſam & talem epiſtolam remiſit. Rex Antiochus Nicanori. Sidonij qui ſunt apud Sicima miſerunt ad nos ſuggeſtionem quam his literis adiunximus. Quoniam igitur nobis & amicorum conſilio ſatis approbauerunt, qui in hoc miſſi ſunt, quòd alieni ſint à Iudæorum criminibus, & placet illis iuxta Græcorum inſtituta viuere, abſoluimus eos quantum ad hanc cauſam & eorum templum attinet, quod poſthac appelletur Iouis Græcanici. Eadem autem & Apollonio magiſtratui ſcripſimus, anno quadrageſimo ſexto, menſis Hecatombæonis vndecima.

An. mundi 3798. Ante Chri. nat. 166. Hedio & Ruffinus cap. 7.

Biblia Satan abolere conatur

Ingeniū Samaritarum ob quod meritò Iudæis exoſi.

An. mundi 3799. Ante Chri. nat. 165.

Anno mundi 3799. Ante Christ. nat. 165.

CAP. VIII.

Antiocho vetante Iudæos vti patrijs legibus solus Assamoniæ filius Matthias Regem contempsit, profligatu etiam eius ducibus.

Matthiæ & eius filiorũ pietas, & zelus.

EOdem tempore habitabat in Modim vico Iudææ quidam Matthias nomine, filius Ioannis, qui fuit Simeonis ex Assamonæo geniti, Sacerdos ex vice Ioaribi, Hierosolymita genere: et uxorem ei filij quinque, Ioannes qui & Gaddis cognominabatur, Simon qui & Matthes, Iudas qui & Maccabæus, Eleazarus qui & Auran, Ionathas qui & Apphus vocabatur. Is Matthias sæpenumero questus est apud filios de tam afflicto rerum statu, direptione vrbis, deprædatione templi, cæterisq; calamitatibus: aiebatq; præstare mori eos pro patrijs legibus quàm sic ingloriè viuere. Cumq; veniissent in eum vicum in hoc à Rege constituti vt Iudæos ad mandata eius cogerent: & postularent, vt Matthias cæteris autoritate potior, ad exemplum aliorum primus profana sacra faceret, ostentantes a Rege præmia: negauit se hoc facturũ, etiam si omnes gentes Antiochi imperata facerent: ac ne liberis quidem ipsius persuaderi, vt patriam religionem deserant. Vt verò silente eo Iudæus quidam in medium progressus cœpit immolare iuxta mandatum Regium, non amplius ferens indignitatem rei, irruit in eum cum suis filijs armatus gladijs: nec solum eum trucidauit, sed etiam Apellem Regium ducem cum suis militibus, qui volebant plebem eam cogere: dirutaque ara exclamauit: Si cui est cordi religionis incolumitas, me sequatur. Et cum

Apostata à Matthia trãsfigitur.

dicto comitantibus filijs in desertum se contulit, relictis in vico facultatibus. Id imitata plebs reliqua, & ipsi cum familijs in idem desertum

Matthias cũ filijs alijsq; nonnullis in desertum se confert.

profugerunt, ibiq; victitabãt in specubus. Quo audito duces Regij, præsidio Hierosolymitanæ arcis assumpto, Iudæos in desertum persecuti sunt. quos assecuti, primum verbis persuadere conati sunt, vt ab incepto desisterent, & admittentes rectius consilium, non imponerent sibi necessitatem sæuiendi hostiliter: & cum nihil proficerẽt apud obstinatos, aggressi sunt eos die Sabbati, & ita vt erant in speluncis exusserunt,

Iudæi sabbato opprimũtur, qua clade Matthias fit cautior.

non repugnantes, ac ne aditus quidem speluncarũ obturantes. Et enim propter religionem diei repugnare nolebant, ac ne in aduersitatibus quidem violare honorem Sabbati, quando lex iubet feriari ab omni opere. Itaq; perierunt cum vxoribus & liberis suffocati in speluncis circiter mille: multi etiam elapsi adiunxerunt se Matthiæ, eumq; principem sibi elegerunt. At ille docuit eos, pugnandum etiam Sabbatis, aut si ita pergant ipsos sibi futuros exitio, hostibus eam occasionem obseruantibus, & non nisi Sabbato illos aggredientibus, atque ita fore, vt vel sine certamine omnes facile opprimantur. Hæc locutus persuasit eis: & in hodiernum vsq; mos hic permanet, vt si ita necessitas postulet, pugnent etiam Sabbatis. Collecta igitur circa se non contemnenda manu, & altaria diruit, & prolapsos in impietatem quotquot adipisci potuit trucidauit. confluebant enim ad eum quos ante metus per circumuicinas gentes sparserat. pueros etiam iussit circuncidere, qui hactenus vetiti fuerant, expulsis qui ad hoc, vt vetarent, constituti erant ab Antiocho.

Matthias Idolorum cultũ extirpat.

tiochó. Exacto autem anno post principatum morbo correptus conuocatis ad se liberis: Equidem, inquit, filij, iam fatalem viam ingredior, interim commendo vobis meum propositum, & rogo, ne per ignauiam cessetis id exsequi: sed potius memores paternæ voluntatis seruate ritus patrios, & rempublicam tantum non collapsam restituite: neq; illis accedite, qui aut sponte aut vi eam prodiderunt hostibus. Præstate vos mihi germanos filios, contemptaque omni vi ac necessitate, parati sitis pro legum tutela vel mortem oppetere, si ita res postulet, cogitantes quòd Deus vos tales non despiciet, sed delectatus vestra virtute in pristinam patrijs moribus viuendi libertatem restituet. corpora quidem habemus mortalia, & fatali necessitati obnoxia, sed præclare gestorum memoria vice immortalitatis esse poterit, cuius amatores vos aspirare volo ad gloriam, adeò vt non grauemini vel immori egregijs facinoribus. Prima autem cura sit concordiæ, & quibus quisq; præcellit attibus, his vtatur reliquis concedentibus: Simon emq; fratrem eximia prudentia virum parentis loco habete obtemperantes eius consilijs: Maccabæum autem propter fortitudinem exercitui præficite. Hic enim vlciscetur suæ gentis iniurias repulsis hostibus. Ad hoc autem negotium adhibete, quotquot vsquam sunt iusti ac pij, & hoc pacto vires vestras augebitis.

An. mundi 3799. Ante Chri. nat. 156. Hedio & Ruffinus cap. 8. Matthias filios ad pietatem, fortitudinē, & concordiam adhortatur.

CAP. IX.

Matthiæ defuncto Iudas filius succedit.

HÆc locutus filijs, precatusq; Deum adesse illorum conatibus, & populo pristinum viuendi morem restituere, nō multo post moritur, & in Modim sepelitur: & post exhibitum ei publici luctus honorem, Iudas filius cognomine Maccabæus administrationi rerum præficitur, anno 146. qui adiutus impigrè a fratribus, eiecto hoste, & impijs tribulibus necatis, totam eam terram lustrauit à præteritis piaculis.

1. Mac. 3. Matthiæ mors. Iudas Maccabæus administrationi *rerum* præficitur.

CAP. X.

Apollonius Antiochi Dux in Iudæa prælio victus occiditur.

HIs auditis Apollonius præfectus Samariæ raptim cōtra Iudam duxit exercitum. Nec in Iuda mora fuit, sed obuiam ei factus prælio victum cum alijs multis interficit, gladio etiam eius potitus velut opimo spolio. plurimis etiam hostium vulneratis & castris eorum direptis, ditatus præda redijt. Seron autem Cœlesyriæ præfectus cognito quòd Iudas multis vndiq; ad eum confluentibus magnas circa se copias habeat, & ad confligendum cum hoste idoneas, decreuit contra eum ducere, sui putans officij animaduertere in rebelles, & contumaces erga mandata regia. Contractis igitur quibus præerat militibus, adiunctis etiā Iudæorum perfugis, & impijs, progressus vsque Bethora vicum Iudææ, castra eo loco metatus est. Iudas autem occurrens ei pugnandi animo, vbi vidit mi-

Hedio & Ruffinus cap. 9. Iudas Maccabæus Apollonium prælio vincit. Seron Cœlesyriæ Præfectus in Iudā mouens ab eo fugatur.

Anno mundi 3799. ante Christ. 165.

dit milites suos parum alacres partim propter hostium multitudinem, partim quia ipsi ieiunauerãt: hortando addebat illis animos, affirmans non in numero militis sitam victoriam, sed in pietate erga Deum & fiducia: addit: camperum plurimis maiorum suorum exemplis, qui iusta arma pro legibus suis & liberis ferentes multa sæpe hostiũ millia profligauerint. Inuictum enim robur esse innocentiæ. His dictis persuasit, vt non detrectarent prælium & collatis cum Serone signis, fudit ac fugauit Syrorum exercitum. Prostrato enim duce omnes in fuga spem salutis posuerunt: quos persequutus vsq; ad campum occidit ex eis octingentos: reliqui euaserunt in regionem maritimam.

CAP. XI.

Lysiæ & Gorgiæ contra Iudæos expeditiones & clades.

Antiochus in Iudæã irrumpere parat.

AVditis his Rex Antiochus vehementer iratus omnes vndiq; copias contraxit, conducto etiam mercenario ex Græcia milite, parans primo vere in Iudæã irrumpere. Cumq; numerato stipendio videret thesauros suos exhaustos deficere: nam neq; tributa omnia reddebantur propter crebras rebellationes gentium, & ipse vir magnanimus ac munificus non erat contentus ea quæ tum aderat pecunia: decreuit adita prius perfide regionis eius tributa exigere. Commissa igitur rerum administratione Lysiæ, amico probatę fidei, & prouincijs Asiæ quæ Ægyptum inter & Euphratem sitæ sunt curæ eius creditis, relicta ei copiarum quoq; & elephantorum parte, iussit vt Antiochum filium diligenter educaret vsque in suum reditum: eidemq; mandauit, vt subacta Iudæa, & habitatoribus eius sub hasta diuenditis, deleret Hierosolyma, ac totam gentem extingueret. His mandatis profectus est in Persidem 147. anno, & traiecto Euphrate ascendit ad superiores Satrapias. Lysias aut delectis ad hoc negotiũ eximijs ducibus ex amicis Regijs, Ptolemæo Dorymenis filio, & Gorgia & Nicanore, attributisq; eis peditum quadraginta millibus, equitum septem millibus, in Iudæam misit eum exercitum. qui vsq; Emauntem vrbẽ progressi, in campestribus eius castra metati sunt: vbi conuenerunt ad eos auxilia Syrorum, & ex alijs vicinis regionibus, nec non magnus perfugarũ Iudæorum numerus. aderant et ãm in eis castris negociatores non pauci empturi manc pia, & instructi compedibus paratis in hoc vt *vincirẽt captiuos numerata pro* eis pecunia. Iudas aũt animaduersa hostiũ multitudine, hortatus est suos milites, vt forti essent animo, & in Deo collocarent omnem fiduciam, decretis supplicationibus, quibus more patrio in magnis periculis induti saccos solent orare veniam, vt Deus ad misérationem flexus vires contra hostem eis adderet. Distributis deinde more antiquo gentis in tribunos ac centuriones ordinibus, & ablegatis nouis maritis, quíue agros recens sibi comparauerant, ne distracti talibus cupiditatibus pugnarent segnius, verbis etiam aggressus est hortari suos ad rem gerendam strenuè. Nullum socij tempus nobis dabitur ad virtutẽ & periculorum contemptum opportunius. nunc enim fortiter certantibus paratum est libertatis præmium, quam suapte natura desiderabilẽ hoc magis nos optare decet, q̃ absq; hac ne religionẽ quidem tueri poterimus. Sic igitur existimate,

Antiochus Lysiæ rerum suarum administrationem: prouincias & filium comittens in Persidem proficiscitur.

An. mundi 3800. ante Christ. 164.

Iudas & fratres eius Ptolemæus Dorymenis filius, Gorgias & Nicanor in Iudæam mouent.

Iudæ ad milites oratio.

mate, in hac pugna situm esse, vtrum pristinam felicitatem recipiatis, hoc est vitam iuxta patrias leges recte institutam: an per summã ignominiam etiam reliquiæ nostri generis intereant, nisi fortes viros præstiteritis: & cum hac cogitatione inite prælium. Cum igitur tam ignauos quàm fortes mors certa maneat, gloria verò sempiterna propugnatores pietatis, legum, libertatis, patriæ, eos animos concipite, qui vobis in crastina pugna possint esse vsui, vel ad victoriã, vel certè ad gloriam. His Iudas suos hortatus dum cogitat de futuro prælio, certo indice comperit Gorgiam missum cum mille equitibus, peditum quinque millibus, vt ductu perfugarum noctu se inopinum inuaderet: decreuitque & ipse eadem nocte in hostium castra impetum facere, maxime quòd abfutura esset bona pars illorum exercitus. itaque confestim sumpta cœna, relictisque in castris multis ignibus, tota nocte iter fecit ad Emaunti propinqua castra hostium. Interim Gorgias neminẽ in castris Iudæorum inuento, ratus eos metu cessisse & occultari alicubi in montibus, statuit vbinam essent quærere. Iudas autem sub diluculum peruenit ad castra hostium, ducens tria virorum millia nõ satis instructa armis propter inopiam: videnſq; hostem armatum egregiè, & castra ex arte disposita, hortatus primum suos, vt non dubitarent, vel nudis, si ita opus sit, corporibus in pugnam ruere: quandoquidem Deus delectetur tali fortitudine, eamq; suo præsidio contra armatos fulciat: iubet signa canere. Ex improuiso deinde adortus, nihil minus expectãtes ita terruit, vt cæsis quotquot ausi sunt resistere, cæteros persequeretur vsque Gadara, & vsque campos Idumææ & Azoti & Iamniæ. Ceciderunt autem ex eis circiter tria millia. Victor Iudas suos à præda cohibuit, Gorgiam adhuc superesse dictitans: quo profligato per otium deinde posse eos ditari ex spoliis. Adhuc autem eo loquente, ostenderunt se Gorgiani è quodam loco edito: vnde prospicientes suorum cladem, & castra capta ac fugantia, animaduertentesq; Iudam se exspectantem instructa acie, non ausi manus conferre, trepidè se retro in tutum receperunt. Iudas verò sine certamine victor, tum demum permisit suos ad prædam discurrere: ditatusq; cum suis reperto plurimo auro & argento, hyacinthoque & purpura incolumem reduxit exercitum, laudans Deum autorem eius victoriæ, quæ haud exiguum momentum ad futuram libertatẽ eis attulit. Lysias autem sequenti anno ad abolendam ignominiam nouũ exercitum parauit: contractisq; lectissimorum militum sexaginta millibus, & adiunctis quinq; millibus equitum, Iudæam ingressus montana eius ascendit, & ad Bethsura vicum castra posuit. Huic Iudas occurrit cũ decem millibus: & cum videret hostem longè præstare numero, votis pro victoria factis Deo fretus primam aciem aggreditur tanto impetu, vt ex eis quinq; millia sterneret: quo facto reliquis tantum terrorem incussit, vt Lysias animaduertens eis certò statutum, aut mori, aut in libertatem se asserere, veritus magis desperationem eorum quàm vires copias Antiochiam reduceret: vbi mercenarios conducens, & maiores vires colligens, parabat se, vt ad primam opportunitatem bello Iudæos repeteret. Toties igitur profligatis Antiochi ducibus, Iudas persuasit suis vt quandoquidem tam multas victorias Deus concesserat, ascenderent Hierosolyma, & lustrato templo mactarent solennes victimas: ibi cum inuenissent templum desertum, & portas eius incensas, & in atriis virgulta enata propter solitudinem, lamentari cum suis cœpit ob tantam de-

An. mundi 3800. Ante Chri. 164.

1 Mac. 4.

Iudas Lysiã exercitum vincit.

Iudas ingẽtẽ præda potitur.

Lysias iterũ in Iudã mouet, & quinque millia militũ amittit.

Hierosolymitanũ templum lustratum.

An. mundi 3801. Ante Chri. ann. 163.

formitatem. destinata deinde copiarum parte ad arcis oppugnationem ipse interim repurgare templum aggressus est: quod postquam accurate factum est, intulit in illud vasa noua, candelabrum, mensam & altare incensorum ex auro fabrefacta omnia addidit & vela foribus oppandi solita, ac postremo fores quoque appossuit. Diruto etiam holocaustorum altari quod profanatum fuerat, nouum ex collaticiis saxis impolitis constituxit. Vigesima autem & quinta mensis chaslei, quem appellæum Macedones nominant, accenderunt lumina in candelabris, & suffitum fecerunt in altari, & panes supra mensam proposuerunt: & in nouo altari holocautomata immolauerunt: idque accidit eadem die qua ante triennium sacra eorum profanata fuerant. integro enim triennio desertum fuit templum post factam ab Antiocho profanationem. ea enim incidit in annum CXLV, & diem Apellæi, mensis XXV, in Olympiadem CLIII: renouatum est autem eadem die CXLVIII anno, Olympiade CLIIII. prædixerat autem eam desolationem Prophe-

Templū integro triennio desertū.

Dan. 12.

ta Daniel ante annos CCCCVIII, disertè dicens à Macedonibus profanandum. Celebrauit autem Iudas receptī templi festiuitatem per dies octo sacrificans, in quibus nullum honestæ voluptatis genus omissum est, sed populo quidem sumptuosum ac splendidum epulum est exhibitum, in Dei verò laudem hymnis & canticis personabant omnia. Tanta verò lætitia ob reductos ritus patrios & priscam religionem occupauit gentis eius animos, maximè quòd ea felicitas ex insperato obtigerat, vt lex lata sit ad posteros, quæ iuberet quotannis hoc festum reparati cum ceremoniis templi per octo dies celebrari: & ex eo tempore mos hic apud nostros obtinuit: vocamusque hanc festiuitatem luminum, opinor ideo quod ex insperato nobis illuxerit tanta felicitas. Circumdatis deinde vrbi mœnibus, & exstructis in eis firmis turribus custodias ad arcēdum hostem imposuit: muniuitq; Bethsuram oppidum,

Festiuitas templi recepti instituta.

Hed. & Ruffinus cap. 11 1. Mac. 5.

vt eo tanquam arce vti posset contra conatus hostium. Quibus operibus perfectis, vicinæ gentes molestè ferentes Iudæorum vires resuscitari, per insidias adoriendo multos oppressérunt: cum quibus Iudas assiduè bellum gerens conabatur eorum incursationes compescere: quo tempore etiam Acrabatinam inuadens multos Idumæos Esaui posteros interfecit & deprædatus est: & principis eorum Baanis filiorum castella, vnde Iudæos infestabant, vi capta cæsis propugnatoribus incendit. Quibus perdomitis in Ammanitas arma transtulit, quorum numerosam manum Timotheus ductabat, & his quoque deuictis, Iazorum eorum vrbem expugnauit: abductisque in captiuitatem vxoribus eorum ac liberis, direptam prius incendit, atque ita domum victor reuersus est. Sed quam primum vicinæ gentes sensere eius abitum, contractis copiis in Galaditica regione finitimos Iudæos adorti sunt. at illi re-

Iudas assiduè cū finitimis gentibus bellum gerit.

Hed. & Ruffinus cap. 12.

fugientes in castrum Dathema, significabant Iudæ per nuncios & literas, quòd oppugnandi essent à Timotheo, rogantes vt se huic periculo eriperet: & interim dum legit has literas superuenerunt Galilæorum nuncij, quærentes se infestari à Ptolemaide, Tyro, Sidone, & aliis finitimis populis.

Quomodo

CAP. XII.

Anno mundi 3801. Ante Chri. ann. 163.

Quomodo diuisis copiis, Simon Tyrios & Ptolemaidenses, Iudæus Ammanitas superarit.

IVdas igitur prospiciens vtrorumque necessitatibus, Simonem fratrem cum tribus selectorũ millibus mittit auxilio Iudæis habitantibus Galilæam: ipse assumpto Ionatha altero fratre cum octo militum millibus in Galaditicam proficiscitur: quod supererat virium Iudææ præsidio reliquit sub Iosepho Zachariæ filio, & Azaria ducibus, quibus mandauit, vt abstinerent à pugna, tantisper dum ipse ad eos reuerteret. Simon igitur postquã in Galilæam venit cõgressus cum hoste coëgit eum terga vertere: & fugientem persecutus vsq; portas Ptolemaidis, occidit circiter tria millia: quibus spoliatis, receptos captiuos cum tota suppellectile in Iudæam transtulit. Interea Iudas cũ fratre Ionatha trium dierum iter emẽsi, accepti sunt à Nabathæis pacificè: quorum indicio compererunt, quòd multi ex ipsorum fratribus in extremo essent periculo, obsessi ab hoste in castellis & oppidis Galaditicis: monitiq; vt properè illis succurrerent, per desertum illuc festinauerunt. In eo itinere Barasam oppidum oppugnare adorti, vi ceperunt: cæsisq; ad vnũ puberibus tecta, igni subiecto, cõcremauerunt. Cumq; interim nox appeteret, nihilominus Iudas iter continuauit vsq; castellũ in quo Iudæos obsideri acceperat. quò cum mane peruenisset, offendit hostem iam scalas & machinas admouere mœnibus: iussoq; tubicine canere, & cohortatus suos, vt bonam ac fidelem operam præstarent periclitantibus fratribus, diuisis trifariam copiis oppugnatores à tergo aggreditur. Timothei verò milites cognito Maccabæum adesse, cuius virtutem & felicitatem ante suo periculo didicerant, sine mora cœperunt fugere: ex quibus ad octo millia cecidere, Iudæis acriter insequentibus. Inde ad Mallen barbarorum vrbem flexo itinere, eaque expugnata mares neci tradidit, ædificia incendio sunt consumpta. Eodem impetu & Chaspoma & Bosora cum aliis Galaditicæ regionis oppidis euersa sunt. Aliquãto post Timotheus contractis numerosis copiis, & inter cæteros auxiliares conducta manu Arabum, trans torrentem castra posuit contra oppidum Rafam ibi hortatus est suos milites, vt strenuè pugnarent arcerentq; Iudæos à torrentis transitu. in hoc enim sitam victoriam, Iudæis futuris superioribus si transire potuerint. Iudas autem audito, quòd Timotheus paratus esset ad prælium, properè contra eum duxit exercitum: traiectoque torrente adortus hostes, partim resistentes prostrauit, partim in fugam cõpulit, armis etiam passim abiectis. horum nõnulli celeritate pedum salutem consecuti sunt, quidam verò in fanum quod Carnain dicunt refugiente, tutos se ibi fore sperauerunt. At Iudas & oppidum id occupauit, & incenso templo hostium alios flammis, alios ferro perdidit. His rebus feliciter gestis, & contractis è tota regione Galaditica Iudæis, vnà cum vxoribus & liberis ac facultatibus in Iudæam eos traducebat. In eo itinere cum venisset ad Ephronem oppidum, per quod necessario transeundum erat, nisi retrorsum reuerti mallet, misit ad oppidanos rogans, vt patefacerent sibi transitum. nam obstructis portis viam interruperant. quod cum ab Ephronitis impetrare non posset, cohortatus suos,

Simon hostibus in Galilæa victis Iudæos captiuos liberat.

Iudas & Ionathas Iudæis in oppidis Galaditicis suppetias ferunt.

Barasa oppugnata & cõcremata.

Iudas obsessis Iudæis in auxilium venit.

Timothei milites victi.

Malle expugnata.

Chaspoma & Bosora.

Timotheus iterum copias contrahit, & à Iuda vincitur.

Iudæi è regione Galaditica in Iudæam traducti.

Ephron oppidum expugnatum.

An. mūdi 3801. Ante Chri. na. 163.

tus suos, corona oppugnauit mœnia: & diem ac noctem ibi remoratus vi cepit oppidum: occisisque omnibus maribus per incensi cineres traduxit exercitum. tātus autem erat occisorum numerus, vt in transeundo calcanda essent cadauera. Traiecto deinde Iordane in magnū campum veniunt, quà sita est Bethsana, Græcis dicta Scythopolis. inde in Iudæam reditum est hilariter, canente hymnos & victoriale carmen multitudine: votiuasq; hostias mactarunt pro incolumitate exercitus: quandoquidem post tot conflictus, ne vnus quidem è Iudæis desideratus est. Interea Iosephus Zachariæ filius & Azarias duces, qui, profecto Simone in Galilæam contra Ptolemaidenses, Iuda verò & Ionatha fratre in Galaditicam, præsidio Iudææ relicti fuerant: volentes & ipsi aliquo memorabili facinore parare sibi gloriam, ad Iamniam venerunt. Vbi armis exceptis à Gorgia eius loci præside, amiserunt ad duo millia militum: nec prius destiterunt fugere quàm in Iudææ finibus. hæc autem clades merito illis accidit, ob contemptum Iudæ mandatum, qui interdixerat, ne se absente manus cum hoste conferrent: nā hoc quoq; Iudæ prouidentiam commendat, quòd intellexit non impunè fore, si à mandatis discesserint. Iudas autem & fratres eius continuabant bellum contra Idumæos, vrgentes eos vndique: expugnataq; Chebrone munitiones eius diruerunt & turres cremauerunt suppositis ignibus: peruastatisq; agris hostium, euerterunt etiam Marissam oppidum. inde Azotum delati eodem impetu, expugnata ea quoque ac direpta, omnes ditati præda reuersi sunt in Iudæam victores & incolumes.

Mira Maccabæi victoria, vbi post multos cōflictus, nevnus quidē è Iudæis desideratus est.

Iosephus & Azarias à Gorgia victi, ad duo millia militū amittūt.

Chebron & Marissa expugnata.

Hedio & Ruffi. cap. 13.

1. Mac. 6.

CAP. XIII.

Antiochi Epiphanū apud Persas interitus.

Anno mūdi 3802. Ante Chri. na. 162.

EOdem tempore Antiochus Rex superiores sui regni prouincias obeundo, audiuit esse in Perside vrbem prædiuitem Elymaida nomine, & in ea templum Dianæ opulentum, refertum omne genus donariis: scuta etiam ac thoraces ibi asseruari, quondā relictos ab Alexandro Philippi filio, Rege Macedonum. Motus igitur hac fama, admoto exercitu expugnare conatus est. His verò qui inerant nec aduentu eius nec oppugnatione territis, sed fortiter resistentibus, spe sua frustratus est. non contenti enim repulisse illum à mœnibus, recedentem etiam persecuti sunt, ita vt plurimis desideratis fugiētis more Babylonem se reciperet. Quam clade cum ægrè ferret, nouus insuper accessit nuncius de profligatis, quos ad Iudaicum bellum reliquerat, ducibus, deq; Iudæorū indies crescente potentia. Accedente igitur alia super aliam cura, impar solicitudini morbum sibi contraxit: quo magis ac magis inualescente, intelligens adesse fatale tempus, amicos conuocat: eisque & vim morbi & causam indicat: nimirum quòd pœnas ob afflictam Iudæorum gentem luceret, atque ob spoliatum sacrilegio templum, & contemptum cœlestis numinis. atque his dictis exhalauit animam. Quamobrem demiror Polybium Megalopolitanum, qui, vir alioqui probus, ait hunc Antiochum perisse, quod conatus sit Dianæ templi thesauros ac donaria diripere. voluisse enim tantum, ac non etiam perfecisse sacrilegium, non videtur res digna supplicio quòd si hæc causa Polybio digna videtur cur Antiochus deberet capite pœnas persoluere, multò verisimilius est ob exhaustum

Antiochus Dianæ templū spoliare volens, Elymaida mouet, & turpiter inde se Babylonem recipit.

Antiochus Epiphanes curis implicitus, morbum cōtrahit.

Polyb. Megalop. de causa mortis Antiochi.

hauſtum ſacrilegijs Hieroſolymitanum templum acceleratum eſſe eius interitum. Si quis tamen magis probat Polybij ſententiam, cum eo nũc non libet contendere.

An. mun. 3802. Ante Chri. na. 162.

CAP. XIIII.

Antiochus Eupator profligato Iudæorum exercitu Iudam in templo obſidet.

Antiochus Philippum regni gubernatorẽ conſtituit, eiq; Antiochũ filium tradit. Hedio & Ruffinus Cap. 14. Lyſias Antiochi filiũ Regem conſtituit, eiq; Eupatoris cognomen imponit. Macedones in arce Hieroſoly. multa Iudæis inferunt. Iudas Machabæus arcem oppugnat. Perfugę Iudęi in arce ab Antiocho auxilium petunt. Antiochus Eupator cũ copijs in Iudæam proficiſcitur. Bethſura obſeſſa. Iudas cum copijs ad Bethzachariam Regi obuiam proficiſcitur.

CÆterùm Antiochus priuſquam extremum ſuum diem obiret, accitum ad ſe vnum ex ~~purpuratis ſuis~~ amicis Philippum gubernatorẽ regni conſtituit: traditoque ei diademate regiaque ſtola & annulo, iuſſit hæc Antiocho filio ſuo perlata reddere, multum obteſtans vt educationis curam haberet, & regnum ei ſeruaret vſque dum per ętatem ipſe adminiſtrationi fieret idoneus. Defunctus eſt autem Antiochus anno centeſimo quadrageſimo nono. Lyſias autem poſteaquam populo indicauit Regis obitum, filium eius Antiochum ſub ſua tutela tum poſitum Regem conſtituit, impoſito illi ~~Eupatoris cog~~nomine. Interea qui Hieroſolymitanæ arcis præſidium tenebãt Macedones cum Iudæorum perfugis multa Iudæis inferebant incommoda. Excurrentes enim in ſacrorum cauſa templum adibant, conficiebant eos non magno negocio, quòd arx ipſi templo eſſet ſupra verticem. Quamobrem Iudas neceſſe habuit, oppugnare id præſidium, aduocatis ad id totius populi viribus. Annus autem is agebatur centeſimus quinquageſimus, ex quo primum ad Seleucum imperium earum regionum peruenerat. Fabricatis igitur machinis & exſtructis aggeribus, totus incumbebat huic operi. Multi tamen perfugarum noctu elapſi, adiunctis ſibi ſimilibus impijs venerunt ad Antiochum, poſtulantes ne ſe in extremum periculum à ſuis tribulibus redactos deſpiceret: maximè cùm patris ipſius autoritatem ſecuti in eam neceſſitatem adducti ſint, dum malunt patrios ritus quàm regia mandata contemnere. Nunc verò periculum eſſe ne Iudas arcem cum præſidio vi capiat, niſi ipſe maturè ſuis opem afferat. His auditis Antiochus puer iratus eſt, accerſitiſq; amicis & ducibus, iuſſit eos mercenarium parare militem, & per totam ſuam ditionem delectus habere: ita vt breui confectus ſit exercitus peditum circiter centum millium, equitum verò viginti millia, atque inſuper duo & triginta elephanti. Cum his copijs egreſſus eſt Antiochia, commiſſa Lyſię adminiſtratione vniuerſi exercitus: & progreſſus vſq; Idumæam, inde aſcendit ad oppidum Bethſura, benè munitum & expugnatu non facilè. Bethſuranis autem fortiter reſiſtentibus, & admotas machinas per excurſiones igne concremantibus, multum temporis contritum eſt in hoc obſidio. Iudas autem cognito Regis aduentu, omiſſa oppugnatione Regi cum copijs obuiam profectus caſtra poſuit circa fauces quaſdam dictas Bethzacharia, diſſitas ab hoſte ſeptuaginta ſtadijs. At Rex relictis Bethſuris, exercitum duxit ad eas fauces vbi Iudas caſtra metauerat: & quãprimum dies illuxit, aciem ceu pugnaturus iuſſit ire compoſitam. Cumque non poſſet elephantos explicare per aciei latitudinem propter locorum anguſtias, iuſſit vt vnus poſt alium incederet, attributis, qui ſtiparent ſingulos, mille peditibus & equitibus quingentis. Beluis autem impoſita erãt celſa propugnacula inſtructa ſagittarijs. reliquum autẽm exercitum ab vtroq; latere iuſſit montes aſcendere, præpoſitis ex amicorum

An. mundi 3803. Ante Christum 161. corum cohorte ducibus. atque ita ſublato militari clamore hoſtem aggreditur, micans aureis & æreis clypeis, ita vt fulgore eorum coruſcarent omnia. clamore autem reboabat quicquid erat in circuitu montiũ. nec tamen Iudas tali aſpectu eſt territus, ſed excepto fortiter impetu hoſtium, circiter DC. ex eis occidit, qui primi ad manus venerant. Cæterùm Eleazarus eius frater, quem Auranem vocabant, conſpicatus excellentẽ elephantum ornatum phaleris regijs, & ratus in eo Regem inuehi, vaſto animo in eum fecit impetum. & occiſis multis priuſquam ad eum penetraret, cæteris verò metu cedentibus, ſuccedens ſub eius ventrẽ confodit beluam, & ipſe ſimul pondere eius illabentis oppreſſus eſt: atq; ita non tamen inultus interijt generosè inter aceruos hoſtiliũ cadauerum. Iudas aũt animaduertens hoſtem tanto ſuperiorem numero, Hieroſolyma ſe recepit, volens arcem iterum oppugnatione aggredi. Antiochus verò parte exercitus miſſa ad oppugnanda Bethſura, cum reliquo venit Hieroſolyma. Bethſuritæ territi apparatu regio, maximè cũ commeatus eos deficeret, deditionem fecerunt, pacti prius vt hoſtis à ſe iniuriam oẽm abſtineat quod quidẽ à Rege non niſi ſalute tenus ſeruatum eſt: alioqui nudis eiectis oppidanis, ſuorum præſidium ibi conſtituit. Sed apud Hieroſolyma per multum tempus eum tenuit templi obſidio, quod fortiter à Iudæis defenſum eſt. nullam enim eis Rex tentauit machinam, quam non illi contrarijs machinationibus eluderent. tantũ laborabatur victus penuria, quòd fructus veteres abſumpſerant, & annus incideret ſeptimus, per quem fructus non colliguntur, quòd eum ceſſare ab agricultura lex noſtra iubeat, nec permittat tũ vel arare terram vel ſerere. quo factum eſt vt multi ſe clam ſubducerent propter inopiam, vt penes paucos templi tutela remanſerit. Cæterùm Rex & Lyſias imperator cognito, quòd Philippus vſurpato ſibi regno aduentaret è Perſide, decreuerunt ſoluta obſidione illi occurrere, celantes tamen quantum fieri poterat id conſilium, tàm militem quàm duces reliquos. Quapropter diſſimulato aduentu Philippi, iuſſit Rex Lyſiam vt alloqueretur duces & milites, dicens oppugnationem eam non eſſe modici temporis, quòd locus eſſet munitiſſimus, & commeatus eos iam deficerent, & auocarent multa regni negocia quæ opus eſſet Regem componere. Itaque præſtare fœdus & amicitiam cum hac gente facere, & ſinere eos vti patrijs legibus, quibus priuari ſe non ſuſtinentes rebellauerant, atque ita redituros eſſe in ſuam quemque patriam. Quæ ſententia per Lyſiam apud exercitum expoſita, communi omnium ſuffragio comprobata eſt.

Eleazarus Iudæ frater, elephantem occidit.

Iudas Hieroſolyma ſe recipit, eumq; ſequitur Antiochus.

Bethſuritæ deditionem faciunt.

Templum Hieroſoly. obſeſſum.

Antiochus cognito, q Philippus vſurpato ſibi regno aduẽtaret è Perſide, obſidione ſoluta illi occurrit.

CAP. XV.

Antiochus omiſſa oppugnatione, cum Iuda fœdus facit & amicitiam.

Antiochus cũ Iuda fœdus facit.

TVM Rex miſſo caduceatore pacem Iudæ ac cæteris obſeſſis denũciat, libertatemq; viuendi legibus. Illi verò libenter hæc audientes, accepta in hoc fide & iureiurando interpoſito, exiuerũt è templo. At Antiochus cùm ingreſſus vidiſſet locum egregiè munitum, violato ſacramento iuſſit ſuum exercitum, vt ſolo æquaret murum quo tẽplum ſeptũ fuerat: & hoc facto reuerſus eſt Antiochiam, ducens ſecum Oniam Pontificem, qui Menelaus dicebatur alio nomine. Lyſias enim Regi conſuluit

Antiochus murum quo tẽplũ ſeptũ erat, ſolo æquat.

luit vt eum interficeret: si vellet Iudæos quiescere, & ipse liber esse ab eorum molestationibus. hunc enim esse malorum omnium autorem & principium, qui persuasisset eius patri, vt Iudæos ab institutis patrijs deficere cogeret. Rex igitur Menelaum missum in Beroeam Syriæ necauit, post exactum in Pontificatu decennium, hominem malum & impium, qui vt sibi Principatum adstrueret, totam gentē à religione deficere cōpulit. ei successit in Pontificatum Alcimus, Iacimus alio dictus nomine. Cæterùm Antiochus cùm offendisset Philippum iam occupasse tyrannidem, bello victum & in potestatem suam redactum affecit supplicio. Filius autem Pontificis Onias, quem diximus orbatum patre adhuc puerum, videns quòd Rex interfecto ipsius patruo sacerdotium Alcimo dedisset nihil pertinenti ad cognationem Pontificum, Lysia suadente vt transferret eum honorem in aliam familiam, fugit ad Ægypti Regem Ptolemæum: apud quem & vxorem eius Cleopatram in precio habitus, impetrauit ab eis locum in præfectura Heliopolitana, in quo templum Hierosolymitano simile exstrueret, de quo alibi dicemus tempestiuius.

An. mundi 3803. Ante Christū nat. 161.

Onias Pōtifex, q & Menelaus, à Rege abducitur.

Alcim' siue Iacimus Pōtifex.

An. mundi 3804. Ante Christ. nat. 160.

Philippus ab Antiocho supplicio affectus.

CAP. XVI.

Bacchides Demetrij Dux cum exercitu contra Iudæos missus, infecto negocio ad suum Regem reuertitur.

EOdem tempore Demetrius Seleuci filius à Roma profugus Tripolim occupat in Syria: assumptoq; diademate, & contractis quotquot potuit militibus mercenarijs regnum inuadit: cumq; certatim ad eum populi deficerent excipientes eum obuijs manibus, etiam Antiochum Regem & Lysiam comprehensos viuos ad eum perduxerunt: qui mox iussu Demetrij necati sunt, post exactum regni Antiochi annum alterum, sicut & in alijs commentarijs diximus. Ad nouum Regem confluxerunt multi Iudæorum ob impietatem profugi, & cum eis Alcimus Pontifex: accusabantque totam gentem, præcipuè Iudam cum fratribus, quòd post interfectos omnes amicos & fautores Regis, se quoque eiecissent è patria, metu coactos solum vertere: postulabantq; vt ex amicis quempiam eò mitteret, qui cognosceret quanta per Iudam patrata fuerint. at ille iratus mittit eò Bacchidem amicum Regis Antiochi Epiphanis, virum strenuum cui tum Mesopotamiæ præfectura credita fuerat: & commendato illi Alcimo, traditoq; exercitu, iubet vt Iudam & eum sequentes internecione deleat. Ille profectus Antiochia cum his copijs, postquam peruenit in Iudæam, misit ad Iudam & fratres inuitās eos ad pacē & amicitiam. Volebat enim dolo eum circumuenire. Sed ille noluit ei se credere, q videret adesse exercitum, quē patabat adductū belli potius quàm pacis gratia. Quidam tamen è populo credentes his quæ Bacchides per præconem denunciauerat, & nihil sibi timentes ab Alcimo propter communem patriam, ad eos se contulerunt. & accepto ab vtroque iureiurando, nihil mali se passuros nec se nec eiusdem factionis homines, eorum fidei se commiserunt. Bacchides autem non seruata fide sexaginta interfectis ex eo numero, cæteros cautiores iā factos deterruit, quò minus ad eum accederent. itaq; amoto exercitu à Hierosolymis postquā peruenit ad vicū Bethzetho, cōprehendit multos pfugas & quos-

Onias Pōtificis filius in Ægypto tēplū Hierosolymitano simile extruit.

Hedio & Ruffinus Cap. 15.

1. Mac. 7.

Demetrius Tripolim aliaſq; Syriæ vrbes occupat, & Antiochū & Lysiā necat.

Alcimus Pōtifex cū pfugis Iudam apud Demetriū triū accusat.

Bacchides multos sibi credentes interficit.

Anno mundi 3804. Ante Christ. nat. 160.

& quosdam è populo, & occisis omnibus iussit eius religionis homines parere Alcimo, ad cuius præsidium relicta sub eo parte exercitus, Antiochiam ad Regem Demetrium reuersus est. Alcimus autem volens Principatum sibi constabilire, & intelligens ad hanc rem opus esse popularium beneuolentia, comiter ac blandè appellabat omnes, & loquendo singulis ad gratiam, breui numerosam manum adiunxit ad priorem quam antè habuerat. horum plerique erant impij & profugi, quorum opera & ministerijs vtendo regionem obibat, occidens eos qui erant Iudæ partium, quotquot in suam potestatem redigere poterat. at Iudas animaduertens tantoperè creuisse ipsius potentiam, & multos probos ac pios homines extinctos eius violentia, ipse quoq; obibat regionem, interficiens quotquot in manus eius venirent è studiosis Alcimi. Qui videns se viribus imparem, quò posset diutius resistere, decreuit confugere ad auxilium & opes Regis Demetrij. Profectus igitur Antiochiam solicitabat contra Iudam illius animum, accusans quòd plurimas ab eo passus esset iniurias, plures etiam passurus, nisi maturè misso illuc exercitu, vir audax & facinorosus pœnas debitas lueret.

Bacchides magnam tyrannidē in Bethzecho exercet.

Alcimus populare aurā sibi cōciliās, eos qui sunt Iudæ partiū occidit.

Iudas Alcimi potentiæ resistit.

Alcimꝰ Iudā apud Demetriū accusat.

CAP. XVII.

Nicanor post Bacchidem dux contra Iudam missus, vnà cum vniuerso exercitu internecione pergit.

Hedio & Ruffinus Cap. 16.

1. Mach. 7.

DEmetrius verò ne suis quidem rebus tutum existimans si ita Iudæ vires augeri sineret, Nicanorem mittit, amicorum carissimum simul & fidissimum: qui etiam Roma fugienti comes fuerat: attributoq; quantum satis contra Iudam putabat exercitu, iussit nemini parcendo cum ea gente bellum gerere. Is profectus Hierosolyma, & primùm dissimulans hostem, decreuit specie pacificatoris dolo Iudam intercipere. aiebat enim nihil esse causæ cur belli subire deberent aleam. paratum se illi cauere iureiurando sanctissimo, si quid fortè periculi metuat. In hoc enim tantum se venisse cum amicorum comitatu, vt mentem sui Regis ei notam faceret, quàm propensus sit in fauorem Iudaici generis. hac legatione persuasi fratres, nihil amplius hostile suspicati, data vicissim & accepta fide exceperunt eum hospitaliter cum toto exercitu. Cumque post primam salutationem colloqueretur cum Iuda familiariter, signum quoddam suis dedit vt eum comprehenderent. Ille maturè intellectis insidijs properè ad suos refugit: & detecto iam dolo ad apertam vim vterq; se vertit. Commisso deinde prælio propè vicum Caphar salamam, inferior inde discedens Iudas in Hierosolymitanā arcem compulsus est. Reuertenti inde præter templum Nicanori sacerdotes facti sunt obuiam, ostentantes victimas, quas se dicebant oblaturos Deo pro salute Regis Demetrij. at Nicanor ne à conuicijs quidem in Deum temperans, minatus est nisi populus Iudam sibi traderet, breui se reuersurum, & in templum ipsum sæuiturum, ita vt ad solum vsq; id diruat. atque cum his minis reliquit Hierosolyma. at sacerdotes tali denunciatione mœsti, cum lacrymis Deo supplicauerunt, vt sacratam sibi ædem vnà cum suis tutoribus tutaretur ab hostium iniuria. Nicanor verò egressus Hierosolyma castris locum optauit apud vicum Bethoron, vbi se cum eo coniunxit alia manus recens tum è Syria veniens.

Demetrius Nicanorem contra Iudā mittit.

Nicanor hostē dissimulans, dolo Iudam interci pere conatur.

Nicanor populo nisi Iudam sibi traderent, se tēplum euersurū minatur.

Iudas

Iudas quoq; castra posuit ad alium vicum nomine Adaso, triginta modò stadijs distantem ab hostibus, habens circa se non plus mille militũ. hos cohortatus ne terreantur hostium multitudine, néve cogitent cum quàm multis decernerent, sed quales ipsi & pro qualibus præmijs contenderent, iussit forti animo hostem aggredi & pugnam capessere. itaq; edito acri certamine, multi ceciderunt ex hostibus, & inter cæteros Nicanor & ducis & milit s strenui perfunctus officio. quo iacente, ne cætera quidem acies substitit amplius, sed amisso duce verterunt terga, arma iactantes, quò expeditius fugerent. Iudas verò impigrè cum suis persequens sæuiebat cædibus: & tuba significabat vicinis oppidis & vicis victoriam: moxq; vndiq; armati prosilientes profligatis inconditè ruentibus occurrebant infestis gladijs, ita vt ne vnus quidem incolumis euaserit ex nouem millibus: tot enim in vniuersum fuerant. Ea victoria contigit decima tertia die mensis Adar, vt nostri nominant, qui Macedonibus dystrus dicitur: eaq; die festiuitatem nostri per singulos annos renouant ob rei prospere gestæ memoriam. Post eam victoriam aliquantisper quieuit Iudæorum gens à continuis conflictationibus, pacis ocio perfruens, donec iterum in eadem reuoluta est discrimina. Alcimo autem Pontifici volenti demoliri veterem adyti parietem, sanctorum vatum ædificium, morbus diuinitus inflictus est, per quem repentè voce priuatus in terram procidit, & cruciatus non paucis diebus miserè perijt, post exactum in Sacerdotio quadriennium: quo defuncto Pontificatum populus communibus suffragijs Iudæ tradidit. Qui quoniam multa audierat de Romana potentia, quòd deuictis Gallis & Hispanis ac Carthaginensibus Græciam quoq; subegerint, & Reges Persæum, Philippum, magnumq; Antiochum perdomuerint, decreuit cõciliare sibi eorum amicitiam. Missis igitur in hoc Romam duobus ex amicorum numero, Eupolemo Ioannis & Iasone Eleazari filio, rogauit, vt in societatem reciperetur & amicitiam, & vt Demetrio scriberent, ne posthac Iudæos bello lacesseret. Hanc legationem senatus admisit. & auditis eorum postulatis amicitiam annuit moxq; Senatusconsultum de ea re factum inscriptum æreis tabulis relatum est in Capitolium: cuius exemplar in Iudæam missum est. erat autem Senatusconsultum de societate & amicitia Iudæorum huiusmodi. Ne cui Romanæ ditionis cum Iudæis bellum gerere liceat, nèq; præbere hostibus eorum triticum, aut naues, aut pecuniam. vtq; si quis Iudæos inuadat Romani succurrant pro viribus: & vicissim si quis Romanos bello impetat, Iudæi contra eum sint auxilio. Quod si Iudæi velint in hoc fœdere addi aliquid aut detrahi, id oportere fieri de communi populi Romani sententia: idq; ita demum ratum fore. Scriptum est hoc Senatusconsultũ per Eupolemum Ioannis filium, & Iasonem Eleazari, sub Pontifice Iuda, & duce Simone fratre ipsius. Atque hoc fuit primum inter Romanos & Iudæos fœdus societatis ac amicitiæ.

An. mundi 3804. Ante Christum nat. 160.

Nicanorem & copias Iudas in fugam vertit.

Adar, Martius.

Alcimus Pontifex mortuus.

Hedio & Ruffinus cap. 17. 1. Mac. 8.

Iudas fœdus facit cũ Romanis.

Senatusconsultum Romanorum, de societate & amicitia Iudæorum.

CAP. XVIII.

Bacchidũ denuò missi contra Iudæam victoria.

DEmetrius autem accepto nuncio cladis Nicanoris & exercitus, rursum Bacchidem in Iudæam misit cum alijs copijs: qui ex Antiochia profectus

Hedio & Ruffi. cap. 18. 1. Mac. 9.

An. mundi 3804. Ante Christum nat. 160.

profectus in Iudæam, ad Arbela oppidum Galilææ castra posuit: & expugnatis illic speluncis ad quas magnus hominum numerus confugerat, properabat inde Hierosolyma. & cognito quòd Iudas in Berzetho vico suum contineret militem, raptim contra eum duxit peditum viginti, equitum verò duo millia, cum Iudas non plus haberet quàm mille milites. ex his quidam territi multitudine Bacchidis militum desertis castris diffugerunt, ita vt octingenti tantum reliqui fuerint. Iudas autem quamuis imminente iam hoste destitueretur milite, tamē quia non erat vnde delectum in supplementum faceret maximè in tali temporis angustia, decreuit cum octingentis illis. Bacchidem aggredi, & cohortatus vt generosè subirent pericula, iussit eos prodire in aciem. quibus consulentibus, vt tunc se in tutum reciperet, cum sit tanto inferior & numero & viribus. ac mox maioribus copijs hostem inuaderet: Absit, inquit, vt me terga obuertentem hostibus sol aspiciat. nam etiamsi mori nunc oporteat, nunquam tot res hactenus egregiè gestas, tantamque virtute partam gloriam ignominiosa fuga maculaturus sum. Atque ita suorum reliquias cohortatus persuasit, vt intrepidè exspectarent conflictum hostium.

Bacchides cum viginti duobus millibus militū Iudæ occurrit.

Iudas paucis militib. numerosum exercitum aggredi conatur.

CAP. XIX.

Quomodo Iudas prælio victus occubuerit.

INterea Bacchides productis extra castra copijs instruebat aciem, equitum alas hinc & inde in vtroq; cornu collocans, in fronte leuem armaturam & sagittarios, & post hos robur phalangis Macedonicæ: ipse in dextro cornu locum sibi optauit. Sic instructa acie postquam venit in conspectum hostium, iussit signa canere, & militem cum clamore eos inuadere idem & Iudas fecit collatisq; signis certatum est vtrinq; acriter: donec vergente iam sole Iudas animaduertens Bacchidem cum robore militum pugnam in dextro cornu ciere, cum audacissima manu iuuenum in eum irruit. Perruptaq; phalange penetrauit in mediam aciem: & impulsis in fugam aduersarijs persecutus est eos vsq; montem qui Aza dicitur. id conspicati qui siniſtrum cornu tenebant, à tergo adorti Iudam circumueniunt. qui videns nullum superesse effugium vrgentibus circumquaq; hostibus, in vestigio cum suis constitit: & cæsis hostium plurimis lassitudine magis quàm vulneribus confectus cecidit non inultus, ad priora præclara facinora extremo hoc mortis decore addito. quo prostrato nō habentes amplius quem sequerentur milites orbati tanto imperatore, tum demū in fugā effusi sunt. Simon autem & Ionathas fratres inducijs factis recepto Iudę cadauere, delatū in Modim vicum magnifico funere intulerunt monumento patrio, & publico luctu per aliquam multos dies honorauerunt eius memoriam. Hic finis fuit Iudæ viri generosissimi & bellicosissimi, qui memor mandatorum Mathiæ patris, nullum vnquam pro libertate popularium defugit aut laborem aut periculum. quapropter meritò virtutis sempiternam post se reliquit gloriam, liberata è Macedonum seruitute patria, & per triennium ante obitum administrato Pontificali sacerdotio.

Bacchides aciem instruit, & cum Iuda signa cōfert.

Iudas hostiū Phalangem perrumpit, quosdā trucidat, ipse circumuentus vulneratur & interficitur.

Iudas in Modim sepultus.

FLAVII IOSEPHI ANTIQVITATVM IVDAICARVM LIBER XIII.

SVMMA CAPITVM LIBRI XIII.
Antiquitatum Iudaicarum.

I. *Ionathas defuncto fratri suo Iudæ in principatu succedit.*

II. *Ionathas sessum bello Bacchidem compellit inito cum Iudæis fœdere exercitum abducere.*

III. *Alexander filius Antiochi Epiphanis Regem Demetrium bello aggreditur.*

IIII. *Demetrius missa legatione ad Ionathan multis muneribus eum ad amicitiam suam pertrahit.*

V. *Alexander maioribus quàm Demetrius pollicitationibus & delato Pontificatu Ionathan in partes suas traducit.*

VI. *De templo Dei ab Onia ædificato.*

VII. *Quòd Alexander post mortem Demetrij Ionatham in summo honore habuit.*

VIII. *Demetrius Demetrij filius denicto Alexandro & occupato regno, in fœdus & amicitiam Ionatham recepit.*

IX. *Tryphon Apamenus post denictum Demetrium Antiocho Alexandri filio regnum asserit, recepto in amicitia Ionatha.*

X. *Demetrio à Parthis capto Tryphon fœdus violat, & Ionatha dolo capto atq; interfecto Simoni eius fratri bellum infert.*

XI. *Quòd Simoni Iudæorum gens & Pontificatum simul & copiarum imperium detulit.*

XII. Si-

XII. *Simon Tryphonem in Dora compulsum oppugnat, inito cum Antiocho cui Pius cognomen erat fœdere.*

XIII. *Bello inter Antiochum & Simonem orto Cendebæus dux regius è terra profligatur.*

XIIII. *Quod Simon à genero suo Ptolemæo in conuiuio per dolum occisus est.*

XV. *Quomodo frustratis Ptolemæi conatibus Hyrcanus principatu potitus est.*

XVI. *Quod Antiochus cognomento Pius, ducto contra Hyrcanum exercitu, placatus 300. talentis fœdus cum eo iungit.*

XVII. *Hyrcani expeditio in Syriam.*

XVIII. *Quòd Antiochus Cyzicenus Samaritis auxilium ferēs victus aufugit.*

XIX. *Aristobulus primus sibi Diadema imponit.*

XX. *Alexandri Iudæorum Regis res gestæ.*

XXI. *Ptolemæi Lathuri de Alexandro victoria.*

XXII. *Demetrius Eucærus Alexandrum prælio victum superat.*

XXIII. *Antiochi Dionysi in Iudæam expeditio.*

XXIIII. *Alexandro mortuo vxor Alexandra in regnum succedit.*

CAP. I.

Ionathas defuncto fratri suo Iudæ in principatu succedit.

Iudæi à profugis & penuria coacti Macedonicæ aduersarijs ingruens, coacti sint adiungere se factioni Macedonicæ. Bacchides autem conuocatis ad se Iudæorum desertoribus, qui religioni patriæ profanos ritus prætulerant, his administrationem regionis commisit: qui comprehensis Iudæ amicis & fautoribus, Bacchidi eos tradiderunt.

Vemadmodum libertatem à Macedonibus oppressam populus Iudæorum denuò receperit, & quo pacto dux & propugnator eorum Iudas post multa exhausta certamina postremò prælio fuerit occisus, in præcedenti libro satis declarauimus. Post eius obitū quotquot Iudæorum à pietate defciuerāt, resumptis animis infestabant reliquos populares: ita vt accedente etiam fame, quæ tum fortè regionem eam totam occupauerat, multi non ferentes geminatum infortunium, hinc à penuria, indè ab

derunt. & is tortos primùm cruciatosq; ad libitum, postremò omnes ad vnum enecabat. In hac tanta calamitate constituti Iudęi, quantam post captiuitatem Babylonicam nunquam experti fuerant, quotquot erant reliqui ex Iudæ socijs, veriti gentis interitum adiuerunt Ionathan eius fratrem: rogabantq; vt germani æmulus fieret, qui ad extremum halitum libertatem propugnans præclaris conatibus sit immortuus: nec sineret totam gentem sine præside venire in extremũ salutis periculum. Tum Ionathas paratum se vel ad mortem obtulit pro tutela populi, & visus dignus qui Iudæ fratri suo succederet, cõmunibus Iudæorum suffragijs administrandæ militiæ præfectus est. Quo comperto Bacchides veritus ne Ionathas quoq; multum negotiorum exhibeat Regi & Macedonibus, quemadmodum antè Iudas fecerat, decreuit eum dolo tollere: sed hoc eius propositum nec ipsum nec Simonem fratrem latuit. quamobrem maturè monitĩ assumpta sociorum manu in desertum vrbi vicinum celeriter refugerunt: & cum venissent ad aquam quæ dicitur lacus Asphar, ibi morabantur. Porrò Bacchides sentiens eos timere & in desertis illis latitare duxit contra eos omnes suas copias, & positis vltra Iordanem castris confluentem illuc militem recipiebat. Ionathas autem cognito illius aduentu, misit fratrem suum Ioannem Gaddim ad Nabathæos Arabas, vt apud eos impedimenta deponeret, donec armis cum Bacchide decerneret. erant enim amici. sed in itinere inuaserunt eum Medabenses Amarzi filij. direptisq; impedimentis & quicquid secum deferebat, comprehensum interfecerunt cum omnibus socijs: cuius facinoris paulo post pœnas dederunt eius fratribus, sicut suo loco dicetur. Bacchides autem cognito quòd Ionathas castra haberet in Iordanis paluſtribus, sabbato illum aggressus est ratus non repugnaturum propter religionem diei. at ille cohortatus socios, & ostenso periculo quòd, nisi viri essent, non possent euadere, clausi à tergo amne, à fronte hostibus: votisq; Deo factis pro victoria, impigrè hostem aggreditur, & prostratis non paucis, videns ipsum Bacchidem in se ruere, ferire eum conatus est. sed cum ille cautè ictum declinasset, Ionathas cum socijs desilientes commiserunt se flumini, & in oppositam ripam enatarunt, hostibus non ausis traijcere, sed ad Hierosolymitanam arcem reuertentibus, desideratis ex eorum numero fermè duobus millibus. post eum conflictum Macedo communiuit aliquot oppida, Hierichuntem, Emauntem, Betheron, Bethellam, Thamnatam, Pharathonem, Tochoam, Gazara, additis mœnibus & turribus, vt impositis in eas præsidijs, res Iudæorũ inde infestaret excursionibus: sed nihil æquè, vt Hierosolymitanam arcem munijt, in qua acceptos à Iudæorum primatibus filios obsides inclusit, vt ibi custodirentur. Eodem tempore nunciatum est Ionathæ & Simoni fratribus, quòd Amarzi filij celebraturi essent nuptias, & adducturi sponsam ab oppido Gabatha, filiam illustris cuiusdam inter Arabas: eamq; puellam traducendam cum pompa sumptuosa & splendida. Fratres autem existimantes opportunissimũ ad vindictam tempus sibi oblatum, & facilè vlturos se iniuriã fratri illatam, versus Medabam properauerunt, & insidijs in monte collocatis expectabant eorum transitum. Vt verò in conspectum venit sponsus cum virgine & amicorum comitatu, vt fieri solet in nuptijs, coorti ex insidijs omnes ad vnum interfecerunt, & cum ornamentis cæteraq; præda reuersi sunt voti compotes, & egregiè vlti germani interitum de Amarzi

An. mundi 3805. Ante Chri. nat. 159.

Bacchides Iudæ fautores interficit.

Ionathas Iudæ fratri cõmunibus Iudæorum suffragijs succedit.

Bacchides Ionathan tollere conatur.

Bacchides copias contra Ionathan ducit.

Ioannes Iudæ frater ab Amarzi filijs interfectus.

Bacchides Ionathan Sabbatho aggreditur, & duo millia militum amittit.

Hierosolymitana arx munita.

Ionathas & Simon in Amarzi filijs Ioannis fratris mortem vlciscuntur.

An mundi 3808: Ante Chri. nat. 156.

filijs cecidérunt enim hi non soli, sed cum vxoribus, liberis & amicis, vsque ad quadringentorum numerum. Atque ita Simon cum Ionatha in palustria Iordanis reuersi, illic commorabantur. Bacchides autem per totam Iudæam præsidijs dispositis, ad Regem suum reuersus est: quo tempore per integrum biennium status rerum Iudaicarum fuit pacatior. Transfugæ autem & vulgus impiorum hominum, videntes Ionatham & eius factionem secure versari in Iudæa, propter tranquillitatem temporum, per nuncios sollicitauerunt Demetrium, vt Bacchide misso Ionatham in potestatem suam redigeret. fore enim hoc perfacile, & vnica nocte posse omnes eius milites insperato incursu opprimi. qui vbi iussu Regis in Iudæam peruenit, ad omnes eius regionis amicos suos & auxiliares scripsit, darent operam, vt comprehenderetur Ionathas. Cumq; omnium insidiis appeteretur, nec tamen quicquam proficeretur: cautus enim erat, vt qui dolum præsenserat: iratus Macedo transfugis, putansq; & se & Regem ab eis habèri ludibrio, interfecit ex eis 50. præcipuos. Ionathas autem cum fratre & suorum manu metu secessit in vicum Bethalagam, qui in deserto situs est: eumque muniuit mœnibus & turribus, vt tutum haberet receptaculum. quo audito Bacchides cum totis suis copijs, adiunctisq; Iudæorum suæ factionis auxilijs contra eum profectus est: & aggressus oppugnare munitiones, per aliquot dies in eo conatu perstitit. at ille nihil territus restitit acriter: relictoq; ad oppidi tutelam Simone fratre clam egressus, & collectis in vicina regione suæ factionis hominibus, noctu in Bacchidis castra irruit, & multis trucidatis effecit, vt frater aduentum suum cognosceret. quamprimum enim tumultum sensit in castris hostium, eruptione facta incendit eorum machinas, cæde etiam non mediocri edita. Bacchides verò videns se à fronte ac tergo inuasum ab hostibus, re inopinata consternatus ob insperatum obsidionis exitum, vix fuit compos animi. totam autem indignationem effudit in transfugas, vt impostores, quorum opera missus à Rege fuerat, vnum cogitans quomodo ex dignitate sua & Regis obsidioni fine imposito, exercitum sine ignominia posset reducere.

Demetrius sollicitat Ib. transfugis Bacchidem cum copijs contra Ionatham mittit.

Bacchides iratus transfugis dū Ionathæ potestas ipsi non datur, quinquaginta ex eis interficit.

Ionathas cū fratre in Bethalaga obsessus.

Iudas oppidum egressus, noctu in Bacchidis castra irruit.

Bacchides indignationē in transfugas effundit, & quomodo exercitū sine ignominia posset reducere cogitat.

CAP. II.

Ionathan fessum bello Bacchidem compellit inito cum Iudæis fœdere exercitum abducere.

1. Mac. 9.

QVa eius voluntate cognita Ionathas, missit ad eum nuncios, petens societatem & amicitiam inter se & eum fieri, captiuis vtrinq; redditis. id Bacchides ratus sibi honorificum, & oblatam occasionem qua posset non inglorius obsidionem soluere, amicitiam cum Ionathā iniit, inreiurando interposito, neutrum arma moturum in alterum: redditisq; & receptis captiuis, Antiochiam ad suum Regem reuersus est: nec vnquam posthac Iudæam eum exercitu repetijt. Ionathas verò hanc securitatem nactus, & degens apud Machmam oppidum, administrationi rerum & iuri populis reddendo operam impendit, & seuerè animaduertens in religionis patriæ desertores, repurgabat suam gentē ab huiusmodi contagionibus.

Bacchides sctū Ionatha fœdus facit.

Ionathas apud Machmā degit, patriæque desertores punit.

CAP.

CAP. III.

Alexander filius Antiochi Epiphanus Regem Demetrium bello aggreditur.

An mundi 3813. Ante Christ. nat. 151.

ANno autem sexagesimo supra centesimum Alexander Antiochi Epiphanis filius veniens in Syriam Ptolemaidem occupauit proditione militum, qui eam tenebant præsidio, moresq; Demetrij oderant, vt parum comis & superbi admodum. Inclusus enim in Regium quoddam castellum munitum quatuor turribus, non procul situm ab Antiochia, neminem admittebat: & omissa reipublicæ cura degebat in ocio per segnitiem, vnde grauiora etiam odia contra eum exorta sunt, sicut alibi à nobis dictum est. Audite igitur quòd Alexander occupasset Ptolemaidem, cum omnibus copijs contra eum profectus est.

Hedio & Russinus cap 11. Alexander Antiochi Epiphanis filius in Syriã veniens, Ptolemaidẽ occupat.

CAP. IIII.

Demetrius, missa legatione ad Ionathan, multis muneribus eum ad amicitiam suam pertrahit.

Demetrius in Alexandrũ mouet.

MIsit etiam legatos ad Ionatham, inuitans eum ad societatem & amicitiam, præuenire Alexandrum cupiens, ne forte ille prior impetraret illius auxilium, idq; eo facilius, quòd odia inter se & Ionatham intercesserant: cui mandabat, vt haberet delectum militum, & arma pararet, reciperetq; ludæorum obsides, quos Bacchides in Hierosolymitanam arcem incluserat. Talis conditio cum offerretur à Demetrio, Ionathas venit Hierosolyma, & legit Regias literas, audiente tam populo quàm arcis præsidio quibus lectis impij & transfugæ, qui in arce erant, vehementer sunt territi, quòd Rex Ionathæ & exercitum colligere permitteret, & obsides recipere: quos suis quemq; parentibus restituit. Atque ita Ionathas Hierosolymis habitabat, suo arbitratu multa in ea vrbe reparãs. nam & mœnia eius iussit saxo quadrato exstrui, quo firmiora essent contra assultus hostium. Quod vbi senserũt, qui dispersi erant per præsidia, omnes relictis illis, receperunt se Antiochiam, exceptis solis qui Bethsura tenebant & arcem Hierosolymis. nam horum maxima pars constabat ex Iudæis veræ religionis desertoribus, & ideo præ metu non sustinuerunt præsidia relinquere.

1. Mac. 10.

Macedonici milites relictis præsidijs Antiochiam sese recipiũt.

CAP. V.

Alexander maioribus quàm Demetrius pollicitationibus & delato Pontificatu Ionatham in partes suas traducit.

ALexander autem cognito quid Demetrius Ionathæ promiserit, nec ignorans viri fortitudinem, & quomodo se gesserit contra Macedonas, tum qualiter vexatus sit à Demetrio eiusque Duce Bacchide,

Hedio & Ruffinus cap. 2.

An. mundi 3817. Ante Chri. nat. 151.

Alexander Ionatham in ſuas partes traducere conatur Pontificatũ deferendo.

apud amicos dictitabat, nõ poſſe ſe eo tempore commodiorem ſocium inuenire quam Ionatham, qui & virtute ſit eximia, & peculiares odij cauſas contra Demetrium habeat, quod datis viciſſim & acceptis cladibus, exacerbatum fuerat. Itaq; ſi idem ipſis videatur, adeſſe occaſionem inuitandi hominem ad amicitiam. cumq; id purpuratis quoq; ſuis probari animaduerteret, ſcripſit talem epiſtolam Rex Alexander, Ionathæ fratri ſalutem. Quia iam dudum audiu mus de fide tua, ſimul & fortitudine. mittimus ad te, qui de ſocietate agant, & amicitia & noſtro ſuffragio hodie te Pontificem Iudæorum conſtituimus, & in amicorũ noſtrorum numerum aſſcribimus. mitto etiam tibi munera, ſtolam purpuream & coronam auream, & rogo, vt ſic honoratus à nobis, non cedas nobis mutua beneuolentia. His literis acceptis Ionathas Pontificiam ſtolam induit, in ipſo ſcenopegię feſto, poſt quadriennĩ exactum à Iudę fratris obitu, cum vacaſſet interim Sacerdotiũ: moxq; contraxit exercitũ, & fabricauit magnũ armorum numerũ. Demetrius verò hoc cognito multum doluit, damnans ſuam cunctationem, quòd non præueniens æmulum eblanditus ſit Ionathæ fœdera, ſed elabi ſibi hanc occaſionem, & ab Alexandro atripi paſſus ſit. Scripſit tamen etiam ipſe Pontifici & populo in hanc ſententiam. Rex Demetrius, Ionathæ & Iudæorum genti ſalutem. Quoniam ſeruaſtis noſtra fœdera, & ſolicitantibus vos inimicis noſtris non acceſſiſtis, equidẽ laudo veſtram fidem, hortorq; vt conſtantes ſitis in ea, dignã percepturi à nobis gratiam. Remittam enim vobis maximam tributorum partem: & iam nunc remitto quæ pendebatis, tàm mihi quàm his qui me præceſſerunt Regibus: inſuperq; ſalis precium & aurum coronarium. & tertias ſeminis dimidiamq; partẽ fructus arborei ſolitã mihi cedere, ab hodierno in poſterum vobis remitto: ſimulq; quod in ſingula capita pẽdebatur ab his qui Iudæam incolunt, & tres attributas ei toparchias, Samariã, Galilæam & Peræam, vobis concedo in perpetuũ. Et Hieroſolymitanã vrbem ſacram eſſe volo, & ius aſyli habere, immunemq; eſſe cum ſuis finibus à tributis atq; decimis. Arcem etiã eius permitto Põtifici veſtro Ionathæ, vt quos ipſe fidos & amicos probauerit, in præſidio eius conſtituat. Eos quoque Iudæos, qui iure belli capti, ſeruitutẽ in noſtra ditione ſeruiunt, in priſtinam libertatẽ reſtituo. ac ne iumenta quidem ad angarias adigi permitto. Sabbatis item & feſtis ſolennibus, & tribus diebus ea præcedentibus immunitatem concedo. Eodem modo Iudæos, qui in mea ditione habitãt, liberos & ſine moleſtia degere volo: & quicunq; ex eis mecum militare voluerint permitto, dũtaxat vſq; triginta millium numerum: idq; ea cõditione ſtipendiorum, qua cæteros meos milites. Habebo etiam eos in præſidijs & in meo ſatellitio, & principes eorũ in aulicorum meorũ numero. Permitto etiam, vt patrijs vtantur legibus, & ipſis dares attributæ eis præfecturæ: vtque Pontifici curæ ſit, nequis Iudæus aliud templum præter Hieroſolymitanum religiõnis ergò adeat. Præterea do in ſingulos annos ex meis rationibus in ſumptus ſacrificiorum quindecim millia ſiclorũ argẽti, & quod pecunię ſuperfuerit veſtrũ eſſe iubeo. & decem illa drachmarum millia, quæ de templo accipiebãt Reges, ſacerdotibus atque miniſtris templi remitto, ad quos ea pertinere compertum mihi eſt. Quicunq; etiam confugerint in templum Hieroſolymitanum, fanumq; contiguum, ſiue ob debitam Regi pecuniam, ſiue alia de cauſa, immunes ſint ab omni vexatione, tam ipſi quàm eorum facultates.

Demetrius ſe promiſſis in amicitiã Ionathæ inſinuare conatur.

facultates. Permitto etiam, vt reparetur templum, & operum sumptus de meis pecuniis fieri iubeo: sicut & mœnia & turres altas æquè de meo volo ædificari. tum si quæ sunt loca per Iudæam apta ad struendas arces, imponendaq; præsidia, & hæc meo sumptu muniantur. Atq; hæ fuerũt literæ ac pollicitationes Demetrij. Alexander autem Rex magnis copiis contractis tam è mercenario milite, quàm eo qui in Syria defecerat à Demetrio, omnes in hostem duxit, collatisque signis sinistrum cornu Demetrii oppositam sibi aciem terga coegit vertere: hærentesq; diu fugientium vestigiis etiam castra eorum diripuerunt. at dextrum cornu, in quo Rex ipse pugnabat, compulsum est loco cedere: & reliquis effusè fugientibus, Demetrius fortiter decertans alios hostium occidit, alios non sustinentes ipsius impetum persequens, abreptus est in cœnum quoddam profundum & transitu difficile: vbi prolapso equo, omni effugio destitutus, ab accurrentibus oppressus est. Circumdatum enim corona cõfixerunt iaculis. at ille etiam pedes generosè repugnabat. donec crebris vulneribus confectus succubuit. Hic fuit finis Demetrij post exactum regni annum vndecimum, sicut in aliis commentariis iam ante demonstrauimus. *An. mũdi 3813. Ante Chr. na. 151.* Alexandri cum Demetrio pugna & victoria.

CAP. VI.

De templo Dei ab Onia ædificato.

ONias autem Pontificis Oniæ filius, qui profugus Alexandriæ degebat apud Ptolemæum Philometorem, vt iam antè diximus, videns Iudæam vastatam à Macedonibus, eorumque Regibus, & sibi æternam memoriam parare volens, decreuit à Rege Ptolemæo & Regina Cleopatra per literas petere, vt sibi liceat in Ægypto instar illius Hierosolymitani templi ædificare, & in eo Leuitas & Sacerdotes ex suo genere constituere. Hoc autem consilium cepit fretus maximè Prophetæ Esaiæ vaticinio, qui ante DC. amplius annos prænunciarat fore omninò, vt templum aliquando Deo maximo ædificaretur in Ægypto, idque hominis Iudæi opera. Hoc igitur oraculo excitatus scribit Ptolemæo & Cleopatræ talem epistolam: Dum in bello strenuam vobis operam nauans cum Deo varias regiones obirem, animaduerti apud Cœlesyriam & Phœnicen & Leontopolim, quæ est in præfectura Heliopolitana, aliisq; in locis Iudæos præter decorum habere templa, & ideo malè inter eos conuenire: quod & Ægyptiis vsu venit, propter multitudinem templorum & diuersitatem religionum. Et quia locum idoneum inueni apud castrum quod agrestis Bubastis dicitur, plenum varia materia sacrisq; animalibus, rogo, vt mihi permittatis templum, quod illic est nulli sacratum numini iamq; collapsum, repurgare, & aliud loco eius Deo maximo exstruere ad Hierosolymitani illius similitudinem, pari etiam modo & mensura, pro salute tua & Reginæ, atq; liberorũ vestrorum: vt Iudæi qui Ægyptum incolunt illuc conuenientes, quo magis alunt mutuam cõcordiam, eo accommodatiores fiant tuis vsibus. Nam & Esaias vates prædixit, quòd erit Domino Deo sacrarium in Ægypto, & alia multa de eo loco cecinit. His Oniæ literis acceptis Rex & soror eius, ac cõiux Cleopatra, declarauerunt suã pietatem per epistolã quam ei rescripserunt. Nam peccatum hoc, & præuaricationem legis a se in *Hedio & Ruffi. cap. 4. Onias, Pontificis Oniæ filius, in Ægypto templum ædificare molitur. An. mundi 3814. Ante Chr. na. 150. An. mundi 3804. Ante Chr. na. 164.*

An. mundi 3804. Ante Chri. na. 164.

Oniæ caput reiecerunt, Sic enim reſcriptum habet. Rex Ptolemæus & Regina Cleopatra Oniæ gaudium. Legimus tuas literas, in quibus poſtulas vt tibi permittamus, illud apud Leontopolim præfecturæ Heliopolitanæ collapſum templum repurgare, quod vocatur agreſtis Bubaſtis: quod ſane miramur, ſi poterit acceptum eſſe Deo, templum ſtatuturn in impuro loco, & pleno animalibus. Sed quoniam ais, Prophetam Eſaiam iam olim hoc prædixiſſe, permittimus tibi hoc, quatenus poteſt ſalua legis obſeruatione fieri, ne videamur per hoc peccare in Dominum. Onias igitur impetrato loco exſtruxit ibi templum & altare Deo ad Hieroſolymitani ſimilitudinem, ſed minus & non peræque opulentum. Menſuram verò eius & vaſa, nunc non libet repetere, commemorata iam ante in ſeptimo belli & captiuitatis Iudaicæ volumine. Nec defuerunt Oniæ ſimiles ipſius Leuitæ ac Sacerdotes, qui illic diuinum cultum frequentarent & inſtaurarent ceremonias. Sed de hoc templo hactenus. Apud Alexandriam verò inter Iudæos & Samaritas, qui ſub Alexandro magno Garizitani templi religionem induxerũt, ſeditio eſt exorta de ſacris ipſorum, ita vt res ad Regis cognitionem peruenirret: dum Iudæi cõtendunt, iuxta Moſis præſcripta Hieroſolymitanum templum eſſe legitimum, Samaritæ verò Garizitanum: prouocatumque eſt ad Regem & amicorum eius conſeſſum, vt ab his cauſa audiretur, & vtrius partis cauſidici ſuccumberent, morte mulctarentur. patrocinabatur Samaritis Sabbæus cum Theodoſio, Hieroſolymitanis Iudæis Andronicus Meſſalami filius, iuraueruntque per Deum & Regem, quòd ex lege probationes allaturi eſſent, & rogauerunt Regem, vt necaret eum, qui iuſiurandum non ſeruaſſe deprehenderetur. Itaque Rex multis amicis in conſilium adhibitis, conſedit cauſam auditurus. Iudæi verò, qui Alexandriam habitabant, valde erant ſolliciti, pro tuendis iuris Hieroſolymitani templi, grè ferentes autoritatem antiquiſſimi & nobiliſſimi in orbe tẽpli vocari in diſcrimen. Sed cum Sabbæus & Theodoſius conceſſiſſent Andronico, vt prior diceret, ortus ex lege approbare eius ſanctitatem & religionem, oſtendensq; per continuas Pontificum ſucceſſiones Sacerdotij vſque in ſua tempora propagationem. & ab omnibus Aſiæ Regibus maieſtatem eius loci honoratam donatis: Gariz tani verò, ac ſi omnino nullam eſſet vnquam ab his habitam rationem: his & talibus rationibus perſuaſit Regi, vt decerneret Hieroſolymitanum eſſe ex ſententia Moſis condituin, Sabbam verò & Theodoſium addiceret ſupplicia. Atque hæc ſunt quæ Alexandrinis Iudæis acciderunt Ptolemæi Philometoris tempore.

An. mundi 3814. Ante Chri. na. 150.

Onias templum Heliopolitanum ſimile templo Hieroſolymitano ædificat.

De bello Iudaico lib. 7. cap. 37.

Seditio inter Iudæos & Samaritas ſacrorũ cauſa exorta.

CAP. VII.

Quòd Alexander poſt mortem Demetrij Ionatham in ſummo honore habuit.

Hedio & Ioſephi cap. 5. 1. Mac. 11.

Alexander Rex Syriæ Cleopatram Ptolemæi Philometoris filiam ducit.

CÆſo autem in pugna Demetrio ſicut ſuperius dictum eſt, Alexander aſſumpto Syriæ principatu ſcribit Ptolemæo Philometori, filiã eius nuptum ſibi dari depoſcens, æquum eſſe dicens, vt ſe affinitate dignetur poſt receptum fauente Deo paternum imperium, & Demetrii bello deiectum. Ptolemæus vero libenter eius poſtulatis admiſſis, re[illegible] gratiam [illegible] recepto regno paterno, & filiam ei vocatum in

tum in matrimonium: iussitq́; , vt sibi Ptolemaidem occurreret, adducturo illò filiam, & ibi celebraturo eius nuptias. subsecutus deinde literas, ad constitutum locum peruenit cum Cleopatra filia, & reperto ibi Alexandro eam coniunxit, addita in dotem auri & argenti summa, quanta tam potentem Regem decuit. Ad has nuptias vocatus est per literas ab Alexandro & Ionathas Pontifex, & cum venisset ad Reges, amplis muneribus vtrunq; donasset, ab vtroq; in magno honore habitus est, nam Alexander mutare eum veltem coegit, & purpuratum assidere sibi pro tribunali, mandauitq́; suis ducibus, vt in medium vrbis eo producto, præconis voce ederent, nemini licere accusationem contra hominem instituere, aut vllam in re exhibere ei negociũ. quo facto cum manifestum esset quanti Rex eum faceret, aduersarij qui ad accusandũ parati venerant, subduxerunt se, veriti ne ipsis potius mali aliquid accideret. Tanta autem beneuolentia Rex hic Ionatham prosecutus est, vt ei primum locum in amicorum suorum numero assignauerit. *An. mundi 3814. Ante Chri. 150.*

CAP. VIII.

Demetrius Demetrij filius deuicto Alexandro & occupato regno, in fœdus & amicitiam Ionatham recepit.

ANno autem centesimo sexagesimo quinto, Demetrius, Demetrij filius acceptis multis mercenarijs militibus à Lasthene Cretensi solennes ab ea insula traiecit in Ciliciam: cuius rei nuncio Alexander vehementer est territus: moxq; è Phœnice properauit Antiochiam, vt res eius ante Demetrij aduentum in tuto constitueret, interim Cœlesyriæ Apollonio Dauo duce præposito. Is profectus cum exercitu Iamniam, misit ad Ionathan Pontificem nuncium, rem indignam, dicens eum solũ pro suo arbitrio viuere, non subiectũ Regis imperio: & sibi ipsi esse opprobrium, quòd eum sub imperium non redigat. Ne igitur, inquit, in montibus deiudens, putes te posse aliquid: sed si confidis tuis viribus, in campum descende, vt ferro decernamus, vter nostrum sit virtute præstantior. Ne sis tamen insciꝰ, quòd è singulis vrbibus fortissimi mecũ militant, assueti semper tuos maiores vincere. quamobrem prouoco te in eum locum, vbi armis non saxis pugnandum est & in quo nullũ præsto est victis refugium. His verbis irritatus Ionathas, delectis decẽ millibus militũ, vnà cum Simone fratre profectus est Hierosolymis; & cum peruenisset Ioppen, extra vrbẽ castra metatus est, exclusus à Ioppensibus, qui intus habebant Apollonij præsidium. Ionatha aũt oppugnationem instituente, veriti oppidani ne per vim caperentur, portas ei aperiunt. Apollonius verò postquam accepit Ioppen occupatam à Ionatha, assumptis tribus equitum, octo peditũ millibus Azotum se contulit: & inde profectus lento gradu iter faciebat. Cumq; venisset Ioppen, paulũ retrocedens traxit Ionatham in planiciem fretus equitatu, & in eo victoriæ spem collocans. Ionathas verò progressus insequebatur, Azotum versus, Apollonium: qui vbi hostem conspexit deuenisse in plana, reuersus est, vt prælium cõmitteret. cumq́ue mille equites in insidiis positi fuissent in quodã torrente, vt se Iudæis à tergo obijcerent, Ionathas qui

Hed. & Rufinus cap. 6. Demetrius, Demetrij filius ex Creta in Ciliciã traijcit, Syriamq; occupare conatur. *An. mũdi 3818. Ante Chri. ma. 146.* Vir armis fidens. Apollonium cũ Ionatha prælium cõmittit, & ab eo fugatur.

An. mundi 3818. Ante Chr. na 146.

qui hoc maturè sensit nō est territus; sed instructa in laterculi formam acie, hortatus est suos, vt vtrinque pugnarent in hostem, à tergo & à fronte adorienti resistendo. cumque prælium protraheretur vsque vesperam, data parte exercitus Simoni fratri, iussit hunc cum hostiū phalange confligere. ipse verò suis mandauit, vt obiectis scutis exciperent tela immissa ab equitibus. qui cum hoc fecissent, exhausti sunt telis equites, nec tamen quenquam læserunt. non enim penetrabant ad corpora, sed obiectu scutorum ceu testudine, densitate eorum facilè repellebantur, & cadebant irrita. Vbi verò iaculando à manè vsq; post meridiem lassatum hostem animaduertit Simon, phalangem aggreditur, & vsus egregia suorū opera hostem coēgit fugere. quo viso equites, ne ipsi quidem locum suum tenuerunt: sed fessi diutina iaculatione, & vidētes nihil amplius spei situm in peditibus, nullo ordine confusi fugiebant, dissipati per totam planiciem. Ionathas autem victos Azotum vsque persequēs, multis cæsis reliquos desperata salute in templum Dagonis, quod est in ea vrbe, compulit. qua capta eodem impetu, & ipsam & circumuicinos vicos incēdit, ac ne Dagonis quidem religione deterritus, & fanum ipsius & quotquot eò confugerant concremauit. fuitque numerus tam eorum qui exusti sunt, quàm qui ceciderunt in prælio, octo millia hominū. Deuicto igitur hoc exercitu, ab Azoto profectus ad Ascalonem admouit copias. & cum extra vrbem castra posuisset, prodierunt ad eum Ascalonitæ cum hospitalibus muneribus. quibus acceptis, & collaudata eorum volūtate, reuersus est illinc Hierosolyma, multam secum ducens prædam, quam abegit deuictis hostibus. Cæterum Alexander audito quòd victus esset dux eius Apo lonius, simulabat se lætum, quandoquidem ille præter animi sui sententiā aggressus esset Ionatham, amicum & socium: & misit ei virtutis ergò fibulam aureā, quod gestamen solis cognatis Regis concedebatur, & Accaronis toparchiam ei possidendam in perpetuū addixit. Per idem tempus Ptolemæus Philometor cū naualibus & terrestribus copiis venit in Syriam, Alexandro genero laturus auxiliū, alacriter excipientibus ipsius iussu ciuitatibus vsq; Azotum, vbi obtundebatur querimoniis deplorantium Dagonis templi incendium: acculabantq; populariter Ionatham autorē eius iniuriæ, qui & agros eorum vastasset ferro ac flammis, & plurimos ciuium dedisset exitio, Ptolemæo penè dissimulanter audiente eorū querimonias. Ionathas verò apud Ioppen ei occurrit, exceptus & muneribus & omni honoris genere. deinde cum vsq; Eleutherū fluuiū Regem deduxisset, reuersus est Hierosolyma postquam aūt Ptolemaidem peruenit, minimum abfuit quin oppressus sit Ptolemæus, Alexandri insidiis per Ammoniū eius amicum appetitus. quibus detectis scripsit Alexandro, deposcens Ammoni im ad supplicium, quod meritum arebat, propter structas sibi insidias. qui cum non dederetur, intellexit ipsum Alexandrum earum fuisse autorem, & cœpit eum magno odio prosequi. Antiochenos autem iam antea propter eundem Ammonium infensos habebat, à quo plurimis affecti fuerant incōmodis. Nō tamen effugit pœnam Ammonius, turpiter, vt mulier, cæsus, dum amictu fœmineo quærit latebras, quemadmodum in alio diximus commentario. Ptolemæus autem affinitatis Alexandri pœnitens, & lati aduersus Demetrium auxilij, abstracta à matito filia confestim ad Demetrium mittit legatos de societate & amicitia, his conditionibus, vt data ipsi in matrimonium

Ionathas victos Azotū vsq; persequens Dagonis fanum concremat, octo millia hominū in eo exurens.

Alexander dona Ionathæ mittit. Hedio & Ruffi. cap. 7.

Ptolemæus Philometor, Alexādro genero laturus auxilium in Syriā venit.

Ionathas Ptolemæo occurrit, & ab eo honorifice excipitur.

Ptolemæo à genero insidiæ structæ, qui etiā de causa fuit ab eo abstracta

Demetrio remittitur.

ſſum filia, in paternum regnum eum reſtitueret. At ille & amicitiã eius & oblatam coniugem perlibenter amplexus eſt. vnus etiam reliquus erat labor Ptolemæo, vt Antiochenſibus perſuaderet Demetrium recipere, alienatis ab eo propter iniurias à patre eius acceptas. perfecit tamen hoc quoq; nam propter Ammonium habentes exoſum & Alexandrũ, facile impulſi ſunt, vt eum ex vrbe eijcerent. Atq; ita elapſus ex Antiocha venit in Ciliciam: Ptolemæus verò vrbem ingreſſus & à ciuibus Rex conſalutatus eſt, & ab exercitu, coactus duo ſibi imponere diademata, alterum Aſiæ, Ægypti verò alterum. Sed cùm eſſet natura iuſtus & nimiæ potentiæ minimè cupidus, ad hæc prudens, & qui nollet Romanis inuidioſus fieri, aduocata Antiochenſium conc.one, perſuaſit eis, vt Demetrium reciperent. pollicitus eum maiorem rationem habiturum recentis eorum beneficij, quàm odiorum quæ illis cum patre eius intercesſerant. Se quoq; affirmauit monſtratorem ei fore vitæ rectè inſtituendæ & adminiſtrandæ Reipub. nec paſſurum quicquam tentare quod non deceat. nam quod ad dominationem attineat, contentum ſe eſſe Ægypti imperio. atq; ita perducti ſunt in eam ſententiam Antiocheni, vt Demetrium reciperent. Cæterùm cùm Alexander ducens validum exercitum è Cilicia inuaſiſſet Syriam & Antiochenum agrum vaſtaret rapinis atq; incendijs, occurrit ei Ptolemæus vnà cum genero ſuo Demetrio: iam enim confectæ erant nuptiæ: & victus Alexander compulſus eſt fugere in Arabiam. Fortè accidit in eo prælio, vt equus Ptolemæi conſternatus barritu elephanti eum excuteret, proſtratumque aggreſſi hoſtes vulneribus in caput inflictis in periculum extremum adducerent, ni ereptus eſſet interuentu ſatellitum. attamen per integrum quatriduum ſopitis ſenſibus, neq; loqui potuit, nec loquentes intelligere. Alexandri verò caput Zabelus Arabum Dynaſta reciſum miſit ad Ptolemæum, qui die quinta demũ reſpirans à vulneribus, & ad ſe reuerſus iucundiſſimo ſibi rumore ſimul & ſpectaculo capitis ac mortis Alexandri pauit animũ & oculos. nec ita multo poſt exſatiatus gaudio percepto ex inimici interitu, & ipſe vitã finijt. Alexander aũt cognominatus Veles, per quinquennium regnum obtinuit, ſicus aliàs indicauimus. Demetrius aũt cognomine Nicanor, regno potitus cùm eſſet prauo ingenio malè mulctabat Ptolemæi milites, oblitus & auxilij & affinitatis, quæ p Cleopatræ nuptias recens intercesſerat. Illi verò peroſi hominis ingratitudinẽ receperunt ſe Alexandriam elephantis tamen in eius poteſtate relictis. Interim Ionathas Pontifex coactis è tota Iudæa copijs, aggreſſus eſt oppugnare arcẽ Hieroſolymis & Macedonicum præſidium, cum deſertoribus religionis qui eò confugerant. Hi primum contẽnebant conatus Ionathæ, quòd ſatis fiderent loci munitionibus: tandem nocte aliquot ſceleſti elapſi peruenerunt ad Demetrium, arcis oppugnationem nunciantes. Qui iratus mouit exercitum ex Antiochia contra Ionatham: cumq; peruenisſet vſq; Ptolemaidem, acciuit eum ad ſe per literas. Ille nõ intermiſſa oppugnatione, cũ ſenioribus populi & ſacerdotibus aurum, argentum, veſtem, aliaq; xenia deferẽs venit ad Demetrium, & hac munificentia mitigauit Regis animum: tractatuſq; honorificè, confirmatus eſt in Pontificatu, quem admodum & à ſuperioribus Regibus. Accuſatoribus autem eius transfugis fidem nõ habuit: verùm etiam rogatus vt pro Iudæa vniuerſa tribuſq; attributis ei toparchijs, Samaria, Ioppe, & Galilæa, CCC. tantum talenta penderentur, cõceſſit

An. mundi 3818. Ante Chri. nat. 146.

Ptolemæus Aſiæ regnũ ſibi oblatũ Demetrio tradendum ſuadet.

Alexandri victi in Arabiam fuga & cædes.

Mors Ptolemæi.

Ionathas Demetrium muneribus placat.

Mundi 3820. *Ante Christ. nat.* 144.

per diploma tale. Rex Demetrius Ionathæ fratri & Iudæorum genti gaudium. Exemplum epistolæ quam scripsimus Lastheni patri nostro, misimus ad vos vt sciretis: Rex Demetrius Lastheni gaudium. Genti Iudæorum amicis nostris & iura amicitiæ seruantibus, decreui beneuolentiæ gratiam referre. quapropter tres præfecturas, Apherimam, Lyddam, Ramatham cum suis finibus, Samaritis ademptas ad Iudæam attribuo; & remitto quicquid olebant ante me Reges accipere à tacr ficantibus Hierosolymis, aliaq; tributa pro fructu terræ atq; arborum: præterea salinarum vectigal & aurum coronarium: neque quicquam horum exigetur in posterum. Cura igitur vt huius scripti exemplar mittatur ad Ionatham, & ded cetur in illustri aliquo loco templi sanctissimi. Hactenus diploma. Porrò Demetrius videns dition em suam pacatam, & nihil timendum periculi, dimisit exercitum, & stipendia militum minuit, solis exteris mercedem soluens, quos secum è Creta alijsque insulis collectos adduxerat. quamobrem odium sibi concitauit apud proprium militem, cui ipse nihil numerabat, solito ab alijs ante eum Regibus etiam pacis tempore stipendium accipere, vt hoc pacto alacriores fierent ad subeunda, quoties opus esset, pericula.

Demetrij ad Lasthenem diploma, in quo Iudæis immunitates ꝓmittit.

Demetrius militũ odiũ concitat, stipendium pacis tempore minuendo.

CAP. IX.

Tryphon Apamenus post deuictum Demetrium Antiocho Alexandri filio regnum asserit, recepto in amicitiam Ionatha.

Medio & Ruffinus Cap. 8.

1. Mach, 11.

Diodotus cognomine Tryphon Apamemus à Malcho Arabe Antiochum Alexãdri filium petit.

Ionathas legatione cũ muneribus missa ad Demetrium, vt præsidia de Iudææ castellis eijceret, rogat.

Rebellio Antiochensiũ: & vltio eam subsecuta.

IAM alienationem militum à Demetrio animaduertens quidã ex Alexandri ducibus genere Apamenus, Diodotus cognomine Tryphon, venit ad Malchum Arabem, qui educabat Alexãdri filium Antiochum: & cùm indicasset ei quàm infensi essent Demetrio milites, suasit vt sibi Antiochum traderet. effecturum enim se, vt is receptus patrio imperio. At ille primum difficilem se præbebat, q̃ non satis ei fideret: tandem Tryphon euicit assiduis precibus. Interea Ionathas Pontifex volens tollere Hierosolymitanæ arcis præsidium, & impios transfugas, reliquosq; qui arces tenebant in ea regione, legatione cum muneribus missa ad Demetrium, rogabat eum vt præsidia de Iudææ castellis eijceret. Qui non hac tantum in re, sed maiora etiam gratificaturum se ei pollicitus est, quàm primùm leuatus esset præsenti bello, per cuius negocia non liceret nunc id facere. postulabat enim vt pro iure amicitiæ mitteret auxilia, quandoquidem sui milites ad hostem deficerent: moxq; tria millia delectorum militum Ionathas ad Regem misit. Cæterùm Antiochenses exosum habentes Demetrium tàm propter ipsius quàm propter paternas iniurias, cupiebant eum per occasionem aggredi: videntesq; auxilium ei venisse à Ionatha, & considerantes breui augendas eius vires nisi maturè præuenirent, correptis armis circumsistebant regiam velut expugnaturi, & intercepto exitu conabantur illum in potestatem suam redigere. Qui videns populum armatum hostiliter se impetere, assumpto mercenario milite & Iudæis auxiliaribus conflixit cum Antiochensibus, & superatus numero compulsus est cedere. Tũ Iudæi

Iudæi receperunt se in tectum regię. & è superiore loco missilibus fa-ie-bant populum: quod cùm turo facerent propter loci eminentiam, facile repulerunt eum à propinquis ædibus: & mox iniecto in eas igne, incendium totam vrbē peruagatum est, propter densitatē ædificiorum, quæ tota fere constabant è materia lignea. Antiochenses verò non valentes ædibus flagrātibus succurrere, in fugā se verterūt. Tū Iudæi de vno tecto in aliud trāsilientes, miris modis eos infectabātur. Rex aūt animaduertēs Antiochenos occupatos in eripiendis liberis & vxoribus, & ideo intermisisse prælium, p diuertos angiportus eos aggressus, multis occisis reliquos coegit abiectis armis deditionē facere: & cōcessa audacię venia, seditionem cōpescuit, donatosq; Iudæos præda quā ex direptionibus parauerant, & collaudatos quasi autores eius victoriæ, remisit ad Ionathā nō sine præclaro virtutis eorū testimonio. postea tñ ingratus apparuit, & nō seruauit pollicita, bellum ēt minatus, nisi redderet tributa omnia quæ Iudæorum gens solita est prioribus Regibus pendere. Fecissetq; ēt ni impeditus esset à Tryphone, coactus apparatum cōtra Ionatham factum in illum potius vertere reuersus enim ex Arabia in Syriā cum Antiocho ēt tum adolescente, diadema eius capiti imposuit: & deficientib. ad se omnibus militibus q fraudati stipendiis fuerant, aperto bello Demetrium adortus est: & vno prælio facto superior, tum elephantos, tum Antiochenā vrbē illi ademit cōpulso in Ciliciā cedere. Tum Antiochus adolescēs missis literis & legatis ad Ionatham, socium & amicū eum nominat, & Pontificatum ei confirmat, conceſſis & quatuor præfecturis, quæ Iudæorum regioni attributæ fuerāt. ad hæc auſea vasa & pocula vestemq; purpuream & ius vtendi misit ei, nec non fibulam auream coopertā inter amicos primarios. Simonem ēt eius fratrem militibus, quantum eorum esset Tyrum inter & Ægyptum, præposuit. Ionathas vero lętus tot collatis in se p Antiochū beneficijs atq; honoribus, & ipse suos legatos ad eum simul & Tryphonē misit, amicum se & socium professus, gesturumq vnà bellū contra communem hostē Demetrium, multa de eius ingratitudine questus, quod pro beneficio iniuriā sibi reposuisset. cum igitur pernissum esset ei ab Antiocho, collectis etiam è Syria & Phœnice militibus bellum contra Demetrij duces gerere, confestim profectus est ad vicinas vrbes & oppida: à quibus honorifice exceptus, nullis tamen adiutus est militibus. & cùm Ascalonem venisset: hic quoque ab oppidanis cum muneribus ei occurſum est: quos & ipses hortatus est, quemadmodum alias vrbes Cœlesyriæ vt à Demetrio deficerent ad Antiochum, & pro acceptis iniurijs pœnas ab eo repeterent. esse enim multas causas, cur ad hoc consentire debeant. quibus persuasis vt polliceretur auxilia, ad Gazęos peruenit, vt hos quoque cōciliaret Antiocho. hos præter spē inuenit portas sibi clausisse, nolentes deserto Demetrio parti aduersæ se cōiungere quare Ionathas irritatus est vt & agros vastaret, & vrbē conaretur vi capere: reliquaque ad eius obsidionem parte exercitus, cum reliqua manu in vicos sæuiebat incendijs. Tum Gazæi videntes præsentem calamitatem ab hoste, nec vllum interim auxilium à Demetrio, & spem quoq; incertam propter locorum distantiā satius existimauerunt illo omisso necessitati suæ consulere: & missis ad Ionatham nuncijs recepti sunt in societatem atque amicitiam. Aliquando enim homines non nisi suo malo docti intelligunt quid sit vtile, cùm deberent ipere ante acceptum incommodum, & vltrò

An. mundi 3820. Ante Christū ann. 144.

Demetrio Antiochia adimitur.

Ionathas obaccepta beneficia operam suā Tryphoni contra Demetrium offert, & præbet.

Anno mundi 3820. Ante Christ. nat. 144.

& vltrò potius quàm coacti imperata facere. Ionathas verò acceptis obsidibus, & missis Hierosolyma, digressus inde, totam regionem vsque Damascum obibat. cumq; Demetrij validus exercitus accessisset ad vrbē Cedasam, quæ propinqua est Tyriorum agro & regioni Galilææ vellentq; Ionatham abstrahere à Syria laturum opē Galilæis suæ ditionis hominibus, occurrit eò propere, Simone fratre ad Iudææ præsidium relicto. Is collectis quotquot poterat eius regionis militibus, Bethsuram oppugnabat, locum totius Iudææ munitissimū, & insessum à Demetrianæ factionis hominibus, vt iam antè diximus. qui eum aggeribus simul ac machinis vehementer infestarentur, veriti ne occupato per vim loco ad vnum necarentur, per nunciū rogabant Simonē, vt sibi liceret relicta ipsi Bethsura, incolumibus decedere & proficisci ad Demetriū. ille verò data eis in hoc vt postulabant fide, pro Macedonico suū ibi collocauit præsidiū. Interim Ionathas in Galilæa motis à stagno Genneſara castris quæ primùm posuerat, in cāpum Asor progressus est, nescius hostē esse in eo. Demetriani verò qui ante vnum diē aduentum eius præsenserant, collocatis prius in monte insidijs, ipsi in campo ei se opposuerunt. Quos conspicatus Ionathas paratos ad prælium, & ipse suos pro tēpore ad certamen instruit. Sed cùm à tergo se insidiatores Iudæis ostendissent, veriti ne intercepti in medio cōtrucidarentur, in fugā se dederunt, ita vt penè oēs Ionatham desererent in periculo. Soli duces Matthias, Apsalomi & Iudas Chapsæi cum quinquaginta virorum fortium manu permāserunt: qui à desperatione sumpta audacia tanto impetu aduersam hostium frontē impulerunt, vt territi ceu furentibus cederent. Tū verò illi q Ionatham destituerant, videntes fluctuantē & inclinatam hostiū aciē, reuersi in prælium iam in apertā fugam versos persequebātur, donec ad Cedasa ventum est, vbi intra castra compulsi sunt. Ionathas autē egregia victoria potitus, recepit se Hierosolyma. Et cùm omnia sibi ex sententia Dei fauore videret cedere, misit Romam legatos de renouanda amicitia, quibus dedit mandata, vt in reuertendo obiter inuiserent Lacedæmonios, eosq; cognationis admonerent atq; fœderis. qui postquam Romam venerunt, expositis ad senatum postulatis Ionathæ Pontificis, quod cuperet renouari fœdera, & impetratis quæ volebant omnibus, acceptisque literis commendaticijs ad Reges Europæ & Asiæ, quò tutius possent iter facere, in reditu peruenerunt etiam ad Lacedæmonios, & obtulerunt eis literas à Ionatha Pontifice, quarum exemplum erat hoc. Ionathas Pontifex gentis Iudæorum & senatus ac populus Iudæorum, ephoris Lacedæmoniorum senatuique & populo fratribus suis Salutem. Si valetis, & res vestræ tàm publicè quam priuatim prosperè cedunt, gaudemus: valemus enim nos quoque. Superioribus temporibus perlata ad Oniam Pontificem nostrum, ab Ario Rege vestro missa per Demotelem epistola, de cognatione nostra, cuius exemplar subiunximus, & literas eas cupidè accepimus, & Demoteli atque Ario omnem exhibuimus beneuolentiam, quamuis iam ante hoc non ignoraremus, nimirum docti è sacris nostris scripturis. Quòd verò non prius vos cognatos agnouerimus, ideò factum est, ne videremur vobis captandæ amicitiæ occasionem præripere. Interim toto eo tempore ex quo renouata est nostra necessitudo, in sacris solennitatibus rem diuinam facientes, etiam pro vestra salute ac victoria vota nuncupauimus. Et cùm multis circumquaque bellis vexare-

Simon Ionathæ frater Bethsuram occupat.

Ionathas fugat Demetrij milites.

Ionathas renouat amicitiam cū Romanis & Lacedæmonijs.

An. mundi 3821. Ante Christum nat. 143.

vexaremur propter vicinorum immoderatas cupidines, tamen nec vós nec alios amicos solicitandos duximus. Nunc verò peracto bello, misimus ad Romanos Numenium Antimachi & Antipatrum Iasonis, viros senatores & honoratos: quibus etiam ad vos dedimus literas, vt renouent mutuam nostram amicitiam. Bene igitur facietis si vos quoq; nobis scripseritis, & significaueritis si qua in re vobis opera nostra possit esse vsui, ad omnia obsequia promptos nos habituri. Itaq; Lacedæmonij & legatos comiter acceperunt, & decretum publicum de amicitia atq; societate eis tradiderunt. Hoc tempore tres Iudæorum sectæ erant, quæ de rebus humanis inter se dissentiebant: vna Phariszorum dicta, altera Sadducæorum, tertia Essenorum. Horum Pharisæi, quædam, at non omnia fato tribuunt, quædam verò in sua potestate esse aiunt, vt vel fiant vel non fiant. Esseni verò omnia in fati potestate esse affirmant, nec quicquam hominibus præter fati decretum accidere. At Sadducæi fatum omninò negant. & è rebus tollunt, dicentes nihil fatalitèr euenire hominibus: & omnia in nostra ipsorum potestate esse; vt tam felicitatis nobis ipsi autores simus, quàm infortunij si deteriora consilia secuti fuerimus. Sed de his diligentius tractauimus in secundo de Iudaico bello volumine. Porrò Demetrij duces volentes acceptæ cladis abolere ignominiam, maioribus copijs reparatis duxerunt contra Ionatham qui comperto eorum aduentu properè in Amathensem agrum occurrit. nolebat enim eos sine impedimento Iudæam inuadere. cumq; ad quinquaginta stadia propè hostem castra posuisset, misit qui res hostium & munitiones perspecularentur. qui cum explorassent omnia, & quosdam captinos noctu adduxissent, indicantes quòd ex improuiso hostis vellet eos aggredi, maturè omnia communijt, dispositis etiam excubijs, & in armis retinens per totam noctem exercitũ iussum parato esse animo, etiam si noctu pugnare opus sit, nequid eos hostium conatus fallerent. Demetrij verò duces vt sensere Ionatham prænonitum hærebant inopes consilij, hoc ipso turbati, quòd viderent nihil sibi successurum absq; insidijs, nec aperto marte pares se Ionathæ futuros ducerent. Decreuerunt igitur abire, & relictis multis per rota castra ignibus, quò magis hostem fallerent, noctu discesserunt. At Ionathas manè castra adortus, postquam deprehendit inania, cœpit fugientes persequi, sed frustra. Iam enim transgressi fluuium Eleutherum in tuta loca se receperant. Flexo igitur in Arabiam itinere, & Nabatæis vastatis, abactaq; præda & captiuis abductis, Damascum veniens illic omnia vendidit. Per idem tempus & frater eius Simon obeundo totam Iudæam & Palæstinam vsq; Ascalonem, opportuna loca firmabat præsidijs, atq; ita communita regione armis & ædificijs, Ioppen contendit: eiq; occupatæ validum imposuit præsidium, quòd intellexerat Ioppenses velle Demetrio dedere suum oppidum. His igitur ad hunc modum dispositis Ionathas & Simon reuersi sunt Hierosolyma. Ibi Pontifex aduocata in templum concione populi, suasit vt reficerent vrbis mœnia, & murum quo templum septum fuerat rursum reficerent, turribusq; altis additis munitiorem redderent. vtq; alium murum excitarent inter arcem & vrbem, atq; hoc pacto excluderent eos qui arcem custodiebant, & ad commeatuum penuriam eos adducerent, præterea vt arces hinc inde per regionem dispositas, additis nouis munitionibus firmiores etiam ac tutiores facerent. Qua sententia comprobata suffragijs

Am. mundi 3821. Ante Christum nat. 143.

Tres Iudæorum sectæ.

Pharisæi.

Esseni.

Sadducæi.

De bello Iudaico lib. 2. cap. 12.

Demetrij duces iterũ in Ionatham mouent: nihil sibi successurum vitra dentes nostu discedũt.

Ionathas in Arabiã proficiscitur, & Nabatæos vastat.

Simon Ionathæ frater Ioppen occupat.

Ionathas & Iudas Hierosolyma & arcem reficiunt.

An. mundi 3821. Ante Christum nat. 143. Demetrius in Arsacem Parthorum Regem monet, prælioq; superatus, capitur.

fragijs populi, ipse assumpta sibi muniendæ vrbis cura, Simoni vt idem in cæteris Iudææ locis curaret, dedit negocium. Cæterùm Demetrius traiecto flumine peruenit in Mesopotamiam, volens hanc & Babylonem simul occupare, vt potitus superioribus satrapijs, sedem belli ibi constitueret. vocabatur enim per crebras legationes ab eorum locorum Græcis atq; Macedonibus, pollicentibus deditionem si veniret, atque etiam contra Parthorum Regem Arsacem auxilia. Qua spe accensus properauit ad illos, cogitans res aduersus Parthos ceßisse prospere, facile se deinde exturbaturum Tryphonem è regno Syriæ. vt verò magna alacritate exceptus est ab eius regionis hominibus, collecto valido exercitu, bellum Arsaci intulit, & superatus prælio amißoq; exercitu, ipse vivus in potestatem hostium venit, sicut alias narrauimus.

CAP. X.

Demetrio à Parthis capto Tryphon fœdus violat & Ionatha dolo capto atq; interfecto Simoni eius fratri bellum infert.

Hedio & Ruffinus cap. 9. 1. Mac. 12. 13. Tryphon regnum Antiochi ad se transferre cupiens, Ionathæ conatibus eius se oppositurj, insidiatur, & per dolum potitur.

TRyphon autem cognita calamitate Demetrij, non amplius fidus erat Antiocho, sed cogitabat quonam pacto, eo tublato, regnum posset ipse inuadere & occupare: nec aliud magis videbatur obstare eius cupiditati quàm Ionathas inimicus Antiocho. Itaq; decreuit illum prius è medio tollere. atq; ita demum adolescentem aggredi. quamobrem ad Bethsan profectus, quæ Græcis nominatur Scythopolis, inuenit ibi Ionatham cum quadraginta millibus lectissimorum militum, paratum obsistere si quis vim inferre conaretur. Videns igitur hominem nō imparatum ad certamen, muneribus & comitate conatus est ei imponere, iußis suis ducibus vt imperata Ionathæ facerent, quò magis fidem beneuolentiæ fictæ astrueret & omnem illi suspicionem eximeret, atque ita incautum opprimeret facilius. postremò suasit vt dimitteret exercitum, cessante bello & pacatis rebus omnibus. rogabat tamen vt, retenta circa se modica manu, comitaretur eum Ptolemaidem, & acciperet in tutelam suam ciuitatem eam arcesq; finitimas, dicens se in hoc venisse, vt has ei traderet. Ionathas verò nihil mali suspicatus, credensque verè & beneuolo animo Tryphonem hæc consulere, dimisit exercitum, exceptis tribus millibus ex his duo in Galilæa reliquit, mille verò secum duxit, Tryphonem prosecutus Ptolemaidem. Oppidanis verò vrbem confestim, ita, vt præmoniti fuerant, claudentibus, vivus captus est, militibus eius ad vnum contrucidatis. moxq; missa est in Galilæam pars exercitus, vt & illa duo millia nec opina per dolum opprimeret. Sed quia rumor de Ionatha capto aduentum eorum præuenerat, arreptis armis matùrè inde euaserunt. Nam Tryphonis milites non ausi experiri vim, quòd intelligerent paratos pro tuenda vita extremum adire periculum, infecta re, vnde venerant retrò reuersi sunt.

An. mundi 3822. Ante Christum nat. 142.

Quòd

CAP. XI.

Quòd Simoni Iudæorum gens & Pontificatum simul & copiarum imperium detulit.

An. mund. 3822. Ante Chri. nat. 142.

HIerosolymis autem postquam auditum est de Ionathæ captiuitate, & comitatus eius interitu, ingens dolor cepit omnes & tanti viri desiderium, quòd non sine causa timerent, ne destituti eius prudentia simul & fortitudine, infestarentur à finitimis: qui in eam diem metu Ionathæ cohibiti, tum videbantur velut dato signo cooriturí, & adductu Iudæorum gentem in extremum salutis periculum nec eos fefellit sua expectatio. quamprimùm enim auditum est necatum esse Ionatham, vndiq; excitatum est in eos bellum, ranquam non habentes amplius cuius ductu militare possent, & rẽ gnauiter gerere, quin & ipse Tryphon collecto exercitu, in animo habebat Iudæam inuadere. Simon autem videns Hierosolymitanos metu nouorum motuum attonitos, & volens eis contra Tryphonis conatus addere animum, conuocato in templum populo, sic exorsus est ad eos verba facere. Non ignoratis viri tribules, quam gnauiter ac intrepidè ego & pater ac fratres pro libertate mortis periculis nos exposuerimus: quibus domesticis exemplis excitatus, cum nõ nouum sit in nostra familia legibus patrijs & religioni propugnandæ vitam impendere, nullo terrore adigi potero, vt vitam gloriæ præferam. Quapropter cum non desit vobis dux paratus pro vobis quidquis quantumuis magnũ vel pati vel facere, sequimini alacriter quocunq; duxero. neq; enim ego melior sum meis fratribus vt vitæ parcere debeam: neq; ita degener, vt quod illis semper visum est longè pulcherrimum, scilicet pro religione atque legibus vitam profundere, ipse per ignauiam subterfugiam: quin potius certum est germanum me illorum fratrem egregijs approbare facinoribus. Confido enim in Deo quòd pœnas ab hostibus exigere dabitur, vosq; vnà cum vxoribus & liberis ab eorum iniurijs eripere, & insuper templi sanctimoniam tutam præstare ab illorum impia violentia. Video enim profanas gentes non ob aliud in vos cooriri, nisi quod existimant destitutos ducis prouidentia. His Simonis verbis accensa multitudo, recepit animos & fiduciam, & posita formidine ausa est meliores spes concipere: ita vt vno ore totus populus acclamauerit, placere Simonem imperium accipere, & in locum fortissimorum fratrum Iudæ ac Ionathæ succedere. nunquam enim se detrectaturos iussa illius. Itaq; collectis mox omnibus quotquot ex suis ad militiam essent idonei, aggressus est vrbem mœnibus cingere, communireq; celsis & validis turribus, quo opere perfecto, misit Ioppen vnum ex amicis Ionatham Absalomi filium, iussum habitatores eius populariter inde ejicere, veritus ne vrbem Tryphoni traderent. ipse interim mansit Hierosolymis ad vrbis custodiam. Tryphon autem Ptolemaide profectus cum magno exercitu, venit in Iudæam, ducens secum vinctum Ionathan. ei Simon occurrit cum suis copijs iuxta oppidum Addida, situm in monte cui Iudæorum campi subiecti sunt: Tryphon verò cognito quòd Simon Iudæorum Princeps sit constitutus, misit ad eum nuncios, & hunc dolo circumuenire cupiens: mandabatq; vt sit

1. Mach. 13. Ionathæ defideriũ omnes Hierosolymis capit. Iudæam finitimæ gentes, sicut & Tryphon inuadunt. Simon Ionathæ frater cõuocato in templũ populo, se patris ac fratrum vestigia sequuturum pollicetur.

An. mundi 3823. Ante Christum nat. 141.

Simon Iudæ ac Ionathæ fratribus succedit. Simon Ionatham Absalomi filium, Ioppen, vt habitatores inde ejiceret, mittit. Tryphon fraudulẽter spem fratris redimendi, propositis conditionibus, facit Simoni.

An. mundi 3823. Ante Christum ann. 141.

vt si vellet dimitti fratrem Ionathan, centum argenti talenta persolueret, & cum eis duos Ionathæ filios mitteret ad se obsides futuros, quòd ille dimissus non alienaturus sit Iudæam à Regis imperio. nunc enim eum tantisper seruari in vinculis, dum debitam Regi pecuniam redderet. At Simonem technæ eius non latuerunt: sed intelligens quòd & pecuniam perditurus esset, nec fratrem liberaturus, quin & filios eius insuper hosti dediturus, tamen timens criminationem suorum, ne negatis pecunijs & filijs videretur fuisse fratri causa interitus, aduocato in concionem exercitu postulata Tryphonis ad eos retulit, admonitis prius quod subesset insidiæ. præstabilius tamen esse & pecunias & filios mittere, quàm contemptis Tryphonis conditionibus suspicionem incurrere, quasi fratrem seruare noluerit: atq; ita placuit & Ionathę pueros mitti & pecuniam. quibus acceptis Tryphon non seruauit fidem, nec dimisit Ionatham, sed cum exercitu peragrabat regionem, volens per Idumæam ascendere Hierosolyma, peruenitq; vsq; Dora Idumææ oppidum. At Simon eum perpetuò consectabatur, castra castris illius opponens. interim qui in arce erant vrgentibus Tryphonem vt propere sibi commeatus mitteret, iussit paratum esse equitatum, quasi eadem nocte venturus Hierosolyma. sed quia per eam noctem multa nix delapsa viam opertam difficilem maximè equis reddiderat, irritum factũ est eius propositum, & motis inde castris in Cœlesyriam redijt propere: obiterq; in Galaditica regione interfecto & sepulto Ionatha, ipse Antiochiam se contulit. Simon autem à Basca oppido fratris ossa in Modim & paternum sepulchrum transtulit, publico luctu honorati: vbi ampliſſimum monumentum exstruxit patri simul & fratribus suis è marmore polito & candido. excitato enim in latè conspicuam celsitudinem, porticus circumdedit & columnas singulas è singulis lapidibus, opus admiratione digniſſimum. ad hæc pyramides septem parentibus & fratribus cuiq; vnam erexit, mira tàm magnitudine quam pulchritudine, quæ durant vsq; ad nostra tempora. tanta fuit Simonis cura, vt Ionathas cæteriq; domestici quàm magnificentissimo sepulchro essent conditi: qui defunctus est exacto Pontificatus simul & imperij anno quarto. Cuius successor Simon constitutus suffragio populi, primo sui principatus anno suis immunitatem tributorum peperit, quæ hactenus Macedonibus erant soliti pendere: idq; accidit post annum centesimum septuagesimum ex quo Seleucus Nicanor Syriæ regno potitus est. Tanto autem in honore apud populum fuit Simon, vt tàm in priuatis instrumentis quàm in scripturis publicis adijcerent, actum esse anno primo Simonis Iudæorum ethnarchæ optimè de gente sua meriti. nam huius principatu res eorum magnis accessionibus auctæ sunt, & multas definitimis hostibus retulère victorias. Deuastauit enim Gazaram & Ioppen & Iamniam, expugnataq; Hierosolymorum arce solo eã æquauit, ne posthac esse posset hostibus receptaculum, néve inde vrbi aliquod inferretur incommodum. quo facto visum est ei operæpreciũ, si mons quoq;, in quo sita fuerat, complanaretur, vt solum templum eminеret: effecitq; id commemoratis pro concione malis quæ à præsidiarijs in eam diem Iudæi passi fuerant, quæque etiam in posterum ferre cogerentur, si externus aliquis princeps ei loco imponeret præsidium. adeoq; permotus est eius exhortatione populus, vt non intermisso per triennium neque die neque noctu opere, tandem ad planiciem eum

Ionathas à Tryphone interficitur.

Monumentũ Ionathæ.

Immunitas à tributis Iudæis parata.

Autoritas Simonis

Simon Hierosolymorũ arcem expugnat.

An. mun. 3824. Ante Chri. na. 140.

atum locum in defesso labore per vices sibi succedentes redegerint, atq; ita nihil reliquerint quod obstaret, quò minùs templum omnibus in vrbe locis esset longè celsius.

An. mundi 3824 Ante Chri. nat. 140.

CAP. XII.

Simon Tryphonem in Dora compulsum oppugnat, inito cum Antiocho cui Pius cognomen erat, fœdere.

Hedio & Ruffinus cap. 10. 1. Macc. 15.

NOn multò autem post quàm Demetrius captus est, Alexandri filius cognomine Deus à Tryphone est necatus, anno quarto postquam eius tutelam susceperat: sparsoque rumore, quòd interi exercendum se esset extinctus, per intimos amicos solicitauit milites magnis pollicitationibus vt sibi regnum deferrent, captum à Parthis Demetrium dictitans, Antiochum verò fratrem, si potiretur imperio, vltorem fore defectionis qua fratrem eius deseruerint. illi adducti in spem maximam, quasi ditandi hoc principe, imperium ei continuò deferunt. Tum verò adeptus iam concupitam potestatem, non amplius dissimulare prauum ingenium valuit, quod priuatus tegere conatus est, quò magis animos hominum sibi conciliaret, quam primùm enim Rex declaratus est absque persona Tryphonem agere cœpit, id quod aduersariorum partibus non mediocriter profuit. Milites enim pertæsi eius mores defecerunt ad Cleopatram vxorem Demetrij, quæ tum in Seleucià cum liberis se incluserat. Et cum Demetrij frater Antiochus cognomine Soter oberraret, nec ab vlla vrbe reciperetur metu Tryphonis, misit ad eum Cleopatra, coniugium suum & regnum ei offerens. fecit autem hoc partim amicorum suasu, partim quòd timeret ne quidam Seleucenses vrbem Tryphoni traderent. quò postquam venit Antiochus affluente ad eum quotidie multitudine, & crescentibus viribus, bellum Tryphoni intulit: quem prælio victum eiecit è superiore Syria, & vsque Phœnicen persequens, compulsum in Doram castrum munitissimum obsidione cinxit. Misit etiam legatos ad Simonem Iudæorum Pontificem, qui de amicitia & societate agerent. qui & postulata eius libenter admisit, & mox misso commeatu ac pecunijs ad oppugnantes Doram milites, Antiochum ita demeruit, vt inter intimos amicos ab eo reciperetur. at Tryphon elapsus è Dora, cum perfugisset Apamiam, vrbe vi capta, interfectus est, triennio post quàm regno potitus fuerat.

Ruffinus cap. 11.

Tryphon Alexandro necato, imperio potitur. Tryphon ad regnũ euectus concupitam potestatem, quã priuatus tegere conatus fuerat, ostendit. Tryphonis milites ei infesti, ad Cleopatram Demetrij vxorẽ deficiũt, quæ Antiocho Sotere coniugium & regnũ offert. Hedio & Ruffinus cap 11. Antiochus Tryphonem eiectum Syria, in Dora obsidione cingit.

CAP. XIII.

An. mundi 3827. Ante Chri. nat. 137.

Bello inter Antiochum & Simonem orto Cendebæus dux regius è terra profligatur.

CÆterum Antiochus ob innatam auaritiam beneficiorum immemor, traditis amico Cendebæo copijs, misit eum, vt, vastata Iudæa, Simonem in potestatem redigeret. qui audita eius iniquitate, quamuis iam senior, tamen indignitate rei permotus, iuueniliter hosti cum exercitu

Tryphonis cædes. Hedio & Ruffinus cap. 12.

An. mundi 3830. Ante Chri. nat. 134. exercitu fit obuiam: præmissisq; cum fortissimo quoque filijs, ipse cum reliquis copijs subsequebatur diuerso itinere: positisq; compluribus locis inter augustias insidijs, nusquam non rem gessit ex sententia: & in omnibus congressibus factus superior, reliquũ vitæ in pace exegit, cum & ipse renouasset cum Romanis amicitiam.

Simon cum filijs Cendebæum regione expellit.

CAP. XIIII.

Quod Simon à genero suo Ptolemæo in conuiuio per dolum occisus est.

Hedio & Ruffinus cap. 13. 1. Mach. 16. Nulla fides, pietasq; ne in socero quidem.

IS per octo annos Iudæis præfuit, postremo in conuiuio cæsus, insidijs generi sui Ptolemæi: qui vxore etiam eius & duobus filijs comprehensis ac coniectis in vincula, misit quosdam, vt tertium quoq; Ioannem, cui & Hyrcano fuit nomen, interficerent. adolescẽs autem hoc præsentiens maturè in vrbem refugit, fretus fauore multitudinis conciliato per paterna beneficia, simulq; odio quo Ptolemæum prosequebatur populus. Is enim volentem eum ingredi per portam aliam fortiter repulit, eo quòd iam Hyrcanum receperat.

CAP. XV.

Quomodo frustratis Ptolemæi conatibus Hyrcanus principatu potitus est.

An. mundi 3831. Ante Chri. nat. 133. ILle igitur recepit se in quandam arcem supra Hierichunta sitam, quæ Dagon dicitur. Hyrcanus verò, accepto paterno Pontificatu, & sacrificio operatus, cum litatum esset, eduxit contra Ptolemæum exercitum: & oppugnando locum cætera quidem erat superior, vincebatur autem sola pietate erga matrem & erga germanos misericordia. hos enim Ptolemæus productos in mœnia flagris cædebat in loco omnibus conspicuo, minitans se præcipitaturum eos, nisi frater ab oppugnando desisteret. at ille putans quantum de oppugnatione remitteret, tantum se gratificari suis carissimis, statim in primo conatu elanguescebat. Mater tamen ad eum manus tendens supplicabat, ne molliretur affectibus, sed potius indignitate rei motus daret operam, vt redactum in potestatem inimicum afficeret pœna, & vlciscereturhomines sibi natura coniunctissimos, gratum enim sibi fore inter tormenta mori, modo nefarius homo scelerum suorum supplicium lueret. Hyrcanus verò talibus vertebis accendebatur ad assultum maiore impetu faciendum, sed quamprimum verberari & lacerari matrem videbat, refrigescebat statim oppugnationis feruor, & vincebatur filius maternis affectibus. cumque hoc pacto traheretur diutius obsidio, superuenit annus ille quo solenne est Iudæis cessare ab operibus, recurrente anno septimo. atque ita liberatus à bello Ptolemæus occisis Hyrcani matre ac fratribus, fugit ad Zenonem cognomine Cotylam, qui tum apud Philadelphenses inuaserat tyrannidem.

Hedio & Ruffinus cap. 14. 1. Mach. 16. Ptolemæus oppugnatus ab Hyrcano, sciẽs plurimũ illorum naturale valere, matrẽ & germanos quos captos tenebat, in muris, ni ab oppugnatione desistat, præcipitandos locat.

Historiarum Biblicarum finis.

CAP.

CAP. XVI.

Quòd Antiochus cognomento Pius, ductu contra Hyrcanum exercitu, placatus 300. talentis fœdus cum eo iungit.

An. mundi 3831. Ante Christ. nat. 133.

ANtiochus autem memor incommodorum, quæ à Simone acceperat, Iudæam aggressus est, ex quo regnare cœperat anno quarto, principatus verò Hyrcani primo, sexagesimâ secunda supra centesimâ olympiade: vastatisq; agris Hyrcanum in vrbem ipsam compulit. eam sepetis castris cum cinxisset, primum nihil proficiebat, propter firmitatem mœnium & virtutem propugnantium, accedente etiam aquarum penuria, cui tãdem sub occasum Pleiadis delati imbres fuerunt remedio. postremò ad septentrionalẽ muri partem, quà planior erat aditus, excitatis centum turribus quæ surgebant vsq; tertiam contignationem, impositisq; in eas cohortibus, quotidiè tentabat mœnia: dupliciq; fossa longa simul & lata cinctis Iudæis præclusit omnem exitum. illi contrà crebrò excursantes, si fortè negligentius custodiri castra offenderent, afficiebant hostem clade aliqua: quod si paratos ad resistendum inuenirent, recipiebant se in turiora facile. Hyrcanus aũt postquam cognouit sibi obesse suorum multitudinem, quòd inutiliter absumerentur ad victum necessaria, secretam infirmiorẽ turbam eiecit extra mœnia, solis retentis qui ob vigorem ætatis ad pugnam erant idonei. Antiochus aũt exclusos vetabat progredi, ita, vt miserabiliter oberrantes mœnibus conficerentur inedia. sed cum superueniſſet festum scenopegiæ, miseratione suorum rursus in vrbem recepti sunt. Rex etiam rogatus, vt gratiæ festi inducias septem dierum concederet, religione motus impetrato eas passus est: nec hoc contentus victimas misit magnificè, tauros auratis cornibus, & pocula tam aurea quàm argentea referta omne genus aromatibus: & exercitui præbuit epulum longè diuersus ab Antiocho Epiphane, qui capta vrbe porcos super altari mactauerat, & iure carnium illarum templum aspersérat, violatis Iudæorum legibus simul & ceremonijs: vnde acerbissima exorta sunt eius gentis contra eum odia. ab hic Antiochus propter religionem Pius cognominatus est ab omnibus. Hyrcanus verò cognita eius æquitate & pietate delectatus, legatos ad eum misit, rogantes, vt liceat sibi patrijs viuere legibus tum Rex repulsis, qui suadebant internecione delendam gentem insociabilem & discretam instituto à reliquis omnibus, & approbata Iudæorũ pietate, imperauit, vt obsessi arma sibi traderent, & vectigalia Ioppes cæterarumq; extra Iudæam vrbium concederent, & insuper præsidium reciperent, promittens pacem eis se daturũ his conditionibus. Assensérunt illi ad omnia excepto præsidio, quòd vitarent exterorum consuetudinẽ quod ne reciperent, maluerunt Regi dare obsides, & 500. talẽta insuper: quorum trecenta mox repræsentata sunt, & inter obsides fuit etiam ipsius Hyrcani frater: deiectaq; mox lorica quæ imposita erat mœnibus, soluta est obsidio. Cæterum Hyrcanus aperto monumẽto Dauidis, qui olim Regum omnium fuerat ditissimus, tria millia talentorum inde protulit: quibus pecunijs fretus primus omnium cœpit externum militem alere: & inito cum Rege fœdere, exceptum in vrbem cum exercitu tractauit liberalissimè: quin & profectum in expeditionem Parthicam se-

Hedio & Ruffinus cap. 15.

Antiochus Hyrcanum in vrbẽ compellit.

Pleiades, septem stellæ.

Infirmior turba ciuitate eiecta recipitur,

Antiochus Scenopegiæ gratia septẽ dierum inducias Iudæis concedit.

Hyrcanus cũ Antiocho sollita obsidione fœdus facit.

Hyrcanus ingentem pecuniæ vim ex Dauidis monumento profert.

An. mundi 3838. Ante Chri. nat. 126. Nicolaus Damaſcenus. Antiochus in conflictu cum Parthis interemptus.

eutus eſt vnà cum auxilijs. Teſtis eſt nobis Nicolaus Damaſcenus, ſic ſcribens: Antiochus erecto tropæo ad Lycum fluuium, vbi Indatem Parthorum ducem profligauerat, hæſit ibi per biduum ad preces Hyrcani Iudæi, quod in id tempus fortè quædam Iudæorum feſtiuitas incurrerat, per quam non licebat eis iter facere. Et verum eſt, quod ille ſcripſit: nam pentecoſte inſtabat poſt Sabbatum, quo tempore noſtris iter facere nefas habetur. Deinde cum Arſace Partho Antiochus ſigna contulit, quo prælio victus & vitam ſimul amiſit & exercitum. Syrorum autem regnũ frater eius recepit Demetrius, dimiſſus ab Arſace quo tempore Parthorum regionem inuaſerat Antiochus, ſicut iam ante in alijs commentarijs diximus.

CAP. XVII.

Hyrcani expeditio in Syriam.

Hedio & Ruffinus Cap. 16. Hyrcanus multas Syriæ vrbes capit, & templum in mõte Garizim deſolatur.

CÆterum Hyrcanus, audita morte Antiochi confeſtim ad vrbes Syriæ duxit exercitum, ratus id quod erat, inuenturum ſe eas vacuas propugnatoribus. Medabam igitur non ſine labore ſexto demum menſe vi cepit: deinde Samegam cum vicinis oppidis, & inſuper Sicima atq; Garizim cum gente Chuthæorum, quæ accolebat templum inſtar Hieroſolymitani exſtructũ permiſſu Alexandri à Sanaballete duce in gratiam generi ipſius Manaſſæ, qui fuerat frater Iaddi pontificis, vt & ante dictum eſt. incidit autem huius templi deſolatio poſt annum 200. Hyrcanus verò etiam Idumææ vrbes cœpit, Adora & Mariſſam, ſubiugatisque omnibus Idumæis edixit, vt circumciderentur, niſi mallent è proprijs pelli ſedibus. at illi amore patriæ admiſerunt & circumciſionem, & reliquam iuxta Iudaicos ritus viuendi formulam: atque ex eo primum tempore inter Iudæos cenſeri cœpti ſunt. Cæterum Hyrcanus pontifex renouaturus cum Romanis amicitiam, miſit legatos ad Senatum: vbi recitatis eius literis amicitia impetrata eſt his conditionibus. Fanius M. F. Pr. indixit Senatum in campum 8. Id Februarias, præſente L. Manlio L. F. Mentina, & C. Sempronio C. F. Falerna, propter eas res, quas legati retulerunt, Simon Doſithei, Apollonius Alexandri, Diodorus Iaſonis, viri honeſti ac probi, miſſi à populo Iudæorum: qui etiam egerunt de amicitia & ſocietate, quæ eis intercedit cum populo Romano, de negotijs publicis, vt Ioppe & portus, Gazaraque & fontes atque vrbes reliquæ per Antiochum ablatæ præter Senatus decretum, reſtituantur hæc omnia, néve militibus Regijs liceat per regionẽ ipſorum, aut ſubditorum iter facere. & vt eo bello per Antiochum attentata præter decretum Senatus fiant irrita: vtq; legati à Senatu miſſi, curent reddi, quicquid Antiochus abſtulerat, & precium agrorum æſtiment, qui eo bello deuaſtati ſunt, &, vt literæ commendaticiæ legatis dentur ad Reges & liberos populos, quò tutius poſſint reuerti in patriam. Quibus de rebus viſum eſt Senatui reuocare ſocietatem & amicitiam cum viris bonis, & miſſis à bono atq; amico populo. De literis aũ ſcribendis reſponſum eſt, curæ futurũ ſenatui quàm primum ab alijs negotijs vacauerit, & daturum operam ne vlla poſthac eis inferatur iniuria, mandatumq; eſt prætori Fanio, vt ex publica pecunia legatis numeraret viaticum, quò cõmodius ſe referre poſſent in patriã, atq; ita publico ſumptu Lega-

An. mundi 3840. Ante Chri. nat. 124. Idumæi ab Hyrcano ſub iugati circũciſionem & ritus Iudaicos admittunt.

An. mundi 3844. Ante Chri. nat. 120. Hyrcanus ami citiam cũ Romanis renouat.

tu Legatos Prætor domum remisit, cum cõmendaticiis ad eos, per quorum loca erant transituri. Et Hyrcani quidem põtificis rerum status hic fuit. Demetrius aũt Rex, cupiens bellum Hyrcano inferre, opportunitatem non habuit, inuisus ex æquo tam Syris quàm suis militibus, propter mores improbos, ita vt miserint ad Ptolemæum Physconẽ, roganteș, vt aliquẽ ex Seleuci genere eis daret, quem possent Regem sibi constituere. cumq; is misisset Alexandrum Zebinam, eõmisso prælio Demetrius vincitur, & refugiens è pugna ad Cleopatram vxorẽ in Ptolemaidem exclusus est ab ea: delatusq; inde Tyrum ab inimicis capitur, & diu miserè vexatus tandem interficitur. Alexander aũt Regnum adeptus fœdus feriit cum Hyrcano pontifice, deinde petitus bello ab Antiocho Grypho, Demetrij filio, in prælio cæsus, occubuit. At Antiochus regnum Syriæ consecutus, non ausus est expeditionem contra Iudæos suscipere, audito quòd frater ipsius germanus, eodem nomine dictus Antiochus, copias contra se apud Cyzicum colligeret. Quapropter nihil in Iudæos mouens, decreuit parare se contra fratris aduentum, cognominati Cyziceni, eo quòd in illa vrbe educatus sit. patre aũt genitus erat Antiocho Sotere, qui à Parthis occisus est. acciderat enim vt Cleopatra duobus fratribus alteri post alterum nuberet, sicut alias diximus. Porrò Antiochus Cyzicenus vbi peruenit in Syriam, multis annis cum fratre conflictatus est, Hyrcano interim per totum illud tempus agẽte in pace continua. mox enim post Antiochi cædem defecerat à Macedonibus: iamque nec vt subditus, nec vt amicus vllam illis ferebat opem amplius: sed maximis successibus res eius auctæ sunt Alexandri Zebinæ tempore, & maioribus etiam regnantibus his duobus fratribus. bellum enim quo se atterebant mutuò, occasionem Hyrcano præbuit, vt secùrè fruerętur Iudæa prouentibus, & ingentem pecuniarum vim inde congeret. Et Cyziceno vastante fratris regionem, nõ dissimulauit & ipse quid moliretur: videnșque Antiocho nihil esse ab Ægypto præsidij, sed tam ipsum quàm eius fratrem multas cladeș accipere ex continuis inter se certaminibus, vtrunque facilè despexit.

An. mundi 3844. Ante Chr. na. 120.

Demetrius ab Alexãdro victus, trucidatur. Hedio & Ruffi. ca. 17. Alexãder in conflictu cũ Antiocho Grypho cæsus.

An. mundi 3852. Ante Chri. na. 112.

Hyrcanꝰ dũ fratres intestinis bellis laborant, in pace viuit.

CAP. XVIII.

Quòd Antiochus Cyzicenus Samaritis auxilium ferens victus aufugit.

An. mũdi 3854. Ante Chr. na. 110.

QVapropter duxit exercitum ad Samariam vrbem munitissimam, quæ quòd nunc Sebaste vocetur ab Herode condita, cum erit opportunum dicemus. hãc adortus oppugnabat nullis parcens laboribus, infensus ei propter iniurias illatas Mariſſenis, colonis Iudæorum & ſociis, ſed Syrię Regi ſubditis. Cum itaq; vrbem foſſa & duplici muro cinxisset per LXXX. ſtadia, obſidioni præfecit filios Antigonum & Ariſtobulũ: quibus vrgentibus & fame premente eò neceſſitatis adducti ſunt Samaritæ, vt coacti veſci cibis inſuetis homini, poſtremò Antiochi Cyzicini opem implorauerint. qui cum veniſſet properè, victus eſt ab Ariſtobuli militibus: & inſequentibus eum fratribus vſque Scythopoli m, ægrè euaſit. at illi reuerſi contra Samaritas rurſum eos compellunt intra mœnia, & cogunt iterum ab eodem Antiocho auxilium petere.

Hyrcanꝰ obſidet Samariam. Antiochus auxiliaturus Samaritis, ab Ariſtobulo cæditur & fugatur.

An mundi 5154. Ante Chr. 110.

Is accitis à Ptolemæo Lathuro circiter sex armatorum millibus, quos ille inuita matre & tantum non imperio per eam deturbatus miserat, primum vagabatur per ditionem Hyrcani latrocinabūdus cum Ægyptiis, non audens quidem aperto marte decernere quod esset impar viribus, existimans tamen se vastandis agris effecturum, vt Hyrcanus obsidionem Samar ę solueret. Sed postquam multos è suis amisit exceptos hostium insidiis, profectus est inde Tripolim. Callimandro & Epicrati ducibus demandato bello Iudaico. ex his Callimander audacius quàm prudentius cum hoste congressus, profligatis suis & ipse inter alios cecidit. Epicrates autem pecunia corruptus, Scythopolim & alia quædam oppida manifeste Iudæis prodidit: nec quicquam Samaritis obsessis profuit atque ita Hyrcanus integro anno in oppugnatione exacto, non contentus vrbem capere, etiam solo eam æquauit, inductis illò torrentibus: quorum eluuie ita cuncta fœdata sunt, vt ne vestigium quidem superesset eius oppidi. Incredibile autem quiddam narratur de Hyrcano Pontificedignatum eum esse diuino colloquio. Fertur enim quòd illa ipsa die qua eius filij cōseruerunt cum Cyziceno prælium, Pontifex ipse solus in templo odoramēta adolens vocem audierit, nunciantem filiorum recentem de Antiocho victoriam: idq; mox progressus renunciauit multitudini, & paulo post certius comprobatum est eius oraculum. Et Hyrcani quidem res gestæ sic se habuerunt. Accidit autem hoc tempore, vt non Hierosolymis solum, sed & apud Alexandriam reliquamq; Ægyptum & Cyprum fortuna aspiraret Iudæorum successibus. Cleopatra enim Regina à filio Ptolemæo Lathuro dissidens, copiis suis duces præposuit Chelciam & Ananiam filios Oniæ, qui templum in Heliopolitana præfectura ædificauerat Hierosolymitano simile, vt aliàs diximus. ex horum sententia Regina gerebat omnia, sicut & Strabo Cappadox testatur his verbis: Plerique enim qui prius nobiscum venerant in Cyprum, quive pòst à Cleopatra illò missi sunt, confestim deficiebant ad Ptolemæum. soli verò ex Onię factione Iudæi constanter manserunt in officio, eo quòd ciues eorum Chelcias & Ananias apud Reginam essent in precio. Hæc Strabo. Hyrcano sūt apud Iudæos felicitas inuidiam peperit. sed præcipuè Pharisæorum secta malè ei volebat, de qua supra mentionem fecimus. tanta autem eorum autoritas est apud populum, vt etiamsi Regi obloquantur aut Pontifici, fidem tamen eis vulgus habeat. Horum discipulus & Hyrcanus fuerat, in primis carus huic hominum generi. quos cum aliquando vocasset ad conuiuium, & accepisset comiter. postquā animaduertit eos exhilaratos. sic illos affatus est: Scire eos suam voluntatem, quod nihil magis cuperet quàm iustus esse, & omnia iuxta Dei placita facere, quemadmodum & ipsi docerent. attamen si quid in ipso desiderarent, & aliqua in re à iusticiæ præscriptis abertrantem deprehenderent, officij illorum esse, vt admonitione corrigēt. cum verò omnes eius virtutem comprobarent, vehementer gauisus est eorum testimonio. tandem vnus è conuiuis Eleazarus, vir malus & seditiosus: Quandoquidem, inquit, ais te cupere audire veritatem, si vis esse iustus, abdica te pontificatu, & contentus esto principatu populi. Illo vero causam rogante, cur ita hoc postularet: Quia, inquit, audiuimus ita à natu grandioribus, matrem tuam captiuam fuisse regnante Antiocho Epiphane. Fallsus autem erat is rumor, & ideo grauiter his verbis Hyrcanus offensus est, nec minus Pharisæi cæteri. Tum Ionathas quidam à

Epicrates pecunia corruptus, Scythopolim Iudæis prodit.

Hyrcanus Samariā capit.

Hyrcano in templo per vocē, filiorū de Antiocho victoria nūciatur.

Chelcias & Ananias Cleopatræ copiis duces præpositi.

Strabo Cappadox de Iudæorū fide.

Hyrcanus & Pharisęi hostes.

Eleazar Pharisæus Hyrcano matris captiuitatē exprobrat.

Ionathas Sadducæus Hyrcanum contra Pharisæos inflāmat.

dam è Sadducæorum secta, quæ est Pharisæis contraria, præcipuus Hyrcani æmicus, dicebat de communi Pharisæorum sententia conuitiatum Eleazarum: quod si dubium videatur, manifestum fore interrogatis illis, qua pœna hominem dignum censeant. Quod postquam Hyrcanus rogauit, dicens ex pronunciata ab illis sententia se cogniturum, an ex eorum consensu factum sit sibi conuicium, & illi satis putarunt, si vinculis castigaretur & verberibus, quòd iniquum videretur capite hominem plecti ob maledicentiam, & alioqui hoc genus clemens sit in animaduersionibus: vehementer exacerbatus est, quasi iam compertum haberet eos esse autores opprobratæ sibi generis infamiæ. Nec destitit Ionathas furenti calcar addere, in tantum, vt, desertis Pharisæis, ad Sadducæos deficeret, & abrogatis illorum constitutionibus earum obseruatores pœnis afficeret: atq; hinc factum est, vt & ipse & eius filij parum gratiosi apud vulgum fuerint: quemadmodum aliàs opportunius dicetur. Nunc enim indicandum est, quòd multas constitutionum à maioribus per manus acceptas Pharisæi tradiderint populo, quæ non sunt scriptæ inter leges Mosaicas: & ideò Sadducæi his autoritatē abrogant, dicentes oportere eas tantum seruari, quæ scripto continentur. atque hinc magna inter vtrosq; exorta est controuersia, dum ditiores stant a Sadducæorum partibus, Pharisæi verò cæteræ multitudinis nituntur fauoribus. Sed de his duabus sectis & Essenorum tertia satis docuimus in secundo de bello Iudaico volumine. Hyrcanus autem seditione sedata, & post hanc exacta vita feliciter, elapsisq; vno & triginta annis eius imperij moritur, relictis quinque filiis superstitibus, tribus maximis à Deo habitus dignus honoribus, principatu gentis Iudæorum, & Pontificatu & Prophetia. fruebatur enim diuinis colloquiis. vnde tantam natus est futurorum præscientiam, vt prædixerit duos maiores natu è suis liberis, non diu fore paterni principatus compotes: quorum exitum operæprecium est cognoscere, quò magis patris eluceat diuinatio.

An. mundi 3854. Ante Chri. na. 110.

Hyrcanus & Pharisæis ad Sadducæos deficit.

Cōstitutiōes Pharisaicæ.

Hyrcanus moritur.

An. mūdi 3861. Ante Chri. na. 103.

Vaticinium Hyrcani de filiis.

An. mundi 3862. Ante Chr. na. 102.

Hedio & Ruffi. ca. 18.

CAP. XIX.

Aristobulus primus sibi Diadema imponit.

Aristobulus Hyrcani filius, post captiuitatē Babylonicā diadema sibi primus imponit.

DEfuncto enim eorum patre Aristobulus, natu maximus volēs principatum in regni formam vertere, diadema sibi primus imposuit, post CCCCLXXXI annos, & menses tres, ex quo de captiuitate Babylonica liberatus populus ad pristinas sedes postliminio reuersus est. cumque fratrem suum secundum Antigonū amaret, in societatem dominationis eum assumpsit, cæteros verò in vinculis habuit. matrem etiā coniecit in carcerem, principatus æmulam, (nam illam Hyrcanus dominam rerum reliquerat) atq; eò crudelitatis processit, vt fame necaret in vinculis. post matrem verò interfecit fratrem quoq;, quem præ aliis diligere videbatur, & in regni societatem admiserat, alienatus ab eo per calūnias. quas primo quidem reiecit, partim quòd eum diligeret, partim quòd per inuidiam confictas putaret. Sed cum aliquando Antigonus magnificè reuerteretur è bello, quo tempore populus solenne scenopegiæ festum celebrat, accidit vt Aristobulus ægrotans decumberet, frater verò interfuturus sacris splendidissimè ornatus in templū ascenderet cum armatorum comitatu, potissimum pro salute Regis vota facturus.

Aristob. Antigonū fratrem inter ficit.

An. mundi 3862. Ante Chr. na. 107.

Tum hi quibus ſtudiũ erat excitare inter fratres diſcordiã, nacti occaſionem è rebus proſperè geſtis Antigoni & pompa quam adornauerat, venerunt ad Regem, & omnia exaggerauerunt, dicentes hæc iam eſſe ſupra priuati hominis cõditionem, & affectati regni manifeſta indicia: aiebantq; venturum breui cum valida armatorum manu ad occidendũ Regem, quòd ſtultum exiſtimer cum regno ſolũ potiri liceat, cõmunicato honore contentum eſſe. Ariſtobulus aũt quamuis nõ omninò his crederet, tamen proſpiciens quomodo poſſet & ſuſpicionem vitare, & ſecuritati ſuæ conſulere, colloquium fatellites in loco quodã obſcuro & ſubterraneo, (decumbebat aũt in turri quę poſt, mutato nomine, Antonia dicta eſt) mandauitq́ue vt ſiquidem ſine armis frater veniret, nemo eum attingeret: quòd ſi armatus aduentaret, vt trucidaretur. præmiſit tamen ad eum qui rogaret vt inermis veniat. At Regina, & reliqui inſidiatores, perſuaſerunt nuncio, vt contraria diceret, audiſſe fratrẽ, quod armaturam eximiam ſibi cõparaſſet, cupereq́; ita armatum contemplari. Antigonus verò nihil mali ſuſpicans, & fretus fratris beneuolentia, ita, vt erat cum tota armatura venit ad Ariſtobulũ, contemplandum ſe præbiturus. cumq́; peruenifſet ad turrim Stratonis, quà valde obſcurus erat tranſitus, à ſatellitibus interfectus eſt. Huius autem caſus facile oſtendit, quantum poſſint liuor & calumnia, & quàm ſint efficaces ad ſubuertendam etiam naturalem beneuolentiam. ſed illud maximè admiratu dignum eſt, quòd Iudas quidam, cuius prædictiones nunquam fefellerunt, vaticinatus eſt. Is cum videret Antigonum accedentem ad templum, apud diſcipulos, qui eum ob hãc ſcientiam affectabantur exclamauit pœnitere ſe iam vitæ, quãdoquidem eius vanitatem coarguet incolumis Antigonus, quem ea die apud Stratonis turrim moriturum prædixerat: quoniã locus ille abeſſet DC. ſtadiis, & diei pars maior exacta eſſet: atq; ita periculum eſſe, ne mentiatur ſuum oraculum. Ad hunc modum ſolicito nunciatur Antigonum cæſum ad cellam ſubterraneam turris, quæ & ipſa Stratonis vocabatur, ſicut & illa maritima, quæ poſt Cæſarea nominata eſt, quæ ambiguitas vatem perturbauerat. Ariſtobolum autem continuò cepit fraternæ necis pœnitentia: quæ res morbum eius aggrauauit, dum factum ſuũ continenter deteſtaretur, ita, vt poſtremo crefcentibus doloribus, ſanguinem vomeret. cum quidam e miniſtris efferens, diuina opinor, ita volente prouidentia, prolapſus in eo ipſo loco effudit, qui Antigoni cædis cruenta habebat veſtigia. quo facto tegens eorũ, qui viderant, clamor exoritur, quaſi data opera puer illic effudiſſet ſanguinem, ita vt clamoris cauſam ſciſcitaretur Ariſtobulus. omnibus aũt dicere tergiuerſantibus, tanto magis cõtendebat cognoſcere, quòd natura ne cõparatum ſit, vt ſuſpecta nobis ſint, quæ diſſimulantur ſilentio. tandem vbi minis ac terroribus expreſſit, vt fatererentur veritatem, ſcõſcientia grauiter ictus animum plurimas effudit lachrymas: & gemitũ ex imo pectore ducens, Ergo nõ latet Deum, inquit, meum impiũ ac ſceleratum facinus, quãdo tam cito repoſcor ad pœnas cognati ſanguinis? o corpus impudens quouſque retinebis animam, quam matrem ſimul ac fraternæ manes flagitant? cur non ſem el eam reddis, ne ſic per partes opus ſis libere meum ſanguinẽ, atq; ita parũtare opprobrijs per nefas & parricidiũ vitam fatus erat, cum exhalauit animam, vno tantum anno in regno exacto, cognominatus Philellen, id eſt Græcorũ amator, poſt auctam multis beneficiis patriã, illato bello

Iturææ

Antigonus apud Ariſtobulum falsò accuſatus.

Ariſtobuli coniunx verſuta, Antigonũ dolo trucidari curat.

Vis calũniæ.

Iudas Eſſęus vates.

Stratonis turris & maritima Cæſarea nominata.

Ariſtobuli fratricidæ pœna.

Conſcientię labes.

Iturææ, magnaque eius parte attributa ad Iudææ limites, cuius habitatores comminatione exilij coëgit circumcisionem cæteroſq; Iudaicos ritus admittere. Alioqui natura æquus erat & modeſtus, vt atteſtatur Strabo ex autoritate Timagenis, ſic dicens: Hic vir æquus fuit & Iudæis multis in rebus commodus. nam & ditionem eorum auxit, & partem Ituræorum eis attribuit, deuinctam circumciſionis fœdere.

An. mundi 3863. Ante Chriſt. nat. 101.

Ariſtobulus Iturææ habitatores circumciſionē cæteroſq; Iudaicos ritus admittere cogit.

Strabo ex Timagene de Ariſtobulo.

CAP. XX.

Alexandri Iudæorum Regis res geſtæ.

POſt Ariſtobuli obitum Salome eius vxor, quam Græci Alexandram nominant, ſolutis eius fratribus, quos ipſe, vt diximus, vinxerat: Iannæum, qui & Alexander eſt, Regem conſtituit, ætate cæteros præcedentem atq; modeſtia: cui accidit, vt mox natus exoſus patri factus ſit, nec vnquam, dum ille viueret, in eius cōſpectum admiſſus. eius odij cauſam ferunt hanc Cùm aliquando in ſomnis ei Deus apparuiſſet, rogauit de ſucceſſore, ſolicitus de Ariſtobulo & Antigono, quos præ cæteris diligebat fratribus. Sed cùm Deus huius effigiē deſignaſſet, contriſtatus quòd is in omnes fortunas eſſet ſucceſſurus, in Galilæa educari eum voluit. Sed oraculi fidem euentus approbauit. Potitus enim hic regno poſt defunctum Ariſtobulum, alterum fratrum inſidiantem ſibi interfecit: alterum contentū priuata & ocioſa vita in honore habuit. Cōſtitutis dein de rebus imperij, prout ſibi viſum eſt cōducere, ad Ptolemaidem duxit exercitū: & cùm proſperè pugnaſſet victōs intra mœnia cōpulit, eoſque obſeſſos oppugnare adortus eſt. Sola enim è maritimis Ptolemais & Gaza expugnandæ ſupererant, & præter has Zoilus qui tyrannidem apud Stratonis turrim & Dorà occupauerat. Sed cùm Antiochus Philometor & frater eius Antiochus Cyzicenus mutuis cladibus ſuas vires atterērent, nihil præſidij ab eis exſpectandum erat Ptolemaidenſibus, verum Zoilus tyrānus cum ijs, quos alebat, militibus eorum quoq; dominationi propter diſcordiā regū inhians, nonnihil opis attulit. Nā Reges negligere videbantur illorū periculum, athletis ſimiles, quos, cùm defeſſi ſint certamine, pudet tamen aduerſario manus dare, ſed per intermalla ſe ad inſtaurandum certamen refouent. Supererat vna ſpes ab Ægypti Regibus, & Ptolemæo Lathuro, qui à matre Cleopatra è regno eiectus Cypri obtinebat. ad hunc igitur miſſis legatis, orabāt, vt auxilio veniēs ex Alexandri manibus periclitantes eriperet. qui cùm ei ſpē feciſſent & delatus in Syriam habituras eſſet Gazæos & Ptolemaidēſes in ſuis partibus, ſimulq; Zoilum & Sidonios multoſq; adiutaturos, elatus promiſſis nauigationem parabat. Interim Demænetus, qui plurimū apud ſuos eiues autoritate pollebat, perſuaſit Ptolemaidenſibus, vt mutarent ſententiam, conducibilius dicens, incertam cum Iudæis belli aleam ſubire, quàm in certiſſimam ſeruiturē, accito Domino, ſe dedere, & inſuper nō præſens ſolum bellum ſuſtinere, ſed maius etiam ab Ægypto imminēs. Cleopatram enim non permiſſurā Ptolemæum vires ſibi parare è vicinia, ſed contra eos venturā cū valido exercitu. dare enim Reginam operam, vt illū etiam è Cypro eijciat. futurum aīt, vt, ſi Ptolemæū ſua ſpes fruſtretur, ipſe in Cyprum retrorſum fugiat, miſeri verò ciues, in extremo deſerantur periculo Igitur Ptolemæus cognita in itinere Ptolemaidenſiū mutatione, nihilominus curſum contiuuauit, & cùm appuliſſet ad Sy-

Hēdio & Ruffinus Cap. 19. Salome Alexandra cognominata, Ariſtobuli vxor, Alexādrū Iannæū Regem conſtituit.

Alexāder alterū fratrū interfici, alterū in honore habet. Alexāder ad Ptolemaidē exercitū ducit, eamq; oppugnat.

An. mundi 3864. Ante Chri. nat. 100.

Zoilus Stratonis turris & Doræ tyrannus.

An. mundi 3864. Ante Christ. nat. 100.

ad Sycaminum, eo loci copias exposuit, quæ constabant connumeratis peditibus simul & equitibus, circiter triginta millibus. His adductis ad Ptolemaidem, & castris ibi positis, cũ neq; legatos eius admittere, neq; verba audire vellent, in magnã coniectus est solicitudiné. Postquã verò Zoilus ad eum & Gazzi venerunt, petentes auxilium contra Iudæos & Alexandrum agros ipsorum vastantem, obsidio quidẽ vrbis metu Ptolemæi soluta est. Cæterùm reducto domum exercitu Alexander cœpit astu agere, clam Cleopatram contra Ptolemæum vocans, apertè verò amicum eius & socium se simulans. quin & CCCC. argenti talenta datum se pollicitus est, si ille vicissim in gratiam ipsius Zoilum tyrannum tolleret, & agros eius Iudæis attribueret. Tunc igitur Ptolemæus libenter Alexandri amicitiam admittens, Zoilum capit: deinde verò cõperto quòd ille clam ad matrem ipsius Cleopatram nuncios mitteret, dissoluto cum eo fœdere, profectus est oppugnatum Ptolemaidem, quæ portas ei clauserat. Vbi relictis ad continuandam oppugnationem ducibus cũ parte exercitus, ipse cum reliquis copijs ad vastandam ac domandam Iudæam se contulit. At Alexander postquam intellexit eius propositũ, & ipse ex sua dictione collegit circiter quinquaginta millia, vt vel quidam scriptores malunt LXXX. millia, & cum his hosti iuit obuiam. Ptolemæus verò ex improuiso adortus sabbato Asochim Galilææ oppidum vi cepit, & circiter decem captiuorum millia, præter aliam multam prædam abduxit.

Zoilus & Gazzi à Ptolemæo contra Iudæos auxiliũ petunt.

Alexander Ptolemæo vt Zoilũ tolleret persuadet.

Zoilus capt⁹

Ptolemais à Ptolemæo obsessa.

Ptolemæus Asochim Galilææ oppidũ vi capit.

CAP. XXI.

Ptolemæi Lathuri de Alexandro victoria.

Ptolemæus Sephorim aggreditur.

DEinde aggressus & Sephorim non longè inde distantem, multis desideratis, abijt conflicturus cum Alexandro: cui occurrit ad Iordanẽ fluuium, iuxta Asophon, qui non multum distitus est à flumine: & castra ex aduerso hostium metatus est. habebat autem Alexander in prima acie pugnare solitos octies mille quos hecatontamachos appellabat, gestantes æratos clypeos. sed & Ptolemæi prima acies æquè æratis scutis vtebatur. Et cætera quidẽ inferiores sibi visi cunctantiores erant ad prælium: confirmabat autem eos non parum Philostephanus aciei struendæ artifex, iubens transire fluuium supra quem castra habebant. nec Alexandro transitum eorum impedire placuit, rato faciliorem sibi fore victoriam, si hostis à tergo haberet fluuium, & è pugna non posset refugere. & primum quidem æquo marte certabatur, multis vtrinq; cadentibus deinde cùm iam Alexandri milites superiores fieri inciperent, Philostephanus cum parte suorũ maturè cedentibus opem intulit, cumque inclinato Iudæorum cornu nullus ferret suppetias, destituti ope, proximorum fecerunt fugæ initium, cæteroſq; exemplo suo traxerunt. cõtrà Ptolemæi milites acriter instando Iudæos fugientes cædebant, & tãdem profligatos eousq; insecuti sunt interficiendo donec lassatis manibus ferrum quoq; hebesceret. Ferunt triginta millia cecidisse in eo prælio: Timagenes aũt quinquaginta millia in suis scriptis retulit: cæteros partim captos, partim fuga seruatos incolumes. Ptolemæus verò cùm post victoriam longè lateq; excurrisset, serò tãdem in quosdam Iudæorum vicos se recepit: quos vbi vidit refertos pueris & mulieribus, mandauit militi, vt promiscuè iugulatos & in frusta concisos, in lebetes fer-

Hecatontamachi.

Clades Alexandri.

Ptolemæus vt maiorem terrorem Iudæis incutiat, humanas carnes coquere iubet.

uentes

nentes membratim conijcerent, vt, qui effugerant è prælio, hostē crederent humanis vesci visceribus, & eò maior terror incuteretur reliquis: & huius crudelitatis tàm Strabo quàm Nicolaus meminit. Iidem etiā Ptolemaidem vi expugnauerunt, sicus aliàs indicauimus. Porrò Cleopatra videns augeri filij potentiam, subiecta Gazæorum vrbe, & Iudæorū Regione impunè peruastata, non permittendum duxit vt ille magis cresceret, maximè cùm circa Ægypti portas obuersaretur, & immineret eius imperio. quapropter continuò tàm nauales quàm terrestres exciuit copias, quarum supremum regimen penes Chelciam & Ananiam Iudæos esse voluit: bonam etiam diuitiarum suarum partem cum nepotibus & testamento apud Coum insulam deposuit. Iussoq; Alexandro filio cum magna classe in Phenicen appellere, & deficientibus ad se eius regionis incolis peruenit Ptolemaidem: vnde excusa oppugnationem eius vrbis instituit. Tum Ptolemæus, relicta Syria, properauit in Ægyptum, sperans ex improuiso occupaturum se præsidijs vacuam, sed opinione sua frustratus est. Per idem tempus alterum è Cleopatræ ducibus Chelciam mori contigit, dum circa Cœlesyriam Ptolemæum persequitur. At Cleopatra auditis filij conatibus, & quod ei tentanti Ægyptum non ex sententia successerat, missa eò parte exercitus omninò cum ea regione expulit, atq; ita rursum ex Ægypto eiectus, apud Gazam exegit eam hyemem. Interim Cleopatra Ptolemaidem, simul cum præsidijs expugnat. Quò cùm venisset Alexander cum muneribus, & ita exceptus tractaretur, vt dignum erat hominem afflictum à Ptolemæo, nec aliud habentem refugium: cumq; quidam amicorum Reginæ suaderet, vt illam quoq; regionem occuparet, nec sineret tantam bonorum Iudæorum multitudinem vnius viri parere nutibus: Ananias contrarium consuluit, iniquum facinus dictitans si hominem in societatem receptū suis facultatibus exueret, præsertim suum cognatum. Sic enim fore vt illata huic iniuria, omnes vbiq; gentium Iudæos à se alienaret. His ratio nibus Ananiæ Regina inducta, abstinuit ab Alexandro iniuriam, & fœdus cum eo renouauit apud Cœlesyriæ vrbem Scytopolim. Tum verò liberatus metu periculi quod à Ptolemæo hactenus impendere visum est, expeditionem suscepit in Cœlesyriam, vbi Gadara post decem mensium obsidionem cepit: & paulo post potitus est Amathunte, quod est castrum omnium quæ ad Iordanem sita sunt munitissimum, vbi Theodorus Zenonis filius res suas charissimas deposuerat. qui ex inopinato Iudæos aggressus, interfectis ex eis decem millibus, impedimenta Alexandri diripuit. Nec tamen hac clade Rex absterritus est quò minus in maritimo tractu Raphiam bello aggrederetur & Anthedonem, cui postea Herodes Rex mutauit nomen in Agrippiadem, quam & ipsam armis in potestatem suam redegit. & cùm animaduertisset Ptolemæum Gaza relicta in Cyprum recessisse, & matrem eius Cleopatram in Ægyptum, infensus Gazæis, quòd acciuissent illum contra se in auxilium, & vrbem eorum oppugnauit, & agrum depopulatus est. interim Apollodotus eorum dux noctu cum duobus millibus conductitiorum militum, & decem millibus quæ ex oppidanis armauerat, erupit in castra Iudæorum: & quandiu nocturna erat pugna, superiores erant Gazæi, hostibus aduentum Ptolemæi suspicantibus. sed quam primum dies illuxit, & rei veritas apparuit, Iudæi se conglomerarunt, & impetu facto in oppidanos circiter mille ex eis interfecerunt. Attamen ne sic quidem,

An. mundi 3864. *Ante Christum nat.* 100.

Ptolemais vi expugnata.

Cleopatra contra filiū exercitum parat.

Ptolemais à Cleopatra obsessa & expugnata.

Ptolemæus eiectus ex Ægypto.

Alexander fœdus cum Cleopatra renouat.

An. mundi 3873. *Ante Christ. nat.* 99.

Gadaram Alexander capit.

Gaza oppugnata.

Apollodotus ex Gaza noctu in Iudæorum castra erumpit.

Anno mundi 3873. Ante Chri. nat. 91.

Aretas Rex Arabum Gazæis auxilij spē ostentat. Lysimachus Apollodotū fratrem occidit, & Gazā Alexādro tradit.

quidem, quamuis grauante inopia, voluerunt cedere, parati quiduis potius perferre quàm ab hoste subigi: & addebat illis animum Aretas Rex Arabum, auxilij spem ostentans. Sed priusquam ille veniret, Appollodoto pempto, ciuitas capta est. Nā Lysimachus ipsius frater inuidens ei ꝙ tam gratiosus esset apud populum, occiso eo collegit manum militū, atq; ita vrbem Alexandro tradidit. qui primo pacatus introgressus est, deinde immissa in oppidanos militem permissa sæuiendi licētia, ac passim Gazæi trucidabantur. nec tamen illi moriebantur inulti, sed repugnantes inuasoribus non pauciores Iudæos interimebant. alij verò desolatas prius ædes incendebant, ne hostis præda potiri posset. quidam ēt suismet manibus vxores ac liberos contrucidabant, ne in captiuitatem abstraherentur. Senatores autem numero D. in Apollinis confugerant; fortè enim senatus habebatur, cùm hostis intromissus est. Alexander verò etiam his iugulatis, & diruta insuper vrbe reuersus est Hierosolyma, anno post quàm castra ad Gazam admouerat. Eodem tēpore etiam Antiochus Gryphus occisus est Heracleonis insidijs, anno ætatis suæ quinto & quadragesimo, regni verò nono supra vigesimum. cui succedens Seleucus filius bellum gessit cum Antiocho patruo, cui Cyziceno fuit cognomen, quem deinde in prælio captum neci tradidit. Nec ita multo post Cyziceni filius Antiochus cognomēto Eusebes peruenit Aradum, &, impositō sibi diademate, Seleuco bellum intulit, quem vno prælio victum è tota Syria expulit. at ille fuga delatus in Ciliciam, postquam à Mopseatis receptus est. cœpit ab eis tributa exigere: qui non ferentes exactionem vna cum regia & ipsum & amicos concremauerunt.

Antiochus Gryphus occisus.

Seleucꝰ Gryphi filiꝰ cum Antiocho Cyziceno bellū gerit.

An. mundi 3874. Ante Christum nat. 90.

Antiochus Eusebes Seleucū fugat. Antio. Seleuci frater Antiochū Cyziceni filium bello aggreditur.

Regnante verò apud Syros Antiocho Cyziceni filio, Antiochus Seleuci frater bello eum aggreditur, & victus viram simul amisit atq; exercitū: post quem frater eius Philippus assumpto diademate regnauit in parte Syriæ. Interim Ptolemæus Lathurus quartum eius fratrem Eucærum cognomine accitum à Gnido, Regem apud Damascum constituit. His duobus fratribus strenuè resistens Antiochus, breui extinctus est. vocatus enim in auxilium Laodices Galadenorum Reginæ cum Parthis bellum gerētis, fortiter in prælio dimicans occubuit, quo facto Syrię regnū remansit penes duos fratres, Philippum atq; Demetrium, sicut aliàs narratum est. Porrò in Alexandrum domi seditio coorta est, cùm per scenopegiæ celebritatem in parantem sacrificare coniecta sunt citrea: nam hoc festo nostris morem esse palmeos & citreos thyrsos gestare indicauimus. quin & conuitijs impetitus est populariter, exprobrantibus captiuitatem, & indignum qui sacris operetur iactantibus. quibus iniurijs exacerbatus occidit eorum circiter sex millia: & exstructo circa fanum & altare septo ligneo pertingente vsque ea loca ad quæ solis sacerdotibus patet aditus, hoc pacto arcebat à se vim multitudinis. Sed & mercenarios milites alebat Pisidas & Cilicas. nam Syris infensus, non vtebatur eorum opera. Deuictis deinde Arabibus, tributa Moabitis & Galaditis imperauit, & Amathuntem diruit, non audente Theodoro manus conserere. Congressus etiam cum Arabum Rege Obeda, & pertractus in insidias, cum camelorum multitudine protusus esset in fauces asperas & accessu difficiles iuxta Gadara vicum Galaditidis, ægrè euasit ipse incolumis: delatusque fuga Hierosolyma, super acceptam cladem per sex annos à sua gente bello vexatus, non minus quàm quinquaginta millia Iudæorum occidit. & cùm eos hortaretur ad recon-

Demetrius Eucęrꝰ à Ptolemęo Lathuro Damasci Rex constitutus.

In Alexādrū citrea coniecta.

Amathus diruta.

Obedas Rex Arabum.

rèc̃iliationem, adhuc magis accendit eorum odia: dum roganti, quid se vellent facere, ore vno responsum est, vt seipsum interficiat: moxq; miserunt ad Demetrium Eucærum qui ab illo auxilia peterent.

Ann. mun. 3984. Ante Christ. nat. 80.

CAP. XXII.

Demetrius Eucærus Alexandrum prælio victum superat.

ILle veniens cum exercitu, coniunxit se eum eis qui se acciuerant, & circa Sicima castra posuit. Alexander verò cum mercenariorum sex millibus & ducentis insuper, Iudæorumq; suæ factionis viginti millibus illi occurrit. habebat autem ille equitum tria millia, peditum verò quadraginta. Itaq; multa vtrinq; tentata sunt, dum hic mercenarios vtpote Græcos ad defectionem solicitat: ille verò stantes cum Demetrio Iudæos. Sed quia neuter his artibus quicquam proficiebat, postquam visum est armis decernere, victoria fuit penes Demetrium: in quo prælio miles Alexandri conductitius ad vnum cæsus est, nauata prius forti ac fideli opera. Sed & ex Demetrianis multi desiderati sunt. Cæterùm postquam Alexander ad montes perfugit, miserati eius fortunam confluxerunt ad eum circiter sex millia, quorum metu Demetrius retrò abijt. Post hæc Iudæi proprijs viribus bellum gesserunt aduersus Alexãdrum, sed semper victi multos amittebant è suorum numero. tandem potentissimos eorum compulsos in Bethoma oppugnauit, & capto oppido redactos in potestatem abduxit Hierosolyma, vbi facinus commisit longè immanissimum. epulans enim cum pallacis excelsiore loco vnde prospectus patebat, ad D C C C. iussit suffigi crucibus: & in conspectu adhuc viuentium iugulauit vxores eorum & liberos, pœnas exigens pro acceptis iniurijs, quæ tamen inhumaniores fuerunt, licet sæpè ab inimicis afflictus in extremum vitæ & regni periculum adductus fuerit, eorum non contenti proprijs eum impugnare viribus, externa etiam auxilia conciunt: & postremò in eam necessitatem eum compellunt, vt quæ loca in Moabitica & Galaditica regione subegerat restitueret Arabibus, ne & ipsi arma sua aduersus eum cum inimicis coniungerent: præter alia quæ in eius contumeliam gesta sunt innumera. Iniqua tamẽ fuit talis animaduersio, ita vt propter hanc crudelitatem Thracidæ cognomen apud Iudæos inuenerit. Cæterùm aduersariorum exercitus ad octo millium numerum noctu in tutum euaserunt, & toto tempore quo vixit Alexander, egerunt in exilio: atq; ita demum liberatus à tumultibus securè administrauit regnum in posterum. Demetrius autem relicta Iudæa profectus Beroeam, Philippum fratrem suum oppugnauit in ea, habens secum decem millia peditum & mille equites. Straton verò Beroeæ tyrannus & Philippi socius Zizum Principem Arabum excitat & Mithridatem Sinarem præfectum Parthorum, qui postquam venerunt cum magno exercitu Demetrij castra oppugnauerunt, & tàm sibi quàm militum telorum multitudine deditionem cum suis facere coëgerunt: abductaq; ex ea regione præda maxima, Demetrium captiuum ad Mithridatem Parthorum Regem miserũt. Antiochenses verò quotquot in castris inuenti sunt, gratis dimissos redire Antiochiam passi sunt. Parthus verò Rex Demetrium apud se in omni honore habuit, donec

Hedio & Ruffi. cap. 20.

Demetrius Eucærus cõtra Alexandrum profiscitur.

Alexander cum Demetrio armis decernit, cũ ctosq; conductitios mi lites amittit.

Ad Alexandrũ sex millia hominũ confluunt.

Alexander à Iudæis bello petitus, potentissimos eorum in Bethoma oppugnat.

Alexander octo. crucibus suffigi, & in eorundem conspectu vxores ac liberos trucidari iubet.

Alexander Thracidæ cognomen apud Iudæos inuenit.

Demetrius Philippum fratrem in Beroea oppugnat.

An. mundi 3884. Ante Christum nat. 80.

necibi morbo absumptus est. at Philippus post hanc pugnã statim profectus Antiochiam: totius Syriæ regno potitus est.

CAP. XXIII.

Antiochi Dionysij in Iudæam expeditio.

Hedio & Ruffinus cap. 21.

Antiochus Rex Damascenorum.

Antiochus regno à fratre exuitur.

Caparsaba Antipatris dicta.

Antiochi mors, & fames exercitui immissa.

Aretas Rex Cœlesyriæ.

Vrbes aliquot ab Alexandro captæ.

Iudæi Syrorum, Idumæorum & Phœnicum vrbes tenẽt.

Pella diruta.

Alexandri morbus.

DEinde Antiochus cognomine Dionysus, frater ipsius Damascũ principatum ambiens, peruenit, & ibi rerum potitus Rex factus est, qui cum exercitum duxisset contra Arabas, Philippus eius frater, hoc audito, Damascum aduolat: & cum opera Milesij arcis præfecti vrbe Damascenorum potitus esset, per ingratitudinem non remunerauit eum, quòd vellet videri terrore vrbem, non proditione cepisse. quapropter suspectus ei redditus, rursum Damascum amisit. progressum enim in circum animi gratia Milesius exclusit, & vrbem seruauit Antiocho. at ille auditis de Philippo rumoribus confestim redijt ex Arabia: moxq; duxit in Iudæam exercitum octo millium peditum, & equitum octingentorum. Cuius inuasionem Alexander metuens, fossam profundam duxit à Caparsabe quæ nunc Antipatris dicitur, vsq; ad Ioppense mare, quà solùm patebat accessus: excitatoq; muro & per intervalla castellis ligneis per C L. stadia, præstolabatur Antiochum at ille omnibus his incensis traduxit hac exercitũ in Arabiam. & cum Arabs primùm cessisset, deinde cum decem equitum millibus apparuisset, occurrens ei Antiochus præliatus est acriter. iamq; de victoria certus occisus est, dum alterum suorum cornu laborans vult in integrum restituere. post cuius casum exercitus refugit in vicum Cana, vbi maxima eius pars fame absumpta est. Post hunc Cœlesyriæ regnum Aretas adipiscitur, vocatus ad imperium à Damascenis propter odium quo persequebantur Ptolemæum Mennæum. Is quoq; in Iudæam profectus cum exercitu, deuicto Alexandro apud Adida, certis conditionibus reduxit suos vnde venerat. Alexander verò ad Dion oppidum admoto milite, eoq́ue vi capto, ad Essam inde duxit, vbi erant Zenonis res preciosissimæ: & primum triplici muro eum locum circumdedit, dein expugnato oppido ad Gaulanã duxit & Seleuciã: & subactis his quoq;, redegit in suam potestatẽ vallem quæ Antiochi dicitur, & castellum Gamala. Obiectisq; multis criminibus Demetrio locorum eorũ domino, principatu suo illum exuit, & tertio demum huius expeditionis anno domũ reduxit exercitum, magna alacritate Iudæis eum ob res prosperè gestas excipientibus. Per hæc tempora iam & Syrorum & Idumæorum & Phœnicũ vrbes tenebant Iudæi, ad mare Stratonis turrim, Apolloniam, Ioppen, Iamniam, Azotum, Gazam, Anthedona, Raphiam, Rhinocuram. in mediterraneis per Idumæam regionem Adora & Marisam, totamq; Samariam & montes Carmelum ac Itabyrium. ad hæc Scythopolim, Gadara, Gaulanitidem, Seleuciam, Gabala: & Moabiticas vrbes, Esebonem, Medabam, Lembam, Oronas, Telithonem, Zaram, Aulonem cilicium, Pellam. hanc vltimam diruerunt, quòd incolæ recusarent Iudaicos ritus recipere. possidebant & alia Syriæ non obscura oppida quæ imperio suo nouiter adiecerant. Post hæc Alexander ex remulentia morbo contracto & triennio integro quartana laborans, nec tamen abstinens à castrensibus officijs, tandem exhaustis viribus fato concessit in Gerase-

norum

morum finibus obsidens Ragaba castellum quod vltra Iordanem situm est. Quem videns Regina iam morti vicinum, & nullam salutis spem præ se ferentem, flens & seipsam plangens, suam simul & liberorũ desolationem lamẽtabatur. Cui me, inquit, & hos filios relinquis, alieno indigentes auxilio? præcipuè cum non ignores, quàm infensus sit tibi totus populus. Tum ille consuluit ei vt suis monitis pareat, si velit securè cum filijs regnum obtinere. primùm vt apud milites celet suam mortẽ, tantisper dum castellum illud capiat. deinde postquam victrix magnificè Hierosolyma reuersa fuerit, Pharisæis nonnihil licentiæ permittat. hos enim pro habito sibi honore laudaturos eã, & cõmendaturos apud populum. posse enim plurimũ apud Iudæos, siue exosum aliquem cupiant lædere, siue amicum iuuare. Valde enim his fidem habere vulgus, etiamsi perinuidiam de quopiam malè loquantur. nec se ob aliam causam incurrisse totius gẽtis odium, quam quia hoc genus offenderit. Ergo, inquit, vbi Hierosolyma peruenerit, aceersitis eorum primoribus, ostende illis meum corpus, & verbis quàm proximè veritatem simulatis permitte vt eo vtantur arbitratu suo, siue insepulto & proiecto cadaueri velint illudere propter antiquas iniurias, siue alio quolibet modo in id sæuire: & pollicere nihil te nisi ex illorum sententia gesturam in administrando imperio. his verbis si apud eos vsa fueris, & mihi magnificentior quàm à te sepultura contiget, contentis illis permissa potestate, & tu securè dominaberis. post hæc monita vxori data moritur, anno regni sui XXVII. vitæ verò vndequinquagesimo.

An. mun. 3887. Ante Christ. nat. 77.

An. mundi 3890. Ante Christum nat. 74.

Alexander cõiugi quomodo secure regnare possit, ostendit.

Pharisæorũ in populo licentia.

Alexandri mors.

CAP. XXIIII.

Alexandro mortuo vxor Alexandra in regnum succedit.

Funus Alexandri.

ALexandra verò capto castello iuxta mariti monita Pharisæos allocuta est, & omnia illorum arbitrij faciens, quæ ad cadauer vel ad regnũ pertinerent, ex infensis benevolos eos sibi reddidit. tum illi progressi ad plebem concionabantur, res gestas Alexandri celebrantes, & Regem iustum se amisisse conquerentes, populum ad eum luctum ac mœstitiam prouocauerunt, vt nullum antehac Regem funerauerint sumptuosius. Cæterùm Alexander duos quidem reliquit filios, Hyrcanum & Aristobulum, regni tamen administrationem Alexandro testamento reliquit. è filijs autem Hyrcanus erat rebus administrandis parum idoneus, & amaror ocij: minor verò natu Aristobulus audax & inductrius. sed mulier gratiosa erat apud populum, eò quòd semper visa sit ægrè tuliſſe ea quæ maritus præter officium faceret. illius consilio Põtificatus Hyrcano obuenit, non tàm ætatis prærogatiua, quàm propter innatam segnitiem: alioqui ex Pharisæorum sententia permissu Regnæ gerebantur omnia: quibus etiam plebs parere iussa est: & si quid cõstitutionum Hyrcanus socer abrogauerat, quas Pharisæi iuxta maiorum tra[illegible]nes induxerant, id totum sancitum est denuò. Nomen igitur re[illegible]nes Reginam, penes Pharisæos verò administratio. nam hi & [illegible]editum, & vinctis solutionem procurabant quædam tamen [illegible]er se prouidebat mulier, & magnum mercede conductorũ militum alebat numerum, viresq; suas ita augebat, vt terrori esset circumuicinis

Hedio & Ruffi. cap. 12. Alexandri filij Hyrcanus & Aristobulus.

Hyrcanus Pontifex.

Pharisæi administrationis regiæ cõsortes, auidi sunt sanguinis.

An. mundi 3890. Ante Christum nat. 74. nicinis tyrannis, & obsides ab eis acciperet. Et quod ad reliqua attinet, quieta erat eius ditio, soli Pharisæi turbas excitabant, incitantes Reginã, vt necaret illos qui Alexandro autores fuerunt sumendi de DCCC. simul vitis supplicij: moxq; vnum ex his iugulant Diogenem, deinde alium post alium, donec potentiores conuenientes in regiam, & cum his Aristobulus præ se ferens non placere sibi quæ fierent, &, si occasio daretur, non permissurus tantam licentiam matri, commemorabant ei quantis rebus gestis & quantis exhaustis periculis fidem suam domino approbauerint, quodq; hac de causa magnis præmijs eos dignatus fuit rogabantq; eam ne omnino in contrarium spes suas verteret. nunc enim qui periculum ab hostibus euasissent, domi ab inimicis mactari more pecudum, nemine opem ferente. aiebantq;, siquidem contenti sint iam occisis aduersarij, propter innatũ affectum quo dominos prosequantur, patienter se laturos hãc calamitatem. quod si illi sæuire pergerent, petebant sibi dari discedendi ven am. neq; enim nisi ipsius Reginæ permissu quæ tituros sibi incolumitatem, alioqui laturos vt ibidem in ipsa interficiantur regia. Sed turpe esse tum sibi tum Reginæ, si illa dissimulante à mariti inimicis vexentur. Nihil enim libentius auditurum Aretam Arabem & reliquos tyrannos, quam si ipsa se priuaret talibus viris, quorum illis olim vel nomen auditum terrori fuerit. quòd si ne hoc quidem velit concedere, & malit indulgere Pharisæorum cupiditatibus, saltem per castella se distribueret. se enim quandoquidẽ fortuna ita persequatur Alexandri familiares, cõtentos esse in humili statu vitæ reliquum exigere. Hæc & alia multa cum dicerent, & ad miserationem tàm cæsorum quàm periclitantium manes Alexandri inuocarent, omnibus circumstantibus commotæ sunt lachrymæ: sed maximè Aristobuli mentem suam declarabat, multis verbis matrem corripiens. Verùm illi sibijpsis causa fuerunt horum malorum, qui fœminæ ambitione imperandi præter æquum commiserunt regni habenas, quasi vero deessent posteri. Tum illa inops melioris consilij custodiam castellorum eis credidit, exceptis Hyrcania, Alexandrio & Machærunte, in quibus res sibi charissimas recondiderat. Nec multo post Aristobulũ filium cum exercitu misit versus Damascum, contra Ptolemæum Mennæum, qui grauis erat vrbi vicinus. Sed ille nulla re memorabili gesta domum rediit. Per idem tempus nunciatum est Tigranem Armeniorũ Regem cum D. militum millibus inuasisse Syriam, & breui in Iudæam esse venturum. ea fama non immeritò Reginam & totam gentem terruit: miseruntq; ad eum legatos cum magni precij muneribus, obsidentem tunc Ptolemaidem. Regina enim Selene, alias Cleopatra dicta, imperabat in Syria, & incolis eius autor erat, vt Tigranem excluderet. Ibi inuentum Regem legati rogauerunt, vt bene sibi de Regina sua deque tota gente Iudæorum polliceretur. Ille verò collaudatos quòd è lõginquo veniissent ad exhibendum sibi officium, iussit omnia bona sperare. Capta verò Ptolemaide nunciatur Tigrani, Lucullum, dum persequitur Mithridatem, illum quidem non assecutum qui iam in Iberiam euaserat, sed Armeniam ingressum vastare eam regionem: quo cognito ille statim domum reuersus est. Post hæc cum Regina in morbum difficilem incidisset, & visum est Aristobulo iam adesse tempus aggrediendi negocium, noctu egressus vno comitante famulo contulit se ad ea castella, quibus paterni amici erant præpositi. Iam dudum enim molestè ferens

An. mundi 3893. Ante Christum nat. 71.

An. mundi 3894. Ante Christum nat. 70.

Alexandra Iudæis castellorũ custodiam credit.

Aristobulus Damascum contra Ptolemæũ missus.

Tigranes Syriam inuadens, audito Luculli persequentis Mithridatẽ aduentu domum redit.

ferens quæ mater gerebat, tum verò longè magis timebat ne illa mortua totum suum genus veniret in potestatem Pharisæorum: & videbat quàm ineptus erat administrationi frater, ad quem spectabat successio. Conscia verò fuit eius conatus sola vxor, quam domi reliquit cum liberis, ac primùm venit Agaba, vbi Galæstes erat vnus è potentibus, à quo perlibenter exceptus est. Sequenti verò luce Regina sensit Aristobuli absentiam: nec tamen statim suspicata est illum ad res nouandas esse profectum. Verùm posteaquam venerunt nuncij alij super alios, quòd iam hoc iam illud castellum occupasset: nam vno incipiente statim reliqua omnia in eius potestatē se dediderūt: tum demum in magna consternatione fuit, & ipsa Regina & vniuersa gens. sciebāt enim nō multum abesse Aristobulum, quin sibi vsurparet gentis imperium: & vehementer timebant ne pœnas exigeret ab illis qui in ipsius familiares debacchati fuerant. placuit igitur vt vxor eius cum liberis custodiretur in castello quod templo erat appositum. ad Aristobulum autem magnus fiebat confluxus, vt iam nec strepitus deesset nec ornatus regius. nam intra quindecim fermè dies occupauit castella viginti duo. in quibus habens receptaculum, colligebat exercitum à monte Libano & Trachonitide & à tyrannis. homines enim semper pluribus se agglomerantes libenter obtemperabant, spectato etiam nonnihil vtilitatis se percepturos ex eo quem ipsi ex insperato res nouas molientem cuexistent ad dignitatis regiæ fastigium. Iudæorum autem seniores & Hyrcanus Reginam conuenerunt, & rogabant vt præsentibus rebus aliquod expediret consilium. Aristobulum enim iam penè totam dominationem ad se traxisse, occupatis tot locorum opportunitatibus, se autem non decere, etiamsi maximè ipsa ægroret, ea superstite consultare, absque illius conscientia. periculum autem iam esse penè pro foribus. at illa iubebat eos facere quicquid putarent Reipublicæ conducere: habere eos magnam facultatem, vires gentis integras, milites, & in ærario multam pecuniam. sibi enim iam non admodum curæ esse rerū administrationem, nimirum deficiente corpusculo. his dictis non multò post extremum halitum reddidit, exacto anno regni nono, vitæ tertio supra septuagesimum, mulier supra sexum suum egregia, vt quæ mirum in modum honorum & imperādi cupida operibus declarauit suā industriam, quasi ex probrans viris insciti am, qui parum feliciter administrant Respublicas. semper enim præsentibus magis quam futuris intenta, & omnia posthabendo moderatæ gubernationi, neq; ab honestate neq; à iustitia deduci voluit. Familia tamen eius in tale incurrit infortunium, vt potentiam quam sibi multis sudoribus & periculis parauerat, propter huius non muliebres cupiditates paulo post amiserit: quia & cum inimicis familiæ suæ sensisse videtur, & rempublicam orbasse præsidibus: quin & post obitum eius ex reliquijs malæ ipsius administrationis multæ turbulæ originem duxerunt in domo regia. attamen quandiu rebus præfuit, gentem in pace continuit. atq; hic fuit rerum Alexandræ Reginæ exitus.

An. mundi 3897. Ante Christ. nat. 67.

Morbus Alexandræ, & Aristobuli conatus.

Aristobulus multa castella occupat, & magnus fit ad eū concursus.

Hyrcanus & seniores, Reginam conueniunt, & Aristobulū accusant.

Mors Alexandræ. *Anno mundi 3890. Ante Christ. nat. 65.*

Alexandræ familia magnum infortuniū incurrit.

FLAVII IOSEPHI ANTIQVITATVM IVDAICARVM LIBER Decimusquartus.

SVMMA CAPITVM LIBRI XIIII. Antiquitatum Iudaicarum.

I. *Post contentionem de regno inter fratres conuentum est vt Aristobulus regnaret, Hyrcanus priuatam vitam degeret.*

II. *Antipatri genus, & quomodo claritatem ac potentiam sibi & suis liberis parauerit, & fuga Hyrcani ad Aretam Regem Arabum.*

III. *Aristobulus prælio victus compellitur Hierosolyma.*

IIII. *Hyrcani & Aristobuli legationes, à Scauro petentes auxilium.*

V. *Quomodo Aristobulus & Hyrcanus apud Pompeium de regno disceptauerint.*

VI. *Quo stratagemate Pompeius castella occupauerit.*

VII. *Hierosolymitani portas Romanis claudunt.*

VIII. *Pompeius templum cum inferiore vrbis parte vi expugnat.*

IX. *Scaurus bello aggressus Aretam, facta Antipatri fuasu cum eo fœdus init.*

X. *Alexander à Gabinio victus, in quodam castello oppugnatur.*

XI. *Aristobulus Romæ vinculis elapsus, rursum in Iudæa captus, à Gabinio Romam remittitur.*

XII. *Crassi contra Parthos ducentis per Iudæam iter & sacrilegium.*

XIII. *Pompeij in Epirum, & Scipionis aduentus in Syriam.*

Cæsar

XIIII. *Cæsarū in Aegyptum expeditio, & quam fideli Iudæorum opera adiutus sit.*

XV. *Antipatri res gestæ & cum Cæsare amicitia.*

XVI. *Cæsaris literæ & Senatusconsulta de Iudæorū amicitia.*

XVII. *Antipater ex filijs suis Herodi Galileæ, Phasaelo Hierosolymorum regimen committit, & quòd Sext. Cæsar Herodem magnum ac illustrem reddidit.*

XVIII. *Cassius afflictis Iudæis insuper octingenta talenta ab eis exigit.*

XIX. *Malichus per insidias Antipatrum veneno tollit.*

XX. *Herodes iussu Cassij Malichum dolo interficit.*

XXI. *Antigonum Aristobuli filium auxilio Tyriorum tyranni paternum regnum repetentē, Herodes profligatum, è Iudæa pellit.*

XXII. *Herodes in Bithynia occurrens Antonio pecunijs eum sibi conciliat, quo factum est, vt ille accusatores eius non admiserit.*

XXIII. *Antonius in Syriam prouinciam veniens, Herodē cum Phasaelo tetrarchas constituit.*

XXIIII. *Parthi Antigonū Aristobuli filiū in regnum reducunt.*

XXV. *Parthi Hyrcanum & Phasaelum captiuos abducunt.*

XXVI. *Herodes Romæ à Senatu Iudææ Rex declaratur.*

XXVII. *Herodis ex Italia nauigatio, & pugna aduersus Antiochum.*

XXVIII. *Antigonus à Sosio & Herode opprimitur.*

CAP. I.

Post contentionem de regno inter fratres conuentum est, vt Aristobulus regnaret, Hyrcanus priuatam vitam degeret.

DE Alexandræ Reginæ rebus & obitu, in præcedenti volumine diximus, nunc quæ deinceps consecuta sunt, dicturi sumus, nihil magis studentes, quàm ne quid vel per ignorantiam, vel per obliuionem prætermittamus. Nam qui historiam & rerum propter antiquitatem obscuratū expositionem scribere se profitentur, debent quidem non negligere orationis cultum, & elegantem compositionē, tum quia-

An mundi 3899. Ante Chri. nat. 65.

quid lectioni gratiam conciliat & adimit tædiũ: sed præcipua cura impendenda est veritatis studio, ne suam fidem sequentes fallant, & inducant in errorem aliquem. Cum igitur pontificatum accepisset Hyrcanus, anno tertio septimæ & septuagesimæ supra centesimam Olympiadis, Q. Hortensio, Q. Metello Cretico Coss statim bellum ei Aristobulus intulit: & commisso ad Hierichuntem prælio, multi ex eius militibus ad fratrem transfugerunt. quo facto Hyrcanus in arcem confugit, in quam custodiendi filij & vxor Aristobuli à matre eius depositi fuerant, vt ante diximus. reliqui etiam eius factionis homines cum victoris metu intra septum fani se recepissent, breui deditionem fecerunt. Cœptum est deinde agi inter fratres de pacis conditionibus, in quibus obtinuit Aristobulus, vt regnaret, & fratrem sineret in ocio frui quę illi obuenerant facultatibus, & priuatam vitam agere. Hoc fœdus ictum est in ipso templo & data acceptaq; fide, iunctisq; dexteris sancitũ: & post mutuos complexus in conspectu populi factos digressi sunt, alter in regiam, alter priuatus in ædes Aristobuli.

Aristobulus & Hyrcanus de regno cõtendunt.

Aristobuli cum Hyrcano fœdus.

CAP. II.

Antipatri genus, & quomodo claritatem ac potentiam sibi & suis liberis parauerit, & fuga Hyrcani ad Aretam Regem Arabum.

Hedio & Ruffinus Cap. 11.

AMicus autem quidam Hyrcani Idumæus, nomine Antipater, vir potentissimus, natura factiosus & industrius, infensus erat Aristobulo eo, quod ipse studeret Hyrcani partibus: quamuis Nicolaus Damascenus huius genus deducat a primatibus Iudæorum, qui in Iudæam venerunt e Babylonia. Sed hoc dicit in gratiam Herodis eius filij, quem fortuna ad Iudæorum regnum euexit, sicut suo loco dicetur. Hic igitur Antipater primum vocabatur Antipas, eodem quo pater ipsius nomine: quem ab Alexandro Rege & eius vxore, constitutum ducem totius Idumææ ferunt amicitias Arabum & Gazeorum & Ascalonitarum coluisse, multisque eos sibi conciliasse muneribus. Itaque iunior Antipater suspectam habens Aristobuli potentiam, & timens eum propter nuptam simultatem, clancularijs obtrectationibus effecit, vt contra illum potentiores Iudæorum compirarent, iniquum esse dictitans sinere Aristobulum incubare vsurpato per iniuriam imperio, ex quo eiecisset fratrem natu maiorem, eumque ætatis prærogatiua spoliasset. eisdem verbis etiam Hyrcanum obtundebat assidue, addens ne vitam quidem illi esse in tuto, nisi matura fuga saluti suæ prospiceret. amicos enim Aristobuli nunquam non consultare, quomodo eo sublato de medio, dominatione alteri constabiliant. His sermonibus Hyrcanus nolebat credere, quod esset natura bonus, & calumnias non libenter admitteret: quæ quidem animi lenitas & quietis amor parauit ei opinionem ignauiæ. at Aristobulus plane contrario fuit ingenio, industrius simul & magnanimus. cum igitur Antipater videret Hyrcanum nihil moueri suis monitis, nõ destitit tamen quotidie nouas de fratre criminationes fingere, quasi insidiaretur vitæ illius. tandè vrgendo ægre obtinuit, vt assentiret fugere ad Aretam Regẽ Arabum, suum quoq; pollicitus auxiliũ.

Antipater Idumæus amicus Hyrcani.

Antipater Iudæus, vt refert Nicolaus Damascenus.

Antipater primum Antipas dictus.

Antipater Iudæorum potentiores in Aristobulũ concitat.

lium: idque eo facilius impetrauit, quòd Iudææ confinis sit Arabia. præmittitur itaque Antipater ad Regem acceptarus ab eo fidem, quod inimicis non dediturus esset suum supplicem: quod vbi ille interposita fide promisit, Antipater ad Hyrcanum reuersus est Hierosolyma: & non multò post assumpto eo noctu vrbem egressus, magnis itineribus pernenit in vrbem quæ Petra dicitur, apud quam erat Aretę Regia: & quod esset Regi amicissimus, rogabat eum, vt Hyrcanum in Iudæam restitueret: & instando quotidie dandoque munera tandem persuasit. Hyrcanus quoque pollicitus est, si ope eius reductus regnum reciperet, redditurum se ei regionem cum duodecim oppidis, quæ pater ipsius Alexander de Arabibus ceperat. erant autem hæc. Medaba, Nabello, Liuias, Thrabasa, Agalla, Athone, Zoara, Oronæ, Mariſſa, Rydda, Lusa, Oryba.

Anno mundi 3900 Ante Christ. 64.

Hed. & Ruffinus cap. 2.

CAP. III.

Aristobulus prælio victus compellitur Hierosolyma.

TAlibus promissis permotus Aretas expeditionem suscepit contra Aristobulum, ducens quinquaginta millia pedestris simul & equestris exercitus: morq; vicit prælio. post eam victoriam multis ad Hyrcanum transfugientibus, desolatus Aristobulus confugit Hierosolyma. Arab. autem adducto secum toto exercitu, oppugnábat euin in templo adiuuante Hyrcanum etiam populo, solis Sacerdotibus non deferentibus Aristobulum. sed Aretas admotis tam Iudæorum quàm Arabum exercitibus acriter oppugnationi instabat. Dum hæc ita geruntur instante Azymorum festo quod Pascha vocamus, optimates Iudæorum relicta sua regione fugerunt in Ægyptum. Quidam autem Onias, vir iustus, & Deo carus, qui aliquando siccitatis tempore impetrauerat pijs precibus pluuiam, tunc in latebras se abdidit, ciuile bellum præsentiens. hunc in castra adductum Iudæi rogabant, vt quemadmodum olim sterilitati attulerat remedium, ita tunc deuoueret diris Aristobulum & quotquot eius factionem sequebantur, id cum diu recusans cogeretur a turba, stans in medio eorum sic precatus est. Deus vniuersi huius mundi Rex, quoniam & hi, qui mecum stant, tuus sunt populus, & qui oppugnantur, tui Sacerdotes sunt, precor, vt neq; hos contra illos, neq; illos cõtra hos orantes exaudias. Post hæc vota circumsteterunt eũ quidã ex Iudæis, viri perditi, & obruerunt lapidibus. quam crudelitatem Deus vltus est cõtinuò, cædisq; Onię pœnas exegit hunc in modũ. Dum Aristobulus oppugnatur cum Sacerdotibus, superuenit Pascha, in quo festo nobis mos est, multis Deum honorare sacrificiis. quibus, quia carebant obsessi, rogauerunt suos tribules, vt accepta quantam postularent pecunia victimarum copiam sibi facerent. illis verò pactis mille drachmas in singula capita, & repræsentari sibi iubentibus, Aristobulus & Sacerdotes libenter id fecerunt, & per funem è muro demiserunt precium. at illi accepta pecunia, non reddiderunt victimas: sed eo progressi sunt impietatis, vt non seruata fide hominibus, Deum etiã fraudarent debitis honoribus. Sacerdotes autem, quibus per pactorum speciem illusum fuit, orauerunt Deum, vt pœnas de tribulibus suis sume-

Aretas contra Aristobulum expeditione suscipit, eumque Hierosolymã confugere cogit.

Aristobulũ in templo Arabs oppugnat.

Iudæi in Ægyptum fugiunt.

Onias nõ acquiescẽs petitioni Iudæorum lapidatur.

Violatio fidei, & vltio eam subsecuta.

Anno mũdi 3900. Ante Chri. na. 64.

ret: nec dilata est vindicta: sed procella vehemens immissa fecit per totam eam regionem magnam vastationem fructuum, ita vt tritici modius veniret drachmis quindecim.

CAP. IIII.

Hyrcani & Aristobuli legationes à Scauro petentes auxilium.

Hed. & Rufinus cap. 4.

Legati Hyrcani & Aristobuli ad Scaurum.

Dona Scauro data.

INterea Pompeius Scaurum misit in Syriam, ipse in Armenia distentus bello quod adhuc gerebat contra Tigranem. ille verò vbi Damascum venit, recens captam à Metello & Lollio, properauit in Iudæam continuato itinere. huic legati facti sunt obuiam, tam ab Hyrcano quàm ab Aristobulo, vtrique petentes societatem & auxilium. & cum Aristobulus polliceretur CCCC. talẽta, nec pauciora Hyrcanus, Scaurus Aristobuli promissa prætulit. is enim liberalis erat & abundans pecuniis, & rogabat officium præstari facilius. alter verò pauper erat ac tenax, & cum maiora quàm frater impetrare cuperet, tamen non satis bona fide polliceri videbatur. Nam difficilius erat expugnare vrbem, adeò munitam & validam, quàm profugos repellere & Nabathæorum turbam, præsertim non valdè ad id bellum gerendum animatam. Ob has igitur causas accepta ab hoc pecunia obsidionem soluit, denunciàs Aretæ, vt recederet, ni pareat declarandus hostis Rom. po. Et Scaurus quidem Damascum reuersus est: Aristobulus verò cum magno exercitu contra Aretam & Hyrcanum profectus est: & congressus cum eis apud locum quem Papyronem nominant, prælio vicit cæsis circiter septem millibus hostium, inter quos etiam Cæphalio frater Antipatri cecidit.

Aristobulus contra Aretam & Hyrcanum proficiscitur.

CAP. V.

Quomodo Aristobulus & Hyrcanus apud Pompeium de regno disceptauerint.

Põpeius in Syriã venit, eiq; Aristobulus insigne donum mittit.

NOn multò autem post, cum Pompeius Damascum venisset, & obiret Cœlesyriam: præsto fuerunt ei legati ex vniuersa Syria & Ægypto atque Iudæa. misit enim ad eum insigne donum Aristobulus, vitem auream D. talentorum. meminit autem huius muneris etiam Strabo Cappadox his verbis: Venit & ex Ægypto legatio, cum corona facta ex aureorũ quatuor millibus: & ex Iudæa siue vitis, siue hortus, quod opus Τερπωλήν, id est delectamentum vocabatur. hoc donum vidimus etiam nos Romæ dedicatum in Iouis Capitolini templo, cum inscriptione Alexandri Regis Iudæorum: æstimabaturque quingentis talentis. fertur autem missum à dynasta Iudæorum Aristobulo. Paulò post iterum venerunt ad eum legati, Antipater pro Hyrcano, Nicodemus pro Aristobulo: qui etiam accusabat eos, qui acceperant pecuniam, primum Gabinius, deinde Scaurus, ille CCC. hic quadringenta talẽta, hos quoque inimicos ei faciens. qui eum iussisset eis ad se disceptatorem venire, ineunte vere copiis ex hybernis reuocatis ad Damascenum agrum profectus

Antipater Hyrcani, Nicodemus Aristobuli legati ad Pompeium.

Hed. & Rufinus cap. 5.

profectus est: obiterque aream in Apamia diruit, quam Antiochus Cyzicenus munierat: & Ptolemæi Mennæi ditionem considerauit, virī noxij non minus quàm fuerat Dionysius Tripolitanus qui securi percussus est, affinitate etiam ei coniunctus. mille tamen talentis iste redemit se à supplicio, quæ Pompeius erogauit in stipendia militum. excidit etiam castellum Lysiada, cuius tyrannus erat Silas Iudæus. transiens deinde per Heliopolim & Chalcidem, superatoque medio monte in Cœlesyriam veniens, à Pella Damascum se contulit. ibi & Iudæos audiuit & eorum principes, qui inter se dissidebant Hyrcanus & Aristobulus, sicut gens ipsa ab vtroque. Aiebant enim se nolle esse sub Regibus, quòd patrium institutum habeant, vt sui Dei pareant sacerdotibus: hos autem duos esse quidem è Sacerdotum genere, sed velle principatum gentis in aliam formam traducere, vt eam in seruitutem subigant. Hyrcanus autem querebatur, quod cum maior natu esset, priuaretur prærogatiua ab Aristobulo: & minimam portionem regionis sibi relictam, cætera à fratre vsurpata per vim omnia. hunc etiam & terra incursare finitimos, & in mari habere piratarum receptacula. nec enim impulsuram fuisse gentem ad defectionem, nisi turbarum concitator esset, atque natus ad violentiam. Attestabanturque illi hæc dicenti plus quàm mille ex Iudæorum optimatibus, quos Antipater ad hoc induxerat. Alter contra excidisse eum è principatu aiebat ob propriam ignauiam, quòd natura ad nihil esset minus idoneus quàm ad obeunda negocia, & ideo venisse eum in publicum contemptum apud suæ gentis homines. Se verò necessario principatum assumpsisse, metuentem ne is migraret in aliam familiam. appellatione verò vti, qua & pater ipsius Alexander vsus sit. & in testimonium citabat quosdam iuuenes fastuosos, exosos omnibus propter purpureas vestes, capillitij curam, & phaleras ornamentaque cætera: qui hoc cultu tanquam ad pompam, & non ad iudicium venerant. Pompeius verò his cognitis, & improbata Aristobuli violentia dimisit eos placide: promittens se venturum in eorum ditionem quàm primum inspexisset res Nabathæorum. interim iussit eos quietos esse, comiter habens Aristobulum, ne is alienatus intercluderet ei transitus. nec tamen vllam apud eum iniuit gratiam. non expectatis enim Pompeij promissis profectus est ad oppidum Delium, & inde in Iudæam se contulit.

An. mundi 3902. Ante Chr. na. 62.

Arx in Apamia diruta.

Ptolemæus Mennæi pecunia multatus.

Aristobulus & Hyrcanus à Iudæis apud Pompeium accusati.

Aristobuli coram Pompeio apologia.

Hed. & Rufinus cap. 6.

CAP. VI.

Quo stratagemate Pompeius castella occupauerit.

QVa re offensus Pompeius, assumpto exercitu quem in Nabathæos parauerat, & excitis à Damasco cæteraq; Syria copiis auxiliaribus, aliisq; Romanis legionibus quæ ductum eius sequebantur, contra Aristobulum mouit. Vt verò præterita Pella & Scythopoli peruenit Coreas, vbi Iudææ mediterranea versus est initium, inuenit elegantem arcem in montis vertice sitam Alexandrium. eò quia refugisse Aristobulū intellexerat, accersiuit illum ad se per nuncios. ille verò multis suadentibus, vt caueret bellum à Romanis. descendit: & cum de iure principatus cum fratre disceptasset, permissu Pompeij rursum in arcē se recepit.

Pompeius in Aristobulū mouet.

Aristob. ex arce ad Pompeium descendit.

An. mundi 3903. Ante Chr. ua. 61.

idque iterum & tertio fecit, simul spe regni Pompeio obsecundans, & omnia eius imperata se facturum simulans, simul redeundo in arcem se muniens, & apparatus bellicos faciens, metu ne ad Hyrcanum transferretur dominium. Iubente autem Pompeio, vt traderet sibi castella, & præfectis de ea re propria manu scriberet, non traditurus alioquin: paruit quidem, sed ægrè ferens secessit Hierosolyma quasi ad certum bellum se præparaturus. nec multo post Pompeio ducenti contra eum exercitum in itinere venit nuncius è Ponte, Mithridatem à filio suo Pharnace occisum esse significans.

Aristobulus castella Pompeio tradit. Hed. & Rufinus cap. 7.

Mithridates Rex Ponti à Pharnace filio occisus.

CAP. VII.

Hierosolymitani portas Romanis claudunt.

ET cum prima castra habuisset apud Hierichuntem, vbi palmeta sunt præstantissima, & opobalsamum prouenit inter vnguenta præcipuū, incisis acuto scrupo fruticibus succi in modum scatens, mane sequenti mouit inde versus Hierosolyma. Tum verò Aristobulus ante actorum pœnitens obuiam ei venit: & oblatis pecuniis etiam intra Hierosolyma eum admittens, rogabat vt omisso bello quicquid vellet pacate ageret. Pompeius verò data petenti venia, mittit Gabinium cum militibus in vrbem ad accipiendam pecuniam: qui tamen re infecta rediit, exclusus & vacuis manibus, militibus Aristobuli pactum irritum facientibus. Ea res vehementer Pompeio mouit stomachum, & additis Aristobulo custodibus ipse ad vrbem properat, cætera quidem probè munitam, tantum à septentrionali latere iniuriis expositam. Circuit enim ea parte vallis lata & profunda templum ambiens, quod muro valido & fixo structo cingitur.

Gabinio pecuniam ab Aristobulo promissam exacturo portæ claduntur. Hed. & Rufinus cap. 8.

Pompeius Hierosolyma oppugnat.

CAP. VIII.

Pompeius templum cum inferiore vrbis parte vi expugnat.

INtus autem erat dissidium, vrbanis quid opus esset facto non consentientibus. nam quidam censebant vrbem Pompeio dedendam: Aristobuli verò factio excludi eum iubebat & bellum parari, eo quod illum haberet in vinculis. hi præuenientes alteros templum occupant, & præciso ponte qui in vrbem ferebat, ad bellum se expediunt. at illi intromisso exercitu tradiderunt Pompeio vrbem & regiam. ille Pisonī legato suo misso eò cum parte exercitus & vrbis & regiæ cōmisit custodiam: ipse vicinas templo domos aliaq; propinqua ædificia muniebat. & primum conditiones pacis eis obtulit: quas cum non admitterent, omnia quæ circū erant oppugnationi parauit, Hyrcano alacriter suppeditante quicquid vsus poscebat. Pompeius verò à Septentrionali templi latere, quod maxime erat oppugnationi obnoxium, admouit milites. erat autem hac quoque parte turres altæ, & fossa manu facta, præter profundam vallem quæ templum cingebat. nam etiam versus vrbem abrupta erant omnia. sublato ponte, qua parte Pompeius erat cum suo cōtubernio, erigebant; quotidie magno labore aggerē Romani, cædentes circumquaq; arbores, quod opus vbi perfectum est, ægrè completa fossa, præ-

Hierosolyma Pompeio partim tradita, partim obsessa

Pompeius templū oppugnare parat.

pter immensam altitudinē, admotis machinis à Tyro aduectis quatie-
bat tēplum saxis missilibus. sed nisi patrius nobis mos esset p ocium se-
ptimum quenq; diē exigere, non potuissent absoluere aggerē vetanti-
bus aduersarijs. prohibere enim vim inferentes lex permittit, sed opus
facientem, hostē impedire nos nō finit. quòd vbi animaduerterunt Ro-
mani, Sabbatis neq; eminus incessebant telis Iudæos, neq; manus cum
eis conferebant: tantum erigebant aggerem & turres, machinasq; ad-
mouebant, vt eis postridie aduersus nos vti possent. Facile est autē vel
hinc discere, quanta pietate Deum colamus, & quàm obseruātes legum
simus, quandoquidē oppugnationis terror nihil obfuit, quominus solē-
nia peragerētur sacrificia, bis p singulos dies mane & circa nonā horam
super altari immolantibus nostris Sacerdotibus, ac nē in extremo qui-
dem discrimine sacra intermittentibus etenim capto templo tertio de-
mum mēse, die ieiunij, CLXXIX. Olympiade, C. Antonio, M. Tullio Ci-
cerone Coss. hostis quidē irruēpens iugulabat oēs obuios: illi verò ni-
hilominus sacris operabantur, neq; metu mortis, neq; iam cæsorū mul-
titudine abstērriti, passuri quicquid liberet victori potius quàm deser-
turi altaria, aut aliquid omissuri præscriptum patrijs legibus. q̄ autem
hæc non fabula sit in pietatis laudem conficta, sed rei veritas, attestātur
oēs qui res à Pompeio gestas cōscripserunt; & in his Strabo ac Nicolaus,
Romanæque conditor historiæ T. Liuius. Nam concussa turri maxima
crebris arietis ictibus, collapsaq; & secum ruinam trahente muri proxi-
mi, certatim infuderunt se hostium agmina. sed primus euasit per ru-
inas Cornelius Faustus Syllæ filius, sequente cohorte militum. mox alia
parte Furius centurio cum suis manipularibus: & inter vtrunq; Fabius
& ipse centurio cum manu suorum valida. Omnia autem erant plena
cædibus, & Iudæorum alij à Romanis confossi cadebant, alij mutuis vul-
neribus. nonnulli per abrupta semetipsos iactabant, aut subiectis in æ-
des ignibus concremabantur, non sustinentes spectare quæ patrabātur
ab hostibus. ceciderunt è Iudæis duodecim millia, Romanorum perpau-
ci desiderati sunt. Captus est Absalomus, patruus simul & socer Aristo-
buli. Læsa etiam est non mediocriter templi religio, humanis ante hac
nec vestigijs penetrati nec oculis introgressus est enim in illud Pompe-
ius, & vna cum eo nō pauci alij, & inspexerunt quæ nefas est videre, nisi
solis Sacerdotibus. cumq; intus essent ex auro mensa & candelabrum
& pocula, & odoramentorum magna copia, præterea in thesauris sacræ
pecuniæ circiter talentorum duo millia, nihil horum pro pietate attri-
git, sed hic quoque sui similis fuit, & nihil commisit indignum oculis
virtutibus. Sequenti verò die iussis purgare templum ædituis, & instau-
ratis legitimis sacrificijs pontificatum Hyrcano reddidit, tum propter
alia ipsius officia, tum quia tota regione habitantibus Iudæis autor fuit,
ne arma pro Aristobulo sumerēt. deinde belli cōcitatores securi percussit:
Faustoq; & alijs qui primum conscenderunt, digna præmia persoluit.
Et Hierosolyma quidem Pop. Rom. fecit stipendiaria, vrbes verò quas
eorum ciues sibi subiugauerant in Cœlesyria, ademptas illis iussit pprio
parere præsidi: & totam gentem prius elatam rebus prosperis, contraxit
intra veteres terminos. Gadara deinde paulo antè diruta instaurauit in
gratiam liberti sui Gadarensis Demetrij. reliquas verò, Hippon, Scyto-
polim, Pellam, Dion, Samariam, Marissam, Azotum, Iamniam, Arethu-
sam fuit restituit habitatoribus: easq; in mediterraneis, præter varijs

An. mundi 3903. Ante Christum natum. 61.

Iudæi solennia sacrificia expeditionis tempore peragunt.

Templum captum.

E Iudæis duodecim millia cæsa dunt.

Pompeius templū ingressus nihil attingit.

Alias cap 9.

Pompeius Hyrcano Pōtificatum reddit.

Hierosolyma Ro. po. stipendiaria.

Gadara instaurata.

Vrbes Iudæis ademptæ.

An. mundi 3903. Ante Chri. nat. 61.

bellis dirutas. Maritimas verò Gazan, Ioppen, Dora, Stratonis turrim, quæ ab Herode magnificè cõdita, & portubus atq; tẽplis exornata, Cæsarea mutato nomine appellata est: has oẽs Pompeius liberas esse iussit prouinciæ contribuit. Quorum omniũ malorum causa fuere Hierosolymitanis Hyrcanus & Aristobulus inter se dissidentes inuicem. nam tum primũ libertatem amisimus, subiecti Romanorum imperio: & regionẽ de Syris bello captam reddere ipsis coacti sumus: & insuper plus quàm decem millia talentorum breui tempore à nobis Romani exegerunt: & regnum quo prius pontificale genus honestabatur, ad plebeios translatum est homines. Sed de his suo loco dicemus. Cæterũ Põpeius Cœlesyriæ vsq; ad Euphratẽ amnẽ & Ægypti terminos Scauro tradita eũ duabus Romanis legionibus, ipse in Ciliciã abijt Romam properans: abduxitq; secum Aristobulum vinctum cum duabus filiabus & totidem filijs.

Scaurus Cœlesyriæ præfectus.

CAP. IX.

Scaurus bello aggressus Aretam, fœdus Antipatri suasu cum eo ferit.

Medio & Ruffinus Cap. 9.

SCauro aũt ad Arabiæ Petram profecto cum exercitu, & quia difficilis ad eam aditus esset, circũuicinos agros populãte, militibusq; fame laborantibus, Antipater iussu Hyrcani frumentum ex Iudæa & alia necessaria eis præbebat: missusq; ad Aretam legatus à Scauro, eo qp hospes esset, persuasit etiam illi pecunia numerata vastationẽ agrorum redimere sponsor factus pro trecẽtis talentis. atq; his conditionibus hoc bellum finitum est, non minus è Scauri quàm ex Aretæ sententia.

CAP. X.

Alexander à Gabinio victus, in quodam castello oppugnatur.

An. mundi 3904. Ante Christ. nat. 60.

ALiquanto aũt post Alexandro Aristobuli filio Iudæam incursionibus vexante, imperator Gabinius è Roma venit in Syriam. is & alia multa memoratu digna gessit, & contra Alexandrum expeditionẽ suscepit, Hyrcano iã non valente ei resistere, & de muris Hierosolymorũ reficiẽdis cogitante, quos Põpeius deiecerat. sed ab hoc conatu per Romanos cohibitus est. At Alexander peruagando regionẽ multos Iudæos armauit: collectisq; propere decẽ armatorum millibus, & mille quingentis equitibus, munitionibus firmauit Alexandriũ castellũ, iuxta Coreas situm, & Macharuntem in finibus Arabum. contra eum venit Gabinius, præmisso M. Antonio cum alijs ducibus. atq; ita Romani cõiuncti cum Iudæis in officio manentibus, quorũ duces erant Pitholaus & Malichus, assumptis etiam Antipatri auxilijs, occurrerunt Alexandro, sequente cũ reliquo exercitu Gabinio. tum ille recepit se propius Hierosolyma, vbi conserto prælio Romani occiderunt hostiũ circiter tria millia: nec pauciores capti sunt. tum Gabinius veniens ad Alexandrium, inuitabat sẽclusos ad pacem, veniam præteritorum pollicendo. & cùm multi hostiũ extra castellum stationem haberent, Romani eos adorti sunt, vbi multis cæsis egregiam operam nauauit M. Antonius. Itaq; Gabinius relicta ad oppugnationẽ parte exercitus, ipse reliquam Iudæam perlustrabat & quotquot inueniebat vrbes dirutas, ædificari iubebat. atque hoc pacto instauratæ

Castella muniuntur.

Gabinius aliquot vrbes dirutas, in Iudæa ædificari iubet.

instauratæ sunt, Samaria, Azotus, Scythopolis, Anthedon, Raphia, Dora, Mariſſa, Gaza, & aliæ non paucæ: idq; mandante Gabinio, quarum posthac habitatio tuta permansit, cùm antè longo tempore desertæ fuissent. His ita per regionem dispositis, reuertitur ad Alexandriũ: & cùm intenderetur oppugnatio, per legatos veniam petijt Alexander, offerens castella Hyrcaniam & Machæruntem, & postremo Alexandriũ: quę Gabinius diruit. Cumq; Alexandri mater ad eum venisset, quæ Romanis fauebat, marito eius & reliquis liberis Romæ asseruatis, impetrauit ab eo quicquid petijt. moxq; dispositis eius rebus, deduxit Hyrcanum Hierosolyma, curaturum templum & suum Sacerdotium. deinde constitutis quinq; iuridicis conuentibus, in totidem æquales partes totã prouinciam distribuit: ita vt alij iura peterent Hierosolyma, alij Gadara, Amathuntem alij: quarti verò Hierichuntem, quinti Saphoram, quod est Galilææ oppidum: sicq; liberati dominis sub optimatum dominatione degebant.

An. mundi 3904. Ante Christum nat. 60.

Hedio & Ruffinus cap. 11. al. 12. Alexãdrium & alia castella diruta.

Quinq; conuentus Iuridici in Iudæa.

CAP. XI.

Aristobulus Romæ vinculis elapsus, rursum in Iudæa captus à Gabinio Romam remittitur.

Hedio & Ruffinus cap. 12. al. 13.

CÆterùm cùm Aristobulus Roma profugus reuersus esset in Iudæã, & conaretur Alexandrium recens dirutum denuò munire, Gabinius misit eò milites ducibus Sisenna, Antonio, & Seruilio, qui eum locum occupari non sinerent, & darent operam vt ipsum comprehenderent. nam multi Iudæorum ad eum propter nominis celebritatem confluebant, nouarum rerum auidi: siquidem & Pitholaus Hierosolymorũ præfectus cum mille armatis ad eum transfugit. alioqui in eo confluxu multi fuere non satis armis instructi. Aristobulus verò volens occupare Machæruntem, tales dimisit vt inutiles ad moliendum aliquid, assumptisq; tantum armatorũ octo millibus, illuc cõtendit. quos assecuti Romani vicerunt egregiè. quamuis enim repugnantes aliquantisper impressione facta coegerũt terga vertere, occisis eorũ circiter quinq; millibus, reliqui verò dissipati, vt quisq; potuit salutẽ sibi quæsiuerunt. Aristobulus tamen plus mille secũ trahens perfugit Machæruntem: munieratq; id castrum, &, quãuis rebus afflictis, benè sperare non destitit. Sed non vltra biduum sustinere potuit oppugnationẽ, & multis acceptis vulneribus captiuus cũ Antigono filio, qui ei fugæ comes fuerat, ad Gabiniũ adductus est. atq; ita reflante fortuna rursum remissus Romã in vinculis est habitus, postquã regno & Pontificatu potitus est annis tribus cũ dimidio, vir in ea dignitate magnificus & magnanimus. Liberos tamen eius dimisit senatus, cum ex Gabinij literis cognouisset, promissum hoc eorũ matri, dum castella traderet: q mox in Iudæã reuersi sunt. Porrò Gabinio paranti expeditionẽ in Parthos, & iã Euphratẽ traijcienti, mutata sententia visum est Ptolemæum in Ægyptum reducere, sicut aliàs indicatũ est. In hac quoq; expeditione ab Antipatro aditus est frumẽto, armis & pecunijs: & illius consilio Iudæi qui Pelusium accolunt, ceu custodes Ægypti aditus, in societatem pacti sunt. Cæterùm reuersus ex Ægypto deprehẽdit Syriam laborare dissidijs & tumultibus. Aristobuli enim filius Alexander, demùo inuaso per vim Principatu multos Iudæorum ad defectionem impulit: collectoq; magno exercitu regionem obeundo,

Aristobulus Romæ reuersus Alexandriũ denuò munire conatur.

Aristobulus à Romanis vincitur in prælio.

Aristobulus captiuus cũ Antigono filio Romã remittitur.

Aristobuli liberi dimissi.

Antipater Gabinium Ptolemæum in Ægyptũ reducentẽ adiuuat.

Alexander Aristobuli filius Principatum inuadit.

Ante mundi 3904. Ante Chri. nat. 60.

obeundo, interficiebat Romanos quotquot adipisci potuit, reliquos in mõtẽ Garizim cõpulsos obsedit. Gabinius vero hoc in statu Syriã offendens, Antipatrum pp notam viri prudentiam præmittit ad tumultuatores, si fortè posset ad saniorem mentẽ reductis persuadere, vt meliora sequantur consilia: quod ille sedulo fecit, & multos reduxit ad officium. Alexandro verò potiri non potuit. is enim habens secũ triginta Iudæorum millia, ausus est occurrere Gabinio, & collatis signis decernere ad montẽ Itabyriũ: quo prælio desiderata sunt ex acie Iudaica decẽ millia. Tum victor constitutis Hierosolymitanis rebus ex Antipatri sententia, cõtra Nabathæos profectus, hos quoq; profligat vno prælio. nobiles ẽt Parthos Mithridratem & Orsanem ad se profugos remisit, sparso rumore ꝙ aufugissent in patriam: tantitq; rebus gestis Romã reuertens Crasso prouinciam tradidit. De his aũt Pompeij & Gabinij contra Iudæos expeditionibus scribit Nicolaꝰ Damascenus & Strabo Cappadox, nihil ab altero discrepans.

Alexander à Gabinio victus.

Nabathæi profligati.

Mithridates, Orsanes.

CAP. XII.

Crassi contra Parthos ducentis per Iudæam iter, & sacrilegium.

Medio & Ruffinus cap. 13. al. 14.

Anno mundi 3911. Ante Chri. nat. 53.

CRassus aũt expeditionem contra Parthos parans in Iudæã peruenit, & pecuniã sacram quam Põpeius non attigerat, duo millia talẽtorũ abstulit, totoq; reliquo auro, cuius summa accedebat ad octo talentorũ millia tẽplum spoliauit. Tulit ẽt trabem ex auro solidã, trecentas minas pendentẽ. Mina aũt apud nos constat duabus libris cũ dimidia. Hãc trabẽ ei tradidit sacerdos sacri thesauri custos Eleazarus, nõ præ malicia: nã erat vir bonus & iustus: sed cũ concreditã haberet auiæorum tẽpli custodiam, ex hac trabe pendentiũ, quorũ admiranda pulchritudo erat & apparatus p̃ciosissimus: videretq; Crassum totũ esse in colligendo auro, timens oĩbus tẽpli ornamẽtis, trabẽ hanc redemptionẽ pro omnib. ei dedit: cùm prius eũ iureiurando obstrinxisset, nihil aliud loco moturũ, cõtentum eo quod ipse traderet, æstimatũ plurimis aureorum millib. Hæc trabs inserta erat trabi cauæ ligneæ, ꝙ cæteris omnib. ignotũ solus sciebat Eleazarꝰ: Crassus tñ & hanc, p reliquo tẽpli auro accepit, & mox violato iureiurando totũ quantũ intus erat egessit. Neceſt mirandũ tantas diuitias in nostro tẽplo fuisse, cuius Deũ cum oẽs vbiq; terrarũ Iudęi venerentur ac colant, tam ex Europa quã ex Asia longo tempore huc eas cõtulerant. Nec ad iactationẽ conficta est prædicta summa, nec caret testibus: sed cùm alij multi, tum Strabo Cappadox atteſtatur nobis his verbis: Mithridates aũt misit in Coum insulam qui afferrent sibi inde pecuniã quam Cleopatra Regina ibi depositam habebat, & Iudæorum octingenta talenta. Nobis autem nulla est publica pecunia, præter hanc Deo sacram: & satis apparet quòd hanc Iudæi ex Asia in Coum deportauerunt metu belli Mithridatici. Non est enim verisimile eos qui Iudæam habitabant, habentes vrbem adeò munitam & templum, pecunias in Coum misisse. Sed nec Alexãdrinos Iudæos hoc fecisse est credibile, quibus nihil erat à Mithridate periculi. Idem Strabo alibi testatur Syllam quo tẽpore in Græciam traiecit gesturus bellum contra Mithridatem & Lucullum, misisse Cyrenem agitatam seditionibus gentis nostræ, quæ orbem terrarum repleuerit. sic enim scribit. quatuor erant genera in Cyrenensium vrbe, ciues, agricolæ, inquilini, & quarti Iudæi. hoc iam in omnes

Marcus Crassus in Parthos mouet, pecuniam Hierosolymis ex tẽplo aufert.

Templi Hierosolymitani diuitiæ vnde.

Strabo Cappadox.

Crassus iuramenti dati violator.

omnes vrbes subrepsit, nec est facilè inuenire locum in vrbe habitabili, quem recepta semel non obtineat. nam & Ægyptus & Cyrene, vtpote eisdem solitæ parere dominis, aliæq; multæ regiones horum ritus admiserunt: aluntq; congregationes Iudæorum maximas, tempore coalitas, & vtentes institutis domesticis. Per Ægyptum lanè etiam coloniæ sunt eius gentis, absq; eo quòd Alexandrinæ vrbis magna pars eis assignata est. habet etiam proprium magistratum qui suæ gentis res administret, & controuersias ex iure dirimat, & contractus atq; pacta rata habeat, non aliter quàm sit in absoluta Republica. Inualuit itaq; hæc gens in Ægypto eò quòd antiquitus originem inde habeat, & facilè migretur eo propter vicinitatem. In Cyrenaicam verò regionem inde transijt vt conterminam, quemadmodum etiam Iudæa est, vel potius partem olim regni Ægyptij. Hæc Strabo. Cæterùm Crassus rebus arbitratu suo compositis, Parthorum ditionem inuasit: vbi cum omnibus copijs perijt: sicut aliàs narratum est. Cassius autem in Syriam refugiens occupata ea resistebat Parthis, propter recentem victoriam excursantibus: & cum venisset Tyrum, inuisit etiam Iudæam. Vbi Tarichæas primo impetu cepit, & fermè XXX. millia captiuorum abduxit. Pitholaum quoq; qui Aristobu.i partes fouebat, interfecit hortante Antipatro, qui plurimũ apud eum poterat, & maximam inter Idumæos auctoritatem habuit. apud quos duxit vxorem illustri inter Arabas loco natam, Cypron nomine, ex qua quatuor ei nati sunt filij, Phasaelus & Herodes qui postea regnauit, & Ioseph us atq; Pheroras, & filia Salome. Hic Antipater etiam alios dynastas hospitio sibi coniunxit & amicitia, sed maximè Arabem, apud quem & liberos deposuit, dum bellum contra Aristobulum gereret. At Cassius reparatis copijs ad Euphratem se contulit, ibíque Parthis se oppositi, quemadmodum & ab alijs scriptoribus est memoriæ proditum.

An. mundi 3911. Ante Christum nat. 53.

Crassus in Parthia perit.

Cassius Parthis resistit.

Antipatri vxor & filij.

An. mundi 3917. Ante Christum nat. 47.

CAP. XIII.

Pompeij fuga in Epirum, & Scipionis aduentus in Syriam.

ALiquanto autem post Cæsar occupata Roma, & Pompeio vnà cum senatu vltra mare Ionium fugato, solutum vinculis Aristobulum decreuit in Syriam mittere, additis ei duabus legionibus, quò facilius ordinaret prouinciam. sed is breui frustratus est sua spe quam ex accepta à Cæsare potestate conceperat, à Pompeianis veneno sublatus, & à Cæsarianis funeratus. Corpus autem eius diu melle curatum iacuit, donec Antonius id in Iudæam remissum mandauit reponi in Regum conditorijs. Scipio verò iussu Pompeij securi percussit Alexandrum Aristobuli filium, eo quòd aliquando contra Romanos rebellauerat. & hic quidem apud Antiochiam affectus est supplicio. fratres verò eius ad se recepit Ptolemæus Mennæus dynasta Chalcidis quæ sita est in monte Lybano. nam misso Philippione filio Ascalonem ad vxorem Aristobuli, iussit eam cum eo mittere ad se Antigonum filium & filias, quarum alterius Alexandræ amore captus Philippio duxit eam coniugem. deinde verò occiso prius eo Ptolemæus ipse duxit Alexandram, & germanorum eius curam habere non destitit.

Hedio & Ruffinus cap. 14. al. 15. Aristobulus vinculis solutus, veneno tollitur. Hedio & Ruffi. cap. 15. al. 16. Cædes filij Aristobuli.

Cæsar

CAP. XIIII.

Cæsarì in Aegyptum expeditio, & quàm fideli Iudæorum opera adiutus sit.

Ant. mundi 3917. Ante Christum nat. 53. Hedio & Ruffinus cap. 61. al. 17.

POst Pompeij autem obitum & victoriam Cæsaris, bellum ei gerenti in Ægypto multis in rebus vsui fuit Antipater Iudæorum gubernator, idq; mandato Hyrcani. Mithridate enim Pergameno adducente auxilia, nec valente transire per Pelusium, & circa Ascalonem hærente, Antipater ei se adiunxit cum armatis Iudæorum tribus millibus, egitq; cum Arabum primatibus vt & ipsi venirent auxilio: eiusq; potissimum opera è tota Syria auxilia contracta sunt. nam certatim opem tulerunt Cæsari Iamblichus dynasta & Ptolomæus eius filius, & Tholomæus Sohemi filius Libanum montem incolens, & vrbes penè vniuersæ. Mithridates verò motis è Syria castris peruenit Pelusium, & non receptus ab eius loci hominibus vrbem oppugnauit. Vbi præcipuam operam nauauit Antipater, primusq; deiecta quadam muri parte aditum cæteris irrumpentibus in vrbem aperuit. & Pelusium quidem sic captum est. Antipatrum autem & Mithridatem properantes ad Cæsarem transitu arcebant Iudæi Ægyptij, qui regionem quæ Oniæ dicitur incolũt. Hos Antipater vt tribules in partes suas traduxit. maximè cum ostendisset Hyrcani Pontificis literas, in quibus togabantur, vt amicos se præberent Cæsari, eumq; commeatibus iuuarent & rebus exercitui necessarijs. Qui moti auctoritate Antipatri ac Pontificis libenter paruerunt. quod vbi audiuerunt qui Memphim accolunt, & ipsi Mithridatem accersiuerunt, & ille eò profectus hos quoque adiunxit suis partibus.

Antipater Cæsari ex Syria millites conscribit.

Antipater Mithridati in capiendo Pelusio operam nauat.

Iudæi Ægyptij in Oniæ regione ab Antipatro Cæsari consociati.

Memphis in Ægypto.

CAP. XV.

Antipatri res gestæ, & cum Cæsare amicitia.

Conflictus Ægyptiorũ & Mithridatis ad Delta.

POstquam autem ventum est ad Delta quod vocant, conflixit cum hoste circa locum qui castra Iudæorum dicitur. Curabat autem dextrum cornu Mithridates, sinistrum Antipater. In ea pugna Mithridatis cornu inclinatum est, videbaturq; cladem acceptutum, nisi maturè præter fluminis ripam accurrens cum suis Antipater, qui iam aduersarios profligauerat, exemptis socijs periculo, Ægyptios iam vincentes coëgisset terga vertere: qui adeò fugientibus institit, vt castra quoque hostium caperet: aduocato etiam in prædæ partem Mithridate, quem insectando hostem longè à tergo reliquerat. Is ex suis octingentos desiderauit, Antipater non plus quinquaginta. Mithridates verò de his Cæsarem per literas certiorem reddidit, ingenuè fassus Antipatrum & salutis sibi causam fuisse & victoriæ: ita vt Cæsar & tunc cum collaudauerit, & postea toto eo bello in rebus periculosissimis eius forti opera vsus sit: in quibus certaminibus etiam vulnera accepit. Quamobrem finito tandem bello classe deuectus in Syriam Cæsar magnos honores contulit, tam in Hyrcanum quem confirmauit in Pontificatu, tam in Antipatrum quem ciuitate Romana & immunitate donauit. Nonnulli verò

Alias cap. 13. Mithridates Antipatrum apud Cæsarem laudat.

Hyrcanum Cæsar in Pontificatu confirmat, Antipatrum ciuitate Romana donat.

verò aiunt Hyrcanum ipsum huic expeditioni interfuisse, & in Ægyptum venisse. Attestatur mihi Strabo Cappadox, ex autoritate Asinij sic scribens: Postquam Mithridates in Ægyptum inuasit, & cum eo Hyrcanus Iudæorum Pontifex. Idem Strabo alibi ex autoritate Hypsicratis sic scribit: Mithridatem primò solum venisse. accitum deinde ab eo Ascalonem gubernatorem Iudææ Antipatrum tria millia militum ei adiunxisse, & eiusdem hortatu cæteros dynastas socia arma contulisse, in hisque Hyrcanum Pontificem. Hæc Strabo. Eodem tempore etiam Antigonus Aristobuli filius ad Cæsarem veniens, questus est de patris infortunio, quòd propter ipsum veneno extinctus esset Aristobulus, & frater suus à Scipione securi percussus. rogabatq; vt sui misereretur, paterno principatu electi. Præterea Hyrcanum accusabat & Antipatrum, quòd per vim principatum gentis gererent, nec abstinerent ab ipsius iniurijs. Antipater verò causam suam egit diluens obiecta crimina: Antigonumq; seditionis & nouarum rerum studiosum esse coarguit. commemorabat etiam quantum proximo bello laborasset pro Cæsare, ipsum verborum suorum testem adducens. Aristobulum autem merito Romam vinctum perttactum, perpetuum hostem & inimicum populi Romani. Fratrem verò huius cõiectum latrocinij debitas pœnas Scipioni dedisse, & non per iniuriam oppressum. Tum Cæsar oratione Antipatri motus Hyrcanum Pontificem declarauit, Antipatro dynastiam quamcunque ipse optaret obtulit, & procuratorem insuper Iudææ declarauit.

Ann. mundi 3919. Ante Christum nat. 45.

Strabo. Asinius. Hypsicrates. Antigonus Aristobuli filius apud Cæsarē Hyrcanum & Antipatrum accusat. Antipater obiecta crimina diluit.

Antipater Iudææ Procurator declaratus.

CAP. XVI.

Cæsarū literæ & Senatusconsultū de Iudæorum amicitia.

HYrcano verò etiam patriæ mœnia restituere permisit, roganti hanc gratiam. iacebant enim vsq; ad id tempus, ex quo à Pompeio fuerāt diruta. deditq; hac de re in vrbem literas ad consules, vt decretum hoc scriberetur in Capitolio: cuius senatusconsulti exemplum sic habet. L. Valerius L. F. Pr. retulit ad senatum Idibus Decembribus in ædē Cōcordiæ, præsente L. Coponio L. F. & C. Papirio Quirino, de his quæ Alexander Iasonis, Numenius Antiochi, Alexander Dorotheī, legati Iudæorum viri optimi & socij nostri petierunt, renouantes veterem erga populum Rom. beneuolentiā: qui phialam & clypeū ex auro argumentum societatis attulerunt, æstimationis aureorum quinquaginta millium. & literas petierunt ad liberas ciuitates ac Reges, vt per regiones eorum atq; portus securè possint iter facere. Placuit igitur senatui eos in amicitiam & societatem recipere, & omnia quæ petierunt concedere, & allatum clypeum accipere. Hæc acta sunt Hyrcani Pontificatus & principatus anno nono, mense panemo. Quin & ab Athenienſibus honor habitus est Hyrcano, quæsitis beneficijs: miseruntq; ad eum decretum scriptū in hanc sententiā. Sub Iudice & sacerdote Dionysio Asclepiadis, Panemi mensis luna vigesima, oblatum est ducib. decretū Athenienſium, Agathocle principe: de quo Eucles Menandri Alimusius scribe retulit Munychionis vndecima, concilio Iudicum facto in theatro: suffragia

Hedio & Ruffinus cap. 17. al. 18. Hyrcanus Hierosolymis Cæsare permittente, mœnia restituit.

Senatusconsultum Romanorū de renouando fœdere cum Iudæis.

Ab Athenienſibus honor Hyrcano habitus.

Ann mun. 3911. Ante Christū nat. 53.

suffragia collegit Dorotheus summus sacerdos & assessores ex populo. Dionysius Dionysij dixit: Quoniam Hyrcanus Alexandri Pontifex Iudæorum ac ethnarcha perpetua tàm publicè quàm priuatim ciues nostros beneuolentia prosequitur, nullam bene merendi occasionē prætermittens: & quotquot Athenienſiū vel propter legationes, vel propter priuata negotia illuc deueniunt, acceptos comiter, deducendos etiam curat in reditu, idq; multorum constat testimonijs: visum est nunc Theodosio Theodori referente, & populum de huius viri virtute commonefaciente, quàm propensus sit ad benè merendum de nostris ciuibus, honorare hunc virum virtutis ergò corona aurea iuxta legem, ponere ei effigiem aueam in templo Demi & Charitum: & præconis voce promulgari eam coronam in theatro Liberalibus dum nouæ tragœdiæ aguntur, & Panathenæis & Eleusinijs, & in gymnicis certaminibus: curæq; esse nostris ducibus, vt dum ille in amicitia nostra perseuerat, vt quicquid in honorem eius & gratiam pro fauore & meritis excogitauerimus, exsequantur sedulò: quo perspicua sit omnibus populi nostri erga bonos viros gratitudo ac beneuolentia, & huiusmodi honoribus plures ad benè merendum de nobis inuitentur. Eligi etiam legatos idoneos ex omni Athenienſium numero qui ad illum decretum hoc perferant, hortenturq; vt acceptis his honoribus certet nobiscum beneficijs. & hactenus de collatis à populo Romano & Athenienſi in Hyrcanum honoribus.

Hedio & Ruffi. cap. 18. Cæsar è Syria proficiscitur. Antipater in Iudæa nouarum rerum cupidos cōpescit.

Porrò Cæsar ordinatis rebus Syriæ cum classe profectus est. Antipater autem deducto Cæsare in Syriam reuersus ante omnia dissecta per Pompeium mœnia restituit, & obeundo prouinciam nouarum rerum cupidos compescuit, tum minis agens tum consilijs. Fore enim vt si Hyrcano contenti sint Principe, feliciter degant fruendo suis quisq; possessionibus: sin nouas sibi spes polliceantur, & lucra ex rebus turbatis captent, se quidem pro Præside habituros dominum, Hyrcanum verò pro Rege tyrannum, tum Romanos atq; Cæsarem acerbos hostes pro Principibus. Hos enim nequaquam laturos mutari aliquid ex his quæ ipsi constituerint. atq; his monitis ille regionem totam composuit.

CAP. XVII.

Antipater ex filijs suis Herodi Galilææ, Phasaelo Hierosolymorum regimen committit, & quòd Sex. Cæsar Herodem magnum ac illustrem reddidit.

Aliàs ea. 20. Antipater Phasaelo Hierosolymorum, Herodi Galileę regimen cōmittit. Ezechiā primarium latronem cum socijs Herodes supplicio afficit.

CÆterum cum Hyrcanum stupidum ac segnem animaduerteret, Phasaelum è liberis suis natu maximum Hierosolymis & circumuicinæ regioni ducem constituit, Herodi secundo Galilæam curandam commisit, etiam tum admodum adolescenti, nec excedenti annum quintumdecimum. quod tamen illi nihil obfuit, sed quia fuit generoso ingenio præditus, confestim occasionem inuenit quomodo posset virtutem suam ostendere. Comprehensum enim Ezeciam primarium latronem, & cæterorum ducem Syriæ fines incursare ac prædare solitum, affecit supplicio

supplicio cum multis latrocinij socijs: quod eius factum magnâ eî apud Syros conciliauit gratiam, nihil magis cupientes quàm repurgari tandem regionem à prædonibus. Decantabant igitur eum hoc nomine per vicos & oppida, vt autorem pacis & fruendi securè possessionibus. Quin & Sex. Cæsari per hoc factum innotuit: cognato magni Cæsaris & tum admiaistranti Syriam. quapropter etiam Phasaelus excitatus est ad æmulationem fraternæ gloriæ, nolens virtutis laude haberi inferior: nihilque magis studuit quàm gratiosus esse apud Hierosolymitanum populum, omnia negocia publica per se obeundo, & in eis cum magna gratia versando, nec abutendo potestate ad cuiusquam iniuriam. quo factum est, vt Antipater haud secus quàm si Rex esset à tota gente coleretur, & in tali haberetur honore, qualis non dedeceret dominum. Nec tamen rebus tam secundis more cæterorum hominum deprauatus est, quò minus Hyrcano fidem seruaret atque amicitiam. Cæterùm optimates Iudæorum videntes eum cum filijs tantopere crescere, tam fauore gentis, quàm Hyrcani pecunijs & percipiendis ex Iudæa reditibus, malignè erga eum affecti erant. iam enim amicitiam contraxerat cum Romanis imperatoribus, & persuaso Hyrcano vt pecuniâ eis mitteret, ipse huius muneris sibi vsurpauit gratiam. Misit enim tanquam de proprio, & non quasi ab Hyrcano acceptam. Hæc Hyrcanus audiens adeò nihil curabat, vt gaudere etiam facto videretur. Sed maximè terrebat Iudæorum primates violentum ac audax Herodis ingenium & tyrannidis cupidum, adeuntesque Hyrcanum apertè iamincusabant Antipatrum. Quousque tandem dissimulabis quæ geruntur quotidiè? an non vides Antipatrum cum filijs succinctos principatus opibus tibi verò præter inane regni nomen nihil fieri reliquum? Sed caue ista nescias, néue te securum putes, incolumitatis tuæ atque regni iuxta negligens. neque enim procuratores tuos amplius agunt: nôli falli hac opinione: sed iam ex professo dominationem exercent. nam Herodes Ezeciam cum plerisque alijs interfecit, contemptis nostris legibus, quæ hominem quantumuis scelestum non sinunt affici supplicio, nisi prius damnatum ex sententia iudicum. iste verò hoc ausus est, prius quàm à te potestatem hanc acciperet. Tandem Hyrcanus his auditis motus est. accenderunt autem eius iram matres etiam eorum quos Herodes necauerat. nam hæ per singulos dies in templo non desinebant precibus suis tum Regem tum populum obtundere, rogantes vt Herodes coram confessu Iudicum facti sui ratione cogeretur reddere. Permotus igitur his hominem ad iudicium & dicêdam causam euocat. at ille præsto fuit præmonitus tamen à patre, vt non priuati more, sed cum comitatu ad se tuêdum idoneo veniret. Ergo ordinatis Galilææ rebus, quemadmodum existimabat sibi conducere, mediocrem sed tamen sufficientem sibi manum adiunxit in itinere, ne vel Hyrcanũ terreret si plures adduceret, vel ipse sine tutela subiret iudicij periculum. Quin & Sex. Cæsar præses Syriæ scripsit ad Hyrcanum vt eum absolueret, minis si contrà fecisset, additis. Quod quidem facile ab illo impetratum est, ne qua tristiore iudicum sententia feriretur, quandoquidê amabat eum non secus atq; filium. Cumq; constitisset antè iudicium vnà cum suis, omnes sunt attoniti, nec quisquam eorum qui absentê accusauerant, ausus est hisce re: sed hærebant inopes consilij. Tum vnus quispiam Sameas nomine, vir iustus, & ob hos inuictus terroribus, assurgens sic exorsus est

An. mundi 3922.

Ante Chri. nat. 42.

Sex. Cæsar administrator Syriæ.

Phasaeli Reipublicæ forma.

Antipater etsi in magno honore habitus, Hyrcano tamen fidem seruat atq; amicitiam.

Antipater Hyrcani pecunijs Romanos sibi deuinctos, Iudæos verò infensos reddit.

Antipatrum & Herodem apud Hyrcanum Iudæi accusant.

Herodes iussus vocatus cum comitatu cõparet.

Sext. Cæsar ad Hyrcanũ vt Herodem absoluęret, scribit.

An. mundi 3922. Ante Chri. nat. 42.

Equidem Iudices, cuq; Rex, nec ipse vnquã vidi quenquam qui ad eam fam apud nos dicendam vocatus ad hunc modum comparuerit, nec vos puto posse proferre huiusmodi quempiam: sed quisquis hactenus apud hunc confessum iudicandũ se præbuit, humilis venit & habitu timentis periculũ, ac captantis misericordiã, atratus & promisso capillitio. at hoc Sameas è Iudicib⁹ vnus, Hyrcano reliquisq; Iudicib. cedem ab Herode immnentẽ prædicit, cuius rei veritatẽ postea euentus cõprobauit. Sameam Herodes in honore habet. Herodes ab Hyrcano admonitus fuga sibi consulit, & in iudicio ampli⁹ nõ cõparet. Aliàs cap. 21. Sext. Cæsari Herodes pecuniam numerat, Cœlesyriæ præfectus Hierosolyma inuadit, sed Antigoni patris, & Phaselii fratris hortatu obsidionem soluit. Hedio & Rufino cap. 19. Hyrcani ad cęsarẽ legati. Iudæis à Ro. Asiæ & Euro pæ Regibus magnus honos habitus.

Iam apud nos dicendam vocatus ad hunc modum comparuerit, nec vos puto posse proferre huiusmodi quempiam: sed quisquis hactenus apud hunc confessum iudicandũ se præbuit, humilis venit & habitu timentis periculũ, ac captantis misericordiã, atratus & promisso capillitio. at hoc Sameas iste Herodes cædis reus & tã graui obnoxius crimini, adstat hic puratus & crine bello cõposito, cũ armatis stipatoribus: vt si capitalem iuxta leges sententiã in eũ tulerimus, nobis mactatis ipse euadat illata vi legibus. Verùm isti non succenseo quòd maiorem incolumitatis suæ quàm legum rationem habeat, sed vobis magis & Regi qui hãc ei consessistis licentiam. Scitote tamen potentẽ esse Deum, & quod iste quem nunc in Hyrcani gratiam legibus eripitis. & vos aliquando & Regem ipsum puniet. Nec vanus fuit vates. nam Herodes regnum adeptus omnes illos Iudices & Regẽ quoq; sustulit, excepto vno Samea, hunc enim in honore habuit propter iustitiã, & quia post obsessa vrbe ab Herode ac Sosio, admittendi Herodem autor fuit populo, negans propter peccata eos posse dominationem illius effugere: sicut suo loco dicetur. Porrò Hyrcanus animaduertens Iudices propensiores ad damnandum Herodem, rem in sequentem diem distulit, & clam eum admonuit, vt fugæ sibi consuleret. non enim esse remedium aliud. atq; ita ille secessit Damascum, quasi Regem fugiens: cumq; conuenissent Sex. Cæsarem, & res suas in tuto collocasset, palam præ se tulit quòd non esset compariturus si denuò citaretur ad Iudices. Illi verò indignabantur, & conabantur Hyrcanum docere, quòd in ipsius perniciem hæc omnia tenderent: qui non ignorabat quidem eos vera monere, sed nihil expedire poterat per ignauiam & amentiam. Cæterùm cum Sex. Cæsar accepta pecunia Herodem præfecisset Cœlesyriæ, vehementer timuit ne ille contra se duceret. nec eum sua fefellit opinio. Iratus enim quòd iussus sit causam dicere, veniebat cum exercitu: sed patris ac fratris occursu & precibus cohibitus est quò minus inuaderet Hierosolyma, placantium eum & rogantium, vt terruisse cõtentus, re ipsa læderet neminem, néue vlterius aduersus autorem suæ dignitatis procederet. Debere etiã eum non tam meminisse quòd citatus sit, quàm quòd absolutus etiam, & gratiã habere quòd nihil triste passus abierit incolumis. Cogitandum quoq; quàm periculosa sit belli alea, & quòd Deus arbitratu suo his vel illis annuat victoriam: atq; eo minus tum eam esse sperandam, quando non solùm contra Regem suum & altorẽ bellum moueat, verùm etiam benè meritum, ipse nulla affectus iniuria. nam si quid illi nunc obijciat, non ipsius esse culpam sed consultorum non bonorum, qui ei opinionem crudelitatis concilient. Paruit his monitis Herodes, ratus sufficere sibi ad futuras spes quòd potentiã genti declarauerit. atq; eo tum in statu res fuerunt Iudaicæ. Cæterùm Cæsar Romã reuersus expeditionẽ parabat in Africã contra Scipionẽ & Catonem. tum Hyrcanus per legatos eum rogauit, vt cõfirmaret cœptam societatẽ & amicitiã. Nunc videtur mihi operæpretium percensere omnes honores genti nostræ à Romanis imperatoribus habitos, & inita cum eis fœdera, vt vniuersis notum fiat, quòd tàm ab Europę quàm ab Asiæ Regibus obseruati fuerimus propter fidem ac fortitudinẽ. Quoniam aũt multi nos odio habentes non crediderunt de nobis Persicarum vel Macedonicarum rerũ scriptoribus, quòd ea monumenta non ita peruulgata sint, apud nostrates seruata & alios quosdam

quosdam barbaros, certè Romanorum decretis contradicere non potè-
runt. nam hæc publicè dedicata sunt in vrbibus, atq; etiã in Capitolio,
& columnis insculpta sunt æreis. Quin & Iul. Cæsar apud Alexandriam
attestatus est Iudæis inscriptione columnæ æreæ, quòd Alexandrinæ ci-
uitatis ius habeant. quare his argumentis vsurus sum. apponam etiam
senatusconsulta & decreta Iulij Cæsaris, quæ ad Hyrcanum & nostram
gentem attinent. C. Iulius Cæsar. Imp. & Pont. max. dictator iterum,
Sidoniorum magistratibus, senatui & populo salutem. Si valetis benè
est, ego quidem & exercitus valemus. Mitto vobis exemplum tabulæ,
quæ ad Hyrcanum Alexandri filium, Iudæorum ethnarcham ac Pontifi-
cem attinet, vt in publicis vestris monumentis reponatur, inscriptum
græcis & latinis literis in ærea tabula. Est autem hoc. Iulius Cæsar imp.
iterum & Pont. max. de consilij sententia decreui. Quoniam Hyrcanus
Alexandri filius Iudæus & nunc & præteritis tẽporibus tam pace quàm
bello bonam ac fidelem operam in nostris negotijs præstitit, sicut ei
multi imperatores attestati sunt, & in proximo Alexandrino bello in
auxilium venit cum 1500. militibus, & ad Mithridatem à me missus vir-
tute cessit nemini: has ob causas Hyrcanum filium Alexandri, & eius li-
beros ethnarchas Iudæorum esse iubeo, & põtificatum Iudæorum per-
petuo retinere more patrio, esseq; ipsum & filios eius nostros socios,
& re in amicorum nostrorum recipi numerum. Iura quoq; omnia pon-
tificalia habere ipsum & filios decerno. & si qua cõtrouersia exorta fue-
rit de Iudaica disciplina, iudicium penes ipsum esse. ad hæc nec hyber-
na militi debere, nec pecunias ab eo exigi. C. Cæsaris consulis, placita,
concessa, decreta, sic habent: vt filij principatum gentis Iudæorũ, & do-
nata sibi loca possideant: vt pontifex ipse ac ethnarcha Iudæorum iniu-
riam passis adsit: vtq; ad Hyrcanum Alexandri filium Iudæorũ pontifi-
cem mittantur legati acturi de societate & amicitia. dedicariq; æream
tabulam hæc continentem in Capitolio, & apud Tyrum, Sidonem, As-
calonem, in templis, inscriptam Romanis atq; Græcis literis: vtq; hoc
decretum apud omnes omnium vrbium quæstores ac magistratus pub-
licetur, quò pro amicis habeantur, & legatis eorum hospitia præbeantur,
& decreta hæc ad omnia loca mittantur. C. Cæsar, imperator, dicta-
tor, consul, honoris, virtutis, & benignitatis causa, concessit in commo-
dum S. P. Q. Romani, Hyrcanum Alexandri filium, eiusque filios Pon-
tifices ac Sacerdotes esse Hierosolymorum totiusque gentis, iure quo &
maiores eorum hoc Sacerdotium gesserunt. C. Cæsar quintum Coss. de-
creuit habere & munire Hierosolymorum vrbem, & gubernare eam
Hyrcanum filium Alexandri pontificem Iudæorum ac etnarcham se-
cundum suam voluntatem, & vt Iudæis secundo locationis anno de re-
ditibus eorum subducant, immunesque sint ab Angarijs & vectigali-
bus. C. Cæsar imper. irerum, statuit vt singulis annis tributa pendant
Hierosolymitani pro sua ciuitate Ioppe excepta, absque anno septimo,
quem Sabbaticum nominant, quoniam in eo, neque fructus arborum
colligunt, neq; seminant: vtq; in Sidone secundo quoq; anno tributum
reddant quartam partẽ satorum: & ad hæc Hyrcano eiusq; filijs decimas
persoluant, sicut hactenus eorũ maioribus. Vtq; nullus vel præses, vel
dux, vel legatus in finibus Iudæorum auxilia colligat: néue militibus li-
ceat pecunias ab his exigere, vel hybernorum vel quocunq; alio nomi-
ne: sed sint immunes ab omnibus molestationibus. Quæcunque etiam

Ant. mundi 3922. Ante Christ. nat. 42.

Iul. Cæsar. apud Alexan. inscriptione columnæ æreæ, quòd Iudæi Alexandrinæ ciuitatis ius habeant attestatur.

Senatusconsulta & decreta Iulij Cæsaris de honoribus, priuilegijs, præeminentijs, libertatibus, & immunitatib. Iudæorum.

An. mundi 3922. Ante Chri. nat. 42.

postea parauerunt vel emerunt, his omnibus fruantur. Ioppen præterea quam ab initio habuerunt Iudæi, dum in populi Romani amicitiam reciperentur, placere ipsorum esse quemadmodum antea. Tributa quoque eius oppidi habere Hyrcanum Alexandri filium cum suis filijs, tam ab eius agri aratoribus, quàm vectigalium portus nomine, & eorum quæ Sidonem exportantur annua modiorum 20675. excepto anno septimo, quem vocant Sabbaticum, in quo neque erant, neque de arboribus fructus colligunt. Vicos item quos in Magno campo Hyrcanus & sui maiores ante eum possederunt, placet Senatui eundem Hyrcanum & Iudæos etiam nunc habere, iure quo & antea habuerunt. Manere etiam iura quæ ab initio inter Iudæos & eorum pontifices fuerant, & quæcunque beneficia à S. P. Q. R. concessa. Præterea eodem iure licere illis vti & in Lydda. Loca etiam, agros, habitationes, quas pro amicitia Reges Syriæ ac Phœnices per donationem populi Romani possederant, placere senatui, vt Hyrcanus Iudæorum etnarcha habeat. effecque eius Hyrcano eiusque filijs, & legatis ab eo missis ludos & gladiatores spectandi inter senatores sedentibus. Vtque quotiescunque postulauerint à Dictatore aut Magistro equitum in Senatum introducantur, & responsum eis omnibus intra decem dies reddatur, si quid à senatu decretum fuerit. C. Cæsar Imp. Quartus. Cos. Quintus perpetuus dictator, huiusmodi verba fecit de iure Hyrcani Alexandri filij Pontificis Iudæorum ac ethnarchæ. Quandoquidem mei antecessores imperatores testimonium reddiderunt Hyrcano Iudæorum pontifici Iudæisq; tam in prouincijs quàm apud S. P. Q. R. & hoc nomine S. P. Q. R. ei gratias egit, æquum est nos quoq; horum meminisse, & dare operam, vt Hyrcano ac Iudæorũ genti filijsq; Hyrcani à S. P. Q. R. pro suo erga nos fauore gratiæ referantur. C. Iul. Coss. Patrianorum magistratibus S. P. Q. R. Accesserunt me in Delo Iudæi & quidam de colonijs Iudæorum, præsentibus etiam vestris legatis, & indicauerunt mihi decretum, quo vetatis eos vti patrijs sacrificijs & ritibus. mihi verò non placet talia decreta aduersus amicos nostros & socios fieri, vetariq; eos viuere suis moribus, & cõferre pecunias in epulas ac sacrificia, quandoquidem nec Romæ hæc facere vetantur. Nam C. Cæsar Cos. in edicto quo interdixit in vrbe sodalitia, hos solos neq; pecunias conferre, neq; conuiuia parare vetuit. Ego quoque cum alia sodalitia interdixerim, hos solos sine iuxta patrios mores ac leges conuenire. Quapropter æquum est etiam vos, si quod decretum fecistis contra amicos nostros & socios, id abrogare propter eorum virtutem & erga nos beneuolentiam. Post mortem autem Cæsaris Mar. Antonius, P. Dolobella Coss. aduocato senatu & introductis Hyrcani legatis, retulerunt de eorum postulatis, & amicitiam cum eis renouauerunt, & quicquid petierunt senatusconsulto eis decretum est. Dolobella etiam acceptis ab Hyrcano literis scripsit per vniuersam Asiam, & primæ eius prouinciæ ciuitati Ephesiorum, in hunc modum. Dolobella Imperator Ephesiorum magistratibus S. P. Q. S. Alexander filius Theodori, legatus Hyrcani pontificis ac ethnarchæ Iudæorum mihi retulit de ciuibus suis quòd militare non possint, eo quòd neq; arma gestare neq; iter facere eis fas sit diebus Sabbathis, neque victum more patrio possent sibi quærere. Quamobrem ego quoque quemadmodũ alij ante me imperatores immunes eos volo à militia, permittoq; vt patrijs vtantur moribus, conuenientes

Hyrcani legatos M. Antonius & P. Dolobella in Senatum introducũt.

Dolobella Ephesiorum ciuitati scribit.

uenientes sacrorum causa, sicut leges eorum postulant, & conferentes in offerenda templo sacrificia. voloque vt hæc ipsa scribatis per vrbes prouinciæ singulas. Atque Dolobella Hyrcano per literas roganti gratificatus est. L. autem Lentulus Coss. pro sententia dixit: Iudæos ciues Romanos templa Iudaica habentes & facientes, Ephesi pro tribunali religionis ergò esse immunes à militia pronunciaui duodecimo calendas octobreis. Multa itaque exstant & alia huiusmodi senatusconsulta & imperatorum decreta ad Hyrcanum & gentem nostram aliasque vrbes, & rescripta de iure nostro ad prouinciarũ præsides, de quibus propter hæc, quæ hoc loco inseruimus, credere facilè est his, qui nostra scripta candidè lecturi sunt. Quando enim tam manifesta argumenta exhibuimus nostræ cum populo Romano amicitiæ, ostensis æreis columnis & tabulis in Capitolio nunc vsque durantibus, duraturisque in posterum, omnia hic apponere superuacaneum ac molestum duximus, existimantes neminem fore tam difficilem, vt de re tot decretis comprobata dubitet, ac non potius ex his etiam de cæteris coniecturam faciat nos vera dicere. Satis ergo iam declarata sit quæ per ea tempora nobis cum populo Romano intercessit amicitia & societas. Incidit autem eisdem temporibus tumultus in Syria ex causa huiusmodi. Cecilius Bassus vnus è Pompeianis per insidias interfecto Sex. Cæsare ipse occupauit prouinciam cum legionibus. Quo facto magnum bellum exortum est circa Apamiam, Cæsarianis ducibus contra eum venientibus cum equestribus ac pedestribus copiis: ad quos & Antipater misit auxilia cum filijs, memor beneficiorum acceptorum à Cæsare, ideoque repetendas pœnas ab eius interfectore iustum existimans. Id bellum dum trahitur, Marcus venit Sexti successor, & interim Cæsar ab his qui cum Cassio & Bruto coniurauerant in Senatu occiditur, exactis in principatu suo tribus annis cum dimidio, sicut & ab aliis scriptoribus memoriæ proditum est.

An. mundi 3922. Ante Chri. nat. 42.

L. Lentulus Consul pro Iudæis sententiam dicit.

Cõclusio Iosephi de Decretis.

Cecilius Bassus Sex. Cæsarem interficit.

Marcus Sex. successor in Syria.

Cæsar à Cassio & Bruto occisus.

CAP. XVIII.

Cassius afflictis Iudæis insuper octingenta talenta ab eis exigit.

BEllo deinde ciuili post cædem Cæsaris exorto, consularibus aliis aliò discurrentibus ad parãdos exercitus, Cassius in Syriam venit, occupaturus eum, qui circa Apamiam erat, exercitum: solutaque obsidione tam Marcum quàm Bassum in suas partes pertraxit: obeundoque ciuitates comparabat arma & milites, tributa etiam exigendo grauia. sed maximè Iudæam afflixit, plus quàm septingẽtis argenti talentis imperatis. Tum Antipater res vbique turbatas videns, partem eius pecuniæ duobus filiis exigendam committit, partem Malicho sibi parum amico, partem quibusdam aliis: & primus Herodes ex Galilæa quantum imperatum erat afferens, maximam apud Cassium gratiam iniit. prudens enim illi videbatur consilium, iam tum Romanorum alieno sumptu captare beneuolentiam. Sub aliis autem procuratoribus ipsæ ciuitates venum dabantur vnà cum suis habitatoribus: quarum quatuor egregiæ præcipuæ, Gophna. Emaus, Lydda, Thamna. nam earum plebes Cassius hastę subiecit. adeò autem exacerbatus erat, vt etiam Malichum inter-

Hed. & Rufinus ca. 20.

Cassi⁹ in Syriam venit, & plusquàm septingenta argẽti talenta à Iudæis exigit.

Herodes Cassium ex Galilææ pecunia sibi uincit, de-

An. mūdi 3923. Ante Chr. na. 41.

interfecturus fuerit, nisi Hyrcanus per Antipatrum centum talentis de suo missis, furorē eius leniisset. At ille post Cassij discessum maximè insidiatus est Antipatro, per huius mortem Hyrcani dominationi securitatem se paraturum existimans. nec tamen latuerunt Antipatrum eius consilia. nam cum hoc sensisset vltra Iordanem profectus copias colligebat tum ex indigenis, tum ex Arabibus. Verum Malichus vir callidus inficiabatur insidias, deierans apud Antipatrum & filios, quòd, Phasaelo Hierosolymorum præsidium tenente, Herode verò habente armorum custodiam, ne in mentem quidem sibi vnquam tale aliquid venerit. & videns non succedere quod proposuerat, reconciliatus est Antipatro, Marco Syriæ præsidente. qui postquam intellexit res nouas in Iudæa molitum Malichum, minimum abfuit quin eum interficeret, quem tamen Antipatri precibus donauit incolumem.

Malichus Antipatro insidiatur, deierat & eidem reconciliatur.

CAP. XIX.

Malichus per insidias Antipatrum veneno tollit.

Cassius & Marcus Herodem Cœlesyriæ ducē faciunt.

SEd Antipater imprudens seruauit Malichum, vt se perderet. nam Cassius & Marcus coacto exercitu Herodem totius Cœlesyriæ ducem fecerunt, attributis ei nauálibus, equestribus & pedestribus copiis, regnum etiam polliciti post finitum bellum quod tum gerebant contra Antonium & iuniorem Cæsarem. Malichus verò tum maximè timens Antipatrum, decreuit è medio tollere corruptoque pincerna Hyrcani, apud quem ambo epulabantur, veneno necauit hominem, & assumpta armatorum manu susceptit ciuitatis gubernacula. Cæterum postquam Herodi ac Phasaelo innotuerunt structæ in parentem insidiæ, indignantibus illis Malichus strenuè pernegauit omnia. atque hic fuit finis Antipatri, viri iusti ac pij, & patriæ amantissimi. Ex filiis autem alter Herodes confestim volebat patris mortem vlcisci, & cum exercitu aggredi Malichum: sed Phasaelo grandiori magis placuit dolo circumuenire hominem, ne videretur ciuile bellum incipere. itaque accepta Malichi satisfactione simulauit se credere, non esse illum paternæ necis consciū: seque vertit ad excolendum monumentum quod patri struxerat. Interim Herodes veniens Samariam, eamque nimis afflictam offendens, refouere eam cœpit, & iura reddendo controuersias ciuium dirimere. non multò autem pòst instante Hierosolymis festo, & ipse venit in vrbem cum militibus: quem Malichus metuens Hyrcano suasit ne eum intrare permitteret: id quod Hyrcanus fecit, præterea nefas esse sanctis populi ceremoniis profanam turbam superinducere. at Herodes contempta obnunciatione noctu vrbem ingressus est, & Malichum vehementer perterruit. at ille solitarum artium non immemor palàm lacrymabundus conquerebatur de Antipatri tanquam amici interitu, clàm verò parabat sibi satelitium. quare visum est Herodis amicis simulationem hanc non coarguere, sed vitandam suspicionem vicissim comiter tractare Malichum.

Malichus Antipatrū veneno necari procurat.

Herodes

CAP. XX.

Herodes iussu Cassij Malichum dolo interficit.

An. mundi 3923. Ante Chri. nat 41.

ATtamen Cassio de patris obitu significauit per literas: & ille qui non ignorabat mores Malichi, rescripsit vt vlcisceretur parentis iniuriã: eam etiam mandauit tribunis apud Tyrum agentibus, vt adessent Herodis iustis conatibus. Cumque capta à Cassio Laodicia, simul ad eum iter facerent afferentes coronas & pecuniam, Herodes expectabat daturum esse illic pœnas Malichum. at ille circa Tyrum Phœnices suspicione concepta, maiora moliri cogitauit: & quia filius eius obses in ea vrbe seruabatur, decreuit eam ingredi, & furtim illum in Iudæam abducere: & occupato contra Antonium Cassio, gente ad defectionem concitata, sibiipsi principatum eius acquirere. Sed consiliis eius fortuna aspirare noluit, & Herodes homo callidus intellecto eius proposito, præmisso famulo quasi ad parandam cœnam, quia comites omnes inuitauerat, re autem vera ad tribunos, iussit eos Malicho cum pugionibus occurrere. illi verò egressi, & nacti eum prope vrbem in littore, confoderunt hominẽ. quo facto Hyrcanus adeò est attonitus, vt obmutuerit, tandem egrè ad se reuersus percontabatur Herodem, quid hoc rei esset, & quis interfecisset Malichum. & audito factum esse iussu Cassij, laudauit facinus. malum enim virum fuisse, & insidiatorem patriæ atque ita Malichus pro oppresso Antipatro pœnam persoluit debitam. Porrò Cassio profecto è Syria, apud Iudæam tumultus exoritur. Felix enim relictus cum militibus Hierosolymis, in Phasaelum fecit impetum, & populus arma corripuit. Herodes verò ad Fabium profectus est Damasci præsidem, & volens fratri succurrere, morbo præ peditus est: donec Phasaelus per se superato Felice, in turrim primum compulsum, incolumitatem deinde pactum abire passus est. quamobrem mox cum Hyrcano expostulauit grauiter, quòd post accepta à se multa beneficia, inimicis suis fauorem impenderet. nam frater Malichi tunc non pauca castella occupauerat, & inter cætera Masadam longè munitissimum. Vt igitur conualuit Herodes contra hunc profectus, receptus omnibus castellis pactum incolumitatem dimisit.

An. mundi 3924. Ante Chr. nat. 40.

Felix Hierosolymis Phasaelum adoritur; à quo tamen superatur.

CAP. XXI.

Antigonum Aristobuli filium auxilio Tyriorum tyranni paterni regni repetentem, Herodes profligatum, è Iudæa pellit.

ARistobuli autem filium Antigonum qui conciliato sibi pecuniis Fabio exercitum comparauerat, Ptolemæus Mennæus adoptat propter affinitatem. hunc etiam Marion adiuuabat, apud Tyrios ope Cassij tyrannidem adeptus, per Syriam quoque tyrannidem exercens, dispositis in ea præsidiis, atque etiam in Galilæa contermina occupatis tribus arcibus. Sed has omnes Herodes illò profectus recepit, & præsidiarios Tyrios clementer dimisit, donatis ex his nonnullis propter benevolentiam qua ciuitatem eorum prosequebatur. His peractis occurrit

Antigonum Aristobuli filium Ptolemæus Mennæus adoptat.

An. mundi 3924. Ante Chr. ua. 40.

Antigono, eumque prælio superat, & vix extremos Iudææ fines ingressum inde profligat. Quamobrem reuertentem Hierosolyma coronis tam Hyrcanus honorauit quàm populus. Iam enim gener per sponsionem ascitus erat in Hyrcani familiam, quò libētius eius tutelam susciperet, ducturus Alexandri Aristobulo geniti filiam, Hyrcani verò ex filia neptem, ex qua postea pater factus est filiorum trium & duarum filiarum. Duxerat autem etiam antè vxorem è suis popularibus Dorem nomine, ex qua suscepit Antipatrum filiorum natu maximum.

Herodes Antigonum ex Iudæa expellit.

Herodes Mariammē Hyrcani ex filia neptem duxit.

Doris, Herodis vxor.

CAP. XXII.

Herodes in Bithynia occurrens Antonio pecuniā eum sibi conciliat, quo factum est, vt ille accusatores eius non admiserit.

CÆterum Cassio apud Philippos ab Antonio & Cæsare deuicto, Cæsar inde in Gallias, Antonius in Asiam, proficiscitur. qui vbi peruenit in Bithyniam, omnium gentium legationes habuit obuiam. Aderant & Iudæorum primates, Phasaelum & Herodem accusaturi. quasi in speciem solum regnaret Hyrcanus, re autem verā tota potestas esset penes hos fratres. Herodem verò Antonius in magno honore habuit, qui ad obiecta diluenda venerat, quo factum est, vt ne ad colloquium quidem aduersarios eius admiserit. id enim data pecunia Herodes impetrauerat. Progresso autem Ephesum præsto fuit legatio missa Hyrcani pontificis & gentis nostræ publico nomine, afferens coronam auream, & rogans, vt quos Iudæos Cassius præter belli ius captiuos abduxerat, scriptis per prouincias literis in libertatem vindicaret: & agros per Cassium ademptos genti restitueret. Quorū postulata Antonius æqua existimans, confestim scripsit Hyrcano & Iudæis, simulq; ad Tyrios misit decretum hanc sententiam continens. M. Antonius Imp. Hyrcano pontifici ac ethnarchæ Iudæorū salutem. Si valetis benè est, ego & exercitus valemus. Lysimachus Pausaniæ, Iosephus Mennæi, Alexander Theodori, legati apud Ephesum me conuenientes, eandem quam prius Romæ legationem mihi exposuerunt, & noua hac tuo ac gentis nomine diligenter perfuncti sunt, declarantes quanta nos prosequaris beneuolentia. quare cognitam non tam ex verbis quàm operibus vestram amicitiam, & mores compositos ac pios, non cōplecti non possum. Ergo quoniam totam Asiam aduersarij nostri ac populi Rom. incursauerunt, nec sacratis locis, nec ciuitatibus parcentes, neque iusiurandum præstitum seruantes: nos non tam priuatum nostrum negotium agentes, quàm suscepta defensione Reipub. in diuini simul ac humani iuris violatores vindicauimus. Eorum enim facinus sol ipse auersatus videtur, & impiis oculis spectasse perpetratum scelus in Cæsarem. Sed postquam impios eorum conatus excepit Macedonia, renouantes in eis locis priscam gigantum audaciam, & agitatam furoribus maleficentiam quam circa Philippos exercuerunt, occupatis opportunis locis & vsque ad mare montium vallo permunitis, vt per vnicam ceu portam pateret aditus, diis ipsis eorum iniusta molimina damnantibus vicimus. & Brutus compulsus intra mœnia Philippensium, obsessusq; à nobis, addidit se Cassio

Pecunia corruptus Iudex.

Hyrcani & Iudæorū legatio Antonio coronā auream offerens, vt Iudæos à Cassio captos in libertatem vindicaret, rogat.

Antonius Hyrcano de Cassij & Bruti rebus & morte scribit.

se Cassio socium exitij. qui postquam meritas pœnas dederunt, pace nos in posterum fruituros speramus, & Asiam conquieturam à bellorum tumultibus. Iam enim nostra opera vniuersum Asiæ corpus velut è graui morbo recolligere se incipit. Cùm igitur etiam de te cum tua gente augendo ornandoq; cogitem, curæ mihi erit, quicquid in rem vestram fuerit. edictum etiam oppidatim proposui, vt quotquot vel liberi, vel serui sub hasta à C. Cassio Cassianisue venundati sunt, liberè dimittantur. Voloq; vt quæ mea & Dolobellæ benignitate vobis concessa sunt, ea ppetuo rata sint. Tyrios quoq; iubeo, vt iniuriam à vobis abstineãt, & quicquid de Iudæorum finibus occupant, id totum restituant. Coronam autem quam misisti accepimus. M. Antonius Imp. Tyriorum magistratibus S. P. Q. S. Renunciatum est mihi Ephesi ab Hyrcani põtificis ac ethnarchæ legatis, agros ipsorum ditionis vos occupasse, idq; factum quo tempore nostri aduersarij tenuerunt eam prouinciam. Quoniam igitur pro imperio bello susceptο, iustitiæ pietatiq́ue prospicientes vindicamus in ingratos ac perfidos, volo etiam vobis pacem esse cum nostris socijs: & quicquid ab aduersarijs nostris accepistis, habere vos non permittimus, sed iubemus vos prioribus dominis reddere. nemo enim eorum neque prouinciam à Senatu accepit neque exercitum, sed quæ per vim corripuerunt, largiti sunt ministris suæ violentiæ. quando igitur illi meritas pœnas dederunt, æquum censemus, vt socij nostri ea quæ ante habuerunt, nemine vetante retineant: vosq; si quos Hyrcani Iudæorum ethnarchæ agros, postquam C. Cassius bellum illicitum in nostra prouincia mouit, occupastis, eos reddatis: neue vllam vim interponatis, quò minus ad pristinos dominos redeant. quòd si aliquid iuris in eos prætenditis, quàm primum ad ea loca venero integrum vobis erit ius vestrum repetere, id quod etiam socijs nostris peræquè integrum seruabimus. M. Antonius Imp. Tyriorum magistratibus S. P. Q. S. Edictum meum ad vos misi, quod volo curetis referri in publicas tabulas literis Græcis & Latinis: & in loco aliquo conspicuo proponi, vt legi possit ab omnibus. M. Antonius Imperator ac triumuir dixit: Quoniam C. Cassio hoc perturbato rerum statu alienam prouinciam & militem præsidiarium inuasit, & sociorum nostrorum facultates diripuit, & vastauit Iudæorum gentem amicam popu. Roma. insolentia eius nostris armis perdomita, iudicijs atque edictis quæ ille perpetrauit corrigimus, vt ablata restituantur nostris socijs. & siue corpora Iudæorum, siue bona diuendita sint, illa in libertatem, hæc ad pristinos reuertantur dominos. Quj verò contra edictum hoc nostrum fecerit, pœnas daturus est: & qui inobedientiæ conuicti fuerint, in eos pro rei dignitate animaduertere curabimus. Eodem ferè exemplo Sidonijs, Antiochensibus, & Aradijs scripsit: visumq́ue est hoc loco etiam hæc inserere, argumento futura quanta prouidentia nos dignatus sit Romanus populus.

An. mundi 3924. Ante Christũ nat. 40.

M. Antonius Tyriorum Magistratib. scribit, & vt Hyrcano ac Iudęis regionem, bona, & libertatẽ ademptam restituerent iubet, saluis tamen saluandis.

CAP. XXIII.

Antonius in Syriam prouinciam veniens, Herodem cum Phasaelo tetrarchas constituit.

Hedio & Ruffinus Cap. 21. Cleopatra in Ciliciam ad Antoniũ venit.

POst hæc autem in Syriam aduentante Antonio, Cleopatra in Cilicia facta illi obuiam, amoribus suis eum implicuit: quo tempore rursum

An. mundi 3924. Ante Christum natum 40. Herodes à centum Iudæis apud Antonium accusatus.

centum è Iudæorum gente potentissimi venerunt ad eam, vt accusarẽt Herodem vnà cum suis, electo ad hoc eloquentissimo quoq; è suo numero. Iuuenum aũt causam defendendam Messala suscepit, assistente sibi ẽt Hyrcano, qui iam socer factus fuerat. Antonius verò audita vtraq; parte apud Daphnen, scitatus est ex Hyrcano, vtra pars melius administraret rempublicã. Qui cùm respondisset Herodem in hoc præstantiorem esse, Antonius qui iam ante familiariter diligebat iuuenes propter paternum hospitium, quo tempore cum Gabinio agens patris eorum contraxerat amicitiam, hos ambos tetrarchas constituit, & Iudæorum eis committit gubernacula. Literas quoq; in hoc scripsit & ex eorũ aduersarijs quindecim coniecit in vincula, occisurus etiam nisi intercessisset Herodis deprecatio: quamuis ne sic quidem cessauerunt à legatione reuersi. Sed rursum mille venerunt Tyrum, Antonium ibi præstolaturi, q magna pecunia iã corrupt⁹ à fratrib. imperauit eius loci magistratui, vt in Iudæorum legatos nouatores rerũ animaduerteret, & Herodi adiutor esset ad principatum parandum. Herodes verò ante vrbem diuersantes in littore accedens, hortatus est eos, vt se subduceret: nam & Hyrcanus cum eis aderat: admonens quantum instaret periculum, si contẽdere pergerent: quod illi contempserunt. mox q; erumpentes in eos Iudæi cum indigenis, partim trucidauerunt eos, partim sauciauerunt: reliqui verò domum refugientes posthac quieuerunt. Populo verò clamoribus agente contra Herodem, commotus ad iram Antonius iussit quos vinxerat interfici. Altero deinde anno Syriã occupauerunt Pacorus Regis filius & Barzapharnes Partherum satrapa: quo tempore Ptolemæus Mennæi defunctus est. cuius in principatu successor filius Lysanias amicus factus est Antigono Aristobuli filio, conciliante satrapa qui multum apud eum poterat.

An. mundi 3925. Ante Christum natum 39. Hedio & Ruffinus Cap. 22. Antigonus Parthis, si ab Hyrcano in illum regnũ transferrẽt, pecuniam pollicetur. Pacorus equites Antigono in Iudæã mittit. Iudæi Carmelũ mõtẽ incolentes, Antigono sese adiũgũt

CAP. XXIIII.

Parthi Antigonum Aristobuli filium in regnum reducunt.

DEinde mille talenta & quingentas mulieres Antigonus daturum se Parthis pollicitus est, si ab Hyrcano in illum regnum transferrent, & Herodem vnà cum suis interficerent. quæ tamen nõ dedit, sed Parthi nihilominus asserturi regnum Antigono, duxerũt versus Iudæam exercitum, Pacorus per maritima, satrapa per mediterranea. Pacorum excluserunt Tyrij, sed Sidonij & Ptolemaidenses inuomiserunt. Ille alam equitum in Iudæam speculatum præmisit, iussam etiam adiutare Antigonum. eos ducebat pincerna Regius, & ipse pacorus nomine. Adiungentibus autẽ se Antigono Iudæis Carmelum montem incolentibus, & paratis cum eo in hosticum inuadere, ille spem concepit posse se horũ opera partem quandam regionis in potestatem redigere, quæ Drymœ vocabatur: & quibusdam eis occurrentibus persuaserunt vsq; Hierosolyma. Vbi adiungẽtibus se aliis iam multum aucti numero, aggressi sunt oppugnare regiam. mox q; ferentibus opem his qui fratrum partes sequebantur, & pugna in foro conserta, repulerunt hostem iuuenes: eoq; in templum compulso, miserunt armatos quosdam in propinquas ædes, vt eis essent præsidio. in quos coortus populus, destitutos auxilio cum ipsis

Ipſis eoncremauit ædibus. quam iniuriam paulo poſt Herodes vltus eſt, aduerſarios adortus prælio, & multis interfectis ex illorum numero. Cumq; quotidianæ velitationes inter eos fierent, hoſtes expectabant conuenturas è tota regione turbas ad Pentecoſten, quam vocant, feſtiuitatem. Quæ dies poſtquam illuxit, multa hominum millia circa templum congregata ſunt, tam armatorum quàm inermium: qui & templũ & vrbem occupauerunt, excepta regia. hãc enim Herodes ſeruabat cum paucis militibus. eius murum Phaſaelus cuſtodiebat: Herodes verò cum ſuorum cohortibus erupit in hoſtem agentem in ſuburbio: & egregia pugna edita coegit multa millia terga vertere, fugientia partim in vrbem, partim in templum, partim etiam intra vallum quoddam in propinquo poſitum. in ea pugna & Phaſaelus adiuuit nonnihil. Pacorus autem Parthorum dux cum paucis equitibus, roganteAntigono, in vrbem ingreſſus eſt, prætextu quidem quaſi ſeditionis compeſcendæ gratia, ſed re vera principatum illi aſtruere cupiens. quin poſtquam à Phaſaelo occurrẽte exceptus eſt hoſpitio, ſuaſit ei, vt legatus iret ad Barzapharnem, inſidias hoc pacto inſtruens. ille nihil ſuſpicatus paruit, non probante hoc factum Herode propter barbarorum perfidiam, hortanteq; vt potius Pacorum & alios ad ſe venientes opprimeret. Itaq; profecti ſunt in eam legationem Hyrcanus atq; Phaſaelus: & Pacorus relictis apud Herodem ducentis equitibus, ac decem liberis quos vocant, legatos deduxit. Vt verò in Galilæam ventum eſt, armati eis occurrunt, qui illis oppidis præerant: & Barzapharnes primùm alacriter eos excipit donatque muneribus: deinde ſtruere inſidias incipit. Phaſaelus verò cum ſuo comitatu deductus eſt in propinquum iuxta mare diuerſorium. Vbi auditò quòd Antigonus mille talenta & quingentas mulieres Parthis eſſet pollicitus, ſuſpectos iam habuerunt barbaros. quidam etiam nunciauit, noctu illis parari inſidias, & clam adhiberi cuſtodiam. Et certè cepiſſent eos, niſi expectaſſent donec relicti Hieroſolymis Parthi Herodem caperent, ne his ſublatis ille præſentiens effugeret. id quod verum eſſe mox apparuit, conſpectis cuſtodibus. quare non defuerunt qui hortarentur Phaſaelum, vt nihil amplius expectans conſcenſo equo ſe inde proriperet, præcipuè Ofilius, qui id ſecretum cognouerat è Saramalla Syrorum tunc ditiſſimo, & naues ad fugam offerebat. nam non longè mare aberat. at ille Hyrcanum & fratrem Herodem nolebat in periculo relinquere: ſed accedens Barzapharnem negabat eum rectè facere, qui agitaret eiuſmodi conſilia. Si enim pecunijs opus habeat, plures accepturum à ſe quàm ab Antigono: & alioquin turpe eſſe legatos ſuam fidem ſecutos inſontes interficere. At barbarus hęc audiens, deierabat non eſſe vera, & inanibus eum turbari ſuſpicionibus: moxq; ad Pacorum abijt.

An. mundi 3925. Ante Chriſtum nat. 39.

Pentecoſte.

Herodes cũ hoſtibus pugnat in ſuburbio.

Pacorus Parthorum dux vrbẽ ingreſſus Phaſaelo vt legatus iret ad Barzapharnem ſuadet.

Parthi Hyrcano & Phaſaelo inſidias ſtruũt.

CAP. XXV.

Parthi Hyrcanum & Phaſaelum captiuos abducunt.

QVO profecto ſtatim Parthorum quidam iniecerunt vincula Hyrcano & Phaſaelo, multum deteſtanti eorum periurium. ad Herodem autẽ miſſus eunuchus mandatum habebat, vt productum extra muros eũ prehenderet. Phaſaelus verò miſerat nuncios, qui indicarent Parthorum

Hyrcanus & Phaſaelus à Parthis capti.

Ann. mundi 3925, Ante Christū natum 39.

sum perfidiam, quos quoniam hostes interceperant, Herodes re cognita Pacorum adijt & Parthorum potentissimos, quasi aliorum dominos. qui cùm scirent omnia, dolosè dissimulabant: aiebantq; oportere eum cum ipsis progressum extra regiam occurrere literarum latoribus: nondum enim eos esse comprehensos ab aduersarijs, sed aduentare significaturos quàm benè Phasaelo successerit. id Herodes non credidit, vt qui ex alijs de fratre capto audierat. quam eius suspicionem augebat Hyrcani filia, cuius filia ipsi desponsa erat: huius monitis, licet alijs contemnētibus libenter parebat, vtpote mulieris cordatissimæ. Interim dum Parthi quid faciendum sit consultant, quòd nō placeret apertè tantum virum aggredi, & rem in sequentem diem differunt, Herodes animaduersa eorum trepidatione, & magis etiam permotus nuncio de intercepto à Parthis fratre, vtcunque negarent alij, appetente vespera decreuit ad fugam vti hac opportunitate temporis, neque diutius inter hostes cunctari in rebus tam dubijs. Assumpto igitur armatorum quos circa se habebat subsidio, & impositis in iumenta mulieribus, matre & sorore, & sponsa sua Alexandri filia nepte Aristobuli, matreque sponsæ Hyrcani filia, & fratre nato minimo, famulitioq; ac reliqua turba comitum, properabat versus Idumæam insciis hostibus: ex quibus nemo erat tam ferreus, qui non tali rerum facie commotus fuisset ad misericordiam, fœminis infantulos suos trahentibus, & cum lacrymis ac eiulatu relinquētibus patriam, & vinctos amicos, nec de se meliora sperantibus. Verùm Herodes obdurato contra sæuientem fortunam pectore, & ipse præsenti erat animo, & comites inter eundum singillatim accedens hortabatur ne mœrori succumberent. hunc enim fugæ officere, in qua sola salutis spes sit reposita quibus verbis accensi, conabantur calamitati resistere. interim minimum abfuit quin ipse sibi manus inferret, euerso vehiculo & matre adducta in mortis periculum: adeò & casus hic eum terruit, & metus ne inter has moras superueniret hostis insequens. iamque gladium strinxerat volens se percuere, cum interuentu proximiorum est prohibitus, obtestantium ne suos inimicorum iniurijs relinqueret. neque enim esse viri fortis, se vnc in libertatem asserto amicos contemnere, partim igitur vi, partim pudore coactus desistere ab incepto facinore, refota matre, & pro tempore adhibitis remedijs, pergebat institutum cursum petens castellum Massadam quàm maximis compendijs. in quo itinere non semel impugnatus à Parthis persecutoribus, semper victor discessit. Imò ne Iudæi quidem eo fugiente quieuerunt, sed sexagesimo ab vrbe stadio illum aggressi impugnam pertraxerunt. quibus victis & profligatis, quasi non ex necessitate, sed multo ante præparatus conflixisset, in eo loco vbi Iudæos vicit, postquam regno potitus est regiam condidit cum primis memorabilem, adiuncto etiam oppido, quod Herodium vocari voluit. Postea verò quam ad Ressam vicum Idumææ peruenit, occurrit ei frater Iosephus: vbi consultatum est inter eos quid facto opus esset, cùm tantam turbam secum traherent, etiam absque milite conductitio, Massada verò, ad quod castellum decretum erat confugere, tantam multitudinem non caperet. Maiorem igitur partem dimisit, numero supra nouem millia, iussis alijs alias per Idumæam salutem sibi quærere, additoq; viatico: expeditioribus aūt quibusq;, & suis intimis necessitudinibus assumptis in castellū ingressus est: depositisq; ibi cum suo comitatu mulieri-

Parthi Herodem quoq; cōprehendere cogitant, ipse verò recognita, ipsorum manibus effugit.

Herodes suos in fuga consolatur.

Herodes vehiculo, in quo mater erat, euerso sibi ipsi violentas manʼ inferre cogitat.

Herodes Massadam petens, in itinere à Parthis impugnatur.

mulieribus, quorum omnium numerus ad octingentos pertingebat. quòd ibi & frumentum & aqua & reliqua omnia necessaria suppeteret, ipse properauit ad petram Arabiæ. Cæterùm vbi dies illuxit, reliqua quidem omnia Hierosolymitanorũ bona direpta sunt per Parthos vna cum ipsa regia, sola Hyrcani pecunia, circiter trecenta talenta, intacta remansit. Herodis etiam facultatum magna pars euasit, præsertim quas ille maturè prouidens in Idumæam deportandas curauerat. Nec contenti Parthi vrbis direptione, egressi agrum quoq; latè populati sunt, & Marisam vrbem opulentam euerterunt. atq; ita Antigonus in Iudæam à Rege Parthorum reductus, Hyrcanum & Phasaëlem vinctos accepit. Vehementer autem tristatus est quòd mulieres effugissent, quas Parthis tradere constituerat, & vnà cum pecunia daturum se promiserat. Veritus deinde ne populi fauore Hyrcanus in regnum restitueretur, qui à Parthis asseruabatur, amputauit ei auriculas, hoc agens ne ille propter hoc vitium ad recipiendum Pontificatum esset idoneus, quando lex hunc honorem non concedit nisi ei qui integro sit corpore. Sed maximè miranda est Phasaëli generositas, qui vbi se neci destinatum cognouit, non tàm mortem indignè ferens, quàm miserabile ac turpe ducens inimici arbitratu cadere, cum manus sibi inferre non posset propter vincula, alliso ad saxum capite vitam abrupit, quod illi tum in tali necessitate constituto, visum est honestissimum, adempta inimico potestate sæuiendi in se pro libidine. Fertur autem quòd sauciato vehementer capite, Antigonus submissis Medicis, pro remedio venenum in vulnus indiderit, ante tamen quàm exhalaret animam, audito ex quadam muliercula quòd Herodes frater hostem euasisset, valde tranquillo animo mortem tulit, vltorem suæ necis post se relinquens, qui possit ab inimicis pœnas exigere. At Herodes non fractus malorum se circumstantium magnitudine, expediebat consilium ad moliendas res arduas. ad Arabum enim Regem Malchum, multis suis beneficijs iam antè obligatum proficiscitur, cum maximè opus haberet, mutuam operam postulaturus, & accepturus pecuniam vel munere vel fœnore ab homine sibi obnoxio. nondum enim certior factus de fratris interitu, dabat operam vt eum quamprimùm ab hoste redimeret, vel trecenta talenta paratus expendere. qua de causa etiam Phasaëli filium septennem secum ducebat, oppignoraturus eum apud Arabes. Sed cum occurrissent ei missi à Malcho qui denunciarent vt finibus eius regni excederet, sic Parthis iubentibus (prætexebat autem hoc suasu optimatũ suorum ne debitam pecuniam redderet, vtq; ille fraudaretur rebus quas Antipater penes eos deposuerat) respondit se non venisse vt molestus esset cuiquam, sed vt colloqueretur cum Rege de rebus necessarijs. deinde cùm consultius videretur discedere, valdè molestè abijt Ægyptum versus iter ingressus. & tunc quidem in quoddam templum diuertit, vbi stultos ex comitatu reliquerat. Sequenti verò die cum venisset Rhinocura, ibi cognouit de fratris obitu. Malchus autem pœnitentia motus, & cursim insecutus Herodem, nihil profecit. iam enim ille procul aberat versus Pelusium properans. quò postquam peruenit, non recipientibus eum nautis qui nauigaturi erant Alexandriam, magistratus eius loci cõuenit, à quibus ob pristinæ fortunæ reuerentiam honorificè in eam vrbem deductus, à Cleopatra detinebatur. quæ tamen efficere non potuit ne Romam properaret, licet hyberno tempore, & parum tranquillis, vt nunciabatur,

Ann. mundi 3925. Ante Christum nat. 39.

Parthi Hierosolymitanorum bona diripiũt, & Marisam vrbem euertunt.

Antigonus à Parthis in Iudæam reductus, Hyrcano, ne in regnum restitueretur, auriculas amputat.

Phasaelus alliso ad saxum capite vitam abrumpit.

Phasaelo Antigonus pro remedio venenum mittit.

Herodes ad Malchũ Arabum Regem pecuniã recepturus proficiscitur.

Herodes regno excedere iussus, in Ægyptum abit, dehinc in mari dia iactatus, tandem Romã peruenit, vbi Antonio quæ ipsi contigerãt, recensen.

Ab mun. 3925. Ante Christ. nat. 39.

nunciabatur, rebus Italiæ. Soluens igitur inde versus Pamphyliam, & cum graui tempestate conflictatus, ægrè in Rhodum euasit, iactura etiã sarcinarum facta. Vbi duo ex amicorum cohorte ei præstò fuerunt, Sappinus & Ptolemæus. Et cum inuenisset eam ciuitatem grauiter afflictã bello quod contra Cassium gestum est, ne præsenti quidem inopia cohiberi potuit, quò minus vel supra vires eam refoueret: instructaq; triremi & cum amicis conscensa, in Italiam Brundusium appulit. Inde Romam profectus, ante omnes Antonio denarrauit ea quæ sibi in Iudæa contigerant: & quòd frater Phasaelus à Parthis captus occisus sit, & Hyrcanus apud eosdem captiuus detineatur. quodq; Antigonum Regem constituissent, pollicitum eis mille talenta, & quingentas mulieres, quas ex ipsius familia seligere destinauerat. & quòd eas noctu absportasset non sine labore, & ægrè manus hostium euasisset. & post hæc omnia familiam in extremo periculo relictam oppugnari, ipso per medias tempestates contemptis omnibus difficultatibus properante ad vnicum subsidium quod in illo haberet repositum.

CAP. XXVI.

Herodes Romæ à Senatu Iudææ Rex declaratur.

Medio & Ruffinus cap. 23. al. 25.

Herodē Antonius amore, Antigonum verò odio prosequitur.

Cæsar Augustus Herodis studiosus.

Herodes Romæ in senatum intromissus, Rex declaratur.

Herodes Alexandro, cõiugis suæ fratri regnũ peraturus ipsemet eo potitur.

Antonius & Cæsar cum Herode in Capitolium ascendunt.

ANtonium verò mutatæ Herodis fortunæ commiseratio subijt. reputantem quòd etiam ab illo fastigio deuoluantur homines, non mediocriter mouente eum cùm paterni hospitij memoria, tum pecunia quam Herodes pollicebatur, si eius ope Rex fieret, quemadmodum ante potestatem tetrarchæ cõsecutus fuerat. sed præcipuè huc impellebat odium Antigoni, quem quòd pro turbulento haberet ac Romanis infestissimo, ad iuuandum Herodem erat propensior. Cæsar quoq; partim propter Antipatri militiam in Ægypto cum patre ipsius toleratam, & hospitij ius ac reliquam beneuolentiam, partim vt Antonio gratificaretur, quem valde studiosum Herodis sciebat, ad dignitatẽ ipsius tuendã & conatus promouendos erat paratissimus, conuocatoq; senatu Messala ac deinde Atratinus, commendarunt productum Herodem, tàm patris quàm ipsius beneficia & studium Romani nominis commemorantes: simulq; accusauerunt & hostem declarauerunt Antigonum, non solum ob vetera crimina, verùm etiam quòd contemptis Romanis à Parthis accepisset imperium. quibus rebus cum senatus esset offensus, tum Antonius eum docuit quòd etiã ad Parthicũ bellum plurimũ conduceret regnare Herodẽ: idq; mox omniũ suffragijs approbatũ est. Quo insidium fuit Antonij erga illum studium, nõ solùm quia præter ipsius spẽ regnum ei parauit: nunquam enim putabat Romanos hoc sibi concessuros, solitos hunc honorem regio seruare generi: & ideo cõiugis suæ fratri id petiturus erat Alexandro nepoti ex patre Aristobuli, ex matre Hyrcani: sed etiam quia intra septem dies insperata felicitate ornatum dimisit ex Italia. Hunc adolescentem postea Herodes interfecit, vt suo loco indicabimus. Cæterùm dimisso senatu, Antonius & Cæsar medium habentes Herodem exiuerunt, consulibus cæterisq; magistratibus deducentibus, ascenderuntq; in Capitolium, sacra ibi facturi & senatusconsulta deposituri: & nouus Rex primo regni sui die coniunio ex ceptus est ab Antonio, atque hoc pacto ille regium fastigium adeptus

est

est CLXXXIIII. Olympiade, C. Domitio Caluino iterum, C. Asinio Pollione Coss. Toto autem eius absentiæ tempore Antigonus familiã eius oppugnabat in Masada, abundantem quidem cætero cõmeatu, sed laborantem aquarum inopia, ita vt hac de causa Iosephus frater cũ ducentis familiaribus ad Arabas inde fugere decreuerit. Audierat enim Malchum iam pœnitere, quòd parum officiosus in Herodem fuisset. id cõsilium mutauit imbre noctu de cœlo dimisso. cisternis enim aqua repletis, non amplius fuga opus habuit: sed haud secus quàm diuina ope hac difficultate leuati magno animo excurrebant, & cõserentes manus cum Antigonianis, modò apertè modò clàm multos trucidabant. Interea Ventidius Romanorũ dux, missus vt Parthos è Syria pelleret, post illorum abscessum in Iudæam venit, eo prætextu, quasi Iosepho laturus auxiliũ: sed reuera hoc consilio, vt pecuniã extorqueret ab Antigono. Positis igitur castris propè Hierosolyma, satis magnam pecuniæ vim exegit ab eo. Quo facto ipse quidem cum maiore copiarum parte recessit: ne tamen fraus deprehenderetur, Silonem cum quadam militum parte ibi reliquit: quem & ipsum placandum habuit Antigonus ne quid interim molestus esset, dum Parthi vt ipse sperabat, succurrerent.

An. mundi 3926. Ante Christum nat. 38.

Herodis familia ab Antigono in Masada oppugnata.

Ventidius prætextu quasi Iosepho laturus auxiliũ, sed reuera vt pecuniam extorqueret Antigono, in Iudæam venit.

CAP. XXXII.

Herodis ex Italia nauigatio & pugna aduersus Antigonum.

INterim Herodes ex Italia reuersus Ptolemaidem, collectis non mediocribus copijs tum ex conductitio tum ex suæ gentis milite, properabat per Galilæam contra Antigonum, aditus à Silone ac Ventidio, ad quos Gellius ab Antonio missus fuerat cum mandatis vt Herodem in suum regnum deducerent, quamuis Ventidius tum fortè destinabatur componendis ciuitatum tumultibus, quos irruptio Parthorum excitauerat. Silo verò in Iudæa erat, sed pecunia corruptus ab Antigono. Attamen Herodis vlterius procedentis copiæ augebantur indies, & tota Galilæa paucis exceptis stabat ab eius partibus. ducenti autẽ ei versus Masadam, quòd necesse esset seruare cognationem in eo castello obsessam, impedimento fuit Ioppe: quam occupatam ab hoste opus erat primum capere, ne quam hostilem munitionem à tergo relinqueret petiturus Hierosolyma. qua occasione arrepta Silo mouit exercitum: quem cum Iudæi persequerentur, Herodes cum modica manu eis occurrit, & Iudæis profligatis Silonem ægrè repugnantem seruauit. Capta deinde Ioppe properauit Masadam ad liberandos obsidione domesticos. Ex indigenis autem alij propter paternam amicitiam illi se adiungebant, alij propter ipsius gloriam, nonnulli quòd amborũ deuincti essent beneficijs: sed maxima pars ob spes quas de cõfirmato iã rege conceperant. Augebatur autem valde exercitus, cui Antigonus in transitu locis opportunis struebat insidias, & tamẽ nihil aut partũ hostem lædebat his artibus. nam Herodes receptis è Masada domesticis, & capto Ressa castello, petebat Hierosolyma, sequẽtibus Silonis militib. & multis Hierosolymitanis eius potentia perterritis. Cumq; ad occidentalem vrbis tractum castra posuisset, qui hac parte dispositi erant custodes sagittis

Herodio & Ruffinus cap. 24. al. 26.

Herodes ex Italia domũ reuersus cõtra Antigonum copias ducit.

Herodes Ioppen oppugnat & capit.

Multi Herodi domesticos adiungunt.

Herodes Ressa capto & è Masada domesticis receptis, Hierosolyma petit.

Ann. mun. 3926. Ante Christū nat. 38.

Herodes circa Hierosolymorū mœnia, se bono publico & ad salutem vrbis venisse, clarigare iubet.

Antigonus Herodi, Φ non ex stirpe Regia prognatus, sed semi Iudæus fit, exprobrat.

Herodis copias hostes à mœnibus arcent.

Silo quosdā qui Hierosolyma discedendi ansam arriperent, subornat.

Herodes cibaria exercitui procurat.

Antigonus quosdā qui Herodianos frumentatores per insidias interciperēt, mittit.

Romanus exercitus hybernatum dimissus.

Latrones.

sagittis eum impetebant & missilibus, deinde quibusdam cæteruatim excurrentibus, & stationes hostium infestantibus, Herodes caduceatorem clarigare iussit circa mœnia, se bono publico venisse, & ad salutem vrbis, ne apertorum quidem inimicorum retaliaturum iniurias, sed etiā inimicissimorum in se peccata obliuioni traditurum. ad hæc Antigonus ita respondebat, verso sermone ad Silonem ac Rom. milites, iniquum eos facere qui Herodi regnum astruant, homini priuato & Idumæo, hoc est, semijudæo, cum id more gentis debeatur successioni generis. nā si offensi, quòd ipse à Parthis regnum accepisset, ideò velint hoc auferre, non deesse multos ex regio genere, qui legitimè possint id accipere, nihil de pop. Rom. malè meriti, & sacerdotes insuper, quos iniquum sit priuari debitis honoribus. ad hunc modum ambobus inter se contendentibus, & vsq; conuicia prorumpentibus, Antigonus permisit suis vt arcerent hostes à mœnibus: qui cum strenuè iacularentur è turribus, facile eos fugauerunt. Tum verò Silonem largitione corruptum esse patuit. subornatis enim aliquot militibus è suis familiaribus, qui clamoribus largiores commeatus & pecuniam in alimenta flagitarent, abduciq; se in hyberna ad commodiora loca postularent, vastis circa vrbem omnibus, quòd Antigoniani amoliti essent vitæ necessaria: turbari cœpit exercitus & parare abitum. contrà Herodes rogabat Silonis tàm duces quàm milites ne se desererent, missum tum à Cæsare & Antonio, tum à senatu reliquo: sibi curæ futurum ne quid exercitus desideret, atq; etiam vt abundè adsint quæcunq; requirerēt. post quas preces continuò dimissis suis per agros, nullam Siloni discedendi ansam reliquam fecit: maior enim quàm quisquam speraret rerum necessariarum allata est copia: familiaribus etiam suis apud Samariam agentibus imperauit, vt frumentum, vinum, oleum, pecora, & reliqua necessaria Hierichuntem comportarent, vt & in posterum inde suggeri possent militibus. Ea res non fefellit Antigonum, sed continuò dimisit per agros qui per insidias frumentatores interciperent. qui sicut iussi sunt comparata circa Hierichuntem armatorum multitudine, insessisque montibus, intenti obseruabant eos qui commeatus conucherent. Nec Herodes interim segnis erat: sed assumptis X. cohortibus, quarum V. è Romanis totidem è Iudæis constabant, adiunctisq; mixti generis conductitijs & equitatu medico, Hierichuntem petijt: offendensq; vrbem relictam ab habitatoribus, & D. ex his ad montium vertices confugisse cum familijs, hos quidem captos dimisit. Romani verò inuadentes vrbem diripuerunt, repertis intra ædes omne genus rebus pretiosissimis. Rex igitur relicto in ea præsidio reuersus est, & Rom. exercitum hybernatum in recens deditas regiones dimisit, Idumæam, Galilæam, & Samariam. Antigonus quoq; pro largitione obtinuit à Silone vt partem Rom. exercitus intra Lyddam acciperet, captans Antonij gratiam. atq; ita Romani degebant in magna rerum copia, ab armis tantisper vacantes. Herodi verò otiari non libuit, sed misso in Idumæam Iosepho fratre cum M. peditibus & CCCC. equitibus, ipse in Samariam profectus, & depositā ibi matre cognatisq; alijs quos è Masada eduxerat, in Galilæam duxit, expugnaturus quædam loca ab Antigono insessa præsidijs. cumq; Sephorim cœlo ningente peruenisset, Antigonianis inde refugientibus, magnam nactus est rerum necessariarum copiam. Inde in latrones quosdam (pelucorum recessus habitantes equitum alam immisit,

misit, cum peditum tribus cohortibus, vt eos cohiberet à maleficijs. aberant autem non longè à vico qui Arbela dicitur. quadragesimo deinde die ipse venit cum toto exercitu, & magna audacia hoste occurrente, in sinistro aciei cornu laborari cœptum est, donec ipse armatorum manu stipatus succurrit, & hostes, iam vincentes coëgit terga vertere, suos verò fugientes gradum sistere. nec hoc contentus profligatos & palantes vsque Iordanem persecutus est. atque ita vniuersam Galilæam in partes suas traduxit, præter eos qui erant in speluncarum receptaculis. numeratisque viritim 150. drachmis, & pro portione centurionibus, suos in hyberna dimisit. Interea Silo ad eum venit cum suis ducibus, qui apud Antigonum in hybernis fuerant, illo nolente eos post vnum mensem exactum amplius alere. nam & ad circumuicinos miserat, qui iuberent eos sublatis omnibus rebus ad victum necessarijs in montes refugere, vt Romani præ inopia fame perirent. at Herodes Pheroræ fratrum minimo commeatuum curam commisit, iusso instaurare Alexandrium. Ille verò breui & militibus magnam necessariarum rerum abundantiam præbuit, & castellum illud prius desertum denuò condidit. Eodem tempore Antonius morabatur Athenis. In Syria verò Ventidius Silonem accersens contra Parthos, iussit primùm Herodi nauare operam, deinde ad proprium bellum excire prouinciales auxiliarios. At ille Silone ad eum misso, ipse contra latrones in speluncis degentes duxit militem. Erant autem hæ speluncæ sitæ in præruptis montibus, angustis tramitibus accessibiles, & acutis cinctæ rupibus. in harum cauernis illi cum totis habitabant familijs. Rex autem arcas in hunc vsum compactas de vertice mõtis per machinas demittebat catenis ferreis: eo quòd nec infernè propter asperitatem montis ascendere daretur, nec supernè contra eos derepere. hæ arcæ completæ erant militibus hastas falcatas gestantibus, ad attrahendos repugnantes & deturbandos per præceps. hæc ta men arcarum demissio periculosa erat propter immensam altitudinem: & in speluncis non deerant victui necessaria. vt verò demissæ sunt arcæ ad earum ostia, & nemo præ metu audebat progredi, quidam scutatus accinctus gladio, manu vtraque apprehensa catena qua arca sustinebatur, demisit se intra fauces moræ impatiens, illis exire cunctantibus: & ad quandam cauernam accedens, primùm iaculis multos intus confecit: deinde resistere conatos falcata hasta attractos dabat in præceps, deinde penitius reconditos inuadens iugulauit multos, ac tum demum in arcam se recepit. cæteros verò eiulatum audientes pauor corripuit, & salutis desperatio. eos tamen conatus impediuit nox interueniens, multiq; Rege per præconem pollicente veniam, deditionem fecerunt. Sequenti verò luce eodem vsi sunt oppugnationis genere, magis etiam ex arcis exeundo & pugnando in foribus, & subiecto igne antra incendendo. inerat enim intus multa materies. Senex aũt quidam deprehensus intus cum vxore ac septem filijs, rogatus ab eis vt se fugere hostem permitteret, stans ante hostium, primũ quenq; exeuntem iugulabat, donec ad vnum omnes confecit, & vxorem vltimã. deinde præcipitatis cadaueribus, postremò seipsum superiecit mortem seruituti præferens. primò tamen in obscuritatem Herodis multa iecit conuicia, licet Rex è specula quadam dextram porrigeret, & pollicereturq; veniam. Speluncæ igitur omnes hoc modo expugnatæ sunt. Rex autem Ptolemæo præposito ei regioni, in Samariam profectus est cum

An. mundi 3927. Ante Christ. nat. 37.

Herodes in Galilæa cum hostibus pugnat, eos vincit, ac vniuersam Galilæã in suas partes traducit.

Antigonus Romanum exercitum alere recusat. Venditius Sẽ lonem contra Parthos accersit.

Hedio, & Russinus cap. 25.

Herodes cõtra latrones in speluncis degentes militem ducit.

Herodes milites in arcis de vertice montis demittit.

Senex quidã vxorẽ suam cum septem liberis iugulat, postremò seipsum quoq; præcipitat.

An. mundi 3927. *Ante Chri. nat.* 37.

Herodes cũ Antigono rẽ decernere in Samariam pficiſcitur.

Herodes à defectoribus in Galilęa pœnas exigit.

Ventidius cæſo in pugna Pacaro Parthos profligat.

Machæra multos Iudæos interficit.

Herodes Antonium adire Machærã acculaturus cogitat, eidẽ reconciliatur & Ioſephum fratrẽ attribuit.

Herodes ad Antonium Samoſatam oppugnantẽ properat, in itinere multos barbaros trucidat.

Herodes ab Antonio & exercitu honorificę exceptus.

ſexcentis equitibus & tribus millibus peditũ, vt armis cum Antigono rem decerneret. Sed Ptolemæo ſua præfectura non benè ceſſit: nam inuaſus ab his qui & antè Galilæã turbauerant, interfectus eſt. quo facto receperunt ſe in paludes & loca inacceſſibilia, totum eum tractum rapinis infeſtantes & excurſionibus. Herodes autẽ reuerſus pœnas ab eis exegit latrocinij: & ex defectoribus alios mox interfecit, alios refugientes in loca munita expugnatos ſupplicio tradidit, & arces ipſas diruit: atq; ita ſublatis rerum nouarum autoribus, ciuitates centum talentis mulctauit. Interea cæſo in pugna Pacaro, & Parthis profligatis Ventidius Herodi in auxilium mittit Machæram cum duabus legionibus & mille equitibus, iubente hoc Antonio. Ille vocatus ab Antigono, & pecunijs corruptus, inuito Herode ad eum ſe contulit, tanquam inſpecturus eius negotia. At Antigonus ſuſpectum habens eius aduentum non admiſit hominem, ſed per ſunditores glandibus impetitum arcuit, ſatis declarans ſuum animum. ille tum demum Herodem benè monuiſſe, & ſe obtemperantem erraſſe intelligens, in Emauntem vrbem ſe recepit: & in eo itinere quotquot Iudæorum ad manus ei venerunt, interfecit, nullo amici aut hoſtis diſcrimine, iratus ob ea quæ ſibi acciderant. quo facto Rex exacerbatus petebat Samariam. nam decreuerat ea de cauſa adire Antonium, alijs ſibi opus dictitans, quàm his qui ſe magis quàm hoſtem læderent. alioqui ſufficere vel ſeipſum ad opprimendum Antigonũ. Machæra vero conſecutus eum rogabat vt maneret: aut ſi certum eſſet pergere, ſaltem Ioſephum fratrem ſibi attribueret, gerenti bellum contra Antigonum. Itaq; reconciliatus Machæræ multum roganti, relicto ibi Ioſepho cum exercitu, præcepit ei ne rem totam in diſcrimen adduceret, neue cum Machæra contenderet. Ipſe vero properauit ad Antonium oppugnantem Samoſatam ſitam ad Euphratem fluuium, ducens auxiliares tàm pedites quàm equites. poſtquam autem peruenit Antiochiam, repertis ibi multis collectis qui cupiẽtes adire Antonium, non audebant ſe committere itineri propter obſidentes vias barbaros & ſæuientes cædibus. bono animo eſſe iuſſis ducem ſe præbuit. ſtatione autem altera procul à Samoſata inſidiabatur barbarorum turma commeantibus ad Antonium: vbi quà exitus erat in campeſtria occultauerant ſe non pauci equites, non moturi ſe loco donec viatorum agmen peruenire in planiciem. Cumq; iam primi pertranſiuiſſent, Herodes qui præſidio erat extremo agmini, inuaditur fermè à quingentis equitibus. qui cùm primos ſibi occurrẽtes in fugam vertiſſent, Rex cum ſuis ſtipatoribus magno impetu in eos illatus hoſtem repulit, & excitatis ſuorum animis pugnam redintegrauit, reuertentibus qui paulo antè fugerant, ita vt vbiq; cæderentur barbari. Rex autem ſæuire ferro non deſtitit, nec niſi receptis iumentis quæ non paucas gerebant ſarcinas, ſimulq; mancipijs, cœptum iter proſecutus eſt. Et cum plures alij in propinquo campis ſaltu inſidiantes in illos coorirẽtur, hos quoq; cum valida ſuorum manu aggreſſus in fugam compulit: multisq; ex eorũ numero cæſis ſecurũ ſequentibus ſe iter præſtitit. illi verò ſeruatorem eum & protectorem ſuum appellabant. Poſtquam aũt propè Samoſatã ventum eſt exercitum inſtructum & ornatũ ei honoris cauſa miſit obuiam Antonius, propter adducta auxilia, & quia profligatos ab eo barbaros audierat: multumq; gauiſus eius aduentu, & cognitis quæ obiter geſſerat, collaudata viri virtute, complexus eſt eum, & ſalutauit comiter, in ſummoq;

summoque honore habuit, vt Regem recens à se declaratum. Antiocho autem paulo post id castrum dederat, & hoc pacto finito bello, Sosio prouinciam Antonius cum exercitu tradidit: commendatoq; ei Herodis negotio, in Ægyptum ipse profectus est. Tum Sosius duas legiones cum Rege præmisit in Iudæam; ipse cum reliquo exercitu sequebatur. Interim absente fratre Iosephus in Iudæa perierat hoc modo. Imme mor mandatorum fratris quæ illi Antonio aditurus dederat, assumptis & à Machæra quinq; cohortibus versus Hierichuntem profectus ad demetendas eius agri fruges, in montibus castris locū cepit: & quia Rom. cohortes constabant è tyronibus non admodum rei militaris peritis, quòd pleriq; è Syria delecti essent, circumuentus ab hoste inter locorum difficultates, amisso exercitu & ipse fortiter pugnãs occubuit. sex enim cohortes desideratæ sunt. Antigonus verò potitus cadaueribus, Iosepho præcidit caput, 50. talentis à Phærora fratre redimendum. quo facto Galilæi à suis præfectis deficientes, factionem Herodis in lacum demersam necauerunt: & apud Iudæam multa nouata sunt. Machæra autem Gittham castellum muniebat. Regi verò apud Daphnen Antiochiæ suburbium fratris casus renũciatus est, iam ante tale aliquid expectanti propter quædam insomnia, quibus nõ obscurè de fratris morte præmonitus fuerat. Accelerato igitur itinere postquam ad Libanum montem peruenit, assumptis octingentis eius loci hominibus, ducens etiam vnam Romanam legionem, Ptolemaidem petijt: vnde noctu profectus cum exercitu, per Galilæam progrediebatur. cui occurrentes hostes, prælio victi compulsi sunt in castellis vnde exiuerant pridiè. quod primo mane oppugnare adortus, vi repentinæ tempestatis coactus est, infecta re, inde exercitum in proximos vicos abducere. Superueniente aũt ab Antonio legione altera, qui castellum tenebant territi noctu id deseruerunt. Rex quoq; properauit Hierichuntem volẽs vlcisci fratris interitum. quò postquam venit, honoratissimum quemq; adhibuit ad conuiuium: peractaq; cœna dimissis conuiuis recepit se in cubiculum. Hic videre licuit res Regis à Deo non negligi. Triclinium enim illud in quo cœnatum fuerat, iam vacuum sine cuiusquam noxa concidit: quo factum est, vt omnes Herodem Deo carum crederent, vt qui miraculosè seruatus videretur è tanto periculo. Sequenti verò die cum hostium sex millia ad pugnam descendissent à montium verticibus, Romanos terruerunt: eorumq; velites procursando iaculis & saxis feriebant regios, adeò vt ipsi quoq; Regi quidam vulnus in latus inflixerit. Porrò Antigonus misit Samariam ducem quendam nomine Pappum, volens videre ita abundare copijs, vt foris quoq; posset bellum gerere. Sed ille Machæræ se oppositit. Herodes verò occupatis quinq; oppidis, præsidiariorum circiter 2000. in eis interfecit, & incensis oppidis contra Pappum rediit. Is est, qui castra habebat ad vicũ Ianas nomine: & confluentibus ad se multis à Hierichunte ac Iudæa, vbi animaduertit hostem præ audacia venire ad pugnã, collatis cum eo signis vicit egregiè, & accensus vlciscendi fratris cupidine, sæuiendo instabat in vicum fugientibus. Repleris aũt ædib. milite, & quibusdã in tecta confugientib', his superatis & tectis dirutis vidit omnia referta & cõstipata militibus. hos igitur saxis supernè impetẽtes aceruatim conficiebant; nec fuit toto hoc bello spectaculum miserabilius, quàm videre innumera cæsa cumulata inuta parietes, & hoc facinus maximè fregit hostium audaciam.

An. mundi 3928. Ante Christ. uat. 36.

Sosio Antiochus Prouinciam cũ exercitu tradit ipseq; in Ægyptum proficiscitur.

Iosephus Herodis frater ab Antigono cæsus.

Galilæi ab Herode deficiunt.

Gittham Machęramunit.

Herodes ex Daphne Antiochię suburbio in Galilæam proficiscitur.

Herodes cũ Galilæis pugnat, eosque victos in castellum cõpellit.

Triclinium in quo Herodes cum cõuiuis cœnabat, vacuum sine cuiusq; noxa concidit.

Herodes ab hostibus vulneratur.

Antigonus Pappum ducem Samariæ mittit.

Pugna in ipsa ædibus.

An. mundi 3929. Ante Christ. nat. 36.

daciam, ita vt non amplius sperarent aliquid lætius. Videre enim erat eos agminatim diffugere, & nisi repente valida tempestas interuenisset, Regij victores petijssent confestim Hierosolyma, & bello finem imposuissent. Iam enim Antigonus de fuga disponebat, cogitans vrbem deserere. At Rex iam vespere iussis parare cœnam militibus, ipse pugna lassatus in quoddam cubiculum lauatum abijt: vbi maximum discrimen adijt, quod tamen euasit Dei prouidentia. Cum enim esset nudus, & vnius tantum pueri ministerio lauaret, intus in eisdem ædibus latebant quidam hostium armati, quos merus eò compulerat dumq; ille se abluit, primus prodiens stricto gladio per fores se proripit, deinde alter & tertius, armati similiter, adeò attoniti vt illæso Rege contenti essent sibijpsis fuga salutem quærere. Sequenti verò die præciso Pappiinter reliquos occisi capite, misit illud Pheroræ in vltionem fratris: nam is eum sua manu interfecerat. Post hæc vbi tempestas desæuijt, moto inde exercitu venit Hierosolyma, & castra prope vrbem metatus est. anno tertio postquam Romæ declaratus Rex fuerat: quibus mox propius admotis quà maximè oppugnationi obnoxia putabat mœnia, ante templum fixit tentoria, volens sic eo quemadmodum olim Pompeius aggredi. & tribus aggeribus ei loco circumdatis, turres erexit adiutus operarum multitudine: & cæsa circumquaque materie, præpositisq; huic operi viris idoneis, durante etiam tum obsidione Samariam ad nuptias profectus est, ducturus filiam Alexandri, neptẽ Aristobuli, quam ei desponsam fuisse iam diximus.

Herodes in cubiculo solus multis armatis stipatus illæsus euadit.

Herodes Pappi caput Pheroræ fratri mittit.

Herodes Hierosolyma oppugnat.

Herodes ducturus Alexandri filiã Samariam proficiscitur.

CAP. XXVIII.

Antigonus à Sosio & Herode opprimitur.

PEractis verò nuptijs venit per Phœnicen Sosius, præmissisq; per mediterranea copijs, mox & ipse affuit habens secum multos tam peditis quàm equites. venit etiam Rex à Samaria, ad veterem exercitum non mediocrem accessionem adducens. erant enim circiter 30000. omnes autem confluebant ad Hierosolymorum mœnia, & assidebant septentrionali vrbis lateri, ad vndecim legiones peditum, & sex equitum millia, præter auxiliares Syrorum copias. Præerant autem duo cum imperio, Sosius ab Antonio missus in auxilium, & Herodes pro seipso bellum gerens, vt deiecto Antigono hoste pop. Ro. ipse pro eo ex senatusconsulto regnũ acciperet. Intus aũt certatim resistebant Iudæi ex tota eà regione collecti & conclusi intra mœnia, templũ domini iactantes, & fausta populo ominantes, non defuturũ Deum suos in periculo: direptisq; extra vrbem tam hominũ quàm æquorum alimentis, per clanculatia etiam latrocinia difficultatem annonæ augebant obsessoribus. Cui rei Herodes ita prospexit, vt contra latrocinantes opportunà loca præoccuparet insidijs, & commeatus additis præsidijs etiam è longinquo conueheret, vt breui necessaria victui abundarent in exercitu. ad hæc operarũ frequentia facile absoluti sunt tres illi aggeres æstas enim erat, & opus seruebat, nulla interturbatum aeris intemperie. machinis etiam murum quatiebant, & nihil intentatum relinquebant. at obsessi intrepidè repugnabant, conatus eorũ eludentes varijs artibus. excurrentes enim crebro, modo inceptà, modo iam perfecta opera incendebant:

Hedio & Russinus cap. 26. Alias 27.

Sosius & Herodes ingentes copias, contra Hierosolyma ducunt.

Herodes annonæ prospicit.

Iudæi obsessi intrepidè repugnant.

bant: & conferentes pugnam cum Romanis nihilo erant inferiores audacia, peritia tantum rei militaris cedebant. tum pro disiecto machinis muro intus recentem exstruebant, & cuniculis obuios agebāt aliquos cuniculos, vt nonnunquam sub terra manus consererent. vtentesq; desperatione pro fortitudine ad extremū perdurabant, idq; obsessi à tam numeroso exercitu, ipsi fame simul laborantes & inopia. nam in Sabbaticum annum inciderat oppugnatio. Tandem euaserunt in mœnia primum lectissimi viginti milites, deinde Sosij centurio. captus est enim primus murus die quadragesima, secundus verò quinta decima: & quædam porticus circa templum exustæ sunt, quas Herodes Antigonum incendisse calumniabatur, volens in eum concitare inuidiam populi. Capta verò exteriore templi parte & ima vrbe, Iudæi ad interiora templi & superiorem vrbem refugerunt: timentesque ne à Romanis impedirentur mactare Deo quotidianas victimas, per legatos petierunt, vt has tantum sinerentur introducere. Rex verò annuit, sperans remissa tandem obstinatione cessuros. Vt verò spem suam frustratam vidit, pertinaciter pro Antigoni regno contendentibus, totis viribus adortus vrbem expugnauit: moxque omnia repleta sunt cædibus, Romanis longa oppugnatione exacerbatis, Herodianis Iudæis conantibus aduersam factionem exstirpare funditus: eratque continua cædes per angiportus & domos, ne religione quidem templi tuente supplices. non ætati vlli parcebatur, non sexui, ne imbelli quidem: & quamuis obstante Rege & precibus intercedente, nemo tamen temperabat à manibus: sed veluti furore perciti sæuiebant nulloætatis discrimine. Antigonus quoque neque veteris neque recentis suæ fortunæ ratione satis habita descendit e turri, Sosioq; ad genua procidit. & ille nihil miseratus mutatam eius fortunam, insultauit homini Antigonam appellans. non tamen incustoditum reliquit tanquam fœminam, sed vincto custodes addidit. Cæterum Herodes deuictis hostibus, non minus negocij habuit in compescendis alienigenarum auxiliis. ruebat enim multitudo conductitiorum ad visendum non fanum solum, sed intimum etiam adytum. Rex verò alios precibus, alios minis, nonnullos & armis reprimebat, molestiorem clade victoriam existimans, si quid eorum quæ videri fas non est, veniret in conspectum profanæ multitudinis. Prohibebat etiam rapinas per vrbem fieri, identidem Sosium rogitans, solitudinisne se Regem Romani facturi essent, exhausta vrbe rapinis simul ac cædibus: exiguumque dicens sibi videri tantæ ciuium cædis precium, etiam si totius orbis dominium contingeret. Illo verò referente pro expugnatione vrbis direptionem merito permitti militi, promisit se de suo mercedem numeraturum singulis. atque ita redempta ciuitate ab vlteriore vexatione, promissa persoluit. Liberaliter enim militibus, & pro portione ducibus, Sosio verò etiam regia dedit munera, ita vt omnes benè nummati discederent. Ea clades Hierosolymorum incidit in consulatum M. Agrippæ & Canidij Galli, CLXXXV Olympiade, mense tertio, feriis quibus solenne fit ieiunium, tanquam recurrente in idem temporis momentum illata Iudæis à Pompeio calamitate. Nam & ab illo eadem die vrbs capta fuerat ante annos viginti septem. Sosius autem consecrata Deo corona aurea profectus est Hierosolymis, Antigonum vinctum ducens ad Antonium. Herodes autem veritus ne asseruatus Antigonus, & Romam perductus ab Antonio, apud Senatum iure secū contenderet,

An. mūdi 3929. Ante Chri. na. 35.

Templipars exterior & ima vrbs capta.

Iudæi ad interiora templi, & superiorem vrbē refugiunt.

Hierosolyma expugnata.

Antigonus Sosio sese dedit.

Herodes in compescendis alienigenarū auxiliis multum negocij habet.

Direptio vrbis impedita.

Quādo Hierosolyma expugnata.

An. mūdi 3929. Ante Chri. na. 35.

tenderet, docens se regio natum sanguine, Herodem verò plebeium, & quòd si ipse propter offensum Roma. popu. indignus esset qui regnet, certè filiis eius infontibus regnum debeatur: hæc inquam timens multis pecuniis induxit Antonium, vt Antigonum tolleret. quo facto tandemum Herodes metu liberatus est. atq; Assamonæi principatus desiit post annum centesimum vigesimum sextum: quę domus illustris fuit & celebrata propter continuatum in ea gente honorem Sacerdotij, facinoraque maiorum egregia, quibus propugnauerunt Iudæorum rempublicam. Verum hæc familia intestinis seditionibus agitata amisit imperium. Administratio autem rerum peruenit ad Herodem Antipatri filium, plebeio natum genere & subiecto Regibus. Atque hunc Assamonæorum exitum à maioribus traditum accepimus.

Herodes multis pecuniis Antoniumvt Antigonū tolleret, inducit.

Assamonæi Principatus & Pontificatus finis.

FLAVII IOSEPHI ANTIQVITATVM IVDAICARVM LIBER XV.

SVMMA CAPITVM LIBRI XV. Antiquitatum Iudaicarum.

I. *Expugnatū à Sosio & Herode Hierosolymū, Antigonus ab Antonio securi percutitur, Herodes verò præcipuum quemq; ex amicorum eius cohorte interimit.*

II. *Quomodo Hyrcanus à Parthis dimissus ad Herodem reuersus est.*

III. *Herodes Aristobulum coniugis suæ Mariammes fratrem Pontificem declaratum non multò post necandum curauit.*

IIII. *Cleopatra Iudæorum & Arabum regnū inhians, partem eorum ab Antonio impetrare conatur.*

V. *Cleopatræ Reginæ in Iudæam aduentus.*

VI. *Herodes bellum Aretæ infert, quo tempore Antonius à Cæs. Actiaco prælio victus est.*

VII. *De terræ motu, qui Iudæam concussit.*

VIII. *Herodis concio ad exercitum.*

IX. Hero-

IX. *Herodes ad Cæsarem profecturum necessário Hyrcanum interficit.*

X. *Quomodo Herodes regnum etiam à Cæsare obtinuit.*

XI. *Herodes Mariammen calumnijs oppressam interficit.*

XII. *De fame quæ in Iudæam terram incubuit.*

XIII. *Cæsarea conditur.*

XIIII. *Herodes nouum templum Hierosolymis ædificat.*

Anno mundi 3970. Ante Chri. na. 34.

CAP. I.

Expugnatis à Sosio & Herode Hierosolymis, Antigonus ab Antonio securi percutitur, Herodes verò præcipuum quemq; ex amicorum eius cohorte interimit.

Herodes fautores promouet inimicos tollit.

Hierosolymorum expugnationem Sosij ductu atque Herodis, & captiuitatem Antigoni, superiore volumine diximus: nunc quæ deinceps consecuta sunt dicemus. Postquam tota Iudæa potitus est Herodes, quantum vrbanæ plebis etiam nondum regnū adepto fauerat, eos vicissim promouebat: aduersæ aūt factionis homines quotidianis absumebat suppliciis. in præcipuo honore apud eum erat Pollio Pharisæus, & Sameas huius discipulus. dum enim obsiderentur Hierosolyma hi cōsulebant ciuibus, vt Herodem in vrbem reciperent, eamq; ob rem gratiam illis habuit. Pollio verò hic olim, capitis reo Herode, Hyrcano cæterisq; iudicibus prædixit opprobrās, quòd absolutus eorū sententiis ab omnibus illis pœnas exiget, quam prædictionem procedente tempore Deus euentu cōprobauit. Tunc verò captis Hierosolymis, omnem regiam supellectilem in vnū congessit: à diuitibus quoq; ablata & collecta magna vi auri ac argenti, totū id Antonio eiusq; amicis donauit. Interfecit etiā quadraginta quinq; primates ex factione Antigoni, appositis ad portas custodibus, q etiā cadauera scrutabātur, ne qs eorū efferretur pro mortuo. Et quicquid auri aut argenti inueniebatur, id totū ad Regem referebatur. nec vllus finis malorū aderat. nam bona eorum auaritia domini egentis absumebat: & agri inculti manebant propter tēpus anni Sabbatici, quo nobis non est fas serere. Cæterū Antonius, accepto Antigono, volebat eum vinctū seruare ad triumphum: sed vbi audiuit gentem ad res nouas spectare, & odio Herodis fauere Antigono, magis placuit apud Antiochiā eum securi percutere. vix enim Iudæi cōtineri poterant in officio. Testis est Strabo sic scribens. Antonius Antigonum Iudæum perductū Antiochiam securi subiecit: Romanorumq; primus affecit Regē hoc supplicio, ratus non aliter posse adduci Iudæos, vt Herodem pro illo Regem constitutū admitterent. nam ne tormentis quidē adigi poterant, vt appellatione Regis eū dignarentur: tanta apud eos fuit prioris Regis existimatio. quare visum est ignominiosa morte obscurare eius memoriam, & lenire publicū Herodis odium. Hæc Strabo.

Pollio Herodis tyrannidem prædicit.

Cædes factionis Antigoniānæ.

Antigonus securi percutitur.

Strabo de Antigono.

An. mundi 3930. Ante Chri. na. 34. Hyrcanus autem Pontifex captiuus apud Parthos cognito quòd Herodes regnum assecutus sit, reuersus est ad eum, in hunc modum dimissus. Barzapharnes & Pacorus Parthorum duces, Hyrcanum qui primo pontifex, deinde Rex fuit, & fratrem Herodis Phaiaelum, captiuos abduxerant: quorum Phasaelus non ferens captiuitatis dedecus, & turpi vitæ honestam mortem præferés, seipse interfecit, sicut suprà diximus.

Hed. & Ruffinus cap. 2.

CAP. II.

Quomodo Hyrcanus à Parthis dimissus ad Herodem reuersus est.

Hyrcan⁹ cognito quòd Herodes regnũ assecutus sit, ad eũ reuertitur.

HYrcanum autem ad se perductum Phraates Partherum Rex propter claritatem generis comiter habuit: & vinculis solutum permisit Babylone degere, vbi magna erat Iudæorũ frequentia, hi non aliter quàm pontifici ac Regi Hyrcano honorem habebant, neq; hi solum, sed quantum Iudæorum vltra Euphratem habitat: ita vt non admodum præsentis fortunæ pœniteret hominem. Sed postquam resciuit Herodem ad Regiam dignitatem euectum, ad nouas se spes transtulit, natura suorum amans, & gratiam ab eis expectans, quod aliquando de capite periclitantem seruasset in iudicio. Cœpit igitur de profectione consultare cum Iudæis, officij causa inuisere illum solitis: qui tamen, vt maneret, ei suadebant, commemorantes obsequia sua & honores quos exhiberent non aliter quàm vel Regi vel pontifici: imò ne in patria quidem talem dignitatem eum obtinere posse, propter corpus mutilatum ab Antigono. nec Reges solere meminisse accepti in priuata vita beneficij, quandoquidem mores cum fortuna sint mutabiles. nec tamen his monitis Hyrcano potuerunt eximere patriæ desiderium. Herodes quoq; ei scripsit, rogaret Phraatẽ & eius regni Iudæos, ne sibi inuiderent communem cum genero futuram potestatem. nunc enim adesse tempus referendæ suo quondam & altori & seruatori gratiæ: simulq; etiam ad ipsum Phraatem legatum misit Saramallã cum multis muneribus, eblanditurum ne obstaret cupienti referre gratiam homini de se optimè merito. Nec tamen re vera hoc agebat: sed quia ipse grauis esset præceptis, cauens mutationis occasiones, quærebat Hyrcanum in potestatẽ suam redigere, aut etiam omnino tollere: id quod postea fecit. Tunc autem dimissum à Partho, & ab illis Iudæis honorificè adiutum viatico cum excepisset, in summo honore habuit: primumque in conuentibus locum ei tribuendo, & in conuiuiis semper honoratiorem cedendo, patremque appellitando, lætabat hominem, quò minus suspicaretur insidias. quin & aliis artibus procurabat quicquid putaret sibi ad stabiliendum principatum conducibile, vnde tamen domesticæ seditionis enata est occasio. Cauens enim ne quis illustrium crearetur pontifex, accito Babylone non obscuri generis Sacerdote Ananelo, huic summum Sacerdotium dedit. Mox igitur Alexandra non tulit hanc contumeliam, Hyrcani filia, vxor Alexandri Aristobuli Regis filij, ex quo liberos habebat, alterum formosissimum, nomine Aristobulum, alteram Mariammen Herodis coniugem, insigni pulchritudine fœminam. Hæc iniquissimè ferebat contemptũ filium, quòd eo superstite aliunde

Hyrcano Babylone à Iudæis ingens honor habetur.

Hyrcan⁹ patriæ amans gratiam ab Herode expectat.

Saramalla Herodis legat⁹ ad Phraatẽ Parthorũ Regem.

Hyrcanũ Herodes in summo honore habet.

Ananelo Herodes dat summum sacerdotium.

Alexandra per Cleopatrã filio Pontificatum ab Antonio petit.

vocatus

vocatus pontificatum vsurparet. Scribit igitur Cleopatræ per quendam fidicinem, vt pontificatum filio suo petat ab Antonio. Sed Antonio rem negligēte, amicus eius Gellius ob quædam negocia in Iudæam profectus, vt vidit Aristobulum delectatus est eius forma, admiratus staturā adolescentis simul & pulchritudinem, nec minus Mariammen Regiam coniugem, felicemq; prole Alexandram prædicans: cum qua colloquutus persuasit, vt depictas amborum effigies ad Antonium mitteret. fore enim vt his conspectis ille nihil non à se impetrari patiatur, his verbis excitata mulier eas effigies ad illum transmisit. Gellius quoq; rem exaggerabat, affirmans eos sibi visos non mortali, sed planè diuino natos genere, volens Antonium in amorem pellicere. qui indecorum ratus puellam Herodi nuptam accersere, atq; etiam Cleopatræ suspiciones vitans, scripsit, vt aliquo honesto prætextu filium ad se mitteret, addens nisi molestum videatur. Quæ postquam relata sunt Herodi, non putauit tutum Aristobulum in ipso flore ætatis, videlicet decimum sextum agētem annum, ad hæc genere nobilissimum mittere ad Antonium, primū Romanorum neminī cedentem, deinde procliuem ad libidines, & huiusmodi voluptates vndecunq; venantem impunè propter potentiam. Rescripsit igitur, si vel pedem è regno suo moueret adolescens, fore vt cuncta compleantur bellicis tumultibus, Iudæis nouationem rerum sub alio Rege sperantibus. hoc pacto cū satisfecisset Antonio, decreuit non omninò adolescentem & Alexandram spernere, vxore etiam Mariamme assiduis precibus obtundente, vt fratri debitum pontificatum redderet, dicenteq; ipsi quoq; id fore commodum, adempta per honorem adolescenti peregrinandi facultate. Aduocato igitur amicorum concilio, multis verbis in Alexandram inuectus est: eam & clam regno suo insidiarum, & per Cleopatram id agere vt ope Antonij ad se regimen transferatur in puerum, idq; tanto iniustius eam moliri, quòd & filiam suam interim honore parto priuare conetur, & regnum perturbatione reipublicæ alijs parare, quod ipse quæsisset multis sudoribus ac periculis, se tamen præteritorum libenter obliuisci, nec desinere pietatem erga eam cæteraſq; necessitudines colere: & nunc eius filio pontificatum reddere, cui Ananelus hactenus propter ætatem immaturam prælatus sit. Hæc postquam elocutus est verbis meditatis quò magis fucum faceret mulieribus & amicorum consistorio, Alexandra vix sui compos, tū præ gaudio, tum quòd se suspectam intelligeret, cœpit cum lacrymis pro de verba facere, fassa se pro Sacerdotio nihil non tentasse indignitatis & contemptus impatientia: regnum autem negans se vel ambisse vnquā, vel etiam si vltro offerretur, admissuram fuisse. Satis honoris sibi videri quòd filium cum ipso regnare videat, satisque ita consultum securitati totius familiæ. Victam igitur beneficiorum magnitudine accipere se honorem filij, futuramque posthac Regi obsequentissimam: veniamq; præteritorum petere si quid fiducia generis & necessitudinis propter indignitatem rei egisset immodestius. Post hoc colloquium ad reconciliationis fidem datis vicissim dexteris discesserunt, omni, vt tum videbatur, suspicione sublata.

Anno mun di 3930. Ante Christ. nat. 34.

Antonius ab Herode Aristobulū petit. Causæ non missi Aristobuli.

Herodes in Alexādram, vt clam regno suo insidiatam inuehitur.

Alexandra sese excusat, & Herodi recōciliatur, dum Pontificatum filio promittit.

CAP. III.

Herodes Aristobulum coniugis suæ Mariammes fratrem pontificem declaratum non multò post necandum curauit.

Anno mundi 3930. Ante Christ. nat. 34.

Hedio & Ruffinus Cap. 3.

TVM Rex confestim Pontificatum abrogat Ananelo, viro peregrini generis, vtpote nato ex Iudæis olim vltra Euphratem traductis per Assyrios, vt antè diximus. Multa enim millia huius gentis Babyloniâ incolunt, vnde & hic erat, à pontificibus alioquin oriundus, & Herodi iãdudum notus familiariter. Eum adeptus regnũ cum autoritate sua pontificem fecisset, ipse postea deposuit quòd familiam suam componeret perturbatam, propter neglectas leges patrias. alioquin honor hic semel assumptus solet esse perpetuus. primus Antiochus Epiphanes eam legẽ violauit, pro Iesu subrogato in hoc Sacerdotium fratre ipsius Onia. Secundò Aristobulus ab Hyrcano fratre in eum honorem in se transtulit. Tertius Herodes Aristobulum adolescentem viuo adhuc pontifici successorem dedit. atq; ita tum visus est discordiæ domesticæ attulisse remedium. nec tamen vt decebat post reconciliationem vacauit suspicionibus, veritus Alexandram ne in posterum quidem quieturam, si daretur rerum nouandarum occasio. Iussit igitur eam continere se intra regiam, & nihil pro potestate agere. ad hæc obseruabatur assiduè, ita vt nihil Regem lateret, ne eorum quidem quæ ad quotidianam viuendi rationem attinent: quæ omnia exasperabant eam, & incitabant ad odiũ. plena enim muliebri superbia suspectam se obseruari indignissimè ferebat, malens quiduis potius pati, quàm amissa licentia, honoris specie in seruitute & timore vitam degere. misit igitur ad Cleopatram literas, præsentem rerum suarum statum deplorans, & rogans, vt opem aliquã sibi afferat. Illa iussit eam vnà cum filio clam in Ægyptum ad se confugere. quod consilium placuit, moxq; tale quiddam comminiscitur. Paratis duabus sandapilis in has se & filium inclusit, iussis famulis cõscijs, vt noctu has efferrent. erat autem mare petendum, vbi paratum stabat nauigium quod eos in Ægyptum deueheret. hæc apud Sabbionem amicum mulieris Æsopus ipsius seruus effutiuit, putans eum non insciũ eius consilij. quo cognito Sabbion, qui hactenus inimicus Herodis erat, suspectus quasi socius insidiarum, quibus Antipater veneno sublatus est, arripuit occasionem conciliandæ sibi per hoc indicium regiæ beneuolentiæ: & ad eum insidias Alexandræ detulit. at ille passus eam tentare negotium, in ipsa fuga deprehensam retraxit. Veniam tamen erroris dedit, non ausus ei mali quicquam facere. Verebatur enim non cessaturam Cleopatram, odij tali ansa præbita. quare, simulata magnanimitate, volebat per clementiam videri indulgentior. statuit tamen modis omnibus adolescentem tollere. sed interponenda erat mora, quò magis laterent insidiæ. Iamq; instabat Scenopegia, festum apud nos cum primis celebre, cuius solennitatis dies decreuerat cum reliquo populo per hilaritatem exigere. attamen hinc quoq; data est occasio per inuidiam, quò magis acceleraret, quod semel statuerat. Postquam enim adolescẽs annum tum egressus decimumseptimum, sacris iuxta legem operaturus ad altare ascendit ornatu pontificali, ceremoniasq; decenter tractabat ipse

Anano Herodes Pontificatum abrogat.

Pontificatus tribus abrogatus.

Alexandra Herodi suspecta obseruatur.

Alexandra in Ægyptũ fugere cogitans, à seruo proditur.

Aristobulo Herodes insidiatur.

ipse eximia forma & statura quàm prò ætate procerior, tota facie generis dignitatem præ se ferens, conuertit in se multitudinis oculos simul & studia, reputantis secum etiã aui Aristobuli memoria digna facinora. Victi igitur affectu paulatim se aperiebãt, cõfusi nimio gaudio, nec cõinentes faustas voces ac comprecationes, licentius quàm sub tali Rege decebat proferentes debitam familiæ beneficiorum tum memoriã tum gratiam. Hæc omnia perpulerunt Herodem, vt, quod de adolescente decreuerat, perficeret. Itaq; peracta festiuitate dum apud Alexandram accipitur cõuiuio, comitate pertracto in opportunum locum adolescente, ostendebat se paratum in eius gratiam iuueniliter colludere: cumq; loci eius natura esset æstuosior, cito defessi relicto iusu, magnis piscinis quæ ibi circa aulam erant, imminentes frigus captabãt meridiano tempore. ac primum spectabant natantes quoldam è socijs & famulis: deinde postquam prouocante Herode adolescens quoq; eis se immiscuit, amicorum quibus hoc datum erat negocium, deprimentes eum natantem, & quasi per lusum ac petulantiam mergentes non prius destiterũt quàm omninò aqua præfocatus sit. Hic fuit Aristobuli exitus anno ætatis decimooctauo, pontificatus primo, qui mox ad Ananelum redijt. hic casus vbi mulieribus renunciatus est, versa repente rerum facie lamentatio exoritur supra cadauer iuuenis & luctus inconsolabilis: totamque vrbem rumore sparso mœror occupat, nulla nõ domo calamitatem desiente tanquam propriam. sed præcipuus fuit dolor Alexandræ, quam etsi dolus non fefellit, perpeti tamẽ metu maioris mali necesse habuit: & sæpè ad inferendam sibi manum pronior, impetum tamen hunc animi repressit, si fortè superesse posset extincto per summum nefas filio, & retẽta diutius vita nullam significationem dare quod data opera necatum sensisset, donec aliquando se offerret vltionis facultas. quapropter dissimulanter hoc tulit, nullam suspicionem præ se ferens. At Herodes modis omnibus curabat fidem facere, se inscio casum hunc contigisse, non luctum solum fingens sed & lacrymas & mœstitiam veræ similimam. ac fortasse veræ etiam miserationis nonnihil sentiebat ad cõspectum extincti in ipso flore ætatis ac pulcritudinis, tametsi mortem eius plurimum ad securitatem suam existimaret conducere: sed potissimum hoc agebat vt alienus videretur ab hoc crimine. Cæterùm quod ad magnificentissimum funeris apparatum attinet, nihil sibi ad summã liberalitatem fecit reliquum, tàm in exornando conditorio, quàm in congerendis eò aromatibus & alijs rebus preciosissimis, quò maius miseris mulieribus hoc pacto afferret solatium.

An. mundi 3931. Ante Christum nat. 33.

Aristobulus Herodis dolo submergitur, & ad Ananelum Pontificatus redit.

Luctus ob mortem Aristobuli.

Animus Herodis hypocriticus.

CAP. IIII.

Cleopatra Indæorum & Arabum regnũ inhians, partem eorum ab Antonio impetrare conatur.

Alexandra Cleopatræ Herodis insidias, & filij miserabilẽ interitum, indicat.

ALexandra tamẽ nullo modo emolliri potuit, sed indies magis ac magis exacerbãte mœstitia, per luctũ accendebatur ad vindictæ desiderium. Per literas igitur insidias Herodis Cleopatræ indicat, simulq; filij sui miserabilem interitum. Illa verò iamdudum adiuuandi eam cupida, & tum

Ann. mundi 3932. Ante Christū nat. 32.

& tum etiam miserata mulieris infortunium, non secus quàm proprij curauit hoc negocium: nec vnquam destitit incitare Antonium ad vlciscendam necem iuuenis: indignum facinus dictitans, Herodem ope eius alieni iuris regno potitum, in legitimam Regum stirpem tam insolenter debacchari. His permotus Antonius postquam Laodiceam peruenit, accersiuit ad se Herodem, dicturum causam de obiecto necis Aristobuli crimine. factum enim improbabat, si quidem ipse Herodes autor eius fuisset. At ille nec causæ suæ satis fidens, & Cleopatræ odia metuēs, indesinenter Antonium contra se irritantis, decreuit quidē parere: neq; enim aliter facere poterat; sed cōmissa regni cura Iosepho patruo, clā ei mandauit, vt si Antonius in se grauius aliquid statuisset, confestim Mariammen interficeret. sic enim se affectum erga vxorem, vt etiamsi post ipsius mortem aliquem potiri contingat illius pulchritudine, ad suam id iniuriam pertinere existimet. aiebatq; totum hoc negociū exhiberi sibi propter eius fœminæ formam, in quam ille iam pridem fama cognitam accensus sit. atq; his mandatis, non admodum læta sperās de rerum suarum exitu, proficiscitur ad Antonium. Porrò Iosephus creditum sibi regni regimen administrans, & sæpissimè Mariammen cōueniens, partim propter negocia, partim honoris causa. dum crebra mentio fit coniugalis amoris quo eam Herodes prosequeretur: irridentibus hanc eius asseuerationem mulieribus, præsertim Alexandra, illę nimio studio approbandi eius affectum Regis eò prouectus est, vt mandatum illud proderet, ratus id certissimum amoris argumētum, & neq; sine ea viuere sustineret, neq; vel morte ipsa ab ea diuungi. quæ Iosephi verba mulieres non tam vt indubitatum Herodis amoris signum interpretatę sunt, quàm exhortuerunt illius tyrannicum animum, si vel mortuus sæuiret in earum capita. Interea per ciuitatem rumor ab inimicis Regis sparsus est, excruciatū eum ab Antonio neci traditū: qui cum reliquam regiam turbauit, tum mulieres maximè. Alexandra ēt Iosephum hortata est, vt assumens eas ad signa legionis Romanæ confugeret, quæ tum ad regni custodiā circa vrbem tendebat sub tribuno Iulio. sic enim primùm si quid turbarum in aulā incideret, ipsas in tuto fore propter Romanorum beneuolentiā. Deinde sperandū esse consequuturam quidquis Mariammen si in Antonij conspectum venerit, atq; etiā regnum recepturam & quicquid debetur regio generi. Tenente adhuc ea consultatione literæ ab Herode superuenerunt rumori contrariæ. quamprimùm enim venit ad Antonium, muneribus eum placauit, quæ in hoc Hierosolymis attulerat: & crebris colloquijs indignationem viri lenijt, vt minus posthac ponderis apud eum haberet Cleopatræ instigatio. negabat enim Antonius oportere Regem facti sui rationem reddere, alioqui ne Regem quidem futurum. sed dato illi semel honore, etiam liberam potestatem permittendam esse. idque ipsum etiam Cleopatræ aiebat conducibile, si non multum se misceret alienis imperijs. Hæc significabant Herodis literæ, reliquumque honorem quo se dignaretur Antonius, ad confessum adhibens & ad quotidiana cōuiuia, idq; non cessante à criminationibus Cleopatra: quę capta eius regionis cupidine, quo regnum id sibi vsurparet, omnibus modis quęrebat illum perdere. Sed quia iustum se præberet Antonius, nihil posthac expectandum grauius, venturumq; breui cōstabilito tam regno quàm amicitia. nec relictā Cleopatræ cupiditati vllam spem, quādo Antonius pro eius postulatis

Herodes ad Antonium profecturus Iosepho, cui regnū interim commē darat, coniugis necem mandat.

Rumor vanus de Herodis morte sparsus.

Antonium Herodes muneribus placat, & amicis res suas salvas esse scribit.

postulatis Cœlesyriam ei concessisset, hac conditione, ne posthac Iudæam peteret, & vt molesta esse desineret. His literis redditis voluntas confugiendi ad Romanos euanuit. non tamen latuit id consilium, sed quamprimùm deducto aliquantisper Antonio contrà Parthos eunte Herodes in Iudæam reuersus est, statim soror Salome & eius mater indicauerunt quid Alexandra cum suis voluerit. nec hoc contenta Salome etiam maritum suum criminata est, Mariammes cõsuetudinem obijciens. hoc autem fecit propter simultatem veterem, quòd Regina elati animi fœmina inter muliebres contentiones exprobraret ei obscuritatem generis. Porrò Herodes qui semper ardenter amauit Mariammen coniugem, statim perturbatus est, non ferens zelotypiæ stimulos ægrè tamen se continens ne à recta ratione transuersum raperetur insanis affectibus, seorsim Mariammen percunctatus est, ecquid haberet cũ Iosepho commercij. illa verò pernegante factum cum deierationibus, & quicquid insons fœmina posset in defensionem adducente, Rex paulatim assentiendo placari se finebat victus amore vxorio, ita vt postremò veniam peteret, quòd temerè fidem habuisset rumoribus: agebatq; ei gratias pro seruata pudicitia, suum vicissim amorem commemorans. tandem vt mos est amantium prorumpentibus lachrymis ruunt in cõplexus mutuos tum tamen nondum vxori amoris sui fidem faceret. tãtoq; magis conaretur id efficere: tum illa, Non est, inquit, amantis mãdare si quid ipsi humanitus accidat, vxorem innoxiam addi fati comitem. Hoc verbo Rex velut ictus præ dolore confestim eam è complexu dimisit: vociferabaturq; capillos sibi lacerans, tenere se manifestò deprehensam constupratam à Iosepho coniugem. nunquam enim prodituru fuisse data sibi priuatim ac secreto mandata, nisi obstricta mutuum fide per stupri consuetudinem. atq; ita parum abfuit quin eam interficeret. Sed amore victus, licet ægrè, cohibuit se tamen. Veruntamen Iosephum ne in conspectum quidem admissum iussit interimi, & Alexandram vt malorum omnium causam, vinctam coniecit in custodiam.

Ant. Iesu. 3932. Ante Christ. nat. 32.

Iosephus & Mariamme apud Herodem accusantur.

Mariamme apud Herodem sese excusat, eiq; reconciliatur.

Iosephum Herodes interfici, & Alexandram in carcerem conijci iubet.

Interea turbabantur res Syriæ, Cleopatra non desinente in omnes incitare Antonium, quem hortabatur vt auferens cuiq; suam dynastiã, ipsi contribueret: multumq; apud eum poterat irretitum suis amoribus. cumq; natura esset alieni appetens, nihil sibi putabat illicitum. primò fratrem, cui debebatur regni successio, veneno sustulit, agentẽ annum quintumdecimum. deinde Arsinoen sororem suam Ephesi in tẽplo Dianæ supplicem interfecit per Antonium. Pecuniarum etiam vbicunq; spes affulgeret, neq; templum neq; sepulchrum, neq; asylum vllum vnquam violare dubitauit, modo ad illam reditent spolia quæsita vel sacrilegio: miscebatq; sacra, profana, fas nefas, vt augeretur lucris vel iniquissimis, ad summam nihil satis erat mulieri sumptuosæ & voluptatibus deditæ, cuius cupiditates vix totius orbis expleri possent opibus. quamobrem & Antonium continuò solicitabat, vt alijs ablata ipsi largiretur: & ingressa cum illo Syriam, statim cogitauit quomodo eam possessionem suam faceret. Nam Lysaniam Ptolemæi filium interfecit, causata eum studere rebus Parthicis. flagitabat etiam ab Antonio Iudæam simul & Arabiam sibi dari, ademptas suis Regibus. Verùm ille erat quidem adeò deditus ei mulieri, vt non illecebris solùm, sed etiam veneficijs eius captus videretur: puduit tamen eum tam insignis iniustitiæ, ne videretur ad procacis fœminæ nutum libenter peccare etiam in re-

Hedio & Ruffi. cap. 4. Cleopatra Regina alieni appetens Cleopatra fratrem & sororem interficit.

Lysaniam Cleopatra interficit.

An. mundi 3932. Ante Christum nat. 32.

in rebus maximis. ne igitur vel pernegando eam contristaret, vel imperata illius omnia faciens videretur mortalium omnium nequissimus, partes de vtriusq; regione ablatas ei largitus est: adhæc vrbes quotquot sunt intra fluuium Eleutherum vsq; Ægyptum, præter Tyrum & Sidonem, quas iam inde à maiorum ætate sciebat liberas, quamuis has quoque illa multis precibus impetrare conata fuerat.

Cleopatræ Antonius partes de Iudæa & Arabia ablatas largitur.

CAP. V.

Cleopatræ Reginæ in Iudæam aduentus.

Cleopatra ad Antonium peruenit, q Arabiæ partem & Hierichuntini agri reditus ei locat.

HÆc assecuta Cleopatra, & Antonium in Armeniam cum exercitu profectum vsq; Euphratem prosecuta, reuertitur: obiterq; adita Apamia & Damasco, etiam Iudæam ei libuit inuisere: vbi excepta ab Herode, concessam sibi Arabiæ partem & Hierichunti agri reditus ei locauit. Is & balsamum fert, quod vnguentorum longè pretiosissimum ibi tantum prouenit, & eximiarum palmularum vim maximam per hæc negocia contracta maiore cum Rege familiaritate concubitum eius appetijt, mulier natura intemperans & dedita libidini, ac fortè etiam amore tacta non nihil: quamuis verisimile sit per stuprum quæsitam occasionem struendis insidijs. Sed illa amorem prætexebat. Herodes autem iam antè ei parum amicus, quòd nosset infestam ex æquo omnibus: tum verò etiam abhorrens tam prostratam impudentiam, & reiecturus si petulantius pergeret, renuit. deinde cum amicis consultauit, num habēs eam in sua potestate deberet occidere sic enim multis molestijs leuari posse eos quibus vel hactenus infensa fuerit, vel in posterū futura sit. quin & ipsi Antonio id fore vtile, quandoquidem nec illi fida futura sit, si in quam temporum difficultatem delapsus opera eius opus habeat. Huc procliuiorem cohibuerunt amici, indignū censentes, hominem in magnis versantem negocijs, in manifestum se periculū conijcere, & obsecrantes ne quid ageret temerè. Non enim hoc laturum Antonium, quantumuis ei hoc approbetur vtile. quin hoc ipso augendū eius desiderium, quòd per vim atq; insidias amisisse eam videbitur. nec superesse vel mediocrem excusationem, quando mulier sit omnium eius ætatis longè honoratissima, & si quid vtilitatis ex eius nece possit existere, coniunctū sit cum Antonij iniuria. vnde facile apparere quàm magna & immedicabilia mala exoritura sint in regno & familia Regis ipsius, cum nihil vetet recusata illius illicita postulatione, res pro præsenti statu rectè disponere. his deterrentes, & periculum probabilibus rationibus ostendentes, cohibuerunt eum à tanto facinore. Ille placata muneribus Regina, versus Ægyptum eam deduxit. Cæterùm Antonius subiugata Armenia Artabazem Tigranis filium cum filijs suis satrapis vinctum in Ægyptum misit, munus Cleopatræ, & quicquid pretiosum de eo regno ceperat. Regno autem Armeniæ potitus est Artaxias filiorum illius natu maximus, qui in eo tumultu effugerat: cui post Archelaus & Nero Cæsar per vim à se pulso iuniorem ipsius fratrem successorem dederunt. Quod autem attinet ad tributa regionum quas Regina ab Antonio dono acceperat, Herodes ea iustè reddebat, parum tutum putans præbere Cleopatræ occasionem maleuolentiæ.

Cleopatram Herodes interficere conatur, quod eius amici auertunt.

Cleopatram Antonius versus Ægyptum deducit.

An. mundi 3933. Ante Christum nat. 31.

Antonius Armeniæ regno potitur. Hedio & Ruffi. cap. 5.

Arabs verò postquam eorum exactio ad Herodem spectare cœpit, aliquandiu

quandiu ſoluebat ei ducēta talēta annua: deinde malignior factus, & ad dandum ſegnior vix partes quaſdam reddebat, ac ne eas quidē integras. *An. mundi 3934. Ante Chriſtum ann. 30.*

CAP. VI.

Herodes bellum Aretæ infert, quo tempore Antonius à Cæſare Actiaco prælio victus eſt.

QVam eius iniquitatem & iuris contemptū non ferens Herodes ille laturus erat bellum, ni remoratus eſſet Romanorū cōtentionibus. cum enim expectaretur pugna Actiaca, quæ in CLXXXVII. Olympiadē incidit, Cæſar de imperij ſumma decertaturus erat cum Antonio. Herodes verò multorum iam annorum poſſeſſor regionis pacatæ & refertæ paſcuis ac pecoribus, nouis quoq; abundans reditibus & opibus, delectus habendo magno apparatu expediebat auxilium Antonio. Sed ille hanc operam ei remiſit, negans ſibi opus eſſe. verùm quia tàm ex ipſo quàm ex Cleopatra audierat de Arabis perfidia, iuſſit in illum bellū vertere. nam & Regina hoc in rem ſuam fore exiſtimabat, ſi alter ab altero mutuis attererentur cladibus. Igitur Antonij iuſſu reuerſus Herodes domi continuit exercitum, cum quo mox inuaſit Arabiam equitatu ſimul & pedeſtribus copijs inſtructiſſimus, Dioſpolim petens quò occurſuri erant Arabes. non enim eos latuit hæc expeditio. Poſt acerrimum igitur cōflictum penes Iudæos fuit victoria. Poſt hæc rurſum magnus Arabum exercitus cōflixit ad Cana, qui locus eſt in Cœleſyria: quod præſentiens Herodes duxit contra eos maximam exercitus ſui partē. cumque vellet munitis vallo caſtris per occaſionem deinde prælium committere, imperanti hæc reclamabat multitudo, mitteret moras & confeſtim in Arabas duceret. Faciebat autem eis animos, tum quòd pulchrè inſtructam aciem habere ſe crederent, tum recens memoria prioris pugnæ in qua egregiè vicerant. cum igitur ardor eorum vix cohiberi poſſe videretur, decreuit Rex vti alacritate militum, & profeſſus ſe non ceſſurum illis virtute, armatus ante agmen ibat in hoſtem, ſubſequente inſtructa acie. quæ res attonitos reddidit Arabas. pauliſper enim repugnare conati, vt viderunt non poſſe ferri eorum audaciam, maiore ex parte in fugam verſi ſunt. actumq; de eis fuiſſet, ni Athenio Herodem inuaſiſſet eiusq; exercitum. Hic Cleopatræ dux erat in ea regione: & quia Herodem oderat, non imparatus pugnæ euentū expectabat, quieturus ſi Arabes vincerent. Vbi verò vinci eos animaduertit, cum collectitia manu indigenarum feſſos iam, & victoriam ſuam putantes ex improuiſo adortus magnam ſtragem edebat. Nam Iudæi viribus in profeſſos hoſtes abſumptis, tum verò etiam ob victoriam diſſolutiores, facilè hoſti cedebant, multaque vulnera accipiebant in locis aſperis & inæqualibus, quorum peritiores erant aduerſarij. His igitur vehementer laborantibus Arabes reſumptis animis reuerſi in prælium trucidabant iam fugientes. Nec vna erat exitij facies, pauciſque in caſtra euaſerunt. Rex verò videns eos viribus impares, citato equo profectus eſt ad euocandos qui illis ſuccurrerent. nec tamen licet feſtinus, affuit in tempore, ſed Iudæorum caſtra capta ſunt. Arabibus autem nō mediocris felicitas ex inſperato contigit, dum & victoria potiuntur, à qua plurimum aberant,

Herodes Antonio cōtra Auguſtum auxilia polliceturr.

Herodes ad bellū Arabidomi cum incitatur.

Pugnæ & victoriæ Herodis.

Cleopatra dux fundit Herodem.

Arabes in prælium reuerſi, fugiētes trucidāt, & caſtra capiunt.

An. mundi 3935. Ante Christum nat. 29.

aberant, & hostium validum exercitum opprimunt. Ex illo tempore Herodes latrociniis cœpit agere & excursionibus in Arabiam, castra ponendo in montibus: & cauebat quidem totum exercitum prælio committere, sed interim non mediocriter proficiebat suos labori assuefaciens, & continuis exercitijs præparans ad abolendam tandem ignominiam.

CAP. VII.

De terræ motu, qui Iudæam concussit.

Hedio & Ruffi. cap. 6. Terræmotus in Iudea, qui circiter decem millia hominum oppr mit.

QVo tempore dum maximè apud Actium Antonius conflictatur cũ Cæsare, septimo regni Herodis anno, Iudæa terra quali nunquam ante motu concussa, magnam per totam eam regionem iacturam fecit pecudum: quin & hominum oppressa sunt ruinis ædium circiter decem millia. militaris tamen multitudo nihil detrimenti accepit, vtpote sub diuo agitans. Hæc clades in maius etiam aucta rumoribus, quos nuncij gentilium odiorum non ignari dabant auribus Arabum, immane quãtum extulit hostium animos, quasi subersis Iudæorum vrbibus, & extinctis hominibus, nulli iam superessent aduersarij. legatos itaq; gentis, qui rebus afflictis pacem petituri venerant, comprehensos necauerunt, moxq; magna alacritate properauerunt ad hostilem exercitum. at illi non ausi aduentum eorum præstolari, vtpote deiecti animis ob calamitatem, Rempub. negligere, nec multum à desperatione abesse videbantur. quos ita affectos Rex excitabat, duces eorum appellando, & quantum in se erat conando animum illis addere. cumq; generosiores quosdam in meliorem spem restituisset, tum demum ausus est etiam exercitum alloqui, quem prius viderat in recentibus cladibus nullam oratiõnem admittere. eos igitur his verbis consolatus simul & cohortatus est.

Arabes Iudæorum legatos necãt.

Iudæos propter damnũ passum mœstos, Herodes consolatur.

CAP. VIII.

Herodis concio ad exercitum.

Herodes cõsolatur & cohortatur milites.

NOn ignoramus viri fortissimi, multa hoc tempore nostros conatus emorata infortunia, quibus quantumuis audaces perterreri nil mirum fuerit. Sed quoniam bellum est pro foribus, & quæ hactenus acciderunt, talia sunt, vt vestra virtute possint corrigi, cohortandi mihi estis, & monendi quo pacto retinere possitis pristinum robur animi, ac primùm de bello verba faciam, declaraboq; nos id iustissimis de causis gerere, coactos inimicorum iniurijs: id quod vel præcipuè debet acuere vestram fortitudinem. deinde ostendam, nec hæc, quæ nos contristant, esse tàm grauia quàm videntur, & magnam nobis superesse spem victoriæ. ac primum de eo differam quod prius proposui, vosq; ipsos testes eorum quæ dicturus sum faciam. Nostis enim ipsi Arabum iniustitiam, & quàm sint erga alios quoq; omnes perfidi, nimirum genus hominum impium ac barbarum: sed nos præcipue semper infestauerunt, ob auaritiam & inuidiam perpetuis iniurijs nos lacessentes. Et tamen no alia beneficia nostra in eam gentem collata commemorem, quis eos imminente Cleopatra de libertate periclitantes eripuit nisi nos? Mea enim

Causa belli contra Arabes.

ealm cum Antonio coniunctio, & illius erga me beneuolentia in causa fuit ne quid isti grauius paterentur, dum ille cauet committere quod & nobis suspectum esse posset: deinde postquam precibus illa euicit vt de vtrasq; regione portiones quædam ei decidérentur, in his quoq; dispensandis non cessauit mea industria: & datis de meo magnis muneribus securitatem ambobus acquisiui meo vnius sumptu, dum ducēta talenta expendo & pro alijs ducentis fideiubeo, pro reditibus eius ipsius terræ quam isti olim nostram occupant atqui æquum erat nos Iudæos & à tributis immunes esse, nec cuiquam vllum agrorum partem decidere. certé in Arabum gratiam, qui nobis salutem suam debent, indignum erat quicquam expendere. Sed multo iniquius est, eos qui negare non possunt, suam libertatem nostrum esse beneficium, & eam rem gratias nobis egerunt, fraudare nos debitis, præsertim amicos & pacis tempore quandoquidem fides etiam hosti seruanda, multo magis inter amicos locum habeat necesse est. at nō inter tales quales isti sunt, qui nihil honestum putant nisi cum lucro coniunctum, & iniuriam impunitatem esse debere quæ lucri gratia committitur. Dubiúmne igitur est, nostri officij esse iniustos iusto bello persequi, quod Deus ipse fieri vult, iubetque nos semper vlcisci vim & iniuriam, maximè in bello non solùm iusto, verùm etiam necessario? quod enim confessione omniū tàm græcorum quàm barbarorum est crudelissimum, hoc cæsis nostris legatis perpetrauerunt. Nam & Græci caduceatores sacros atque inuiolabiles esse volunt, & nostri honestissima, sanctissimaq; legis præcepta per angelos, hoc est, nūcios à Deo acceperunt. hoc enim nomen & Deum in hominum notitiam adducere, & hostes hostibus cōciliare potest. Quid igitur magis nefarium, quàm legatos de iure agentes interficere? aut quæ illis post hoc facinus expectanda vel in bello prosperitas, vel in reliqua vita felicitas? ego sanè non video. Dixerit fortè aliquis: ius quidem & fas penes nos est, sed penes illos vires & maiores copiæ. verùm isthæc oratio indigna est nostris hominibus. cum quibus enim iustitia est, cum illis etiam Deus. vbi autem Deus est, ibi nec multitudo nec fortitudo deesse potest. Sed age etiam per se vires nostras expēdamus. Prima pugna vicimus, in secunda primo congressu eos profligauimus non ferentes nostram impressionem. victores deinde nos Athenio non indicto bello sed ex insidijs aggressus est. verùm hæc fortitudo eorum dicenda est, an insidiæ potius & secunda iniquitas? Cur igitur nobis minus sit animi, quibus oportebat esse plus spei? aut cur nobis timendi sint, qui quoties absque dolo certandum est semper succumbunt, quando verò vincere videntur per iniustitiam hoc faciūt? Quid quòd etiam si fortes quis eos existimet, hoc ipso magis ad virtutem excitari debet? non est enim generosi laus infirmissimum quemque aggredi, sed posse etiam fortes deuincere. Quòd si quem domesticæ clades terrent, & terræmotus proximus, primùm cogitet hoc ipsum esse quod Arabas decipit, putantes grauiorem quàm re vera fuit: deinde non decere vt illis audaciæ, nobis timiditatis, eadem causa sit. Illi enim nunc audent non quòd alicuius boni sibi sint conscij, sed quia nos afflictos credunt calamitatibus. vbi autem nos viderint occurrere, collabetur eorum fiducia, & nobis hoc ipso crescent animi, quòd iam cum non ita ferocientibus pugnabimus. nam neque admodum afflicti sumus, neque vt quidam putāt, irato Deo nobis hoc accidit, sed casus hi sunt fortuiti. Quòd

An. mundi 3955. Ante Chri. nat. 49.

Legati inuiolabiles.

Cum quibus iustitia, eum illis etiam Deus est.

An. mundi 3935. Ante Chri. nat. 29.

si Dei voluntate hoc factum est, mirum ni eiusdem voluntate cessauit calamitas, & hac castigatione contentus est. Quòd verò præsens bellum ei probetur vt iustum, ipse euidenter declarauit. Nonnullis enim per totam regionem terræmotu oppressis, vestrum qui arma gestatis nemini quicquam mali contigit, sed omnes estis incolumes, manifesto diuinæ voluntatis indicio, quòd si populariter militassetis vna cum liberis & vxoribus, neminem vestrûm desideraretis. Hęc cogitantes, & quod maius est, habere vos Deum protectorẽ omni tempore, persequimini iusto bello gentem impiam, nec amicitiæ iura, nec fœderum fidem seruantem, in occidendis legatis fortem, cum virtute res gerenda est, semper fugacem. His verbis Iudæorum animi non mediocriter accensi sunt ad prælium. Herodes autem sacris de more peractis, properè duxit eos vltra Iordanem contra Arabas: metatusq; castra non procul hostibus, decreuit castellum inter vtrosq; situm occupare: commodum sibi id ratus, siue pugnandum esset, siue castra in tutiorem locum transferenda. cumq; idem esset Arabum quoq; consilium, circa eum locum certamen contractum est. ac primum telis velitati eminus, deinde manus conseruerunt, vtrinq; nonnullis cadentibus, donec Arabes victi discesserunt. Ea pugna Iudæis tantum momentum ad benè sperandum fuit, vt quia hostes certamen detrectabant, ausi sint vallum eorum diuellere ipsa castra expugnaturi. atq; ita coacti processerunt non satis benè structa acie, nec tantillum quidem alacritatis aut spei ad pugnam afferentes: conseruerunt tamen manus vel quia plures numero, vel quia necesse erat lacessenti hosti resistere. post diutinum igitur conflictum non paucis vtrinque cæsis, tandem Arabes in fugam versi sunt. Tanta autem strages impulsis semel edebatur, vt non solùm hostium gladijs conficerentur, sed præ impetu fugientis inconditæ multitudinis alij proculcarentur, alij suis ipsorum telis se inuerent. itaq; quinq; millia desiderata sunt. cætera turba refugit quidem intra castra, sed nulla certa salutis spe, non tam commeatus quàm aquæ penuria. Porrò Iudæi quia non potuerunt vnà cum fugientibus irrumpere, obsidione eos cinxerunt, & auxilijs aditus, & fugam obsessis intercludendo. In hac rerum difficultate Arabes legatos ad Herodem miserunt, primùm pacem petentes, deinde quia sitis vrgebat, præsenti necessitati remedium. At ille non legatos, non pecuniam pro captiuis, nihil deniq; æquum admittebat, enixè cupiens facinorum in suos patratorum pœnas ab eis exigere. Itaq; coacti siti inter alia mala prægrauante, progressi præbuerunt se vinciendos & in captiuitatem abigendos, ita vt intra quintam diem capti sint ad quatuor millia. Sexta verò omnes reliqui decreuerunt prodire, & hostem aggredi, vel certam cladem malentes, quàm ita paulatim ignominiosè opprimi. Quæ sententia postquam placuit, eruperũt è castris, sed parum idonei ad prælij, fractis tàm viribus, quàm animis, propter extremum infortunium mortem in lucro reputantes. Quare primo conflictu circiter septem millia ceciderunt: domitaq; per hanc cladem gentis ferocia, in Herodis, quem suo malo bellatorem egregium experti sunt, clientelam se dederunt.

Arabes ab Herode deuicti.

Arabes siti compulsi, ab Herode pacem petunt.

CAP.

CAP. IX.

An. mundi 3935. Ante Chri. nat. 29.

Herodes ad Cæsarem profecturus necessario Hyrcanum interficit.

QVa felicitate ille multum elatus domum reuertitur, aucta ob rem bene gestam existimatione. Sed dum maximè res suas constabilisse videtur, summum discrimẽ adijt, Antonio apud Actium deuicto armis Cæsaris. Tum enim actum de se putauit, non ipse solus, sed & amici eius omnes & inimici. nemo enim credebat impunè ei fore tantam Antonij amicitiam. quo factum est vt amici quidem nihil dissimularent desperationem, inimici verò condolere se fingentes, clam gauderent, pollicentes sibi in futurum meliorem statum Reipublicæ. Ibi Herodes videns præter Hyrcanum neminem superesse regij generis, statuit eum è medio tollere: siue euasurus esset periculum, tutius ratus neminem extare digniorem imperio: siue opprimendus esset à Cæsare, successionem illi inuidens. Hæc secum volutanti, ab ipsius Hyrcani familia præbita est occasio. qui quòd esset miti ingenio toto vitæ suæ tempore nullis se admiscuit negocijs, omnia fortunæ permittens, & quamcunq; illa conditionẽ attulisset, ea benè contentus. Verùm Alexandra ambitiosa fœmina, & mutationis spem modestè ferre nesciens, solicitauit patrem ne vlterius ferret Herodem afflictorem suæ familiæ, sed potius sibi quoque caueret, seq; speratæ fortunæ seruaret. consuluit deinde vt Malicho Arabiam ditione tenenti scriberet, peteretq; ab eo tutelam & hospitium. Si enim cõtingat Herodem male mulctari ab offenso Cæsare, dubio procul ad ipsum rediturum imperium, propter nobilitatem generis & fauorem populi. Talia suadentem Hyrcanus primo repulit: deinde victus importunitate mulieris, interdiu noctuq; eandẽ cantilenam de futurorum spe, deq; Herodis insidijs audientis, ad Arabem literas dat amico cuidam Dositheo: in quibus scriptum erat, vt equites mitteret, qui eum ad Asphaltidem lacum deducerent. Distat is à Hierosolymitanis finibus per trecenta stadia. Hæ literæ ideò Dositheo potissimum creditæ sunt, quòd & Hyrcani cliens erat & filiæ & exosum ei Herodem non vna de causa videbatur verisimile. nã Iosephi ab eo necati cognatus erat, & aliquanto ante fratres eius apud Tyrum inter alios ab Antonio interfecti fuerant. nihilo tamen magis ob hæc Hyrcano fides sefnata est. Pluris enim ille faciens præsentis Regis gratiam, ostendit ei epistolam. qui actis primùm gratijs, vnum etiam ab eo postulauit ministerium: vt com plicata epistola & obsignata Malicho eam redderet, & respon sum ab illo reciperet. multum enim sua referre, si etiam illius mente u ntelligat. Quod vbi Dositheus sedulò exsecutus est, Arabs re scripsit, paratum se & ipsum & familiam recipere, atque etiam omnes illius factionis Iudæos: missurumque instructam manum quæ eos tuto deducere valeat, & voluntati eius obsecuturum per omnia. Postquam autem etiam hanc epistolam Herodes accepit, accito Hyrcano, rogauit eum, ecquid haberet cum Malicho fœderis. quo inficiante, prolatis in consistorio literis, occidi eum imperauit. Atque hæc ira in ipsius Herodis commentarijs scripta habentur: nam ab alijs traduntur aliter, videlicet non ob hoc crimen, sed quasi Regi insidiatũ, necatum esse. Scribunt enim sic. In quodã conuiuio dissimulata suspi-

Hecato & Nicolaus cap. 7. Herodes Antonio deuicto subtristis

Hyrcanũ Herodes è medio tollere statuit.

Alexandra Hyrcanum patrem solicitat, & vt à Malicho tutelam peteret, monet.

Trecenta stadia, nouem milliaria Germanica.

Hyrcanũ Herodes occidi imperat.

An. mundi 3935. Ante Chri. nat. 29.

cione quæsiuisse ex Hyrcano, num quas literas à Malicho accepisset. respondisse illum, accepisse quidem, sed nihil præter officiosam salutationem continentes. Alterum amplius interrogasse, num quod etiam munus accepisset, cumq; respondisset, nihil præter quatuor iumenta quibus vectaretur: Regem traxisse hoc in crimen corruptelæ ac proditionis, moxq; hominem duci iussisse. Insontem autem periisse argumentũ afferunt mitissimum ipsius ingenium vt qui ne iuuenis quidem vnquam vllam temeritatis aut audaciæ significationẽ dederit, ac ne tum quidem cum ipse principatu potiretur: sed tum quoq; pleraq; omnia ex Antipatri administrauerit sententia. Tunc verò iam octuagesimum annum excesserat, sciebatq; opes Herodis in tuto esse: Euphrate etiam traiecto, relictisq; qui trans eum amnẽ in summo honore habuerãt, in patriam postliminio redijt, vt sub illius potestate viueret, quò minus verisimile est eum molitum facinus à sua natura alienissimum, confictaq; videntur hæc ab Herode omnia. Hic finis fuit Hyrcani post variam fortunam,

Hyrcani vita.

qua tota vita circumactus est nam viuente etiam tum matre Alexandra pontifex Iudæorum creatus, per nouem annos eum honorem obtinuit: cui defunctæ cum in regnum successisset, elapsis tribus mẽsibus ab Aristobulo fratre pulsus est, ac deinde Pompeij ope restitutus, receptisque omnibus honoribus quadraginta annos in eis exegit. deinde iterum ab Antigono pulsus, & mutilato corpore, captiuus apud Parthos vixit. vnde aliquanto pòst domum reuersus, quamuis multa sibi de Herode polliceretur, nihil tamen eorum consecutus est post tantam fortunæ varietatem: & quod omnium est maximè miserabile, vt modo diximus, in extrema senectute indigno fine absumptus est. Fuit enim æqui amantissimus & perpetua modestia, imperiumq; maxima ex parte per alios administrabat, amore otij, & imperitiæ sibi conscius. Antipater certè atq; Herodes huius bonitate ad tãtas opes prouecti sunt: pro quibus meritis contra ius ac fas occisus est. Cæterũ Herodes, Hyrcano sublato, ad Cæsarem properans, & nihil boni de se sperans propter amicitiam Antonij, suspectam habebat Alexandram, ne vsa hac temporis opportunitate ad defectionem concitaret populum, & intestinis seditionibus regnum perturbaret. quare mandata regni cura Pheroræ suo fratri, & matrem Cypron, & sororem, totam deniq; cognationem in Masada deposuit: iussitq; fratrem, si quid sibi accidisset durius, habenas regni retinere. Mariammen verò vxorem, quia propter simultatem cum matre eius & sorore degere nõ poterat, in Alexandrio cum Alexandra matre collocauit, commissa quæstori suo Ioseppho & Sohemo Iturzo castelli custodia, viris & antè semper fidissimis, & tunc honoris causa his mulieribus Regijs adhibitis. Verum his quoq; mandatum dederat, vt si quid quod nollet accidisse sibi cognoscerent, cõfestim ambas interficerent, regnumq; pro viribus liberis eius ac Pheroræ fratri conseruarent.

Herodis ad Cæsarẽ properãtis mandata.

CAP. X.

Quomodo Herodes regnum etiam à Cæsare obtinuit.

His mandatis properauit Rhodum, vt illic Cæsari occurreret. Quò postquam appulit, posito tãtum diademate, de cætero paruus regio nihil

nihil mutauit: admissusque ad colloquium, tum maximè ostendit animi sui magnitudinem, neque ad supplicationes (vt in tali fortuna mos est) versus, neque preces adhibens quasi rogando veniam, sed facti sui rationem reddens intrepidè. Fatebatur enim apud Cæsarem & amicitiam sibi intercessisse maximam cum Antonio, & totis viribus se conatum, vt penes illum esset rerum imperium: non armis quidem coniunctis quòd tum deesset bello Arabico, sed misso ad illum frumento simul atque pecuniis. nec tamen se hac parte sibiipsi satisfeciisse. professum enim amicum pro bene de se merito non opus solum, sed caput etiam & salutem debere obiectare periculis. Id quia non licuerit, certè hanc laudem suam esse, quòd ne post Actiacam quidem cladem illum deseruerit, neque fortuna iam aperte mutata ad nouas spes se transtulerit. quo tempore si non auxilio, at consilio à se adiutum hominem, commonstrando quo vno modo seruari posset, nec omninò in ordinem redigi, videlicet si Cleopatram interficeret. hoc enim maturè perpetrato, licebat illi in eius opes succedere, atque ita faciliores à te pacis conditiones impetrare. ille verò pef incogitantiam cõsilium meum aspernatus est. atque hoc pacto tibi magis quàm sibi consuluit. Nunc igitur si odio Antonij meum quoque studium damnas, non negauerim ea quę feci, neque vereor ingenue fateri quanto illum amore prosecutus sim. quod si, amoto personarum respectu, hoc tantum in disquisitionem vocas, qualis sim amicus & quàm memor beneficiorum, licet tibi quoque hoc experiri. mutato enim nomine nihilominus manebit amicitia, & laudem suam merebitur. His verbis cum magnam generositatem præ se ferret, non mediocriter allexit Cæsarem, virum liberalem ac magnificum: vt occasione dicendæ causæ paulatim insinuaret se in illius amicitiam. Quare diademate restituto hortatus eum, vt non minus suam quàm quondam Antonij amicitiam coleret, in summo honore habuit, addens scripsisse Capidium, quantum apud monarchas fauore Herodis adiutus sit. Ergo vbi præter spem acceptum se vidit Cæsari, & ope eius denuò confirmatum in regno, senatusconsulto quoque per illum impetrato, deduxit eum in Ægyptum, donatum plurimis muneribus, quibus etiam amicos eius sibi conciliauit, & animi declarauit magnitudinem. Conatus est etiam Alexandro Antonij amico impetrare veniam, quod tamen non potuit, quia Cæsar animaduersurum se in illum iurauerat. Reuersus deinde in Iudæam auctus honore ac potestate, omnes qui contrà expectauerant attonitos reddidit, quasi Dei benignitate semper illustrior è periculis euaderet. Mox igitur parauit se ad excipiendum redeuntem ex Ægypto Cæsarem. qui postquam venit, omni regia magnificẽtia eum accepit apud Ptolemaidem: exercitui quoq; omnem hospitalitatem exhibuit, & rerum ad victum accõmodarum copiã. quo factũ est, vt in intimam familiaritatem reciperetur, vnà obequitare solitus dũ traducuntur copiæ, tractansq; tum ipsum, tum amicos ministeriorum vitorum CL. ditissimo & sumptuosissimo cultu infignium. quin & squalidas aut inaquosa loca transeuntibus nihil deesse passus est, non vinum, non aquam, qua miles tum magis etiam delectabatur. Ipsum quidem Cæsarem talentis DCCC. donauit: adeoque fatisfactum est omnibus, vt luculentius etiam quàm pro eius regni facultatibus tractatos se fatererentur. quo magis amicitiæ promptæque ad bene merendum voluntatis fidem fecit, & vsus opportunitate temporis egregiam opi-

An. mundi 3935. Ante Chr. na. 29.

Herodes ad Cæsarem venit, eiq; beneficia in Antonium collata prædicat, similia in eũ collaturus, si in amicitiam cum recipe-ret.

Hed. & Rufinus cap. 8. Cęsar Herodis Principa tũ cõfirmat.

Herodes Cæsarem plurimis muneribus donatum in Ægyptum deduxit.

Herodes Cæsarem & exercitum honorificè excipit.

Cæsarẽ Herodes 800. talentis donat.

An. mundi 3935. Ante Chr. ua. 29.

nionem magnanimitatis sibi parauit. rursumque ab Ægypto redeuntes alios Romanorum primates tot officiis prosecutus est, vt nemini mortalium hac parte cederet.

CAP. XI.

Herodes Mariammen calumniis oppressam interficit.

Mariamme & Alexãdra Herodi infensæ.

SEd cùm primùm in regnum reuersus est, perturbatam familiam inuenit, infensamq; sibi vxorem Mariammen & socrum Alexandram. ratæ enim, id quod non immeritò suspicabantur, non securitatis causa se in id castellum conclusas, sed quasi in carcerem, ita, vt nec suis, nec alienis bonis frui possent, ægerrimè ferebant. Mariamme quoque maritum simulare amorem credebat, quod id ei bonum esset atque commodum. sed nihil molestius ferebat, quàm quòd ne illo quidem defuncto spes relinquebatur ipsam fore superstitem: nec vnquam excidebãt mandata olim Iosepho data, ita vt omnibus modis demereri conaretur

Sohem⁹ mãdata Regia effutit.

custodes, præcipuè Sohemum, nõ ignara incolumitatem suam sitam in eius manibus. ille verò principiò fidus erat, *non* discedens ab Herodis præscripto: deinde munusculis ac blãditiis muliebribus paulatim mollitus est: postremo effutiit omnia mandata Regia, præsertim quod non speraret eum cum eadem potestate reuersurum. eam ob rem sic existimabat, *nec* ab illo sibi esse periculum, & à mulieribus paratam gratiam, præsentem dignitatem, & in posterum facilè retenturis. Quòd si Herodem rebus ex sententia confectis redire contingeret, nihil eum *nisi* vxoris arbitratu acturum. sciebat enim quàm impotenter eam Rex amaret. His ille de causis à mandatis discessit. Mariamme verò iniquissimo animo tulit noua sibi semper alia ex aliis ab Herode nasci pericula: votaque faciebat, ne ille vnquam saluus reuerteretur, cogitans vitam sibi

Herodes à Mariamme vxore non blandè exceptus.

eum eo fore intolerabilem: id quod postea nec dissimulauit, apertè fassa quid se vreret. Ille enim cùm *præter* spem magna ornatus fortuna appulisset, primæ, vt par erat, vxori lætum de hac re attulit nuncium: eamque solam præ aliis vxoribus ob amorem ac iucundissimam consuetudinem salutauit & cõplexus est. Mulier verò narrante eo suos successus, susq; deq; ferre videbatur, nec belle suum affectum occultabat: sed vt erat ingenuis minimeque fucatis moribus, ad illius blandas appellationes ingemiscebat: narrationeque eius contristari magis quàm gaudere

Herodes inexpectatam & apertã vxoris auersationem videns, cõtristatur.

videbatur: vt iam Herodes non tam suspicionibus quàm manifestis signis turbaretur. angebatur enim videns inexpectatam & apertam vxoris auersationem: quam molestiam præ amore ferre non valens, nec in ira, nec in reconciliatione perdurare poterat, & sibi ipse non constans iam hoc iam illo affectu distrahebatur. adeò animus inter amorem & odium ambigebat, vt cum sæpè cuperet punire mulieris superbiã, intercedente amore vetaretur. Nihil autem magis timebat quàm ne sumpto de ea supplicio, seipsum hoc pacto grauius læderet ob defunctæ desiderium. Talibus curis æstuantem & sic erga Mariammen affectũ, vt videre

Herodis mater ac soror Mariammẽ calumniis infectantur.

soror eius & mater, opportunissimum tempus se nactas putauerunt: moxq; assiduis calumniis cõcitabant hominem accendẽtes eius odium ac zelotypiam: quas ille nec reijciebat, nec tamen libebat credere, & sæuire in dilectam coniugem. Peius tamen indies erga eam afficiebatur,

magisq;

magisq; ac magis exasperabatur, dum nec illa curas suas occultat, & ipse amorem vertit in odium. Ac fortasse iam tum sæuius in eam aliquid statuisset, ni commodum nunciatum esset, extinctis Antonio & Cleopatra, Cæsarem Ægypto potiri: cui obuiam properans familiam sic vt erat reliquit. Discedenti Mariamme cõmendauit Sohemum, plurimum ei se debere propter habitam sui curam profitens, & cuiusdã Iudææ partis ei dominium impetrauit.

Anno mundi 3975. Ante Christ. 29.

Antonius & Cleopatra extincti.

Cæsar Ægypto potitur.

Sohemus ab Herode beneficiis ornatus.

Cæterum Herodes in Ægypto cum Cæsare congressus, liberius iam cum illo egit amicitia fretus, & magnis ab eo beneficiis ornatus est. quadringentorum enim Gallorum Cleopatræ satellitium ei donauit, & regionis partem reddidit, quam illa prius occupauerat. attribuit etiam eius regno Gadara, Hippon, & Samariam, & in maritimis Gazam, Anthedonem, Ioppen, Stratonisque turrim: quæ illi non mediocris fuit ad Regium splendorem accessio. Deducto deinde vsque Antiochiam Cæsare in regnum reuersus sensit fortunam quàm foris propitiam, tam domi aduersam, maximè quod ad coniugium attinet, qua parte sibi antè videbatur fel. ciissimus. Flagrabat enim legitimo coniugis Mariammes amore quàm qui ardentissimè, ne illis quidem exceptis, de quibus à scriptoribus proditur. ea fœmina cætera pudica & inuiolatæ fidei, innatam habebat muliebrem quandam morositatem, improbius illudens obnoxij mariti patientiæ, ita vt non habita Regiæ potentiæ ratione, non rarò contumelioſius eum tractaret: quam tamen ille dissimulanter & moderatè ferebat, licet solitam apertè & sorori eius & matri exprobrare humilitatem generis. quæ causa fuit implacabilis inter eas mulieres odij, atque etiam calumniarum quoties daretur occasio: exque suspiciones paulatim crescentes durauerunt integrum annum post Herodis à Cæsare reditum. tandem diu præmeditatum odium in hunc modum erupit. cum meridiano tempore quietis causa in cubiculum se Rex contulisset, pro coniugali affectu Mariammen accersiit. hæc autem introgressa quidem est, sed vnà cubare noluit, rogantem contemnens, & insuper patris ac fratris sui necem opprobrans. quo indignè ferente, & vix ab inferendis mulieri manibus temperante, postquam ex strepitu commotiorem eum sensit, soror, submittit iamdudum subornatum pincernam, qui indicaret solicitatum se à Mariamme, vt ei operam commodaret in propinando Regi amatorio poculo: & si amplius sciscitaretur quale nam id esset, diceret pharmacum penes ipsam esse, à se requisitum tantum ministerium: quòd si Rex mentione amatorij nihil moueretur, tum & ipse fileret. nihil enim illi fore periculi. hæc prædoctum illo ipso temporis articulo intromittit ad eum alloquendum. atque is composito vultu ingreditur, & quasi rem valde seriam afferens, ait se largitione à Mariamme solicitatum, vt amatorium Regi misceret. quo audito cum ille perturbaretur, ait pharmacũ quoddam sibi oblatum, cuius ipse vim ignoret ideoque id renunciare, quod hoc & Regi & sibi tutius existimet. ad hæc verba Herodes, iam antè satis commotus, cum magis etiam exasperatus esset, eunuchum Mariammes fidissimum tormentis examinauit, sciens quòd sine illo nihil nec magnum nec paruum tentatum sit. qui cruciatus non ferens ad interrogata quidem nihil respondit, hoc tantum adhuc eo loquente exclamat Rex, Sohemum & sibi antehac & regno fidissi-

Sohemus propter Mariammen Herodi suspectus interficitur.

An. mundi 3936. Ante Chri. na. 28.

fidissimum non fuisse hæc proditurum, nisi aliquid commercij secretioris inter ipsos intercessisset. mox; Sohemum comprehensum imperat interfici, vxorem vero causam suam iubet agere aduocato intimorum amicorum consilio, accusationem accuratam exorsus, & confictum veneficij crimen intentans. erat autem verbis immodicus, & iratior quàm decorum iudicij postulat: quo factum est, vt, cum eum ita velle viderēt, omnium qui aderant suffragiis damnata fit. qua sententia prolata, visum tamen est tam ipsi quàm aliis quibusdam præsentibus, non esse eius supplicium præcipitandum, sed includendam in aliquem regiæ carcerem. at Salome cum sua factione modis omnibus dedit operā, vt mulier fine mora necaretur: quo tanto facilius Regem perpulerunt, quòd dicerent timendum esse aliquem morum in populo, si sciretur viuam asseruari in carcere. atq; ita Mariamme ducta est ad supplicium. Id conspicata Alexandra, & intelligens similem exitum sibi expectandum ab Herode, omissa pristina ferocia valde indecore mutata est. Volens enim ostendere se non esse cōsciam eius criminis, cœpit filiæ conuicia facere omnibus audientibus scelestissimam & ingratam erga virum clamitās, dignamque tali exitio quæ ausa fit tam immane facinus. non enim pro merito tractatum marītum amantissimum. Hæc illa turpiter fingente, & inuolatura vt videbatur capillos miseræ, etiam alij merito damnabāt ineptam eius simulationem. sed in nemine hoc magis apparuit, quàm in ipsa quæ ducebatur ad interitum. nam neq; verbo vllo eam dignata est, neq; vel tantillum intemperiis eius perturbata, excelso animo improbare se illius turpem dementiam vultu significabat. ipsa intrepida specie, ac ne colore quidem meru mortis mutato ibat, generosam indolem extremo quoq; suo tempore præferens. Ad hunc modū periit mulier & temperans & magnanima, sed non satis modesta, & paulo cōtentiosior. Cæterum formæ venustate, & comitate cum maiestate coniuncta dici non potest quantū omnes ætatis suæ fœminas superauerit, quæ potissima causa fuit quò minus iucunde cum Rege vitā degeret. Obsequiis enim ob amorem ab eo cultā, & nihil molestum expectans, licentiosius æquo se gerebat. molestē etiā ferebat suorum casus, idque apud ipsum quoq; fatebatur. Tandem effecit, vt exosa esset Regis & matri & sorori, atq; etiam illi ipsi, à quo solo nihil timebat. Ea peremptā impotentius etiam flagrare cœpit Rex, iam antè miserè affectus, sicut diximus. neq; enim vulgari coniugum more amabat, sed cùm penè ad insaniam vsq; indulgeret huic cupidini, ne licētioribus quidem vxoris moribus effici potuit, ne indies magis ac magis eam diligeret. Tum verò maximè sibi visus est irato Deo necasse Mariammen. sæpè inuocabat eius nomen, sæpè etiam indecore lamentabatur. excogitabat autem oblectamenta quæcunque poterat, apparandis conuiuiis ac comptationibus, nihil tamen proficiebat: quare & regni curam reliquit. adeoque dolori succubuit, vt sæpè ministros iuberet vocare Mariammen, quasi illa adhuc viueret. Sic affecto superuenit pestilentia, quæ & plebis & purpuratorum maiorem partem abstulit, omnibus irato Deo hanc immissam interpretantibus propter iniustum Reginæ supplicium. ita aucta Regis ægritudine postremo in solitudines se abdidit prætextu venationis, vbi afflictans se intra paucos dies grauem morbum contraxit. Is erat inflammatio & dolor ceruicis, mente etiam mota nonnihil. nec remedia quicquam proderant, sed cùm exacerbare potius

Mariamme ab Herode accusata, omnium suffragiis damnata in carcerē coniicitur.

Mariamme Salome insidiatu ad supplicium deducitur.

Alexandra indecore se filiæ crimis nō consciam vult ostendere.

Herodes propter vxoris necem misere affectus.

Pestilentia Hierosolymis grassatur.

Herodes grauē morbum contrahit.

tius malum viderētur, res minimum à desperatione abfuit. itaq; medici partim propter morbi contumaciam, partim quia in tanta difficultate non erat libera diætæ electio, permittebant ei quicquid appeteret, in incertum euentum salutem fortunæ committentes. Quo sic apud Samariam, nunc Sebasten, decumbente, Alexandra habitans tum Hierosolymis re cognita conata est vrbis arces in suam potestatem redigere, alteram templo contiguam, alteram in ipsa vrbe sitam. nam qui has obtinent, totam gentem habet obnoxiam: quia nec sine his sacrificia quotidiana possunt peragi, neq; Iudæi sine sacrificijs degere, quibus vita citius contemnatur quam religio. præfectos igitur tentat, vt sibi & genitis ex Herode ac filia pueris eas traderent, ne forte illo defuncto occuparentur ab alijs. quod si contingat eum sanitatē recipere, interim à nemine tutius eas seruari quàm à domesticis. Hęc solicitatio non est æquis auribus accepta, sed cùm essent alioquin etiam fidi, tum eo magis manebant in officio, quod & Alexandram oderant, nec fas putabant desperare de salute principis. amici enim erant veteres, vnus etiam nepos Regis, Achiabus nomine. quare continuo per nuncios de Alexādra significauerunt. ille sine mora eam iussit interfici: superatoq; tandem morbo affectis & corporis viribus & animi sic efferatus est, vt quauis ex causa ad sæuiendum esset propensissimus. quamobrem ne ab intimis quidem amicis sanguinarias manus abstinuit, Costobaro videlicet, Lysimacho, Antipatro cognomine Gadia, & Dositheo, occasione arrepta huiusmodi. Erat Costobarus vnus inter primates Idumęorū, penes cuius maiores olim erat sacerdotiū Coze numinis, quod tum religiosè ab ea gēte colebatur, priusquam sub Hyrcani principatu Iudaicos ritus acciperet. hunc Herodes quā primum regnum adeptus est, Idumææ ac Gazæ præposuit, data in matrimoniū Salome sua sorore, cuius maritū Iosephum ipse interfecerat, vt iam dictum est. ea felicitate p̄ter spem oblata inflatus ille paulatim ad tātam insolētiā progressus est, vt Regis imperata detrectaret, indignum ratus Idumæos seruire hominibus quorū sacra & religionem acceperāt: misitq; legationem ad Cleopatrā, docens Idumæā semp maioribus eius Reginæ paruisse, proinde nunc quoq; impetrandam esse regionem ab Antonio. Se enim paratū illi potius obsequi. Hæc aūt moliebatur, non q̄ Cleopatram mallet habere dominam, sed vt accisis Herodis opibus, eo facilius ipse Idumæorum dominationem inuaderet. nā spem ei faciebat tam generis claritas, quàm pecuniarum copia, quibus parandis ille nunquam non intentus ne à turpibus quidem lucris abstinebat, nimirum nihil mediocre volutans in animo. Sed Cleopatra frustra tentato precibus Antonio, nihil impetrare potuit: & Herodes re cognita interfecturus erat hominem, nisi intercessissent pro eo tam mater quàm soror: ita tamē eum donauit illarum precibus, vt nunquam post hac illi fideret. orto deinde inter coniuges dissidio, Salome libellū repudij marito mittit, præter legitimum morē patriæ. Lex enim nostra solis maritis hoc ius permittit, mulieribus aūt ne dimissis quidem fas est nubere, nisi prioris viri permissu. Verùm illa magis ex propria licentia quàm communi iure fecit. d. uortium, & ad fratrem se conferens, ait se prętulisse fraternam beneuolentiam cōiugali fœderi. conspiratsse enim eum ad res nouas moliendas cum Lysimacho, Antipatro, & Dositheo: suisq; rebus fidē astruebat per Babæ liberos, quos ille iam p̄ XII. annos seruasset incolumes. erat aūt hoc verum, & tum præter oēm opinionem

An. mundi 3936. Ante Chri. nat. 28.

Alexandra Herode absente, vrbis arces in suā potestatem redigere conatur.

Herodis cōsiliarij Alexandrę institurū ei per nuncios significant.

Alexandra interfecta.

Costobarus, cui Herodes in matrimonium Salomen sororē dederat, Idumææ principatum inuadit.

Costobarus interceſſione seruatus.

Costobarus, Lysimachus, Antipater & Dositheus apud Herodē accusati.

An. mundi 3936. Ante Christ. nat. 28.

à Rege auditum vehementer eius animum pculit. Quod enim ad Babæ liberos attinet, decreuerat eos aliquando tollere, aduersatos semp suis conatibus, sed procedente tempore per obliuionem hoc omiserat. causa verò odiorum hæc fuit. Regnante Antigono dum Herodes obsideret Hierosolyma, in tantis rerum difficultatibus maior populi pars fessa ꝓpensa erat ad accipiendum Herodem intra mœnia: sed obsistebant Babæ liberi pollentes autoritate ac opibus & fidi Antigono, quòd putarẽt eum Regem magis esse è republica. Tandem capta vrbe per Herodem, Costobarus destinatus ad obseruandos vrbis exitus, ne quis aduersæ factionis elaberetur, sciens magnam esse Babæ filiorum apud vulgus autoritatem, & cogitans illos mutato rerum statu magnum momentum afferre posse suis conatibus, subtractos clam in suis agris habuit. Ac tũc quidem licet suspectus Herodem periurio fefellit, negans se quicquam scire quò illi deuenerint. Rege deinde per edicta præmium promittẽte indici, & modis oibus eos ꝓquirente, ne tum quidem fateri voluit. Veritus enim nõ impunè sibi hoc fore post primam negationem, ꝓgebat eos occultare, iam necessitate etiam nõ modo beneuolentia. Hoc postquam fororis indicio Rex comperit, missis quibusdam ad loca latebrarum, & illos interfecit, & quotquot in eodem hærebãt crimine: vt nihil iam reliquum esset ex Hyrcani cognatione, sed sublatis omnibus, quorum excellebat dignitas, arbitratu tuo posset qcquid vellet agere, nemine amplius resistente. Quo factum est, vt magis ac magis discederet à patrijs ritibus, & peregrinis studijs veterum institutæ corrumpere inuiolabilia: quorum tempore permagna facta est bonorum morum in deterius inclinatio, labãte disciplina, qua antehac populus solebat cõtineri in officio. Ac primum athletica certamina quinto quoq; anno in honorem Cæsaris instituit, theatro Hierosolymis exstructo: deinde in campo amphitheatrum, vtrumq; sumptuoso opere conspicuum, sed alienum à Iudaicis moribus, apud quos nullus est horum vsus, nulla spectaculorum ostentatio. Ille tamen celebritatem hanc nobilissimam esse voluit, denunciatam circumuicinis atq; ẽt longinquis gẽtibus: propositisq; præmijs magnis vndiq; athletarum cæterorumq; certatorum concursus factus est, cõfluxeruntq; exercitatissimi quiq; in hoc genere. euocabantur enim magnis præmijs non hi tantũ qui gymnicis certaminibus dant operã, sed musici ẽt præstantes, & q vocantur thymelici: nec non quadrigarij ac trigarij, & qui singulis equis celetizontes cursum peragunt: magna contentione Regis, ne quid desideraretur, quod vsquam in hoc genere sit spectabile. Theatrum ipsum per circuitum titulis erat ornatum Cæsaris, & trophæis deuictarũ ab illo gentium, auro atq; argento collucentibus. quod verò ad instrumentum & apparatum attinet, non vestes preciosissimæ, non gemmæ raritate insignes deerant in his spectaculis: conquisitis ẽt feris plurimis, leonibus cæterisq; vel robore spectandis, vel aliquo naturæ miraculo. hæ modo inter se, modo cum damnatis hominibus committebãtur: quę peregrinis quidem spectatoribus plurimũ admirationis simul atq; delectationis afferebãt, indigenis verò prorsus ad dissolutionem patriæ disciplinæ tẽdere videbãtur. nihil enim magis impium exstimabant, quàm ex spectandis hominibus cum bestijs commixtis voluptatem crudelem captare homines: absurdũ æquè peregrinis artibus mutare instituta domestica. Sed nihil tam molestũ fuit quã tropæa: quæ cùm putarent armis contectas imagines, quarum vsus interdictus

Babæ liberi à Costobaro seruati.

Babæ liberi alijq; accusati ab Herode interfecti.

Hedio & Ruffinus Cap. 10.

Herodes plurima peregrina instituta introduxit.

Theatrum & Athletica certamina, aliaq; spectacula ab Herode instituta.

Herodes ex spectaculis non magnã gratiam reportat.

Tropæa armis cõtectas imagines Iudæi putant.

cerdictus est nostris legibus, indignissimè eas ferebāt. à quibus cùm eos sic abhorrere Herodes animaduerteret, per vim nihil agere voluit, sed blandis alloquijs conabatur hanc superstitionem eximere. nihil tamen mouebantur, sed credentes eum grauiter peccare, vno ore exclamant: etiamsi reliqua omnia ferre oporteat, nō laturos se intra vrbē hominū imagines: sic tropæa vocabant: hoc enim nefas esse. Herodes verò videns eos turbatos, & sine satisfactione non facilè cessuros, accitis ad se præcipuis ex illo numero, & in theatrum adductis, rogabat eos, ostensis tropæis, quidnam hoc esse putarent. cumq; reclamassent, hominum esse imagines, iubet detrahi ornatum apposititicium, & ostēdit nudos stipites. quo facto in risum vertit indignatio cōcepta ex suspicione imaginum. atq; ita sedato multitudinis tumultu, pleriq; iam mutati æquo animo ferebant omnia. quidā tamen ne sic quidem destiterūt externos mores abominari, veriti ne ex hac mutatione sequeretur magnū aliquod reipub. incommodum: putauerunt q; sui officij labanti disciplinæ publicæ vel capitis periculo succurrere, nec pati Herodem quicquam contra receptos mores inducere, & pro Rege hostem agere. ex his decem ciues coniurauerunt contempto periculo, sicaq; vestibus texerunt: & in his vnus cæcus, ob indignitatem eorum quæ audierat non tam paratus ad agendum aliquid, quàm ad patiendum si quid asserroribus patrij moris accideret, cuius exemplo non mediocriter confirmati sunt cæteri. Hi cōmunicatis consilijs in theatrum vadunt, sperantes nec ipsum Regem improuisum impetum suum euasurum, aut certè multos ex aulicis eius stipatoribus opprimendos: & vel hoc sibi fore mortis solatium, si illum violatæ religionis ergo in populi inuidiam adducerent. Et illi quidem quasi duces se cæteris præbentes hæc facere statuerant. quidam verò ex his quos Herodes ad persecutanda & indicanda talia disposuerat, rem totam expiscatus, Regi theatrum ingressuro aperit. is non ignarus quātum odiorū sibi quotidiè cōcitaret, recipit se in Regiam, & nominatim coniuratos accersit: qui cōprehensi in ipso facinore, & scientes nullum esse effugium, decreuerunt præsentem necessitatem ferre forti animo. nihil enim inficiati interrito vultu ficas protulerunt, profitentes se rectè ac piè coniurasse, non propter priuatos affectus, aut sui cōmodi gratia, sed pro disciplina publica, quā nemo bonus violare ne morte quidē sibi intentata sustineat. hęc illi cùm magna cōfidentia pro se attulissent, à Regijs abducti per omnes cruciatus necati sunt. nec multo post delator eorum inuisus omnibus à quibusdam interfectus frustatim consci-sus est, & obiectus canibus, idq; multis inspectantibus: nemo tamen hoc factum prodidit, donec post longas ac molestas Herodis inquisitiones à conscijs quibusdam mulierculis per tormenta expressa est cōfessio. tum verò autores eius facinoris cum totis familijs plectebantur, plebe nihilominus interrita, & parata leges defendere, ni maiore cohiberetur potentia. quod animaduertens Rex omni ope obuiam iuit eorum conatibus, ne fortè hac rerum nouitate ad apertā defectionem adducerētur. cùm igitur duas arces munitas in vrbe haberet, vnam in qua ipsius erat Regia, alteram verò iuxta templum Antoniam à se communitā, visum est tertiam quoq; munire Samariam, mutato nomine Sebasten, quę foris totam gentem contineret in officio. abest à Hierosolymis itinere vnius diei, ad vrbanos etiam tumultus compescendos opportuna. Aliam etiam toti gēti ęcu arcem imposuit, olim Straronis turrim dictam: ipse Cæsaream

An. mundi 3939. Ante Christum nat. 25.

Decem viri contra Herodem coniurant.

Herodes cōiurationem expiscatur.

Decem coniurati necati, delator eorū interfe & frustatim concisus est.

Herodes Hierosolymis duas arces munit.

Antonia.

Samaria vel Sebaste.

An. mundi 3942. *Ante Christū nat.* 22.

Cæsaream appellari maluit. In magno etiam quem vocant campo forte lectis equitibus castellum condidit, & in Galilæa Gabalam, Esthmonitim in Peræa. His arcibus ad tuteiam regni per totam regionem opportune dispositis, adempta est vulgo leuissimis quibusq; causis mobili tumultuādi materia, parato ad quotcunq; clanculatios conatus remedio, dum in propinquo semper sunt qui vel præcaueant, vel recens ortos cōpescant. In primis aūt Samariam cincturus mœnibus dedit operam, vt tam e milite auxiliari, quam e finitimis gentibus plurimos in eius ciuitatis corpus cōgregaret, partim pp templum quod ibi dedicare statuerat, partim quo illustriore eam faceret, sed maximè quia prætextu magnificentiæ securitatem rebus suis hoc pacto procurabat. Vrbi, abrogato vetere, nouum nomen Sebastes imposuit, agrolque eius natura feraces habitatoribus diuisit, vt mox ab initijs essent locupletes: firmissimum deinde murum circumdedit, natura etiam accliuioris adiutus, & præter veterem ambitum tantum spacij complexus, vt nulli celebrium vrbium cederet. erat enim viginti stadiorum circuitus. in eius mediullio fanū sesquistadij amplitudine esse voluit, modis omnibus ornatissimum, in quo templum exstruxit cum quouis alio pulchritudine & magnitudine conferendum, reliquas etiam vrbis partes procedente tempore magis ac magis excolere studuit, securitatem captans ex firmitate loci quo pro arce vti voluit, pulchritudine vero loci suæ liberalitatis ac magnificentiæ monumentum relicturus ad posteros.

Stratoris turris siue, Cæsarea.
Gabala.
Esthmonitis.
Herodes ad seditiosos compescendos in arces præsidia collocat.

CAP. XII.

De fame quæ in Iudæam terram incubuit.

Eodem anno qui fuit regni Herodis decimustertius, maximæ calamitates in eam regionem ingruerūt, siue ea fuit vindicta irati numinis, siue ita ferebant statæ temporum vicissitudines. Primum siccitas diutur na obtinuit, inde insecuta est sterilitas, ne illis quidē fructibus prouenientibus quos sponte sua terra solet edere. Postea per inopiam mutata victus ratione, morbi iam inualuerunt & pestilentia, succedentibus alijs post alias calamitatibus. Nam hoc ipsum pestem exacerbabat, quòd ægroti in tanta penuria nec curam sibi conuenientem nec alimentum congruum habere poterant: & quotidie multis morientibus, etiam supstites per desperationem curam suorum relinquebant, non profuturam in tantis rerum difficultatibus. itaque absumptis veteribus frugibus, & nullis in earum vicem subnascentibus, nihil ipei reliquum erat, malo præter opinionē indies crescente, dum nō vno anno etiam semina ipsa pereunt, terra non reddente debitum. quapropter necessitas multa ad præsentem vsum excogitare cogebat: ac ne Herodi quidem amplæ facultates supperebant, dum fraudatur agrorum reditibus, absumpta in ædificationem vrbium vetere pecunia: adeoque omnia varijs malis vastabantur, vt vix esset cui succurri posset. ad hæc accedebat populare in Regem odium, quòd ferè soleat calamitatum culpa in eos reijci, penes quos est regimen Reipub. Cogitabat tamen aliquam medelam afferre tam difficili tempori, sed modum vix expediebat, quòd nec finitimi res ad victū necessarias venderent, eadem pressi inopia, nec pecuniarum tantum supereset, quantum posset omnibus sufficere. attamen videns opus esse vt omnes ad ferēdam opē consilia conferrent, quicquid

Hedio & Ruffinus cap. 11. al. 10.
Siccitas diuturna & sterilitas in Iudæa.
Annonæ caritas morbos quoque inducit.

erat

erat in regia ſuppellectilis tàm aureæ quàm argenteæ, id totum concidit, nec laudatorum artificum parcens operibus, nec vaſis ad vſum neceſſarijs. inde confectam pecuniam mittebat in Ægyptum, quam tum Petronius obtinebat pro Cæſare. Is licet obrutus multitudine ob talem neceſſitatem ad ſe confugientiũ, tamen quia priuatim amicus erat Herodi, & ſeruatos cupiebat eius ſubditos, præ alijs eis conceſſit frumenti exportationem, tàm in emendo quàm in euehendo adiuuans, ita vt maximum momentum ad gentis ſalutem in eo fuerit. Porrò Herodes aduecto frumento, & approbata populo ſua diligentia, non ſolùm mutauit auerſorum à ſe animos, verùm etiam eximiam laudem beneficentiæ & prouidentiæ retulit. Nam primùm his qui ſibijpſis frumentũ quærere non poterant, diuiſit omnibus accuratiſſimè diſpenſans. Deinde quia multi erant qui propter ſenium vel aliam debilitatem cibos parare non valebant, his quoq; prouidit adhibitis piſtoribus, vt in promptu alimenta haberent. Quin & aduerſus hyemis aſperitatem prouidit, ne qui periclitarentur inopia veſtium abſumptis pecoribus, & lanis alijsq; tegmentis deficientibus. Vbi verò etiam huic neceſſitati proſpectum eſt, propinquis quoq; Syrorum vrbibus ſolicitudinem impendit, diſtributis ad ſementem faciendam frugibus. quod ſanè & ipſi fuit cõmodum, terra mox vberem referente gratiam, vt omnibus alimenta ſupperterent. & quam primùm ſegetes meſſi maturæ factæ ſunt ad LM. hominum quos ipſe aluerat dimiſit per agros: atq; ita res penè perditas reſtituit ſua diligentia, non mediocriter ſubleuatis etiam finitimis qui eiſdem laborabant difficultatibus. nemo enim eius opem imploraſſet, quem non pro ipſius dignitate adiuuerit: ſed & caſtella & vrbes, & ex plebe qui grauabantur numeroſiore familia, ad illum confugientes neceſſitati inueniebant remedium: ita vt reuocatis ad rationem quæ in exteros tantum inſumpſerat, reperta ſint frumenti eorum decẽ millia. eorus autẽ capit decem medimnos Atticos. intra regni verò ſui pomœria LXXX. millia cororum expenſa ſunt, quæ quidem eius cura & tã opportunè collata gratia tantum apud Iudæos valuit omnium ſermone celebrata, vt poſitis odijs quicquid hactenus vel adminiſtrando regno, vel tranſgrediendis patrijs ritibus peccauerat libenter obliuiſcerentur, benè compenſatum putantes eius liberalitate, qua vſi ſunt hoc difficilimo tempore. nec minor vel gratia vel gloria parta eſt apud exteros, vt per hæc mala non mediocriter nomen Regis illuſtratum ſit, & quantũ damni domi acceptum eſt, tantum foris ad celebritatem nominis accreuerit. Cùm enim in alienis neceſſitatibus tantám oſtendiſſet magnanimitatem, omnes non qualis antè fuiſſet reputabant, ſed qualem tum recens experti fuerint. Eodem tempore & auxilia miſit Cæſari, quingentos ſelectos è ſuo ſatellitio, quos Ælius Gallus duxit in expeditionem Arabicam, eorumq; ſæpè forti opera vſus eſt. Rebus igitur in priſtinam felicitatem reſtitutis, regiam in ſuperiori vrbis parte ædificauit, exſtructis ædibus ampliſſimis, exornatisq; auro & marmoribus & ſubſellijs, vt magnum virorum numerum poſſent capere: domibus etiam pro cuiuſque dignitate appellatione indita, vt vna diceretur Cæſaris, Agrippæ altera. Coniugem deinde duxit amore correptus, ne diſtraheretur vagis voluptatibus. occaſio autem nouarum nuptiarũ fuit hæc. Erat inter Hieroſolymitanos ciues Simon Boethi Alexandrini filius, ſacerdos cum primis nobilis, habebatque filiam omnium eius ætatis pulcherrimam:

An. mundi 3942. Ante Chriſtum nat. 22.

Herodes ex aurea & argentea ſuppellectile pecuniã cõficiens, frumentũ pro ea cõparat. Herodes aduectum frumẽtum populo diſtribuit.

Iudæi Herodi propter beneficia fauent.

Cæſari Herodes quingentos ex ſuo ſatellitio mittit.

Regia Hieroſolymis ædificata. Hedio & Ruffi. cap. 18.

An. mundi 3942. Ante Christum ann. 22.

cherrimam: cuius forma cùm vulgi sermonibus celebraretur, primùm fama illius Herodes permotus est, deinde conspectæ amore captus, noluit vti sua potentia, ne tyrannicè videretur agere, maluitq; in legitimum thorum puellam introducere. Cumq; Simon nec affinitate tali, nec tamen contemptu dignus videretur, quòd cupiditati suæ satisfaceret, id quod æquius visum est elegit, vt videlicet honoris accessione eũ ornaret. mox igitur Iesu Phabetis filio Pontificatum abrogat, & successorem ei dat Simonem, atq; ita affinitatem cum illo contrahit. Peractis deinde nuptijs nouum castellum condit, quo loco Iudæos olim profligauit, dum pelleretur armis Antigoni. distat autem à Hierosolymis circiter LX. stadijs, natura firmum, & ad excolendum idoneum. collis enim est leniter accliuis, attollens se in manufactam altitudinem, habens mammæ specie circumferentiam: estq; distinctus teretibus turribus, ascensu arduo, qui per CC. gradus lapideos scanditur. intus autem diuersoria sunt regia, magnis impensis structa, tàm ad firmitatem, quàm ad pulchritudinem: & in pede collis habitationes spectatu dignissimę, tum propter alia, tum propter aquæ ductus egregios, magno sumptu è lõginquo perductos. circumiacens planicies ædificijs referta est ad iustæ vrbis magnitudinem, cui collis ille vice arcis imminet. Ita omnibus ordinatis ex tententia, nullos amplius in regno suo motus timuit, quibus potissimùm modis subditos in officio continens: timore supplicium quę nemini remittebat, & liberalitate qua prouidebat publicis necessitatibus: communiebatq; se accuratissimè, quasi incolumitas sua pertineret etiã ad Rempublicam. Ciuitatibus se comem & humanum præbebat, dynastas per occasionẽ colebat, ad conciliandam sibi eorum gratiam munificentissimus, quod innatam haberet magnanimitatẽ regiam. Ita factum est, vt cum apud omnes esset gratiosus, magnis rerum suarũ incremẽtis augeretur. Hæc tamen ambitio studiumq; demerendi Cæsarẽ cum Romanis potentioribus causa fuit vt multum à patrijs institutis decederet, & leges diuinas violaret, dum in honorem eorum vrbes condit & templa exstruit, licet non in solo Iudaico. hoc enim illi nequaquam laturi erant, quòd nefas sit nostris statuas ac effigies more Græcorum colere: quapropter extra eorum regionem tales vrbes collocabat, excusans se Iudæis, quòd non spontè, sed potentiorum iussu hæc faceret: & interim Cæsarem Romanosq; tanto magis sibi deuinciens, quòd in eorum honorem à patrijs cõsuetudinibus iustineret discedere. Sed præcipuus scopus erat vtilitas propria, & studium memoriæ propagandæ ad posteros, ita vt in condendis & exornandis vrbibus nullis sumptibus parceret.

Herodes, Iesu à Pontificatu remoto, Simonẽ cuius etiam filiam duxit, subrogat.

Herodes accuratam diligentiam & sumptus nõ exiguos in structuras confert.

CAP. XIII.

Cæsarea conditur.

Stratonis turris aliàs Cæsarea dicta, ab Herode ædificata. Pyræus Athenẽsis portꝰ.

ERgo cum animaduertisset in maritimis locum condendæ vrbi opportunissimum, cui pridem Stratonis turris nomen fuerat, & formam eius magnificè descripsit: & ædificijs marmoreis totam exornauit accuratissimè, tàm regijs palatijs quàm priuatorum ciuium ædibus. & quod fuit omnium operosissimum, portum à tempestatibus tutum addidit, magnitudine Piræo parem, stationibus instructum & diuersorijs, admirandum structura, eò quòd propter loci naturam omnis materia

tertia tantæ fabricæ aliunde magno ſumptu conuehenda fuerit. Sita eſt hæc vrbs in Phœnice, quà in Ægyptum præternauigatur, Dora inter & Ioppen, littorales vrbeculas, non ſatis portuoſas quòd Africo ſint oppoſitæ. hic enim procelloſis flatibus arenas in littus prouoluens, nullam ſtationem quietam eſſe patitur, ita vt plerunq; naues mercibus onuſtæ in ſalo ancoras iacere neceſſe habeant. Hanc locorum incommoditatē correcturus circulū portus circumduxit, quantum putaret magnæ claſſi recipiendæ ſufficere: & in viginti vlnarum profundum prægrandia ſaxa demiſit, quorum pleraq; pedum quinquaginta longitudinis, latitudinis verò octodecim, altitudine nouempedali fuerunt, quædam etiā maiora, minora alia. Hæc moles in mare iacta brachium ducentos pedes longum efficit, cuius ſpatij dimidium oppoſitum eſt frangendis fluctibus, inde procymation Græcè dictum: reliquum ſuſtinebat murum lapideum diſtinctum turribus, quarum maximæ & pulcherrimæ nomē Druſus à Druſo Cæſaris priuigno immaturo fato defuncto. Inerant & crebri fornices, nautarum diuerſoria. Exſcenſus deinde lato ambitu totum portum cingebat, locus ad inambulandum animi cauſa iucundiſſimus. Os autem portus patet verſus ſeptentrionem ventorum ſereniſſimum. crepido verò totius ambitus, à ſiniſtra quidem portum intrantibus turris eſt lato margini inſiſtens ad firmius reſiſtendum fluctibus à dextra autem duæ columnæ lapideæ coniunctæ turri ex aduerſo ſitæ pares celſitudine. Circum portum ædes continuata ſerie marmore politiſſimo exſtructæ ſunt, exſtante in medio tumulo, in quo templū Cæſaris à longè conſpicuum adnauigantibus, & in eo ſtatuæ, Romæ altera, altera Cæſaris, vnde nomen Cæſareæ, vrbi tàm materia quàm artificio ſtructuræ conſpicuæ, cloacis etiam ſubterraneis non minus mirandæ: quæ paribus diſtantes interſtitijs in mare exeunt, vna tranſuerſa dirimente, vt imbrium & purgamentorū proluuies facilius in mare deferantur, & marini æſtus, quoties accedunt ſubintrare poſſint, & totam vrbem ſubluere. Exſtruxit etiam theatrum è ſaxo, & à meridionali portu latere amphitheatrum capaciſſimum, vnde latè proſpectus patet in mare. Atq; hæc omnia duodecim annorum ſpacio ſunt abſoluta, Rege nec labori parcente nec ſumptibus. Hac iam altera vrbe poſt Sebaſten condita, decreuit Romam mittere filios Alexandrum & Ariſtobulum, vt ſalutarent Cæſarem: eratq; eis paratum hoſpitium apud Pollionē Herodis ſtudioſiſſimum, licebat tamen etiam Cæſaris vti hoſpitio. Excepit enim adoleſcentes ſumma humanitate, fecitq; Herodi teſtatem, vt arbitratu ſuo è filijs quemcunq; vellet hæredem regni deſignaret, auctā prius noua acceſſione Trachonitidis, Batanææ, & Auranitidis, tali de cauſa. Zenodorus quidam conduxerat ditionem Lyſaniæ, nec cōtentus ſuis prouentibus in Trachone fouebat latrocinia, inde quoq; captans cōpendium. incolæ enim locorū eorum libenter rapto viuunt, aſſueti prædas ex Damaſcenis agere. eos Zenodorus adeò nō vetabat, vt lucrum etiam eſſet particeps. ab his malè vexati propinquorum agrorū coloni, Varum prouinciæ præſidem querelis obtundebant, poſtulantes vt Zenodori iniurias per literas ſignificaret Cæſari. Ille reſcripſit expugnanda eſſe latrōnū receptacula, & regionem eam ditioni Herodis cōtribuendā: ſic enim fore vt eius prouidentia caueretur in poſterum, ne Trachonitæ vicinis vllas exhiberēt moleſtias. alioquin difficile erat eos cōpeſcere iā aſſuetos his artibus victū quærere: vt qui nec oppida haberent

An. mundi 3942. Ante Chriſtum nat. 22.

Dora & Ioppe non portuoſæ. Cæſareæ portus.

Theatrum & amphitheatrum.

Herodes Alexandrū & Ariſtobulū Romam ad Cæſarem mittit.

Cæſar Trachonitidis, Batanææ, & Auranitidis ditionē Herodi donat.

Zenodorus ex raptu viuit.

An. mundi 3942. Ante Christum nat. 22.

rent nec agros, sed in speluncas ac cuniculos more ferarum refugia. habebant autem paratam aquæ & cibariorum copiam, vt externa vi petiti possent satis diu bellum in latebris trahere. Specus enim illi aditus habent angustos, nec nisi vnum post alium hominem admittentes, sed intus sunt amplissimi & supra quam credas capaces, plano solo desuper tecti. nam totus is locus constat petra aspera & non facile meabili, nisi aliquo ducente per semitas: quæ non per directum feruntur, sed multis mæandris flexuosæ sunt. incolæ quoties propinquos populari non datur, ipsi inter se exercent latrocinia, nihil sibi non permittentes. Eam regionem postquam Herodes accepit à Cæsare, adhibitis ducibus ad eos penetrans maleficia coercuit, & circumuicinis securitatem peperit. Zenodorus autem partim inuidia, partim dolore ademptæ possessionis permotus, Romam ad accusandum Herodem profectus est: nihil tamen efficere potuit.

Herodes latrones coercet.

Hedio & Ruffi. cap. 13.

Interea in Asiam Agrippa mittitur, administraturus transmarinas prouincias pro Cæsare. eum, quòd esset amicissimus, Herodes apud Mytilenem cum salutasset, in Iudæam reuersus est. Cæterùm Gadarenses quidam Agrippam adeunt, Herodem accusaturi, quos ille ne auditos quidem ad Regem vinctos remisit. Arabes etiam iamdudum infensi Herodi, tum aperire cœperunt inimicitias, idq; de causa, vt tum videbatur satis probabili. Zenodorus enim desperatis rebus suis, Auranitidem ditionis suæ partem illis elocauerat L. talentis annuis: quam quia denatio Cæsaris complectebatur, non patiebantur, non patiebantur auferri, modò excursionibus ac vi eam sibi vindicantes, modò contendentes de iure possessionis apud iudices. pelliciebant etiam ad se egenos milites, qui miserorum more meliora sperant ex rerum nouitatibus. Hæc cùm maturè Herodes cognouisset, maluit tamen bonis rationibus occurrere quàm hostiliter, ne daret occasionem nouis motibus. Decimoseptimo demum eius regni anno Cæsar venit in Syriam: moxque Gadarenſium plurimi cœperunt clamare in Herodem, grauem eum dictitantes actyrannicum, instigati huc potissimùm Zenodori criminationibus: qui interposito iureiurando pollicitus erat, non prius se destiturum quàm quouis modo efficeret, vt illi à dominatione regia liberati attribuerentur ad prouinciam Cæsaris. ab hoc persuasi clamitabãt, idq; aliquanto audacius, quia ne illos quidem pœnas dediſſe videbant, quos Rex deditos ab Agrippa acceperat. erat enim si quis alius, erga suos inexorabilis, ab alienis verò acceptas iniurias libenter contemnebat ac remittebat. Cum igitur de vi & rapinis eius, violatisq; ac dirutis templis quererentur, Herodes quidem nihil territus paratus erat causam suam dicere: Cæsar verò comiter illum tractabat, nihilo alienatior propter tumultuantem multitudinem. & prima quidem die qua congressi sunt, facta est horum mentio, deinde verò interruptum est hoc negotium. Gadarenses enim videntes quorsum Cæsar & amici eius tenderent, & certis coniecturis timentes ne dederentur Herodi, sequenti nocte alij se iugulauerunt, alij præcipitauerunt tormentorum metu: quidam etiam in flumen se iacientes necauerunt: atq; ita cùm seipsi prædamnare viderentur, sine mora Cæsar Herodem absoluit. accessit huic & alia non mediocris felicitas. Zenodorus enim præcordijs ruptis sanguine multo per secessum profluente apud Antiochiam Syriæ periit. Cæsar verò & huius portionem, sanè nõ contemnendam, donauit Herodi

Accusatur Herodes apud Agrippam in Asiam missus.

Gadarenses Herodẽ accusaturos, Agrippa vinctos ad Regẽ mittit.

Auranitidis ditio à Zenodoro Arabibus elocata & à Cæsare Herodi donata est causa belli.

Cæsar in Syriam venit, apud eũ Gadarenses Herodem accusant, qui seipsos iugulant.

An. mun. 3946. Ante Christ. nat. 18.

Zenodorus miserè perit.

quæ

ste fita Galilæam inter & Trachonem, complectitur Vlatham, Paneadem, & agros finitimos. adiunxit eum deinde rectoribus Syriæ, manditq; vt omnia ex eius sententia fierent. Deniq; eo tum felicitatis profectus est Herodes, vt cum in toto, quàm latè patet, Romano imperio duo essent omnium potentissimi Cæsar & Agrippa, Cæsar post Agrippam nemini maiorem quàm illi honorem haberet Agrippa item post Cæsarem nemini. qua mutua beneuolentia fretus Pheroræ suo fratri tetrarchiam impetrauit, de suo regno decisis centum talentorum reditibus, vt etiam si quid fatale sibi accideret in tuto essent res illius, neq; subijceretur Herodis filiorum imperio. Deducto inde ad mare Cæsare in regnum reuersus, in terra Zenodori elegantissimũ ei templum constituxit è marmore candido, prope Panium quod vocant. id spelunca est in monte amœnissima, eiq; subiecta in immẽsum hians terræ deuexitas, plena aquis stagnantibus. ei mons valde magnus imminet. sub spelunca autem scatent fontes Iordanis fluminis. hunc locum alioquin etiam celebrem ornauit templo exstructo in honorem Cæsaris. Tunc etiam tertiam tributorum partem remisit regni sui subditis, prætextu quidem vt post sterilitatem se reficerent, re autem vera vt placaret eorum animos, offensos talibus Regis operibus, quæ videbantur planè ad religionis & bonorum morum perniciem tendere, vt omnium iactabatur sermonibus. cui rei & aliud ille remedium attulit, occasiones turbelarum auferens, & iubens sua quenq; agere negotia, veritis per vrbem conuenticulis & frequentioribus conuiuijs, appositisq; etiam speculatoribus, & grauissimis pœnis qui contrafacerent propositis. nam multi clàm & propalam abducebantur in castellum Hyrcaniam, ibiq; dabant supplicium: & dispositi erant tàm in vrbe quàm per itinera qui observarent conuenientes cuiuscunq; rei gratia. adeò enim hanc curam non negligebat, vt sæpè ipse plebeio cultu noctu misceret se vulgo, & experiretur quid de se sentiret populus: & quoteunq; pertinaciter improbarent eius studia, in omnes inclementer animaduertebat: reliquam verò multitudinem sacramento obstringebat, iusiurandum exigens quòd non discessuri essent à fide & officio. atque ita maior pars metu cedebat & obsecundabat: qui verò liberius stomachabantur & cogi se indignabantur, eos quocunq; pacto poterat tollebat de medio. Requisiuit etiam iusiurandum à Pollionis Pharisæi Sameæq; sectatoribus plerisque: quod cum non impetrasset, non tamen in eos, vt in cæteros tales sæuijt, Pollionis reuerentia. remisit etiam hãc necessitatem his qui Essæi apud nos vocantur, genus hominum Pythagoreis Græcorũ non absimile, de quibus alibi narraui prolixius. nunc prætereundum non videtur, nec alienum à proposita historia, cur religiosam de his opinionem Rex habuerit. Erat quidam Essenus Manahemus nomine, cum alias vitæ honestæ & probatæ hominum testimonio, tum verò diuinitus etiam concessum habens donum fatidici spiritus. hic cõspicatus Herodem etiam tam cum cæteris pueris ludum literarium frequentantem, Regem Iudæorum salutauit. ille putans se aut rideri, aut non satis notum esse homini, correxit eius verba, vnum de plebe se profitens. Tum Manahemus subridẽs, & blando plausu posteriora eius permulcens verius quàm feriens, imò regnabis, inquit, & feliciter dominaberis: sic enim Deus vult: & memor esto Manahemi verborũ, quæ te fortunæ mutabilis admoneant. Nihil enim te magis cogitare decet, quàm de iustitia & pie-

An. mundi 3946. Ante Chri. nat. 18.

Vlatha, Paneas aliæq; regiones Herodi donatæ.

Herodes à Cæsare & Agrippa, in magno honore habitus.

Pheroræ Herodis fratri Cæsar tetrarchiam concedit.

Herodes propè Panium templum ædificat.

Herodes tertiam tributorum partẽ remittit.

Herodes populum Sacramento obstringit.

Pharisæis propter Pollionem & Sameam Herodes Sacramẽtum remittit.

Essæi Pythagoreis non absimiles.

Manahemus regnum futurum prædicit.

An. mundi 5946. *Ante Chri. nat.* 18.

tate & æquitate erga ciues ſubditos. ſed ſcio te hoc non facturum, futuri præſcius. eris enim tàm diuini quàm humani iuris immemor, licet alioqui fortunatiſſimus, & ſempiterna dignus gloria. Nec tamen Deum latebis, qui te extremo vitæ tempore graui caſtigatione reprehenſurus eſt. Hæc verba non magni fecit Herodes, qui tum nihil tale ſperabat: proſperis deinde ſucceſſibus ad regnum & tantam felicitatem elatus, cum maximè vigeret Manahemum accerſitum rogat de diuturnitate imperij. Ille nihil certi reſpondit, ſed ſcitante Rege num decem annos duraturum ſit, & viginti inquit, & triginta: atque ita indeterminatum fatalem finem reliquit. Herodes verò vel hoc contentus Manahemum data dextera dimiſit, & ex eo ſemper Eſſenos in precio habuit. Hæc tametſi fidem excedere videntur, viſum eſt tamen lectori indicare, quòd multi ſint in eo genere quibus ob morum probitatem diuinitas aperire dignatur ſua decreta & conſilia.

Herodes Manahemū de imperij diuturnitate rogat, & Eſſenos propter eum in precio habet.

CAP. XIIII.

Herodes nouum templum Hieroſolymis ædificat.

Hed. & Ruffinus cap. 14. al. 11.

DEcimo octauo autem ſui regni anno Herodes poſt tot præclara facinora, poſt abſoluta tot admiranda opera, eximium aliud concepit animo, Dei templum denuò conſtruere, ampliore ambitu & huic conueniente celſitudine, ratus, id quod res erat, id fore omnium celeberrimum etiam ad poſteritatis ſempiternam memoriam. Cæterùm veritus ne populum difficultate deterritū minas ad hoc obſequentem haberet, aduocata concione, ſic eum allocutus eſt: Non habeo neceſſe, viri tribules, vt vel geſta vel opera mea commemorem, quæ, ex quo regnare cœpi, plus vobis vtilitatis & ſecuritatis, quàm mihi ornamenti & laudis attulerunt. ſcitis enim ipſi quòd in maximis veſtris difficultatibus nulla priuati commodi ratione vobis proſpexi: & quæ opera hactenus Deo iuuante abſolui, vobis potiſſimùm ſeruiunt, per quæ factum eſt, vt res Iudaicæ nunc magis quàm vnquam antea floreant quare, vt dicere cœpi, non opus eſt ſingulatim percenſere, vel vrbes vel alia ædificia quibus tum Iudæam ipſam, tum alias huic contributas regiones excoluimus: ſed illud potius vobis nunc proponam, quod maximè vel ad regionis cultum vel ad regionis ornatum attinet. Templo huic, quod poſtliminio reuerſi à captiuitate Babylonica patres noſtri inſtauarunt, deſunt ad priſcam altitudinem 60. cubita. tanto enim celſius erat vetus illud Solomonis ædificium. nec hoc culpa maiorum noſtrorum accidit, per quos non ſtetit quin par illi priſtinæ ſtructura ſurgeret: ſed hāc meā ſuram præſcripſerunt Cyrus & Darius Hyſtaſpis filius: ſub quorum imperio quia illi tum vixerunt, ſicut poſtea Macedonum, non potuerunt aſſequi primum illud pietatis archetypum. Nunc quoniam Deo volente ego rerum potior, cui otium, pecunia prompta, magni reditus ſuppetunt, &, quod maximum eſt, Romanorū orbis dominorum amicitia, dabo operam vt quod maiores ſub alieno nutu viuentes non ſatis accurauerunt ſuppleam, & quicquid deeſt ad honorem Dei, memor acceptorum beneficiorum, grate ac pie perſoluam. Hac tam inopinata oratione omnium animi ſunt attoniti, quod ſupra ſpem polliceri videretur: & angebā-

Herodes Dei templū denuo cōſtruere animo cōcipit.

Herodes populo ſe templum exſtructurum, exponit.

ingebantur magna solicitudine, ne fortè demolitus vetus ædificium, nouum non posset absoluere. quare periculosum videbatur consiliũ, & conatus perdifficilis. Quod vbi animaduertit Rex, iussit eos bono animo esse. manserum enim vetus templum integrum, nec demoliendum tantisper dum omnis materia comparetur, quæ sit ad futuram fabricam necessaria. neque eos fefellit. Mille enim plaustra parauit quæ lapides conuecherent: & ex omni artificum copia peritissimos selegit ad decem millia, & insuper mille sacerdotes stolis sacerdotalib. suo sumptu vestitos, partim cæmentariæ, partim lignariæ fabricæ non imperitos: hosque omnes adhibuit operi, materia iam ante conuecta. Sublatis deinde veteribus fundamentis, & nouis repositis, desuper templum exstruebat, longitudine centum cubitorũ, altitudine totidem & viginti amplius. qui viginti cubiti aliquanto post sidentibus fundamentis decesserunt, eosque denuò addere decreuerunt nostri Neronis temporibus. Constabat autem structura è lapidibus candidis firmissimis, magnitudine viginti quinque cubitorum in longum, octo in altum, latitudine verò cubitorum duodecim, habebatque Basilicæ similitudinem, hinc & inde humilius, media sui parte excelsum, à multis stadijs conspicuum, maximè ex aduerso habitantibus aut aduentantibus. Ianua verò penè ipsi templo par, & superliminare aulæis variegatis ornabatur, floribus purpureis distinctis, & habentibus columnas intextas, sub quarum capitibus vitis expandebatur aurea dependentibus botryonibus, mirandum sanè opus tam manus quàm materiæ precio. Cinxit etiam totum templum amplissimis porticibus, quæ respondent reliquæ magnificentiæ, & priores illas pulchritudine vincerent. harum duæ validis muris fulciebantur, opere vel in primis memorabili. Tumulus erat petricosus, arduus à vertice sensim versus orientale vrbis latus resupinus. huius verticem primus Solomon Rex noster instinctu Dei muro circumdedit. Radices quoque eius alio muro cinxit, cui versus austrum subiecta est vallis profunda. hic murus constat saxis grandibus plumbo inter se vinctis, complectens interius spatium & in profundum descendens, vt miranda sit magnitudo & altitudo structuræ forma quadrangulari. Saxorum enim magnitudo à fronte est conspicua, interiora ferro vincta iuncturas continent contra omnium temporum iniurias firmissimas. Hoc opus postquam æquatum est vertici, cauitas quæ intererat murum inter & tumulum expleta est, vt complanatis omnibus fieret area, & circùm quadriporticus quatuor stadiorum circuitu, singulis lateribus inter duos angulos per stadia singula patentibus, interius deinde ipsum verticem ambit alius murus lapideus: cuius orientale latus quam longum est duplicem habet porticum, spectantem ianuam templi siti in meditullio. Eam porticum priores Reges adornauerant. Circa templum affixa erant spolia barbarica, quæ omnia Herodes denuò dedicauit, additis etiam recentibus Arabicis. In septentrionalis lateris angulo arx erat firma & benè munita, opus Asamonæorum qui gentis sacerdotium simul & principatum tenuerunt, & turrim id vocauerunt, repositoriũ stolæ Pontificiæ, quæ non promebatur, nisi Pontifice sacris operaturo. hanc Herodes in eo loco asseruauit, post cuius obitum in Romanorum potestate fuit, vsq; Tiberij Cæsaris tẽpora. Eius principatu Vitellius Syriæ præses à Hierosolymitis honorificentissimo hospitio receptus, quo gratiam eis

An. mundi 3947. Ante Christ. nat. 17.

Iudæis veritis ne Herodes demolitus vetus ædificium nouum absoluere nõ posset, Herodes vetus illæsum mansurum, donec ad nouum materia cõparetur, promittit.

Materia ad fabricam tẽpli necessaria.

Templũ ab Herode quo modo extructum.

Stolæ Pontificiæ repositorium

Stola Pontificia in cuius potestate fuerit.

An. mundi 3947. Ante Chri. nat. 17.

referret, à Cæsare impetrauit, vt iuxta sua postulata ipsi haberent sacra stolæ custodiam: fueruntq; Iudæi eius custodes vsq; Agrippæ Regis obitum, post quem Cassius Longinus præses Syriæ, & Cuspius Fadus Iudææ procurator, iusserunt eos denuò stolam in Antoniã deponere, dictitantes debere eam in Romanorum potestate esse, quemadmodum & antea. Missi sunt hac de causa legati ad Claudium Cæsarem, deprecaturi talem necessitatem: vbi inuenerunt iuniorem Agrippam, cui petenti cõcessa est stolæ custodia, scriptis de hac re ad Vitellium literis. Olim autẽ fuerat sub sigillo Pontificis & præfectorũ gazophylacio, qui pridie solẽnis festiuitatis adibant arcis & præsidij Romani præfectũ & recognito pri⁹ sigillo stolã accipiebant: ac mox peracto festo, reportatam in eundẽ locum, & in conspectu arcis præfecti obsignatam deponebãt: quod quidem hoc loco propter toties variatum morem admonere visum est. Sed tum Herodes hanc quoq; turrim munitiorem reddidit ad tutelam templi, & in memoriam amici sui Romanorum imperatoris Antonij vocauit Antoniam.

Antonia, turris.

Occidentalis autem porticus quatuor portas habebat. harum ab vna transitus erat in regiam per vallem in medio interiectã: duo ferebant in suburbia, postrema in vrbem, gradibus multis vsque imam vallem dispositis, & inde alijs sursum per accliue tendentibus. Vrbs enim sita erat è regione templi, theatrali specie, toto australi tractu in profundam vallem desinens. Quartum autem latus meridianum etiam ipsum habebat portam ab vtroque angulo æquè distantem, & triplicem porticum basilicam longitudine ab orientali valle ad occidentalem pertinentem. Nec enim vlterius poterat. Ibi spectaculum erat, si vllum aliud sub sole, memorabile. Nam quum vallis in immensum dehiscceret, ita vt caligarent despicientium oculi, desuper exstructa erat præalta porticus: cuius tecto conscenso si quis vtramque altitudinem coniunctam contemplaretur, absque vertigine id non poterat, visu deficiente ob nimiam profunditatem, priusquam ad imum pertingeret. In eis porticibus stabant paribus interuallis quatuor columnarum ordines, quorum quartus intertextum habebat lapideum parietem. Crassitudo autem cuiusque columnæ, quantam possent tres homines consertis inter se complecti brachijs: lõgitudo viginti septem pedum, subiecta spira duplici. Numerus vniuersarum fuit centum sexaginta duo, capitellis sculptis opere Corinthio pulchris vsq; ad miraculum. His quaternis ordinibus fiunt per interualla ternæ porticus, ita, vt in vno quoq; latere duæ pariles, triginta pedum latitudinis, plus quinquaginta altitudinis, stadij longitudine, claudãt inter se mediam, cuius latitudo sesquialtera, altitudo verò duplicata, tanto superabat vtramq;. Earum lucanaria lignea, sculpturata figuris varijs. Mediæ verò connexitas altius surgebat, excitato super epistylia pariete lapideo politissimo, columnis insertis distincto, mirabili artificio commissuris oculos fallentibus. Atq; hoc modo se habebat primus ambitus.

Porticus ꝑalta super vallem extructa.

Interius verò non longo interstitio secundus, paucis gradibus scansilis, septum habebat lapideum, cum inscriptione quæ vetaret transgredi alienigenam, sub interminatione pœnæ capitis. hoc interius septum tam austrino quàm septentrionali latere patebat ternis ianuis æquidistantibus, ab oriente verò vna magna, per quem intrarent casti vnà cum vxoribus. Interiora autem fani mulieribus nefas erat ingredi. Tertium verò spacium intimum, solis sacerdotibus accessibile. In eo templum erat &

Interius septum quod Iudæis modò ingredi concessum erat.

ante

tate illud altare, in quo hostias immolare Deo soliti. Herodes autem interiora à quibus profani lege arcebantur non ausus ingredi, per Sacerdotes curabat fabricam intimarum porticuum: absolutoque octo annis reliquo ædificio, tandem etiam templum ipsum eorundem Sacerdotium opera sesquianno perfecit. Quo facto ingens gaudium exortum est in populo, omnibus gratias agentibus Deo pro tam celeriter finito opere, & Regi pro accurato tam alacriter negotio fausta ominantibus, & instaurationem templi magna festiuitate concelebrantibus. Ibi Rex trecentos boues Deo mactauit, & alij pro suis quisque facultatibus tantum victimarum, quantum vix comprehendi possit numero, fallente veram æstimationem earum multitudine. Incidit enim in hãc celebritatem absolutæ templi fabricæ etiam natalis regni, quem Herodes anniuersaria hilaritate solitus est colere, vt hoc pacto conduplicaretur lætitia publica. Cæterum Rex inter alia templi opera etiam cryptam fecit subterraneam, ab Antonia ferentem ad orientalem portam templi, cui turrim etiam imposuit, in eum vsum, vt occultè illuc posset ascendere, si quid per tumultum contra Regem vellet nouare populus. Fertur toto tempore quo templum struebatur nunquam interdiu pluisse, noctu tantum imbribus descendentibus ne interrumperetur ædificatio: eaque fama quasi per manus tradita ad nos pervenit à maioribus. nec est veri absimile, si quis diuinam prouidentiam respiciat. Et de templo instaurato hactenus.

An. mundi 3955. Ante Christ. 9.

Templum dedicatum.

Crypta subterranea ab Antonia.

Templi ædificatio dum durat interdiu nunquã pluit.

FLAVII IOSEPHI ANTIQVITATVM IVDAICARVM LIBER XVI.

SVMMA CAPITVM LIBRI XVI. Antiquitatum Iudaicarum.

I. *Alexander & Aristobulus ad patrem reuersi, Salomes ac Pherorę calumnias appetuntur.*

II. *Herodes dat Alexandro & Aristobulo coniuges.*

III. *Herodes ad Agrippam nauigat.*

IIII. *Ionici Iudæi gentiles apud Agrippam accusant, conatus sibi adimere Priuilegia per Romanos concessa.*

V. *Herodes in Iudæam reuertitur.*

VI. *Domesticum dissidium inter Herodem & filios.*

VII. *Antipatro Romæ degente Herodes Alexandrum & fratrem adductos ad Cæsarem accusat.*

VIII. *Alexandri defensio, & cum patre reconciliatio.*

IX. *Herodes quinquennale certamen ob absolutam Cæsaream celebrat.*

X. *Iudæorum Cyrenensium & Asiaticorum ad Cæsarem legatio.*

XI. *Herodes opus habens pecunia, sepulchrum Dauidis subijt.*

XII. *Archelaus Cappadocum Rex Alexandrum patri reconciliat.*

XIII. *Trachonitarum defectio.*

XIIII. *Expeditio Herodis in Arabiam.*

XV. *Syllæus Herodem accusat apud Cæsarem.*

XVI. *Eurycles calumniæ contra Herodis filios.*

XVII. *Herodis filij damnantur apud Berytum in concilio.*

Alexan-

CAP. I.

Alexander & Aristobulus ad patrem reuersi, Salomes ac Pheroræ calumnijs appetuntur.

An. mdl 3955. Ante Chri. na. 9.

INTER cæteras reipublicę curas ad se pertinere existimans Rex etiam priuatas iniurias, tàm in vrbe quàm in agris compescere, nouam legem tulit priorib⁹ dissimilem, quam ipse sanciit, vt perfossores parietum liceret vendere in seruitutem extra regni terminos: quod videbatur non tàm ad pœnam maleficorum tendere, quàm ad dissolutionem patriarum consuetudinum. Seruire enim apud exteros & diuersam viuendi rationem habētes, & cogi ad faciendum quicquid illis imperare libuerit, religionem magis lædebat, quàm ipsos conuictos sceleris. Qua de re satis cautum erat in pristinis legum sanctionibus: videlicet furem quadruplum reddere: quòd si non sit soluendo, vendi, non tamen exteris, nec in seruitutem perpetuam, sed vindicandum in libertatem anno septimo. Quamobrem sic vulgo interpretabantur, nouam illam legem iniquam pœnam statuere, & tyrannicum quiddam magis quàm Regium sapere, non sine contemptu inueterati iam moris publici traducebaturq; hoc nomine Rex omnium criminationibus inuidiosissimis. Per idem tempus nauigauit in Italiam, salutatum Cæsarem, & ad inuisendos Romæ suos liberos. Ibi Cęsar humanissimè tractato filios reducendos domum reddidit, satis iam instructos disciplinis liberalibus. Qui postquam reuersi sunt in patriam, statim excepti sunt magnis studiis multitudinis, quòd essent conspicui tum statura tum multis ornamentis animi, & modis omnibus Regium quiddam præ se ferrent ipsa specie. Mouerunt hæc ad inuidiam Salomen sororem Regis, cæterosque quorum calumniis Mariamme oppressa fuerat, metuentes suæ potentiæ, quum viderent non defore vltores materni interitus. Hinc igitur occasione arrepta, illos quoque calumniis appetunt, dictitantes parum iucundam eis esse patris consuetudinem, memoria supplicij de genitrice sumpti, quasi auersantibus pollutum materno sanguine. Videbant enim calumniatores esse causam odij, & hac vna via expugnare se posse & abolere paternam beneuolentiam. Nec hæc ad ipsum Regem perferebant, contenti in vulgum tales rumores spargere, quibus tandem ad illum perlatis facilè diuinabāt exoriturum tantum odium, vt ne naturalibus quidem vinceretur affectibus.

Hed. & Russinus cap. 1. Herodes nouam legem sancit, vt perfossores parietū in seruitutem extra regni terminos venderē licear. Pœna furti, iuxta legem Mosis. Exod. 1, 22. Deut. 12, 15. Herodes in Italiā nauigat, & liberos suos Roma domum reducit. Salome & aliæ Herodis filios calumniis appetunt, eosque parenti infensos reddunt.

CAP. II.

Herodes dat Alexandro & Aristobulo coniuges.

Bernicen Salomes filiā Aristobulo, Glaphyram Archelai Cappadocū Regis filiam Alexandro Herodes vxores coniungit.

SEd tum nondum frigescente paterna pietate Rex nihil mali suspicans in eo quo pat etat honore illos habuit, & quòd iam essent adulti, vxores eis coniunxit, Aristobulo Salomes filiam Bernicen, Alexandro Archelai Cappadocum Regis filiam Glaphyram.

An. mūdi 3956. Ante Chr. na. 8.

Post hæc audito quòd Marcus Agrippa ex Italia rediſſet in Aſiã, profectus illò inuitauit eum in regnum ſuum, vt venire dignaretur ad amicum & hoſpitem: quo impetrato nihil prætermiſit quod illi voluptatem afferre poſſe crederet, excipiens eum in recens conditis vrbibus, & oſtendens ædificia, ad hæc omne genus deliciarum & magnificentiæ tam ipſi quàm amicis exhibens, apud Sebaſten & Cæſarienſem portum, & in exſtructis à ſe arcibus, Alexandrio, Herodio, Hyrcania. In vrbem quoque Hieroſolymitanam eum perduxit, occurrentibus populariter omnibus amicſtu & cultu feſtiuo cum fauſtis acclamationibus. Agrippa autem Deo hecatombe immolata populo epulum præbuit: & quamuis libenter ibi diutius fuiſſet commoratus, apperente tamen hyeme tempeſtatum metu maturius abnauigauit in Ioniam, vnà cum amicis maximis honoratus muneribus.

Hed. & Ruffinus cap. 2. Marcus Agrippa ab Herode in regno circũuectus.

Agrippa Hieroſolymis Hecatombẽ immolat.

CAP. III.

Herodes ad Agrippam nauigat.

Herodes in itinere ad Agrippã Chiũ peruenit, eiq; ingentem pecuniæ vim ad porticum vrbis reparandam cõfert.

REx autem exacta domi hyeme, inſtante vere rurſum ad illum proposrauit, audito quòd cum exercitu Boſporum peteret: factaque præter Rhodum ac Coum nauigatione, Lesbum petit, ratus ſe ibi eum inuenturum. Sed repulſus aduerſis Boreæ flatibus, aliquot diebus apud Chiũ hæſit: vbi & priuatim multos ſalutatum venientes Regiis honorauit muneribus: & quum animaduertiſſet porticum vrbis dirutam bello Mithridatico iacentem adhuc quòd propter inopiam repatari non poſſet ad priſtinam pulchritudinem & amplitudinem, tantum pecuniarum contulit in eius fabricam, quantum abundè ad abſoluendam ſufficeret, hortatus vt quamprimum veterem ornatum vrbi redderent. Mutato deinde vento primum Mitylenen, deinde Byzantium allatus, vt audiuit Agrippam iam vltra Cyaneos ſcopulos prouectum, quanta potuit contentione ſecutus, apud Sinopen Ponticam vrbem eum offendit, ex inſperato viſus cum claſſe appellere: fuitque gratiſſimus eius aduentus, & ſingulari affectu ſe inuicem complexi ſunt: quòd euidens eſſet argumentum fidei & amicitiæ, Regem intermiſſis propriis negociis præſto factum Agrippæ opportuniſſimo tempore. Quamobrem indiuiſus ei hærebat Herodes in exercitu, laborum ſocius, & conſiliorum particeps. Nec minus aderat quum remittendus eſſet animus, ſolus adhibitus ex æquo & in difficilibus propter beneuolentiam, & in iucundis honoris gratia. Confectis deinde Ponticis negociis, quorum cauſa illuc Agrippa venerat, placuit non reuerti nauigio: ſed per Paphlagoniam, Cappadociam ac maiorem Phrygiam terreſtri itinere peruenerunt Epheſum: & inde rurſum Samum traiecerunt nauibus. Toto autem eo itinere ferè per ſingulas ciuitates in multis Herodi gratificatus eſt, ad eius preces multorum ſubueniens neceſſitatibus. Solitus eſt enim non ſolũ pecunia largiter adiuuare petentes, & magnos ſumptus facere in hoſpites: verum etiam ſi cui mediatore opus erat apud Agrippam, per neminẽ aliũ facilius voti compos factus eſt. Cumq; etiam ipſe magnanimus eſſet ac facilis ad cõcedendum ea quæ neminẽ læderent, non leue erat momentum & in Rege, incitante vel ſponte currentem ad beneficentiam. Primùm enim iratum Ilienſibus reconciliauit, &

Herodes cũ in difficilib. tũ in iucundis reb. ſolus Agrippæ proximus.

Agrippa terreſtri itinere Epheſum peruenit.

Herod. multos in itinere adiuuat pecunia, plurimorum eſt apud Agrip. mediator.

pro

pro Chijs debitã Cæsaris procuratoribus pecuniã persoluit, immunitatẽ impetrata: & alijs item, quacunq; in re singulis opus esset, affuit. *An. mundi 3956. Ante Christũ nat. 8.*

CAP. IIII.

Ionici Iudæi gentiles apud Agrippam accusant, conatos sibi adimere priuilegia per Romanos concessa.

Agrippę Iliẽses reconciliati, & Chij immunitatẽ impetrant.

POstquam autem ventum est in Ioniam, præsto fuit magna multitudo Iudæorum, eius regionis vrbes incolentium: qui nacti opportunitatẽ quæsti sunt de indigenarum iniurijs, quòd nec legibus suis eos viuere sinerent, & festis diebus traherent ad tribunalia, & sacram pecuniã Hierosolyma mittere vetarent, adigerentq́ue se ad expeditiones & munia publica conuertendamq́; in eos sumptus sacram pecuniam, contra concessa per Romanos priuilegia. Has querelas, vt Agrippa audiret, Herodes dedit operam, addito eis vno ex amicorum cohorte Nicolao, qui causam eorum ageret: qui coram Agrippa, assidentibus Romanorũ honoratioribus, & Regibus aliquot ac dynastis, in hunc modum pro eis verba fecit. Omnibus quidem qui aliquam iniuriam patiuntur, Agrippa præstantissime, cõfugiendi ad potestatem maiorum opem incumbit necessitas nobis verò etiam impetrandi quæ petimus adest fiducia. Neque enim aliud postulamus, quàm quod iam antè vestra beneficentia cõcessum est: quodq́; hi nobis adimere conantur, qui æquè ac nos vestro subsecti sunt imperio. Atqui si magnum est vestrum beneficium, digni sumus qui id retineamus, hoc ipso quod nos dignos eo indicastis. sin parum, turpe fuerit ne parua quidem vos posse concedere. Quamobrem satis apparet nobis illatam iniuriam ad vos quoq; pertinere, quorum isti & iudicia contemnere non verentur, & gratiam irritam reddere. Quòd si ipsos aliquis interroget, malint ne vita carere, an patrijs institutis, pompis, sacrificijs, festiuitatibus, quibus honores Deorum suorũ concelebrant: sat scio quiduis potius passuros quàm diuelli à patrijs ritibus. Nam & bella pro religionibus vindicandis sæpenumero suscipiũtur, & huius qua per vos fruimur tranquillitatis ac felicitatis hoc maximum habetur præmium, quod cuiq; licet suo more viuere & pietatem colere. Quod igitur ipsi nullo pacto sustinuerint, hoc alijs inferre conãtur: quali verò non perinde sit, vel tuam vel alienam pietatem impedire ac lædere. Quin & aliud consideremus. Estne vlla gens aut ciuitas aut populus qui non summam suæ felicitatis in vestro principatu & Romana potentia collocet? estne qui vestram gratiam velit esse irritam? Nemo sanè, qui modo sapiat. Nemo enim est, cuius id vel priuatim vel publice non referat. Atqui isti dum vestra nobis beneficia conantur auferre, ne sibi quidem ipsis vllum ius saluum relinquunt, eorum quæ vestra benignitas concessit, quæ tamen sunt inæstimabilia. Quale enim vel illud est, quòd quum multæ aliæ gentes Regibus pareant, hi sub tutela Romanorum principum in libertate felicissimam vitam exigunt? Nostræ autem res, etiam si nemo sit molestus, nullam tamen merentur inuidiam. Cætera enim communi cum reliquis vestris subditis felicitate fruentes, nihil nobis eximium poscimus, nisi vt liceat patriam pietatem colere: quod nec per seipsum est inuidendum, & permittẽtibus etiam

Ionici Iudæi apud Agrippam de indigenarũ iniurijs conqueruntur.

Nicolaus coram Agrippa pro Iudæis verba facit.

An. mundi 3956. Ante Chri. nat. 8.

conducibile. Nam Deus & cultores suos semper amat, & eos qui talem cultum non prohibent. Quid enim est in nostris ritibus quo quisquam merito offendi debeat? imò quid non coniunctum cum omni pietate ac iustitia? Neq; enim celamus præcepta vitæ quę sequimur, aut studia quę exercemus: sed septimo quoq; die ab omnibus alijs negotijs vacantes, perdiscendis legibus operam damus, iudicantes hanc disciplinam plurimum conferre corrigendis moribus. Hi ritus nostri quum per se quoq; in disquisitionem vocati nihil habeant reprehensibile, nunc vetustate etiã, contra quam multi opinantur, consecrati sunt: vt non possit nõ esse religio, tot seculis sancita deserere. Hæ sunt iniuriæ quas isti nobis per vim inferunt, Deo dicatam pecuniam per sacrilegium diripientes, immunibus tributa imponẽtes, festis diebus ad lites & negotia profana protrahentes, nulla necessitate exigente, sed tantũ in religionis nostræ cõtumeliam, quam ipsi sciunt immerito se iniustis atq; illicitis odijs prosequi. Vestrum enim imperium omnibus ex æquo consulens, & benevolentiam mutuam subditorum alit, & obsistit odijs. Has iniurias, Agrippa præstantissime, rogamus, vt à nobis prohibeas, vtq; in posterum quoque detur nostris viuere moribus, quemadmodum antea, nec aduersarijs plus in nos liceat, quàm nobis in illos. Id enim non solum iustum est, sed concessum etiam vestra clementia: & exstant de hac re multa senatusconsulta in Capitolio æreis tabulis consecrata, quæ hodie quoq; leguntur, dubio procul propter expertam nostram fidem atq; benevolẽtiam, & alioqui sacrosancta etiam si nullum nostrum præcessisset meritum: quandoquidem non solis nobis, sed ferme omnibus mortalibus, adeò nihil de pristinis beneficijs detrahitis, vt ea potius indies præter omnem spẽ reddatis cumulatiora: quæ quidem omnia percensere præsentis temporis angustia non patitur. Sed ne vanè iactare videamur nostra officia, omissis præteritis satis testari potest vel Rex noster qui tibi assidet. quod enim ille benevolentiæ aut officij genus familiæ vestræ non exhibuit? vbi fides eius desiderata est? quid nõ in honorem vestrum excogitauit? ad quam necessitatem non primus præsto affuit? Quid igitur prohibet nos quoq; nonnihil gratiæ pro huius meritis accipere? Nec prætereunda est patris huius Antipatri fortitudo, qui bello quod Cæsar in Ægypto gessit tum MM. militum auxiliariorum affuit: in quo ita se gessit, vt tam terrestribus quàm nauallibus prælijs nulli virtute cederet. nec libet commemorare quantum tunc rebus eius momentum attulerit, qualibus ac quantis ab eo muneribus auctus sit: cum potius à principio adducere debuerim literas quas ea de re imperator scripsit senatui, quibus à pop. Roma. honores & ius ciuitatis impetrauit Antipatro. poterat enim hoc solum argumentum sufficere ad declarandum non immerito nos dignatos tanta gratia, & à te confirmationem eius petere: à quo vel nouam sperare debuimus, videntes tantam tibi cum Rege nostro amicitiam intercedere: quandoquidem & à Iudæam habitantibus renunciatum est nobis, quantum victimarum obtuleris Deo, quibusue votis illum honoraueris: vtq; populum epulo exceperis, & mutuis hospitalitatis officijs delectatus sis: quæ quidem omnia debent argumenta haberi amicitiæ Iudæorum gentis & tanti Romanorum principis, confirmatæ coram ipsis Herodis penatibus. Per hæc te obtestamur in ipsius Regis præsentis, nihil aliud quàm, vt quæ ipsi cõcessistis Iudæorum generi, aliorum fraude intercipi non patiamini. His Nicolai verbis memo

Græcorum

Græcorum se opposuit: quia non de iure contendebatur apud iudices, sed supplicatio tantum offerebatur iniuriam deprecans. Nec illi inficiabantur, sed hoc solum facto prætexebãt, quòd onerosi sibi essent inquilini Iudæi. At illi & ingenuos ciues se approbauerunt, & sine cuiusquam iniuria patrijs legibus viuere. Quamobrem Agrippa intellecto quòd vim paterentur, sic respondit: se non solum propter Herodem amicum illis gratificari paratum, sed etiam quia æquum postulare videantur. quare etiamsi plura petijssent, concessurum se fuisse quicquid saluis populi Roma. commodis concedi posset: nunc quia id tantum postulẽt, vt quæ prius concessa sint rata maneant, confirmaturum se populi Romani beneficium, & daturum operam ne quis illis molestus sit amplius, iuxta instituta patria viuentibus. Hæc locutus dimisit conuentum. Tum Herodes assurgens ei gratias egit omnium nomine. Deinde post mutuos complexus vale dicto à Lesbo digressi sunt.

An. mundi 3956. Ante Christ. nat. 8.

Agrippa Iudæorum immunitatem confirmat.

Agrippa à Lesbo digressus.

CAP. V.

Herodes in Iudæam reuertitur.

Alias cap. 6. Herodes Hierosolyma redit. multitudinem in concionem aduocat, rationem eis suæ peregrinationis exponit, ac quartam tributorũ partẽ remittit.

REX igitur paucis post diebus secunda nauigatione vsus Cæsaream appulit, & inde Hierosolyma petijt: ibi aduocata in cõcionem tam vrbana multitudine, quàm reliquis Iudæis qui tum fortè aderant, rationẽ eis suæ peregrinationis exposuit, & impetratam immunitatem Iudæis per Asiam degentibus. Commemorauit deinde quantum felicitatis eis suus principatus attulisset, dum ipse nihil magis curaret, quàm ne quid deesset subditis: & quò magis eos exhilararet, professus est quartam tributorum partem se remittere. Illi verò simul oratione simul munificentia Regis deliniti, cum maxima lætitia discesserunt, omnia fausta Regi comprecati.

CAP. VI.

Domesticum dissidium inter Herodem & filios.

Hedio & Ruffinus cap. 3. al. 7. Salome hæreditario odio Mariammes filios prosequitur. Alexander & Aristobulus à Salome ac Pherora ad conuicia illecti, apud Herodẽ traducuntur.

INterim domesticum dissidium indies augebatur, Salome tanquam hæreditario odio adolescentes prosequente, atque ex præterito facinore quo matrem eorum oppresserat, audaciam assumente, & hoc agente, ne quis superesset qui posset vlcisci mortem immeritæ. Nec deerat occasio quòd adolescentes non optimè erga patrem affecti viderentur, partim memoria materni interitus, partim dominãdi cupidine. Rursum igitur vetera mala renouabantur, his in Salomen ac Pheroram conuicia iactãtibus, illis vicissim odia & insidias contra adolescentes exercentibus, & cùm esset odium mutuum, non erat tamen simile: dum hi vel propter genus & mores ingenuos, vel propter ætatis imperitiam procaci lingua iram non dissimulant: illi cõtra maleuole ac astutè calumnijs viam præstruunt, prouocantes adolescentum ferociam, quam mox erant apud patrem eorum in suspicionem vocaturi: voluntatem vindicandi maternam necem vel propria manu non deesse illis hoc argumento colligentes, quòd nec puderet eos talis matris, & iniustè interfectam contendere. Iamq; fabula erat totius ciuitatis, cunctis simplicitatẽ adolescentũ miserantibus, nec cessante Salome occasiones verisimilis criminationis ex ipsis

An. mundi 3956. *Ante Christū natum* 8. Hedio & Ruffinus Cap. 4. al. 8. Pherora ac Salome Alexandrum & Aristobulū apud Herodē accusant.

ex ipsis sumere: qui impatienter ferentes matris mortem, & iuueniliter contentiosi, non illius modo vicem, sed suam quoq; sortem miserabantur, quòd necesse haberent cum infelicis parentis interfectoribus vitā degere, & se quodammodo cōtaminare illorum contubernio. atq; huic dissidio magnū incrementū absentia Regis addidit. Qui postquā reuersus est, & consionem illam apud populum habuit, mox tum à Pherora tum à Salome est monitus, imminere magnum periculum ab adolescentibus, palàm iactantibus nō impunè laturos qui matrem interfecissent. his affinxerunt, Archelaum Cappadocem eis ipsem facere, quòd ope illi peruenturi sint ad Cæsarem, & patrem accusaturi. quibus auditis Herodes turbatus est, tantò magis quòd eadem & ab alijs renunciabantur: & per hæc anteactorum admonebatur, quod propter domesticorum dissidia nec amicis nec dilectissima coniuge diu frui potuerit: futuraque ex præteritis colligens, & maiorem aliquam calamitatem secuturam timens, planè confusus erat animo. Reuera enim quemadmodum foris supra spem fortuna vtebatur propitia, sic domi præter opinionem omnia malè cedebant: vt merito ambigendum sit, possitne pensari tanta felicitate externa eius calamitas domestica, an satius esset carere ex æquo vtraq;, & intra priuatam fortunam consistere. Dum talibus curis intra se fluctuat, visum est alium filium, qui etiam tum priuatus erat, accersere, comprimendisq; adolescentum ferocibus animis illum opponere, & honoribus euehere: is dicebatur Antipater: non quod vellet, sicut postea victus affectu nimio fecit, omnia in illum conferre, sed ratus se filios Mariammes hoc pacto castigatiores redditurum, & minuēdam eorum arrogantiam, si viderent nō esse necesse, vt sibi solis seruetur tāti regni successio. quapropter hunc quasi succedaneum in domum induxit, putās se iam prospexisse adolescentibus, vt posito fastu tractabiliores se patri præbeant. sed longè aliter euenit. nam & illi factum hoc iniuriam suam interpretabantur: & Antipater tali erat ingenio, vt præter spem nactus ampliorem libertatem, in hoc omni ope incūberet, ne fratribus primo loco apud patrē cederet, & alienatum iam ab illis p calumnias, & ppensum ad hos, vt (quod iste vehemēter cupiebat) infensior ēt indies fieret. Quamobrem nihil aliūd cogitabat, hoc tamen cauēs, ne ipse videretur fratrum delator, sed per alios consiliorum socios rem ageret, qui neq; suspecti essent Regi, & fidem etiam propter amicitiam verbis suis possent adstruere. Iam enim complures ad hunc noua spe inflatum colendum se contulerant, & Herodem fucata specie beneuolentiæ captabant: cumq; per multas easq; inter se fidas personas hæc ageretur fabula, adolescentes magis etiam quàm ante occasionē illis præbebant. nam & lacrymæ sæpè eis prorumpebant, non ferētibus iniurias ac contumelias, & matrē interdum inuocābāt, patremq; iam apertè vt parum æquum amicis incusabant. quę omnia maliciosè ab Antipatri coniuratis obseruabantur, moxq; affingentes etiam nonnihil Herodi renūciabant, fouentes domesticum dissidium. Rex enim ægrè hæc ferens, & volens humiliare Mariammes filios, maioribus semper Antipatrum augebat honoribus: cuius precibus postremo victus, matrem eius in regiā induxit Cæsari etiam sæpe pro eo scribens, priuatim hunc diligentius commendabat: & cùm nauigaret ad salutandum Agrippam, post decennalem administrationem Asia decessurum, solum ex filijs Antipatrum secum duxit: quem ei cum multis muneribus tradidit Romam ducen-

Antipater Herodē fratribus magis infensum reddit.

Herodes Antipatri matrem in regiā inducit, eumq; Cęsari cōmēdat.

Agrippæ Herodes Antipatrum Romam ducendum tradit.

direndum, & recipiendum in Cæsaris amicitiam: vt iam videretur omnia per hunc agi, protrusis à principatu adolescentibus. *An mun. 3956. Ante Christū nat. 8.*

CAP. VIII.

Antipatro Romæ degente Herodes Alexandrum & fratrem adductos ad Cæsarem accusat.

EA peregrinatio non mediocriter Antipatro profuit ad honorem & primatum inter regios liberos. Illustris enim factus est Romæ, paternis literis commendatus amicis omnibus. Vnum molestè ferebat, quòd non poterat fratres contenuis vexare calumnijs, & verebatur ne patris animus mutatus, æquiorem se præberet erga Mariammes filios. Hæc assiduè cogitans non desistebat à proposito: & absens quoq; per literas exacerbabat patrem in eos, quasi de incolumitate ipsius solicitus, sed reuera ad speratam regni successionem malis artibus viam sibi præmunièns: donec ad tantam iram Herodem perduxit, vt inimicus esset adolescentibus. Sed cum repugnaret huic affectui, timeretq; ne quid per iram ageret temerè, decreuit Romam nauigare, & ibi filios accusare apud Cæsarem, ne propter indignationem videretur parum pius erga filios quò postquam peruenit, non inuentum ibi Cæsarem Aquileiam vsq; persecutus est: & cum venisset in colloquium, rogassetq;, vt de infortunio suo vellet cognoscere, adductos coràm filios accusauit insolentiæ tentatiq; veneficij, conquerens eò processisse illorum odia, vt per immane facinus paterno regno potiri cuperent: cum sibi per Cæsarem libera potestas permissa sit relinquendi eum successorem qui in pietate erga patrem sit constantior. illos verò etiamsi principatus non accedat, contentos esse patris exitio, idq; etiam cum suæ vitæ periculo quærere: tam immane ac scelestum odium inueteratum esse in eorum animis. Eam calamitatem diu toleratam nunc demum se cogi aperire Cæsari, & aures eius talibus inquinare sermonibus. & quo tandem suo merito? quáve iniuria? aut quomodo eos æquum putare, vt quem ipse principatum longo tempore per multa pericula quæsisset, eius non sinant esse dominum, nec liberam potestatem permittant relinquendi eius cuiuscunq; per pietatem hunc honorem promerito, vt ad hoc præmium spectantibus maior fiat de pietatis officijs contentio: maximè cũ saluo naturæ iure ne fas quidem sit illis cogitare tale aliquid. neminem enim posse affectare patentis regnum, nisi qui eiusdem optet interitũ, quandoquidem viuo non detur succedere. Se quidem nihil passum illis deesse eorum quæ Regijs liberis ab amantissimo patre præstari conueniat, non ornamenta, non ministerium, non delicias, coniugia quoque procurasse illustrissima, alteri suæ sororis, alteri Alexandro Archelai Regis filia collocata: &, quod maximum sit, ne post talia quidem ausa, patria se potestate in eos vsum, sed ad communem benefactorem Cæsarẽ adduxisse, & decedentem ex iure vel patris violati vel Regis per insidias appetiti, ex æquo se cum eis apud talem arbitrum disceptare. rogare tamen ne impunè sit illis tantum facinus, néve ipse cogatur in perpetuo metu vitam degere: quando ne illis quidem expediat post tam nefarios conatus solem inspicere, & impunitatem auferre post proculcata pietatis

Antipater Romæ illustris factus.

Antipater præsens calumnijs, & absens per literas Herodem in filios exacerbat.

Herodes Romam nauigat, & Cæsarem Aquileiam vsq; persequitur.

Herodes apud Cæsarem filios accusat.

An. mundi 3956. Ante Christum nat. 8.

pietatis ac humanitatis iura omnia. Hæc crimina postquam Herodes magna vehementia filijs obiecit coram Cæsare, adolescentes, qui ne loquente quidem illo continere lachrymas poterant, tum verò perorata causa toti in fletus effusi sunt, nullius quidem tantæ impietatis sibi conscij, grauem tamen accusatorem patrem sustinentes: quòd neq; decorũ esset contra eum libere dicere, neq; tutum causam suã deferre. Quamobrem hærebant ancipites lachrymis ac gemitibus miserationem sibi quærentes, & hoc ipso soliciti, ne viderentur perturbante conscientia, defensionem sui expedire non posse, cum potius iuuenili imperitia & consternatione impedirentur: quod tamen Cæsaris prudentiam nõ latuit, adeoq; omnium quotquot aderant mouebant misericordiam, vt ne pater quidem accusator immotus hoc affectu perdurare potuerit.

Alias cap. 9. Alexander & Aristobulus omnes lachrymis etiam parẽtem accusatorem ad misericordiam commouent.

CAP. VIII.

Alexandri defensio, & cum patre reconciliatio.

TVm iuuenes vbi obseruauerunt & illum iam flecti & Cæsarem, cęterosq; partim condolentes sibi, partim etiã nõ temperantes à lachrymis, alter illorum Alexander versa ad ipsum Patrem oratione, sic aggressus est obiecta diluere. Pater, quàm beneuolo erga nos sis animo, latis declarat hoc ipsum iudicium. Si enim aliquid triste de nobis statuisses, nunquam ad omnium seruatorem nos adduxisses. poteras enim vel pro regia, vel pro patria potestate in fontes animaduertere. cæterùm adducere nos Romã, & hunc testem ac arbitrũ facere, seruare volentis argumentũ est. nemo enim ad fana ac templa adducit quem velit perdere. quòd sane causam nostrã aggrauat, qui quidem ipsi nos indignos vita censemus, si sustinenda sit læsæ erga talem parentẽ pietatis opinio. quantò enim satius mori innoxios, quàm tanti sceleris suspectos viuere? Quare si veritati satis patrocinari poterimus, felices nos vel tuo iudicio, vel euasо discrimine: quod si vincit calumnia, superuacaneum fuerit nos solem hunc cernere. quid enim hoc non amota suspicione profuerit? Videtur quidem in nostram ætatem affectati regni crimen competere, & probabilius hoc facit infelicis matris calamitas. Sed vide obsecro an nõ idem crimen in quemuis nostri similẽ torqueri possit? Nihil enim prohibet quicunq; Rex habeat liberos, defunctæ matri superstites, eos in suspicionem vocare, quasi patri struant insidias. Sed suspicio non sufficit in impietatis crimine. age proferat, qui potest, argumẽtum tentati facinoris, quod aliquã fidem calumniæ valeat astruere. Potest ne quisquam indicare venenum paratum, aut coniurationem cum æqualibus, aut corruptos precio famulos, aut scriptas contra te literas? cum tamen horũ singula interdum de nihilo fingat calumnia. Grauis enim res est diffidens inter se regia: & spes Principatus, quem tu ais pietatis præmium, sæpè ad nefarios conatus praua ingenia perpulit. Nos certè nullius facinoris conuinci possumus. calumnias autem refellere apud obturatas aures qui possumus? Sed liberius quasdam voces iecimus. At non in te pater, quod nefas esset, sed in eos qui quicquid audiunt effutiunt. Matrem aliquis nostrum defleuit? at non quia mortua sit, sed quia etiam post mortẽ, à quibus minimè debuit, male audiat. Principatum affectamus quem pater obtinet. Quid ita? Si nobis honores

Alexander suo & fratris nomine parentis accusationem diluit.

regij

negij contigerunt, sicut re vera contigerunt, an non conatus noster est superuacuus? Sin minus, certè sperare licet. An te interfecto ab his expectari posset successio, quos post tam atrox facinus nec terræ laturæ sint nec maria? Quid subditorum pietas, & totius gentis religio, tulisset scilicet parricidas scelere parto regno potiri, & sanctissimum à te instauratum templum ingredi? Quid, si cæteros contemneremus, posset ne quisquam interfector tuus pœnam euadere incolumi Cæsare? Non tam impios genuisti neq; tã stultos, sed infortunatiores fortè quã tuis etiam rebus est conducibile. Quod si neq; quod accuses habes, neq; quicquam deprehendisti, quid tibi potest tantæ impietatis fidem facere? Quia mater perijt. Sed illius fatum cautiores nos potius quàm iritatiores debuit reddere. Potueramus plura pro nobis afferre, sed quid opus est excusare quæ nunquam facta sunt? Quare ab omnium domino Cæsare, & nunc nostro arbitro, hoc tantũ petimus, vt si reuera de nobis suspiciones potes ponere mi pater, viuamus quantumuis infelices. quid enim miserius quàm temerè insimulari criminis grauissimi? Sin à nobis timere tibi pergis, tua pietate salua, nostram et sentẽtia damnemur. nec enim vsq; adeo cara nobis est vita, vt eã cũ autoris molestia retinere velimus His verbis & Cæsar ne antè quidẽ ad credendum calumniæ facilis, magis etiam flexus est, quòd intentis in Herodẽ oculis ipsum quoq; permoueri animaduerteret: & quotquot præsentes aderant solicitudo cepit de iuuenibus, non sine Regis inuidia apud omnes aulicos. nam absurditas calumniæ, iuuenumq; in ipso flore ætatis periclitantium miseratio, ad ferendam opem concitabat animos omnium: sed multo magis postquam tam cordatè Alexander accusationi patris respondit, manentibus reis in eodem habitu, & præ mœstitia humentes oculos in terram demittentibus. Tandem alluxit spei nonnihil, vt videretur Rex ipse excusationis egere, qui sine vllis certis argumentis tàm temerè criminationẽ aggressus sit. Postremo Cæsar aliquantisper deliberandus, hoc ipso iuuenes alioqui insontes peccasse pronunciauit, quòd nõ tales se parenti præstitissent, vt nulla posset in eos hærere suspicio. Herodem autẽ rogauit vt suspicari desineret, ac reconciliaretur filijs. Periniquũ enim esse habere eum fidem talibus calumnijs. & posse illos in posterum mederi offensis prioribus, & redintegrare mutuum amorem pristinum, si ad abolendas suspiciones veteres, vtrinq; diligentius coleretur pietas. Post hanc admonitionem iuuenibus innuit. Quibus iam preces parantibus parer has nõ expectans prior flentes vnum post alium complectitur, compatientibus omnibus, qui aderant tàm ingenuis quàm famulis. Tum igitur post actas Cæsari gratias vnà discesserunt, & cum eis Antipater simulans se gratulari reuersis in gratiam. Sequentibus deinde diebus Herodes C C C. talentis Cæsarem donauit, munera edentem Romæ. & congiarium diuidentem populo. Cæsar vicissim ei donauit dimidium redituum è metallis Cyprijs, & reliquum dimidium procurationi eius commisit: alijsq; hospitalibus officijs honorato, liberã potestatem permisit eligendi successorẽ quemcunq; è filijs, aut si mallet distribuendi regni in singulos. quod cũ ille iã pararet facere, negauit se commissurum quin ille quamdiu viueret tàm regnum haberet in potestate quàm filios. His ita peractis Rex rursum Iudæam repetit Quo absente Trachonitæ, non parua ditionis pars, ab eo defecerant, sed opera ducum quos in regno reliquerat ꝓdomiti, rursum coacti sunt imperata facere.

Ann. mundi 3956. Ante Christum nat. 8.

Iuuenum miseratio omniũ animos conciliat. Cæsar in hoc iuuenes peccasse pronũciat, quòd sese à suspicione immunes nõ seruauerint, ac parentem vt filijs reconcilietur, horratur. Herodes filios reconcilia tus. Antipater se reuersis ingratiam, gratulasi simulat. Herodes 300. talentis Cæsarẽ donat. Cæsar Herodi dimidium redituum é Cyprijs metallis donat. Rebelles domantur.

Cæterùm

An. mundi 3956. Ante Christum nat. 8.

Cæterùm Herodes & filij nauigantes cum appulissent Eleusam oppidum Ciliciæ, quod Sebaste mutato nomine dicitur, offendunt ibi Archelaum Regem Cappadocum. Is excepto Rege perhumaniter, multum gauisus est ob reconciliatos filios, & quòd Alexander eius gener egregiè refelliſſet obiecta crimina: datisq; vicissim regijs muneribus digressi sunt. Post hæc Herodes in Iudæam reuersus aduocata in templum concione quid ea in peregrinatione egisset exposuit: denarrataq; humanitate Cæsaris, & alijs rebus quas illos quoq; scire voluit, extremam orationem vertit ad filios: aulicosq; & cæteram multitudinem ad concordiam adhortatus est, pronuncians filios post se regnaturos, primum Antipatrum, deinde ex Mariamne natos Alexandrum & Aristobulum interim debere omnes se vnum respicere, & pro Rege habere atq; domino, non obstante senectute quæ ad regendum propter longam experientiam magis est idonea, præsertim non deficientibus alijs facultatibus, quibus & subditi in officio continentur & liberi. milites quoq; cum suis ducibus si se vnum respiciant, felicem vitam acturos absq; vllis perturbationibus. His peroratis dimisit concionem, quibusdam rectè visus dixisse, quibusdam secus. iniecta enim æmulatione inter filios, res omninò ſpectare ad aliquam mutationem videbantur.

CAP. IX.

Herodes quinquennale certamen ob absolutam Cæsaream celebrat.

Hedio & Ruffinus cap. 5. al. 10. Cæsarea perfecta.

PEr idem tempus perfecta est Cæsarea, decimo anno postquam ædificari cœpta est, regni verò anno octauo supra vigesimum, Olympiade CXCII. in eius dedicatione magna fuit celebritas, & apparatus facti sunt sumptuosissimi. exciti enim sunt ad certamen artifices Musici, & athletæ gymnicorum certaminum. ad hæc gladiatorum ac ferarum cõparatus magnus numerus, & quicquid huius generis in precio est tam Romæ quàm apud gentes cæteras. Consecratum est autem hoc quoque certamen Cæsari, instaurandum per singula quinquennia. Huncomnẽ apparatum Rex suo sumptu magna ambitione vndecunq; curauit conuehi multa in hoc conferente etiam vxore Cæsaris Iulia, & mittente permulta preciosa ex Italia, vt omnibus computatis sumptibus ad D. talenta accederet. Congregata ingenti multitudine spectaculorum gratia, legationes quæ à diuersis populis mittebantur ob accepta beneficia, omnes excepit diuersorijs & mensis & continuis hilaritatibus, dum hominum frequentia spectaculis se totos dies oblectat, noctu verò conuiuijs & ostentatione magnificentiæ, cum insigni laude magnanimitatis regiæ. in omnibus enim studebat vt posteriora quæq; maiorem admirationem sui facerent: ferturq; ipsum sæpè Cæsarem & Agrippam dixisse, quòd maior quàm pro præsenti ditione esset Herodis magnanimitas, qui dignus videretur totius Syriæ atq; Ægypti imperio. Post hanc celebritatem & festos dies aliud oppidum exstruxit in campo qui dicitur Capharsaba, electo ad hoc agro aquoso & plantis idoneo, amne circumfluente ipsum oppidum, & luco circumdante pulcherrimarum arborum. hanc à suo patre Antipatro denominauit Antipatrida. deinde

Quinquennale certamen.

Cæsar & Agrippa Herodis magnanimitatẽ celebrant.

Antipatris extructa.

castellum

tastellum matrem suam nomine referens supra Hierichuntē condidit, cui Cypron vocabulum imposuit, cōmunito egregiè & instructo amœnis domicilijs. nec fraterni affectus oblitus memoriæ illius dedicauit ædificia pulcherrima, primum turrim Pharo non minorem in ipsa vrbe, in defuncti monumentum Phasaelum vocatam, propugnaculum vrbis munitissimum. deinde eiusdem nominis oppidum circa vallem Hierichuntinam condidit, quà itur ad septentrionalia: quo factum est vt circumquaq; situs ager antea penè desertus diligentius coleretur ab habitatoribus, phasaelitiscus inde appellatus. Quin & reliquam eius beneficentiam enarrare perdifficile fuerit, quanta contulit in vrbes tam Syriæ quàm Græciæ, & vbicunq; illū peregrinari contigit. plurimas enim adiuuit, aut exstructis publicis operibus, aut sicuti incœpta pendebant propter inopiam, pecunijs in absolutionem eorum erogatis. Inter hæc præcipua sunt quòd Rhodijs Pythium templum suo sumptu exædificauit, & ad compingendas naues multa argenti talenta præbuit. Nicopolitanis vrbem ad Actium à Cæsare conditam habitantibus maiorem partem publicorum operum suis perfecit impendijs. Antiochensibus vrbem Syriæ maximam habitantibus, secante mediam eius longitudinem platea, hanc ipsam vtroq; latere ornauit porticibus, & viam eius subdiualem lapide polito strauit, non tam ad ornamentum vrbis quàm ad incolarum commoda. Ludos etiam Olympios non satis respondentes suæ celebritati propter inopiam, adiuuit attributis annuis reditibus, quo splendidius & sacrificia fierent, & alia quæ ad decorandum tam frequentem conuentum pertinent: pro qua munificentia perpetuus agonotheta declaratus est. Hic alius quispiam miretur in vno homine tantam diuersitatem ingenij. Si enim spectemus eius liberalitatem ac beneficentiam qua erga omnes vsus est, non possumus non dicere eum natura beneficentissimū. ediuerso si iniurias eius & sæuitiam in subditos atq; etiam coniunctissimos consideremus, fateri cogemur hominem fuisse durum, inexorabilē, & ab omni alienū modestia. atque ita pugnātes inter se voluntates habuisse videbitur. Ego verò aliter credo, & vtrunq; ab vna causa profectum existimo. Eo enim quòd honoris esset cupidissimus, & totus huic affectui deditus, incitabatur ad magnificentiam, ficubi spes esset aut in præsens laudis, aut in posterum memoriæ: quare quòd esset supra facultates sumptuosus, cogebatur molestus esse subditis. nam cum in alios erogaret plurimum pecuniæ, necesse erat eam aliquando malè quærere. Deinde sciens se ob eas iniurias inuisum subiectis, eas offensas lenire videbat difficile. neq; enim poterat nisi vellet reditus minuere. itaq; abutebatur suorum odio in suum commodum. nam si quis illorum non per omnia seruitutem toleraret, aut videretur velle dominationem eius excutere. in tales impotenter æuiebat non aliter quàm in hostes, nullo cognatorum aut amicorum discrimine, quòd solus vellet honorari ab omnib. Quàm autem honoris cupidus fuerit colligere licet ex his ipsis honoribus quos ille Cæsari & Agrippæ cæterisq; eius amicis exhibuit. volebat enim exemplo esse suis, vt quemadmodum ipse præstantiores coleret, sic etiam coleretur ab omnibus: & hoc pacto satis declarabat cuius rei natura esset appetentissimus. Sed Iudæis per leges patrias non licet hoc modo potentiores colere, quos necesse est maiorem rationem iusti & æqui habere quàm officiorum taliumq; quibus satis incommodum erat quòd

An. mundi 3957. Ante Chri. nat. 7.

Cypron cōditum.

Phasaelus turris & oppidum.

Pythium tēplum ab Hērode extrūctum.

Olympij ludi.

Herodes erat in exteros liberalis. in suos sæuus fuit.

Herodes honoris cupidus.

An. mundi 3957. Ante Chri. nat. 7.

non possent statuis & templis demereri Regis gratiã, & similibus adulationibus explere insanam cupiditatem glorioſi hominis. Atq; hæc mihi causa videtur cur Herodes erga familiares & consiliorum particeps iniquior, erga exteros & alienos tanto beneficentior fuerit.

CAP. X.

Iudæorum Cyrenensium & Asiaticorum ad Cæsarem legatio.

Hed. & Ruffinus cap. 6. al. 11.

Iudæi Asiatici & Cyrenẽses afflicti, legatis ad Cæsarẽ missis, immunitatem consequuntur.

ASiatici autem & Cyrenenses Iudæi multum affligebantur ab earum regionum ciuitatibus, qui cum à priscis Regibus accepissent ius ciuitatis ex æquo cum cæteris, tunc multas iniurias à Græcis patiebantur, quasi exportarent pecunias, & essent noxij reliquis ciuibus. Cumque Græci nec finem nec modum iniuriarum facerent, coacti sunt per legatos de eis apud Cæsarem conqueri. is rescripsit ad prouincias, placere vt Iudæis seruetur æquale ius cum alijs. cuius rescripti exemplar subijcimus, quò testatius fiat quomodo erga nos affecti fuerint imperatores veteres. Cæsar Aug. Pont. Max. Trib. potestatis ita censet. Quoniam Iudæorum gens semper fida & grata fuit Pop. Roman. non nunc tantum, sed superiori etiam tempore, præcipuè patri meo Imp. Cæsari, sub Hyrcano Pontifice: placet mihi de communi iurati senatus sententia, Iudæos vti proprijs ritibus ac legibus, sicut vtebantur tempore Hyrcani Pont. Dei Max. & fanis eorum ius asyli manere: liceréq; eis votiuam pecuniam per certos homines mittere Hierosolyma: neque cogi ad præstanda vadimonia sabbatis, aut pridie sabbatorum post horam nonam in paraseeue. Quod si quis deprehendatur furari sacros libros aut sacram pecuniam ex locis eorum religiosis, hunc teneri sacrilegij, & bona eius addici ærario Roman. pop. Suggestionem etiam eorum oblatam mihi per C. Marcium Censorinum, pro ea pietate qua omnes homines complector, iubeo cum hoc decreto dedicari in illustri loco, quem vniuersa Asia meo nomini consecrauit apud Argyram. quod si quis contra decretum ausus fuerit, non mediocri pœna mulctabitur. Inscriptum est columnæ in templo Cæsaris. Cæsar Norbano Flacco S. Iudæis vbicunque gentium degentibus sacram pecuniam ex veteri instituto Hierosolyma mittere nemine prohibente liceat. Hæc Cæsar. Agrippa quoque pro Iudæis scripsit in hunc modum. Agrippa Ephesiorum magistratibus, senatui, & populo S. Pecuniæ sacræ quæ Hierosolyma mitti solet more patrio, procurationem ac tutelam penes Iudæos esse volo in Asia: & si quis sacram Iudæorum pecuniam furatus ad Asyla confugerit, eum inde abstractum dedi ad pœnam Iudæis quo iure abstrahuntur sacrilegi. Syllano etiam magistratui scripsit, ne Iudæi sabbatis cogantur ad præstanda vadimonia. M. Agrippa Cyrenæorum magistratibus & senatui Salut. Iudæi Cyrenenses, pro quibus iam Augustus scripsit Flauio Lybiæ præfidi, alijsque eius prouinciæ magistratibus, non esse vetandos mittere ex more sacram pecuniam Hierosolyma: conquesti sunt nunc apud me, vexari se improborum quorundam sycophantijs, & vetari hoc facere prætextu quorundam tributorum quæ tamen non debentur: hos ego suo iuri suisque moribus relinqui iubeo. & si qua in vrbe pecunia sacra intercepta est, eam per delectos ad hoc idoneos Iu-

Agrippa Ephesiorum magistratib. pro Iudæis scribit.

Syllano.

Cyrenæorũ magistratibus.

dæis

dari restitui. C. Norbanus Flaccus procos. Sardianorū magistratibus S. Cæsar mihi scripsit, iubere se neminem Iudæorū vetari iuxta patrium morem collectas pecunias Hierosolyma mittere. quare ego quoque vobis scribo de hac re, ne vos lateat: iam mea voluntas quam Cæsaris. Nec aliter Iulius Antonius procos. scripsit: Ephesiorum magistratibus senatui ac pop. S. Asiam habitantes Iudæi Febr. Idibus reddenti mihi ius apud Ephesum indicauerunt, Cæsarem Aug. & Agrippam concessisse sibi vti patrijs legibus & moribus, primitiasque suo quemque arbitratu pietatis ergo conferre, deportandas absque impedimento ad templum Dei maximi: rogaueruntque vt ab illis concessa meo consensu rata habeam. Quare scire vos volo, me quoque iuxta Cæsaris & Agrippæ decreta permittere, vt quicquid volunt iuxta patriū morem nemine prohibente faciant. Hæc decreta in hoc apposuimus, vt, quoniam scripta nostra in Græcorum manus peruentura sunt, ostenderem eis iam inde à maiorum ætate hunc honorem nobis habitum, ne prohiberemur per potestates publicas vti patrijs moribus, imo illorum consensu religione concessa Deum coleremus. quæ quidem eò crebrius inculco, vt flectam gentes exteras, & odium nostri, cuius nullam rationem habent idoneam, eorum animis eximam nam moribus nulla gens eisdem vtitur perpetuò, sed oppidatim ferè in his fit mutatio. Iustitia verò omnibus hominibus ex equo competit, rés vtilissima tam Græcis quàm barbaris, cuius maxima in nostris legibus habetur ratio, nosque omnibus, modò eis inuiolatas seruemus, caros ac amicos potest reddere quamobrem rogatos omnes volumus, vt non tàm nos ob diuersum vitæ genus horreant, quam complectantur ob virtutis studia. Hæc enim communis est omnibus, & sine hac non potest humana vita consistere. Nunc ad historiæ contextum redeo.

An. mundi 3957. Ante Christ. nat. 7.

C. Norbanus Flaccus pro Iudæis scribit.

Iulius Antonius Procos.

CAP. XI.

Herodes opus habens pecunia, sepulchrum Dauidis subijt.

HErodes multum pecuniarum domi forisq; profundēs, audito quòd Hyrcanus qui ante eum regnauit, reclusō Dauidis sepulcro tria millia talentorum argenti extulisset, superesseque multo plura quæ possint quantumuis magnis sumptibus sufficere, multo tempore animum habuit idem aggredi. Tunc verò noctu apertum sepulchrū ingreditur, cum prius accuratè cauisset ne hoc resciret populus, assumptis tantùm amicorum fidissimis. Depositas tamen pecunias non inuenit sicut Hyrcanus, sed m ndi precios & aureorum ornamentorum vim magnam hinc sustulit. his inuitatus ad diligentius scrutandū, interius processit, vsq; ad conditoria corporum Solomonis ac Dauidis: vbi duos satellites amisit, erumpente (vt fertur) ex adytis flamma contra progressos temerè. quo casu territus exiuit, & tactus religione ad expiandum se in aditu sepulcri monumentū è candido marmore cōdidit sumptuosissimis impendijs. eius operis & Nicolaus illius tēporis scriptor meminit, sed non ità de descensu Regis, præter decorū id factū existimans: idq; more suo fecit. Viui enim Regis hæc auribus dedit, captans gratiam, & ea tantum attingens quæ ad gloriam illius pertinere visa sunt. quin & multa eius aperte

Hed. & Rufinus cap. 7. al. ca. 12.

Auri sacra fames.

Herodes duos satellites in Dauidis monumento amittit.

Notatur Nicolaus Historiographus.

An. mundi 3957. Ante Chri. nat. 7.

aperte iniusta facinora aut alia specie afficta fucauit, aut, quantum potuit, occultare studuit: quandoquidem etiam crudelitati in Mariammen ac filios speciosam causam adstruere conatur, illam impudicitiæ, hos insidiarum patri paratarum insimulans: & hoc toto opere facit perpetuò, quæ rectè ac iustè Rex gessit nimijs extollens laudibus contraria verò diligèter excusans. Sed illi ob quam dixi causam danda venia, non tàm ad posteritatis cognitionem, quàm ad gratificandũ suo Regi scribenti. Nos verò qui & generis propinquitate Asamonæos Reges contingimus, & sacerdotij honore fungimur, turpe ducentes mendacium, incorrupte res gestas exponimus, salua reuerẽtia posterorũ Regis illius, qui etiam nunc rerum potiuntur, maiorem tamen veritatis rationẽ habentes cum ipsorum quoq; venia. Cæterùm Herodis domus post violatum sepulchrũ cœpit lab: in deterius: siue diris vltricib. in eam partem incumbentib. quæ iam antè malè habebat: siue forte fortuna talis calamitas incidit in eà tempora, vt merito videri possit impietatis præmium. Diffidiũ enim erat in aula, bello ciuili simile, & odia mutua concertantia calumnijs. Sed inter omnes eminebat Antipatri contra fratres artificiosa machinatio, qui per alios inuoluens illos falsis criminationibus, ipse patrociniũ eorum sæpè simulabat, vt approbata sua beneuolentia facilius iuuenes clàm posset opprimere: atq; talib. versutijs circũueniebat patrem, vt putaret hũc solùm incolumitatis suæ curam gerere. quapropter etiam Ptolemæum procuratorem suum Rex Antipatro cõmendauit, & cum matre eius omnia cõmunicauit consilia, adeò vt nihil non horum arbitratu gereret, & infensum eum redderent his quos exosos Regi esse ipsorum intererat. Mariammes verò filij rem indies ferebant ægrius, propter nobilitatem indignantes suo loco se dimoueri ac deteriorib. cedere, & tantum non in ordinẽ redigi. Quin & vxores ipsorum eisdem laborabant passionib. quarum altera Alexandro nupta Archelai filia Glaphyra odio mutuo prosequebatur Salomen, tum propter mariti amorem, tum quòd insolentius se erga filiam eius gereret. ea nupta erat Aristobulo quam illa sibi honore æquari ferebat multebriter. atque hac altera contentione accedente, ne Pheroras quidẽ Regis frater aliemus erat à discordia. habebat enim priuatã causam suspicionis & odij. Inciderat in amorem ancillæ propriæ tam insanum, vt oblatã sibi à Rege in coniugium filiam fastidiret, contentus ancillæ complexib. Id ægerrimè tulit Herodes, videns germanũ affectum à se tot beneficijs, & penè regni sociũ, non respõdere pietate mutua, & infortunatum se fratrem existimans: & cum non valeret Pheroram ad æquiorẽ mentẽ reducere, puellam collocauit cũ Phasaeli filio. procedente deinde tempore ratus iam deferbuisse fratris cupidines, conquestus de repulsa, alterius conditionem ei detulit, quæ Cypros nomine dicta est. Tum Ptolemæus Pheroræ consulit, ne pergat fratrem contemnere, & ab amore turpi respiscat, propter quem stultũ sit priuare se Regis amicitia, & in eius vicem odiũ ac trãquillitatis iacturã incurrere. Ille intelligens hoc sibi vtile, & iam antè calũnijs appetitus veniã à Rege cõsecutus fuerat, mulierẽ iam filij matrẽ ex se factã ablegat: & Regi pollicetur ducturũ se filiã eius alteram: condixitq; diem 30. ad celebrandas nuptias, iureiurando interposito nihil sibi posthac cum ablegata fore commercij. elapso autem præfinito tempore in tantum amori succubuit, vt non staret pollicitis, & rursum reuolueretur ad pristinam mulieris consuetudinem. Ibi

Iosephus ex pontificali Asamonæorum genere.

Diffidium in domo Herodis.

Antipatri contra fratres artificiosa machinatio.

Rixæ mulierum.

Pheroras Herodis filias in coniugiũ oblatas fastidit.

tum

tum Herodes non amplius potuit iram tegere, ſed ſæpè iaciebat voces quaſdam, ſigna alienati à fratre animi: nec deerant multi qui per occaſionem hunc eius affectum fouerent calumniis. Iamque nec dies abibat vllanec hora, quin aliquid ei nouarum turbarum accideret, cõmiſſis inter ſe neceſſitudinib. quas natura volebat eſſe cariſſimas. Nam & Salome infenſa Mariammes filiis ne filiam quidem nuptam Ariſtobulo adoleſcentum alteri ſinebat frui caritate mutua, pelliciens ad effutienda & prodenda ſecreta coniugum colloquia: & ſi quid, vt aſſolet, offenſiunculârum incideret, exacerbans multis ſuſpicionibus quo factum eſt vt ſecreta eorum expiſcaretur omnia, & puellę quoq; iuuenem exoſum redderet. illa verò in matris gratiam ſæpè narrabat, quòd illi, quoties ſoli eſſent, crebram mentionem Mariammes facerent, & odioſe de patre loquerentur: minarenturque ſi Principatus ipſis contingeret, reliquarum Regis vxorum filios ſcribas ſe facturos in oppidulis. ad hoc enim cõducibilem illis fore literaturam, cui tum darent operam. vxores etiam regias, ſiquando viderent matris ornamẽta vſurpare, pro præſentibus deliciis veſtituros ſe ciliciis, incluſas vbi ne ſolem quidem liceat aſpicere. Hæc mox Salome Regi renunciabat: quæ ille tametſi permoleſtè ferret, emendare tamen malebat quàm punire maximè aũt exaſperabatur ſuſpicionibus, & indies ſeipſo peior, omnibus omnium rumoribus credebat. attamen tunc obiurgatione filios caſtigaſſe contentus, & illorũ reſponſione placatus aliquãtiſper quieuit. Sed mox malũ recruduit. Pheroras enim Alexandrum conuenit maritum, vt diximus, Glaphyræ Archelai filiæ: aitq; ſe audiſſe ex Salome, Herodẽ ardenter amare Glaphyram, nec poſſe hũc affectum excuterè. hoc audito iuuenis zelotypus vehementer excanduit: & quicquid honoris ac comitatis Herodes muliebri exhibebat in gratiam filij, quod quidem fere quotidianũ erat, in peiorem partem interpretabatur, ſuſpicione cõcepta ex his quæ audierat. neq; diutius potuit eam indignationẽ concoquere, ſed adito patre cum lacrymis ei ſermonem Pheroræ aperit. quamobrẽ ille magis adhuc turbatus eſt, non ferens inſimulari ſe falsò tam turpis criminis, multa querens de ſuorũ malicia, à quibus pro beneficiis talem reportaret gratiã. Moxq; accerſitum Pheroram adortus iurgio, peſſime, inquit, omnium mortalium, eóne ingratitudinis prolapſus es, vt talia de nobis vel dicas vel cogites? nonne deprehendo tuum propoſitum, quòd non conuicio tenus hęc dixiſti filio, ſed vt inſidias & veneficia hoc pacto in caput meũ ſtrueres? Quis enim, niſi bono aliquo genio ductus vt iſte, filius pateretur patrem ſuſpectum impunè ferre talem iniuriam? Vtrum tibi videris ſermonem in animum, an in dextram eius gladiũ inſeriſſe, quo parentem conficeret? aut quid tibi voluiſti, cum & ipſum & fratrem oderis, in me tantum calumniando ſimulans beneuolentiam, & ea dicẽs quæ ſalua pietate ne cogitari quidem poterant. apage te hinc poſt tam peruerſum erga fratrem bene meritum animum. Et tu quidem quoad vixeris tua conſcientia fruere: ego verò dabo operam vt ſim meis melior, neque dignas pœnas exigens, & maioribus quàm digni ſint beneficiis eos proſequens. Sic deſtomachante Rege Pheroras cum in manifeſto crimine deprehenſus teneretur, Salomes ait hoc eſſe commentum, & ab ea primâ hos ſermones profectos eſſe. Quo audito illa (nam fortè aderat) compoſito ad verborum fidem vultu exclamat, non eſſe hæc ſua, & omnes hoc vnum agere, vt eam inuiſam Regi faciant, & de medio tol-

An. mundi 3957. Ante Chriſtum 7.

Salome filiã ad effutiẽda & prodenda ſecreta coniugum colloquia pellicit.

Pheroras Herodem, dum illum ardenter amare Glaphyram dicit, vehementer cõmouet.

Salome ſe purgat.

Ann. mūdi 3957. Ante Chr. 44.

lant Herodis amantissimam, & præsentem ipsius pericula. nunc verò etiam maioribus se appeti insidiis. solam enim autorem fuisse fratri, vt, abiecta qua se oblectabat muliercula, filiam Regis duceret, & hanc esse causam odij. hæc illa loquente, simulq; capillos sibi vellente, & pectus plangente, species quidem negātis erat verisimilis, sed mala mens dissimulabatur gestu fictitio. Pherorasaūt medius tenebatur, ne prætextum quidem vllum sui facti inueniens, cum nō inficiaretur se dixisse, & audisse eadem persuadere non posset. ea perturbatio non sine altercatione duravit aliquandiu. tandem Rex pertæsus & fratrem & sororem abegauit: collaudataq; filij temperantia, & quod hos sermones ad se detulisset, admodum sero ad curam corporis se contulit. Post hanc

Effectus calumniarū.

contentionem male audiebat Salome, quod videretur autor huius calumniæ: & vxores Regiæ male ei volebant, quòd scirent morosam & variabilem, & pro tempore nunc inimicam nunc beneuolam. Semper igitur aliquid contra eam Herodi occinebant, arrepta occasione ex casu quodā fortuito. Erat Arabum Rex Obodas, homo segnis & ocio deditus: negocia verò eius administrabat Syllæus vir callidus, ætate florēs

Syllæus Arabs Salomē in vxorē petens repulsam patitur.

& corporis specie. hic cum propter quædam negocia ad Herodē venisset, contemplatus vnà cœnantem Salomen animum ad eam adhibuit: compertoq; esse viduam, venit cum ea in colloquium. illa quæ deterius quàm ante tractabatur à fratre, & nonnihil tacta forma iuuenis, nō abhorrebat à nuptiis: & cum per eos dies frequentarentur conuiuia, existebant multa non mediocria signa quòd consensus & mutuus amor inter eos intercederet. Hæc vxores Regi non sine derisione referebant. Herodes autem hoc non contentus scisciabatur ex Pherora, & iubebat eum inter cœnam obseruare, quomodo erga se inuicem affecti sint. ille renunciauit quòd nutibus & mutuis aspectibus satis indicarēt quò tenderent. Post hæc Arabs iam suspectus abiit. elapsis deinde duobus aut tribus mensib. hanc ipsam ob causam reuersus, & colloquutus de hac re cū Herode, postulauit, vt Salomen sibi collocaret. tore enim ei hanc affinitatem vtilem propter Arabum cōmercia, quorum principatum & deberi sibi, & iam magna ex parte contigisse. De quo cum ille ad sororem retulisset, percontando an ei nubere sit animus, mulier facile assensum præbuit. postulantibus deinde vt Syllæus accenseretur in Iudæorum religionem, & tum demum vxorem duceret, alioqui non esse licitum: ille facere hoc non sustinuit, lapidandū se dicens à popularibus si faceret: atq; ita re infecta discessit. ex eo tempore Pheroras Salomen inimicauit intemperantiæ, ac magis etiam vxores Regiæ, dicentes eam cōsueuisse cum Arabe. Et puellam, quam fratri desponsatam ille domesticæ mulierculæ illecebris victus recusauit ducere, Herodes in fororis gratiā collocaturus Salomes filio nato è Costabaro mutauit sententiā persuasus à Pherora, negante adolescentem amaturum talem socerū propter patris sui cædem, & æquius censente, vt ipsius filius eam ducat, successurus in tetrarchiæ dominiū. quod vbi is persuasit, impetrauit prioris offensæ veniam. Mutatis igitur sponsalibus puella data est nuptum adolescentulo, addita C. talentorum dote. Nec interim cessabant turbę domesticæ, imò augebantur etiā, à turpibus initiis progressæ vsq; ad calamitates tristissimas. Erant in deliciis Herodi propter formam eunuchi tres, vnus a poculis, alter ab epulis, tertius cubicularius, quorum opera etiā in seriis regni negocijs vti est solitus: hos quidā ad Regem detulit

Herodes filiam Pherorę filio dat coniugem.

Odium filij in patrem proditum.

corruptos

corruptos esse ab Alexandro filio accepta magna vi pecuniæ: & quæstionibus examinati ecquid cũ illo habuissent cõsuetudinis, rem fassi sunt: præterea nullius tentati contra patrem facinoris se esse conscios. admotis deinde acrioribus tormentis, victi necessitate, ministris magis magiq; in gratiam Antipatri sæuientibus, aiunt Alexandrũ inpatum cõtra parentem odium alere: hortatumq; eos vt Herodem desererẽt iam inutilem, facientemq; fucum ætati, & senium diffimulantem tincto capillitio. quin potius ipsi adhiberent animum, potituro vel inuito patre regno debito, expectarentq; breui dignitatem primariam. iam enim non tantum generis prærogatiuam sibi suffragari, sed instructa etiã ad inuadendam dominationem omnia. staturos pro se multos duces militum, multos amicos Regios, paratos quiduis vel agere vel pati in ipsius gratiam. His auditis Herodem totũ ira & timor occupat, quòd filij verba & contumelioſa viderentur, & minacia: vtroque igitur exacerbatus verebatur, nequid grauius contra se conflatum esset, quàm vt eodem temporis momento posset cauere & occurrere. quamobrem non ausus palàm inquirere, per dimissos clancularios exploratores rem gerebat, omnes suspectos iuxta habens atque inuisos, & in suspicionibus etiam de immeritis securitatem suam collocans: quarum adeò nullus erat finis, vt quò quisque ei coniunctior esset, eo magis timeretur, vt tanto ad nocendum potentior. Cæteros cum quibus ei nulla intercedebat familiaritas, vel nominari à delatore sat erat, morq́ue ad suam securitatem pertinere putabat illorum interitus. Postremo etiam domestici anxij de incolumitate propria in seipsos versi sunt, tutissimos rati, qui alios præuenirent calumniis, certissimumq; hoc ad salutem remedium: qui mox voti compotes hoc ipso aliorũ in se cõciebant inuidiam, videbanturq; merito retaliandi, & sic accipiendi, vt ipsi tractassent alios. Iamq; etiam priuatas simultates hoc modo exercebant, moxq; deprehensi eadem patiebantur, occasione contra inimicos vtentes pro laqueo, quo paulo pòst ipsi comprehendebantur. Rex enim velox erat ad pœnitentiam, eo quòd multos conuictos tolleret, quod tamen nõ in hoc proderat, ne similia posthac faceret, sed contentus erat delatores eorum pari multasse supplicio. Tantum erat tunc in aula Regia perturbationum ac formidinum. Multis etiam intimis amicis denunciauit, ne vel in cõspectum suum venirent, vel intra limina palatij, maximè his qui fiducia meritorum hactenus ei reuerẽdi fuerant. Andromacho enim & Gemello veteribus amicis, & qui plurimũ Regem tam legationibus quàm consiliis iuuerant, filiosq; eius instituerant, & maiorẽ cæteris habebant fiduciam, amicitiã renunciauit: alteri quia Demetrio eius filio Alexander vtebatur familiariter: Gemello vero quòd ipsum sciret fauere inueni. nam & inter educatores eius ac eruditores fuerat, & Romanæ peregrinationis comes hæserat. Nec dubium est quin grauius aliquid in eos libenter statuisset, ni obstaret virorum claritas: quare contentus est tum ablegatis ademisse autoritatem, vt posita proborum fiomanum reuerentia debaccharetur licentius. Horum porro omnium malorum fax erat Antipater, qui ex quo primum patrem animaduertit formidinibus obnoxium, consiliorum ei socium se adiungens accendebat hominis sæuitiam: & tunc videbatur egregiè fungi officio, si daret operam, vt quicunq; reniti possent tollerentur de medio. Tunc igitur pulso Andromacho & reliquis amicis liberioribus, primũ

An. mundi 3957. Ante Chri. 47.

Herodes quibusuis calumniis fidem adhibẽs multos iniustè interficit.

Hed, & Rufinus cap. 8. Herodes Andromacho & Gemello amicitiam renunciat.

Antipater omniũ malorum fax. Propter Alexandrũ multi tormentis examinantur.

An. mũdi 3957. Ante Chr. 7.

Rex quotquot putabat Alexandro fidos examinauit tormentis, num cuius tentati contra se facinoris essent conscij. illi vero immoriebantur cruciatibus, quòd nihil haberent dicere. atque hoc acrius incumbebatur quæstionibus, quod præter opinionem nullum deprehendi posset ne cogitatum quidem maleficium. Et Antipater callidus artifex interpretabatur tortos à veritate malle quàm à fide erga dominos & amicos discedere, vrgebaturq; vt secreta perquirerentur apprehensis pluribus. Tandem vnus è multis tormentra non ferens, ait se non semel audisse iuuenem dicere, quoties laudaretur à proceritate staturæ, aut sagittandi peritia, cæterisque virtutibus eximiis, hæc à natura ornamenta sibi magis concessa quam beneficia. parrem enim præ inuidia his offendi omnibus. quapropter quando simul inambulent cõtrahi se de industria & submitti, ne appareat procerior, & in venatoriis iaculationibus illo præsente destinata non ferire, quòd notit genitoris ingenium non ferentis laudari filium. Hęc verba dum expenduntur intermissis tormentis adiecit, conspirasse eum cum fratre Aristobulo, vt in venatione patri insidias strueret, quibus si ille esset oppressus, tum regnum postulaturus Romam perfugeret. Inuętæ sunt etiam iuuenis literæ ad fratrem scriptæ, conquerentis de patre, non recte factum, quòd Antipatro addixisset agros, ex quibus ad eum redirent CC. talenta annua. Tum verò Herodes probabili vt ipsi videbatur, argumento confirmatus in suspicione, Alexandro cõprehenso iubet inijci vincula: & rursum incipit sæuire, quamuis ne ipse quidem auditis satis crederet. neq; enim excogitare poterat, cur deberet ab illis per insidias appeti: & querelæ illæ pueriles contentiones videbantur, nec verisimile post manifestum parricidiũ voluisse eos Romã petere, quamobrem voles maius aliquod impietatis argumentũ inuenire, soliciteq; caues, ne videretur filium temerè damnasse ad vincula, & quæstioni subijciens honoratiores Alexãdri amicos, non paucos eorũ nihil tale confessos interfecit. Cumq; tota Regia tumultu, terrore, ac tormẽtis perstreperet, iuuenis quidã in tali necessitate constitutus dixit Alexandrum Romã ad amicos literas misisse, rogantẽ, vt curarent se accersiri à Cæsare, indicaturũ de quibusdam cõtra illũ cõspirationibus, quando pater societati Romanorũ prætulerit Mithridatis Parthorũ Regis amicitiam. addidit habere eum venenum, quod apud Ascalonem paratũ sit. His auditis Herodes credidit, consolantibus eum in calamitate adulatoribus, quòd non temerè quidquam faceret. venenum tamen summa cura quæsitum nusquam inuentũ est. Cæterum Alexãder oppressus malis adeò non cessit, neq; inficiatus est, vt patrem exasperaret amplius: siue volens pudefacere facilitatem eius ad credendum calumniis: siue vt, si fortè crederet, inuolueret eum cum tota Regia magnis calamitatibus. Quatuor enim libellos à se cõscriptos ei misit, negans opus esse tormentis plurib. structas enim insidias, participesq; eorũ esse Pheroram & amicorum fidelissimos: Quin & Salomen obrepentẽ noctu cum inuito se esse congressam, omnesq; eo tendere, vt, illo sublato, optatã assequerentur licentiam, eiusdem conspirationis arguebãtur & Ptolemęus & Sapinnius, præ cunctis Regi fidissimi. neq; aliter quàm rabie quadã occupati in se inuicẽ efferabãtur homines pridẽ amicissimi, nõ detensione, nõ coargutione expectata tãtisper dũ veritas pateret, indiciũ præueniente supplicio. alij vinciebantur, alij necabãtur, alij nihil lætius exspectãtes moras ipsas quàm repræsentationem

Alexãdri in vincula coniecti amici quæstioni subijciũtur.

Alexandrũ quidã quòd Romã cõtra parentẽ ad amicos, literas miserit, accusat.

Alexander indicatis etiã sociis fascinoris perpetrandi, fatetur insidias patri structas.

Herodes in æula cãlũniis & cædib. ęgrotæ vitæ suæ tædet.

tionem malorum ægrius ferebant: ingensq; mœror ac torpor fœdabat pristinam felicitatem Regiæ. Ne Herodem quidem ipsum vitæ in tali perturbatione non ædere poterat, cui, quòd nemini se auderet credere, pro tormento erat futuri exitus expectatio: sæpeque illi obuersabatur irruens gladio strictò filius, noctes atque dies nihil aliud volutanti, vt iam minimum abesset ab insania. *An. mundi 3957. Ante Christū nat. 7.*

CAP. XII.

Archelaus Cappadocum Rex Alexandrum patri reconciliat.

DVM ita Herodes animo angitur, Archelaus Cappadocum Rex de filia & iuuene genero solicitus, tum amici quoq; vicem miserans inuoluti tam perplexis & turbatis negocijs, officij sui putauit profectionē ad eum suscipere. Quem vbi sicut audierat affectum inuenit, importunā rem putauit si obiurgaret ac temeritatis & nimiæ credulitatis argueret. fore enim vt ille ex aduerso contendens & excusare se studens exacerbaretur amplius. Quapropter aliam rationem commentus est qua res affectas componeret, in diguatione versa in iuuenem, asserens Regem nihil præter æquitatem, sed omnia rectè fecisse: se quoq; diremptum illud coniugium, ac ne filię quidem parsurum, si sceleris conscia non fecisset indicium. Tum Herodes vbi præter opinionem vidit hominē pro se læso tam grauiter excandescere, asperitate remissa, & factum suum iusta æstimatione volens expendere, paulatim ad paternos affectus redijt. Iamq; vtroque flexo ad misericordiam, quoties aliquis obiecta à iuuene crimina refelleret, ad iram commouebatur Rex: postquam verò Archelaum quoque accusationem aggredi vidit, lacrymis affectum prodens, rogabat illum ne nimium indulgeret iræ, neue propter iuuenis erratū coniugium dirimeret. Tum Cappadox nactus eum iam mitiorem, cœpit crimina transferre in amicos, qui depraūarent hominem iuuenem & rudem omnis maliciæ, præcipuè fratrem Regis virgens suspicionibus. Nam cùm & Pheroras in Herodis indignationem incurrisset, intelligens reconciliatorem neminem Archelao magis idoneum, atratus illū adijt, alia quoq; desperantis de salute signa præferens. qui non desperit preces supplicis, negans tamē sibi facilè tam citò flectere offensum Regis animum. Satius esse, vt ipse à fratre veniam poteret, prius confessus se fuisse causam horum omnium. eam confessionem profore multum ad leniēdam iracundiam, ac tum demum se quoq; opportunius precatorem accessurum. paruit ille consilio, quod vtriq; cessit feliciter. nā & iuuenis præter opinionem exemptus est criminationibus, & Pheroram Archelaus reposuit in fratris gratiam: ipse quoque inita maxima gratia apud Regem in tam difficili ipsius tempore, lætus in Cappadociā profectus est. nam & cum muneribus dimissus est preciosissimis, & facilè primum inter amicos locum obtinuit. Conuenit etiam inter eos, vt Herodes Romam peteret, quandoquidem de hoc negocio Cæsari scripserat: feceruntq; simul iter vsque Antiochiam. ibi præsidem Syriæ Titum reconciliauit Archelao, atq; ita in Iudæam reuersus est.

Hedio & Ruffinus Cap. 9. al. 13. Archelaus Cappadocū Rex, Herodis indignationē in generum simulat, eumque ad paternos affectus reducit.

Archelaus Alexandri crimina in amicos, præcipuè verò in Pheroram transfert. Pheroras Herodi se causam ptusbationum fuisse ingenuè fatetur, & fratri Alexandro reconciliatur.

Herodes cū Archelao Antiochiam vsque iter facit.

CAP. XIII.

Trachonitarum defectio.

Anno mundi 3958. Ante Christ. nat. 6.

ILle verò dum Romam profectus interim à regno abest, bellum Arabicum ex hac causa exortum est. Incolæ Trachonis, quam regionem Zenodoro ademptam Cæsar Herodi attribuerat, veteri exercere latrocinia, cogebantur in studijs agriculturæ mitius degere. hoc vitæ genus nec ipsos delectabat, neque terra respondebat laboribus. tamen à principio cohercente Rege abstinebant iniuriam ab accolis, non sine laude Herodis diligentię. Sed quando Rex nauigauit in Italiam Alexandrum accusaturus & commendaturus Antipatrum Cæsari, Trachonitæ sparso rumore de eius interitu defecerunt reuersi ad pristina latrocinia. tunc tamen absente Rege à ducibus eius sunt perdomiti. cæterum XL. ex his latronum principes captorum exemplo territi, relicto patrio solo fugerunt in Arabiam, recipiente eos Syllæo propter non impetratum Salomes coniugium. à quo cùm munitum quendam locum accepissent habitandum, incursionibus non Iudæam tantum infestabant, sed totam Cœlesyriam, abigebantq; prædas in sua receptacula, Syllæo præbente impunitatem & securitatem maleficijs. Herodes autem reuersus à Romana peregrinatione, comperit multa damna illata suis à latronibus. cumq; non posset eos in potestatem suam redigere, quòd essent sub tutela Arabum, nec tamen iniuriam acceptam concoqueret, perlustrata Trachone interfecit illorum domesticos. quo facto illi irritatiores, maximè quòd legem haberent quæ iuberet domesticorum cędem inultam non sinere, contempto periculo totam Herodis ditionem agendo & ferendo perpetuis vexabant incursionibus. Tum Rex ad Præfides à Cæsare missos Saturninum & Volumnium rem detulit, latrones deposcens ad supplicium. illi hoc audito maiori manu se communire, perturbare omnia repentinis insultibus, agros simul & vicos populari, iugulare quotquot in manus eorum inciderent, vt bello quàm latrocinio res esset similior. iam enim vsque ad mille accreuerant. Quare Herodes & latrones sibi dedi postulabat, & mutuum creditum repetebat exacto iam præstituto tempore, sexaginta illa talenta quæ Obodæ per Syllæum cõmodauerat. Syllęus verò qui detruso à regimine Oboda ipse administrabat omnia, inficiabatur eos latrones esse in Arabia, & pecuniam differebat reddere, de qua disceptabatur apud Saturninum & Volumnium Syriæ præsides. Tandem illis autoribus conuenit, vt intra triginta dierũ spacium & debitum redderetur, & ex vtroq; regno restituerentur perfugæ. Sed apud Herodem prorsus nemo Arabum inuentus, vel ob maleficium, vel quacunque de causa profugus: verùm Arabes conuicti sunt latrones ad se recipere.

Arabici belli causæ.

Trachonitis Herodi donatur à Cęsare.

Alias cap. 14.

Rebelles Arabes à ducibus Herodis perdomantur.

Latrones capti & puniti.

Alias cap. 15.

Herodes ab Arabibus latrones sibi dedi postulat, & mutuũ creditũ repetit.

Saturnin⁹ & Volũnius Syriæ Præfides Herodi Arabes reconciliant.

CAP. XIIII.

Expeditio Herodis in Arabiam.

Herodes Saturnino & Volumnio pmittẽtibus cũ exercitu Arabiã inuadit, & Rꝛptã castellum diruit.

CAterùm postquam aduenit præstitutus terminus, Syllæus nolens stare conuentis Romam profectus est: Herodes verò exsequebatur restitutionem pecuniarum ac latronum, Saturnino & Volumnio pmittentibus ei contumaces armis persequi: collectoq; exercitu inuasit Arabiam,

biam, septem mansiones emensus triduo. cumq; peruenisset ad castellum, in quo se latrones continebant, primo impetu id cepit, ipsamque munitionem nomine Raptam diruit, nullo alio damno dato regionis incolis. Et cùm in auxilium eorum procurrisset dux Arabum Nacebus, commissum est prælium, in quo pauci ex Herodianis, Arabum verò XXV. cum ipso duce ceciderunt: reliqui in fugam compulsi sunt. Hoc modo latrones vltus Idumæorum tria millia in Trachonem deduxit, vt coërcerent ibi latrocinia: & ad duces Romanos agentes in Phœnicia dedit literas, quibus eos certiores fecit, quod in contumaces tantum Arabas concesso ab eis iure vsus sit, nihilque egerit præterea: idq; ipsorum inquisitione postea verum compertum est.

Ann. mundi 3958. Ante Christum 6.

Nacebus cũ viginti quoq; Arabũ cęsus. Herodes Idumæorum 3. millia in Trachonem deducit.

CAP. XV.

Syllæus Herodem accusat apud Cæsarem.

SED aliter Romam properatis nuncijs Syllæo relatum est, suo more exaggerantibus omnia. is iã ante insinuatus in noticiam Cæsaris, forte tum circa palatium obuersans, his auditis confestim mutata veste atrata eum adijt, denarrans vt bello afflicta sit Arabia, totumq; regnum euersum ab Herode ingresso cum exercitu. ad hæc lacrymans querebatur cecidisse duo millia & quingentos Arabum primates, & in his amicũ ac cognatum suum Nacebum, direptasq; magnas opes apud Raptã repositas. atq; hæc facta per contemptum Obodæ, qui nec copias paratas habuerit, nec ducem, se absente, idoneum. Hæc dicente Syllæo, addenteq; qp nec ipse hanc profectionem suscepturus erat, ni crederet Cæsari curę esse pacem publicam omnium, neq;, se domi præsente, Herodes nisi suo malo eam pacem violaturus. Cæsar hac querela commotus percõtatus est ex Herodis amicis, qui tum aderant, & ex suorum quibusdã recens reuersis è Syria, hoc tantum, an Herodes vllum exercitũ extra Regni sui fines eduxerit: Id cùm illi fateri necesse haberent, nec Cæsar eam expeditionis audire dignaretur, magis etiam iratus Herodi scripsit minaciter, se hactenus illo vsum tanquam amico, posthac habiturũ eum pro subdito. Syllæus quoq; ea de re scripsit ad Arabas. His literis illi elati neq; latrones qui effugerant voluerunt dedere, neq; acceptam mutuo pecuniam persoluere, neq; pro pascuis quæ conduxerãt, quicquam numerare, freti eo quòd Rex offendisset Cæsarem. Quin & Trachonitæ hac occãsione vsi insurrexerunt in Idumæorum custodiam, & iuncti Arabicis latronibus qui illorum regionem diripiebant, non tam suis lucris quàm vindictæ studentes miris modis in eos sæuiebant. Hęc omnia Herodes ferebat, offenso Cæsare minus iam habens vel fiduciæ vel audaciæ. legatos enim eius ad agendam Regis sui causam missos primum ne admisit quidem: iterum veniẽtes dimisit infecto negocio. Quamobrem vehemẽter anxio metum augebat Syllæus, Romæ præsens credulo Cæsari quiduis persuadẽs, & iam maioribus rebus inhians. Defuncto enim Obodæ in Arabum regnum successit Æneas, dictus Aretas mutato nomine. hunc ille per calumnias pellere conabatur, & sibi principatum vsurpare, multam pecuniam partitus in aulicos, multa etiam Cæsari daturum se pollicitus: quem iratum sciebat Aretæ quòd se inconsulto ausus esset regni habenas susc[illegible]. Tandem & ille literas cum mune-

Hedio & Ruffinus cap. 10. al. 16. Syllæus Herodem apud Cęsarem accusat.

Arabes & Trachonitæ scientes Herodi Cæsarẽ iratum, illi insultant.

Cæsar ab Herode offensus.

Obodæ defuncto Æneas in Arabum regnũ succedit.

An. mundi 3960. Ante Christū natum 4.

muneribus misit ad Cæsarem, & in his multorum talẽtorum coronam auream. in his literis accusabat Syliæum, quòd nequissimus seruus veneno sustulisset Obodam, quo etiam viuo inuasisset rerum administrationem, vxores Arabum adulterans, & conflato ære alieno viam sibi ad occupandum principatum muniens. Cæsar autem ne hos quidem legatos audire dignatus, aspernatusq; eorum munera, infecta re illos abire passus est. Interim Iudæorum res ac Arabum indies se habebant deterius, turbatis omnibus, & componente nemine. nam Regum alter nondum principatum suum constabilierat, & proinde suos coercere non poterat. Herodes autem veritus ne, si se defenderet, eo magis irritaret Cæsarem, cogebatur perferre omnes iniurias. Postremo nullum finem vrgentibus malis inueniens, decreuit denuò Romam legatos mittere, si quid æquius per amicos impetrare posset à Cæsare. in eam legationem Nicolaus Damascenus profectus est.

Cæsar Arabũ legatos non audit.

Nicolaus Damascenus ab Herode ad Cæsarem missus.

CAP. XVI.

Eurycli calumniæ contra Herodis filios.

PER idem tempus dissidium cum filijs domesticum multo magis exacerbatum est. quamuis enim etiam ante nunquã prorsus vacarit suspicione, malo pernicioso Regibus, tunc tamen id maximè ob talẽ causam inualuit. Eurycles quidam Lacedæmonius, vir domi nobilis, sed ingenio pessimo, adulator & delicijs perditus, sed vtrunq; vitium egregiè dissimulans, vsus Herodis hospitio, datis muneribus & maioribus acceptis, ad gratiam cum eo conuersatus effecit, vt reciperetur inter amicos præcipuos. is diuersabatur apud Antipatrum, Alexãdro quoq; propter crebros congressus familiaris. aiebat enim sibi cum Archelao Cappadocæ amicitiam intercedere, & ideo simulabat se Glaphyram obsequijs cõlere. cumq; videretur omnibus ex æquo deditus, obseruabat quæcunq; vel dicerentur vel fierent, vndecunq; captans gratificãdi per calumnias materiam. denique adeò se blandis colloquijs insinuauit vnicuique, vt illi soli fidus videretur, cæteros ita tractare, prout amico esset commodum. his artibus ita sibi deuinxit Alexandrum, vt iuuenis putaret ei soli turò se posse querelas suas concredere. aperiebat igitur ei dolorem suum quòd pater esset à se alienatior, casumque matris narrabat: & quòd Antipater prærepta fratribus dignitate solus posset omnia. Hæc diutius ferenda non esse, patre iam talibus imbuto odijs, vt cum ipsis nec cõuiuia nec colloqa cõmunicare sustineat. Hæc ille, dolorẽ suum in sinũ amici, vt tum videbatur, deponens. at ille oia referebat Antipatro, nẽgans ad se hæc pertinere, tacere tamen non posse ob periculi magnitudinem, & consultum ei velle, vt caueret ab Alexandri insidijs. non enim eum dissimulare animum, sed ipsis verbis præferre cupiditatem parricidij. Post hoc beneuolentiæ pignus maxima ab Antipatro accipiebat munera, & ad vltimum ab eo persuasus est, vt ad Herodem referret de hoc negocio. Rex narranti de Alexandri odio facilem aurem præbuit, & eo deductus est verborum ambagibus, vt implacabilem iram in filium conciperet: id quod sine mora declarauit. Eurycli enim quinquaginta talenta donauit: quibus ille acceptis ad Archelaum se contulit, & multum Alexandrum prædicans, operam etiam suam

Hedio & Ruffinus cap. 11. al. 17.

Eurycles Lacedæmonius in Herodis amicitiã sese insinuat.

Eurycles apud Alexandrum sese insinuat.

Eurycles Alexandri dicta & facta obseruans Antipatro & Herodi exponit.

ſuam commemorauit quàm vtilis ei fuerit ad conciliandam patris gratiam: & ab eo quoq; accepta pecunia, prius quàm deprehenderetur hominis malicia diſceſſit. Reuerſus deinde in patriam, cum ibi quoq; ſimilibus artibus vteretur, Lacedæmone pulſus eſt in exilium. Porrò Iudæorum Rex non iam vt antè contentus aurem præbere criminatoribus Alexandri & Ariſtobuli, proptio ſeruiebat odio, etiam nemine accuſante obſeruans ſingula & ſciſcitans, & permittens omnibus quicquid vellent contra eos dicere: & inter cætera Euaratum Coum cõmunicaſſe cum Alexandro conſilia videbaturq; nullos ſermones audire libentius. Oblatum eſt deinde iuuenibus maius infortunium, calumnijs nunquam ceſſantibus, & omnibus certatim aliquid mali de eis ad Regem deferentibus, ſcilicet incolumitat s eius ſtudio. Erant Herodi duo latellites, Iucundus & Tyrannus, grati illi propter robur ac procerita-tem corporum hi propter quandam offenſam pulſi è Regia, & inter equites Alexandri ſtipatores recepti, quod eſſent exercitatiſſimi honorabantur pecunijs alijsq; muneribus. Mox igitur Rex de his etiam ſuſpicione concepta, tormenta eis admouit. ergo poſt toleratos diu cruciatus, tandem aiunt ſe ſolicitatos ab Alexandro, vt inter venandum Herodem feras perſequentem interficerent. facile enim confingi poſſe, præcipitatum ab equo ſuiſmet telis transfixum eſſe. nam & antè penè ſimile quiddam ei acciderat. Simulq; indicauerunt aurum defoſſum in equorum ſtabulo, & præfectum venatorum arguebant, quod eis præbuiſſet lanceas regias, & arma, ipſo iubente, Alexandri famulis. Poſt hos præfectus arcis Alexandrij correptus ſimiliter examinatus eſt: huic obiectũ eſt quod eos intra caſtellũ r ciperet, pollicitusq; eis eſſet pecuniam regiam ibi reconditam. Sed illo pernegante filius eius accedens, vera eſſe dixit omnia: protulitq; referentes manum Alexandri literas in hanc ſententiam. Quàm primum Deo fauente perfecerimus quæ decreuimus, ad vos veniemus. curate igitur, vt quemadmodum eſtis polliciti, nos in caſtellum recipiatis. His literis viſis Herodes poſthac pro indubitato habuit, paratas ſibi à filijs inſidias. Alexander autem dicebat Diophantum ſcribam imitatum ſuum characterem, eſſeq; Antipatri malicia excogitatam illam ſchedulam. Diophantus enim habebatur magnus talium artifex, & pòſt in ſimilibus deprehenſus dedit ſupplicium. eos verò qui torti ſunt Rex apud Hierichuntem produxit ad populum, vt accuſarent filios, vbi ſaxis ſunt obruti. cumq; vulgus concitum ſimili pœna Alexandrum cum fratre vellet afficere, Herodes per Ptolemæum & Pheroram eos cohibuit: & iuuenes in carcere aſſeruandos tradidit. eò nemo admittebatur, adhibitis qui explorarent eorum dicta & facta omnia. iamq; pro condemnatis habebantur, tum aliorum opinione, tum ſua. eorum alter Ariſtobulus præ anxietate etiam amitam ſuam ac ſocrum ad miſerationem præſentis calamitatis, eiusq; autoris odiũ inuitans, An non tibi quoq;, inquit, periculum imminet delatæ, quòd ſpe nuptiarum Syllæum de omnibus quæ hic fiunt per literas ſignifices. quæ verba mulier ſtatim fratri retulit. ille nõ amplius ſe continens vinciri eos iubet, & ſeorſum quenq; quid contra patrem moliti ſint ſcripto prodere. hoc iuſſi facere, ſcripſerunt, inſidias quidem nec paraſſe ſe, nec cogitaſſe: ſed conatos fugere, quod non poſſent amplius ad hunc modum ſuſpecti & ſoliciti viuere. Eodem tempore cum veniſſet è Cappadocia ab Archelao legatus Mela vnus è dynaſtarum illius numero, volens

Am. mundi 3960. Ante Chriſtum nas. 4.

Eurycles aſtutia ab Archelao pecuniam extorquet.

Herodes Alexandri & Ariſtobuli criminatoribus aurem præbet.

Iucundus & Tyrannus ſe ſolicitatos ab Alexandro, vt inter venandum Herodem interficerẽt, fatentur.

Alexander ad Præfectũ arcis Alexãdrij, vt ſe reciperet, ſcribit.

Diophantus ſcriba aliorũ characteres imitatur.

Alexander & Ariſtobulus in carcerem cõiecti.

Ariſtobulus amitam ſuã ac ſocrum monet.

An. mundi 3960. Ante Christum nat. 4.

Alexander Herodi Q ad Archolaũ discedere de creuit, fatetur.

Mela, Archelai Cappadocum Regis filia.

Glaphyra, Alexandri coniunx, nũ parratas Herodi insidias ignorasset, interrogatur.

Archelaus, Herodi sese excusat.

Herodes Cæsari reconciliatus.

Hedio & Ruffi. cap. 12. eli. 18.

Nicolaus Syllæum accusat, & Herodem excusat.

volens Herodes declarare eius maleuolentiam, acciuit ad se Alexandrum è vinculis: & rursum interrogauit de fuga, quónam & quomodo decreuissent discedere, ad Archelaum, ille respondit, pollicitum quòd inde Romam nos mitteret. Cæterum contra parentem nihil durius aut parum pietati conueniens se machinatos esse, neq; quicquam veritatis inesse confictis aduersariorum criminationibus. cupiuisse etiam vt Tyrannus cum socijs examinaretur cautius: sed illis approperatã mortem per Antipatrum, qui admixtis suis vulgum in eos concitauerit. His dictis Rex iussit & ipsum & Melam duci ad Glaphyram Archelai filiam, vt interrogaretur num ignorasset paratas Herodi insidias. quò vt ventum est, continuò mulier vinctum conspicata maritum, caput sibi plangẽs, & præ miseratione attonita clarè ingemuit: iuueni quoq; manantibus lachrymis, qui aderant miserabili hoc spectaculo turbati, diu nihil mãdatorum poterant vel dicere vel facere. Tandem Ptolemæo, cui commissus erat iuuenis, iubente dicere, num & vxor fuerit consilij conscia qui potuit, inquit, non esse, carior mihi vita, & parens liberorum communium? ad hæc illa exclamauit, nullius mali se esse conscium. quod si id aliquid ad salutem eius conferat, paratam se mentiri vel in suã pernicieṁ, & nihil omnino negaturam. Tum Alexander, impium quidẽ, sicut suspicantur quos minimè oportuit, nihil nec ego cognoui, nec tu es conscia: sed quòd ad Archelaum abire, & inde Romam, decreuimus. Hoc & illa fatente, Herodes ratus conuictum à se Archelaum maleuolentiæ, dedit Olympo & Volumnio literas, iussis vt inter nauigandum appellerent ad Eleusam oppidũ Ciliciæ, & Archelao scripta de his redderent: & post expostulationem quòd filijs conatuum fuisset particeps, Romam inde nauigare pergerent. & si inuenerint à Nicolao placatum Cæsarem, redderent ei literas, & argumenta quæ ad conuincendos iuuenes scripta mittebantur. Igitur Archelaus pro se attulit, voluisse quidem excipere iuuenes, quòd & ipsis & patri eorum putaret vtile, ne quid ob suspiciones & diffidia durius in eos statueret: non tamen missurum fuisse ad Cæsarem, nec confirmaturum eos in maleuolentia: Romam autem delati inuenerunt iam Herodi reconciliatum Cæsarem, eiq; literas reddiderunt. Nam Nicolai legatio ad hunc modum se habuit: quãprimùm Romam venit & in palatium, præter ea mandata quæ habebat, Syllæum accusandum suscepit. animaduertit enim diffidere inter se Arabas, quorum aliquot eius omnia facinora indicaueruntt, & hoc autore necatos plerosq; cognatos Obodæ manifestè coarguerunt ex ipsius literis in ceptis per aduersarios.

Qua fortuita occasione Nicolaus vti non neglexit, studens Herodem reducere in gratiam Cæsaris. Sciebat enim si defensionem Regis ordiretur, difficilem se habiturum iudicem: quòd si accusaret Syllæum, non defore occasionem pro suo Rege satisfaciendi. conflata igitur lite, & præstituta ad agendum die, Nicolaus assistentibus sibi Aretæ legatis acriter accusauit Syllæum interfectorem asseuerans domini ac Regis sui multorumq; Arabum, pecuniam etiam mutuatum ad perturbandam quietem publicam, matronasq; arguens corrupisse tàm Romæ quàm in Arabia. addidit his grauissimum crimen, circumuentum mendacijs eius Cæsarem, quem nihil veri de gestis ab Herode docuerit. ad hunc accusationis locum postquam ventum est, Cæsar interlocutus iussit eum, omissis cæteris, hoc tantum de Herode dicere, an non exercitum in Arabiam

biam duxerit, neque duo millia & quingentos illic interfecerit, neque captiuis abductis regionem deprædatus sit. Ad hæc Nicolaus, de his se vel maximè ait docere posse, nihil horum aut certè minimam partem ita se habere, quemadmodum ab illo relata sint, neque vllam meren indignationem. His præter opinionem auditis cum Cæsar attentius ausculta ret, ille primùm indicauit eide D. talentis mutuò sumptis, deque syngrapha in qua ascriptum erat, licere post elapsum præstitutum tempus pignora ex vniuersa regione capere: deinde non expeditionem hostilem hanc fuisse, sed exsecutionem iuris & repetitionem debiti. idque non properè actum quanquam permittente syngrapha, sed appellatis prius de hac re Saturnino & Volumnio Syriæ præsidibus: postremò apud Berytum in horum præsentia Syllæo per Cæsaris fortunam iurato, omninò intra triginta dies exhibiturum se & pecuniam, & Herodis perfugas. & cum horum nihil Syllæus præstitisset, aditos rursum præsides Herodi permisisse pignora capere, atque ita demum illum profectum in Arabiam. hoc est, inquit, illud bellum quod aduersùs ille tàm tragicè exaggerauerunt. quod tamen qui potest bellum vocari, permissu præsidum & ex pacto illatum post periurio violatos tum alios deos, tum in primis nomen Cæsaris? restat de captiuis iam dicere. Latrones Trachonitæ XL. primùm, mox plures, fugientes Herodem metu supplicij, receptaculum sibi fecerunt Arabiam. hos Syllæus fouit & aluit in omnium hominum iniuriam, agrosq; eis dedit, & prædarum fuit particeps: quos tamen ipsos eodem iureiurando tenebatur restituere cum mutuaticia pecunia ad præscriptum terminum. nec potest ostendere quenquam præter hos captum in Arabia: immò ex his ipsis aliquot euaserunt. Nunc confutata etiàm de captiuis inuidiosa sycophantia, audi Cæsar mendacissimum figmentum quod ad prouocandam iram tuam commentus est. Affirmo enim quòd cum Arabum manus nos inuasisset, & vnus atq; alter è nostris cecidisset, tum demũ Herodes repugnare coactus Nacebum & cum eo XXV. non amplius occidit, quorum singulis centuplicatis iste bis mille & quingentos cecidisse retulit. His motus Cæsar, vultu irato ad Syllæum versus, rogauit quot Arabes ea pugna desiderati sint. Hæsitante illo, & erratum in numero fatente, lectæ sunt syngrapharum conditiones & rescripta præsidum, literæq; vtrbium continentes querelas de latrocinijs. Ad vltimum eò res deuenit, vt Cæsar damnato capitis Syllæo, Herodem in gratiam recepe-rit: & pœnitens quòd calumnijs permotus durius scripsisset, hoc quoq; Syllæo opprobrauerit, illius mendacijs impulsum se discessisse ab officijs amicitiæ. In summa, remisit eum in prouinciam, vt postquam satisfeciisset creditoribus, daret suppliciũ. Cæterùm Aretæ indignari pergebat, quòd regiã dignitatẽ ac potestatem vsurparet, priusquã à se acciperet: volebatq; Arabiam quoq; Herodi tradere: sed hoc consilium mutauerunt redditæ ipsius literæ. Olympus enim & Volumnius cognito placatum esse Cæsarem, mox ita vt mandatum erat obtulerunt ei literas, continentes argumenta quibus filios impietatis conuicerat: quibus lectis visum est non onerare insuper alio regno senem & infortunatum circa filios: admissisq; legatis Aretæ, & hactenus obiurgatis, quòd Rex eorum temerariè Principatum sumpsisset, non expectata sua sententia, admisit munera & regnum ei auctoritate sua confirmauit. Post hæc Herodi iam reconciliatus scribit, dolere se vicè eius qui tales haberet filios, deberetq;

An. mundi 3960. Ante Christum nat. 3.

Expositio belli Arabici, & pecuniæ mutuo acceptæ.

Trachonitæ latrones.

Syllæus capitis damnatus.

Herodi Augustus Arabiam quoq; vult tradere, quod cõsilium ipsius literæ reddi-tæ mutant.

Aretas ad Actium Rabum Regẽ legatus.

Hedio & Ruffinus cap. 13. al. 19.

An. mundi 3961 Ante Christum nat. 3.

debereq; eum, si quid contra pietatem ausi sint, vt in parricidas animaduertere. se enim liberam ei potestatem permittere: quod si tantum fugam meditati sint, ipsum quoq; salua pietate oportere leni castigatione contentum esse. Quare suum consilium esse, vt indicto consistorio apud Berytum Romanorum domicilium, & adhibitis præsidibus cum Rege Cappadocum Archelao, amicisq; cæteris & viris illustribus, de communi sententia quid statuendum sit discipiat. atq; hoc fuit argumentum epistolæ Cæsaris.

Cæsar Augustus Herodi in parricidas animaduertere liberam potestatem permittit.

CAP. XVII.

Herodis filij damnantur apud Berytum in concilio.

QVa accepta Herodes supra modum gauisus est, tum quòd redijsset in gratiam, tum propter concessam sibi statuendi de filijs potestatem liberam: & nescio quo pacto accidit, vt qui prius in secunda fortuna durus quidem pater fuerat, non tamen temerarius aut præceps ad filiorum interitum: nunc rebus suis in melius mutatis, & recepta pristina fiducia, nouo more laxauerit habenas odijs. Ergo conuocat per

Herodes quotquot visum est Cæsari, vno Archelao excepto, conuocat.

nuncios quotquot visum est Cæsari, vno Archelao excepto, vel quòd homine oderat, vel quòd vereretur ne obsisteret suo proposito. & postquam Berytum conuenerunt cùm præsides, tùm cæteri exciti e diuersis vrbibus, filios quidem, quos adducere in concilium noluit, in Platanè vico Sidoniorum detinuit, non longè ab vrbe: vt posset eos si vocarentur sistere. ipse verò solus introgressus, coram consessu C L. virorū, vsus est accusatione non tam propter infortunium & necessitatem miserabili, quàm patri parum decora. Vehemens enim erat, & in coarguendo

Herodes filios accusat.

crimine hæsitans, non satis se explicabat, multaq; furoris ac feritatis præferebat indicia. nec probationes exhibebat cognitoribus, sed aduocatos sibi eos adiungebat indecorè pater contra filios, literasq; ab ipsis scriptas legebat: in quibus nihil insidiarum aut impietatis inerat, sed tantum de ineunda fuga consilium, & conuicia signa offensi animi. ad quæ postquam ille peruenit vociferabatur quasi in confessis insidijs:

Deut. 18. 21.

remq; exaggerabat deierans mori se malle quàm audire talia. Postremò dicens sibi & à natura & à Cæsare potestatem in eos datam, addidit etiam patriam legem ita iubere: vt si cui accusato parentes manus imponant capiti, necesse habeant circumstantes taxis eum ferire, atque in hunc modum interficere. quod cum sibi promptum sit in patria & suo regno facere, tamen expectare se illorum quoq; calculos. Venire se tamen ad eos non tam vt iudicent filios in manifestissima culpa deprehensos, quàm vt per occasionem indignationi iustæ parentis suum addant suffragium, & exemplum edant ad posteros, non oportere tales insidias negligi. Hæc locuto Rege, & iuuenibus ne ad dicendam quidem causam adductis, qui erant in cōsilio videntes rem eò deuenisse vt nulla sit spes reconciliationis & gratiæ, potestatem eius confirmauerunt. Et

Saturninus eiusq; filij moderatam sententiam proferunt.

primus Saturninus vir consularis, multisq; defunctus honoribus, pretulit sententiam moderatam circumstantijs: damnare se quidem Herodis filios, non tamen censere interficiendos, quòd & ipse filios habeat, & Herodem præteritis infortunijs hoc maximum nolit adijcere. Post illum ipsius tres filij, qui legati patris erant, eandem sententiā tulerunt.

Contrà

Contrà Volumnius capite plectendos pronunciat, qui tam impij erga parentem fuerint: quem deinceps maior pars secuta est, vt omnino viderentur addicti ad supplicium. Moxque inde Herodes Tyrum eos secum duxit: quò cum Nicolaus appulisset à Roma veniens, Rex prius expositis quæ apud Berytum acta fuerant, percontatus est quid Romæ amici sentirent de eius filijs. Ille respondit videri consilia iuuenum impia, conijciendosq; vinctos in carcerem: deinde pensitato diligentius negotio, si ita videatur, occidendos, ne putetur plus iræ quàm rationi tribuere: sin contrarium placeat, absoluendos, ne aliquid committatur immedicabile, eam esse Romæ plerorumque amicorum sententiam. Tum Rex diu multumq; tacitus secum cogitauit, & illum secum nauigare iussit. Postquam autem Cæsaream ventum est, mox omnes fuerunt de filijs soliciti, euentum expectantes. valde enim metuebant ne propter inueteratum dissidium immineret eis exitium. cumq; dolerent eorum vicem, tamen nec loqui temerè, nec audire dictum aliquod liberius vacabat periculo: sed in sinu misericordiam celantes, taciti dolorem dissimulabant. Vnus omnium vetus Regis miles nomine Tiro, filium habens Alexandri æqualem & amicum, quicquid alij quieti occultabant, ipse liberè eloquebatur, & sæpè exclamare cogebatur in turba, periisse veritatem & iustitiam in rebus humanis, & pro his regnare cum mendacijs maliciam: eoq; tantam caliginem inductam negocijs, vt ne grauissima quidem errata sua homines animaduerterent. hæc loquendi libertas quamuis non abesset à periculo, omnes tamen mouebat quod non sine ratione fortiter se gereret tali tempore libenterque hæc audiebant singuli, & cum sibi cauerent silentio, eius tamen non improbabant licentiam. nam tanti mali expectatio potuisset à quouis commiserationis voces exprimere. Ille verò etiam ad Regem magna libertate se ingerens, postulauit solus cum solo colloqui: quod vbi concessum est Non possum, inquit, ô Rex diutius ferre hanc anxietatem animi, quæ me cogit audaces voces & mihi periculosas promere, sed tibi, si velis, vtiles. Vbi nũc est tua mens? vbi animus ille semper hactenus quantumuis arduis par negocijs? quænam hæc est tanta amicorum ac cognatorũ penuria? neq; enim tibi hos cognatos aut amicos existimo, qui tantum scelus sustinent in quondam felici regia. quid tu? quid agatur non dispicies? occidésne duos iuuenes é Regina vxore susceptos, & in omni virtute eximios, teipsum hac ætate cõmissurus vni filio alenti spes improbas, & cognatis quos ipse toties iudicasti dignos supplicio? An non animaduertis tacitum vulgus simul & tuũ errorem damnare, & miserari calamitatem iuuenum? ad hæc tum militaris turba, tum ipsi duces illis compatiuntur, & execrantur autores huius infortunij. Hæc primò sat æquis auribus accipiebat Rex, admonitus tàm suæ calamitatis, quàm domesticorum perfidiæ. Sed illo immodestè ac militariter instante, & per simplicitatem non habente rationem temporis, turbatior iam & opprobrationem hanc magis quàm admonitionem amicam existimans, scisciatus quinam essent illi ægrè ferentes duces aut milites, nominatim indicatos omnes cum ipso Tirone vinctos iussit seruari in carcere. Huius facti occasione Trypho quidam tonsor Regis accedens eum ait se non semel à Tirone solicitatum, vt inter curandum guttur ei nouacula præcideret, ostentata spe magnorum munerum, & primi loci inter Alexandri amicos. Hæc locutum iubet corripi; moxq; tortus

An. mundi 3961. Ante Christ. nat. 3.

Volumnius & alij Herodis filios capite plectendos esse, pronunciant.

Nicolaũ Herodes quid Romæ amici sentirent de eius filijs interrogat.

Tiro Herodi alloquitur, & dum immodestè instat cum ducib. & militibus in carcerem conijcitur.

Tiro à Regis tonsore & proprio filio se Regi insidias struxisse, accusatus.

An. mundi 3961. Ante Chri. nat. 3.

est & tonsor & Tiro cum filio. qui videns patrem sæuissimè tractatum obstinate cruciatus perferre, nec tamen superesse vllam spem salutis ex crudelitate Regis coniciens, ait se indicaturum veritatem, si tormenta sibi ac parenti remitterentur: acceptaq; in hoc fide, dicebat conueniſſe inter eos vt Tiro sua manu Regem interficeret. patere enim ei aditum soli ad solum, atque ita perpetratò facinore libenter quiduis passurum in Alexandri gratiam. His dictis patrem exemit cruciatibus, incertum veritate expressa an vt se ac genitorem hoc pacto à diuturniore vexatione redimeret. Herodes autē ejecta ex pectore omni, si qua prius in-

Aliàs cap. 20.

erat, dubitatione de filiorum supplicio, nec vllam relinquens locum resipiscentiæ, properauit exsequi suum propositum: & productis in concionem trecentis ductoribus militum vnà cum Tirone ac filio, tonsore q; indice, omnes accusauit apud populum. in quos multitudo quie-

Tiro cū trecentis ductoribus militū apud populum accusatus, interficitur.

quid ad manum veniret conijciens, ad vnum eos interfecit. Alexander autem & Aristobulus ducti Sebasten, ibi iussu patris sunt strangulati: & corpora eorum in Alexandrium recondita sunt, vbi maternus eorum auus & plexiq; ex progenitorum ferre siti sunt. Et fortasse alicui mirum non videbitur, coalitum tanto tempore odium adeò excreuisse, vt modum excedens ipsam naturam vicerit. Illud meritò dubitari possit, in

Alexander & Aristobulus Sebastæ strangulati, in Alexandrio sepeliū tur.

adolescentes ne ea culpa conferenda, qui patrem longo tempore exasperatum tandem in odiū coniecerint immedicabile: an in ipsius duriciem, & cupiditatem tàm gloriæ quàm dominationis immodicam, quæ nullum ferret socium, malens omnia suo arbitratu facere: an potius in

Causæ harū calamitatū. Fatū & prouidentia diuina.

fortunam, cuius potentiæ nullis humanis rationibus resistere licet, ne sapientissimis quidem. Vnde persuasum habemus eam omnes humanas actiones præsanxisse, vt necessariò consequantur: eamq; vim fatum vocamus, quòd nihil sit quod illa non efficiat. sed hunc sermonem vt arduum leuiter attigisse sufficiet, qui & nostris studijs nonnihil tribuit, &

Alexander & Aristobulus in quib. peccauerint.

varietatis actionum causas examinat: quæ quidem contemplatio iam olim inclusa est legis nostræ voluminibus. Cæterùm ex duab. reliquis causis quod ad filios attinet, accusare quis posset eorum iuuenilem arrogantiam, & fastum regium, quòd nimium tribuerint patris calumniatoribus, & in acta eius ac vitam parum æqui inquisitores fuerint, malitiosè suspicaces, & linguæ temperare nescij, ac per hoc geminas ansas præbentes suis obseruatoribus, & ad ineundam Regis gratiam delato-

Herodis error pudēdus & inexcusabilis.

ribus. Patris autem planè pudendus error est & inexcusabilis, quòd neque insidiarum structarum conuictos, neque vllis huius conatus argumentis deprehensis, permisit sibi ex se genitos interficere, egregio corpore iuuenes, nec apud suos solum gratiosos, non in venationibus segnes, non in militaribus exercitijs contemnendos, aut ciuilibus facundiæ studijs. horum enim omnium non erant rudes, præsertim Alexander natu grandior. Satis erat, etiamsi damnare libuisset, aut vincul. s eos cohibere, aut procul à regno ablegare, cum securum faceret Romana potentia, sub cuius tutela positus ne apertam quidem vim, adeò non insidias extimescere debuerat. nunc tam citò eos occidere in impotentis affectus gratiam, quid aliud est quàm argumentum impiæ licentiæ? maximè cum esset ea ætate, in quam excusatio ignorantiæ vel imperitiæ non competit. neq; enim mora & dilatio facit eum excusatiorem. Minus enim peccatum erat, attonitum nouo aliquo casu, irritatum esse ad atrocius facinus. post longas verò cunctationes, & deliberationes

postremò

postremò tale quippiam aggredi & perpetrare, sanguinarij animi est & obstinati in deterius qualem sibi esse etiam postea declarauit, nec reliquis parcens qui ante videbantur chariſſimi. qui tametsi minus miserabiles erant, quòd merito perirent, tamen sæuitiam arguebant similem, nec ab illorum temperantem sibi cædibus. quæ de re dicturi sumus in sequentibus. *An. mundi 3961. Ante Christ. nat. 3.*

FLAVII IOSEPHI ANTIQVITATVM IVDAICARVM LIBER Decimusseptimus.

SVMMA CAPITVM LIBRI XVII. Antiquitatum Iudaicarum.

I. *De Antipatri Herodis filij malicia.*
II. *De Zamari Iudæo Babylonico.*
III. *Antipatri contra Herodem insidiæ.*
IIII. *Herodes Antipatrum mittit ad Cæsarem.*
V. *Pherore obitus.*
VI. *Pherore vxor accusatur veneficij, & Herodes cognoscit Antipatri insidias.*
VII. *Antipater capitis damnatus in vincula conjcitur.*
VIII. *Herodis morbus & Iudæorum seditio.*
IX. *Antipatri exitium.*
X. *Herodis mors, testamentum & funeratio.*
XI. *Populus seditionem mouet contra Archelaum.*
XII. *Seditio Iudæorum contra Sabinum, & quomodo Varus autores eius punijt.*
XIII. *Cæsar Herodis testamentum confirmat.*
XIIII. *De Pseudalexandro.*
XV. *Archelaus iterum accusatus Viennam relegatus est.*

CAP. I.

De Antipatri Herodis filij malitia.

An. mundi 3961. Ante Chri. nat. 3. Hed & Ruffinus cap. 1.

ANTIPATER autem ſublatis fratribus agitatis ditis, gradu iam ad extremam contra patrem impietatem facto, nondum improbæ ſpei ſatis faciebat & in futurum auidæ. Liberatus enim æmulorum metu qui poſſent in principatus ſocietatem venire, in aliam maiorem difficultatem parandi ſibi regni incidit, videlicet odium quo populariter inuiſus erat omnibus. huc accedebat quod illum magis, etiam haberet ſolicitum, alienati militum animi à quibus pendebat Regum ſecuritas, ſi quando gens ipſa videretur nouarum rerum cupida. quæ mala ſuamet culpa ſibi germanis oppreſſis conciuerat. & tamē haud aliter quàm Rex cum patre adminiſtrabat res Iudæorum, credēte ſe Herode eius fidei, & id factum quo ſupplicium merebatur, interpretante argumentū beneuolentiæ, quaſi ſaluti Regis cōſulens illos prodidiſſet, non morem gerens ōdio, quo tam illos quàm patrem proſequebatur: quandoquidem & illos propter patrem oderat totus inſeſſus furijs: dabatq; operam, vt nulli eſſent qui inſidias eius detegerent, aut ad quos Herodes aperta vſpertius refugere, ſed tum longè magis ſtimulabatur cœptos conatus perſequi. Nam eo defuncto, proponebat ſibi certū imperium: quòd ſi diutius vitam protraheret, periculum videbat, ne proditis aliquo modo ſuis technis patrem haberet infenſiſſimū. Ideò nullis parcebat ſumptibus in demerendis paternis amicis hominum odia beneficijs volens obruere, præcipuè quorum Romæ erant magniſcentiſſimis muneribus ſibi concilians, & ante omnes Saturninum qui tum Syriæ præerat. Spes etiam erat fratrem ipſius corrumpi poſſe donorum magnitudine: pariterq; Regis ſororem, nuptam viro, inter amicos Regis primario. erat enim callidiſſimus ad deuinciendos per beneuolentiæ ſpeciem hominum animos, & diſſimulandi odij ſummus artifex. Non tamen fallebat amitam, quæ iam ante perſpectum habebat eius ingenium, nec decipi poterat, & ideò machinis omnibus occurrebat eius maliciæ: quamuis illam habebat nuptam eius auunculo, quam ipſe Antipater poſt Ariſtobuli mortem ei iungendam curauerat. Nam alteram mariti matris filius Callæas vxorem duxerat. ſed nec affinitas hæc effecit, quò minus cognoſceretur eius malicia, ſicut nec prior illa conſanguinitas extinguere meritum odium potuit. Salomen autem adamato Syllæo cupientem nubere, Herodes cōpulit ad Alexæ coniugium, adiuuante Iulia, & ne recuſaret perſuadente, ne apertè inimica fratri fieret, iurato ni conſenſum præberet alienaturum ſe ab ea beneuolentiam, quare illa paruit auctoritati vxoris Cæſareæ, alioquin etiam vtilis danti conſilium. Per idem tempus remiſſa eſt ad patrem Cappadocum Regis Archelai filia, quondam vxor Alexandri, reddita etiam dote ex fiſco regio, ne quid ea de cauſa exoriretur controuerſiæ. Ipſe autem filiorum liberos educabat magna diligentia. Alexander enim è Glaphyra duos mares ſuſceperat, Ariſtobulus è Berenice Salomes filia tres, & duas fœminas. Eos aliquando præſentibus amicis commendans, & filiorum deplorans infortuniū, Deum precatus eſt ne quid ſimile cōtingeret

Antipatercū patre res Iudæorum adminiſtrat.

Antipaterpa rentis vltimum diem optat

Antipaterin demerendis paternis amicis, nullis ſumptibus parcit.

Antipater amitam falle re nō poteſt, Salomen Herodes ad Alexæ coniugium compellit.

Glaphyra quondam vxor Alexandri Archelao Cappadocū Regi remiſſa.

Hed. & Ruffinus cap. 2. Herodes filiorum liberos educat.

geret eorum liberis: sed potius virtutibus cum ætate aucti, gratiam sibi nutricationis reponerent. desponsauit etiã futuras adultis vxores, maiori ex Alexandri filiis Pherorę filiam: Aristobuli verò filio filiam Antipatri: & eiusdem filiam itidem Antipatri filio. alteram autem filiam, Herodi suo filio, nato ex filia Põtificis. mos enim nobis est patrius, plures simul vxores habere. Hæc connubia Rex procurauit miseratione pupillorum, per affinitatem Antipatrum ad caritatem eorum inuitans. Sed ille eundem erga pueros animum obtinuit, quem erga parentes ipsorum habuerat: solicitatus etiam Regis circa eos cura, ne fortè adulti officerent suæ potentiæ, Archelao quoque Rege adiutante nepotulos, & Pherora tetrarcha accipiente pupillarum alteram filio suo coniugem. Eodem incitabatur propter studia populi, miserantis orbatos parẽtibus, & ipsum autorem eius calamitatis odio prosequentis, & parati aliquando per occasionem detegere eius erga fratres maleuolentiam. quapropter machinabatur de hoc negocio decreta patris irrita facere, ægrè laturus si deberet eos habere potestatis participes: flexitque Herodem precibus, vt ipsi filiam Aristobuli ducere permitteret, & filio suo Pherorę filiam. itaq; præter eius sententiam mutata sunt pacta connubialia. Rex autem eodem tempore nouem vxores habebat. vna erat Antipatri mater, altera summi Põtificis filia, ex qua puer natus est patrẽ nomine referens. erant inter has & fratris filia, & consobrina, sed steriles. præterea Samaritis vna, & ex ea liberi Antipas & Archelaus, & Olympias filia, quam postea duxit Regis fratruelis Iosephus. Archelaus autem & Antipas Romæ apud priuatum quendam amicum educabantur. ex Cleopatra etiam Hierosolymitana Herodem genuit & Philippum, qui & ipse Romæ educabatur: ex Pallade autem Phasaëlum: ex Phædra item & Elpide filias habuit Roxanam & Salomen. Maiores autem natu filias, Alexandri ex eadem matre sorores, quarum coniugium Pheroras contempserat, alteram Antipatro sororis suæ filio collocauit, alteram Phasaëlo fratris sui filio. atque hæc fuit Herodis progenies.

An. mundi 3961. Ante Chri. nat. 3.

Archelaus fratrũ liberos odit.

Antipater precibus Herodẽ vt pacta connubialia mutentur, flectit.

Herodis nouem vxores.

CAP. II.

De Zamari Iudæo Babylonico.

VOlens deinde à Trachonitis tuta esse omnia, vicum Iudæis magnitudine vrbis decreuit in eius regionis medio condere, qui & suis esset præsidio, & vnde hostes facilius ex propinquo posset inuadere. Cumque intellexisset fortè fortuna virum Iudæum è Babylonia cum quingentis equitibus sagittariis & centum ferme cognatis Euphrate traiecto circa Antiochiam quæ sita est ad Daphnen degere, vbi à Saturnino Præside Valatham castellum ad habitandum acceperat, accersiuit eum vnà cum suis, pollicitus ei agros in præfectura Batanæa, quæ Trachonitidi confinis est, vt ibi opponeretur infestatoribus: omnium etiam tributorum ac vectigalium immunitatem promisit tàm agris quàm hominibus. His conditionibus allectus Babylonius venit, acceptoq; agro castella ibi condidit, & vicum nomine Bathyram. eratque hic vir pro obice contra Trachonitas indigenis, simulque Iudæis à Babylone Hierosolyma religionis ergo petentibus, quò tutiores essent à latrociniis:

Herodes in Trachonitarum regione castellũ condit, eiq; Zamarin Iudæum Babylonicũ præficit.

An. mundi 3961. Ante Chri. na. 3. multique vndique ad eum confluxerunt Iudæi obseruatores legis patriæ: & facta est ea regio valdè populosa propter immunitatem quæ illis mansit Herode incolumi. Philippus deinde qui successit, pauca & nõ diu ab eis exegit. porrò magnus Agrippa & eodem nomine filius, licet multis grauatos exactionibus, libertate tamen frui permiserunt: quibus succedentes Romani & ipsi grauibus tributis eos opprimunt, sed salua libertate: de quo aliàs suo tempore dicemus prolixius. Zamaris autem Babylonius qui hanc regionem possidendam accepit ab Herode, exacta cum virtute vita moritur egregiis liberis superstitibus, & in his Iacimo equite insignis fortitudinis, qui cum ala Babylonia Reges stipare est solitus. is in extrema senectute decedens, filium reliquit Philippum, virum manu promptum, & virtuti, si quis alius, deditum, regique Agrippæ ob hæc gratum & amicissimum: qui ab eo vniuersis suis copiis exercendis ac ductandis est præpositus.

Iacimus & Philippus Zamaris filij.

CAP. III.

Antipatri contra Herodem insidiæ.

Hed. & Ruffin. cap. 3. CÆterum in eo rerum Herodis statu quem diximus, omnia pendebant ab Antipatro, postquam semel prospiciendi suis commodis potestatem accepit à patre, benè sperante de fide ipsius ac beneuolentia: qua tamen potestate ille audacius abutebatur, callidè tegens suam maliciam, & in omnibus facilè fidem à parente impetrans: eratque omnibus formidabilis ob versutiam magis etiam quàm ob potẽtiã. Sed præcipuè Pheroras illum colebat, & ab eo vicissim colebatur, circumuẽtus à mulieribus Antipatro fauentibus. obnoxius enim erat Pheroras & vxori & socrui & sorori, quãuis exosas eas haberet propter iniurias illatas filiabus suis virginibus. attamen ferendæ erant, & absq; illis nihil facere poterat, res eius peruestigantibus, & mutuò se inuicem adiutantibus. quibus etiã Antipater erat deditissimus, tum per se, tum per matrem: nã hæ quatuor mulieres consentiebant in omnibus. Sed Pheroræ cum Antipatro propter leues quasdam res nõ satis cõueniebat, diuellẽte eos Regis sorore: quæ iamdudum explorabat omnia, sciens eos in Regis tantùm perniciẽ conspirare, & parata eius rei indicium facere. qui vt cognouerunt mutuam suam amicitiã suspectam hoc nomine Regi & inuilam, hoc contrà excogitauerunt, vt non cõgrederentur in propatulo, fictisque conuiciis simularent dissidium, maximè præsente Herode, aut alio quopiam qui ei renunciaturus id videretur: clam autem alerent & confirmarent mutuam beneuolentiam: atque ita etiam fecerunt. Hoc aũt Salomen non latuit, nec cum primò excogitatũ est, nec postea cùm cœpit fieri. omnia enim peruestigabat, moxque ad fratrem affingens aliquid deferebat, videlicet occulta eorum conuenticula & clancularias consultationes, mirum ni euasura in ipsius perniciem, si maturè sibi non prospiceret. In aliorum enim conspectu dissidentes & iactantes inter se conuicia, celare amicitiam: deinde quando soli sint consentire, dubio procul conspirantes in eos quibus occultam velint esse suam amicitiam. Hæc illa & peruestigabat diligenter, & ad fratrem mox deferebat, iam & per se nonnihil intelligentem, sed cohibentem se adhuc, quòd suspectum haberet etiam sororis procliue ad calumnias ingenium.

Pheroras à mulieribus deceptus.

Salome Herodi mulierũ aliorumque consilia aperit.

ingenium. Erat enim quædam Iudæorum secta exactiorem patriæ legis cognitionem sibi vindicans, quibus tanquam Deo, vt videri volebant caris, addictum erat hoc mulierum sodalitium. Hi Phariſæi vocantur genus hominum astutum, arrogans, & interdum Regibus quoque infestum, vt eos etiam aperte impugnare non vereatur. nam cum tota gens Iudæorum fidem suam iureiurando obligasset Regi & Cæsari, hi solum non iurauerunt: excedentes sex millium numerum: quibus hoc nomine à Rege mulctatis, Pheroræ vxor pro eis mulctam persoluit. cui reponentes gratiam, quoniam credebantur futura præscire ex Dei colloquiis, prædicebant, decretum esse Deo regnum ablatum ab Herode & eius progenie, transferre in ipsam & maritum Pheroram ac communes liberos. Sed hoc quoque Regi per Salomen innotuit, & quòd aulicorum quosdam solicitarent muneribus atque corrumperent. qua in culpa Phariſæorum aliquot deprehensos interfecit, præcipuos autores huius consilij, eumque his Bagoam eunuchum, & suas delicias Carum, præstantissimæ formæ gratia sibi commendatum: & præter hos quoscunque è domestica familia cum Phariſæis conspirasse ipsorum indicio compererat. Nam Bagoas in eam spem sublatus erat, quasi parens & benefactor appellandus Regis, quem destinarent vaticinia. prosperè enim cessuta nouo Regi omnia, constabiliendo successione prolis legitimæ. Herodes porrò conuictis Phariſæis ac supplicio traditis amicorum consilium aduocat, & apud eos Pheroræ vxoris accusationem instituit, quòd ipsius impulsu frater cõditionem Regiarum virginum spreuerit: id crimen ad suam etiam iniuriam pertinere affirmans, quòd mulier ruptis legibus naturæ inter fratres serat dissidia quibuscunque valeat, tàm verbis, quàm operibus. mulctam quoque contumaciæ à se impositam illius persolutam esse impendiis, & in summa conſciam esse totius recentis conspirationis. Recte igitur facturum Pheroram, si non expectatis fratris precibus sponte talem mulierem ableget, fratres inter se committentem mutuis odiis: quandoquidem ei, aut huius vxoris iactura facienda sit, aut fraternæ coniunctionis ac benevolentiæ, nec nisi illa reiecta mansurum sit integrum germanitatis vinculum. Pheroras autem quamuis vehementi Regis oratione grauaretur, tamen aiebat se & fraternæ pietatis iura persancte culturum, & à coniugali caritate haudquaquam discessurum: memoriúque se malle, quàm sine dilecta vxore viuere. Tum Herodes, licet graui se iniuria existimaret affici, iraſci tamen fratri distulit, contentús Antipatro & eius matri interdixisse Pheroræ consuetudine, & vetuisse mulierum regiarum conuenticula, illi facturos se iussa Regis polliciti, per latentes quoties debatur comessationes conueniebant, præcipuè Pheroras & Antipater, quin rumor erat Pheroræ vxorem cum Antipatro quoque stupri habere consuetudinem, conciliante matre ipsius Antipatri.

Anno mundi 3961. *Ante Chri.* 3.

Phariſæi astuti & arrogantes.

Phariſæi Regi nõ iurãt, propterea mulctati

Pheroræ vxor pro eis mulctã persoluit, ob quod beneficiũ regnũ pollicentur.

Bagoas, Carus & alij ab Herode necati.

Hed. & Ruffinus cap. 4.

Herod. Pheroræ vxorẽ accusat, eũque vtillam ableget iubet.

Pheroras vxorẽ dimittere recusat.

Herod. Antipatro Pheroræ cõsuetudine, & mulierũ cõuenticulis interdicit.

CAP. IIII.

Herodes Antipatrum mittit ad Cæsarem.

QVapropter suspectum habens patrẽ, & veritus ne vlterius serpento eius odia ad se quoq; peruenirẽt, scribit amicis Romæ degentibus rogans admoneant Herodẽ per literas, vt quàm primum se ad Cæsarem

Antipatrum Herodes ad Cæsarem mittit.

Anno mūdi 3961. Ante Chri. na.

rem mitteret. Quo facto Antipatrum Herodes misit cum pretiosissimis muneribus & testamento, in quo ipsum Antipatrum Regem declarabat, aut, si ille prior vita decederet, Herodem natum sibi è filia summi pontificis. eodem tempore etiam Syllæus Arabs Romam profectus est, non factis imperatis Cæsaris: quem Antipater eorundem criminum reum egit apud ipsum Cæsarem, quorum Nicolaus antea. accedebat & alter accusator Aretas, multorum honoratorum cædes apud Petram se inuito patratas objiciēs, maximè Sohemi hominis in omni virtute præstantissimi. quin & Cæsaris seruum Fabatum ab illo interfectum fuisse ob talem quandam causam. Erat in satellitio Herodis Corinthus, cui fidei Rex plurimum tribuere solitus est. Hunc Syllæus pecuniis corruptum eò perduxit, vt ei Regis sui cædem sit pollicitus. hoc vbi Fabatus ex ipso Syllæo cognouit, Regi mox indicauit: qui è Corintho confessionem extorsit adhortationibus ad perpetrandum facinus, diligenter ex eo perscrutatus omnia: simulq; duos Arabas ab eodem satellite insimulatos comprehendit, alterum virum principem, alterum Syllæi amicum primarium. qui & ipsi tormentis admoti confessi sunt ideo sē veniſſe, vt Corinthum vrgerent crebris adhortationibus ad perpetrandum facinus, atque adiuuarent etiam in opere, si ita facto opus sit. quos omnes Saturninus apud se delatos Romam iudicandos amplius & puniendos transmisit.

3. Syllęū Antipater Romę apud Cæsarem accusat. Aretas Syllæum, quòd Fabatum aliosq; interfecerit, accusat. Insidiator vitæ Regiæ deprehenditur.

CAP. V.

Pherorę obitus.

PHeroram autem obstinatè permanentem in amore coniugis Herodes in ipsius tetrarchiam ablegat: quod ille fecit libenter, addito iureiurando nunquam se rediturum, nisi Herodis morte cognita: adeò vt paulo post, decumbente Rege, vocatus ad accipienda quædam secretiora mandata tanquam à morituro, propter sacramenti religionem recusaret. Nec tamen ille in hoc fratrem est imitatus, aut de pristino affectu quicquam remisit: sed cum Pheroras in morbum incidisset, vel inuocatus ad visendum eum venit: quo morbo postquam absumptus est, corpus eius translatum Hierosolymā sepeliit, & publico luctu honorauit. Ea res Antipatro quamuis Romam profecto malorū fuit initium, Deo tandem reposcente ab eo pœnas fratricidij. Id totum ordine sum narraturus ad exemplum humano generi, quod moneat habendam esse virtutis rationem in omnibus.

Iuramentū sanctè seruatum. Pheroras ægrotans ab Herode visitatur, moriuus sepelitur.

CAP. VI.

Pherorę vxor accusatur veneficij, & Herodes cognoscit Antipatri insidias.

PHerora mortuo Taphnitæ duo è libertis eius carissimi Herodem adeunt, rogantes ne inultam pateretur fratris mortem, vtq; inquireret in miserum eius & iniustum interitum. Quo attentius autem simul ac fidem præbente illorum sermonibus, aiunt eum apud vxorem cœnasse

Hed. & Rufinus cap. 5. Pherorę liberti vxorē veneficij accusant.

passe ea die quæ morbi fuit initium, venenumq; oblatum ei mixtũ no- *An. mundi*
uo cuidam cibi generi, quod gustatum perniciem attulerit homini. id *3961. Ante*
venenum allatum ab Arabissa quadam mulierecula, nomine quidem a- *Christum*
matorium, re autem vera Pheroræ lethiferum. sunt enim Arabum mu- *nat. 3.*
lieres veneficæ maximæ. hæc aũt quæ tum insimulabatur, dicebatur a-
micæ Syllæi familiarissima. ad eam comparandi veneni causa profectæ
fuerant vxoris Pherorę mater & soror, & cum illa reuersæ sunt pridie
quàm ille cœnam lethiferam sumeret. His auditis Rex ad iram concita- Herodes Antipatri & mulierum secreta omnia extorquet.
tus torsit ancillas earũ & quasdam etiam ingenuas: & cùm nulla quic-
quam fateretur, aut detegeret, postrema quædam dolore victa nihil a-
liud protulit, quàm quod imprecata est Antipatri matri cruciatus simi-
les, quandoquidem ipsa causa esset præsentium tormentorum omnib⁹.
Hæc vox ad diligentiorem inquisitionem Herodem permouit, ita vt ex-
torqueret earum secreta omnia, comessationesque illas & occulta con-
uenticula, tum sermones patris cum Antipatro priuatim habitos, pro-
latos inter Pherorę mulierculas: ne id quidem reticente, centum tale-
ta se accepisse ab eo, vt abstineret Pherorę colloquijs. Addebant ancil-
læ quanto patrem prosequeretur odio, vtq; sæpenumero apud matrem
de eius longæuitate quæreretur, dum interim etiam ipse consenescret,
vt non multum se iuuare posset tam sera successio: ad hæc simul nutriri
multos fratres ac fratrum filios, vt ne sperare quidem tuto liceat: quã-
doquidem iam nunc, si fatale quid sibi accideret, fratri destinata sit suc-
cessio, non filio: addere his solitum accusationem sæuitiæ, non tempe-
rantis, nec à filijs: cuius metu Romam sibi discedendum esset, Pherorę
verò in suam tetrarchiam. Hæc quia probè congruebant cum illis quæ
ex sorore antea Rex audierat, exempta est omnis dubitatio: deprehen-
samq; in tam malicijosis conatibus Doridem matrem Antipatri, spolia- Doridem Antipatri matrem Herodis eijcit è Regia.
tam multorum talentorum ornamentis eiecit e Regia: & mulieribus ex
domo Pherorę pp hoc indicium factus est placator. Sed nihil magis ei⁹
cõtra filium indignationẽ commouit quàm Samarita Antipater, Anti-
patri filij ꝓcurator, q̃ in tormẽtis inter cętera de eo cõfessus est, q̃ letha Antipater Samarita Herodi Antipatrum, filium, venenũ paratum habere exponit.
le venenũ Pherorę tradidisset, quo, se absente ac p hoc minimè suspe-
cto, patrẽ tolleret. id venenum allatũ ex Ægypto p Antiphilum vnũ ex
amicis Antipatri, missum deinde à Theudione auunculo ipsius Antipa-
tri, fratre Doridis: haberiq; apud Pherorę vxorẽ, à marito ad asseruandũ
acceptũ. De quo rogata p Regem mulier, habere se fassa est: & mox qua-
si ad asserendum id properans, de tecto seipsam deiecit. nec tamẽ letha-
lis fuit casus, quia forte in pedes cecidit. ex quo postquam se recollegit, Pherorę vxor venenũ se habere fatetur, & seipsam de tecto deijcit.
Rege pollicito incolumitatẽ & ipsi & familiæ, si totam rei veritatem ꝓ-
meret, contra extremos cruciatus minato si quid per obstinationem ce-
lare pergeret, iurauit se omnia dicturam ita vt acta sint: &, vt multo
rum tum fuit opinio, nihil omninò mentita est. Venenum id, inquit, ex
Ægypto attulerat Antiphilus, paratum ibi opera fratris sui, professione
medici. Theudio deinde in domum nostram intulit, & ego seruaui ac-
ceptum à meo Pherora, sed ab Antipatro tuo in tuam perniciem com-
paratum. Postquam igitur maritus in morbum incidit, & tu officiosè ad
visendum eum & curãdum venisti, motus ille & ad pietatem flexus tua
beneuolẽtia, me accita, ô vxor, inquit, circumuenit me Antipater, dum
pestiferis consilijs & veneficis ministerijs suum patrem meum fratrem
appetit. Nunc igitur quandoquidem in germano nihil pietati, qua ha-

An. mundi 3961. Ante Christū natum 3.

Mariammē Herodes abiic.t, filium eius è testamēto delet, socero Simoni Boethi filio sacerdotio priuato Matthiam Theophili filium surrogat. Archelaus & Philippus instinctu Antipatri accusantur.

ctenus erga me vsus est, video decedere, & mihi instare vitæ terminum. age ne fratricidali animo manes maiorum contaminem, me inspectante venenum illud exure. tum se fine mora prolatum, iuxta viri mandatum concremasse, paululo seruato, vt si post mariti mortem Rex eam tractare vellet durius, posset ei necessitati occurrere. Hæc elocuta venenum quoque vnà cum pyxide in medium protulit. Post hæc alter Antiphili frater & communis eorum mater per tormenta idem fateri coacti sunt, pyxidem etiam agnoscendo. Accusabatur autem etiam pontificis filia Regis vxor, quasi secretorum horum omnium particeps, sed conscientiam dissimulans. quapropter & ipsam Rex abiecit, & filium eius è testamento deleuit, vbi successor destinatus fuerat. Socero quoq; Simoni Boethi filio sacerdotio priuato surrogauit Matthiam Theophili filium Hierosolymitani genere. Interim Roma venit Bathyllus libertus Antipatri, & subiectus quæstionibus fassus est attulisse se venenum, quod daret patroni sui matri & Pheroræ, vt si prius illud parum fuisset efficax, hoc posteriore Herodem aggrederentur. Simulq; venerunt ad Regem ab amicis Romæ degentibus literæ, instinctu Antipatri scriptę, in quibus Archelaus & Philippus accusabantur, quod crebro crimen patris refricarent de cæde Alexandri & Aristobuli, miserarenturque fatum germanorum innocentium. iam enim & ipsi reuocabantur in patriam, non ob aliud quàm vt euocati fratrum interitus accessio fierent. hæc autem amici in Antipatri gratiam faciebant, magnis ab eo corrupti mercedibus: qui etiam per se patri scripsit de adolescentibus, quasi eos excusans, & verba eorum ætati imputans. Ipse interim decertabat contra Syllæum, & primatum colebat amicitias, comparatis variis ornamentis ducentorum talentorum precio. Mirum autem est, quòd, cùm per septem menses ante eius reditum tam multa contra eum in Iudæa mota sint, nihil eorum ad eius notitiam perlatum sit. In causa erat partim diligens itinerum obseruatio & viarum custodia, partim populare hominum in Antipatrum odium. nemo enim erat qui suo periculo illius incolumitatem vellet quærere.

CAP. VII.

Antipater capitis damnatus in vincula conjicitur.

An. mundi 3962. Ante Christū nat. 2.

Hedio & Ruffinus Cap. 6.

Herodes Antipatro amicas literas, vt cum Roma domum retrahat scripsit animo, non tam quòd Pheroram amaret, quàm quòd ille morte præuentus pollicita de patre veneno tollendo non præstiterat.

Celenderis in Cilicia.

CÆterùm Herodes ad Antipatri literas, quibus significauerat rebus ex sententia peractis breui se rediturum in patriam, dissimulata ira insidiosè rescripsit, properaret, ne quid sibi per eius absentiam quod nollet accideret. Simulque modicè de matre eius questus est, pollicendo remissurum se querelas post aduentum illius: modisq; omnibus magnam caritatem præ se ferebat, veritus ne ille suspicione aliqua tactus differret ad se reditum, & moras Romæ trahens regno insidias strueret, & in se moliretur aliquid. Has literas in itinere accepit in Cilicia: eas verò quæ Pherorę mortem nunciabant prius iam Tarenti acceperat tristi animo, non tam quòd Pheroram amaret, quàm quòd ille morte præuentus pollicita de patre veneno tollendo non præstiterat. Iam ad Celenderim oppidum Ciliciæ peruenerat, cùm dubitare cœpit de reditu, vehementer contristatus matris ignominia: & amicorum quoq; variabant

bant sententiæ, alijs euentum alicubi expectare, alijs sine mora domum nauigare consulentibus. facile enim dissoluturum criminationes eius, quandoquidem nunc quoq; non aliunde quàm ex illius absentia aduersarijs audacia vires q; ad calumniandum creuissent. Ab his persuasus nauigare perrexit, appulit q; ad portum Sebastum, quem Herodes magno sumptu constructum sic appellauit in honorem Cæsaris. Iamq; manifestum erat incidisse Antipatrum in infortunium, nemine salutante aut accedente hominem, quem prius votis & faustis acclamationibus discedentem prosecuti fuerant: tunc verò contrarijs votis licebat eum denouere diris fraterni sanguinis vltricibus. Forte per idem tempus Hierosolymis erat Quintilius Varus, successor Saturnino missus in Syriam, tunc verò ab Herode in consilium de rebus agendis adhibitus, Quibus vnà sedentibus superuenit Antipater omnium insciis, & ita vt erat purpuratus in Regiam ingressus est. quo mox admisso, amicorum comitatus per ianitores exclusus est. Id primum mentem eius perculit, iam sentientem quò deuenisset: quando etiam pater accedentem à complexu repulit, perpetratum fratricidiũ & cogitatum patricidium opprobrãs, & Varum cognitorem ac iudicem in crastinum denuncians. Ille tam inopinato malo velut ictus abijt attonitus: moxq; obuias inuenit matrem & vxorem: hæc erat Antigoni filia, qui ante Herodem Iudæorum Rex fuerat. ab eis edoctus de omnibus, parabat se, vt in iudicio subsisteret. Sequenti deinde luce præsidente Varo ac Rege, adhibitisque in consessum vtriusque amicis, acciti sunt etiam cognati Regis & Salome, tum illi qui secreta consilia prolaturi erant, quiq; tormentis examinati fuerant: nouissimeq; serui matris Antipatri capti paulo antequam ipse rediret in patriam. apud hos deprehensæ fuerant literæ, quarum hæc erat summa: ne reuerteretur, quando in patris notitiam peruenerint consilia omnia, vnicumque ei refugium superesse Cæsarem, & si caueat, ne in patris manus deueniat. Tum Antipater procumbens patri ad genua supplex orabat, ne de causa sua prius decerneret quàm cognouisset, sed defensioni rem integram seruaret: Rex verò postquam insit eum in medium sisti, deplorauit infelicitatem suam in procreandis talibus liberis, quodq; senecta ætate incidisset in Antipatrũ: enumeravit deinde curas educationis & institutionis, quamq; benigne suggessisset illi ex opibus quantum ipse cuperet: quibus rebus omnibus nihil se profecisse quo minus capitalibus appeterentur insidijs, vt regnum quod iure & patris voluntate contingere poterat, ante tempus in impietatis præmiũ cederet. Mirariq; se Antipatrum qua nam spe elatus in tantam peruenisset audaciam. Successorem enim principatus iam scripto testamento designatum fuisse: viuenti quoq; sibi ex æquo participem dignitatis, splendoris, potestatis. Habuisse quinquagena talenta reditus annui: Romam proficiscentem instructum fuisse CCC. talentorũ viatico. Obijciebat deinde fratrum accusationem, quorum siue sontium idem accusator atq; imitator, siue innoxiorum circumuentor ac patricida fuerit. se enim nec comperisse de eis quicquam nisi hoc indice, nec in eos statuisse, nisi ex huius sententia. eam nunc per ipsum irritam quodammodo fieri, q; quasi hæres in patricidium illis succederet. Hæc dicenti lacrymæ obortę orationẽ cùm abrupissent, rogauit Nicolaũ Damascenum amicitia & domestica cõsuetudine coniunctissimũ, & pulchre eius negotij gnarum, vt prosequeretur quę attinerent ad examinatos cõscios, & ad conuin-

Anno mundi 3962. Ante Christ. nat. 2.

Sebastũ postũ Herodes in honorem Cæsaris ædificat.

Antipater domum reuersus à nemine excipitur.

Quintilius Varus Syriæ Præfectus.

Herodes Quintilio Varo iudice filium in ius vocat.

Antipater ab Herode accusatus.

An. mundi 3962. Ante Christū nat. 2.

conuincendum filium. Sed ille præueniens, causamq; suam exorsus dicere, hæc ipsa exempla paternæ beneuolentiæ pro se adducebat, nimirū pietatis suæ meritis reddita. Se enim & prospexisse solerter quid facto opus esset, & sicubi res operam suam postulasset, cōfecta dedisse omnia: nec æquum esse, vt qui patrem eripuerit ab aliorum insidijs, ipse nunc eiusdem reus agatur criminis, & testatæ iamdudum pietatis nouam apud homines rerum imperitos maculam contrahat. Quam enim sibi fuisse causam sceleris, cùm successionem designatus Rex haberet magis quàm speraret, & nemine vetante bonorum esset particeps? neq; enim probabile esse, affectatū cum periculo quod iā pro virtute cōtigerat, & ob incertā spem contemptam certam infamiā, maximè cùm is conatus fratribus non succesſerit, quorum ipse & delator fuisset, & cōuictorum de impietate punitor etiam. nec se pœnitere gestorum, quæ argumento sint quàm incorruptè parentem diligat. Quæ verò in vrbe per se acta sint, testem esse Cęsarem, cui non secus ac numini nemo possit imponere: extareq; eius de hoc literas, quas periniquum sit inimicorum & improborum hominum posthaberi calumnijs, quibus nihil magis sit cordi, quàm regiam familiam inter se committere nactis comminiscendi ocium per suam absentiam, quod se præsente nunquam habere potuerint. Sub finem dicendi fidem abrogabat quæstionibus, per quas neęcessitas exprimeretur loquendi ad torquentis gratiam, & postremo se quoque torquendum offerebat nihil deprecans. His cùm nonnihil moueretur concilium, miserabiliter lactymante Antipatro & sibimet conuerberante faciem, vt vel inimicos subiret miseratio, Herodesq; ipse quantumuis dissimulans fieret mitior: Nicolaus vt rogatus fuerat accusationem à Rege cœptam prosequens, exaggerabat singula, proferebatq; testimonia, & indicia criminis collecta ex quæstioni subiectorum confessionibus. ad hæc extollebat Regis de eo merita in educādis ac instituendis filijs, pro quibus tam malā reportaret gratiam. Nec tamen æquè mirandum fuisse priorum temerariā stultitiam, q̄ rudi ætate corrupti à malis consiliarijs naturales affectus pietatis aboleuissent, ambitione principatus magis quàm opū cupidine. Sed Antipatri stupendam esse tam sceleratam audaciam, qui sæuior nocentissimis bestijs, a benefactoribus tamen iniuriam abstinentibus, nihil mollitus sit tanta parentis indulgentia, ne fratrum quidem calamitate deterritus, quò minus crudelitatis eorum æmulator fieret. At qui tuipse, inquit, ô Antipater, iudex fuisti tētati per illos facinoris, te inquirente coarguti sunt, tu in conuictos animaduertisti. nec improbamus quòd eos iusta indignatione prosecutus sis, imò miramur te imitatum eorum intemperantiam: & facilè colligimus illa quoq; te non ad securitatē patris, sed ad fratrum feciſſe perniciem, vt detestādo eorum maliciam, pietatis erga communem parētem opinionem tibi quæreres, & deinde ipse in eum sæuire posses impunitius, quod tandem facere aggressus es. Dum enim fratres fontes addicis supplicio, & parcis eorū socijs, omnibus facis pspicuum bene conuenire tibi cum eis, quorū posthac vti possis in opprimendo patre opera. itaq; duplicē voluptatē cepisti tuis dignam moribus: alteram palā quasi re bene gesta gloriabundus sublatis fratribus: alteram clam maiore facinore p occultas insidias conando patrē subuertere, cuius modo v index videri volueras. Si enim verè detestatus esses illorum maliciam, nunquam imitandam tibi proposuisses. Nimirum hoc agebas istis artibus, vt

Antipater parentis accusationem diluit.

Nicolaus Damascenus accusationē à Rege cœptam prosequitur.

dignio-

dignioribus ſublatis nullos haberes ſucceſſionis æmulos, & tum demũ fratricidio necem patris adderes, vt in occulto manerent inſidiæ, quibus oppugnaſti germanorum capita, & non ſolùm ipſe meritum ſupplicium effugeres, verum etiam miſerum parentem pœnæ tuæ vicarium ſupponeres, inaudito ad hoc æui patricidio, & qualis nullum exemplũ extat in omni hominum memoria. non enim qualicunq; patri inſidiatus es, ſed amantiſſimo ſimul & indulgentiſſimo, iam Regiæ poteſtatis participem, iam ſucceſſor deſignatus, tum præſenti fruendi voluptate ante tempus permiſſa, tum in futurum ſpe teſtamento patris confirmata. Tu verò cupiditatibus tuis modum non ex illius bonitate, ſed ex tua malitia ſtatuebas, non contentus ſocietate patris indulgentiſſimi, niſi illi quoq; ſuam partem præriperes: & cuius te ſeruatorem verbis præferebas, cum re vera quærebas perdere, nõ ipſe tantum ſceleſtus, ſed matri quoq; inurens eiuſdem notam ſceleris, & fratrum diſturbans benevolentiam, diſſidijsq; miſcens omnia: & poſt hæc auſus es patrem vocare beſtiã, ipſe venenatiſſimis quibuſq; beſtijs nocentior, proprio veneno abutens in coniunctiſſimos optimeq; de te meritos, muniensque te cuſtodibus ac varijs tam virorum quàm mulierum technis contra vnum ſenem, quaſi non tua ſola ſceleſta mens ſatis eſſet ad explendum odiũ. Et nunc poſt tortos tua cauſa viros & mulieres, ſeruos & ingenuos, poſt aperta coniuratorum indicia, audes veritati contradicere: & qui dudum patrem ſperaſti è rebus humanis tollere, nunc quantum in te eſt conaris legem quoq; contra tui ſimiles ſcriptam abolere, ſimulq; Vari æquitatem, omnemq;, quanta eſt in rerum natura, iuſtitiam. an ideo mentitos dices tormentis examinatos, vt fidem abroges patris tui ſeruatoribus? tibi ſcilicet in tormentis plus credendum eſt. Non liberabis Regem Vare à cognatorum iniurijs? non dabis neci hanc peſſimam beſtiã, pietatem erga genitorem ſimulantem in fratrum perniciem, ac deinde vt ſolus regnet deprehenſum in ſtruendis illi capitalibus inſidijs? Sic patricidium non priuatum eſſe crimen, ſed publicam vitæ ac naturę iniuriam, quod cogitatum etiam non minus quàm perpetratum contaminet: imò quod qui non punit, & ipſe in naturam parentem eſt iniurius. Poſt hæc matris eius quædam adiecit, quæ illa garrulitate muliebri effutierat: conſultos vates de regno, & ſacris exitialibus impetitum Regis caput: tum libidinoſas & ebrioſas Antipatri volutationes cum Pheroræ mulieribus: quæq; ad teſtimonia pertinerent per tormenta elicita, multa & varia, partim præmeditata, partim repentina neceſſitate expreſſa, atq; hoc ipſo certiora. Homines enim quicquid antea metu Antipatri ſilentio texerant, poſt verſam eius fortunam videntes accuſationibus inimicorum obnoxiam, odia in eum ſua exſaturabant. Attamen non ita aliorum odijs grauabatur, vt proprijs ſceleribus, hoſtili in patrem animo, diſturbata fratrum concordia, commiſſis inter ſe domeſticis omnibus: vt qui nunquam nec odia iuſta exerceret, nec amicitiæ fidem coleret, niſi quatenus ſibi videretur commodum. idq; cum iamdudum à multis eſſet obſeruatum, quo quiſq; erat æquitatis æmantior, eo grauior illi fuit aduerſarius: & quam primùm tutò licuit, magnis vociferationibus reum vrgebant, quicquid ſcirent certatim prodentes: cumque variorum criminum proferrentur indicia, nihil tamen fingi apparebat, quod neq; ad Regis gratiam loquerentur, neq; periculi metu ſilentio quicquam tegerent, ſed damnarent omnes ſceleſtos conatus Antipatri.

Ann. mundi 3962. Ante Chriſtum nat. 2.

Patricidium publica vitæ ac naturę iniuria.

Antipater à cunctis accuſatur.

An. mundi 3962. Ante Christum nat. 3.

tipatri, eumq; non tam ob patris ſecuritatem, quàm ſuomet ipſius merito de medio tollendum cenſerent & tradendũ ſupplicio. nec hi ſoli quĩ interrogabantur eum accuſabant, verùm etiã ſpontanei delatores plerique; aderant: ita vt licet callidiſſimus eſſet mendaciorũ artifex & frõtis perfrictiſſimæ, tamen ne hiſcere quidem contrà valeret. Poſtquã autem Nicolaus accuſare eum & cõuincere deſtitit, tũ Varus poteſtatẽ ei dicẽdi pro ſe fecit, ſi quid haberet quo declararet ſuam innocentiã. Se enim nihil magis optare, & idem patrem quoq; eius optare ſcire, quàm ne ille in vllo obiecto deprehenderetur crimine. At ille pronus in faciem & ſupplicabundus humi iacens, Deũ conſcientiæ ſuæ inſpectorẽ obteſtabatur, vt euidenti aliquo ſigno probaret alienum ſe ab omni culpa, nec quicquã vnquã molitum in patris perniciem. Is enim eſt mos malorum omniũ, vt quoties nefariũ aliquod facinus aggrediuntur, nihil non ſibi permittant, nullo reſpectu diuini numinis: cum autẽ ſuis ſceleribus inciderunt in periculum, tum demum illis in mentẽ venit Deus, per cuius inuocationẽ & teſtimonium volunt eripi, fingentes ſe cuncta illius arbitrio permittere: Id quod tum quoq; Antipatro vſu euenit. qui cũ antè omnia ſic geſſiſſet quaſi nullum numen intereſſet rebus mortaliũ, imminente vltione deſtitutus iuris præſidijs, ad diuinã cõfugiebat potentiam, ſe in hoc diuinitus ſeruatũ aſſeueranſ, vt pro incolumitate patris excubias ageret. Tum Varus cum crebris interrogationibus nihil eliceret, illo Deum tantũ inuocante, videns alioqui nullum fore finẽ, iubet proferri venenũ in medium, vt quã nam vi præditum ſit experimento poſſet colligere: quod mox allatũ, & ad bibendum datum cuidam damnato capitis, ſine mora necauit hominẽ. quo facto ſurgens abijt è concilio, & ſequenti die Antiochiam profectus eſt, vbi plurimũ ſolebat degere, quod illic eſſet Syrorum regia. Herodes verò cõfeſtim vinxit filium, omnibus ignorantibus quæ nam fuiſſent eius cum Varo ante diſceſſum colloquia. coniectura tamẽ erat cuncta Regem facere ex illius ſententia. coniecto deinde in carcerem, Romam Cæſari de eo ſignificauit per literas, miſſis etiam qui coram eloquerentur mandata, docerentq; quàm ſcelerata ſit hominis malicia. Per eoſdem porrò dies interceptæ ſunt Antiphili ad Antipatrum ex Ægypto miſſæ literæ: quibus ſolutis hęc in eis ſcripta Rex ipſe comperit. Miſi ad te Acmes literas, etiam cum vitæ meæ periculo. ſcis enim quòd ſi deprehenderer, infeſtas mihi duas potẽtes familias redderẽ. Tu dabis operam, vt rem geras feliciter. Atq; hoc fuit argumentum huius epiſtolæ: Rex autem diligenter requiſiuit etiam alteram. ea tamen nuſquam comparebat, & ſeruus Antiphili negabat ſe attuliſſe vllam præterea. & cum diutius hæſerent, vnus ex amicis Regis animaduerſa quadam ſutura in interiore ſerui tunica (nã duabus erat indutus) ſuſpicatus eſt in ea plica celatas literas: nec eum ſua fefellit opinio: depromptaq; eſt inde epiſtola hæc ferè continens. Acme Antipatro. Scripſi patri tuo, quales iuſſiſti literas: & adieci confictum exemplar epiſtolæ quaſi à Salome ad dominam meam miſſæ: qua lecta ſcio, quòd pœnas ab ea, tanquàm ab inſidiatrice exiget. Ea verò quã à Salome ſcriptam videri volebant, Antipatri commentum erat ſuppoſito Salomes nomine, ipſius arbitratu & commodo ſcripta, ſed Acmes miniſterio. Eadem & Regi ſcripſit in hanc ſententiam. Acme Regi Herodi Cùm mihi ſit curæ, ne quid te lateat ad ſalutem tuam pertinens, inuentam Salomes epiſtolam, contra te ſcriptam, ad meam dominam, non ſine periculo tranſcripſi,

Varus Antipatro dicendi pro ſe poteſtatem facit.

Antipater innocentiã ſuam precibus ad Deum teſtatam facere conatur.

Venenũ capitis damnato ad bibendum datum ſine mora eũ neçat.

Hedio & Ruffi. cap. 7.

Antipater in carcerem coniectus.

Herodes legatos ad Cęſarẽ mittit.

Antiphili literæ ad Antipatrum.

Acmes literę ad Antipatrum.

Acmes literę ad Herodẽ.

transcripsi, & ad te misi: in qua postulabat, vt sibi liceret Syllæo nubere. hanc tu face abis, ne quando propter eam vitæ discrimen adeam. Sed hoc commentum prodebant quæ ad ipsum Antipatrum scripserat, significans se voluntati eius obsecutam & literas ad Herodē misisse & inserrum his exemplar fictitiarū Salomes literarum ad suam domiñ, quę insidias Herodi tenderent. Erat autē hæc Acme Iudæa genere, agens in ancillatu Iuliæ vxoris Cæsaris, operamq; hanc Antipatro magna pecunia vendiderat, qua contra amitam simul & patrem vteretur. Cæterùm Herodes cognita hinc filij malicia, minimum abfuit quin illum euestigio tolleret, vt concitatorem turbelarum omniū, qui non solùm suam & sororis salutem in periculum adduxisset, sed disciplinam etiam corrupisset domus Cæsaris. eodem incitabat eum & Salome, pectus plangens & mori non recusans, si vllum extaret violatæ à se fidei argumentū idoneum. Rex autem accersito filio iubet illum cum fiducia promere, si quid haberet quod pro se afferre posset: qui cum ad hæc ne hiscere quidem valeret, rogatus vt quando medius teneretur deprehensus in maleficio, saltem socios sceleris proderet, omnem culpam conferebat in Antiphilum, aliùm prēterea nominabat neminē. ibi Herodes vehementi dolore animi saucius cogitauit eum Romam mittere, vt apud Cæsaris tribunal patricidij causam diceret. Deinde veritus ne amicorum ope eriperetur periculo, ipsum quidem in vinculis vt ante retinuit: legatos autem & literas accusatrices misit ad Cæsarem, simul indicans adiutum eum Acmes opera, epistolarum quoq; adiunctis exemplaribus.

An. mundi 3962. Ante Christum nat. 2.

Herodes odio in filiū flagrat.

Antipater omnem in Antiphilum culpam confert.

CAP. VIII.

Herodis morbus, & Iudæorum seditio.

INterea dum legati instructi mandatis ac litetis Romā properant, Rex morbo correptus testamentum condidit, successionem regni relinquens natorum minimo, exasperatus in Archelaum & Philippū calumnijs Antipatri: Cæsariq; legauit mille talenta, & vxori Iuliæ liberisque eius & amicis atq; libertis talenta quingenta. Suis quoq; filijs distribuit pecunias & agros ac reditus, similiter etiam nepotibus. Salomes etiā ratio est habita, quam propter perpetuam & inconcussam beneuolentiam ditauit egregiè. Desperata deinde salute, quòd iam ad septuagesimum ætatis annū accederet, mirum in modū efferatus est, iræ impatiēs & amarulētus in rebus omnibus. in causa erat opinio cōtemptus, quodque existimaret gentem lætari suis infortunijs: quàm opinionem confirmauit quorundam apud populum gratiosorum seditio, mota ex causa tali. Iudas Sariphæi filius & Matthias Margalothi doctissimi erant Iudæorum, & interpretes patriæ legis præstantissimi, ob idq; cari populo quòd iuuentutem disciplinis instituerent. totis enim diebus eis dabant operam quotquot cupiebant in virtute proficere. Ni postquam cognouerunt morbum Regis esse incurabilem, concitauerunt iuuentutem, vt sublatis operibus quæ Rex præter patriam consuetudinem fecerat, propugnatores pietatis se ostenderent, debitum inde expectantes præmium. Nam hanc esse Regi causam cum calamitatū domesticarum, tum postremò præsentis morbi, videlicet, quòd cōtemptis legibus multa nouare ausus sit. nam hac parte multis in rebus pietatem Regis

Hedio & Ruffi. cap. 8. Herodes morbo correptus testamentū condit, ac regni successionē filijs, nepotibus ac amicis relinqt.

An. mundi 3963. Ante Christum 1.

Herodes insenio impatiens, & amarulentus.

An. mundi 3962. Ante Christum nat. 2.

Regis hi doctores desiderabant. Inter cætera supra maiorem portã templi dedicauerat donum preciosum, aquilam auream magni ponderis, cum lex nostros homines vetet imagines statuere, aut consecrare animantium effigies. quamobrem doctores hi autores erant suis discipulis, vt aquilam illam detraherent. Etsi enim res videatur non carere periculo, tamen etiam iucundæ vitæ præponendum esse honestum obitũ, si contemnatur propter tuendas leges patrias, quandoquidem sempiterna fama nullo seculo passura sit gloriam eorum intermori, & alioquin ignauos iuxta ac fortes eundem manere interitum: proinde rectè facturos virtutis cultores, si ex communi necessitate honorem sibi decerperent, & cum hoc solatio è præsenti vita discederent. Magnum enim leuamen esse honestis conatibus immori, & periculi non contemnendam præmium laudem transmissam ad nepotes ac posteros, cuius in partem tota cognatio tàm viri quàm fœminæ veniant, quo quid esse possit optabilius? Hac exhortatione accensis iuuenibus tumor superuenit extinctum Regem nuncians, & propensos iam ad facinus perpulit. itaq; claro meridie ascendentes detractam aquilam conciderunt securibus, inspectante congregata in templum multitudine. Quod vt renunciatum cognouit dux regius, maiorem aliquam conspirationẽ metuens, occurrit eò cum valida suorum manu cohibiturus demolitores aquilæ: & irruens in vulgum rudem & imparatum ac conglobatum temerè, facilè reliquis dissectis & cedentibus circiter XL. iuuenes resistere ausos comprehendit, cumq; his autores facinoris Iudam & Matthiam turpe putantes cedere: omnesq; ad Regem perduxit. Quo rogante quo freti ausi sint sacratam imaginem demere, aiunt se & deliberasse id multo antea, & deliberatum exsecutos, vt fortes viros decuit. Nam & honori diuino, inquiunt, succurrimus, & legem cuius discipuli sumus vindicauimus. Nec est quod mireris, si tuis decretis leges præponimus, quas nobis Moses autore & doctore Deo pertulit: nec recusamus mortem ac supplicium quodcunq; nobis intuleris, conscij nos non ob maleficium sed pietatis causa hæc perpeti. Hæc illi non minorem animo quàm verbis præferentes fortitudinem, æquè tum ad constanter patiendum alacres, atq; antè ad fortiter agendum fuerant. Eos Rex vinctos misit Hierichuntem: moxq; accitis Iudæorum primoribus in concionem eorum lectica ob imbecillitatem delatus, cœpit commemorare labores suos exhaustos pro Repub. tum instauratum templum impendiis ingentibus, quale opus per CXXV. annos nemo Asamonæorum Regum ad honorem Dei valuisset perficere. nec exstructum id tantum à se, verùm etiam ornatum votiuis muneribus ac donarijs tali templo dignissimis. ob hæc facta sperasse se vel post obitum sempiternam & memoriam & gloriam. nunc proh nefas viuo etiam ac superstiti pro beneficijs reponi iniuriam: & medio die inspectante multitudine sua dona sacrata violari ac detrahi: quæ iniuria licet in ipsum intentata, re tamẽ vera ad Deum magis pertineat, cuius sacra compilata sint. Tum honoratiores quiq; veriti crudelitatem eius, ne fortè efferatus in se quoque grauius animaduerteret, negauerunt hæc facta ex ipsorum sententia, videriq; sibi, admissam esse rem dignam supplicio. Ille in cæteros mitior, Matthiæ Pontifici ademit sacerdotium, quasi non alieno ab hoc consilio, eiq; successorem dedit fratrem vxoris suæ Iozarum. Huius Matthiæ Pontificatu accidit etiam alium Pontificem ad vnam diẽ substitui,

Aquila aurea super maiorẽ templi portam. Cõtemptus mortis.

Aquilam auream detractam, iuuenes securibus concidunt.

Iudas & Matthias cũ 40. iuuenib. ad Regem perducti ouantes sese excusant, eosq; vinctos Rex Hierichunrẽ mittit.

Herodes Iudæorũ Primores conuocat, eisq; facinus hoc commemorat.

Matthiæ sacerdotium adimitur, in cuius locum Iozarus surrogatur.

ritui, qua Iudæi populariter ieiunium celebrant. Nam Matthias ea nocte quæ præcedebant diem ieiunij, visus est sibi per somnum cum vxore congredi: & cùm ob hoc ad rem diuinam faciendam non esset idoneus, Ioſephus Ellemi filius adiutor vicarius propter cognationem ei datus est. Cæterùm Herodes post mulctatum Matthiam sacerdotio, alterum Matthiam seditionis autorem eiusq; socios viuos exussit in quam nostem etiam defectus lunæ incidit. Regi verò morbus factus est grauior, pœnam impietatis exigente numine. lento enim calore torrebatur, qui non tam externo tactu deprehenderetur, quàm intus populareturviscera. aderat & vehemens voracitas, cui necesse esset continuò cibos suggerere: simulq; vexabatur inteſtinorum exulceratione & colicis passionibus: pedes tumebant phlegmate humido & pellucido, similiterq; inguina. ipsa quoq; verenda putrefacta scatebant vermiculis, accedente fœda nec minus molesta tentigine, non sine fœtore grauissimo. Super hæc omnia neruorum contractione laborabat & difficultate anhelitus. Quamobrem constans erat inter viros diuinos & fatidicos opinio, Regem læsæ tot modis pietatis Deo pœnas expedere. Qui tametsi grauius affligeretur, quàm vt videretur posse morbo perferendo sufficere, tamen euasurũ se sperabat, accersendis medicis intentus & medicamentis conquirendis vndiq;. profectus etiam vitra lordanem fluuium, calidis aquis se fouebat apud Calliroen, quæ præter vim medicã potu quoque iucundæ sunt. Hæ aquæ in lacum bituminis feracem effluunt. ibi de medicorum consilio immissus fouendus in refertum oleo solium, visus est illis iam agere animam. quare exorta comploratione familiarium excitatus & ad se reuersus, nullamq; amplius salutis spem superesse intelligens, donatiũ militibus quinquagenas drachmas iussit distribui: magna deinde liberalitate vsus in duces atq; amicos, rursum Hierichuntem reuersus est: vbi atra bile prægrauante eò immanitatis prolapsus est, vt facinus animo conciperet longè atrocissimum. Nam cum è tota ditione nobiliores Iudæorum ad eum conuenissent, euocati minaci edicto pœnam capitis intentante non parentibus, infensus ex æquo siue sontibus seu innoxijs, vniuersos conclusit in Circo: accita deinde Salome sorore maritoq; eius Alexa, ait instare sibi terminũ vitæ, succumbenti tantis doloribus: quod quidem ferendum esse, quãdo iuxta communem mortalium sortem accidat. illud permolestum esse, si carendum sit extremo honore luctus qui debeatur Regibus. non enim ignotam sibi esse Iudæorum mentem, quòd optatam suam mortem lætis acceptu-ri sint animis, quandoquidem vel à viuente etiam tum nõ abstinuissent contumelias. sed illorum esse officij, leuamen aliquod præsentis huius doloris decernere, nam si assensum consilio suo præbeant, fore suum funus longè quàm aliorum Regum honoratius, & manibus suis gratius, omnibus per totam ditionem nõ fictè lugentibus. Ergo quamprimùm viderint se exhalasse animam, debere eos clausam circo nobilium multitudinem cingere militibus, ignorantibus etiam tum suum obitum, non prius vulgandum quàm mandatum exsecuti sint, iubere deinde vt circumuentos vna omnes iaculis cõfigerent. Quibus hoc modo cæsis duplicem se eis habiturum gratiam, vel quòd mandatorũ fuerint memores, vel quòd obitum suum publico luctu honorauerint. Hæc ille cum lacrymis lamentabundus cognatos per mutuam fidem ac beneuolentiam perq; omnia sacra obtestabatur, ne se extremo hoc honore frau-

An. mundi 3963. A Christo nat. 1.

Ioſephus Ellemi per vnum diem Pontifex.

Iudas Sariphei & Matthias Margalothi exusti.

Defectus lunæ.

Hed. & Ruffinus cap. 9.

Herodis morbus horrendus.

Aquæ calidæ apud Calliroem quæ in lacum bituminis feracẽ effluunt.

Herodes donatiuum militibus distribui iubet.

Herodes nobiliores Iudæorum post obitum suum trucidari mandat.

An. mundi 3963. A Christo nat. 1.

re fraudatum vellent, eis contra pollicentibus daturos se operâ vt cuncta iuxta ipsius mandatum fierent. Hic sane etiamsi quis præteritam eius in cognatos sæuitiam tribuere vellet pro incolumitate & securitate solicitudini, ex hac certè nouissima eius voluntate deprehendere potest quàm inhumano animo præditus fuerit: quandoquidem iamiam è vita discessurus, curabat vt ex singulis familijs vno aliquo sublato, totâ gentem in luctum & carissimorum desiderium conijceret, nec læsus à quoquam eorum nec valens eis quicquam objicere: cum hi quibus vllum est virtutis studium, etiam inimicis tali suo tempore odia remittere soleant.

Herodi à Roma literæ veniunt, quæ Acmen à Cæsare occisam & Herodi liberam potestatem Antipatri puniêdi relictam esse, ostendunt.

Herodes malum simul & cultellũ poscens sibi ipsi manus violentas inferre cogitat, Achiabus ne posverò ictũ præuenit.

Aliàs Cap. 9. Antipater patrem vitam finisse ratus, cum carceris custode de missione agit, quod dũ Herodes audit, sine mora eum occidere, & in Hyrcanio castello condi iubet.

Hed. & Rufinus cap. 10. Herodis testamentum mutatum.

CAP. IX.

Antipatri exitium.

DVm hæc mandata cognatis dat, superuenerunt à Roma literæ, à legatis missis ad Cæsarem: quarum summa erat, Acmen ab irato Cæsare occisam esse, propter locutam Antipatro operam: ipsumq; Antipatrum relinqui arbitrio & Regis & patris: siue in exiliũ vellet eum pellere, siue capite plectere. His auditis Herodes paululum recreatus est voluptate nuncij pœnæ Acmes, & permissæ sibi potestatis liberè statuendi de filio: mox repetitus graui dolore, cibi tamen auidus, malum simul & cultellum poposcit. Solebat enim & antea per se repurgatum paulatim incidendo comedere. tunc verò circumspiciebat, ferire seipsum cupiens: perpetrasset què facinus, ni Achiabus nepos ictum præueniens, clamore sublato cohibuisset eius dexteram: moxq; denuò luctus cum trepidatione ac tumultu occupauit palatiũ, quasi Rege iam agente animam. quem strepitum vbi persensit Antipater, ratus patrem verè vitam finisse, spem concepit fore, vt solutus vinculis sine difficultate regnum acciperet. cœpitq; cum custode carceris de missione agere, multa & in præsens & in futurum post acquisitam potestatem pollicens. ille verò adeò non paruit, vt mox conatus eius Regi renunciaret, vtque solicitatus ab eo sit ostentato præmio. Tum Herodes qui iam ante malè affectus erat erga filium, postquam audiuit custodem carceris, exclamans præ indignatione, & caput sibimet verberãs, quamuis morti proximus erexit se in cubitum, iussitq; vnum è satellitio sine mora eum occidere, & corpus obscuro funere condi in castello Hyrcanio.

CAP. X.

Herodis mors testamentum & funeratio.

DEinde mutata voluntate mutauit etiam testamentum. Antipam enim quem prioribus tabulis regni successorem destinauerat, Galilææ simul ac Perææ tetrarcham constituit: regnum verò Archelao largitus, Trachoniticam, Gauloniticam, Bataneam, & Paneada regiones tetrarchiæ nomine assignauit Philippo filio, germano fratri Archelai. Iamniam autem, Azotum & Phasaëlida Salomæ sorori suæ attribuit, & argenti signati quingenta millia. habita est & cæterorũ cognatorum ratio, abundéq; prospectum singulis legãda pecunia & reditibus annuis. Cæsari quoq; legauit argenti signati centies centena millia, præterquè vasa tam aurea quàm argentea, magnumq; vestis pretiosæ numerum.

Iuliæ

Iuliæ aũt Cæsaris vxori, & quibusdam amicis quinquagies centena millia. His ita ordinatis quinta die postquàm Antipatrũ filium occidit, vita defunctus est, post destructum regno Antigonum anno 34. ex quo autem à Romanis Rex declaratus est, anno trigesimo septimo, vir in omnes ex æquo sæuus, iræ seruus, iuris dominus: fortuna autem propitia vsus, si quis alius. ex priuatis enim natus regnũ assecutus est, & innumeris circumdatus periculis semper euasit feliciter, vixitque longissimo tempore. quantum autem ad domesticos & filios attinet, hic quoque felix fuit sua sententia, oppressis inimicis & aduersarijs, sed infelicissimis meo iudicio. Cæterùm Salome & Alexas priusquam Regis mors innotesceret, in circo clausos domum suam quenq; dimiserunt, dicentes ipsum ita iubere, vt in agros digressi curarent suamet ipsorum negocia: atq; hoc pacto magno beneficio vniuersam gentem sibi deuinxerunt. Indicata deinde Regis morte, congregataq; in Hierichuntinum amphitheatrum omni militia primùm legerũt literas eius scriptas ad milites, in quibus gratias eis agebat pro fide ac beneuolentia, rogabatq; vt eandem seruarent & Archelao filio, quem regni successorẽ sibi substituerat. Deinde Ptolemæus, cui anulus Regis signatorius creditus fuerat, testamentum perlegit, quod non aliàs ratum habẽdum esset, quàm accedente consensu Cæsaris: moxq; acclamatum est Regi Archelao, & milites cateruatim vnà cum suis ducibus pollicebantur eandem quam patri hactenus præstitissent fidem atq; operam, lætis ominationibus Deum illi fautorem comprecantes. Post hæc funus parabatur Regi, Archelao curãte vt exsequiæ patri fierẽt quàm splendidissimæ, & omnem ornatum proferente vt in pompa comitaretur mortuum. Ferebatur autem in lectica aurea, distincta varijs gemmis preciosis, & instrata purpura: corpus quoq; amictum erat purpura, impositio capiti diademate, & desuper corona aurea, sceptroq; in manu dextera. lecticam stipabant filij & cognatorum numerus. Hos sequebãtur milites distributi per nationum genera: primùm satellites, deinde Thraces post hos Germani, & deinceps Galli, omnes instructi velut ad prælium: reliqua deinde exercitus multitudo armata sub suis ducibus ac centurionibus, hos sequebantur quingenti famuli, ferentes aromata. ea pompa processit Herodium vsq; per octo stadia, vbi quemadmodum antè mandauerat sepultus est. Et Herodes quidem sic defunctus est. Archelaus aũt per septem dies iuxta patrium legem luctu parentis celebrato, & in fine luctus funebri epulo multitudini præbito, in templũ ascẽdit & quacunq; transiret excipiebatur gratulationibus ac faustis acclamationibus. Tum conscenso suggesto sublimis in aureo solio residens, accipiebat lætus gratulatrices voces fauoris indices, & ipse vicissim omni comitate respondebat multitudini, agebatque grates quòd obliti patris sui duricię, nihilo deterius erga ipsum affecti essent, pollicebaturq; parem pro eorum studijs gratiam: adhuc tamen abstinere se à Regis nomine, quod ab auctoritate & assensu Cæsaris pendeat, penes quem sit testamenti à patre scripti confirmatio. quamobrem ne ab exercitu quidem apud Hierichuntem vltro offerente ambitiosum diadematis honorem se accipere voluisse, cum nondum constaret de legitimi collatoris animo. cæterùm quàm primum constabilitus esset in imperio, curæ sibi fore vt beneuolentia omnium videatur dignissimus: daturumque operam, vt per omnia patre suo sit illis commodior. Illi verò, sicut vulgus

An. mundi 3963. A Christo nat. 1.

Cæsari & Iuliæ Cæsaris vxori ab Herode legatũ.

Herodes moritur.

Herodes varia fortuna vsus.

Salome & Alexas in circo clausos Iudæos domũ dimittunt.

Hed. & Ruffinus cap. 11.

Herodis ad milites gratiarũ actio, & testamentum lectum.

Archelao Regi acclamatur.

Aliàs cap. 12.

Herodis cadauer magna pompa Herodium defertur.

Germani & Galli sub Herode stipendia fecerũt.

Archelaus epulum multitudini præbet.

An. mundi 3963. A Christo nat. 1.

solet, rati primis diebus aperiri mentem huiusmodi potestates incuntium, quo mansuetius & officiosius eos alloquebatur Archelaus, eò maioribus eum ferebant laudibus, poscebantq; sibi ab illo beneficia: quidam vt leuius annuum tributum penderent: alij solutos dimitti quos Herodes non paucos vinxerat, & in his plerosq; diu in carcere detinuerat: nonnulli vectigalium immunitatem, quibus grauabatur forum rerum venalium, magnis flagitabant vociferationibus. Horum nihil ille negabat, hoc agens, vt conciliaret sibi multitudinis animos, non leue in eo momentum rerum suarum situm existimans. postremò re diuina peracta conuiuium cum amicis inijt.

Archelaus si à Cæsare in imperio constabilitus esset, curæ sibi fore vt benevolentia omnium videatur dignissimus pollicetur Hed. & Rufinus cap. 12. al. 13.

CAP. XI.

Populus seditionem mouet contra Archelaum.

INterea Iudæorum quidam nouarum rerum cupidi per conuenticula deflebant Matthiam & socios quos Herodes affecerat supplicio. Hi quoniam metu coerciti non ausi fuerant luctu honorare aquilæ aureæ violatores recens neci traditos, tunc cum clamoribus & eiulatu in defunctum Regem iactabant conuicia, quasi in mortuorum solatium: cõgregatiq; in vnum, in vindictam eorum ab Archelao deposcebant ad pœnam quosdam ex his qui cari Herodi fuerant, & ante omnia postulabant sacerdotium abrogari creato ab illo Pontifici, & subrogari hoc honore digniorem alium. Archelaus autem licet importunitatem eorum indigne ferret, compescere tamẽ placidè conabatur, quòd pararet profectionem ad Cæsarem, vt sententiam Cæsaris cognosceret. Itaq; missò ad eos magistro militum, per eum hortatus est, vt omisso vindictæ studio, considerarent legibus pœnas dedisse quorum moleste ferrent interitum: ad hæc postulata eorum non carere iniuria, & tempus hoc alia consilia poscere, opusque esse concordia, donec ad ipsos reuerteretur confirmatus Rex assensu Cæsaris. tum demum dispiciendum super his rebus, & statuendũ de cõmuni sententia: interim quiescerẽt, ne seditionis crimẽ incurrerẽt. Hæc mandata exponenti reclamatũ est strenuè, periculum intentantibus quicunq; conaretur verbis eos ad sanioremmentẽ reducere: quòd plus suæ voluntati tribuerent, quàm autoritati præsidentium & indignum ducerẽt si amicorum, quos viuo Herode amiserant, ne mortuo quidẽ illo impetraretur vltio. adeò enim concitati erant, vt id tantum ius & fas putarent, quod ipsis voluptatem allaturum videbatur, ne sui quidem periculi memores. dum inimicos lædere cupiunt: & cum multi ad eos à Rege mitterentur, qui partim ipsius nomine, partim ex sua persona verbis sedarẽt turbidos, neminẽ audire sustinebant, sed ad maiorẽ iram accendebantur, ausuri aliquid si maior accessisset numerus. Cumq; festum instaret, quo patrium Iudæis est vesci non fermentatis panibus (Pascha vocat monumẽtum veteris ex Ægypto effugij, quo summa alacritate maiorũ solito populus mactat victimarum numerũ, & infinita turba, nonnulliq; etiã extra regionis terminos habitãtes confluunt religionis gratia) seditiosi deplorantes legis doctorũ Iudæ ac Matthiæ conglobati in templo permanebant, nõ deficiente victu, quẽ illos non pudebat mẽdicato quærere. Tum Archelaus veritus ne ad grauius aliquid eorum insolentia procederet, mittit tribunum

Matthiam sedi tiosi & socios quos Herodes affecerat supplicio defient: Herodi caros in vindictã ab Archelao de poscunt, & Pontifici sacerdotiũ abrogari postulant.

An. mundi 3964. A Christo nat. 2.

Seditio in Paschatis festo.

bunum cum cohorte qui compescerent homines, priusquã cætera turba huius furoris inficeretur contagio. & si quorum emineret in cõcienda seditione ferocia, illos vt ad se adducerent. In hos turbatores illi clamoribus & hortatibus plebem exasperauerunt, & ferientes saxis pletosque occiderunt: tribunus cum paucis effugerunt saucij. quo perpetraro rursum sacris operati sunt. Archelaus porrò de rerum summa peticlitari sibi visus est, ni plebis impetum illum retunderet. itaq; totum exercitum in eos immittit, simulque equites, qui & aduenas prohiberent occupantibus templum succurrere, & quotquot ex eis peditum vim euasissent, iam in tuto se existimantes ferro exciperẽt. ab his equitibus ad tria millia virorum cæsa sunt, reliqui fuga se in proximos montes receperunt. Archelaus autem per præconem edixit, vt omnes in sua discederent illi metu grauioris mali festiuitate relicta abierunt, quamuis audaces & sine disciplina homines. Tum Archelaus ad mare descendit vnà cum matre sua, ducens secum Nicolaum & Ptolemæum multosque ex amicis alios, & familia & regno commissis Philippi fratris sui fidei. Simul etiam profecta est Salome Herodis soror, ducens secum suam progeniem. alij quoque ex cognatis sequebantur multi, quasi collaboraturi pro paranda regia dignitate Archelao, re autem vera obnixuri ei potius, & præcipue perpetratum in templo facinus incusaturi. Cum hoc comitatu eunti occurrit apud Cæsaream Sabinus procurator Cæsaris in Syria, in Iudæam properans ad asseruandam Herodis pecuniam, quem Varus commodum interueniens retinuit: aderat enim ab Archelao accersitus per Ptolemæum. ita ille in præsidis gratiam neque arces occupauit in Iudæa, neque thesauros obsignauit regios, omnia relinquens in potestate Archelai, tantisper donec Cæsar de his aliquid statueret: & hæc pollicitus mansit Cęsareæ. Sed postquam alter Romam nauigauit, alter versus Antiochiam profectus est, ipse Hierosolyma petiit, & occupauit regiam. accitis deinde præfectis arcium & regiis procuratoribus, rationes reposcebat ab eis, & arces sibi committi postulabat. Præfecti tamen non discesserunt à mandatis Archelai, sed omnia seruabant in ipsius aduentum integra, prætexentes ea se seruare Cæsari. Eodem tempore etiam Antipas Herodis filius Romã nauigat, parãdi sibi regni spe, ad quam excitatus erat per Salomen, quasi Archelao præferendus, eò quod prioribus testamenti tabulis successor regni destinatus fuerit, quæ validiores deberent esse quàm illæ scriptæ posterius. Ducebat autem secum matrem suam, & fratrem Nicolai Ptolemæum, inter amicos olim Herodis præcipuum, & tunc suis fauentem partibus: sed maxime illum ad affectandum regnum mouit Irenæus orator, vir eloquens, & diu versatus in regiis negociis. quapropter suadentibus quibusdam, vt fratri cederet natu grandiori, & hæredi regni scripto in testamenti paterni tabulis, noluit parere huic consilio. qui postquam Romam peruenit, omnes cognati ad eum defecerunt, non tam ipsius amore quàm Archelai odio, libertatem maximè cupientes, & degere sub Romano præside: quod si parum succederet, cõmodiorem sperantes Antipam quàm Archelaum, studebant illius partibus. quin & Sabinus scripsit Cæsari literas, in quibus accusabatur Archelaus. at ille per Ptolemæum Cæsari libellum obtulit, continentem ius suum & testamẽtũ patris, simulq; rationes pecuniarum Herodis obsignatas cum ipso anulo, atq; ita euentũ expectabat. qui perlectis his omnib. Varisq;

An. mũdi 3994. Ante nat. Christ. 2.

Tria millia Iudæorum cæsa.

Archelaus Romam profiscitur, multisq; eidem obnixuri eum comitantur.

Hed. & Rufinus cap. 13. al. 14.

Sabinus Herodis pecuniam & regiam occupaturus Hierosolyma peruenit.

Antipas Herodis filius parandi sibi regni spe Romam nauigat.

An. mũdi 3964. A nat. Christ. 2.

ac Sabini literis, tum quãtum pecuniarum esset ac annuorum reditũ, præterea quæ Antipas sibi regnum vindicans scripserat, amicos in cõsilium aduocat, & in his Caium Agrippæ & Iuliæ filiæ suæ filium, iam à se adoptatum, primum ei locũ in consistorio tribuens: moxq; potestatem facit dicere volentibus de præsenti negocio. Ibi tum primus exoritur Antipater Salomes filius, vir facundissimus & infensissimus Archelao, dicens eum per ludibrium nunc de regno agere, cuius potestatem iam dudum inuasisset, non expectato assensu Cæsaris, dum festo die tam multos interimeret: qui etiamsi essent hanc pœnam promeriti, eius tamen exigendæ ius seruandum fuisse potestati legitimæ, non ipsi vsurpandum, siue Regi cum iniuria Cæsaris, cuius contempsisset suffragium, siue priuato, quòd esset peius etiam. quare immerito nunc eum ab ipso hunc sperare calculum, quem iam quantum in se fuit, ferendi eius iure priuauerit. Ad hæc obijciebat ei mutatos autoritate propria quosdam duces militiæ: quodq; sedisset in regio solio, & tanquam Rex ad quasdam causas determinasset, annuisseteque postulatis populi, deniq; nihil non feciset quod per Cæsarem confirmatus posset facere. ab illo quoque dimissos, aiebat, eos, qui in circo inclusi fuerant: multaq; afferebat alia, partim vera, partim verisimilia propter iuuenilem ambitionem hominis recens euecti ad tantum potestatis fastigium. præterea neglectum patris luctum, & cõmessationes insequenti mox post eius obitum nocte celebratas: qua indignitate motum ad seditionem populum, videntem pro tãtis beneficiis mortuo patri talem ab eo referri gratiam, vt interdiu tanquam personatus lachrymas fingeret, per singulas autem noctes deliciis frueretur regiis. qui cum tam prauo ingenio sit præditus, nihilo gratiorem fore erga Cæsarem, si ab eo regnum acceperit, quàm hactenus fuisset erga parentem amantissimum. Cantu enim se oblectare & choreis tanquam in morte inimici non patris, haudquaquam abesse ab immani scelere. nunc venire ad Cæsarem vt annutu eius regnum accipiat, cum iam antè non aliter se gessisset, quàm si constabilitus Rex fuisset autoritate ipsius. maximè autem exaggerabatur in sacrato loco perpetrata cædes impia, idque die festo, quando tàm hospites quàm indigenæ victimarum more mactari sint, & fanum refertum cadaueribus, non ab externo quopiam, sed ab eo qui legitimã Regis appellationem præterexeret, quò facilius tyrannicum tuum ingenium expleret exercendis passim in omnes iniuriis. Quare ne per somnum quidem vnquam patrem, dum sanus esset, de hoc sibi post obitum substituendo Principe cogitasse, vt cuius mores haberet cognitos: immò in potioribus tabulis eius aduersarium successorem destinatũ Antipam. hunc enim à patre ad regnum vocatum non animo ante corpus præmortuo, sed integris etiam tum & rationis & corporis viribus. Immò etiamsi iam tum tale de Archelao fuisset patris iudicium, quale in posterioribus tabulis, ipsum tamen iam satis declarasse qualis nam Rex futurus sit, qui autoritatem Cæsaris in confirmando regno contempserit, & priuatus adhuc ciues in templo iugulare non dubitauerit. His dictis Antipater, & ad faciendam verbis suis fidem plurimis ex ipsius cognatione testibus adhibitis, finem orationi imposuit. Tum Nicolaus contra afferebat pro Archelao cædem illam circa commissam ipsorum improbitati imputandã, qui non prius à tumultuãdo destiterint, quàm ille coactus sit eos vi compescere: hoc magis culpabiles, quòd nõ solùm

Antipater Salomes filius apud Augustum Cæsarẽ Archelaũ accusat.

Archelaum Nicolaꝰ excusat.

maliciam

maliciam suam exercuissent, verùm aliis etiam necessitatem fecissent audendi tale facinus. Insolentia enim eorum in speciem quidem infestatum Archelaum, sed reuera cõtumaciam hanc ad ipsius Cæsaris pertinuisse iniuriam. missos enim ab eo qui tumultuantes sedarent, facto ab ipsis impetu contra ius & fas necatos, nulla festi reuerentia: quibus patrocinari non pudere Antipatrum, fine æquitatis respectu, dum modo odio, quo prosequatur Archelaum, morem gereret. eorum igitur esse culpam, qui priores iniuria non abstinuerint, & aliorum arma ad defensionem sumpta in se proritauerint. Cætera quoq;, de quibus Archelaum accusauerant, in eos ipsos accusatores referebat, dicens, nihil horum, nisi ex illorum sententia gestum, nec ea tam iniusta esse, quàm ipsi videri velint, dum per hoc aliquid Archelao noceant. Tantam illis ineſſe cupidinem lædendi cognatum hominem cùm de patre benè meritum, tùm ipsos omnibus semper prosecutum officiis. Testamẽtum certè à Rege mentis compote esse scriptum, & posteriores semper potiores esse tabulas, has verò tanto magis, quòd Cæsari rerum domino autoritatem confirmandi relinquant. Nec Cæsarem iniquitatem istorum imitaturum, qui cum maximis ab Herode viuo affecti sint beneficiis, nunc extremam eius voluntatem violare conentur: quin potius viri amici ac socij, & omnia fidei suæ permittentis, testamentum ratum habiturum. multum enim interesse debere inter horum maliciam, & Cæsaris virtutem atque fidem toti orbi cognitam. quapropter non iudicaturum parum sanæ mentis decretum eius, qui probo filio successionem reliquerit, & insuper ad ipsius fidem confugerit: quandoquidem verisimile non sit in deligendo successore errasse, qui tam prudenter sententiæ Cæsaris subiecisset omnia. In hunc modum Nicolaus quoque dicendi finem fecit. Tum Cæsar Archelaum ad genua sibi accidentem erexit humanissimè, dignum esse regno pronuncians: præ se ferens nihil se facturum, nisi testamento præscriptum & Archelao ipsi commodum: videnscq; hac promissione confirmatum in ipe iuuenem, nihil tum amplius iuper ea statuit: & dimisso concilio, solus secum dispiciebat, vnine regnum ratum faceret, an commune sineret Herodis generi, præsertim cum omnes eius ope indigeant.

An. mundi 3964. Ante. Christ. 2.

Cæsar Archelaum regno dignũ pronunciat. Hed. & Rufinus cap. 14.

CAP. XII.

Seditio Iudæorum contra Sabinum, & quomodo Varus autores eius punijt.

SEd priusquam quicquam certi de hac re determinatum sit, Marthaces Archelai mater morbo vitam finiit, & à Varo Syriæ præside venerunt literæ defectionem Iudæorum significantes. Nam discessum inde Archelai secuti sunt magni in ea gente tumultus: ad quos compescendos cum Varus veniſſet, autoribus eius motus affectis supplicio, & maxima ex parte seditione compressa, reuertens Antiochiam legionem vnam reliquit Hierosolymis, vt Iudæis nouandarum rerum facultatem præriperet. nec tamen quicquam hac ratione profecit, quam primum enim Varus abiit, Sabinus Cæsaris procurator ibi subsistens vexabat Iudæos, fretus relictis illic copiis, & parem se iam putans populo. nam armatis multis satellitibus, contra Iudæos his vtebatur, moleſtans

Marthaces Archelai mater moritur.

Varus seditiosos Hierosolymis compescit.

An. mundi 3964. A. ua. Christ. 2.

Aliàs cap. 15. Sabini auaritia Hierosolymis ingentem seditionem in festo Pentecostes concitat,

stans eos & ad defectionem irritans: vt qui & arces occupare conaretur, & violentas pecuniæ Regiæ scrutationes faceret, priuati lucri & prædæ cupidine. Igitur instante penteçoste, sicut nos vocamus celebritatem quandam patriam, confluxerunt vndiq; multa millia non solum religionis gratia, verùm etiã indignè ferentes Sabini intemperias, neq; tantum ex Iudæa grauius offensa, sed è Galilæa quoq; ac Idumæa, tum à Sabino expetere. partitiq; trifariam hoc modo castra faciunt: pars vna circum occupat, reliquarum duarum altera templum à septentrionali & orientali regione circumsidet: ab occidentali altera, quà sita erat domus Regia. Ita inclusos vndique Romanos oppugnare etiam parabant. Tum Sabinus territus audacia hominum, quibus decretum esset, aut mori, aut vincere, statim ad Varum misit literas, hortans vt properet, relictamq; legionem præsenti periculo eripiat, alioqui breui cõtrucidandam. ipse conscensa castelli turre celsissima, quæ in honorem Herodis fratris à Parthis extincti Phasaelus appellabatur, manu Romanis innuebat, vt in Iudæos eruptionem facerent. & cum ne amicis quidem se auderet committere, postulabat, vt alij propter eius auaritiam mortis periculo se obijcerent. qui postquam progredi ausi sunt, conflictus fuit acerrimus. & quamuis strenuè milites rem gererent, non tamen frangebantur Iudæorum animi, licet multis cadentibus: sed circumducta suorum parte ascenderunt porticus quæ erãt in extimo templi ambitu: vnde in aduersarios pugnantes vel manu mittebãt, vel fundis intorquebant lapides, non tantum adiutores suorum, sed spectatores etiam totius prælij. quin & sagittarij è superiore loco impetebant expositos ictibus, nec valentes contrà missilibus ad se pertingere, eoq; facilius vincebant. atque hæc pugnæ conditio diu durauit deinde Romani indignitate rei moti, ignem clàm subijciunt porticibus: qui multis accendentibus & fomenta aggerentibus, breui ad tectum emicuit: ejus materies quòd esset pice ac cera ob inaurationem peruncta, facilè correpta est incendio, quo lucanaria illa preciosa & magnifica absumpta sunt, & quotquot illuc ascenderãt improuiso perierunt exitio, pars enim cum tecto ruente vnà præcipitati sunt, pars à concumstantibus telis cõfixi: nonnulli desperatione salutis & vi mali attoniti, aut in flammas sese dederunt, aut suilmet gladiis confecti sunt. quòd si aliqui refugientes quà ascenderant in turum se recipere volebant, hos omnes Romani contuc. dauerunt, quòd inermibus nihil prodesset ferocia, ita, vt ne vnus quidem ex his qui tectum ascenderent incolumis euaderet. Tum Romani quà se incendium remisit alij ab aliis protrusi, penetrauerunt ad sacræ pecuniæ conditorium, cuius bona pars furto militum disperit, ad Sabinum autem propalam quadringenta talenta ex ea præda relata sunt Iudæi verò duplici calamitate affecti sunt, desideratis in ea pugna carorum amicorum plurimis, & insuper spoliato sacrario. facto tamen globo è pugnacissimis circumdederunt Regiam, incensuros se eam & omnes intus occisuros minitantes, nisi quamprimum discederent: quòd si mox abirent, impunitatem Sabino vnà cum suis pollicentes: pro quibus etiam aulicorum maxima pars stabat. Rufus quoque & Gratus, qui sub se habebant tria millia bellicosissimorum & strenuissimorum virorum ex Herodis exercitu, in partes Romanorum se transtulerunt; simulque equitatus qui Rufo duci parebat, non me-

Iudæorum cũ Romanis acerrimus cõflictus circa templũ,

Iudæi permulti in lacunariis pereunt,

Sacræ pecuniæ bona pars militũ furto dispersit.

Regia ab Iudæis obsessa: Rufus & Gratus Herodis exercitũ Romanorũ partes se transferunt.

diocris

dioecis sanè ad rem Romanam accessio. Interim Iudæi nihilo segnius instabant oppugnationi, muros suffodientes cuniculis, & aduersarios hortantes, vt abirent, neue diutius vindicantibus se in libertatem à maioribus acceptam obsisterent. At Sabinus libenter quidem inde abduxisset milites, sed fidem promissis habere non poterat, propter ea quæ perpetrauerat, nimiam etiam equitatem hostium suspectam habebat, & expectabat à Varo subsidium. In hoc rerum statu etiam alibi per Iudæa diuersis in locis innumeri tumultus exoriebantur, vt quemq; aut lucri, aut vindictæ concitabat cupiditas. Duo enim virorum millia, qui aliquando sub Herode meruerant, tunc verò dimissi domi agebant, in vnum collecti bello impetebant regios, resistentes sibi ductu nepotis Herodis Achiabi: qui nusquam æquo loco eos sustinere ausus, vt veteranos & belli scientissimos, tuebatur se & sua quantum poterat asperitatibus accessu difficilibus. Quin & Iudas Ezechiæ latronum ductoris olim per Herodem magno labore expugnati filius, apud Sephorim vrbem Galilææ collecta circa se hominum desperatorum manu incursabat Regia ditionem: & potitus eius armamentario, armatisq; inde suis ad vnum omnibus, pecuniam quoq; Regiam in illis locis occupauit: iamq; formidandus accolis spoliabat in quoscunque incideret, aspirans ad regnum, affectansque hoc fastigium non bonis artibus quarum imperitus erat, sed nocendi licentia. Dum ita vbique turbatur, etiam Simon Herodis Regis seruus, vir alioqui & forma & statura & robore egregius inprimis habitus, ausus est diadema sumere: stipatusq; numerosis copijs, & Rex consalutatus ab insana multitudine, placebat sibi præ quouis alio, auspicatus potestatem diripienda ac incendenda Hierichuntina Regia: passimque crematis alijs Regis palatijs, & præda concessa suæ factionis hominibus, maiora etiam ausurus videbatur, ni maturè occursum fuisset. nam Gratus regiorum militum dux, tum Romanorum partes fouens, suas copias contra Simonem duxit: vbi post acerrimum conflictum transamnani homines incompositi, & ferociter magis quàm peritè pugnantes deleti sunt: ipsum Simonem per angustas quasdam fugientem Gratus assecutus obtruncauit. Apud Amatha quoque Iordani flumini apposita palatium Regium incensum est à quadam hominum colluuie, qualis & circa Simonem fuerat. Tantus tum furor per totam gentem grassabatur, eò quòd proprium Regem non haberet, qui multitudinem bonis rationibus contineret in officio: qui verò externi ad castigandos seditiosos venerant, malum potius exacerbarent, graues superbia simul & auaritia. Quandoquidem & Athronges, vir nec maioribus clarus prognatus, nec virtute aut opibus subnixus, sed pastor hactenus obscurissimus, vasto tantum corpore & manuum robore insignis, attentauit dignitatem Regiam, paratus animæ periculo depacisci nocendi licentiam. huic erant quatuor fratres, & ipsi grandi statura & manu prompti ad quoduis arduum facinus, instrumentum, vt ipsis videbatur, idoneum ad occupandam tyrannidem quòd eorum quisque ductaret cohortem militum. magna enim ad eos turba confluxerat, quam in fratres quasi legatos distributam obire iubebat prælia: ipse diademate ornatus consultabat de rebus agendis, quarum penes se seruabat arbitrium: duravitq; diu potestas huius, & non inanis Regis appellatio, dū quicquid collibuisset exsequitur, maximè in Romanos cædibus sæuiens & milites Regios, vtrisq; ex æquo infensus: his propter licentiam qua

Kk 5 sub

Ann. mundi 3964. Ante Christ. nat. 2.

Hedio & Ruffinus Cap. 15.

Tumultus in Iudæa varij.

Duo millia Herodis militum bello regios impetunt.

Iudas Ezechiæ latronū ductoris filius.

Simon Herodis seruus.

Grati cū Simone conflictus.

Simon obtruncatus.

Iudæi in seditionibus quasi furiosi.

Athronges vir corpore & manuum robore insignis dignitatem regiā attentat.

Anno mundi 3965. Ante Chri. 3.

sub Herode vſi fuerant, Romanis propter recentem iniuriam. Id odium indies magis exaſperabatur, imminebantq; vbique omnibus, vel lucri cupidine, vel in conſuetudinem iam verſa occidendi libidine. Circa Emauntem etiam Romanam cohortem frumenta & arma in exercitum portantem inſidijs exceperunt: ductoremq; eius Arium centurionem cum quadraginta fortiſſimis peditibus telis confixerunt: reliquos nihilo meliora iam expectates ſuperueniens cum Regio milite Gratus ſeruauit, relictis cæſorum cadaueribus. In hunc modum longo tempore prælia per occaſionem conſerentes, & Romanos non leuibus affecerũt incommodis, & ſuam gentem maioribus etiam inuoluerunt calamitatibus. tandem & ipſi capti ſunt, vnus à Grato pugna victus, alter à Ptolemæo. maximo natu deinde in Archelai poteſtatem redacto, vltimus qui ſupererat, fratris caſu territus, & nullam videns ſalutis ſpem reliquam, quòd eius copiæ exhauſtæ eſſent vel morbo vel continuis laboribus, accepta fide & iureiurando ipſe quoq; Archelao ſe dedidit. ſed id aliquanto poſt factum eſt. Tunc verò Iudæa plena erat latrocinijs, &, vt quiſque ſeditiorum cœtus coiuerat, paſſim Reges creabãtur in Reipublicæ perniciem, quòd minima eius mali pars rediret ad Romanos: ipſi verò inter ſe diuturnis conflictarentur cædibus. Cæterùm Varus cognito ex Sabini literis periculo, timens tertiæ legioni, aſſumptis duabus reliquis, (nam tres in vniuerſum erant in Syria) & quatuor turmis equitum, auxilijſque Regum ac tetrarcharum properabat in Iudæam vt obſeſſis ſuccurreret, iuſſis qui præmittebantur conuenire Ptolemaidem. Berytiorum etiam vrbem prætereundo, mille quingentos auxiliares ab eis accepit. Aretas quoque Petræus, amicus Romanis factus propter Herodis inimicitias non paruam manum miſit tàm peditum quàm equitum. poſtquam autem apud Ptolemaida in vnum conuenit totus exercitus, partem eius filio & amicorum vni tradidit ducendam contra Galilæos eius vrbis agro finitimos. qui regionem eorum ingreſſus, profligatis quotquot auſi ſunt cum armis occurrere, Sephorim cæpit. & venditis ſub haſta incolis, vrbem abſumpſit incendio. Ipſe Varus verſus Samariam progreſſus cum exercitu, à ciuitate quidem abſtinuit, quam ſciebat immunem à ſeditioſorum contagio: caſtra autem poſuit in quodam vico, qui erat Ptolemæi poſſeſſio, Arus nomine. eum Arabes incenderunt, propter Herodem amicis quoq; eius infenſi. inde progreſſi Sampho alium vicum ijdẽ Arabes diripiunt, moxq; incendunt quamuis munitiſſimum. quin toto illo itinere nihil eos effugit, omnia miſcentes flammis ac cædibus. Nam & Emmaus cremata eſt Vari iuſſu, in vindictam cæſorum ibi militum, deſerta tamen ab habitatoribus. Inde cùm appropinquaret Hieroſolymis, Iudæi qui legionem ab ea parte obſidebant, ad primum venientis exercitus conſpectum territi diffugerunt, oppugnatione, quã inſpectabant, relicta. Hieroſolymitani autem Iudæi grauiter à Varo increpiti, excuſationem afferebant, populum quidem propter feſtum confluxiſſe, bellum verò non ex ſua ſententia ſed ex conuenarum audacia ſuſceptum: & ſe adeò non oppugnaſſe Romanos, vt potius vna cum illis oppugnati fuerint. & iam ante obuiam ei proceſſerant, Ioſephus Herodis Regis nepos, Gratuſq; ac Rufus cum ſuis militibus, & Romani qui obſidionẽ tulerant. Sabinus enim in eius conſpectum non venit, ſed ſubducens ſe etiam ex vrbe, ad mare profectus eſt. Tum Varus dimiſſa per totã regionem

Athronges cum fratribꝰ captus.

Medio & Ruffinus Cap. 16.

Varus Sabino ſuccurrit.

Sephoris capta eiuſque incolæ ſub haſta vẽditi.

Arus ab Arabibus incenſus.

Sampho & Emmaus cremata.

Varus Hieroſolyma puenit, ac legionẽ obſeſſam liberat.

nem partẽ exercitus, perquirebat defectionis autores: & indicio reper-
tos, alios vt fontes punijt, nonnullos dimisit incolumes: actiq; sunt in
cruces ea de causa circiter duo millia. Post hæc ablegato exercitu cuius
non erat vlus amplius, quiq; contra eius voluntatem lucri studio mul-
ta maleficia patrauerat, ipse audito decem millia Iudæorum in vnum cõ
fluxisse, properauit vt eos deprehenderet. illi non ausi manus conse-
re, deditionem fecerunt arbitratu Achibi. Varus autem data seditioso-
rum vulgo defectionis venia, duces eorum misit ad Cæsarem. Illecæte-
ris ignouit, in solos aliquot Regis Herodis necessarios animaduertit,
quòd nec cognationis nec iusticiæ respectu à nefarijs armis abstinue-
rint. Itaque Varus rebus compositis, & relicta Hierosolymis eadem le-
gione in præsidio, reuersus est Antiochiam. Archelao autẽ Romæ aliud
negocium exhibitum est tali de causa. Venit eò Vari permissu Iudæorũ
legatio, postulans, vt eis liceat suis legibus viuere: erantque legati quin-
quaginta, quibus aderant Iudæorum vrbem incolentium plus quam o-
cto millia cumq; Cæsar conuocasset in ædem Apollinis magno sumptu
à se exstructam concilium amicorum & primariorum ciuium, venerunt
eò & legati, prosequente Iudæorum turba, & Archelaus cum amicorum
comitatu. cognati autem Regis, neque ab Archelao stabant propter i-
psius odium, & tamen legatis suffragari grauabantur, quod puderet eos
coram Cæsare aduersari homini tam propinqua coniuncto necessitudi-
ne. Aderat & Philippus à Syria Vari hortatu veniens, ea potissimum
de causa, vt fratris aduocatum ageret, cui Varus benè cupiebat: de-
inde nonnihil sperans, si impetrarent Iudæi potestatem viuendi suis le-
gibus, fore vt, diuiso in Herodis progeniem regno, ad ipsum quoque
rediret pars aliqua. Data igitur Iudæorum legatis dicendi copia, postu-
lantes non esse vlterius sub Regibus, ab accusanda Herodis iniquitate
orsi sunt. Regem illum fuisse nomine tenus, alioquin omnibus omniũ
tyrannorum artibus vsum ad subiectæ gentis perniciem, nec his con-
tentum quasdam nouas ex suo commentum esse ingenio. Nec opus esse
commemorari quàm multis vitam ademisset, cùm longè deterior fuerit
conditio superstitum, quos non modo perpetua truculentia & asperita-
te terruerit, sed bonis etiam eorum rapaces manus non abstinuerit. ita-
que vicinas vrbes ab exteris habitatas illum ornamentis excoluisse, quò
magis in suo regno sitas exhauriret exactionibus: adegisseque gentem
suam ad extremam paupertatem, quam cum primis florentem acceperit, dum nobiles ex causis parum probabilibus damnatos capitis insu-
per bonis spoliat, aut facta viuendi gratia, nudat eos possessionibus.
deinde cum annua tributa imposita sint per singulos, seorsum tamẽ pla
eandam fuisse auiditatem amicorum eius & aulicorum, atq; etiam ser-
uorum, qui huiusmodi exigendis præessent, vt hoc pacto iniuriosam ve-
xationem redimerent. Silentio enim prætereundas constuprationes
virginum, & per contumeliam ereptam matronis pudicitiam: quando-
quidem hæc patientibus maximum sit solatium, si à quàm paucissimis
sciatur suum dedecus. in summa non aliter præfuisse Herodem, quàm si
sæuissimæ bestiæ in eos commissum fuisset imperium. Itaq; cùm multis
olim ea gens oppressa sit cladibus, nullum tamen exstare in rerum mo-
numentis exemplum, cum quo conferri possit præsens per Herodem il-
lata calamitas. Quapropter meritò ab eis Archelaum promptis studijs
Regem consalutatum, quòd ita putarent, fieri non posse, quin quicunq;
tandem

An. mundi 3966. Ante Christ. 4.

In defectionis autores animaduertitur.

Hedio & Ruffinus cap. 17. al. 16.

Iudæorum legatio Romæ.

Archelaus & Iudæorũ Legati coram Cæsare comparent.

Philippus Herodis filius.

Iudæorum Legati Herodis & Archelai accusant iniquitatem.

An. mundi 3966. Ante Christo 4.

tandem Herodi succederet, moderatius multò tractaret subditos: & in eius gratiam patrem honoratum luctu publico, libenter gratificaturis & in cæteris ad conciliandam sibi eius benevolentiam. At illum, quasi timeret ne non videretur germana parentis sui soboles, sine dilatione declarasse popularibus quid de se sentiendum sit, idq; priusquam confirmatus esset in potentia, cùm totum negocium etiam tum penderet ex arbitrio Cæsaris: editumq; mox subditis futuræ virtutis ac modestiæ & æquitatis specimen, dum tria millia suæ tribus ciuium Deo in ipso templo pro victimis iugulat. An non igitur omnes iustissimo illum prosequi odio, qui post tam crudele facinus, adhuc seditionis reos se conetur peragere, & ius regni sibi vendicet? Postremò summa postulatorum hæc fuit, vt mutata reipub. forma, posthac sine Regibus agerent, & contributi prouinciæ Syriæ, Romanis parerent potestatibus. Sic enim fore perspicuum, vtrum seditionibus delectentur & rerum nouationibus, an obedire sciant præsidibus legitimis. His peroratis à legatis Iudæorum, Nicolaus vtrique patrocinatus est, dicens Herodem quidem, quoad vixerit, nunquam fuisse accusatum, nec esse æquum eos qui, si iustam viuentis accusationem attulissent, castigationem eius sperare poterant, nunc defuncti manes criminibus lacessere. Quæ verò obijciantur Archelao, ipsorum imputanda esse violentæ contumaciæ: qui cùm affectassent res concessas legibus, & pacatores ferro ac saxis aggressi essent, nunc vitio verterent eisdem rationibus se esse cohibitos. Versa deinde in accusatores criminatione, aiebant eos libenter agitari seditionibus, quod nesciat parere legibus, esseq; gentem omnium peruicacissimam. Hæc Nicolaus.

Nicolaus Herodē & Archelaum excusat.

CAP. XIII.

Cæsar Herodu testamentum confirmat.

Archelaum Cæsar ethnarcham cō stituit, regniq; dimidiū in duos Herodis filios Philippum & Antipam partitur.

CÆsar verò his auditis, dimisit concilium. Paucis deinde pòst diebus Archelaum non Regem declarat, sed, dimidia parte ditionis quæ Herodis fuerat ei concessa, ethnarcham eum constituit, regnum quoque pollicitus, quamprimum ille se tali honore dignum redderet. Alterum dimidium partitus est in alios duos Herodis filios, Philippum, & Antipam eum qui cum Archelao de toto regno contenderat. Huic transamnana regio cessit cum Galilæa, & CC. talenta annua. Batanæa verò cum Trachonitide, & Auranitis cum parte quadam Zenodori (vt vocant) domus obtigit Philippo, & centum talenta annui reditus, Archelao verò Iudæa & Idumæa præterque has Samaria, cui ex autoritate Cæsaris tributorum quarta pars remissa est, eò quòd cæteris tumultuantibus soli quieti manserant in officio. in eius ditione comprehendebantur vrbes, Stratonis turris, Sebaste, Ioppe, Hierosolyma, nam Gazam, Gadara & Hippon græcanici instituti vrbes Cæsar ob id separatas à regni terminis Syriæ contribuit. DC. autem talenta quotannis redibant è sua ditione ad Archelaum. atque hoc fuit Herodis filiorum patrimonium. Salome autem præter legatas à fratre vrbes Iamniam, Azotum & Phasaelida, argentique signati quingenta millia, Cæsar largitus est in Ascalone palatium: percipiebatque ex subiectis sibi locis sexaginta talenta annua, habitans in ditione Archelai, reddita sunt etiam cæteris Regis cognatis legata, ita vt testa-

Salome.

mento

mento cauerat. Duæ deinde eius filiæ virgines præter relicta sibi à patre, accepère ex Cæsaris munificentia ducenta quinquagena signati argenti millia, & elocatæ sunt Pheroræ filijs. imò totum etiam Regis legatum mille quingentorum talentorum æstimatione cessit ipsius filijs, paucis aliquot vasis sibi retentis, non tam ob precium caris, quàm ob amici memoriam. *An mun. 3966. A Christo nat. 4.*

Herodis duæ filiæ virgines Pheroræ filijs elocatę.

CAP. XIIII.

De Pseudalexandro.

His ita ordinatis per Cæsarem, iuuenis quidam Iudæus genere, educatus Sidone apud quendam Romani ciuis libertum, adoptauit semetipsum in Herodis familiam, per occasionem similitudinis, qua referebat Alexandri ab illo extincti effigiem, attestantibus omniũ quotquot vtrunq; viderant oculis: atq; hac via grassari cœpit ad Regium fastigium: itaq; ascito tribuli quodam fraudis socio, qui totius Regiæ rerum gnarus, alioquin etiam astutus erat, & natus ad excitandas turbas egregias, illius institutione fingebat se Alexandrum illum Herodis filium, morti subtractum cuiusdam beneficio, cui demandatum sit eius interficiendi negocium. suppositis enim necis ipsorum vicarijs, & se ereptum & fratrem Aristobulum. His nugis inflatus, alijs quoque non desinebat fucum facere: cumque Cretam appulisset, quotquot Iudæorum venerunt in eius colloquium, omnibus rem persuasit, & auctus ab eis pecunia, traiecit in Melum insulam: vbi magnam pecuniæ vim quæsiuit prætextu Regiæ prosapiæ. Et iam sperans recepturum se paternum principatum, remuneraturumq; beneficos, Romam properat suis hospitibus deducentibus. cumque adnauigasset Puteolos, ibi quoque à deceptis Iudæis simili fauore exceptus est, concurrentibus tanquam ad Regem, qui Herodi vel hospitij iure coniuncti, vel aliquo erant obstricti beneficio. in causa fuit hominum natura rumorum auida, præsertim conciliante formæ similitudine. nam etiam illis qui valde familiares Alexandro fuerant, persuasum erat hunc ipsum esse, non alium, idque alijs non dubitabant asseuerare iureiurando interposito. Quod postquam Romam perlatum est, vniuersa Iudæorum illic agentium multitudo profecta est obuiam, tam insperatam salutem ad Dei referentes gratiam, & publico applausu propter maternum genus excipientes hominem lectica gestatum per vias. nihil enim ei ad Regium cultum deerat, suppeditantibus sumptum hospitibus: affluenteque certatim multitudine, acclamabatur faustis ominationibus, vt fieri solet in re præter spem incolumi. Id vbi allatum est ad Cæsarem, nolebat fidem habere nuncio, quòd sciret Herodem non facilè potuisse decipi in re tam seria: nonnihil tamen spe motus, Celadum vnum è suis libertis familiariter olim versatum cum adolescentibus illo mittit, iussum vt Alexandrum in conspectum suum adduceret: quod ille fecit, nihilo in dignoscendo alijs sagacior. Non tamen imponi potuit Cæsari, quòd non tanta esset similitudo, vt etiam prudenter considerantes falleret. Pseudalexander enim & manus habebat duritas opere, & corporis illa gratia carebat, quę solet benè natis & educatis contingere, quod

Hedio & Ruffinus cap. 18. alias cap. 17.

Pseudalexander.

Pseudalexander Romam perue-nit.

Pseudalexander Cæsari impone-re nõ potest.

An. mundi 3966. Ante Christo 4.

quod ipse non vixisset in tantis delicijs. Postquam igitur animaduertit consspiraſſe in mendacia præceptorem atq; discipulum, & ex compoſito loquentibus adeſſe fiduciam, percontabatur quid factum eſſet ſimul erepto Ariſtobulo, aut cur nam ille non veniſſet, vt vnà cum fratre ius tam præclaris natalibus debitum repoſceret: Reſponſum eſt in Cypro eum manſiſſe, metu periculorũ, quibus mare nauigantes expoſiti ſunt: vt ſi quid ipſis contigiſſet durius non omninò Mariammes genus intercideret, ſed ſupereſſet ſaltem Ariſtobulus. Hæc illo aſſeuerante, ſimulque concinente autore huius fabulæ, Cæſar ſeducto adoleſcente: Tibi, inquit, ſi non me quoque coneris fallere, merces erit impunitas, quod ad tuam ſalutem attinet: nunc age dicito quiſnam ſis, & quis te ad hæc audenda impulerit. neq; enim iſtius ætatis eſt tam inſidioſa malicia. Ibi ille, cum non poſſet aliud, totum commentum indicat, quibus modis, & à quo ſit compoſitum. Cæſar autem Pſeudalexandrum, vt pollicita ſeruaret, in remigum ordinem allegit, quod eſſet valido corpore: doctorem verò eius affecit ſupplicio. cæterum Melijs abundè magna mulcta fuit, quæ in fictitium Alexandrum fruſtra impenderant: atque ita cœptum Pſeudalexandri temerarium turpis conſecutus eſt exitus.

Pſeudalexandrũ Cæſar in remigũm ordinẽ allegit.

CAP. XV.

Archelaus iterum accuſatus Viennam relegatus eſt.

Hedio & Ruffinus cap. 19. aliàs cap. 18.

CÆterum Archelaus iam ethnarcha in Iudæam reuerſus, Ioazaro Boethi filio pontificatum abrogat, inſimulato quòd ſeditioſis conſenſerit: eamq; dignitatem in Eleazarum illius fratrem collocat. apud Hierichuntem deinde regiam magnificè reficit, aquarum quibus Nearа vicus inundabatur, dimidio deriuato in palmetum recens à ſe in ſubiecto campo conſitum. nouum etiam vicum conditum à ſe denominauit Archelaida: & contempto more patrio, Glaphyram Archelai Regis filiam, olim Alexandri fratris ſui coniugem, & liberorum ex illo ſuſceptorum matrem, duxit: quamuis Iudæi lege vetentur fratrum vxores ducere. Nec Eleazarus diu ſacerdotio potitus eſt, ſubrogato in viuentis locum Ieſu Siæ filio. Decimo autem principatus Archelai anno primates tam Iudæorum quam Samaritarum non ferentes eius tyrannidem, detulerunt eum ad Cæſarem, maximè cum ſcirent eum contra ipſius mandatum feciſſe, à quo iuſſus fuerat ex æquo ac bono præeſſe ſubditis. Hoc audito Cæſar ira commotus accerſit procuratorem eius Romæ agentem, & ipſum Archelaum nomine: nec dignatus quicquam ſcribere, Vade, inquit, & quamprimum illum ad nos adducito. qui accelerata nauigatione in Iudæam delatus, reperit eum cum amicis in conuiuio: indicataq; voluntate Cæſaris, ad profectionem hortatus eſt. Mox vbi venit, Cæſar auditis eius accuſatoribus & ipſius defenſione, miſit eum Viennam in exilium, quæ eſt vrbs Galliæ, mulctatum prius omni pecunia. Sed priuſquam Romam euocatus eſt, amicis tale narrauit ſomnium. Viſus eſt ſibi videre decem ſpicas maturas tritico plenas à bobus abſumi: experrectusq; non contemnendam viſionem ratus, coniectores diuinos ſuper ea conſuluit. quibus diſſentientibus cum variaret interpretatio, Simon vir Eſſæus præfatus veniam, ait hanc viſionem Archelaо

Pontificatus Ioazaro abrogatus trãſfertur in Eleazarum; ab hoc in Ieſum Siæ.

Archelais condita.

Archelaus in exilium miſſus.

lao significare mutationem in deterius. boues enim significare miseriam, quòd in perpetuis laboribus degat hoc animal. præterea rerum mutationem, quia terra horum opera versata nec locum eundem retineat nec faciem. cæterum decem illas spicas totidem annorum præfinire numerum. eas enim redire annuis vicibus, iamq; instare Archelao dominationis terminum. Sic ille hoc somnium interpretatus est: post caius visionem, quinta die venit in Iudæam procurator Archelaus, ad euocandum illum missus à Cæsare. Simile quiddam & Glaphyræ eius vxori accidit, Archelai Regis filiæ. hæc, vt iam diximus, virgo nupserat Alexandro Herodis filio, fratri huius Archelai: quo à patre occiso, iterum nupsit Iubæ Regi Mauritaniæ. hoc quoq; defuncto viduam apud patrẽ agentem in Cappadocia duxit Archelaus, repudiata Mariamme priore coniuge, tanto ardebat amore Glaphyræ. huic degenti cum Archelao tale somnium obuersatum est. Visa sibi est Alexandrum venientem cõplexu excipere præ gaudio. Illum verò expostulantem dicere, Confirmasti Glaphyra vulgare illud dictum, non esse fidendum mulieribus, quæ virgo mihi coniuncta matrimonio, & communium liberorum parens, oblita nostri amoris capta es secundarum nuptiarum desiderio. ac ne ea quidem contumelia contenta, ausa es cum tertio cubare sponso, turpiter & impudenter ingressa meam familiam, & nupta Archelao, fratrem meum habere maritum sustinens. At ego non obliuiscar veteris tuæ beneuolentiæ, teq; liberabo ab hoc opprobrio, mihiq; te meam vindicabo. hoc somnium cum illa exposuisset apud quasdam familiares sibi mulieres, post paucos dies vita functa est. quod ego idcò hic referendum putaui, quòd sermo sit mihi de illis Regibus: & alioqui res magni exempli videtur, certissimum immortalitatis animorum & diuinæ prouidentiæ argumentum continens. Cui verò hæc videntur incredibilia, fruatur opinione sua, & alijs non obstrepat qui talibus excitantur ad virtutis studia. Cæterùm ditione Archelai contributa Syriæ, missus est illo à Cæsare vir consularis Quirinius, qui censum ageret per Syriam, & ipsius Archelai domum venderet.

An. mundi 3973. *Anno Christi* 11.

Archelai visionem Simon vir Essæus interpretatur.

Glaphyræ somnium.

Quirinius Syriæ censor.

FLAVII

FLAVII IOSEPHI ANTIQVITATVM IVDAICARVM LIBER XVIII.

SVMMA CAPITVM LIBRI XVIII. Antiquitatum Iudaicarum.

I. *Quirinius ad censendam Syriam & Iudæam mittitur à Cæsare, & procurator eiusdem Cæsaris in Iudæam venit Coponius: & quomodo Iudas Galilæus res nouas molitus est.*

II. *Quæ & quot sectæ apud Iudæos fuerint.*

III. *Vrbes ab Herode & Philippo tetrarchis in honorem Cæsaris conditæ.*

IIII. *Iudæorum contra Pontium Pilatum seditio.*

V. *Quid Iudæis Romæ degentibus acciderit, & de Pilato.*

VI. *Vitellij aduentus, Hierosolyma, & quomodo à Tiberio mandata acceperit, vt impetratis ab Artabano obsidibus bellum contra Aretam susciperet.*

VII. *Herodis bellum quo ab Areta superatus est.*

VIII. *Nauigatio Agrippæ ad Tiberium, & quomodo accusatus vinctus sit, vtq; post excessum Tiberij à Caio eius successore solutus sit.*

IX. *Quomodo Herodes tetrarcha in exilium missus est.*

X. *Iudæorum & Græcorum apud Alexandriam seditio.*

XI. *Caius in Syriam mittit Petronium iussum Iudæis bellum inferre, nisi malint recipere ipsius statuam.*

XII. *Quo in statu res Iudæorum apud Babylonem fuerint, & de Asinæo ac Anilæo fratribus.*

Quirinius

CAP. I.

Anno mundi 3973. A Christo nato 11.

Quirinius ad censendam Syriam & Iudæam mittitur à Cæsare, & procurator eiusdem Cæsaris in Iudæam venit Coponius: & quomodo Iudæ Galilæus res nouas molitus est.

INTEREA Quirinius senator Romanus per omnes honorum gradus ad cōsulatum vsq; prouectus, & in primis clarus, à Cæsare mittitur in Syriam vt iure populis redderet: facultatesque censeret omnium: & cum eo venit Coponius, præfectus turmæ æquitum, penes quem esset totius Iudææ rerum administratio. Quin & ipse Quirinius in Iudæam venit iam attributam prouinciæ Syriæ, vt percenseret facultates eius regionis ciuium, & Archelai pecunias in poteſtatem fiscum redigeret. Illi verò tametsi primùm ægrè ferrent mentionem descriptionis, non sunt tamen reluctati pertinaciter, parendo autoritati Pontificis Ioazari, qui Boethi fuit filius. atque ita illius suasu sine controuersia census peractus est. Exstitit tamen post quidam Iudas Gaulanites, ortus ex oppido Gamala, qui adiuncto sibi Pharisæo Saddoco, solicitabat ad defectionē populos censum nihil aliud quàm manifestam seruitutis professionem esse dictitans, & vniuersam gentem ad tuendam libertatem adhortans. Fore enim vt re benè gesta fortunis suis fruantur feliciter, & confirmati in earum possessione laudem quoque rebus suis consulant. Accipiebantur hæc pronis vulgi auribus, ita vt accenderentur ad audendum aliquid. atq; ita dici vix potest, quantum hi viri totam gentem conturbauerint, dum omnia miscent cædibus & latrocinijs, promiscuisq; nullo amicorum aut inimicorum respectu prædationibus, & insignium virorum cædibus: prætextu quidē propugnandæ libertatis publicæ, sed reuera priuatorum lucrorum studio. Itaque confligentibus se mutuò ciuibus, & furiosissima contentione certantibus, ne externus quidem hostis cessabat interim. ac ne extrema quidem fames fortè superueniens potuit eos compescere quò minus sæuirent expugnandis oppidis, & fundendo ciuili sanguine, donec postremo malum eo progressum est, vt hostilis flamma Dei templum inuaderet. Adeò periculosum est patrios ritus labefactare & conuellere. Siquidem Iudas & Saddocus omnium harum calamitatum autores fuēre, dum super tres priscas sectas nouam quartam inducunt, & nouitatum cupidos affatim ad se contrahunt: id quod non in præsens tantum turbauit Rempublicam, sed futurarum etiam cladium fuit seminarium. Quamobrem conueniens videtur paucis de eorum placitis differere, propter quæ tot mala gentem nostram inundauerunt.

Hed. & Ruffinus cap. 1. Quirinius in Syriam à Cæsare vt iure populis redderet, mittitur.

Coponius Præfectus Syriæ.

Census populi Iudaici. Alias Cap. 3.

Cædes: latrocinia: seditio & fames in Iudæa.

Templū Hierosolymis in censum.

Iudas & Saddocus quatuor sectæ autores.

Ann. mundi 3975. A Christo nat. 11.

CAP. II.

Quæ & quot sectæ apud Iudæos fuerint.

Hed. & Rufinus cap. 11. Alias Cap. 5.

Tres Iudæorum sectæ, de quibus libro 2. de bello Iudaico Cap. 12.

IVdæi patriæ sapientiæ studiosi iam inde à multis retrò seculis in tres sectas erant diuisi, Essenorum, Sadducæorum, & eorum quæ Pharisæorum vocata est. De his licet nonnihil in secundo Iudaici belli volumine à nobis dictum sit, tamen nunc quoque paucis dicere non abs re fuerit. Ergo Pharisæorũ victus simplex est, nullis mollitus delicijs: & quicquid his ratio dictauit, id sequuntur petuicaciter. maiores natu venerantur, nec audent eis respõsare monentibus aut obloqui. Faro quæcunque geruntur tribuunt, nec tamen homini voluntatis assensum adimunt, hoc temperamento Deum vti dicentes, vt cum omnia fiant ex ipsius consilio, in homine tamen sit voluntas accedendi ad virtutẽ aut vitium. Animas credũt esse immortales, & sub terris earum indicia fieri: tum præmia cuiq; contingere ex virtutis aut malitiæ merito: & has perpetuis damnari carceribus, illis facilem esse ad vitam reditum. per hæc placita magnam sibi autoritatem parauerunt apud populum, & quicquid ad solennes precationes ac cultum diuinum attinet, iuxta horum interpretationem ac præscriptum solet fieri. Tantum habent à ciu tatibus sapientiæ temperantiæ & vitæ honestioris testimonium. At Sadducæorum opinio cum corpore extinguit simul & animas: nec aliud quicquam præter legem seruandum existimant. nam de sapientia cum præceptoribus disceptare ad virtutem reputant. huius sectæ pauci sunt, sed fere dignitate præcipui. ex horum tamen sententia vix quicquam agitur. nam quoties magistratus licet inuiti suscipiunt, Pharisæorum decretis assentiuntur, ni facerent non ferendi à plebeiorum multitudine. Essenorum verò placitum vniuersitatis regimen citra exceptionem Deo asserit, immortalitatem animis: nec aliud quicquam æquè ac iustitiam omni cõtentione expetendum existimat. ad templum autem donaria mittentes sacra ibi non faciunt, quòd sanctioribus vtantur ceremonijs: quapropter exclusi a communi fano seorsum sacrificant: moribus alioqui sunt probatissimis, agris colendis in totum dediti. Miranda etiam est eorum iustitia, qua omnes Græcos & Barbaros longe superant, multis iam seculis triti in eius continuis studijs. Facultates in cõmune possident, nec aliquis diues magis vtitur suis bonis, quam quinis nihil possidens. Atq; hoc instituto viuunt virorum supra quatuor millia, nec vxores habentium nec seruos, quòd alterum ad iniuriam communis naturæ pertinere sentiant, alterum tranquillitati vitæ parum commodum. quare per se ipsi viuentes inuicem sibi ministrant. Quæstores creant viros probos ex sacerdotum numero, qui ex agrorum reditibus & frugum prouentu cibos eis conficiant. In summa eandem ferè viuendi rationem sequuntur, quam hi qui apud Dacos plisti nominantur Quartæ autem studium sapientiæ sectantium viæ primus autor fuit Iudas Galilæus hi cætera cum Pharisæis consentiunt nisi quòd constantissimo libertatis amore flagrant, credentes solum Deum dominum habendum ac Principem, & facilius vel exquisitissima pœnarum genera laturi vnà cum cognatis suis ac carissimis, quàm mortalem aliquem appellaturi dominum. quod quia multis sæpè spectatum scio, plura de hoc non libet dicere. non enim vereor ne fidem non inueniant mea verba,

Sadducæorũ opinio.

Essenorum placitum.

Essenorũ vita & mores.

Plisti apud Dacos.

Iudas Galilæus quartæ sectæ autor.

verba, imò illud potius, ne tam insignem patientiã & doloris contemptum parum assequantur. quæ quidem animositas plurimum in gente nostra creuit accensa acerbissimis Gessij Flori iniurijs, quibus postremo effectum vt deficerent à Rom. pop. Et de Iudæorũ sectis hæc sufficerent.

Anno mundi 3973. A Christo nat. 11.

Gessij Flori iniuriæ.

CAP. III.

Vrbes ab Herode & Philippo tetrarchis in honorem Cæsaris conditæ.

Hed. & Rufinus cap. 3.

QVirinius autem venditis & confiscatis Archelai facultatibus, peractoque censu, qui incidit in annum trigesimum septimum post victum à Cæsare in Actiaca pugna Antonium, cum mota esset contra Ioatarum Pontificẽ plebis seditio, priuauit eum hac dignitate, & Ananum Sethi filium substituit. Herodes verò & Philippus suæ quisq; tetrarchiæ res ordinauit & composuit: quorum Herodes Sephori cincta mœnibus, fecit eam totius Galilææ caput & defensaculum. aliud deinde oppidum quod tunc Betaramphtha dicebatur, communitum, nomine mutato Iuliada ab vxore imperatoris appellauit. Philippus quoq; Paneada fitam ad Iordanis fontes, instruxit ædificijs, indito Cæsareæ nomine. Vico etiam Bethsaidæ in ripa lacus Genesarethini vrbis speciem addidit, frequentato incolis & aucto opibus, quem Iuliæ Cæsaris filiæ cognominem esse voluit. Cæterum Coponio, quem cum Quirinio missum diximus, Iudæam administrante huiusmodi quiddam accidit. In festo azymorum quod Pascha vocamus, mos est sacerdotibus post mediam noctem aperire templi ianuas. tunc igitur quamprimùm apertæ sunt, Samaritani quidem clàm ingressi Hierosolyma, sparserunt ossa humana per porticus & per totum templum: quo factum est vt post hac sacerdotes solito diligentiores custodias agerent. Paulo post Coponius Romam reuertitur, successore accepto M. Ambiuio: cuius tempore Salome Herodis Regis vxor vitæ decedens Iuliæ Iamniam cum sua toparchia reliquit, & sitam in campo Phasaelidem, Archelaidemque plurimis palmetis consitam, quorum fructus est præstantissimus. Huic successit Annius Rufus, quo præside Cæsar fato functus est, qui secundus fuit Romanorum Imperator, præfuitq; Reipublicæ annos quinquaginta septem, sex mensibus amplius & diebus duobus: in quo numero quatuordecim sunt anni, quibus Antonius ei fuit imperij socius & particeps. Vixit autem annos septuaginta septem. Ei Tiberius Nero, priuignus successit, Iuliæ filius, Romanorum imperator tertius: à quo quintus Iudæorum præses missus est in Annij Rufi locum Valerius Gratus. Hic adempto Anano sacerdotio Ismaelem Fabij filium iussit esse Pontificem: quo paulo post deiecto, in Eleazarum Anani Pontificis filium eum honorem transtulit. Elapsò deinde anno & hunc redegit in ordinem, & Simoni Camithi filio Pontificatum tribuit. huic quoque anno in hac dignitate exacto, iussus est eam cedere Ioseph qui cognominabatur Caiaphas. His ita gestis Gratus Romam repetit, in Iudæa exactis annis vndecim: cui deinde Pontius Pilatus successor missus est. Herodes porrò tetrarcha receptus in amicitiã Tiberij, de ipsius nomine vrbem à se conditã vocauit Tiberiada, electo ad hoc optimo agro Galilææ in ora lacus Genesarethici: vnde non longe apud Emmaum tem vicum

Ananus Sethi filius, in Ioazari Pontificis locum surrogatus. Aliàs cap. 6.

Sephoris Galilææ caput.

Betaramphtha Iulias appellata.

Paneas.

Bethsaida.

Ossa humana per templum sparsa.

An. mundi 3974. A Christo nat. 12.

Hed. & Rufinus cap. 4.

An. mundi 3975. A Chri. na. 13.

An. mundi 3977. A Chri. na 15.

An. mundi 3978. A Chri. na. 16.

An. mundi 3979. A Chri. na. 17.

Anno mundi 3990. A Christo nat. 28 Tiberius cōdita.

cum sunt aquæ calidæ. hæc partim à cōuenis, partim à Galileis habitata est: quorum nonnulli eò migrare coacti sunt, quidam etiam nobilitate sedes illic sibi optauerunt. quoq; maior esset frequentia recepti sunt ad incolendum etiam tenuissimi quiq; undecunq; confluentes, & in his aliquot quos non satis constabat esse liberos. hos magnis immunitatibus ac beneficijs prosecutus adstrinxit ad habitandum, alijs domos, alijs agros largitus: quò minus horrerent ædificatam præter ritum patrium solo multis sepulcris referto: cum iuxta nostras leges ad septem dies impurus habeatur qui in talibus locis habitet. Eodem tempore Phraates Parthorum Rex per insidias sublatus est à Phraatace filio, huiusmodi de causa. Phraates habens legitimos liberos, ancillam Italici generis Thermusam nomine, inter cætera dona à Cæsare missam, primum in concubinarum numero habuit. procedente deinde tempore obstupefactus præcellenti mulieris forma, suscepto iam ex ea Phraatace filio legitimo thoro etiam sibi coniunxit. Quæ cum quicquid vellet Regi persuaderet, cogitans filio suo Parthorum regnum astruere, intellexit nihil se effecturam nisi ablegarentur legitimi Phraatis filij. Persuasit igitur marito, vt Romam eos obsides mitteret: quod illis sine cunctatione faciendum fuit, parte voluntati Thermusæ tam obnoxio. Interea Phraataces solus domi ad regnum educabatur: qui tædiosum ratus expectare dum à patre decedente Principatum acciperet, cum matre contra eum conspirauit, cum qua creditus est etiam stupri habere consuetudinem. Ergo patricidio simul & incesto exosus popularibus, prius quàm confirmaret suas opes per tumultum pulsus interijt. Tum verò nobilissimi Parthorum animaduertentes non posse sine Rege consistere ipsorum Rempublicam, nec tamen volentes eligere alienum ab Arsacidarum sanguine: putantesque satis esse semel violatam regiam maiestatem Italicæ mulieris libidinibus, Herodem per legatos acciuerunt. Is erat quidem regij generis, sed inuisus multitudini propter nimiam crudelitatem, quod intractabilis esset & ad iram promptissimus. hunc coniurati aliquot interfecerunt, vt quidam tradunt, in conuiuio. solent enim perpetuò gestare gladios. Vt verò à pluribus fertur, in venatione occisus est. Legatione deinde missa Romam, petierunt Regem vnum ex obsidibus, prælatusque est Vonones cæteris fratribus. Videbatur enim capax eius fortunæ, quam ei duo maxime in terris efferebant imperium, externum simul & domesticum. Sed breuis pœnitentia subijt barbaros, natura mutabiles, & indignitatum impatientissimos. dedignabantur enim facere imperata mancipij, sic vocantes obsidem, & hac appellatione exaggerantes ignominiam, non enim belli iure sibi Regem impositum: sed quod turpius sit per pacis contumeliam. moxque vocant Artabanum in Media regnantem, Arsacidam genere. ille paruit libenter, & præsto fuit cum exercitu: cui cum occurrisset Vonones, primum manente etiam tum in officio vulgo Parthorū, prælio victus Artabanus retrò in Mediam repulsus est. Sed paulo post instauratis copijs Vononem ausum confligere vicit egregiè, ita vt eum paucis equitibus in Seleuciam confugeret. Artabanus autem magna cæde grassatus in profligatos barbaros & clade attonitos, in Ctesiphontem se recepit cum victricibus copijs. Ille igitur hoc modo regnum adeptus est. Vonones autem aufugit in Armeniam, & à principio quidem affectauit eius regionis dominium, missis Romam legatis super hoc

Phraates Parthorū Rex, per insidias à Phraatace filio sublatus. Thermusa Phraatacis mater.

Phraataces interfectus.

Herodes à Parthis accitus in venatione occiditur.

Vonones Parthorum Rex ab Artabano pulsus.

hoc negotio. Vt verò repulsam passus est à Tiberio, pertæso ignauiam hominis, & moti Parthi comminationibus bellum iam intentantis: destitutus omni spe regnandi, quod potentiores Armeniorum Niphatem assidentes sequerentur factionem Artabani: Syllano Syriæ præsidi se dedidit, is respectu educationis quæ illi Romæ contigerat, hominem apud se asseruauit in Syria. Armenis autem Orodem vnum è suis filiis Artabanus Regem imposuit. Per idem tempus cum Antiochus quoque Comagenæ Rex fato concessit, contentio nata est inter plebeios & nobiles, his regnum in prouinciæ formam redigi postulantibus, plebe contra cupiente sub Rege vt ante viuere: quapropter Germanicus ex S. C. ad res orientis componendas missus est, fortuna occasionem quærente illius exitio. post redactam enim in meliorem statum Syriam, Pisonis opera veneno sublatus est, sicut dicetur aliàs.

An. mundi 3990. A nat. Christi 28.

Vonones Syllano Syriæ Præfecto se se tradit.

Orodes Rex Armeniæ.

Antiochus Rex Comagenæ.

Germanico Pisonis opera sublatus.

CAP. IIII.

Iudæorum contra Pontium Pilatum seditio.

PIlatus autem Iudææ Præses à Cæsarea Hierosolyma traducto in hyberna milite, signa cum effigie Cæsaris in vrbem intulit ad legis nostræ contumeliam, qua cautum est ne habeamus huiusmodi effigies. & ideo qui ante hunc fuêre præsides, cum signis aliter insignitis solebant vrbem ingredi. primus Pilatus ignaris omnibus noctu illatas effigies Hierosolymis statuit. quod vbi cognitum est ciuibus, magno agmine petierunt Cæsaream, vbi per multos dies supplices orauerunt præsidem, vt transferret illas imagines aliò. Pilato verò pernegante se factum, quod coniunctum esset cum iniuria Cæsaris, cum Iudæi precari non desinerent, sexto pòst die iussis clàm in armis esse militibus, tedit pro tribunali in stadio, captata loci opportunitate, quòd aptissimus esset insidiis. ibi compellatus iterum de eodem negocio, signum dat militibus, vt eos circumueniant, mortem minitans nisi quamprimùm quiescerent, & suam quisque domum discederent. at illi procidentes humi, & exortos præbentes iugulos, manifestè præ se ferebant, vita sibi cariorem esse obseruationem legis patriæ. Tum Pilatus admiratus tam constans legum studium, continuò reportauit eas imagines Cæsaream à Hierosolymis. deinde aquæductum struere, aggressus est ex sacro ærario, inducturus aquas Hierosolyma à ducentesimo stadio. id ægerrimè tulit populus, & congregati per cœtus numerosos vsque ad multa hominum millia, vociferationibus conabantur eum deterrere à proposito. nonnulli verò ita vt sit apud inconditam multitudinem, etiam conuiciis lacessebant præsidem. at ille milites sub populari habitu clàm armatos fustibus, iussit reliquam multitudinem corona cingere: & quamprimùm vulgus cæpit iacere conuicia, dedit illis signum ex composito. illi suprà quàm mãdatum erat vsi sunt fustibus, tumultuatores & quietos cædentes nullo discrimine. Ibi tam inclementer accepti inermes ab instructis, pars occisi sunt, pars discesserunt saucij: atq; hoc modo compressa est seditio.

An. mundi 3997. A nat. Christi 35.

Hed. & Ruffinus Cap. 5. alias cap. 8. Pilatus signa cũ Cæsaris effigie in vrbem infert, quæ dũ populus acriter instat, Cæsaream transfert.

Pilatus inducturus aquas Hierosolyma, seditionẽ concitat.

Eodem tempore fuit Iesus vir sapiens, si tamen virum eum fas est dicere. erat enim mirabilium operum patrator, & doctor eorum qui libenter vera suscipiunt. pluriosque tam de Iudæis quàm de gentibus

An. mundi 3998. A nat. Christi 36.

Hed. & Ruffin. cap. 6. alias cap. 9.

An. mundi 3996. A nat. Christi. 34.

Iesus Christus à Pilato crucifixus. Hed. & Rufinus Cap. 7. alias 10.

sectatores habuit. Christus hic erat: quem accusatum à nostræ gentis principibus, Pilatus cum addixisset cruci, nihilominus non destiterunt eum diligere qui ab initio cœperant. Apparuit enim eis tertia die viuus, ita vt diuinitus de eo vates hoc & alia multa miranda prædixerũt: & vsque in hodiernum Christianorum genus ab hoc denominatum non defecit. Circa eadem tempora etiam aliud Iudæos turbauit incommodum, & Romæ in sacris Isidis summa turpitudo deprehensa est. Dicam igitur prius de Isiacorum nefando scelere, ac tum demum res Iudæorum prosequar. Erat Romæ Paulina, mulier non minus probitate morum quàm natalium claritate illustris, adhæc opulenta & formosa vt quæ esset in ipso ætatis flore, sed in primis ornata pudicitia. Nupta autem erat Saturnino, viro tali coniuge dignissimo. huius amore captus est Decius Mundus iuuenis non obscurus in equestri ordine: & quia maior erat fœmina quàm quę posset corrumpi muneribus, eò magis accendebatur amantis insania, ita vt offerret ei pro vnica nocte ducenta drachmarum millia. ac ne sic quidem valens eam flectere, non ferens amoris impotentiam, decreuit morbum simul & vitam finire in edia. hoc eius propositum non fefellit Iden libertam Mundi paternam, variis instructam sed non probatis artibus, quæ indignè ferens obstinationem iuuenis, blanda oratione conuentum animare conata est, spem ei faciens effecturam se vt potiatur Paulinæ complexibus. Cumque ille preces eius libenter acciperet, ait sibi opus quinquaginta tantum drachmarum millibus ad expugnandam mulieris pudicitiam. Ita refocillato iuuene & accepta quantam petierat pecunia, nouam doli viam ingressa est, videns Paulinam non capi pecuniis. Sciens porrò eam vehementer addictam Isidis cultui, tale quiddam comminiscitur. Conuentis aliquot ex eius sacerdotibus accepta fide silentij, & quod efficacissimum est, ostentato prœmio, in præsens viginti quinque millibus, & alteris totidem post nauatam operam, indicat eis amorem iuuenis, rogans vt omnibus modis adniterentur eum reddere voti compotem. Illi auri cupidine tacti, benignè sunt polliciti, quorum natu maximus properè se ad Paulinam contulit, & admissus impetratoque absque arbitris colloquio, venire se ait missum ab Anubide captum ipsius forma, & iubente vt ad se veniat. Illa libenti animo accepit nuncium: morq; iactabat se apud familiariter notas mulieres, quòd dignata sit amore Anubidis: marito quoque indicat, conditam sibi cœnam & cubile Anubidis. id eò facilius concessum est, quòd cognita & probata esset viro pudicitia coniugis. Itaq; in templum proficiscitur, & post cœnam instante somni tempore inclusa per sacerdotem, tenebris conciliantibus in latentem ibi Mundum incidit: totamq; eam noctem obsecuta est iuueni, Deo se gratificari existimans. Eo deinde abeunte priusquam sacerdotes doli conscij surgerent, Paulina mane ad maritum reuersa congressum cum Anubide prædicat, & idem apud amicas quoque magnificis verbis exaggerat. Illis nec credere libebat rei naturam considerantibus, non mirari tamen non poterant ob insignem mulieris pudicitiam. Die deinde post rem patratam tertia Mundus adamatæ fortè fortuna obuius, ô factum benè Paulina, inquit, quòd & duceni illa millia mihi seruasti, quæ potuisti tuis facultatibus addere, & morem nihilominus meæ voluntati gessisti. Nihil enim mea refert, quòd Mundum contempsisti, quandoquidem prætextu Anubidis optata voluptate expletus sum. atq;

his.

his dictis abiit. At mulier tum primùm deprehenſo flagitio, veſtem ſibi lacerat, & re tota ad maritũ delata, obſecrat ne tam inſigne ludibrium impunitum ſinat. maritus porrò imperator totum ſignificat. Tiberius poſtquam accuratiſſima inquiſitione didicit omnia, ſacrificos illos impoſtores in crucem egit, vnaque Iden inuentricem huius ſceleris, cuius præcipua opera fuit in corrumpenda pudicitia mulieris: dirutoq; templo ſtatuam Iſidis iuſſit mergi in Tyberim. Mundum autem mitiore pœna exilij caſtigaſſe cõtentus eſt, crimen eius in Cupidinis impotentiam referens. Et Iſiacorum quidem facinus huiuſmodi extitit. Nunc quod promiſi reddetur, de Iudæorum per id tempus Romæ degentium aduerſitatibus.

An. mundi 3996. Ann. Chriſt. 34.

Tiberius Iſidis ſacrificos & Idam in crucẽ agit, & Mundum in exilij ablegat.

CAP. V.

Quid Iudæi Romæ degentibus acciderit, & de Pilato.

Fuluia, Saturnini conIunx Romæ quatuor Iudæis purpuram & aurũ, vt intemplũ Hieroſolymitanũ deponerẽt, tradit, ipſi verò in proprios vſus cõuertunt, quod dũ Tiberius cognoſcit, vniuerſos Iudæos ex vrbe pelli iubet.

ERat quidam Iudæus, qui ne legibus pœnas daret, metu ſolum verterat, vir modis omnibus peſſimus. Is tum Romæ agens gerebat ſe pro Moſaicæ legis interprete, aſcitis in ſocietatem tribus aliis per omnia ſui ſimilibus, his cum ſe in diſciplinam dediſſet Fuluia mulier nobilis, amplexa legem Iudaicam, perſuaſerunt ei vt purpuram & aurum in Hieroſolymitanum templum mitteret: quæ accepta in proprios vſus verterunt, quò iam antè deſtinauerant. Id poſtquam Tiberius ex amico ſuo Saturnino ipſius Fuluiæ marito de iniuria coniugi facta quæſto cognouit, iuſſit vniuerſos Iudæos ex vrbe pelli. Ex quibus Conſules delectu habito quatuor millia militum miſerũt in Sardiniam: plurimos etiam qui patria religione detrectabant militiam: affecerunt pœnis grauiſſimis. Ita propter quatuor ſceleratos omnes Iudæi coacti ſunt vrbe cedere. Interea ne Samaritani quidem tumultu caruere. Concitauit enim eos impoſtor quidam pro nihilo ducens mendacium, & omnia commiſcens ad plebis gratiam, iubens vt conuenirent in montem Garizim apud eam gentem ſanctiſſimum, aſſeuerans ſe illic eis oſtenſurum ſacra vaſa refoſſa, quæ ibi Moſes depoſuerit. Illi credulo ſumptis armis Tirathabam vicum inſederunt, expectantes ibi confluentes cæteros, vt magno agmine montem aſcenderent. Sed Pilatus prior cluium montis occupat equitibus ſuis & peditibus, qui prælio congreſſi cum Samaritis apud vicum collectis, alios fuderunt, alios in fugam compulerunt: multos etiam viuos captos abduxerunt, quorum præcipuos & potentiores Pilatus mulctauit capite. Tum primates adeunt Vitellium virum conſularem & Syriæ Præſidem, Pilatumque cædis accuſant, negantes defectionem fuiſſe à Romanis illum concurſum in Tirathaba, ſed refugium contra Pilati violentiam. At Vitellius Marcello amico ad procurationem Iudææ miſſo, Pilatum iuſſit Romam proficiſci, reſponſurum apud Cæſarem ad obiecta per Iudæos crimina. Ita ille decem annis exactis in ſua prouincia quum neceſſe haberet parere Vitellio, ad vrbem iter ſuſcepit: quò priuſ quàm peruenirent, vita exceſſit Tiberius.

Samaritani Tirathabæ Garizim occupaturi cõueniũt, quos Pilatus vincit, fundit, ac in fugam compellit.

An. mundi 3999. Ann. Chr. 37.

Alias cap. 11. Pilatus apud Vitel. accuſatus, Romam mittitur.

CAP. VI.

Ann. mundi 3999. A nat. Christi. 37.

Vitellij aduentus Hierosolyma, & quomodo à Tiberio mandata accepit, vt impetratis ab Artabano obsidibus bellum contra Aretam susciperet.

Hed. & Ruffin. cap. 8. aliàs cap. 12.

Vitellius autem in Iudæam profectus peruenit Hierosolyma, in ipsa festiuitate quam Pascha dicimus: vbi exceptus honorificentissimè, remisit ciuibus totum vectigal fructuum venalium, & stolam cum omni ornatu Pontificio permisit in templo asseruari à sacerdotibus, quemadmodum & olim hoc ius habuerant. Sed eo tempore deponebatur in castello Antonia, ob hanc causam. Hyrcanus Pontifex eius nominis primus exstructa prope templum turri, degebat in ea maiorem temporis partem: & quoniam hanc stolam habebat in sua custodia, qua nemo præter illum vtebatur, recepturus priuatum habitum, eo loci illam deponebat. Idem mos fuit etiam successoribus ipsorum posteris. Herodes autem regnum adeptus, turrim hanc opportuno loco sitam, magno sumptu exædificatam denominauit ab amico Antonio, & stolam, ita vt ibi reperta est, detinuit, ratus eo magis obnoxium se habiturum populum. Idem fecit Archelaus filius eius & successor, cuius regno in prouinciam mutato, Romani simul & Pontificiæ stolæ possessionem nacti sunt, in cella ad hoc ipsum structa repositæ, & obsignatæ sigillo Pontificum atque custodum sacri ærarij præfecto castelli accendente ibi lucernam quotidiè. Hanc septimo ante festum die præfectus exhibebat Pontifici: qua purificata indutus sacrorum tempore, sequenti die rursum eam reponebat in cellam vbi antea condita fuerat. Id fiebat singulis annis ter ieiunij tempore. Vitellius autem in nostrorum sacerdotum potestatem eam stolam tradidit, iubens securum esse præfectum quónam illa reponatur, aut quando proferatur in vsum Pontificum. Hoc gratificatus genti, & in locum Ioſephi Caiaphæ Pontificis fubrogato Ionatha Anani Pontificis filio, iter fecit versus Antiochiam. Eodem tempore à Tiberio literas accepit, mandante vt cum Artabano fœdus & amicitiam faceret. Verebatur enim ne occupata Armenia, maiora damna inferret imperio. Quam amicitiam ita demum ratam fore, si ille obsides traderet, maximè si regium filium. His ita ad Vitellium scriptis simul Hiberorum & Alanorum Reges magnis præmiis solicitauit ad inferendum quàm primùm bellum Artabano. Et Hiberi ipsi quidem quieuerunt, sed Alanis transitum dederunt per suam regionem, & patefactis portis Caspiis immiserunt eos in regnum Artabani. Quo facto & Armeniam denuò Parthi amiserunt, & peruadente totam eorum ditionem bello nobilissimi quique eius gentis ceciderunt vnà cum Regis filio & multis popularium millibus, regioque tota hac incursione vastata est. Vitellius etiam pecunia corruptis aliquot amicis & cognatis regiis ipsum Artabanum conabatur occidere. Ille intellecta fraude, nec inueniēs remedium quòd ab optimatibus immineret periculum, habensq; suspectos & eos qui in fide manebant, quasi beneuolentiam fingerent prima quaq; occasione transituri in partes aduersas, fuga se ad satrapias superiores seruauit incolumem. Vbi ex Dahis ac Sacis cōtracto magno exercitu, & debellatis inimicis,

Vitellius in locum Ioſephi Caiaphæ Pontificis, Ionathā Ananī filium ſurrogat.

Geſta inter Vitellium & Artabanū.

Caſpius Portus.

Armeniam Parthi amittunt.

micis, restituturus est in imperium. His auditis Tiberius petijt amicitiam Artabani: & assentiente illo, conuenerunt ad Euphratem Rex & Vitellius: vbi in medio pōtis sibi occurrerunt, cum suo quisq; satellitio. Postquam autem de fœdere conuenit. Herodes tetrarcha vtrumque excepit conuiuio, tabernaculo magno sumptu erecto in medio fluminis. nec multò post Artabanus misit Tiberio filium Darium obsidem cum multis muneribus, inter quæ etiam virum statura cubitorum quinq;, genere Iudæum, Eleazarum nomine: qui propter vastitatem gigas cognominatus est. Post hęc Vitellius Antiochiā redijt, Artabanus in Babyloniam. Tum Herodes volens primus nunciare Cæsari de impetratis obsidibus, omnibus diligenter perscriptis, misit ad eum tabellarios, nihil amplius relinquens significandum per consuiarem præsidem. quare superuenientibus Vitellij literis, Cæsar rescripsit, omnia sibi iam antè esse cognita ex Herodis nuncijs. Quo ille grauiter offensus, & factum in deteriorem partem accipiens, iram celabat in pectore, donec ad Caium peruenit rerum regimen. Tunc etiam Philippus Herodis frater diem suum obijt, anno Tiberij principatus vigesimo, quum ipse præfuisset triginta septem annis Trachonitidi & Gaulanitidi ac Batanææ, vir perpetuò modestus, & amator quietis ac ocij. Legebat enim semper in sua ditione. Quoties domo progredieretur iter faciebat cum paucis selectis comitibus, subsequente sella, in qua sedens solitus est iura reddere: & si quis ex occursu opem eius inuocaret, sine dilatione mox ibi sella posita residens causam cognoscebat, aut sontem damnaturus, aut absoluturus innoxium. Obijt autem Iuliade, & illatus in monumentum quod iam antè sibi construxerat, magnifice ac sumptuose funeratus est. Et quia sine liberis decesserat, ditionem eus Tiberius prouinciæ Syriæ attribuit, ita tamen vt tributa in ea tetrarchia collecta seruarentur intra ipsius regionis terminos.

An. mundi 3999. Ante Chri. 33.

Artabanus à Dahis & Sacis in imperiū restitutꝰ.

Vitellius cū Artabano fœdus facit.

Herodis in Euphratis medio cōuiuium.

Artabanus Tiberio filiū Darium obsidem & virū quinq; cubitorū statura mittit.

Herodes omnē rē gestā, priusquā Vitellij literæ supuenirent, Cæsari aperit.

Hedio & Ruffinus cap. 9. al. 13.

CAP. VII.

Herodis bellum quo ab Areta superatus est.

An. mundi 4000. Ante Christo 38.

INterea Herodem inter & Aretam Regem Petræ bellum tali de causa exoritur. Herodes tetrarcha vxorem habebat Aretæ filiam, cum qua iā multo tempore conuixerat. Romam deinde iter faciens diuertit ad Herodem fratrem, sed genitrice natum alia, Simonis pontificis filia. Huius vxoris Herodiadis amore captus, quæ erat Aristobuli communis fratris filia, & Agrippæ maioris soror, ausus est de impetrando eius coniugio mentionem facere. Qua assentiente, conuenit inter eos, vt quàm primum illo Roma reuerteretur in patriam, mulier migraret in eius domicilium. Intercessit autem & hoc pactum, vt Aretæ filiam eijciat. Post hęc Romam nauigat. Vbi postquam expediuit negotia propter quę venerat, domum reuersum vxor, comperto quid pactus sit cum Herodiade, dissimulanter rogat, vt se mittat Machęruntem, castrum situm in confinijs regionis Aretæ subditæ, quantum poterat celans suum propositum. Morem gessit Herodes mulieri, putans eam nihil sensisse. Illa quæ iam antè curauerat apud Machæruntem, patri suo tunc obnoxiam, ad iter omnia parari, à præfecto eius excepta deducentibus Arabibus magna celeritate peruenit in ædes patris: eiq; indicauit Herodis animū.

Herodes tetrarcha vxorē Aretę filiā eijcit, & Herodiadē Herodis fratris vxorē abducit.

Herodis vxor in patria ædes peruenit.

Anno mundi 4000. Ana. Chri. 38.

Vnde simultate nata sequuta est de Gamalitici agri finibus contentio & contractis vtrinq; copijs bellum per legatos gestum est, commissoq; prælio Herodis exercitus internecione perijt, proditus à quibusdam exulibus, qui pulsi è tetrarchia Philippi, tunc merebant Herodis stipendia. Hæc Herodes per literas Tiberio significat. Ille verò indigne ferens Aretæ audaciam, scribit Vitellio, vt ei bellum inferat, & aut viuum captum abducat, aut occisi caput ad se mittat. Atque hæc fuerunt mandata Tiberij. Apud Iudæos autem fuit opinio, iusta vltione numinis deletum Herodis exercitum, propter Ioannem, qui Baptista cognominatus est. Hunc enim tetrarcha necauit virum optimum, Iudæos excitantem ad virtutum studia, & in primis pietatis ac iustitiæ, simulque ad baptismi lauacrum: quod ita demum Deo gratum fiebat fore, si non ab vno tantum alterove peccato abstinerent, sed animis per iustitiam prius mundatis, addant & puritatem corporis. Quumque magni concursus ad eum fierent, plebe talis doctrina auida, Herodes veritus, ne tanta hominis autoritas defectionem aliquam pareret, quòd viderentur nihil non facturi ex eius consilio, iudicauit satius esse, prius, quam noui aliquid exoriretur, illum tollere, quàm rebus turbatis, seram pœnitentiam agere. itaque vinctum missum in Machæruntem supra dictam, illic occidi imperat. quod factum sequuta est Iudæorum existimatio, ab irato Deo peditum esse Herodis exercitum.

Herodis exercitus ab Arabibus cæsus.

Tiberius Vitellio vt Aretæ bellum inferat scribit.

Hedio & Ruffinus cap. 10. al. 14.

Ioannes Baptista ab Herode necatus.

Vitellius vt adoret Tiberium.

Hedio & Ruffinus Cap. 11.

Vitellius in Arabiæ Regem mouet.

An. mundi 4001. Ana to Chri 39.

Vitellius Hierosolyma peruenit, & à Ionatha in fratrē eius Pōtificatū transfert.

Caius Caligula post Tiberij obitū, Princeps Roma.

Aretas ex augurijs, impossibile esse exercitū ad Petrā peruenire colligit

Hedio & Ruffinus Cap. 11. Vitellius autem ad bellum paratus Arabicum, assumptis duabus legionibus, & leuis armaturæ atque equitum auxilijs missis à socijs Regibus, properans versus Petram peruenit Ptolemaidem. Quumque vellet per Iudæam exercitum ducere, occurrerunt eius regionis principes, deprecantes transitum. Neque enim patrios ritus permittere, vt inferantur vilæ imagines, quales Romana signa habebant pleraque. Quorum precibus flexus mutauit sententiam de itinere proposito: missoque per magnum campum exercitu, ipse cū Herode tetrarcha & amicis, ascendit Hierosolyma, sacrificaturus Deo, in festiuitate, quæ tum instabat, publica. Quò postquam ventum est, honore summo exceptus à populo, hæsit ibi triduo: & interim à Ionatha in fratrem eius Theophilum pōtificatum transtulit. Quarta autem die, literis acceptis de obitu Tiberij, populum sacramento adegit, in fidem Caij noui principis: reuocatasque ex itinere copias in hyberna dimisit, omisso bello propter delatum in alium imperium. Ferūt Aretam acceptо expeditionis Vitellij nuncio collegisse ex augurijs, impossibile esse ad Petram peruenire illum exercitum. Vnum enim è ducibus prius moriturum, vel qui bellum paret, vel cuius iussu paretur, vel eum contra quem mouendum sit. Ita Vitellius Antiochiam repetijt. Agrippa autem Aristobuli filius ante vnum annum Romam venerat, vt propter negotia quædam conueniret Cæsarem. Sed prius quàm de hoc dicam expliebo Herodis progeniem, vel quòd ad præsentem narrationem id pertineat: vel quò magis appareat, quantum valeat diuina prouidentia, quandoquidem absque pietate nihil prodest. nunc numerosa soboles, nec vlla humana potentia, vt licet videre in Herode, cuius intra centū annos tam copiosa proles exceptis paucis perijt: quòd sanè exemplo potest esse hominibus ad retundendam insolentiam: simulque in primis videtur memorabile, quomodo Agrippa ex priuata fortuna, præter omnium, quibus notus erat opinionem, ad tantam potentiam peruenerit, vt sit. Et quamuis iam antè de ea re facta sit mentio, dicemus tamen hic

hic quoque diligentius. Herodi magno ex Mariamme Hyrcani filia natę sunt duæ filiæ. harum altera Salampſo nomine nupſit Phaſaelo Regis ex fratre Phaſaelo nepoti, idque ex ipſius patris autoritate: altera verò dicta Cypros Antipatro, & ipſi nepoti Herodis ex ſorore Salome. Phaſaelus è Salampſone genuit quinque liberos, Antipatrum, Herodem, Alexandrum, & filias Alexandram ac Cypron, quæ nupſit Agrippæ Ariſtobuli filio. Alexandram verò duxit Timius Cyprius vir nobilis, in quo matrimonio abſque liberis defuncta eſt. Cypros Agrippæ duos filios peperit, tres filias: Bernicen, Mariammen, Druſillam. filij verò Agrippa & Druſus dicti ſunt: quorum Druſus ante puberratis annos obijt. Cum horum patre etiam reliqui germani educabantur apud auum, Herodes & Ariſtobulus, ſimulque Bernice: hi nepotes Herodis magni ex filio, Bernice verò neptis è Salome ſorore & Coſtobaro nata eſt. Orbati enim erant infantes adhuc patre Ariſtobulo, quem vnà cum Alexandro ab Herode occiſum diximus. Poſtquam autem per ætatem maturuerunt, Herodes hic Agrippæ frater duxit Mariammen filiam Olympiadis Herodis Regis filiæ, prognatam ex Ioſepho, qui Regis frater fuerat: & ex ea ſuſcepit Ariſtobulum. Tertio fratri Agrippæ Ariſtobulo nupſit Iotape Sampſigerami Emeſenorum Regis filia, ex quibus nata eſt filia ſurda, & ipſa Iotape nomine. & hi quidem ex tribus fratribus ſunt progeniti. Herodias verò ſoror eorũ nupſit Herodi magni Herodis filio, quem ſuſceperat è Mariamme filia Simonis Pontificis, ex quibus prognata eſt Salome: poſt quam natam Herodias in contemptum legis patriæ denuò nupſit Herodi mariti germano eodem patre genito, relicto priore adhuc ſuperſtite. Is fuit Galilæorum tetrarcha. Salome autem filia Philippo nupſit Herodis filio tetrarchiam habenti Trachonitidis. Quo ſine liberis defuncto Ariſtobulus eam duxit filius Herodis, eius qui Agrippæ fuit frater. Ex hoc poſteriore matrimonio nati ſunt filij tres, Herodes, Agrippa, Ariſtobulus. atque hæc eſt Phaſaeli & Salampſonis progenies. Cypros autem Antipatro filiam Cypron peperit, quam duxit Alexas Selcius Alexæ filius, & ex ea filiam item Cypron genuit. Herodes autem & Alexander, quos dixi fuiſſe fratres Antipatri, ſine prole deceſſerunt. Cæterùm Alexander Herodis Regis filius qui à patre necatus eſt, Alexandrum & Tigranem filios ſuſcepit è Glaphyra Archelai Cappadocum Regis filia. ex his Tigranes apud Armenos regnans, cùm apud Romanos delatus eſſet, ſine liberis obijt. Alexander autem Tigranem fratri cognominem filium habuit, qui Armenis per Neronem Rex impoſitus, Alexandrum filium genuit. hic Antiochi Comagenorum Regis filiam duxit Iotapen, & Leſidis in Cilicia Rex à Veſpaſiano conſtitutus eſt. Progenies autem Alexandri mox ab initio ab inſtitutis patrijs ad religionem Græcorum deſciuit. Reliquæ autem Herodis Regis filiæ nullla relicta prole è vita exceſſerunt.

An. mundi 4001. A *na. Chriſto* 36.

Herodis progenies.

Hedio & Ruffinus Cap. 12. al. 15. Agrippa ab infima ſorte ad maximã dignitatem ac potentiã euectus.

Percenſitis igitur Herodis poſteris, qui ad Agrippæ regni tempora pertingerunt, ſupereſt, vt narremus, quibus ille fortunis iactatus, poſtremo ad maximam dignitatem ac potentiam euaſerit.

Nauigatio

Ann. mundi 4001. A Christ. nat. 39.

CAP. VIII.

Nauigatio Agrippæ ad Tiberium, & quomodo accusatus vinctus sit, vtq; post excessum Tiberij à Caio eius successore solutus sit.

Agrippa Romæ degens ob liberalitatē immodicā ad inopiā redactꝰ.

PAulo ante Herodis Regis obitum, Agrippa Romæ degens, & per conuictum insinuatus in familiaritatem Drusi Imperatoris Tiberij filij, nactus est ēt amicitiā Antonię Drusi maioris coniugis, commendatione matris suæ Bernices, quæ apud illam erat in precio. Cumq; natura esset liberalis & magnanimus, quam diu mater vixit, noluit ingenium suum exerere, ne in eius indignationem incideret: sed postquam Bernice defuncta est, factus iam sui arbitrij, partim quotidiani victus splendore, partim liberalitatibus immodicis, præcipuè in libertos Cæsaris quorum fauorem captabat, redactus ad inopiam, non potuit amplius Romæ viuere: quando & Tiberius amisso filio vetuit amicos eius in conspectum suum venire, ne recrudesceret per eos defuncti desiderium. His de causis retrò in Iudæam abijt re malè gesta, profusa pecunia, nec habens qui creditoribus mutuaticiam pecuniam redderent, & quidem multis ac importunè vrgentibus. Quare nullum consilium expediens, & pudore præsentis status, secessit in castrum Idumææ Malatha, cogitans miseram vitam aliquo pacto abrumpere. Quod eius propositum vbi Cypros vxor persensit, omnibus modis id impedire conata est: ad sororem quoque eius Herodiadem scripsit, significans & quid Agrippa decreuerit, & qua necessitate adactus: hortataque est eam, vt pro iure cognationis afferret auxilium, & se in hoc imitaretur, quæ quantum posset subleuaret eius miseriam, quamuis in longè minoribus facultatibus. Accersitus igitur à sorore eiusque coniuge, iussus est habitare Tiberiade, assignata certa pecunia vnde viueret, & magistratu eius ciuitatis in eum collato, quo esset honoratior. Nec tamen diu Herodes in ea voluntate perstitit, quamuis ne sic quidem satis fieret propinqui necessitatibus. Cùm enim apud Tyrum in conuiuio largius indulsissent poculis, non tulit Agrippa contumeliam, exprobrante Herode inopiam, & quòd suo sumptu hominem aleret. quare ad Flaccum virum consularem & tum Syriæ præsidem se contulit, cum quo Romæ amicitiam contraxerat. à quo receptus cum eo viuebat, iam ante habente apud se Aristobulum, fratrem quidem Agrippæ, sed inimicum, non obstante tamen hac simultate, quo minus ex æquo vtrumque complecteretur proconsul. Sed Aristobulus nihil remittebat de odio, nec prius quieuit, quàm & Flaccum infensum fratri redderet, ex occasione huiusmodi. Damasceni cum Sidonijs contendentes de finibus, discepta-turi apud Flaccum, cognito quòd Agrippa multum apud eū posset, roga uerunt vt adesset ipsorum partibus, polliciti magnā pecuniam: qui mox paratus fuit omnia pro Damascenis facere. Aristobulus autem, quia pactos de pecunia senserat, fratrem apud Flaccum detulit. Et facta inquisitione ac deprehenso crimine, Agrippa excidit amicitia præsidis: rursumque ad extremam egestatem relapsus venit Ptolemaida, & quòd nō haberet vnde aliàs viueret, decreuit nauigare in Italiam. Sed quum deesset pecunia, iussit Marsyam suum libertum, vt quauis arte

Agrippa vitam miserā abrumpere cogitat.

Cypros Agrippæ vxor ad Herodiadem sororē eius scribit, & auxilium petit.

Agrippa Tiberiade habitat.

Herodes Agrippæ inopiam exprobrat.

Agrippa ad Flaccum Syriæ præsidē se confert.

Aristobulus Flaccum Agrippæ fratri infensum reddit.

à fenne-

à frenatoribus eam ſumeret. Illo Protum Bernicæ Agrippæ matris liber- 4001. A-
tum, qui defunctæ patronæ teſtamento in Antoniæ clientelam venc- nato Chri-
rat, rogat, vt accepta fide ſub ſyngrapha daret mutuum. Alter iam antè ſto 39.
debere ſibi nonnihil Agrippam aſſeuerans, extorſit a Marſya ſyngraphã Agrippa per
viginti millium drachmarũ Atticarum, detractis ſibi de ea ſumma duo- Marſyam
bus millibus & quingentis, eò facilius, quod non poterat Agrippa ali- à Proto pe-
ter facere. Recepta igitur pecunia profectus Anthedonem, & ibi nauem cuniam mu-
nactus, parabat ſe itineri. Id vbi comperit Herennius Capito procura- tuatur.
tor Iamniæ, miſit eò milites exacturos argenti trecenta millia, quorum Agrippa dũ
debitor Cæſaris fiſco factus eſt, dum adhuc Romæ ageret: atq; ita impo- Herennius
ſita eſt illi manendi neceſſitas. & tunc quidem facturum ſe iuſſa ſimu- Capitõ pe-
lat: ſed quamprimum nox terris incubuit, præciſis nauis retinaculis na- cuniã ab eo
uigat Alexandriam. Ibi ab Alexandro Alabarcha popoſcit mutuo du- extorquet
centa argenti millia. Ille non ipſi ſe mutuaturum profeſſus eſt, ſed Cy- noctu Ale-
pro, coniugalem amorem in ea demiratus & virtutes cæteras. fideiuſſit xandriam
mulier: & mox Alexander quinq; talentis repræſentatis Alexandriæ, nauigat.
reliquam ſummam exhibiturum ſe promiſit Puteolis, profuſionem A- Agrippa A-
grippæ veritus. Ita Cypros expedita mariti nauigatione in Italiam, ipſa lexandriæ
cum liberis in Iudæam itinere pedeſtri reuerſa eſt. Cæterum Agrippa, pecuniam
poſtquàm Puteolos appulit, ſcripſit ad Tiberium Cæſarem degentem mutuatur.
Capreis, veniſſe ſe officij cauſa ſignificans, & poteſtatem accedendi eam Agrippa in
inſulam poſtulans. Tiberius nil cunctatus humaniſſimè reſcripſit, gra- Italiam Pu-
tulans etiam ei reditum ad Capreas incolumem. Nec minore alacritate teolos, inde
præſentem excepit & amplexu & hoſpitio. Poſtridiè Cæſar receptis li- ad Tiberium
teris ab Herennio, quòd Agrippa trecentis millibus mutuo ſumptis, nec Cæſarẽ pe-
ad conſtitutũ tempus perſolutis, de reddendo admonitus, fuga ſe è ſub- uenit.
iectis ipſius procurationi locis propipiens, exigendi facultatem ademiſ- Agrippa ab
ſet, ægrè tulit: mandauitque cubicularijs non prius admiti hominem Antonia
quàm perſoluto debito. Ille nequaquam ira Cæſaris attonitus, ab Anto- Germanici
nia Germanici & Claudij poſtea principis matre petijt mutuo trecenta & Claudij
millia, ne periclitaretur de amicitia Cæſaris. quæ memor Bernices hu- matre trece-
ius matris conſuetudinis, familiariter enim ea fuerat vſa, ſimulq; edu- ta millia mu
catum fuiſſe ipſum cum ſuo Claudio, præbuit ei pecuniam illam: & red- tuo petit.
dito debito, nemine prohibente fruebatur amicitia principis: adeoque Caius Agrip
conciliatus eſt Cæſari, vt is nepotem ſuum commendaret Agrippæ, mã- pæ cõmen-
daretq; vt progredientem ſemper comitaretur officij gratia. hoc bene- datus.
ficio deuinctus & deditus Antoniæ, cœpit Caium nepotem eius colere, Allus Cæſa-
gratioſum apud omnes, & honoratum ob parentis memoriam. Erat ibi ris libertus
ſortè Allus Samarita libertus Cæſaris ab eo mutuatus decies centena Agrippæ mu
millia, debitum Antoniæ reddidit: reliquum materiam habuit deme- tuo dat pe-
rendi Caium officioſius. A quo receptus in intimam amicitiam, quo- cuniam.
dam die dum vnà geſtatur incidit in confabulationem de Tiberio: & Hedio &
quia ſoli erant, precatus eſt Tiberio, vt quamprimùm principatus locũ Ruffi. cap 13.
auriga: ac tum quidem ſiluit. Inſimulatus deinde à patrono, quaſi veſtẽ Eutychus, A-
ei furto ſubduxiſſet, ſicut re vera ſubduxerat, & ex fuga retractus, cum grippę liber
perductus eſſet ad Piſonem vrbi præfectum, rogatus fugæ cauſam, ait ſe tus herum
habere ſecreta quædam, quæ cuperet indicare Cæſari, ad ſalutem ipſius apud Cæſarẽ
pertinentia: quapropter vinctus miſſus eſt Capreas. hunc Tiberius mo- accuſare co-
re ſuo, detinebat in vinculis, quòd eſſet auctator, ſi quis vnquam gitat.

alius

An. mundi 4001. A nato Christo 39.

alius aut Rex aut tyrannus. nam neque legationes sine mora admittebat, & præsidibus prouinciarum vel procuratoribus successorem non mittebat, nisi mortuis. Proinde vinctos quoque negligebat audire, mo-
re hanc rationem reddens amicis scitantibus: legatos quidem ideo admitti tardius, ne illis citò dimissis alij denuo creati redeant, atque ita obruatur continuò excipiendis & dimittendis legationibus. Potestates autem semel constitutas ideo se sinere, vt parcatur subditis. cum enim natura omnis magistratus ad auaritiam sit pronior, externum cui nullus certus sit præfinitus terminus, eò magis ad rapinam solicitare homines, itaque si diutius eo fruantur, exsaturatos lucris segniores ad rapiendum fieri. quòd sic successor immineat, non suffecturos eorum auiditati prouinciales, dum decessor tantò magis spoliat, quanto minus temporis ad hoc faciendum sibi putat reliquum. Vtebaturq; hac similitudine. Consauciati cuiusdam vulnera muscæ agminatim ingruentes operuerant: eum quidam fortè fortuna præteriens miseratus est, putans languidiorem quam vt illas posset arcere: accedensq; propius, parabat eas depellere. orante autem saucio, vt sic eum sineret, quæsiuit alter causam, cur ita liberari ab hac molestia negligeret. tum ille: imò his ebactis maiorem molestiam mihi faceres: nam hę iam saturatæ sanguine remiserunt nonnihil. quòd si recentes accederent & famelicæ, me iam antè pessimè affectum facilè perderent. quare se quoq; aiebat hac ratione prouidere subditis, multorum rapacitate vexatis, qui more muscarũ eos infestarent, maximè si ad innatam cupiditatem metus citò desinẽdi accederet. quòd autem vera narrem de ingenio Tiberij, testatur mihi factum ipsius. nam cum duobus supra viginti annis obtinuerit imperium, duos in vniuersum Iudæis misit gubernatores, Gratum & successorem eius Pilatũ. nec aliter se gessit circa cæteros imperio subditos. Vinctorum quoq; causas ideo se aiebat serius cognoscere, ne affecti supplicio citò leuentur malis, quæ meruerint anteactis sceleribus, nunc dũ lõgiores moras terunt, multò grauius reddi illorũ infortunium. Sanè hæc fuit causa cur Eutychus tã diu egerit in vinculis, prius quàm Cæsari aures ei præbere sit collibitũ. Procedente deinde tempore à Capreis venit Tusculanum, stadijs ferè centum ab vrbe dissitum, & Agrippa rogauit Antoniam, efficeret vt tandem audiretur Eutychus, cognosceretur que cuius accusaret patronum crominis. nam Antonia in magno honore habebatur apud Tiberium, vel propter affinitatem, quòd Drusi fratris vxor fuerat: vel propter continentiam, quòd florente etiam tum ætate vidua recusarit alteras nuptias, licet hortante Augusto ad iterandum coniugium, in eoq; vitæ genere omnem cauerit infamiam. huc accedebat priuatum beneficium, quo maximè deuinxerat hominem. Cum enim res nouas contra eum moliretur Seianus amicorum vnus, vir valdè potens, propter præfecturam prætorianorum militum, conspirantibus multis senatoribus & libertis Cæsaris & viris militaribus, tantum illi conflatum erat periculum, vt minimum quin opprimeretur abfuerit: quo tempore illustris opera fuit Antoniæ, per quam occursum Seiani maliciæ. quam primum enim intellexit insidias compositas in principem, rem totam ei perscripsit accuratissimè: traditisq; literis Palanti seruorum suorum fidissimo, misit eum Capreas ad Tiberium. quibus ille cognitis Seianum occidit & socios consilij: Antoniæq; iam antè habitæ in precio, maiorem etiam in posterum fidem habuit per omnia. Hac igitur

Quare Tiberius potestates semel constitutas non facilè mutauerit.

Quare Tiberius vinctorum causas serius cognouerit.

Antoniam Agrippa, efficeret, vt tandem audiretur Eutychus, rogat.

Antonia in magno apud Tiberium honore habita.

Seiani conspirationem Antonia Cæsari patefacit.

igitur hortante ad audiendum Eutychum, respondit Tiberius: Huic quidem si quid contra Agrippam mentitus sit, præsentem pœnam sufficere: sed videndum illi esse, ne dum inconsultius à liberto pœnas expetit, inquisitione facta, malum quod alteri molitur sibijpse conciliet. quod vbi Agrippa audiuit ex Antonia, tantò magis vrgebat inquiri de hoc negocio: & cum nullum orandi finem faceret, nacta opportunitatem Antonia, videns Tiberium à prandio lectica gestari, præcedente ipsius nepote Caio vnà cum Agrippa accessit propius: & pedibus eum comitata, petijt vocari & examinari Eutychum. Ad quam ille: Deos testor Antonia, quòd non sponte, sed tuis coactus precibus faciam quod facturus sum. quo dicto Macroni Seiani successori imperat Eutychum adducere. quo sine mora veniente, rogat eum Cæsar, quid nam contra eum afferat, à quo libertatem acceperit: qui respondit: Domine, vectabantur in curru Caius iste & Agrippa, me sedente illis ad pedes: vbi post multos sermones vtrò citroq; habitos, Agrippa his verbis ad Caium vsus est: O si iam tandem dies illa veniat, qua senex iste decedens te orbi relinquat principem. nihil enim huic voto obesse posset nepos eius Tiberius, quē tu facilè opprimeres. Tum verò ad publicā orbis felicitatē mea quoq; priuatim accederet. His verbis facile credens, nonnihil etiam veteri offensa motus, quòd Agrippa iussus colere Tiberiū ipsius ex Druso nepotem, neglecto hoc mandato totus in Caium erat propēsior: versus ad Macronem, huic, inquit, injice vincula. At Macro non satis intelligens quemnam ille diceret (neq; enim de Agrippa suspicari tale quid poterat) cunctabatur donec exactius rem perciperet. interim Cæsar aliquantisper gestatus per circum, denuò Macronem appellans, an non, inquit, iussi, vt huic vincula injicias? quo scitante cui tandem, Agrippæ inquam, ille respondit. Agrippa verò ad preces versus per memoriam filij, cuius consuetudine simul educatus familiarissimè vsus fuerat, & per collata in adolescentem Tiberium officia rogabat veniam. sed frustra, prætorianis ita vt erat purpuratum in vincula trahentibus. cumq; æstus esset vehemens, & præ inopiæ vini sitis eum vreret, conspicatus quendam è Caij seruis, nomine Thaumastum, gerentem hydriam poposcit potum: & cum libenter oblatum hausisset, inquit, certè tuo bono puer exhibuisti mihi hoc ministerium: quamprimum enim hanc necessitatem euasero, impetrabo tibi libertatem à Caio, quandoquidem etiam vincto mihi non ea grauatus ministrare vt antea dum pristina mihi fortuna maneret integra. nec fefellit hominem, sed gratiam ei reposuit. nam regnum adeptus Thaumastū à Caio impetratū manu misit, & bonorum suorum dispensatorem constituit. quin & moriens hunc Agrippæ filio Bernicæq; filiæ reliquit eadem ministerij cōditione, apud quos in precio vsq; ad extremum diem habitus consenuit. Sed id postea cōtigit. Tunc verò Agrippa vinctus ante Regiam stabat inter alios quosdam æquè vinctos, incumbens præ mœrore in quandam arborem, cui cum insedisset bubo, vnus è vinctis natione Germanus alitem conspicatus, scitatus est è milite quisnā esset ille purpuratus: & cognito Agrippam esse Iudæorum nobilissimum, rogauit militem vt liceret sibi propius ad eum accedere. cupere enim se quædā de ipsius patria cognoscere. quo impetrato, & adhibito interprete, ô iuuenis, inquit, contristat te quidem tam repentina & improuisa fortunæ mutatio: nec facilè credes prope esse effugiū, sic consulente rebus tuis diuina prouidentia. Sed testos

An. mundi 4001. Ante nato Christo 39.

Agrippa ad audiendum Eutychum instat, quo facto, propter verba quædam ei vincula sunt iniecta.

Thaumastus Caij, seruus Agrippæ potum affert, cui hic libertatem impetrat.

An mun. 4001. A mato Christo 39.

Agrippæ Germanus quidam, fortunam florentem & vitæ terminum prædixit.

testor patrios Deos, & qui huic regioni præsident, & qui nos perduxerunt in hæc vincula, quòd nihil auribus tuis daturus sum, neq; te inani consolatione lactaturus, non ignarus quòd huiusmodi prædictiones euentus fruſtretur. maiorem afferant mœstitiæ cumulum, quàm si nunquam omninò auditæ fuissent. itaq; æquum dux. vel cum meo periculo interpretari tibi quid Dij portendant manifestis auspicijs. Fieri non potest quin confestim euadas ex his vinculis, & mutatis rerum vicibus ad amplissimam dignitatem simul atq; potentiam peruenias, vsque ad eorum inuidiam, quibus nunc videris miserabilis. Felicem quoq; habiturus es vitæ exitum, relictis in opum successione liberis. Memento autem quando hanc alitem iterum videris, quintum ex eo diem fatalem tibi futurum. Hæc sunt quæ tibi cœlestes missa hac aue nunciant: cuius rei cum habeam præscientiam, visum est impartiri te hac lætitia, quò spe futuri commodi leuius feras præsens infortunium. proinde rogo, vt quàm primum felicitatem istam repræsentari tibi sentries, des operam, vt nos quoq; eripiamur ex his aduersitatibus. hoc Germani prælagium tam videbatur Agrippæ ridiculum, quàm postea maximam admirationem est promeritum. At Antonia grauiter ferens calamitatem iuuenis, Tiberium quidem pro eo deprecari putabat non solum difficile, sed propter repulsam inutile etiam: apud Macronem tamen obtinuit, vt in custodia seruaretur à militibus commodis moribus præditis, conuictoremq; haberet centurionem ei curæ præpositum, & quotidianis vteretur lauacris, & pateret ad eum libertis atq; amicis aditus, quorum subleuaretur officijs. admittebanturq; ad eum, Silas amicus, & e libertis

Agrippa sex menses in custodia seruatus.

Marsyas atq; Stichus, inferentes ei cibos quibus delectabatur: & stragula quasi venalia circumferentes, noctu substernebant permissu militum iam ante præmonitorum Macronis imperio. atq; in hunc modum sex menses exegit in custodia. Cæterum Tiberius Capreas reuersus primũ languore modicè tentatus est: inualescente deinde morbo iam male de se sperans, per Euodum libertorum suorum carissimum accersijt filios,

Tiberius in morbum lapsus, filios naturales & adoptiuos accersit.

quasi ad extremum colloquium. erant autem ei non naturales, sed adoptiui. nam Drusum vnicum filium amiserat. supererat huius filius Tiberius cognomine Gemellus, & Gaius ex Germanico fratre natus, iam adultus & disciplinis liberalib. pulchrè excultus, adhæc gratiosus apud populum propter paternarum virtutum memoriam. ille enim apud omnes in maximo honore habitus est, quod esset modestissimus moribus, comis in alloquijs, & nemini se præfereas. quibus artibus non senatus modo ac populi fauorem sibi parauit, verum etiam quotquot vbiq; sunt prouincialium, quos partim affabilitate partim officijs deuinxerat. quam ob rem defunctum omnes non honoris simulatione luxerũt, sed veris lachrymis prosecuti, tanquam in priuata quisq; mœstitia. adeò citra omnem omnium offensam vixerat: quod & filio eius plurimum profuit, cum apud cæteros, tum maximè apud militarem multitudinem, quæ pro ipsius dignitate tuenda nullum periculum non aditura videbatur. at Tiberius cum Euodum iussisset in crastinum summo mane filios adducere, precatus est Deos patrios, vt manifesto aliquo indicio designarent futurum successorem in imperio, cupiens quidem id nepoti ex filio relinqnere, sed non ausus rem tam arduam tentare inconsultis numinibus. itaq; augurium concepit, eum sibi successurum, qui sequentis mane prior ad salutandum se venerit. quare pædagogum nepotis præmonuit,

Tiberius ex augurio ante obitum Caium sibi successurum intelligit.

monuit, vt mox prima hora adoleſcentem adduceret, ratus Deum huic principatū annuere ſed aliter viſum eſt cœleſti numini. nam cum imperator hæc volutans diluculo iuſſiſſet Euodum cum filijs introuocare, qui prior aduenisſet, egreſſus ille Caium offendit pro tubiculi foribus. nam Tiberius auiti propoſiti ignarus ientaculo remoratus eſt. Tum Euodus, vocat te, inquit, pater: ſimulq; introduxit iuuenem. Quo viſo imperator, cogitare cœpit diuinam prouidentiam, per quam ſibi adempta ſit poteſtas ſtatuendi, quæ decreuerat. ſentiensq; diuerſum cordi eſſe ſuperis, non tam ſuam voluntatem irritam doluit, quàm vicem infelicis nepotis, cui non ſatis eſſet principatum adimi, niſi etiam incolumitas in vltimum diſcrimen veniat: quandoquidem alio potentiore futuro, parum eum tutatura videbatur ſanguinis propinquitas in æmulatione potentiæ, altero non ante ſecurum putante ſuum principatum, quam ſi inſidijs præoccuparit alterum. erat enim Mathematicorū quoque diſciplinis addictior, iuxta quorum conſilia, in tota vita pleraque agere eſt ſolitus. nam & Galbam olim venientem cōſpicatus verſus ad intimos quoſdam amicos, En, inquit, virum, futurum aliquando Romanorum principem. In ſumma nemo Cæſarum vnquam tãtam fidem habuit diuinationibus, non vanas expertus aliquoties. Tunc quoq; magno mœrore affectus eſt ob id quod acciderat, non ſecus ac ſi nepotem iam extinctum cerneret: ſeq; ipſum culpabat, qui confugiſſet ad huiuſmodi omina, cum enim liceret ei ſecuro è vita excedere, nunc corruptam ſibi hanc felicitatem præſcientia futuri chariſſimorum infortunij. Itaq; quamuis turbatus inopinata principatus ſui ſucceſſione, inuitus & reclamante animo ſic Caium alloquitur. Fili, etiamſi Tiberius propiore conſanguinitate me contingat, tamē cum meum de te iudicium, tum verò deorum immortalium ſuffragium ſecutus, tibi in manus trado Romanum imperium. rogo autem vt hoc adeptus non ſis immemor beneuolentiæ noſtræ, qui tibi ſum tantæ felicitatis autor: & quà poteris gratiam mihi referas, amore complectendo fratrē Tiberium: quandoquidem mihi nihil gratius pro hoc beneficio, quod poſt deos totum meum eſt, potes reponere, quam ſi illi non deſis, quem tibi natura voluit eſſe coniunctiſſimum. nam alioquin etiam ſcire te oportet, illo ſuperſtite ſtabilius fore tuum imperium: extincto verò, infelicitatis tibi adeſſe exordium. Periculoſa enim eſt ſolitudo dignitatis culmen obtinentibus: & qui in conſanguinitatis iura peccant, nunquam diuinam vltionem effugiunt. Hæc Caio extrema mandata dedit Tiberius, omnia quidem pollicenti, ſed fictè. Quam primum enim Principatum aſſecutus eſt, fratrem iuxta illius præſagiū ſuſtulit: & ipſe quoq; aliquanto poſt coniuratorum inſidijs oppreſſus eſt. At Tiberius Caio ſucceſſore ſibi deſignato poſt paucos dies obijt, cum vixiſſet in imperio annis viginti duobus, menſibus quinque, diebus tredecim. poſt quem Caius Reipub. præfuit, quartus in Imperatorum ſerie. Romani verò nunciato eius obitu vehementer quidem gauiſi ſunt, non tamen audebant credere: non quod verum eſſe nuncium non cuperent, quod iamdudum magno redemiſſent libenter: ſed quòd vererētur ne tentati falſis nunciis, ſi intempeſtiuè gaudium ſuum detegerent, delatorum opera in certiſſimam perniciem incurrerent. Nemo enim ante patriciorum ordinem grauius afflixerat, quod eſſet itacundus & implacabilis, etiam ſine cauſa odio pleroſq; proſequens, & pro innata ſæuitia mortem leuiſſimam

An. mundi 4001. *A Chriſto nat.* 39.

Tiberius mathematicorū diſciplinis addictior Galbæ Romanorum Principatū prædicit.

Tiberius Caio Romanū imperiū, ac Tiberiū fratrē commendat.

Caius Tiberium fratrē tollit.

Caius Caligula quartus Romanorū Imperator. Tiberius Tyrannus.

An. mundi 4001. *A Christo nat. 39.*

uissimam pœnam existimans. quapropter optatissimam hanc famam non sunt ausi fronte hilari excipere, intelligentes quantũ subesset spei frustratæ periculũ. Marsyas verò Agrippæ libertus cognita morte Tiberij, curriculo ad patronũ properauit, lætissimũ ei nuncium afferens. quem cum offendisset petentem balneum, admoto capite sermone Hebraico, mortuus est, inquit, leo, id ille satis intelligens, inopinatoq; perfusus gaudio, at tibi, inquit, tum pro cæteris officijs tum pro hoc nũcio, quam tandem dignam gratiam referam, si modò vera nuncias? tum centurio qui custodiæ præerat, animaduertens tam Marsyæ festinum aduẽtum, quàm insecutam illius verba hilaritatem Agrippæ, suspicatusque accidisse noui aliquid, rogauit qua de re inter se conferrent. quibus primo, cunctantibus, cum ille vrgere non desineret, tandem Agrippa vt iam familiari aperuit omnia. ibi centurio gratulatus ei plurimum hanc felicitatem, cœnam lautam appositi. Sed dum epulis simul indulgetur & poculis, ecce ibi quidam superueniens affert incolumem esse Tiberium, & breui in vrbem reuersurum. quibus verbis territus grauiter centurio, capitalis culpæ sibi conscius, quòd cum vincto lætum conuiuium iniuisset nunciato imperatoris obitu, proturbat Agrippam de lectulo, hæc insuper intonans. Tu me impunè falles mentitus mortem Cæsaris, & non capite luces hanc linguæ petulantiam? Et cum dicto vinciri iubet, solutum hactenus, & accuratius imposterum custodiri cum imperat: totamque eam noctem in his malis Agrippa exegit. postera verò die rumor de Tiberij morte increbuit, palam id iactantibus hominibus, quibusdam etiam sacra hac de causa facientibus: moxque allatæ sunt à Caio binæ literæ, alteræ, quibus senatui significabat successisse se in defuncti imperium: alteræ ad Pisonem vrbi præfectum, idem indicantes, mandantesque vt Agrippam è castris dimissum restitueret in id quod antè habitauerat domicilium. quapropter bono animo vixit postea: nam licet custoditeretur, tamen suo victitabat arbitrio. Cæterùm Caius Romam reuersus, Tiberij simul corpus referens, more solenni funus celebrauit sumptuosissimè: & cum vellet Agrippam eadem die solutum dimittere, monitu Antoniæ supersedit: non quòd ea malè vellet homini, sed negabat decoram hanc festinationem, ne videretur hoc odio Tiberij facere, si confestim solueret quem ille vinxerat. elapsis tamen non multis diebus, accersitum ad se domum tonderi vestemq; mutare præcipit. impositò deinde in eius caput diademate, tetrarchiæ quæ Philippi fuerat, Regem constituit, adiecta Lysaniæ quoque tetrarchia, & pro ferrea catena dedit ei auream pari pondere. in Iudæam autem Marullum misit præfidem. Altero deinde anno Principatus Caij Cæsaris Agrippa petijt veniam nauigandi in suum regnum ordinandi eius gratia, reuersurum se hoc peracto pollicitus. Quod vbi imperator annuit, præter omnium spem Rex apparuit, insigni exemplo, quanta sit in rebus humanis fortunæ potentia, reputatione præsentis fœlicitatis & egestatis pristinæ. & alij quidem beatum prædicabant qui spes suas secutus esset pertinaciter, alij vix credebant tantam felicitatem hominis.

Marsyas Agrippę Tiberij mortem nunciat.

Romæ rumor Tiberiũ esse incolumem spargitur.

Caius Senatui ac Pisoni vrbis Præfecto se in imperium defuncti succedisse significat, & vt Agrippã è custodia dimitterent, mandat.

Tiberij funus.

Agrippã Caius tetrarchiæ Regem constituit.

Agrippa in suum regnũ nauigat.

An. mundi 4002. *A Christo nat.* 40.

CAP.

CAP. IX.

An. mundi 4002. A Christo nat. 40.

Quomodo Herodes tetrarcha in exilium missus est.

Hed. & Ruffinus cap. 14. al. cap. 16.

HErodias autem Agrippæ soror, nupta Herodi tetrarchę Galilææ atq; Perææ, inuidebat fratri hanc potentiã, quem in celsiore quam maritum cerneret fastigio: vrebat eam nimirum quòd qui profugerat non valens debita dissoluere, tum reuersus erat auctus dignitate ac fortuna tam splendida: hancque mutationem iniquissimo ferebat animo, præsertim quoties illum videret ornatum regijs insignibus per turbas inuehi: adeoque non poterat imperare suis affectionibus, vt maritum assiduis hortatibus ad similia speranda, & susceptra transmarina peregritione apud vrbem ambienda erigeret: negans sibi vitam ferẽdam diutius, si Agrippa Aristobuli à patre supplicio traditi filius, & ob extremam inopiam metu creditorum profugus, reuersus regno fruatur: ipse verò filius Regis, & à cognatis ad regnum inuitatus, per desidiam nihil tale affectaret, priuata vita contentus. Atque marite mi, inquit, si tibi ante hac molestum non fuit, in minore quàm olim pater dignitate agere, nunc saltem honorem familiæ debitum appete: neque ferendum puta existimatione cedere viro qui tuis quondam sustentatus sit opibus: neque per tuam patiaris ignauiam, vt illi videatur plus in paupertate superfuisse ad querendam ampliorem fortunam industriæ, quàm tibi in tam opimis facultatibus: quasi non pudendum sit te nunc ab eo secundum censeri qui paulo ante nisi tua misericordia non potuit viuere. Ergo Romã eamus non parcentes nec labori, nec auri argentíue impendijs, quandoquidem non tam hæc seruare sit optabile, quàm parando regno insumere. at ille resistebat aliquãdiu quietis amore, & suspecta habens Romana negocia: conabaturq; eam in diuersam sententiam traducere. mulier contrà quanto magis eum tergiuersari videbat, tanto vrgebat improbius, nihil non tentandum cẽsens regni cupidine: nec prius destitit quam mariti extorqueret consensum non valentis aliàs eius importunitatem excutere. itaque sine parsimonia facto apparatu exquisitissimo, vnà cum Herodiade Romam proficiscitur. Agrippa porrò cognita eorum mente ac apparatu, ipse quoque se accinxit ad resistendum: & quamprimùm eos è portu soluisse didicit, etiam ipse Romam misit Fortunatum suum libertum ad Imperatorem cum muneribus, & literis scriptis contra Herodem: simulque mandauit vt per occasionem amplius cum principe super hoc negocio differeret. Qui subsecutus Herodem, & secunda nauigatione vsus, tantummodò à tergo relictus est, quòd tum primùm à Cæsare admisso superuenit, literasque reddidit. vterq; enim Puteolos appulit, & Caius tum fortè apud Baias repertus est. id oppidulum est Campaniæ, quinque fermè stadijs à Puteolis dissitum: vbi palatia sunt splendidissima, dum Imperatorum quisque superiorem vincere contendit magnificentia: inuitantibus eo salubacris calidis sponte è terra scaturientibus, tam ad sartiendam corporum valetudinem, quàm ad animos ocio relaxandos commodis. Itaque Caius simul ab Herode salutatus est, priorem enim eum admiserat: simul Agrippæ perlegit literas, accusantes Herodẽ, quòd prius cũ Seiano conspirasset in Tiberium, & nunc iterum Artabano Partho faueret contra Caij nouum imperium. argumento erat ipsius tetrarchæ apparatus,

Herodes cũ Herodiade Romam proficiscitur.

Agrippa Fortunatum libertum cum muneribus & literis cõtra Herodẽ ad Imperatorem mittit.

Baiæ sunt thermę Campaniæ, non procul à Puteolis.

Herodes qđ Artabano Partho faueret, accusatur.

An. mundi 4002. A Christo nat. 40.

ratus, qui in armamentarijs suis haberet tantum armorum, quantum instruendis virorum septuaginta millibus sufficeret. Quare Cæsar commotus percontatus est Herodem, vera ne essent quæ nunciarentur de armorum numero. quo annuente, neq; enim vera negare poterat: satis approbatam putans defectionē, ademptam illi tetrarchiam ad Agrippæ regnum adiecit, pecuniam quoq; eius donans Agrippæ indici: Herodem verò perpetuò damnauit exilio apud Lugdunum vrbem Galliæ. Cognito deinde sororem Agrippæ esse Herodiadem, pecuniam ei promiam concessit: & ratus non libenter fore marito calamitatis sociam, in Agrippæ gratiam se illi parsurū promisit. ad hæc illa: tu quidem Imperator, vt tua maiestate dignum est loqueris: sed mihi coniugalis amor impedimento est quò minus fruar hac indulgentia. non enim æquum censeo vt cui secunda fortuna fui socia, cum nunc in aduersa deferam at ille indignè ferens tam excelsum animum in fœmina, ipsam quoq; cum Herode expulit, & bona eius Agrippæ largitus est. atq; hæc fuit vindicta, quam Deus tum intulit Herodiadi, fratris successus inuidè ferenti, tum Herodi ad obsequendū vaniloquentiæ vxoris nimis facili. Caius porro primo ac sequenti sui Principatus anno, Rempublicam administrauit egregiè moderateq; se gerens, & Romanorum sibi fauorem conciliauit & prouincialium. procedente verò tempore inflatus potentiæ magnitudine, oblitus est se esse hominem, & contumelioſus in superos, ad reliquam insaniam diuinos etiam honores vsurpare ausus est.

Herodes exilio perpetuo apud Lugdunum Galliæ vrbem damnatur, eiusq; bona Agrippæ traduntur. Herodiascui Imperator propter Agrippam fratrem peperdicerat, Herodem vltrò in exilio comitatur.

Caius primò egregiè Rēpub. administrat, postea diuinos quoque honores vsurpare audet.

CAP. X.

Iudæorum & Græcorum apud Alexandriam seditio.

CVmq; inter Iudæos & Græcos Alexandriam habitantes exorta esset seditio, terni ab vtraq; parte legati delecti ad Caium missi sunt. Apion verò Alexandrinorum legationis princeps multa in Iudæos iactauit crimina, interq; cætera quòd Cæsarem non prosequerentur debitis honoribus. nam cùm quam latè patet orbis Romanus Caio extruantur templa & altaria, & pari honore colatur cum cæteris numinibus, solos istos turpe putare dedicare illi statuas, aut iurare per nomen Cæsaris. His acerbè inuecto Apione, multisq; alijs quæ ad exasperandum Caium facerent, Philo è Iudæorum legatis potior, vir per omnia clarissimus, Alexandri Alabarchæ frater, & non imperitus philosophiæ, parabat causam suæ gentis agere. Sed repulsus est à Cæsare iubente illum abire, & per iracundiam vix temperante ab iniuria. quapropter ejectus conuicio, versus ad Iudæos assectatores. Nunc, inquit, oportet bono esse animo, quando Caius iratus est, nunc enim Deus nobis contra illum adest.

Apion, Alexandrinorū legationis Princeps, Iudæos quòd Cæsarem debitis honoribus nō prosequerētur, accusat.

Philo Iudæorum legatus à Cæsare repulsus, causam Deo cōmittit.

Alibi cap. 19.

CAP. XI.

Caius in Syriam mittit Petronium iussum Iudæis bellum inferre, nisi malint recipere ipsius statuam.

CAius porrò indignè ferens à solis Iudæis ita se despici, legatū in Syriam mittit Petronium successurum Vitellio: iubetq; vt cum valido exercitu

exercitu inuadat Iudæam: & si sponte id admittat, statuam eius in templo Dei collocet. quòd si detrectent bello deuictos imperata facere adigat. is assumpta administratione rerum Syriæ, dedit operam vt exsequeretur mandata Cæsaris: contractisque quantum poterat auxiliis, cum duabus Romanis legionibus hybernauit apud Ptolemaidem, primo vere bellum illaturus: quod & Caio significauit per literas. qui collaudata eius industria, hortatus est eum ad agendum gnauiter, & frangendam bello gentis contumaciam. Interim Iudæorum multa millia venerunt Ptolemaidem ad Petronium, deprecaturi ne quid facere cogerentur contra leges patrias. Quòd si omninò decretum sit statuam in fano ponere, ipsos primùm interficeret, ac tum demum suo arbitratu rem perageret. nam quantisper superessent, non posse ferre violari legislatoris sui decreta, tot retrò seculis obseruata ab optimis patribus. Ad hæc Petronius commotior, Hæc, inquit, quæ affers, forte valerent apud me aliquid, si meis ipsius consiliis & auspiciis rem gererem: nunc necesse est me subseruire decretis Cæsaris, quibus contrà venire impunè non licet. Ad hæc Iudæi. Si tibi Petroni certum est à præscripto Caij non discedere, neque nos transgrediemur legis nostræ mandata, freti diuina potentia & maiorum nostrorum virtutis æmuli: neque enim sumus adeò pusillanimes, vt quæ nobis cœleste numen imperauit proposito felicitatis præmio, ea præuaricemur intempestiua vitæ cupidine. quapropter feremus fortunam quamlibet, dummodò patriæ legis religio maneat incolumis: & parati sumus subire pericula, sperantes Deum nobis non defore, propter cuius honorem nõ reformidamus ancipitem fortunæ aleam. Hoc malumus quàm tibi per ignauiam parendo incurrere perpetuam ignominiam, simulque ob neglectas leges indignationem numinis, cuius vel te iudice potior quàm Caij habenda est ratio. Ibi Petronius animaduertens eorum obstinatam peruicaciam, neque se posse sine certamine & cæde statuam dedicare Cæsaris, cum amicis & famulitio properauit Tiberiadem, vt ex propinquo melius res Iudæorum despiceret. Iudæi verò magnum timentes è Romano bello periculum, sed maius ex violatis legibus, iterum multorum millium numero occurrunt Petronio Tiberiadem, supplicantes ne se ad eam necessitatem cogeret, néue sacratam vrbem pollueret vetitis imaginibus. Tum Petronius: pugnabitis igitur cum Cæsare, nec illius opes, nec vestram imbecillitatem adhibentis in consilium? Non pugnabimus, inquiunt, sed moriemur citius quàm discedamus à legibus. simulq; procumbentes ac nudantes iugulos, paratos se aiebant ad excipiendos gladios. atq; hoc pacto perduratum est per quadraginta dies cõtinuos, neglectis interim agriculturæ operibus, cum maximè semetis essent tempora: quandoquidem certissimum illis erat propositum mortem potius quàm statuam illam admittere. In hoc rerum statu Aristobulus Agrippæ Regis frater, & Elcias Magnus cognomine, cum optimatibus cæteris eius familiæ, Iudæorumq; primatibus accedunt Petronium, rogantes vt consideraret obstinationem populi, néue illis desperandi ansam præberet: quin potius Caio scribat quanta peruicacia reclametur dedicationi statuæ: vtque relicto agriculturæ studio, de bello quidem nulla vitium fiducia non cogitent: sed parati sint mori potius quàm tantam religionis labem in se admittere. ad hæc semente omissa instare latrocinia, dum nõ est vnde possint persolui vectigalia. forte enim flecti posse

An. mundi 4002. *A nat. Christi.* 40.

Petronium Caius in Syriam mittit, eiq; vt Iudæos ei⁹ statuã in tẽplo Dei collocare abnuentes exercitu inuadat, mãdat.

Iudæi Ptolemaidẽ ad Petroniũ perueniunt, deprecaturi ne quid contra leges patrias facere cogerentur.

Petronio Iudæi Tiberiadẽ occurrũt, supplicãtes, ne sacratam vrbẽ vetitis imaginibus pollueret.

Aristobulus Agrippæ Regis frater, & Elcias Magnus apud Petroniũ Iudæorũ causam agunt.

An. mundi 4002. A nat. Christ. 40.

Cæsarem ne quid sæuius in eam gentem statuat, néue illi rebellandi materiam præbeat. Quòd si non moueatur ab inferendi belli proposito, tum demum aggrediendum esse negocium. atq; hæ fuerunt preces Aristobuli. Petronius verò partim deprecatoris respectu enixè vrgentis, & ipsius rei magnitudinis, partim contentiosi Iudæorum propositi, ratus indignum tam multa hominum millia in gratiam insanientis Caij perdere, & cœleste numen suamq; ipsius conscientiam reueritus, maluit absurditatem rei per literas docere imperatorem vel suo periculo, non ignarus quàm ille esset iracundo ingenio, & ad vindicandum prono, nisi quis quàm primùm furenti morem gesserit. Sic enim existimabat, etiamsi ille non decedat de sententia, & fortasse indignationem in ipsum vertat cunctantius mandata exsequentem: esse tamen viri boni officium, pro incolumitate insontis tam numerosi populi vel certum interitum nõ refugere. Ergo indicto Iudæis conuentu ad Tiberiadem, postquam adesse vidit multa millia, progressus in concionem, ait expeditionem eam non à se vltrò susceptam, sed mandato Cæsaris: cuius executionem differri periculosum esse, propter indignationem summæ potestatis, & alioqui cõueniens esse vt ab autoritate illius pendeat, per quem ad tantum dignitatis fastigium euectus sit. attamen vestræ, inquit, saluti meam securitatem aut existimationem non præferam, quos scio meritò pro patriis legibus cõtendere immò ne mihi quidem probatur, summi Dei templũ temerari principum licentia. quamobrem legatos ad Caium missurus sum, per quos cognoscat vestram irreuocabilem sententiam, quantumque in me erit, hortabor vt honestissimæ vestræ voluntati assensum suum præbeat. Deus cuius potentia superior est omnibus humanis conatibus, faxit vt & religio vestra integra ac inuiolata maneat, & ille per immodicam honoris cupiditatem nullum sibi contrahat piaculum. Quòd si offensus iram omnem in me verterit, patiar quoduis periculum, siue in corpus siue in vitam sæuire illi libeat, modò ne tam ingentem vestram multitudinem propter constantem bonam voluntatem perire videam. Abite igitur quo suũ quenque vocat negocium, & terram labore vestro colite. Legationem autem ipse in vrbem missurus sum, & quicquid in rem vestram potero, tàm per me agam quàm per amicos meos & necessarios. His dictis concionem dimisit, hortatus vt agros colerent interim, & bono essent animo. & ille quidem sic populum pro sua virili consolatus est. Deus autem manifestè ostendit Petronio suam prouidẽtiam, quodque omnibus iustè atq; honestè cœptis propitius faueat. Vix enim orationem finierat, cum repentè imber præter omnium opinionem decidit, nulliis tam serena die signis præmonstratus, & hominibus propter diuturnam ac continuam siccitatem cœlitùs pluuiam penè desperantibus, etiam si nubes viderent, quæ toties spem eorum frustratæ fuerant. Quapropter terra tum præter solitum præterq; expectationem rigata largis imbribus, Iudæis spes facta est non irritas fore preces Petronij. Quin & ipse præses magis etiam obstupefactus est, euidenter cernens curæ esse Deo res Iudaicas, attestante tam insigni prodigio, vt nemo nisi impudens posset contradicere. cumq; accuratè super hoc negocio scripsisset ad Caium, dehortans ne tam multa millia in extremam desperationem atq; perniciem adduceret, neq; enim nisi bello compulsos discessuros à religione patria: néue seipse mulctaret luculentis ex ea gente prouen-

Petronius Iudæis, se Caio scribere velle pollicetur, eosq; ad agriculturã adhortatur.

Post diuturnam ac continuam siccitatẽ repentè imber decidit.

Petronius ad Caium scribit.

prouentibus, æternumq; apud eam sibi pararet improperium: id quoque adiecit, quàm carus sit Deo populus, quamq; manifestis signis declaret suam erga illos beneuolẽtiam: Hæc Petronius. Rex autem Agrippa, qui tum fortè Romæ degebat, indies Gaio reddebatur familiarior: quando etiam conuiuium tale illi exhibuit, de industria procurato apparatu sumptuosissimo, adhibitoq; omni exquisitissimarum ac lauticiarum ac voluptatum genere, vt omnes à tergo relinqueret in hoc certamine, atque ipsum etiam Cæsarem. tantum illi studium fuit demerendi Principis per omne obsequium. is demiratus eius tàm animum quàm magnificentiam, qui etiam supra vires ac facultates placere sibi contenderet, volensque cum eo certare mutuis officiis, iam vino quoque factus hilarior, Agrippam ad lætiticiam prouocantem sic allocutus est. Equidem & ante expertus sum tuam beneuolentiam, quando viuo etiam tum Tiberio ne periculis quidem à me colendo deterritus es: & nunc video te, modò mihi gratificeris, nulli rei parcere, ne facultatum quidem tuarum ratione habita. quare cum turpe mihi sit à te vinci officiis, quicquid hactenus per me cessatum est, iam pensabitur: tantumque ad pristinam meam erga te liberalitatem accedat enixè dabo operam, vt maximum ad futuram tuam felicitatem momentum allaturum sit. Sic ille benignè promittebat, ratus ampla latifundia postulaturum, aut vrbium aliquarum vectigalia. ille verò quamuis iam pridem preces parauerat, tamen hactenus dissimulata tum demum per occasionem aperuit, dicens neque olim propter priuatum commodum præter mandatum Tiberij se illum coluisse: & nunc nihil aliud captare præter ipsius gratiam. nam & priorem munificentiam vberiorem fuisse, quàm vnquam spe concipere potuisset, quantumuis improba. etsi enim tu, inquit, maiora præstare valeas, meis tamen non solùm meritis, sed cupiditatibus etiam abundè satisfactum est. ibi Caius attonitus hominis modestia, magis vrgere cœpit, vt vellet vti sua beneficentia, nihil non polliceri perseuerans. Tum Agrippa: quandoquidem domine liberalitatem tuam tam benignè mihi offers, equidem petam, sed nihil quod ad diuitias attineat, quibus iam per tuam gratiam abundo: illud potius postulabo, quod impetratum & pietatis opinionem, & perpetuum fauorem numinis tibi conciliet. Mihi quoque gloriosum erit, si post innumeras alias, hanc vnam etiam mihi feceris gratiam. Rogo igitur vt mandatum reuoces, quod Petronio dedisti, de statua in Iudæorum templo ponenda. hæc ille velut aleam iaciens, non ignarus, quantum subesset periculum, quodque capitale esset placitis Caij contradicere. Imperator autem simul officiosa liberalitate delinitus, simul pudendam vanitatem ducens, si coram tot testibus vltrò ad petendum prouocato, repentè mutatus denegasset gratiam: suspiciens etiam virtutem hominis, qui pluris faceret pietatẽ suam; gentis tranquillitatem, quàm incrementũ dominationis aut redituũ, fecit eum voti compotem. Scripsit igitur Petronio, collaudans eius industriã in cõparando exercitu, & in exsequendis mandatis quæ acceperat. quod aũt ad statuã attineat, si quidem dedicata sit & posita, sinendã esse. sin minus, nõ esse cur in eo negocio plus laboris capiat: sed debere eum soluto exercitu reuerti ad intermissa officia. Remissum enim esse hoc Iudæis in Agrippę gratiam, cui tantum honoris à se haberi, vt non possit voluntati eius contradicere. In hunc modum Caius scripsit Petronio, priusquã ad defectionem

Anno mũdi 4002. Ante nat. Christ. 40.

Caiũ Agrippa Romę honorat, in cuius retributionẽ Caius aliquid petere iubet, qui nihil aliud quàm vt mãdatum Petronio datũ reuocet, rogat.

Anno mũdi 4003. Anat. Christ. 41.

Caius Petronio mandata imperatoria negligenti, vt sibi ipsi manus inferat, scribit.

fectionem spectare Iudæos cognosceret: allatis postea de rebellatione rumoribus, indignè ferens gentis audaciam, & cõtemptum imperij, homo omni dedecori obnoxius, nullamq; rationem honestatis habens, & impetu iracundiæ quouis abripi solitus, quem refrenare nunquam studuit, imò ad felicitatem suam pertinere putans, si quàm maximè affectioni huic indulgeret, denuò scribit eidem in hanc sententiam. Quoniam pius apud te valuerunt Iudæorum munera quàm mea mandata, quibus neglectis omnia illis gratificatus es, temet iudicem facio, quid de teipso statuere debeas semel indignationem meam meritus. Volo enim te exemplũ fieri & præsentibus & posteris, nullo modo irrita habenda mandata imperatoria. Hæc epistola missa quidem est ad præsidem, non tamen Cęsare viuo reddita, qui perferebant tardius nauigantibus, ita vt prius ille alias acceperit literas, nunciantes de Caij exitio. Deus enim non immemor fuit Petronij, & periculorum quæ propter ipsius honorem atq; Iudæorum religionem subiit: sed amoto à Reipub. habenis Caio propter impiè affectatos diuinos honores, tãto maior habita est illi gratia tàm à Romanis quàm à prouincialibus, maximo fauore præcipuis senatoribus eum prosequentibus, in quos potissimũ Caius debacchari est solitus. Is extinctus est non multò post quàm Petronio scripserat illam mortis denunciatricem epistolam. Causam aũt propter quam Caius sublatus est, & quemadmodum cõparatæ sint in eum insidiæ, procedente stilo significabimus. cæterum Petronio prius redditæ sunt literæ de cæde imperatoris, ac tum demum superueneruntillæ, quibus iubebatur mortem sibi consciscere. quare lætatus fortuito tyrãni interitu, admiratus est Dei prouidentiam, qui sine dilatione mercedem habiti sibi honoris persoluerit, & Iudæis præsentem opem attulerit. Et ille quidem miro hoc modo euasit mortis periculum.

Petronius pr.ᵒ de Caij morte literas, quàm de nece sibi ipsi inferẽda accipit.

CAP. XII.

Quo in statu res Iudæorum apud Babylonem fuerint: & de Asinæo ac Anilæo fratribus.

Hed. & Ruffin. cap. 16. sl às cap 20. Iudæorũ apud Mesopotamiã & Babyloniã graues motus. Nearda, Nisibis Babyloniæ vrbes.

INciderunt in ea tempora graues motus Iudæorum apud Mesopotamiam ac Babyloniam habitantium, cędesq; ac calamitates quales nusquam memorantur in superioribus narrationibus: de quibus accuratè tractaturus, causas etiam ab origine repetam. Nearda dicitur vrbs Babyloniæ, frequens populo, & agro fertili, qui tantam multitudinem possit alere. ad hæc non patet hostium assultibus, cincta fluentis Euphratis & firmissimis mœnibus. eidem flumini est & Nisibis appositæ quæ Iudæi freti locorum natura, sacrum didragma quod Deo ex more solent offerre, cæteramque votiuam pecuniam, in his vrbibus deponebant tanquam in communi ærario, inde suo tempore transmittendam Hierosolyma: quæ deinde à multis hominũ illò deducebatur, metuentium latrocinia Parthorũ, quorum ditioni tum suberat Babylonia. Ex his Iudæis erant Asinæus & Anilæus fratres, Neerdenses patria, orbati patre, & à matre ad textrini opificium adhibiti, quod non indecorum habetur illis gentibus, vbi & viri exercent lanificium. hos officinæ magister apud quem artem didicerant, quòd serius aliquando ad operan-

operandum acceſſiſſent, caſtigauit verberibus. illi credentes ſe affectos iniuria, detractis armis quæ ſeruabantur in eius domus pariete, contulerunt ſe in quendam locum, vbi fluuius ſcinditur, vberem paſcuis, & frugum fertilem cæterorumq; fructuum qui reponuntur in hyemem. ad eos mox confluxit iuuenum quiſq; egentiſſimus, quorum armis ſtipati pro ducibus ſe gerebant, nemine cohibente maleficia. cùm enim facti eſſent in expugnabiles, & arcem ſibi conſtruxiſſent, dimiſſis exactoribus tributa colligebant ab accolis, certum videlicet pecoris numerũ, & quantum in alimenta eorum ſat erat, promittentes amicitiam morem ſibi gerentibus, & propugnationem cõtra externam vim ſi qua ingrueret: cõtra occiſionem gregum ac paſtorum, ſi detrectarent imperata facere. quapropter neceſſitate coacti, mittebant eis quantumcunq; poſcerent. quo factum eſt vt aucta eorum potentia, validi eſſent ad incurſandum quoſlibet, nemoq; vicinorum auderet eos offendere, aut armis cum illis congredi: adeò vt ad Parthorum quoq; Regem rumor hæc detulerit. Satrapa autem Babyloniæ poſtquam hæc audiuit, volens creſcẽs adhuc malum opprimere, priuſquam maius aliquod inde proueniret incommodum, collecto quantum poterat è Parthis ac Babylonijs exercitu, properauit contra eos cupiens ex improuiſo opprimere: obſeſſaq; palude ſuos iuſſit aliquãtiſper quieſcere. poſtridie verò Iudæis ſabbaticas ferias ocio publico celebrantibus, ratus non auſurum hoſtem in certamen deſcendere, ſed nullo negocio vinctos ſe abductuum, paulatim procedebat, vt de repẽte in eos irrueret. Aſinæus verò qui tum fortè poſitis propè ſe armis cum ſocijs deſidebat in ocio, Viri, inquit, hinnitus equorum mihi aures perculit, non qualis eſt paſſim paſcentium, ſed qui ſeſſorem tergo vehant: nam & frenorum ſonitum ſentio, veréor ne circumuenti ſimus ab hoſtibus. ſed procurrat aliquis ſpeculatũ, qui nobis quid immineat certo renuncíet. optarim autem vana eſſe quæ diximus. morq; quidã profecti viſum, celeriter redeunt, non falſam ſuſpicionẽ fuiſſe referentes: adeſſe vltores acceptæ iniuriæ. ex inſidijs ſe obrutos equitatu copioſo velut pecora, ne ad repugnandum quidem paratos, vetante propter ferias patria conſuetudine. at Aſinæus longè aliter quàm ſpeculatori videbatur ſtatuit, non concedendã cenſens hanc voluptatẽ hoſtibus, vt per ocium in ſe graſſarentur cædibus: quin potius virtutis & præſentis neceſſitatis memores conniti debere, vt ſi ita fors ferat, non inulti pereant: primuſq; correptis armis ſuos exemplo ad ſimilem exciuit audaciam, ad conſerendas cum hoſte manus eos animans. & quia contemptim veniebant rem factam ſe habere putantes, multis cæſis reliqua coẽgit terga vertere. Eius pugnæ poſtquam ad Parthorum Regem fama peruenit, admiratus fratrum audaciam, concupiuit eorum aſpectũ & colloquium: confeſtimq; ad eos miſit fidiſſimum è ſatellitibus qui hæc verba illis referat: Regem Artabanum tametſi iniuriam eorũ violentia in ſuo regno acceperit, indignationem tamẽ virtuti ipſorum remittere: miſiſſeq; ſe qui fide data impunitatem & ſecuritatem itinerum eis offerret ipſius nomine. & amicitiam eorũ cuperet, ſine fraude omni & inſidijs, patatam eſſe Regis munificentiam, foreq; vt hac ſua virtute poſthac Rege fauente vtantur melius. Tum Aſinæus ipſe quidem profectionem diſtulit, fratrem verò Anilæum miſit cum quibus potuit muneribus. Iuit ille ad Regem, & facilè admiſſus eſt. Artabanus autem videns Anilæum ſolum veniſſe, rogauit curnam domi reliquiſſet Aſinæũ.

An. mundi 4003. *Ante Chri.* 41

Aſinæus & Anileus Nerdenſes patria in locũ quẽdã ſe cõferunt, ad quos ingens multitudo confluit.

Aſinæus cũ ſocijs à Babyloniæ ſatrapis ex improuiſo oppꝛſſi.

Aſineus ſuos ad fortitudinẽ hortatur, & hoſtes fugat.

Artabanus ad Aſinæum & Anilæum propter audaciã ſocietatem cum illis inire mittit.

An. mundi 4003. A na. Chri. 41

cognitoque metu illum se continere intra paluſtria: p patrios Deos dierauit, nihil eos se læſurum in fidem venientes: idque porrecta iuueni dextera ſanciit, quod apud barbaros cõuẽturos certiſſimũ eſt argumẽtũ fiduciæ, nam poſt datã dextrã apud eos nec fallere fas eſt, nec diffidere, ceſſantibus omninò ſuſpicionibus. Tũ quoq; Artabanus hoc pacto remiſit Anilæum, perſuaſurum fratri, vt ſimul veniat. Hoc autem agebat Rex, volens conciliatis ſibi his fratribus per Iudæorum virtutem illas ſatrapias continere in officio, quæ videbantur ad defectionem ſpectare occupato Rege alibi. Verebatur enim, ne dum ipſe rebelles perdomat, Aſinæus auctis apud Babyloniam viribus, ſiue volentibus prouincialibus, ſiue inuitis non temperaret à maleficijs. Hoc igitur conſilio illum accerſijt. Aſinæus verò facilè à fratre in eam ſententiam inductus eſt, præſertim commemorante quàm luculentè erga ipſos Rex affectus ſit, quodque ad firmandam fidem iuſiurandum interpoſuerit. quare primo quoq; tempore ad Artabanũ ambo perueniunt. ille perlibenter eos excepit, imprimis miratus generoſum Aſinæi animũ, quòd videret breui ſtatura hominem, & primo aſpectu contemnenda ſpecie, quaſi nullius precij, apud amicos dictitans, nihil eſſe in tantillo corpore, quod tam vaſto animo reſpondeat. & inter epulas oſtenſo magiſtro militum Abdagaſi prædicauit, denarrans quanta fortitudine bella gerere ſoleat. Is cùm rogaſſet, vt bona Regis venia liceret illum interficere, pœnaſq; tot maleficiorum de eo ſumere, quibus Parthos læſerat: negauit ſe hoc permiſſurum in hominem, qui ſe credidiſſet ſuæ fidei, data dextra confirmatæ & iureiurando adhibito. Quòd ſi, inquit, vir bellicoſus haberi vis, nihil opus habes meo periurio ad abolendam Parthorum ignominiam: ſed redeuntem aggreſſus per vim abſq; meo conſenſu opprime. Mane deinde accito Aſinæo, Tempus tibi eſt, inquit, iuuenis domũ reuerti, ne diutius hic ducum in te odia prouoces, qui te fortaſſis etiã me inuito conarentur interficere. commendo autem tibi terram Babyloniam, vt eam tua cura tutam à latrocinijs & illæſam cuſtodias. mihi viciſſim cordi erit tua incolumitas, quandoquidem tuum caput non dubitaſti meæ fidei committere. hæc locutus, datis mox muneribus Aſinæũ dimittit, ille domum reuerſus caſtella partim noua cõdidit, partim quæ prius habuerat firmauit munitionibus: breuiq; in tantũ auctus eſt, quãtum ante eum nemo alius, à talibus exorſus initijs: nec contentus honoribus Babyloniorum, à Parthorum quoq; obſeruabatur ducibus, qui in vicinas prouincias mittebãtur cum imperio. Adeò creuit eius autoritas vnà cum potentia, vt Meſopotamia tota ab ipſius penderet nutibus. In hac felicitate florentior indies exegit annos quindecim: quæ non prius cœpit in deterius vergere, quàm neglecto priſtino virtutis ſtudio, contẽptiſq; inſtitutis patrijs, voluptate victi dediderunt ſe externis libidinibus. Venerat fortè in eas regiones Parthorum quidam dux cum cõiuge, tam alijs dotibus, quàm inſigni forma laudata vſque ad miraculum: hanc ſiue aſpectu, ſiue fama cognitam adamauit Aſinæi frater Anilæus: & cùm neque ſuis imperare poſſet cupidinibus, neque vlla alia ſpes eſſet potiendi muliere, bello maritum eius petijt: primoq; conflictu exſo Partho, vxor in victoris poteſtatem & thalamum peruenit: quod quidem magnarum calamitatum quàm ipſi tam fratri fuit principium. cũ enim amiſſo priore marito captiua duceretur, ſimulacra patriorum numinum quæ gentilicio ritu & domi ſecum habere ſolebat & in itinere, clam

Abdagaſus Aſinęum interficere vult, quod Artabanus permittere recuſat.

Artabanus Aſinęo terrã Babyloniã commẽdat, datiſq; muneribus eũ dimittit.

Anilęus Parthorũ Ducẽ trucidat, eiuſq; vxorẽ ducit.

clam inter cæteram ſupellectilem aduexerat. ea primum colebat ſine arbitris. Deinde in thorum recepta & nacta fiduciam, propalam operabatur ſacris quæ à defuncto acceperat. id factum obiurgabatur ab amicis vtriuſq; fratris primarijs, indignum facinus dictitantibus, cõtra Hebraicæ gentis ritus ac leges ductam vxorem barbaram, deditam impijs patriæ ſuæ ſuperſtitionibus. quare videndum ne dum nimium indulgent voluptati corporis, à principatu excidant, quem diuino fauore conſecuti ſint. Sed adeò nihil profectum eſt his admonitionibus, vt præcipuus quidam confoſſus ſit dum liberius inuehitur: qui moriens iratum numen imprecatus eſt fratribus eorumque ſocijs, vlturum læſam & religionem & amicitiam, vtque ſimili & ipſi ab inimicis afficerentur exitio: illi quidem quod autores iniuriæ fuerint, hi quòd patrocinatorem legum per ſummum nefas opprimi paſſi ſint. quamuis enim moleſtè ferrent talia, plus tamen apud eos valebat præteritæ virtutis memoria, cui acceptam ferebant præſentem felicitatem. ſed indignationem eorum accendit mulieris impietas, non ferentium pertinaciter amplexam ſacra Parthica: factoque concurſu ad Aſinæum vociferabantur in Anilæum: dicentes oportere eum, ſi prius parum potuit quid vtile ſit diſpicere, nunc certè erratum corrigere, priuſquam id publica expietur pernicie. nam & connubium illud nemini probari, vt parum conueniens patrijs ritibus: & ſuperſtitioſum numinum cultum quem mulier ſibi permittat, pertinere ad Dei veri iniuriam. at ille quamuis agnoſceret peccatum fratris allaturum ſibi ac ſuis magnum aliquod incommodum, victus tamen germanitatis affectu facilè ignoſcebat ſuccumbenti tam indomitis cupidinibus. Sed cùm maiores indies concurſus ad eum & vociferationes fierent, tandem ſuper ea re fratrem admonuit, anteacta obiurgans, & iubens vt reſipiſcat in poſterum, mulieremque domum ad cognatos ipſius remittat. nihil tamen hac admonitione effectum eſt: quia mulier ſentiens propter ſe murmur eſſe in populo, & verita ne Anilæo propter amorem ſibi durius aliquid accideret, veneno Aſinæum ſuſtulit, ſecura quòd ſub amatore iudice impunè auferret hoc facinus. Cæterùm Anilæus ad ſe vnum iam principatu redacto, cum exercitu fecit impetum in vicos Mithridatis viri apud Parthos nobiliſſimi, qui in matrimonio habebat Artabani filiam: eoſq; magna præda abacta populatus eſt. nam & pecuniam multam & mancipia reperit: pecoraque & res alias quibus fortunæ poſſunt auctiores fieri. Mithridates verò qui fortè tum non procul aberat, audita vicorum expugnatione, indignè ferens vltrò ſe ab Anilæo laceſſitum iniuria, habitamq; ludibrio ſuam dignitatem iudicans, excita iuuenum manu, collectoq; equitatu quàm potuit maximo, obuiam profectus eſt cõſecum abduſturus cum Anilæo: & cùm ad vicum quendam ex ſuis peruenisſet, ibi cit.
quieuit: quòd decreuiſſet poſtridiè Iudæos aggredi, ſabbato inſtante quod illis religioſo ocio colitur. qua de re prænonitus Anilæus à barbaro natione Syro alterius cuiuſdam vici incola, & inter cætera diligenter edoctus quo loco Mithridates celebraturus eſſet cum ſuis conuiuium: iuſſo curare corpus milite, noctu contra hoſtes properauit, vt inopinos opprimeret. quò delatus circa quartam vigiliam, partim ſopitos occidit, partim attonitos fuga coëgit ſalutem quærere. Mithridatem etiam viuum captum ſecum abduxit, nudum ſuper aſinum impoſitum, quæ apud Parthos grauiſſima habetur contumelia. quem cùm ſic ad

An. mundi 4003. Ante Chri. 41.

Anilæus ob vxoris Idolo latriam à Iudæis obburgatus quẽdã confodit.

Anilæus apud Aſinæũ fratrẽ accuſatur, q primũ cõiuet, deinde dum eum reprehendit, Anilæi vxor veneno eum tollit.

Anilæus in Mithridatis vicos cũ exercitu impetũ facit, eũq; noctu oppri mit, & captũ ſecum abduſ-

ſyluam

An. mundi 4003. *A Christ. nat.* 41.

Mithridatē Anilæus dimittit.

Mithridates ab vxore, vt Anilæum bello impetat, accēlus.

Anilæus à Mithridate fugatus.

Ad Anilæū ingens perditorum hominum multitudo confluit, qui Babylonios inuadunt.

Anilęū Babylonij ad suppliciū depoſcūt, qui oppreſſus interficitur.

Iudęi à Babylonijs afflicti Seleuciam migrant.

ſyluam quandam perduxiſſet, hortantibus amicis, vt illum interficeret, ipſi diuerſum viſum eſt, neganti occidendum virum genere apud Parthos præcipuum, & honoratum affinitate regia. præteritas enim iniurias poſſe impetrare veniam. quamuis enim offenſus ſit Mithridates, habiturum tamen pro conceſſa incolumitate gratiam. quòd ſi grauius in eum conſulant, non quieturum Regem, niſi magnis cædibus in Iudæos Babylone degentes vindicet: quibus parcendum eſſe propter coniunctionem ſanguinis, & vt ad illos ſibi pateat refugium, ſi qua clades accidat, vt ſunt belli viciſſitudines. eam ſententiam approbauit multitudo, cætera, atq; ita Mithridates dimittitur. qui domum reuerſus ab vxore exceptus eſt conuicio, quòd Regis gener poſt acceptas à Iudæis tot tam inſignes iniurias, nunc captiuus etiam vitam eis deberet ſuſtineret precariam. Aut igitur, inquit, priſtinam virtutem recipe, aut Deos teſtor, quibus curæ eſt Regum dignitas, me tua conditione non vſuram poſtea. illo partim non ferente quotidianū opprobrium, partim timens mulieris elatum animum ne diuortium faceret, inuitus quidem, coēgit tamen quantas potuit copias, indignū ſeipſe vita exiſtimans, ſi homo Parthus Iudæis victoriā cederet. Anilæus verò vbi cognouit aduentare illū cum valido exercitu, turpe ducens continere ſe intra paluſtria, & ſperans fortunam cōtra hoſtes priori ſimilem, fretuſq; militē iam aſſueto vincere, & ipſe contrà eduxit copias: cui præter veteranos multi tum etiam prædæ cupidine ſe adiunxerant, rati profligandum hoſtem quamprimum in cōſpectum venerit. progreſſos autem meridiano tempore per regionem inaquoſam ad nonaginta ſtadia Mithridates adoritur, æſtu & ſiti laboreq; itineris adeò feſſos, vt arma ægrè ſuſtinerent, ipſe recentibus vitibus: confeſtimq; in fugam verſis tanta cędes ſecuta eſt, vt multa virorum millia caderent. Anilæus autem ſtipatus globo iuuenum effuſiſſima fuga ſe in quandam ſyluam recepit, relicta Mithridati lętiſſima victoria. Verùm ad Anilæum breui confluxit magna multitudo perditorum hominum, qui licentiam pluris quàm propriam ſalutem facerent: itaq; detrimentum quod acceperat in prælio, ſuppletum eſt duntaxat numero. neq; enim conferendi erant cum his qui ceciderant, eò quòd eſſent rudes militiæ. Duxit tamē eos contra Babyloniorum caſtella, lateq; vaſtabant omnia. Tum Babylonij reliquiq; hoſtes miſerunt Neerdam ad Iudæos, qui Anilæum deposcerent ad ſupplicium. quòd cùm non impetrarent: neque enim illis integrum erat hominem dedere: ad pacem eos inuitauerunt. quibus tractationem de conditionibus pacis admittentibus, miſſi ſunt tam ab illis quàm à Babylonijs legati ad Anilæum. tum Babylonij perluſtrato diligenter loco in quo ſe ille continebat, clam noctu irruunt in ſopitos & grauatos crapula: & impunè quot-quot adepti ſunt interficiunt, & ipſum Anilæum inter cæteros. Tum verò hoc metu exoneratus Babylonius populus, qui antehac non auſus erat odium effundere in noſtros homines, cum quibus illi propter diuerſos ritus perpetuum eſt diſſidium, nunc his nunc illis præualentibus: ſublato inquam Anilæi ſodalitio, in Iudæos vndiq; coortus eſt. Itaque non ferentes eorum violentiam, & ſentientes ſe ad confligendum impares, nolentes cum eis habitare amplius, migrarunt Seleuciam vrbem eius regionis præcipuam, à Seleuco Nicanore olim conditam. hæc commune eſt Macedonum, Græcorum, & Syrorum domicilium. eò poſtquam confugerunt Iudæi, per quinquennium nulla affecti ſunt in-u-

iniuria. sexto autem anno peste apud Babylonem grassante, denuò inde migratum est, quam multitudinem excipiente Seleucia, secuta est Iudæos maior calamitas ex huiusmodi causa. in hac vrbe semper Græcis malè cum Syris conuenit, Græcorũ tamen factione præponderante. quò postquàm à Iudæis migratũ est, eorũ fauore cõditio Syrorum cœpit esse potior, aucta viris bellicosis & periculorum contemptoribus. quare Græci succumbentes, & videntes se non posse recuperare dignitatem pristinam manente Iudæorum & Syrorum consensu, suos quisque familiares Syros appellauerunt de pace & amicitia, id quod facilè impetratum est. nam cum vtrinque primatibus commissum esset negocium, secuta est reconciliatio, quam ita demum ratam fore placuit, si vtrique Iudæos communibus prosequerentur odijs: eosque ex improuiso aggressi, occiderunt supra quinquaginta virorum millia: nec vllus euasit, nisi si quem amici aut vicini seruauit misericordia. hi deinde secesserunt Ctesiphontem vrbem Græcanicam vicinam Seleuciæ, vbi quotannis Rex hybernare est solitus, habens ibi maiorem supellectilis partem repositam: ibique sedes fixerunt, tutos se rati Regiæ maiestatis reuerentia. Cæterum Babyloniorum ac Seleucensium terror omnes eius tractus Iudæos perusgatus est: quando quicquid erat Syrorum in illis regionibus, cum Seleucensibus conspirauit in eorum perniciem. quo factum est, vt plerique in Neerdam & Nisibim se receperint, securitatem suam reponentes in earum munitionibus, quæ alioquin etiam habitantur à viris bellicosissimis. Atque ita se tunc habuerunt res Iudæorum per Babyloniam.

An. mundi 4003. A *nato Christo* 41.

Quinquaginta Iudæorum millia Seleuciæ occisi.

Iudæi seruati Ctesiphõtem secedunt.

Iudæi in Neerdam & Nisibim se recipiunt.

FLAVII

FLAVII IOSEPHI

FLAVII IOSEPHI ANTIQVITATVM IVDAICARVM LIBER XIX.

SVMMA CAPITVM LIBRI XIX. Antiquitatum Iudaicarum.

I. *Quomodo Caius à Chærea cæsus est.*
II. *Quomodo Claudius principatum adeptus sit.*
III. *Dissidium inter Senatum & plebem.*
IIII. *Quomodo Claudius Agrippæ paternum regnum reddidit, & edicta eius in Iudæorum gratiam.*
V. *Agrippæ in Iudæam reditus.*
VI. *Epistola Petronij ad Doritas pro Iudæis scripta.*
VII. *Gesta Agrippæ vsque ad ipsius obitum.*

CAP. I.

Quomodo Caius à Chærea cæsus est.

An. mundi 4004. A nato Christo 42. Hedio & Ruffi. cap. 1.

CAIVS porrò non in solos Iudæos Hierosolymis & in vicinis regionibus degentes debacchatus est, sed terra mariq; quàm latè Romanum patet imperium, quod maioribus repleuit calamitatibus, quam quæ nquam veterum monumentis sunt proditæ. Sed maximè Roma ipsa eius sæuitiam experta est, nihilo hac parte meliori conditione quàm vrbes cæteræ, præsertim Senatores ac patricij cæteraq; nobilitas: innumerisq; iniurijs vexabantur qui vocantur equites, opibus & dignitate senatoribus proximi, vtpote ex quorum ordine senatorum habeatur delectus: hi enim ignominijs afficiebantur & exilijs cædibusq; & cõfiscationibus, quę tum ferè cædis accedebant præmium. Se verò pro Deo gerebat, non contentus humanis honoribus coli à subditis, & Capitoliũ frequẽtans templorum omnium in vrbe celeberrimũ, Iouem eius præsidem appellatione fratris salutare ausus est. Alijs quoq; operibus suam declarabat insaniam, quando à Puteolis vrbe Campaniæ ad Misenũ alterum maritimum oppidum grauatus triremi traijcere, & alioqui ad suam dominationem pertinere existimans, si à mari eadem quæ à terra obsequia exigeret, ab vno promontorio ad alterum ponte iuncto medio

Caij in Iudæos tyrannis.

Caij in Senatores ac patricios sæuitia.

Caius Iouis fratrem se appellat.

dio sinus spacio, curru vltro citroq; vectatus est: id enim demum iter dignum esse maiestate sui numinis. Templorum etiam Græcanicorum nullum inspoliatum reliquit, & omnes insignis artificij tabulas atq; statuas edicto ad se comportari imperauit, quicquid vbiq; terrarum pulchri esset, in pulcherrimo loco, hoc est, Romana vrbe spectari debere dictitans. his spolijs palatium suum, & hortos exornauit, aliosque suos secessus per Italiam. ad hæc Iouem, qui à loco, in quo vniuersis Græcis colitur, cognominatur Olympius, opus Phidiæ Athenienſis statuarij, ausus est iubere in Vrbem transferri: quod tamen factum non est, architectis apud Memmium Regulum, cui demandatum erat hoc negocium, negantibus loco moueri posse illæsum simulacrum & absque vitio. aiunt etiam prodigijs fidem excedentibus Memmium vetitum, distuliſſe imperata facere: quæ ipse inseruit excusantibus cessationem suam literis. cumque capite luendum esset neglectum mandatum, interitus Caij hominem exemit periculo. Eò denique insaniæ proiectus est, vt natam sibi filiam in Capitolium delatam, in simulacri genua deponeret, quasi communem sibi cum Ioue prolem, in medio se relinquere dicens iudicium, vtra maiore parente sit genita. atque hæc agentem tolerabant tamen homines. Permisit etiam seruis licentiam deferendi suos dominos qualicunq; crimine: quod eo grauius erat, quia ex ipsius Cæsaris autoritate, & in eius gratiam gerebantur omnia: adeò vt Claudium ausus sit Pollux mancipium ipsius reum facere: & Caius sustinuit inter iudices audire patruum dicentem causam capitis, sperans sumpturum se de illo supplicium: quod tamen ei non licuit. Itaq; cum totum suæ ditionis orbem repleſſet sycophantijs, & seruos erexiſſet contra dominos, passim illi tendebantur insidiæ, alios ira stimulante ad vindictam acceptæ iniuriæ, alijs ipsius cæde imminentem sibi perniciem præcauere volentibus. Certè ius publicum, nisi illo sublato saluum manere non potuit, præcipuè nostra gens eius cæde erepta est ex ipsis interitus faucibus. quapropter libet mihi accuratè denarrare totum negocium, vel ideò vt argumentum sit diuinæ potentiæ, quod & in aduersis soletur homines, & modestiæ fortunatos admoneat, ne opinione diuturnæ felicitatis falsi, neglecta virtute in perpetuam corruant miseriam. Tres in illius necem conspirationes factæ sunt, quarum singulæ autores habebant viros fortissimos. nam Æmilius Regulus à Corduba Hispaniæ ciuitate oriundus manum coniuratorum circa se habebat, quorum opera illum tolleret. alterius Cassius Chærea tribunus erat caput. Annius quoq; Minucianus non paucos ad opprimendum tyrannum conciuerat. His Caius inuisus erat, Regulo quidè quòd is natura omnem iniquitatem oderat. erat enim magnanimus, & liberali ingenio præditus, ita vt non dissimularet sua consilia: quæ cũ multis communicauit, vel amicis, vel alioqui viris strenuis. Minucianus verò partim Lepidum vlciscendi cupidine, quem illi amicissimum & ciuẽ cum primis egregium Caius occiderat: partim metu, quòd videret eius odia semper esse exosis capitalia, decreuit illum ferro inuadere. Chæreas non ferebat exprobratã sibi à Caio mollitiem, & alioqui quotidiana pericula quibus propter familiaritatem eius erat expositus, optimè se putabat nece ipsius euasurum. Commune autem omnium illorum erat propositum, superbæ ac impotenti eius dominationi finẽ imponere. spes enim erat successurum negocium, & re bene gesta seruandã opesua

An. mundi 4004. Anno Christo 42.

Caius templorũ Græcanicorum nullum inspoliatũ relinquit.

Iouẽ Olympium Caius Memmium Regulũ Romam transferre iubet.

Caius Ioui se cõparat.

Caius licentiam seruis deferendi suos dominos permittit, & Pollux Claudiũ reum facere audet.

Caio passim insidię structæ.

Tres in Caij necem conspirationes factæ.

Æmilius Regulus.

Cassius Chærea.

Annius Minutianus.

An mun. 4004. A nato Christo 42.

sua rempublicam, cuius saluti honestum esse vel vitam impendere. Sed Chæreas fuit feruentior cæteris, tum cupiditate parandi sibi clari nominis, tum quòd propter tribunatum faciliorem accessum habebat ad perpetrandum facinus. interim Circenses ludi agebantur, quibus impendio delectatur Romanus populus, & alacriter in circum cõcurrens, quicquid desiderat ab imperatoribus flagitat, & illi postulatis eius perlibenter indulgent. tum quoq; contentione magna rogabant, vt tributorum ac vectigalium releuaret onera. Ille non ferens eorum vociferationes, dimissis militibus iubet clamatores illos passim correptos duci ad supplicium: mult. q; hoc pacto capite plexi sunt. idq; tulit populus, & cessauit à clamoribus, exemplo doctus maiorem vitæ rationem habendam quàm pecuniæ, quòd viderent pro importuno eius studio multis repræsentatum interitum. Hæc magis etiam Chæream incitauerunt ad aggrediendum facinus, & compescendam immanem Caij ferociam.

Circenses ludi.

Caius multos tributorum ac vectigaliũ releuationem petentes capite plectit.

Et sæpe quidem epulantem inuadere decreuerat, certis tamen rationibus id distulit: non quòd dubius esset propositi, sed quia captabatur occasio commodior, vt non irrito conatu rem ad effectum deduceret. iam autem non modicum tempus exegerat in prætoriana militia. tum verò exactionibus præpositus, & debitis in fiscum redigendis, quorum quædam dilatione solutionis conduplicata fuerant: dum in exigendo terit tempus, & afflictæ fortunæ hominum miseratione exsequitur mandata negligentius, conciuit in se iram Cæsaris, non sine probro effœminati ac tegnis animi. nec hoc contentus, quoties ille redeuntibus vicibus signum à se peteret, fœmineum aliquod & probrosum dabat vocabulũ. atq; hæc faciebat, cum ipsum non puderet in quibusdam à se institutis sacris vti amictu muliebri, Cincinnisq; & alio ornatu quo sexum mentiretur: & post hæc audebat exprobrare Chæreæ turpitudinem qui & quoties talia signa acciperet ferebat indignissimè, & magis etiam cum rideretur tradens ea militibus, effetq; cæteris tribunis ludibrio. nam allaturo eo signum à Cæsare, prædicebant fore vt afferret tale aliquod ludicrum. quapropter ausus est sibi aliquot adscisceere, iustam iræ causam præferens. in his erat Popedius vir ordinis senatorij, omnibus ferè perfunctus honoribus, alioquin Epicureus & tum sectator ocij. hunc detulerat inimicus eius Timidius, quòd in Caium iecisset conuicia: & testem adhibebat Quintiliam mimam, propter formam adamatam cùm alijs multis tum Popedio. quæ cum nollet amatorem suum falso, vt erat, testimonio grauare in causa capitis, Timidius vrgebat tormentis eam subijci. Tum Caius exasperatus Chæream iubet sine mora torquere Quintiliam, ideo potissimum ei solitus cædes & quæstiones iniungere, quòd putaret hæc executurum inclementius, quò mollitiæ notam effugeret. Quintilia porrò cum torquenda duceretur, conscio rum cuiusdam obiter pedem calcauit, innuens vt bono esset animo, néve ad tormenta ipsius expauesceret: se enim ea perlaturam obfirmato animo. itaq; crudeliter eam examinauit Chærea, non sponte, sed necessitate coactus. cumq; illa perduraret, duxit eam in Caij conspectum, affectam modis miserabilibus. Cuius miseratione indignè laceratæ imperator nonnihil flexus, Popedium absoluit, & pecunijs solatus est mulieris calamitatem, quam fortiter æquè ac feliciter tolerauerat. Id verò indigniss imè tulit Chærea, sic traduci putans suam sæuitiam, quasi tam immodicam, vt ipsum Caium remedium eius adhibere oporteat. quamobrem

Popedius apud Cæsarem à Timidio delatus.

Quintiliam Caius torquere iubet, quæ nihil fatetur, sed muneribus affecta.

Popedius absoluitur.

Chæreas Clementem & Papinium alloquitur.

obrem ſic Clementem & Papinium alloquitur, quotum hic & ipſe tribunus erat, ille præfectus vrbanarum cohortium. Nos quidem Clemens in tuendo imperatore nunquam officio noſtro defuimus. nam noſtra opera & induſtriâ coniuratorum alij necati ſunt, alij tormentis intantum lacerati, vt ipſi viſi ſint miſerabiles Sed hæccine ſunt noſtræ militiæ munia? Tacente ad hæc Clemente, ſed vultus rubore pudorē fatente miniſteriorum talium, cæterum vrbis non auſo ſugillare inſaniam Cæſaris, Chærea iam cōfidentius commemorare cœpit calamitates vrbis & imperij. harū, inquit, cauſa vulgi ſermonibus in Caium refertur: ſed ſi rei diſquiratur veritas, ego mi Clemens, & hic Papinius, & ante nos tu Romanis imò toti humano generi horum malorū cauſa ſumus, qui mandata eius exſequimur: & cum finem imponere poſſimus eius tum in ciues, tum in reliquos ſubditos debachationibus, per tam fœda miniſteria facti ſumus ex militibus ſatellites ac carnifices, non pro libertate Romanorum, aut imperio geſtantes arma, ſed pro eius incolumitate, qui eorum tam animos, quàm corpora, in ſeruitutem redigit, contaminantesq; nos quotidie cruore cæſorum & atrociſſimis quæſtionibus, donec ipſius iuſſu ab alijs pari modo tractabimur. non enim hoc modo cariores ei reddimur, ſed ſuſpectiores potius: & alioqui aſſuetus cædibus, quas libidine moderatur non iudicio, nequaquam conquieſcet prius quàm nos quoq; cæteris adijciat: nimirum iam deſtinatos exitio, niſi maturè proſpicimus & communi libertati, & noſtriſmet periculis. Clemens autem etſi approbaret Chæreæ ſententiam, tacere tamen eū iuſſit, ne ſparſis in plures his ſermonibus, & euulgato ante effectum conſilio, raperentur ad ſupplicium. exſpectandum eſſe optabilem occaſionem, fortuitò alicundè offerēdam. ſibi quidem ob ingraueſcentem iam ætatem non ſatis eſſe animi: & habere ſe tutiora conſilia: nam honeſtiora ne cogitari quidem poſſe. His dictis Clemens domum ſe recepit, ſecum agitans, quę audierat, quæq; ipſe dixerat. Chæreas aūt nonnihil timere incipiens, ad Cornelium Sabinum & ipſum tribunū properat, quem virum quod non contemnendum noſſet libertatisq; amatorem eximium, & ferentem ægrè præſentem ſtatum reipublicæ, expeditum aliquod ab eo exſpectans conſilium, decreuit ei rem proponere, ſollicitus etiam ne per Clementem res proderetur, & omnem moram periculoſam exiſtimans in tanto negocio. hunc poſtquam libenter id accipere intellexit, vt qui iam antè pari modi animatus, ideo tantum hactenus ſiluerat, quòd cum nemine auderet cōmunicare ſuam ſententiam: tunc verò opem etiam polliceri non modo ſolentiū, magis etiam confirmatus eſt in propoſito. itaq; rati non amplius cunctādum, ambo ad Minucianum ſe conferunt, magnitudine animi ipſis ſimilem, & eodem accenſum virtutis ſtudio, Caio verò ſuſpectum propter necem Lepidi, homini Minuciano coniunctiſſimi, & inſuper cōmuni obnoxium periculo. omnib. enim honoratis Caius erat terribilis, præ cæteris in tales ſæuire ſolitus: & iam antè ſignificationem aliquam inter ſe dederāt, quæ tum agebantur iniquo ſe ferre animo. quamuis enim metus periculi non ſineret eos manifeſtè proferre odiū quo Caium proſequerentur, tamen occultus quidam eius rei ſenſus mutuam inter illos beneuolentiam conciliauerat. Et quoniam Minucianus dignitate præſtabat, homo cum primis ciuium nobilis, omnemq; laudem meritus, ſoliti etiam antèa plurimum illi deferre, in eo quoq; congreſſu poſtulabant, vt

An. mundi 4004. *A Chriſto nat.* 42.

Cornelius Sabinus.

Annius Minucianus.

Ann. mundi 4004. *A Christo nat.* 42.

ipse initium sermonū faceret ille rogauit Chæream, quod nam signum ea die ab imperatore accepisset. vulgatum enim iam erat per vrbē, quomodo ei soleret dandis signis illudere. ibi Chæreas, cupidè arrepta occasione, fretus Minuciani fide, at tu mihi, inquit, libertatem signum da: cui gratias habeo, quòd me vltrò properantem excitas, neq; mihi ampliori adhortatione opus est, siquidem tibi quoq; idem placere video, & priusquam conueniremus iam antè consensimus. gladius hic quo accinctus sum, ambobus sufficiet. quare age aggrediamur opus te autore, equidem volens ac libens sequar quocunque iusseris, adiutus tua prudentia. nec te debet tardare ferri inopia, dum animus tanto facinore dignus supereſt, à quo etiam ferrum solet efficaciam sumere. ipse certè totus ferar in hoc negocium, securus quid mihi post eueniat: quandoquidem nec libet nec vacat de me priuatim dispicere in publica seruitute patriæ, sublatis legibus, & omnibus imminente à Caio pernicie. & dignus sum opinor vel te iudice cui credatur hoc ministeriū, quando & tibi eadem probari video. Tum Minucianus sic animatū sentiens, complexus hominem collaudatū hortatus est, vt pergeret, apprecatus vt superi conatus eius ratos habeant: atq; ita mutuum confirmati diuersi abeunt. Ferunt hoc consilium quodam omine fuisse firmarū. Nam ingrediente curiam Chærea, vox cuiusdam è turba audita est iubēs eum Dijs iuuantibus destinata perficere. & primo suspicatus est rem ab aliquo è coniuratis proditā: deinde intellexit incitari se, aut à quopiam conscio, aut voce Dei, cui curæ sunt res mortalium. iamq; multi participes insidiarum armati aderant & senatores & equites, simulq; militū quotquot erant conscij. nemo enim erat, qui nō putaret necem Caij pertinere ad salutem publicam, & ideo pro se quisq; dabant operam, ne quis in hoc facinore cæteris virtute cederet, cunctis tam verbis quàm opere in exitium tyranni conspirantibus. Nā & Callistus his se adiunxit Caij libertus: qui vnus plurimum apud eum poterat, socius quodammodo tyrannidis, & formidatus omnibus, abundansq; pecunijs quas ex munerum corruptelis parauerat: vtebaturq; immodicè hac potentia, suspectū nihilominus habens principem, cuius ingenium norat implacabile, & in semel destinatis pertinax. ipsi aūt inter alias periculi causas hæc erat nō postrema, quòd esset pecuniosus nimium. quare ad Claudium clam desciscebat, colens eum, quòd speraret successurum in imperium, & iam tum obsequijs captans eius gratiam, quo tādem apud illum quoq; esset in precio. nam & iactauit apud eum, iussum se, vt veneno ipsum tolleret, & hactenus semper commentum differendi causas innumeras. Videtur aūt mihi hoc finxisse in gratiā Claudij. nec enim ille si patruum necare voluisset, tulisset excusationes Callisti: & liberto cessanti imperata facere mox repræsentatum fuisset meritum premium. Claudius tamen, qui diuino quodam fauore Caij furorem euasit, gratiam Callisto persuasus habuit pro nunquam accepto beneficio. Cæterum Chæreæ conatus differebantur indies consciorum quorundā segnicie. nam ipse inuitus cunctabatur, omne tēpus patrando huic facinori opportunum iudicans. etenim aggrediendi ascendentem in Capitolium ad mactandas pro filiæ salute victimas sæpè dabatur occasio: vel præcipitādi in forum è fastigio basilicæ, nummos inde aureos & argenteos spargentem populo: vel opprimendi celebrantem arcana sacra quæ ipse instituerat. nam ipse Caius incautus erat propter securitatem, licet versaretur inter

Chæreas cū alijs quibusdam Caium tollere statuit.

Callist⁹, Caij libert⁹, Claudio à Caio se vt ipsum veneno tolleret iussum, significat.

Chæreas occasionem aggrediēdi Caium expectat.

continuè

ɔontinuè præparatos ad insidias. Itaq; inter suos iactabat Chærea, si putarent illum à dijs seruari, sibi vni & animum esse & facultatē vel absq; ferro conficiendi hominē: adeò infensus erat coniuratis, timens ne elaberetur occasio. at illi videbant quidem eum pro cōmuni libertate solicitum. postulabant tamen paulisper differri negocium, ne, si parū succederet, turbaretur tota ciuitas, & factis inquisitionibus præcluderetur viris fortibus ad opprimendum tyrannū aditus. satius igitur esse dum ludi agantur in palatio adoriri facinus. hi celebrantur in honorē Cæsaris, qui primus dominationem à populo in se transtulit & exstructa ante regiam scena, conueniunt eò spectatum Romanorū nobiles vnà cum vxoribus ac liberis, præsente etiā Principe. ibi concluſis tam multis millibus intra modicum spatium, conatum facilè succesſurum, non valentibus etiamsi velint succurrere protectoribus domesticis. Assensit Chæreas, decretumq; est primo ludorum die rem aggredi: sed plus fortuna potuit quàm consilium, ita vt vix tertio statuta peregerint, qui fuit ludorum dies vltimus. tum Chæreas socijs conuocatis: multum, inquit, elapsum est temporis quod nobis segniciem exprobrat in honestis consilijs: quæ verēdum est ne prodita in nihilum recidant, & Caius exasperatus magis etiam sæuiat. An non videtis quòd ad hunc modum nihil aliud sit quàm libertatis detrimentum & tyrannidis accessio? cum debeamus nobis primùm securitatem parare, deinde alijs perpetuam felicitatem, vnde ad nos & gloria maxima reditura sit. illis verò tam honesto proposito non contradicentibus, cunctantibus tamē adhuc & per ſuporem silentibus: quid, inquit, boni viri differimus? an nescitis hunc esse spectaculorum diem vltimum, post quę peracta Caium esse nauigaturum? Decreuit enim nauigare Alexandriam Ægypti visendę gratia. pulchrum verò fuerit si emittamus è manibus hoc propudiū hominis, terra mariq; triumphaturum de Romanorū ignauia. an non ignominiosum sit nos Ægyptio cuipiam libertatem oppressam non ferenti hanc gloriam cedere? ego certè deliberationes vestras non exspectabo amplius, sed periculum faciam hodie, ita vt fortem virum decet, quicquid fors ferat libentius perpessurus, quum vt me viuo alius laudem tyrannicidæ occupet. his dictis & seipsum accendit, & cæteris animum addidit, vt omnes sine dilatione rē aggredi cuperent: moxq; palatium armatus gladio petijt, quod ita mos sit accinctos tribunos signū ab imperatore petere. & forte ea die vices petendi ad ipsum redierāt. Et iam confluebat multitudo ad palatium, magno tumultu se inuicem pertrudendo, dum quisque locum spectandi præcipere nititur, magna voluptate hanc contentionem spectante Caio: quòd nec senatoribus assignata essent loca nec equitibus, sed promiscuè sedebant viri cum mulieribus, & serui confusi cum ingenuis. progressus deinde imperator rem diuinam fecit Augusto Cæsari, ad cuius tum honorem ludi celebrabantur: & cadente victima contigit respergi cruore togam Asprenatis Vranius è senatorū numero, quod ominosum ei fuit, licet tum risu exceptum à Cæsare. nam & ipse in eo tumultu occisus est. Fertur Caium ea die præter naturam suam fuisse affabilem, ita vt insueta comitate omnibus fuerit miraculo. Peracto sacro consedit inter amicos in theatro, quod compactile instaurabatur per singulos annos hoc modo. duas habebat ianuas, alterā versus subdiualem aream, alteram versus porticū, per quam actores ingrediebantur & egrediebantur, nō turbato spectatorum

An. mundi 4005. A Christo nat. 43.

Finale confœderatorū de Caio tollendo decretum.

Augusto Cæsari Caius rē diuinam facit.

Asprenas.

Theatrum.

An. mundi 4004. A Christo nat. 42.

torum confessu: qua parte erat cella quædã tabulatis interfepta, vbi mimi versabantur & Musici. cumque iam & multitudo cætera sederet, & Chærea cum reliquis tribunis non procul à Cæsare, qui dextrum theatri cornu tenebat: Batibius vir prætorius submissa voce rogauit assidentem sibi Cluuitum consularem, ecquid noui audisset. quo negante, ergo, inquit, scito instare hodie certamen tyrannicidij tum Cluuitus, tace, inquit, bone vir, ne quis hæc Achiuorum exaudiat: alludens Homerico carmine sparsis deinde in spectatores missilibus, quæ pomis constabant & auibus propter raritatẽ gratis, Caius delectabatur ditipiente hęc certatim populo: moxq; duo quædam ominosa secura sunt. Nam mimus inductus est in quo iudex deprehensus in crucẽ suffigitur: & fabula acta est Cynera, in qua & ipse & eius filia Mirra occiditur: multumque ficticij cruoris fusum est tam circa crucifixũ, quàm circa Cinyram. quin & eundem diem fuisse aiunt, quo olim Philippus Amyntæ filius Rex Macedonum ab amico Pausania cæsus est dum theatrum intrograditur. Cæterùm Caio dubitante, permaneret ne vsq; finem spectaculi, præsertim cum dies esset vltimus: an lotus & cibo sumpto reuerteretur vt erat solitus: Minucianus supra Caium assidens, veritus ne periret occasio, iam enim Chæream egressum viderat, surrexit iturus ad confirmandum hominem. eum imperator comiter apprehendens lacinia, quò nam, inquit, bone vir? quem ille reueritus sedit denuo, sed vicit timor: & paulo post rursum surrexit: Caio non amplius retinente, quod eum putaret abire ad aliquid necessarium. Tum Asprenas etiam hortatus est Cæsarem, vt more solito lotus & pransus tum demum reuerteretur: cupiebat enim, vt conscius quod statutum erat peragi. Et iam Chærea coniuratos disposuerat, vt suo quisque loco nauaret operam: ægreque moras ferebant, quòd iam esset hora nona diei: & Chæreas volebat in theatrum reuerti, atque in sedentem irruere. quamuis enim intelligeret id sine multa equitum qui aderant ad senatorum cædem non posse fieri, existimabat tamẽ eam benè rependi libertate publica iamq; tendebat in theatrum, cum subito strepitu significatur surrexisse Cæsarem. Tum cõiurati turbam dimouent, quasi Caio hoc volente: re autem vera captantes solitudinẽ quò facilius possent cædem perficere. præcedebant autem eum Claudius patruus, & M. Minucianus sororis eius maritus, & Valerius Asiaticus, quos dimoueri vetabat sua dignitas. eos ipse sequebatur cum Paulo Aruntio. mox vbi regiam ingressi sunt, relicta recta via per quam eum præstolabantur seruorum ministeria, & quà Claudius cum alijs præcesserat, deflexit ad infrequentem quandam cryptam ducentem ad balineas, pueros etiam eo loco visurus qui venerant ex Asia, partim ad concinnandos hymnos sacrorum domesticorum, partim ad saltandam pyrrichen in theatro. ibi occurrens ei Chæreas signum postulat. & illo probrosum quiddam dante, conuicio simul ac ferro eum adortus ferit grauiter, non tamen lethali vulnere: quod quidem data opera factum putant, vt multis ictibus consauciatus peritet cruciabilius: mihi non fit verisimile, quia tale facinus non admittit lenta consilia. quòd si hoc animo id fecit Chæreas, videtur mihi fuisse omnium stultissimus. qui maluerit indulgere iracundię, quam celeriter se ac suos eximere periculo: maximè quãdo nõ deerant qui Caio possent succurrere, nisi quamprimũ exhalaret animam. alioqui videbitur se & amicos potius quam illũ affligere voluisse, cum post-

Batibius.

Cluuitus.

Caius trucidatus.

set re

ſet re benè geſta clàm ſe vltoribus eius ſubducere, non perdendo temere tẽpus, vel ſeipſum potius. Verùm hæc quiſq; vt libuerit æſtimet. Caius porrò præ dolore vulneris, quod humerum inter & collũ impactum ne vlterius procederet oſſe iuguli retentum eſt, neq; exclamauit attonitus, neq; inuocauit opem amici vllius, ſiue quòd nemini ſatis fideret, ſiue præ ſuperbia: gemitu tantũ edito, fuga ſe proripiebat vlterius. quẽ paratus in hoc Cornelius Sabinus impulit vt in genu procideret: moxq; circumſiſtentium vna vox erat, repete, atq; ita confecerunt eum illatis certatim crebris ictibus. extremum aũt inflixiſſe fertur Aquila, qui vltimum exitium illi attulit. autor aũt facinoris meritò Chæreas dicẽdus eſt. quamuis enim adhibuerit ſocios, omnium tamen primus id cõcepit animo, & modum perficiendi inuenit, primusque auſus eſt conſilium cõmunicare cum aliis. quod vbi probari ſenſit, coniuratos in vnũ contraxit vſus eximia prudentia, & ad audendum accendit crebris adhortationibus: cumq; res operam poſceret, hic quoq; primus in eum irruit, & ſua virtute cẽdem exorſus, trucidati cadauer proculcandum aliis præbuit. quapropter meritò quicquid & à ſociis perpetratum eſt, ipſius prudentiæ, induſtriæ atque virtuti, acceptum ferendum eſt. Sic Caius finiit multis confoſſus vulneribus. Quo interfecto Chæreas cum ſociis recipere ſe quà venerant, videbat impoſſibile: ſiue attoniti magnitudine facinoris, quòd nõ leue eſſet periculum occidiſſe imperatorem gratioſum apud inſanam multitudinem, paratis ad vltionem militibus, ſine quòd anguſtæ erant viæ vbi patrata eſt cædes & refertæ famulis ac cuſtodibus, qui omnes ea die præſtò erãt ad officium. proinde per aliam viam contulerunt ſe ad ædes Germanici, cuius filium Caium tum necauerant. hæ fuerunt contiguæ palatio: quod ita vnum erat, vt tamen excultum eſſet ædificiis per partes à ſingulis imperatoribus, quorum appellationem retinebant. iamq; elapſi è turba ſatis tuti erant pro tempore, tantiſper dum in occulto eſſet caſus Cæſaris. primi aũt Germani ſenſerunt eius interitum, cohors ſatellitum ex ea gente lectorum ad Principis cuſtodiam: homines natura iracundi, vt quiuis alij barbari, quod plerunq; quid fiat non intelligant, robuſti corpore & primos hoſtium impetus excipere ſoliti, & magnum ad victoriam momentum afferre in quamcunque partem incubuerint. hi cognita morte Caij vehementer indoluerunt, non ipſius virtutibus rem metiẽtes, ſed ſuis commodis, quòd gratioſus apud illos fuerat crebris largitionibus benevolentiam eorum ſibi cõparans: moxq; duce Sabino (is non ſua aut maiorum virtute, vt qui gladiator fuerat, ſed inſigni robore ad tribunatum prouectus eſt) ſtrictis gladiis diſcurrebant per domos ſcrutabundi vbi nam laterent interfectores Cæſaris: & primum forte oblatum Aſprenatem fruſtatim lacerauerunt, cum cuius togam cruore victimæ reſperſam diximus, infauſto ſanè auſpicio. poſt hunc Norbanum nacti ſunt ciuem nobiliſſimum, & genus ducentem a multis imperatoribus: qui nihili apud furentes fieri ſuam dignitatem videns, homo validus extorſit gladium reluctanti ei qui primus ſe inuaſerat: videbaturq; non inultus moriturus, ni circumdatus multorum ſimul obruereꝰ ictibus. tertius è ſenatoribus Anteius cum paucis mala fortuna ſicut priores in Germanos incidit, pertractus eò cupidine viſendi Caij cadaueris, quem vehementer oderat. eius enim patrem eodem nomine appellatum nõ contentus egiſſe in exilium, occidit poſtremò miſſis illò militibus. paſcebat igitur

An. mũdi 4005. A. nat. Chriſt. 43.

Aquila Caio extremum ictum inflixit, Chæreas verò facinoris autor dicendus.

Chæreas cũ ſociis in Germanici ædes ſe recipit.

Germani Cæſaris ſatellites.

Sabinus cũ Germanis ſatellitibus Cæſaris interfectores quærit.

Aſprenas fruſtatim laceratus.

Norbanus.

Anteius.

An. mūdi 4004. A nat. Christ. 43.

igitur oculos gratissimo spectaculo: verùm audito tumultu latebras quæritans, non effugit Germanorum diligentem perquisitionem, per iram fontes iuxta atq; infontes trucidantium. & illi quidem tali fato absumpti sunt. cæterum postquam in theatrum rumor de morte Caij perlatus est, plus demirationis inuenit quam fidei. quidam enim etsi perl benter interitum eius acciperent, quem iamdudum optauerant, præ timore tamen credere non audebant. aliis contrà ideo non libebat credere, quia verum esse nolebant, atq; etiam malus putabant, quàm vt humana virtute posset effici. hi ferè erant pueri ac fœminę atq; mancipia, tum nonnulli ex militibus: quòd eius stipendia merentes simul exercerent tyrannidē, ministri superbiæ, concutientes optimum quenq; ciuium, & prædarum participes. mulieres autem & iuuentus deliniti, vt solet vulgus, spectaculis, muneribus gladiatoriis, viscerationibus, oblectamētisq; id genus aliis: quorum prętextus erat voluptas populi, re autem vera seruiebant crudelitati & insaniæ Principis. apud seruos item gratiosus fuerat propter licentiam contemnendi dominos, cōtra quos in eo paratum habebant præsidium. Facile enim erat fidem impetrare confictæ calumniæ, & indicata herili pecunia non libertatem solùm assequi, sed & diuitias, quòd delatoribus octaua confiscatorum bonorum esset decreta. nobilium autem etiamsi quibus credibile fieret, vel quòd aliquid præsenserant, vel quod verum esse miserè cupiebant, adeò non proferebant gaudium, vt ne audiuisse quidem se fingerent: alij ne spe frustrata proditæ voluntatis pœnas luerent: insidiarum alij conscij, & tanto magis præ se ferentes ignorantiam, ne fortè suspecti his quibus expediebat tyrannum viuere, deposcerentur ad supplicium. nam & diuersus rumor sparsus est, esse quidem saucium, non tamen occisum, verùm diligenter curari à Medicis. quo factum est, vt nemo audientium declararet suum animum: aut enim amici eius erant, qui nunciabant, & hoc ipso suspecti quasi fautores tyrannidis: aut contrà infensi homini, & ideò nimis cupidè etiam falsa pro veris credita communicare cum aliis putabantur. accessit & alius rumor, qui maximè nobilitatis obscurauit gaudium: eum contempto vulnerum periculo, sic vt erat cruentatū procurrisse in forum, atq; ibi concionari apud populum. ita illi in diuersos affectus distrahebantur rumore ancipiti: non tamen loco se mouere ausi sunt metu calumniæ, scientes non tam referre quo ipsi animo id facerent, quàm quo factum id interpretarentur delatores & iudices. Sed postquam Germani strictis gladiis circumdedēre theatrum, nemo spectatorum non putabat de se actum, & ad cuiusuis ingressum expauescebant quasi iamiam cōtrucidandi: hærebantq; inopes consilij, vt quibus nec manere tutum esset, nec egredi. tandem irrumpentibus militibus clamor toto theatro tollitur suppliciter deprecantium, & excusantium insidiarum ignorantiam, siue insidiæ illæ fuerint siue quid aliud. addebant & planctus & lachrymas, deosq; innocentię testes inuocabāt, & alia faciebant ac dicebant quæ eos docebat præsentaneum vitæ periculum. His flexa est ira militum ne quid durius in spectatores consulerent: quandoquidem hoc ipsum quamuis furentibus immane videbatur, circumlata cæsorum cum Asprenate capita, & in ara depositā, quorum aspectu nihil miserabilius visum est spectatoribus, dignitatem eorum & infelicitatem reputantibus, & de se quoque solicitis, quòd incerti essent etiamnum an omninò periculum euaserint. itaque etiam

qui

43. Qui homines Caij necem iniquo animo tulerint.

De morte Cæsaris rumor diuersus.

Germanimilites in theatrū veniunt.

qui iustissimis odiis Caium prosequebantur, non tamen sincerum capiebant gaudium, timentes ne auctarium eius cædis fierent, nulla certa spe ostendente se miseris. Tandem Aruntius homo gratiosus, qui vocalis erat vtpote præco rerum venalium, paraueratq; sibi ex eo quæstu diuitias ingentes cum pari potentia, theatrum ingreditur habitu quàm maximè ad luctum composito. quamuis enim infensissimus esset Caio, tamen vrgente præsenti discrimine ad dissimulandam lætitiam, præferens insignia mœroris omnia quibus vti mos est in carissimorum desiderio, nunciat eius mortem, non passus multitudinem diutius ignorare quæ acciderant. deinde cœpit reuocare Germanorum impetum, simulq; tribuni iubebant gladios recondere, significantes imperatoris interitum: quæ quidem certissima salus fuit constipatæ in theatro multitudinis, & eorum qui quomodocunq; inciderent in Germanos: qui si aliquam spem incolumitatis illius habuissent, à nullo abstinuissent maleficio. adeò illum diligebãt, vt suarum animarum iactura redemptam salutem eius cuperent nullo respectu calamitatis Reipub. itaque tum demum cognita eius morte cohibuerunt impetum quo in vindictam ruebant, vel quòd iam non amplius erat tempus declarandæ beneuolentiæ, aut referendæ gratiæ: vel quia timebant non impunè sibi fore tantam violentiam, senatu in se animaduersuro si fortè ad eum rediret rerum regimen. Sic tandem Germanorum rabies sedata est, per Caij cædem paulo antè excita. Cæterùm Chæreas qui valde timebat Minuciano, ne periret in furentes Germanos incidens, singulos militum prensabat, de eo rogitans, precibusq; commẽdans eis salutem hominis: quo factum est vt ille vnà cum Clemente ad eum perductus collaudarit tam egregium facinus, testatus id esse è Republica, eiq; senatus nomine gratias egerit, quòd nec in deliberando consilium, nec in peragendo animus illi defuerit: dicens hanc esse naturam tyrannidis, vt elata breui voluptate ex impotentis & iniquæ dominationis licentia, infelicem fortiatur vitæ exitum, vt inuisa bonis omnibus: quod & Caio tunc accidisse, qui iam tum antè conspirationem initam legum contemptu & non ferendis iniuriis etiam amicissimos à se alienauerit, à quibus nunc peremptus videatur, cum reuera ipse sibi exitij causa fuerit. Iamq; & in theatro spectatores tumultuabundi consurrexerant, huiusmodi occasione diffugiendi præbita. Arcyon medicus correptus vt curaret quosdam sanctos, prætextu parandorum remediorum dimisit proximos: re autem vera vt sese præsenti periculo eximerent. Interea senatus in curiam conuenit, populusq; in comitium cõfluens trucidatores Caij quærebat, & is quidem serio, senatus verò tantum in speciem. cumq; Valerius Asiaticus vir consularis progressus esset ad tumultuantes & indignantes latere interfectores Cęsaris, multis eum rogitantibus quisnam esset eius cædis autor, Vtinam ego, inquit. Cõsules autem edictum proposuerunt, in quo continebatur Caij accusatio, iubentes vt domum redirent tàm populus quàm milites, populo quidem magnam relaxationem pollicendo, militibus verò præmia si modò nihil turbarent & abstinerent ab iniuriis. nam metus erat ne exasperati clade aliqua ciuitatem afficerent, néue ad rapinas verterentur & sacrilegia. iam autem totus senatorum ordo conuenerat, præcipuè qui cædis erant conscij: audebantq; sperare aliquid, quasi ad se deuoluto rerum moderandarum arbitrio.

An. mundi 4005. Ante nat. Christi 43.

Aruntius in theatro imperatoris interitũ nunciat.

Germanorũ rabies, per Caij cædem excita, sedata.

Chæreas Minutianus & Clemens, de Cæsaris nece colloquũtur.

Arcyon Medicus quosdã dimittit.

Senatus populusq; Caij trucidatores quærit.

Valerius Asiaticus se Caij cædis autorem ostat.

CAP. II.

An. mūdi 4005. A nat. Christ. 43.

Quomodo Claudius principatum adeptus sit.

Hed. & Rufinus cap. 2. Claudiū milites in Principē eligūt.

IN hoc rerum statu repentè Claudius domi arripitur. Conuenientes in vnum milites, & collatis de rebus gerendis consiliis, videbant populum non suffecturum tot vrgentibus negociis si ad ipsum rediret rerum administratio: nec sibi eam vtilem fore, si desinerent esse ministri principatus & quodammodo socij. optimum igitur visum est rebus adhuc turbatis Principem eligere Claudium, defuncti patruum, nemini eorum qui tum in senatum coiuerant non præferendum, siue natalium claritatis, siue liberalis eruditionis habenda esset ratio: qui constitutus in rerum fastigio præmia cuiq; pro meritis decernat hæc sententia simul approbata est, & Claudius correptus à militibus: In senatu autem

Cn. Sentius Saturninus in Senatu oratione habet.

Cn. Sentius Saturninus non nescius Claudium raptum, & instare virtutis certamen, quasi protusus, nec tamen inuitus, intrepidè orationē dignam ingenuis & generosis auditoribus exorsus est in hanc fermè sententiam. Etsi incredibile videtur Quirites quod præter omnē spem nobis offertur post tam longū temporis spacium, teneamus tamē libertatem, incertū quidem quandiu manſurā & in potestate deorum sitam quorum hoc munus est: sed quæ in præsens certe exhilarare nos valeat, quicunq; sequatur exitus. bonis enim viris iucundum est vel vnam horam liberos in libera patria viuere, veterisque illius & florentis Reipublicæ aliquem gustum capere. equidem priscæ illius libertatis non

Libertas res preciosa.

memini, vt post eam sublatam natus, præsentis sane sum cupidissimus, & felices existimo quibus datum est in illa nasci atque institui honestis studiis: proximumque post deos immortales honorem his viris habendum censeo, quorum virtute vel serò tandem hac ætate nobis eam degustare contigit: quæ felicitas vtinam perpetua propagetur ad posteros. nam nobis vel hęc dies sufficit, tàm iunioribus nostrum quàm senioribus: his quia non omninò ignari bonorum libertatis morientur libentius: illis quia virtutis exemplum recens propositum est, quod æmulari sit longè pulcherrimum, & non degenerare à claris maioribus, quamobrem ~~nihil nobis magis curandum est, quàm vt cum virtute viuamus, quæ sola libertatem parit suis cultoribus~~. mihi res veterum auditu tantum sunt cognitæ. ex his verò quæ ipsi videre licuit, satis intel-

Libertas virtute paratur.

Tyrannides multa mala in ciuitates inuehunt. Iulius Cæsar.

lexi quantum malorum in ciuitates inuehant tyrannides, virtutem omnem de medio tollentes, & opprimentes ingenuos spiritus, metum contra atque adulationem docentes, quando non iuxta legum prudentiam, sed ad arbitrarum principum administrantur omnia. Ex quo enim Iulius Cæsar potestatem populi diminuit, & proculcatis legibus subuertit Rempublicam, oppresso iure seruiens suis cupiditatibus, nullum malorum genus est quo non attrita sit ciuitas, dum inter successores eius posterior quisque præcedentem studet vincere in abolendis patriæ moribus, & exhaurire vrbem generosis ciuibus: quòd existimarent hoc ad suam pertinere securitatem, si rem habeant cum deprauatis hominibus, & optimorum virorum non solùm magnanimitatem premant, sed ipsos etiam perdant non vno mortis genere: idq; cum multi iam deinceps in potestatis fastigio collocati fuerint, & singuli non ferēdis grauaminibus onerauerint Rempublicam.

Quorum

Quorum vnus Caius qui hodie fato suo functus est, grauiora patrauit quàm cæteri, non in ciues solùm, sed & cognatos & amicos pariter immittens indomitam suam iracundiam, & iniustas pœnas eis infligens, infensus dijs simul & hominibus. Tyrannis enim non sufficit voluptatum studium & superbia, neque rapina & adulteria, sed præcipuum commodum ducunt, si inimicorum totas exscindant familias. pro inimicis autem habent omnes liberos, nec ad placandos eos vlla iniuriarum potentia est efficax. etenim conscij sibi quàm multis malis opplenerint homines subditos, etiamsi illi contemptim ferant suum infortunium, ipsi tamen maleficentiæ suæ memores, ita demum securitatem sibi pollicentur, si illos possint omninò tollere. His malis leuati, & nemini nisi vobis inuicem obnoxij, id quod & præsentis concordiæ & futuræ securitatis certissimum pignus est, instaurate collapsum ciuitatis decus, & iusta cura Rempublicam in pristinam integritatem restituite. Liberum est sententias proferre de his quæ displicent, quando nullus dominus ceruicibus imminet, cui potestas sit in earum autores animaduertere. quid enim aliud nuper crescentē tyrannidem aluit, quàm istorum segnicies qui nulli in re libidini eius refragati sunt? quieris enim voluptate victi, & assueti mancipiorum more viuere, dum honestæ morti turpem vitam præferunt, coniecerunt ciuitatem in calamitates non ferendas, quas partim audiuimus, partim vidimus. Ante omnia verò tyranni interfectoribus honores quàm maximos decernite, Chæreæ præcipuè: qui vir dijs fauentibus tum consilio tum manu nobis libertatem peperit: cuius rationem haberi decet, vt pro adito libertatis amore periculo, à liberatis digna præmia recipiat. honestissimum enim est benefactoribus gratiam reponere, qualis & vir hic habendus est, Brutorum ac Cassiorum æmulus interfectorum Iulij Cæsaris: & hac parte anteferendus, quod illorum opera bellis ciuilibus perturbatum est totum Romanum imperium: hic verò cæso tyranno omnibus malis ciuitatem eripuit. Hæc Sentius, senatu magna cum voluptate audiente, & quotquot equitum aderant. tum exurgens Trebellius Maximus, annulum ei detrahit, in quo lapillus erat incluſus insculptam habens Caij effigiem: quod ille tum intentus aliò non animaduerterat: statimque ea confracta est. Et iam nox processerat, cùm Chæreas signum à consulibus petijt: atque illi libertatem dederunt. adeò autem mutatas res mirabantur, vt ipsis sibi vix satis crederent. tunc enim primùm ex quo Reipub administratio populo est adempta, signi dandi mos ad consules redijt, penes quos ante Cæsares imperium fuit in milites. id acceptum Chæreas militibus tradidit his qui à senatu stabant, videlicet quatuor cohortes amantiores imperij legitimi quàm tyrannidis. hi mox abierunt cum suis tribunis, pauloq; post etiam populus lætus ac spei plenus, multum sibi placens ob reuersam in pristinum statum Rempub & Chæreæ nihil non tribuens. Is indignè ferens superesse vxorem Caij & filiam, mittit vnum è tribunis Iulium Lupum, qui vtranq; interficiat: ideò potissimum illi demandato hoc negocio, quòd Clementis esset cognatus, & dignus vt in partem veniret tyrannicidij, quasi totius consilij à principio conscius. non deerant tamen è coniuratis quidam, quibus crudele videretur sæuire in mulierem, quando Caius non ipsa incitante, sed suopte morem gerens ingenio ciuitatem afflixerat, & florem nobilitatis extinxerat: alij contrà illam potissimum malorum omnium

An. mundi 3005. Ante Chri. 43.

Caius.

Adhortatio ad libertatē tuendam.

Chæreæ pro facinore honos habendus.

Chæreas à Consulibus signū petit.

Chæreas Iulium Lupū, vt Caij vxorem & filiā interficiat, mittit.

An mundi 4005. *A Christi nat.* 43.

cauſam aſſeuerabant, à qua amatorio potionatus inciderat in inſaniam, atq; ita vnam veneficam attuliſſe toti Romano orbi calamitates maximas. quorum ſententia poſtremò vicit, & Lupus properauit ad hoc miniſterium, ne quid moraretur publicum commodum. cumq; veniſſet in palatium offendit Ceſoniam humi ſtratam iuxta mariti cadauer, inopem omnium quæ ſolent exhiberi mortuis, & fœdatam cruore vulnerum, afflictantem ſe cum iacente ſimul filia. nec alia vox eius audiebatur quàm Caij accuſatio, quòd amantiſſimæ vxori non paruiſſet prænonenti toties. quod quidem tum ambiguum viſum eſt, ſicut nunc quoq; duplicem interpretationem recipit: alijs ſic intelligentibus, conſuluiſſe eam vt rediret ad ſaniorem mentem, & in ciues ſæuire deſineret, moderatumq; Principem ageret, ne fortè prouocati eius crudelitate, paræm ei vicem reponerent: alijs contrà, inſtigaſſe eam maritum vt ſine mora cõiuratos plecteret, & quamuis nihil comperti haberet quod animaduerſione dignum ſit, ſuæ tamen ſecuritati proſpiceret. idq; tum exprobratum illi, quòd etiam admonitus ſegnior fuerit. adeò in diuerſum ſenſum trahebantur verba mulieris. quæ dum aduenientem Lupum animaduerteret, oſtenſo iacentis cadauere, cum lacrymis & lamentis rogabat vt propius accederet: vtq; ſenſit cædis cauſa eum veniſſe, nõ magni pendẽtem verba nihil ad ſuum propoſitum facientia, cõfeſtim nudatũ iugulum præbuit, miſerabiliter ſuam conditionem deplorans, & vrgẽs ne differret inceptæ à ſocijs fabulæ extremum actum addere. atque ita magno animo necem pertulit, cuius comitem habuit etiam filiam infantulam: quod mox ipſe factum renunciauit Chæreæ. Ita Caius quarto ſui principatus anno finijt, vir & ante principatum maleficus, voluptatibus deditus & fautor delatorum, periculorumq; metuens atq; ea de cauſa ſanguinarius, vnicum fructum potentiæ exiſtimans ſi abuteretur ea contra immeritos, & prædas ex iniuſtis cædibus ac rapinis ageret: attollens ſe ſupra humanum faſtigium, & diuinitatis opinionem affectãs, popularíq; aſſentatione deprauatiſſimus: legum cancellos non ſecus quàm virtutis impedimenta abominans, & ne intimam quidem amicitiam pili faciẽs, quoties ira ſtimularetur ad vindictam & ſupplicia: oſor bonorum virorum omnium, quicquid collibuiſſet citra omnem cõtradictionem licere ſibi poſtulans. quare ne à ſororis quidem germanæ ſtupro abſtinuit, ex quo illi maxima apud ciues exorta eſt inuidia, propter incredibilem & multis retrò ſeculis inauditam libidinis licẽtiam. opus autem eius regale aut magnificum nullum eſt memorabile, aut excogitatum ad vtilitatem hominũ, propter receptacula exſtructa circa Rhegium & Siciliam nauibus frumentarijs ex Ægypto venientibus. hoc enim citra cõtrouerſiam maximũ opus eſt, & vtiliſſimũ nauigantib. ac ne id quidem abſolutum eſt: ſed imperfectum manſit remiſſa contentione operantium. In cauſa fuit ſtudium rerum inutilium, & quòd pecuniam in priuatas ſuas voluptates inſumere maluit, quàm in publicam magnificentiam. alioquin orator facundus, & peritus vtriuſque literaturæ, tàm Græcanicæ, quàm patriæ: facileq; intelligebat omnia, ad quorumuis orationes reſpondens ex tempore: & vel in maximis negocijs ſuadendi facultate præditus ſi quis alius, quam vel ingenij felicitate, vel diuturna exercitatione ſibi parauerat. ad cuius laudis æmulationem magnos ſtimulos ei pater addiderat, Tiberij qui ante hunc imperauit ex fratre nepos, eximius in hoc ſtudiorum genere, à quo degenerare in hac

Cæſonia Cæſum quod vxori prænonenti nõ paruiſſet, accuſat.

Caius vir maleficus.

Caius libidinoſus.

Caius receptacula nauibus extruit.

Caius orator facũdus.

hac parte erubuit, qua cæteros ciues à tergo reliquerat. nec tamen ei bona institutio profuit, quò minus licētiam adeptus perniciem sibi accerseret: in tantum ardua res est eos sapere, quibus adest quiduis facientibus impunitas. Vsus enim honestissimis amicis à principio, quò facilius bonam opinionem sibi pararet, tandem eos à se alienauit vsurpanda immodica licentia, quorum odijs indies gliscētibus postremò per insidias eorundem oppressus est. Cæterùm Claudius, vt suprà dixi, cognito Caij casu, & hac de causa perturbatione totius palatij, de sua salute anxius latebat in quodam angulo, nullam periculi causam habens præter claritatem natalium. nam priuatam vitam agens permodestè se gesserat, vel mediocri statu contentus, literisq; se obiectabat Græcis maximè, omnē negociorum deuitans strepitum. tum verò attonita vulgi multitudine, regia referta discursantibus cum furore ac consternatione militibus, plebe quasi metu dominationis soluta vltro citroq; ruēte temerè, prætoriani qui potiores habentur inter reliquos milites, consultare cœperunt quid agendum sit, non tam soliciti de nece principis, quem iure cæsum existimabant: quàm quomodo rebus suis prospicerent, Germanis in interfectores sæuientibus, suimet respectu magis quàm vtilitatis publicæ. quæ omnia magis augebant trepidationem Claudij, maximè cùm videret circumferri Asprenatis & vnà cum eo cæsorum capita. stabat enim in quodam loco gradibus aliquot accessibili, obscuritate eius se occulens. ibi Gratus vnus è palatinis militibus, non valens satis vultum eius discernere præ tenebris, hominem tamen esse videns, qui latere cupiat, propius accessit, licet rogatus vt discederet, & tandem protractum agnouit, inclamans alios sequentes, profectò hunc esse Germanicum, dignum qui vacantē imperatoris locum occupet. Tum Claudius videns eos paratos, vt se rapiant, metuensq; ne iubēt e Caio plecteretur capite, rogabat, vt sibi parcerent, innocentiam suam commemorans, & excusans se insciū rerum omnium. ad quæ Gratus subridens dextra prehensum sic alloquitur. Desine de incolumitate esse solicitus, cùm potius debeas animum ad principatū erigere, quem Dij Caio sublato tuæ virtuti offerunt, orbem terrarum tandem respicientes fessum calamitatibus. quare age maiorum tuorum solium recipe. moxque attollunt eum in humeros non valentem præ metu simul ac gaudio pedibus insistere. iam enim cōplures prætoriani circa Gratū versabantur, ita vt quidam putantes Claudium rapi ad supplicium, miserarentur, vt hominem innoxium, & qui totam ætatem exegisset in ocio, ac sæpè sub Caio adductus esset in vitæ periculum: quidam etiam dictitarent, ad consules pertinere de eius causa iudicium. Verùm militibus magis ac magis affluentibus, & diffugiente inermi multitudine, Claudius non procedebat propter imbecillitatem corporis, quando etiam ipsius lecticarij fugerant, desperantes de salute domini quem raptim viderant. itaque cum hi soli tenerent palatium, partem vrbis, vt ferunt antiquissimam, & iam attentarent curam reipublicæ, maior etiam fiebat confluxus cæterorum militum, Claudium libenter videntium, & magno studio conantium eum ad principatum euehere, etiam ob Germanici fratris memoriam, cuius gloria hærebat adhuc in animis hominum. ad hæc succurrebant precipuorum senatoūr cupiditates immodicę, & quātum per eas peccatum sit ante mutatum statum reipublicæ. quem quia in pristinum restitui iudicabant impossibile, rursum non esse in rem suam

An. mundi 4005. A nat. Chri. 43.

Hedio & Ruffinus Cap. 3.

Claudius se renuēti obtruditur Cęsarea dignitas.

Causæ militēs impellētes, vt Claudium in Imperatorem eligerent.

An. mundi 4005. A *Christ. nat.* 43.

suam videbant, si vnusquispiam citra ipsorum operam potiretur imperio, cùm liceat prouecto Claudio dignam ab eo pro meritis gratiam recipere: has & alias inter se conferentes consultationes, cum alijs quoq; affluentibus communicabant. cumque idem omnibus probaretur, armatis cinctum sublimem in castra pertulerunt, vt ibi sine impedimento reliqua peragerent. dissidium autem inter senatum & plebem inciderat: dum illi ad pristinam redire dignitatem, & inductam à tyrannis seruitutem effugere cupiunt: plebs contrà hanc felicitatem eis inuidēs, & frenum eorum cupiditatibus imperatoriam potestatem esse existimans, sibiq; aduersus potentiorum iniurias præsidium, gaudet auditis quæ Claudio contigerunt, sperans huius opera carituram se bellis ciuilibus, & alijs malis quę olim Pompeianis temporibus ciuitatem afflixerant. Senatus porrò cognito, quòd milites Claudium in castra transportauerint, lectos sui ordinis viros illò miserunt, qui eum doceant non esse per violentiam affectandum imperium: præstare vt senatui permittat curam Reipublicæ, & vnus sit è senatoribus, iuxta leges prouisurus cum alijs quomodo res administrari debeant: meminerit; quàm miserè tractata sit ciuitas, vel à prioribus dominis, vel nuper Caio principe, sub quo ipse in communi fuisset periculo: neque decere, vt, qui tyrannidem in alio detestatus sit, nunc patriam sponte intemperijs eius subijciat. quapropter si senatui pareat, & cum laude ad pristinum reuertatur ocium solitam virtutem retinens, fore vt maximis cumuletur honoribus à liberis ciuibus, & opinionem optimi viri lucrifaciat, qui non grauetur sub legibus per vices nunc præesse alijs, nunc subijci. quòd si nihil motus Caij exitu pergat in propositis, se certe obnixuros eius conatibus. nam & non contemnendam militum manum stare à suis partibus, & armorum superesse copiam seruitiorumq; multitudinem, quorum opera in promptu sit. Sed præcipuā spem esse in Deorum auxilio, qui pro recto & honesto certantes adiuuare soleant: nihil autem honestius quàm pugnare pro libertate patriæ. Hæc legati Veranius & Brocc⁹, ambo tribuni plebei: procumbentesq; ad eius genua suppliciter orabant, ne ciuitatē in bellum ciuile conijceret. Et cùm viderent eum septum magna frequentia militum, & nihil esse collatos ad hunc consules, rogabant, vt si principatum ambiret, mallet eum à senatu accipere. hoc enim æquius fore & felicius, si absq; violentia, cùm bona offerentium gratia habenas imperij capesseret.

Claudius sublimis in castra perfertur.

Dissidiū inter plebē & senatum.

Senat⁹ Claudio suadet vt imperiū delatum resignat.

CAP. III.

Dissidium inter senatum & plebem.

Claudius Principatū vltrò oblatum depone se recusat. Hedio & Ruffinus Cap. 4. al. 3.

PORrò Claudius sciens senatus arrogantiam, modestè legatis respondit pro tempore: sed parum tutum ratus se in eorum fidem committere, fretus hortatibus militum operam impigram pollicentiū, incitante etiam Agrippa decreuit principatum vltrò oblatum non dimittere è manibus. Is enim, postquam suæ dignitatis autorem Caium exanimem collocasset in lectulo, & composuisset, vt tum poterat, perfunctus hoc officio prodijt ad eius satellites, nuncians viuere quidem eum, sed quia crucietur vulneribus, nunc se medicos ea de causa petere. Cæterùm vbi cognouit raptum esse à militibus Claudium, ægrè dimota turba ad eum perua-

perſuaſit, & nactus eum turbatum, prouidq; ad cedendam poteſtatem ſenatui, confirmauit horratus, vt magno animo in retinendo principatu pergeret. Iamq; vnus erat è fautoribus Claudij, cum accerſitus à ſenatu, ignarum ſe omnium ſimulans, & vnguentatus tanquam à compotatione veniens, ex ſenatoribus quæſiuit quid de Claudio factum ſit. quibus id quod verum erat reſpondentibus, & inſuper ipſius ſententiam de præſenti ſtatu poſtulantibus: ſe quidem aiebat pro ſenatus dignitate nullum recuſare periculum, ſuadere tamen, vt magis ſpectent vtilitatem reipublicæ, quàm quæ in præſens grata videantur auribus. contendentibus enim de principatu opus eſſe armis & militibus, ne imparatis in certamen deſcendentibus aliquid aduerſum accidat. illis & arma ſibi ſupereſſe dicentibus, & collaturos ſe pecuniam: nec deeſſe militem, & poſſe armari ſeruitia vocata ad pileum; ſubiunxit Rex: vtinam P. C. conatus veſter ſuccedat. non dubitabo tamen quæ in rem veſtram puto promere. ſcitis qui à Claudio ſtant veteranos eſſe & rei militaris longo vſu peritiſſimos: pro nobis autem erit mancipiorum præter omnem opinionem liberatorũ colluuies intractabilis, quos ne gladium quidem ſatis ſcientes ſtringere, opponemus viris exercitatiſſimis. quamobrem mihi placet mitti ad Cladium qui ei deponere principatum ſuadeant, & ad eam legationem meipſum offero. hæc vbi perſuaſit cum alijs aliquot mittitur, & Claudio ſeorſum trepidationem ſenatus indicat: autorq; fuit, vt reſponderet, ſicut decet ad ſummam poteſtatẽ euectum principem. Reſpondit igitur, mirum non videri quòd ſenatus ægrè ferat ſubeſſe vnius arbitrio, expertus aliquot principum fæuitiam. nunc verò deguſtaturum eum etiam æquam ac moderatam dominationem, quæ nomen quidem principatus habeat, ſed re vera omnia gerat de communi ſententia. quare non eſſe cur de eius fide dubitent, quem in varia temporum conditione nunquam ab honeſto diſceſſiſſe ſuis ipſis oculis viderint. cum his mandatis legati dimiſſi ſunt: moxq; concionem apud prætorianos habuit, ſacramento adactos, vt in fide maneant, viritimq; diuiſit quina drachmarum millia. ſub diluculum autẽ Coſs. ſenatum vocauerunt in capitolin: Iouis ædem: quorum alij deliturẽt in vrbe, ne irent: alij rus maturè ſunt profecti, præuidentes quó nã res euaſura eſſet, optantesq; tutam ſeruitutem cum ocio potiũs, quàm anticipitem aleam reparandæ dignitatis priſtinæ. conuenerunt tamen centum non amplius, quibus conſultantibus de præſenti negocio, repente clamor militum pro foribus ſtantium tollitur, vnum imperatorem à ſenatu creari poſtulantium, ne quod detrimentum patiatur impertum communicatum pluribus. & ſuam quidem ſententiam proferebant de vni alicui committendo imperio, in illorum autem poteſtate ſinebant delectum eius qui videretur principatu dignior: quod ſenatui valde incommodũ accidit, in locum ſperatæ libertatis ſuccedente metu à Claudio. nec tamen deerant qui affectarent rerum faſtigium, propter nobilitatem generis, affinitatemq; coniunctam cum Cæſaribus. nam M. Minucianus vir cum primis clarus, & in matrimonio habens ſororem Caij Iuliam, ſeipſum offerebat, conſulibus aliam ex alia cauſationem nectẽtibus. Valerium etiam Aſiaticum alter Minucianus interfector Caij cohibuit, fuiſſetq; cædes quanta vix vnquam aliàs edita, ſi quis permiſſus fuiſſet cum Claudio de principatu contendere. præſto enim erat gladiatorum non contemnendus numerus, & cohortes vigilum, cũ magna manu

Anno mundi 4005. Anno Chriſti 43.

Claudius in propoſito ſuo ab Agrippa confirmatur.

Agrippa ſenatui ſuam ſententiam exponit.

Agrippa cũ alijs aliquot ad Claudiũ mittitur.

Claudij ad Legatos reſponſio.

Sacramentũ militare.

Milites vnũ Imperatorẽ à Senatu creari poſtulant.

Quidam rerum faſtigiũ affectant.

An. mundi 4005. *A Christo nat.* 43.

manũ remigum vltro confluentium. quapropter multi metu ab ambiendo sunt deterriti, quòd vel sibi ipsis timerent, vel populo. Deinde appetente iam die Chæreas cum socijs aderant allocuturi milites: quos illi cum viderẽt manu silentium innuere, cõcionari nõ passi sunt, omnibus vnũ imperatorẽ idq; sine dilatione poscentibus. Tum verò minimè senatus poterat expedire constitutionẽ reipubl. militibus autoritatẽ eius contemnentibus, & interfectoribus Caij ampliſſimũ ordinem militari insolentiæ cedere non patientibus. Tandem Chæreas nõ continens irã quòd imperatorem peterent, daturum se ait, si quis signum afferret ab Eutycho. is erat auriga Prasinus Caio dilectiſſimus, cuius equitio stabulis exstruendis ille viles operas exegerat à militibus: idq; tum eo dicto exprobrabrat eis Chæreas, multaq; alia, allaturum se Claudij caput minitans. indignum enim esse si post insanum stulto principarum cõmittant.

Milites sublatis signis ad Claudiũ tendunt.

At illi verbis eius nil moti, strictis gladijs & sublatis signis tendebant ad Claudium, adiuncturi se his qui iam sacramento ipsum se obligauerãt. ita senatus desertus est à suis propugnatoribus, & consules fermè in priuatorum redacti ordinem, mœstitia stuporeq; occupatis omnibus, nec scientibus quid nam agẽdum post irritatum in se Claudium. iamq; pœnitentes alius in alium iactabant conuicia. Tum Sabinus è tyrannicidis vnus in medium progressus, citius se eos omnes contrucidaturum ait, quàm passurum, vt se inspectante imperiũ cõmittatur Claudio, & adscisatur vltronea seruitus: simulq; Chæream obiurgabat, quòd cum primus contempsisset Caiũ, nunc metu mortis videatur publicam libertatem prodere, quasi verò sine hac vlla voluptas vitæ possit esse viris fortibus. ille contrà hac amissa sibi certum ait mortis propositũ, velle tamen prius tẽtare mentẽ Claudij. Interim in castris multi senatorum per confertos milites enitebantur ad officium exhibendum Claudio, & inter cæteros alter Consul Q. Pompeius, eo magis inuisus militibus, q senatum ad libertatem hortatus fuerat. quamobrem strictis eum inuadentes gladijs perpetrassent cædem, nisi fuissent à Claudio cohibiti, qui ereptum periculo assidere iussit suo lateri. sed non idem honor habitus est reliquis senatoribus qui cum eo simul venerant: aliquot enim etiam plagas acceperunt, repulsi dum illum salutare properant: Aponius verò discessit saucius, & eorũ nemo non periclitatus est. Rex Agrippa etiam autor fuit Claudio vt mitius se erga senatores gereret: his enim sublatis non habiturũ quibus imperet. Cui ille libenter paruit, iussitq; eos conuenire in palatium, quò ipse per mediam vrbem lectica delatus est, deducentibus militibus nõ sine vexatione plebeiæ multitudinis. è tyrannicidis autem Chæreas & Sabinus conspicui processerant in publicum contra edictum Pollionis, quem Claudius paulo ante Prætorianis præfecerat. Ipse per latus in palatiũ conuocatis amicis capitalẽ sententiam in Chæream protulit. Quamuis enim facinus per se videbatur magnificum, perfidiæ tamen crimen obiectũ est, & exemplum erat statuendum securitati futurorũ principum. ductus est igitur ad supplicium vnà cum Lupo alijsq; compluribus. Fertur Chæream magno animo tulisse id infortuniũ, nihil mutato vultu ad indecorũ habitũ, atq; etiam Lupo exprobrantem lacrymas. cumq; is detracta veste quereretur de frigore, ille cauillatus est, lupum nunquam offendi frigore. Et inspectante corona eorum qui deduxerant, rogauit militẽ, num exercitatus esset ad cædes & num acutũ haberet gladium: postulauitq; eum quo ipse Caiũ interfecerat.

Sabinius citius se cõtruncidaturũ omnes, quàm passurum, vt Imperiũ cõmittatur Claudio, ait.

Q. Pompeius Consul cum alijs quibusdam ad Claudium peruenit.

Claudio Agrippa, vt mitius se erga senatores gereret, suadet.

In Caij interfectores animaduertitur.

terfecerat. denique vno ictu feliciter periit. Lupus autem deiecto animo parum fortiter ceruicem præbens pluribus ictibus demum cõfectus est. Paucis post diebus, quando solenne parentandi tempus rediit, pop. Rom. dum suorum quisque manes honoraret, eadem opera etiam Chæreæ suam partem in ignem conijciebant, apprecati vt propitius nõ irasceretur ipsorum ingratitudini. atque hic fuit exitus Chæreæ. Sabinus autem non solùm absolutus à Claudio, verum etiam permissus eandem quam ante præfecturam gerere, iniquum ratus si à fide coiuratis data desciscesceret, in corpus adacto capulo tenus gladio suamet manu optatum quæsiuit interitum.

An. mund. 4005. A. nat. Christi. 43.

Sabinus sibi ipsi manus infert.

CAP. IIII.

Quomodo Claudius Agrippæ paternum regnum reddidit, & edicta eius in Iudæorum gratiam.

CLaudius porrò ablegatis militibus quicunque suspecti esse poterãt, edictum proposuit, quo Agrippam in regno per Caium antè concesso confirmabat, collaudans simul eius operam & industriam: addita insuper Iudæa & Samaria, quòd olim ad eius aui Herodis regnum pertinuissent. has igitur velut familiæ debitas restituit. Abilam autem & finitimam eius ditionem in Libano, quę Lysaniæ fuerat, adiũxit de suo. Fœdus deinde Regis cum Rom. pop. in æs incisum est in vrbis foro mẽdio. Antiochum autem suo regno priuatum Comagena donauit & parte quadam Ciliciæ, dimisit etiam Alexandrũ Lysimachum Alabarcham veterem amicum, & olim procuratorem suæ matris Antonię, quem Caius iratus vinxerat: cuius filio Marco Bernice desponsa fuit Agrippæ filia: quo defuncto ante nuptias, Rex virginem Herodi suo fratri eam collocauit, impetrato illi regno Chalcidis à Claudio. Per idem tempus apud Alexandriam inter Iudæos & Græcos exorta est seditio. Occiso enim Caio gens Iudæorũ sub eius imperio vehementer oppressa & multis iniuriis ab Alexandrinis affecta, cœpit animos resumere: moxque ad arma ventum est. Tum Claudius per epistolam mandat Ægypti præsidi, vt seditionem illam compescat: & ad preces Agrippæ ac Herodis Regum edictum Alexandriam & in Syriam mittit scriptum in hanc sententiã. Tiberius Claudius Cæs. Aug. Germanicus, trib. pot. edicit. Quoniam cognitum habemus Alexandrinos Iudæos iam inde ab initio ius eius ciuitatis ex æquo cum Alexandrinis cæteris consecutos à Regibus, sicut patet ex instrumentis super hoc conscriptis & constitutionibus Regiis, post adiectamque imperio nostro per Augustum Alexandriam mansisse illis sua iura integra conseruata per missos illò diuersis temporibus præsides, nullamque de eorum iure controuersiam extitisse etiam cum Aquila præfuit Alexandriæ: permissumq; eis ab Augusto, vt in defuncti ethnarchæ locũ alium suis suffragiis substituerẽt: vtq; quisque in suis ritibus maneat, neq; cogatur religionẽ patriam deserere: cæterũ Alexandrinos cõcitatos contra cõciues suos Iudæos C. Cæs. temporibus, propter insolentem illius insaniam, dum cõtra patriam gẽtis religionẽ pro Deo coli ab eis postulat, & recusantib. infensus est: volo inẽcusa esse iura eorũ à Caij insania: eisq; ius esse perseuerãdi in patriis ritibus

Hed. & Ruffin. cap. 5. Aliàs cap. 4.

Claudius Agrippæ Iudæam, Samariã & Lysaniæ ditionẽ concedit.

Antiochus Rex Comagenæ.

Alexander Lysimachus Alabarcha.

Herodes, Agrippæ frater, Rex in Chalcide.

Seditio Alexandriæ inter Iudæos & Græcos.

Claudij pro Alexandrinis Iudæis edictum.

An mun. 4005. A nato Christo 43.

ritibus iubeoq; vtramq; partem, quoad fieri poteſt, dare operã ne quid turbarum commoueatur, idq; propoſito hoc edicto ita ſtatuo. atq; hæc erant quæ in illo edicto continebantur. in reliquum autem orbem Romanum tale miſſum eſt: Tiberius Claudius Cæſar Auguſtus Germanicus, Pont. Max. trib. pot. Coſs deſignatus II. edicit. Petentibus à me Agrippa & Herode Regibus mihi amiciſſimis, vt permitterem Iudæis in imperio noſtro degentibus vti ſuo iure quemadmodum antea, ſicut & Alexandriam habitantibus conceſſimus: libenter precibus eorum annuimus, non deprecatorum tantum cauſa, ſed quia ipſos dignos iudicamus hoc noſtro beneficio, propter ſeruatam populo Romano fidem & amicitiam. Æquiſſimum igitur cenſeo, nullam ne Græcam quidem vrbem negare illis ius ſuum, quandoquidem & ſub D. Auguſti principatu conſeruatum eis fuit integrum: licebitq; in poſterum Iudæis per totum noſtrum imperium ſparſim habitantibus vti maiorum ſuorum moribus, quos iam nunc moneo, vt hac noſtra gratia contenti modeſtius ſe gerant, neq; conſpuant religiones externarum gentium: ſuis autem ſuo arbitratu viuant legibus. atq; hoc meum edictum ciuitatibus colonijs & municipijs Italicis ac prouincialibus per magiſtratus publicari volo, ad Reges quoq; atq; dynaſtas tranſmitti, non minus triginta continuis diebus ita proponendum, vt ab omnibus humi ſtantibus poſſit perlegi.

Claudij pro Iudæis per Romanum orbem edictum.

CAP. V.

Agrippæ in Iudæam reditus.

Agrippam Claudius in regnum ſuum mittit.

His edictis Alexandriam, & per totum imperium dimiſſis Claudius Cæſar declarauit, quomodo in Iudæos animatus fuerit: moxque Agrippam ad curam ſui Regni miſit auctum maioribus honoribus, commendatumq; per literas præſidibus prouinciarum ſimul & procuratoribus omnibus. at ille, vt re bene geſta magna celeritate reuerſus eſt: & quam primum peruenit Hieroſolyma, votiua ſacrificia perſoluit, nihil omittens eorum quæ lege præſcripta ſunt. vnde & multos Nazaræos tõderi mandauit: & catenam auream à Caio donatam pondere parem illi ferreæ quæ Regias manus vinxerat, monumentum aduerſæ fortunæ mutatæ in proſperam ſuſpendit in ſacrario ſupra gazophylacium: quæ doceret ſpectatores & ſublimia poſſe corruere, & Deum valere illa erigere denuo. omnes enim admonebantur per hanc conſecratam catenam, quòd Agrippa leui de cauſa priuatus dignitate ſit vinctus, pauloq; poſt compedibus ſolutus ſplendidiorem quam ante principatum adeptus ſit: eam eſſe naturam rerum humanarum omnium vt celſiſſima quæq; prolabantur facile, rurſumq; inclinata reſtituantur in priſtinum faſtigium. Rite igitur votis Deo redditis Agrippa Theophilum Anani filium ſubmouit à ſummo Sacerdotio, & Boethi filium Simonem cognomine Cantharam in eius locum ſubſtituit. erant autem Simoni fratres duo, & Boethus pater, cuius filiam Herodes Rex vxorem duxerat, ſicut diximus. idem igitur, quod fratres & pater, ſacerdotium Simon adeptus eſt: quemadmodum olim ſub imperio Macedonum idem contigit tribus filijs Simonis pontificis, eius qui Onia patre prognatus eſt, vt ſuprà meminimus. Conſtituto deinde pontificatu Rex Hieroſolymitis

Agrippa catenam auream ferreæ pondere parem in ſacrario ſuſpendit.

Simon Boethi filius in Theophili Pontificis locum ſurrogatur.

mitis beneuolentiæ gratiam retulit, remisso eis tributo quod soliti erant in singulas ædes pendere, decorum putans si non patereturse vinci amore mutuo. Magistrũ autem præfecit toti suæ militiæ Silam, quem multorum & difficilium laborum indiuiduum socium habuerat. Paulo post Doritæ quidam iuuenes natura temerarij religionis specie posuerunt in Iudæorum synagoga statuam Cæsari, quod Agrippam vehementer commouit ad iracundiam, quòd ea res perditũ iret institutaq; patriæ. Quare sine mora ad Petronium Syriæ præfidem profectus questus est de Doritarum audacia, qui & ipse non minus ægrè ferẽs hoc facinus, vt impium, nouatoribus illis asperius scripsit in hanc fermè sententiam. *An. mundi 4005. A Christo uat. 43.*

CAP. VI.

Epistola Petronij ad Doritas pro Iudæis scripta.

PVblius Petronius, legatus Tiberij Claudij Cæs. Aug. Germanici, magistratibus Dorienſium. Quoniam tam audax est, quorundã vestrum insolentia, vt etiam contra edictum Claudij Cæs. Augusti. Germanici, quo Iudæi permittuntur suis legibus viuere, synagogam eorum profanauerint, illata Cæsaris statua, quod religioni ipsorum non est licitum, atque hoc facto non Iudæorum tantum pietas læsa est, sed numẽ etiam Cæsaris, cui rectius in proprio templo statua poneretur quàm in alieno, maximè in synagoga, cum iustũ sit & imperatoris iudicio comprobatum vt sui quisque loci sit dominus: ne mea decreta commemorem post contemptam autoritatem Cæsaris, qui Iudæis nõ religionem tantum permisit, verumetiam æquum ciuitatis ius cùm Græcis cohabitantibus: his ergo de causis eos qui contra edictum Augusti ausi sunt talia, indignantibus etiam proprijs magistratibus, hæc furore populi, non suo consensu facta asseuerantibus, iubeo per centurionem Vitellium Proculum ad me adduci rationem reddituros. Magistratus autem hortor, vt si videri voluntas his consensum suum non accessisse, centurioni sontes indicent, dentque operam ne quid turbæ aut rixæ exoriatur, quam quidam captare videntur: cum contrà ego & mihi carissimus Rex Agrippa nihil æquè curemus, quàm ne vlla Iudæis detur occasio excitandi tumultus defensionis prætextu. Quo autem melius cognoscatis, quænam sit super hos negocio voluntas Augusti, adiunximus eius edictum apud Alexandrinos propositum: quod iam antè satis notum omnibus, carissimus Rex Agrippa mihi sedenti pro tribunali recitauit, ius suum postulans, & vt suis beneficiũ Cæsaris maneat incolume. Quamobrem iubeo vt in posterum nullam quæratis seditionum materiam, & cæleste numen suis quisque colat ritibus. Ita tum Petronius rem curauit, vt & admissum erratum corrigeretur, & in posterum caueretur, ne quis tale quippiam audeat. Rex autem Agrippa Simonem Cantharam pontificatu priuauit, quem Ionathæ Anani filio reddere voluit, dignionem hunc tali sacerdotio existimans. Sed ille recipere noluit sic excusans: Equidem tuam Rex beneficentiam libenter amplector, contentus tua voluntate qua mihi tantus honor oblatus est, etsi me Deus indignum iudicauit summo pontificio. sed mihi sacrum illum amictum semel sumpsisse satis est: tunc enim sanctius illum accepi quàm nunc reciperem, quòd si quæris, ostendam qui honore hoc sit longè dignior.

Hed. & Ruffinus cap. 6. Agrippa Iudæis ædium tributũ remittit. Silas. Doritæ in Iudæorum synagoga Cæsari statuam ponũt, quod Agrippam & Petronium vehementer ad iracundiã commouet. Aliàs Cap. 5. Publius Petronius Dorienſibus, vt eos qui Cæsari statuam posuerint sibi mittant, scribit.

Ionathæ Anani filio Põtificatus restituitur, quẽ ille recipere recusat, & Matthiæ fratri deferri rogat.

An. mundi 4005. *A Christo nat.* 43. Marsus Syriæ præfectus.

est mihi frater, & apud Deum, & apud te Rex innocentior ab omnique peccati labe mundior, quem ausim tibi commendare, vt idoneum officio pontificis. qua hominis modestia delectatus Rex, omisso Ionatha iuxta ipsius consilium fratri eius Matthiæ sacerdotium id detulit: nec ita multo post Petronio Marsus in administranda prouincia Syria successit.

CAP. VII.

Gesta Agrippæ vsq; ad ipsius obitum.

Hed. & Rufinus cap. 7. Silas Agrippæ prioris fortunæ aduersitates in memoriam reuocans, eũ ira offendit, vt vinctum in ipsius patriam adseruandum miserit.

SIlla autem magister militiæ Regiæ, quia per omnem fortunam ei fidus nullius vnquam periculi socius esse detrectauerat, sed vel difficillimos labores pro eo sæpè susceperat, fretus amicitia postulabat etiam paris honoris esse particeps. quapropter grauabatur Regi aliquo modo cedere, semperq; licentius agebat cum eo. & in familiaribus colloquijs molestus erat interdum extollens se immodicè, & sæpè prioris fortunæ aduersitates in memoriã reuocans, vt ostentaret quàm studiosus ipsius cultor fuerit, nunquam non labores in eius gratiam exhaustos memorans. quæ cum sine modo repeteret, opprobrare videbatur, ita, vt Rex tandem offenderetur immodica libertate hominis. iniucunda enim est temporis inglorie acti memoria, & stultum est indesinenter exprobrare debitum. postremo in tantum exasperatus est Regis animus, vt iræ plus quàm rationi tribuens nõ contentus sit ademisse illi præfecturam, verumetiam vinctum in ipsius patriam adseruandum miserit. Elapso deinde aliquanto tempore lenita iam ira, & ratione defecata in consilium adhibita, reputauit quantum laborum vir ille pro se pertulisset: cumq; natalem suum celebraret, omnibus occupatis circa hilaritates ac epulas, accersiuit Silam, vt mox interesse velit Regio conuiuio. ille, vt erat moribus ingenuis non dissimulauit indignationem, cuius iustam causam habere videbatur, vocantibus se respõdens, ad quem honorem me Rex reuocat, paulo post eo priuaturus? neq; enim prius beneuolẽtiæ præmium mihi diuturnum esse passus est, sed spoliauit eo me affectum contumelia nisi fortè putat linguam mihi post hac fore minus liberam: imò fretus conscientia nunquã clamare desinam, è quantis eum eripuerim calamitatibus, quantum laborẽ tulerim, vt illi incolumitatem & honores parerem: pro quibus officijs nunc præmiũ retuli vincula & obscurum carcerem. ego certè horum nunquam obliuiscar, sed etiam apud manes manebit mihi huius iniuriæ memoria. Hæc ille vociferabatur, iubens, vt eadem Regi referrent qui cũ videret immedicabilem, reliquit eum in custodia. Couersus autem ad Hierosolymorum curam, muros nouæ quæ vocatur ciuitatis permunijt sumptu publico, latioresque & altiores quàm ante fuerant reddidit: & feci sset aduersus omnem humanam vim inexpugnabiles, ni Marsus Syriæ præses Claudio Cæsari significasset eam rem per literas. qui suspicatus molituros aliquid noui, diligenter scripsit Agrippæ, vt à muniẽda vrbe desisteret: atq; ille mox paruit. Erat aũt is Rex adeò natus ad liberalitatem ac beneficijs demerendos populos, vt magnis sumptibus pararet sibi celebritatẽ nominis, pro magna voluptate ducens quæsitam munificentiã gloriam, longè alius quam Herodes, qui ante eum regnauerat. ille enim malicioſus erat ac pro-

Silam Agrippa ex carcere accersit, qui indignationem non dissimulans in custodia relinquitur.

Agrippa Hierosolymorũ muros permunit.

Marcus Claudio, Agrippę scriberet, vt à munienda vrbe desistat suadet.

Agrippa quã Herodes Iudæis magis fauet.

et procliuis ad sæuitiam: & propter mutuum odiũ manifestè præferens erga Græcos maiorem quàm erga Iudæos benevolentiam: vt qui exteras vrbes ornaret pecuniarum largitionibus, aliàs balnea & theatra, aliàs templa & porticus exstruens: Iudæorum aũt nullum oppidum ornatu aliquo dignatus est memorabili, nec vlla liberalitate prosecutus est. Agrippa contrà mitissimo fuit ingenio, in exteros omnes ex æquo beneficus, liberalis & humanus, in suæ gentis homines benignus, & promptus ad iuuandos præ cæteris in aduersitatibus. quapropter libenter & continuè degebat Hierosolymis, institutorum ac rituum patriæ seruator religiosissimus: purus enim erat à contaminamentis omnibus, nec vlla dies ei præteribat absque sacrificio. Accidit aliquando vt quidam Hierosolymita legisperitus nomine Simon aduocata concione per Regis absentiam agentis tum Cæsaream, criminaretur illum vt impurum & arcendum templi aditu, quod non nisi dignis pateat. id vbi præfectus vrbis illi significauit per literas confestim accersiuit hominẽ: à quo fortè fortuna repertus in theatro, assidere sibi eum iussit, moxq; sedata voce & placidè, die mihi, inquit, quid tibi non prcbatur ex his quæ facimus. qui cum nihil haberet quod diceret, precatus est veniam, tum Rex citius quàm quisquam opinaretur reconciliatus est, clementiam magis quàm iram decere Reges existimans, & lenitatem animi magis quam celsitudinem. itaque illum dimisit non sine munere. Inter alias autem multas eximijs ornamentis honorauit ciuitatem Berytum, magnis sumptibus exstructo ibi theatro pulcherrimo, simulque æquè magnifico amphitheatro, & ad hæc balneis ac porticibus, nullis parcens impendijs modò absolutam operibus pulcritudinem adderet. dedicatio quoque horum celebrata est splendidissimè, exhibitis in theatro spectaculis & musicorum omne genus certaminibus, aliaque voluptatum varietate: in amphitheatrum vero ad ostentandam magnificentiam inductis plurimis gladiatorum paribus, volens deinde spectatores oblectare etiam cateruatim commissis pugnatoribus, ex maleficis in hoc destinatis duas cohortes fecit septingentorum quamque hominum, vt illis per imaginem belli decernentibus, pœna noxiorum in pacis voluptatem verteret, atque ita omnes mutuis absumpti sunt vulneribus. Post hæc apud Berytum peracta migrauit in vrbem Galilææ Tiberiada. suspiciebatur autem ab alijs Regibus: venitque ad eum Antiochus Comagenæ Rex, Emesenorum Sampsigeranus, Cotys qui regnabat in minore Armenia, Polemonque Ponti regulus: & præter hos Herodes frater Rex Chalcidis. hos omnes summa hospitalitate excipiebat ostendens per hoc animi sui magnitudinem, ne videretur indignus qui expeteretur à tot Regibus. quibus adhuc apud eum morantibus Marsus Syriæ præses superuenit. Seruans igitur debitam Romanis reuerentiam vsque ad septimum lapidem illi obuiam processit: quodquidem simultatis cum Marso initium factum est, dum eodem cum hospitibus curru vectus, suspectam præfidi redderet tantam Regum concordiam. ratus enim id non esse è Republica, per idoneos nuncios mãdauit singulis vt sine mora discederent: qua re Agrippa vehementer offensus est, & Marsum quidem hac de causa exosum habuit. Matthiæ verò adempto Pontificatu successorem dedit Elioneum Cithæi filium. Iamque tertium Iudææ totius regni annum exegerat. cum peruenit in vrbem Cæsaream, quæ prius Stratonis turris dicta

An. mund. 4005. A Christo nat. 43.

Simon legisperitus Regẽ criminatur, qui dum veniam precatur, eidẽ reconciliatur.

Aliàs cap. 6. Agrippa Berytum ciuitatẽ eximijs ornamentis honorat.

Hed. & Rufinus cap. 4.

Agrippa Marso Syriæ Præsidi, dũ quinque Reges ad se venientes discedere iubet, infensus.

Aliàs cap. 7. Elioneus Cithæi filius Pontifex.

Anno mundi 4005. A Christo nat. 43.

ris dicta est: vbi solennes ludos celebrauit pro salute Cæsaris: ad quam festiuitatem magna multitudo nobilium ac procerum conuenerat ex tota prouincia. eius celebritatis die secũda processit mane in theatrum amictus veste tota ex argento mirabili opere contexta, quæ radijs exorientis solis perculsa & diuinum quendam fulgorem emittens, veneratione cum horrore excutiebat spectantibus. moxq; adulatores pernicioſi alius aliunde acclamantes Deum consalutabant, rogantes vt faueret propitius. hactenus enim vt hominem reueritos, nunc agnoscere & fateri in eo quiddam mortali natura excellentius. hanc impiam adulationem ille nec castigauit, nec repulit: pauloq; post suspiciens vidit supra caput suum bubonem funi extento insidentem: moxque vt sensit hunc esse calamitatis nuncium qui olim felicitatis fuerat, ex intimis præcordijs indoluit. secuta sunt ventris tormina, statim à principio vehemẽtia. conuersis igitur in amicos oculis: En, inquit, ego ille vester appellatione Deus vitã relinquere iubeor, fatali necessitate coarguente vestrum mendacium: & quem immortalem salutastis, ad mortem rapior. Sed ferenda est voluntas cœlestis numinis. neq; enim malè vximus, immo tanta felicitate vt omnes me beatum prædicent. hæc locutus crescente dolore discruciabatur properè igitur relato in regiam rumor sparsus est breui esse moriturum quamobrem confestim totus populus vnà cum vxoribus atque liberis saccum indutus more patrio supplicabat Deo pro salute Regis, omnia miscens lamentis & ejulatibus. Rex autem in celsiore decumbens cubiculo, & in faciem stratos humi prospiciens, non temperabat sibi à lacrymis. cruciatu deinde per continuos quinq; dies nihil se remittente confectus vitã finijt, annum natus quartum supra quinquagesimũ, postquã regnasset per septennium. quatuor enim annos sub Caio Cæsare obtinuit regnum. primũ in Philippi tetrarchia per triennium, cui quarto demum anno accessit & Herodis tetrarchia, tribus deinde annis sub Claudio Cæsare præter iam dictam ditionem in Iudæa quoq; regnauit & Samaria simulq; Cæsarea. ex annuis autem reditibus percipiebat cum plurimum 1200 myriadas. nec his contentus, mutuum accipiebat pecunias. Cum enim esset munificus, impensis non sufficiebant reditus, quòd liberalitatem exerceret sine parsimonia. Cæterùm priùs quàm euulgaretur Regis obitus, Herodes dynasta Chalcidis, & Chelcias magister regiæ militiæ conspirantes simul Aristonem miserunt, qui Silam communẽ amborum inimicum interficeret, quasi hoc à Rege mandatum acceperit.

Agrippa in theatro Deus cõsalutatur, Bubonem vides, & vt Germanus prædixerat, quinto die moritur.

Agrippa quã diu vixerit & regnauerit.

Millæ & ducentæ Myriades quindecim tonnæ auri.

Herodes Chalcidis dynasta & Chelcias Silam interficiunt.

Hod. & Rufinus cap. 9. acti 88.

Atque hic fuit Agrippæ Regis exitus. Superstites autem ei fuerunt, filius quidem vnus Agrippa annum agens decimumseptimum: filiæ verò tres, ex quibus Bernice nupta erat Herodi patruo, nata annos sexdecim: reliquæ duæ tum etiam virgines erant, Mariamme & Drusilla, hæc septennis à patre desponsata Iulio Archelao Chelciæ filio, illa decennis Ephiphani filio Comagenorum Regis Antiochi. Postquam autem cognitum est excessisse Agrippam, Cæsarienses & Sebasteni beneficiorum eius obliti pessimam ei retulerunt gratiam, conuicia non dicenda iactantes in defunctum. militum quoque vulgus qui tum fortè aderant, protractas è palatio filiarum statuas vnanimiter detulerunt in lupanaria, eisq; vt poterant illudebant modis quos turpe sit eloqui: instructisq; per loca publica epulis conuiuia celebrabant coronis redimiti & delubiti vnguentis, libantes interim Charoni, & sibi inuicem propinam-

Agrippæ liberi superstites.

In Agrippã defunctum Cæsarienses & Sebasteni conuicia iactant.

propinantes præ gaudio quod ex obitu Regis conceperant. Atque hæc agentibus nec Agrippæ recentia merita succurrebant, nec auus eius Herodes vrbium illarum conditor, quas portubus & templis magnificentissimè ornauerat. Filius porrò defuncti Agrippa Romæ erat eo tempore, educabaturque apud Claudium Cæsarem. qui audito Agrippæ obitu, & contumeliis quibus eum Cæsarienses ac Sebasteni post mortem affecerant, illius quidem causa indoluit, ingratis autem populis vehementer iratus est. confestim igitur voluit successorem paterni regni Agrippam iuniorem mittere, simul vt iureiurando satisfaceret. Sed liberti & amici qui multum apud eum poterant dissuaserunt, negantes tutum admodum adolescenti & vix dum egresso pueritiam tantum regnum committere, cui administrando sit impar, quodque etiam viriles grauare possit humeros. cumque visi essent æquum dicere, Cæsar præsidem Iudææ totiusque regni misit Cuspium Fadum, defuncto hoc honoris tribuens, ne Marsum inimicum in regnum eius induceret. Ante omnia autem Fado iniunxit, vt Cæsarienses & Sebastenos acriter castigaret propter inflictam mortuo iniuriam, contumeliasque illatas adhuc iuuenibus. alam verò Cæsariensium & Sebastenorum cum quinque illis cohortibus ablegaret in Pontum illic militaturas: militesque è Romanis legionibus Syriam tuentibus delectos in eorum locum substitueret. nec tamen ei iussioni satisfactum est. Missa enim legatione flexerunt Claudium vt manere eos in Iudæa permitteret: qui sequentibus temporibus maximarum calamitatum Iudæis fuerunt initium, & seminarium belli exorti Floro præside. quamobrem Vespasianus victor, vt paulo post dicetur, eos ex illa regione aliò transtulit.

An. mundi 4009. Ante nat. Christ. 47.

Agrippa, Agrippæ filius. Alias cap. 9.

Claudius Agrippā in regnum patrū mittere cogitat, qđ alij dissuadent, & Cuspium Fadū Iudææ Præsidem, & regni totius declarat.

Belli Iudaicī Præside Floro exortii ipsi Iudæi initium & seminarium.

FLAVII IOSEPHI PHI ANTIQVITATVM IVDAICARVM LIBER XX.

SVMMA CAPITVM LIBRI XX. Antiquitatum Iudaicarum.

I. *Philadelphenſium & Iudæorum diſſidium, deq; ſtola ſacerdotali.*

II. *Quomodo Helena Adiabenorum Regina & eius filij religionem Iudaicam complexi ſint.*

III. *Quomodo Tiberius Alexander procurator filios Iudæ Galilæi puniit.*

IIII. *Quomodo plurimi Iudæorum circa templũ oppreſſi ſunt.*

V. *Seditio inter Samaritas & Iudæos orta.*

VI. *Geſta Felicis Iudææ Præſidis.*

VII. *De Procuratore Porcio Feſto, & de ſicariis.*

VIII. *De Procuratore Albino.*

IX. *Quomodo Florus Albini ſucceſſor tantis Iudæos affecerit iniurijs, vt coacti ſint arma ſumere.*

CAP. I.

Philadelphenſium & Iudæorum diſſidium, deq; ſtola ſacerdotali.

Hed. & Ruffin. cap. 1. Caſſius Longinus Syriæ præſes. Fadus Iudæos Philadelphenſiũ propter Misni interfectores, punit.

DEfuncto Rege Agrippa, ſicut ſuperiore volumine diximus, Claudius Cæſar miſit ſucceſſorem Marſo Caſſium Longinum, memoriæ Regis amici hoc tribuens, à quo viuo adhuc per literas ſæpè rogatus fuerat, vt Marſum amoueret ab adminiſtratione rerum Syriæ. Fadus autem qui procurator Cæſaris, in Iudæam venit, offendit Iudæos trans amnem Iordanem habitantes, contendere cum Philadelphenſibus de Miæ vici finibus, referti viris bellicoſiſſimis. Ceperant autem arma tranſamnenſes ſine conſenſu primatum & magiſtratuum, multoſq; Philadelphenſium interfecerãt. His cognitis Fadus vehementer iratus eſt, quòd non expectaſ-

expectassent suum iudicium, si putabant sibi factum à Philadelphensibus iniuriam, sed ita temerè ad arma concurrissent. Comprehensis igitur tribus præcipuis seditionis autoribus vinciri eos mandauit. horum vnum Annibam nomine affecit supplicio, reliquos duos Amaramum & Eleazarum exilio puniit. Nec ita multo post capitis damnauit Tholomæum latronum principem vinctum ad se perductum, qui plurima damna intulerat Idumæis & Arabibus, deditque operam, vt tota Iudæa purgaretur à latrociniis. Accitis deinde Pontificibus & Hierosolymitanorum primatibus, mandatum Cæsaris eis exposuit, vt talarem tunicam & sacerdotalem stolam, quam solum summum Pontificem induere fas est, in castellum Antoniam deponerent, vt esset in Romanorum potestate quemadmodum olim fuerat. Illi non audentes contradicere, rogabant tamen Fadum & Longinũ, (venerat & ipse Hierosolymam cum copiis, timens ne ad Fadi postulata Iudæi molirẽtur noui aliquid) primùm vt legatos sibi ad Cæsarem liceat mittere, qui ab eo petant sacræ stolæ seruandæ ius: deinde vt expectetur super ea postulatione rescriptum illius. Responsum est permissuros vt legati mittantur, si prius darentur obsides. Quumque promptè liberos suos dedissent legati profecti sunt. Qui postquam Romam peruenerunt, Agrippa iunior defuncti filius, qui tum fortè apud Claudium agebat vt diximus, cognito qua de causa veniissent, rogauit Cæsarem vt Iudæis sacræ stolæ custodiam petentibus annuere dignetur, & Fado super eo negocio scribere. Tum Cæsar vocatis ad se legatis, ait se hoc eis concedere, iubens vt Agrippæ gratiam habeant. hoc enim se donare illius precibus. cui responso talem epistolam addidit: Claudius Cæsar Germanicus trib. pot. v. Cos. designatus IIII. Imp. X. P. P. Hierosolymitanorum magistratibus, & senatui & populo, totique Iudæorum genti salutem. Quoniam Agrippa amicus meus piissimus, quem ego domi educo, adduxit ad me vestros legatos, gratias agentes quòd sedulò genti vestræ prouideam, rogantesque enixè vt Pontificalem stolam & coronam vobis seruare liceat, concedo quod petitis, quemadmodum antè vir optimus & mihi charissimus Vitellius concesserat: vestræque voluntati annuo primum motus pietate propria, & quia placet quemque religiosum esse more suæ patriæ: deinde vt gratificer Herodi Regi & iuniori Aristobulo, quos & mihi deuotissimos noui, & vestri studiosissimos, meritoque illorum amicitiam plurimi facio. Scripsi autem de hac re & Cuspio Fado procuratori meo per Cornelium Ceronis, Tryphonem Theudionis, Dorotheum Nathanaëlis, & Ioannem Ioannis filium. Datæ quarto calendas Iulias. Rufo & Pompeio Syluano COSS. Eodem tempore & Herodes dynasta Chalcidis defuncti Agrippæ frater, petiit à Cæsare potestatem in templum & sacrum ærarium, iusq; eligendorum summorum Pontificum: impetrauitq; hæc omnia, ita vt etiam posteris eius idem ius manserit vsque ad belli Iudaici exitum. Ipse Herodes Canthara in ordinem redacto, Iosepho Canei summum Pontificatum contulit.

An. mundi 4009. *Ante nat. Christi* 47.

Annibas supplicio affectus, Amaramus & Eleazarus in exilium missi.

Tholomæus latronum princeps.

Aliàs cap. 2.

Fadus à Iudæis sacerdotalẽ stolã, vt esset in Romanorũ potestate postulat.

Iudæi dãt obsides, ob impetratã veniã ad Cæsarem legatos mittendi.

Claudius Iudæis sacræ stolæ custodiã Agrippæ iunioris rogatu concedit.

Aliàs cap. 3.

Claudij Cæsaris ad Iudæos epistola.

Aliàs cap. 9.

Herod. dynasta Chalcidis ius eligendorum summorum Pontificum petit.

CAP. II.

An. mũdi 4009. A nat. Christ. 47.

Quomodo Helena Adiabenorum Regina & eius filij religionem Iudaicam complexi sint.

Hed. & Rufinus Cap. 2. Alàs cap. 5. Monobazus Adiabenorũ Rex cognomine Bazeos ex Helena sorore duos filios Monobazũ & Izaten suscipit.

PEr idem tempus Adiabenorum Regina Helena, & Izates eius filius, ad religionem Iudæorum se transtulerunt propter causam talem. Monobazus Adiabenorum Rex, cognomine Bazeos, sororis amore captus, in vxorem ductam grauidam reddidit. Accidit deinde vt vnà cubans, & manum reclinatam habens in vxoris vterum, vocem quandam sibi videretur audire, iubentem vt manum à ventre tolleret, néue premeret fœtum, qui vt non sine diuina prouidentia inchoatus sit, ita finem habiturus esset fortunatissimum. Hac voce ille territus, mox vt excitatus est, rem vxori indicauit: & natum eo partu filium Izaten nominauit. susceperat autem iam ante Monobazum hoc seniorem ex Helena, & alios filios ex aliis vxoribus, manifestè tamen omnem caritatem in hunc vnum contulit: vnde exorta est germanorum inuidia, indies magis ac magis crescentibus illorum odiis, Izatem sibi præferri dolentibus. Hæc pater licet intelligeret, ignòscebat tamen filiis, quòd is affectus non à malitia procederet, sed quilque cupiebat patri esse quàm carissimus. Izatem verò cui valde timebat à fraternis odiis, cumulatum magnis muneribus misit ad Abemerigum, regnantem tunc apud castrum quod Spasini vocant accolæ, commendans ei salutem filij. Is libenter accepit adolescentem, quem complexus singulari benevolentia, filiam ei collocauit, cui nomen fuit Samacho: addita nomine doris quadam regione, vnde luculentos reditus percipiebat. Porrò Monobazus iam admodum senex, videns sibi superesse modicum vitæ spacium, concupiuit videre ante suam mortem filium. Accersitum igitur filium magno affectu excepit, eiq; donauit regionem quæ dicitur Cæron, amomi feracissimam. in ea seruantur arcæ reliquiæ, qua Noe fertur euasisse diluuium, ostenditurq; ibi hodie quoq; videre volentibus. In hac regione Izates vixit vsq; ad patris obitum. Qui postquam fato functus est, Helena Regina accitis eadem die magnatibus suis & satrapis, ac præfectis militum, Non ignoratis, inquit, quod maritus meus hæredem sui regni Izatem optauit, eumq; hoc honore iudicauit dignissimum, attamen vestrum quoq; super hac re iudicium expecto. Carnis enim est non qui ab vno, sed qui plurium consensu principatum accipit. hæc illa, vt experiretur voluntatem concilij. Quibus auditis proceres primũ more suo Reginam adorauerunt, deinde probari sibi sententiam Reginæ dixerunt, libenterq; parituros Izatæ, quem scirẽt meritò & ex communi popularium voto, patrisq; iudicio prælatum cæteris fratribus. offerebantq; suam operam vt primùm fratres eius atq; cognatos occiderent, quo securius nouo Regi pararetur imperium. sic enim liberũ fore à metu, in quo esse posset propter illorum inuidiam & odia. ad hæc Helena gratias egit pro tanta benevolentia, differendam tamen fratrum eius necem censuit in aduentum filij, & exspectandam ipsius sententiã. Tum proceres consuluerunt vt saltem vinctos asseruaret donec ille veniat, quò magis in tuto sit regnum Izatæ: interim aliquem cui maximè Regina fideret, procuratorem regni constituendum. Paruit his Helena, & pro-

Izates ad Abemerigum Spasini Regem missus, eius filiã Samacham ducit.

Cæron, amomi feracissime in qua Noe arcę reliquiæ seruantur.

Izates ab Helena matre & magnatibus Rex creatur, & Monobazus Rẽpub. donec frater veniat, admnistrare iubetur.

& præregem fecit grandiorem filium Monobazum, impositoq; ei diademate, & dato patris annulo signatorio, simulq; sampsera vt ipsi vocant: iussitq; eum administrare Rempub. donec frater veniat. Is autem celeriter venit audito patris obitu, & vltrò cedenti Monobazo fratri in Principatum successit. Cæterùm eo tempore quo Izates apud Spasini castrum agebat, Iudæus quidam mercator Ananias nomine, familiaritatem nactus regiarum mulierum, docebat eas veri Dei cultum ritu Iudaico. per has deinde cum Izatæ innotuisset, ipsum quoque in eandem opinionem traduxit: accitumque à patre in Adiabenam comitatus est magnis precibus pertractus. fortè autem acciderat vt etiam Helena ab alio quodam Iudæo instituta leges diuinitus traditas complecteretur. Izates porrò nouus Rex postquam in Adiabenam reuersus offendit fratres & cognatos in vinculis, tulit id ægerrimè. & cùm occidere hos aut vinctos seruare vetaret pietas, contrà affectos iniuria dimittere parum tutum videretur ne quando de vindicta cogitarent partem eorum vnà cum proprijs filijs Romam ad Claudium Cæsarem misit, partem ad Artabanum Parthum, futuros vtrobique obsides. cognito deinde quòd mater multum delectaretur Iudæorum moribus, dedit operam vt & ipse ad eam religionem transiret. cumque existimaret se non esse perfectum Iudæum, nisi circumcideretur, paratus erat & hoc facere. quod postquam mater resciuit, conabatur impedire, periculosum esse dictitans. multum enim eam rem à Rege alienaturam subditorum animos, si eum ad externos ritus descisceere cognoscerent: neque vilo pacto laturos Iudæum in regio solio. sic illa aliquantisper cupiditatem eius retinuit. Rex autem cum Anania contulit consilium, qui matris sententiam comprobans, minatus est se eum relicturum nisi ab hoc proposito desisteret. timere enim se ne, si occulta proferrentur in vulgus, ipse arriperetur daturus pœnas vt autor omnium, qui non docenda Regem docuerit. Licere autem eiejam absque circumcisione Deum pie colere, si Iudæorum instituta placeant. in hoc enim magis sitam religionem quã in circumcisione corporis: daturumque Deum veniam si necessitate coactus signaculum id omitteret, metu ne qua exoriatur subditorum defectio. his verbis tum Regi persuasit quod voluit. Aliquanto autem pòst, nondum enim omninò hæc cupiditas exciderat, alius quidam Iudæus è Galilæa profectus, Eleazarus nomine, legis valdè peritus habitus, eum ad rem perficiendam impulit. ad salutandum enim Regem admissus, cùm eum offendisset legentem sacra Mosis volumina: nescis, inquit, ô Rex quantam iniuriam legi & per hanc Deo facias. nec enim satis est decreta eius nosse sed præstat imperata facere. Quamdiu manebis incircumcisus? si nondum legisti legem circumcidi iubentem, nunc certè lege, vt scias quanta sit impietas hanc omittere. His auditis Rex non distulit negocium, sed secedens in aliud cubiculum, accito chirurgo fecit quod iussus est: deinde accersita matre & præceptore Anania, indicauit eis quid actum sit. quos continuò stupor ac metus non mediocris corripuit, ne si res peruenisset ad vulgi notitiam, Rex Principatum amitteret, non ferentibus populis imperium viri alienis religionibus dediti. sibi quoque videbant imminere periculum, vt consciis & autoribus eius consilij. Sed Deus prouidit ne euenisset quod illi timuerant. nam ex multis periculis & ipsum Izatem eripuit & eius liberos, in rebus dubijs & desperatis incolumitatem eis

An. mundi 4009. Ante Christum 47.

Izates & Helena veri Dei cultum ritu Iudaico discunt.

Izates fratres ad Claudium Cæsarem & Artabanũ mittit

Izatem à circumcisione Helena & Ananias dehortantur.

Izatę Eleazarus vt se circumcideret, persuadet.

An. mundi 4009. *A. Chriſto* 47.

expediens, & oſtendens quòd ad ſe reſpicientibus, ſibiq́ue vni fidentibus, pietatis fructus integer maneat. Sed de his poſtea narrabimus. Helena porrò mater Regis videns res regni pacatas, & filium opinione omnium tàm domeſticorum quàm exterorum beatum diuina fauente prouidentia, deſiderio capta eſt viſendi Hieroſolyma templumq́ue illud apud omnes mortales famoſiſſimum, vt ibi Deum adoraret votiuaſq́ue victimas redderet. Et quia facilè commeatum impetrauit à filio, poſtquam magnos apparatus in eam profectionem feciſſet, inſtructa copioſo viatico deſcendit in Hieroſolymitanam vrbem, deducente filio dierum aliquot itinere. accidit autem peropportunè eius aduentus ciuibus. cùm enim per id tempus ciuitas graui fame premeretur, & multi perirent alimentorum inopia, Regina Helena ex ſuis alios miſit Alexandriam comparaturos vim magnam tritici, alios in Cyprum, qui copiam ficuum paſſarum inde adueherent. quibus omnibus breui reuerſis, cibos egenis diſtribuit, atque hoc beneficio memoriam immortalem ſibi apud noſtram gentem peperit. Filius quoque eius Izates comperto quanta fame laboret ille populus, multum pecunię miſit Hieroſolymitanorum primatibus. Sed horum Regum beneficia quibus noſtram ciuitatem iuuerunt, dicentur poſtea. Cæterùm Parthorum Rex Artabanus, cùm ſenſiſſet ſtructas ſibi inſidias à ſatrapis, nec putaret tutum manere in ſuo regno diutius, decreuit ad Izatem ſe conferre, eius conſilio quæſiturus ſalutem, & ſi fieri poſſet etiam reditum in patriam. aſſumptis igitur cognatis & familiaribus circiter mille numero, incidit in Izatem in itinere, ex regio ſtrepitu ſibi cognitum, ipſe non notus ei de facie. ad quem propius accedens primum adoranit more patrio, deinde in hæc verba erupit: ne deſpicias me Rex tuum ſupplicem, neue contemnas opis indigum. Deiectus enim in priuatam fortunam è regio faſtigio, ad tuum auxilium confugi. Quamobrem ad inſtabilitatem humanæ felicitatis reſpiciens, tuis quoque rebus proſpice, cùm intelligas quibus omnes ſimus obnoxij caſibus. Si enim me inultum ſiueris, animabitur in exteros quoque Reges audacia inconditæ multitudinis. Hæc ille demiſſo vultu lacrymans. Izates autem audito eius nomine, videnſq́ue aſtare ſupplicem Artabanum, ab equo deſilijt, & bono, inquit, animo eſto Rex, nec turberis præſenti calamitate quaſi immedicabili. breui enim finem habebit tua mœſtitia: inueniesq́ue amicum & ſocium meliorem quàm fortè ſperaſti hactenus. aut enim te in Parthorum regnum reſtituam, aut meum tibi cedam. hæc locutus impoſito in equum Artabano, ipſe eum comitabatur pedibus, vt maiori Regi hunc honorem exhibens. Id Parthus Rex tulit permoleſtè, iurauitq́ue per futurum ſuam fortunam ac dignitatem, deſcenſurum ſe niſi ille rurſum aſcenderet & præcederet. Tum alter morem ei geſturus in equum inſiliit, & perducto in ſuam regiam omnem honorem habuit, in conſeſſibus ac conuiuijs honoratiorem locum ei cedens, habita ratione non præſentis eius ſtatus, ſed dignitatis priſtinæ, reputanſq́ue eadem poſſe cuiuis mortalium accidere. Scripſit etiam ad Parthos ſuadens vt ſuum Regem reciperent, fidem ſuam interponens non fore eum iniuriarum memorem, paratus & iureiurando omnem illis dubitationem eximere. Parthi verò non recuſabant eum recipere, ſed poſſe ſe negabant, quòd iam principatum dediſſent alteri, nomine Cinnamo. periculum enim eſſe ne altero reuocato omnia flagrarent

47. Ad Deũ reſpiciẽtibus, eiq́; vni fidẽtibus, pietatis fructus integer manet.

Helena Adiabenorũ Regina Hieroſolyma peruenit.

Aliàs Cap. 6.

Helena Hieroſolymis cibos egenis diſtribuit.

Izates Iudæis pecuniã mittit.

Hedio & Ruffinus Cap. 3.

Artabanus ad Izatẽ ſe confert, auxiliumq́; ab eo petit.

Izates Artabanum conſolatur, eiq́; auxiliũ pollicetur.

Izates ad Parthos ſcribit, & vt ſuum Regem reciperent, ſuadet.

flagrarent bellis ciuilibus. Cinnamus autem voluntate procerum cognita, cùm esset alumnus Artabani, & alioqui honesto ingenio præditus, scribit ei vt accepta à se fide reuerteretur recepturus amissum dignitatis fastigium: à quo ille persuasus rediit. Cinnamus autem obuiam profectus, adorato & Regis appellatione salutato diadema suo capiti detractum imposuit. Sic Artabanus Izatæ opera in regnum suum restitutus est, vnde electus fuerat à magnat. bus. Nec fuit beneficiorum immemor, sed affecit Izatem maximis qui apud ipsos habentur honoribus nam & tiaram rectam ei gestare permisit, & in aureo lecto cubare, quæ honoris insignia concessa sunt solis Parthorum Regibus. donauitque ei regionem magnam ac bonam, ademptam ditioni Regum Armeniæ, cui nomen est Nisibis. in ea olim Macedones condiderant vrbem Antiochiam & Mygdoniam cognomine. atque hos honores Izates accepit à Parthorum Rege præmium. Non multo post Artabanus moriens regnum reliquit Vardani suo filio. hic ad Izatem profectus, suasit ei vt vellet sibi belli aduersus Romanos gerendi esse socius, quod tamen impetrare non potuit. Adiabenus enim non ignorans quanta esset Romanorum fortuna ac potentia, censebat illum tentare impossibilia. ad hæc quia quinque adolescentes filios miserat vt linguam nostram & disciplinas diligenter discerent, simulque matrem adoraturum in templo sicut diximus, segnior erat, & Vardanem quoque conabatur deducere à proposito, continenter denarrans ei Romanorum gesta & potentiam, ratus se hoc modo absterriturum eum à lacessendi eos cupidine. Parthus autem his offensus continuò bellum indixit Izatæ, ex quo tamen nullum retulit operæ præmium, Deo frustrante spes eius vanissimas. Parthi enim postquam cognouerunt mentem Vardanis, & quòd Romanis bellum inferre statuerit, illo cæso principatum eius fratri Gotarzæ commiserunt. huic quoque paulo post sublato per insidias Vologesus frater successit, qui duobus germanis eodem secum patre genitis regna distribuit, Pacoro grandiori Mediam, Tiridati minori Armeniam. Porrò Monobazus Regis frater & cognati exteri videntes Izatæ propter eximiam erga Deum pietatem res prospere succedere, prædicarique eum passim tantæ felicitatis nomine, cœperunt & ipsi cogitare de relinquenda religione patria, & assumendis Iudaicis ritibus. id vbi olfecerunt eius regni magnates, ægrè ferentes dissimulauerunt tamen indignationem, opportunitatem expectantes per quam ab eis pœnas repeterent. Scribunt igitur Abiæ Regi Arabum, magnam pecuniam ei pollicentes, si expeditionem contra suum Regem susciperet: promittebantque primo statim conflictu se eum desertu ros. Esse enim sibi animum pœnas de eo sumere propter contemptum ritus patrij. istoque cum Arabe fœdere, hortabantur ne differret negocium. Paruit ille, & cum magno exercitu contra Izatem venit. Cumq; iam hostes in conspectu essent inituri prælij, priusquam ad manus veniretur omnes sui ex composito eum deserunt: tergaque vertentes hostibus, tanquam panico terrore perciti fugam celeriter ineunt. Nec tamẽ Izatæ animus concidit: sed sentiens se à magnatibus proditum, ipse quoq; intra castra sese recipit, vbi inquisitione facta in autores ignominiæ, postquam deprehendit quosdam de fuga pactos cum Arabe, his supplicio deditis, postera die cum hoste conflixit: cæsisque plurimis reliquos veram fugam coëgit capessere.

An. mundi 4009. Anno Christi 47.

Cinnamus Artabano amissum dignitatis fastigium restituit.

Izates ab Artabano maximis honoribus & donis affectus.

Antiochia & Mygdonia à Macedonibus condita.

Vardanes post patris Artabani obitũ Romanos bello impetere cogitat, id q; Izates dissuadet.

Vardane cæso principatus Gotarzæ eius fratri cõmittitur.

Vologesus Parthorum Rex.

Monobazus & cognati Iudaicã religionem assumere cogitant.

Adiabenorũ magnates cum Abia Arabum Rege contra Izatem fo dus faciunt.

ipsum

An. mundi 4009. Ante Christ. 47.

ipsum Regem acriter persecutus in castrum Arsamum compulit: impetuque facto in mœnia, vi illud cepit. eo direpto ingenti præda potitus in Adiabenam triumphabundus reuersus est, quamuis Abiam virum in suam potestatem redigere non valuerit, quia captiuitatem voluntaria morte præuenerat. Proceres autem Adiabenorum primo conatu frustrati, & à Deo in manus sui Regis traditi, ne sic quidem quiescebant: sed denuò scribunt Vologeso Regi Parthorum, rogantes vt Izatem interficiat, & dynastam alium quempiam genere Parthum sibi præficiat. exosum enim suum Regem aiebant, eò quòd patriæ religioni externam prætulerit. His auditis Parthus ad bellandum excitus, cùm nullam haberet iustam occasionem, honores quos ipsius pater ei concesserat, repetijt: bellum interminatus si imperatis contradiceret. Quo nuncio Izates supra modum est territus, turpe ducens honoris gratia sibi concessis per metum cedere: scienséque quòd etiamsi ipse imperata faceret, Parthus tamen non quiesceret, decreuit totam rem Deo committere iacturus extremam de capite aleam: fretuséque huius auxilio liberos & vxores in munitissimum quoddam castellum deposuit, frumentum autem in arces: quo facto fœnum omne flammis corrupit & pabulum: atque ita præparatus exspectabat aduentum hostium. Cumque Parthus numerosas equitum atque peditum tecum propere trahens copias opinione citius venisset, posuisséque castra ad fluuium, qui Adiabenam à Media dirimit: Izates quoque non longè inde castra metatus est, habens circa se equitum sex millia. in ea castra Vologesus præmisit nuncium, qui hosti indicaret quantis ipse stiparetur copijs, contractis è toto imperio quàm latè patet Bactra inter & Euphratem fluuium. minabaturque daturum eum pœnas ingratitudinis erga dominos: ac ne Deum quidem quem coleret, posse eum è suis manibus eripere. hæc referente nuncio, Izates respondit, scire quidem se nullo modo conferendum esse Parthorum viribus, nec tamen ignorare Deum esse longè potentiorem vniuersis mortalibus. atque ita dimisso nuncio supplex humi ante Deum procidit, cinere caput turpatus, & indicto sibi vnà cum vxore ac liberis ieiunio, his precibus Deum inuocans: Si non frustra me dominator domine tuæ bonitati dedidi, tèque merito solum & primum habeo dominum, veni in auxilium, non tam me defensurus ab hostibus, quàm illorum repressurus audaciam, qui nefaria lingua immanes voces non horruerunt iactare contra tuam potentiam. Sic implorantem & lamentantem exaudiuit Deus: illaque ipsa nocte Vologesus receptis literis, significantibus Daharum & Sacarum validam manum contempta Regis absentia, populari regionem Parthicam, infecto negocio retrorsum cum exercitu abijt: ita, vt euidenter appareret Izatem tum seruatum diuina prouidentia. Non multò autem post exacto ætatis anno quinto supra quinquagesimum, regni vigesimo quarto, superstitibus quatuor liberis masculis, successionem tamen regni reliquit fratri Monobazo, referens ei gratiam bona fide seruati sibi absenti principatus olim post communis patris obitum. Mater porrò Helena mortem eius compertam tulit grauiter, vt par erat orbatam amantissimo filio: magnam tamen consolationem habuit cùm audiret successisse suum maiorem natu filium, ad quem conueniendum sine mora profecta est: reuersáq; in Adiabenam, non multo tempore Izatæ superuixit.

Vologesum Parthorum Regem Proceres, vt Izatem interficiat, rogant.

Izates Deũ inuocat, qui Dahas & Sacas in Parthicam regionem mittit, ijsq; Vologesus cum exercitu occurrit.

Izates, Monobazo fratri regni successione relicta moritur.

Monobazus autem ossa eius & fratris sui misit Hierosolyma, condenda in

da in exſtructis ab ipſa pyramidibus tribus numero, tertio ab vrbe Hieroſolymitana ſtadio diſſitis. Sed quę Monobazus regni ſui tempore geſſerit, dicemus poſtea. *An. mundi 4010. A nato Chriſto 48.*

Fado porro procuratore apud Iudæam præſtigiator quidam nomine Theudas perſuaſit magnæ vulgi multitudini, vt aſſumptis ſuis facultatibus ſequerentur ſe ad Iordanem fluuium. prophetam enim ſe iactabat, pollicens ſciſſurum ſe verbo fluuium, & facilem præbiturum tranſitum, taliq; promiſſione permultis impoſuit. At Fadus effecit, vt nihil lucrifacerent ex ſua inſipientia, immiſſis in eos turmis equitum: qui ex improuiſo irruentes ex his multos interemerunt, multos viuos ceperãt, & in ipſum Theudam, cuius caput abſciſſum reportarunt Hieroſolyma. atque hæc ſunt quæ Iudæis contigerunt adminiſtrationis Cuſpij Fadi tempore.

Hedio & Ruffi. cap. 4. aliàs cap. 7. Theudas ſe verbo Iordanem ſciſſurũ pollicetur, & cum aſſociis interficitur.

CAP. III.

Quomodo Tiberius Alexander procurator filios Iudæ Galilæi punyt.

FAdo autem ſucceſſit Tiberius Alexander, eius Alexandri filius, qui Alabarchæ magiſtratum geſſit Alexandriæ, omnium in ea vrbe ſuo tempore ditiſſimi, qui etiam erga Deum pietate ſuperauit filium, deſertorem religionis patriæ. horum tempore magna illa fames Iudæam tenuit, quando Regina Helena frumentum ingenti ſumptu ex Ægypto comparatum in egenos diſtribuit. vt iam dictum eſt. eodem tempore etiam filij Galilæi, Iudæ Iacobus & Simon ſublati ſunt de medio, eius qui agente Syriæ cenſum Quirinio Iudæos ſolicitabat ad defectionem à Rom populo: hos enim Alexander crucis affecit ſupplicio. Herodes autem Rex Chalcidis Ioſephum Camydæ filium priuauit ſummo pontificio, eiq; ſuccedere iuſſit Ananiam Nebedæi filium. Tiberio Alexandro ſucceſſit Cumanus, quo tempore idem Herodes Agrippæ magni frater vita exceſſit octauo anno principatus Claudij, ſuperſtitibus tribus filijs: quorum Ariſtobulus ex priore vxore natus eſt, è Bernice verò fratris filia Bernicianus & Hyrcanus. eius principatum Claudius Cęſar Agrippæ iuniori donauit. Sub eodem Cumano exorta ſeditione Hieroſolymis multi Iudæorum deſiderati ſunt, cuius cauſam primùm explicabimus.

Hedio & Ruffi. cap. 5. aliàs cap. 8. Tiberius Alexander Iudææ Præſes. Iacobus & Simon, Iudæ Galilæi filij, crucis ſupplicio affecti. aliàs cap. 9. *An. mundi 4011. A nato Chriſto 49.*

CAP. IIII.

Quomodo plurimi Iudæorum circa templum oppreſſi ſunt.

INſtante Paſchæ feſto per quod noſtris hominibus veſci panibus infermentatis mos eſt, concurrentibus vndiq; ad ſolennitatem turbis plurimis, veritus Cumanus ne inde naſceretur motus aliquis, iuſſit cohortem vnam armatam ſtare ſupra templi porticus, cohibituram tumultum ſi quis forte exiſteret. nam idem & alij ante illum præſides factitauerunt

Hedio & Ruffinus cap. 19. al. 10. In Paſchę feſto miles genitalia nudans ſeditionẽ concitat, in qua viginti millia Iudæorũ ſunt extincti.

An. mundi 4011. A Christo nat. 49.

uerunt festiuitatum temporibus. eius festi die quarta miles quidam ostendit populo nudata genitalia: qua contumelia furentes vociferabantur non se affectos sed ipsum Deum quem honoraret ea celebritas. & quidam audaciores in Cumanum iactabant conuicia, dicentes ab illo submissum petulantem illum militem. his auditis Cumanus & ipse non mediocriter irritatus est: rogabat tamen, vt desinerent mouere seditionem festo tempore. cumq; illi adeò non parerent, vt maioribus etiam impetetēt eum conuicijs, iubet totum exercitum cum armis cōuenire in Antoniam castellum templo imminens, vt suprà docuimus. vulgaris autem multitudo viso aduentu militum territa, cœpit magno impetu fugere & cum essent angusti viarum exitus, rati à tergo hostem insequi, comprimebant se inuicem inter fugiendum, & conculcabant in angustijs, ita vt perirent plurimi. viginti enim millia extinctorum illo tumultu numerata sunt: versaq; in luctum festa lætitia, omnes sacrificiorum & precationū obliti, dediderūt se lamentis ac eiulatibus: tantā cladem intulit vnius militis impudentia. Vix hic luctus desierat, cum aliud malum accidit. Quidam enim qui ex illa turba fugientes euaserāt, in publica via centesimo ab vrbe stadio Stephanū Cæsaris seruum iter facientē aggressi sunt latrocinio, omnesq; eius dirupuerūt sarcinas, quo audito Cumanus, confestim eò misit milites, iussos, vt vicos loco propinquos diriperent. in hac populatione miles quidam libros Mosaicos in quodam vico inuentos protulit, eosq; lacerauit in conspectu omnium, multis debacchatus, & in legem & in gentem totam conuicijs. Hoc vbi ad Iudæos perlatum est, facto concursu agmine magno petunt Cæsaream, in qua tum Cumanus agebat, supplicantes, vt non suam, sed læsi numinis vlcisceretur iniuriam. Tum præses veritus defectionem populi, de amicorum consilio militem illum violatorem legis secuti fecit, atq; hoc modo tumultum iam repullulantem sedauit.

Stephanus Iudæorū seruus à Iudæis in itinere spoliatur, qua occasione arrepta Cumanus vi eos propinquos diripere iubet.

Mosaicos libros miles quidem lacerat, propterea Cumanus securi eum ferit. Hed. & Ruffi. cap. 7. al. 11.

Samaritæ aliquot Galilæos Hierosolyma petentes, interficiunt.

CAP. V.

Seditio Samaritas inter & Iudæos orta.

POst hæc inter Samaritas & Iudæos oritur diffidium initijs talibus. Mos erat Galilæis, per dies festos, Hierosolyma petentibus, iter facere per Samariam. Aliquando igitur, cùm transirent vicum Samaritarum ditionis, qui Nais dicitur, in Magno campo situs, commissa inter viatores & vicanos pugna multi Galilæorum desiderati sunt. Id indigne ferentes eorum primates Iudæos ad arma conciuerunt, hortantes, vt se in libertatem assererēt. Seruitutem enim etiam per se molestam, tum verò fieri intolerabilem, si cum subditorum iniurijs coniuncta sit. Cumq; magistratus lenire eos conarentur, pollicerenturq; se Cumano persuasuros, vt pœnas de cædis autoribus sumeret: vulgus contemptis pacificatoribus, arma corripit, adscito in auxilium Eleazaro Dinæi filio. Is ex professo latro multis iam annis in montibus errans vicos Samaritanorum incendijs & rapinis vastauerat. At Cumanus cognitis, quæ gesta fuerant, assumit Sebastenorum alam & quatuor cohortes peditum armatisq; etiam Samaritanis contra Iudæos proficiscitur: quos assecutus, multos perimit, plures viuos captos abducit. Tum verò Hierosolymitanorū primi genere atq; honoribus, vt viderunt ad quantā calamitatem

An. mundi 4014. A nato Christo 52.

Galilæi sese vindicantes Samaritanorum vicos incendijs & rapinis vastant.

batem ventum sit, induti saccos & capita sparsi cinere, modis omnibus conabantur flectere multitudinem, præ oculis eis ponentes diruendā patriam, & templi incendium, liberosq; cum vxoribus captiuos abducendos, vt profanis nationibus seruiant: rogabantq;, vt mutato cōsilio, & abiectis armis quiescerent in posterū, & suas quisq; domos repeterēt. His verbis tandem persuasi dilapsi sunt, latrones verò ad loca munita reuersi sunt denuo. Atq; ex eo tempore vniuersa Iudæa repleta est latronum receptaculis. Porrò Samaritanorum primates Numidium Quadratum Syrię præsidem tunc Tyri degentem conuenerunt, & Iudæos accusant, quòd vicos eorum diripuerint ac incenderint, addentes nō tam se ægrè ferre propriam iniuriam, quàm contemptam Romanorum potestatem, ad quorum cognitionem spectaret de iniurijs prouincialium decernere: nunc illos quasi nulli vsquam essent Romanorum magistratus, vicinos infestasse excursionibus. quamobrem nunc se venisse, vt vindictam impetrarent à præside. Hæ fuerunt querelæ gentis Samaritidæ. Iudæi contrà & seditionis & pugnæ causam in Samaritas referebāt, sed maximè in Cumanum, qui muneribus illorum corruptus tantā cædem dissimulanter tulerit. His auditis Quadratus iudicium distulit, dicens se prolaturum sententiam, postquam præsens apud Iudęam rei veritatē exactius cognouerit. Ita tum infecto negocio discessum est. Paulo verò post Quadratus venit in Samariā, vbi quum iussisset reos causam suam dicere, comperit Samaritanorum culpa tumultum illum excitatū. Cognito deinde quòd & Iudæorū quidam res nouas moliti sint, in crucem egit quos Cumanus viuos ceperat. Inde profectus in vicum Lyddā instar vrbis amplum, sedens pro tribunali & iterum Samaritanorū causam audiens, didicit è quodam Samarita, Dortum Iudæorum primatem cum alijs quatuor socijs Iudæos ad defectionem solicitasse: quos præses affecit supplicio. Ananiam verò summum pontificem & Ananum ducem vinctos Romam misit, vt apud Claudium Cæsarem facti sui rationem redderent. Primores etiam Samaritanorum atq; Iudæorum, simulq; Cumanum procuratorem & tribunum Celerem ire in Italiam iussit ad imperatorem, vt sub eo iudice decerneretur de his quas inter se habebant controuersijs. Ipse veritus ne nouum aliquid Iudæi molirentur adijt Hierosolyma: vbi pacata inuenit omnia, populumq; occupatum patrio festo & operantem sacrificijs. Credens igitur nihil nouaturos, reliquit agentes festa, & Antiochiam repetijt. Cumanus porrò & Samaritæ Romam missi statuta die iubentur causam suam dicere. Comparauerant autem sibi fauorem libertorum & amicorū Cæsaris: quorū opera vicissent aduersarios Iudæos, nisi Agrippa iunior tum Romæ degens, & Iudæorū primores premi fauore potentum videns, multis precibus obtinuisset ab Agrippina vxore Claudij, vt marito persuaderet legitimè causam cognoscere, & in deprehensos tumultus autores iustam proferre sententiam. Claudius igitur his precibus præmollitus, auditis partibus, vt comperit à Samaritanis factum tumultus principium, eos qui tum ad iudicium venérant supplicio tradidit. Cumanum verò multauit exilio. Celerem verò tribunum iussit perductum Hierosolymam inspectante toto populo raptari per vias, atque ita enecari hominem. Procuratorem deinde in Iudæam misit Claudium Felicem, fratrē Pallantis. Post hæc anno imperij sui duodecimo Agrippam donauit Philippi tetrarchia & Batanæa, adiuncta his Trachonitide cum Abila: quæ

An. mundi 4014. A nato Christo 52.

Hed. & Ruffi. ca. 8. aliàs 12.

Samaritæ Iudęos apud Numidium, Quadratum accusant.

Iudæi seditionis & pugnæ causam in Samaritas & Cumanū referunt.

Dortus cum quatuor socijs supplicio affectus.

Ananias, Ananus, Cumanus, Celer alijque nōnulli Romam missi.

Alias cap. 13.

Agrippa ab Agrippina, vt Claudius Iudæorum causam cognoscat, precibus obtinet.

Hedio & Ruffi. cap. 9. aliàs cap. 14.

Claudius Felix Iudææ Procurator.

An. mundi 4015. A nato Christo 53.

Drusilla. Mariamme.

Felix Drusillam à priore marito abducit.

quæ tetrarchia Lysaniæ fuerat. Chalcidem verò ei abstulit, cum iam dynasta illius fuisset quadriennio. His donationibus ornatus à Cæsare iuuenis collocauit Azizo Emesenorum Regi circumciso sororem Drusillam. Epiphanes enim Antiochi Regis filius recusauit eius nuptias, quòd mutata sententia Iudæorum religionem amplecti nollet, vt erat pollicitus puellæ parentibus. Mariammen quoq; matrimonio coniunxit Archelao Chelciæ filio, cui ab Agrippa patre iam ante desponsata fuerat: ex quibus nata est filia Bernice nomine. Drusilla autem non multò post dimissa est ab Azizo ex causa huiusmodi. Felix cum esset Iudææ procurator, visa hac fœminarum omnium pulcherrima amore eius captus, Simonem amicum suum, Iudæum genere Cyprium, pro magno se gerentem ad eam misit, qui mulierem solicitaret, vt relicto priore marito ipsi nuberet, beatam fore pollicens si non fastidiret hominem illa malè cõsulta volens euadere molestationes sororis Bernices, inuidentis sibi formæ præcellentiam, consensit calcata religione patria Felici nubere: natoq; ex hoc marito filio nomẽ Agrippæ imposuit: qui iam adultus quomodo cum vxore perierit Vesuuiani clade incendij tempore Titi Cæsaris, dicemus posteà. Porrò Bernice post Herodis obitum, qui idem maritus eius & patruus fuerat, aliquanto tempore vita in viduitate acta, cum spargeretur rumor cum fratre eam congredi, suasit Polemoni Regi Ciliciæ, vt circumcisus prius se duceret, rata sic se coarguturam mendacium. Nec recusauit Polemon inductus maximè mulieris diuitijs: id tamen coniugium diuturnum non fuit, propter intemperantiam, vt fertur discedente ab eo Bernice: qui mox desertus ab vxore, & ipse Iudaicæ religionis desertor factus est. Eodemq; tempore etiam Mariamme dedignata Archelaum migrauit in thalamum Demetrij, primi inter Alexandrinos Iudæos, tam opibus quàm genere, & tum Alabarchiæ magistratum gerentis, ex quo filium nomine Agrippinum genuit. Sed de horum singulis post dicemus diligentius. Cæterum Claudius Cæsar exactis in imperio tredecim annis & octo mensibus, die busq; viginti fato functus est, asseuerantibus quibusdam sublatum esse vxoris veneficio. huius mulieris pater fuit Germanicus imperatoris frater, maritus verò Domitius Ænobarbus vnus ex Romanis illustrioribus: post cuius mortem diu viduam tandem Claudius duxit, adducentem in familiam filium patri cognominem Domitium: priorem autem vxorem Messalinã ob zelotypiam occiderat, matrem communium filiorum Britannici & Octauij nam Octauiam omnium suorum liberorum natu maximam ex Pætina prima vxore sustulerat: quam Neroni collocauit. sic enim nomẽ priuigno adoptato mutauerat. Agrippina autem verita ne Britannicus adultus à patre acciperet successionem imperij, volensq; principatum suo filio quærere, procurata, vt fertur, morte Claudij, confestim ad prætorianos milites misit præfectum eorum Burrum cum tribunis & libertorum potentissimis, qui Neronem ad eos perductum Imperatorem cõsalutarent. At Nero principatum sic adeptus Britannicum etiam veneno sustulit, nec multo post Agrippinam matrem suam ferro propalam, hanc illi gratiam non pro natiuitate solum referens, verumetiam quòd eius artibus ad imperium prouectus sit. Occidit & vxorem Octauiam, multosq; viros illustrissimos, quasi coniuratos in suam perniciem. Sed de his rebus scribere supersedeo. non desunt enim qui res Neronis scripserunt: quorum aliqui in gratiam eius, vt bene de se meriti, veritatem neglexerunt

Polemoni Ciliciæ Regi in matrimoniũ collocatur Bernice.

An. mun. 4018. A nato Christo 56.

Mariamme Archelaum dedignata in Demetrij thalamum migrat. Hedio & Ruffi. cap. 10. aliàs 15.

Agrippina, Messalina & Pætina Claudij vxores.

Nero Imperator.

An. mundi 4019. A nato Christo 57.

Nero Tyrannus.

neglexerunt: alij indulgentes suis odijs, tam impudentibus mendacijs in eius famam debacchati sunt, vt merito damnandi sint in historia. quos equidem non miror de Nerone mentitos, quando ne superiorum quidem imperatorum gesta scribentes rationem veritatis habuerunt, quos tanto post nati nulla iusta de causa odisse poterant. sed istis veritatis contemptoribus liceat vt libet scribere, quando delectari videntur hac licentia. nos vero quibus propositum est à veritate nusquā discedere, quæ à nostro argumento aliena sunt paucis attingimus: quæ verò nobis Iudæis acciderunt, ea non tanquam obiter tractamus, nec calamitatum quidem ac erratorum commemoratione vitata. An. mundi 4019. A Christo nat. 57.

Ergo ad res nostras narrandas reuertamur. Primo Neronis principis anno, Regi Emesorum Azizo defuncto frater in principatu successit: minoris autem Armeniæ dominium Aristobulus Herodis Regis Chalcidis filius à Nerone accepit. Agrippæ quoq; idem princeps partem Galilææ donauit, iubens Tiberiada & Tarichæas parere eius imperio: additis his & Iuliade trans Iordanem sita, agtoq; eius habitato vicis 14. Hed. & Rufinus cap. 11. Aristobulus Herodis Regis Chalcidis filius. Agrippæ ditio ampliatur.

CAP. VI.

Gesta Felicis Iudææ præsidis.

CÆterum Iudææ res prolabebantur vsq; in deteriùs tota enim referta erat latronū receptaculis, & magicis præstigiatoribus impetitiq; vulgi seductoribus. quorum multos, sicut & latrones, Felix quotidie comprehensos afficiebat supplicijs: & in his Eleazarū Dinæi filium qui non mediocrem latronum globum circa se habebat dolo viuum in potestatem suam redegit: data enim ei fide quòd nihil mali esset passurus, persuasit, vt ad se veniret. moxq; vinctum Romam transmisit. cumque odio prosequeretur Ionatham summum pontificem, vt admonitus ab eo sæpè de administrandis melius rebus Iudaicis, ne omnium erratorum inuidia publica in ipsum recideret, ad cuius preces Cæsar hūc pro curatorem miserat, rationem excogitauit, qua liberaretur ab eius molestis interpellationibus. Graue enim est nocendi cupidis, si admoneātur crebrius. Quā de causa Felix amicum Ionathæ fidissimum Doram Hierosolymitam genere induxit promissa pecunia, vt sicarios ipsi pontifici immitteret: quod ille in gratiā præsidis perfecit his artibus. Quidam quasi religionis ergò in vrbem ascenderunt sicis clam succincti sub vestibus, qui permixti Ionathæ famulicio peremerunt hominem. cuius facinoris, quia nemo vltor extitit, inuitati hac licentia sicarij per singula festa ventitantes, & tela celantes pari modo immixti turbis, alios confodiebant propter priuatas inimicitias, alios conducti pecunia, idq; non modo in reliquis vrbis partibus, sed in ipso templo etiam. nam & ibi nterdum ausi sunt cædes patrare, ac si nihil hoc modo pietatem læderent. vnde fas est credere Deum tanta impietate offensum auersatum esse Hierosolyma: temploq;, vt nō amplius puro domicilio, Romanos induxisse purificaturos id flammis lustralibus: gentiq; cum liberis simul & vxoribus seruitutis iugum imposuisse, quo castigatiores redderentur hoc infortunio. Et vrbs quidē talibus infestabatur latrocinijs. Impostores autem & Magi, turbas illectas post se trahebant in solitudines, pollicentes se diuinitus ostensuros eis clarissima signa & prodigia: Aliàs cap. 16. Felix latrones, Magos vulgi; seductores supplicijs afficit. Eleazarus Dynæi filius Romā missus. Felix Ionathæ insidiatur. Laniena. Impostores & Magi.

An. mundi 4019. A Christo nat. 57.

digia: persuasaq; multitudo mox pœnas luit dementiæ. retractos enim eos Felix neci dedidit. Eodem tempore quidam ex Ægypto venit Hierosolyma vatem se esse profitens & plebi suadens, vt secuta se in montem Olueti ascenderet, qui è regione vrbis ad quintum abest stadium, illic enim visuros suo iussu cadere Hierosolymorum mœnia, ita vt per eorum ruinas aditus in ciuitatem pateat. Quo cognito Felix iubet milites arma sumere stipatusq; multis equitibus ac peditibus erumpens inuadit turbam seductam ab Ægyptio: quorum quadringentis occisis, ducentos viuos cepit: Ægyptius ipse pugna elapsus disparuit. Post hæc latrones rursum ad rebellandum Romanis incitabant populum, dictitantes excutiendum illorum imperium, & non assentientium vicos direptos absumebant incendijs. Apud Cæsaream quoq; inter Iudæos habitatores & Syros de pari iure ciuitatis rixa exorta est. nam Iudæi potiore conditione volebant esse, quòd vrbis eius conditor Herodes Rex fuerit Iudæus genere. Id Syri non inficiebantur quidem, sed aiebant vrbẽ turrim Stratonis dictam à principio, quo tempore nullum Iudæum habitasse inibi. Quæ res post peruenit ad cognitionem præsidũ, correptisq; ex vtraq; parte tumultus autoribus affecerunt eos verberibus, atq; hoc modo seditionem compresserunt aliquandiu. rursum enim oppidani Iudæi freti diuitijs per contumeliam Syros lacessebant conuicio. qui tametsi inferiores quod ad facultates attinet, ferocientes tamen eò quòd plurimi Romanis per ea loca militantium Cæsarienses essent & Sebasteni patria, aliquantisper & ipsi regerebant in Iudæos conuicia, deinde ad lapides ventum est, ita vt multi vtrinq; vel sauciarentur vel caderẽt. penes Iudæos tamen fuit victoria. Felix autem, vt vidit cõtentionem progressam vsq; ad belli speciem, prosiliens rogabat Iudæos, vt desinerent: quibus non parentibus immisit armatos milites: multisq; cæsis, plures captiuos fecit: & multas eorũ domos diuitijs refertas in prædam concessit militibus. Iudæorũ verò honoratiores ac modestiores sibijpsis timentes rogauerunt Felicem vt militibus receptui caneret, parceretq; iam & resipiscendi facultatem concederet: id quod præses indulsit eorum precibus. Per idem tempus Agrippa Rex summũ Sacerdotium Ismaeli contulit Phabei filio: & ipsi summi pontifices dissidere cœperunt à sacerdotibus & primatibus Hierosolymitanorum ciuium, singulique incedebant stipati manu audacissimorum & seditiosorum hominum, conflictantesq; inter se mutuis certabant conuicijs & lapidationibus: nec erat qui compesceret, quasi vacante vrbe magistratibus. In tantum autem exarsit summorum pontificum impudentia, vt auderent seruos suos in areas mittere, qui auferrent debitas Sacerdotibus decimas, aliquotq; pauperiores è sacerdotum ordine alimentorũ inopia fame deficerent. Tãto plus tum pollebat violentia seditiosorum quàm iustitia.

Ismael Phabei filius Pontifex. Pontificum cum Sacerdotibus dissidium.

An. mundi 4020. A Christo nat. 58.

CAP. VII.

De Procuratore Porcio Festo, & de sicarijs.

Alias cap. 19. Felix accusatur.

CÆterum postquàm Felici successor Porcius Festus à Nerone missus est, primores Iudæorum Cæsaream incolentium Romam profecti sunt Felicem accusaturi: dedissetq; omnino pœnas iniuriarum quibus Iudæos affecerat, nisi Nero eum donasset Pallantis fratris precibus, qui tum in precio erat apud principem.

Cæsarien-

Cæsarienſium etiam Syrorum duo præcipui, Beryllum qui pædagogus Neronis fuerat, tunc verò Græcis epiſtolis ſcribendis præerat, magna pecunia corruperunt, vt impetraret ab imperatore literas, quibus abrogaretur Iudæis eius ciuitatis ius, hactenus commune ex æquo cum Syris cohabitatoribus: id quod ille facile obtinuit. ex his literis poſtea calamitatum noſtrarum omniū cauſæ ortæ ſunt. Iudæi enim Cæſarienſes vbi cognouerunt, quæ ſcripta ſunt, magis etiam perſtabant in ſeditionibus, donec initium belli conflatum eſt. Cum autem veniſſet in Iudæam Feſtus, offendit totam afflictam à latronibus vicos paſſim populantibus. quorum ferociſſimi appellati ſicarij tunc ad maximum numerum excreuerant, vtentes gladiolis inſtar acinacis Perſici, incuruis quales ſicas Romani nominant, vnde latronibus ipſis cognomen eſt inditum, multorum cæde infamibus: qui, vt iam dictū eſt, feſtis diebus admixti turbæ vndiq; in vrbem confluenti religionis gratia, nullo negocio quotquot collibuiſſet tollebant de medio. aliquando etiam armati inuadebant inimicorum vicos, direptosq; tradebant incendio. Feſtus autem equeſtres & pedeſtres copias miſit cōtra quendam impoſtorem magnum, qui homines poſt ſe trahebat in ſolitudinem, deceptos vanis promiſſis, quaſi ope eius incolumes euaſur eſſent è malis omnibus. hi vniuerſi vna cum ſeductore ab immiſſis militibus oppreſſi ſunt. Eodem tempore Agrippa Rex exſtruxit inſigni amplitudine domū prope porticum in regia Hieroſolymitana quæ Aſſamonæorum fuerat, ſitam in edito loco vnde amœniſſimus proſpectus patebat contemplari vrbem volentibus, cuius voluptatis Rex cupidus è cubiculo ſpectabat quicquid circa templum fieret. id vbi viderunt Hieroſolymitani proceres tulerunt indigniſſimè neq; enim leges noſtræ concedūt ſpectari quid agatur in templo, præſertim ſacrificia. quamobrem altum parietem excitauerunt ſupra exhedram, quæ erat in interiore templo verſa ad ſolem occiduum. hæc non ſolum Regij triclinij proſpectum arcebat oppoſita, verumetiam occidentalis extra templum ſitæ porticus, vbi feſtis diebus Romani ſtationes habebant ad templi cuſtodiam, quo facto tam Rex offenſus eſt, quam Feſtus præſes prouinciæ. qui etiam juſſit parietem dirui. ciues autem rogauerūt, vt liceret ſibi legatos ea de re ad Neronem mittere, negantes ſe poſſe viuere, ſi quid demoliretur de templi ædificijs quo impetrato miſerunt ad imperatorem decem ciues eximios, & Iſmaelem ſummum pontificem, & Chelciam cuſtodem ſacri ærarij. Qui audita legatione non ſolum ignouit, ſed permiſit etiam ſic manere parietem, gratificatus in hoc vxori ſuæ Poppeæ piæ fœminæ, quæ pro Iudæis deprecatrix fuerat: quæ decem illos viros redire permiſit, Chelciam verò & Iſmaelem apud ſe detinuit tanquam obſides. Id poſtquam Agrippa reſciuit, pontificatum detulit Ioſepho cognomine Cabi, Simonis quondam ſummi Pont. filio.

Anno mundi 4020. A Chriſto nat. 58

Hed. & Ruffinus cap. 14. Seditio Iudæorum. Sicarij.

Feſtus impoſtorem magum cum aſſeclis opprimit.

Hed. & Ruffinus cap. 15. Aliàs cap. 20. Domus ſub Agrippa exſtructa proſpectu priuatur à Iudæis.

Ioſephus Cabi Simonis filius Pontifex.

CAP. VIII.

De Procuratore Albino.

CÆſar autem de Feſti morte accepto nuncio, Albinum in Iudæam miſit præſidē. Rex verò Ioſepho, iuſſo priuatam vitam agere, Sacerdotium eius dedit Anani filio, & ipſi vocato Anano eodem quo pa-

Albinus Iudææ Procurator.

Anno mundi 4025. A Christo nat. 63.

Ananus, Anani filius, Pontifex.

ter nomine. Seniorem istum Ananum aiunt fuisse omniū felicissimum, vt qui filios habuerit quinq;. omnes potitos summi Dei pōtificio, cum prius ipse ad sacietatem hac dignitate esset perfunctus: quod ad eam ætatem nulli antè summorum pontificum contigerat. Iunior autē Ananus, is quem nūc summum pontificatum accepisse diximus, audax erat & ferox ingenio, secta Sadducæus, quod hominum genus apud Iudæos in iudicando est seueriſſimum, vt antè docuimus. Talis igitur cum esset, tempus opportunum se nactū ratus, mortuo Festo, Albino adhuc agente in itinere, concilium iudicum aduocat: statutumq; coram eo fratrem Iesu Christi Iacobum nomine, & quàm quosdam alios, reos impietatis peractos lapidandos tradidit: quod factum omnibus in ea ciuitate bonis & legum studiosis vehementer displicuit: missisq; ad Regem clàm nuncijs rogauerunt mandaret Anano, ne quid tale posthac ageret. nam ne nunc quidem rectè egisse. Quidā etiam Albino occurrentes venienti ab Alexandria, docuerunt eum non licuisse Anano sine ipsius cōsensu coducare concilium. horū verbis ille persuasus iracundè scripsit pontifici, daturū sibi pœnas minitans & Agrippa Rex eam ob causam post tertium mensem ablatum ab eo pontificatum Iesu Damnei filio concessit. Albinus porrò, vt venit Hierosolyma, omnem curam & diligentiam adhibuit, vt pacaret prouinciam, interfectis multis sicarijs. Ananias autem pontifex indies apud populū celebrior fiebat & carior, honorabaturq; ob liberalitatem ab omnibus: quotidieq; Albinum donis venerabatur & summum pontificem. Sed habebat seruos pessimos, qui adiuncto sibi audaciſſimo quoq; obeuntes areas vi auferebant sacerdotum decimas, pulsantes eos, qui cunctarentur reddere. alij quoq; pontifices faciebant similia, nemine valēte compescere: multiq; sacerdotum quibus antè ex decimis alimenta fuerant, tunc absumebantur inedia. At sicarij die festo, qui tum superuenerat noctu vrbem ingressi viuum ceperunt scribam ducis Eleazari. is erat Ananiæ pontificis filius. hunc vinctum abduxerunt, ac deinde miserunt ad Ananiam, qui eorum nomine promitteret scribam dimittendum, si pater Albino persuaderet, vt ex eorum numero decem captiuos solueret. tum Ananias vrgēte necessitate ab Albino impetrauit quæ latrones illi postulauerant, id quod maiorum calamitatum fuit initium. Latrones enim semper aliquam artem comminiscebantur, qua ex Ananiæ cognatis quempiam interciperent, nec prius dimittebant quàm è suis aliquot reciperent: auctiq; denuò magno numero & recepta audacia, totam eam regionem vastabāt.

Anan⁹ quinque filios summi Dei Pōtificio potitos habet Hed. & Ruffinus cap 16. Aliàs cap. 21.

Iacobus frater Domini lapidatur.

Anan⁹ apud Albinum accusatus.

Iesus Damnei Anano Pontifici succedit.

Sacerdotum decimas vi quidam auferunt.

An. mundi 4026. A Christo nat. 64.

Latrones Ananiæ cognatos captant.

Hoc tempore Agrippa Rex prolatis pomœrijs Cæsareæ quæ Philippi dicitur, mutato nomine in Neronis honorem vocauit eam Neroniada: & theatrum apud Berytios impendijs magnis exædificatū ornauit spectaculis annuis, assignata in eum vsum ingēti vi pecuniæ. Frumentū enim donauit ei populo, & oleum viritim distribuit: totamq; eam vrbem ornauit statuis passim dispositis atq; expressis ad antiqua clarorum artificum archetypa imaginibus: & omnia penè sui regni ornamenta in eam ciuitatem transtulit: vnde magnā sibi apud subditos parauit inuidiam, quod suos spolians externam vrbem excoleret. eodē Rege iubente Iesus Gamalielis filius in summo Pontificatu successit Iesu Damnei filio non libenter sibi cedenti, vnde natum est inter vtrunq; dissidiū. adscitis enim globis audaciū iuuenū sæpè à conuicijs prorumpebant ad lapides. Sed inter alios eminebat Ananias ex amplis facultatib. largitione plurimos

Cæsarea Philippi ab Agrippa Neronias appellata.

Beritij ab Agrippa multis donis affecti.

philinros sibi reconcilians. Costobarus quoque & Saulus suam quisque circa se manum habebat sceleratorum hominum, orti genere regio, & propter Agrippæ cognationem fauorabiles, alioqui violenti & ad spoliandos infirmiores prompt ffimi. atq; ex illo maxime tempore labare cœpit nostra Respubl. & indies in deterius ruere. Porrò Albinus audito Gessium Florum sibi successurum venire, videri volés gratificatus Hierosolymitanis ciuibus, productis vinctis, quotquot erant in manifestè capitali culpa, iussit interimi: reliquos qui leuioribus de causis conjecti erant in vincula, reductos in carcerem pecuniis mulctatos dimittebat alium post alium. atque in hunc modum vacuato vinctis carcere Iudæa repleta est latronibus. Interea Leuiticæ tribus homines quorum erat sacros hymnos in templo canere, adito Rege induxerunt eum precibus, vt aduocato concilio decerneret eis vsum stolæ lineæ, quæ tum solis erat concessa sacerdotibus. hanc enim nouationem pertinere ad perpetuam ipsius regni memoriam. neq; frustra fuit eorum postulatio. Rex enim de concilij sententia permisit hymnorum cantoribus, vt deposito priore habitu, lineum vt voluerunt sumerēt. Aliam etiam eiusdem tribus partem addictam templi ministeriis, ipsorum precibus motus permisit sacros hymnos canendos edisserere: quæ omnia fiebant contra instituta legis patriæ, nunquam violatæ absque piaculo. Iam absolutum erat & templi ædificium. Populus igitur cum videret esse in ocio circiter octodecim opificum millia, solitorū hactenus in templo ex operarum mercedibus victum quærere, nolensq; sacram pecuniam repositam habere, ne quandò præda Romanis fieret, simulque opificibus inde prouisum cupiēs: quod vel vna hora operato statim merces repræsentaretur: suasit Regi vt orientalem instauraret porticum. ea templi extima claudebat profundæ valli & angustæ imminens, ac proinde subnixa muro quadringentos alto cubitos, saxis constructo quadratis valde candidis: eratq; cuiusq; saxi longitudo cubitorum viginti, sex verò altitudo: opus Solomonis Regis qui primus integrum templum condidit. Rex autem cuius curæ Claudiæ Cæs. fabricam templi commiserat, reputans quodcunq; opus demoliri facile, reparari difficile, maxime talem porticum egentem & tempore longo & pecuniis plurimis, non annuit populi precibus: sed vrbem candido saxo consternere si liberet nō vetuit. Post hæc Iesu Gamalielis filio Pontificatum abrogatum concedit Matthiæ Theophili filio, quo Pontifice Iudaicum bellum habuit initium.

An. mundi 4026. A. nat. Christi 64.

Ananias, Costobarus & Saul⁹ ad spoliandos infirmiores prōptissimi. Hed. & Rufinus cap. 17. aliàs 22.

Albin⁹ vinctos interfimit.

Leuiticę tribus homini bus Agrippa lineæ stolæ vsum decernit.

Tēpli ministris Agrippa hymnos sacros canere permittit.

Iudaicus pop⁹ Regi vt orientalem instauraret porticū, suadet.

Matthias Theophili filius Pontifex. Hed. & Rufin. cap. 18.

Conueniens videtur præsenti historiæ narrare de Pontificibus, quæ origo eorum, & qui ad hunc honorem admittantur, & quot vsque ad finem eius belli fuerint. Primus igitur omnium hoc Dei sacerdotiū gessisse fertur Mosis germanus Aaron Pontifex: quo defuncto successisse mox filios, ac deinde illorum posteritati mansisse hunc honorem perpetuum. vnde consuetudo obtinuit accepta à maioribus, neminem Dei Pontificem fieri nisi descendentem ab Aaronis sanguine, nec eam dignitatem concedi vel Regibus oriundis alio genere. Fuerunt igitur vniuersi à primo Aarone vsque Phanasum, quem belli tempore seditiosi declarauerunt Pontificem, LXXXIII. numero, horum XIII. præfuerunt sacris ab eo tempore quo primum in deserto Moses erexit Deo tabernaculum, vsque dum in Iudæam venium est, vbi templum ædificauit Rex Solomon. nam à principio pontificibus non succedebatur nisi mortuis: deinde viuentibus etiā subrogari cœperunt alij. Itaq; hi XIII.

Pontificū in populo Iudaico numerus & ordo. Aaron eiusque progenies.

An. mundi 4026. Ante Christ. 64.

Pontifices in vniuersum octuaginta tres.

cum essent duorum Aaronis filiorum posteri, per cõtinuatas successiones hoc honore potiri sunt: sub his primò penes optimates administratio fuit Reipublicæ post ad monarchas, postremò ad Reges transiit. ex quo autem die patres nostri ductu Mosis Ægyptum sunt egressi, vsque ad templum à Solomone Rege conditum, elapsi sunt anni DCXII. post XIII. illos Pontifices alij XVIII. secuti sunt à tempore Solomonis Regis sibi succedentes vsque dum Nabuchodonosor Babyloniorum Rex contra nostram vrbem expeditione facta templum incendit, & translata tota gente Babylonem, Iosedecum quoque Pontificem illò abduxit. horum Pontificatus tempus CCCCLXVI. annorum fuit, mensium sex. dierum decem. Rempublicam Iudæorum gubernantibus Regibus. post septuagesimum autem Babylonicæ captiuitatis annum Cyrus Persarum Rex dimissis Babylone Iudæis, & reuersis in antiquam patriam permisit templum denuo condere, quando Ietus Iosedeci filius assumpsit summum sacerdotium. Hic & eius posteri quindecim vniuersi vsque ad Regem Antiochum Eupatora statum Reipub. populatem rexerunt per annos CCCCXIIII. Cæterùm iam dictus Antiochus cum suo duce Lysia primus Oniam cognomento Menelaum apud Berytum vita simul priuauit & sacerdotio, repulsoque à successione eius filio, Iacimum constituit summum Pontificem, natum quidem ex Aaronis progenie, sed non ex eadem familia. quamobrem Onias defuncti Oniæ Pontificis filius nomine patrem referens, in Ægyptum profectus & insinuatus in Ptolemæi Philometoris ac Cleopatræ eius coniugis amicitiam, persuasit eis vt in Heliopolitica præfectura Deo templum instar Hierosolymitani extruerent, seq; illic Pontificem constituerent: de quo templo ſæpè aliàs diximus. Iacimus autem triennio in Pontificatu exacto mortuus neminem successorem habuit, sed per septennium sine Pontifice mansit ciuitas. Dein postquam Asamonæorum familiæ Principatus nostræ gentis est creditus, rebellantes Macedonibus Ionathan creauerunt summum Pontificem, qui septennio toto præfuit. quo per insidias Tryphonis sublato è viuis, frater eius Simon obtinuit id sacerdotium. cui dolo generi oppresso inter epulas, filius Hyrcanus in honore successit. eum cum per vnum & triginta annos gessisset, iam decrepitus successori Iudæ reliquit suo filio, qui alio nomine Aristobulus est dictus. huic frater hæres fuit tàm regni quàm sacerdotij, postquam ille sumpto tum primum diademate vnum annum vtraq; dignitate potitus est. Is nomine Alexander & ipse regnum coniungens Pontificatui cum viginti septem annis præfuisset rebus Iudaicis moriens Alexandræ vxori permisit deligendi Pontificis arbitrium. illa Hyrcano id addixit, exactoque in regia potestate nouennio è viuis excessit: quo toto tempore Hyrcanus eius filius Pontificatum tenuit. nam post matris obitum Aristobulus frater moto bello victum Pontificem ad priuatã vitam redegit, & sibiipse regnum simul vsurpauit ac sacerdotium: exactisque in vtraq; dignitate tribus annis & totidem mensibus, cum superueniens Pompeius vi cepisset Hierosolyma, à victore vinctus Romam missus est cum liberis: & Hyrcanus restitutus in Pontificatum, principatum quoq; suæ gentis accepit, sed absq; diademate: præterq; priores illos nouem, per alios XXIIII. annos summum sacerdotium obtinuit. Post quos completos Barzapharnes & Pacorus dinastæ Parthorum traiecto Euphrate bellum Hyrcano intulerunt, eoque viuo abducto Aristobuli filium Anti-

gonum

gnum Regem constituunt: qui post tres annos & totidem menses expugnatus ab Herode & Sosio, apud Antiochiam iussu Antonij dedit supplicium. Herodes autem accepto à Romanis regno non amplius ex Asamonæo genere creauit Pontifices, sed eum honorem quibusuis ex sacerdotum ordine concessit etiam obscuris, absque vno Aristobulo. hunc enim Hyrcani à Parthis capti nepotem, & Mariammes suæ vxoris fratrem, ob fauorem populi & Hyrcani aui memoriam summo sacerdotio dignatus est. deinde veritus ne omnes in illum essent propensiores, apud Hierichuntem arte necauit natantem in piscina vt suprà diximus: neque postea vlli ex Asamonæorum posteritate hoc sacerdotium committere voluit. idem fecit in ordinandis Pontificibus Archelaus eius filius, & Romani qui post illum cum potestate præfuerunt prouinciæ. Sunt igitur qui ab Herodis principatu vsq; in diem qua templum & vrbs, incendente Tito, conflagrauit, Pontificatum gesserunt, in vniuersum numero viginti octo: tempusq; eorum sacerdotij centum anni & septem insuper: quorum aliqui sub Herode fuerunt & Archelao huius filio: defunctis autem his penes optimates fuit Respub. collocatis in eius fastigio Pontificibus: de quibus hactenus dixisse sufficit.

An. mundi 4026. A nat. Christi. 64.

Aristobulus ab Herode interfectus, suprà lib. 15. cap. 3.

CAP. IX.

Quomodo Florus Albini successor tantis Iudæos affecerit iniurijs, vt coacti sint arma sumere.

GESsius autem Florus Albino successor à Nerone missus plurimis Iudæos repleuit calamitatibus. is Clazomenius erat genere, adduxitque secum Cleopatram coniugem non minus improbam, per quam vt Poppææ Augustæ amicam, Iudæa administrationem impetrauerat. adeò verò potestate violenter abusus est, vt Albinum Iudæi desiderārēt quasi beneficum. nam ille quantum poterat eàm erat malus & nocens: Florus contrà quasi ad ostentandam missus maliciam, publicè trahebat nostræ gentis iniurias, nihil sibi ad summam in rapinis & supplicijs iniquitatem reliquum faciens. erat enim inflexibilis ad misericordiam, nullis vnquam lucris satiabilis, vndecunq; parua æquè captās ac magna, vt etiam latronū esset particeps. multi enim illum quæstum exercebant securi de incolumitate, quam ab eo redimebant decisis prædarum partibus: adeoque nullus erat iniuriarum vel modus vel finis, vt miseri Iudæi non ferentes rapacem latronum insolentiam cogerentur laribus relictis & patriis ceremonijs ad exteros fugere, iudicantes vbinis etiam apud barbaros se viuere posse commodius. Et quid multis verbis opus est? Bellum contra Romanos suscipere solus Florus nos compulit, malens semel vniuersos quàm paulatim perdere. Itaque secundo anno postquam is venit procurator in prouinciam, duodecimo verò Neronis imperij, bellum id cœptum est: quo tempore quanta vel coacti fecimus, vel perpessi sustinuimus, exactè cognoscere poterunt qui dignabuntur legere libros à nobis conscriptos de bello Iudaico. atque hic dicēdi finem faciam de antiquitatibus, quas belli argumentum sequitur. Præsentis autem operis textus continet totum illud tempus inter primam creationem hominis & annum Neronis principis duodeci-

Gessius Florus Iudææ procurator. *An. mundi 4028. A nat. Christi. 66.*

Gessius Florus peior Albino. *Anno mūdi 4030. A nat. Christi. 68.*

Florus belli Iudaici causa.

Initiū belli Iudaici.

Antiq. Iudaicarum epilogus.

An. mundi 4030. Anat. Christ. 68.

duodecimum: quæq; per tot ſecula Iudæis vel in Ægypto obuenerunt vel in Palæſtina cæteraq; Syria, tũ quas clades ab Aſſyriis & Babyloniis accepimus, quoue modo tractati ſimus à Perſis & Macedonibus, & poſtremò à Romano populo. his enim omnibus accurate deſcriptis etiam Pontificum ſucceſſiones recenſuimus continuatas per annorum duo millia. pari diligentia Regum quoque res ordine tradidimus, & ſtatus Reipublicæ monarcharumq; potentiam, per omnia ſecuti autoritatem ſacrorum voluminum, ita vt à principio ſumus polliciti auſimque addere quòd nemo alius ſcriptor, Iudæus, externúsve potuiſſet hoc argumentum tanta fide Græcis hominibus prodere. ego enim tribuliũ meorum confeſſione diſciplinas patrias egregiè calleo, Græcanicæ quoque literaturæ nõ ſine profectu dedi operam, quamuis exquiſitam pronunciandi rationem aſſequi per patriam conſuetudinem non licuit. noſtri enim homines non ſuſpiciunt eos qui multas perdidicerunt linguas; quod ſtudium profanum apud eos habetur & ſeruis commune cum ingenuis. ſolos autem ſapientes ſuo ſuffragio pronunciant, qui legis & ſacrarum literarum tantam affecuti ſunt peritiam, vt eas etiam interpretari valeant. qua in re cum multi collocarint operam, vix vni ſucceſſit atque alteri, quibus mox dignum præmium contigit. Fortaſſis autem nulla inuidia prohibet etiam de meo genere geſtiſq; per totam vitam rebus pauca exponere, dum adhuc ſuperſunt qui vel atteſtari poſſunt vel coarguere: atq; ita concludetur harum antiquitatum tractatio comprehenſa viginti voluminibus, verſuum verò ſexaginta millibus. Quòd ſi Deus conceſſerit, compendio rurſum referam belli caſus & quæ nobis in præſentem vſque diem euenerunt, quæ incidit in decimum tertium annum Principatus Domitiani Cæſaris, ætatis verò meæ ſextum & quinquageſimum. Promiſi etiam ſcripturum me quatuor libros de Iudæorum opinionibus, quas habent de Deo eiusque eſſentia, & de legibus, quare per eas alia liceat nobis facere, alia non liceat.

Ioſephus Hebraicæ & Græcanicæ literaturæ peritus.

Hoc volumẽ ſcriptum eſt anno mundi 4057. à nato Chriſto 95.

Notes du mont Royal

www.notesdumontroyal.com

Une ou plusieurs pages sont omises ici volontairement.

INDEX RERVM ET VERBORVM IN HOC FLAVII IOSEPHI OPERE memorabilium fidelissimus ac locupletissimus.

A.

AARON mortuus. fol.47
Aaronis virga germinat. 46
Aaronis filij. 38
Aaroni Mosis fratri sacerdotium confertur à Deo. 37
Ab Athenienſibus honor Hyrcano habitus. 204
Abraham Lothum captum cum Sodomitis reducit. 9
Abrahamus primus verbi diuini concionator. 8
Abrahamus egregi⁹ Astronomus. ibi.
Abrahamus Ægyptios religionem docuit & artes. ibid.
Abraham moritur ætatis anno 175. 16
Abrahami obedientia. 11
Abraha. Deus ꝓgeniē eius malos vicinos in Ægypto habituꝝ ꝓnunciat. 9
Abaneth. 36
Abel à Cain interfectus. 3
Abdagaſus Aſinæū interficere vult, ꝙ Artabanus permittere recuſat. 273
Abdon Iudex. 67
Abdemonus. 453
Ab Apione quædam valdè frigidè cōſcripta. 460
Abiæ ad Hebræos oratio, quæ ſertionem & impietatēeis exprobrat. 119
Abenerus Neri filius Sauli filiū Iebosthum populi Regē conſtituit. 89
Abenerus contra Iudæ tribum copias eduxit, cui Ioabus cum vniuerſo Dauidis exercitu occurrit. 89
Abenerus apud ſeniores populi, præfectoſq; militiæ, vt ad Dauidem deſciſcerent, loquitur. 90
Abenerus à Dauide comiter exceptus, amicè dimittitur. ibid.
Abenerus ad Dauidem in Hebronem mittit legatos, qui ſuo nomine fœdus cum eo ferirent. ibid.
Abenerus in fugam conuerſus, Aſael trucidat. ibid.
Abeſalom⁹ ſororē Thamarā ſolatur. 97
Abeſalomus vindictæ opportunitatē exſpectat. ibid.
Abeſalomus patrē ac fratres ad ſolenne conuiuiū inuitat, & Ammonem vino ſepultum trucidari curat. ibi.
Abeſalomus reductus patris Dauidis conſpectum deuitare iubetur. ibi.
Abeſalomus patris fui affectat regnū, aſtutè ſatis & callidè. 98
Abeſalomus Rex ab vniuerſis ſalutatur. ibid.
Abeſalomus Iordanem traijcit. 98
Abeſalō callidè ꝑ mulierē à Ioabo ſubornatā reuocatur Hieroſolyma. 97
Abeſalomi Hieroſol. nati liberi. ibi.
Abeſalomi columna marmorea. 100
Abias cōtra Ieroboamum exercitum colligit. 119
Abias victoria potitur. ibi.
Abigæa Nabali vxor muneribus Dauidem placat. 85
Abiathar man⁹ Sauli elapſus, Dauidi patris & ſacerdotū nūciat cędē. 83
Abiatharus ſacerdotali honore priuatur. 107
Abilamarodochus Iechoniam è vinculis dimittit. 148
Abimelechus 79. fratres interficit. 66
Abimelechus Thebas capit. 67
Abimelech in Sicimitas mouet. 66
Abimel. Iſacū inuidia mot⁹ expellit. 12
Abimel. amicitiā renouat cū Iſaco. 13.

Abimelech amore Saræ captus. 10
Abimelechū mulier ferit, & armiger eum occidit. 67
Abimelechum Sicimitæ expellunt. 66
Abiſæus. 103
Acerræ. 111
Achas quintus ex fratribus antequam protrahi iuberetur, in medium prorumpit. 478
Achab. & Ioſaphat. in Syros mouēt. 124
Achab. in p̄lio vulneratꝰ, moritur. 125
Achabus ob dimiſſum ab ipſo Adadū taxatur. 123
Achabus in gratiā recepto Adado fœdus cum eo facit. 123
Achabus Eliam quærit. 121
Achabi 70 liberi Samarię trucidati. 132
Achabi pœnitentia. 122
Achabi cruorem canes iuxta Eliæ prædictionem lambunt. 125
Achabū Elias impietatis accuſat. 121
Achazes aurū & argentū tēpli, Damaſcum Aſſyriorum Regi defert. 136
Achazes Syrorum Deos, tēplo Hieroſolymorum clauſo colit. 136
Achazæ impietas. ibid.
Achazæ mors. 137
Achor quædā ex præda contra Dei mādatum abſcondit. 58
Achor ſorte deprēditur & punitur. ibi.
Achia prophēta Hieroboamum decem tribuum Regē futurū oſtendit. 115
Achimelechi proditionis à Saulo inſimulati apologia. 83
Achitophel Abeſalomo vt cū paternis pellicib. cōgrederetur ſuadet. 98
Achitophelis cōſilio ſuadentis Dauidē bello proſequendum Chuſim ſe opponit. 99
Achitophel, ſuo conſilio exploſo, laqueo ſibi vitam finit. ibid.
Achitophel ad Abeſalomū deficit, cuiꝰ cōſilia ne ſuccedāt, Dauid p̄catur. 98
Acmes literæ ad Antipatrum. 251
Accuſatio & epiſtolæ falſæ legatorum contra Ioſephum. 306
Adar, Martius. 56
Adadus Damaſci & Syrorū Rex à Dauide prælio vincitur. 94
Adamus iram Dei deprecatur. 3
Adami & Euæ lapſus. ibi.
Adami pœna. ibi.
Adami ætas 930. anni. 4
Adamum Deus alloquitur. 3
Aderus Solomoni infenſus. 115
Aderus in Ægyptum profugit. ibid.
Aderus Pharaonem vt ſibi in patriam reuerti permittat, orat. ibid.
Aderus in Idumæam reuertitur, inde in Syriam ſe confert. ibid.
Ad mortem nati ſumus, eamq; fugere ne fortiſſimi quidem poſſunt. 446
Ad Alexandrum ſex millia hominum confluunt. 195
Ad Lothum angeli diuertunt. 10
Ad Manethonis de Moyſe maledicta reſponſio. 458
Ad Deū reſpiciētib eiq; vim fidētibus pietatis fructꝰ integer manet. 289
Ad Anilæū ingēs p̄ditorum hominum multitudo confluit, qui Babylonios inuadunt. 274
Adhortatio ad contēnendam mortē, à tempore & rei ſtatu deſumpta. 445
Adhortatio ad cōſiderationē auxilij & beneficij Dei Iſraelitis exhibiti. 76
Adhortatio ad libertatē tuendā. 280
Adiabenorū magnates cū Abia Arabū rege cōtra Izatē fœdus faciunt. 290
Adiutores Solomonis in templo exædificando. 104
Adonias cū Abiſace coniugium expetit. 107
Adonias interficitur. ibid.
Adonias ex conuiuio ſe proripiens ad altaris cornua confugit. 105
Adonias affectat regnum. 104
Adulterij leges & Zelotypiæ. 40
Adulteræ accuſatio contra Ioſephū. 18
Agar Saram contemnit. 9
Agatharchid de Iudęis teſtimonū. 456
Agrippa ad Flaccum Syriæ Prę ſidem ſe confert. 266
Agrippa quàm Herodes Iudæis magis fauet. 285
Agrippa per Marſyam à Proto pecuniā mutuatur. 267
Agrippa dum Herennius Capito pecuniam ab eo extorquet noctu Alexandriam nauigat. ibid.

Agrippa cum alijs aliquot ad Claudium mittitur. 283
Agrippa Hierosolymis Hecatonbem immolat. 232
Agrippa ab Agrippina, vt Claudius Iudæorum causas cognoscat, precibus obtinet. 292
Agrippa senatui suam sententiam exponit. 283
Agrippa Fortunatum libertum cum muneribus & literis contra Herodē ad Imperatorem mittit. 270
Agrippa à Lesbo digressus. 234
Agrippa ab Antonia Germanici & Claudij matre trecenta millia mutuo petit. 267
Agrippa Iudæis ædium tributum remittit. 285
Agrippa Agrippæ filius. 287
Agrippa Marso Syriæ Præsidi dū quinque reges ad se venientes discedere iubet, infensus. 286
Agrippa in theatro Deus cōsalutatur, Bubonē videt, & vt Germanus prædixerat, quinto die moritur. 286
Agrippa quamdiu vixerit & regnauerit. ibid.
Agrippa domum præaltā exstruit vnde cuncta quæ circa templum fierēt cōtemplari poterat: Iudæi altiorem parietem excitant qui regis prospectum arcet, & apud Neronem Poppeæ precibus illum illæsum impetrant. 294
Agrippa Tiberiade habitat. 266
Agrippa in Italiam Puteolis, inde ad Tiberium Cæsarem peruenit. 267
Agrippa ad audiendum Eutychum instat, quo facto propter verba quædā ei vincula sunt iniecta. 268
Agrippa Alexandriæ pecuniam mutuatur. 267
Agrippa Iudæorum immunitatem cōfirmat. 233
Agrippa Berytiam ciuitatem eximijs ornamentis honorat. 286
Agrippa terrestri itinere Ephesum peruenit. 232
Agrippa in Asiam missus. 228
Agrippa sex mens. in custodia seruat⁹. 268
Agrippa in suū regnum nauigat. 269
Agrippa Romæ degens ob liberalitatem immodicam ad inopiam redactus. 266
Agrippa Hierosolymorum muros permunit. 285
Agrippæ ditio ampliatur. 293
Agrippæ Herodes Antipatrum Romā ducendum tradit. 233
Agrippæ Germanus quidam fortunā florentem & vitæ terminum prædicit. 268
Agrippæ liberi superstites. 286
Agrippam Herodes apud Sinopen Pōticam vrbem offendit, & ab eo honorifice excipitur. 232
Agrippam Caius Tetrarchiæ regem constituit. 269
Agrippina Messalina & Pætina Claudij vxores. 292
Agrippium. 332
Aggæus & Zacharias prophetæ. 154
Ain expugnata atq; combusta. 58
Albinus Iudææ procurator. 294
Alcimus siue Iacimus pontifex. 178
Alcimus pontifex cum perfugis Iudā apud Demetrium accusat. 178
Alcimus popularem auram sibi concilians, eos qui sunt Iudæ partium occidit. ibid.
Alcimus Iudam apud Demetrium accusat. ibid.
Alcimus Pontifex mortuus. 179
Alexander in templo Hierosoly: sacrificans, vaticinio de ipso Danielis ostenso maximam Iudæis libertatem concedit. 162
Alexander Aristobuli filius cōtra Hyrcanum magnā manū cōgregat. 319
Alexander & Aristobulus crebrò matrem implorant, id quod Herodis animam succendit. 334
Alexander Herodi parenti Eunuchus corrumpit, & quod regni sit futurus successor prædicat. 335
Alexander ad DCCC. crucibus suffigi & in eorundem cōspectu vxores & liberos trucidari iubet. 195
Alexander Thracidæ cognomen apud Iudæos inuenit. ibid.

Alexander in vinculis quatuor libros aduerſus inimicos conſcribit. 335
Alexander Ptolemæo, vt Zoilum tolleret perſuadet. 193
Alexander. 462
Alexander quartano febrium recurſu fatigatur. 317
Alexander ſuo & fratris nomine parentis accuſationem diluit. 235
Alexander Hieroſolyma obſidere volens, pontificem obuiam euntē honorifice excipit, ob viſionem eodē habitu ante oblatam. 162
Alexander cum Demetrio armis decernit, cunctosq; conductitios milites amittit. 195
Alexander & Ariſtobulus omnes lachrimis etiam parentem accuſatorē ad miſericordiā commouent. 235
Alexāder à Iudæis bello petitus, potētiſſimos eorum in Bethoma oppugnat. 195
Alexander coniugi quomodo ſecure regnare poſſit, oſtendit. 196
Alexander Ariſtobuli filius ad defectionem Iudæos iterū reducit. 320
Alexander Polyhiſtor. 11
Alexander & Ariſtobulus à Salome ac Pherora ad conuicia illecti, apud Herodem traducuntur. 233
Alexander obiecta crimina nō inficiatur, ſed per ſcripturā parēti ſtructas inſidias fatetur, quarum Pheroras, Salome, Ptolemæus, & alij regis fideliſſimi participes eſſent. 241
Alexander per ſex annos quinquaginta millia Iudæorum interfecit. 316
Alexander ad Præfectum arcis Alexādrij, vt ſe reciperet, ſcribit. 243
Alexander Herodi quod ad Archelaū diſcedere decreuit, fatetur. ibid.
Alexander victoriam ab Theodoro amittit. 316
Alexander 100000. peditum & 1500. equitum congregat. 320
Alexander Ionathan in ſuas partes traducere conatur pōtificatum deferendo. 185
Alexander Ariſtobuli filius principatum inuadit. 202
Alexander Antiochi Epiphanis filius in Syriam veniens, Ptolemaidem occupat. 182
Alexander rex Syriæ Cleopatrā Philometoris filiam ducit. 183
Alexander & Ariſtobulus in quibus peccauerint. 245
Alexander ad Ptolemaidem exercitū ducit, eamq; oppugnat. 198
Alexander in conflictu cum Antiocho Grypho cæſus. 191
Alexander alterum fratrum interficit, alterum in honore habet. 193
Alexander à Gabinio victus. 202
Alexander dona Ionathæ mittit. 184
Alexander poſt obitum Philippi Macedonum rex 161
Alexander cū hoſtib. prælio decertat, & ſex millia militum amittit. 320
Alexander ab armis requieſcit. 317
Alexand. & Ariſtob. Sebaſte ſtrangulati in Alexandriū ſepeliuntur. 245
Alexander cū Obada Rege Arabū cōgreſſus totum exercitū amittit. 316
Alexander Arabiæ & Amathunti caſtello bellum infert, illudq; captum funditus eruit. ibid.
Alexander Lyſimachus Alabarcha. 248
Alexandri & Ariſtobuli impatientia. 283
Alexandri victi in Arabiam fuga, & cædes. 185
Alexandri cum Demetrio pugna & victoria. 188
Alexandri copias Arabum Rex in fugam vertit, maximamq; partē truncidat. 317
Alexandræ familia magnum infortunium incurrit. 197
Alexandri morbus. 195
Alexandri mors. 196
Alexandrum quidam quod Romam contra parentem ad amicos literas miſerit, accuſat. 240
Alexandrum filiū Herodes timet. 335
Alexandrum, Ariſtobuli fratrem Regina Regem conſtituit, qui è veſtigio crudeliter agit. 316
Alexandra Phariſæis vltro paret. 317

Alexandra, Alexandri coniunx pietatis opinione principatum obtinet. ibidem.
Alexandra Herodi ſuſpecta obſeruatur. 217
Alexandra in Ægyptũ aufugere cogitat, inſidiæ vero Herodi patefiũt. ib.
Alexandra ſeſe excuſat & Herodi reconciliatur, dum Pontificatum filio promittit. ibid.
Alexandra Iudæis caſtellorum cuſtodiam credit. 196
Alexandra, Herode abſente, vrbis arces in ſuam poteſtatem redigere conatur. 225
Alexandra Hyrcani filia, vxor Alexandri Ariſtobuli Regis filij, Cleopatrę vt Pontificatum filio ſuo petat ab Antonio ſcribit. 216
Alexandra Hyrcanum patrem ſolicitat, & vt à Malcho tutelam peteret, monet. 222
Alexandra moritur, & Hyrcanum regni ſucceſſorem conſtituit. 318
Alexandra Cleopatræ Herodis inſidias, & filij miſerabilem interitum, indicat. 217
Alexandra interfecta. 225
Alexandra Damaſcum nulla re memorabili geſta, capit. 317
Alexandra indecore ſe filiæ crimini non conſciam vult oſtendere. 224
Alexandriũ & alia caſtella diruta. 202
Alexandri matet. 202
Alexandrię pars ora maritima. 461
Alani Mediam terrãm prædandi cauſa pęruadunt. 442
Allus Cæſaris libertus Agrippæ mutuo dat pecuniam. 267
Altare & vaſa ad illud pertinentia. 111
Altare æreum. ibid.
Altitudo, longitudo, & latitudo templi. 110
Amalecita Dauidi Regem Saulum cæſum nunciat; & eius cædis argumenta armillas aureas & inſigne regium affert. 89
Amalecitæ mouent in Iſraelitas. 32
Amalecitarum rex Samuelis iuſſu interficitur. 78
Amalecitarum gens expugnata & incenſa Sicella, prædam abegerũt. 87
Amalecitas internecione delendos prædictiõ. 32
Amalecitas plectendos. 55
Amalecitas fundunt fugantq; Iſraelitæ. 32
Aman ab omnibus, exceptis Iudæis, adoratur. 158
Aman odio & conſilijs eius in Iudæos in conuiuio patefactis, ſuſpenditur. 160
Amor multitudinis erga Ioſephum. 306
Amos rex Iudæ impius. 148
Ammanitarum ſpolia. 226
Amnon morbum ſimulans, patrẽ vt ſororem ad ſe mittat, petit. 97
Amnon ſorori vt ſui copiam faceret, ſuadet. ibid.
Amnon ſororem reluctantẽ per vim opprimit, mox exoſam & faſtiditã extrudit. ibid.
Amnon Dauidis filius, Thamarã Abſolonis ſororem deperiens, in morbum incidit. 96
Amanis facultates Mardochæo dantur. 160
Antonius & Cæſar cum Herode in Capitolium aſcendunt. 215
Amanis in Mardochæum odium. 159
Ammanitæ exterorum ſocietate mercede impetrata in Dauidem copias parant. 94
Ammanitæ & confœderati ſeipſos inuicem trucidant. 126
Amplitudo Iudææ. 455
Ampliatio regni Iſraelitici. 134
Amarinus Rex Iſraeliticus. 126
Amarames futurus Moſis parens Deum orat pro Hebræis. 24
Amarinus moritur, eiq; Achabus filius in regno ſuccedit. 129
Amorræos Hebræi fundunt fugantque. 47
Amorræorum terræ ſitus. ibid.
Amaſias à propheta propter Idololatriam reprehenditur. 134
Amaſias Rex Hieroſolymitanus. 133

Amasia ab Israelitarum Rege captus: Hierosolyma diruta & templū spoliatum. 134
Amasię Hierosolymorum Regis in Ioam Israelitarū Regē expeditio. 134
Amasiæ de Idumæis victoria. ibid.
Amasiæ cædes. ibid.
Amathus diruta. 194
Amathenorum Rex Dauidis societatem petit. 94
Ananias Nebedæi filius, Camydæ pōtifici succedit. 291
Ananias Costobarus & Saulus ad spoliandos infirmiores prōptissimi. 295
Ananias vnus ex legatis, vir malus & maleficus. 306
Ananias, Ananus, Cumanus, Celer alijq; nonnulli Romam missi. 292
Ananus apud Albinum accusatus. 294
Ananus quinq; filios summi Dei pontificio potitos habet. ibid.
Ananus Sethi filius in Ioazari pontificis locum surrogatus. 268
Ananelo Herodes dat summum sacerdotium. 216
Ananelo Herodes pontificatum abrogat. 217
Anna Helcanæ vxor liberos à Deo petit. 70
Anaxagoras. 470
Anchus secum Dauidem contra Hebræos educit, qui à Palæstinorū Ducibus reprobatur. 87
Anchus Dauidem remittit. ibid.
Anchus Dauidem cum sexcentorum cohorte euocat. 86
Ancillas ingenui non ducant. 53
Angelus Dei occurrit Agar. 10
Angeli Abrahamo filium nasciturum nunciant, & delendos Sodomitas. ibidem.
Anni ætatis & regiminis, item virtutes & diuitiæ Dauidis. 105
Annibas supplicio affectus: Amaramus & Eleazarus in exiliū missi. 288
Anilæus ob vxoris Idololatriam à Iudæis obiurgatus quendam confodit. 274
Anilæus in Mithridatis vicos cum exercitu impetum facit, eumq; noctu opprimit, & captū secū abducit. ib.
Anilæus Parthorum Ducem trucidat eiusq; vxorem ducit. 373
Anilæus à Mithridate fugatus. 274
Anilæum Babylonij ad supplicium deposcunt, qui oppressus interficitur. ibidem.
Anima mortali corpore vincta. 445
Animus Herodis hypocriticus. 217
Annius Minucianus. 276
Annius Rufus Iudææ præses. 262
Annonæ caritas in Ægypto. 23
Annonæ caritas principatu Claudij. 43
Annus iobelus. 41
Ananus apud Albinum accusatus.
Antigonus auriculas Hyrcani dentibus truncat. 325
Antigonus Aristobuli filius ab Herode fugatus. 323
Antigonus Massadam obtinet. 325
Antigonus Parthis, si ab Hyrcano in illum regnum transferrent pecuniam pollicetur. 209
Antigonus quosdam qui Herodianos frumentatores per insidias interciperent mittit. 212
Antigonus apud Aristobulum falsò accusatus. 192
Antigonus à Parthis in Iudæam reductus Hyrcano ne in regnū restitueretur, auriculas amputat. 212
Antigonus Romanum exercitum alere recusat. 213
Antigonus Herodi quod non ex stirpe Regia prognatus, sed semi Iudæus sit exprobrat. 212
Antigonus Aristobuli filius apud Cæsarem Hyrcanum & Antipatrum accusat. 204
Antigonus securi obtruncatur. 216
Antigonus Aristobuli filius ad Cæsarem, Pompeij studiosos de morte patris accusaturus venit. 321
Antigonus de fratre nihil mali suspicatur. 316
Antigonus interficitur. ibid.
Antigonus Hyrcanum & Antipatrum falsò accusat. 321
Antigonus apud Aristobulum falsò accusatur. 316

Antigoni in Iosephi eadauer immanitas. 327
Antigonum Aristobuli filium Ptolemæus Mennæus adoptat. 208
Antipater precibus Herodem vt pacta connubialia mutentur flectit. 247
Antipater Malichi instinctu venenũ bibit. 323
Antipater Iudæorum potentiores in Aristobulum concitat. 198
Antipater pecunia & donis hominum fauorem sibi cõciliare conatur. 338
Antipater Herodem & aulicos calumnijs in fratres inflammat. 334
Antipater omnium malorũ fax. 240
Antipater Cæsari ex Syria milites cõscribit. 203
Antipater Mithridati in capiendo Peluſio operam nauat. ibid.
Antipater obiecta crimina diluit. 204
Antipater Iudææ procurator declaratus. ibi.
Antipater contra Malichum colligit exercitum. 322
Antipater præsens calumnijs & absens per literas Herodẽ in filios exacerbat. 235
Antipater Pheroræ mortẽ vehementer luget. 341
Antipater Cęsareę omnib. inuisus. ibi.
Antipater expectatione regni certa nititur. 338
Antipater in Iudæa nouarum rerum cupidos compescit. 204
Antipater Idumæus 198. primum Antipas dictus. ibid.
Antipater Phaselo Hierosolymorum, Herodi Galilææ regimen committit. 204
Antipater omnem in Antiphilum culpam confert. 252
Antipater Gabinium Ptolemęũ in Ægyptum reducentem adiuuat. 202
Antipater exclusis reliquis fratribus, patris successor declaratur. 333
Antipater Hyrcani, Nicodemus Aristobuli legati ad Pompeium. 199
Antipater scriptorib. epistolarũ, quas in fratrũ pernicię simulat, ingentẽ pecuniæ summam erogat. 340
Antipater Hyrcani pecunijs Romanos sibi deuinctos, Iudæos verò inuisos reddit. 205
Antipater in demerendis paternis amicis nullis sumptibus parcit. 246
Antipater ab Herode accusatus. 250.
Antipater Herodem fratribus magis infensum reddit. 232.
Antipater subditos sues vt cum Hyrcano sentirent admonet. 322
Antipater cum copijs Alexandro obuiam procedit. 320
Antipater Samarita Herodi Antipatrum, filium venenũ patri paratum habere exponit. 249.
Antipater patrem vitam finisse ratus cum carceris custode de missione agit, quod dum Herodes audit, sine mora eum occidere, & in Hyrcanio castello condi iubet. 258
Antipater nocte cum Hyrcano ex ciuitate profugit, & ad Aretam Arabiæ regem peruenit. 318
Antipater innocentiam suam precibus ad Deum testatam facere conatur. 251
Antipater multa præclara facinora cõmittit, & ad subeunda pro Cæsare pericula sese offert. 321
Antipater cum patre res Iudæorum ministrat. 246
Antipater fratribus sublatis populo & militibus inuisus. ibid.
Antipater se reuersis in gratiam gratulari simulat. 236
Antipater veste proiecta multitudinem vulnerum demonstrat. 328
Antipater parentis accusationem diluit. 250
Antipater Salomes filius apud Augustum Cęsarem Archelaũ accusat. 255
Antipater parentis vltimum diem optat. 246
Antipater patriæ muros reparat. 321
Antipater à cunctis accusatur. 258
Antipater amitam fallere non potest. 246
Antipater in carcerem coniectus. 251
Antipater domum reuersus à nemine excipitur. 250

Antipater Romæ illuſtris factus. 235
Antipas Herodis filius parandi ſibi regni ſpe Romam nauigat. 255
Antipatri coniunx nobilis ex Arabia fœmina. 320
Antipatri in Alexandrum fratrem dolus & inſidiæ. 334
Antipatri in Archelaum & Philippum fratres inſidiæ. 340
Antipatri vxor & filij 203
Antipatri cõtra fratres artificioſa machinatio. 238
Antipatrum & Herodem apud Hyrcanum Iudæi accuſant. 205
Antipatrum Cæſar Romana ciuitate ſimul & immunitate donat. 321
Antipatrũ Herodes ad Cæſarem mittit. 248
Antipatris extructa. 236
Antipatris. 332
Antiochus abrogato Dei cultu, ſumma cum tyrannide falſum illis obtrudit, arci in hoc præſidio impoſito. 172
Antiochus Mag. Rex Aſiæ & Syriæ Iudæos vexat. 168
Antiochus prius regno cum coniuge ac liberis egredi, quàm cum Romanis pugnare decreuit. 442
Antiochus in Iudæam irrumpere parat. 174
Antiochus capitur. 442
Antioch. cũ Cæſare reconciliatur, ibi.
Antiochus cũ Iudæis fœdus facit. 177
Antiochus murum quo templum ſeptum erat, ſolo æquat. ibi.
Antiochus ſuis ciuibus perfidus. 437
Antiochus acceptis ab Hyrcano trecẽtis talẽtis ab obſidione diſcedit. 315
Antiochus auxiliaturus Samaritis, ab Ariſtobulo cæditur & fugatur. 191
Antiochus Rex Damaſcenorum. 195
Antiochus Seleucum fugat. 194
Antiochus cum coniuge & filiabus in Ciliciam fugit. 442
Antiochus Tryphonem eiectum Syria in Dora obſidione eingit. 189
Antiochus regno a fratre exuitur. 195
Antiochus Gryphus occiſus. 194
Antiochi ad Zeuxidẽ epiſtola, in qua Iudæorum honorificã mentionem facit. 169
Antiochus & Ptolemæus amicitiam & fœdus faciunt. ibid.
Antiochus cur templi depręda tionem fecerit. 463
Antiochus Philippũ regni gubernatorem conſtituit, eique Antiochum filium tradit. 177
Antiochus vrbe Hieroſolym occupata templum ſpoliat. 172
Antiochus in conflictu cum Parthis interemptus. 190
Antiochus ſqualidis fœtoribus conflictatus exſpirat. 480
Antiochus Lyſię rerum adminiſtrationem: prouincias & filium committens in Perſidem proficiſcitur. 174
Antiochus contra Iudæos in furorem vertitur. ibi.
Antiochus cognito, quòd Philippus vſurpato ſibi regno aduentaret è Perſide, obſidione ſoluta illi occurrit. 177
Antiochus Scenopegiæ gratia ſeptem dierum inducias Iudæis concedit. 190
Antiochus ſeptẽ illuſtres pueros Hebræorum cum matre Antiochiam adduci præcipit. 478
Antiochus peditũ ſibi legiones ex Hebræorum numero congregat. 480
Antiochus Iudæus ſeditioſus magnæ calamitatis in Antiochia autor. 437
Antiochus ſeptimi diei feriam Iudæis edicit. ibi.
Antiochus Eupator cum copijs, in Iudæam proficiſcitur. 177
Antioch. Epiphanes curis implicitus, morbum contrahit, & moritur. 176
Antiochus Ægypto cedere cogitur. 172
Antiochus Hyrcanum in vrbem compellit. 190
Antiochus Dianæ templũ ſpoliare volens, Etymaida mouet, & turpiter inde ſe Babylonem recipit. 176
Antiochus Seleuci frater Antiochum Cyciceni filiũ bello aggreditur. 194
Antiochus moritur, & principatum Antiocho filio relinquit. 314

Antiochus poſt patris obitū cum numeroſo exercitu Iudęorum fines ingreditur. 314
Antiochus ad Hieroſolymam proficiſcitur, præſidiumq; ibi relinquit. ibi.
Antiochus à Thobiæ filijs motus cum exercitu in Iudæā irrumpit, ac Hieroſolymā deuincit. 314
Antiochus Epiphanes belli Iudaici fons & autor. 312
Antioch mores Iudaicos abrogat. 314
Antiochus rex Gomagenæ. 284
Antiochi Magni in honorem templi edictum. 169
Antiochi ad Ptolemęum de Iudęorum libertate epiſtola. 168
Antiochi ad Eleazarū exhortatio. 474
Antiochi mors & fames exercitui immiſſa. 195
Antiochi & Iudæ pugna. 177
Antiochum Ceſennius Petus Syrię adminiſtrator coram Cæſare accuſat. 442
Antiochum Demetrij fratrem Alexander timet. 317
Antiochia Mygdonia à Macedonibus condita. 290
Antiquitatū Iudaicarū Epilogus. 296
Antiquitatum hiſtoria quinque millium annorum. 449
Antonius Herodem & Phaſaelum tetrarchas declarat. 324
Antonius in Tyro cōmoratur. ibid.
Antonius Antigonū ad Triumphum ſeruare volens, propter Iudæos ſeditioſos ſecuri eum percutit. 215
Antonius captiuos trucidat. 324
Antonius multis donis ab Herode affectus. 217
Antonius Phaſaelum & Herodem Tetrarchas conſtituit. 209
Antonius Hyrcano de Caſſij & Bruti rebus & morte ſcribit. 208
Antoni⁹ Herodis virtutē miratur. 327
Antonius Cleopatræ maritus. 462
Antonius & Cleopatra extincti. 224
Antonius Armeniæ regno potitur. 218
Antonia in magno apud Tiberiū honore habita. 267
Antoniū Herodes muneribus placat, & amicis res ſuas ſaluas eſſe ſcribit. 217
Antonia turris. 230
Antoniam Agryppa, efficeret, vt tandem audiretur Eutychus rogat. 267
Anteius. 279
Apion contumelioſam Iudæorum inſectationem, quaſi mercedem Alexandrinis reddere volniſſe videtur. 461
Apion vetam patriam & genus ſuum abiurat. ibi.
Apion de Moſe & gente Iudaica. 460
Apion Iudæis ſeruitutē exprobrat. 465
Apion ſeipsū laudat & magnifacit. ib.
Apionis de Moſe & templo Iudaico mendacium arguitur. 461
Apologia Hyrcani apud Regem accuſati. 171
Apollodotus ex Gaza noctu in Iudæotum caſtra erumpit. 194
Apollonius cum Ionatha prælium cōmittit, & ab eo fugatur. 184
Apollonius Syriæ Dux collecto exercitu Hieroſolymam venit. 474
Apoſtata à Matthia tranſfigitur. 173
Apoſtatæ à religione Iudaica. 172
Apoſtaſia ſacerdotum. 162
Apſanes per ſeptennium Iudex. 67
Apud Græcos nulla cōſcriptio poemate Homeri vetuſtior. 449
Aquæ calidæ apud Calliroe quæ in lacum bituminis feracē effluunt. 253
Aquarum calidarum fontes 440
Aquarum in Hebræorum exercitu penuria. 127
Aquilo auertens flammam in Romanos abigit. 444
Aquilo Caio extremum ictum inflixit, Chereas verò facinoris autor dicendus. 279
Aquila aurea ſuper maiorem templi portam. 252
Aquilam auream detractam iuuenes ſecuribus concidunt. ibi.
Ara ſuffumigatoria. 36
Arabs Scauro reconciliatur. 319
Arabes ardeſcente ſiti vltrò ſe Iudæis tradunt. 330
Arabes ab Herode deuicti. 225

Arabes Herodis exercitum in fugã vertunt. 329
Arabes Cæsare irato Herodi neque latrones dedere, neq; pecuniam mutuo acceptam persoluere volunt. 242
Arabes siti compulsi ab Herode pacem petunt. 221
Arabes & Trachonitæ scientes Herodi Cæsarem iratũ, illi insultant. 242
Arabes in prælium reuersi, fugientes trucidant, & castra capiunt. 220
Arabes in fugam versi. ibi.
Arabum circiter septem millia cadũt, priusquam in Herodis clientelam sese dedunt. 130
Arabum contra Ioramum expeditio. 130.
Arabici belli causæ. 241
Arborés frugiferæ nõ excindendæ. 55
Arborũ de rege deligendo consilium. 66
Arca Noe. 4
Arca sacra à Palæstinis in fanũ Dei sui Dagonis defertur. 72
Arca in Cariathiarim transfertur. 72
Arca Dei in templũ transportatur. 111
Arca sacra Bethsamæ peuenit. 72
Arca in vrbem reducta, in tabernaculum reponitur. 93
Arcyon medicus quosdã dimittit. 280
Architecti templi extruendi. 104
Archelaus Herodi sese excusat. 243
Archelaus fratrum liberos odit. 247
Archelaus Herodem generum benignissimè suscipit. 323
Archelaus Herodẽ vitro pro Alexandro deprecari compellit. 336
Archelaus rex Cappadociæ in Iudæam ad Alexandrum generũ venit. 335
Archelaus & Herodes de libris Alexãdri deliberant. ibid.
Archelaus Cappadocũ Rex Herodem indignationem in generum simulat, eumq; ad paternos affectus reducit. 241
Archelaus si à Cæsare in Imperio constabilitus esset, curæ sibi fore, vt beneuolentia omniũ videatur dignissimus pollicetur. 254
Archelaus Alexandri crimina in amicos præcipuè vero in Pherorã transfert. Pheroras Archelaum reconciliatorem adit. 241
Archelaus Romam proficiscitur, multiq; eidem obnixuri cum comitantur. 255
Archelaus Ioazaro Boethi filio Pontificatum abrogat, eamq; dignitatem in Eleazarum collocat. 259
Archelaus epulum multitudini præbet. 254
Archelaus & Iudæorum legati coram Cæsare comparent. 258
Archelaus & Philippus instinctu Antipatri accusantur. 249
Archelais condita. 259.
Archelai visionem Simon vir Essæus interpretatur. 260
Archelao regi acclamatum. 254
Archelaum accusatum Cæsar pecunia multat, eumq; Viennam in exilium mittit. 260
Archelaum Cæsar ethnarcham constituit, regniq; dimidium in duos Herodis filios Philippum & Antipam partitur. 258. & 348
Archelaum Nicolaus excusat. 255
Ardens studium in reparandis mœnibus. 157.
Ardentes faces in murum iaculantur. 444
Aretas ad Arabum regem legatus. 244.
Aretas rex Cœlesyriæ. 195
Aretas contra Aristobulum expeditionem suscipit, eumq; Hierosolyma confugere cogit. 199.
Aretas rex Arabũ Gazæis auxilij spem ostendit. 194
Areta Hyrcano quinquaginta millia militum tradit. 318
Aretas ex augurijs impossibile esse exercitum ad Petram peruenire colligit. 265
Aretas Syllæum, quod Fabatum aliosque interfecerit accusat. 248
Arietem ad victimam loco Isaci Deus offert Abrahamo. 12.
Aristobulus cum filio Pompeij studiosis peremptus. 328

Aristobulus Roma reuersus Alexandrium denuo munire conatur. 202
Aristobulus à Romanis in prælio vincitur. ibid.
Aristobulus captiuus cum Antigono filio Romam remittitur. ibid.
Aristobulus Iturææ habitatores circũcisionem cæterosque Iudaicos ritus admittit. 193
Aristobulus Herodis ductu submergitur, & ad Ananelũ pontificatus redit. 217
Aristobulus contra Aretam & Hyrcanum proficiscitur. 199
Aristobulus multa castella occupat. 197.
Aristobulus Herodis regis Chalcidis filius. 293
Aristobulus & Hyrcanus à Iudæis apud Pompeium accusati. 200
Aristobulus eiusq; assectæ Pharisæorũ tyrannidem accusant. 196
Aristobulus bello congredi cum Pompeio cogitat. 318
Aristobulus & Hyrcanus de regno contendunt. 198
Aristobulus vinculo solutus veneno tollitur. 203
Aristobulus Antigonum in regni societatem admittit, cæteros in vincula conijcit, & matrem fame necat. 192
Aristobulus ad Põpeium descẽdit. 318
Aristobulus Damascum contra Ptolemæum missus. 196
Aristobulus Antigonum fratrem interficit. 192
Aristobulus Hyrcani filius post captiuitatem Babylonicam diadema sibi primus imponit. ibid.
Aristobulus ex arce ad Pompeium descendit. 200
Aristobulus castella Pompeio tradit. ibidem
Aristobulus cum familia Romam vectus. 319
Aristobulus vxori humilitatem generis obijcit. 334
Aristobulus matrẽ ac fratrem vinctos custodiæ tradit. 315
Aristobulus matrẽ vinctam fame necat. 316
Aristobulus fratrem Antigonum plurimum amat. ibid.
Aristobulus seipsum regẽ declarat. 318
Alexandra coniugem Aristobuli cum filiis carceri includit. 318
Aristobulus Flaccum Agrippæ fratri infensum reddit. 266
Aristobulus amitam suam ac socrum monet. 243
Aristobulus ab Herode interfectus, fusupra lib. 15. cap. 3. 296
Aristobulus elapsus Roma iterum turbas concitat. 320
Aristobulus cũ Romanis dimicat. ibid.
Aristobulus Agrippæ Regis frater & Elcias Magnus apud Petronium Iudæorum causam agunt. 272
Aristobulus Hyrcani filius natu maior principatum in regnum transfert. 315
Antigonus in honorẽ fratris in templum ascendit. 316
Aristobulus Pompeio supplex occurrit. 319
Aristobulus satellitibus vt Antigonũ si eum armis adiret occiderent, præcipit. 316
Aristobulus miserè moritur. ibid.
Aristobuli coram Pompeio apologia. 200
Aristobuli coniunx versuta, Antigonũ dolo trucidari curat. 192
Aristobuli liberi remissi. 202
Aristobuli necem cuncti defient, præcipuè verò Alexandra, quæ nullam præ se fert suspicionem. 218
Aristobuli cum Hyrcano fœdus. 198
Aristobuli fratricidæ pœna. 192
Aristobuli apud matrẽ deprecatio. 317
Aristobulo fratricidij pœnitudine morbus ingrauescit. 316
Aristobulo Herodes insidiatur. 217
Aristobulum in templo Arabs oppugnat. 199
Aristobulũ Pompeius descendere prouocat. 318
Aristobulum captiuum Cæsar vinculis soluit. 321

Aristocratia optimum regimen. 52
Argumenta, Iudæorũ genus antiquius Græcorum genere. 451
Arma quibus Iosaphatus victoriam parauit. 126.
Artabanus Tiberio filium Darium obsidem & virum quinque cubitorum statura mittit. 265
Artabanus à Dahis & Sacis in imperium restitutus. ibid.
Artabanus Asinæo terrã Babyloniam commendat, datisque muneribus cum dimittit. 273
Artabanus ad Asinæum & Anilæum propter audaciam societatem cum illis inire mittit. ibid.
Artabanus ad Izatem se conferẽs, auxiliumque ab eo petit. 289
Aruntius in theatro Imperatoris interitum nunciat. 280
Arx Apamia diruta. 200
Asanus Rex Iudæ. 119
Asanus Damascenos in Basanem concitat. 120
Asanus rex moritur. ibid.
Asani pietas. 119
Asani victoria. ibid.
Asael Iqabi frater Abenerum insequitur. 90
Asiatici & Cyrenenses Iudæi ab earũ regionum ciuitatibus multum afflicti. 237
Asinæus & Anilæus Neerdenses patria in locum quendam se conferunt, ad quos ingens multitudo confluit. 273
Asinæus cum sociis à Babyloniæ satrapis ex improuiso oppressi. ibid.
Asinæus suos ad fortitudinem hortatur, & hostes fundit, fugatq; ibid.
Asinius. 204
Asini apud Iudæos alioqui sapientes viros qui dicantur. 463
Assamonæi Principatus & Pontificatus finis. 215
Ascalonitæ & Scythopolitæ ob tributum non solutum puniti. 170
Asphaltites lacus. 9
Astus serpentis. 3
Asorus. 113
Assyriorum imperium dissolutum. 140
Asuerus, rex Persarum, Vasten ad conuiuium venire nolentem repudiat. 357
Athenio Herodem, eiusque exercitũ inuadit. 220
Athronges vir corpore & manuum robore insignis dignitatem regiam attentat. 257
Auranitidis ditio à Zenodoro Arabibus elocata & à Cæsare Herodi donata est causa belli. 228
Aurus ab Arabibus incensus. 257
Aureum dictum de hoc seculo. 480
Augustus Herodem Syriæ procuratorem constituit. 331
Augusto Cæsari Caius rem diuinam facit. 278
Asprenas. ibid.
Autoritas Simonis. 188
Azariæ Prophetæ ad populum adhortatio. 120
Azymorum festum. 28
Azoti propter arcam ereptam horribiliter cruciantur. 72
Ædificia ab Herode condita. 331
Ædificatio Hierosolymæ. 452
Ægyptus vnde dicta. ibi.
Ægypti rex auxiliaturus Iudæis prælio vincitur. 143
Ægypti regis de Iudæorum libertate ab Aristæo impetrata edictum. 165
Ægypti & Æthiopiæ regina ad Salomonem venit. 114
Ægyptij bestias naturæ repugnantes colunt. 462
Ægyptiorum libido. 8
Ægyptiorum rex in Æthiopiam fugit, eumque Æthiopum rex honorifice suscepit. 457
Ægyptiorum sacerdotes circumcidun tur, à porcinis carnibus abstinent. 465
Ægyptiorum armæ ventus in Hebræorum castra expellit. 29
Ægyptiorum Idolatria. 456
Ægyptiorum reges cur Pharaones dicti. 113
Ægyptiorum rex in Æthiopes. 25

Ægyptiorũ erga Hebræos inuidia. 23
Æmilius Regulus. 276
Ætas Saræ 127. anni. 11
Æthiopes arma contra Asanum capiunt. 119

B.

BAaras radix quomodo euellenda. 440
Baalitarum mactatio. 131
Babæ liberi à Costobaro seruati. 225
Babæ liberi alijque accusati ab Herode interfecti. ibid.
Babylon à Cyro Persarum rege capta. 148
Babylon à Semiramide non ædificata. 454
Babyloniæ muri ex latere cocto & bitumine constructi. ibi.
Babyloniæ captiuitatis post septuaginta annos finis. 150
Babyloniorum rex Herculem fortitudine & rerum gestarum magnitudine præcessit. 454
Babyloniorum regis ad Ezeciam legatio. 140
Bacchides aciem instruit, & cum Iuda signa confert. 179
Bacchides cum 22000. militũ Iudæ occurrit. ibid.
Bacchides Ionathan Sabbatho aggreditur, & duo millia militum amittit. 181
Bacchides copias contra Ionatham ducit. ibid.
Bacchides iratus transfugis dum Ionathæ potestas ipsi nõ datur, quinquaginta ex eis interficit. ibid.
Bacchides indignationem in transfugas effundit, & quomodo exercitum sine ignominia posset reducere cogitat. ibid.
Bacchides magnam tyrannidem in Bethzecho exercet. 178
Bacchides cum Ionatha fœdus facit. 181.
Bacchides Iudæ fautores interficit. ibidem.
Bacchides multos sibi credentes interficit. 178
Bacchidis in Iudæos crudelitas. 314
Bacchidi Demetrius Alcimum commendat, eique vt Iudam internecione deleat, mandat. 378
Bacchidem Demetrius cum copiis in Iudæam mittit. 179
Bagoas, Catus & alij ab Herode necati. 248
Baiæ sunt thermæ Campaniæ, non procul à Puteolis. 270
Baloth. 113
Balthasar siue Naboandel Babyloniæ rex. 148
Balthasar manum è pariete prominentem & syllabas quasdam scribentem videt. ibid.
Bal Tyriorum Deus. 131
Balamus obiurgatur ab Angelo. 48
Balamus ad Balacum peruenit. ibid.
Balami responsio. ibid.
Balami de rebus futuris vaticinium. ibidem
Balami aduersus Hebræos consiliũ. ib.
Balami asina loquitur. ibid.
Balami de Israelitico populo vaticinium. ibid.
Balacus iratus reprehẽdit Balamũ. ibi.
Balaci Moabitarum regis ad Madianitas legatio. ibid.
Balamo angelus resistit. ibid.
Banaias. 103
Banaias Ægyptium hasta ex ipsius manibus extorta confodit. ibi.
Banaias leonem exanimat. ibid.
Baracus 40. annis Israelitarum imperium tenuit. 65
Baracus contra hostes Imperator designatur. 64
Barala oppugnata & concremata. 176
Baruchus e carcere dimissus. 145
Basanes Ramathonem captam munit. 120
Basanis impietas. ibid.
Basilica. 213.
Batibius. 278
Bathillus se venenum attulisse fatetur. 249
Belus primus rex Assyriorum. 454
Beli sacerdotes interfecti. 131
Eleazari calamitas Iudæos ad deditionem commouet. 441

Bellum Adadi contra Achabum. 122
Bellum inter Asaelem & Ieum. 132
Belli Iudaici Præsidē Floro exorti ipsi Iudæi initium & seminarium. 287
Belli leges. 55
Beniamin vt reus capitur. 21
Beniamitæ in Abneri sententiam cōcedunt, ipse ad Dauidem proficiscitur, & hac de re certiorem facit. 91
Beniamitę quadringentas virgines Iabiticas ducunt. 63
Beniamitarum 25000. trucidātur, tantum sexcenti incolumes euadunt. 63
Beniamitis, vt virgines rapiant, conceditur. ibid.
Bernice, Agrippæ soror, cuius Hērodes patruus & maritus Polemoni Ciliciæ Regi in matrimonium collocatur. 292
Bernicen Salomes filiam Aristobulo, Glaphyram Archelai Cappadocum regis filiam Alexandro Herodes vxores coniungit. 232
Berytij ab Agrippa multis donis affecti. 294
Berosus historiographus genere Chaldæus. 453
Berosus de Nabuchodonosoro. 147
Berosus. 8
Bersabe iuramenti puteus. 10
Berzelæus Hierosolymam, patre eò proficiscī nolente, cum Dauide contendit. 101
Berzelizi filios Solomoni Dauid commendat. 105
Bezeleel & Eliab Architecti tabernaculi. 34
Betachora. 113
Betaramptha Iulias appellata. 262
Bethlabe studium Adoniæ, sic suadente Nathane, Dauid indicat. 104
Bethsabe Regi se grauidam esse nunciat. 95
Bethsura obsessa. 177
Bethsuritæ deditionem faciunt. ibid.
Bethsaida. 262
Biblia satan abolere conatur. 173
Bibliotheca Ptolemæi Philadelphi. 164
Bozus Naami & Ruth amicus. 69
Bozus, Ruth cognatum, eam vt ducat, hortatur. 70
Bozus ex Ruth Obedem Dauidis auū genuit. ibid.
Boues triturantes. 53
Buccinæ duæ ex argento factæ. 41
Blasphemiarum inter Iudæos & Ægyptios causa. 456

C.

CAin regione extorris. 4
Cain Dei castigatione haud melior redditur. ibid.
Cain hypocritarūm & sceleratorum parens. ibid.
Caduceatores ablegandi. 55.
Caius ad tria millia Iudæorum in seruitium abducit. 320
C. Norbanus Flaccus pro Iudæis scribit. 238
Caius Senatui ac Pisoni vrbis Præfecto se in imperium defuncti successisse significat, & vt Agrippā è custodia dimitterent mandat. 269
Caius Caligula quartus Romanorum Imperator. Tiberius Tyrannus. 269
Caius Tiberium fratrem tollit. ibi.
Caius, Germanici filius, gratiosus. 268
Caius Petronio mandata imperatoria negligente, vt sibi ipsi manus inferat scribit. 272
Caius Templorum Græcanicorum nullum inspoliatum relinquit. 276
Caius Iouis fratrem se appellat. 275
Caius vir maleficus. 281
Caius orator facundus. ibid.
Caius primò egregiè Rempub. administrat, postea diuinos quoque honores vsurpare audet. 270
Caij in Iudæos Tyrannis. 275
Caij in senatores ac patricios sæuitia. ibidem
Caius licentiam seruis deferendi suos dominos permittit, & Pollux Claudium reum facere audet. 276
Caius Agrippæ commendatus. 276
Caius multos tributorum ac vectigalium

lium relevationem petentes capite plectit. 276
Caius Caligula post Tiberij obitum Princeps Roman. 265
Caius a Cæsarea trucidatus. 278
Caius receptacula nauib. exstruit. 281
Caius se Ioui comparat. 276
Caium Agrippa Romæ honorat, in cuius retributionem aliquid petere Caius iubet, qui nihil aliud, quã vt mandatum Petronio datum reuocet, rogat. 272
Caij stuprum & libidinis licentia. 281
Caio passim insidiæ structæ. 276
Candelabrum aureum. 36
Chananæorum gentem extirpandã. 55
Chananæorum Reges mouent in Hebræos. 59
Chananæorum ingens exercitus. ibi.
Chananæorum Reges omnes ad vnũ trucidati. ibid.
Chananæorum regionem totam Iosua deuastat. ibid.
Chananæorum decem millia trucidãtur, & Adonibezeck capitur. 61
Calamitas Iudæorum Scythopoli. 445
Calamitates omnium à mundo condito cum Iudæorum collatæ, superantur. 312
Callistus, Caij libertus, Claudio à Caio se vt ipsum veneno tolleret iussum, significat. 277
Chaldæorum ac Tyriorum scripta cũ Iudæis consonant. 454
Chaspoma & Bosora. 176
Cambysis rescriptum, in quo Iudæos ab ædificando templo deterret. 151
Campus regius. 9
Candelabra. 111
Canthari & Phialæ. ibid.
Captiuitas Babylonica ab Esaia prædicta. 140
Captiuitas Babylonica. 145
Captiuitas, & per tempus obsidionis mortuorum numerus. 435
Caprosaba Antipatris dicta. 195
Carmen & gratiarum actio Mosis & Israelitarum pro præsenti liberatione. 29
Carnibus cruentis Hebræi vescũtur. 77
Carthago à Didone Pygmalionis sorore in Africa extructa. 453
Cassius Herodi, si bellũ desisset Iudææ regnum delaturum pollicetur. 323
Cassius ip Syriam venit, & plus quàm septingenta argenti talẽta à Iudæis exigit. 207
Cassius Herodi, vt in Malicho mortẽ patris vlciscatur, rescribit. 323
Cassius stipendium ciuitatibus indicit. 328
Cassius & Marius Herodem Cœlesyriæ ducem faciunt. 207
Cassius Longinus Syriæ Præses. 287
Cassius Chærea. 276
Cassij & Bruti dolo Iulius Cæsar interfectus. 322
Calpius portus. 264
Castra hostium à Samaritanis diripiũtur. 128
Castella muniuntur. 201
Castoris Iudæi dolus erga Titum. 415
Catullus tria simul Iudæorum millia trucidat. 448
Causæ diuersitatis apud Iudæos. 449
Causæ, cur Iosephus hos libros contra Apionem conscripserit. 471
Causæ milites impellentes, vt Claudium in Imperatorem eligerent. 282
Causæ impulsiuæ conscribendi hos libros. 449
Causæ, ob quas Iosephus has historias conscriptas in lucẽ ediderit. 1
Causa extructi templi. 111
Causa belli contra Arabes. 220
Cisus Sauli pater. 74
Citharæ quis inuentor. 7
Ciuitatem quis primus instituerit. 7
Clades Ismaelis à Ioanne accepta. 146
Clades Alexandri. 193
Claudius Principatum vltro oblatum deponere recusat. 282
Claudius in proposito suo ab Agrippa confirmatur. 283
Claudius Felix Iudææ procurator. 292
Claudius milites vt in fide maneant, sacramento adigit. 283
Claudius Agrippã in regnũ paternũ

mittere cogitat, quod alij diſſuadēt, & Cuſpium Fadum Iudææ præſidē & regni totius declarat. 284
Claudius Agrippæ Iudæam, Samariā, & Lyſaniæ ditionem concedit. 284
Claudius Principatum vltrò oblatum deponere recuſat. 282
Claudius Iudæis ſacræ Stolæ cuſtodiam Agrippæ iunioris rogatu concedit. 288
Claudius renuenti obtruditur Cęſarea dignitas. 282
Claudius Tiberius Nero Romanorū Imperator. 262
Claud. ſublimis in caſtra pfertur. ibid.
Claudius fato functus. 293
Claudij Cęſaris ad Iudęos epiſtola. 288
Claudij pro Alexandrinis Iudæis edictum. 284
Claudij pro Iudæis per Romanum orbem edictum. ibi.
Claudij ad legatos reſponſio. 283
Claudium Agrippa, vt magno animo in retinendo principatu pergeret, hortatur. 283
Claudium milites in Principem eligunt. 280
Craſſius in Parthia perit. 203
Craſſus Parthis reſiſtit. ibid.
Craſſus iuramenti dati violator. 202
Crateres. 111
Craterę aureę duę. 166
Craterę argenteę. ibi.
Cæcilius Baſſus ſex. Cæſarem interficit. 207
Cædes aſſiduę Hieroſolymis. 328
Cædes, latrocinia, ſeditio & fames in Iudæa. 261
Cædes Zachariæ Regis. 135
Cædes in Hieroſolymis. 328
Cædes cognatorum 42. Ochoziæ. 132
Cædes filij Ariſtobuli. 203
Cædes, latrocinia, ſeditio & fames in Iudæa. 356
Cæſar in Syriam venit, apud eū Gadarenſes Herodem accuſant, qui ſeipſos iugulant. 228
Cæſar Auguſtus Herodi in Parricidas animaduertere liberam poteſtatem permittit. 244
Cæſar Herodis ditionem ampliorem reddit. 224
Cęſar Auguſtus Herodis ſtudioſus. 211
Cæſar è Syria proficiſcitur. 204
Cæſar Ægypto potitur. 224
Cæſar in hoc inuenes peccaſſe pronūciat, quòd ſe à ſuſpicione immunes non ſeruauerint, ac parentē vt filijs reconcilietur, hortatur. 236
Cæſar à Caſſio & Bruto occiſus. 207
Cæſar ab Herode offenſus. 242
Cæſar Herodi dimidium reditnum è Cyprijs metallis donat. 236
Cæſar Herodis Principatū confirmat. 223.
Cæſar Arabum legatos non audit. 242
Cæſar Trachonitidis, Batanęæ, & Auranitidis ditionē Herodi donat. 228
Cæſar Archelaum regno dignum pronunciat. 255
Cæſar & Agrippa Herodis magnanimitatem celebrant. 236
Cæſar Auguſtus fato functus. 262
Cæſaris ad Herodem reſponſio. 330
Cæſari & Iuliæ Cęſaris vxori ab Herode legatum. 254
Cæſari Herodes quingentos ex ſuo ſateilitio mittit. 227
Cæſarem Herodes octingentis talētis donat. 228
Cæſares. 114
Cæſarea, Stratonis turris antea dicta, ab Herode condita. 332
Cæſarea Philippi ab Agrippa Neronias appellata. 294
Cæſarea perfecta. 236
Cæſareæ inter Iudæos & Syros de pari iurè ciuitatis rixa. 293
Ceſareæ portus. 228
Chæreas cū ſocijs in Germanici ædes ſe recipit. 279
Chæreas Iulium Lupum vt Caij vxorē & filiam interficiat mittit. 281
Chæreas à conſulib. ſignū petit. ibid.
Chęreas multis ex cauſis in Caium incitatus. 276
Chæreas, Minutianus & Clemens, de Cæſaris nece colloquuntur. 280
Chæreas cum alijs quibuſdam Caium tollere ſtatuit. 277

Chæreas Clementem & Papinum allo quitur. 276
Chæreas occasionem aggrediendi Caium expectat. 277
Chæremon historiographus. 459
Chærili antiqui Poetæ de Iudæorum gente testimonium. 455
Cęron, amomi ferocissima, in qua Noę arcæ reliquiæ seruantur. 288
Chelcias & Ananias Cleopatræ copijs duces præpositi. 191
Cherubini duo. 110
Cherubin. 35
Chebron & Marissa expugnata. 176
Cesennius Antiochum subito inuadit. 442
Cellæ in circuitu templi cõstructæ. 110
Chetomene. 36
Celenderis in Cilicia. 249
Clearchi Aristotelis discipuli de Iudęis testimonium. 455
Cleopatra Regina alieni appetẽs. 218
Cleopatra in Ciliciam ad Antonium venit. 209
Cleopatra fratrem & sororem interficit. 218
Cleopatra contra filium exercitum parat. 194
Cleopatra ad Antonium peruenit, qui Arabiæ partem & Hierichuntini agri reditus ei locat. 218
Cleopatræ in cognationem suam sæuitia. 329
Cleopatræ auaritia. 329
Cleopatræ in Herodem insidiæ. Ibid.
Cleopatræ Antonius partes de Iudæa & Arabia ablatas largitur. 218
Cleopatram Herodes occidere conatur, quod eius amici auertunt. ibi.
Cleopatram Antonius versus Ægyptũ deduxit. ibid.
Creatio mundi. 2
Censores. 141
Centum legati Hierosol. renersi. 306
Certamen quinquennale. 236
Cinnamus Arrabano amissum dignitatis fastigium restituit. 290
Clitus Tiberiadæ seditionis autor. 302
Clitus sinistram sibi præcidit. ibi.
Circa hostes quomodo agendum. 468
Circa Massadam vnus tantum locus, qui aggerum iactum excipere potest. 444
Circenses ludi. 276
Circumcisio instituta. 9
Cirenæorum magistratus. 237
Ciuilis Germanos ad sobrietatem cogit. 438
Ciuil s belli inter Hebræos initiũ. 90
Ciues in Iabissa, Sauli & filiorum cadauera dempta sepeliunt. 88
Ciuitatis munitiones ac turrium cautes, quas tyranni per dementiã desuerant, insuperabiles. 435
Ciuium contra Iudæos ad Titum preces. 439
Ciuib. direpta bona restituuntur. 307
Cyrus Nabonidẽ expellit à Babyl. 454
Cyrus Iudæis reditum in patriam vrbis ac templi ędificationem permittit. 150
Cyri Persarum Regis edictum. ibid.
Cyri ad Syriæ Satrapas mandatũ. ibid.
Cyri de Iudæis eorumq; templo decretum. 154
Cyprus. 332
Cypros, Agrippæ vxor, ad Herodiadẽ sororem eius scribit, & auxilium petit. 266
Cypron conditum. 237
Criminum à Iusto Iosepho obiectorũ depulsio. 307
Crypta subterranea ab Antonia. 231
Cochlea. 110
Columnæ duæ excitatæ. 4
Columnæ duæ ingentes. 110
Colloquium Dei cum Cain. 3
Copię in partes duodecim cõgestę. 105
Coponius Præfectus Syriæ. 261
Comitas & benignitas Agrippæ erga Philippum. 302
Comminatio grauis Israelitis à veræ pietatis tramite exorbitantib. proposita. 112
Concupiscentiæ sepulchra. 42
Conditio obsidionis soluendæ à Ioabo proposita. 102
Conflictus Ægyptiorum & Mithridatis ad Delta. 209
Consonantia Iudæorũ in religione & vita. 467.

Conſcientiæ labes. 192
Contra mendacium impudẽter expoſitum nihil dicendum. 460
Contra furtum & vſuras. 468
Contra illos, qui Moſen & Iſraelitas propter lepram profugiſſe ex Ægypto contendunt. 40
Contra legiſlatores gentium. 470
Contemptus mortis. 252
Conuicium Deo faciens. 51
Conuiuium Iudæorum apud Ptolemæum, & eorundem ante cibum preces. 167
Corban, donum Dei. 454
Cores populum excitare aduerſus Moſen conatur. 44
Coræ factionem ducenti quinquaginta viri ſequuntur. ibid.
Corẽ cum 250. viris ignis abſumit. 46
Corinthus à Sylleo, vt Herodem è medio tolleret, pecunijs corruptus. 248
Corona. 111
Cornelius Sabinus. 277
Chosbi. 49
Coſtobarus, Lyſimachus, Antipater & Doſitheus apud Herodem accuſati. 225
Coſtobarus, cui Herodes in matrimonium Salomem ſororẽ dederat, Idumææ principatum inuadit. 225
Coſtobarus interceſſione ſeruatus. ibi.
Cubicula ad voluptatem facta aurea ſuppellectili referta. 113
Cumanus Præfectus Iudææ. 353
Cumanus multos Iudæos perimit, plures viuos captos abducit. 292
Cum quibus iuſtitia, cum illis etiam Deus eſt. 221
Cum capta coniugium. 53
Cur Iudæi animalia conſueta ſacrificent, nec carnibus ſuillis veſcantur. 465
Cur quidam Hiſtoriographi Iudæorũ mentionem omiſerint. 456
Cura pro ſacerdotibus. 157
Cura Dei pro ſuis. 122
Chuſis victoriæ nuncius ad Dauidem miſſus ab Achima anteuertitur. 100
Chuſi conſilium, quod etiam, Achitophelis reiecto, recipitur. 99
Chuſim ſimulatè offert Abeſalome ſtudium ac fidem ſuam. 98
Cuſtos careeris amicè agit cum Ioſepho. 18
Chuzæi cultum Dei amplexi, Iudæorum amicos, rebus tantum ſecundis ſe profitentur. 138

D.

DAbaritteni Ptolemęi vxorem ſpoliant. fol. 301
Dalale meretrix è Samſone cauſam tanti roboris expiſcari conatur, & ter deluditur. 69
Damaſceni & Aretas contra Alexandrum. 317
Damaſceni à Dauide vincuntur. 94
Dana extructa. 63
Daniana tribus à Chananæis preſſa. ibid.
Danitæ locum inhabitandum quærunt. ibid.
Daniel cum ſocijs ad honorem euectus. 147
Daniel Regi ſcripturam interpretatur. 148
Daniel in leonum foueam conijcitur. 149
Danieli Rex dona promiſſa exhibet. 148
Daniel Regis ſomnium & interpretationem exponit. 147
Danielis cognati ſtatuam adorare nolentes, in ignem cõiecti, diuina prouidentia ſeruantur. ibid.
Danielis vaticinia. 149
Danielis viſio de ariete & hirco, per quos Medorum & Perſarum Regnũ præfiguratum fuit. ibid.
Danielis inimici à leonibus dilaniati. ibid.
Danielis & ſociorũ eius in Chaldaica diſciplina inſtitutio & profectꝰ. 146
Danieli ſomnium eiuſq; interpretatio reuelatur. 147
Darius tribus ſatellitibus tres quęſtiones proponit. 152
Darius ſe ſacra vaſa Hieroſolyma remiſſurum vouet. ibid.

Darius Hyſtaſpis filiꝰ Rex Perſarũ. 152
Darius admonitus voti, templi reſtaurationem mandauit. 153
Darij regis ſcriptum & mandatum de libertate, poſſeſſionibus, templo & ſacrificijs Iudæorum. ibid.
Darij ad Syriæ præfectos epiſtola. 154
Dathan & Abiran contumaces. 45
Dathan & Abiram abſorbet terra. 46
Dauid Cillanos contra Palæſtinorum incurſiones defendit. 83
Dauid tribus malis propoſitis peſtem eligit. 103
Dauid Sibæ Ionathæ facultates commendat, eumq; omnes reditus Hieroſolyma referre iubet. 94
Dauid in ſiti crebrò expetitam aquam bibere recuſat. 103
Dauid vxorem Melcholen ab Abenero poſtulat. 90
Dauid Hieroſolymæ partem inferiorem occupat. 92
Dauid alſioſus factus Abiſace eum recaleſcit. 104
Dauid cognito Regis aduentu fugæ ſibi conſulit. 84
Dauid à propoſito Nabalum euertendi deſiſtit. 85
Dauid Ioabum cum lectiſſimo milite contra Ammanitas mittit. 94
Dauid de Abſalomi conatibus certior factus, cum ſuis Iordanem trãſit. 99
Dauid contra Nabalum cum 400. armatis proficiſcitur. 85
Dauid Syriæ ſubiugatæ tributum imponit. 94
Dauid in vitæ diſcrimen vocatus ab Abiſæo liberatur. 102
Dauid Ammanitarum iniuriam fert indigniſſimè, eamq; vindicare cogitat. 94
Dauid Abigæam Nabali viduam ducit. 85
Dauid Saulo innocentiam ſuam declarat. 86
Dauid cum ſexcentorũ manu & duabus vxoribus in Palæſtinam ad Anchum Gittæ Regem ſe cõfert. ibid.
Dauid Saritas & Amalecitas incurſionibus infeſtat, de manubijs munera Regi mittit, eiq; meridionalem Iudæorum regionem ſe incurſare perſuadet ibid.
Dauid cum Goliath congredi cupit. 79
Dauid agnum raptum ex ore Leonis recipit, ipſamq; feram occidit. 80
Dauid vrſum trucidat. ibid.
Dauid armis quibus ad pugnam à Saulo inſtructus erat, depoſitis, funda armatus in hoſtem properat. ibid.
Dauid hoſtem accedens, contemnitur. ibid.
Dauid, Sauli & Ionathæ necem deplorat. 89
Dauid Amalecitam Sauli interfectorem affici ſupplicio iubet. ibid.
Dauid ex Dei iuſſu Hebronem commigrans, à Iudæ tribu Rex declaratur ibid.
Dauid Iabiſenos quod Saulum cum filijs ſepeliſſent, collaudat. ibid.
Dauid ſe viuente Solomonem filium ſuum regnum auſpicari voluit. 104
Dauid Solomonem vt Deum colat, hortatur. 104
Dauid Mahanaim peruenit, vbi cum ſumma reuerentia ab optimatibus excipitur. 99
Dauid arcam in ædes Obadami Leuitæ deponit, cuius domus multis felicitatibus cumulatur. 93
Dauid Semeim occidi vetat. 98
Dauid famæ ſuæ conſulit nemine ſuſpicante ipſius voluntate cæſum fuiſſe Abenerum. 91
Dauid à Michol irridetur. 93
Dauid Deo templum ædificare decernit. ibid.
Dauid Deo pro promiſſa per Nathanem felicitate gratias agit ibid.
Dauid in Palæſtinos mouet, eisq; bonam agrorum partem adimit. ibid.
Dauid Sophenorum Regẽ vincit. ibid.
Dauid à rege petit vt agri partem ad incolendum ei cum ſuis attribueret, Rex Secellam ei donat. 86
Dauid Ionathæ de patris inſidijs conqueritur, Ionathas autem parentẽ excuſat. 81
Dauid orat Ionathan, vt parentis erga ſe

ga se animum expiscari & significare velit. 82
Dauid Nabum ad Achimelechum sacerdotem peruenit. ibid.
Dauid Goliarhi gladio accepto, in Gittam Palæstinorum ad Anchum se cõfert. ibid.
Dauid regem Anchum timens furorem ac rabiem simulat. ibid.
Dauid ad speluncam Adullamæ peruenit, vbi illius tota cognatio nec non & alij multi ad eum se cõferunt. ibidem.
Dauid ad Moabitarum Regem proficiscens, parentes ei commendat. 83
Dauid ad Sarim oppidum peruenit. ib.
Dauid Memphibosto veniam, & dimidiæ partis bonorum Sibæ donatorũ restitutionem promittit. 101
Dauid oraculo monitus fugit. 84
Dauid in Cœnam cum suis se confert, quò & Ionathas perueniens, eum consolatur, & fœdus cum eo renouat. ibid.
Dauid Vriam accersit, eumq; vt profectus ad vxorem, ibi pernoctaret, iubet, quod tamen non facit. 95
Dauid Ioabo, vt in Vriam animaduertat, scribit. ibid.
Dauid magnam vim ferri, æris & lignorum comportat. 104
Dauid Amasæ veniã & vniuersarũ copiarum Præfecturam concedit. 100
Dauid Idumæos, vt viritim tributa persoluerent, cogit. 94
Dauid num quis ex Ionathæ genere superesset scitatur. ibid.
Dauid fassus peccatum, à DEO veniam consequitur. 96
Dauid per septẽ dies, infantes ex Behsabe susceptos, vicem dolenter ferens, ieiunat. ibid.
Dauid puerum extinctum sentiens, surgit, ac lotus cibum capit. ibid.
Dauid causam, cur mortuo puero cibũ capiat, quorum nihil puero adhuc ægrotante fecerat, indicat. ibid.
Dauid laciniã regij pallij præcidit. 84
Dauid regi Saulo, quod sibi insonti insidias struat, exprobrat. ibid.
Dauid cum toto populo Abenerum defiet ac luget & solennibus funeralibus ei parentat. 91
Dauid Vriæ nece audita, iraſci desinit. 96
Dauid Bethsabe coniugem sibi asciscit, ex quâ puer ei nascitur. ibid.
Dauid Principibus tribuum conuocatis Solomonem commendat. 105
Dauid Chusim vt Achitophelis consilijs se opponeret, obnixè precatur. 98
Dauid Hierosolymis excedit. ibid.
Dauid fugiens sacerdotes in vrbe manere vult, vt per eos, quid in ea agatur, cognoscat. ibid.
Dauid Samueli Regis erga se animũ indicat. 81
Dauid Salomoni Ioabum puniendum mandat. 105
Dauid Deum consulit, num ab Amalecitis vxores ac liberos recipere sit concessurus. 87
Dauid Ægyptio seruo ductore, Amalecitas assequitur. 88
Dauid in Amalecitas irruit, magnã eorum stragem edit, omnemq; prædã recuperat. ibid.
Dauid custodes impedimentorũ, obstrepentibus pugnæ socijs, in prædæ partem admittit. ibid.
Dauid cum duobus in hostium castra penetrans, Sauli spiculum & lecythum aqualem aufert. 85
Dauid Sauli Imperatori Abenero & regium spiculum & aquæ lecythum auferri passus sit exprobrat. ibid.
Dauid Palæstinos magna eorum edita strage vincit. 81
Dauid Leuitas numerat, eorumq; officia distribuit. 105
Dauid Ioabum ad peragendum censum ire iubet. 103
Dauid Iebusæos ex arce & Hierosolymis eijcit, & ciuitatem Dauidis appellat. 92
Dauid Syris occurrens, 47000. cum Sabeco eorum Imperatore cædit. 95
Dauid vt plurimum propitium numẽ experitur. 80
Dauid cognita filij cæde à Chusi, acriter eum defiet. 100

Dauid Proceres & præfectos comiter arq; benignè excipit. 91
Dauid Rabatham vi captam militi diripiendam permittit. 66
Dauid pro innocente orat populo. 103
Dauid Poeta. 102
Dauidis & Salomonis potentia. 465
Dauidis legatis petentib. aliquid cõmeatus, durè respondetur à Nabalo. 85
Dauidis cum Goliatho ante congressum colloquium. 80
Dauidis legati ad Ammanitarũ Regẽ ob patris obitum consolandi causa missi, contumeliosè tractantur. 94
Dauidis victoria de Goliatho. 80
Dauidis ad Solomonem postremum alloquium. 105
Dauidis filij ad patrem, Absalomus verò ad auum confugit. 97
Dauidis liberi Hierosol. susceptι. 92
Dauidis adulteriυm. 95
Dauidis concubinæ à filio stupratæ, aliò traducuntur. 101
Dauidis ob cladem acceptam indignatio. 96
Dauidi omnes filios ab Absalomo cæsos nunciatur. 97
Dauidi, vt prælijs abstineat, suadetur. 102
Dauidem adesse volentem in exercitu amici prohibent. 99
Dauidem Ionathas excusans, à parente spiculo petitur. 82
Dauidici generis Reges, quot & quandiu regnauerint. 145
De arca in qua tabulas legis Moses collocauit. 35
De arca sacra consultatio. 72
De adulterio & incestu. 40
De aduentu Vespasiani in Galilæam & obsidione Iotapæ vide Iosephũ lib. 4. cap 5. de bello Iudaico. 309
De afflictionibus Hebræorum in Ægypto per annos 400. 23
De bello Iudaico quidam historias cõscripsere. 450
De bello Iudaico. 313
Debitus vitæ finis Iudæorum. 443
Debora & Baracus in hostes mouent. 65
Debora Prophetissa. 64
De boue cornupeta. 54
Decem tribuum ad reliquos Israelitas legatio. 60
De Chami filijs ipsorumq; progenie. 7
De Cain & Abel fratribus. 3
Decem coniurati necati, delator eorum interfectus frustatim concisus est. 226
Decem præcepta, & quomodo diuidenda. 34
Decem Ægypti plagæ. 28
Decemuiri contra Herodem conspirant. 226
Decem bases æreæ labrorum. 110
Decem labra rotunda. ibid.
Decimæ egenorum. 53
De Cleopatra vltima Alexandrinorũ Regina, eiusq; sceleribus. 462
Dei contemptus in quibus cõsistat. 78
De Deo & prouidentia diuina. 467
Deorum apud gentiles ingens numerus. 469
De Isaci filijs Esao & Iacobo, & natiuitate eorum ac educatione. 12
De Isaac legitimo Abrahami filio. 11
De Iacobo metu fratris in Mesopotamiam profugo. 13
De Ismahele Abrahami filio, eiusque posteris Arabibus. 10
Defectus Lunæ. 253
Defectionis Germanorum & Gallorũ ab Romanis causæ. 438
Defectionis autores circiter duo millia in cruces acti. 438
De filijs Sem, tertij Noe filij, & de progenie ipsorum & Abrahami. 7
De funeribus mortuorum. 468
Defuncti fratris vxor ducenda. 53
Demetrius ab Alexandro victus, trucidatur. 191
Demetrius se promissis in amicitiam Ionathæ insinuare conatur. 182
De morte Cæsaris rumor diuersus. 279
Demetrius Iudæis in auxilio venit. 316
Demetrius Philippum fratrem in Berora oppugnat. 195
Demetrius solicitantibus transfugia Bacchidem cum copijs contra Ionathan mittit. 181

Demetrius Demetrij filius ex Creta in Ciliciam traijcit, Syriamq; occupare conatur. 183
Demetrius Tripolim aliasq; Syrię vrbes occupat, & Antiochum & Lysiam necat. 178
Demetrius Eucærus contra Alexandrum proficiscitur. 195
Demetrius in Alexandrū mouet. 182
Demetrius Eucærus à Ptolemæo Lathuro Damasci rex constitutus. 194
Demetrius militū odium concitat stipendium pacis tempore minuendo 185
Demetrius in Arsacem Parthorum regem mouet, prælioq; superatus, capitur. 187
Demetrius Nicanorem contra Iudam mittit. 178
Demetrij ad Lasthenem diploma, in quo Iudæis immunitates promittit. 185
Demetrij ad Ptolemæum de bibliotheca adhortatio. 165
Demetrij duces iterum in Ionathan mouent: nihil sibi successurum videntes noctu discedunt. 187
Demetrij & Alexandri pugna, qua Demetrius superat, Iudæi à Demetrio victore deficiunt. 317
Demetrio in Parthia morbo absumpto Philippus totius Syriæ regno potitur. 195
Demetrio Antiochia adimitur. 186
De mundi creatione, & elementorum dispositione. 2
Deliberationis de Arca sacra conclusio. 72
De leprosis. 40
De nuptijs. 467
De Nazaræis. 46
De obitu Abrahami. 12
De posteritate Adami, & decem ætatibus vsq; ad diluuium. 3
Depulsio argumenti Apionis, Iudæos seditionis Alexandriæ causam extitisse. 463
Depulsio figmenti Apionis de sex dierum itinere. 461
Descriptio donorum à Ptolemæo rege templo Hierosolymitano missorum. 166
Descriptio speluncæ in qua latrones habitabant. 327
Descriptio rationis & sapientiæ. 473
De Sole, Luna & Stellis Iosephi somnium. 17
De Regis electione. 52
De tabernaculo per Mosem in terra deserta facto, quod similitudinem templi portatilis referebat. 34
Deus immensus. 311
Deus non corporis formam, sed animi virtutes spectat. 79
Deus Abrahamo filium pollicetur. 9
Deus propter inobediētiam Sauli offenditur. 78
Deus verax in promissis. 118
De vxoribus ducendis. 58
Dij alieni. 52
Diluuium. 4
Dimissio Israelitarum. 134
Dinæ Iacobi filiæ historia. 15
Diocles. 148
Diodorus cognomine Tryphon Apamenus à Malcho Arabe Antiochum Alexandri filium petit. 185
Diophantes regis Notarius Alexandri nomine falsas literas conscribit. 337
Diophātes scriba aliorum characteres imitatur. 243
Direptio vrbis impedita. 215
Discrimen Mosis & aliorum legislatorum. 8
Discordia Iudæorum & ciuium Alexandrinorum in religione. 463
Dispositio castrorum. 41
Dissidium inter plebem & senatū. 282
Dissidium in domo Herodis. 238
Distinctio gubernationis in populo Israelitico. 75
Diuersa populi studia. 120
Diuisio agri Abrahami & Lothi. 8
Diuisio Sacerdotum in 24. cognationes. 105
Diuini auxilij promissio. 51
Dius Iromi meminit. 113
Dius de Solomone. ibid.
Doecus Saulo, se Dauidē in Nabo apud Achimelechū vidisse significat. 83

Dolabella Ephesiorũ ciuitati scribit. 206
Dolor & voluptas aut faciunt aut impediunt passionem. 472
Domicilium Abrahami. 8
Domitia Domitiani Cæsaris vxor. 310
Domitianus, Titi frater. 438
Dona interpretibus dimissis data & Eleazaro missa. 168
Dona Scauro data. 199
Dora Phœniciæ ciuitas & nõ Idumææ. 464
Dora & Ioppe non portuosæ. 228
Doris prior Herodis coniunx non ignobilis ex qua Antipatrum filium suscipit. 323
Doris, Herodis vxor. 208
Doridem Antipatri matrem Herodes ejicit è regia. 249
Doritæ in Iudæorum synagoga Cæsari statuam ponunt, quod Agrippam & Petronium vehementer ad iracundiam commouet. 285
Dortus cum quatuor socijs supplicio affectus. 292
Duodecim Ismahelis liberi 10
Duo totius disciplinę & moralis institutionis modi. 466
Duo sacrificiorum genera. 39
Duo de quibus agit Iosephus. 451
Duo & vigintilibri sacri. 450
Duodecim Iudæorum millia in templo occumbunt. 319
Duodecima legio Cestio duce Iudæis cesserat. 436
Duodeni milites congrediuntur, qui ad vnum se conficiunt, & Abenerī partes succumbunt. 90
Duæ tabulæ Mosis. 34
Duæ mulieres sese inuicem de infante permutato accusant. 108.

E

EDictum quantum Mannæ quotidiè quilibet colligeret. 31
Edicto plebs cohercēda, ne quicquam amplius ad tabernaculi structuram conferant. 34
Eglon Rex Moabitarum Israelitas subiugat. 64
Emortuę dextrę sanitas restituitur. 119
Enosa vrbs prima. 4
Enochi finis in sacris literis non inuenitur conscriptus. 5
Eques Iosepho literas affert. 304
Equi Ægyptiaci. 115
Ephræmi tribus mouet in Iaphthē. 67
Eleazarus. 2
Eleazarus Pharisæus Hyrcano matris captiuitatem exprobrat. 191
Eleazarus ad Antiochum adducitur. 474
Eleazarus iram Dei in populũ Iudaicum fatetur. 444
Eleazarus ab Elephanto oppressus moritur. 314
Eleasar. 103
Eleazarus moritur. 61
Eleazarus capitur eumq; Dux nudum extendi & verberibus cædi præcipit. 441
Eleazarus vitā gloriæ posthabet. 314
Eleazarus Iudæ frater elephantum occidit. 177
Eleazarus horribiliter flagellatur. 473
Eleazarus Dinæi filius Romā missus. 293
Eleazarus Iudæus audacia ferox & manu strenuus. 441
Eleazari ad socios oratio. 444
Eleazari ad Antiochi exhortationem responsio. 475
Eleazari constantia. 475
Eleazari de immortalitate animæ oratio. 445
Eleazarus Iudæis Romanorum crudelitatem exponit. 446
Elias sicut Enochus ex hominibus exemptus. 127
Elias pluuiam venturam prædicit. 121
Elias Achabo & Iezabelæ vindictam diuinam prædicit. 122
Elias ad Achabum venturam pluuiam ei indicaturus, mittitur. 121
Elias populi superstitionē arguit. ibi.
Eliæ doctrina & officiū miraculo confirmatur, victima igni cælitus absumpta. ibid.
Eliam Deus in deserto alloquitur. 122
Eliam coruus cibat. 121

Elis pontificis filij Ophnes & Phinees nefarij. 70
Eli ſacerdotis tempore annonæ caritas. 69
Eli in Silo filiorum cædes & Arcæ amiſſio ſignificatur 71
Eli aud.ta arcæ amiſſione exſpirat. ibi.
Eli Pōtificis Genealogia & progenies. ibid.
Eliſæus in Dothaim hoſtibus cingitur. 128
Eliſæus pluuiam venturā & victoriam prædicit. 127
Eliſæus viduam vt ex olei fidelia plurima vaſa adimpleat, iubet. 128
Eliſæus ab Adado ægrotante conſulitur. 128
Eliſæi vocatio. 122
Eliſæi mors & cadaueris in ipſius monumentū coniecti reſuſcitatio. 133
Eliſæum Reges conſulunt. 127
Eliacimus Ioacimus nominatus, Iudæ rex. 142
Electorum cōtra Ægyptios bellū. 457
E Iudæis duodecim millia cadunt. 205
Epaphroditus. 1
Epicureorum error coarguitur. 150
Ephraimitæ proditione occupant Bethel. 62
Ephron oppidum expugnatum. 176
Epilogus huius partis genus Iudæorū ex Ægypto non oriundum. 458
Epilogus ſecundi libri contra Apionē. 471
Epicedium à Ieremia Ioſię ſcriptū. 142
Epitome belli Iudaici. 312
Epiſtola Ptolemæi, in qua à Pontifice Eleazare Bibliorum petit interpretes. 165
Epictetes pecunia corruptus Scythopolim Iudæis prodit. 191
Ephod. 36
Eſau ſibi quoque benedictionem poſtulat. 13
Eſau primogeniti Ius ob lenticulam cedit. 16
Eſau Edom dictus. ibi.
Eſau filij & poſteri. ibi.
Eſdras Iudæos qui apud Babylonem degunt, conuocat. 155
Eſdras Hieroſolymę præfectus. vaſa aliaque pretioſa gazophylacij cuſtodibus tradit. ibi.
Eſdras legis peritus. 155
Eſaiæ de Cyro vaticinium. 151
Eſſen ſiue Legion. 36
Eſſenorum placitum. 349
Eſſenorum vita & mores. 261
Eſthmonitis. 226
Eſter puella fit Regina. 159
Eſther Regem pro Iudæis interceſſura accedit. 159
Ebutius contra Ioſephum. 280
Ebutius infecto negocio diſcedit. 294
Eua mater omnium viuentium. 3
Enę poena. ibid.
Eurycles Aſexandri dicta & facta obſeruans Antipatro & Herodi exponit. 242
Eurycles Lacon Alexandrū apud parentem clàm accuſat, autorq; necis ipſius exiſtit 336
Eurycles amicitia ſimulata fallit Alexandrum, eiusq; ſit proditor. ibid.
Eurycles necis Alexandri & Ariſtobuli redempta opera, accuſatoris partibus fungitur. ibid.
Eurycles Alexandrum apud Herodem falsò accuſat, & in pericula præcipitat. ibi.
Euangelium Iudæis allatum. 153
Euphrates. 3
Eutychis Agrippæ libertus, herū apud Cæſarem accuſare cogitat. 267
Ex arca Noe coruum emittit. 5
Excidio ſtirpis Nadabi. 119
Excuſatio hiſtoriographi, cur legum ſeriem innouarit. 51
Exemplum ab Iudæis Cæſareæ interfectis petitum. 445
Exemplum, nō ſemper patribus ſimiles naſci filios. 73
Exemplum vltionis diuinæ in Iezabela valde inſigne. 130
Explicatio nominis Moab & Amon. 10
Exploratores. 128
Exploratores terræ Chanaan mittit Moſes. 42
Exploratores Iſraelitis terrorē incutiunt. ibi.

Expoſitio

Expositio belli Arabici & pecuniæ mutuo acceptæ. 244
Externi Iudæi inferiorem ciuitatem occupant. 440
Exteri quoque vt exaudiantur in hoc loco precatur. 112
Ex tribu Ephraim circiter 42000. cæsi. 67
Extirpatio stirpis Basanis. 120
Extirpatio Iudæorũ Amani cõcessa. 158
Extructio templi Solomoni mandatur. 104
Ezecias ab Assyriorum rege deficit. 137
Ezeciæ legati ad Israelitas Azymorum festi celebrãdi causa missi occidũtur. ibid.
Ezeciæ in aduersis ad Deum refugium & per Esaiam in spem melioris fortunæ erectio. 139
Ezeciæ Regis Iudæ pietas. 137
Ezeciæ mors. 140
Ezechiam primarium latronem cum socijs Herodes supplicio afficit. 204

F

FAbatus procurator Cæsaris apud Herodem secretorum Sillæi proditor. 339
Fabula de Ioue & Pallade. 469
Fabulæ superius recitatæ depulsio. 463
Facinus detestandũ Gabaenorum. 62
Fames ob iuramentum violatum, Israelitis immissa. 102
Fames & pestilentia. 143
Fames in Samaria tanta, vt mulier mulieri filium comederet. 128
Fanum. 111
Falsa matris ac sororis Herodis aduersus Mariammen accusatio. 333
Falsi testis pœna. 52
Fatum & prouidentia diuina. 245
Fati necessitas insuperabilis. 125
Fratres ob regnum decertantes certis conditionibus in concordiam redeunt. 318
Fratricidij à Ioanne pontifice perpetrati taxatio & vltio. 161
Fadus à Iudæis facerdotalem stolam, vt esset in Romanorum potestate postulat. 288
Fadus Iudæos Philadelphenſium propter Miani interfectores, punit. 289
Fœdus Dei cum Noe. 5
Felix Hierosolymis Phasaelum deiicitur, à quo tamen superatur. 208
Felix Drusillam à priore marito abscit. 352
Felix accusatur. 258
Felix in Phasaelum exercitum mouet. 323
Felix latrones Magos vulgiq; seductores supplicijs afficit. 298
Festus impostorem magnũ cum asseclis opprimit. 294
Festum azymorum. 40
Festiuitas templi recepti instituta. 175
Filij pontificum ad Dauidem missi, in pureum sese abscondunt. 99
Filij oblatio. 136
Filij Chananæi. 7
Fiducia Adadi in milite. 123
Filiorum apud Iudæos educatio. 451
Filiorum Israel numerus. 28
Finale confœderatorum de Caio tollendo decretum. 278
Florus belli Iudaici causa. 290
Fons Iordanis. 331
Forma templi extruendi Solomoni datur. 105
Forma & habitus Eliæ prophetæ. 127
Fortunæ monumentum. 435
Fuga hostium ob terrorem à Deo immissum. 128
Fuga & strages exercitꝰ Absolomi. 100
Funus Alexandri. 196
Fuluia, Saturnini coniunx Romę quatuor Iudæis purpuram & aurum, vt in templum Hierosolymitanum deponeret tradit, ipsi vero in proprios vsus conuertũt, quod dum Tiberius cognoscit vniuersos Iudæos ex vrbe pelli iubet. 264
Furtum. 54
Fructus ad 100. annos incorrupti. 444

G

GAbala. 226
Gabaonitę ministerijs publicis deputati. 59
Gabaonitæ legatos mittũt ad Iesum. ibid.

Gabaonitarum ad Hebræos oratio. 59
Gabareni Ioanni sese addicunt. 301
Gabinius aliquot vrbes dirutas in Iudæa ædificari iubet. 201
Gabinius Nabathæos pugna superat. 320
Gabinium mater Alexandri beneficijs lenire studet. ibi.
Gabinio bellũ Parthis inferre parato Hyrcanus & Antipater suppetias ferunt. 320
Gabinio pecuniam Pompeio ab Aristobulo promissam exacturo portæ clauduntur. 200
Gadara instaurata. 201
Gadaram Alexander capit. 194
Gadarenses Herodem accusaturos, Agrippa vinctos ad Regem mittit. 228
Gales ab Abimelecho fugatus, à Sicimitis vrbe pellitur. 66
Galatæ à Gomar oriundi. 6
Galadenorum ad Israelitas legatio. 75
Galilæi sese vindicantes Samaritanorum vicos incendijs & rapinis vastant. 291
Galilæi ab Herode deficiunt. 214
Galilæi cum Tiberiensibus sedati. 309
Galilęi Tiberiadã inuadere postulant. 300
Galilæorum multitudo Iosephum, ne se deserat, petit. 303
Galilæorum erga Iosephum fides ac beneuolentia. 299
Galgal, libertas. 58
Gamala in Romanorum fide perstant. 298. & 299
Glaphyra Alexãdri coniunx, num paratas Herodi insidias ignoraſſet, interrogatur. 243
Glaphyra vxor Alexãdri, suspicionem ante conceptam oratione multum auget. 334
Glaphyra quondam vxor Alexandri Archelao Cappadocũ Regi remissa. 246
Glaphyræ somnium. 260. & 349
Gratus cum alijs militibus Claudium latentẽ protrahit, eumq; vacantem Imperatoris locum occupare iubet. 282
Grati cum Simone conflictus. 257
Gratitudo Salomonis erga Iromũ pro acceptis beneficijs. 115
Gratulatio Bethsamitarum super arca sacra. 72
Gaudium beatorũ in vita æterna. 481
Græcorum de Iudæorum Antiquitate testimonium. 454
Græcorũ cum Iudæis comparatio. 456
Græcorum regionem innumeræ corruptiones inuasere. 449
Gedeon per 40. annos regnat. 66
Gedeon duos Duces Zebim & Hezarbunim capit. ibi.
Gedeon ad Madianitarum tẽtoria accedit, & ab illis somnio confirmatur. 65
Gedeon cum trecentis viris pugnam adornat. ibid.
Geon, Nilus. 3
Gedeoni, vt Israelitas à Madianitis liberet Deus mandat. 65
Gedeonem exiguas copias Deus eligere iubet. ibid.
Gellius Alexandrę vt Aristobuli & Mariammæ effigies depictas ad Antonium mitteret, persuadet. 217
Gemmarum in Pontificali ornatu miraculum 38
Genealogia Abrahami. 7
Genealogia Noe. 4
Germani & Galli sub Herode stipendia fecerunt. 254
Germani Cæsaris satellites. 279.
Germanici Pisonis opera sublatus. 263
Germanorum rabies per Caij cædem excita, sedata. 280
Gessius Florus Iudææ Procurator. 296
Gessius Florus peior Albino. ibi.
Gessij Flori iniuriæ 268.
Gesta inter Vitellium & Artabanum. 264
Gibea & aliæ Beniamitarũ vrbes incensæ. 63
Gaza oppugnata. 194
Gazara. 113
Gischala incensa atq; diruta. 298
Godolia transfugarum dux. 145
Godoliæ cædes, & plebis Masphatensis abductio. ibid.

Gotholia omne semen Regium tollit vno solummodo Ioaso, Ozochiæ filio seruato. 132
Gotholiæ pœna. ibid.
Goliath vir prodigiosa statura inter Palæstinos. 79
Goliath singulare certamen Hebræis denunciat. ibid.

H.

HEbræorum origo. 7
Hebræus seruus anno septimo manu mittendus. 54
Hebræi mulierum cupidine ducti à patrum religione defciscunt. 49
Hebræi in aciem proferunt arcam fœderis. 70
Hebræi iumentis & pecoribus hostiũ in prædam contrà Dei mandatum abactis parcunt. 78
Hebræi vallem vltra Iordanem sitam habitantes, relictis suis oppidis in munitissimas vrbes confugiunt. 88
Hebræi terram Amorææorum occupãt. 47
Hebræi pugnam parant aduersus Amorræos. ibi,
Hebræorum contra Moabitas victoria. 127
Hebræorum ob Mosis obitum planctus. 56
Hebræorum seruitus intolerabilis. 24
Hebræorum libertas, & Chananæorũ seruitus. 114
Hebræos Chananæi cædunt. 44
Hecatæus. 8
Hecatæus Abderita cum Alexandro Rege nutritus. 455
Helena Hierosolymis cibos egenis distribuit. 289
Helena Adiabenorum Regina Hierosolyma proficiscitur. ibi.
Helon per decennium iudex. 67
Hermippi de Pythagora testimoniũ. 454
Heroes tres per hostium castra excurrunt in Bethlehem: aquam hauriunt & Dauidi afferunt. 103
Heroes Dauidis. 102
Herodes iterum cum Arabibus ad Cana Cœlesyriæ pugnat. 220
Herodes in itinere ad Agrippam Chiũ peruenit, eique ingentem pecuniæ vim ad porticũ vrbis reparandam, confert. 232
Herodes ex aurea & argentea supellectile pecuniã conficiens, frumentum pro ea comparat. 227
Herodes prope Panium templum ædificat. 229
Herodes apud Cæsarem filios accusat. 244
Herodes vt alienus videretur Aristoli nece eum honorificè sepeliri curat. 218
Herodes Ressa capto & è Massada domesticis receptis, Hierosolyma petit. 212
Herodes Massadam petens, in itinere à Parthis impugnatur. 210
Herodes cum Archelao Antiochiam vsque iter fecit. 241
Herodes cum Galilæis pugnat, eosq; victos in castellum compellit. 214
Herodes in Trachonitarum regione castellum condit, eiq; Zamarin Iudæum Babylonicum præfecit. 247
Herodes ab Hyrcano admonitu, fuga sibi consulit, & in iudicio amplius non comparet. 205
Herodes ex Daphne Antiochiæ suburbio in Galilæam proficiscitur. 214
Herodes in expectatam & apertam vxoris auersationem videns, contristatur. 223
Herodes nobiliores Iudæorũ post obitum suum trucidari mandat. 253
Herodes Massadam petens in itinere à Parthis impugnatur. 210
Herodes anno primo à nato Christo moritur. 254
Herodes Arabas sibi hostes esse deprehendit. 325
Herodes cum magno vitæ discrimine Romam nauigauit. ibid.
Herodes Romam profectus, Antoniũ conuenit. ibid.
Herodes Antonium & Cæsarem sibi benevolos inuenit. ibid.
Herodes coram senatu Romano laudatur. ibid.

Herodes circa Hierosolymorum mœnia se bono publico & ad salutem vrbis veniſſe, clarigare iubet. 212
Herodes Saturnino & Volumnio permittentibus cum exercitu Arabiam inuadit, & Reptā caſtellū diruit. 241
Herodes Archelaum & cognatos precioſiſſimis muneribus donat. 336
Herodes Caſſij amicus. 322
Herodes cur in exteros liberalis in ſuos ſæuus fuerit. 237
Herodes fratrem Ioſephum in Idumæam mittit, ipſe copias in Galilæam ducit, vrbemque Sepphorim capit. 212
Herodes Caſſium ex Galilæa pecunia ſibi deuincit. 207
Herodes quadraginta quinque ex Antigoni factione interfecit. 216
Herodes vehiculo, in quo mater erat, euerſo ſibi ipſi violentas manus inferre cogitat. 210
Herodes donatiuum militibus diſtribui iubet. 213
Herodes ab Hyrcano in Ius vocat. 322
Herodes Alexandro coniugis ſuæ fratri regnum petiturus ipſemet eo petitur. 211
Herodes ante pugnam ſacra DEO celebrat. 330
Herodes hoſtes adoritur. ibid.
Herodes omnem rem geſtam priuſquā Vitellij literæ ſuperuenirent, Cæſari aperit. 265
Herodes, Agrippæ frater Rex in Chalcide. 284
Herodes Artabano Partho fauet. 270
Herodes ad Pheroram ægrotantem viſendum venit, eoque mortuo Hieroſolyma ſepelit, & publico luctu honorat. 248
Herodes Agrippę inopiam exprobrat. 266
Herodes à Syris latrones depellit. 322
Herodes per vniuerſum terrarum orbem clareſcit. 332
Herodes venator ſummus. ibid.
Herodes præter animi corporisq; virtutem fortuna quoque ſecunda vſus eſt. 332
Herodes Antipatrum filium expellit ciuitate, ac Hyrcanum auum coniugis interficit. ibid.
Herodes Alexandrum & Ariſtobulum filios præfocari, cum Alexandro materno auo ſepeliendos iubet. 338
Herodes in Pheroram fratrem excitatur. 336
Herodes ſuos in fuga conſolatur. 210
Herodes ab Arabibus latrones ſibi dedi poſtulat, & mutuum creditum repetit. 241
Herodes Antipatri & mulierum ſecreta omnia extorquet. 249
Herodes cum hoſtibus pugnat in ſuburbio. 210
Herodes Romam nauigat & Cæſarem Aquileiam vſq; perſequitur. 235
Herodes Antigonū ex Iudæa expellit. 205
Herodes fautores ſuos promouet, aduerſæ verò factionis homines quotidianis ſuppliciis abſumit. 216
Herodes conflatam militum multitudinem, vt Hyrcanum regno deponat in Hieroſolymam ducit. 322
Herodes contra latrones in ſpeluncis degentes militem ducit. 213
Herodes cum Antigono rem decernere in Samariam proficiſcitur. ibid.
Herodes, Ioſe à Pōtificatu remoto Simonem cuius etiā filiam duxit ſubrogat. 227
Herodes coniurationē expiſcatur. 226
Herodes ad Malachum Arabum regem pecuniam acceptuntus proficiſcitur. 211
Herodes multis pecuniis Antoniū vt Antigonum tolleret, inducit. 215
Herodes grauem morbum contrahit. 224
Herodes morbo correptus teſtamentū condit, ac regni ſucceſſionem filiis, nepotibus ac amicis relinquit. 252
Herodes populi partem dimittit cum reliquis Maſſadam peruenit. 264
Herodes Antipatri matrem in regiam induxit, eumque Cæſari commendat 233
Herodes malum ſimul & cultellum poſcens

poſcens ſibi ipſi manus violentas inferre cogitat, Achiabus nepos verò ictum præuenit. 253
Herodes Sofio, Præfectis ac militibus ne vrbem diriperent pecuniam numerat. 215
Herodes apud Dioſpolim cum Arabibus pugnat eosque vincit. 220
Herodes Ieſu Phabetis filio Pontificatum abrogat in cuius locum Simonem Boethi filium ſubrogat, eiusq; filiam in vxorem ducit. 227
Herodes Antipatro Pheroræ conſuetudinem, & mulieribus conuenticula interdicit. 248
Herodes, audito quod Hyrcanus recluſo Dauidis ſepulchro tria millia talentorum argenti extuliſſet, idem facere conatur. 238
Herodes quotquot viſum eſt Cæſari, vno Archelao excepto, conuocat. 244
Herodes ad ſeditioſos compeſcendos in arces præſidia collocat. 226
Herodes Antonio deuicto, ſubtriſtis. 221
Herodes odio in filium flagrat. 252
Herodes Dei templū denuo conſtruere animo concipit. 229
Herodes Manahemum de imperij diuturnitate rogat & Eſſenos propter eum in pretio habet. ibid.
Herodes ducturus Alexandri filiam Samariam proficiſcitur. 214
Herodes filiorum liberos educat. 246
Herodes Pappi caput Phæroræ fratri mittit. 214
Herodes Hieroſolyma oppugnat. ibid.
Herodes à Cæſare & Agrippa in magno honore habitus. 229
Herodes filiā quam Salomes filio nato e Coſtobaro collocaturus erat, Pheroræ filio collocat. 239
Herodes ad Cæſarem venit, eiúe beneficia in Antonium collata prædicat ſimilia in eum collaturus ſi in amicitiam eum reciperet. 223
Herodes latrocinniis agit & excurſionibus in Arabiam. 220
Herodes 300. talētis Cæſarē donat, 236
Herodes in Italiam nauigat, & liberos ſuos Roma domum reducit. 230
Herodes Syriæ & Græciæ vrbibus ingentem pecuniæ in ædificia contulit. 234
Herodes dynaſta Chalcidis ius eligendorum ſummorum Pontificum petit. 288
Herodes multos in itinere adiuuat pecunia, plurimorum eſt apud Agrippam mediator. 232
Herodes quibuſuis calumniis fidem adhibens multos iniuſtè interficit. 240
Herodes Cæſarem & exercitum honorificè excipit. 223
Herodes Antoninum adire Machæram accuſaturus cogitat, eidem reconciliatur & Ioſephum fratrem attribuit. 213
Herodes Chalcidis dynaſta & Helcias Silam interficiunt. 286
Herodes Iudæorum Primores conuocat, eosque facinus hoc commemorat. 252
Herodes Hieroſolyma redit in multitudinem in concionem aduocat, rationem eis ſuæ peregrinationis exponit, ac quartam tributorum partē remittit. 233
Herodes duos ſatellites in Dauidis monumento amittit. 238
Herodes ab Antonio & exercitu honorificè exceptus. 213
Herodes ad Antonium Samoſatam oppugnantem properat, in itinere multos barbaros trucidat. ibid.
Herodes Antipatri blanditiis adductus, ſponſalia reformat. 338
Herodes Machæruntem magno muro ac turribus amplectitur. 440
Herodes Cæſari reconciliatus. 243
Herodes regno excedere iuſſus, in Ægyptū abit, dehinc in mari diu iactat', tandē Romā peruenit, vbi Antonio quæ ipſi cōtigerāt, recēſet. 211
Herodes duplex periculū ſuſpicās caſtellū ſibi ad refugium parauit. 444
Herodes Dauidis ſepulchrum ſpoliat. 105

Herodes Alexand. & Aristobuli criminationibus aurem præbet. 243
Herodes à centum Iudæis apud Antonium accusatus. 209
Herodes cum in difficilibus tum in iucundis rebus solus Agrippæ proximus. 232
Herodes Hierosolymis, Phasaelus verò extra vrbem constitutus, in capitis discrimine versantur. 324
Herodes in ius vocatus cum comitatu comparet. 205
Herodes in compescendis alienigenarum auxiliis multum negotij habet. 215
Herodes in Galilæa cum hostibus pugnat, eos vincit, ac vniuersam Galilæam in suas partes traducit. 213
Herodes consolatur & cohortatur milites. 220
Herodes in senio impatiens & amarulentus. 252
Herodes ex Italia domum reuersus contra Antigonum copias ducit. 212
Herodes à Parthis accitus in venatione occiditur. 262
Herodes Mariammen Hyrcani ex filia neptem ducit. 208
Herodes fratrem in Idumęam mittit, ipse copias in Galilæam ducit, vrbemque Sepphorim capit. 212
Herodes cibaria exercitui procurat. 212
Herodes populum sacramẽto obstringit. 229
Herodes Aristobulo Ananeli loci Pontificatum conferre cogitat. 217
Herodes filios accusat. 235
Herodes Pheroræ vxorem accusat, eumque vt illam ableget iubet. 248
Herodes varia fortuna vsus. 254
Herodes ab Antipatro patre persuasus à bello contra Hyrcanum desistit. 322
Herodes Antonio contra Augustum auxilia pollicetur. 220
Herodes filiis reconciliatus. 236
Herodes à Mariammevxore non blandè exceptus. 223
Herodes plurima peregrina instituta introducit. 225
Herodes nouam legem sancit, vt perfossores parietum in seruitutẽ extra regni terminos vendere liceat. 230
Herodes Hierosolymis duas arces munit. 326
Antonia. ibid. Samaria. ibid. vel Sebaste.
Herodes Quintilio Varo iudice filium in ius vocat. 250
Herodes à defectoribus in Galilæa pœnas exigit. 213
Herodes in Alexandram vt clàm regno suo insidiatam inuehitur 217
Herodes Cæsarem plurimis muneribus donatum in Ægyptum deducit. 223
Herodes tertiam tributorum partem remittit. 229
Herodes Antonio rescribit, & causas, cur Aristobulum mittere non possit, indicat. 202
Herodes foris bona, domi verò aduersa fortuna vtitur. 238
Herodes Alexandrũ & Aristobulum Romam ad Cæsarem mittit. 228
Herodes Antipatro amicas literas, vt eum Roma domum retrahat, scribit. 249
Herodes Antipatrum ad minuendam filiorum arrogantiam honoribus euehit. 238
Herodes populo se templum extructurum exponit. 219
Herodes ab hostibus vulneratur. 214
Herodes Rex in Chalcide moritur, eique in regno Agrippa succedit. 291
Herodes Antipatro, ne cum Pherora vel eius coniuge vnquam colloqueretur, edicit. 248. 339
Herodes militibus de suis facultatibus multum pecuniæ largitur. 329
Herodes à Salome motus vtrunque filium vincit, & separatos asseruari præcipit. 337
Herodes contra Alexandrum & Aristobulum iudicium cogit. ibi.
Herodes in iudicio filios accusat. ibid.

Herodes Antipatrum præ reliquis filijs amauit, plurimaq; in eum beneficia contulit. 341
Herodes Sepphorim ciuitatē capit. 326
Herodes aduersus latrones in speluncis degentes animum dirigit. 326
Herodes Hierosolymā cingit obsidione, ac prædonis voce cur aduenerit, declarari iubet. 326
Herodes splendida oratione ad populum tribus filijs regni honorem attribuit. 333
Herodes filijs non regnum, sed regni honorem tradit. 314
Herodes ad filios orationem deflectit. ibid.
Herodes oratione sua fratrū dissensionem tad citus non sustulit. ibi.
Herodes nepotes despondet. 338
Herodes in Antigonum mouet. 326
Herodes Pappum Antigoni militum Ducem obtruncat. 328
Herodes corā Augusto dissimulatione remota verū ingenue fatetur. 330
Herodes propter vxoris necem misere affectus. 224
Herodes comeatus copiam parat. 326
Herodes decem cohortibus comitatus Hierichunta peruenit. ibid.
Herodes Andromacho & Gemello amicitiam renunciat. 240
Herodes Pherorā cū vxore ejicit. 339
Herodes Pirgo maiorem portum fabricat. 331
Herodes Ioscpho vt vxorē interficiat, clam mandat. 333
Herodes Romæ in Senatum intromissus, Rex declaratur. 211
Herodes Alexandrum in vincula conjicit, & in amicorum eius tormenta pergit. 335
Herodes Alexandrum apud Cæsarem accusat. 333
Herodes Antipatri vt reuersionē suā maturaret, scribit. 341
Herodes vehiculo in quo mater erat, euerso, sibi ipsi manus violentas inferre cogitat. 210
Herodes clam nocte ad Idumæā proficiscitur. 324
Herodes grauiores in fuga Parthis Iudæos experitur. 324
Herodes Doridem Alexandri matrem omni ornatu spoliatā expellit. 340
Herodes ex spectaculis non magnam gratiam reportat. 225
Herodes patris necem in Malicho cogitat vlcisci. 323
Herodes accuratā diligentiam & sumptus non exiguos in structuras confert. 227
Herodes magnificè sepelitur. 343
Herodis in Augustū Cæsarē merita. 331
Herodis regno Augustus Cæsar finiū partem addit. ibid.
Herodis de latronibus victoria. 326
Herodis ex Mariāme liberi suscepti. 333
Herodis cœnaculum dimisso conuiuio confestim concidit. 328
Herodis mater ac soror Mariammē calumnijs insectantur. 223
Herodis ad milites perterritos oratio. 329
Herodis propositum Massada & Ioppe captis, Hierosolymam petere. 326
Herodis in iudicio cōtra Antipatrum accusatio. 341
Herodis consiliarij Alexandri institutum ei per nuncium significant. 225
Herodis copias hostes à mœnibus arcent. 212
Herodis legatos Cæsar infecto negocio dimittit. 242
Herod. vxor in patris ędes puenit. 265
Herodis duæ filiæ virgines Pheroræ filijs elocatæ. 259
Herodis de Mariamme ac Iosepho suspicio. 333
Herodis filij ex septem vxoribus suscepti. 338
Herodis familia ab Antigono in Masada oppugnata. 212
Herodis error puniendus & inexcusabilis. 245
Herodis milites cùm Iudęi per quinq; menses obsidionē toleiauerant, ciuitatem irrumpunt. 328
Herodis beneficentia & liberalitas in cunctos. 332
Herodis nouem vxores. 247

Herodis corã Auguſto Cęſa oratio.330
Herodis ad Cæſarem properantis mãdata. 222
Herodis tres Eunuchi, Alexãdrum innatum contra parentẽ odium alere fatentur. 240
Herodis progenies intra 100. annos penitus ſublata. 265.266
Herodis teſtamentum mutatum. 253
Herodis ad milites grariarum actio & teſtamentum lectum. 254
Herodis in medio Euphratis cõiuiũ. 265.
Herodis regnum. 228
Herodis morbus horrendus. 253
Herodis cadauer magna pompa Herodium defertur. 254
Herodis fortitudo. 322
Herodis erga Phaſaelũ fratrẽ amor. 325
Herodi Auguſtus Arabiam quoq; vult tradere, quod conſiliũ ipſius literæ redditæ mutant. 244
Herodi mortem fratris ſomnia manifeſta ſignificant. 327
Herodi inſidiæ ſtructæ. 324
Herodi à Roma literæ veniunt, quæ Acmen à Cæſare occiſam, & Herodi liberam poteſtatẽ Antipatri puniẽdi relictam eſſe oſtendunt. 253
Herodi Antonius vt Ariſtobulum ad ſe mitteret ſcribit. 217
Herodem in aula calumnijs & cædib⁹ referta vitæ ſuæ tædet. 241
Herodem Antonius in Arabum bellũ vertere iubet. 220
Herodẽ Antoni⁹ ad ſe accerſit, q regni curã Ioſepho cõmittit, eiq; clam vt Mariãmen interficeret mãdat. 218
Herodem Romani Iudæorum Regem creant. 325
Herodem Hyrcanus abſoluit. 322
Herodem Antonius amore, Antigonũ verò odio proſequitur. 211
Herodias cui Imperator pp Agrippam fratrem pepercerat, Herodem vltrò in exilio comitatur. 270
Herodion. 324
Herodiũ caſtellum pro rerum omniũ copia ciuitas eſſe videbatur. 332
Herodotus Halicarnaſſeus de Iudæorum circumciſione. 454
Herodotus Ægyptiorum Regum nomina non recenſet. 114
Herodotus de Senacheribo. 139
Hirami & Salomonis amicitia. 461
Hirami & Salomonis problemata. 453
Hirami Regis genealogia. ibid.
Hyrcanus ab inuidis cõtra Antipatrũ eiuſq; filios inſtigatur. 322
Hyrcanus à Phariſęis ad Sadduceos deficit. 192
Hyrcanus expiſcatus, quid alij ſint donaturi, plus reliqs omnibus donat ob quod alio honorifico afficitur munere. 171
Hyrcanus rurſum ab improbis irritatur. 322
Hyrcanus & Phariſæi hoſtes. 191
Hyrcanus ingentem pecuniæ vim ex Dauidis monumento profert. 190
Hyrcanus Pontifex declaratur. 319
Hyrcanus munitũ caſtrũ ædificat. 172
Hyrcanus Alexandri filius, natu maximus Pontifex declaratur, poſt ad regiam dignitatem euehitur. 317
Hyrcanus à fratribus in itinere circũuentus, ſtrenuè ſe defendit, quoſdã etiam è medio tollit. 171
Hyrcanus moritur. 198
Hyrcanus paternum honorem Pontificis aſſequitur. 315
Hyrcan⁹ cognito, q Herodes regnum aſſecut⁹ ſit, ad eũ reuertitur. 216
Hyrcan. & Phaſael⁹ à Parthis capti. 210
Hyrcanus obſidet Samariam. 191
Hyrcanus ingentẽ pecuniæ ſummã ex Dauidis ſepulchro aufert. 105
Hyrcanus amicitiam cum Romanis renouat. 190
Hyrcanus aſſiduum cum Arabibus bellum gerit. 172
Hyrcanus dum fratres inteſtinis bellis laborant, in pace viuit. 191
Hyrcanus Pontifex. 196
Hyrcanus inſons perit. 222
Hyrcanus Samariam capit. 191
Hyrcanus & Antipater Pompeij auxilium implorant. 318
Hyrcanus patriæ amans gratiã ab Herode expectat. 216

Hyrcanus cum Antiocho ſoluta obſidione fœdus facit. 190
Hyrcanus multas Syriæ vrbes capit, & tẽplũ in mõteGarizin deſolatur. 191
Hyrcanus ſibi ipſi manum infert. 172
Hyrcanus & ſenatores Reginã anteueniũt, & Ariſtobulum accuſant. 197
Hyrcanus Pontifex, Antipater verò Iudææ procurator declaratur. 321
Hyrcani matris magnanimitas & conſtantia. 315
Hyrcani facetiæ. 171
Hyrcani & Iudæorum legatio Antonio coronam auream offerens, vt Iudæos à Caſſio captos in libertatem vindicaret, rogat. 208
Hyrcani ad Cæſarem legati. 205
Hyrcani ortus & indoles. 170
Hyrcani legatos M. Antonius & P. Dolobella in Senatum introducunt. 206.
Hyrcani vita. 222
Hyrcano Babylone à Iudæis ingens honor habetur. 216
Hyrcano in templo per vocem filiorum de Antiocho victoria nunciatur. 191
Hyrcanum Cæſar in pontificatu cõfirmat, Antipatrum ciuitate Romana donat. 203
Hyrcanus Hieroſolymis Cæſare permittente, mœnia reſtituit. 204
Hyrcanũ Herodes occidi imperat. 222
Hyrcanum Antipater vt ad Aretã Regẽ Arabiæ cõfugeret, eiuſq; auxilio regnum repeteret. hortatur. 318
Hyrcanum Herodes in ſummo honore habet. 216
Hyrcanum Herodes è medio tollere ſtatuit. 222
Hieremias captiuitatem Babylonicã prædicit. 142
Hieremias à Babylonio duce exẽptus, è carcere magni pretij muneribus afficitur. 145
Hieremias Hieroſolymorum ſubuerſionem prædicit. 142
Hieremias quando vixerit. ibi.
Hieremiæ liber exuſtus. ibi.
Hieremiæ accuſatio & abſolutio. ibi.
Hieroboamus in Ægyptum profugit, vbi vſq; ad Solomonis obitum manet. 116
Hieroboamus Solomonẽ infeſtat. 115
Hieroſolyma & templum deprædatur. 118
Hieroſolyma quondam Solyma vocata, cuius nominis & Homerus meminit. 92
Hieroſolyma ab Herode obſeſſa. 328
Hieroſolyma à Sulaco Ægyptiorum Rege ſpoliata. 94
Hieroſolyma Titus obſidet. 313
Hieroſoly. ab Herode eo die quo ante 27. annos à Pompeio expugnata. 215.
Hieroſolyma quinquies prius capta, tunc iterum vaſtata eſt. 435
Hieroſolyma Romano populo ſtipendiaria. 201
Hieroſolyma Iudææ metropolis radicitus fundamentis eruta. 446
Hieroſolyma Pompeio partim tradita partim obſeſſa. 200
Hieroſolyma per decẽ & octo menſes obſeſſa, tandem capiuntur. 144
Hieroſolyma obſeſſa. 118
Hieroſolyma expugnata. 215
Hieroſolymæ pars capta, eiuſq; habitatores interfecti. 61
Hieroſolymis dolo captis Iudæi in Ægyptum abducuntur. 164
Hieroſolymitani legati in Galilæa haud accepti. 304
Hieroſolymorum mœnia abſoluta. 157
Hieroſolymitanum templum luſtratum. 175
Hieroſolymitana arx munita. 181
Hieroſolymitanorum legati in Iehu domicilium ſeſe recipiunt. 304
Hieroſolymitanos fundit fugatq; Ieſus. 59
Hiericho. 47
Hiericho capta, homines trucidati, vrbs proſtrata & incenſa. 58
Hierichuntis mœnia ſpõtè ſua collapſa ibid.
Hierichuntem ab habitãtibus relictã, Romani diripiunt, inq; ea Herodes præſidium reliquit. 213

Hierichuntē ſpeculatores explorāt. 57
Hiſtoria de vxore Leuitæ. 62
Hiſtoria Nabuthi ob prędium Achabo denegatum lapidati. 122
Hiſtoria de Antiocho Epiphane. 172
Hiſtoria libri Exodi. 23
Hiſtoria Deuteronomij. 50
Hiſtoriarum Biblicarum finis. 189
Hiſtoriographi quidam perfidiam ac ſacrilegium Antiochi tegere conātur. 463
Hiſtoriographi quidam Hiſpaniam vnam tantummodo eſſe ciuitatē arbitrati ſunt. 451
Hiſtoriæ huius conſcribendæ cauſa. 313
Hiſtoriographus qui dicendus. 312
Hiſtoriographi Græci bellum Iudaicum ſilentio prætereunt. 312
Homicidæ lex. 54
Homo ſui interitus autor nō Deus. 5
Homines ambitioni & auaritiæ dediti, nihil non audent. 91
Homines quidam nocentiſſimi neceſſitate debitorum forum & ſcripta publica concremant. 437
Honos Mardochæo oblatus. 160
Honor Danielis. 149
Honor parentum. 468
Honor magiſtratus. 52
Honores mutant mores. 83
Horrendus in hoſtium acie terræ motus. 73
Horrenda fulmina in monte Syna. 33
Hoſtiæ veteris teſtamenti. 467
Hoſtes ſepeliendi. 54
Holocautoma. 39
Humanæ vitæ terminus anni 120. 7
Hypſicrates. 204

I.

IAbes in Gileal, quæ auxilium contra Beniamitas negauerāt, deſtruitur. fol. 63
Iabin Rex Chananæorum Iſraelitas ſubiugat. 64
Iacimus & Philippus Zamaris filij. 242
Iacob loſephum tanquam iam extinctum luget. 17
Iacob filios cum muneribus mittit in Ægyptum. 20
Iacob. propter abſentē Simeonem & Beniamin ablegandū ſolicitus. ibi.
Iacob defoſſis Labani Dijs Bethel proficiſcitur. 15
Iacobus & Simeon Iudæ Galilæi filij, crucis ſupplicio affecti. 290
Iacobus mercedis loco petit Rachelis coniugium. 14
Iacob. ſe ſacrificaturū votū Deo facit, locumq; nominat Bethel, id eſt, domicilium Dei. 13
Iacob. in Meſopotamiā peruenit Carras ad cognationem matris. ibid.
Iacob ad Eſau fratrē nūcios mittit. 15
Iacob fratrē munerib reconciliat. ibi.
Iacob luctatur cum ſpectro, & vocatur Iſrael. ibi.
Iacob Eſau fratrem accedit. ibi.
Iacobus peruenit ad Scenas. ibi.
Iacobus ætatis anno 147. moritur. 23
Iacobus in Hebrone ſepultus. ibid.
Iacobus dum Ioſephi ſtatū ex filijs cognoſcit, maximo perfunditur gaudio. 22
Iacobus in Ægyptum filios frumētatum mittit. 20
Iacobus cum vxoribus, filijs & gregibus inſcio ſocero proficiſcitur. 14
Iacobus quin expiraret præ nimia lætitia parum abfuit. 23
Iacob ſeptimus frater iunior cæteris ad ſupplicium ducitur. 478
Iacobus Domini noſtri Ieſu Chriſti frater ad lapidandum traditus. 294
Iacobus cum Pharaone Rege loquitur, & inhabitandam accipit Heliopolin. 23
Iacobi ad Labani accuſationem reſpōſio. 15
Iacobi contra Labanum accuſatio. ibidem.
Iacobi cum Labano colloquium. 14
Iacobi filij, prætertim Iuda vt Beniamin peregrinationi committat, vrgent. 20
Iacobi filij veniunt in Ægyptum, & Simeon liberatur. ibid.
Iacobi cum Rachel colloquium. 13
Iacobi progenies.

Iacobi filij accusantur furti. 21
Iacobo Rachelis loco Lia in thalamũ inducitur. 14
Iacobo Deus apud iuramenti puteum apparet. 22
Iaddus Pontifex, cuius frater Manasses Sanaballetis filiam vxorem ducit. 161
Iadonis prophetiam Ieroboamo Pseudopropheta offuscat. 117
Iael Sisseram ferreo clauo interficit. 65
Iaphtes dux Israelitarum creatur. 67
Iaphtes legatos mittit ad regem Ammanitarum. 67
Iaphtes votum facit. ibid.
Iaphtes Ammanitas fundit fugatq; ib.
Iaphtes filiam mactat. ibid.
Iaphtes moritur. ibid.
Iapheti Noe primogeniti progenies. 6
Iardes sylua ab Romanis cincta. 441
Iason & Menelaus seditionem concitant. 172
Izathes in proditores animaduertit, Arabes in fugam vertit, Assamũ vi capit, & Abia seipsum interficit. 209
Izates fratres ad Claudium Cæsarem & Artabanum mittit. ibid.
Izates & Helena veri Dei cultum ritu Iudaico discunt. ibid.
Izatem à circumcisione Helena & Ananias dehortantur. ibid.
Ieiunium & supplicationes ad Deum pro salute sui populi. 158
Ieiunium, preces & supplicatio Israelitarum in Masphatim. 73
Ieboshi caput ad Dauidẽ defertur. 91
Iesus Iordanem traijcit cum copijs. 57
Iesus monumentum extruit ad Iordanem. ibid.
Iesus exploratores mittit in Hierichũtem. ibid.
Iesus ab Antiocho Epiphane in Pontificem electus. 172
Iesus sacerdotio priuatur, in cuius locum Onias Menelaus dictus, surrogatur. 172
Iesus cum copijs vrbem circumambulat. 58
Iesus nemini præter Rachab parcere iubet. ibid.
Iesus Pontifex & Zorobabel princeps altare ædificant. 153
Iesus cum Gabaonitis fœdus facit. 59
Iesus à Iosepho arte caprus. 300
Iesus Siæ filius Pontifex. 260
Iesus latronum Princeps. 300
Iesus Gamalielis fil. Pontifex. 295
Iesus Damnei Anano Pontifici succedit. 294
Iesus Saphiæ filius Iosepho insidias struit. 301
Iesus Christus à Pilato crucifixus. 263
Ieremias suadet deditionem. 144
Ieroboam idololatriæ suasor. 116
Ieroboami impietas. 118
Ieroboami contra Abiam Iudæ regem expeditio. ibid.
Ieroboami mors. 138
Ieroboami filio ægrotante mater ad Achiam Prophetam mittitur. 118
Iethræ Mosis soceri posteris ager attributus. 62
Ieus in regem vngitur, Deo sic mandante. 130
Ieus rex Israelis. 128
Ieu posteris regnum promittitur. 132
Iezabela. 120
Iezabelam Elias fugit. 122
Iezeciel templi vastationem prædicit. 143
Ioabus Præfecturæ suæ metuens, Abnerum primum calumnijs, mox insidijs adortũ, vita dolosè priuat. 90
Ioabus iussu regis Vriam in hostes mittit. 95
Ioabus per literas Dauidem ad Rabathæ excidium vocat. 96
Ioabus & Abisæus vsq; ad solis occasum Abnerum persequuntur. 90
Ioabus dato receptui signo suos cohibet. ibid.
Ioabus contra Sabæum paucis copijs, Amasa in colligendo exercitu cunctante, mittitur. 101
Ioabus Amasam iugulat. 102
Ioabus Sabæum in vrbe Abelmachea circumuallat. 102
Ioabus interficitur, in cuius locum Banaias surrogatur. 107
Ioabus Absalomum interimit. 100

Ioabus incendio agri reuocatus, reconciliat Absolomum patri. 97
Ioabus cum exercitu iugēs vrbem ingreditur. 100
Ioabi & Abisai acies. 95
Ioabi victoria. ibid.
Ioachimus siue Iechania rex Iudæ. 143
Ioannes in Gischala. 299
Ioannes Hyrcanus optimè rebus per annos triginta tres administratis moritur. 315
Ioannes apud Tiberiadem aquis calidis foueri cupit. 299
Ioannes Iosephi successus animo fert iniquo. 300
Ioannes Iosepho imperio abrogato Galilææ præesse cupit. 302
Ioannes Giscala. 443
Ioannes & Simon in cloacis inuenti capiuntur. 455
Ioannes matris amore effœminatus victoriam amittit. 315
Ioannes qui & Hyrcanus Simonis filius. ibid.
Ioannes Iudæ frater ab Amaræi filijs interfectus. 181
Ioan. Iosephū interficere conatur. 300
Ioannes lucri cupidus. 299
Ioannis insidiæ. ibid.
Ioas Israelitarum & Samariæ rex. 138
Ioasus, Ioado pontifice auxiliante, in regem creatur. 132
Ioas sublatio. 133
Ioasi, viuente Ioado, pietas. 132
Ioasi, Ioado mortuo, impietas, eiusque per Prophetam taxatio. 133
Iodes siue Ehud in Eglonis familiaritatem sese insinuat. 64
Iodes Eglonem trucidat. ibid.
Ionathas è conuiuio profugit. 82
Ionathas & Dauid in agro conueniūt. ibidem.
Ionathas. 102
Ionathas prius verberatus viuus exustus est. 448
Ionathas Iudæ fratri communibus Iudæorum suffragijs succedit. 181
Ionas à Ceto deuoratus ac reuomitus, Niniuitis prædicat. 135
Ionathas Dauidem consolatur, mortem cæterorū negans, de solo Ammone diligentius perquirendum censet. 97
Ionathas apud Machmam degit, patriæq; desertores punit. 181
Ionathas amicitiam cum Dauide iureiurando confirmat. 82
Ionathas Dauidi signa Regis animum declarantia constituit. ibid.
Ionathas & Iudas Hierosolyma & arcem reficiunt. 187
Ionathas & Simon in Amaræi filijs Ioannis fratris mortem vlciscuntur. 181
Ionathas legatione cum muneribus missa ad Demetrium, vt præsidia de Iudææ castellis eijceret, rogat. 185
Ionas à Deo in Nini regnum proficiscens iussus nauigium conscendit, & in mare præcipitatur. 135
Ionathas in Arabiam proficiscitur, & Nabatæos vastat. 187
Ionathas Demetrium mūneribus placat. 185
Ionathas Dauidem amat, patris voluntatem ei nunciat, simulq; consuit, vt saluti suæ fuga prospiciat. 81
Ionathas parenti præclaras Dauidis res gestas commemorat, orans ne tantopere in eiusmodi virum sæuiat. ibid.
Ionathas Dauidi mollitum patrem indicat. ibid.
Ionathas pontifex exercitum colligit. 182
Ionathas ob accepta beneficia operā suam Tryphoni contra Demetrium offert & præbet. 186
Ionathas Sadducæus Hyrcanum contra pharisæos inflammat. 191
Ionathas victos Azotum vsque persequens Dagonis fanum concremat, octo millia hominum in eo exurēs. 184
Ionathas à Tryphone interficitur. 188
Ionathas renouat amicitiam cum Romanis & Lacedæmonijs. 186
Ionathas cum armigero clam hostium castra ingreditur. 76

Ionathas in Palæſtinorum exercitu quoſdam trucidat, reliqui ſe inuicem inuadunt, & dant ſe in fugam. 177
Ionathas Ptolemæo occurrit, & ab eo honorificè excipitur. 184
Ionathas Ammoni dat conſiliũ, quomodo optatis potiri valeat. 96
Ionathas cum fratre in Bethlaga obſeſſus. 181
Ionathas fugat Demetrij milites. 186
Ionathas cum ſuis captus. 307
Ionathas à Tryphone per inſidias captus interficitur. 315
Ionathas Ioanni vt ad ſe veniat ſcribit 306
Ionathæ Anani filio pontificatus reſtituitur, quem ille recipere recuſat, & Matthiæ fratri deferri rogat. 285
Ionathæ & collegarum aduerſus Ioſephum concilium. 306
Ionathæ ſociorum pars manibus interit, nonnulli viui capti ad Catullum perducuntur. 448
Ionathæ deſiderium omnes Hieroſolymis capit. 188
Ioſephus ex Galilæa diſcedere cogitat. 303
Ioſephus Ionathæ epiſtolas perlegit. 305
Ioſaphatus cultũ verum renouat. 126
Ioſaphatus magiſtratus & iudices cõſtituit. 126
Ioſaphati exercitus. 124
Ioſaphati eum Achabo in Syros expeditio. ibid.
Ioſaphati mors. 127
Ioſaphatum Ieus Propheta, quod Achabo auxilium tulerat, reprehendit. 126
Ioſephus & Azarias à Gorgia victi, ad duo millia militum amittunt. 176
Ioſephus in carcerẽ fratres iucludit. 20
Ioſephus regis facultates recuperat. 299
Ioſephus bello Iudaico ſemper interfuit. 450
Ioſephus Romæ belli Iudaici hiſtoriam conſcripſit. 450
Ioſephus collegas Hieroſol. remittit. 299
Ioſephus à Ionatha hortatu Catullũ falſo accuſatur. 448
Ioſephus cum quinq; fratribus Pharaonem Regem accedit. 28
Ioſephus Ptolemæo obuiam profectus, honorifice excipitur. 169
Ioſephus Iudæ conſilio Arabibus negociatoribus venditur. 17
Ioſephus in Galilæa manſurus annuit. 303
Ioſephus vxorem ducit in Ægypto, ex qua genuit Manaſſem & Ephraim. 19
Ioſephus à fratribus agnoſcitur. 22
Ioſephus quintam fructuum partem regi pendere iubet. 28
Ioſephus fratres tentat, vt parentis ſtatum & Beniamin expiſcari queat. 20
Ioſephus hanc hiſtoriam non Hebraica, ſed peregrina lingua, Græca nimirum, conſcripſit. 1
Ioſephus adulteriũ iterum denitat. 18
Ioſephus veſtibus mulieri relictis aufugit. ibid.
Ioſephus fratribus incognitus eos ſalutat & Beniamin. 21
Ioſephus fratres num in aduerſis Beniamin eſſent ſubſidio, tentat. ibid.
Ioſephus in carcerem conijcitur. 18
Ioſephus libros ſuos plurimis venum dedit. 451
Ioſephus Hyrcanum filium ad Ptolemæum regem mittit. 170
Ioſephus fratres Simeone retento dimittit. 20
Ioſephus & Mariamme apud Herodẽ accuſantur. 218
Ioſephus liberatur vinculis. 19
Ioſephus cum Tito Romam proficiſcitur, & à Veſpaſiano honorificè excipitur. 310
Ioſephus Galilææ præſes ſeptuaginta viros ſibi adiungit. 299
Ioſephus in diſcrimen incidit. 305
Ionathæ eiq; adhærentium dolus. ib.
Ioſephus Cabi Simonis filij Pontifex. 294
Ioſephus ſeditionem abſq; ſanguine effuſo compeſcit. 305

Ioſephus Sepphoritarum ciuitatē ſeruat. 309
Ioſephus conſcenſo nauigio Tiberiada petit. 302
Ioſephus ſacerdotibus captiuis abſolutionem impetrat. 297
Ioſephus ſecum deliberat, 309
Ioſephus Galilæorum primatibus Ionathæ & Tiberienſium iniurias denarrat. 306
Ioſephus Hieroſolymitanorum concilij iuſſu in Galilæa manet. 299
Ioſephus relicto Iuſto ad hiſtoriam redit. 308
Ioſephus legatorum fucum intelligit. 306
Ioſephus Ellemi per vnum diem Pontifex. 253
Iudas Sariphei & Matthias Margaloti exuſti. 253
Ioſephus propter Tiberienſes periculis expoſitus. 302
Ioſephus ſeditioſos, vt à bello Romanis inferendo deſiſtant, dehortatur, vnde in odium & ſuſpicionem incidit. 297
Ioſephus in alio periculo verſatur. 301
Ioſephus legatis iterum ſcribit. 304
Ioſephus mulieribus Herodis mandatum de Mariamme interficienda aperit. 218
Ioſephus frumentum in Galilæā tranſmittit. 300
Ioſephus in Neopolitanum. ibid.
Ioſephus Tiberienſes ex cuſtodia dimittit. 302
Ioſephus ex Pontificali Aſamonæorum genere. 238
Ioſephus Ptolemæo ſpolia reddere conatur. 301
Ioſephus populum ad miſericordiam mouet. ibid.
Ioſephus tres in crucem ſuffixos liberat. 310
Ioſephus reg os clàm dimittit. 302
Ioſephus ipſe bello Iudaico interfuit. 311
Ioſephus ex ſolitudine in vrbem redit, & Phariſæorum placitis ſeſe addicit. 297
Ioſephus pene oppreſſus inopinato periculo euadit. 306
Ioſephus omnes Iudæorum ſectas cognoſcit. 297
Ioſephus annos triginta natus nulli mulieri vim infert, & nihil ſibi obtrudi patitur. 299
Ioſephus Canei in Cantharæ Pontificis ſurrogatus locum. 288
Ioſephus Tiberiadem capit. 307
Ioſephus defectionis autores iniectis vinculis ſodapatam mittit. 307
Ioſephus Hebrææ & Græcæ literaturæ peritus. 296
Ioſephus hiſtoriam hanc in Hebraica lingua antea conſcripſit. 311
Ioſephus centum legatos Hieroſolyma mittit 305
Ioſephus inſidias euadit. 321
Ioſephus reg os in fugam cōpellit. 309
Ioſephus Mathiæ filius natus. 297
Ioſephus cum copijs cōtra Gabara proficiſcitur. 204
Ioſephus in Galilæa vias obſeruat. 304
Ioſephus inuidorum calumnijs appetitus. 310
Ioſephus cognominatus Caiaphas Pōtifex. 262
Ioſephus in Ægypto Potiphari venditur. 18
Ioſephus ætatis anno 119. moritur. 23
Ioſephi patientia in vinculis. 18
Ioſephi cōſilio tolerabilior euadit ventura ſterilitas. 19
Ioſephi calliditas. 304
Ioſephi oſſa 28
Ioſephi libros quidam blaſphemant. 451
Ioſephi oſſa in Chananæā translata. 23
Ioſephi diuitiæ & liberi. 170
Ioſephi ſomnij interpretatio. 17
Ioſephi fratres eū tollere decernūt. ib.
Ioſephi fratres peccata in eum cōmiſſa deplorant. 20
Ioſephi ſomnium. 16
Ioſephi cum Ieſu de 20. aureis rixæ. 306
Ioſephi cum Ieſu colloquium. ibid.
Ioſephi oratio & confeſſio coram aduerſarijs. 301
Ioſephi ad Ionathan reſponſoriales. 304

Iosephi infortunium hostibus animos addit. 309
Iosephi erga hostes benignitas. 299
Iosephi erga Iesum benignitas. 300
Iosephi religionis cura. ibi.
Iosephi ad Ionathan mandata. 304
Iosephi naufragium. 297
Iosephi somnium mirabile. 303
Iosephi stratagema. 301
Iosephi fratres eum à feris deuoratum patri persuadent. 17
Iosephi fratres in via Ægyptij prehendunt. 21
Iosephi ad lectorem adhortatio. 2
Iosephi ad ciues Tiberienſium adhortatio. 300
Iosepho parens rem totã significat. 303
Iosepho Iesus bellum infert. 300
Iosepho Tiberienſis plebs obuiam venit. 300
Iosepho perpetua Cæsarum beneuolentia manet. 310
Iosepho Potipharis vxor ſecundas machinas admouet. 18
Ioramus, Ioſaphati filius, Rex Hieroſolymorum. 128
Ioramus Eliſæo mortem minatur. ibi.
Ioramus à Moabitarũ Rege auxilium petit. 127
Iorami cædes. 130
Iorami ſcelera ab Elia per literas accuſantur. ibi.
Iorami impietas. 129
Iorami expeditio in Ramatham. 130
Ioramum ã Iiſæus, vt Syrorum inſidias caueat, admonet. 128
Ioæ Eliſæus à ſe Syros ter vincendos prædicit. 133
Ioſias verũ Dei cultũ reſtaurat. 141
Ioſias rex Iudæ. ibid.
Ioſephũ Herodes interfici, & Alexandrum in carcere conijci iubet. 219
Ionici Iudæi apud Agrippã de indigenarum iniurijs conqueruntur. 233
Ioſua in duas partes copias diuidit. 59
Ioſua diuidendam regionem, & duas tribus cũ dimidia remittendas hortatur. ibi.
Ioſua ad metiendam & diuidendã terram quoſdam mittit. 60
Ioſua Chananæorum regionem nouem tribubus & dimidiæ Manaſſis diuidit. 60
Ioſua vnicuique tribui, vt ex ſua ſorte Chananæorum reliquias tolleret, præcipit. ibid.
Ioſua Iſraelitarum dux deſignatur. 32
Ioſua & Chaleb populũ compeſcunt. 42
Ioſua moritur. 61
Ioſuæ domicilium ad Sicima. ibi.
Ioſuæ poſtrema ad Seniores & Magiſtratus Hebræorum adhortatio. ibi.
Ioſuæ ad eos, qui ex regione vltra Iordanem ſita militabant, oratio. 60
Ioſuæ ad Deum precatio. 58
Ioſuam Moſes ſibi ſucceſſorem deſignat. 50
Ioſuam Moſes hortatur. 56
Iothan apologo Sicimitis in Gedeonem ingratitudinem obijcit. 66
Iouem Olympium Caius Memmium Regulum Romam transferre iubet. 276
Ioazus rex Iudæ. 142
Iubal Muſicæ inuentor. 4
Iucundus & Tyrannus ſe ſolicitatos ab Alexandro, vt inter venandum Herodem interficerent, fatentur. 243
Iudaicus populus regi vt orientalem inſtauraret porticum ſuadet. 295
Iudas hoſtium phalangem trucidat, ipſe circumuentus vulneratur & interficitur. 179
Iudas fœdus facit cum Romanis. ibidem.
Iudas oppidum egreſſus, noctu in Bacchidis caſtra irruit. 181
Iudas Eſſæus vates. 192
Iudas Eſſæus Propheta. 316
Iudas Hieroſolyma ſe recipit, eumque ſequitur Antiochus. 177
Iudas Lyſiæ exercitum vincit. 175
Iudas ingenti præda potitur. ibi.
Iudas Alcimi potentiæ reſiſtit. 178
Iudas & Saddocus quartæ ſectæ autores. 261
Iudas paucis militib. numeroſum exercitum aggredi conatur. 179

Iudas obsessis Iudæis in auxilium venit. 176
Iudas quartus frater adducitur. 477
Iudas assiduè cum finitimis gentibus bellum gerit. 175
Iudas copias inter fratres diuidit. ibi.
Iudæis victis Simon hostibus in Galilæa captiuos liberat. ibid.
Iudas Propheta Antigoni necem prædicit. 316
Iudas cum copijs ad Bethzacharia regi obuiam proficiscitur. 177
Iudas & Ionathas Iudæis in oppidis Galaditicis suppetias ferunt. 176
Iudas Maccabæus Apollonium prælio vincit. 174
Iudas in Modim sepultus. 179
Iudas Maccabæus arcē oppugnat. 177
Iudas & Matthias cum 40. iuuenibus ad regem perducti ouantes sese excusant, cosq; vinctos rex Hierichuntem mittit. 252
Iudas Ezecię latronum ductoris filius. 257
Iudas Sariphæi filius Matthias Margalothi iuuentutem, vt opera quæ rex præter patriæ consuetudinem fecerat, tollerent, concitat. 353. & 342
Iudas Galilæus quartæ sectæ auctor. 261
Iudæ ad Iosephum pro Beniamin oratio. 21
Iudæ ad milites oratio. 174
Iudæ tribus ad Iordanem vsq; Dauidi occurrit, & pōre fluminis ripas iungit. 101
Iudæa per 70. annos deserta. 146
Iudææ clades. 139
Iudæam finitimæ gentes, sicut & Tryphon inuadunt. 188
Iudæus Dæmones eijcit. 109
Iudęi inter media tela versantes nihil ceremoniarum intermittunt. 319
Iudæi in castellum Gamala sese recipiūt, quo & Philippus se cōfert. 298
Iudæi permulti in lacunarijs pereunt. 216
Iudæi à Babylonijs afflicti Seleuciam migrant. 274
Iudęi seditionis & pugnę causam in Samaritas & Cumanum referunt. 291
Iudęi veriti ne Herodes demolitus vetus ædificium nouū absoluere non posset, ei⁹ Herodes vetus illæsum manusurum, donec ad nouum materia comparetur promisit. 230
Iudæi Ptolemaidem ad Petroniū peruenium, deprecaturi, ne quid contra leges patrias facere cogerentur. 271
Iudęi dant obsides ob impetratam veniam ad Cæsarem legatos mittere, 288
Iudæi in seditionibus quasi furiosi. 257
Iudæi in Neerdam & Nisibim sese recipiunt. 275
Iudæi seruati Ctesiphontem secedāt. ibid.
Iudæi necessitate ad bellū coacti. 297
Iudæi Ægyptij in Oniæ regione ab Antipatro Cæsari consociati. 203
Iudæi solennia sacrificia expeditionis tempore peragunt. 202
Iudæi Syriorum, Idumæorum & Phœnicum vrbes tenent. 195
Iudæi Carmelum montem incolentes Antigono sese adiungunt. 209
Iudæi vlciscuntur inimicos suos. 161
Iudæi octauo die circumcisionem celebrant, Arabes post decimum tertium annum. 10
Iudæi in templum & superiorē vrbem refugiunt. 215
Iudæi contra sicariorum temeritatem conueniunt. 447
Iudæi vniuersis bonis in vnum congestis ignem injiciunt. 446
Iudæi vndique collecti ad Godoliam Masphatam veniunt. 145
Iudæi fidem eis olim à regibus datam conseruauere. 462
Iudæi cur olim pastores & captiui dicti. 452
Iudæi obsessi intrepide repugnāt. 214
Iudæi ab Romanis victi. 320
Iudæi è Babylone Hierosolyma proficiscuntur. 158
Iudæi à profugis & penuria coacti Macedonicæ factioni sese adiungunt. 180

Iudæi prorſus nullas imagines ferunt. 463
Iudæi è regione Galaditica in Iudæam traducti. 176
Iudæi opprimuntur, qua clade Matthias fit cautior. 173
Iudæi templa & altaria fabricata deſtruunt. 455
Iudæi Herodi propter beneficia fauêt. 227
Iudæorum mores & luſtrationes. 313
Iudæorum legatio Romam. 258
Iudæorum Reipub. mutatio. 320
Iudæorum ad Darium legatio. 255
Iudæorum agrum armis Samuel recuperat. 73
Iudæorum leges antiquiſſimæ. 470
Iudæorũ cum Romanis conflictus. 440
Iudæorum lex ſpoliorũ nouiſſima. ibi.
Iudæorum contra Alexandrum conſtantia. 455
Iudæorum & Lacedæmoniorum comparatio. 469
Iudæorum propriæ cædis amor. 446
Iudæorum octo millia dum Alexander viuit, in exilio degunt. 195
Iudæorum è captiuitate Hieroſolyma profectorum numerus. 150
Iudæorum 3000. proſtrati. 442
Iudæorum in lege conſtantia. 470
Iudæorum in pugna conſtantia. 328
Iudæorũ in Antiochia multitudo. 437
Iudæorum ad Ægyptum aduentum eorundemq; egreſſum oſtendit Manethon. 452
Iudæorum ab Romanis captiuorũ calamitas. 446
Iudæorum Paſcha tranſitum ſignificat. 28
Iudæorum ob decretũ Regis luctus. 158
Iudæorũ 1700 ab Rom. perempti. 441
Iudæorum gens multum totius orbis indigenis aſſeminata. 437
Iudæorum origo quaſque regiones errando peragrauerint, in hac hiſtoria repetitur. 313
Iudæorum apud Meſopotamiã & Babyloniam graues motus. 272
Iudæorum decem millia deditionem faciunt. 258
Iudæis hora ſexta nobis eſt vndecimã vel duodecima meridiei. 305
Iudæorum cum Romanis ac rimus conflictus circa templum. 256
Iudæorum contra Alexandrum in feſto die ſeditio. 316
Iudæorum in Alexandrum odium & exacerbatio. 316
Iudæis calamitates ab exteris & incolis illatæ. 297
Iudæis à Romanis Aſiæ & Europæ Regibus magnus honos habitus. 205
Iudæis apud Antiochiam altera calamitas accidit. 437
Iudæis incommoda inferunt. 177
Iudæos quotannis hominem Græcum immolare debere. 464
Iudæos propter damnum paſſum moeſtos Herodes conſolatur. 220
Iudicium cõtra Antipatrum, cui præſidet Varo. 341
Iulius Cæſar. 280
Iulius Cæſar apud Alexan. inſcriptione columnæ æreæ, quod Iudæi Alexandrinæ ciuitatis ius habeant atteſtatur. 206
Iulius Antonius proconſ. 238
Iuppiter. 469
Iura & libertates Iudæorum. 461
Ius ciuitatis Antiochiæ Iudæis conſeruatum. 168
Iuſtitia eſt Dei potentia. 52
Iuſtus belli fax. 298
Iuſtus populum ad defectionem irritat. ibi.
Iuſtus de bello Iudaico nihil penitus ſciuit. 308
Iuſtus Galilææ Prouinciæ potiri cupit. 309
Iuſtus Veſpaſiano ac Tito defuncto ſuam hiſtoriam edidit. 308
Iuſtus ob facinora capitis dãnatus. ibi.
Iuſti, Piſti ſiij ad multitudinem oratio. 298
Iuſtum decapolitanorũ primates deferunt. 309
Iuuenum miſeratio omnium animos concitat. 236
Idololatriæ à Ioſia extirpatio. 141
Idumæi ab Hyrcano ſubiugati circumciſionem

eiſionem & ritus Iudaicos admittunt. 190
Idumæi. 443
Idumæorum apoſtaſia. 130
Immunitas à tributis Iudæis parata. 188
Immunitates Iudæis à Seleuco Nicanore Syriæ Rege conceſſæ. 168
Impietas Achabi. 120
Impietatis pœna. 136
Impoſtores & Magi. 293
Incredulitatis pœna. 128
In Caij interfectores animaduertitur. 283
In duorum aut trium ore conſiſtit veritas. 305
In Arbela conuentus 306
Inguinis morbum Ægyptij Sabbatoſim vocant. 461
In ſpectaculo Cæſareæ Iudæi 25000. pereunt. 437
Indorum ſapientiæ profeſſores ſeipſos concremant. 445
Ingenti ariete fabricato Sylua crebro murum pulſari iubet. 444
In Hieroſolymis ædificatum eſt templum à Salomone regè ante annos 143. & menſes 8 quàm Tyrij Carthaginem condidere. 452
Integræ mortuorum familiæ, & plenæ mortuis tectæ. 435
Interpretes 70. Alexandriam venientes, honorificè excipiuntur. 167
Ingenium Samaritarum, ob quod merito Iudæis exoſi. 173
Iniquitatis atque delicti circa Deum cauſa. 469
Intentio legum Iudaicarum. 471
Indignatio Dei in Idololatras Chutæos. 138
In caſtello magnò cõmeat⁹ copia. 444
Interius ſeptum, quod Iudæis modò ingredi conceſſum erat. 230
Iniuſta Achimelechi cum tota familia cædes. 83
Inſidiæ Hyrcano clàm ſtructæ. 171
Inſtauratio templi. 133
In Hebræorum caſtra coturnices Deus immittit. 31
In Alexandrum citrea conjecta. 194
Ingens Hebræorum ſtrages ob peſtem à Deo immiſſam. 103
Inobedictis Prophetæ pœna & ſepultura. 117
Inſtrumenta Muſica Dauidis. 102
Infirmior turba ciuitate electa recipitur. 190
In iuſtum Hiſtoriographum Ioſephum falſo inſimulantem. 307
Indulgentia nimia & lenitate malis in proposito confirmantur. 78
In quibus victoria conſiſtat. 89
Inconſtantia amoris in hominib⁹. 74
Ingens moles ex penuria & caritate proueniens. 23
Ingens præda de Madianitis parta. 50
In Agrippam defunctum Cæſarienſes & Sebaſteni conuitia iactant. 216
In Ægypto annonæ caritas 19
In bellum qui mittendi. 55
Incendiũ tẽpli ac ciuitatis excidiũ. 313
In Hiericho Balſamũ precioſiſſimum prouenit. 419
Inimicitiæ Herodis cum liberis ex Mariamme ſuſceptis. 338
In Paſchæ feſto miles genitalia nudãs ſeditionem concitat, in qua 20000. Iudæorum ſunt extincti. 290
In ſingulis feſtis & ſacrificijs quid obſeruetur. 89
Inuenta bona. 54
Inuidiæ vis & natura. 149
In Zoor Lothus euadit. 16
Iracundia & crudelitas Alexandri immoderata, qui octingentos captiuorum crucifigit. 217
Iracundiæ maternæ filij ſuccedũt. 338
Iris ſignum fœderis inter Deũ & Noe fol. 5
Iromus Solomoni ligna promittit, eorumq; vice frumentum petit. 109
Iromi legati ad Solomonem. ibi.
Iſraelitæ poſſeſſionibus ſuis electi alio, traducuntur, regno Chuthæis dato. 137
Iſraelitæ Obela ſuadente ex tribu Iudæ ac Beniamitica captiuos domum remittunt. 136
Iſraelitæ ab Ammanitis & Palæſtinis oppreſſi. 67

Israel Propheta populo victoriam pollicetur. 131
Israelitæ copiarum partem in insidiis collocant, & vt impares paulatim pedem referunt. 63
Israelitæ hostes, eorumque idola tollere iubentur. 51
Israelitæ Pascha celebrant, terræ frugibus fruuntur, & deficit Manna. 57
Israelitæ quomodo in terra Chanaan victuri. 51
Israelitæ bellum omittunt. 62
Israelitæ à Chusarthe oppressi. 64
Israelitæ mittũt ad Gabaenos, qui fontes ad supplicium deposcant. 62
Israelitæ à Palæstinis superati. 67
Israelitæ Samueli filiorum iniquitates commemorant, eumque vt regem aliquem declararet, obnixè precantur. 73
Israelitæ in deserto aquæ penuria laborant. 30
Israelitæ petitionis suæ repulsam passi à Roboamo deficiunt. 116
Israelitæ ab Ainatis fusi fugatiq;. 58
Israelitæ Chananæos nõ vno actu deuicerunt. 62
Israelitæ ad montem Sina perueniũt. 28
Israelitæ in deserto 40. annis erraturi. 42
Israelitæ sexcentos Beniamitas reuocant. 63
Israelitæ hostium copiis terrentur. 76
Israelitæ incolumes per mare rubrum euadunt, quod Ægyptios inuoluit. 29
Israelitæ absq; Dei mandato & Mosis cum hostibus congredi cogitãt. 43
Israelitæ in deserto coturnicum carnes impetrant. 42
Israelitæ ab Ægyptiorum multitudine ad mare rubrum cinguntur. 28
Israelitæ ex Ægypto discedunt. ibid.
Israelitæ prædam opimam ab Amalecitis reportant. 32
Israelitæ hostes insequuntur, & reges duos Oribum & Zibũ occidunt. 66
Israelitæ in Elym perueniũt, vbi contra Mosen ob cõmeatus penuriam murmur exoritur. 30
Israelitæ Ionathan irato patri eripiũt. 77
Israelitæ traiecto fluuio, altare super ripam Iordanis erigunt. 66
Israelitæ læti certatim ad structuram tabernaculi conferunt. 34
Israelitæ 40. annos Manna sustentati. 31
Israelitæ in Raphidim perueniunt, vbi laborant siti. ibid.
Israelitarum ætatis annorum viginti, & supra vsque ad annum 50. numerus. 38
Israelitarum in acie viginti duo millia cadunt. 63
Israelitarũ iterum decem & octo millia cadunt. ibid.
Israelitarum pœnitentia. 72
Israelitarum Palæstinorum 4000. trucidant. 70
Israelitis Deus contra Syros victoriam pollicetur. 123
Israelitis Gabaeni fontes nõ tradunt. 62
Israelitas Ægyptij persequuntur. 28
Israeliticum regnum Dauidi iterum offertur. 100
Israelitici populi ab Ægyptiis conclusi anxietas. 29
Ismahel Deus exaudit. 9
Ismahelem cum matre Abraham abiegat. 10.
Issæmus. 102
Isaac mactandus annum agit vigesimum quintum. 11
Isaac risus. 10
Isaacus peruenit Gerara. 12
Isaac Rebeccam vxorem ducit. ibid.
Isaac mittit venatum Esau. 13
Isaac Abrahamo promissus. 9
Isaaci ad parentem responsio. 11
Iter per saxum coluber dictum. 443
Izates, Monobazo fratri regni successione reiecta, moritur. 290
Izates Deum inuocat, qui Dahas & Sacas in Parthicam regionem mittit, iisque Vologesus cum exercitu occurrit. 290

Izates ad Parthos scribit, & vt suum regem reciperent, suadet. 289
Izates Iudæis pecuniam mittit. ibid.
Izates ab Artabano maximis honoribus & donis affectus. 290
Izates ad Abemerigum Spasini regem missus eius filiam Samacham ducit. 288
Izates ab Helena matre & magnatibus rex creatur, & Monobazũ Rempub donec frater veniat, administrare iubetur. ibid.
Izates Artabanum consolatur, eique auxilium pollicetur. 289
Izatæ Eleazarus, vt se circumcideret, persuadet. ibid.

L.

LAban cum Iacobo fœdus sancit. 15
Laban Iacobum persequitur, Deus verò à proposito eum deterret. 14
Labani contra Iacobum accusatio. ibi.
Labani contra Iacobum dolus. 15
Labosordochus. 148
Lacedæmoniorum Regis ad Iudæorũ Pontificem epistola. 191
Lances. 111
Laniena. 293
Latrones. 212
Latrones capti & puniti. 241
Latrones plerunq; ex Ananiæ cognatis quempiam intercipiunt, quem non nisi receptis aliquot è suis, dimittunt. 294
Laus & nomen Iosaphati apud quoscunque. 126
Laus Eleazari. 476
Legatus Regius honorificè exceptus, Iosephi libertatem apud suos prædicat. 169
Legati Hyrcani & Aristobuli ad Scaurum. 199
Legati Syriæ, templi & vrbis muniendæ causam quærentes ad Iudæos missi. 154
Legati inuiolabiles. 221
Legatio Syri ad Achabum. 122
Legati cum militibus ad Iosephum missi. 303
Legati Tiberiadem in suam potestatem redigere conantur. 305
Legatorum Hierosolymitanorum aduersus Iosephum consultatio. 304
Lex septimi cuiusque anni. 41
Legis apud Iudæos exacta obseruatio. 470
Legis liber in tabernaculorũ festo prælegendus. 52
Legislatorum iniustitia. 470
Leges gentium. ibid.
Leges graues Iudæorum. 469
Leges belli & consuetudines. 41
Leui tribus cultui sacrata. 40
Leuita vxorem in duodecim partes discerptam ad singulas tribus mittit. 62
Leuitica tribus in partes 24. diuiditur. 105
Leuiticæ tribus hominibus Agrippa lineæ stolæ vsum decernit. 295
Leprosi Samaritanis hostiũ castra deserta esse significant. 128
Legis tabulæ in area. 55
Lycurgus Lacedæmoniorum legislator. 486
Libertas virtute paratur, & pretiosa res est. 280
Lia Zelpham adducit Iacobo. 14
Liberi ob parentum iniquitatem non puniendi. 54
Libertate seruata, optima sepultura. 445
Libya siue Africa. 7
Libya denominatur Aphrica. 11
Ligna pretiosa Solomoni allata. 114
Linguarum confusio. 6
Linum & lana. 52
Lysanias Barzapharni, vt Antigonum in regnum inducat, Hyrcanumque deponat persuadet. 324
Lysaniam Cleopatra interficit. 218
Lysias Antiochi filium Regem constituit, eiq; Eupatrois cognomen imponit. 177
Lysias iterum in Iudam mouet, & quinque millia militum amittit. 175
Lysimachus Apollodotum fratrem occidit & Gazam Alexandro tradit. 194
Lysimachus mendacij arguitur. 459

Lothus

Lothus cum ſuis ſeruatur. 10
L. Lentulus conſul pro Iudæis ſententiam dicit. 207
Luctus triginta dies. 53
Lupus Iudæis templum claudit. 447

M.

MAchir tertius ex pueris adduci iubetur. 477
Machæræ iniquitas. 327
Machæra multos Iudæos interficit. 213
Macabæum Antiochus atrocius diſtendi iubet. 477
Macedonici milites relictis præſidiis Antiochiam ſeſe recipiunt. 182
Madianitæ Amalecitis ſociis Iſraelitas magno prælio vincunt. 65
Madianitæ & cõfœderati mutuis vulneribus cadunt. 66
Madianitarum filiæ ad Hebræorũ caſtra perueniunt. 49
Madianitarum filiæ Hebræos ad Idololatriam perducunt. ibid.
Madianitarum & confœderatorum centum viginti millia trucidati. 66
Magnus annus. 5
Magna ſeditioſorum multitudo in cloacis deprehenſa. 437
Magedo. 113
Mandatum Dauidis de parcendo filio. 99
Mandatum Dauidis de tranſportanda arca. 92
Mandatum de arca, cæteraque ſacra ſupellectile in templum reponenda. 194
Mandatum regium de ſtatua adorãda. 146
Mandatũ de dimittendis exteris. 157
Mandatum de ſumptibus ad ſtructuram templi præbendis. 155
Mandatum de altari exſtruendo. 103
Manna quid ſignificet. 31
Malichus Antipatro inſidiatur, deierat & eidem reconciliatur. 207
Malchus beneficiorum Antipatri immemor. 323
Malichus Antipatrum veneno necari procurat. 207
Malichus, Hyrcano ſe adiungit. 323
Malichum tribuni Herodis interficiunt. ibid.
Malle expugnata. 176
Manna Iſraelitas Deus cibat. 31
Manaemus Iſraelis rex. 135
Manachaſes. 36
Manahemus regnum futurum prædicit. 229
Manaſſes ſacerdotium, ob exteram, ſi retineat fœminam ab eo remouendus, ſpe maioris boni negligit. 162
Manaſſes vrbem luſtrat, & templum denuo conſecrat. 140
Manaſſes in Babyloniam captus abductus poſtquam reſipuit, regno reſtituitur. 140
Manaſſes voti ſit compos. 152
Manaſſe impietas & crudelitas. 140
Manaſſe mors. 141
Manochi angelus iterum apparet. 68
Manethon Ægyptiꝰ hiſtoriographus. 451, & 457
Manethonis & Chæremonis hiſtoriæ comparatio. 459
Manethonis figmenti depulſio. 457
Manethonis de Ægyptiorum leproſis fabuloſa. ibid.
Manethonis & Chœremonis hiſtoriæ diſcrepantia. 459
Mar amarorem ſignificat. 30
Marcus Craſſus reliquum templi aurum aufert. 320
Marcus Craſſus in Parthos mouet, pecuniam Hierobolymis ex templo aufert. 202
M. Antoninus Tyriorum Magiſtratibus ſcribit, & vt Hyrcano ac Iudæis regionem, bona, & libertatem ademptam reſtituerent, iubet, ſaluis tamen ſaluandis. 209
Marcus Sexti ſucceſſor in Syria. 207
Marcus Agrippa. 168
M. Antonius Dux. 320
Marcus Sexti ſucceſſor. 322
Mardochæi patruus Eſther Babylone Suſa migrat. ibid.
Mariamme morioſa fœmina. 224
Mariamme ex odio Herodi, quæ Hyrcano anno fecerat, obiicit. 333

Mariamme seſe apud Herodem excusat eique reconciliatur. 218
Mariamme ab Herode accusata, omnium suffragiis damnata in carcerem conijcitur. 224
Mariamme Archelaum dedignata in Demetrij thalamum migrat. 292
Mariamme soror Mosis defuncta. 47
Mariamme. 292
Mariammen & Ioſephum Herodes interfici iubet. 333
Mare rubrum finditur. 49
Maris & decem labrorum vsus. 111
Marsyas Agrippæ Tiberij mortē nunciat. 269
Marsus Syriæ Præfectus. 285
Marthace Archelai mater moritur. 256
Marsus Claudio, Agrippæ scriberet, vt à munienda vrbe desistat, suadet. 285
Massada. 325
Masadæ situs. 443
Masnaempthes. 36
Massabazanes. ibid.
Mater septem cruciatus antequā cruciaretur, excepit. 479
Mater ambustos filios in pœnas vltro concomitatur. 480
Matris hortatū Ioab fratris benedictionem, anteuertit. 33
Matris ad septem filios ante supplicii adhortatio. 480
Matthias Theophili filius Pontifex. 295
Matthias cum filijs aliisque nonnullis in desertum se confert. 173
Matthias Idolorum cultum extirpat. ibidem
Matthias filios ad pietatem, fortitudinem & concordiam adhortatur. 174
Matthiæ & eius filiorum pietas, & zelus. 173
Matthiæ mors. 174
Matthiæ sacerdotium ademptū, in cuius locum Iozarus surrogatur. 252
Matthias Romanis sibi sociatis Antiocho bellum infert. 314
Matthiam seditiosi & socios quos Herodes affecerat, supplicio dedunt: Herodi caros in vindictam ab Archelao deposcunt, & pontifici sacerdotium abrogari postulant. 254
Maximum Dei lumen nefaria facta non latent. 316
Megasthenes de Nabuchodonosoro. 148
Mela Archelai Cappadocum regis filia. 243
Melchisedeck rex iustus. 9
Memphis in Ægypto. 208
Memphibostus à calumniis Sibæ se purgat. 101
Memphibostus donatus paternis & auitis bonis mensæ Dauidis adhibetur. 94
Menander Historiographus Solomonis & Iromi meminit. 113
Menander de fame tempore Eliæ. 121
Menandri Ephesij testimonium. 458
Mendacij de iuramento depulsio. 465
Mendacij à Possidonio & Apollonio in Iudæos conficti reiectio. 463
Mēsa aurea pōderis talēti magni. 440
Mensa aurea. 166
Mensa sacri panis. 111
Mensa. 36
Mensuræ. 111
Mensuras & pondera Cain excogitat. 4
Merces. 54
Merces meretricis. 51
Meretricis nuptiæ. 53
Messenes Amenophis filius. 459
Mesopotamitæ vltrò ad Dauidem deditionem faciunt. 95
Methir. 36
Michæas verus Propheta. 174
Michol Regis seruia, Dauidem ægrotare, persuadet. 81
Michol seſe quod Dauidem eripuerit, excusat. ibid.
Milites sublatis signis ad Claudium tendunt. 284
Milites vnum Imperatorem à senatu creari postulant. 283
Militare sacramentum. 283
Mille Iudæi Herodem accusaturi Tyrum conueniunt, qui partim trucidantur,

cidantur, partim vulnerantur & fugãtur. 209
Mille & quingenti ſacerdotes Iudæorum decimas accipiunt. 455
Mira Maccabęi victoria, vt poſt multos conflictus ne vnus quidem è Iudæis deſideratus eſt. 176
Mira hoſtium excæcatio, per fluentis vmbram facta. 127
Miraculo vaticiniũ confirmatur. 117
Mithridates Antipatrum apud Cæſarem laudat. 203
Mithridates, Orſanes. 202
Mithridates Rex Ponti à Pharnace filio occiſus. 200
Mithridates Peluſiũ proficiſcitur, eoq; Antipatri ope potitur. 321
Mithridates ab vxore vt Anilęum bello impetat, accenſus. 274
Mithridatis de Ægyptijs victoria. 321
Mithridatem Anilæus dimittit. 274
Moabitæ ab Iſraelitis fuſi fugatiq;. 64
Moabitæ & Ammanitę Ioſaphato bellum inferunt. 126
Moabitarum Rex filium proprium ſacrificat. 127
Moabitarum maxima ſtrages. 93
Monobazus Adiabenorum Rex, cognomine Bazeas ex Helena ſorore duos filios Monobazum & Izaten ſuſcipit. 388
Monumentum Ionathæ. 188
Morbus Alexandræ & Ariſtobuli conatus. 197
Morbus Ezechiæ & vitæ prorogandæ, p miraculum confirmatio. 140
Mores Perſarum. 470
Mori liber, apud Iudæos honor & gloria. 446
Mors quarti fratris. 478
Mors Iſaci, & ſepultura in Hebrone. 16
Mors Nabuchodonoſoris. 147
Mors Abiæ. 119
Mors Iorami. 130
Mors Salomonis. 116
Mors Dauidis & quantum filio ad ſtructuram templi reliquerit. 105
Mors Sedeciæ. 145
Mors Ptolemæi. 185
Mors Neemiæ. 357
Mors Alexandræ. 197
Mors natu maximi fratris. 477
Mors Ioſiæ. 142
Mors Baſanis, filij item in ſucceſſionis cædes. 120
Mors Apionis. 465
Mors Ioſephi. 171
Mors ſeptimi fratris. 479
Mors Alexandri, & bella inter ſucceſſores orta. 164
Mos in Rege laudandus. 159
Mos luſtrandi populum. 47
Mos Athenienſium. 470
Mos veteribus iurandi. 12
Moſes centeſimo & vigeſimo anno ætatis ablatus. 56
Moſes ſoceri conſilium admittit. 33
Moſes conſcenſo Sina monte acceptas à Deo decem præceptorum tabulas ad populum reportat. 33
Moſes Deum orat, vt aquam vitioſam potabilem reddat. 30
Moſes in Madianitas mouet. 49
Moſes & Aaron Deo ſupplicant. 42
Moſes populum vt Deo totum ſe dedat hortatur. 23
Moſes natus. 24
Moſes in flumen proijcitur. ibid.
Moſes aquam effundit humi, quæ vertitur in ſanguinem. 26
Moſes in Ægyptum ad liberandos Iſraelitas mittitur. 26
Moſes ex Madian in Ægyptum proficiſcitur. 27
Moſes populum vt animum ad Dei dona ac gratiam vertant hortatur. 31
Moſes Dei beneficia populo Iſraelitico exhibita enumerat. ibid.
Moſes opem Dei implorat. ibid.
Moſes in Æthiopes mouet. 25
Moſes in tabernaculo Deum conſulit. 39
Moſes Regem iterum Hebræos vt dimittat, hortatur. 27
Moſes vnde nominatus. 25
Moſes ab Abrahamo ſeptimus. ibi-
Moſes Thermuthis Pharaonis filię adoptiuus filius. ibid.
Moſes ducem atq; cõſultorem Deum habet. 406

Moſes diuina Prouidentia morti eripitur. 25
Moſes ad Madienam vrbem profugit. 26.
Moſes Raguelis ſacerdotis filiabꝰ fert opem contra paſtores. ibid.
Moſes populum, vt nihil aliud quàm victoriam cogitarent, hortatur. 32
Moſes leproſus non fuit. 459
Moſes Iudæis eos qui apud alios purãtur dij propter appellationem ridere ac blaſphemare interdixit. 469
Moſes quoſlibet legiſlatores antiquitate præcedit. 466
Moſis & aliorum legiſlatorum compa ratio. ibi.
Moſes Imperator bonus & vates. 56
Moſes virga petram ferit, & larga profilit vnda. 31
Moſes Iſraelitis Codicem leges ſcriptas & inſtituta continentem tradit. 51
Moſes Hebræos iureiurando ad legum cuſtodiam aſtringit. 55
Moſes retro populum ducit in deſertum. 44
Moſes Iſraelitarum idololatriam & voluptatem accuſat. 49
Moſes ab Hebræis in Ægypto exceptꝰ miracula eis exhibet. 27
Moſes Ægypti Regem vt Iſraelitas dimittat, hortatur. ibi.
Moſes à Moy quod Ægyptijs aquam ſignificat, dictus. 459
Moſes vir maximæ autoritatis. 42
Moſes populum numerat. 41
Moſis contra Apollonium & Lyſimachum defenſio. 465
Moſis libri ſacri in templo reperti. 141
Moſis carmen & benedictio. 35
Moſis & Hebræorum contra Æthiopes victoria. 25
Moſis ad Deum precatio. 45
Moſis ad Iſraelitas oratio. 33
Moſis virga in Draconem mutata. 26
Moſis manus alba. ibi.
Moſis ad Idumæos legatio. 46
Moſis virga deuorat Ægyptiorum virgas. 27
Moſis ad Deum precatio. 29
Moſes vniuerſos Iudæos ad legis auditionem congregari præcipit. 464
Moſis ad Corem ſeditioſum oratio. 44
Moſis vita. 466
Moſis ad Sehonem Amoræorum regẽ legatio. 47
Moſis ad populum Iſraeliticum ante obitum oratio. 50
Moſis ad Iſraelitas vt Deo ipſiuſq; mandatis ſint obedientes adhortatio. 51
Moſis duo filij Gerſo & Eleazarus. 27.
Moſi inſidiantur Ægyptij. 26
Moſi Deus in rubo ardente apparet. ibidem.
Moſen & Iſraelitas miraculis Deus conuincit, vt ipſius promiſſionibus fidẽ habeant. ibid.
Moſen lapidibus obruendum clamãt. 44.
Moſen Ægyptij exercitus ducem poſtulant. 25
Moſen Pharao propellit. 28
Mulier intemperans & libidini dedita. 218
Multi Iudæi à Romanis deficiunt. 302
Multi Herodi ſeſe adiungunt. 311
Munera Solomoni allata, eiuſq; equitatus. 115
Mutatio nominum vnde orta. 7
Mures Azotiorum vrbem vaſtant. 72
Murmur populi contra Moſen. 43
Mutuum dare ad vſuram Hebræorum nemini licet. 54
Mutuum reddendum. ibid.

N.

NAas Ammanitarum Rex Galadenis iniuſtas conditiones pacis offert. 75
Naamis poſt mariti & filiorum obitum cum Ruth in patriam redit. 69
Nabal in tantum ſe conijcit mœrorẽ, vt toto corpore ſideratus mortem obiret. 83
Nabalus fatuus. ibid.
Nabali gregib. à Dauide parcitur. ibid.
Nabathea regio. 10
Nabathæi profligati. 321

Nabrodes siue Nemroth. 7
Nabuchodonosorus Babyloniæ Rex contra Ægyptum. 142
Nabulassarus Nabuchodonosoris parens, Babyloniorum & Chaldæorũ Rex. 453
Nabuchodonosor patri in regno succedit. ibid.
Nabuchodonosor visionis oblatæ oblitus, Magos ac vates accersit, eisque mortem ni indicarent, minatur. 146.
Nabuchodonosor regias extruit. 454
Nabuchodonosorus fœdifragus. 143
Nabuchodonosor Tyrum obsidet. 454
Nabuchodonosor rebellãtes imperio subijcit. 453
Nabuchodonosoris successor. ibid.
Nabuchodonosoro Ioacimus tributa persoluit. 142
Nabuchodonosori recepti in vrbẽ seruitia. 143
Nacebus cum viginti quinq; Arabum cœsus. 242
Nadab & Abiu, Aaronis filij combusti. 38.
Nadabus Rex Israelis. 119
Nathan Dauidem propria sententia damnatum, grauiter accusat, eique pœnas denunciat. 96
Naula & cinnyræ. 111
Nauigatio & iter Vespasiani. 436
Nearda Nisibis Babyloniæ vrbes. 272
Neemias concessa potestate, populum ad restituenda mœnia & templum hortatur. 156
Neglectus cultus diuini omnium malorum causa. 117
Nephanus. 102
Nemroth primus Tyrannus turrim Babylonicam exædificat. 6
Nero Imperator. 292
Nero Tyrannus. ibid.
Nebula in templo. 111
Nicolaus Herodem & Archelaum excusat. 258
Nicolaus Syllæum accusat & Herodẽ excusat. 243
Nicolaꝰ historiographus regis Adadeiusq; cũ Dauide belli meminit. 94
Nicolaus Damascenus ab Herode ad Cæsarem dimissus. 242
Nicolaus coram Agrippa pro Iudæis verba facit. 238
Nicolaus Damascenus de arca Noe. 5
Nicolaus Damascenus. 190
Nicolaus Damascenus accusationem à Rege cœptam persequitur. 256
Nicolaus ea tantum attingit quæ ad Herodis gloriam pertinent, facinora aut alia specie affecta fucat, aut quantum potest occultare studet. 238.
Nicolaũ Herodes qd Romæ amici sentirent de eius filijs interrogat. 245
Nicanor populo nisi Iudã sibi traderẽt, se templum euersurũ minatur. 178
Nicanor hostem dissimulans, dolo Iudam intercipere conatur. ibid.
Nicanorem & copias Iudas in fugam vertit. 179
Nicaule Ægypti & Æthiopiæ Regina ad Solomonem venit. 114
Nighisar. 148
Nihil fuit antiquis temporibus, quod faceret Iudæis commercium Græcorum. 451
Nisan vel Xanticus, nobis est Aprilis. 4.
Noba sacerdotum oppidum, habitatoribus ad vnum occisis, incenditur. 83
Noe inebriatur, nudatur, & pro ludibrio habetur, vnde derisorem diris deuouet. 7
Noe egreditur ex arca, mactatis Deo victimis. 5
Noe in aliam regionem migrat. 4
Noe precatur, ne Deus terram iterum inundaret. 5
Noe posteris vt terram colerent Deus mandat. 6
Noe ætas, 950. anni. 5
Nomos, Lex, hoc vocabulum nusquã apud Homerum reperitur. 466
Nomina Regum Ægyptiorum sibi succedentium. 432
Nomina filiorũ Iacobi & explicatio. 14
Nomina regionum & gentium. 6
Norbanus. 279
Norma magistratus & legislatorum. 2

Nouarum rerum studia Hierosolymis gliscunt. 298
Nubes super tabernaculum. 41
Nulla fides, pietasq; ne in socero quidem. 178
Numerus Iudæorum è Babylone profectorum. 153
Numē deserto Saulo ad Dauidē cōmigrat, qui prophetare incipit. 79

O.

OBa siue Soba. fol. 77
Obades Rex Arabum. 239
Obedas Rex Arabum. 194
Obedias centum Prophetas absconditos sustentat. 121
Obodæ defuncto Æneas in Arabum regnum succedit. 242
Obodiam Elias Regi aduentum suum nunciare iubet. 121
Obedientia erga magistratum. 51
Octodecim millia Iudæorum in Syria iugulata, 60000. in Ægypto perempta. 446
Odium filij in patrem proditur. 239
Officium Iudicum. 52
Officia à Dauide distributa. 192
Oges Rex cum exercitu trucidatur. 47
Ochozias grauiter prolapsus decumbit, oraculum consulit, & ab Elia reprehenditur. 126
Ochozias Achabi filius Rex Israelitarum. ibid.
Ochozias absq; liberis decedens, Ioramo fratri succedēdi locū facit. 127
Ochoziæ Regis Hierosolymitani mors & sepultura. 130
Ochoziæ milites attrahēdi causa missi ab igne consumuntur. 127
Octauius Augustus Iulio successit. 322
Olda Prophetissa à Iosia cōsulitur. 141
Olimpij Ludi. 237
Omnis benenolentia iusq; naturæ calumnijs cedit. 316
Omnia Græcorum noua: apud Ægyptios autem atq; Chaldæos & Phœnicas res gestæ antiquissimā habent memoriæ traditionem. 449
Onias Pontifex, Ægypti Regem non soluēdo tributum, ad iram commouet. 169
Onias annuēte Ptolemæo in Ægypto oppidum & templum condit. 447
Onias Appollonij vitam oratione promeruit. 474
Onias non acquiescens petitioni Iudæorum lapidatur. 199
Onias Pontificis filius in Ægypto templum Hierosolymitano simile extruit. 178
Onias Pontifex, q & Menelaus, à Rege abducitur. ibid.
Onias Iaddi filius Pontifex Hierosolymis. 161
Onias & post eum Simon filius Pontifex. 171
Onias, Pontificis Oniæ filius, in Ægypto templū ædificare molitur. 138
Onias Pontifex ad Ptolemæum effugit. 314
Oniæ templum in Ægypto extructū. 447.
Opinionis Lysimachi depulsio. 460
Opera Dei. 467
Ophin & Phinees cum 30000. cadunt, & arca in hostiū potestatem deuenit. 70
Oppida refugij. 50. & 60
Oppida curruum. 125
Oppugnatio Ierusalem à Dauide suscipitur. 92
Optimates Iudęorum Phasaelū & Herodem accusatum veniunt. 323
Oraculum à Ioanne petitur quod tamen negligitur. 146
Oratio serui Abrahami & Rebeccæ. 12
Oratio Solomonis qua primum Deo pro acceptis beneficijs gratias agit, & vt in posterum eum conseruet, precatur. 112
Oratio Dauidis in Iebosthi interfectores acerrima, pœnaque illis irrogata. 91
Oratio Abrahami ad Isacum ante mactatum. 11
Ordo castrorum cū tabernaculo. 41
Ordo fabrorum lignariorum in Libano. 109

Ordo cœmentariorum & aliorum operariorum. 109
Ordinis & communium legum amatores manſuetudine atque virtute præſtant. 466
Origo legum Iudaicarum. 471
Origo Legum apud Græcos. 466
Origo nominis omnium rerum. 3
Orodes rex Armeniæ. Antiochus rex Comagenæ. 263
Oronna Iebuſæus. 103
Oronna aream Dauidi donat. ibid.
Ornamenta Solomonis regiæ 113
Orphonas Iebuſæus ciuis Hieroſol. amicus Dauidis. 92
Oſarſiphus poſtea Moſes vocatus. 457
Oſarſiphus Dux Auaris. ibid.
Oſeæ impietas & pœna. 137
Oſſa humana per templum ſparſa. 262
Oza Dei arcæ manum admouens è veſtigio expirat. 93
Ozias vocationem ſuam tranſgreſſus, punitur lepra, ob quam vrbe cedere cogitur. 135
Ozias rex Iudæ. 135
Oziæ expeditio & vrbis per eundem reſtauratio. ibid.
Oziæ diuitiæ & exercitus. ibid.

P.

PAcorus equites Antigono in Iudæam mittit. 209
Pacorus Parthorũ dux vrbem ingreſſus Phaſaelo, vt legatus iret ad Barzapharnem ſuadet. 210
Pacori dolus & inſidiæ. 324
Palatium Tiberiade ab Herode extructum. 299
Palatium Tiberiade incenſum. ibid.
Palæſtina à Phyliſtino nominata. 7
Palæſtini Sauli filiorumq; corpora crucibus affigunt. 88
Palæſtini in Dauidem ſigna mouentes partim occiduntur, partim in fugã vertuntur. 92
Palæſtini ingenti exercitu multis conſociatis Hebræos inuaſerant. ibid.
Palæſtini in Hebræos bellum parant. 86
Palæſtini Hebræorum regionem populantur. 76
Palæſtini terga vertunt. 86
Palæſtini in Iſraelitas ſigna mouẽt. 76
Palæſtinorum triginta millia cæſa. 80
Palæſtinorum fuga. 93
Palæſtinos Ezechias vincit. 137
Panes propoſitionis. 40
Pamphylium mare quomodo Alexãdro ceſſerit dum mouerit in Perſas. 29
Paradiſus. 8
Pharao Hebræos grauioribus operum difficultatibus premit. 27
Pharao Hebræorum maſculos necari edicit. 24
Pharaonis Ægyptiorum regis ſomnium noctu oblatum. 19.
Pharaonis ſomnium de ſeptem bobus ibidem.
Pharaoni prodigia exhibet Moſes. 27
Phaceias. 135
Phariſæi Regi non iurant, propterea mulctati Pheroræ vxor pro eis mulctam perſoluit, ob quod beneficium regnum pollicentur. 248
Phariſæi Alexandræ Reginæ inſinuati paulatim procuratores habentur cunctisq; regijs commodis fruuntur. 317
Phariſæi adminiſtrationis regiæ conſortes, auidi ſunt ſanguinis. 196
Phariſæi aſtuti & arrogantes. 248
Phariſæorum dogma. 261
Phariſæorum in populo licentia. 196
Phariſæorum inuidia & accuſatione temeraria multi boni trucidati. 317
Phraates Parthorum rex, per inſidias à Phraatace filio ſublatus. 268
Phraates interfectus. ibid.
Phaſaelus benevolentiam Hieroſolymis habitantium erga ſe auget. 322
Phaſaelus ad ſaxum caput frangit. 325
Phaſaelus alliſo ad ſaxum capite vitã abrumpit. 215
Phaſaelus & Herodes Antipatri filij. 321
Phaſaelus Parthum & ciuitate & hoſpitio cum quingẽtis equitibus recipit. 324
Phaſaelus Felicem ſuperat, Hyrcanoq; ingrati probrum obijcit. 328

Phaſaelus turris & oppidum. 237
Phaſaeli turris. 332
Phaſaeli ciuitas. ibid.
Phaſaeli Republ. forma. 265
Phaſaelo Antigonus pro remedio venenum mittit. 211
Parthi Hieroſolymitanorum bona diripiunt, & Mariſam vrbem euertunt. ibid.
Parthi Herodem quoq; comprehendere cogitant, ipſe verò re cognita, ipſorum manibus effugit. 210
Parthi Antigonum regem conſtituũt. 325
Parthi Hyrcano & Phaſaelo inſidias ſtruunt. 210
Parricidium publica vitæ ac naturæ iniuria 251
Placidus contra Ioſephum. 303
Plantarum ante quartum annum fructus prohibiti. 52
Paſcha decimaquarta Aprilis dies. 40
Paſcha celebratur. 155
Paſchatis celebratio. 142
Paſſio ſeptem filiorum & matris. 473
Patricidæ. 140
Pauimentum ianuæ, omniaq; alia tẽpli auro illita. 110
Pax nummis redimitur. 135
Pax tempore Ioſaphati. 124
Phœnices & Cadmus Græcarum literarum inuentores. 449
Phœnicum de Iudæorum antiquitate teſtimonium. 454
Præda populo diſtributa. 59
Precatio Iolaphati in templo Hieroſolymitano pro victoria obtinenda. 126
Precatio Eſdræ pro Leuitis qui duxerant exteras. 156
Præda ex bello capta. 94
Precatio Solomonis ad Deum. 111
Precibus & ſacrificijs Noe Deum propitium reddit. 5
Prædæ diuiſio. 60
Prælium inter Antigoni milites & Ioſephum Herodis fratrem. 326
Prælium inter Abſalomum & Ioabũ. 99
Prælectio legis Moſaicæ. 156
Præfecti & Duces Salomonis. 168
Præmium piorum doctorum. 123
Præmium obedientium legi. 468
Præſagium de Moſe. 24
Pecunia corruptus Iudex. 208
pella diruta. 195
pegmatum fabricatio. 440
pentecoſte. 210
per tribus & familias ſortitio. 75
per 40. dies & 40. noctes in monte Sinai Moſes moratur. 34
peſtilentia Hieroſolymis graſſatur. 224
petra ciuitas Arabiæ. 325
petronius prius de Caij morte literas, quàm de nece ſibi ipſi inferenda accipit. 272
petronius ad Caium ſcribit. 271
petronius Iudæis ſe Caio ſcribere velle pollicetur, eosq; ad agriculturam adhortatur. ibid.
petronium Caius in Syriam mittit, eiq; vt Iudæos eius ſtatuam in templo Dei collocare abnuentes exercitu inuadat mandat. 271
petronio Iudæi Tiberiadẽ occurrunt, ſupplicantes ne ſacratam vrbem vetitis imaginibus pollueret. ibid.
pheroras Herodi, ſe Cypron alterã ipſius filiam ducturum pollicitus, nõ ſtat promiſſis. 238
pheroras Herodis filiam ſibi in coniugium oblatam propter ancillã propriam faſtidit. ibid.
pheroras Herodem, dum illum ardenter amare Glaphyram dicit, vehementer commouet. 239
pheroras Herodi ſe cauſam perturbationũ fuiſſe ingenuè fatetur, & fratri Alexandro reconciliatur. 241
pheroras ac Salome Alexandrũ & Ariſtobulum apud Herodẽ accuſant. 233
pheroras atra veſte inſtructus cum lachrymis ad pedes Herodis accedit, ac veniam petit. 336
pheroras, mediante Archelao Herodis iracundiam mitigat. ibid.
pheroras moritur, & Hieroſolymis ſepelitur. 339
pheroras Salomes hoc eſſe commentum ait, quæ tamen vehemen-

ter negat. 237
pherorras à mulieribus deceptus. 247
pherorras vxorem dimittere recusat. 248
pheroræ Herodis fratri Cæsar tetrarchiam concedit. 229
pheroræ liberti vxorem veneficijs accusant. 248
pheroræ coniunx quid cum veneno sit actum, ingenue fatetur. 340
pilatus signa cũ Cæsaris effigie in vrbem infert, quæ dũ populus acriter instat, Cæsaream transfert. 263
pilatus apud Vitellium accusatus Romam mittitur. 264
pilatus inducturus aquas Hierosolyma seditionem concitat. 263
pietas Iothami. 135
pietas Iosaphati. 124
pictores & plastæ Deorum multitudinis autores. 469
pignus. 54
pij Israelitæ redeunt ad Roboamũ. 117
pincernæ somnij explicatio. 18
piorum doctorum in hac vita conditio. 143
pyræus Athenienſis portus. 227
pistoris somnium. 19
pistoris somnij enodatio. ibid.
pythium templum ab Herode extructum. 237
pythonissa Saulum vt mensa appositas vires refoueret, adigit. 87
philippus Herodis filius. 258
philippus, Iacimi filius. 302
philippus ab Antiocho supplicio affectus. 178
philippus Herodis frater vir modestus & amator quietis moritur. 265
philippi, Iacimi filij periculum. 298
philippi ditio Syriæ attributa. 265
philo Iudæorum legatus à Cæsare repulsus causam Deo committit. 270
philostratus. 148
phineis vxor Ioachaben parit & moritur. 71
phineæ ad Rubenitas oratio. 61
phinees Zambriã & Chosbi vno ictu transfigit. 49
phison, siue Ganges. 8
phistion apud Dacos. 268
primus vini potentiam prædicat. 152
primitiæ frugum. 40, & 53
primogenitus ius suum retineat. 53
principes Israelitarum ingentem vim auri, argenti, æris & gemmarum ad templi structuram conferunt. 105
principum tribuum sacrificia & dona. 38
priscorum Vita quamobrem prorogata, nunc non perquè. 5
polybius Megalopolita de Scopa copiarum Ptolemæi duce. 168
pollio & Sameas Pharisæi apud Herodem in præcipuo honore. 216
pompeius templum oppugnare parat. 200
pompeius Hierosolyma oppugnat. ibidem.
pompeius multas præclaras ciuitates ab imperio Iudæorum liberat. 319
pompeius in Aristobulum mouet. 200
pompeius Romano simul exercitu & Syriorum instructus Aristobulum petit. 318
pompeius in Syriam venit, eiq; Aristobulus insigne donum mittit. 199
pompeius templum ingressus nihil attingit. 201
pompeius illos qui maxime belli causa fuissent, securi percussit. 319
pompeius Hyrcano pontificatum reddit. 201
pompeius vna cum suis comitibus sanctum sanctorum ingreditur. 319
pompeius in vrbem venit, eiq; regia domus traditur: Aristobulus cũ suis in templum concedit. ibid.
pompeius fossamq; vallemq; replet, ac diem septimum obseruat. ibid.
pompeius vrbem qua ex parte facilior esset accessus, explorat. ibid.
pompeius Hierosolyma obsidione cingit. ibid.
pompeius aggeri turres imponit. ibid.
pompeius cum suis in fanum irrumpit. ibid.
pompeij continentia. ibid.
pœna serpentis. 3

Pœna furti iuxta legem Moysis. 230
Pœna talionis. 54
Pœna criminum quæ furore capti Iudæi contra gentiles ausi fuerũt. 445
Pœna vim inferentis virgini. 468
Pœna Solomoni immittenda, ob Deos alienos receptos. 115
Pœna mulieris pro virgine desponsatæ, talis postea non inuenta. 53
Pœnitentia populi. 42
Pontius Pilatus Iudæorum præses. 262
Pontificis aurea corona triplex. 37
Pontificis ornatus. 36
Pontifices apud Iudæos à duobus millibus annis denominati filij à patre conscripti sunt. 450
Pontifices Hierosolymitani. 145
Pontifices in vniuersum octuaginta tres. 295
Pontificum in populo Iudaico numerus & ordo. 294
Progenies Aaron. 295
pontificum cum sacerdotibus diffidium. 293
populus in proseucham conuenit. 305
populus Israeliticus Deum de monte Sinai loquentem audit. 34
populus à Roboamo onerum mitigationem petit. 116
populus in proposito ereandi Regem pertinaciter perseuerat. 74
populum Rex dimittit. 112
popedius apud Cæsarem à Timidio delatus, 276
porticus prælta super vallem extructa. 230
porticus ante templum. 110
post diuturnam ac continuam siccitatem repente imber decidit. 271
postremum capitulum contra quorũdam derogationes & maledicta. 456
potentia ad salutem data. 22
potipharis vxor de concubitu Iosephũ solicitat. 18
proceres Hebræorum Hebronem ad Dauidem conueniunt, eumq; Regem declarant. 92
profunditas fundamentorum templi. 110
perfugæ Iudæi in arce ab Antiocho auxilium petunt. 186
progenies filiorum Gomar. 6
progenies filiorum Iauani. ibid.
progenies Chananæorum. 7
prophetia contra Basanem regem. 120
prophetæ ad Ieroboamum missus per mendacium reducitur. 117
prophetarum oracula veneranda. 125
propositio quam tractandam sumit Iosephus. 450
1. Ptolemæus Lagi. 462
2. ptolemæus philadelphus. ibid.
3. ptolemæus Euergetes. ibid.
4. ptolemæus Philometor. ibid.
5. ptolemæus Physcon in Iudæos grassari desinit. ibid.
ptolemæus oppugnatus ab Hyrcano, sciens plurimum Storgin naturalẽ valere, matrem & germanos, quos captos tenebat, in muris, ni ab oppugnatione desistat, præcipitandos locat. 189
ptolemæus Asiæ regnum sibi oblatum Demetrio tradendum suadet. 185
ptolemæus Philometor Alexandro genero laturus auxilium in Syriam venit. 184
ptolemæus Epiphanes rex Ægypti, in Syriæ Reges mouet. 168
ptolemæus fratres Ioannis vna cum matre occidit. 315
ptolemæus Dorymenis filius Gorgias & Nicanor in Iudæam mouent. 174
ptolemais à Cleopatra obsessa & expugnata. 194
ptolemais vi expugnata. ibid.
ptolemæus Lathurus rex Ægypti à matre Cleopatra è regno electus Ptolemaidensibus auxilio venit. 193
ptolemæus Sepphorim aggreditur. ib.
ptolemæus electus ex Ægypto. 194
ptolemæus Mennæus pecunia mulctatus. 200
ptolemæus Asochim Galilææ oppidũ vi capit. 193
ptolemæus Philadelphus. 2
ptolemæus vt maiorem terrorem Iudæis incutiat, humanas carnes coquere iubet. 193
ptolemæus Herodis militum Dux interfectus.

terfectus. 327
Ptolemæus Præfectus interficitur. 213
Ptolemais à Ptolemæo obſeſſa. 193
Ptolemæi. 114
Ptolemæi erga Hyrcani matrē ac fratres crudelitas. 315
Ptolemæi Epiphanis filii, philometor & phyſcon, 172
Ptolemæi ſumptus & diligentia in tēpli donationem collata. 167
Ptolemæi filius minorem Antigoni filiarum coniugio ſuo copulat, ob eamque cauſam à patre occiditur. 321
Ptolemæo à genero inſidię ſtructæ quæ etiam de cauſa filia ab eo abſtracta, Demetrio promittitur. 184
Publius Petronius Dorienſibus, vt eos qui Cæſari ſtatuam poſuerint ſibi mittant, ſcribit. 285
Pueri leges ediſcant. 52
Puerorum conſtantia. 476
Puerperæ leges. 40
Pugna inter Antiochum & Hyrcanum Hieroſolymis in foro commiſſa. fol. 324
Pugna Hieroſolymis inter Antigonum & Herodem, 210
Purificationes corporum. 468
Purificationes in ſacrificijs. 467
Puteus. 54
Phruræa feſta. 161
Pſeudalexander, 259. Romam peruenit. ibid. Cæſari imponere non poteſt. ibid.
Pſeudopropheta ex Ægypto Iudæos in Oliueti monte prodit. 293
Pſeudoprophetæ placentia prædicūt. 124.

Q

Quadraginta dies & noctes Moſes ieiunat. 34
Quanis vxor ſacerdoti ducenda. 41
Quando ædificatio templi ſit incepta. 110
Quando potiſſimum Deus auxilium afferre ſoleat. 29
Quando & quomodo iuramentū ſeruandum. 62
Quando Ioſephus volumen hoc conſcripſerit. 296
Quare Tiberius poteſtates ſemel conſtitutas non facile mutauerit. 267
Quare Moſes Iſraelitas non duxerit per Paleſtinam. 28
Quas vrbes Iudæi receperint inhabitandas. 320
Quatuor millia militum à Ioanne ad Ioſephum deficiunt. 308
Quatuor reges trucidati. 59
Quatuor Paradiſi fluuij. 3
Quæ in templo poſita fuerunt. 464
Quę hoſti potiſſimū in militia opponenda. 73
Qui homines immundi. 40
Qui homines ad ſacerdotium euecti. 467
Qui homines Caij necem iniquo animo tulerint. 279
Quid potiſſimum ex huius hiſtorię lectione peti debeat. 2
Quid Græcorum prudētiſſimi de Deo ſapuerunt. 466
Quidam rerum faſtigiū affectant. 283
Quinque reges Sodomitarum. 8
Quinquaginta Iudæorum millia Seleuciæ occiſi. 275
Quirinus Syriæ cenſor. 260
Quirinus vt ciuium facultates percēſeret, & Archelai pecunias in ſuam poteſtatē redigeret in Iudæam venit. 260
Quirinus in Syriā à Cæſare vt iura populis redderet mittitur. 261
Q. Pompeius Conſul cū alijs quibuſdam ad Claudium peruenit. 283
Quintilius Varus Syriæ præfectus. 250
Quintiliam Caius torquere iubet, quę nihil faretur, ſed à Popedio muneribus affecto abſoluitur. 276
Quomodo Iacobus cum tota progenie ad filium migrauit. 22
Quomodo Iudæi Iudæam occuparint, & vrbem Hieroſolyma ædificarint. 459
Quando Hieroſolyma expugnata. 215
Quomodo Abraham Aſſyrios aggreſſus tàm captiuos quam reliquā prædam victor reduxit. 9

Quomodo Moſes populum ex Ægypto in Sina montem eduxit. 10
Quomodo Eſaus & Iacobus Iſaci filij diuiſerunt habitationem, & quod Eſau Idumæa, Iacobo Chananæa contigit. 16
Quomodo Deus Sodomitarũ gentem excidit flagitijs eorum offenſus. 9
Quomodo Imperatores & Magiſtratus colendi. 463
Quomodo è Chętura Abrahamo nupta Trogloditarum gens prouenit. 11
Quomodo Ioſephus Iacobi filiorũ natu minimus propter ſomnia futuræ ſuæ felicitatis prænuncia in fratrum inuidiam incurrit. 16
Quomodo Moſe duce Ægyptum reliquerunt. 28
Quomodo Ioſephus in Ægyptum venditus à fratribus illuſtris ibi factus eſt, & fratres tandem in ſua poteſtate habuit. 17.

R

RAbatha obſidione cingitur. 95
Rachel ex partu moritur. 16
Rachel inſigni forma prædita. 13
Rachel parentis Deos aufert. 14
Rachel Iacobo Balam adducit. ibid.
Rachel exploratores contegit. 57
Raguel Moſi vnã ex filiabus nuptum tradit. 26
Raguel ad Moſen, in deſertum Sinai peruenit. 33
Raguel ſiue Iethro Moſis ſocer ex Iſraelitis iudices deligendos conſulit. ibi.
Rapſaces conuocato Ezecia in colloquium, deditionem ſuadet. 139
Ratio affectus domina. 479
Ratio principatum paſſionis obtinet. 473
Ratio periti cultoris officio fungitur. ibi.
Razarus cum Adero hoſtis Salomonis. 115
Rebellio Antiochenſium & vltio ſubſecuta. 185
Recitatio beneficiorum Herodis in ſilios collatorum. 396
Reconciliatio inter Herodem & filios facta. 338
Rex Arabum Antiochi milites ex improuiſo inuadit. 319
Rex Hieroſolymitarum in Gabaonitas mouet. 58
Rex cognito fratrum Ioſephi aduentu lætatur. 28
Rex & populus iuramento ad Dei cultum aſtringitur. 138
Regis Perſarum mandatum, vt nemo è domeſticis inuocatus eum accederet. 158
Regis erga Iudæos liberalitas. 165
Regis ad ſeptẽ fratres adhortatio. 457
Reges paſtores vocati. 452
Regum Ægyptiorum cum paſtoribus pacta. ibi.
Regia Herodis 443
Regia Ieroboami. 116
Regia ab Iudæis obſeſſa. 256
Regiæ literæ pro Iudæorum incolumitate. 160
Reginæ domus, aliæq; aulæ. 113.
Reginæ callidum contra Antigonum conſilium. 356
Reformatio cultus Dei. 117
Reipublicæ forma Hieroſolymis inſtituta. 155
Religio in Iſraelitico populo renouata. 120
Repetitio præceptorum legis. 408
Res immundæ. 40
Reſponſum diuinum ad Ioſuæ preces. 58
Reſponſum Syris legatis datum. 124
Reſponſio Eleazari ad Ptolom. literas. 166
Reſponſio ad obiectionẽ de Aſini capite. 465
Reſtauratio cultus diuini. 132
Rixæ muliebres. 238
Roboamus pro ſcutis & Clypeis aureis parẽ æreorum numerum facit. 118
Roboamus moritur, eiq; ue Abias in regno ſuccedit. ibi.
Roboã apoſtatas vi retracturus à propoſito abſtinere iubetur. 116
Roboami vrbes munitæ. 117

Roboami vxores & liberi. ibi.
Romanus exercitus hybernatum dimissus. 212
Romæ rumor Tiberium esse interemptum spargitur. 269
Romani ex magnis diuitijs non minimam partẽ in ruinis inueniũt. 439
Romani vrbe ac victoria potiũtur. 463
Romani consilij fortitudinem & obstinatum contemptum mortis admirantur. 447
Romani totam funditus eqũt ciuitatem ac templum. 436
Romani cloacas rimantes & sepulcra eruentes, multas opes inueniunt. 435
Romani pugnam expectant. 446
Romani vincunt & Aristobulum cum filio Romam perducunt. 320
Romanorum in Iudæos humanitas. 313
Romanorum gloria minuitur si quanũ pro Hierosolymis desudauerint aliquid derogatur. 311
Romanorũ de Iudæis triumphus. 313
Romanorum notitia sero ad Græcos peruenit. 451
Romanorũ erga Iudæos magnanimitas & modestia. 453
Ruben ad Iosephũ pro se & fratribus depulsio. 20
Ruben noctu venit ad puteum. 17
Ruben fratris necem remoratur. ibi.
Ruben Iosephũ in puteum proijciendum ibiq; necandum suadet. ibi.
Rubenitarum responsio. 61
Rufus & Gratus Herodis exercitꝰ Præfecti in Romanorũ partes se transferunt. 256
Rumor vanus de Herodis morte sparsus. 217
Ruta mirabilis magnitudinis. 440
Ruth soetus suasu ad pedes Bozi cubat. 70
Ruth in Bethlehem proficiscitur. 69

S

Saba regia obsidione cincta. 25
Sabbathum. 3
Sabbathum Iudeorum. 455
Sabbaticus fluuius. 439
Sabachis. 104
Sabinus Herodis pecuniam & regiam occupaturus Hierosolyma peruenit. 255. & 345
Sabinus in corpus adacto capulo tenus gladio suamet manu optatum interitum quærit. 283
Sabinus cũ Germanis satellitibus Cæsaris interfectores quærit. 279. Asprenas fruſtatim laceratus. ibi.
Sabinus citius se contrucidaturum, quam passurum vt imperium committatur Claudio ait. 283
Sabini auaritia Hierosolymis ingentem seditionẽ in festo Pentecostes concitat. 256
Sabæus homo seditiosus auertit Israelitas à Dauide. 101
Sacra scriptura liberis à teneris vnguiculis proponenda. 481
Sacerdotes in templo habitant & vinum non bibunt. 456
Sacerdotes arcam Dei, in qua decem Præcepta tabulæ lapideæ inscripta asseruabãtur, in suum locum deponunt. 111
Sacerdotum tribus quatuor, quarum singulæ plus quam 5000. hominum habent. 464
Sacerdotum in peragendis rebus diuinis perseuerantia. 39
Sacerdotum reditus. 46
Sacræ pecuniæ bona pars militum furto disperit. 256
Sacrificiũ pro gratiarum actione. 39
Sacrificium Cain & Abel. 8
Sacrificium mensis Octobris. 89
Sacrificium sponte sua accenditur. 38
Sacrificium si quis sciens peccauit. 39
Sacrificium & precatio Samuelis. 78
Sacrificium Pentecostes. 40
Sacrificia & festiuitates in regni Salomonis confirmatione instituta. 108
Sacrificia pro peccatis per ignorãtiam commissis. 39
Sacrificia. 38
Sadocus & Abiathartus filios ad Dauidem mittunt. 99
Sadoci Pontificis genealogia. 107
Sadducæorum opinio. 261

Salte ciuitas ad orientem Buboſtis fluminis poſita 451
Salome filiã ad effutienda & prodenda ſecreta cõiugum colloquia pellicit. 239
Salome. 258
Salome & aliæ Herodis filios calumnijs appetunt, eoſq; parenti infenſos reddunt. 230
Salome mortua. 262
Salome male audit & vxores regiæ male ei volunt. 239
Salome hæreditario odio Mariammæ filios proſequitur. 233
Salome & Alexas in circo clauſos Iudæos domum dimittunt. 254
Salome. Alexandra cognominata, Ariſtobuli vxor, Alexandrum Immæum regem conſtituit. 193
Saltis Ægyptios in ſuam poteſtatem redegit. 451
Samæas populum conſolatur. 118
Samaritæ ab ædificatione templi Iudæos prohibent. 150
Samaritæ templi ædificationem promouere volentes reijciuntur. 154
Samaritæ templi ædificationem impedire cogitant. ibid.
Samaritæ Iudæis infenſi. 155
Samaritæ templi & vibis reſtaurationem impedire conantes magis promouent. 154
Samaritæ aliquot Galilæos Hieroſolyma petentes interficiunt. 290
Samaritani Tirathabæ Garizim occupaturi conueniunt, quos Pilatus vincit, fundit, ac in fugam compellit. 264
Samaritarum & aliorum ad Cambyſem ſcripta de templi ædificatione auertenda. 150
Sameas e Iudicibus vnus, Hyrcano reliquiſque iudicibus eædem ab Herode imminentem prædicit, cuius rei veritatem poſtea euentus comprobauit 205
Samæas propheta Iudæorum impietatem arguit. 118
Samphe & Emmaus cremata. 257
Samſon Aſcalonitas aliquos trucidat eius coniunx alteri nubet. 68
Samſon Palæſtinorum fruges combuſſit. ibi.
Samſon traditus Palæſtinis. ibid.
Samſon Aſini maxilla mille viros interficit. ibid.
Samſon fontẽ impetrat precibus. 69
Samſon Gazæ portas reuulſas aufert. ibid.
Samſon natus. 68
Samſon Palæſtinam virginẽ ducit. ibi.
Samſon Leonem nudis manibus diſcerpit. ibid.
Samſon Thamnitis ænigma proponit. ibid.
Samſon ſui roboris cauſam Dalilæ aperit, Palæſtini oculis orbatum vinctumq; abducunt 69
Samſon cum 3000. Palæſtinorum moritur. ibid.
Samſon 20. annos regnat. ibid.
Samſonis natiuitatẽ angelus nunciat. 68
Samſonis vxor Thamnitis aperit enigma. ibi.
Samuel Saulo in itinere euentum, vt ipſius verbis fidem habeat, prædicit. 74
Samuel Saulum ad conuiuium deducit 74
Samuel Saulum obiurgat. 78
Samuel Regem Saul acculat. 76
Samuel Saulum ex Dei mandato cum Amalecitis bellum vt gerat commonefacit. 77
Samuel Deum Saulo conciliare conatur. 78
Samuel Iſraelitis incommoda ſub regibus ferenda indicat. 74
Samuel innocẽtiam ſuam populo teſtatam facit. 76
Samuel populo peccata & ingratitudinem exprobrat. 76
Samuel Saulo iram Dei & regni amiſſionem denunciat 78
Samuelis de hoſtibus victoria. 73
Samuelis anima Saulo vtra belli cum Palæſtinis euentum prædicit. 68
Samuelis mors & ſepultura. 84
Samuelis ad Iſraelitas oratio. 72

Samuelis ad salutarem Pœnitentiam adhortatio. 73
Samuelis prophetæ de rege Saul ad populum oratio. 74
Samuelis DEVS Elis & filiorum pœnam ostendit. 70
Samuelem populi voluntas contristat. 73
Samuelem consolatur Deus. ibi.
Samuelem Deus regem creare iubet. ibidem
Samuelem Anna Helcanæ coniunx genuit. 70
Samuelem Deus Bethlehem Dauidem in regem vt vngat, mittit. 79
Samuelem Deus quem creaturus esset regem certiorem reddit. 74
Samuelem Saulus accedit. ibid.
Sanctuarium. 35
Sanctum sanctorum. ibid.
Salpadis filiæ parentis loco hæreditatem capiunt. 50
Sapientia Abrahami. 8
Sara Abrahamo in thalamum adducit Agar. 9
Saræ obitus Abrahami coniugis. 11
Saramalla Herodis legatus ad Phraatem Parthorum regem. 216
Sareptanæ viduæ, Eliam suscipienti, oleum & farina non deficit. 121
Saturninus & Volumnius Syriæ præsides Herodi Arabes recõciliant. 241
Saturninus eiusq; filij moderatã sententiam proferunt. 244
Saul nomen suum apud omnes Hebræos inclytum reddit. 75
Saul laudatur à populo. ibid.
Saul Ammanitas & Naasen regem occidit. ibid.
Saulus Dauidem in satellitium assumit. 79
Saul recensito milite in tribu Iuda triginta millia inuenit. 78
Saul Amalecitarum vrbes expugnat. ibidem
Saulus Dauidi filiam Melcham siue Michol collocat. 80
Saul Dauidem tollere cogitat. 81
Saul malignum in Dauidem animum prodit. 82
Saul contrà Dauidem proficiscí desistit. 86
Saul contra Dei mandatum & Samuelis voluntatem victimas ad altare offert. 76
Saulus è regno ventriloquos ac ariolos eijcit. 86
Saulus Palæstinos cum copiis aduentare audiens ad oraculum Dei confugit ibid.
Saulus Pythonissam Samuelis animã excitare iubet. ibid.
Saulus Samueli de necessitate sua conqueritur, eumque consulit. ibid.
Saulus Dauidem in Cilla hærentem obsidere conatur. 84
Saulus cum filijs in Palæstinorum pugna reliquo exercitu fuso fugatoq; cadit. 88
Saulus seipsum interficere molitur, eumque iuuenis Amalecita iuuat. ibidem
Saulus è subditorum conspectu sese subducit. 75
Saul procera statura. ibid.
Saul rex à populo declaratur. ibi.
Saulus asinas amissas quærit. 74
Saul Melcham prius Dauidi nuptam alij elocat. 85
Saulus Dauidem remittit patri. 79
Saulus regnauit annis 38. 88
Saul Iabesinis aux lium promittit. 75
Saul reticer regiam dignitatem. 74
Saul Dauidem timet. 83
Saulus Abimelecho, quòd Dauidem armis atque commeatu instruxerit, exprobrat. ibid.
Saulus in Dauidem spiculum eiaculatur. 81
Saulus Dauidem Palæstinis interficiendum obtrudere dolo conatur. 80
Saul Dauidi filiæ coniugium promittit, si sexcenta Palæstinorum capita afferat. ibid.
Saulus clàm odit Dauidem. ibid.
Saulus Dauidem ex satellite tribunum facit, vt sæpè hostibus obiectum aliquis casus è medio tolleret. ibid.

Saul tria millia sibi & Ionathæ filio satellitum conscribit. 76
Saul Palæstinorum castrum expugnat. ibidem
Saul Agagum Amalecitarum regem capit, & contra Dei mandatum seruat. 78
Saul tumultum esse in castris Palæstinorum certior factus, eos adoritur. 77
Saul se peccasse fatetur, ac veniam precatur. 78
Saulus Samuelem retinere volens, vestimentum eius scindit. 78
Saul Dauidis absentiam scisciatur, responso Ionathas regis animum cognoscere cupit. 82
Saul per sortes causam irati Dei perquirit. 77
Saul proprium filium mori paratum interficere conatur. 77
Saulus ob subitaneam tristitiam, viribus deficientibus in humum collabitur. 87
Saulus suam malitiam & Dauidis innocentiam agnoscit, eumq; rogat, vt ad regnum euectus ipsius familiam saluam esse pateretur. 84
Saul semper victor. 77
Saulus Dauidem collaudat, vtq; bono esset animo, & ad proprias ædes reuerteretur, hortatur. 86
Saul armatos, qui Dauidem ad se pertrahant, mittit. qui prophetare incipiunt, tandē ipse quoq; eò properans, agere Prophetam incipit. 81
Saulus Dauidem insequitur, eumque circumuentum cōprehendisset, nisi nuncijs reuocatus fuisset. 84
Saul Dauidem in Engadonorum agro quærit, spelunca in qua Dauid cū sua cohorte delitescebat, ingreditur. 84
Sauli ad amicos, Duces & tribules oratio, in qua Dauidem accusat. 83
Sauli filia Dauidis amore capitur. 80
Sauli modestia & temperantia in regno suscipiendo. 75
Sauli contra aduersarios lenitas. 75
Sauli contra Ammanitas bellum. ibi.
Sauli edictum, quod Ionathas inscius violat. 77
Saulo Samuel regiam dignitatem annunciat. 74
Saulum Samuel in regem vngit. ibid.
Saulum quidam comitantur, quidam verò contemnunt. 75
Saulum Samuel iterum vngit in Galgala. ibid.
Scabiosos ac leprosos Iudæos iuxta Lysimachi opinionem in pelagus deijciendos, aut in loca deserta exponendos. 459
Scala Iacobi. 13
Scaurus trecentis talentis ab Aristobulo acceptis Hyrcanum & Arabes regione excedere iubet. 318
Scaurus Cœlesyriæ Præfectus. 201
Scaurus Romanorum dux. 318
Scytharum & Sarmatarum impetus in Romanos. 438
Scythæ. 470
Sebas. 103
Sebaste expugnata, diruta, eiusq; habitatores abducti. 315
Sebasten ciuitatem Aristobulus & Antigonus obsidione cingunt. 315
Sebastum portum Herodes in honorem Cæsaris ædificat. 250
Sedecias à Hieremia petitum consilium, principum metu negligit. 144
Sedecias a pseudoprophetis seductus. 143
Sedecias ab Ægyptiis deficit. ibid.
Sedecias noctu fuga sibi consulens, à Babyloniis capitur. 144
Sedecias rex Iudæ ab aulicis & falsis Prophetis seductus Hieremiam nō audit. 143
Seditio inter Iudæos & Samaritas de templo. 164, & 182
Seditio Hierosolymis cōtra Herodem & Hyrcanum. 324
Seditio contra Mosen propter egestatem & seditiosorum pœna. 41
Seditio in Paschatis festo. 354
Seditio alia contra Mosen. 46
Seditio in vrbe Tiberiade. 298

Seditio aduersus Iosephum. 391
Seditio aduersus Mosen. 44
Seditio in populo mortuo Iosepho. 171
Seditio in vrbe inter Aristobuli & Hyrcani socios. 319
Seditio & defectio Tiberiensium. 302
Seditio Alexandriæ inter Iudæos & Græcos. 284
Seditionis Alexandriæ causa. 468
Seditionem Gamala Iosephus concitat. 302
Sedeciæ mors. 145
Sehon Amoræorum rex interfectus. 46
Seleucus Gryphi filius cum Antiocho Cyziceno bellum gerit. 194
Seleucus & Nicanor. 474
Semeis veniam consequitur. 101
Semeis quomodo puniendus. 105
Semeis in Dauidem iniuria. 98
Semei pœna & mors. 107
Semen mulieris (hoc est Christus) conteret caput serpentis. 3
Senacheribi iuramentum & eius violatio. 139
Senatus consultum Rom. de societate & amicitia Iudæorum. 179
Senatus consulta & decreta Iulij Cæsaris de honoribus, priuilegiis, præeminentiis, libertatibus & immunitatibus Iudæorum. 204, & 206
Senatus Claudio suadet vt imperium delatum resignet. 282
Senatus populusque Caij trucidatores quærit. 280
Senex quidam vxorem suam cum septem liberis iugulat, postremò seipsum quoque præcipitat. 215
Seniorum consilium salutare. 116
Sententia in filios Herodis. 337
Septem viri e Sauli progenie ad supplicium Gabaonitis traduntur. 102
Septum circa templum. 111
Septem fratrum ad Antiochum oratio 476
Septuaginta interpretes. 2, & 462
Sepultura Dauidis splendida. 103
Sepphoria & Tiberias maximæ Galilææ urbes. 207
Sephoritarum discrimen. 257
Sephoris capta eiusque incolæ sub hasta venditi. 257
Sephoris Galilææ caput. 262
Seron Cœlesyriæ præfectus in Iudam mouens ab eo fugatur. 174
Scenopegiæ festum. 112
Spectacula Cæsareæ celebrata. 436
Seth Adami filius vir optimus. 4
Sæuitia Herodis. 335
Sex. Cæsari Herodes pecuniam numerat, Cœlesyriæ præfectus Hierosolyma inuadit, sed Antigoni patris & Phasaeli fratris hortatu obsidionem soluit. 205
Sex. Cæsar ad Hyrcanum, vt Herodem absolueret, scribit. ibid.
Sex. Cæsar administrator Syriæ. ibid.
Sextus frater acriter increpat Antiochum. 478
Sexti fratris magnanimitas. 478
Sextum Cæsarem Bassus dolo necat. 332
Siba heri falsò accusati opibus potitur. 98
Sibyllæ de Babylonica turri vaticinium. 61
Siclus. 37
Sicarij 294
Sicarij nouæ calamitatis autores. 447
Sicima pascuis percommoda. 17
Sicimitæ profugi in petra comburuntur. 63
Siccitas diuturna & sterilitas in Iudæa. 226
Sideritis. 37
Signa legis. 52
Significatio tabernaculi fabricæ & sacerdotis ornatus. 37
Silas Agrippæ prioris fortunæ aduersitates in memoriam reuocans, cum offendit vt vinctum in ipsius patriam ad seruandum miserit. 285
Sila Regis satellitum præfectus. 309
Silam Agrippa ex carcere accersit, qui indignationem non dissimulans in custodia relinquitur. 385

Silonis à Iudæis pecunia corrupti dolus. 326
Syllæus capitis damnatus. 244
Syllæus Arabs cum Salomem in vxorẽ peteret repulsam patitur. 239
Syllæus Herodem apud Cæsarem accusat. 242
Syllæum Antipater Romæ apud Cæsarem accusat. 248
Simon in cloacam sese demittit, eam suffodit, ac tuto emergere posse speraat. 436
Simon Gioræ filius. 443
Simon Ionathæ frater Bethsuram occupat. 186
Simon Ionathæ frater conuocato in templum populo, se patris ac fratrum vestigia sequuturum pollicetur. 188
Simon Ionathan Absalomi filium Ioppen, vt habitatores inde eijceret, mittit. ibid.
Simeon & Leui Sicimitas contrucidant. 15
Simon Ionathæ frater Ioppen occupat. 187
Simon Hierosolymorum arcem expugnat. 188
Simon à Romanis capitur. 437
Simon proditor patriæ. 474
Simon legisperitus regem criminatur, qui dum veniam precatur, eidem reconciliatur. 286
Simon fatelles Iosephum excitat. 301
Simon obtruncatur. 257
Simonẽ Iosephus per insidias capit & abducit. 307
Simon Boethi filius in Theophili Pontificis locum surrogatur. 284
Simon Herodis seruus. 257
Simon insidiis Ptolemæi generi sui captus & interfectus. 315
Simon Camithi filius Pontifex. 262
Simonis aduersus Iosephum consiliũ. 302
Simonem & Ioannem & alios numero septingentos viros Titus ad Italiam portari præcipit. 439
Syri cum Ammanitis in Dauidem mouent. 95
Syros obcæcatos Elisæus in Samariam ducit, eoque suadente loramus liberaliter ac splendide eos tractatos, remittit. 128
Sisara cum suo exercitu trucidatur. 65
Sisares siue Sisara præfectus exercitus. 64
Socrates ciuis Athenienſis. 470
Societas Dauidis & Iorami. 92
Sodomitas Deus excæcat. 10
Sodomitarum clades ab Assyriis accepta. 8
Sodomitarum flagitia. 9
Sohemus ab Herode beneficiis ornatus. 224
Sohemus propter Mariammen Herodi suspectus interficitur. ibid.
Sohemus mandata regia effutit. 223
Sol immotus consistit. 59
Solyma postea Hierosolyma vocata. 9
Solomon Chananæorum reliquias tributa pendere cogit. 114
Solomon vtrunq; puerum secari mandat. 108
Solomon ex sermone & gestu mulierum matrem infantis viui agnoscit. 108
Solomon post obitum Dauidis rex Israelis. 107
Solomon ab Iromo fabros & operarios petit. 109
Solomon Tyrio Regi ænigmata quædam explicat. 113
Solomon coniurationum modos, quibus Dæmones fugantur, conscripsit. 109
Solomon sapientiã à Deo petens tantùm, & diuitias consequitur. 108
Solomon populum ad laudes Dei, gratiarum actionem & preces hortatur. 112
Solomon Iromo ingentem frumenti, olei & vini numerum mittit. 109
Solomon Reginæ ænigmata cum prudentia explicat. 114
Solomon exteras matrimonio sibi iũgens, seducitur. 115

Solomon Ægyptiorum Regis filiam ducit vxorem, regnumque constabilit. 107
Solomon Hierosolymis muros instaurat & turres erigit. 118
Solomon vrbes aliquot condit ibid.
Solomon Tyro artificem accersit. 110
Solomon Reginę liberalitatem remunerat. 114
Solomon Dauidi ex Bersabe natus. 96
Solomonis in templi dedicationē sacrificia. 112
Solomonis solium ex ebore factū. 113
Solomonis regia tredecim annis absoluitur. 112
Solomonis tempore pax viget. 109
Solomonis sumptus quotidiani. ibi.
Solomonis currus & equites. ibi.
Solomonis sapientia & prudentia. ibi.
Solomonis templum mense Octobri consecratum. 111
Solomonis victimæ igne cœlesti absumuntur. 112
Solomonis classis. 114
Solomoni Deus promittit bona. 112
Solomoni pleriq; Reges exquisita munera mittunt. 115
Solomoni Deus in somnis oblatus, q̄ maxime cuperet, eum postulare iubet. 108
Solomoni iuramēto regnum promittitur. 104
Salomen Herodes ad Alexæ coniugiū compellit. 247
Somnium Nabuchodonosori, de quatuor Monarchijs mundi. 147
Somnij Pharaonis enodatio. 19
Sosius Antigonum capit. 329
Sosius in templo coronam auream Deo consecrat, & ad Antonium proficiscitur. 215
Stola pontificia in castello Antonia deposita. 264
Strabo. 216
Stratonis turris & maritima Cæsarea nominata. 192
Stola pontificia in cuius potestate fuerit. 230
Stolæ Leuitarum. 111
Stirpis Achabi excisio. 132
Stupri pœna. 58
Susacus magnis copijs Iudæam inuadit. 118

T.

TAbernaculum in deserto dedicatum primo die Aprilis, anno secundo exitus ex Ægypto. fol. 32
Tabernaculi & sacerdotum dedicatio. ibid.
Tabernaculi diuisionis significatio. 35
Tabernaculorum festum. 39
Thadamora siue Palmira. 113
Talentum 600 coronati. 470
Tapsensium trucidatio. 135
Tharbis Æthiopum Regis filia Mosis coniugium petit. 25
Tharsus Pauli patria. 6
Thaumastus Calj seruus potu libertatem impetrat. 268
Theatrum & amphitheatrum 228
Theatrum & Athletica certamina aliaq; spectacula ab Herode instituta. 225
Theatrum. 278
Terra aranda. 52
Terræmotus in Iudæa, quæ circiter 10000 hominum opprimit. 220
Templum Hierosol. obsessum. 177
Templum integro triennio desertum. 175.
Templum, regia, & vrbs spoliata, incensa & diruta. 145
Templum dedicare. 230
Templum ædificare cœptum. 153
Templum in partes duas diuisum. 110
Templum in monte Garizin. 168
Templum quando dedicatum. 154
Templum concedente Ptolemæo, in Ægypto ædificatur. 183
Templi ac portieus descriptio. 464
Templi Hierosolymitani diuitiæ vnde. 202
Templi vasa è Babylone Hierosolyma remissa. 450
Templi pars exterior & ima vrbs capta. 215
Templi ministris Agrippa hymnos sacros canere permittit. 295
Tempus exitus ex Ægypto. 28

Termini terræ non mouendi. 52
Thermuthis Pharaonis filia extrahit ex flumine Mosen. 24
Theophrastus. 454
Thesaurus ad templi structuram congestus. 104
Thesauri diuini custodes Mosis posteri. 105
Tiberius mathematicorũ disciplinis addictio: Galbę Romanorum principatum prædicit. 269
Tiberius Caio Romanũ imperiũ ac Tiberium fratrem commendat. ibid.
Tiberius Alexander Iudææ præfes. 290
Tiberius Isidis sacrificos & Idã in crucem agit, & Mundum in exiliũ ablegat. 264
Tiberij funus. 264
Tiberienses in Iosephum amarulenta dicteria iaciunt. 307
Tiberienses Iosepho bellum inferre cogitant. 307
Tigris. 3
Tigranes. 169
Timotheus iterum copias contrahit, & à Iuda vincitur. 176
Timothei milites victi. ibi.
Tiro vetus Regis miles Herodis sæuitiam execratur. 337
Tiro Herodem alloquitur, & dum immodestè instat à ducibus & militib. in carcerem conijcitur. 245
Tiro cum trecentis ductoribus militũ apud populum accusatus interficitur. ibid.
Tiro à Regis tonsore & proprio filio se Regi insidias struxisse accusatus. Ibidem.
Tironem cum filio Herodes comprehendi iubet. 337
Tyriorũ annales & Menander de bello Salmanasaris contra Tyrios. 138
Tyrannides multa mala in ciuitates inuehunt. 280
Titus militibus agit gratias. 435
Titus fortibus militibus præmia pollicetur. 436
Titus militibus prædã largiter distribuit. ibid.
Titus aduentus sui gratulatoria sacra celebrat. 438
Titus per omnes Syriæ ciuitates magnificentissima spectacula celebrat. 439.
Titus Hierosolymæ excidium miseratur. ibid.
Titus Vespasiani natalẽ celebrat. 437
Titi ad Antiochiam aduentus. 439
Titi erga populum misericordia. 311
Tormenta. 476
Thucydides scrupulosissimam sui temporis historiam conscripsit. 449
Turris versus occidentem extructa. 443.
Trabes & parietes auro incrustati. 110
Trachonitæ latrones. 244
Trachonitæ ab Herode deficiẽtes Ducum opera imperata facere coguntur. 236
Trachonitis Herodi donatur à Cæsare. 241
Translatio Bibliorum in Græcam linguam. 167
Translatio Israelitarum. 136
Tres in vrbe Tiberiade factiones. 298
Tres Iudæorum sectę, Phariſęi, Esseni, Sadducæi. 186
Trecenta stadia, nouem milliaria Germanica. 222
Tribus Rubẽ, Gad & dimidia Manassis Amoritidẽ terram expetunt. 50
Tribunal. 118
Tribus Iudæ, quòd insciis Israelitis regem reduxerit, accusatio & excusatio. 101
Triclinium, in quo Herodes cũ conuiuis cænatus fuerat vacuũ sine cuiusque noxa concidit. 214
Tria millia Iudæorum cæsa. 255. 345
Tryphon regno Antiochi per dolum potitur. 187
Tryphõ ad regnum euectus naturam suam ostendit. 189
Tryphon fraudulẽter spem fratris redimendi; propositis conditionibus facit Simoni. 188
Tryphonis milites ei infesti, ad Cleopatram Demetrij vxorem deficiũt, quæ Antiocho Sotere coniugium & regnum offert. 189

Trypho-

Tryphonis ædes. 189
Triumphi magnificentia. 439
Tropæa armis contectas imagines Iudæi putant. 225

V.

VAlerius Asiaticus se Caij cædis autorem optat. fol.280
Valerius Gratus Iudæorũ præses. 262
Valles ingentes, in quibus templum fuit extructum, explentur. 111
Vardanes cæso principatus Gotarzæ eius fratri committitur. 290
Vologesus Parthorum Rex. ibid.
Variæ historiographorũ differentiæ. 1
Varus literas ferentem, iniusstè supplicio tradit. 298
Varus Antipatro dicendi pro se potestatem facit. 251
Varus Hierosolyma peruenit, ac legionem obsessam liberat. 257
Varus seditiosos Hierosolymis compescit. 256
Varus seditiosorum duces ad Cæsarẽ mittit. 258
Vari tyrannis & regni cupido. 298
Vardanes post patris Artabani obitũ Romanos bello impetere cogitat, id quod Izates dissuadet. 290
Vas aheneum mare appellatum. 110
Vaticinium de exercitu à Babylonico ducendo & reliquijs Iudæorum in captiuitatem abducendis. 146
Vaticinium de excidio Niniuæ. 136
Vaticinium de captiuitate Babylonica & inde liberatione. 143
Vaticinium de Adadi morte & regno Azaeli tradendo. 128
Vaticinium de Iudæorum pœna. 141
Vaticinium Hyrcani de filijs. 192
Vaticiniũ contra altare in Bethel. 117
Vestigalia Cœlesyriæ Iosepho addicũtur. 170
Venenum capitis damnato ad bibendum datum sine mora eum necat. 251.342.
Venenum, 54
Ventidius Romani militis dux pecuniam aufert Antigono. 326
Ventidius Sillonem cõtra Parthos accersit. 218
Ventidius cæso in pugna Pacoro Parthos profligat. ibi.
Veranium & Broccũ Senatus ad Claudium mittit, qui eum non per violentiam imperium esse affectandũ doceant. 282
Verbum Dei nunquam sine omni fructu. 137
Verbum Dei ad Iacobum. 18
Verborum Manethonis repetitio. 458
Veritas oraculorum diuinorum. 128. 130.141.
Veritas historiæ Iosephi. 109
Vertex fœcundus, omniq́ue planitie mollior. 448
Vespasianus Paci tẽplum ædificat. 440
Vespasianus & Agrippa Tyrum perueniunt. 309
Vespasiano Romani obuiam procedunt. 438
Vestes triumphales Vespasiani & Titi. 439.
Vestes sacerdotales. 111
Viatores à pomis maturis non arcendi. 58
Viæ circa Hierosolyma filice stratæ. 115.
Via per Iudæã exercitui Ægyptio clausa vi aperitur. 142
Victima cœlesti flamma absumpta, auxilij diuini indicium. 78
Victoria Alexandri à Dario reportata. 162.
Victoria rationis. 476
Victoria Deo tribuenda. 65
Victoria Achabi à Syris reportata. 123
Virgo constuprata. 52
Vires regni Israelitici fractæ, & à Deo restauratæ. 133
Virtus animæ. 445
Virtus militum Danidis, Ioabi præsertim. 92
Violatio fidei & vltio eã subsecuta. 199
Vitelli⁹ in locũ Iosep. Caiaphę Põtificit Ionathã Anani filiũ surrogat. 264
Vitellius Hierosolyma peruenit, & à Ionatha in fratrem eius Pontificatũ transfert. 262

Vitellius Hierosolyma peruenit, Iudæis vectigal remittit, eisq; stolam sacerdotalem reddit. 264
Vitellius cũ Artabano fœdus facit. 265
Vites plantandæ. 52
Vitulæ Ieroboami cur factæ. 116
Vina pij principis imago. 141
Vologesum Parthorum Regem proceres, vt Izatem interficiat, rogãt. 290
Volumnius & alij Herodis filios capite plectendos esse pronunciãt. 245
Vonones Parthorum Rex ab Artabano pulsus. 262
Vonones Syllano Syriæ Præfecto sese tradit. 263
Vota & prandium ante triumphũ. 439
Vltima verba Eleazari in igne. 476
Vltio diuina in Ethnicos sacra Biblia tractantes. 167
Vna nascendi & moriendi omnibus ratio. 479
Vnguentum sanctum. 38
Vrbs Roma summa cum alacritate & claritate Vespasianum suscepit. 438
Vrbes Iudæis ademptæ. 201
Vrias cum quibusdam assultũ ad mœnia faciens, à suis, vt mandatum illis erat, cùm Ammanitæ erumperent, deseritur. 95
Vrias cum aliquot alijs occũbit, quod mox regi p nunciũ significatur. ibi.
Vxores Esau. 13

X.

XAnticus Macedonibus est Aprilis. fol. 28.
Xerxes Rex Persiæ. 155
Xerxes Iudæis fauet. ibid.

Z.

ZAcharias lapidatur. fol. 133
Zambrias. 49
Zambris aduersus Mosen oratio. ibid.
Zamares seipsum concremat. 120
Zelotæ. 443
Zenodorus miserè perit. 228
Zenodorus ex rapru viuit. ibid.
Zipheni rursum Dauidem in eorum esse regione Saulo renunciant. 85
Zipheni Saulum Dauidem in agro suo morari certiorem faciunt. 84
Zoilus Stratonis turris & Doræ Tyrannus. 193
Zollus & Gazæi à Ptolemæo contra Iudæos auxilium petunt. ibid.
Zo lus captus. ibid.
Zorobabel ex oratione sua laudem & munera præclara consequ tur. 153
Zorobabel tertius satelles mulierum vim præpollentem primum ostenden-, mox veritati, vt infractæ palmam attribuit. 152
Zorobabel. ibid.

FINIS INDICIS.

BIBLIOTHECA
REGIA
MONACENSIS.

IMPRESSVM FRANCOFVRTI
AD MOENVM PER PETRVM FA-
BRICIVM, IMPENSIS SIGIS-
mundi Feyerabendij.

M. D. LXXXVIII.